BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
LI
G
16
NAPOLI

L1
9
16

ANNALES
MICHAELIS GLYCÆ,
CUM SUPPLEMENTO AC NOTIS.

Digitized by Google

ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ

ΜΙΧΑΗΛ ΓΛΥΚΑ

ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΟΣ ΧΡΟΝΙΚΗ.

MICHAELIS GLYCÆ SICULI, ANNALES,

A MUNDI EXORDIO USQUE AD OBITUM

ALEXII COMNENI IMPER:

Quatuor in Partes tributi.

PHILIPPUS LABBE, *Bituricus, Soc.* JESU *Theologus, Græcum textum, ex pluribus MSS. Codicibus primus in lucem edidit:* JOANNIS LEUUNKLAVII *Amelburni interpretationem recenſuit, atque emendavit: Indicem ex MS.* FONTISEBRALDENSI *præmiſit, Latineque reddidit: Annotationes ſubjecit, in quibus, præter varias Lectiones & Supplementa, Interpretis atque aliorum plurimos errores correxit, tum præſertim* JOANNIS MEURSII, *qui partem Libri III. Annalium* GLYCÆ, THEODORO METOCHITÆ *falſo attribuit, & Hiſtoriam Romanam inſcripſit, quæ hîc integra repræſentatur, cum Notis atque Indicibus neceſſariis.*

VENETIIS,

EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.

M. DCC. XXIX.

Bibliothecæ domus Profeſ. Neap. Soc. Jeſ.
Catal. inſcript.

EMINENTISSIMO PRINCIPI

JULIO CARDINALI MAZARINO.

CUM *redditam Europæ Pacem, Teque auctore tandem & actore uno perfectam, ordines omnes ſummis gratiſſimi animi ſignificationibus proſequuntur*, PRINCEPS EMINENTISSIME: *cum litterarum eſt doctrinarumque omnium, proprium hoc ſibi beneficium immortaliter prædicare. Et auctos tamen hoc munere labores intelligunt ſuos: meritoque dubitant, quî reſpondere jam meritis tuis poſſint, quæ ne inter bella quidem, ornando tibi pares erant. Sed recreantur tamen hoc ſolatio, quod novarum ſibi virium acceſſio facta eſt: neque jam in Gallia tantum, ſed etiam apud gentes cæteras, quidquid ubique litterarum & linguarum eſt, tuis præconiis reſonabit. Cum enim belli tempore optime de Gallia; ſecus de his quos hoſtes temporum iniquitas fecerat, meritus eſſes: nunc populos omnes conceſſæ Pacis munere devinxiſti. Admira-*

bilis tui votum, tot ſtudiorum, tot nationum concentus exiſtet, gloriæ tuæ ſuæque felicitati gratulantium: in quo primas eruditi tenebunt, quorum artes veluti alumnas perpetuis complecti beneficiis, ac fovere non ceſſas. Patere, PRINCEPS EMINENTISSIME, *meam quoque in illo concentu, aut potius Societatis noſtræ vocem per me reſonantem, audiri: neque jam communia illa & in omnes ſparſa populos beneficia, ſed immortalia in nos merita celebrantem: qui & multis jam pridem tibi ſumus nominibus obſtricti, & recens illud quamquam omnium commune Pacis beneficium nobis proprie collatum agnoſcimus. Cum enim inſtituti noſtri ſit, & optimarum artium diſciplinas profiteri; quarum ſtudiis nihil eſt armorum ſtrepitu infeſtius; & excolendis hominum moribus ſtudere, profligandæque impietati, quæ impunius inter bella graſſatur: Tu conſtituta Pace, & languentes ac prope ſemianimes litteras excitaſti; & neglectis ac veluti profligis virtutibus Europam omnem quaſi templum aliquod aperuiſti, in quo quiete deinceps ac placide colerentur. Et habebit tamen in illa tranquillitate hoſtes ſuos Religio, minus quidem furentes audacter; ſed non minus idcirco metuendos: habebit & ſuos Societas noſtra, cui non indecorum eſt, eoſdem, a quibus Eccleſia vexatur, adverſarios; eumdem, a quo defenſa eſt religio, vindicem Te ac patronum experiri. Perge*, PRINCEPS EMINENTISSIME, *de utraque bene mereri: ſic tibi viciſſim utraque, quod ſummum habet gratiſſimo animo rependat; altera dignitatem orbis terrarum ſupremam altera plenam religionis amoriſque reverentiam. Hi ſunt*, PRINCEPS EMINENTISSIME, *Societatis noſtræ ſenſus, quos profiteri per me voluit. Inter hæc ejus vota & Terrarum omnium gratulationes, patere hoc tibi quamvis tenue donarium, dum majora exſolvamus, appendi. Laudabunt alii, ſcio, in quadripertitis noſtri dicam, an potius Tui, e Sicilia oriundi*, MICHAELIS GLYCÆ *Annalibus, Hiſtoriæ ſacræ ac prophanæ mirabili dexteritate inſertam Theologiam. Divinarum litterarum interpretationem & aſſiduum Sanctorum Patrum uſum cum Medicinæ ſcientia rerum Naturalium cognitione conjunctum, Principum Romæ & Conſtantinopoli imperantium ſibique invicem ordine ſuccedentium a Julio Cæſare ad Alexii Comneni obitum, res præclare geſtas ingenioſe connexas, certantem cum eloquentia ingenii felicitatem, cum rerum varietate incredibili non inconcinnam brevitatem, digreſſiones denique ad levandum Lectoris tædium ſuis apte locis collocatas. Ego vero neque in hoc, neque in aliis, quæ Tibi a nobis offerri poſſent, muneribus, quicquam magnum, Teque dignum, æſtimare ſtatui, niſi cui Tu laudator & approbator acceſſeris. Vale, & in multos annos felix vive.*

Dabam Lutetiæ Pariſiorum Kal. Decemb. anni M. DC. LIX.

EMINENTIÆ TUÆ

Addictiſſimus PHILIPPUS LABBE
Soc. JESU. Presbyter.

AD OPTIMUM
ET ERUDITUM LECTOREM
PRÆFATIO.

MICHAELIS GLYCÆ Annales, nunc primum utraque lingua orbi cognitos, cum tibi Regiis Typis repræſento, OPTIME LECTOR, nolim exiſtimes unius dumtaxat Hiſtoriæ aut Chronici ſcriptorem, qualeſ eodem fere rempore uberrimo proventu exrulit Græcia, Joannem Zonaram, Georgium Cedrenum, Conſtantinum Manaſſem, ſimileſque; ſed Theologum ſimul, Sacrarum litterarum Interpretem, Medicum, Naturaliſque ſcientiæ indagarorem ſolertiſſimum exhiberi. Ita enim ab Orbe condito, quod & alii faeere aggreſſi ſunt, uſque ad obitum Alexii Comneni & annum Chriſti MCXVIII. Patriarcharum, Regum, atque Imperatorum res geſtas, Hiſtoriamque omnem Judaicam, Romanam, ac Conſtantinopoliranam pertexuit; ut eodem contextu controverſas inter Theologos Philoſophoſque quæſtiones agitaverit, ac de rebus omnibus, quæ in exlo, aere, terra, ac mari fiunt, de avibus, piſcibus, animalibus, Homine, atque Angelis diſſeruerit; ſequutus veterum Patrum Euſtathii, Baſilii, Nyſſeni, Chryſoſtomi, Sinaitæ, Piſidæ, aliorumque veſtigia ac pene verba, qui opus ſex dierum, quod Græca voce Hexaemeron dicere ſolemus, ſingulari diligentia concinnarunt.

Patriam docent MSS. Codices, qui Σικελιώτην conſtanter appellant: nec abluderet additum τὸν Γλυκᾶ cognomen, ſi labente duodecimo Chriſti ſæculo, quo vixiſſe circa annum MCL. videtur, Siculos Doriea adhuc dialecto uſos fuiſſe conſtaret. Privatus, an in Magiſtratu; aut dignitate aliqua publica, Militari, Aulica, Forenſive ornarus: conjugatus, an cælebs vixerit, plane neſcio: nec adſperſa ſingulis fere paginis ὦ τέκνον ὦ ἀγαπητὲ vocabula patrem potius, quam ſeniorem ac magiſtrum, diſcipuli aut amici juvenis gratia opus illud elucubrantem deſignant. Præter Annales ſcripſiſſe Diſſertationes Theologicas ex ſpecimine PONTANI noſtri opera edito didici: Epiſtolas quoque V. C. LEO ALLATIUS adjungit, quas nondum vidi. Cætera de eo mihi ignota profiteor. Hoc certe explorarum ſtudiis a puero dedirum fuiſſe, φιλόπονον ὄντα φιλομαθῆ, qui torramque varios, ſaeros prophanoſque ſcriptores evolverit, ex eorum operibus illuſtria quæque exeerpſerit, miroque artificio in unius orationis ſeriem conrulerit.

Ad Græeum Annalium textum quod ſpectat, illum ex duobus Claromontani noſtri Collegii exemplaribus deſcribendum curavi, eorumque laeunas librariorum fraude aut ineuria frequentes; partim ex Fontiſebraldenſi codice a Celſiſſima Principe ſaeri illius Parthenonis Antiſtira Generali, JOANNA BAPTISTIDE BORBONIA, mihi humaniſſime communicato, partim ex ſubmiſ-

ſis Roma Vallicellani, ac Monachio Bavaricorum codicum ſubſidiis a VV. CC. LUCA HOLSTENIO & SIMONE VVAGNERECHIO S. I. P. ſubſidiis ſupplevi, variantes Lectiones adſcripſi, LEUNCLAVII interpretationem in pleriſque emendavi, aliaque inſuper adjeci, quæ ex Annotationibus commodius repetentur.

Unum tamen hic omittere nequeo, JOANNEM MEURSIUM, delibatum ex Parte III. Annalium noſtri GLYCÆ παράχωρ, a Julio Cæſare ad Conſtantinum Magnum, Græce ac Latine Lugduni Batavorum edidiſſe, & THEODORO METOCHITÆ falſo tribuiſſe, additis brevibus Notis & Nicephori Græcorum nænia: quæ ſuis locis inſetere non dubitavi, ut nihil neceſſe ſit iterum prælo ſubjicere Romanam illam, ut appellat, Hiſtoriam. Tantum te morabor, ERUDITE LECTOR. Vale, & quod facis, ſtudiis noſtris favere perge.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

R. P. STEPHANVS CHARLETVS *Societatis* JESU *in Provincia Franciæ Provincialis, permiſit* P. PHILIPPO LABBE *eiuſdem Societatis Sacerdoti, ut Regiis Luparenſibus Typis excudenda curaret* Protrepticon ad omnes per orbem eruditos: Apparatum Byzantinæ Hiſtoriæ: Notas in Olympiodorum Thebæum, Candidum Iſaurum & Theophanem Byzantium: Notitiam Imperii: Annales Michaelis Glycæ: Chronicon Alexandrinum, *&c. Datum Lutetiæ Pariſiorum ultimo Februarii, anno Chriſti* MDCXLVIII.

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ

ΜΙΚΑΗΛ ΓΛΥΚΑ

ΠΙΝΑΞ.

SAPIENTISSIMI

MICHAELIS GLYCÆ

TABULA.

Ex Codice Manuſcripto Fontiſebraldenſis Abbatiæ.

Exſcriptore & Interprete PHILIPPO LABBE, *Soc.* JESU.

ΗΜΕΡΑ Α'.

Τὸ Προοίμιον.
Περὶ τῆς ἑξαημέρου κτίσεως.
περὶ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς κοσμοποιΐας.
ὅτι οὐ προηγέντας ἡ νὺξ τῆς ἡμέρας.
ὅτι ἐκ εἶπεν ἡμέραν πρώτην, ἀλλὰ μίαν.

περὶ τῆς οὐσίας τοῦ οὐρανοῦ.
περὶ τῆς γῆς, ὅτι μέσου τοῦ παντὸς ἀπηώρηται.
περὶ ἀνέμων καὶ σεισμῶν.
περὶ ἀνέμου, καὶ τί ἐστιν ὁ ἄνεμος, καὶ πόθεν ἔχει τὴν σύστασιν.
περὶ τοῦ τυφῶνος.
περὶ τοῦ ἐκνεφίου ἀνέμου.

DIES I.

PRæfatio.
De opere ſex dierum.
De prima die creationis mundi.
Quod nox diem non præceſſerit.
Quod non dixerit primam diem, ſed unam.
De eſſentia cæli.
Quod terra in medio univerſi pendeat.

De ventis & terræ motibus.
Quid ventus, & unde exurgat.

De typhone.
De vento ecnephia dicto.

ΗΜΕΡΑ Β'.

Περὶ τῆς δευτέρας ἡμέρας τῆς κοσμοποιΐας.
ὅτι ἐπάνω τοῦ στερεώματος ὕδατα, καὶ ὑποκάτω, καὶ τίνι λόγῳ.
ὅτι ἐκ τῶν ὑδάτων παράγει ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα.
περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ στερεώματος.
περὶ τῶν συνιζαμένων ἐκ τῆς γῆς ἀναθυμιάσεων.
πῶς κατὰ καιρὸν τοῦ θέρους ὁ Νεῖλος ἐπιπλύζει τὴν Αἴγυπτον.
περὶ τῆς φύσεως τῆς ἀτμῶν τῶν ἐξ ὑδάτων. κατὰ ἀναγωγὴν τῆς ἱστορίας ἐκ τῆς Ἀναστασίου.

DIES II.

De die ſecunda creationis mundi.
Aquas eſſe ſupra firmamentum, & infra, & quo tandem modo.
Firmamentum ex aquis a Deo factum.
De cælo & firmamento.
De iis quæ ex halitibus e terra erumpentibus generantur.
Quomodo æſtivo tempore Nilus Ægyptum irriget.
Quæ ſit natura vaporum qui ex aquis oriuntur, ſecundum ſenſum anagogicum ex Anaſtaſio.

ΗΜΕΡΑ Γ'.

Περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας τῆς κοσμοποιΐας.
περὶ τῆς φυτῶν καὶ δένδρων καὶ βοτανῶν, τῆς ἐκ τῆς γῆς ἀναπεμφθέντων ὁμοῦ.

DIES III.

De die tertia creationis mundi.
De plantis, arboribus, & herbis, quæ ſimul e terra prodierunt.

De differentiis herbarum, & quotſum quædam Deus noxia creavit, quædam utilia. — περὶ διαφορᾶς τῆ βοτανῶν, καὶ τί τὰ βλαπτικὰ καὶ τί τὰ ὠφέλιμα.

De differentiis arborum. — περὶ διαφορᾶς τῆ δένδρων.

De groſſis ficus, & qua virtute ſint præditi. — περὶ ὀλυνθου καὶ τίνα δύναμιν ἔχει.

Quomodo ficus calidum, acrem ac incidentem halitum emittat. — πῶς ἡ συκῆ θερμὸν καὶ δριμὺ καὶ τραχυτικὸν πνεῦμα ἀφίησι.

ſuccino. — περὶ ἠλέκτρου.

De plantis ſemper virentibus. — περὶ τῆ ἀειθαλῶν φυτῶν.

De Atlante. — περὶ τῦ Ἄτλαντος.

De congregatione aquarum. — περὶ συναγωγῆς τῶν ὑδάτων.

Qua ratione in unum congregatæ ſint aquæ. — περὶ τῆς συνάξιως τῶν ὑδάτων εἰς συναγωγάς.

Quomodo ſalſum mare. — πῶς ἡ θάλασσα ἁλμυρά.

De Nilo. — περὶ τῦ Νείλου.

De calidis aquis. — περὶ τῆ θερμῶν ὑδάτων.

De fontibus calidis. — περὶ πηγῶν θερμῶν.

De pluviis, aquis, & quomodo conrumpantur. — περὶ τῆ ὀμβρίμαίων ὑδάτων, καὶ πῶς σήπονται.

DIES. IV. — ΗΜΕΡΑ Δ'.

De quarta die creationis mundi. — Περὶ τῆς τετάρτης ἡμέρας τῆ κοσμοποιίας.

De duobus luminaribus ſole & luna. — περὶ τῶν δύο φωστήρων ἡλίου καὶ σελήνης.

De primigenia luce luminatium. — περὶ τῦ πρωτογόνου φωτὸς τῶν φωστήρων.

De nocte. — περὶ τῆ νυκτός.

Unde dies vocetur. — πῶς καλεῖται ἡμέρα.

Inanes veterum opiniones de ſole & luna. — τὰ ματαιοπονηθέντα παρὰ τῶν παλαιῶν περὶ τῦ ἡλίου καὶ σελήνης.

De ſole & aſtris, de lumine & magnitudine. — περὶ ἡλίου, καὶ ἀστέρων, καὶ φωτὸς, καὶ μεγέθους.

De magnis luminaribus. — περὶ τῆ μεγάλων φωστήρων.

Quomodo luna conferat ad animalia & plantas, & quædam alia. — πῶς σωτηλεῖ ἡ σελήνη εἰς ζῶα, καὶ φυτὰ, καὶ ἄλλα τινά.

De defectu ſolis & lunæ. — περὶ τῆς ἐκλείψεως ἡλίου καὶ σελήνης.

De luna, necnon poteſtate & accidentibus ejus, quodque ſolis nunc dicatur defectus, ſed obſcuratio, ſeu obtenebratio. — περὶ τῆς σελήνης, ὅτι τὰ δυνάμεως, καὶ τῆ συμπτωμάτων αὐτῆς, καὶ πῶς νῦν ἔκλειψιν λέγεται ἡλίου, ἀλλ' ἐπισκότησιν.

De anno. — περὶ τῦ ἐνιαυτῦ.

Cur nubibus obducatur, ſeu triſtetur cælum. — περὶ τῦ συγκάζει ὁ οὐρανός.

De ſignis lunæ. — περὶ τῶν σημείων τῆς σελήνης.

De fato. — περὶ εἱμαρμένης.

De ſignis ſtellarum. — περὶ τῶν σημείων τῆ ἀστέρων.

De cometis & unde fiant. — περὶ τῶν κομητῶν καὶ ὅθεν συνίστανται.

De trajectione ſeu de aſtris cadentibus. — περὶ τῶν πιπτόντων.

Obſervationes quædam de nubibus, de fulgure, tonitru, ac preſtere, & quomodo fiant. — περὶ νεφῶν σημειώσεις τινες, ἀλλὰ καὶ περὶ ἀστραπῶν, καὶ βροντῶν, καὶ πρηστήρων, καὶ πῶς συνίστανται.

De Iride. — περὶ τῆ ἴριδος.

De fulguribus. — περὶ ἀστραπῶν.

De preſtere. — περὶ πρηστῆρος.

De fulmine. — περὶ κεραυνῦ.

Quod ſol ſub terram feratur. — ὅτι ὁ ἥλιος ὑπὸ τὴν γῆς τρέχει.

De primigenia luce. — περὶ τῦ πρωτογόνου φωτός,

ΗΜΕΡΑ Ε'. — *DIES V.*

Περὶ τῆ πέμπτης ἡμέρας τῆ κοσμοποιΐας.	De quinta die creationis mundi.
ὅτι ἀπὸ τῆς Προποντίδος ἤρχοντα αἱ ἰχθύες πρὸς τὸν Εὔξεινον.	Quod a Propontide piſces veniant in Pontum Euxinum.
περὶ ἐχίνου.	De echino.
περὶ τευθίδος.	De ſepia.
περὶ πολύποδος.	De polypo.
περὶ τῦ καρκίνου.	De cancro.
περὶ κητῶν.	De cetis.
περὶ πρίωνος.	De ceto qui prion dicitur.
περὶ τῆ ἐχενηίδος ἢ ἐχενεῖδος.	De remora.
περὶ μαγνήτου ἢ μαγνητίδος λίθου.	De magnete, ſeu Herculeo lapide.
περὶ τῦ φοίνικος.	De palma.
περὶ πολύποδος.	De polypo.
περὶ τευθίδων καὶ σηπιῶν.	De loliginibus & ſepiis.
περὶ τέττιγος.	De cicada.
περὶ μαλακοστράκων.	De teſta molli præditis.
περὶ σηπιῶν, τευθίδων, καὶ πολυπόδων.	De ſepiis, loliginibus, & polypis.
τίνες τῶν ἰχθύων βράγχια ἔχωσι, καὶ τίνες οὐκ ἔχωσι.	Qui piſces branchias habeant, qui iis careant.
περὶ τῶν ἰχθύων ὅτι οὐ συγγίνονται.	De piſcib. quod non inter ſe conſueſcant.
πῶς συγγίνεται ὁ ὄφις τῆ μυραίνη.	De ſerpentis & murænæ coitu.
περὶ τῶν πτηνῶν, ἢ πετεινῶν.	De volucribus ſeu volatilibus.
περὶ μελίσσης.	De ape.
περὶ γεράνων καὶ μελισσῶν.	De gruibus & apibus.
περὶ πελαργῶν.	De ciconiis.
περὶ χελιδόνος.	De hirundine.
περὶ ἀλκυόνος.	De halcyone.
περὶ τρυγόνος.	De turture.
περὶ ἀετῦ.	De aquila.
περὶ φλόγος.	De offifraga.
περὶ κορώνης.	De cornice.
περὶ γυπῶν.	De vulturibus.
περὶ κόρακος.	De corvo.
περὶ τεττίγων.	De cicadis.
περὶ τῶν ἀετῦ πτερῶν.	De aquilæ pennis.
περὶ χαραδρῖῦ.	De charadrio.
περὶ ἀηδόνος.	De luſcinia.
περὶ τυπτερίδος.	De veſpertilione.
περὶ χήνων.	De anſeribus.
περὶ γυπῶν.	De vulturibus.
περὶ μυῶν βατράχων καὶ ἐγχελέων.	De muribus, ranis & anguillis.
περὶ τῦ ἐρωδίῦ.	De ardeola ſeu erodio.
περὶ πελεκάνου.	De pelecano.
περὶ κοράκων.	De corvis.
περὶ μελίσσης καὶ κηφήνων.	De ape & fucis.
περὶ ἴβεως.	De ibi.
περὶ κέρκωπος.	De cercope ſimio.
περὶ γαλῆς.	De muſtela ſeu fele.
περὶ λίθου καλουμένου λίχνου.	De lapide qui dicitur lychnus.
περὶ φάσσης.	De phaſcuſa.
περὶ φοίνικος.	De phœnice.
περὶ στρουθοῦ Λιβυκοῦ.	De paſſere Libyco, ſeu ſtruthiocamelo.
περὶ κόκκυγος.	De cuculo.
περὶ μέροπος.	De merope.
περὶ ἀλεκτρυόνος.	De gallo gallinaceo.
περὶ μυῶν μελισσῶν καὶ μυρμήκων.	De mulcis, apibus & formicis.

DIES VI. ΗΜΕΡΑ ς'.

De ſexta die creationis mundi, quume terra quadrupedes prodierunt.	Περὶ τῆς ἕκτης ἡμέρας ὁ κοσμοποιΐας, ὅτι τετράποδα ἐκ γῆς ἐξήγαγε.
Cur benedictionem non impertiit terreſtribus animalibus, ut piſcibus.	τίνος ἕνεκεν τοὺς μὲν ἰχθύας εὐλογήσας, τοῖς δὲ χερσαίοις οὐκ ἐποίησε.
De aſino.	περὶ τοῦ ὄνου.
De camelo.	περὶ τῆς καμήλου.
De elephante.	περὶ τοῦ ἐλέφαντος.
De pardali.	περὶ παρδάλεως.
De leone.	περὶ τοῦ λέοντος.
De herbis medicinalibus.	περὶ τῶν θεραπευομένων βοτανῶν.
De urſa.	περὶ τῆς ἄρκτου.
De teſtudine.	περὶ χελώνης.
De elephante.	περὶ τοῦ ἐλέφαντος.
De echino terreſtri ſeu erinaceo.	περὶ τοῦ χερσαίου ἐχίνου.
De myrmecoleone.	περὶ τοῦ μυρμηκολέοντος.
De leporibus.	περὶ λαγωῶν.
De cerva.	περὶ τῆς ἐλάφου.
De vitulo.	περὶ μόχλου.
De caſtore ſeu fibro.	περὶ τοῦ κάστορος.
Quod feles & veſpertiliones de nocte videant.	ὅτι αἴλουροι καὶ νυκτερίδες ἐν τῇ νυκτὶ ὁρῶσι.
De catulo leonis.	περὶ σκύμνου λέοντος.
De lupo.	περὶ λύκου.
De camelopardali.	περὶ καμηλοπαρδάλεως.
De monocerote.	περὶ μονοκέρωτος.
De formica.	περὶ μύρμηκος.
De chamæleonte.	περὶ τοῦ χαμαιλέοντος.
De ſue ſeu apro.	περὶ τοῦ ὑός.
Quomodo equus & aper ſpumam perficiant.	πῶς ἵππος ἢ χοῖρος ἀφρὸν ἀποτελοῦσι.
De canibus, & quod æſtate ferantur in rabiem.	περὶ κυνῶν, καὶ ὅτι κατὰ θέρος λυττῶσι.
De urſa.	περὶ τῆς ἄρκτου.
De onagris.	περὶ ὀνάγρου.
De vulpibus.	περὶ ἀλωπέκων.
De capra ſilveſtri.	περὶ αἰγάγρου.

Naturæ Adami Explicatio. Φυσιολογία τοῦ Ἀδάμ.

De formatione Adami & Evæ, & de Paradiſo.	Περὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας πλάσεως, καὶ περὶ τοῦ παραδείσου.
De anima.	περὶ τῆς ψυχῆς.
De virtute animæ.	περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς.
De concurſu animæ & corporis utrimque exiſtentium.	περὶ τῆς ἀμφυπάρκτου ψυχῆς καὶ σώματος συμφορᾶς.
De potentiis.	περὶ ἐνεργειῶν.
De formatione hominis.	περὶ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου.
De nomine Adami.	περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀδάμ.
De fluviis Paradiſi.	περὶ τῶν ἐν παραδείσῳ ποταμῶν.
De Angelis: quod Moſes eorum creationis non meminerit.	περὶ τῶν ἀγγέλων ὅτι οὐκ ἐμνήσθη ὁ Μωϋσῆς τῆς τῶν ἀγγέλων δημιουργίας.
Quod novem Angelorum ordines.	ὅτι ἐννέα τὰ τῶν ἀγγέλων τάγματα παγγέλουσι.
De cognominibus Angelorum.	περὶ τῶν ἀγγέλων ἐπωνυμίας.
Quid ſignificent alæ Angelorum.	τί δηλοῦσιν αἱ πτέρυγες τῶν ἀγγέλων.
Quomodo Angeli conſtituti ſunt præſides nationum.	πῶς οἱ ἄγγελοι ἐτάχθησαν ἐπισκόπους τῶν ἐθνῶν.
Cur a Deo ordinati Angeli ut cum hominibus verſentur.	διὰ τί ἐτάχθησαν παρὰ Θεοῦ ἄγγελοι συνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις.

πάλιν

πάλιν περὶ τῆ περὶ τῶν διαφόρων & ποτὲ παρηχθησαν.	Rurſus de Virtutibus intelligentia præditis, & quando aſtiterunt.
περὶ τῦ κατ' εἰκόνα τῆ καθ' ὁμοίωσιν.	De eo, *Ad imaginem & ſimilitudinem*, &c.
ζητὶ Εὔα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῦ Ἀδάμ, τῆ ἐκ τῆς γῆς ἠχί.	Cur Eva ex latere Adami, & non ex terra.
πότε ἡ ἀπόλαυσις ἐσυγχωρήθη τῶ κρεῶν.	Quando conceſſum ſit veſci carnibus.
περὶ τῦ φυτῦ τῦ ἐν τῷ παραδείσῳ.	De arbore quæ in medio Paradiſi.
ὅτι ἄφθαρτος ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ.	Quod immortalis creatus ſit Adamus.
περὶ τῦ δερματίνου χιτῶνος.	De veſte pellicea.
περὶ φθαρτῦ τῆ ἀφθάρτου, & ὅτι ἄφθαρτα τὰ ἐν παραδείσῳ φυτὰ.	De corruptibili & incorruptibili: quodque arbores Paradiſi corruptioni non obnoxiæ.
περὶ τῦ φυτῦ τῦ ξύλου.	De arbore ligni.
περὶ τῆς βρώσεως τῦ παραδείσου.	De eſca cujus uſus in Paradiſo.
ὅτι οὐκ ἠδύνατο ὁ Ἀδὰμ ἐφθὴς βρῶσιν.	Quod Adamus non indigeret eſca.
ἀποριαὶ τῆ λύσεις θαυμασταὶ, εἰς τὸ, εἰ ἔγνω ὁ Θεὸς πλὴν πτῶσιν τῦ Ἀδὰμ, ζητὶ ἐδημιούργησεν αὐτόν.	Dubitationes & ſolutiones mirabiles in illud: Cur, ſi Deus cognovit caſum Adami, eum creare voluit.
περὶ τῦ ξύλου ἡ γνώσεως.	De ligno cognitionis.
ἀπόφασις τῆς παραβάσεως ἕνεκα.	Negatio propter tranſgreſſionem.
περὶ τῆς παραβάσεως & ἐξορίας αὐτῶν.	De tranſgreſſione & exilio Adami & Evæ.
περὶ & ὄφεως.	De ſerpente.
περὶ τῦ διαβόλου.	De diabolo.
περὶ τῦ ποτὲ ἑωσφόρου τῆ τῶν μετ' αὐτῦ δαιμόνων.	De eo, qui prius Lucifer, & de dæmonibus ejus ſociis.
περὶ ἡ βρώσεως τῦ παραδείσου πάλιν.	Iterum de cibo hominis in Paradiſo.
περὶ & δερματίνων χιτώνων.	De pellieeis veſtibus.
περὶ τῦ Ἀδὰμ τῆ ἡ Εὔας.	De Adamo & Eva.
περὶ τῦ τεσσαρῶς ἡ ψυχῆς.	De tribus animæ partibus ſeu facultatibus.
περὶ σωφροσύνης.	De temperantia.
περὶ φύσεως.	De natura.
περὶ ἡ & ἀνθρώπου φυσιολογίας.	De phyſiologia hominis.

Αρχὴ χρονογραφίας.

Initium Chronographiæ.

Περὶ τῶν παίδων & Ἀδάμ.	De Liberis Adami.
περὶ τῶν δύο θυσιῶν Ἄβελ τῆ Κάϊμ.	De duobus ſacrificiis Abelis & Caini.
φόνος Κάϊμ.	Cædes Caini.
ἀρὰ & Κάϊμ.	Maledictio Caini.
περὶ & Σήθ.	De Sethe.
περὶ τῦ Ἀδὰμ πῦ τέθαπται.	De loco ubi ſepultus Adamus
περὶ ἡ διαφορᾶς τῆ διαφωνίας τῶν χρόνων ὧν ἔχομεν παρὰ Ἰουδαίοις.	De diverſitate temporum ac diſſenſione inter Græcos & Hebræos.
περὶ & διαδεχομένων διαδοχὴν ἀπὸ Ἀδάμ.	De Adami ſucceſſoribus.
περὶ τῦ Ἐνώχ.	De Enocho.
περὶ & Λάμεχ.	De Lamecho.
περὶ & Νῶε.	De Noe.
περὶ τῶν γιγάντων.	De gigantibus.
περὶ τῦ κατακλυσμῦ.	De diluvio.
πάλιν περὶ τῦ κατακλυσμῦ.	Item de diluvio.
περὶ τῆς πυργοποιίας, τῆ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν.	De extructione turris, & idiomatum confuſione.
περὶ τῦ Χαναὰν, τῆ πῶς ἀφορισθὴν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας Χαναάν.	De Chanaane, & cur Chananitis dicta Promiſſionis terra.
περὶ τῶν στύλων σπάλων.	De columnis.
περὶ ἡ βασιλείας τῦ Κρόνου.	De regno Saturni.
περὶ ἡ βασιλείας & Νίνου.	De regno Nini.
περὶ μαγείας τῆ γοητείας.	De magia & incantatione.

De Sarucho qui primus ſimulacra fecit.	περὶ τοῦ Σαρὰλ τοῦ πρώτου ἀγαλματοποιοῦ.
De admirando Abrahamo.	περὶ τοῦ θαυμασίου Ἀβραάμ.
De abductione Saræ.	περὶ τῆς ἁρπαγείσης Σάρρας.
De Sodomorum incolis.	περὶ τῶν Σοδομιτῶν.
Quid ſignificet Abrahami nomen.	τί σημαίνει τὸ ὄνομα τοῦ Ἀβραάμ.
De Melchiſedecho.	περὶ τοῦ Μελχισεδέκ.
Quo pacto dicitur ſine patre, ſine matre.	πῶς ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ λέγεται.
De Iſaaco.	περὶ τοῦ Ισαάκ.
De ſcala Jacobi, & aſcendentibus ac deſcendentibus Angelis.	περὶ τῆς κλίμακος τοῦ Ιακὼβ, καὶ τῶν ἀναβαινόντων ἀγγέλων καὶ καταβαινόντων.
De luctu Jacobi cum Deo, & quomodo appellatus eſt Iſrael.	περὶ τῆς πάλης τοῦ Ιακὼβ μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ πῶς μετωνομάσθη Ισραήλ.
De nervo femoris.	περὶ τοῦ νεύρου τοῦ μηροῦ.
De Labane & Jacobo.	περὶ Λαβὰν καὶ Ιακὼβ.
De regno Sardanapali.	περὶ τῆς βασιλείας Σαρδαναπάλου.
De regno Perſei.	περὶ τῆς βασιλείας Περσέως.
Inventio conchylii ſeu purpuræ.	εὕρεσις τῆς κογχύλης.
De Crœſo & Cyro.	περὶ Κροίσου καὶ Κύρου.
De regno David & Artaxerxis.	περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξου.
De Remo & Romulo conditoribus Romæ.	περὶ Ρώμου καὶ Ρωμύλου τῶν κτισάντων τὴν Ρώμην.
De Nectenabo.	περὶ τοῦ Νεκτανεβῶ.
De rege Alexandro.	περὶ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου.
De longævis, & maxima inſula Brachmanum.	περὶ τῶν μακροβίων, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῶν Βραχμάνων.
Lex Chaldæorum.	νόμος Χαλδαίων.
De Amazonibus.	περὶ τῶν Ἀμαζόνων.
De Britannis.	περὶ τῶν Βριττανῶν.
De Jacobo & Joſepho.	περὶ τοῦ Ιακὼβ καὶ Ιωσήφ.
Viſio Joſephi.	ὅρασις Ιωσήφ.
Solutio ſomniorum piſtoris & pincernæ.	λύσις ἐνυπνίων τινῶν ἀρτοποιοῦ καὶ τοῦ οἰνοχόου.
De viſionibus Pharaonis.	περὶ τῶν ὁράσεων τοῦ Φαραώ.
De Jacobo deſcendente in Ægyptum ad Joſephum.	περὶ τοῦ Ιακὼβ ἀπελθόντος εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν Ιωσήφ.
De duodecim tribubus.	περὶ τῶν δώδεκα φυλῶν.
De Jobo, & nominatis ejus filiabus.	περὶ τοῦ Ιὼβ, καὶ τῶν ὀνομασθεισῶν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ.
Jobi annorum conſideratio.	ἀναλογισμὸς τῶν τοῦ Ιὼβ ἐτῶν.
De Amalthea.	περὶ τῆς ἀμαλθείας.
De Moſis genere, educatione ac nomine.	περὶ τῆς Μωσέως γενέσεως, ἀνατροφῆς καὶ ὀνομασίας.
Quod Moſes adverſus Æthiopas exercitum duxit.	ὅτε Μωσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐστράτευσε.
De Raguele.	περὶ τοῦ Ραγουήλ.
De virga.	περὶ τῆς ῥάβδου.
De decem plagis	περὶ τῶν δέκα πληγῶν.
Quod aquam verterit in ſanguinem.	ὅτι τὸ αἷμα ὕδωρ ἐποίησε.
De ranis.	Περὶ τῶν βατράχων.
De culicibus.	περὶ τῶν σκνιπῶν.
De cynomyia.	περὶ τῆς κυνομυίας.
De lue quadrupedum.	περὶ φθορᾶς τῶν τετραπόδων.
De puſtulis.	περὶ τῶν φλυκτίδων.
De grandine.	περὶ τῆς χαλάζης.
De locuſtis.	περὶ τῶν ἀκρίδων.
De tenebris tactilibus.	περὶ τοῦ ψηλαφητοῦ σκότους.
De cæde primogenitorum.	περὶ τῶν τῶν πρωτοτόκων θανάτου.
De ſacrificio agni.	περὶ τοῦ θυσίας τοῦ προβάτου.

περὶ τ̃ φαρμάκων Φαραώ.	De Incantatoribus Pharaonis.
περὶ τ̃ Ιαννῆς κ̀ Ιαμβρῆς.	De Janne & Jambre.
ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀνέλθοι εἰς τὸ ὄρος.	Quod Moſes in montem aſcenderit.
διατί οἱ τ̃ Αἰγυπτίων ἄρχοντες Φαραὼ ἐπο-μάθησαν.	Quam ob cauſam Ægypti Reges dicti Pharaones.
πότε ἐλαβε ἀρχὴ ἡ χειροτονία.	Quando cœperit ordinatio per manus impoſitionem.
διατί τεσσαράκοντα χρόνοις ἐπλανᾶτο ἀπὸ τ̃ ἐρημ. ὁ λαός.	Cur populus in deſerto vagatus eſt per annos quadraginta.
περὶ τ̃ Ιησοῦ τ̃ Ναυῆ.	De Jeſu filio Nave.
περὶ τ̃ τελευτ̃ῆς τ̃ Μωσέως.	De morte Moſis.
περὶ τ̃ Μαννα.	De Manna.
περὶ τ̃ Ιερεχώ.	De Jerichunte.
περὶ Αχαν.	De Achane.
περὶ τ̃ πέντε βασιλέων.	De quinque Regibus.
περὶ τ̃ κριτ̃ῶν.	De Judicibus.
περὶ κριτ̃ῆ Ιούδα.	De Judice Juda.
περὶ Βαρὰκ κ̀ Δεβόρας.	De Baraco & Debora.
περὶ Γεδεών.	De Gedeone.
περὶ τ̃ Μανουέ.	De Manua.
περὶ τ̃ Σαμψών.	De ſampſone.
περὶ τ̃ σιαγόνος.	De maxilla.
περὶ τ̃ Δαλιδᾶς.	De Dalila.
τίνος χάριν ὁ Σαμψὼν ἰσχυρὸς κ̀ ἰσχυρὸς ἐν κοιλίας.	Cur Samſon fortis ac robuſtus ex utero.
περὶ τ̃ Ιεφθαέ.	De Jephte.
περὶ Λευίτου τινός.	De quodam Levita.
περὶ τ̃ προβλήματος τ̃ Σαμψών.	De quæſtione Samſonis.
πῶς ὑπ̀ ἀκαθάρτου κόρακος ἐθρέπτο Ηλίας.	Quomodo Elias ab impuro corvo paſtus.
περὶ τ̃ Ολοφέρνου.	De Holopherne.
περὶ τ̃ς Ρούθ.	De Rutha.
περὶ τ̃ς Εσθῆρος.	De Eſthera.
περὶ Τωβίτ.	De Tobia.
ὅτι ἡ κιβωτὸς ἠχμαλωτίσθη.	Quod Arca Dei in captivitatem ducta.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
τ̃ Ιουδαίων.

INITIUM REGNI
Judæorum.

Περὶ τ̃ Σαὺλ κ̀ τ̃ προφήτου Σαμουήλ.	De Saule & Propheta Samuele.
περὶ τ̃ βασιλείας Σαὺλ.	De Regno Saulis.
ὅτι οἱ Παλαιστινοὶ κ̀τ̀ Ιουδαίων ἐστρατεύσατο.	Quod Palæſtini in Judæos expeditionem duxerint.
περὶ τ̃ φθόνου ὃν εἶχε Σαὺλ πρὸς τ̀ Δαβίδ.	De invidia Saulis in Davidem.
ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐχρίσθη εἰς βασιλέα.	Quod David unctus ſit in Regem.
περὶ τ̃ ἐγγαστριμύθου.	De ventiloqua muliere.
περὶ τελευτ̃ῆς τ̃ Σαούλ.	De morte Saulis.
περὶ τ̃ βασιλείας Δαβὶδ τ̃ προφήτου.	De Regno Davidis Prophetæ.
περὶ τ̃ μοιχείας Δαβίδ.	De adulterio Davidis.
ὅτι ὁ Αβεσσαλὼμ ἀπέστη τ̃ πατρὸς αὐτ̃.	Quod Abſalon rebellavit adverſus patrem.
ὅτι ὁ Δαβὶδ κ̀τ̀ Παλαιστιν̃ῶν ἐστράτευσε.	Quod David in Palæſtinos exercitum duxerit.
περὶ τ̃ βασιλείας Σολομῶντος.	De Regno Salomonis.
περὶ τ̃ οἰκοδομ̃ῆς τ̃ ναοῦ.	De extructione templi.
περὶ τ̃ ἁγίου.	De Sancto Sanctorum.
περὶ τ̃ βίβλων Σολομῶντος.	De libris Salomonis.
περὶ ἐκλογ̃ῆς τ̃ βίβλων, τ̃ς παλαι̃ας γραφ̃ῆς.	De collectione & delectu librorum veteris Scripturæ.
περὶ τ̃ς σοφωτάτης Σιβύλλης.	De ſapientiſſima Sibylla.

Quod Salomon lapſus ſit in cultum idolorum.	ὅτι ἐξέπεσε Σολομὼν εἰς θεὼς τῆ εἰδώλων.
De Regno Roboami filii Salomonis.	περὶ τῆς βασιλείας Ροβοὰμ υἱῦ τῦ Σολομῶντος.
De Propheta, ſeu homine Dei.	περὶ τῦ προφήτου ἢ τῦ ἀνθρώπου τῦ Θεῦ.
De Aſa.	περὶ τῦ Ασᾶ.
De Elia Propheta.	περὶ Ηλίου τῦ προφήτου.
De Joſaphato.	περὶ τῦ Ιωσαφάτ.
Quod Achabo Helias adſtiterit.	ὅτι Ηλίας πρὸς τῦ Αχαὰβ παρεγένετο.
De Achabo & Michæa Propheta.	περὶ τῦ Αχαὰβ καὶ τῦ προφήτου Μιχαίου.
Quod Michæas ab Achabo ad iram accenſus.	ὅτι παρὰ τῦ Αχαὰβ ὁ Μιχαίας ὠργίσθη.
Mors Achabi.	Θάνατος Αχαὰβ.
De Regno Ochoſiæ.	περὶ τῆς βασιλείας τῦ Οχοζίου.
Quod Helias pluviam continuerit.	ὅτι ὁ Ηλίας ἐφράσσε τὸν ὑετόν.
De muliere Sareptana.	περὶ τῆς Σαρεφθίδος.
De Regno Joaſi.	περὶ τῆς βασιλείας Ιωᾶς.
De Ozia.	περὶ τῦ Οζίου.
De regno Amaſiæ.	περὶ τῆς βασιλείας Αμασίου.
De Ezechia.	περὶ τῦ Εζεκίου.
De Sennacheribo.	περὶ τῦ Σενναχηρείμ.
De tribus pueris.	περὶ τῶν τριῶν παίδων.
De Rege Manaſſe.	περὶ τῦ Μανασσῆ βασιλέως.
De Regno Ammonis.	περὶ τῆς βασιλείας Αμμών.
De Joſia.	περὶ Ιωσίου.
De ædificatione templi.	περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῦ ναῦ.
De Zorobabele.	περὶ Ζοροβάβηλ.
Viſiones Nabuchodonoſoris.	ὁράσεις Ναβυχοδονόσορ.
De Balthazare.	περὶ τῦ Βαλτάσαρ.
De Dario.	περὶ τῦ Δαρείου.
De Cyro.	περὶ τῦ Κύρου.
De regno Cambyſis.	περὶ τῆς βασιλείας Καμβύσου.
De Smerdi.	περὶ Σμέρδη.
De Artaxerxe.	περὶ Αρταξέρξου.
De Alexandri Ducibus.	περὶ τῶν Αλεξάνδρου παίδων.
De Antiocho rege.	περὶ Αντιόχου βασιλέως.
De captivitate.	περὶ τῆς αἰχμαλωσίας.
De Antiocho Eupatore	περὶ Αντιόχου τῦ Εὐπάτορος.
De Julio Cæſare.	περὶ Ιουλίου Καίσαρος.
De Octavio Auguſto.	περὶ Οκταβίου Αὐγούστου.
De Hebdomadibus completis.	περὶ τῆς τῶν ἑβδομάδων συμπληρώσεως.
De Hyrcano.	περὶ Υρκάνου.
Quomodo Cæſar a libidine coercitus.	ὥσπερ ἐσωφρονίσθη ὁ Καῖσαρ ὁ πολὺς εἰς γυναῖκας.
De nativitate & educatione Deiparæ, ejuſque in templum ingreſſu.	περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ γενέσεως τῆς Θεοτόκου, καὶ ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου.
De Annunciatione.	περὶ τῦ εὐαγγελισμῦ.
De Joſepho ſponſo.	περὶ τῦ Ιωσὴφ μνήστορος.
De Conceptione.	περὶ τῆς συλλήψεως.
De Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti.	περὶ τῆς γενέσεως τῦ Κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.
De adoratione Magorum.	περὶ τῆς τῶν Μάγων προσκυνήσεως.
De ſtella.	περὶ τῦ ἀστέρος.
De diebus puerperæ & purgatione.	περὶ τῶν ἡμερῶν τῆς λεχῶ, καὶ τῆς καθάρσεως.
Quando omnibus innotuerit Chriſtus.	πότε τῆς πᾶσιν ὁ Χριστὸς φανερὸς ἐγένετο.
De aqua redargutionis.	περὶ τῦ ὕδατος τῦ ἐλεγμῦ.
De vocatione duodecim Diſcipulorum.	περὶ τῆς συλλογῆς τῶν δώδεκα μαθητῶν.
De beato Paulo.	περὶ τῦ μακαρίου Παύλου.

Digitized by Google

περὶ τῆς τῶ Χριστοῦ διδαχῆς.
περὶ τῶν Βαΐων.
περὶ τῆς πόρνης.
περὶ τῆς ἐτοιμάσιως μυστικοῦ δείπνου.
περὶ τῆ μεταμορφώσιως.
περὶ τῆ τοιμικοῦ Πάσχα.
περὶ τῆ κυριακοῦ Πάσχα.
περὶ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.
περὶ τῆ Ἰούδα.
περὶ τῆ παραδόσιως.
περὶ τῆ ἀλεκτοροφωνίας.
περὶ τοῦ φραγγελισμοῦ, καὶ περὶ τοῦ Πιλάτου καὶ τῆ κρίσιως.
περὶ τῆς παρασκευῆς, ὅτοι ἕξτή ἡ ἕκτη τῆς ἑβδομάδος παρασκευὴ τὸ Πάσχα λέγεται.

περὶ τῆ ἄρνου τῆ ἀζύμων.
περὶ τῆ σταυρόσιως τῆ Κυρίου,
περὶ τῆς γεγονήσης ἐκλείψιως τοῦ ἡλίου ἐν τῆ σταυρῶ.
περὶ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ.
περὶ τῆ ἐγερθέντων σωμάτων ἐκ τῶν μνημάτων.
περὶ τῆς εἰς ᾅδου καταβάσιως τῆ Χριστοῦ, καὶ ἕξτή κατῆλθεν εἰς ᾅδου.
περὶ τῆς ταφῆς καὶ πῶς ἐτελέσθη.
περὶ τῆς ἀναστάσιως τῆ Χριστοῦ.
ἕξτή ἡμερῶν μ'. ὁ κύριος ἀνῆλθε; καὶ ἕξτή τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κάτωσι ἐκατὸν ἡμερῶν δέκα.
ἕξτή ἡ πεντηκοστή.
περὶ τῆ γλωσσῶν.
ἕξτή πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι τὸν τὸ πνεύματος ἐνέργειαν εἶχοντο.
περὶ τῆ μακαρίου Παύλου, πότε ἐκλήθη παρὰ Κυρίου.
τί σημαίνει τὸ Σαὺλ, Σαὺλ.
πόσα ἔτη ἐκήρυξε, καὶ πόσους βασιλεῖς ἐπέλθε.
περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πεφαγμένα.
ὅτι οὐκ ἦν ἀναρίθμος τῆ δωδεκάδι τῆ μαθητῶν.
περὶ τῆς καθέσιως τῶν μαθητῶν ἐπὶ θρόνα.
τίνι τρόπῳ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἐκέλευσε τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐ πλείους ἢ ἐλάσσους εἶναι, καὶ τίνες ὑπερέχουσιν οἱ προφῆται ἢ οἱ Ἀπόστολοι.
αἱ χῆ τῶν νεκρῶν ἐγέρσεις.
περὶ τῶν ἁγιασμένων σωμάτων ἐν τῆ σταυρώσει.
περὶ τῆς κοιμήσιως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
πῶς οἱ Ἀπόστολοι συνεγήκασι τὴν κοίμησιν αὐτῆς.
ὅτι ἐ μόνοι οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ἀπῆρχον ἐν τῆ κοιμήσει αὐτῆς. ἀλλὰ καὶ οἱ ἑβδομήκοντα.
περὶ τῆς ἀνοίξιως τοῦ τάφου, καὶ περὶ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ.

De doctrina Chriſti.
De ramis Palmarum.
De adultera.
De præparatione myſticæ Cœnæ.
De Transfiguratione.
De Paſcha legali.
De Dominico Paſcha.
De myſtica Cœna.
De Juda.
De traditione.
De galli cantu.
De flagellatione, de Pilato, & judicio.
De Paraſceve, ſive cur ſexta feria hebdomadis dicatur Præparatio Paſchæ.
De agno azymorum.
De crucifixione Chriſti.
De eclipſi ſolis, quæ contigit Chriſto in crucem ſublato.
De obortis tenebris.
De corporibus quæ ex monumentis prodierunt.
De Chriſti ad inferos deſcenſu, & quamobrem ad inferos acceſſerit.
De ſepultura, & quomodo per triduum.
De reſurrectione Chriſti.
Cur Dominus die quadrageſima aſcenderit, curve Spiritus ſanctus poſt decem dies deſcenderit.
Unde dicta Pentecoſte.
De linguis.
Cur ante baptiſmum virtutem Spiritus ſancti exceperit.
De beato Paulo: quando a Domino vocatus ſit.
Quid ſignificet, Saule, Saule?
Quot annis prædicaverit, & ad quot Reges acceſſerit.
De Jacobo fratre Dei, & quæ ab eo geſta ſunt.
Quod non fuerit nominatus inter duodecim diſcipulos.
De conſeſſu diſcipulorum ſuper thronum.
Quo pacto Apoſtoli Chriſti decem numero, & nec plures nec pauciores r & utri excellant Prophetæ an Apoſtoli.
Excitationes multorum e mortuis.
De corporibus quæ in Chriſti morte ſurrexerunt.
De dormitione ſanctiſſimæ Deiparæ.
Quomodo Apoſtoli de ipſius morte tacuerint.
Quod non ſolum duodecim Apoſtoli, ſed etiam ſeptuaginta diſcipuli morti ejus interfuerint.
De ſepulchro aperto, & de Apoſtolo Thoma.

De Tiberio Cæſare.
De Cajo.
De Claudio.
De Nerona.
De Simone Mago, & Apoſtolis Petro & Paulo, eorumque cæde.
De Luca Apoſtolo.
Quomodo in Actis Lucas omnino non meminit mortis beatiſſimi Pauli.
De captivis ætibus Judæorum.
De Imperatoribus Galba, Othone & Vitellio.
De Veſpaſiano & Tito.
De Domitiano.
De Joanne Theologo.
De Nerva.
De Imperatore Trajano.
Quod Trajanus veniam peccatorum ſuorum ſit conſecutus.
De Hadriano, Antonino, Vero & Commodo.
De Imperatore Pertinace.
De Origene & Ambroſio.
De imperio Antonini Caracallæ.
De Macrino.
De Antonino Heliogabalo.
De Alexandro Mamææ filio.
De Maximino.
De Maximo & Balbino.
De imperio Gordiani.
De baptiſmo Judæi, & quod liceat laico orthodoxo in neceſſitate baptizare.
De Magno Athanaſio.
De Decio.
De Gallo & Voluſiano.
De Valeriano.
De Claudio.
De Quintilio.
De Aureliano.
De Theodoro Mopſueſteno hæretico, de Neſtorio, & quibuſdam aliis hæreticis.
De Probo & Floriano.
De Caro & Carino.
De imperio Diocletiani & Maximiani impiiſſimorum Principum.
De regno Conſtantii patris Magni Conſtantini.
Notitia quorumdam Hiſtoriæ ſcriptorum.
Conſpectus Imperatorum velut in tabula.
Initium Imperii Romani.
De imperio Magni Conſtantini.
De ejus lepra, & quo pacto baptizatus.
De Silveſtro Papa.
De exſtructa Conſtantinopoli, & quomodo Heracleæ Antiſtes ordinet Con-

περὶ Τιβερίου Καίσαρος.
περὶ Γαΐου.
περὶ Κλαυδίου.
περὶ Νέρωνος.
περὶ Σίμωνος τοῦ μάγου, καὶ Πέτρου καὶ Παύλου τῶν Ἀποστόλων καὶ περὶ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν.
περὶ Λουκᾶ τοῦ Ἀποστόλου.
πῶς οὐκ ἐμνήσθη ὅλως ὁ Λουκᾶς περὶ τῆς τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου τελευτῆς ἐν ταῖς πράξεσιν.
περὶ τῆς αἰχμαλωσίας.
περὶ ἐφόρων βασιλέων Γάλβα, Ὄθωνος, Βιτελλίου.
περὶ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου.
περὶ Δομετιανοῦ.
περὶ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
περὶ Νέρβα.
περὶ Τραϊανοῦ βασιλέως.
ὅτι ἔλαβεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ὁ Τραϊανός.
περὶ Ἀδριανοῦ, Αντωνίου, Οὐήρου, Κομόδου.
περὶ τῆς βασιλείας Περτίνακος.
περὶ Ὠριγένους καὶ Ἀμβροσίου.
περὶ τῆς βασιλείας Αντωνίνου τοῦ Καρακάλλου.
περὶ Μακρίνου.
περὶ Αντωνίνου τοῦ Ἡλιογαβάλου.
περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας.
περὶ Μαξιμίνου.
περὶ Μαξίμου καὶ Βαλβίνου.
περὶ τῆς βασιλείας Γορδιανοῦ.
περὶ τοῦ βαπτίσματος Ἑβραίου, καὶ ὅτι ἔξεστι βαπτίζειν, καὶ λαϊκὸς ὀρθόδοξος ἐν περιστάσει.
περὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.
περὶ Δεκίου.
περὶ Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ.
περὶ Οὐαλεριανοῦ.
περὶ Κλαυδίου.
περὶ Κυντίλλου.
περὶ Αὐρηλιανοῦ.
περὶ Θεοδώρου, τῆς Μοψουεστίας, αἱρετικοῦ, καὶ Νεστορίου, καὶ ἄλλων τινῶν αἱρετικῶν.
περὶ Πρόβου καὶ Φλωριανοῦ
περὶ Κάρου καὶ Καρίνου.
περὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀσεβεστάτων βασιλέων.
περὶ τῆς βασιλείας Κώνσταντος πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.
εἴδησις περί τινων Ἱστοριογράφων.
συνοψὶς ὡς ἐν πίναξι τῆς βασιλείας.
Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ρωμαίων.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.
περὶ τῆς λέπρας, καὶ ὅπως ἐβαπτίσθη.
περὶ Σιλβέστρου.
περὶ τῆς κτίσεως Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πῶς χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν Κωνσταντινου-

πόλεως πατριάρχου.
περὶ Λικινίου τῆ ϛ΄ ἁγίᾳ συνόδῳ.
ὅτι Κωνστάντιος ἀρειανίσας τὴν ὀρθὴν πίστιν ἐσάλευσε.
περὶ Ἀρείου.
περὶ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ πῶς καὶ ποῦ ἐτάφη.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου.
περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Ἰοβιανοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Οὐαλεντινιανοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Γρατιανοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου.
περὶ ἁγίου Ἀρσενίου.
ὅτι ἡ ἐκκλησίας ἐδίωξε τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ὁ Μεδιολάνου Ἀμβρόσιος.

περὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου.
περὶ τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου.
περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.
περὶ τοῦ μήλου.
περὶ τοῦ Μοναχοῦ.
περὶ τοῦ Μαρκιανοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ μεγάλου.
περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος ἐκγόνου αὐτοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος.
περὶ τῆς βασιλείας Ἀναστασίου τοῦ Δυρραχηνοῦ.
περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκός.
περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου.
περὶ τοῦ ναοῦ τῆς μεγάλης Σοφίας.
πότε ἤρξατο ἑορτάζεσθαι ἡ ὑπαπαντή.

περὶ τῆς μεταξης.
περὶ τῶν ἑπτὰ συνόδων.
περὶ τῆς πρώτης συνόδου.
περὶ τῆς δευτέρας συνόδου.
περὶ τῆς τρίτης συνόδου.
περὶ τῆς τετάρτης συνόδου.
περὶ τῆς πέμπτης συνόδου.
περὶ τῆς ἕκτης συνόδου.
περὶ τῆς ἑβδόμης συνόδου.
περὶ τοῦ κίονος εἰς ὃν ἐπίκειται ἡ στήλη τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
περὶ τοῦ βασιλέως Ἰουστίνου.
περὶ τῆς πεσούσης θριάλλου τῆς ἁγίας Σοφίας.
περὶ Τιβερίου τοῦ Θρᾳκός.
περὶ τοῦ βασιλέως Μαυρικίου.
περὶ κροκοδείλου.
περὶ τῆς βασιλείας Φωκᾶ τοῦ Καππαδόκος.
περὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου.
περὶ τοῦ στρατιώτου τοῦ παρεδόσαντος τὴν γυναῖκα τῷ γεωργῷ.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου ἐκγόνου Ἡρακλείου.
περὶ τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεθ.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.
περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ Ῥινοτμήτου.
περὶ τῆς βασιλείας Λεοντίου.

ſtantinopolitanum Patriarcham.
De Licinio & prima Synodo.
Quod Conſtantius Arianiſmum profeſſus rectam fidem concuſſerit.
De Ario.
De morte Magni Conſtantini: quomodo & ubi ſepultus.
De imperio Conſtantii.
De imperio Juliani deſertoris, & de ejuſdem nece.
De Joviani imperio.
De Valentiniani imperio.
De imperio Gratiani.
De imperio Magni Theodoſii.
De ſancto Arſenio.
Quod Mediolanenſis Archiepiſcopus Ambroſius Theodoſium Imp. Eccleſia ejecerit.

De imperio Arcadii.
De S. Joanne Chryſoſtomo.
De imperio Theodoſii Junioris.
De pomo.
De Monacho.
De Marciano.
De imperio Leonis Magni.
De imperio Leonis ejus ex filia nepotis.
De imperio Zenonis.
De imperio Anaſtaſii Dyrracheni.
De imperio Juſtini Thracis.
De Juſtiniani Magni imperio.
De templo Magnæ Sophiæ.
Quando Occurſus feſtum cœperit celebrari.

De bombyce ſeu ſerico.
De ſeptem Synodis.
De prima Synodo.
De ſecunda Synodo.
De tertia Synodo.
De quarta Synodo.
De quinta Synodo.
De ſexta Synodo.
De ſeptima Synodo.
De columna, cui inſidet ſtatua Juſtiniani Magni.
De imperio Juſtini Minoris.
De ruina trullæ templi ſanctæ Sophiæ.
De Tibario Thrace.
De Mauricii imperio.
De crocodilo.
De Phocæ Cappadocis imperio.
De imperio Heraclii.
De milite qui vim intulit uxori agricolæ.
De imperio Conſtantini Heraclii nepotis.
De Mahomethe pſeudopropheta.
De imperio Conſtantini Pogonati.
De imperio Juſtiniani Rhinotmeti.
De Leontii imperio.

MICHAELIS GLYCÆ TABULA

De Tiberii Apſimari imperio.	περὶ τ βασιλείας Τιβερίου τ Ἀψιμάρου.
De imperio Theodoſii.	περὶ τ βασιλείας Θεοδοσίου.
De imperio Leonis Iſauri.	περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τ Ἰσαύρου.
De ſcortatore & miſericorde.	περὶ τ φιλοπόρνου καὶ ἐλεήμονος.
De virgine ab Imperatore Zenone vitiata.	περὶ τῆς φθαρείσης παρθένου παρὰ βασιλέως Ζήνωνος.
De Monacho excommunicato.	περὶ τ ἀφορισθέντος μοναχοῦ.
De Presbytero excommunicato.	περὶ τοῦ ἀφορισθέντος πρεσβυτέρου.
De imperio Conſtantini Copronymi.	περὶ τ βασιλείας Κωνσταντίνου τ Κοπρωνύμου.
De Leonis Chazari imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος.
De cane.	περὶ τοῦ κυνός.
De imperio Conſtantini Irenes F.	περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
De imperio Nicephori.	περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου.
De Michaelis Rangabe imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Ραγγαβέ.
De Bardane.	περὶ τοῦ Βαρδάνη,
De imperio Leonis Armenii.	περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου.
De imperio Michaelis Balbi.	περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ τραυλοῦ.
De Theophili iconomachi imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Θεοφίλου τ εἰκονομάχου.
De Methodio Patriarcha.	περὶ Μεθοδίου Πατριάρχου.
De imperio Michaelis Pororis.	περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ μεθυσοῦ.
De Baſilii Macedonis imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος.
De Leonis Sapientis imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ σοφοῦ.
De imperio Alexandri.	περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου.
De imperio Conſtantini.	περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
De imperio Romani Lacapeni.	περὶ τῆς βασιλείας Ρωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ.
De Nicephori Phocæ imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ.
De Joannis Tzimiſchæ imperio.	περὶ τ βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ.
De imperio Baſilii Porphyrogennetæ.	περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ πορφυρογεννήτου.
De Conſtantini imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
De Romani Argyropuli imperio.	περὶ τ βασιλείας Ρωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπύλου.
De imperio Michaelis Paphlagonis.	περὶ τ βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος.
De imperio Michaelis Calaphatæ.	περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τ Καλαφάτου.
De imperio Conſtantini Monomachi.	περὶ τ βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου.
De Theodora Auguſta.	περὶ τ Θεοδώρας.
De Michaelis Stratiotici imperio.	περὶ τ βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Στρατωτικοῦ.
De Iſaaci Comneni imperio.	περὶ τ βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ.
De Conſtantini Præſidis Ducæ imperio.	περὶ τ βασιλείας Κωνσταντίνου φρούρου τοῦ Δουκός.
De Romani Diogenis imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Ρωμανοῦ.
De imperio Michaelis Parapinacii.	περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τ Παραπινάκη.
De Nicephori Botaniatæ imperio.	περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τ Βοτανειάτου.
De imperio Alexii Comneni, qui ſucceſſorem reliquit Joannem ſuum filium.	περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὃς ἀφέσοχον κατέλιπψ Ἰωάννην τὸν ἑαυτοῦ υἱόν.

FINIS TABULÆ ANNALIUM
MICHAELIS GLYCÆ SICULI,

Præfixæ Codici MS. Bibliothecæ Archimonaſterii Ord. Fontiſebraldenſis, a
Celſiſſima Principe,

JOANNA BAPTISTIDE BORBONIA,
TOTIUS ORD. GENERALI ANTISTITA,

liberaliſſime communicato.

LO-

LOCORUM

SACRÆ SCRIPTURÆ IN ANNALIBUS GLYCÆ EXPLICATORUM INDEX.

Ex verſione vulgata, quam, ut oportuerat, ſecutus non eſt Interpres hujus Libri Leunclavius.

GENESIS I. ET *ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquas.*

Factumque eſt veſpere & mane dies unus.

Congregentur aquæ quæ ſub cælo ſunt in locum unum, & appareat arida.

Germinet terra herbam virentem & facientem ſemen & lignum pomiferum, &c.

Creavitque Deus cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem.

Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus ut præeſſet diei, luminare minus ut præeſſet nocti, & ſtellas.

Poſuit ea in firmamento cæli, ut lucerent ſuper terram, & præeſſent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras.

Dixit quoque Deus: Producat terra animam viventem in genere ſuo, jumenta & reptilia & beſtias.

Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, & præſit piſcibus maris, & volatilibus cæli, & beſtiis, univerſæque terræ.

Creavit Deus hominem ad imaginem ſuam: maſculum & feminam creavit eos.

Creſcite, & multiplicamini, & replete terram, & ſubjicite eam.

Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſemen ſuper terram, & univerſa ligna, ut ſint vobis in eſcam, & cunctis animantibus terræ.

GEN. II. *Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viventem.*

Plantaverat Dominus Deus Paradiſum voluptatis a principio.

Non eſt bonum eſſe hominem ſolum: faciamus ei adjutorium ſimile ſibi.

Immiſit Dominus Deus ſoporem in Adam: cumque obdormiviſſet, tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro ea.

Ædificavit coſtam quam tulerat de Adam in mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea.

Ex omni ligno Paradiſi comede: de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas.

In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.

GEN. III. *Vidit mulier quod bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis aſpectuque delectabile: & tulit de fructu illius & comedit.*

Super pectus tuum gradieris.

Ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo ejus.

Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ.

Fecit Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

Ecce Adam quaſi unus ex nobis factus eſt, ſciens bonum & malum.

GEN. IV. *Omnis qui invenerit me, occidet me. Nequaquam ita fiet, ſed omnis qui occiderit Cain, ſeptuplum punietur.*

Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero ſeptuagies ſepties.

GEN. VI. *Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt.*

Gigantes erant ſuper terram in diebus illis: poſtquam enim ingreſſi ſunt filii Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, &c.

GEN. VIII. *Dimiſit corvum: qui egrediebatur, & non revertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper terram.*

GEN. XXV. *Duæ gentes ſunt in utero tuo, & duo populi ex utero tuo dividentur, populuſque populum ſuperabit, & major ſerviet minori.*

GEN. XXVIII. *Vidit quoque in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram: Angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam*, &c.

GEN. XXXII. *Vidi Deum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea.*

GEN. XLVII. *Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum ſunt parvi & mali, & non pervenerunt uſque ad dies patrum meorum.*

GEN XLIX. *Catulus leonis Juda: ad prædam fili mi aſcendiſti: requieſcens accubuiſti ut leo, & quaſi læna, quis ſuſcitabit eum?*

EXODI IX. *Idcirco poſui te ut oſtendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in univerſa terra.*

I. REG. XV. *Quia projeciſti ſermonem Domini, & projecit te Dominus, ne ſis Rex ſuper Iſrael.*

3. REG. XVII. *Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur.*

XXI. *Benedixit Naboth Deum & Regem.*

PSALM. IX. vel X. ſecundum Hebræos; *Inſidiatur in abſcondito tamquam leo in ſpelunca ſua.*

XXXI. *Dixi: Confitebor adverſum me in uſtitiam meam Domino: & tu remiſiſti impietatem peccati mei.*

CL. *Similis factus ſum pellicano ſolitudinis.*

CLX. *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.*

CXXXI. *Surge Domine in requiem tuam: tu & arca ſanctificationis tuæ.*

CXXXV. *Qui firmavit terram ſuper aquas.*

ECCLESIASTÆ I. *Oritur ſol & occidit, & ad locum ſuum revertitur ibique renaſcens gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem.*

Quid eſt quod fuit? ipſum quod futurum eſt, quid eſt quod factum eſt? ipſum quod faciendum eſt:

nihil ſub ſole novum.

CANT. II. *Ficus protulit groſſos ſuos.*

ISAIÆ XIV. *Quomodo cecidiſti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris? corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes?*

XXXVII. *Protegam civitatem iſtam, ut ſalvem eam propter me, & propter David ſervum meum.*

HABAC. III. *Sol & Luna ſteterunt in habitacula ſua.*

SOPHON. I. *Dies ira dies illa, dies tribulationis & angustiæ, &c.*

ZACHAR. XIV. *Et erit in die illa: non erit lux, ſed frigus & gelu.*

MATTH. I. *Et non cognoſcebat eam, donec peperit filium ſuum primogenitum.*

X. *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.*

XXIV. *Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.*

XXVI. *Antequam gallus cantet, ter me negabis.*

XXVII. *multa corpora Sanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt: & exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem ejus, venerunt in ſanctam civitatem, & apparuerunt multis.*

XXVIII. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.*

MARC. XIV. *Priuſquam gallus vocem bis dederit, ter me ex negabis.*

LUC. I. *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.*

JOAN. V. *Pater meus uſque modo operatur, et ego operor.*

XVIII. *Ipſi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur; ſed ut manducarent Paſcha.*

ROM. VI. *Stipendium peccati mors.*

2. PET. II. *Octavum Noe juſtitiæ præconem cuſtodivit, diluvium mundo impiorum inducens.*

SYLLABUS AUCTORUM
SIVE EDITORUM,
SIVE NONDUM EDITORUM,
QUOS MICHAEL GLYCAS IN SUIS LAUDAT
ANNALIBUS.

A

ALexander Monachus in Hiſtoria de Inventione Sanctæ Crucis, Conſtantinum in fine vitæ baptizatum ſcripſit, refutaturque a Glyca, p. 194.
S. Ambroſius Mediolanenſis Archiepiſcopus, 198.
Amphilochius Iconienſis Archiepiſcopus. Ejus opinio de Angelorum creatione, 62. 196.
Anabatianus Cainitarum hæretieorum liber, quo ea continebantur quæ Sanctus Paulus in cælo vidit, 139.
Anaſtaſius Sinaita Patriarcha Antiochenus, pleraque in vetere Teſtamento eſt allegorice interpretatus, 8. 11. 13. 26. 30. 36. 57. 62. 67. 69. 72. 73. 81. 128. 141. 152. Ejus Commentarius in Hexameron, ſeu de ſex primorum dierum operibus ſæpe. Oratio ejuſdem de Reſurrectione.
Anaxagoras Philoſophus cum *Anaximandro & Anaximene*, 16. 156.
Andreas Hieroſolymitanus, Cretenſis Archiepiſcopus, in Oratione de iis qui obdormierunt, 67. 179. 180.
Andromachus Medicus Theriacæ repertor, 46.
Antoninus Philoſophus Imperator, 187.
Apolinarius Laodicenus Epiſcopus, 54. 189. 210.
Apollonius Tyaneus magus, 185.
Aquila Pontieus Chriſtiano Judæus, 186.
Arcadii Imperatoris reſponſum ad litteras Innocentii Papæ, 200.
Ariſtoteles Stagirita, 4. 6. 25. 39. 41. 48.
S. Athanaſius Patriarcha Alexandrinus in Oratione de Adſumptione, 69. 94. ad prineipem Antiochenum diſſerens, 70. 75. paſſim ex aliis operibus, 22. 69. 70. 75. 92. 94. 103. 160. 161. 162. 173. 189. 195.
Athenodorus Philoſophus præcepta dat Auguſto. 159.

B

Babylonii. *Vide* Zoroaſter.
Barlaamus ad Joaſaphum ſcripſit: ejus verba, 68.
S. Baſilius Cæſareæ in Cappadocia Archiepiſcopus, paſſim in Aſceticis, in Hexameron, & aliis citatur, 2. 3. 5. 6. 7. 9. 11. 14. 15. 16. 22. 23. 25. 27. 30. 32. 40. 42. 52. 54. 55. 57. 61. 62. 63. 64. 65. 68. 71. 73. 79. 81. in enarratione in Prophetam Iſaiam, 84. 87. 89. 93. 119. 120. 122. 130. 151. 160. 171. 194. 196.
Baſilius Medicus auctor hæreſis Bogomilorum, 258.

C

S. Cæſarius frater Gregorii Nazianzeni, 62. 111.
Cajus Antiquus Theologus Petrum & Paulum ſimul mortuos ſcribit, 182.
S. Chryſoſtomus. *Vide* Joannes.
Claudius Ælianus, 41. 48.
Claudius Galenus Pergamenus Medicus, 44. 45. 46. 54. 86. 103. 179.
Clemens Alexandrinus, Stromateus dictus, 176. 267.
Coſmas Magnus, Auctor Tetrabii, 230. in Notis.
S. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha in libro Theſaurorum, 61. in oratione de hominis creatione, 68. de adoratione in ſpiritu, 123. in Glaphyris ſeu Varietatibus, 92. in libro adverſus Julianum Imp. 96. 100. 154. paſſim locis non

adſcriptis, 59. 53. 55. 64. 86. 90. 91. 92. 96. 98. 99. 200. 102. 106. 153. 542. 143. 562. 803. 569. 195. 201. 209.
Cyrillus Hieroſolymitanus Antiſtes in Litteris de Crucis ſigno viſibili ad Conſtantinum Imperatorem. 595. 209.

D

S. Damaſcenus. *Vide* Joannes.
Damaſus Papa, 209.
Daniel Propheta, 510.
Democritus Philoſophus. 16.
Diodorus Tarſenſis, ut opinor, Epiſcopus, 62.
Diogenes Cynicus quid de ſideribus ſenſerit, 16. 87. 156.
S. Dionyſius Areopagita ὁ θεοφάντωρ ἡμῖν μέγας, 59. 141. 151. 165. 570. 579.
S. Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus, 582. 186.
Dioſcorides Anazarbeus, ut puto, Medicus de Stratonico Siciliæ Duce, 43.

E

Empedocles Philoſophus, 258.
S. Ephræmius Diaconus Edeſſenus, 96. 97. & forte 30. Σύρος τὸν θαυμασὸν ἀνὴρ.
S. Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus in Panariis paſſim, 36. 93. 99. 513. 122. 553. 165. 573. 200.
Epiphanius Presbyter, non Epiſcopus, in oratione de impolluta Dei Matris Nativitate, 164. de Joanne Theologo aliter ſeotit ac Chryſoſtomus, 564.
Eſdras Libros ſacros ſervat, 141. 153. 154.
Euſtathius Antiochenus Patriarcha de die ſub Ezechia, 150.
Euſebius Pamphili, Cæſarienſis Metropolitanus, ὁ πολυμαθὴς καὶ πολύϊστωρ, 141. 176. 182.
Ezechias Rex Juda, 142. 150.
Eutyches hæreticus, 203.
Eutychius Patriarcha CP. 250.

G

Galenus. *Vide* Claudius.
De Gemmis. *Vide* Salomon.
Geneſis parva, ἡ λεπτὴ γένεσις, liber apocryphus bis terve citatur, 80. 84. 163.
De Geniis, ſeu de Angelis ac Dæmonibus, *Vide* Salomon.
Gennadius Patriarcha CP. de Angelorum creatione, 62.
Georgius Taraſii Patriarchæ CP. Syncellus, ſeu Syngelus, ac Chronographus, 95. 92. 94. 105. 107. 109. 121. 552. 153. 190.
S. Germanus Patriarcha CP. 61. 217. in oratione de obdormitione Dei Genitricis Mariæ, 180.
S. Gregorius Nazianzenus Epiſcopus, 3. 52. 62. 65. ex Poemate de Anima, 72. 73. 77. 83. 86. 87. 93. 100. 161. 171. 196. 598. 209. 218.
S. Gregorius Nyſſenus Epiſcopus Baſilii frater, 2. 8. 22. 63. 64. 69. 72. 76. 78. 84. 516. 125. 171.
S. Gregorius Romanus Papa, 585. 218.
Gregorius II. Papa, 217.

H

Hadrianus Imp. 186.
Heraclitus Philoſophus, 57. 90. 156.
Hermes Triſmegiſtus, 22. 88. in epiſtola ad Ammonem Sapientem.
Herodotus Hiſtoricus, 156.
Hippocrates Medicorum princeps, 39. 156.
Hippolytus, forte Martyr, de die ſub Ezechia, 150. de S. Joanne Apoſtolo. 185.
Hippolytus Thebanus, Hiſtoricus, diverſus a Martyre, de S. Stephani mortis tempore, 576.
Homerus Poetarum princeps, 6. 542. 551.

I

Jamblichus Philoſophus, de Geniis ſive Angelis, 83.
Jeremias Propheta, 584.
Jeſus Sirachides, 557.
Iooooeotii I. Papæ ad Arcadium litteræ, 200. 201.

S. Joannes Apoſtolus & Evangeliſta paſſim.
Joannes Aſtronomus, 232.
S. Joannes Chryſoſtomus Archiep. CP. paſſim, 3. 6. 7. 9. 14. 23. 30. 55. 52. 53. 54. 56. 60. 61. 62. 63. 64. 87. 68. 69. in oratione de Adami exilio, 71. 72. 73. 79. 81. 84. 85. 89. 91. 93. 94. 95. 97. 102. 105. 121. 146. 162. 164. 165. 166. 168. 169. 170. 172. 174. 175. 177. 182. 199. 200. 219. de vinculo Excommunicationis Eccleſiaſticæ.
S. Joannes Climacus ſive Auctor Scalæ, 87.
S. Joannes Damaſcenus, Monachus, paſſim, 7. 55. 54. 18. 25. 50. 55. 55. 61. 62. 63. 64. 73. 76. 77. 78. 80. 82. 83. 86. 161. 162. 171.
Joannes Scylitzes, ſeu Curopalates, Hiſtoricus, 190. 221. 227. 228. 229.
Joannes Zonaras, Hiſtoricus, 209. 221. 227. 231.
Joannes Xiphilinus, Patriarcha Conſtantinopolitanus, 252.
Jobus Patriarcha, 213. 114.
Joſephi Patriarchæ precatio, liber apocryphus, 185.
Joſephus Judæus, Hiſtoricus, 9. 35. 79. 92. 94. 96. 98. 201. 103. 208. 255. 113. 214. 116. 120. 122. 126. 127. 235. 236. 137. 239. 145. 142. 243. 244. 246. 249. 253. 277. 281. 184.
Iſidorus Peluſiota, S. Chryſoſtomi Diſcipulus, 76. 273. 299.
Julianus Halicarnaſſeus Hæreticus, 189.
Julianus Imperator Apoſtata dictus ὁ παράφρων, 95. 99. 143. 154. 193. 195. 196.
Julius Cæſar Dictator, 157.
Juſtinianus Magnus Imperator, 205. 210.
Juſtinus Philoſophus & Martyr, 3. 11. 15. 186.
Juvenalis Hieroſolymorum Antiſtes, de ſepultura B. Virginis, 280.

L

S. Leo Romanus Pontifex, 209.
Leo Sapiens ſeu Philoſophus Imperator, 229. 230. 231. 232.
Leo vir doctus, Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, 225. 226.
Libanus Sophiſta Antiochenus, 199.
Libri ſacri, Salomonis, Apocryphi. *Vide* Eſdras, Geneſis, Joſephus, Salomon.
Liber de S. Baſilii Miraculis *Amphilochio* tribui ſolitus, 196.
S. Lucas Evangeliſta, 183. 217.

M

S. Macarius Abbas in ſuis epiſtolis, 85. 197.
Manes Hæreticus, 64. 86. 289.
Marcus Antoninus Imperator 187.
S. Marcus Evangeliſta, 267.
Marcus Oeconomus & Monachus, qui perfecit Tetraodion Coſmæ, 235. in Notis.
S. Matthæus Apoſtolus & Evangeliſta, 220.
S. Maximus Monachus & Confeſſor, 4. 57. 54. 55. 74. 85. 150. in iis quæ ad Thalaſſium perſcripſit.
Metaphraſtes. *Vide* Simeon.
Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus, 224.
Michaelus Parapinacius Imp. Poeta ineptus. 255.
Michael Pſellus ὁ ὑπατος τῶ ὄντι, 132. 248. 254.
Michael Cerularius, Patriarcha Conſtantinopolitanus, 247.
Moſes Hebræorum Legislator, paſſim uſque ad pagg. 101. 224. 263.

N

Nazianzenus. *Vide* Gregorius.
Nectarius Patriarcha CP. 298.
Neſtorius e Germanicea Syriæ Patriarcha CP. Hæreticus, 189. 201. 209.
Nemeſius Emeſenus Antiſtes, Philoſophus, de ligno ſcientiæ boni & mali, aliiſque, 50. 79. 82.
Nicander Colophonius, Poeta Græcus, de ſerpentibus, 44.
Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus ὁ ὁ Πατριάρχας αἰδέσιμος, de Angelis preces noſtras offerentibus, 206. 289. 222.
Nyſſenus. *Vide* Gregorius.

O

Origenes Adamantius, Presbyter Alexandrinus, quem καινόφωνον, καὶ ματαιόφρονα appellat, 85. 126. 187. 188. 210.

P

Parva Geneſis. *Vide* Geneſis.
Patricius Pruſenſis Antiſtes, ex oratione de S. Pionio, 13. quid referat de Thermis.
S. Paulus Apoſtolus ſæpe citatur, 105. 164. 165. 175. 176. 177. 182. 183. 185.
Paulus Samoſatenſis hæreticus, 189. 215.
Paulus Sinopenſis, de canum rabie, 49.
S. Petrus Apoſtolorum princeps, 96. 182.
Petrus ad Fauſtum ſcribens de ſidere natalitio, 23. 188.
Philo Judæus, 181.
Philonis Philoſophi Eccleſiaſtica Hiſtoria de vi anathematum. 218.
Philolaus Philoſophus Pythagoricus, 16.
Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus, 226. 230.
Plato Philoſophus, 4. 156.
Plotinus Platonis ſectator, 54.
Plutarchus Chæronenſis Philoſophus, 45. 101.
Porphyrius Philoſophus Platonicus, 83.
Precatio Joſeph, προσευχὴ τῦ Ἰωσὴφ, liber apocryphus, 185.
Proclus Patriarcha Conſtantinopolitanus, 201.
Procopius Cæſarienſis Hiſtoricus, 209.
Pſellus. *Vide* Michael.
Ptolemæus Alexandrinus Aſtrologus, 103.
Pyron, ſeu Pyrrhon, ſcriptor Annalium, ſcripſit Adamum poſt xl. dies Paradiſum ingreſſum, 63. 64.
Pythagoras Philoſophus, 156.

R

Rufus Medicus ſcriptor de hydrophobiæ cauſa, 49.

S

Sabellius Hæreticus, 188.
Salomonis Regis Judæorum libri de Angelis & Dæmonibus, de Gemmis, &c. 141. 142. 143.
Scylitzes. *Vide* Joannes Scylitzes.
Serapio ſeu Sarapion Mathematicus, 188.
Sethus converſionis anni, & rerum aliarum inventor, 94.
Severianus Gabalorum Epiſcopus, 52.
Severus, an Acephalus Hæreticus? 62. 210.
Simeon, ſeu Symeon, Metaphraſtes, 190.
Sophocles Poeta, 156.
Symmachus, 187.

T

Tertullianus ſcriptor Latinus, ἀνὴρ ὁ ἐπὶ Ῥώμης λαμπρῶν, 282.
Theodoretus Cyrenſis Epiſcopus, 11. 15. 52. 62. in Therapeutica, 82. 102. 136. 139. 140. 144. 146. 149. 153. 163. 178. 202. 203. 209.
Theodorus Mopſueſtenus Epiſcopus, 189.
Theophanes Confeſſor, Chronographus, Georgii Syncelli Continuator, 190. 222. 199. 200.
Theophilus Alexandrinus Patriarcha, 162.
Theophylactus Bulgarorum Archiepiſcopus, 256.
Thucydides Hiſtoricus, 209.
Timotheus Patriarcha Alexandrinus.

V

Valens Aſtronomus ἀκριβέστατος ἀστρονόμων, 192.
Valentinus Hæreſiarcha, 86. 110.

X

Xenophanes Philoſophus, 16.
Xiphilinus. *Vide* Joannes.

Z

Zonaras. *Vide* Joannes.
Zoroaſtres Perſarum Rex ſeu Aſtrologus, 100.

MICHAELIS GLYCÆ
DISPUTATIO PRIMA.

Utrum in peccatum lapſis condeſcendendum, an prout ratio poſtulat, increpandi ſint.

AD JOANNEM SINAITEN, MONACHUM ET STYLITAM MAXIMÆ VENERANDUM.

Ne quid ex iis, quæ hactenus prodierunt noſtri Michaelis Glycæ Operibus merito deſiderari poſſit, operæpretium duxi geminam ejuſdem Diſputationem adjexere, Latine dumtaxat, ex interpretatione R. P. Jacobi Pontani Societatis noſtræ Scriptoris doctiſſimi: eam maxime ob rem, quod quæ prolixior ex iis eſt ſecunda, idem argumentum verſet, quod in Annalibus, pag. 67. & ſequentibus non indiligenter tractatum inveniet.

HOc etiam a veteribus conſignatum eſt literis, o ſæcum divinumque caput, avem noctuam, deformiſſimam animal, aquilæ eximiam quippiam, & admirabile videri: quam ut natura ſuſpiciendam honorabanda proſequutæ & obſtupeſcat: cum tamen aliud nihil ſit, niſi rurpis, & vulgo deſpicabilis noctua. Nolim mihi occurras, narrationem hanc fallam, atque ad voluptatem audientium jam olim excogitatam eſſe fabulam: ex nobis enim ipſis, ſi alia argumenta deſint, firmitatem probabilitatemque ſumit. Nam ecce altivolans tu, & ſublimis, qui inſtar aquilæ aerem trauas: qui pennis ſub intelligentiam caderuibus ad æthera labvolas: qui ad occurſum corporis de cælo quondam venturi paratus & expeditus es; me plurimi facis, & magnopere admiraris; nec ſecus atque amabile aliquid ubique circumfers, malorumque aures nonnullorum de me commemorationibus, ceu magico carmine detines atque demulces. Ac tua quidem de me talis eſt opinio. Ego vero plane nihil præterquam noctua ſum, intus deformis undiquaque, & ad ipſam hoc diei lumen cæcutiens. Quamobrem & nunc ad opera lucis invitaras tergiverſor, & negotium ſupraque vires meas refugio. Quare noli amore noſtri victus excellentes arbitrari, qui mihi ſumas: nec velis ad divinos ſenſus pertractandos compellere, quorum & vita impura, & lingua ſimiliter ad res iſtiuſmodi explicandas imperita invenitur. Haud enim eo ſolitudinis progrediemur, ut & qui ſimus, & quo malorum peccando devenerimus, ſunditus neſciamus. Equidem metuo, ne adverſum nos propheticum illud proferatur. *Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Itaque præſtaret nos laudationes ſcribere, adeo libere, & abſolute nihil recuſare, & inconſulto viribus ſuperiora ſuſcipere. Verum enimvero, ne juſſa tua aſpernantes, inobedientiæ culpam commercamur, ea confiſi ſanctitate tua, audemus aggredi, ad quæ pertingere nequimus, & ar poſſumus, quæſita tua diſſolvimus. Proiode hinc aures mihi da.

Matth. 24.

Pſalm. 49.

In peccatis ſe voluntibus, vir ſanctiſſime, ut in ſtupris, et in adulteriis, protinus condeſcendere non eſſe fas: ſed tales potius illa reprehenſionibus conſectandos, quibus animæ vulnera ſanari conſueverunt, ſacra Scriptura ſatis ſuperque demonſtravit: & nihilominus iidem corporum Medici evidenti documento oſtendunt. Vides enim illos ſecare aliquando, cum neceſſitas ſectionem flagitat. Præterea uſtiones, & amara medicamenta adhibent; valetudinem ſæpe deſperant, & ægrotis mortem augurantur. Cur tandem? ut eos in tuenda ſanitate in poſterum cautiores efficiant, & ira nihil eis ignorantibus inopinum officiat. Quod ſi eos in victu nullum ſervare ordinem, & promiſcue quoidelibet edere, aut bibere viderint, quid opus eſt verbis? ab iis viſendis abſtinent, ut qui ad ſuos ipſorum usus vivant, & auxilia medica uſurpare negligant. Ideo autem ſe ab illis removent, ne ipſa fabe ignominiæ inquinari, quaſi artem male dedicerint, & inde nomen eorum in contemptu ponatur. Quo circa ſi quis etiam ad nos acceſſerit, difficili morbo impeditus, & eos quamquam tempore parum opportuno medicamentum ſibi componere urgeat, non ſolum precibus ejus benevole non annuunt: verum etiam ut amentem repellunt. Etſi enim nonnunquam indulgent ægrotanti, eumque conſolatione deliniunt, non tamen eo uſque id faciunt, ut propter intempeſtivam ejus petitionem homicidæ audire velint. Salutarem porro medicinam peſtiferam poſſe reddi, ſi aliena temporе fiat, ſapiens ille docuit his verbis: *ἄκαιρος ἰὼ μὴ ἰήσιμος πόνου λύσις· ὃν δὲ πόνον ἔπαυσε θάνατος, ἀντιπροσῆλθε τῇ σωτηρίᾳ νόσημα, τῇ νόσῳ θάνατον ἀπῆλθε.* Jam ſi talis ac tanta deligantia a corporum medicis præſtatur (neque enim unquam indulgent ægrotis, ubi manifeſtum periculum cernunt) multo magis morborum ad animam pertinentium medici & curam præcipuam ſuſcipient, & ſecundam leges ſpiritue male habentium diætam moderabuntur. Sic igitur corporeis affectibus medentes, & ſentiunt & faciunt omnia ex medicinæ præceptis, idque ut corpus, quod multis partibus anima eſt inferius, ad ſanitatem ſuo labore perducant.

Curator autem, & Salvator noſter JESUS CHRISTOS præclarius offendit, num volentibus humanis condeſcendere oporteat, necne. Dixit enim: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Tam vero *multi diſcipulorum ejus abibant retro, nec amplius ambulabant cum eo, dicentes, durus eſt hic ſermo, & quis poteſt illum audire?* Atque illi quidem hoc modo. Quid ad hæc Salvator noſter? neque mollius quidpiam locutus eſt; & ſe deſerentes nihil curavit penitus: ſed eos abire ſinit, ut divinus Joannes ait. Hoc autem fecit utique,

Joan. 6.

non quod eos ſelutem adipiſci nollet : verum quod cum tali medicina indigerent, nec ſibi-met-ipſis adhibere regentes, curationem ægre ſuſtinent, alterum e duobus in his faciendum; ut vel pedetentim emendentur, vel omnino deſerantur. Nam ſuper populo incredulo, & contradicente, Iſid. eſp. ut ais Magnus Baſilius, illud dicendum ; ſervens ſerve animam tuam.

Moleſte quidem apparet hæc oratio, & dura, & ſevera : at non omnibus prorſus : verum illis magis, qui ſecundum Chriſtum nolant vivere, ita dicentem, *Jugum meum ſuave* Matth. 11. *eſt, & onus meum leve*. Si ergo levia ſunt Servatoris noſtri mandata, quid faciemus nos, qui ea per noſtram ſegniriem gravia, & odioſa reddimus? nec iſtuc ſaltem cogitare poſſumus, nos medicis corporum uſquam repugnare. Quin doloribus nos ipſos ſubjicimus, & amaras potiones patienter haurimus, & cauterium in cervicibus perferimus, & alia hujus generis; propter curationem corporis multa toleremus: ſpirituali vero medico noſtro neutiquam ſubdi volemus, omnibus modis res ejus curioſe perſcrutantes ; dicitentes eum pœnis infligendis rigidum; rurſum, in congreſſibus arrogantem, & inſolentem eſſe; non videntes, ſecundum ulceta quibus laboramus, emplaſtra quoque nobis imponenda. Scio enim aliquando utile eſſe condeſcendere, hoc, inquam, nos quoque confitemur. Verumtamen non in ſingulis, & per omnia utile eſt, quoniam nec ejuſdem habitus ſunt omnes. Nam qui promptus eſt & cedere aliquando, & referre pedem, quando id tempus poſtulat, huic plane coeducit condeſcenſio: talem quippe trahit amplius, & facile jugo ſpiritus ſubjicit. Aſt pro ſua libidine viventi, & retrogredi minime volenti, & pharmaca penitus averſanti, ei condeſcenſio meltum incommodat. Facit enim amplius tranſverſum agi, & labi. Ob hoc enim Dominus nunc dixit : Matth. 16. *Ut autem non ſcandalizemur eos, accipe hamum, & vade in mare*: nunc autem ſcandalum ſiccb pendens, inquit, *plantatio quam non plantavit* Matth. 15. *pater meus cœleſtis, eradicabitur*. Demonſtravit namque hinc, & prodeſſe, & non prodeſſe frequenter condeſcenſionem. Quare & eos qui immerito in eo offendebantur parvi faciens, aiebat, *plantatio quam non plantavit pater meus, eradicabitur*.

His de cauſſis cauto agendum eſt. Si enim medicus corporalis non conſuevit tractare morbum ullo quocunque modo; ſed rarum ex decretis medicorem, quemvis interdum ægrotus insaſcatur, quanto magis ſpiritualem medicum humanis cupiditatibus condeſcendere non oportet, ſiquidem de ejus manibus imprimis eorum ſanguis requiretur, qui ex negligentis illius in perniciem animæ incurrerint? Aut igitur, ut noſti, medere : aut linguam contine omnino ; præſertim ſi ægroti medicamenta indignantur. Tunc enim non de tuis, ſed de ipſorummet membris eorum ſanguis requiretur. Audi quid Ezech. 33. per Ezechielem dicat Deus. *Si ſpeculator viderit tubam, & ſignificaverit populo, & audierit audiens vocem tubæ, & non ſe obſervaverit : & venerit gladius, & comprehenderit eum, ſanguis ejus in capite ejus erit ; quia vocem tubæ audivit, & non ſe cuſtodivit*. Hæc ex paucis multis, plura enim per angustias temporis non licuit.

S. Chry. in.

EJUS-

DISPUTATIO SECUNDA.

EJUSDEM DISPUTATIO SECUNDA.

Utrum audiendi ſint docentes, hominem a principio caducum corpus habuiſſe: & paſſionibus, ſive incommodis naturalibus etiam ante tranſgreſſionem obnoxium fuiſſe: cibumque ſenſibilem in paradiſo adhibuiſſe: & lignum ſcientiæ, ficum extitiſſe.

AD VENERABILEM IMPRIMIS MONACHUM *Dominum* JOANNEM SMENIOTAM.

PRIMUM quidem hominem illum ab interitu & corruptione initio liberum, poſt prolapſionem la peccatum, morte damnatum eſſa, ante alios ſapiens Salomon docuit, lo libro Sapientiæ ſuæ, ad verbum ita loquens. *Deus mortem non fecit: ſed in corruptione creavit hominem, & imaginem proprie æternitatis ſuæ fecit illum. Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum.* Si igitur Deus hominem in incorruptione condidit, ad ſimilitudinem æternitatis ſuæ, quonam tandem modo corruptioni & mortalitati ſubjectum aſſeremus, idque cum Deus, ut audiſti, mortem ab initio non fecerit? Nam ſi dicimus, corpus illud Adami corruptioni aliquo modo obnoxium fuiſſe, nihil aliud dicimus, quam corruptionem ac mortem tunc a Deo dominatum in nos babuiſſe. Atqui aliter, aliter, inquam, res eſt: quoniam, ut jam dicebamus, DEUS mortem non fecit. Quocirca de hoc dubitare nefas. Eteniim ſi, quemadmodum illi volunt, etiam ante prævaricationem Adam primus homo mortalis erat, quid illi poſtea irrogatum mortis ſupplicium? quid pelliceam indutus eſt tunicam, ſiquidem a primordio eum Deus mortalem procreaverat? cur etiam ſolia ficus conſuit, & Deum latere conatus eſt, ſi non divinitatis adipiſcendæ ſpe illectus, primam ſtolam perdidit, & pro immortali mortalis repente evaſit?

Cap. 2. 24. * Legit alii *Servatur, pro Reſtituetur.*

Genes. 3.

Accipe quod in rebus divinis egregie verſatus Joannes Damaſcenus ſuper hoc alicubi ſcriptum reliquit. Principio nequiſſimus ille (diabolus) ſpem conſequendæ divinitatis Adamo injecit, atque ita eum ad conditionem morieodi, more animantium brutorum, dejecit. Doceant igitur iſti, ubi prius cum eſſet, & unde ipſum ad interitum cum beſtiis communem dejecerit. An a ſublimitate immortalitatis utique, qua aote mandatum abs ſe violatum præditus erat? Per inobedientiam igitur, generis noſtri auctor ad corruptionem & neceſſitatem ſubeundæ mortis redactus: per inobedientiam ad induendam pelliceam illam tunicam damnatus eſt: pes inobedientiam calamitoſa hæc, & variis expoſita incommodis vita introivit. Ait enim, *quia hoc feciſti, ſpinas & tribulos terra parit tibi.* Quid multa? ſi primitus Adam ita fuiſſet conditus, ut mori poſſet, non eum peccato jam irretitum morte condemnaſſet Deus. Qui enim condemnaſſet? nam vel citra condemnationem mors mortales naturaliter ſequi conſueviſ. Quamobrem nihil tibi cum illis ſit; præſertim quando Carthagine congregata Synodus quæ dicta ſunt confirmat; cujus illa verba canone centeſimo nono ſequuntur: *Si quis dicit, Adamum mortalem a Deo formatum, & non poſt peccatum corruptioni factum obnoxium, anathema ſit.*

Sic etiam, vir ſanctiſſime, quotquot Adamum medium inter immortalitatem & mortalitatem conſtituunt, procul a vera ratione diſcedunt. Quapropter tibi dubitandum non eſt. Etenim ſi Deus, cum produceret hominem, tunc illi dixiſſet, quo die comederitis de arbore, morte moriemini, attuliſſent iſti aliquid, quia principio mortalem eum ſimul & immortalem fuiſſe opinantur. Quia vero multo poſt ejus creationem mandatum dedit, unde & mors occaſionem contra nos nacta eſt (ait enim, *ſi comederitis, morte moriemini*) curioſius indagare primi hominis conditionem prorſus non decebat eos, qui ſacram Scripturam interim legunt & perſcrutantur: cum hinc perfecte ſcirent, quali natura eſſet conditus, qui ſecundum imagioem Dei ſcilicet factus eſſet. Patet enim, Deum manuum ſuarum figmentum honorare voleotem, a primordiis ſtatim, atque ab ipſo principio illud incorruptionis munere condecoraſſe. Atque hinc univerſus ſanctorum chorus adſtipulatur; oec tu fidem dictis non adhibe. Quoniam namque Deus hominem omoium terreoorum principem conſtituere voluit, ob id (ut auream orationem fundens Joaoes inquit) animæ eſſentiam illi largitus eſt, hinc ipſum etiam jugiter immortalem eſſe volens. Nam ſi hoc non fuiſſet, ſi animum mentis compotem a Deo Adamus non accepiſſet, nihil erat futurus, juxta divinitſſimum Joannem: ut pote formatus de pulvere, unde alimrum beſtiæ quoque procreatæ ſunt.

Iotellige igitur, o ſacrum caput, ex multa bonitate Dei talibus munerantis incorruptionem tunc Adamo, quem primum finxit, imperitam eſſe, & gratiam ſtatim in ipſo perfectam ſimul, & omnibus numeris conſummatam penitus fuiſſe. Alioqui non illi facer paradiſus ad habitandum contigiſſet: non ei honoris ergo in omnia terrena impeſium datum eſſet: non illi tunc immortalitatis amplitudo, ſecundum imaginem æternitatis Dei collata fuiſſet. Verum hæc quidem a principio ipſo ex gratia Adamo a Deo conceſſa ſunt, ut diximus. Divina autem vox illa, ne comederet de ligno ſcientiæ, ne morte moreretur, multo poſt creationem iſtanc ei legem impoſuit, ut ſupra meminimus. Impoſuit autem iis de cauſis,

quas novit Ille, *qui novit omnia, etiam antequam fiant*. Quamobrem sine illos: noli ta quoque sermone impietatem simul auferri. Creavit enim Deus hominem in incorruptione, hoc est, illico incorruptibilem ipsum produxit. Atque ideirco a ratione alienum est dubitare. Si enim Deus, ut jam significavimus, primum hominem secundum imaginem æternitatis suæ ab initio condidit, quid quæso dicere attinet, qualem illum secundum naturam condiderit: siquidem secundum imaginem æternitatis suæ illum tunc condidit? quæ quidem ab omni corruptione extranea est, at oratio paulo infra sanctirati tuæ luculentissime demonstrabit. Ne itaque miretis, quandoquidem & divinum Anastasium Sinaitam habes, cujus in oratione de resurrectione hæc sant ad verbum. *Et fecit Deus hominem*; ad imaginem suam fecit illum. Prima est hæc fictio, simplex, omni jugo soluta, incorruptibilis.

Dan. 13.

Si ergo prima creatio corruptione vacabat, ut divinus vir de primo homine differens dixit, quid requirimus amplius? incorruptibilem enim illum jam tum Deus produxit, ut jam docuimus: quin & immortalitate cohonestavit. Nec mea hæc verba sunt: sanctissimus Andreas Cretensis, sermone de defunctis ita locutus reperitur. Ficto abs se homini Deus rationis & intelligentiæ, & immortalitatis & immunitatis ab interitu ornamenta contulit.

Jam si Deus homini immortalitatis ornamenta præbuit, ut divinus hic vir affirmavit, unde postea disputatores illi, aut quali tandem magistro usi, mortalitatem immortali admiscuerint, idque priusquam ei mandatum daretur a Deo, hoc ante omnia discere postulamus. Si enim Adam, quod asseverant, mortis expers a Deo formatus est principio, non postquam paulo post ad corruptionem mortalitatemque redactus est, hoc quoque dicamus prorsus necesse est, etiam lapsos angelos non solum non lucidos fabricasse Deum, sicuti omnes ordines cælestes; sed tenebrarum convenientes eos capaces fecisse. In his enim omnis quem possidebant splendor subito mutatus, in tenebras torus concessit. Sed nequa hoc ab initio fuit, nec illud; quamquam id nobis adhuc indoctis videatur. Deus enim, qui hominem a principio immortalitate exornavit, & angelis lapsis lumen ineaplicabile principio largitus est, illa rursum eos & loco, & chatisimate spoliavit. Quam ob causam? quia majora, & ultra captum suam enneceperunt, & de dignitate sua cogitaverant, ut sacra Scriptura testatur. Audias licet, quid ad ipsum, Satanam nempe, per Ezechielem dicat Deus. Simul atque exaltatum est cor tuum propter pulchritudinem tuam, & dixisti in corde tuo, Deus sum ego, repente de cælo de Cherubim projeci te, & perdit scientia tua cum pulchritudine tua. Ergo primus homo, vir sanctissime, corruptionis & interitus expers a Deo creatus est. Cæterum abi se majora meditatus, divinitatem sibi promisit, calligans illum Deus, ne quid tale posthac animo versaret, corruptibilem ex incorruptibili, & mortalem ex immortali reddidit. Neque hoc solum; sed insuper e paradiso sine mora exterminavit, tametsi ejus gratia factum illum hortum exquisite plantaverat.

Ezech. 28.

Sed quid ego exterminationem e paradiso memoro, quando & potestatem in animantes rationis inopes a Deo sibi tributam mox amisit, & propter transgressionem damnatus est ita, ut quos sub jugo suo haberet, eas formidaret? Vides enim quomodo & leo ipsum contemnat, & pardalis fugiat, & cæteræ omnes subjectionem recusantes, longius ab eo recedant. Adverte igitur animum. Tametsi animalia Deus ad ipsum adduxit, tametsi omnia sub pedibus ejus subjecit, ut est apud Davidem, nihilominus peccatum hoc etiam principatu illum privavit. Quomodo illum privavit? non quod illa ἀρχὴ etiam ἀναρχίας susceptiva erat, ut plerique existimant: sed quod Adamus datum sibi mandatum transgressus, omnibus illis a Deo ipsi per gratiam traditis excidit. Idem in immortalitate quoque cernere est. Si enim credimus, Deum omnia proprio consilio & voluntate facere & commutare, quod Propheta Amos canit, efficitur omnino, ut credere debeamus, illum quoque mortalem ex immortali, rursumque immortalem ex mortali & corruptibili facere. Quare nemo dicat, Adamum a principio morti obnoxium esse conditum, & si paulo post in corruptionem & mortem locidit. Mitte illos, quandoquidem manifeste laudant, in quibus laudendum non est. Simul enim violavit mandatum Adamus, & simul moti cœpit. Confirmat hoc Scriptura sacra, *Quacumque die comederitis de arbore, morieimini*.

Psalm. 8.

Cap. 5.

Quid plura? Si a principio ita conditus esset Adamus, ut morti deberetur, non diceret Salomon, *Deus mortem non fecit*. Ista enim non cohærent, & parum inter se congruunt. Claret igitur hinc, simul fregisse mandatum, & simul factum quod non erat. Quid porro istue est? mors in Adamam principio minime cadebat: sed abi de ligno comedit, tum cecidit. *Quacumque enim hora comederitis*, inquit, *de ligno, morte morieimini*. Noli porro istuc mirari. Quamvis enim animam intelligentem ei Deus indidit, ut inde æternitate augeretur: (& fidem facit ille lingua aureus) tamen, ut jam dictum est, mandati transgressus & immortalitate ipsum nudavit, & paradiso expulit, & in terram, da qua sumptus erat, reverti fecit. Recta igitur Propheta Amos, Deum omnia facere & transmutare arbitratu suo ad utilitatem nostram.

Genes. 3.

Cognosce itaque. Si enim, ut copiosa probavimus, & incorruptibilis & immortalis a Deo Adamus creatus est, unde quæso, illi prorumpentes, medium ipsum inter immortalitatem & mortalitatem fuisse toto pectore contendunt, & non omnimodis immortalem secundum dignitatem ei ante peccatum impertitam pronantiant? Ad hæc respondeant velim. Atqui nihil afferre queant. Neque, ut nosti, tantummodo mediam ipsum inter hæc duo extrema naturam habuisse affirmant: sed insuper etiam perfectiones naturales affingere eidem non pertimescunt, qui ante peccatum a corruptione, interituque liber, nec pati poterat. Nec sententiam e scripturis probant, at diximus. Sed ta ne timueris. Tali namque natura fuisse hominem ab initio, incorruptibili puta, & impassibili, & nullo modo passum, ab omni corruptione remotum, lingua aureus, homilia decima septima in Hexaemeron sive Genesin docuit, abi ait hominem ante peccatum adeo segregamm, & liberum a perfectionibus fuisse, ut sunt angeli, gloria perfruentem ineffabili. Et longe fusius in libro de statali, ubi hac de re dilucidius verba facit. Cum enim corpus hoc corruptibile tantopere quidam calumniarentur, ut etiam divina fabricatione indignum dictitarent (ajebant enim, si plasma divinarum manuum esset, non ita innumeris malis subjiceretur) sic eos est aggressus.

Nequis mihi hominem hunc dicat, qui offendit, qui damnatus est, qui ignominia affectus. Sed si noicete quæritis, quale a

principio corpus noſtrum finxerit Deus, paradiſum ingrediamur, & ab initio hominem conditum intuiciamus. Non enim, ut nunc, corpus illud corruptibile, & fluxum erat: ſed tamquam antea quædam ſtatua, receas e conflatorio educta, & clare fulgens, ita omni corruptione vacabat; non labor moleſtabat, non ſudor labefactabat, non ſollicitudines incumbebant, non triſtitiæ obſidebant, non fordes, non lacrymæ, non aliud quippiam malorum ſimilium. Verum poſtquam in benefactorem ſe contumelioſe geſſit, & Deum fieri ſe poſſe ſperavit, excellentioraque quam pro dignitate ſua meditatus eſt; tunc nimirum, tunc ſapiens Deus adhibita illi correctione, corruptibilem mortalemque fecit, & his tam multis neceſſitatibus alligavit. Hactenus Joannes ille divinſſimus. Ergo incorruptibile illud corpus jure vocavit. Quod enim quaſi corruptioni cuidam expoſitum non eſt, pro certo incorruptibile eſt. Quod ſi incorruptibile, quomodo obſecro, & qua ratione patiebatur? diſcere iſtac cupimus. Nos enim per noſmet cogitando conſequi non poſſumus, quo pacto corpus ab omni corruptione alienum pati, & affici potuerit, atque ideo doceri rogamus.

Porro, ſanctiſſime vir, etiam ab Heraclæ Epiſcopo, quamquam in divinis rebus ſapiente, diſputata dubitationem non vulgarem nobis injiciunt. Quapropter illam in præſens addacere in medium non decebat. Quæ eſt igitur illa dubitatio? Quoniam ille explanans, quæ de homine diſſeruit celebris in theologia Gregorius, quomodo ſcilicet ab initio effictus ſit a Deo, & qualem mox naturam ſortitus, qualiſque poſt caſum factus ſit, & qualem deinde ſortem adeptus, ne malum foret ſempiternum, hæc duo nobis cogitanda relinquit; aut ſi theologicis veſtigiis non inſtitiſſe (etſi hoc audacius a nobis dicitur) aut, quod longe audacius eſt, magnum hanc Gregorium ipſum ſibi contradicere. Verum idcirco mihi ſaccenſere haud æquum eſt. Licet enim plures nos pro ſuperbis habeant, & inſipientes vocent, qui hæc nimiram ad fidem, ut videtur, difficiliora affirmemus; tamen ſi quis accurate inquiſierit, quomodo, & qua ratione theologicas Gregorii ſententias expoſuerit, admitabitur: & inde nos accuſare deſinet. Bene igitur beatus Paulus, *qui loquitur linguis, oret ut interpretetur*. Ecce enim in hoc libro aliquando dixit, hominem eſſe temporarium ſecundum corpus, ante peccatum; aliquando inter corruptionem ſimul & incorruptionem, ſicut inter immortalitatem & mortalitatem mediam primum illam Adamum, & naturalibus paſſionibus ſubjectum faiſſe contendit; ut ita patiens admoneretur, & de præſtantia mentis ſuperbiens emendaretur. Aliquando ſummam ipſum apathiam habuiſſe, & corpus ejus omni corruptione ſuperius, utpote immortalitatis ſecundum gratiam minime expers, fuiſſe dixit. Hæc, divina accuratius perpendentibus, nequaquam admirtenda cenſentur. Cave autem arroganter hoc a me dictum axiſtimes. Si enim neque hoc erat primus homo, neque illud, id eſt nec corruptibilis, nec incorruptibilis, nec mortalis, nec immortalis, ut illi placet; quomodo rurſus eumdem ſummam habuiſſe apathiam, & ſecundum gratiam immortalitatis non expertem fuiſſe aſſerit?

Equidem præ ſtupore vix me capio, quomodo admirandus ille vir in tantam diſcrepantiam devenerit: quomodo, ut nobis quidem videtur, ipſe ſecum pugnet. Si enim nec corruptibilis erat primus homo, nec incorruptibilis, quomodo igitur admonitionis & caſtigationis cauſſa patiebatur? Pati, neceſſario eſt corruptibilis. Si autem corruptibilis Adamus, quoniam patiebatur, qui tandem ipſum incorruptibilis & corruptibilis naturæ medium fuiſſe probare annituntur? Hæc nobis male concluſa ab indoctis illis videntur. Si enim, ut illi autumant, medium inter magnitudinem, & humilitatem, hoc eſt inter immortalitatem & mortalitatem corpus Adami fuiſſe divinus Gregorius docet, quid eſt, quod idem vir magnus antea temporaneum vocavit? Huic oppoſitioni reſpondeant. Si enim temporaneum erat, patet etiam mortale fuiſſe. Si mortalis Adamus, quoniam corpus ad tempus durans gerebat, quomodo ipſum poſtea medium inter magnitudinem & humilitatem faiſſe ait?

Scito igitur, o ſacrum caput, de communi hominum natura pauca quædam diſſerentem Gregorium, occaſionem neſcio quo pacto dediſſe Patri huic exiſtimandi, de primo homine iſta diſſeruiſſe. Sic igitur, ſanctiſſime, & medium magnitudinis atque humilitatis, non de corruptione, at arbitror, & incorruptione magnus illa ſcripſit: ſed univerſe de anima & corpore. Etenim anima cujuſque, per divinam inſufflationem, ut eſſet, conſecuta, major ſine dubio luteo iſto corpore fuit. Et quid plura attinet? Nam ſi verba theologica attente legas, deinde expoſitionem ſuper ipſa conſideres, tunc, tunc inquam, diſces, quaotum diſcrepent, & a pia cogitatione hanc explicationem mirum in modum abhorrere diſces.

Ne longe abeamus, temporarium & immortale: & ut patiatur, & patiens admoneatur & erudiatur; & animal ſic conſtitutum, & allo poſtea converſum, neutiquam generis noſtri principi illi & primo Adamo quiſpiam accommodaverit, niſi in incorruptione, & ſecundum imaginem æternitatis Dei etiam ante prævaricationem corruptioni & mortalitati debitum fuiſſe fateamur. Quæ cum ita ſint, præſtabat ſilere; cum præſertim ipſum divum Gregorium ſuper primævo homine nihil tale tum dixiſſe videamus. Quomodo enim, ſi pergens etiam corpus illi dat a quacunque corruptione invictum, & confirmat ſententiam his verbis: & ſine omni tegumento & munimento? Talem quippe convenie-bat eſſe qui primus conderetur. Attentione digna res. Si enim decebat talem eſſe, qui primus fuit conditus; non egentem videlicet ullo tegumento, aut munimento (eſt autem hæc perfecta apathia) liquet, *temporarium & immortale*, &, *ut patiatur, & patiens admoneatur, & erudiatur*, iſta, inquam, de communi hominum natura accipienda, ut jam monuimus. Fuit enim impoſſibile a ſe diſſidere magnum Gregorium, nunc impaſſibile affirmantem corpus Adami, nunc paſſionibus naturalibus, idqua ante tranſgreſſionem, ſubjectum.

Quod porro corpus illud non egens ullo tegumento incorruptibile & immortale ſine controverſia fuerit, luculentius etiam Joannes Chryſoſtomus tradit. Nam concione decima quinta in hexaemeron inter cætera ſic loquitur. Naturæ neceſſitatibus in paradiſo nequaquam conſtriagebantur protoplaſti, prorſus incorruptibiles & immortales creati; neque veſtimentorum egebant. Si igitur, dilecte, Adam prorſus incorruptibilis & immortalis eſt procreatus; quomodo illi medium inter immortalitatem & mortalitatem illi ſtatuunt? Multis itaque demonſtratum eſt, hominem ab initio immortalem aſſe formatum, tunc ei

1. Cor. 14.

immortalitatem donante Deo, qui magna donare conſuevit. Et fidem habe etiam hic Joanni oris aurei, dicenti. Cum nihil intuliſſet in vitam homo, mox immortalitatem, omnemque aliam in paradiſo voluptatem accepit. Sed ubi divino mandato inobediens factus eſt, illico immortalitate ſpoliatus, ex immortali mortalis eſt redditus. *Qua enim hora comederitis*, inquit, *de arbore, morte moriemini*. Ac de iſtiæ ita dictum eſto.

Fuiſſe autem incorruptibile & immortale corpus illud, docuit etiam Beatus Cyrillus, in oratione de fabricatione hominis, ubi ad verbum ſic eſt. Creatum eſt quidem corpus Adami e rerte, e corruptione autem & morte laviſtum. Auctor enim & ſuppeditator vitæ illi vitam inſevetat. Quia & Magnus Baſilius. Cum finaſſet hominem Deus, inquit, ætetnæ vitæ fruitionem illi donavit. Prætetea divioiſſimus Barlaam ſic ad Joſaphat. Primum hominem Deus poteſtate arbitrii ſui, & immortalitate honotatum, regem omnium terrenorum declatavit. Idem Joannes Chryſoſtomus, ſic ad verbum diffetens, concione vigeſima prima la hexaemeron. Febricatum a ſe hominem Deum omnium quæ ſub aſpectu cadant principatum habere voluit. Propter hoc enim dixit, *Faciamus hominem ad imaginem noſtram*. Faciamus hominem principem terrenorum univetſorum. Etenim nihil aliud illud *ſecundum imaginem*, niſi principatus & dominii rationem ſignificat. Sicut enim univerſitatis Dominus ſe omnia imperium obtinet, aſpectabilia & inaſpectsbilia, ut omnium conditor: ſic cum animal hoc meate & conſilio præditum condidiſſet, id omnibus quæ oculis ſentiuntur præede voluit. Quare & animæ eſſentiam illi donavit, quo dutaret ævo ſempiterno. Tu noli dictis diffidete; ſiquidem & Salomon hoc ipſum indicat. *In incorruptione*, inquit, *Deus hominem creavit, & ſecundum imaginem eternitatis ipſius*. Et eſſet quidem ita tempitetnus: ſed quia pet ſocordiam lapſus eſt, & præſcriptum ſibi mandatum violavit, ne ſic quidem omnino ab eo ſe removit: ſed immortalitete quidem aantum, & motte damnatum in eodem ferme imperio teliquit. Sep. 2.

Placuit igitur, hominem antequam de vetito ligno veſceretur, a motte liberum fuiſſe: non enim pro ſupplicio, ut Chryſoſtomus in decima ſeata homilia docet, mortem ei poſt eſum infiix.ſſet. Veram hoc loco advertendus eſt animus. Non ſolum omnium quæ aſpecta percipiuntur, regem eum conſtituere Deo placuit: ſed & opere ipſo imperium ejus abſolutum plane demonſtravit. Omnia enim tunc animantia ad illum adduxit; temetſi quid futurum eſſet non ignoraret. Atque ita omnia, ſetvorum ſpecie illi repræſentata, appellationes ab eo ſuſcepetunt. Sic igitur per intelligentem animam immortalitate eum honotavit. Quamquam enim & futuram non multo poſt prævaricationem ipſius prænoſſet, tamen ea ſola præſcientia eum damnare nolens, ſuam voluntatem in eo, ut Deo dignum ſuit, explevit, & anima ipſum, ut jam dictum eſt, impertivit, per quam in perpetuum immortalis eſſet. Si ergo immottalitate hominem cohonettavit, manifeſto in errore verſantur, quicumque mortalitatem illius immortalitati admiſcent. Non parum enim hinc honorem homini a Deo ia ptincipio collatam obſcuraat, & imminuunt. Unde & mortalitatem cum immortalitata confundete ptotſus non decebat: ſiquidem Joanaem Chryſoſtomum prius dicentem audivetunt; ſicut aurea ſtatua, modo de conflatorio educta, & clare ſulgens: ſic illius corpus ab omni corruptioae liberam erat. Quate & mortalitatem cum immottali conjungate ſas non erat: quandoquidem aurea lingua exemplo hoc potiſſimum uſa eſt. Deciaat quippe hinc, corpus ejus morte & corruptione fuiſſe majus: ut prodeuntem modo ſtatuam, & clare fulgentem, omni labe vacare oeceſſario confitendum, & credendum eſt.

Incorruptibilis igitur, & immortalis in ptincipio homo. Quem etſi poſtee motte damnavit, tamen non diu ſine conſolatione reliquit. Audi quid de hoc ſcribat Magnus Athanaſius, ſermone de Aſſumptione hominis. Mors quidem ingreſſa eſt per inobedientiam. Tamea laans minarum vigotem Deus, ſtatum ſpem immortalitatis humano geaeri præbet, & Enoch de medio rapit, & hinc mortalem naturam terminos immortalitatis ſuſcipere docet. Hæc eiam diſcipuli Chriſti confitmantes ajunt, incotruptionem & diutntnitatem vitæ noſtræ exemplis Enoch, & Eliæ evidentet ſtabiliri. Per translationem enim ipſorum ſpem immortalitatis mortali huic naturæ mirabilitet admodum ingeneravit. Et idcirco Magnus Athanaſius dixit, Eliam rapi, & velut in cælum ſubvehi, mortem inſa telinquentem. Damaſcanus prætetea ſic eum affatur. Currus in ſublime tollens, igneam gratiam miraculorum tibi dedit Elia Thesbita, incorruptum te faciens, ut noa videas mortem donec prædicaveris omnium conſummationem. Et hic quidem ſic. Genes. 5. Hebr. 11.

Joannes autem illud os aureum, hanc inco ruptionem primum illum hominem habuiſſe illuſtrius docet, cujus verba recitabo. Placuit Enoch, & transfertur. Vide domini bonitatem. Cum enim inveniſſet virum virtutis officia præſtantem, non eam privavit dignitate, qua protoplaſtum ante mandati tranſgreſſionem cumulaverat. Quæ porro illa dignitas, quam primo homini ptincipio Deus donavit? Incorruptibilem, immortalem, exitii expertem eſſe, ut liquido oſtenſum eſt. Quam dignitatem accepic quidem Adamus, peridit tamen ſimul ac mandatam neglexit, perverſoque conſilio arborem tetigit. Itaque ut non penitus deſperemus, quaſi immortalitatem illam numquam tecuperaturi, transfert Enoch, & immortalitate eum dignatur, perque multa ſæcula vitam ei producit: hinc ſignificans mortalem uatutam noſtram illius modum exſpectate, qua pet tranſgreſſionem Adamus excidit.

Quod ſi hæc ita ſnat, quid plura attinet? Si enim primus ille homo hanc incorruptionem habuit, quam expectare Deus mortalem naturam docuit, Enoch transfetendo, apparet plane, talem e Deo hominem eb laitio conditam, qualem ex mottuis teſurrecturum divina prædicant oracula. Ne igitur hæſita. Cogita tecum, quod etiam divinus Anaſtaſius Sinaita in oretione de reſurrectione de bis clariſſime poſoit in hunc modum. Tale e mortuis excitatut corpus enanime, quale emt a principio, rejectis omnibus, quæ illi propter peccatum contigerant. Attende igitur. Si tale teſurgit, quale e principio erat: reſurgens autem tanc corpus certum eſt morte & corruptione ſuperius teſurrecturum (id quod maximus ille Paulus teſtatur) *oportet*, inquit, *corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc immortalitatem*, manifeſtum 1. Cor. 15.

ſit, & corpus illud, primum videlicet a Deo creatum, vere immortale fuiſſe, & incorruptibile quod toties jam diximus. Idipſum quoque docet Nyſſæ Epiſcopus S. Gregorius, præſertim ubi divinum Eccleſiaſtæ dictum exponit, nempe iſtuc. *Quid eſt quod fuit? ipſum quod futurum eſt. Quid quod factum eſt? ipſum quod faciendum eſt.* Ait enim, manu Dei factum hominem, non eſſe, qui nunc eſt propter peccatum, ſive mutabilem & corruptibilem.

Eccleſ. 1.

Si igitur *in incorruptione Deus hominem fecit, ſecundum imaginem æternitatis ſuæ*, ut Salomon ait: ſi in eo declaravit ſtudium erga illum ſuum, quod animam ratione prædiram illi immiſit, ut eſſet etiam immortalis jugiter, ſicut Chryſoſtomus inquit: ſi igitur æternæ vitæ fruitionem donavit ab initio homini Deus, ut ait Magnus Baſilius ſi: igitur prima creatio Adami incorruptibilis erat, ut divinus Anaſtaſius Sinaita ſcribit: ſi igitur dignitatem dedit principio homini Deus, nempe eum tali expertem eſſe, ut S. Andream Cretenſem dixiſſe patet: ſi igitur libertate voluntatis, & immortalitate cum decoraſſet hominem Deus, regem omnium terrenorum inſtituit, ut beatus Barlaam dixit, quomodo adhuc mortalem a Deo productum aſſeremus? prorſus impoſſibile opinor eſſe. Quidni? quando & theologiæ doctiſſimus Gregorius non finit de primo homine talia cogitando concipere. Nullius enim tegumenti, & munimenti indigum primum hominem cum affirmaſſet, ſtola immortalitatis veſtitum eſſe qui primus a Deo eſt fabricatus, haud obſcure admonet. Etenim ſi ſecus eſſet, extrema illa corporum reſurrectio ad veterem illam, & primam vitam reverſio eſſe non diceretur.

Sap. 2.

Reliqua, de cibo videlicet primi hominis in paradiſo, & de ligno ſcientiæ boni & mali, deſiderantur. A Glyca porro plures hujuſcemodi diſputationes conſcriptas fuiſſe, mihi fit credibile, inquit Pontanus.

IN DISPUTATIONES GLYCÆ

NOTÆ.

QUod ad poſteriorem diſputationem Glycæ attinet; refellit illa ex inſtituto ſententiam Diopetræ de natura Adami media inter mortalem & immortalem. De qua copioſe etiam Glycas in Annalibus ſuis parte prima. Etſi in bonum ſenſum ſententia Diopetræ accipi poſſit, ut jam ſupra notabamus. Operæ pretium autem erit, ea, quæ Glycas in Annalibus differit, conferre cum hac ejus diſputatione: Inde enim quod hic deeſt de cibo primi hominis & de ligno ſcientiæ boni & mali petere licebit, tametſi errat Glycas, quando negat Adamum in Paradiſo cibo vero & ſenſibili uſum eſſe: nec argumenta ejus quidquam concludunt, ut facile demonſtrari poſſet, ſi id nunc nobis eſſet propoſitum. Quare dum minorem errorem, & qui fortaſſe non tam error eſt in re, quam nomine, inſectatur, in longe majorem incurrit. Num qui Adamum in ſtatu innocentiæ immortalem fuiſſe aſſerunt, illi etiam docent, homines in ſtatu innocentiæ pati potuiſſe non ſolum paſſione omnino perfectiva, qualis eſt receptio luminis & ſpecierum, quæ fit ſine ulla deperditione, ſed etiam paſſione ad animalem vitam neceſſaria, quæ per ſe ordinatur, tum ad ſubminiſtrandos vitales ſenſitivoſque ſpiritus, quibus ad ſenſuum operationes indigemus: tum etiam ad perducendum per nutritionem & augmentationem animal ad debitam quantitatem & ſtatum; tum denique ut ſemen generetur, quo ad conſervationem & propagationem ſpeciei, animal ſibi ſimile poſſit generare. Licet autem animalis hæc actio ad perfectionem augmentumque tam individui quam ſpeciei per ſe ordinetur, per accidens tamen conjunctam habet refutationem ac conſumptionem quarumdam partium animalis actione calidi in humidum. Quæ cauſſa fuit, cur primi parentes in ſtatu innocentiæ cibi ſumptione ad vitam tuendam indigerent; nec non certis ſtatutiſque temporibus eſu fructus ligni vitæ, quo altrix virtus confortaretur, integraque & in ſuo robore perpetua permaneret, ne actione ac permixtione communis peregrinique nutrimenti debilitarentur paulatim, in infirmamque ſenectam, ut nos, ea de cauſa devenirent, tandemque deficerent. Vis enim ligni vitæ ea erat, ut inſtar pharmaci antidotique præſtantiſſimi non ſolum nutrimentum puriſſimum ac defæcatiſſimum exhiberet, ſed etiam altrices vires confoveret, ac in ſuo robore & puritate conſervaret. Hæc & plura alia in eamdem ſententiam Ludovicus Molina tract. de pere ſex dierum Diſp. 28. Quem legiſſe juvabit.

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΜΙΚΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΙΚΑ

ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΟΣ ΧΡΟΝΙΚΗ.

MICHAELIS GLYCÆ

SICULI

ANNALES,

A MUNDI EXORDIO USQUE AD OBITUM ALEXII COMNENI.

PRIMA PARS TOTIUS UNIVERSITATIS rerum a Deo conditarum hiſtoriam continet, illuſtri expoſitionis varietate admirandam.

Interprete JOANNE LEUNCLAVIO.

ΒΡΑΧΕΑ ἀναλαβὼν ἐγχαράττω σοι τῷπ τὸ γράμμα, τέκνον μυ φίλτατον· εἰ δὲ ἕ μυρίοις ἑαυτὸς ἐκδιδύσκει πόνους οἱ τὰ χρονικὰ συνταξάμενοι διηγήματα, ὥστε φιλοτίμως ἐκδίδαι τὰ κοινὰ συμπεσήματα· ἀλλ' ἐν ὀλίγοις ἐγὼ τὰ τοιαῦτα συμπεπλαβὼν (οἶδα δὲ ὅτι ἡ πάνυ καταβαρυόκις τὰς ἀκοὰς, ἅπερ ὁ λόγος εἰς μῆκος κατακτᾶδείη) βραχεῖαν ἰδέσοι ἡ ταύτην ἢ βίβλον συντίθημι.

Αρχή. Πρὸ πάντων ὧν εἰδέναι σε ἄξιον, ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησε τῶν τὸν κόσμον ὁ Θεός· ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων ἧ ἔργων αὐτῦ, ὧν ἐποίησε. δύναται δὲ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὰ πάντα παραγαγεῖν, οὐρανὸν δηλονότι, γῆν ἡ θάλατταν, ἰχθύας, ἀπτὰ πετεινὰ, ἡ τὰ τετράποδα, ἡ αὐτὸ ἢ ἄνθρωπον. ἀλλ' ἵνα μὴ ἀφορμῆς ἐπιδράξονται οἱ ἐξ αὐτομάτου τὰ πάντα παραχθῆναι λέγοντες, ἡμερῶν ἑξαήμερον ἓξ ἐπὶ τῇ παραγωγῇ τῶδε ἢ κόσμυ ὁ δημιουργὸς ἡμῶν ἡ Θεὸς, ὡς ὁ χρυσορρόμων Ιωάννης φησίν. οἱ δὲ ἡ ἀπο ἢ ποιημάτων ἀπαρτισθέντων αὐτήματα ταῦτα τινὲς ἐφαντάσθησαν, πολλῷ μᾶλλον ἅπερ ὁμῶ ἡ ἐν ταὐτὸ τὸν καιρὸν ἐφάχθησαν.

Glyca Annal.

HUNC etiam brevem commentarium tibi, chariſſime fili, conficere lubuit. Quamquam enim ſcriptores annalium in eo nimiopere laborare video, ut ambitioſo quodam orationis genere cogitationes ſuas exponant: ego tamen meum ſecutus inſtitutum, quæ ab iis eſſent tradita, paucis comprehendere malui, quod cognitum habeam, prolixis orationibus aures hominum obrutas tædio quodam adficiat.

Aſteriſci aut lacunas explentes, aut vitia verſionis caſtigata deſignant.

Ante omnia vero ſcire debes, Deum ſex dierum ſpatio mundum hunc condidiſſe, & die ſeptima rerum creationi finem impoſito quieviſſe. Po erat quidem uno die res univerſas in ortum producere, nimirum cælum, terram, mare, piſces, volucres, quadrupedes beſtias, & in his hominem ipſum: ſed ne occaſionem erroris hinc ſui arripient, qui fortuito caſu orta perhibent omnia, diebus ſex mundum hunc abſolvere voluit, quemadmodum aureus orator ille Joannes tradit. Nam ſi hoc etiam modo creatis abſolutiſque rebus, auſi quidam ſunt imaginari, caſu quodam ortas: multo magis id feciſſent, ſi pariter eodemque tempore conditæ fuiſſent.

Edit. Pariſ. pag. 2.

Cur ante uno die cuncta condita.

Joannes Chryſoſtomus.

Cur diebus ſex condita.

Placuit itidem Deo sex tantum diebus, non pluribus, nec paucioribus opificium mundi hujus absolvere: ut sciremus, nobis quoque sex cujuslibet septimanæ diebus laborandum, septimumque diem soli celebrationi divinæ impendendum. Nam ea de causa opifex quoque noster ab omnibus operibus suis septimo die quievit. Nec est quod Dominum in Evangelio dicere miretis: Pater meus operatur hactenus, & ipse operor. Nam tum quidem temporis, ut Chrysostomus ait, ab operibus universis quievit, hoc est, creare desiit. quippe post septimum diem haudquaquam in ortum de nihilo quidquam produxit. Quia vero secundum id creata conservare non cessavit, absque quo foret, ita hodiernum illa diem non durassent: idcirco etiam modo non abs re operari dicitur. Enimvero primo die cælum ac terram condidit, cælum inquam illud pilocreps, perpulchrum, sideribus carens, de cujus imagine Joannes Evangelicæ auctor historiæ, de sequentia secundum hanc rerum instauratione loquens in revelatione sua, sic ait: Videbam cælum novum, terramque novam, & mare prius nusquam erat.

Declaratio dicti Christi Joan. cap. 5. 17. Sacræ Scripturæ loca quæ in Leuclavii editione desunt, deinceps adscribemus, cum nominibus scriptorum qui frequenter à Glyca citantur.

Apocal. 21. 1.

Deus, ait sacræ historiæ scriptor, initio cælum & terram creavit. Animadverte, fili, dubium hoc loco quibusdam incidere: qui cælum prius condiderit, ac deinde terram. Quum enim priore loco fundamenta jaciantur, atque ita deinde tectum imponatur ædificiis: omnino tecta prius in ortum producenda erat, ac tum demum cælum quoque creandum. Verum alter egisse Deum, nequaquam tibi mirum videatur. Nam quum opera ipsius omnia naturæ leges excedant, & omnem artis seriem: nihil novarit, si etiam in mundi creatione cælum priore loco, terram secundo condidit. Hoc modo divinus ille Joannes hanc dubitationem explicavit. Alii vero dicunt, Deum summum artificem primum cælo condito, deinde terram creasse, ut hoc ipso ineffabilem sapientiam artemque suam declararet. Nam quum de sententia Gregorii Nyssenis, hominis rerum divinarum peritissimi, per cælestis corporis motum celerrimum suo in loco terra stabiliatur, & quasi constringatur: omnino conveniebat id prius creari, quod alterum contineret, quam quod contineretur. Quod si jam quis amplius dubitet, qui factum sit, ut terra de fundamento suo non fuerit emota, quo tempore cælum non agitabatur, motuve suo ferebatur, (hanc enim quæstionem eximius ille Maximus in iis, quæ ad Thalassium scripsit, movet) Jesu Nave F. dicente: * Sol apud Gabaonem subsiste, & luna ad Vallem Ælonem: ei respondebimus, ubi Deus velit, ordinem naturæ vinci. Nam si ejus io manu sunt termini limites, si rerum columnas ipse stabilivit, ut Davides loquitur, si terræ fundamenta certa firmaque jecit, ut perpetuum ea loco non moveantur: desine mirari, quod aliquando cæli motu quiescente de fundamento suo terra non excesserit. Quamquam enim omnis actione naturæ consentanea fiant hodie, tamen si quidem ità naturæ Dominus ille velit, etiam supra naturæ leges accidere non pauca videmus.

Chrysostomus.

Gregorius Nyssenus. Edit. Paris. pag. 3.

Jesus 10. 12. * Poterat hoc novo labore superfederi Leuclavius, cum ad manum ei omnibus probata Catholicis vulgata versio, quod semel hoc monuisse sufficiat.

Creavit igitur initio cælum & terram. Et quia, sicut eximius ille Basilius ait, ex obstructione corporis cælestis aer caligine altam induerat (erant enim, ioquit Moses, effusæ abyssо tenebræ) lucem hanc

Gen. 1. 1. Nyssen.

Ἐν ἓξ δὲ ἡμέραις, καὶ οὐ * πλείσι ἢ ἐλάττοσι, τοῦτο πραχθῆναι τὸν κόσμον ὠδέκευσεν. ἵνα καὶ ἡμεῖς διδαχθῶμεν ἐντεῦθεν, ἓξ ἡμέρας τὰς ἑβδομάδος ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ ἑβδόμῃ κεχρῆσθαι σχολῇ δοξολογίαν Θεῷ. διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ δημιουργὸς ἐν τῇ ἑβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων ὧν ἤρξατο ποιεῖν. εἰ δέ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις ὑφῆται λέγων. Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. μὴ θαύμαζε. τότε μὲν γὰρ ὁ Θεὸς, ὡς ὁ χρυσὸς τῶν γλωττῶν φησι, κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων, πάσης, ἵνα τὰ δημιουργήματος· μὴ γὰρ τῶν ἔκτιλε, ἵνα μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε. ἐπειδὴ δὲ τῷ δημιουργηθέντι συνέχων ἐστὶ, καὶ συνηρῶν οὐ διέλειπεν, εἰ μὴ οὗτω ποιῶν ἦν, οὐκ ἂν ἐπὶ τοσοῦτος αἰῶσι τὰ πάντα διήρκεσεν· καὶ λέγει διὸ καὶ ἡμέρα ἐργάζεται λέγεται. Καὶ τῇ μὲν αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐπαύσατο τῶν πρώτων, ἢ πεπαύκατο καὶ ἄπαυστον, περὶ ὧν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει αὐτοῦ περὶ τῆς μὴ τούτου καταστάσεως δηλοῖ, οὕτω φησίν· εἶδον οὐρανὸν καινὸν, καὶ γῆν καινήν· καὶ ὁ θάλασσα οὐκ ἔστι ἔτι.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. πρόσεχε ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τοῦτο ἐνταῦθα ἀπόρασι, πῶς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν πρότερον, εἶτα τὴν γῆν; ἐπειδὴ γὰρ τὰ θεμέλια καταβάλλεται πρότερα, εἶθ' οὕτως ὁ ὄροφος, ἔδει πάντως παραχθῆναι τὴν γῆν, ἐφ' ᾗ τὸν οὐρανὸν. ἀλλὰ μὴ θαύμαζε τοῦτο ὅτιουν. ἐπειδὴ γὰρ πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ φύσεως ἐστὶ τῆς τέχνης ἀκολουθίαν, καινὸν πάντως ἔδει, εἶναι καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου τούτου παραγωγῆς, τὸν οὐρανὸν ἐποίησε πρότερον, εἶτα τὴν γῆν. καὶ οὗτο μὲν ὁ Θεόπνευστος Ἰωάννης. ἕτεροι δέ φασιν, ὅτι ὁ ἀκατάληπτος Θεὸς τὸν οὐρανὸν πρώτιστον παραγαγὼν, εἶτα τὴν γῆν. τὴν ἀπόρρητον αὐτοῦ σοφίαν καὶ τέχνην παρίστων. ἐπειδὴ γάρ, ὡς ὁ τὰ Θεῖα σοφὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης φησὶ, ὅτι διὰ τὸ ὀξείας κινήσεως ἅρματος σώματος ἐφάπτεσθαι κατὰ χάσμα ἡ γῆ καὶ συσφίγγεται, ἵνα μὴ πάσης τὸν συνοχῆς παραχθῶσα πρότερον, εἶτα τὸν συνεχόμενον. εἰ δὲ καὶ πλέον ἐπαπορήσαι τις ἐνταῦθα, πῶς ἡ γῆ, λέγω, οὐκ ἐξέπεσε τῆς αἰωνίας βάσεως, ἀκινήτου τοῦ οὐρανοῦ γεγενῆσθαι, ὡς ἐν τοῖς πρὸς Θαλάσσιον ὁ μέγας Μάξιμος, ἰδέτω ὁ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς ἐλέγω. στῆτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλάμ. πρὸς αὐτὸν ἀποκρινούμεθα, ὅτι ἅπερ βούλεται ὁ Θεὸς, νικᾶται φύσεως τάξις. εἰ γὰρ ἔν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, εἰ καὶ τοὺς σύλλους τῆς γῆς αὐτὸς ἐστήρισεν, καθά φησιν ὁ Δαβὶδ, εἰ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, ὥστε μὴ κλιθῆναι εἰς τὸν αἰῶνα, μὴ θαύμαζε, εἶτα καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀκινήτου ποιήσαντος, τῆς οἰκείας ὁ γῆ βάσεως οὐκ ἐξέπεσεν. εἰ γὰρ καὶ φυσικῷ λόγῳ τὰ πάντα γίνονται σύμφωνα, ἀλλ' ἐστὶ ὁ τῆς φύσεως βουλευθεὶς διασώσας, πῶς καὶ ὑπὲρ φύσιν ὁρῶμεν οὐκ ὀλίγα τῇ πραγμάτων γινόμενα.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ ἐπειδὴ καθώς φησιν ὁ μέγας σίλεως, ἐξ ἀστιφρίξιας τοῦ οὐρανίου σώ-

Περὶ οὐρανοῦ

μασε βαθὺ σκότος ἀ ἀὴρ ἐνεδύσατο. ἢ σκότος γὰρ, A sensilem produxit Deus, ut in terris ea lu-
φησὶν, ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. παρήγαγε τὸ αἰσθητὸν ceret. Quippe non conveniebat, ut rivus Creatio lucis
τοῦτο φῶς, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. οὐδὲ γὰρ ἀ- quasi quidam & particula lucis illius intel- sensilis, ab in-
πορρώγα τινὰ τῆ τοιαύτῃ φύσει ἐκείνου τοῦ πάσι αὐ- lectilis, quæ expertibus crassæ materiei tellectili secre-
λοις προσόντος δυνάμεσιν ἐκαπολειφθῆναι ἔφησε potestatibus adest, in hoc crasso & ad- ta.
τὴν ὑλικὴν τούτῳ κόσμῳ ἢ ἀρατῇ, ἅτι μηδὲ κοι- spectabili mundo relinqueretur, quum ba-
νωνίαν τοῖς ἐν ἀμφοτέροις τούτοις. πανταχοῦ γὰρ τοῦτο ram attraque nihil inter se commune ha-
ἢ διηρτῆσθαι μὲν ἀπ' ἀλλήλων τὸν τοῦτον κόσμον beat. Nam lucis ipsius ratione mundus in-
ἢ τὸν αἰσθητόν. ἐρωτήσαι δὲ χρὴ ἰδίων ὅρων ἕκα- tellectilis & sensilis intet ſe diversi ſunt, Greg. Nazian-
στον ἢ θεολόγος γλῶσσα τραγῳδικὰ ἐφυσε. πρόσεχε δὴ τω. & utriusque lux suos intra limites consi- Greg. Nazian-
stit, quemadmodum Gregorius Theologus zen.
clarissime scripsit. Animum igitur his, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου.
quæ dicturi sumus, adverte. Quam man-
ἐπειδὴ γὰρ ἁρπάσαι μέλλει πρὸς ἑαυτὸν ὁ κύριος dato divino cælum circa res inclusas subi-
ὁ οὐρανὸς σῶμα ἔχων στερεὸν, ἵνα μὴ τῆ ἔξω ἄφ- to velut extensum fuisset, corpora con- B
ῆναι τὰ ἔνδον, * ἀναγκαίως τὸν ἀναπολειφθέντα tinuo prædirum, quod facile interiora se-
αὐτῷ τόπον ἀφιγγῆ κατέχειν, τῶν ἔξωθεν αὐγῶν parare ab exterris posset: necessario fa-
ἀμυδρόν. ἔστι γὰρ ὧν πρὸ τῆς τοῦ αἰσθητοῦ τοῦδε ctum est, ut inclusus iotra cælum locus
κόσμου συστάσιος, ἐν φωτὶ δίχα ὁμολογουμένως, expers lucis maneret, secreta nimirum ab
ὡς ὁ Θεόπνους φησὶ Βασίλειος. οὐδὲ γὰρ αἱ τῆ ao luca illa extraria. Nam si quæ extite-
Ἀγγέλων ἀξίαι ἢ πᾶσαι αἱ ὑπουράνιαι στρατιαὶ ἐν runt ante mundi hujus sensilis & interiori
σκότει δίχα, ἀλλ' ἐν φωτὶ τῆ πάσῃ ἀῤῥοσύῃ obnoxii ortum, haud dubie in luce versa-
πνεύματος. τὸ τοίνυν ἡγεμόνευον σκότος τῆ τοῦ bantur, ut magnus ille noster Basilius inquit, Basilius.
οὐρανίου σώματος παρυπέστη σκιᾷ. ἀλλ' ἐνταῦθα nec vel Angeli, vel cæteræ cælestes co-
προσέχειν ἄξιον. οὐδὲ γὰρ προηγεῖται τῆς ἡμέρας piæ in caligine degebant: sed in luce ac
ἡ νύξ, ὡς ἐδοξέ τισιν ἀμαθαίνουσι. τὸ γὰρ σκότος omni lætitia spirituali. Quamobrem sequi-
ἐκεῖνο τὸ πρὸ τῆς παρ' αὐτῆς τοῦδε φωτὸς, οὔτε tur, has in mundo primum condito tene-
οὐσία τίς ἐστιν (ἐξ ἀντιῤῥήσεως γὰρ ὑφίστηκεν, ὡς bras ea corporis cælestis umbra fuisse pro-
προείρηται) οὔτε νὺξ ὠνομάσθη παρὰ τῆς ἁγίας fectas. Hoc tamen loco diligenter n oobia
γραφῆς, ὡς ἐστιῶθεν τῆς ἡμέρας τὴν νύκτα προ- considerari quippiam, operæpretium fue-
τάττεσθαι. εἰ γὰρ καὶ τοῦ Μωσέως λέγοντος, rit. Non diem oox præcessit, ut imperitis
ὅτι μὴ τὸ ἀῤῥωρᾶσαι τὸν Θεὸν ἀναμέσον τῆ quibusdam videtur. Nam illæ tenebræ, Edit. Paris.
φωτὸς ἢ ἀναμέσον τῆ σκότος, τὸ μὲν φῶς ἡμέραν ἐ- quæ ante lucis hujus adspectabilis creatio- pag. 4.
κάλεσε, τὸ δὲ σκότος ἐκάλεσε νύκτα, μὴ θαύμαζε. nem exiterunt, nec essentia quædam a- C
οὐδὲ γὰρ τὸ σκότος ἐκεῖνο τὸ πρότερον, ὡς Ἰώσηπος ὁ rant, (etenim ea obstructione quadam or-
τῆ καθ' αὐτὸν ἀρχαιολογίᾳ φαίνεται λέγειν, ἀλλὰ τὸ tæ sunt, ut prius ast indicatum) nec sacris
μὴ τῶν συσταλῶν τὸ φωτὸς χώραν αὐτῷ λαβὸν, ἐ- io litteris oox appellantur, ut inde con-
κεῖνο νύκτα ἐκάλεσε. ἢ ἐγένετο γὸ, φησὶν, ἑσπέρα, cludi possit, dies noctem esse præponen-
ἢ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. ἢ πείθου τῆ μεγάλῃ dam. Quamquam animadicere Mosem au- Josephus aliter v
Βασιλείῳ λέγοντι, ὅτι ἡ ἀρὸ νὺς γενέσεως τὸ φωτὸς dias, Deum postquam lucem a tenebris di- Basilius.
ἐν τῆ κόσμῳ κατάστασις οὐχὶ νὺξ ἦν, ἀλλὰ σκότος. stinxisset, lucem quidem appellasse diem,
τὸ μέν τοι ἀῤῥωρᾶλὸν ἀρὸς τὴν ἡμέραν, τοῦτο νὺξ οἰο- tenebras vero noctem: mirum id tamen ne- D
μάζειν. ὅσαν γυκτέρας ἀροσηγορίας μὴ τὸν ἡμέραν τι- quaquam tibi videatur. Quippe oon cali-
τύχειεν. οὐκοῦν ἡ ἡμέρα ἀρομηνεύεται τῆς νυκτός. τὸ ginem illam priorem, quemadmodum in
γὸ φῶς ἐκεῖνο ἀῤῥεχωρίσθαι ὑπ' ἀπαστοχοῦ συνιεὶς libris Originam suis sentira Josephus vide- Josephi error
το αελδῦσαι τὸ παραγγόντος αὐτὸ Θεοῦ. συστελλομέ- tur, sed eam, quæ post collectionem lucis
νου δὲ πάροδον ἰδίδυ τῆ νυκτὶ, καθά φησιν Ἰουστῖνος suum mox locum accepit, noctem vocavit.
ὁ φιλόσοφος, ὁ ἢ μάρτυς Χριστῦ, ἢ μὲν ἐκεῖνον ἡ Sunt enim hæc verba Mosis: facto vespe-
μέγας Βασίλειος. ἐνδὺν τοι ἓ τὸ μικρὸς ἀμφοτέρων re ac mane, dies unus exstitit. Idcirco po- Basilius.
ἐπισωμάτων ὁ Μωσῆς ἓξ μίαν ἡμέραν ἐκάλεσε, tius magno Basilio fidem habe, qui ait eum
ὅτι τὸν ἐμμέτρησιν τῆ χρόνου ποιῆ ἢ ἐγένετο, λέ- statum rerum, qui ante lucis ortum in mun- E
γων, ἑσπέρα, ἢ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. do exstiterit, non noctem, sed tenebras
fuisse, cum id, quod dici deinde oppositum fuerit, noctis nomen acceperit, ap-
pellationem scilicet diei voce receuiorem. Quapropter noctam dies præcedit. Nam
lux illa hinc inde diffusa colligebatur mandato Dei, qui eam condiderat: collecta vero, ut Justini Philosophi Christique Justinus Mar-
testis, ac eumdem sequuti Basilii verbis u- tyr.
tar, nocti velut aditum quemdam præfaciebat. Quo fit, ut spatium utriusque conjungens Moses, idque diem appellans a-
num, temporis mensuram quamdam instituat, quum ait: Facto vespere ac mane, dies unus exstitit.

Περὶ ἡμέρας καὶ νυκτός.

Quamobrem animadvertito, dilecte fi- E
li, quod si caligo ea diem præcessisset, omnino Moses dierum inde mensuram fa-
cturus fuerit. Confirmat hæc etiam aureus orator illa noster. Sunt enim hæc Chrysostomus.
ipsius verba, oratione de sex dierum operibus tertia: Quum dicit Moses, Facto vespere ac mane, dies unus exstitit: perspicue demonstrat, finem noctis integrum diem absolvare. Nam eam ob causſam utriusque spatium recte diem unum appellavit.

Eodem modo magnus etiam Basilius, inquit, Mosem ut priores ortus partes diei tri- Basilius.

bueret, primum diei finem expressisse, deinde noctis: tamquam nocte diem sequente. (quinetiam Damascenus ille Joannes, capite decretorum suorum 20. sic de hac quæstione disserit: Prior extitit dies, ac nox posterior. Itaque nox diem sequitur, & ab initio diei noctisque numeratur.) Quamobrem in hac parte missum mihi Josephum facito, qui quum, ut natione Judæus, caliginis plenus fuerit, ad lucem suspicere noluit: eaque de caussa noctem ante diem numeravit. Verum cur unum diem Moses, non primum dixit, quum sit: Facto vespere ac mane, dies unus exstitit? cur (inquam) non potius dixit, Dies primus exstitit? Etenim hoc rationi magis consentaneum fuisse, quando secundum hæc dicturus erat: Factoque vespere ac mane dies alter exstitit. Quinetiam secundum & tertium diem primus necessario præcedit. Nimirum diem unum dixit, mensuram diei noctisque definiens, & spatii diurni nocturnique curium conjungens, tamquam explendis intervallum ac tempus diei (nocte interim sub diei vocabulo comprehensa) viginti & quatuor horis. Nam cæli ab uno eodemque puncto moti ad idem reversio, dies unius spatio fieri consuevit. De cæli autem essentia naturaque curiose quippiam inquiri amplius haud oportet, quam quod vates Esaias dixit, cælum ac Deo tamquam fumum quemdam stabilitum esse: quibus verbis ejus natura declaratur esse admodum tenuis.

Plato cæli essentiam constare tradit ex parte quatuor elementorum sive principiorum lucidiore, atque illa ipsa re cæteris ac corporibus secundis differre. Nam ea de parte crassiore orta esse. Sequutus est autem has opiniones Plato, propterea quod materiem corporis expertem præexistere putaret, de qua oriri volebat elementa illa quatuor, ex quibus mundus hic universus constaret. Verum enimvero valeant illi, ut insignis viri Maximi verbis utar, qui de nihilo quidquam ortum negant. Nos enim profitemur itidem, ut majestas & amplitudo creatoris nullis sit ineluta descriptaque terminis: non etiam ipsius tum sapientiam, tum potestatem percipi posse. Aristoteles autem alterius cujusdam essentiæ cælum esse putat, & quintum corpus appellat. Addit esse cælum alteriusve essentiæ, nimirum ab essentia quatuor elementorum diversæ, propter illam caussam, quod amborum motus diversi sint. Nam elementa quatuor partim ut levia sursum feruntur, partim ut gravia sic a natura comparata sunt, ut deorsum motu suo vergant: quum interim cælum in orbem feratur. De quo sequi necesse sit ac diversum a quatuor elementis esse quiddam statuatur. Hæ sunt horum opiniones. Nos autem facta illis potestate seipsos evertendi ac lapidandi, Mosi fidem habeamus, ut qui rebus ipsis * ab se perspectis dixerit: Initio Deus cælum ac terram creavit. Adeoque deinceps ex ipsarum rerum sub adspectum cadentium pulchritudine, pulcherrimum illum rerum auctorem animo complectamur: perinde ac de magnitudine creatorum eorumdem, conditorem ipsorum percipimus. Et quid multis verbis opus est? de quatuor qualdem elementis omnia producta sunt, verum non ex illis materie corporis experte naturam essentiamque suam elementa acceperunt: quæ extrariorum est sententia: sic tamen hæc intelligantur, ut omnia rerum ab opifice profecta fateamur. Nam die primo, quo cælum ac

Locus ille sancti Jo. Damasceni deest in Græco utroque codice.

Dies unus quo primo.

Edit. Paris. pag. 5.

Cæli essentia.

Platonis opinio.

Maximus.

Aristotelis opinio.

* Videtur interpres legisse αὐτόπτης, pro θεόπτης, qui Deum videt.

pag. 6.

Α ἐν τῇ ἡμέρᾳ, σαφέστερον εἶπε τὸ πέρας τῆς ἡμέρας, εἶπε τῆς νυκτὸς, ὡς ἐφεπομένης τῆς νυκτὸς τῇ ἡμέρᾳ. ἄφες λοιπὸν τὰ τοῦ Ἰωσήπου. σκόπως γὰρ ἐκεῖνος ὡς Ἰουδαῖος ὑπάρχων μισὸς, ἀναβλέψαι πρὸς τὸ φῶς οὐκ ἠθέλησεν. ἐνθεν καὶ τὸν τῆς ἡμέρας πρόπαιξε. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. τίνος ἕνεκεν ἐσπεύσθαι εἶπεν, ἡμέρα μία, καὶ οὐκ εἶπεν ἡμέρα πρώτη; καίτοιγε τοῦτο ἦν ἀκολουθότερον, οὕτω μᾶλλον τοῦτο ἡμᾶς λέγειν, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα δευτέρα. τῆς γὰρ δευτέρας καὶ τῆς τρίτης ἐξ ἀνάγκης πρώτη καταρχὴν τε καὶ προηγέσθαι. εἶπεν οὖν ἡμέρα μία, τὸ μέτρον ἡμέρας καὶ νυκτὸς περιορίζων, καὶ συναπτων τὸν ἡμερησίου τὸν χρόνον, ὡς τῇ εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν μιᾶς ἐκπληρουσῶν ἡμέρας διάστημα (συμπαρεκτεινομένης τῇ ἡμέρᾳ διλοσότι καὶ τῆς νυκτὸς) καὶ γὰρ ἡ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατάστασις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ γίνεται. καὶ περὶ μὲν τῆς οὐσίας τοῦ οὐρανοῦ πλέον οὐ δεῖ πολυπραγμονεῖν, ὅγε καὶ μᾶλλον ὁ προφήτης Ησαΐας, ὡσεὶ καπνὸν αὐτὸν στρωθῆναι φησιν ὑπὸ Θεοῦ. τίνι φύσιν ἐστιν ὅθεν αὐτοῦ παρεσται, ὧνι λεπτὰ λίαν ἰσχύ.

Ο δὲ Πλάτων οὐσιωθῆναι λέγει τὸν οὐρανὸν ἐκ τῆς * αὐγοειδεστέρας μοίρας τῶν τεσσάρων στοιχείων, καὶ τούτῳ ἀφορίσειν τῶν λοιπῶν σωμάτων αὐτόν. τοῦτο γὰρ ἐκ τῆς παχυτέρας μερίδος τῶν γένεσιν ἔχειν. ταῦτα δὲ πάντα ὁ Πλάτων ἐδόξαζεν, ἐπειδὴ προυπάρχειν φησὶ τῶν ἀσωμάτων ὕλην, ἀφ' ἧς ἄρα τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ἀλλ' ἐῤῥέτωσαν, ὡς ὁ μέγας φησὶ Μάξιμος, οἱ λέγοντες, ὅτι οὐδὲν ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο. ἡμεῖς γὰρ φαμὲν, ὥσπερ τῆς μεγαλοσυμίας τοῦ ποιοῦντος οὐκ ἔστι πέρας, οὕτως οὐδὲ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ δυνάμεως κατάληψις. Ο δὲ Ἀριστοτέλης ἑτερούσιον τὸν οὐρανὸν, καὶ πέμπτον σῶμα καλεῖ. καλεῖ δὲ αὐτὸν ἑτερούσιον, καὶ ἄλλο τι παρὰ τὰ τέσσαρα, ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἀμφοτέρων ἄλλη καὶ ἄλλη. τὰ μὲν γὰρ ἄνω φέρεται ὡς κοῦφα. τὰ δὲ πάλιν ὡς βαρέα ἔστι κάτω κέκτηται τοῦ φορᾶν. ὁ δὲ οὐρανὸς κυκλικὴν ἔχει τὴν κίνησιν. ἐφ' ᾧ καὶ ἄλλό τι παρὰ τὰ τέσσαρα δοξάζει αὐτόν. καὶ οὗτος μὲν οὕτως. ἡμεῖς δὲ καταβάλλεσθαι ὑπ' ἀλλήλων ἀφέντες αὐτὸς, τῇ θεόπτῃ πειθώμεθα Μωσεῖ λέγοντι, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. κρίνωμεν ἐκ τῆς κάλλους τῶν ὁρωμένων τὸν ὑπέρκαλον ἐννοήσωμεθα. ὡσαύτως ἐκ τῆς μεγέθους αὐτῶν ἀναλογιζώμεθα τὸν ὑπερμεγέθη καὶ ἄπειρον. καὶ ὧν τὸν σοφὸν Σολομῶντα ἐκ μεγέθους καὶ καλλους κτισμάτων ὁ γενεσιάρχης αὐτῶν θαυμάζεται. Καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ἐκ τεσσάρων μὲν ὧν στοιχείων τὰ κτίσματα συνέστηκε, πλὴν οὐκ ἐκ τῆς ἀσωμάτου ὕλης τὰ στοιχεῖα τὸ εἶναι εἰλήφασι, καὶ τοῖς ἔξωθεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν πάντων δημιουργὸς καὶ Θεός. Ἐν τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ἐξ οὐκ ὄντων

* MS. αὐγοειδ.

παρήγαγε τὸν ὑρανὸν καὶ τὴν γῆν ὁ Θεός, πεπαῦται καὶ αὐτὰ συμπαρήγαγε τὰ φυσικά. ὡς ὑπῆν πάντα πρὸς τὸ εἶναι παράγεσθαι. Καὶ περὶ μὲν τῶν ὑρανῶν πεπαῦται.

Περὶ τῆς γῆς.

Περὶ δὲ τῆς γῆς εἰδέναι ὀφείλεις, ὅτι μέσον ἔυτι τοῦ παντὸς ἀπωρῆται. καὶ πῶς γενέσις ἂν εἰ μὴ τῆδε ἄστρων κινήσεις. ἰσομεγέθη καὶ ὁμοσύμπαντα φαίνεται ἡμῖν ἀνατέλλοντα καὶ μεσουρανοῦντα καὶ δυόμενα. καὶ τοῦτό ἐςιν ὅπερ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ περὶ φωςήρων ἔτει αὐτοῦ ὁμιλίᾳ φησί. τῷ δὲ ἡλίῳ οὐδεὶς ἐςιν ἐγγύτατος, καὶ οὐδεὶς πορρωτάτω, ἀλλ' ἐξ ἴσου τοῦ διαςήματος τοῖς κατὰ πᾶν μέρος τῆς γῆς κατῳκισμένοις προσβάλλει. φρόντιζε οὖν. εἰ γὰρ παρέλαξεν ἡ γῆ τῶν μεσότητα, ἐχρῆν ἑκατέρῳ μὲν προσκεχωρικέναι τῆς πρὸς μέρην, ἐκείνα τὰ ἄστρα γινόμενα ὁρᾶν μείζονα. ἀφ' ὧν δὲ διέςηκεν ἄπωθεν, ἐν τούτοις ἐλάττονα πᾶσι ἀθρεῖν. νῦν δὲ ἀπαραλλάκτως ἴσα ὁρώμενα δίδωσιν ἡμῖν ἔννοιαν. ὅτι μέσον ἡ γῆ τοῦ παντὸς ἀπωρῆται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τοῦτο ἦν, εἰ μὴ καθάπερ εἴπομεν, ἀπωρημένη ἦυτο πρὸς ἑνὸς καταρχὰς, οὐκ ἂν αἱ κατὰ τόπους κινήσεις αὐτῆς ὑπ' ἀνέμων ἐγίνοντο. αἴτιος μὲν γὰρ τοῦ σεισμοῦ ὁ Θεὸς κατὰ τὸν εἰκότα προφήτην. ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν. τὸ δὲ σεισμὸς τοῦτο, γίνεται καὶ παρὰ τὴν ὑπογείων ἀνέμων κίνησιν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων σεισμῶν ἄνεμοι τῇ τότε οὐκ εἰσὶν, ὡς ἐγκλεομένων αὐτῇ ὑποκάτω κατὰ τόπους τῶν μᾶλλον ὑπαίτρους.

Περὶ ἀνέμων.

Εἰ δὲ τὴ, τί ἐςιν ὁ ἄνεμος ἐπιζητεῖς, καὶ πόθεν ἔχει τὴν γένεσιν, εἰδέναι ὀφείλεις, ὅτι τινὲς μὲν τὸν ἀέρα φασὶ κινούμενον τὰς τῆδε ἀνέμων αὔρας παρέχειν ἡμῖν. ἕτεροι δὲ πάλιν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς ἀναθυμιάσεως γενέσθαι τὸν ἄνεμον φάσκουσιν. οἷς δὲ καὶ προσέχειν σε πλέον βούλομαι. ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἀέρος κίνησις ἐλλιπὴς ὑπάρχει καὶ χαλαρά. ἡ δὲ τοῦ ἀνέμου βιαιοτέρα τε καὶ τυραννική. καὶ ἄλλοι ἐξ αὐτῆδε τῆδε σεισμῶν. οὐδὲ γὰρ ἦτορέν ἐςιν ὁ σεισμὸς, εἰ μὴ ὑπόγειος ἄνεμος. πατάρων δὲ ὄντων, ὡς εἴπαῖ, καθολικῶν ἀνέμων, Ἀπηλιώτης μὲν καὶ Ζέφυρος ἀκ εἰσὶ σφοδρότατοι. Βορέας δὲ καὶ Νότος τυραννικώτατοι. διότι ἐν μὲν τῷ Βορέᾳ καὶ Νοτίῳ πόλῳ, ὅθεν ὁ Βορέας καὶ ὁ Νότος πνεῖ, μὴ γιγνόμενος ὁ ἥλιος θερμαίνει τὰ ἐκεῖσε χωρία, ἀλλὰ μένει, ψυχρὰ δὲ ὄντα αὐτὰ, ἀτμὰ οὐκ ἔσι, οὔτε ὄμβρων πολλῶν γενομένων διὰ τὴν ψύξιν. ὕτα τῆς γῆς ἥβροχου γενομένης, πολλὴ καπνώδης ἀναθυμίασις ἀναδίδοται. ἐξ οὗ τοῦτο σφοδροὶ ἄνεμοι γίνονται, ὅ, τε Βορέας καὶ ὁ Νότος. ἐν δὲ τοῖς ἀνατολικοῖς καὶ δυτικοῖς χωρίοις κινούμενος ὁ ἥλιος οὐκ ἐξ ψύξιν γινέσθαι πολλὴν. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε πολὺς ὑετὸς γίνεται, οὔτε πολλὴ ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις, ἅτε τῆς γῆς μὴ ἥβροχομένης. ὑετὸν τοι καὶ οὐ σφοδροὶ γίνονται ἄνεμοι.

Περὶ ἐτησίων.

Αλλὰ καὶ Ἐτησίαι Βόρειοι ἄνεμοι γίνονται μεθ' ἡμέρας ἕξκαι τῆς θερινῆς τροπῆς, μᾶ τῷ τὸ κυνὸς πρωτολῶ. τηνικαῦτα γὰρ τῆς χιόνος λιομένης αὖραι γίνονται ψυχραὶ Βόρειοι. καὶ τοῦτον χρὴν οἱ διαληφθέντες ἄνεμοι τῇ καιρῷ πνεῖν καθ' ἕκαςον ἔτος ἀπάρχονται πνεῖν. καὶ περὶ μὲν τούτων οὕ-

terram de nihilo in ortum produxit, ipſa ſimul elementa condidit: ut inde porro cætera provenirent. Atque hactenus, & hujuſmodi de cælo dicta ſunto.

De terra ſcire debes, illam in univerſitatis rerum medio quaſi ſuſpenſum eſſe: quod ipſum licet de ſyderum motu cognoſcas. Nam ea nobis eſſe magnitudinis ejuſdem videntur omnia, ſive oriantur, ſive medio ſint in cælo, ſive occidant. Atque hoc illud eſt, quod magnus noſter Baſilius in oratione ſexta de luminaribus ait: neminem ſoli proximum eſſe, nec a ſole longiſſime diſtare: ſed eum intervallo pari ad quaſvis terræ partes inhabitantes accedere. Quamobrem hæc velim tecum ipſius ante conſideres. Nam ſi medium hujus univerſi locum terra non obtineret, ſequi neceſſe foret, ut ad quamcumque partem ſorte propius accederent ſydera, iſtic majora viderentur: a quibus autem longius abeſſent, in iis minora conſpicerentur. Nunc vero quum quibuſvis ea partibus appareant æqualia, cogitandum nobis relinquunt, terram in univerſi medio pendere. Num abſque illo foret, hoc eſt niſi locum iſtum initio rerum ſortita eſſet, non etiam per ventos * de loco ad locum moveretur. Etenim terræ motionis cauſſa quidem eſt Deus, ſecundum illud vatis verbum, Qui reſpicit & eum facit tremere: verum plerumque ventorum ſubterraneorum vis accedit. Propterea vehementibus in ſuccuſſionibus terræ nulli ſunt venti, tamquam inclusis eis infra terram, locis præſertim cavernoſis.

Medium univerſi locum terra obtinet.

Baſilius.

* cortis in locis quateretur.

Cauſſa motus terræ.

Quod ſi etiam cognoſcere vis, quid ſit ventus, & unde oriatur: ſcito nonnullos tradere, quod aer motus ventorum nobis auras præbeat. Alii vero de fumea quaſi quadam evaporatione ventum gigni dicunt, quibus habere re fidem volo. Nam aeris motio quietior eſt ac mollior: veori vero vehementior, majore vi atque impetu ruentis. Poteſt hoc ipſis ex motibus terræ cognoſci. Nihil enim aliud eſt terræmotus, quam ventus ſubterraneus. Quum autem quatuor ſint (ut ita loquar) univerſales veoti, ſubſolanus quidem ac favonius non admodum vehementes ſunt: aquilo vero & auſter impetu ac vi maxima ruunt. Nam quum locis aquilonali auſtralique polo ſubjectis, unde tam aquilo quam auſter oriuntur, ſolis deſit præſentia: neceſſe eſt ea minus incalescere, ſemperque tum frigoris copia, tum humoris abundare. Quo fit, ut propter frigiditatem exortis frequenter imbribus, irrigaraque plurimum terra, copioſi fumeique vapores iſtic adſcendant, de quibus aquilo & auſter, veuti longe vehementiſſimi gignuntur. E diverſo quum in locis Orientalibus & Occidentalibus perpetuo ſol moveatur, magnum iſtic frigus oriri non patitur. Qua de cauſſa nec frequentes ibi pluviæ ſunt, nec evaporationes iſtæ fumo conſimiles excitantur, quum ipſa etiam terra non admodum ſit irrigua. Unde ſequi animadvertis, non etiam acres impetuoſoſque ventos inde provenire.

Ventus quid ſit.

Venti principales.

Qui venti vehementiſſimi.

Edit. Pariſ. pag. 7.

Præterea venti quidam anniverſarii, quos Etefias appellant, iique boreales diebus ab æſtiva ſolis converſione viginti, ſub canini ſyderis ortum exiſtere ſolent. Nam quum id temporis nives colliqueſcant, unæ quædam frigidæ ac boreales efflantur. Quæ cauſſa eſt, ut tum venti, quos indicavimus, flare ſingulis annis incipiant. Atque

Venti anniverſarii.

hæc de his dicta sunto. Cæterum ventum illum, quem chyellam Homerus appellat, Typhonem vocat Aristoteles, (Latini turbinem) propterea quod flatus ipse crassus sit, quasique sono suo verberet id, in quod incidit. Ejus venti caussa est vapor quidam crassus, sursum e nubibus delatus, sive hoc terra fiat, sive mari, qui quidem vapor in corpus aliquod solidum & obsistens illius, retro torquetur. Et quia per vim retro actus hic vapor eedere nequit, obsistente illico, quod a tergo sequitur atque imminet: idcirco veluti fractus, in transversum agitur. Ubi consimili modo exceptus a corpore quopiam solido, rursum dissipatur: ficque venti quædam inflexio & turbo, sustollens in altum quicquid vel terra vel mari eorripuit. Hinc fit, ut ventum hunc etiam tiphonem appellent. Nam in orbem circa terram agitatur, & sursum ad initium reflectit: quæ caussa est, quamobrem ingenti vi * aliquid attrahat, & terrenum pulverem rapiat, & naviculas everrat. Eæ deinceps in alia loca distractæ, admirationem quamdam & stuporem in spectatoribus excitant. Ventus autem is, quem Ecnephiam vocant, propemodum huic cyphoni similis est: nisi quod cyphonem etiam cernimus, propter crassitiem ejus essentiam, e nube * detractam, quam ne pluvia quidem dissipare potest, solo horea excepto. Hæc tua caussa, dilecte fili, breviter exponere iubuit: quando rerum hujusmodi cognitionem expeti abs re mirifice scio.

Homerus. τύφων, a τύπτειν. Aristoteles. * Lapides. Ecnephias. * detracti ac mutandi.

Α πως. αἴτιον δὲ παρ' Ὁμήρῳ καλούμενον θύελλαν ὁ Ἀριστοτέλης τυφῶνα καλεῖ, ἀφ' τὸ παχὺ εἶναι τὸ πνεῦμα. ᾧ οἱονεὶ τύπτει νῦ φωῇ τὸν παρατυχόντα. αἰτία δὲ τὸ πνεῦμα ἀτμὶς παχεῖα αἰωρηθεὶς ἀπὸ γῆς πηρῶν φερομένη, εἴτε κατ' γᾶς, εἴτε κατ' θαλάσσας, ὅτις φορτιώσασά τιν αὐτοτύπῳ σώματι, ἀνάπαλιν εἰς πίσσω χωρεῖν ὑπὸ τὸ ὄπισθεν ἀναλουθοῦσης ἐπὶ τὰ πλάγια βιαζόμενον. εἶτα ἀφικόμενον αὐτοτύπῳ συναπόσασα, πάλιν βιαιοφορεῖται, ᾧ γίνεται ἐλιξίνς συστροφὰ τὸ ἄνεμον, μεταφέρουσα καὶ ἀπὸ γᾶς καὶ ἀπὸ θαλάσσας τὰ παρατυχόντα σώματα. ἐνδίν τι καὶ Σίφωνα τὸν τοῦτον ἄνεμον. κατ' κύκλον τε δὴ εἰλεῖται πρὸς τὴν γῆν, καὶ πρὸς νῦν οἰκείαν ἀνθις ἀναπάμπτει ἀρχήν, ὅθεν καὶ λίθους ἐφέλκεται, καὶ χοῦν ἀναιρεῖται, καὶ λέμβους ἀνατρέπει. ἃ δὴ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ παραβρηγνύμενα θαῦμα τοῖς θεωμένοις ἐμποιεῖσι καὶ ἔκπληξιν. ὁ δὲ ἐκπνοίας ἄνεμος ἐμοίως χειδὸν τῷ τυφῶνι. πλὴν ὁ τυφὼν ὁρᾶται δι' τὸ παχυμερέστερον οὐσίαν ἐκ τῆ νέφους ἐφέλκεσθαι. καὶ οὐδ' ὑετὸς πάνυ αὐτὸν, εἰ μὴ μόνος ὁ Βορρᾶς. ᾧ ταῦτα μὲν, ἀγαπητὲ, κατ' ἐπιτομὴν ἐχειδίασα δι' σὲ πολλὰ τῷ πλέονι ἐφιέμενον.

DIES SECUNDA.

Edit. Paris. p. 5. 8.

Genes. 1. 6.

ALTERA die Deus ex aquis firmamentum condidit, quod interitingueret aquas, præsertim secretis illis, quæ supra firmamentum existunt. (Et quanam obtecro de caussa Deus supra firmamentum aquam collocavit?) propter ardentissimum solis motum atque calorem. Nam nisi aqua illic esset reposita, * æstus instar vasis testacei media in flamma stantis, & ab aqua destituti, omnia disperderet. Et infra firmamentum itidem aquæ variæ, flumina, stagna, maria sunt, ut ne partes hæ terrestres propter caloris immensitatem exurantur. Norat enim Deus, quemadmodum Basilius ait, quantum mundo temporis ad dutationem ejus destinasset, & quantum fortecti reponendum igni foret. Propterea præclare dictum est a Davide: Qui terram in aquis fundavit. Nam quum aquæ terram humectare non desinant, & eam ut immunis sit ab ignis exustione, conservent: recte dici aquæ fundamentum illius firmissimum possunt. Quæ quidem ita se habere ac fundamenti cujusdam instar aquas terram sustinere, Joannes Chrysostomus in libro de statuis illustrius etiam ostendit, his verbis utens: Terram a fontibus suis desertam, & ab humore, qui a mari ac fluminibus ei venit insperguur, necesse prorsus est exarescere. Et erit aliquando tempus, quum ab igne cuncta exurentur, quemadmodum vates postea Esaias inquit, cum universitatis huiusce Deo quasi colloquens: qui ad abyssum ait, Deserta esto, cunctique fluvii tui exarescant. Itaque Deus ea aquis firmamentum condidit, & ipsi quoque cæli nomen dedit: sed proprie cælum vocatur illud, quod prius est conditum, & quidem ex nihilo: secunda vero significatione cælum sacræ litteræ vocant etiam fundamentum hoc, ex aquis (ut dictum est) ortum. De quo jam intelligis, tradere litteras sa-

* æstus conservatur.

Psalm. Isaiæ 43. 20. Chrysostomus. Nonnulos igni periturus. Isaiæ 50.

ΗΜΕΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ.

C

ΤΗι δὲ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ πεποίηκεν ἐκ τῆ ὑδάτων αὐτὸ τὸ στερέωμα, ὡς τὸ διαχωρίζειν ἀνάμεσον τὸ ὕδατος τὸ ὑπὸ τὸ στερεώματος, καὶ ἀνάμεσον τὸ ὕδατος τὸ ὑποκάτω τὸ στερεώματος. ὕδωρ ὁ Θεὸς ἐνεπίθετο δι' τὸν τοῦ ἁλίου θερμοτάτην φορὰν τε καὶ ἔκκαυσιν. καὶ εἰ μὰ ἦκετο ὕδωρ ἐστεστίζον, σωτεῖβα ἂν ὑπὸ θέρμης ὡς ἄγγος ὀστράκινον μέσον φλογὸς ἱσάμενον καὶ ὕδωρ μὰ ἔχον. καὶ κάτωθεν δι' τῶν ὕδατα πολλὰ, ποταμοί τε καὶ λίμναι καὶ θάλασσαι, ὡς τε μὰ καταπολιχθῆναι πάντ' τὸ πλέονεν τῇ ὑπερβολῇ τὸ θερμοῦ. χδὶ γὰρ ὁ Θεὸς, ὡς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅσον ἀρκοῦσον τῇ κόσμῳ χρόνον εἰς ἀμυνλὼ, καὶ πόσλω χὰ τῇ πυρὶ προαποθέσθαι δαπάνλυ. καλῶς σωὶ ἔλεγεν ὁ Δαβὶδ, Ὁ θεμελιώσας τλὼ γλῶ ἐπὶ τῇ ὕδατον. ἐπειδὴ δὲ τὰ ὕδατα πλὼ γλῶ ἐπιποτίζοντα, φυλάττουσιν αὐτλὸ, ὥστε μὰ καταφρυγλῶναι τῇ πυρὶ, ἀληθῶς ἂν εἴα ταῦτα τῇ γῇ θεμέλιον ὀχυράτατον. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ ὅτι τὰ ὕδατα καθάπερ τι θεμέλιον ὑπαίχουσι τλὼ γῶν, ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐν τῇ βίβλῳ τῇ ἀνδριάντων ἀεὶ δηλότερον ἔδειξε, κατὰ ῥῦμα δηλονὸν οὑτωσί. ἃ γὰ ἐὰν ἐπιλίπωσιν αὐτλὸ αἱ πηγαὶ, καὶ ἀ παρὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῇ ποταμῶν * ἐκπεφορμένα τοῖς καταφρυγεῖσα πλείως ἀπόλυται. ἴσα μέν τοι ὅτι καὶ πάντα καταφρυγήσεται τῇ πυρὶ, ὡς ὁ προφήτης Ἡσαίας φησὶν, ἐν οἷς πρὸς τὸν τῇ ὅλων Θεὸν διαλέγεται· ἀ λίγων τῇ ἀβύσσῳ, Ἐρημωθήτω, καὶ πάντας τοὺς ποταμούς σου ξηρανῶ. παράγει σωὶ ἐξ ὑδάτων τὸ στερέωμα ὁ Θεὸς, καλέσας αὐτὸ κατοχησικῶς οὐρανόν· κυρίως μὲν γὰρ οὐρανὸς ἐκεῖνος ὁ τρόπος λαβὼν ἐξ οὗ ὄντων τλὼ σύστασιν· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καλεῖ οὐρανὸν ἡ γραφὴ καὶ

Ἀνάπαλιν. Ἐνδίν τι. Σίφωνα. Ἐλιξίνς. Ἐνδιάντων. * ἐκπεφορμένα.

Ἐρημωθήτω. Ἐνδιάντων. Ἐνδιάντων.

αὐτὸ τὸ στερέωμα τὸ ἐξ ὕδατος, ὡς ἄτοπον, γογγύσας. ἐπίγνωθι ὦν ὑπερθὲν ὅτι δύο παραδόξων ἁψὶς ἀγραφή. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἕνα διαχωρίζονται εἶναι οὐρανὸν, ἄτε τῆς Μωσαϊκῆς ἱστορίας πανταπασιν ὄντες ἀμύητοι. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος φησὶν, ὅτι τοιοῦτον ἀπέχομεν τῆς ὀθόνης ἀπόσπασιν, ὡς καὶ τελέσαι ἐπιζητεῖν, οὗ τῆς θείας ὁ μακάριος Παῦλος ἐξίστατο. καὶ αὖτον δὲ τὸν ἀέρα καλεῖν εἰωθὲν οὐρανὸν ἡ γραφή· τὰ πετεινὰ γὰρ, φησὶ, τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἀδύνατ Κύριος ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς τοῦ οὐρανοῦ.

. . . . . .

. . . . . .

περίοχον οὖν. ὁ οὐρανὸς μὲν δὴ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς ὁμοῦ ὑφαπλωμένος αἰών· ὕδατος αὖτὸ τὸ στερέωμα· καὶ τοίνυς ὁ ἐξ ἀρχῆς γεγονὼς, εἰς ὃν δὴ καὶ ὁ πάμφημος ἁρπάζω Παῦλος. οἱ δὲ καὶ πλείους οὐρανὸς ὁ Δαβὶδ ὑπεμφαίνει λέγων· αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ οὐρανῶν. μὴ θαυμάζε· ἀ γὰρ Ἑβραὶς γλῶττα πληθυντικῶς ἐκφέρειν εἴωθε τὰ ἑνικά, ὡς ὁ χρυσοῦς πλοῦ γλῶττων φησίν· ὅτε μὲν ὦν τοίνυν καὶ ὧδε λέγει. τῇ καταδιλόστι πλοῦ ἐρυθρᾶ θαλάσσαι εἰς ἡμίρισους. μία γὰρ ἐκεῖσε ἡμίρισις γίγνε, καὶ οὐ πολλαί. καλεῖ δὲ τὸν ἑδάτερον οὐρανὸν στερέωμα ἀγραφῶ, ἁρὸς ἀντιδιστολὴν τοῦ ἁροτέρου οὐρανοῦ καὶ αὖτὸ τὸ ὕδατος. εἰσὶς δὲ τὸν ἐκεῖνον λεπτομερίστερον σῶμα τυγχάνον καὶ ἀπλουστέρον. ἐ δῆλον ἐξ ὧν ὁ Ησαΐας φησίν· ὁ στερεώσας τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ καπνόν· ὡσαύτως ἐ τὸ ὕδωρ αὐτὸ ὑγρὸν τε καὶ μαλακὸν ἁρὸς αὐτὸ συγκεκριμένον τὸ στερέωμα. Ὁ μὲν οὖν Ἰώσηπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸ ἀρχαιολογίᾳ φησὶν, ὅτι τὸ στερέωμα παράγων ὁ Θεὸς, κρύσταλλον αὐτὸ περιέπηξε, νοτίου τι καὶ ὑπυδὲς ἁρὸς πλοῦ ἀπὸ τῆς δρόσου ἀφίλεσθαι ἁρμοδίως αὐτὸ τῇ γῇ ὁμοχρώσασθαι. οὐ ἔχει δὲ καὶ τὰ τῆς ἀληθείας, ὡς οἶμαι, κῇ τὸν ἑαυτοῦ σκοπόν. τίνος ὕπερ; ὅτι δρόσου καὶ ὑετοὶ, πάχους τε καὶ χαλαζῶν καὶ χιόνος ἐξ ἀναθυμιάσεως λέγοντας τῆς περὶ γλῶ ὑδάτων συνίσασθαι. καὶ πρόσχε τῇ μεγάλῃ Βασιλείῳ περὶ πάντα ὅπως ἐν τῇ ἑξαημέρῳ αὐτοῦ διηκόντι. καλὴ μὲν ὦν ἡ θαλασσά ἐστι, καὶ ὅτε τοῖς * ἐναίροις ὕδασιν ἀρχὴ τίς ἐστι καὶ πηγὴ, θαλπομένη μὲν τῇ ἐκτὸς τοῦ ὅλου, καταθερμαίνει δὲ τὸ λεπτὸν τοῦ ὕδατος ἐφ' ἑαυτῶν· ὅπερ ἐλκυθὲν εἰς τὸν ἄνω τόπον, εἶτα κατασβεσθὲν ἐφ' τὸ ὑψηλότερον γενέσθαι τῆς ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀναλύσεως ἐφ' αὑτῶν, καὶ ὁμοῦ τῆς ἐκ τοῦ νέφους στιβὸς πλοῦ ψυχρὸν ἐπιτοιοῦσης, ὑετὸς γίνεται, καὶ πιαίνει πλοῦ γλῶ. καὶ μάρτυς ἐφ' λεγομένων ὁ ἁροφήτης Αμὼς λέγων· Κύριος ὁ ποιῶν πάντα, καὶ μετεκδιάζων, ὁ ἐκάγων τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ ἁροσώπου τῆς γῆς.

Ὅτι τε τὸ λεπτότερον τε καὶ πνευμάτιον ἐκ τῆς θαλάττης ἀνάγεται τῇ τοῦ ὅλου θερμότητι, ἐδεὶς ἂν ἀντείποιτο, τῆς ἀναθυμιάσεως λίβυας ἐνοίσας, οὐ πλήρες ὄντες ὑγροῦ, πολλάκις ἀπὸ κατιλιφθεῖσαν, εἰς ἀτμὸν πάντας τοῦ ἐξομίχλου ἐφελκύσασαν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ τῆς θαλάττης ὕδωρ ἁθεῖς ἂν ὑπὸ τῆς ναυτιλλομένων ἐξόμβων. πλεισταῖνα γὰρ αὐτῶν ὑποδιχόμβας τὰς ἀναγκαίας ἐκεῖθεν ἀτμὸς ἁμα δίψης ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐρείσασι. καλῶς ὦν ὁ ἁροφήτης ἔλεγε· ὁ ἀνάγων τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ

cras deos cælos: tametſi cælum unicum eſſe ſtatuant ethnici, prorſus ſcilicet hiſtoriæ Moſaicæ rudes & imperiti. Quin magnus etiam Baſilius ille ſcripſit, tantum abeſſe, ut ſecundum hoc cælum negemus, ut tertium præterea inquiramus, cujus ſpectio beato Paulo contigit. Quippe ipſum aera quoque litteræ ſacræ cælum appellare conſuevuot, verbi gratia, quum ajunt: Volucres cæli: item, Largiatur tibi Dominus rorem cæli. (Tradit hoc ipſum & Joannes Damaſcenus 20. capite, quod eſt de cælo: quo qaidem in capite cælos eſſe tres ait? oimirum illud primo cælum, quod rerum initio de nihilo conditum fuerit: deinde alterum ex aquis factum: tertio loco ipſum aera, de quo intelligendam ſacras litteras loqui, quam cæli volucrum mentionem faciuot.) Itaque velim animadvertas, cælum primum eſſe banc aera, ſupra caput noſtrum explicatum: ſecundum ab illo, ipſam firmamentum: tertium id, quod de nihilo principio conditum fuit, in quod etiam magous ille Paulus eſt abreptus. Neque mirum tibi videatur, Davidem videri plures etiam cælos ſtatuere, quum inquit: Ipſi cælorum cæli Domiuum celebrate. Nam Hebraica lingua voces etiam ſingulares numero moltitudinis efferre conſuevit, at Chryſoſt. ait. Sic & illud accipies, quod Davides idem dixit: Qui rubrum mare diviſit in ſectiones. Nam ſectio tantum una fait, non plures. Et vocant firmamentum litteræ ſacræ cælum ſecandam, od prioris cæli diſtinctionem, & ipſius etiam aquæ. Vero enim conſentaneum eſt, cælum illud prius eſſe ſubtilius quoddam corpus, ac purius. Patere videtur id de verbis Eſaiæ dicentis: Qui cælum ſumo conſimile ſtabilivit. Sic & aquam ipſam raram mollemque quum condidiſſet Deus ad firmamentum collatam, gelu ei circumdedit, ac humidam atque pluviam * redidit, ut terræ uſibus aptam efficeret, quæ de rore plurimum utilitatis capit. Ao non hæc ita ſe revera habent? Rores certe, ac imbres, pruinæ, grandines, nives, de aquarum terreſtrium exhalatione oriri traduntur. Atque hic mihi M. Baſilii verbis attendito, qui de his hoc modo differit eo libro, quem de ſea primorum ob ortu mundi dierum operibus compoſuit: Pulchrum, ait, quiddam eſt mare vel ea de cauſſa, quod principium & fons eſt aeriarum aquarum. Quippe quum a radiis ſolis incaleſcit, per exhalationes aquam ſuam tenuiſſimam amittit: quæ ſuperiora in loca delata, frigoreque conſtricta, propterea quod in ſublime attracta longius tum a terra, tum ſolarium radiorum fractione abſit, ipſa etiam nubis umbra frigus intendente, fit pluvia, terramque fœcandiorem reddit. Hoc vates Amoſus verum eſſe teſtatur, quum inquit: Dominus eſt, qui & facit, & immutat vicißim omnia: qui aquam marinam ſurſum attollit, & eam in terræ ſuperficiem effundit.

Jam partem illam maris ſabtiliorem, magilque veluti potabilem, per calorem ſolis ferri ſurſum, incredibile nemioi videri debet, qui lebetibus ignem ſubjici viderit. Etenim illi prius aqua repleti, deinceps humore dilapſo ſæpe vacui relinquuntur, quæ cocta prorſus exhalante. Videmus & ipſam aquam marinam ab iis coqui, qui tempeſtatibus jactantur: Indeque fieri, ut eorum uſui paulo ſit accommodatior. Nam ſpongiis vapores ebullientes eaciplant, quibus in aquæ potabilis penuria ſitim reſtinguunt. quapropter recte dictum eſt a vate noſtro: Qui aquam marinam ſurſum tollit, & eam in terræ ſuperficiem effundit. Etenim per

* ἐν αἷς.

Baſilius.

Pſalm. 148.

Gen. 37.

Joan. Damaſcenus.

Edit. Pariſ. pag. 9.

Chryſoſtomus.

Pſalm. 135.

Iſaiæ 51.

* omiſit tertiam hic Joſephi nomen, nec mentem Glyca expreſſ. ſe videtur.

Baſilius.

Amoſ. 9.

Qui de aqua marina quod potabile ſit abſtrahatur.

Pſalm. 104.

pag. 10.

exhalationes ortas de locis inferioribus denſatus aer, guttas quaſdam demittit, illſque terram fœcundat ac pingueſacit. Itidem & ſol, quum partibus auſtralibus abſolutis ad boreales ſe conſert, ac æſtatem efficit, non ſolum aquas haurit, & ariditora corpora noſtra reddit: ſed nonnumquam fluvios * etiam minores exſiccat. Eadem ratione ſit, quod Nilum exundare tradunt non conſueto fluminibus cæteris tempore: ſed æſtate media Ægyptum cooperire, quo tempore ſol cæleſtis cinguli partem aquilonalem permeat, & cæteris quidem fluviis calore ſuo moleſtus eſt, ab hoc autem longiſſime abeſt. Ipſa vaporum natura nihil eſt aliud, quam attenuata ſcilicet aqua. Hi ergo quum attractione ſolis, ut dictum eſt, in ſublime tolluntur, & aer inde denſatur: pluviæ, nives, grandines, aliaque talia, de humoribus nimirum orta, delabuntur. Ac de his quidem in hunc modum hactenus.

* Sol ipſos fluvios minores reddit. Nilum vero æſtatem exundare.

Non dubito autem, dilecte fili, te poſteaquam nunc a Moſe conſcripta tum de cælo primo, tum de altero, nimirum de firmamento, & comprehenſis intra hoſce duos cælos aquis, percurreris: omnino (quæ tua ſedulitas eſt, diſcendique ſtudium) qui ſublimius quiddam ex his elici poſſit, indagaturum. Ea de cauſſa tibi divinum hominem, Anaſtaſium illum Sinaiten profeſſo, qui quum ex Paulo acceſſiſſet, omnes res tam cæleſtes, quam terreſtres ſic ſalas eſſe, ut Chriſti figuras & imagines quaſdam repræſentent: pleraque preſco in tendere perſcripta ſenſu allegorico eſt interpretatus. Quamobrem audi, quid de cælis hiſce duobus tradat. Superioris, inquit, cæli natura nobis incomprehenſilis continere mihi figuram quamdam inadſpectabilis illius & incomprehenſilis divinitatis videtur: quemadmodum firmamentum inferius humanæ in Chriſto naturæ ſimilitudinem habet, quam ille de locis inferis aſſumpſit: quum interim aqua illa duorum cælorum in medio comprehenſa, nobis animam ejus omnis plane labis expertem repræſentet, qua inedium quaſi quiddam eſt ſuper divinitatem & carnis craſſiciem. Ecce enim cælum illud ſuperius principio cælum appellatum eſt, * & quidem naturaliter, (quemadmodum etiam Deus ille *[SERMO ab initio Deus eſt.) At firmamentum illud inferius & materiale, non ab initio, ſed poſt copulationem cum illo ſuperiore, cæli nomen accepit: quando & ſacroſanctum illud Chriſti corpus propter deificationem & unionem Deus eſſe dicitur, non a natura propria. Teſtatur hoc & magnus ille Paulus, quum ſanctam Chriſti carnem velamentum appellat, quæ caro inferius aſſumpta eſt de Virginis ſanguine, quemadmodum firmamentum factum eſt ex aquis inferis. Habes quod hac in parte tibi ſentiendum eſt.

Anaſtaſii Sinaitæ allegoria.

1. ad Corinth. 6.

* verbum.

E Div. Pariſ. pag. 112.

DIES TERTIA.

DIE tertia coacta ſunt aquæ omnes vi mandati divini ſuas ad collectiones, eoque modo * ſiccum apparuit: quod quidem mox admirabiliter omnis generis plantis & arboribus exornabatur. Quippe terra divinæ voluntatis efficacia corroborata, quemadmodum Nyſſenſis antiſtes ſcripſit, hæc omnia ſubito quaſi peperit,

* arida dicitur in vulgata.

Greg. Nyſſ. vit.

ΗΜΕΡΑ ΤΡΙΤΗ.

ΤΗι δὲ τείτῃ ἡμέρᾳ τὰ ὕδατα πάντα εἰς τὰς ἑαυτῶν συναγωγὰς συνάχθηναι κατὰ θείαν κέλευσιν. καὶ οὕτως ἐράνη ἡ ξηρά, τότε δὴ καὶ παντοίοις ἄνθεσι φυτοῖς τε καὶ δένδρεσι παραδόξως ἐκαλλωπίζετο. τῇ γὰρ θείᾳ δυναμωθεῖσα βουλήματι, ὡς ὁ Νύσσης φησὶν, εὐθέως ἀπεκύησεν ἅπαντα, οὐ χρόνου δηθέντος εἰς ἔκφυσιν τῆς ἐξ

αὐτῆς

αὐτῆς ἀναλιδομένων· ἀλλ' ὁμῶ τῆς ἄνθεσι τῆ τῆς καρ- A
πῆς ἐμβλαστήσασα, θεάματι πρῴην ἦν. εἰ γὰρ
ἀνθές τι φύτευμα, ἢ παρεκτικὸν ὀδύνης ἢ ἄηδια,
ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἡ γῆ τοιοῦτον ἀνέδωκεν,
ἀλλ' ἰώβολα μετὰ παράβασιν ἤκουσεν ὁ Ἀδάμ. Ἐπι-
κατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου, ἀκάνθας καὶ τρι-
βόλους ἀναπολίσουσί σοι· ἵνα δὲ τῆς πρώτης ἐκ λύπης πα-
ρακεκμένον ἔχωμεν, καὶ τότε ἐκ ἁμαρτίας μνημονεύω-
μεν, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος, ἵνα τοῦτο προσείφῃ
τῇ ῥάδῳ ἡ ἄκανθα. πρόσεχε ὅτιω. εἰ μὲν δὲ ἤκουσεν ὁ
Ἀδάμ, Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· πάχα
ἂν ἡ γῆ καὶ ἄνθος φυτὰ παρεῖχέ σοι ἔγκαρπα μὰ δύο-
μεν χρόνῳ πρὸς αὔξησιν. τότε μὲν δὲ πρὸ τῆς παρα-
βάσεως δηλονότι, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος, ἐν B
ἀκμαιάτῃ χρόνῳ ῥητῷ ἐκ τῆς βλαστήσεως ἀρξαμένη ἡ
γῆ, ἵνα φυλάξῃ τὰς τόμους τῷ κτίσαντι, πᾶσαν ἰδίαν
αὐξήσεως διεξελθοῦσα, οὕτως πρὸς τῇ τέλει ἤγαγε τὰ
βλαστήματα· καὶ λευκώσεις μὲν δὲ ἦσαν βαθεῖς τρά-
θοντα τῷ χόρτῳ, τῷ δὲ πεδίων τὰ ἔγκαρπα βεβόσ-
τε τοῖς λήϊοις, εἰκότα πελάγους κυμαίνοντος ἐν τῇ κι-
νήσει τῷ ἀναχθῶν ἀπίσω. καὶ ταῦτα μὲν, ἰώβολα
ἔλεγεν ὁ Θεὸς, βλαστήσατω γῆ βοτάνην χόρτου. ὁπωσ-
ἦν ἢ προστίθει, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιῶν καρπόν,
ὃ τὸ σπέρμα αὐτῷ ἐν αὐτῷ, κατὰ γένος, καὶ καθ' ὁμοίωσι-
τα, ἐπὶ τῆς γῆς· τότε δὲ τότε πᾶσαι μὲν λόχμαι κατ-
πυκνοῦντο, πάντα δὲ ἀνέτρεχε δένδρα, ἐλάται καὶ πέ-
δροι, πλατάνοι τε καὶ κυπάρισσοι, καὶ ὅσα νεοῦσα, ἄπ
ῥοδωνιαὶ καὶ μυρσίναι καὶ δάφναι, πάντα ἐν μιᾷ κυρί- C
ρητῇ, οὐκ ὄντα πρόπαρ, εἰς τὸ εἶναι παρήχθη μετὰ
οἰκείας ἑκάστου ἰδιότητος.

Μὴ θαυμάζε δὲ ὅτιπερ αἱ βοτάναι πᾶσαι οὐκ ἐδώ-
διμοι. τὰ μὲν γὰρ χρησιμεύοντα τῇ ἀνθρώπῳ, χρήσι-
μά ἐστι τοῖς δὲ αὐτὸν γεγενημένοις ζώοις, οὐδὲ καὶ δηλη-
τήρια πρόσεισιν αὐταῖς, οὐδὲ τῶν ξυνίζειδαι χρά-
πολλάκις γὰρ καὶ πᾶσι παθῶν ἐπαρκεῖν γίνονται. ἀ-
ραυνώμεθα δὲ ἑτέρας βοτάνας ἀληθέστατα γίνονται, καὶ
ὑγείας παρεκτικά. οὗτοι μὲν οὖν καὶ ὁ μέγας Βασι-
λειός φησιν, ὅτι τῇ δηλητηριωδῶν οὐδὲν ἀργῶς οὐδὲ
ἀχρήσως γεγενημένον ἐστὶν, εἰ καὶ τὰς ἀχρείστως ἡμᾶς D
κατὰ τὸ πανοικτὸν παρακινδύνῳ φρονεῖν. τὰ μὲν δὲ
αὐτῶν ἀ ξορίως παρέχει τινὶ τῇ ἀλύγων, εἰ καὶ ἡμῖν
αὐτοῖς παρὰ τὰς ἰατρικὰς τέχνης εἰς παραμυθίαν τι-
νῶν ἀῤῥωστημάτων ἐξεύρηται. τὸ μὲν δὲ κώνειον οἱ
φῶρες βόσκονται ἵνα ἐ καταπαλῶ τὸ σώματος τὸν
ἐκ τῶ δηλητηρίου βλάβιν δοκοδιδράσκοντες. λεπτοὺς
δὲ ἔχοντες τὰς περὶ τὸν καρδίαν πόρους, φθάνουσιν
ἐκπίψαι τὸ καταποθὲν φρὶν τὸν ἀπ' αὐτῷ ψύξιν τῇ
καιρίων καθάψασθαι. ἐλλέβορος δὲ ὀρτύγων ἐστὶ βο-
ρὰ, ἰδίαιτι κράσεως τὸν βλάβιν ἀποφυγόντων.
ἔστ δὲ καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ ποτε καὶ ἡμῖν χρήσιμα.
ἵνα μὲν γὰρ τὸ μανδραγόρου ὕπνον οἱ ἰατροὶ * κατα- E
πάστασι. ὑπνῳ δὲ τὰς σφοδρὰς ὀδύνας καταπαυομένης.
ἴδιν δέ τινες τῆ κωνείῳ καὶ τὸ λυσσώδες θ ὑρίζων κατ-
μάρασαν, καὶ τῇ ἐλλεβόρῳ πολλὰ θ χρονίων παθῶν ἐξε-
μοχλάσαι· ὥστε ὁ ἐνομίζης ἔχειν καὶ τὸ κτίσαντος ἔγ-
κλημα, τοῦτο οἷς προδήλως δ' χαρίστας σὺν προλήλιθεν.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

non temporis egens intervallo ad incre-
mentum eorum, quæ de ipſa eaoritentur:
ſed nna cum floribus etiam fructus pro-
ferens, jucundum quoddam ſpectaculum
præbebat. Quod ſi quis dicat, ſpinam eſ-
ſe rem minime pulcbram, atque etiam mo-
leſtam: is ſciat eam rerum initio e terra
non proveniſſe, ſed poſt mandati primum
divini violationem, quum hæc Adamus au-
diret: Infelicem tui labores terram expe-
riantur, ſentes atque carduos tibi procreet:
nimirum ut voluptati dolorem adjunctum
habeamus, eaque te peccati noſtri nobis
ſubeat recordatio, ſicut Baſilius ait, idcir-
co ſpinæ roſis additæ ſunt. Iraque velim
hic mihi animadvertas, quod niſi Adamus
audiſſet, Infelicem tui labores terram ex-
periantur: forraſſe deinceps quoque frugi-
feras nobis plantas produxiſſet, ad incre-
mentum ſui nullo temporis ſpatio indigen-
tes. Nam ante lapſum, ut idem Baſilius in-
quit, momento temporis a germinatione
tellus, ut legibus opificis pareret, quavis
augeſcendi ſpecie abſoluta, moa fructus
maturos proferebat. Itaque prata copioſo
altoque gramine abundabant, & campi
frugiferi ſegetibus onerati, motis earum
culmis imaginem fluctuantis pelagi refere-
bant. Et hæc quidem orta ſunt, quum dice-
tet Deus: Edat bamus gramineas herbas.
Verum poſteaquam adjecit, Et arbores
fructiferas, quæ ſuo quæque in genere ſe-
men ſuum in terris habeant: tum vero luci
denſabantur, & quævis arbores oriebantur,
abietes, cedri, pinus, cupreſſi, cæteræ.
Præterea toſarum myrtorumque fruices, ac
lauri uno temporis momento productæ ſunt,
ſuis quæque cum proprietatibus, quum an-
tea non exiſterent.

Nec mirum tibi videri debet non om-
nes herbas eſculentas eſſe. Nam ſi quæ
homini maxime non ſunt uſui, nihilomi-
nus aliis animantibus conducunt, quæ pro-
pter hominem condita ſunt. Ne id qui-
dem novum exiſtimabis, eſſe illarum in nu-
mero quaſdam venenatas. Etenim illa quo-
que ſæpenumero certis morbis medentur.
Nam aliis cum herbis mixtæ valetudinem
noſtram tuentur. In hanc ſententiam Baſi-
lius ſcribit, nullam herbam venenatam ſine
fructu quodam eſſe factam, utut nos ingra-
ti eas intuentes, impie de rerum opifice ſen-
tiamus. Partim namque brutis aliquibus a-
limentum præbent, partim nobis ipſis per
artem medicam ad cerrorum morborum
depulſionem atque remedium ſervinnt. Et-
enim cicuta propter peculiarem quamdam
ſui corporis conſtitutionem ſturni reſcun-
tur, nec quidquam ab ejus herbæ veneno
læduntur. Quippe quum meatus cordi vi-
cini perquam in eis arcti ſint, citius hauſtam
eam concoquunt, quam ejus frigiditas e-
teroqui lethalis nocere poſſit. Iridem elle-
borus * turturam cibus eſt, nihil ex eo de-
trimenti capientium, propter peculiare ip-
ſis temperamentum. Interdum uſurpant, ut
eædem herbæ nobis quoque ſint uſui. Nam
per mandragoram ſomnum mediei conci-
liant, per * coagulum dolores acres vehe-
menteique ſopiunt. Cicuta nonnullos ſa-
nane etiam appetitiones extinxiſſe accepi-
mus, & elleboro multos diuturnos morbos
abegiſſe. Quo fit, ut quod reprehenden-
dum in creatore putabas, magis te cohor-
tetur, quo erga ipſum gratus ſis. (Inter cæ-
teras autem arbores, quarum mentionem
fecimus, etiam vitæ prudentiæque tum ot-
tam eſſe arborem, Joſephus ait, per quam
quid bonum, quid malum eſſet, dignoſce-
retur. Verum mali bonique cognitionem

Quando data ſpinæ.

Gen. 3. 17.

Baſilius.

Idem.

Gen. 1. 12.

Cur herbæ quædam venenatæ. Edit. Pariſ. pag. 62.

Baſilius.

Cicuta ſturni veſcuntur.

* Elleboro ſturnices; ſic enim vertendum eſt, ubi erat non turturam.

* Succum e papaveris ſcapo inciſo exprimunt. hoc loco opium ſignificat.

Joſephus.

Cognoſcendum.

aliter Chrysostomus noster accipit, uti paulo post intelliges.)

Jam de proprietatibus ac discrimine arborum quam longa instirui oratio possit? quo pacto quædam ab sole percoquantur, quædam intra cortices abditæ adolescant.

Cur arborum diversa folia.

Quarum tener fructus est, ex foliorum regmeo quoddam crassum habent, ut ficus: quarum contra fructus solidior, iis leviora sunt folia, quod in nucibus est videre. Nimirum illi propter debilitatem suam subsidio majori egebant: his densius crassiusque regumentum propter umbram noxium quoque fuisset. Folium vitis etiam sectum est, ut aeris injuriis obsistere racemus possit, & per rimas illas solis radios largiter recipere.

Sexus in arboribus discrimen.

Præterea merentur admirationem arbores, non solum propter diversi, verumetiam ejusdem generis fructuum discrimina. Etenim alias in masculis, alias in fœminis fructuum notas agnoscunt ii, qui arborum serendarum periti sunt. In palmis certe alias mares, alias fœminas esse tradunt. Et quod inauditum quiddam ac novum est, amor in eis naturalis exstitit. Quippe summittit fa mari fœmina, veluti libidine quadam incitata, & complexum expetens: deinde quasi sentiens eveniſſe sibi fructionem ejus, quod expetebat: rursum ramos erigit, ac priorem ad formam redit. Solent & curatores arborum ficos silvestres hortensibus adjungere, quo fructus earum inde dulcior reddatur. Nam si quid in hortensibus est acerbitatis, id obscura quadam ratione ad silvestres velut abiegatur. Itidem ficos immaturos, sive grossos, alligantes frugiferis & hortensibus medentur, quo minus earum fructus delabantur atque pereant. Atque hæc fieri opiſea hoc modo voluit, abhorrente quadam ratione ab hominum opinione, ut & nos aliquando nostris ab adversariis ad virtutis cultum excitemur. Nam videre est non paucos ex legis quidem præscripto vitam agere, qui tamen in doctrina suos quosdam errores habeant. Quin & illa, de qua diximus palma, quum dulcem fructum ferat, ac nihilominus in amaro plerumque solo reperiatur: significate videtur, posse nos animis incorruptos manere, quamvis inter eos degamus, qui moribus a nobis dissideant.

Palma.

Edit. Paris. pag. 13.

Qui fici dulciscant.

Aliud de palmis.

Præterea discè fili dilecte, quasvis res fragrantes, si ad eas in propinquo allium & cepæ serantur, magis etiam odoratas reddi. Nam quicquid in fragrantibus nimis acris aut gravis odoris est, naturali ratione quadam ad semina illa acriora quasi defluit, quodque reliquum est, fragrantissimum ac suavissimum efficitur. Etiam ruta sub ficu si seratur, seipsa fit acrior: nam quod gravis est odoris in ficu, ad ipsam transfertur, qua ipsa caussa fici meliores efficiuntur. (Neque tantum hoc accidit in rura) sed etiam certæ carnes ad ficum appensæ molliores delicatioresque reddantur. Nam ficus arbor (uti dialmus) inter omnes alias succi plenissima est. quamobrem halitum ex se calidum, acrem, secandi penetrandique vim habentem emittit: qui quidem avium quarundam carnes mollit ac nonnihil coquit. Eadem ex causa fit, quod etiam ferocissimi tauri ad ficum alligati quiescunt, & tangi se patiuntur, omnique prorsus iracundia remissa, tantum non marcescunt. Igitur idem halitus iste in carnes incidens, eas quasi dividit ac teneriores facit. Itidem ante fructus arboris hujus dulces ortæ ficus immaturæ, quas grossos dicimus, inutilem ex jus humorem attrahunt, relicto sacco qui

Cur sicus immaturæ grossi dicantur.

Ruta qui fiat acrior.

Carnes ad ficum lentæ molliscunt.

Tauri ad ficum domari possunt.

A . . . . . .

Περὶ δὲ τῆς διάφορας τῶν δένδρων, τί ἂν τις ἔποι πῶς τινὰ μὲν πέπονται τῇ ἡλίῳ, τινὰ δὲ ἐν ἰλύσι κεκαλυμμένα πληροῦται; καὶ ὧν μὲν ἁπαλὸς ὁ καρπὸς παχὺ τὸ φύλλον τὸ σκεπαστήριον, ὡς ἐπὶ τῆς συκῆς· ὧν δὲ οἱ καρποὶ στυφότεροι, ἐλαφρὰ τῷ φύλλων ἡ περιβολή, ὡς ἐπὶ τῆς * καρύας. ὅτι τοῖς μὲν ἐκ τῆς αὐθις πλείονος ἔδει τῆς βοηθείας· τοῖς δ' ἂν πρὸς βλάβλιν ἐγίνετο παχύτερα ἡ περιβολὴ ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν σκιᾶς. πῶς οὖν σκεπτέον τῆς ἀμπέλου τὸ φύλλον, ἵνα καὶ πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ἀέρος βλάβας ἀβύθρος ἀντέχῃ, καὶ τῷ ἡλίῳ μὴ τῆς ἀραιότητος διαφεύγῃ ὑποδύηται.

Περὶ ἀναλώσεως σπερμάτων· * καρύας.

Θαυμαστὰ δὲ δένδρα, καὶ ἃ μόνον πρὸς τὴν ἐμφορὰν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ δυλαδὴ τὰ ὁμογενῆ. καὶ ὃ ἄλλος μὲν χαρακτὴρ τῷ καρπῷ τῶν ἀρρένων, ἄλλος δὲ τῶν θηλειῶν παρὰ τῆς φυτουργοῦς ἐμφύεται). καὶ αὐτὸς δὴ τῆς φοίνικος εἰς ἔρωτας καὶ θηλείας διῃρῆσθαι· καὶ τὸ παράδοξον, ὅρας φυσικὸς παρ' αὐτῆς. ὑποκύπτει δὲ ἡ θήλεια τῇ ἄρρενι ὀργῶσα ζόφον τινὰ, καὶ τῆς συμπλοκῆς ἐφιεμένη· καὶ ὅπως οἷον ἐν αἰθούσῃ τῆς ὁπλαύσεως γεγονυῖα, καὶ ἀνορθοῦται πάλιν τὰς κλάδους, καὶ πρὸς τὸ πρότερον ἐπικαθίσαι) σχῆμα. ἀλλ' οἱ τῶν Θρακιωτικὰ καὶ συκᾶς ἀγρίας τοὺς ἡμέρους παραφυτεύσαντες, ὡς ἐντεῦθεν τὸν καρπὸν αὐτῶν γλυκύτερον γίνεσθαι. ἔτι καὶ ὃ τοῖς ἡμέροις δεμνότερον φύσεσι, πρὸς τὰς ἀγρίας ἀβάλως ἐπιμίπτεται· καὶ τοὺς ὀλυνθοὺς δὲ προσδύσασπε τῷ δικάρπων καὶ ἡμέρων συκῶν τὴν ἀποίαν ἰῶνται, ῥίσπε ἤδη καὶ σαυδαυτόμενον τὸν καρπὸν τοῖς ὀλυνθοῖς ἐπίχυτες. πάσπε μὲν οὖν ἀ ποιητὴς αὐτῷ ὅπω παραδόξως γίνεσθαι συγκεχάρακε, * * ζωὰς ἁμᾶς πολλαὶνις ἐκ τῷ ἀντικειμένων ἡμῖν δύποιας λαμβάνειν πρὸς αὐτὰν γὰ τῷ ἀρετῷ τὴν ἐπίδεξιν. καὶ ὀλίγοι δὲ αὐτῶ ἐνόμοις αἰρῶνται ζῆν, ἀφ' ἐν δόγμασι σφάλλωνται. Ἀλλὰ καὶ φοίνικες καρπὸν μὲν ἀπυρίνων γλυκὺν, ἐν ἁλμυρῆς δὲ πόπος ὡς πὰ πολλὰ ἀεικόμβους, αὐτὸ τῦτο αἰσίνωται, ὅτι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δυνάμεθα πὰ κῇ γνάμῃ μὴ ἀφθείρειν, ἀφ' ἐν πῆς ἐναντίοις τισὶ σωζόμεθα.

Περὶ ἀεικόμων.

Ὁρᾶ δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τὰ ἁδὺ πάντα, ὅταν σκόροδα καὶ κρόμμυα πόπος παραφυτεύται, διαδύστρα γίνεται. διότι πᾶν ὅτε ὄρμὴ καὶ δύσοσμον ἐν πόπος ἐστὶν, ἐν πῆς δεμνότερος ἐπ πυρὸς ἐστὶν, καὶ γίνεται τὸ κατελειφθὲν διαδύσπον. ἀλλὰ καὶ τὸ πήγανον ὑπὸ τῇ συκῇ φυτευόμενον δεμνότερον ἑαυτὸν γίνεται· μεταπίθεται δὲ εἰς αὐτὰ ἐν τῇ συκῇ * βαρύος, κρύπτεσθαι βιλνίω πὰ σῦκα γίνεται. ἀλλὰ καὶ κρέα τινὰ παρὰ τῇ συκῇ κρεμαννύμενα, διάθρυπτα γίνεται πὸ δὲ φυτὸν, ὡς εἰρηται, ἡ συκῆ ἀπάσπον ἐστὶ ψυχρὸν διάπυρον. θερμὸν πνεῦμα καὶ δεμνὸν καὶ τμητικὸν ἀφίησι, καὶ ὑπὸ θρύπτει καὶ πεπαίνει τὸν σάρκα πὰ ὀρνέθος. Οθεν καὶ τῷ πύρων ἀ χαλεπώπατος συκῆ προσδιδεὶς ἰσχύειν ἄγει, καὶ φαύσιως ἀνίχεται, καὶ ὅλως ἀρίστη ἐν θυμὸν ἀσπὶρ ἰσπμαραυνόμενος. ὑπὸ γοῦν τὸ πνεῦμα καὶ τοῖς ἀρίσκει ἀρεσπίπτον θερμῇ πὸν σάρκα καὶ πεπεθρύπτει. Διὰ πῦπα καὶ ἀφ' ὧν πῆς γλυκείας συκῆς ἕτερα σῦκα λεγόμενα ὀλωθοι, τὸν ἄχρηστον ὑγρότητα τῷ φυτῷ ἐν ἰατρικῆς ἕλκεσπι χρησίμων ἀφίνει· διὰ πῶτο καὶ ἡ γραφὴ· ἡ συκῆ ἐξίωγαι πὰς ὀλυνθοὺς

αὐτῆς. ποιήσει, ἰσχὺν δὲ καθάρσιον τὸ ἄχρηστον ἅπαν, ὅσπερ ὄλωθεν ἐξώικηκε καὶ ἀποχέτευσεν.

Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτό σε παραβαλεῖν ἄξιον. λόγος γάρ τις ἐστὶ καὶ τὸ ἤλεκτρον ἀπὸ δένδρου εἶναι φυτῆς εἰς λίθου φύσιν ἀποπαγούμενον. ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν τῆδε φυῆ ἀειθαλῆ γίγνοντο, τὰ δὲ χαμαίφυλα. καὶ φυλλοβόλα μὲν ἐλαία καὶ πίτυς· λειμδόπους δὲ ὑπαλλάσσει τὰ φύλλα, ὡς μηδέποτε δοκεῖν τὴν κόμην ὑποχωμεῖσθαι. ἀείφυλλον δὲ ὁ φοίνιξ, τὸ αὐτὸ φύλλον ἐκ τῆς ῥαφῆς βλαστήσας συμπαραμένον ἔχει εἰς τέλος. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅπας.

Μὴ θαύμαζε δὲ ἀγαπητέ, εἴπερ ἡ ἁγία γραφὴ φησιν, εἰς μίαν συναγωγὴν συναχθῆναι τὸ ὕδωρ, τὴν δὲ εἰς συναγωγὰς καὶ τοῦτο γίγνεσθαι, καὶ οὐκ ἐναντίεται πρὸς ἄλληλα. Ὁ μὲν οὖν Θεοδώρητος φησιν, ὅτι καλῶς εἶπε καὶ συναγωγὴν καὶ συναγωγὰς ἐπὶ τοῦ ὕδατος· τὰ μὲν πελάγη καθ' ἑαυτὸ ἔξω ἐπιφάνειαν διηρμένα δοκεῖν. ἄλλο γάρ τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος, καὶ ἄλλο τὸ Ὑρκανικόν. κάτωθεν δὲ συμπέμπεσθαι δέ τινων ὑπογείων πόρων. ἔξωθεν δὲ τὸ μέγα πέλαγος ἐπίασεται, φησὶν ὁ Ὠκεανός, τὸ καὶ Ἀτλαντικὸν καλούμενον. καλεῖται δὲ οὗτος διὰ τὸ ἐκεῖσε ὄρος τὸν Ἄτλαντα. ποιοῦσι δὲ ὁ Ἄτλας οὗτος ὑψηλός ἐστιν, ὡς καὶ κίονα τὸν οὐρανὸν παρὰ τοῖς ποιηταῖς λέγεσθαι· ὃ τινὰ πιφαλλὸν ὑδὸς εἶφαι διὰ τὸ χιόνι καλύπτεσθαι. καὶ οὗτος μὲν ὁ Θεοδώρητος Θεοδώρητος.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειός φησιν, ὅτι καλῶς εἶπεν ὡς μίαν συναγωγήν. ἵνα δὲ μὴ τὸ ἐπιῤῥέον ὕδωρ διὰ δεχομένων αὐτὸ χωρίων ὑπερχόμενον μεταβαίνοι ἀεί, καὶ ἄλλα ἐξ ἄλλων πλημμυροῦ, πᾶσαν δὲ τὸ συνεχὲς ἐπιλύσῃ τοῦ πύρους. συναχθήτω τὰ ὕδατα, εἶπεν, εἰς συναγωγὴν μίαν· ὑπῆρχεν ἄλλη λοιπὸν μὴ ὑποχωρήσῃ, ἀλλ' ἐν τῇ ῥαφῇ συλλογῇ καταμενάτω τὸ συναγόμενον. καθ' ὑπὸ καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς φησιν, ὅτι πάντες οἱ χείμαῤῥοι πορεύονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἐμπιπλαμένη· ἐπειδὴ καὶ τὸ ῥεῖν τοῖς ὕδασι ἐξ τὸ θεῖον πρόσταγμα. συναχθήτω γάρ, φησὶ, τὰ ὕδατα. καὶ τὸ ἑξῆς ὄρων περιγεγράφθαι τοῦ θαλάσσαν λοιπὸν τῆς ῥαφῆς νομοθεσίας ἐστί. πρόσεχε ἀγαπητέ. συνήχθη τὸ ὕδωρ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά· ἐπειδὴ γὰρ ἄῤῥαπος ἦν ἡ γῆ καὶ ἀκατασκεύαστος, ἅτε τῶν ὑδάτων ἐπιπολάζοντος αὐτῇ. ἐξ ὑπὸ τὸ ὕδωρ συνήχθη εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὅπως ὁρατὴ γέγονεν ἡ ἄῤῥαπος ὕσα τὸ πρότερον. Τότε δὲ καὶ φυτοῖς παντοίοις ἐκαλλωπίζετο θείῳ προσάγματι, ὡς ἀνωθεν εἴρηται.

Εἰ δὲ καὶ, τίνος ἕνεκεν, ἐπιζητεῖς, ὅπως καθ' μέρος ἡ γῆ τὸν οἰκεῖον ἐδέξετο κόσμον, καὶ οὐκ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἀπηρτισμένη παρήγετο. ἐγὼ σοι ἐρῶ, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ τοῦ γλωττῶν χρυσοῦς. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν ὑμῶν ἐστι καὶ βορὸς, ἐπειδὴ πάντα ἐξ αὐτῆς γεγένωται, καὶ εἰς αὐτὴν αὖθις ἐπιστρέφουσιν ἐπειδὴ * πᾶσαν αὐτῇ λογισθῇ, καὶ αὐτὴ χαρίζεται. ἵνα μὴ τὸ πᾶν αὐτῇ λογισθῇ, κρίτζθαι σίβας αὐτῇ προσαχθῇ, δυνάμει δόθεν οἰκείᾳ τοσούτων ἀγαθῶν ἡμῖν αἰτίαν γενομένη, ἐξ τοῦτο ῥαφὴν μὲν ἐπικαλύπτει

Gloss Annal.

melior est. Propterea sacris in litteris dicitur: Ficus grossos suos eatrusit. hoc est, animus per purgationem sui quicquid est inutile tamquam grossum extrusit & extra se emisit. *Cant. 2. 13.*

Ne id quidem omitti a nobis debet. Ajunt electrum nihil aliud esse, quam succum arborum in lapideam quasi quamdam naturam duratum. Præterea nonnullæ sunt conditæ suot arbores, ut semper floreant: nonnullæ foliis nudentur. Itidem ex iis quæ semper florent, quædam abjiciunt folia quædam ea perpetuo retinent. Abjiciuot (verbi gratia) olea & pinus: nam tactæ quasi ac latenter folia pro aliis alia sic consequuntur: ut nonnuam comis suis denudari videantur. Palma vero perpetuis ornata foliis est, & quæ semel accepit, ad finem usque retinet. Ac de his quidem hactenus. *Electri origo. Exist. Perip. pag. 54.* *Arbores aliquando, & tamen folia habentes.* *Palma semper floret. Eadem retinens folia.*

Nec vero mirum tibi videntur, litteras sacras nunc io unam collectionem aquam esse coactam dicere, nunc in collectiones: nam quum utrumque factum sit, nihil hæc inter se pugnant. Ac Theodoritus quidem ait, recte aquarum & collectionem, & collectiones dici: nam maria quod exteriorem superficiem attinet, a se invicem esse divisa videotur. Quippe aliud est Iudicum mare, aliud Hyrcanicum, quæ tamen inferius per subterraneos quotidiam meatus inter se conjunguntur. Extra hæc autem magnum illud mare situm est, quod Oceanum, dicimus, & Atlanticum pelagus: quod nomeo est ei ab Atlante indicum, qui mons tantæ sublimitatis est, ut apud poetas cæli columna vocetur. Nemo verticem ejus vidit, propterea quod illa nive tecta sit. Hæc Theodorici est sententia. *Theodoretus.*

Magnus autem Basilius noster inquit recte dictum, in collectionem unam. Nam ut aqua confluens ea loca noo demergeret, a quibus recipitur, nec semper quasi progrediendo, allaque post alia loca replendo, tandem continuo tractu continentem universam inundaret: idcirco dixit Deus, Coeant aquæ unam in collectionem: hoc est, ab hac aqua nulla se segreget, sed quod modo colligitur, in hac prima collectione persistat. Sic & Solomonicus ille concionator inquit: Omnes torrentes in mare petunt, neque tamen idcireo mare completur. Nam ipsam quoque fluxionem suam aquæ hoc ea mandato Dei consequotæ sunt, quom diceret: Coeant aquæ. Ab eadem lege principe profectum est, quod intra limites suos mare circumscriptum manet. Advertе animum, mi fili. Coactæ sunt, ait Moses, unam in collectionem aquæ, ac siccum apparuit. Quia enim terra cetni non poterat, & rudi- ac informir erat, dum in ejus superficie fluitaret aqua: propterea suas in collectiones aqua coacta, ceroi tandem cœpit terra, prius inadspectabilis. quo quidem tempore mandato divioo exornata est omnigenis stirpibus, uti supra indicabamus. *Basilius.* *Gen. 1. 9.* *Eccles. 1. 7.* *Gen. 1. 10.*

Quod si etiam quæris, quamobrem ita particulatim terra suom ornamentum coosequuta sit, non statim ab initio prorsus ab omoibus rebus instructa prodierit: equidem ejus tibi rei causam explicabo, vel potius noo ego, sed Joannes Chrysostomus. Nam quum terra sit parens & altrix hominum, quando ex ea concti sunt orti, & in eam redeunt, & quando ea quemvis fructum oobis largitur: ne illi omnia tribuerentur, eaque de causa cultus quidam accederet, tamquam vi facultatoque sua tot bona nobis proferenti: idcirco Deus illam primum aqua tegit, & *Quare particulatim terra suum ornamentum consequuta sit.* *pag. 55.* *Chrysostomus.*

inornatam rudemque condit : deinde aquam * in collectionem unam cogit, atque hoc tandem modo terram instruit.

* videndum præbet.

Qui aqua fuerit collecta.

Hoc etiam a nobis inquiri pretium operæ fuerit, ubinam aqua collecta foetet, ut siccum deinceps conspicetetur : siquidem universa terræ superficies, quemadmodum sacræ litteræ tradunt, ab aquis occultabatur. De hoc Justin. ille philosophus ac testis Christi, magnusque Basil. dicunt, mandato divino tum concavitates quasdam esse factas, cujus rei testes sint insulæ, nullis certis descriptæ locis, quæ passim reperiuntur. Eæ concavitates intra se demissam aquam receperunt. Quod nisi factum fuisset, non dixisset Moses, adapertum siccum apparuisse. Quinetiam (o insignem Dei curam de nobis ac providentiam) hujusmodi concavitatibus insulas adjunxit. Cur id quæso? ut tempestatibus jactari homines illic requiescerent, quoties longioribus itineribus fessi dederunt.

Justinus Martyr & Basilius.

Gesnobrem insulæ in mari relictæ.

Nec est quod miretis, aquas quidem in mare fluentes dulces ac potabiles esse, ipsum autem mare tantum amarum, nec usui ad potum usui. Nam propter exhalationem illam fumosam, quæ in eo fit, quæque veluti spumeum efficit & accendit mare, ac qualitatem ei amaram indit : tandem aqua salsa reliquarum quasi quarumdam instar relinquitur. Et fluvialis quidem aqua nihilo secius salsa redderetur, quum & ipsa sentiat exhalationes, ac uratur : verum id motus ipsius perpetuus haud concedit. At mare concavum in loco restagnans, & seorsum manens ac insistens, facile salsuginis caussis admittit. Hanc rationem nostram

Cur salsum mare.

Joannes Damascenus confirmat, quum inquit : Oceanus ex eroqui potabilis ac deleis, mari aquam suppeditat. Verum quum ea diu jam uno insistat loco, nec moveatur, amarescit : sole scilicet perpetuo quod subtilius est exhauriente, itemque siphonibus quasi quibusdam unde nubes existunt, & pluviæ gignuntur, aqua veluti percolatione quadam edulcata. Eodem modo & Si-

Jo. Damascenus.

naites Anastasius in commentario suo de sex primorum dierum operibus hanc rem explicat : Mare, inquit, erat initio dulce, liquoremque potabilem continebat. Sed

Anastasius Sinaites.

deinceps a temporibus diuturnitate ac elementis ipsis eam mutationem accepit, quam modo experimur. Nam sol calore suo maris exhalationes quasdam efficiens, ac partem ejus dulciorem attrahens, & in aera tollens : quod gravissimum est atque salsius, inferne reliquit. Et crassiorem maris aquam esse, quam sint aquæ fluviatiles, ipsa res docet. Nam in fluminibus admodum onerata navigia vehi nequeunt, quum ea mare leviter admodum gestet (ob crassiciem videlicet suam)

Edit. Paris. pag. 16.

Præter hæc illud etiam tibi sciendum est, omnes aquas, sive fontanas, sive puteales, e mari suam originem habere. Nam vicina mari terra foraminosa est, multisque cuniculis abundat, qui sunt ei venarum instar, per quas e mari receptis aquis, fontium scaturigines emittit. Quare pro qualitate soli etiam fontium aqua comparata est. Quo fit, ut aquæ quædam acetl, quædam olei, quædam cinereum saporem, aliosque tales referant. Nam ejus soli qualitatem accipiunt, quod permeant, & de quo ebullium. Sic aquæ calidæ, quemadmodum Basilius ille magnus ait, vel igneum quoddam solum penetrantes, vel in arctum pressæ, vique collisæ, fervorem illum accipiunt. Eadem de caussa magni fontes

Unde fontium diversus sapor.

Basilius.

A παύλω τῇ ὕδατι ; καὶ ἀκαπνοτέρδεσον ποιεῖ . αὖ δὲ ταῦτα τὸ ὕδωρ εἰς μίαν ἐπισωρεύει συναγωγὴν , καὶ ὕπως ὀφθῶσι παρασκευάζει αὐτοῖς .

Ἀλλὰ καὶ πεπζῆσθαι ἄξιον· Πῶς συνήχθη τὸ ὕδωρ, ὡς ἐντεῦθεν ὀφθῆναι τὴν ξηρὰν , εἶχε τὸ πρόσωπον ἅπαν ἡ γῆς , ὥς φησιν ἡ γραφὴ , πῆς ὕδατι ἐκαλύπτετο ; Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος , καὶ μάρτυς Χριστοῦ , ὁ μέγας τε Βασίλειος φασὶν , ὅτι καθάπερ ἐγένετο τρεπαῦτα κατ' θείαν κέλευσιν. Ἐ τὰ λέγω μάρτυρες ἀπαράτρεπτοι αἰκ' ὑπὲρ διεστόμβαι ὑπὸ καὶ ὕπως αὐταὶ τὸ ὕδωρ ὑποχαλασθὲν ἐδέξατο . εἰ μὴ γὰρ συνέχυθη τὸ ὕδωρ ἐς τὰς τοιαύτας κοιλότητα , οὐκ ἂν ἐκενολογεῖσθαι ἐφασκε ὁ ξηρά . ἀλλὰ , κατὰ μυστήριόν Θεοῦ . καὶ τίνος ἕνεκα προσέθηκε κοιλότητας παρασκάψαντα · τίνες ἦσαν ; ἵνα τὰς ναυτιλομένας ἐκεῖσε ἡσυχάζεσθαι , δύπνα τῆ μᾶλλον εὐπορίας μακρᾶς ἑαυτὸς ἐκδύσασι.

B

Gesnobrem insulæ in mari relictæ.

Μὴ θαυμάζε δὲ εἶγε ποτίμων ὄντων τῶν εἰς τὴν θάλασσαν ῥεόντων ὑδάτων , ἁλμυρὰ μόνη αὐτὴ τῆ ἄποπος δείκνυται . τῆ δὲ τὴν καπνώδη ἀναθυμίασιν παρακειμένην αὐτῇ τῆ οἱονεὶ παρακαίουσα , καὶ ἡ ἁλμυρὰν αὐτῇ ἐμποιοῦσα ποιότητα , ὥςπερ τι πυρίπνοον τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ ὑφίσταται . ἴδοι μὲν ὖν Ἐ τὰ ποταμῶν ὕδωρ ἐξατμιζόμενον τῆ παραλλαγόμενον ἁλμυρὸν διάπυρον . ἀλλ' ὁ δίκαιος αὐτὸς τῶν συγχωρεῖ · ἑαυτὸν δὲ ἐν τῷ κοίλῳ πεπλημμελημένα τῆ ἐφ ἑαυτῆς ἐσῶσα , ἐπιμοναδὸς ἐστὶ τῆς αὐτοῦ τῆς ἁλμυρότητος . τῶν μὲν τὰ ἡ λόγω ἐπιβεβαιῖ τῆ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγων· Ὁ μὲν ὖν Ὠκεανὸς πότιμος ὢν τῆ γλυκύτητος ἐπιχορηγεῖ τὸ ὕδωρ τῇ θαλάσσῃ· χρονίζων δ' ὅμως τῆ ἐπὶ πλείστου ἀκινήτου πικρὸς γίνεται , τῶ ἡλίου ἀεὶ τὸ λεπτότερον ἀναιμοῦντος , καὶ πνῖγι ἐκ τῆ σιφώνων , ὕδατα τῆ τὰ νέφη συνίστανται , τῆ οἱ ὄμβροι γίνονται ἀφ' ὧν διηθούσης γλυκυτομένων τῶ ὕδατος . Οὕτω μὲν ὖν τῆ ὁ Θεόπομπος Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης ἐν τῇ ἐξαημέρῳ αὐτῶ διέξεισι λέγων · ὁ δὲ θάλασσα γλυκεῖα ἰὼ καπρχὰς , τῆ πάμα πότιμον ἔχουσ· ὕστερον δὲ τῆ χρόνῳ τῆ πὶς τοιχείοις τῶν ἀλλοίωσιν παύλω ἐδέξατο . ὁ γὰρ ἥλιος , ὡς εἴρηται , τῇ οἰκείᾳ θερμότητι ἐξατμίζων ἡ θάλασσαν , τῆ τὸ γλυκύτερον ἕλκων τῆ κυρίζων πρὸς τὸν ἀέρα , κατὸ τὸ ἁλμυρώτερον ἐᾷ τῆ βαρύτερον . ὅτι δὲ παχύτερόν ἐστι τὸ θαλάττιον ὕδωρ τῆ ποτιμίων ὑδάτων , αὐτὸ τὸ φράγμα παρίσησιν . ἐν μὲν γὰρ τὶς ποτιμοὶς ὑ δυώσαντας πλοῖα βαρυῦ ἔχοντα φόρτον πλεῖν . ἐν δὲ τῇ θαλάσσῃ ἐλαφρᾶς ταῦτα.

C

Πρός τούτοις δὲ ἐν τῶν δεῖν εἰδέναι σε , ὅτι πάντα τὰ ὕδατα τὰτε πηγαῖα ἢ φρεατία ἐκ τῆ θαλάττης ἔχουσι τὰς ἀρχάς . ἡ γὰρ γεπεῦσα τῇ θαλάσσῃ γῆ ἐξετρυτὸς ἐστὶ ἐν ὑπέρογος, ὡςπὲρ τινας φλέβας ἔχουσα , δι' ὧν ἐκ τῆς θαλάσσης διχομένη τὰ ὕδατα , τὰς πηγὰς ἀναδίδωσι . ὡρος ὖν τὴν ποιότητα τῆς γῆς ἐν τὸ ὕ πηγῶν ὕδωρ ἄποτι . καὶ τῶν ἐν ὕδατα ἐξαίδη , ἃ ἐλαιώδη , πρασώδη , καὶ ὅσα τοιαῦτα . τὰ πάντα γὰρ ἐ ποιότητος ἐκείθεν μετέχουσιν ἀφ' ὧς γῆς διέρχονται τὰ ἐ ἀπέρχονται. ὅπω ὖν μὲν ἐν τὰ * πυρὰ ὕδατα διὰ πυράδους γῆς διαρχόμενα , ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος , ἢ συσχωρύμενα ἐν βίᾳ ῥηγνύμενα , τὴν ζέσιν ἴσα

D

E

Unde fontium diversus sapor.

Basilius.

* Sequi

ἐκεῖθεν ἐρίλλοντας μέντοι μεγάλαπτηγαι διὰ πᾶν ἐ μᾶλλον ἐσ ὄρσι γίνονται, ὅτι μέχρι τῆ αὐτῆς ἡ τῶ ὄρους γίνεται κορυφῆς ἀ ἀπὸ τῶ βάθους ὁλκὴ ἐ ἀναθυμίασις, τῆ μᾶλλον οἱ σομφῶδες τύχη τὸ ὄρος ὂν, τῆ πρὸς τοῦτο ὁλκῶν ἐπιτήδειον. εἶτα καταῤῥέον ἔνθεν κἀκεῖθεν τὸ ὕδωρ, τῆ ἔνιον πόρῳ συῤῥῆξαν, ἡ γλῶ ἐκεῖσε ῥέγνυσι, τῆ ὑπο μετὰ βίας ἐξέρχεται. εἶπασος δὲ ἀπηγᾶ, ὅτι τῆ διλουιὰς ἡ ἀπὸ τῶ βάθους παρὰ τῶ ἡλίου ὁλκὴ. καὶ μαρτυρῶσι τῆ λόγῳ τὰ μέγιστα ἐ ὄρων, ὅ, τε Καύκασος, ὁ Παρνασσὸς, ὁ Πυρήνη, τῆ ὅσα τοιαῦτα. μέγιστοι γὰρ ἐκεῖθεν ῥέουσι ποταμοὶ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες ἀπὸ ἐ μεγάλων πηγῶν. τῆ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; πάσης ποταμῶν ῥύσεως τῆ ἀμπωτίδος, ἐ ἐ ὅσα φυσικὰς ἔχει τὰς αἰτίσεις τῆ τὰς ἀρχὰς, πάντων αἴτιος ὁ ἥλιός ἐστι, παρὰ Θεῶ ἡ ποσοδοτῆ παντὶ λαβὼν ἐνέργειαν. ὅρα γὰρ ὅτι φυσικὴ δύναμει τῆ πυρώσει θερμαίνεται, ὁ ἡλιακὸς ἐστὶ τῆς ἐσ τῆ βάθει ὑγρότητος. ὅθεν ἔαρος τῆ θέρους πλησιάζων ἀμὲν ἀνίλαεν ἡ ἐσ τοῖς δένδροις ἰκμάδα, τῆ ἔγκαρπα ποιεῖ. αὐτὸ τὸ θέρος, αὐτὸ τὸ μετόπωρον, ὅ, τε χειμὼν, τῆ τὰ λοιπά.

Περὶ Νείλου ποταμοῦ.

Ο μὲν τοι Νεῖλος ἀγαπητὸ, κῆ ἡ θυμὸν ὥραν αὔξεται. πάντες γὰρ ῥήφις ὑπ' αὐτῶν ὑλαιωμένων ἰσχει ἡ κεκαυμένης ζώσης, κρίτῶδεν ὑπὸ λάβρου μηνυομένης ὀργᾶ) ὁ Νεῖλος, τῆ ποταμὸς ὤν τὸ παλαι ἡ γὰρ σπάνει ὀχθης ἐξέρχει) τῆ ἀπαθαλαττίζων ἡ λίγυπτον, τῆ γλυκὺς μὲν ὁ Νεῖλος. ἐξ ὅτι βρων γὰρ χλιαρὸς δι' ὡς ἐκ θερμότητος ἀρξάμενος. κῆ πᾶν τῆ ὥρας ὑπ' ἀναδίδωσιν, ὡς οἱ λοιποὶ ποταμοί. τ' γὰρ ὑγρῶν ἐλαιωμένων, ὡς ἔφηται, ὑπὸ τῆ ἡσείων ἀνέμων, ἀμιγεμιχομένα νέφη ἀτμὶς ὑπὸ τῶ κῆ πάντος πυρώδης ἅπασα ἐξαιμάζεται, ἐ πᾶν χεῖμα ὁ Νεῖλος αὖρας ἐκ ἀναδίδωσιν. εἰ δὲ καθάπερ τινὲς φάσκουσι, μὴ χιόνος γενομένης αὐξόμενος ἦν, αὖραι ἂν ἐκεῖθεν δαψιλεῖς ἀνατέμνοντο. τὸ μὲν τοι καπὶ ἡ Νεῖλον, ἀγαπητὸ, θαῦμα, καθάφασιν ὁ Θεῖος Ἀναξάσιος, φῶς πίστεως ἡ ἀρχαίας κοσμικοῖς ἀγνοίαις γενέσθαι σωκχώρησεν ὁ Θεός. τίς τῆ γὰρ ὁρῶν ἡ Νεῖλον καπαθαλαττίζοντα ἡ λίγυπτον, τῆ αὖθις ἀπολαθησόμενον, ὑκ ἂν τῆ ἐμέρας ἐκείνης πίστιν λάβῃ, καθ' ἣν οἷς μέλει σωκαγαγεῖν τῶ ὕδατος ἐπιστωκχθέντος ἐφάνη ἀξιρά;

Ἀλλὰ τῆ ἐσ τοῖς πλησιοχώροις αὐτοῖς ἡ ἐσ Πανπόλει τῆ βαρβαικῆ αὐτοῖς ὕδασιν, ἀπῆ λίθων φύσις ἀναφορὰς ἐπιφερομένη, αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἐλέγχει τοὺς μὲν πιστώσασθαι, ὅτι ἐπὶ πῆ ὑδάτου ὑπὲρ φύσιν ὁ Θεὸς ἡ βαρεῖαν ταύτην γῆν ἀπηώρησεν. ἀλλὰ τῆ ἐσ τοῖς λεγομένοις Λυκίοις ὄρεσι τὸ ὕδωρ τῆ τὸ πῦρ ὁμοῦ σωνάπτει ἡ ἀδιαίρετον ἐπὶ Χριστῶ ἓν δύο φύσεων ἔσεσθαι, ἡ Σιδύσιος φαμὶ τῆ ἀνδρωπότητος, ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσι. ἀλλὰ πῶς ἐπὶ τούτοις ἡ τοιαῦτα οἰκείοις ἄττοις ὑμνήσουμεν; ἐκεῖσε γὰρ πολυειδὴ τῆ ἰάσεις ἡ γῆς ἀναδιδόμενα θερμὰ ὕδατα. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν χειροῖ τὰ ποταμένα ἐ ῥεύματα, τὰ δὲ σφίγγει τῆ τονοῖ τὰ λελυμένα. τῆ τὰ μὲν φλέγματι πολέμια, τὰ δὲ μελαίνῃ χολῇ· τῆ ἄλλα πάλιν ἄλλων χρείαν παρέχουσι τῇ αὐλείσει τῶ παραγγέντος αὐτοῖς. κῶν ἡμεῖς ἀχάρεστοι πρὸς ἡ θεραπείαν φαινώμεθα.

Καὶ ὅπως μὲν ἀγαπητὸ, ἐ ποῖφ ξόπῳ θερμὰ κάπαθεν ἀνάρχοντα ὕδατα, ἔφηται ἄνωθεν. ἀναγκαῖον δὲ συμπαρελῆθαι τῇ λόγῳ, ὅπῳ Πανελλήνιός τις ἐπίσκοπος Πρόαιρος ὥρηται λέγων περὶ τῆ θερμῶν ὑδάτων. πῦρ γὰρ τῆ ὕδωρ ἐσ τῇ ὑραπῷ εἶναι λέγει.

plerumque in montibus oriuntur, quod ad ipſius etiam montis verticem attractio quædam & exhalatio de partibus imis fiat: præſertim ſi mons cavernoſus ſorte ſit, & ad hanc attractionem idoneus. Deinde hæc & illac demanans aqua, & quodam in loco confluens, terram iſtic perrumpit, ac vi exit. Et perennes ſunt bi ſcotes, quia perpetuo fit ab imo ſolis attractio. Verum hoc eſſe, montes longe maximi teſtantur, nimirum Caucaſus, Parnaſſus, Pyrene, cæteri. Nam ex eis amnes ampliſſimi promanant, de magnis orti fontibus. Et quid hac de re prolixius differi opus eſt? Omnis amnium fluxionis, omnis reciprocationis, aliarumque rerum in fluviis, quæ motus & cauſſas naturales habent, ſol auctor eſt, a Deo efficacitatem hanc omnigenam conſequutus. Ille naturali quadam vi facultateque ſua, & caloris abundantia, humores imos commovere poteſt. Quo fit, ut verno æſtivoque tempore propius ad nos accedens, ſuccum in arboribus ſurſum trahat, eaſque frugiferas reddat. Ejus eſt æſtas, autumnus, hyems.

Uode fontium perennitas.

Nili incrementa per æſtatem fiunt. Quippe tum nubes omnes a ventis ad torridam uſque aonam abiguntur, ubi vehemente copioſaque pluvia delapſa, turgeſcit Nilus, nec ſe pro flumine haberi vult amplius. Nam ripas ſuas egreditur, & Ægyptum eaundatione quaſi marioa quadam operit. Et dulcis ille quidem eſt, tamquam a pluviis ortus: ſed tepidus, ad cujus ab æſtu ſi. principium. Eadem de cauſſa reliquorum amnium more nullas aoras præbet. Nam cum nubes, ut antea diximus, a ventis anniverſariis abigantur, vapor omnis reſiduus ab eorum locorum æſtu conſumitur: quæ ratio eſt, quòbrem auræ a Nilo nullæ proveniant. Quod ſi de quorumdam opioione, liqueſcentibus a nivibus augeſceret, haud dubie largas ex regiones auras ex Nilo habetent. Atq; hoc Nili prodigium, a nobis commemoratum, ficus Anaſtaſiæ noſter air, fieri vult Deus, ot priſcæ mundi hujus creationi fides habeatur. Quis enim Nilum cernens Ægyptum inundantem, ac rurſus intra priſtinas ripas ſuas redeuntem, non etiam de illo die certus ſit, quo coacta in collectionem uoam aqua, ſiccum apparuit?

Curſum de cauſſis mundationis Nili.

Edit. Pariſ. pag. 17.

Anaſtaſius Sinaïta.

Quinetiam in finitimis Ægypto locis, nimirum aquis inacceſſis, quæ ſunt in Pentapoli barbarica, lapidum natura ſurſum tendens ac natans, illos coarguit homines, qui non credunt, Deum terram hanc, ingenti pondere gravem, ſuper aquſtum naturam veluti ſuſpendiſſe. Isidem in montibus, qui Lycii dicuntur, aqua & ignis ſimul conjuncta, non dividendam in Chriſto duarum naturarum unionem, divinæ inquam & humanæ, nobis oſtendunt. Quo pacto quis opificem ob hæc ex dignitate celebrare poſſit? Nam cum varii ſint morbi, qui nobis accidunt, etiam multiplices aquæ calidæ de terra ſcaturiunt, quæ iſidem medentur. Quippe nonnullæ ipſarum nervos laxant, nonnullæ conſtringunt & laxatos viciſſim rendunt: aliæ vim pituitæ, aliæ bilis nigræ contrariam habent: aliæ denique præſtant uſum alium, idque de mandato ipſius earum auctoris: utut erga eum optime de nobis metentem ingrati nos ſimus.

Lapides in aquis natantes.

Aqua & ignis in Lycii montibus conjunctum.

Et quo quidem pacto aquæ calidæ de locis ſubterraneis ſcatorlant, ſuperius eſt indicatum. Fuerit aotem operæpretium hoc loco narrationis noſtræ verba quædam inſeri, quæ Patricius Pruſenſis antiſtes (ex oratione ſancti viri Pionii ſumpta) de calidis aquis fecenſet. Ait is ignem & aquam in cælo eſſe. Conſimilliter & ſub tetra tam ignem, quam aquam abditam eſſe, de qui-

Thermarum diverſitas.

Patricius Proſenſis Epiſc.

ἐρίζοντα ὑπῳάρχῃ, ἡμέραν παρίχει φῶς λύσας τὸ σκότος. ὥςπερ γὰρ ἄντις ἀμάρτῃ ἡμέραν ὁλοσάμβδος εἶναι τὸν ὑπὸ τῆ ἡλίῳ περιεστηκότα ἀέρα. σαφῶς μὲν οὖν ἐνταῦθα ὁ μέγας ἔδειξεν, ὅτι φωτοδόχα μόνον ἀγγεῖα, μὴ μήν τι γε δὴ τῆ φῶς, καπὶ τῷ πεπρῶτο ἡμέραν. παρύχθωσαν δὲ πάντως ἐπὶ τὸ δίχεσθαι τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ πρωτόγονον, τῆ φαίνον ἐπὶ τῆς γῆς. νῦν δὲ πεποίηκε ὁ Θεὸς, ἵνα καταμεμιχθὲν, ὥς φησι Θεοδώρητος, ὡς γε πὸς μαρὸς τῆ μεγάλης φωτὸρας τὸ πρωτόγονον ἐκεῖνο φῶς, αὐγολίῳ ἐκπέμπῃ ταῖς τῆ ζώων ὄψεσι σύμμετρον. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ἀρθαλμοὶς ἔχοντα τὰ ζῶα τῷ ὑπερβολῇ τῆ φωτὸς ἐλύγκων. ἐπιβιβαιοῖ ταῦτα τῆ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· καλὸς μὲν ὁ ἥλιος, πάσιν ὁ δίσκος ὁ ἡλιακὸς, ἐν ᾧ ὥςπερ λύχνῳ τινὶ τὸ πρωτόγονον ἐκεῖνο ἐναπετέθη φῶς, καλὸς δὲ τῆ δῆ τῷ συμμετρίαν αὐτῷ. ὅτι γὰρ δῆ ἡ ἐκείνη λεπτότητα τὸ πῦρ παρεξέρχεται τῆ καταμλέγον πάντα· ὅτι δῆ ἡ αὐτὴ παχύτης πρὸς ἡμᾶς ἀμβλυτέραν ἡ αὐτῇ παρασκήπτει ἐνέργειαν.

Πρὸ μέν τοι τῆς πρώτης ἡμέρας, ἔγωγε πρὸ τῆ δημιουργηθῆναι τὸς δίσκους, καθά φησιν Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος τῆ μάρτυς Χριστοῦ, τῆ ἀλογὰς τῆ πατέρων καπλογος, ὅλον δίσκον τῆ αἴρι περιεχομένον, οὔπω κίνησιν ἐμαλιῶ διέτρεχεν, οὔτω τῆς ἡμέρας τὰ μέτρα διώριζεν. ἀλλὰ συστελλόμενον παρόδου ἰδίου τῇ νυκτί. τῆ ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἑσπέρα, Ϛ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. τῆ δέ γε τῆ ἡλιακῆ σωματισθὲν ὕστερον ἀμέμπτως ἡ δρόμου τῆς ἡμέρας ὥρων διὰ τῶ σώματος ἐπιτελεῖ, καὶ πεῦθεν ἀνατέλλων ὁ ἥλιος ἡμέραν ποιεῖ, δυόμενος δὲ ὑπὸ γῆν, νυκτὸς ἄπας γίνεται. ἡ γὰρ νὺξ οὔτε ἰδίαν ἔλαχε ἐρίν ἢ σκίασμα γῆς τῶ ἡλίου ἢ γῆ ὑποτρέχοντος. ὁμολόγει δὲ νὺξ τοῦτο τὸ σκότος, ἐπειδὴ καθώδοντα γίνεται ἢ ἀνθρώπων· Ϛ ὅτω λέγει μονονουχὶ πρὸς αὐτόν· μάθε ὦ ἄνθρωπε, ὅτι θνητὸς ὢν ὕπνῳ δουλεύεις. ἅτι δὲ κατευνῇ ἴσιν ἡ νὺξ, τῆ ὁ ψαλμῳδὸς ἐδίδαξε Δαβὶδ ὅτως αἰνῶν· ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. Κατὰ ταῦτα δὲ τῆ τὸ φῶς ἡδύτι τῆ ἱλαρὸν ὀνόμασαν ἐναλιοῦν, ἀφ' τὸ ἡμεροῦν τὸ πάντα, ὡς περοῦν Ϛ τὰ χειροῦν ἀφ' ζώων ἅμερα διὰ τῶν καλουῶται.

Οὔτω μὲν οὖν ἀνατέλλοντος τῆ ἡλίου τῆ δύνοντος τὸ φῶς ἐξ ἀνάγκης τῆ τὸ σκότος παρίστατα, ἑκατέρα μὲν ἀλλήλοις, ἀναγκαῖα ᾖ τοῖς ἀνθρώποις ἀμφότερα. Τὰ μὲν γὰρ πρὸς ἐργασίαν σωτηλεῖ τοῖς ἀνθρώποις, τῆ ὑποδείκνυσι τὰ ὁρώμενα· τὸ δὲ ἀναπαύει αὖτις, τῆ τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας ἀλύσει πόνον. ἡ μέν τοι νὺξ τῆ κατὰ τὸ χρήσιμος τοῖς ἀνθρώποις διέλκυται· μέση γὰρ τῆ αὖτ κειμένη τῆ ἡμερῶν, μετρεῖσθαι τὸν χρόνον ποιεῖ. εἰ δὲ ἀδιάδοχον ἐμιμήκει τὸ φῶς, οὐκ ἂν ἐσεσώρῃ ἐμιμαθήκειμεν κύκλος, μία δὲ ἔδοξεν ἂν ἡμέρα πάντως εἶναι τῆ παρόντος αἰῶνος τὸ μέρος· ἄπερ ἔξεσι τὸν προσδοκώμενον αἰῶνα πιστοῦμεν. τοῖς γὰρ ἀθανάτοις ἰσομοίους τῆ ἀξιόχρεως τοιοῦτος τῆ ὁ αἰὼν ἁρμόττει. ἐπεὶ δὲ τῶ παρόντος τῆ μάλιστα ἴδιά τὰ μέτρα τῶ χρόνου γε-

perium diei ſol habet? quia lucem in ſe ipſo circumferens, quamprimum finitorem circulum tranſiit, diem oobis præbet, diſſipatis tenebris. Neque magnopere aberrabit, qui eſſe diem definiet a ſole colluſtratum aera. Quibus in verbis eximius hic vir ſat clare oſtendit, vaſa quædam quaſique receptacula lucis, non lucem die quarto eſſe conditam. Et condita ſunt omnino illa, quo lucem illam primam reciperent, ac lo terra lucerent. Hoc autem ita fecit Deus, quemadmodum Theodoretus tradit, ut lux illa primigenia diviſa in exigua pariter ac magna luminaria, ſplendorem aoimantum oculis reſpondentem emitteret. Nam abſque hoc fuiſſet, animalia oculis prædita ferre ſplendorem lucis immoderatum non potuiſſent. Idem magnus eriam Baſilius his verbis confirmat: Pulchrum ſane quiddam eſt ipſe ſol, hoc eſt, diſcus ille corporis ſolatis, in quo veluti lucerna quadam primigenia lux eſt collocata: verum non minus pulcbricudinis atque bonitatis in eo ſitum eſt, quod uſque adeo ſit moderatus atque conveniens. Nam neque propter ſubtilitiatem omnia penetrat & exurit ipſus, ignis, neque propter * .... efficacitate caret.

Cæterum ante diem quartam, hoc eſt, priſquam ipſi ſiderum diſci crearentur quemadmodum Juſtinus ille philoſophus & Chriſti teſtis ait, conſentiente cum hoc reliquorum patrum cœtu, lux univerſa paſſim per aera diffuſa, nec motu quodam æquabili ferebatur, nec diei metas definiebat: ſed quamprimum collecta [illegible] cedendi ſibi poteſtatem noctı fa[illegible] enim litteræ ſacræ loquuntur: Fac[illegible] re ac mane, dies unus exſtiti [illegible] vero cum diſco ſolari compacta, [illegible] diei deſtinatum accurate per ipſum ſolis corpus abſolvit. Itaque jam ſol oriens diem efficit, ſub terram vero ſemet abdens, fit cauſſa noctis. Etenim aliud nihil eſt nox, quam umbra terræ, nimirum ſole ſub terram occultato, iterque ſuum urgente. Et caligo iſtæc appellationem noctis accepit ex eo, quod hominem dormientem pungat, (νὺξ enim a νύττω) tantumque non his ad ipſum verbis utatur: Scire debes, homo, te mortalem ſomno ſervire. Ac hujuſmodi quamdam ſtimulationem eſſe noctem, ipſe Davides etiam verbis his indicavit: Quæ dicitis in cordibus veſtris, incubilibus veſtris pungimini. Sic & lucem, tamquam rem lætam atque gratam, ἡμέραν dicimus a jucunditate: quemadmodum eadem de cauſſa cicures beſtias ἡμερόω, quaſi animalia grata & amabilia vocamus.

Hoc igitur pacto ſole tum oriente tum occidente, vel lucem, vel tenebras eſt ſequi neceſſe: quæ quidem res duæ ſibimet invicem adverſantur, ut ambæ ſunt hominibus utiles. Lux enim ad opus faciundum homini uſum non exiguum præſtat, eidemque res ſub aſpectum cadentes commonſtrat: tenebræ vero mortales per requietem vicciſſim foveot, conceptamque de labore moleſtiam omnem diſſipant. Etiam alia in parte noctem hominibus utilem eſſe deprehendimus. Nam quum diebus interjecta ſit, temporis menſutam efficit. Quippe ſi lux continua citra ſucceſſionem ullam foret, annorum orbes atque converſiones non animadverteremus: ſed totius ævi duratio dies omnino unus eſſe viſus fuiſſet, id quod futurum in ævo deinceps ſequuturo credimus. Nam quum in eo futuri ſimas immortales & viciſſitudinum capertes, ævum quoque tale nobis convenier. At in hoc ævo maximopere cognitas nobis eſſe temporis menſuras opportebat,

Theodoretus.

Baſilius.

denſatum ad hos minus efficace transmittit vim ſuam. Juſtinus.

Gen. 1.

Unde ἡμέρα

Edit. Pariſ. pag. 20.

A noſte menſura temporis.

ut celeriter illud præterlabi cernentes, follicti de nobis essemus, ac nosmet ad migrandum pararemus. Atque hac de caussa per profecto sapienter Deum noctes diebus interjeciisse videmus.

Hoc modo sancti Spiritus discipuli de siderum creatione atque ortu sentiunt & loquuntur. At vero vaorum dogmatum sectatores, qui sapientes se quidem prædicant, sed de Pauli sententia facti sunt desipientes, tantum non infinitis hac in parte dissident opinionibus. Etenim Anaxagoras de natura siderum hoc modo, per prosecto stolide differuit. Per circumagitationem universitatis rerum saxa quædam sursum rapi dixit, eaque deinceps inflammata sursumque fixa, vocari sidera. Idem & Democrito visum. At Diogenes pumici consimilia tradidit esse, & quasdam peripirationes habere. Contendit & nonnulla ex eis in terram delabi, quorum flammis extinctis animadvertatur, esse naturam siderum lapideam. Hanc ad rem confirmaodam testimonio delapsi quondam ad Capræ flumina (loci nomen hoc est) lapidis candentis ustur. (Secundum hos Anaximander sidera voluit esse compages quasdam aereas, igne refertas, quæ rotæ in morem compactæ, ex osculis quibusdam flammas evomant. Xenophanes vero solem ac luoam esse nubes ignitas dixit, aliis volentibus esse globum ferreum candentem, vel saxum quoddam ignitum. Philolaus solem existimabat esse vitro consimilem, quod splendorem ignis mundani ad se delatum recipiat, & quasi percolatum ad nos transmittat.) Hæ sapientum illorum, vanæ profecto, de natura siderum sententiæ fuerunt. Nam quum auctorem ipsorum Deum ignorarent, minime concedebant causssam quamdam rationis & prudentiæ participem ortui rerum esse præficiendam. Quò fit, ut Basilius ille magnus eos deplorans, futurum ut magis io die judicii condemnentur, quam alii, dicat: quod tam acutum ad vana cernentes, sponte sua veritatis in pervestigatione cæcutiverint.

Jam vero quam multa fidem de magnitudine tam solis quam lunæ commentati sint, quid attinet commemorare? Anaximander & Anaximenes solem terra vicies ac sepies majorem esse dixerunt: Anaxagoras majorem Peloponneso: alii quum pedis unius ipsi longitudinem haberent, tantum etiam solem esse voluerunt. Eadem de luna quoque tradita reperiuntur. Fuerunt enim nonnulli, qui eam terra majorem facerent: quum alii parem utriusque magnitudinem statuerent: alii terra minorem: alii palmarem solum esse confirmarent. Adeoque non veritum est eos profunditatem maris ignorantes, quæ tamen dejecta nautica linea explorari potest, intervallum quod est inter lunam & terram, ac vicissim inter solem ac lunam, cognitum esse sibi singulari cum ambitione profiteri. Et hactenus quidem de ortu magnitudineque horum siderum, quæ fecerint illorum (quos diximus) opiniones, indicavimus.

Cæterum peritissimus ille rerum sacrarum eximiusque vir Basilius ad demonstrationem magnitudinis eorum hoc etiam adjecit. Quamquam infinita prope numero sint in cælo sidera, tamen omnis illorum lux in unum quasi collecta non satis est efficax ad tristitiam noctis dissipandam: quum sol unicus supra circulum illum horizontem conspectus, coegerit quasique spissatum ante id aera, terræ vicinum, liquare

A ῥύσιν, ἵνα παραδόξως τῶν ἀρῶντος ἡμεῖς ἀν τῶν ἡμῶν ἐπιμελώμεθα, ἢ ἀρὸς ἀποδημίαν ἑτοιμαζώμεθα. ἕδην ἢ μεταλαβεῖν τῶν ὑπνα πανσόφως ὁ Θεὸς διατάξατο.

Rom. v. 22. Καὶ ἄπω μὲν οἱ ὑποφῆται τῶ πνεύματος περὶ τὴ ἐξαρχὴς τῶ ἀστέρων παραγωγῆς ἢ συστάσιως ἢ φορουσι ἢ λέγουσιν· οἱ δὲ ἑπαιωῖς ἀεὶ ματαιάζοντες, οἱ σοφοὶ μὲν εἶναι φάσκοντες, μωραθέντες δὲ κῆ Παῦλον εἰπεῖν, μυείας ἐπὶ πάσις δόξαις ἀσυνέτις ἐκλελύκασιν. αὐτίκα γὰρ ὁ Ἀναξαγόρας πεὶ τῆς ὅλῆ ἀστέρων Anaxagoras & Democriti deliria. Diogenes. B ἐκυολόγησι φύσιως. ἀπὸ γὰρ τὴ τῶ παντὸς περιφορᾶς πέτρας ἔφην ἀναπασθῆναι, ἢ πάσις ἐκπυρωθέντας, ἢ ἄνω πεχθῆναι, ἀστέρας ὀνομασθῆναι. τὰ αὐτὰ δὲ ἢ Δημοκρίτῳ πεὶ τύτω δοκεῖ. Ὁ δὲ Διογένης κισποειδεῖς ἴφησι πάσις εἶναι, ἔχοντας πόρας τινας ἐχοντας. ἀλλὰ ἢ ἐμπίπτειν εἰς τὴ γῆν τινὰς ἐξ αὐτῆ ἀποφλεγομένους, σβεννυμένης ἐλέγχεσθαι ὅτι λίθον ἔχασι φύσιν. ἢ μάρτυρες χρῆναι τῆ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυροειδῶς κατοιχθέντι ποτέ.

C

Ὁ δὲ Ἀναξίμανδρος ὁ Θουκυγὶς βίβλια ἢ ἑαυτῆ φιλοσοφήματα φάσκει, οἷς πᾶσι περσῆς οὐκ ὠμολόγηται, ἀλλ' ἰδὲ παραδέχεσθαι χρή. ὅτι ὕπως ἀξὺ ἀρὸς τὰ μάταια βλέποντες, ἑαυτὲς ἀρὸς τὴ σωΐθειαν τὴ ἀληθείας ἀπευφλώθησαν.

Edit. Paris. pag. 21. Basilius. Ὅσα δὲ ἢ πεὶ μεγέθης ἱφιλοσόφησαν τῶν ἡλίν ἢ τὴ σελήνης τί χρὴ ἢ λέγειν; Ἀναξίμανδρος μὲν γὰρ ἢ Ἀναξιμένης ἑπτακισμυριοπλασίονα τὴ γῆς τὴν ἅλιον ἴφησαν εἶναι. Ἀναξαγόρας δὲ D Πελοποννήσυ μείζονα. ἢ ἕτεροι πάλιν ποδιαῖον τὴν τοῦτον ἱφράσκασι ἅλιον. Τὰ αὐτὰ δὲ ἢ πεὶ σελήνης διεξιόντες ἐφεύσονται. Οἱ μὲν γὰρ μείζονα τῆς γῆς, οἱ δὲ πάλιν ἰσόμετρον· ἄλλοι δὲ ἐλάσσονα· ἢ ἕτεροι ἀντιθαμισίαν εἶναι τὴν σελήνην διϊχυρίζονται, ἢ ἐκ αἰσχύνονται, τῆς μὲν θαλάττης τὸ βάθος ἀγνοοῦντες, ἔνθα καὶ ὁρμιὰς μεθέντες διήασται, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς ἄχει σελήνης, κἀκεῖθεν ἄχεις ἡλίν διάστημα εἰδέναι φιλοτιμούμενοι. ἢ οἱ μὲν ἐξηληθότες ἄνωθεν ἄνδρες περὶ παραγωγῆς ὁμοῦ ἢ μεγέθους τῶ δύο φωστήρων E ὑτωσὶ διειλήφασιν.

Basilius. Ὁ δὲ τὰ θεῖα σοφὸς ἢ μέγας Βασίλειος εἰς ἀπόδειξιν τῶ μεγέθους αὐτῶν ἓ τάδε φορίσθησιν. ἀπείρων ὄντων τῆ πλήθει τῶ κατ' ὀφθαλμὸν ἀστέρων, τὸ παρ' αὐτῶν συμφαινόμενον φῶς ὡς ἐξαρκὲς ἐξαλύσαι τῆς τυφλῆς τὴν κατήφειαν. μόνος δὲ ὁ ἅλιος ὑπερφαλὴς τῶ ὁρίζοντος, μᾶλλον δὲ ἔτι κῆ φροσδοκώμενος ἀφάνισι μὲν τὸ σκότος, ὑπερφύγασι δὲ τοὺς ἀστέρας, κῆ πεπυγότα πᾶς κῆ συμπεπιλημένον τὸν πεὶ γῆν ἀέρα καπτικῶς τε

κῆ

καὶ διήκειν. ὅθεν καὶ ἄπνους ἐωθινοὶ καὶ δρόσοι ἐπαΐδεσθαι τοῦ γλαῦ πτερύγεσιν. τοσαύτου δὲ ὄντος τοῦ γλαῦ πῶς ἂν ἐδυνάθη ἐν μιᾷ καιρικῇ τοῦ πάντα καταφωτίζειν, εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλου τινὸς αὐτοῦ καταπέμποι τοῦ αὐγοῦ.

Οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης ἐστὶν ἰδεῖν. μέγα γὰρ καὶ τὸ σῶμα τῆς σελήνης καὶ φανότατον γε μετὰ τὸν ἥλιον. ἐπὶ γὰρ τούτῳ καὶ ἡ ἀγία ἔφη γραφή. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς φωστῆρας τοὺς μεγάλους. μεγάλης δὲ εἶπεν αὐτοὺς, οὐκ ἐπειδὴ μείζους τῷ μεγέθει ἀστέρων εἰσὶν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοσοῦτον τοῦ περιγραφοῦ, ὅσ τε ἐξαρκεῖν τοῦ ἀπ' αὐτῶν χωρίου αὐγοῦ καὶ ἀραιὸν περιλάμπειν, καὶ τὸν ἀέρα, καὶ ὁμοῦ τε τὴν γῆν πᾶσαν καὶ τὴν θάλασσαν συμπαρατείνεσθαι. μὴ δὲ ὅσων ἀπατᾶσθαί σε νομίζῃ φαινομένων, μηδὲ πηχυαῖον αὐτὸν εἶναι νόμιζε. οὐ γὰρ ὅλως ἡμῶν ἐκδεκτικὸν τῆς αἴσεως, ἀρτιῶδες ἐξίπλους γεγονὸς ὡς τοῦ ἀκριβῆ καταλαβεῖν τῶν ὁρωμένων οὐκ ἐξαρκῶ. καὶ ἐκπλῆξαι λοιπὸν καὶ κατὰ σύγκρισιν μέγαν ἐκάλεσε τὸν ἥλιον ἡ γραφή. Ὅρα δὲ ὅτι καὶ τὰ αὖ τὰ μεγάλα, μεγάλα εἶπεν ἡ γραφὴ, οὐχ ὅτι ἀριθοῦ καὶ μεγέθους μείζονά ἐστιν, ἀλλ' ὅτι μηχάνοις ἀνθρώποις ἐρασὶ τῆς θαλάττης πολλάκις ὑπερηχθόμενα. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς φωστῆρας τοὺς μεγάλους. ὡς πῶς γὰρ οἱ μέγας ὁ ἥλιος, οὐχὶ καὶ τῆς γῆς αὐτῆς πολλαπλασίων ἐστί; καὶ γὰρ εἰ μὴ τοῦτο ἐτύγχανεν, οὐκ ἂν ὑπερφανοῦς τοῦ ὁρίζοντος τῇ οἰκείᾳ πυκνότητι δυνάμει συμπεριλήψει ξύμπαντα.

Περὶ σελήνης.

Μέγα μὲν, ὡς προεῖπται, καὶ τὸ τῆς σελήνης σῶμα, καὶ φανότατον γε μετὰ τὸν ἥλιον. εἰ γὰρ καὶ μὴ δόλον τὸ φῶς αὐτῆς ἀμεταπίπτωτον μένει, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀῤῥήτου σοφίας τοῦ δημιουργοῦ πάντων. ὥςτε τῇ κατὰ τοῦ σελήνου διαμαρτίᾳ παιδεύεσθαι ἡμᾶς τὰ ἡμέτερα, καὶ τῆς ταχείας τῆδ' ἀνθρωπίνου πλεκτρονῆς ὀστοῦν ὡς ἔστιν ὅτε ἔρχεσθαι. οἶμαι δὲ καὶ τῇ τῆδ' ζώων κατασκευῇ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἀπὸ γῆς φυομένοις μὴ μικρὰν ὑπάρχειν ἐκ τῆς κατὰ τὴν σελήνου μεταβολῆς τοῦ συμφέροντος. ἄλλως γὰρ ἀβρεθίστοις μειουμένης αὐτῆς, καὶ ἄλλως αὐξομένης τὰ σώματα· τοῦ μὲν λιγαύστης ἀραιὰ γινόμενα καὶ κενὰ, τοῦ δὲ αὐξομένης προσπληρούμενα· ὅθεν ὑγρότητι τινα θερμότητι κεκραμένου ἐπὶ τὸ βάθος φθάνουσα λελυθότος ἐστίνου. διλοῦσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ καθυδοντες, τῆς ὑπὸ σελήνης ὑγρότητος πλειστης τοῖς τῆς κεφαλῆς ἐδρυχορίας πληρούμενοι. ἔτι δὲ, τὰ πεσσομενα τῇ ἑρίων τῇ προσβολῇ τῆς σελήνης ταχέως τρυπόμενα. κατὰ πᾶν τὸ ἐφ' ἅρματος αὐτοῦ καὶ δύο ταύρων καθίζησιν, ὡς αὐλοῦσαν ἢ κόσμον, καὶ ἀροτεῦσαν, καὶ σπείρουσαν, ὑγραίνουσάν τε καὶ θερμαίνουσαν. ταῦτα δὲ πάντα οὐκ ἂν ἐξέρεσις τῇ ἑαυτῆς ἀλλοιώσει συμμιθεῖν, εἰ μήγε, κατὰ τοῦ τῆς γραφῆς μαρτυρίαν, ὑπερφυῆς τις ἐτύγχανε τῇ δυνάμει τε ὑπερέχουσα. οὕτω μὲν οὖν ἐκ τῆς αἰνίας ταύτης καὶ τὰ κατὰ τὸν ἀέρα πάθη συνίσανται, ὡς μαρτυροῦσιν ἡμῖν αἱ κατ' ἐνιαυτὸν πολλάκις ἀπὸ γαλήνης καὶ νηνεμίας αἰφνίδιοι παραχαὶ, τῆδ' ἐφ' ὧν

poſſit ec diffundere. Hinc ſit ut ventos matutinos habeamus, & ſereno cœli tores terſem perſundant. Tantæ vero magnitudinis terrem quo pacto ſol univerſam uo temporis momento colluſtrare poſſet niſi non ab ingeoti quodem orbe ſplendor pſius promanaret?

Idem in luna quoque videre eſt. Nem magnum illius corpus eſt, ec ſecundam ſolem ſplendidiſſimum. Etenim ed hanc quoque referri debet, quod in ſacris litteris dicitur: Creavit Deus luminaria magna. Quibus in verbis magne dicuntur, non eorum ad ſidere minore comparetione inſtitute: ſed quia tante ſunt emplitudine, ut profectus eb iis ſplendor cælum ipſum colluſtrare poſſit, & aera, ſimulque ſemet ed terram ec mare totum porrigere. Queptopter cave ne perſuaſionem de hoc lidere falſam ſequaris, nec magnitudinem ejus eſſe cubitelem exiſtimes. Etenim adſpectus noſtet in nere velut abſumptus ac diminutus, ad comprehenſionem illorum, quæ ſupre nos conſpicimus, hand quequam ſufficit. Itaque litteræ ſacræ ſolem magnum eppellaot ex admiratione quadam ac ſtupore, non comparationis alicujus ratione. Nam & cetos ſive balænas eædem magnas vocant, non quod vel ſquilla, vel balece mejores ſint: ſed quod montibus etiem maximis ſint conſimiles, quum in ſuperficie maris natant. Creavit ergo Deus luminarie magna. Et quo pacto ſol non megnus ſit, ſi qeidem eum multis terre pertibus eſſe majotem conſtat? Nem abſque illo ſotet non ſupra circulum finitorem conſpectus vi ſua cuncta compluCteretur.

Itidem, et modo indicabemus, lunæ quoque corpus ingens eſt, ac ſecundum ſolem lucidiſſimum. Nam qeod lux ejus non prorſus immobilis eſt, id vero ad ſapientiam illam rerum opificis ineffabilem referri debet. edeoque lunam inſpectentes de rerum noſtrarum ſtatu & conditione nos eruditi ſciamus, ut hinc monim de celeri rerum humenarum averſinne cogitemus. Quamquam præterea non parum prodeſſe murationem illam lunæ tem ipſis animentibus, quam cæteti&e tetre naſcenribus rebus equidem arbitror. Nam aliter edſecta ſunt cerpote luna deminuta, quem eſſe ſoleant eadem engeſcenre. Quippe quum deficir ec imminultur, laxa ſuot etque vacua: quum augeſcit, & ad plenitudinem ſuam properat, corpora quoque rerſum repleri videmus: idque propterea, quod humntem quemdam cum calore tempetatum, & ad ima eſque pertinentem, quaſi tacite corporibus immittat. Animadverti hoc de iis quoque poteſt, qui ad lunam dormientes, ſuperfluo humore capitis capaciterem omnem tepleti ſentiunt. Itidem cetnes recens mactetorum enimalium ed lunam expoſitæ, & ab ejus radiis attactæ, citn mutantur ac putreſcunt. Ea de cauſſa lunam in curru, duobus tauris adjunctis, collocant: temquam mundum hunc ambientem, arentem, ſementem in en facientem, humectantem, atque caliſacientem. Hæc omnia vero per immutetionem illam corporis ſui perficete nequaquam poſſet, ſi non enimiæ cujuſdam megnitudinis ſingulari cum vi & efficacitate conjunctæ, quemadmodnm & litteræ ſectæ teſtantur, eſſet. Atque hec ſene de cauſſa videmus & euris adfectiones certas exiſtere, quemadmodum declarant exottæ ſæpenumero * plenilunli tempore de ſumma tranquillitate, ventorum omnium experte, perturbationes aeris repentinæ, nubibus inter ſe colliſis quaſique con-

Περὶ φωστήρων.

Gen. i. 16.

Edit. Pariſ. pag. 22.

De lucis in lunæ mutationibus.

Cur lunæ curtus a tauris trahatur.

* novilunii dicendum ſæpenumero.

fligentibus: declarant & fluxus ac reflexus aquarum in euripis; illaque ipſa, quæ fit in Oceano (quem vocant) maris reciprocatio, quam quidem homines littoribus marinis finitimi per ſtatas vices lunæ circuitus ſequi deprehenderunt. Hactenus quæ de his magnus ille Baſilius complexus eſt, dum horum luminariam magnitudinem demonſtrare nititur.

Edit. Pariſ. pag. 23. Baſilius.

Debes autem, dilecte fili, præter jam indicata, illud etiam animadvertere: cætera quidem univerſa ſidera ſuum ac peculiare quoddam habere lumen, ab initio ſcilicet eis diſtributum atque datum: lunam vero lumine proprio deſtitui. Quamquam enim nonnulli tradant, ipſam quoque lumen obſcurum habere: tamen caſtimandum eſt omnino, lucis incrementa, quibus fit ut vel in cornua falcata, vel pleno reſplendeus lumine, vel * utrinque gibboſa conſpiciatur, in ea per ſolem effici, prout inter ſe congrediuntur aut disjunguntur. Lunam igitur lucem alienam velut induere ſcias, eamque partam ipſius a ſole colluſtrari, quæ ſoli obverſa eſt. Poteſt hoc ex ipſis ad nos delabentibus radiis ſolis animadverti. Nam aliter atque aliter pro diverſo tam ſitu quam motu ſolis, ab eis nos quoque colluſtramur. Quod ſi maxime in noſtram ſiderum coitu nobis obverſa corporis lunaris pars omnino lucis expers conſpicitur: nihilominus ejuſdem pars ſuperior ſolemque ſpectans hoc ipſo tempore lumen illius recipit, qua ſoli ſcilicet eſt obverſa. Licet hoc & in plenilunii deprehendere. Quippe lunam id temporis toto corpore ſuo lucemem conſpicimus, uti quæ ex adverſo collocati ſolis radios excipit: qua de cauſſa pars globi ejus reliqua, ſub adſpectum noſtram haud cadens, nimirum poſterior, eſſe lucis expers intelligitur.

Lunæ peculiarem lucem non habet.

** dimidiata major.*

Hæc ita ſe habere, lunamque adeo lucem a ſole quaſi commodato capere, de ipſis lunæ defectibus animadvertere quis poteſt. Id autem qui fiat, accipe. Sant id temporis hæc luminaria ſibi ex adverſo rectam ad lineam oppoſita, terræque corpus inter ea medio quaſi loco pendet. Itaque radii ſolares pro more ſuo penetrare quidem illi conantur, lunæque globo ſplendorem impertiri: verum minime ad illum pertingere poſſunt, propter interjectum (ceu diximus) terræ corpus, quod iter ipſis obſtruit. Nec objicere nobis hoc loco debes, quamobrem non fiat (ſiquidem ita res comparata ſit) lunæ defectus in qualibet ad rectam lineam oppoſitione. Nam hoc loco non ſatis idonee reſponderi ad id poteſt, quod ipſum æqui bonique facies. Etenim homines in hiſce diſciplinis exercitati tradunt, nodos quoſdam eclipticos (ſic enim appellant) in congreſſibus, qui plenilunii tempore fiunt, nonnumquam permiſceri: eoque modo ſolis ac lunæ defectus neceſſario accidere. Nec enim ſolum corpus ſive ſolis ſive lunæ oppoſitionem hanc efficere poteſt, ſi non ibidem quoque nodus quidam ecliptica repetatur, uti jam indicavimus.

Defectus lunæ.

pag. 24.

Et proprie luna deficere dicitur. Quæ enim luce ſolari veſtita eſt, ea de cauſſa commemorata rurſus ea uitur atque ſpoliatur. In ſole non defectum, ſed obſcurationem appellare didicimus. Nec anim lia ſolaris umquam deficit: ſed quia coitus horum ſiderum tempore lunare corpus, quod terræ vicinius eſt, medio ſe interjicit loco, radiiſque ſolaribus officitaer ille ſupra nos caligine quadam involvitur, non demiſſis ad nos ullis radiis, qui terræ proxima luce ita colluſtrarent.

A κλειομένων ἢ συμπιπτόντων ἀλλήλοις, αἱ περὶ τὰς ἐκλείψεις τε καὶ ἐξάψεις, ἢ ὑπὲρ τὸν λεγόμενον Ωκεανὸν ἄμπωτις, ἣν ταῖς περιόδοις τῆς σελήνης ἑπομένους ἐπομένως ἐξεύρον οἱ προσοικοῦντες. ταῦτα μὲν δὴ ὁ μέγας ἐξηλαμβάνετο Βασίλειος, ἐπιδεῖξαι θέλων τὴν φαινομένην αὐτῶν τὸ μέγεθος.

Σὺ δὲ ἀγαπητέ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις τοῦτο γίνωσκε, ὅτι πάντες μὲν οἱ λοιποὶ ἀστέρες ἴδιον ἔχουσι φῶς, ὃν ἐκεῖνοι δηλαδὴ τὸ αὐτοῖς καταμεμερισθὲν ἢ δοθὲν ἐκπέμπουσι, μόνη δὲ ἡ σελήνη φῶς οὐ κέκτηται ἴδιον. εἰ δὲ καὶ λέγωσί τινες ἀμυδρόν τι πάντως καὶ αὐτὴν φῶς ἔχειν, ἀλλ' αἱ αὐξομειώσεις πάντως αὐτῆς ἐκ τῶν μειουμένων ἀρκτοῦσι καὶ πλησιαζούσης, καὶ ἀμφίαυρος, ἐξ ἡλίου τοῦτο προσγίνεσθαι, καὶ τοῦτο ποιεῖν αὐτὴν συμπλοκῆς χάριν ἡλίου φάσεων. μάθοις δ' ἂν, ὅτι φῶς ἀλλότριον ἡ σελήνη ἐκδύεται, καὶ ὅτι τὸ μέρος ἑαυτῆς παρ' ἡλίου φωτίζεται. ὃ καὶ ἐκ τοῦτο εὐδηλον δηλονότι τὸν ἥλιον. καὶ δῆλον ἐκ τῆς ἐμπεπτώσης ἡμῖν ἡλιακῆς ἀκτῖνος. εἰ γὰρ ἦν ἴδιον, καὶ ἄλλο τι ἄλλως ἐπ' αὐτῆς ἀναλάμπεται, καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐξ ἡλίου πάντως ἀναλαμβάνομεν. εἰ δὲ καὶ καὶ τὸ σωμάτιον μέρος πάντη ἀναθρῶται ἀφώτιστον. ἀλλὰ τὸ ἀνώτερον ἑαυτῆς καὶ κάτω πρὸς ἥλιον ἐν τῇ τῆς συνόδου καιρῷ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος δίχεται καὶ τὸ φῶς, κατ' ὃ πρὸς ἥλιον ἀφορᾷ. ὅπου μὲν ἐκεῖ καὶ ἐν ταῖς παντελείοις ἐστὶ ἰδεῖν. ἀλλαχοῦ γάρ τὸ σελήνιον ἡμικύκλιόν ἀφορᾷμεν, ἅτε τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ διαμέτρου δυομένου ἀνωγάς. ὡς ἐντεῦθεν τὸ λειπὸν μέρος τῆ δίσκου, τὸ ἀφωτίς δηλονότι καὶ ἔπειτα, ἀκριβοῦσθαι ἀφώτιστον.

Ὅτι δὲ πᾶσα σύνοδος ἔχει, καὶ ὅτι ἐξ ἡλίου τὸ φῶς ἡ σελήνη διοικίζεται, σαφῶς ἄρα πᾶσα μάθοις τὰς ἂν ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς σελήνης ἐκλείψεων. καὶ πῶς ἔχουσι. καὶ ἕξεσιν οἱ φωτῆρες ἑκάστοι. μεταξὺ δὲ πάντα αὐτὰ τὰ σῶμα τῆς γῆς ἀπαρτήσει. αἱ ἡλιακαὶ τοίνυν ἀκτῖνες ὁρμῶσι μὲν ὡς ἴδος ἐμβεβαθῦναι, καὶ τῇ σελήνῃ δίσκῳ χορηγῆσαι τὸ ἐκλαμψιν. οὐ φθάνουσι δὲ ἀμοιρίαντι καταλαβεῖν, ἀπὸ δὲ μεσολαβοῦντός πως ἐ ἀντιφράττοντος τὴν τῆς γῆς, ὡς εἰκομεν, σώματος. ἐ μὰ μοι λέγε, ὡς εἴγε τοῦτο οὕτως ἔχει τὸν τρόπον, ἵνα τί μὴ καθ' ἕκαστον ἐξάμηνον ἡ τῆς σελήνης ἔκλειψις γίνεται; ἀνδ' γὰρ ἐπιπόνως ἴσχυ περὶ πάντ' ἴσιεν κατὰ τὸ πρὸ ὀνομασθῆναι σοι· καὶ πάντ' ἴσιεν συγγνωθι. οἱ γὰρ τὰ περὶ τοιαῦτα ἀχολαίνειν συνήθεσμοι τινὲς ἐκλειπτικὸς ὅπα καλαμίνης ἐν ταῖς συνόδοις ἐκλείψεις ἐξ ἀνάγκης ποιοῦνται. ἀνδ' γὰρ τὸ σῶμα μόνον ἐστὶ σελήνης, ὡς ἐπὶ τῆ ἁλίῳ, τὸ τε ἐ γῆς, ὡς ἐπὶ ἐ σελήνης, ἀντίφραξιν ποιῆσαι δύνανται, εἰμὶ πᾶν συνόδεσμος τις ἐκλειπτικὸς ἐκεῖσε ὁρᾶσθαι, ὡς ἄγαπατε.

Καὶ εὐρέως ἔκλειψις ἐπ' αὐτῷ ἐ λέγοιτο ἐ σελήνης. ὅτι γὰρ φῶς ἁλιακὸν ἀμφίεννυται, πάνυ πάλαι δι' ἐμῶν αἰνίσσεται, ἔφαμεν, ἀπεδείκνυτο. ἐπὶ δὲ τῇ ἁλιακῇ ἐκλείψει, ἀλλ' ἐπισκέπτεσθε λέγειν ἐμὰ θορυβῶ. οὐδ' γὰρ τὸ ἁλιακὸν ἐκλείψει ποτὲ φῶς· ἀλλ' ῥυτηρίζοντος ἐν τῇ ἐ συνόδου καιρῷ τῷ σώματος τῆ σελήνης, εἶτα περιγενομένου τυγχάνοντος, ἢ ὅπου ταῖς ἁλιακαῖς ἀκτῖσιν ἐπιπροσθοῦντος, ἀύπνῳ ἀφαλῶς ἡμῶν αὐτῶν ζόφῳ τελεσθέντα καθυπερβάλλεται, ἃ τε δὲ μὴ βαλλομένων αὐτῶν κατωθεν, καὶ φωτιζομένου τὸ περίγειον.

Εἰ δὲ καὶ τῶν ζητῶν μετὰ τῶν ἄλλων μαθεῖν, πῶς ἡ σελήνη μόνη, καὶ τίνι τρόπῳ μὴ χροῦσα φῶς ἀρχῆθεν ἴδιον, ἐξ ἡλίου τὸν δαπέζονται· εἰδέναι ὀφείλες, ὡς οὐκ ἄνωθέν τινα φασὶν ὁ δημιουργὸς καὶ κτίστης πάντων Θεὸς, νῦν καινοτομίαν τοιάνδε εἰσηνεγκεῖν, ἀλλ' ἵνα ῥυθμὸς καὶ τάξις ἐσταθῇ τῇ κτίσει, καθάπερ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην, ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου· καὶ ἵνα παιδαθῶμεν ἐν τούτῳ καὶ ἡμεῖς κοινωνεῖν ἀλλήλοις καὶ μεταδιδόναι, ἀναγκαίως τε τῇ γινομένων μυθῶ, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι, καλῶς ὑποτάσσεσθαι.

Πρὸς τούτοις δὲ ἕτερον ἡμῖν ὑπομφαίνει παράδοξον ἡ σελήνη ἐκλείπουσα, ὡς ὁ θεόπτης φησὶν Ἀναστάσιος· καθάπερ γὰρ αὖτη ζόφῳ καθυποπίπτουσα μεσολαβούσης τῆς γῆς, ἀφιστᾶσθαι τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὑποτρέφουσης, οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία μεσολαβούσης τῆς ἁμαρτίας σκότος ἐμπίπλασα, καὶ ἀποτροφῇ πάσης τοῦ νοητοῦ ἡλίου. καλῶς οὖν εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος· πάντα εἰς Χριστὸν ἀποτετύπωται. ὅτι δὲ ἡ σελήνη ἄντικρυς τῆς ἐκκλησίας εἰκόνα φέρει, ἀσαφῶς ὁ αἰθυκτὸς ὕπνος ἄλλος τῷ νοητῷ ἡλίῳ, αὐτὸ δηλαδὴ τῷ Χριστῷ, ἢ προφὴν Ἀββακοὺμ ἄκρως λέγουσης· ἐπήρθη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆ. κατὰ δὲ τὰ πιστῶς ἐξηγούμενον μέγας Κύριλλος, ἡ ἐκκλησία πρότερον ἐν σύγχυσι ἐτύγχανεν, ὅτε τοῖς δαιμόσιοις λατρεύουσα. ὕστερον δὲ τῷ νοητῷ ἡλίῳ ἐσταυρῶσθαι ἐν τῇ σαυρῷ, ἐν ὀνειδίσμοις γέγονε πρὸς αὐτὸν ἐπιστραφεῖσα τὸν Κύριον. ἢ τοῦτο δηλοῦσιν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὅτως εἰπὼν ὅταν ὑψωθῶ, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τῇ μὲν πᾶσι μὴ ἐκλείπειν ἡ ἄλως καὶ ἡ σελήνη συγχωρεῖται, ἡ ποιεῖν δὲ ὅσον ἢ ἐφ' ἑαυτοῖς ἀποτελοῦσιν αὐτὰ δηλονότι ἀνοσα, κρίνεσθε παιδευόμενα, ὅτι πᾶν τρεπτὸν ὑπὸ Θεοῦ. τῇ ποιεῖν μὲν οἱ ἀστέρες ἐκ τῆς αὐτοῦ συμπαθείας * τοὺς λόγους μετέχοντας. κατὰ τοῦτο τοίνυν ὁ θεόπτης ἔλεγε Μωσῆς. τῇ ἔθετο ταῦτα εἰς σημεῖα, ἢ εἰς καιρούς, ἢ ἡμέρας, ἢ εἰς ἐνιαυτούς. διὰ δὲ αὐτῆς ποιεῖσθαι ἡ τοιαύτη τοῖς χρώμασιν ἀναγγέλλοντας, εἴτ' τε χειμερινὸν ἢ αἴρος κατάστασιν, τῇ ἢ εὐδιεινὸν σημαινόμενα. δι' αὐτῶν αἱ τροπαὶ, δι' αὐτῶν οἱ καιροὶ, ἤγουν δηλαδὴ, θέρος, μετόπωρον τῇ χειμών. ὁ γὰρ ἥλιος ἢ ζωδιακὸν ἁρμα διοδεύων κύκλον, τῇ ποτὲ μὲν τῇ καρκίνῳ παραγενόμενος, ποτὲ δὲ τῇ ζυγῷ, τῇ ἄλλοτε πάλιν ἐν τῇ αἰγοκέρῳ, τὰς ἡλεκτροθείσας πέντε ἐποίησε τροπάς. δι' αὐτῶν αἱ ἡμέραι, δι' αὐτῶν οἱ ἐνιαυτοί. τῇ δὲ ὁρατῷ συμπεριφορήμενος ὁ ἥλιος ποιεῖ τὸ νυχθήμερον. ἰδίᾳ δὲ ἑαυτῷ ποιούμενος δίοδον, τῇ ἀπὸ ζωδίου μεταβαίνων εἰς ζώδιον, ἢ ἐνιαυτὸν ἐκπληροῖ. ἐνιαυτὸς δὲ ἀδὺ ἄλλο ἐστὶν, ἀλλ' ἀπὸ ἢ αὐτῆ ἐν ἰσῳ σημείῳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατάστασις.

Ταῦτα δὲ πάντες ὡς ἄξιον ἀγνοεῖν τοὺς πιστούς. ἐστιῶθω δὲ ὁ ἄφραστος τῇ Θεῷ σοφίᾳ καταλαμβάνεται ἐν δυνάμει. τὰ δὲ ἄφραστα αὐτῆ, καθὰ φησι Παῦλος, ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. τοιγαρ

Quod ſi etiam cognoſcere cupis inter alia, qui fiat, ut luna ſola primo in rerum exordio lucem nullam propriam conſequuta, commodatu eam a ſole capiat: ſcire debes, non hoc propterea novo quaſi quodam more factum divinitus, quod opifex & creator ille univerſitatis hujus aliam lucem nullam haberet: ſed tum uti concinnitas & ordo quidam creatis indereetur, quemadmodum Damaſcenus ille Joannes ait; qui ordo inter ſuperiorem & inferiorem conſiſteret: tum uti nos etiam eruditemur, debere nos invicem alios cum aliis noſtra communicare, nec quidquam eorum, quæ ſunt, ſcrupuloſe perquirere, ſed in omnibus præclare noſmet ſummittere. *Damaſcenus.*

Præterea quoddam aliud quoque novum nobis luna deficiens indicat, quemadmodum vir divinus Anaſtaſius tradit. Quemadmodum enim a tenebris illa occupatur, ob interjectam terram, quæ ab ea radios ſolares avertit, ſic etiam Eccleſia peccata interveniente tenebris involvitur, propter averſionem ſolis illius intellectilis. Idcirco præclare dictum a Paulo: Chriſti figuras omnia repræſentare. Lunam quidem Eccleſiæ referre imaginem, & conſimiliter ſolem hunc ſenſilem ſolis illius intellectilis, qui Chriſtus eſt, de vatis Abacuci verbis intelligas licet, qui ait: Sol elevatus eſt, & luna ſtetit in ordine ſuo loco. Nam eccleſia, quemadmodum interpres horum verborum magnus ille Cyrillus inquit, prius erat in confuſione, quum malos genios coleret. Verum ubi deinceps intellectilis ille ſol in crucem elevatus eſt, ſuum in ordinem rediit, ad Dominum converſa. Significare voluit hoc ipſe Chriſtus, quum diceret: quum ſublatus fuero, tunc omnes ad me trahan. *Anaſtaſius. 2. Cor. 10. 11. Habacuc. 3. 11. Cyrillus. Joh. 10. 32.*

Et animadvertito, dilecte fili, non tam propterea, quæ diximus, permittere Deum, ut ſol atque luna deficiant: quam ut hæc ſidera religioſe colentium amentiam coarguat, & nos erudiat, ut eſſe omnia mutationibus obnoxia ſciamus. Quicquid autem mutationibus obnoxium eſt, minuen eſſe nequit. Hujuſmodi quædam per ea quæ ſideribus accidunt, homines rationis compotes docentur. Idcirco ſpectator ille Dei Moſes inquit: Conſtituit ea in ſigna tempora, dies, annos. Prout enim vel hoc vel illo modo columna obtuntur, aut turbidam, aut ſerenam aeris conſtitutionem fore notamus. Per ea converſiones anni temporum, ipſaque tempora efficiuntur, nimirum ver, æſtas, autumnus, hyems. Etenim ſol circulum illum, quem Zodiacum vocant, ſenſim percurrens: dum modo in Cancro ſertur, modo in Libra, modo in Capricorno, vices illas anni temporum quatuor indicatas efficit. Per eadem & dies efficiuntur, & anni. Nam ſua cum cælo ſol circumvectus, nocturnum diurnamque ſpatium abſolvit. Idem itinere ſuo peculiariter abſoluto, deque ſigno ad ſignum commeans, anni ſpatium perficit. Annus enim aliud nihil eſt, quam ab uno eodemque ſigno ad illud ipſum ſolis reverſio. *Edit. Pariſ. pag. 23. Gen. 1. 14.*

Hæc omnino religioſis hominibus ignota eſſe non debent. Nam de his ſapientia poteſtatique Dei, quæ oratione nemini exponi poteſt, percipitur. Etenim quæ ſunt ejus inſpectabilia, quemadmodum Paulus ait, ea de mundi creatione, dum conſideantur per opera, perſpiciuntur. Propterea damnabiles illos ait eſſe Maximus, quicumque *Quamobrem hanc cognoſcenda. Rom. 1. 20.*

per cognitionem universitatis rerum ad causſam ipſius universitatis ſeſe quaſi manuducere nolunt. Quum autem dicit auditis, Conſtituit ea in ſigna & tempora: ſimul adverte, quid a Baſilio tradatur. Nam in concione de ſex dierum operibus numero ſenta, hujuſmodi quædam de ſidcrum obſervatione prolata. Obſervationes luminarium ad vitam humanam ſunt neceſſariæ, niſi quis ultra modum & curioſius, quam par ſit, eorum ſigna perquirat. Nam multa de tempeſtatibus pluviis hinc cognoſcere licet, multa de ſiccitatum ventorumque concitatione, vel particularium, vel univerſalium, vel vehementium, vel lenium. Nimirum ea iis, quæ ſol oſtendere conſuevit, unum ab ipſo Domino traditur, quum ait: Tempeſtas erit, quia triſte rubet cælum. Quum enim exhalationes quadam cum caligine ſurſum tendunt, obſcurantur radii ſolis, ac ſol ipſe carbonis inſtar rutilans ſanguinique conſimilis apparet, ſpecicm hanc in oculis efficiente aeris craſſitie. Sic quoties luna caliginoſis ab humoribus circumdatur, vel aquæ pluviæ copiam in aere, vel auſtri commotionem vehementem minatur. Solem cum areæ (quas vocant) ambiunt, * accidentium quorundam aeris ſigna exiſtunt. Itidem virgæ, quæ Iridis colorem imitantes in nubibus rectæ conſpiciuntur, imbres ac tempeſtates immenſas, vel omnino mutationem aeris diuturnam portendunt.

Multa præter hæc imangeſcente vel decreſcente luna obſervarunt harum rerum ſtudioſi, de quibus colligi quædam indicia poſſunt; quod cum ejus ſideris formia aer quoque terræ vicinus commutetur. Nam ſi tenuis putaque ſit die tertio, ſerenitatem durabilem pollicetur: ſin verſus extremitates craſſa & ſubrubeſcens, vel aquam e nubibus copioſam, vel auſtri concitationem fiarum minatur. Ignorat autem nemo, quantum harum rerum indicatio vitæ humanæ utilitatis adferat. Nam & ii, qui navigant, ad ſidera reſpicientes, rectum iter inſtituunt, eorumque ſirus rationem habentes navigium dirigunt. Quum enim ſic comparata ſit aquarum natura, nulla reſtent ut in eis veſtigia, quibus animadverſis itinera mari facientes citra dubitationem progrediantur: propterea Deus illis, qui ampla trajiciunt maria, ſitum aſtrorum conceſſit, tamquam marinarum ſemitarum veſtigia. Ac de his quidem hæc ſanctorum patrum eſt ſententia.

Verum alii quidam dictum illud Moſaicum, quod indicatum a nobis eſt, enarrantes, per ſiderum commiſtionem atque diſtantiam univerſas res humanas adminiſtrari regique tradunt, proſperitatem & adverſam fortunam indidem deducentes, adeoque ſimpliciter omnia, quæcumque ſingulos in dies vitæ mortaliam accidunt. At noli tu committere, dilecte fili, ut hujuſmodi cogitationibus fidem habeas: niſi vella ob eam cauſſam iniqua deprehendi ſidera, ſiquidem alios ſcortatores efficiunt, alios adulteros, alios homicidas & prædones. Quinetiam ante ipſa ſidera Deus eorum opifex iniquas repertretur, qui gehennam ignis & tenebras extremas peccatoribus minatur. Non eſt autem hoc verum, non eſt. Quippe ad imaginem Dei conditus homo, quum ſulmet ipſius ſit compos, nec fato, nec ſideribus

Baſilius de ſiderum obſervationibus.

Matth. 16. 3.

Halo circa ſolem.

* patella omiſit. Edit. Pariſ. pag. 26.

Reſpectus fidelium nautis neceſſarius.

De aſtrologia.

Μικρὰ δὲ καὶ περὶ σελήνης αὐξανομένου ἢ λήγουσαι αἱ τῶν ἐχολακώτων ὑπομνήσαι σημειώσεις, ἃς τῶ περὶ γῆν ἀέρος ἀσαγκαίως τοῖς χρήσασιν αὐτῆς συμμεταβαλλομένω. λεπτὴ μὲν γὰρ ὖσα περὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐκ καθαρᾶς, καθυρὰν εὐδίαν καταπαγγέλλεται παχεῖα δὲ καὶ αἰρώδης φαινομένη, ἢ ὕδωρ λάβρον ἀπὸ νεφῶν, ἢ νότου βιαίαν κίνησιν ἀπειλεῖ. τὴν δὲ ἐκ τῶν σημείων ὅσον τῆ βίῳ παρίσχηται τὸ ὠφέλιμον ὑδοῖς ἀγνοεῖ. ὅρα γὰρ ὅτε οἱ ναυτιλλόμενοι πρὸς γε τὰς ἀέρας ὁρᾶσιν τὴν ἀκριβῆ τρίβον ἀδύνατε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ δίκτυα τῆ ὑδατων ἡ φύσις ἴχνη, οἷς οἱ ὁδίται προσίχοντες, ἀναμφίβολον τὴν πορείαν ποιοῦνται, δέδωκε ὁ Θεὸς τοῖς μακρὰ πλεῖν θέλουσι πλάγιον ὥσπερ ἴχνη τῆ θαλαττίων τρίβων, τῆ ἀέρων τὴν θέσιν. ἢ οὕτω μὲν περὶ τῶν τοῖς ἁγίοις πατράσι δοκεῖ.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ῥηθὲν παραμυθούμενοι Μωσαϊκὸν ῥητὸν, ἐκ τῆς τῶν ἀέρων συγκράσεως καὶ διαστάσεως λέγωσι τὰ καθ' ἡμᾶς πάντα διοικεῖσθαι καὶ διεξάγεσθαι. εὐπραγίαν τε καὶ δυσπραγίαν ἐπεῖσθαι καταγωγὴ ἐκ ἁπλῶς ὅσα τῆ βίῳ καθ' ἑκάστην ἀφορδοκήτως συμπίπτειν. ἀλλὰ μή σύ γε, πάνυ ἀγαπημένε, πιστὸς ἔλως ἀπάρχῃ πείθεσθαι λογισμοῖς, εἰ μὴ βούλει τοὺς ἀέρας ἑταίρους ἀδίκους ἐφίστασθαι, εἰ γε τοὺς μὲν ποιοῦσι πόρνους, τοὺς δὲ μοιχοὺς, καὶ ἄλλως πάλιν φονέας καὶ ἁρπαγας. ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἀέρων αἰτῆς ἂν ἃ ποιεῖς αὐτὸν Θεὸς ἄδικος ὑφεῖσθαι, γίγνεσθαι πυρὸς τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἀπειλῶν ἢ σεισμὸς ἐξώπιστον. ἀλλ' οὐκ ἔστι πᾶν, οὐκ ἔστι· ἀνεξούσιος γὰρ ἂν ἡ καὶ εἰκόνα Θεῦ γε-

γενημένος ἄνθρωπος, ἁμαρτήσῃ κατ' ἄστρων οὐχ ὑ-
πόκειται. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν τοῖς μὴ κατ' γνώμην ἁμαρτάνουσι πῦρ ὁ Θεὸς κατέπεμψεν.
Ὅτι δὲ βλασφημία ἐστὶν εἰς Θεὸν τὸ νομίζειν ἐξ ἀ-
στέρων γίνεσθαι τὰς μὲν τῶν ἀνθρώπων φονὰς, τὰς δὲ
πάλιν ἅρπαγας, ὁ κορυφαῖος Πέτρος ἀεὶδάλως τοῦτο δι-
δάξει σε φάσκων. Καὶ γὰρ περὶ γενέσεως διε-
λεγόμεθα, τῷ παιδὶ φησὶ τοῖς ἄλλοις ἔλεγε. ἐγὼ μὲν ἀ-
στρολογίας ἔμπειρος οὐκ εἰμὶ, ὅτι τῶν γένεσιν ἀπ'
ἄστρων κατὰ γένεσιν ἐπιστήμης ἀναπτύσσειν. ἄλλῳ δὲ
τρόπῳ δύναμαι ἐπιδεικνύειν, ὅτι καὶ κατ' ἀστέρων διοι-
κοῦνται τὰ πράγματα. ἕκαστος γὰρ τῶν ἃ πράττει
τιμῆς ἢ κολάσεως τεύξεται. ἁμαρτάνουσιν οὖν οἱ
γένεσιν εἰσάγοντες αὐτὸν τὸν τὰ πάντα δημιουρ-
σαντα Θεὸν βλασφημοῦντες. ἐπὶ τούτοις γὰρ τὸ
γέροντος εἰπόντος, ὅτι βλασφημεῖν ἐστὶ τὸ λέγειν,
ὅτι τὰ πάντα γένεσι ὑπόκειται; ἢ πάνυ ὁ Πέτρος
ἔλεγεν. εἰ γὰρ πᾶσαι αἱ τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίαι
ἐξ ἀστέρων γίνονται, οἱ δὲ ἀστέρες ὑπὸ Θεοῦ
πάντα ποιοῦντος ἐπέχθησαν, ἵνα πάντων χαλεπῶν
κακοπλεκτικοὶ γένωνται, ἅπαντα λοιπὸν αἱ
ἁμαρτίαι εἰς αὐτὸν ἀναφέρονται, τὸν τῶν γέν-
σιν ἐνδύντα τοῖς ἄστρασι. Καὶ τὸ μὲν τοῦ κο-
ρυφαίου τοιοῦτον. Ὅρα δὲ καὶ τί φησιν ὁ μέγας
Βασίλειος ἐν τῷ περὶ φυσικῶν ἔστιν λόγῳ αὐτοῦ.
τὸν γὰρ ἀστρολογικὸν τρόπον ἐπὶ μέσον παράγων,
καὶ ὅπως ἔχει μεθόδου καταξιώσων, ὕστερον ῥᾳδίως
διήξεσιν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς λογισμοῖς πολὺ μὲν
τὸ αὐτόπτον, πολυπλόκιον δὲ τὸ ἀσεβές. τίνος
ἕνεκεν; ὅτι οἱ κακοποιοὶ τῶν ἀστέρων τὰς αὐτῶν ποιο-
τείας ἐπὶ τὰ ποιήσαντα αὐτοὺς τὰ αἴτια μεταθέσιν.
ἔπειτα, εἰ τῶν περὶ κακίαν καὶ ἀρετὴ ἐνεργημάτων
οὐκ ἐν τῷ ἐφ' ἡμῖν εἶναι αἱ ἀρχαὶ, ἀλλ' ἐν τῇ γενέ-
σεως αἰ ἀνάγκαι, πάντες μὲν οἱ νομοθέται τὰ πρακ-
τέα ἡμῖν καὶ τὰ φευκτέα διορίζοιτες. ἡ μὲν γὰρ τῶ κλέπτε
τὸ ἀδίκημα, ἀλλὰ τῶ φονεύσῃ, ἦγε ἀλλ' βλαμμένῳ διωκτέ-
λιῶ κρατεῖν ἢ χειρός. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν. ἀν-
τεξούσιος γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τῇ κατ' αὐτὸν παρὰ τοῦ
Θεοῦ. ἐφ' ᾧ γένεσι καὶ ἄστρασιν οὐχ ὑπόκειται. Τοῖς
μὲν τὸ προσπταίειν ὁπωσδήποτε καθ' ἁμαρτίαν,
ὡς εἴρηται, τῇ συγγνώσεως ἄξιον ἦν, ἡμῖν ἐπιφέρει
μᾶζογας, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησίν. Καὶ γὰρ
ἐν οἷς ἐξέθετο λόγοις περὶ ἁμαρτάνης ἐκ παῖδ διδάξε-
σι. Τοῖς μὲν οὖν ἀνάγκη κατηχουμένοις συγγνώσκειν
εὐδαιμον. Κἂν γὰρ ὑπὸ δαίμονος τις ἐσοχλούμενος ἢ
ἐχιτῶνα διαῤῥήξῃ ἢ ἱμάτιον, ἢ πληγὰς ἐπενέγ-
κῃ, ἢ μόνον ἢ κολάζομεν, ἀλλὰ τῷ ἐλεῶμεν, τῷ συγ-
γινώσκομεν. τί δήποτε; ὅτι οὐκ ἐπροαιρέσατο, ἀλλ'
ἃ τῶ δαίμονος βία τοῦτο ἐφγάσατο. ὥστε εἰ καὶ τὰ
ἄλλα ἁμαρτήματα ἀπὸ τῆ ἀνάγκης ἦ κῇ ἁμαρτά-
νειν ἐγίνετο, συνέγνωμεν ἂν. ἐπειδὴ ἴσμεν, ὅτι
οὐκ ἔστιν ἀνάγκη, διὰ τοῦτο οὐδὲ συγγινώσκομεν. εἰ
γὰρ ἀνάγκη τὰ ἁμάρτηματα ἐδίδοτο, τίνος ἕνεκεν ἢ
σὺ κἀκεῖνον κολάσεως μαστίζεις; διὰ τί τὸν γυναῖκα μοι-
χεύθεισαν οὐ κτείνεν ἕλκεις; ἵνα τι δὲ καὶ ποινὰς
πράττεσθαι κελεύεις; δῆλον ὡς ἐστὶ δεδογμένον, ὅτι τῷ ἁμαρ-
τάνειν, ὅτι τύχῃ, ὅτι γένεσις, ὅτι δρόμοι ἀστέρων τὰ
καθ' ἡμᾶς διοικεῖ. Εἰ γὰρ τοῦτο δόγμασιν, τίς χρεία
λοιπὸν πόνων ἢ ἱδρώτων πρὸς τὸ κατὰ φυσιν; εἰ
ἁμαρτεῖ τις γενέσθαι κακὸς, κἂν μυρία πλαυ-

esse subjectus potest: quod si locum haberet, non Deus præter animi sententiam peccantibus ignem atque tenebras minatus fuisset. Et fieri sane convicium Deo, quum quis existimat per sidera quosdam homicidas effici, quosdam raptores, summus ille Petrus, ad Fautum scribens, te docebit. Nam de natalitio sidere differens, hæc inter alia profert: Equidem astrologiæ non sum peritus, ut nativitatem ex ipsa de natalitio sidere scientia refellere possim: verum alio quodam modo possum demonstrare, res humanas a providentia gubernari. Nam quisque pro eorum, quæ agit, ratione vel honorem vel pœnam consequetur. Quamobrem errant, qui natalitium sidus introducunt, ipsum opificem rerum omnium Deum convicio quodam incessentes. Quibus in verbis quod hic senex ait, convicium in Deum esse, dicere cuncta natalitio sideri esse subjecta, perquam egregie dicitur. Nam si omnia mortalium peccata ab astris oriuntur, astra vero divinitus ordinata sunt, ut ea efficiant, & omnium malorum ab ipsis origo proficiscatur: restat omnium peccata ad Deum referri debere, qui natalitiam illam vim sideribus indiderit. Hujusmodi sunt, quæ summus ille vir protulit. Præter hæc vide, quid magnus ille Basilius in oratione sexta, quæ est de luminaribus, dicat. Nam artem astrologicam in medium proferens, & quæ sit ejus methodus explorans, ad verbum hoc modo loquitur: In hisce ratiocinationibus magna inest stultitia, & major etiam impietas. Quamobrem? quod malefica noxiaque sidera pravitatis suæ causam in auctorem suum transferant. Deinde si tam virtuti, quam vitiis consentaneorum actionum principia non sunt in nostra potestate, sed a necessitatibus siderum natalitiorum pendent: supervacanei sunt legumlatores, qui agenda fugiendaque nobis definiunt. Nullum est enim vel furis delictum, vel homicidæ, si ne volens quidem continere manum poterat. Sed non est hoc verum, non est. Quippe suæ sponte est homo, quum ad imaginem Dei sit factus: quo fit, ut neque nativitati certæ, neque sideribus subjectus sit. Quia etiam quoquo modo delinquentibus fato quodam, ut dialmus, æquum esset ignoscere, non adhibere verba, quemadmodum Chrysostomus ait. Nam in orationibus, quas habuit de Fato, hujusmodi quædam tradit: Iis, qui necessitate coguntur, ignoscere solemus. Etenim si quis a malo genio vexatus vel tunicam nostram laceraverit, vel nos verberibus adfecerit, non modo non punimus eum, sed etiam miseramur, veniamque largimur. Quamobrem istuc? quia non electionis, sed mali genii vis ea designavit. Quo fit, ut si quidem alia quoque delicta de necessitate fati provenirent, ignoscendam eis omnino foret. Nam si necessitas res nostras constrictas tenet, quamobrem servum tuum aliquid suffuratum verberas? quamobrem adulteri ream uxorem in jus rapis? quamobrem turpia designans pudore afficeris? De his perspici facile potest, neque fatum, neque fortunam, neque nativitatem, neque cursum siderum res nostras gubernare. Nam si hoc largiamur, quid porro necesse fuerit adhibere labores atque sudores, ut a vitiis immunes simus? Siquidem fato decretum est, fore aliquem malum: etiamsi molestias infinitas suscipiat, malus erit. Vel potius di-

Petrus ad Fautum. Edit. Paris. pag. 27. Basilii locus. Chrysostomi locus. pag. 28.

ei malus nequaquam debet, qui a neceſſitate ad hoc impellitur. Quod ſi etiam bona valetudo atque morbi a fato pendent, ſupervacaneæ ſunt opum impenſæ, ſupervacanea medicorum acceſſio, ſupervacanea deniqae victas ratio, quam morbo aliquo laborantes accurate ſervant. At quam hæc ſupervacanea non ſint, (quo enim pacto id dici poſſit? quum magnam ea his utilitatem percipi conſpiciamus) jacet hæc de Fato fabula, jacet omnis de natalitio fidere oratio. Non enim homines ulli neceſſitati ſubjecti ſumus, ſed potius electionis libertate, ac voluntatis arbitrio divinitus ornati. Nam ſi non eſt ſuæ ſponte atque juris homo, reſtat eum oe quidem ad imaginem Dei creatum eſſe. Quo enim pacto ſimulacrum naturæ illius imperatricis eſſe poſſit, ſi hac in parte diſcreper ab exemplari principe? Quippe conveniebat atque par erat, ut id, quod per omnia conformatum ad ſimilitudinem numinis eſſet,

G. Myſſenus.

quemadmodum Nyſſenor antiſtes ait, in natura ſua poteſtatem agendi arbitrarii ſuo haberet, imperioque neminis pareret. Itaqua multis probatum, minime nos alicujus natalitii fideris, quæ complurium eſt opinio, neceſſitate ligari. Nam cæteroqui nulla re nos ratione ornati a brutis animantibus differremus, quorum uſt arbitratu alienos, quo viſum alteri fuerit, duci: quum rationis atque mentis participr natura, ſi libertatem voluntatis amittat, etiam beneficio facultatis intelligentis ſpolietur. Quis enim mentis uſur ei fuerit, ſi a fati neceſſitate ducatur, & ab ea quaſi protrudatur & impellatur ad actiones? Ac de his quidem hactenus. Tu vero, dilecte ſi-

Pertur. monſtroſi nem ab aſtris efficiantur.

li, ſi quando etiam videris infantem vitiatum ex alvo matris egredi, qui vel biceps, vel quadrupes ſit, quemadmodum

** Theophanes.*

* Mauricio imperante accidit: noli exiſtimare, non bonis ſiderum adſpectibus ejuſmodi conformari, quemadmodum exiſtimavit olim Hermes ille, qui magno eſt apud

Hermes.

Græcos in honore. Potius magno Athana-

Athanaſius. Chryſoſtomus.

ſio, & Joanni Chryſoſtomo, cæteriſque patribus fidem habe, qui de homine a nativitate cæco, & altero a nativitate claudo diſſerentes, cauſſam harum rerum ad effectricem vitæ naturam ipſam referunt, non contrarios quoſdam ſiderum ſitus. Et eſſe naturam horum cauſſam, perſpicuum eſt maaime. Nam omnia ſua quadam ratione facere conſuevit, quemadmodum magnus ille Baſilius ait, & *** veluti gallinæ, hoc ipſum clare teſtantur. Videmus enim nonnumquam ea ovis provenire pullos cum alis quatuor, iremque pullos quadrupedes. Ejus rei cauſſam quotquot ignorant, admiratione maaima percelluntur: idemque non raro etiam viris a ratione non deſtituris oſuvenit. Hoc modo videre nonnunquam eſt ſerpentem bicipitem, aliaque talia, plena ſane admirationis: quorum tu cauſſa perturbari nolito, neque noxiorum ſiderum radios bele excogites. Sine vanis illi opinionibus deſipiant. Nam horum omnium perſpicua cauſſa eſt. Quod ſi neque gemelli, neque trini fœtus uno partu ſimul ederentur: dici aliquid abs te poſſet. At quam modo non cottidie videas id fieri, nihil omnino novum eſt, ſi gemelli conglutinati, ac non ſejuncti nonnumquam ex alvo materno prodeuot.

Baſilius. Apud nos ovis incubantes domeſticæ Gallinæ.

Edit. Pariſ. pag. 29.

Poſſe aliqua prædici.

Cæterum aliquid prævidere, deque ſignis quibuſdam id, quod futurum ſit obſcuriuſcule conjectari nos poſſe, citra contradictionem omnem fatemur. Nam in re-

Α πορῇ, ἀπὸς ἔσαι. μᾶλλον δὲ ὁ κατὸν δεῖ τῶν εἰπεῖν, ἢ ὑπ' ἀνάγκης πρὸς τὸν αἰθέμενον. Εἴπερ ὑγεία ἢ ἰσσις νῆς ἐμαρμένης ὕρπται, περιττὰ ἦν χρημάτων τὰ ἀναλώματα, περιττὴ ἦν ἰατρῶν ἡ ἔισοδος, περιττὴ δὲ ἢ ἦν νοσούντων διαίτης ἀκρίβεια. ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ περιττὰ ταῦτα, πῶς ἦν, εἴγε ἢ πολλὴν ὁρῶμεν τὴν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν; αἴχεται μὲν ὁ τῆς εἱμαρμένης μῦθος. οἴχεται δὲ καὶ ὁ τῆς γενέσεως λόγος. ἀδήμιτα ἦν ἀνάγκη τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπόκεινται. τινί μηται δὲ μᾶλλον αὐτεξουσίως ἐλεύθερία καὶ αὐτεξουσιότητι. εἰ γὰρ μὰ αὐτεξούσιος ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ κατ' εἰκόνα Θεῦ παρέχθη λοιπόν. πῶς ἢ γὰρ εἰκὼν ἂν εἴη

Β τῆς βασιλικῆς φύσεως, κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀνισόπτα φέρων πρὸς τὸ ἀρχέτυπον; ἔπρεπε γὰρ τὰ ἦς πάντων πρὸς τὸ θεῖον ὁμοιοῦσθαι, ὡς ὁ Νύσσης φησὶ, τὸ τῇ φύσει κεκτῆσθαι τὸ αὐτεξούσιον καὶ ἀδέσποτον. Διέδεκται ἴνα τῶν ἄλλων, ὅτι γενέσεως ἀνάγκη κατὰ ἦ τῆς πλανώσης ὑπόληψιν οὐ δεδίμεθα. Κατ' οὐδὲν ἂν ἡμεῖς οἱ λόγῳ πνιμμένοι τῶν ἀλόγων ζώων διενηνόχαμεν. τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶ τὸ ἀλλοτρίῳ βουλήματι πρὸς τὸ δοκοῦν περιάγεσθαι. ἃ δὲ λογικὴ τε καὶ νοερὰ φύσις, ἐὰν τὸ κατ' ἐξουσίαν ἀπόθηται καὶ ἦ χάρις τῷ νοερῷ συνεπώλεσεν. οἷς νέ καὶ γὰρ χρῶνται τῇ διανοίᾳ τῇ τῆς εἱμαρμένης ἀνάγκῃ πειθομένη, ἀφικέσθω

C ἐπὶ τὰ πρακτέα παρωθουμένη; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ τοσαῦτα. Σὺ δὲ ἀγαπητὲ εἴ που καὶ βρέφος ὄψει ποτὲ συσειομένον ἐκπίπτον τῆς μήτρας, εἰ τύχη διάφαλὸν, ἢ τετράπουν, ὡς ἐπὶ Μαυρικίου βασιλέως, μὰ χρήμασιν ἀγέρας ἐκ ἀγαθοῖς τὰ τοιαῦτα ἐμπλάττεσθαι νόμιζε, καθάπερ ἐδόξε ποτὲ καὶ παρ' Ἕλλησι τιμωμένῳ Ἑρμῇ. πείθου δὲ μᾶλλον τῇ μεγάλῃ Ἀθανασίῳ, τῇ τε χρυσορρήμονι Ἰωάννῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἁγίοις πατράσι· περὶ γὰρ τὴ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, καὶ τὸ ἐκ γενετῆς χωλοῦ, τὸν λόγον ποιοῦμθοι, νέω ἐμπλάττουσαν τοῖς γνιάσιοις φύσιν,

D οὐ μὰν ἐναντίους κρυπτισμούς. Ὅτι δὲ ἡ φύσις ἦ ποιούτων αἰτία σι . . . ἄπαν ἐστ. Καὶ γὰρ ἀεπὰ τὴν ἐαυτῆ ἀκολουθίαν εἰωθε τὰ πάντα ποιεῖν, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ἦ αἱ παρ' ἡμῖν ἐπαύζουσαι κατοικίδιοι ἄρνιθες μαρτυροῦσι πᾶσι σαφέσατα. ὁρῶμεν γάρ ἔξεν ὅτε ἐκ ἦ ὠὸν ἐκπίπτοντα τετράπτερυγα γίννεται ἦ τετράποδα. Ε τοῖς μὲν ἀγνοοῦσι τὴν αἰτίαν ἐκπλῆξιν ἐμποιεῖ τὰ τοιαῦτα πολλῶν· αὐκ ἔων δὲ ἦ τῆς λόγου μυήσεως· τούνῳ μέντοι τῇ τρόπῳ διάφαλον ἔφη ἰδεῖ τίς ἂν, ἦ ὅσα τοιαῦτα πλήρη νυγχάνοντα θαύματος. ἀλλὰ μὴ σύγε διαπράττου πάνυ ἔπακε, μηδὲ καινοτομῶν ἀέρων ἀκτινοβολίας ἐπὶ πᾶσι παρείσαγε. ἄρας ἐπὶ μανίαις ματαιάζων αὐτὸς. ἐπὶ πᾶσι γὰρ τούτοις ἡ αἰνία σαφής. εἰ μὲν ὑκ ἐτέκνωσε βρέφη δίδυμα τὴ καὶ τρίδυμα, εἶχες ἂν νι ἐ λόγου. ἐπεὶ δὲ καθ' ἑκάστην τοιαῦτα ὁρᾶς, καινὸν πάντως οὐδὲν, εἴγε συγκολλήματα τὰ δίδυμα, καὶ διῤῥαμένα πολλάκις τῆς μήτρας ἐκπίπτει.

Προγινώσκειν μὲν ὖν, καὶ ἀμυδρῶς τὰ μέλλοντος ἐκ τινων σημείων καταυγάζεσθαι, ἀναντιλογίας καὶ ἡμεῖς τῦτο καταθέμεθα. οὐδὲ

ὃ ἐπὶ φρόνιλος ὕπω πράγματιν ἀντιπίπτον ἐπιπλέον
ἰχύωμεν. οἱ δὲ ἀμαρτὸν τὸ παραδείσῳ ὁ ἄνθρωπος,
εἰ καὶ δόδιν αὐτῷ προφητικὸν χάρισμα πάντων ἀ-
πολεσεν, ἀλλ' οὐ φρενὸς αὐτὸν ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς
τῆς ἀνοήτου κτίσεσι πόλεμον παραβάλλεσθαι. ὁ γὰρ καὶ
σημεῖά τινα δίδωσι τῷ φοβερὰν ὄντως, ὅταν ὅτι τὰ
μέλλοντα, κρίνεσθαι ἑαυτὰ πιεζοτοιεῖσθαι ἀσφάλει-
αν. καὶ τί χρὴ πάλαι λέγειν; οἱ ἐν τῇ αἴρει φαινό-
μενοι κομῆται λόγῳ μὲν φυσικῷ συνίστανται, δαί-
μονες δὲ ἔμφρονες Βασιλεῖ, ἢ καὶ προσώπῳ ὑπερφυῶν κα-
τεγγέλλουσιν, ὡς ὁ μέγας ἔφη καὶ ἀρχιφάντης Βα-
σίλειος· ἀλλὰ καὶ ἀνέμων, ἔστιν ὅτε αἴσιμα οἱ τοῦτοι
δηλωτικοί, οἳ καὶ δοκοῦσι μὲν εἶναι ἀέρες, καὶ εἰσὶ
δέ. πῶς γὰρ; οὐγεσωίζονται μὲν, οὐ παραμέ-
νουσι δέ. ἡ γὰρ ὕλης τῆς πυρὶ δαπανηθείσης, δι' ἣς ὁ
κομήτης συνίστατο, εἰς ἀνάγκης ἐστὶν σβεσνύμενος ἐκλύεται.

Ἀλλ' ὅρα ἐὰν τὸν γένεσιν ἐκείνα τίς ἐστιν, ἐκ πόθεν ἔχουσι τὴν ἀρχήν. ἐκ τῆς παντοίας καὶ ξη-
ρᾶς ἀναθυμιάσεως, ἧς αὐτὰς τοὺς στελλῶνας ἀναγκά-
ζεται ἡ καυσότης, καπνὸς μὲν ὄντα κατὰ τὴν αἰσθη-
σιν, φλὸξ δὲ κατὰ τὴν δύναμιν. ὁ γὰρ ἐκ ὑπάλευρα
παύτην ὁ Λεγεσπλὰς ἐκάλεσε, πασῶν ὑφεσμένον πῦρ. ἡ μὲν καπνὸς, θερμὸς μέν ἐστι, μὴ μέν-
τοι γε πῦρ αὐτοείργοντος· ἐξάπτεται τῇ τῶ παντὸς
περιφορᾷ συναιρόμενον. ἀλλ' ἡμῖρας μὲν οὐ φαίνε-
ται, ἡ τὴν τῶ ἡλίου μαρμαρυγὼ, νυκτὸς δὲ τὰ
τοιαῦτα ἡμῖδηλα γίνεται. ἐπειδὰν ὅλως τὸ μέρος τὸ
ὑπεκλύματος ἡ τὴν αἴσησιν ἐξαφθῇ· ἐὰ μὲν ὡς
ἐτύχη ἑτέρας οὐσίας ἐπιδεέσας εἰς ἔξαψιν, θάτ-
τον ἐναποσβέννυται, ἐπειδὰν ἀναθυμιαχείᾳ ὕλη ἐγ-
κύρῃ τινί, ἐπέσε ἐπίχεται· ὅθεν ἡ τοιαύτη ὕλαχη
πῶν ἐξαπορμένη, αἶξ τὸ ἡ κομήτης λέγεται. ἐκκα-
ιομθειζόμενα ἡδὲ δοκεῖ τινα κόμην ἔχειν καθομοίαν,
ἡ διά τινι μαλλοῦς ἀπὸ τῆς αἴγας βεβιττάδας. πάντα
τοι ἡ κομήτης τὸ τοῦτο φάσμα ἀνόμασεν. ἔστος μὲν ἡ
κομήτης ἐστὶν ἡ πολυίμερός ἐστι, ἀρκύνης τῆς ὑ-
ποκειμένης αὐτῇ ὕλης. ἔστιν ἡ δοκοῦσι ἐξ ὁρατοῦ
ἐρίπτεσθαι πῦρ, αἰθρίας ὄσης τῆς νυκτὸς, ἢ δὴ ἡ
τινες τῶν ἀγρυκοπίων ἄερος οὐράνιον ἤγλυνεν. ἀλλ'
οἱ πιεζὶ τὰ τοιαῦτα ἐχολημέναι τὸ τοιοῦτον φάσμα
Διάττονες καταονομάζουσιν. ἐπειδὰν γὰρ ἡ ἡ
τῶ κίνησιν ἐξαφθῇ ὕλαις ἐπιδεέσας εἰς ἔξα-
ψιν ἑτύχη, κρίνεσθαι ἀπ' ἄλλης εἰς ἄλλην φε-
ρομένης τὰς φλογὸς ἡμδόσιμον γίνεται τὸ πῦρ,
κατὰ χρῶμα τοῦ δέρατος ὀνομασθῇ, ἃ τοῦτο
τὸν Διάττων ἀνόμασαι, κατὰ τὰ φαινόμενα χρή-
ματα, ἡ τὰς ἐπωνυμίας ὀπτλεύουσι τοῖς φα-
σμασιν.

Ἔστο μὲν δὴ οἷς σημεῖα, καθάπερ ὑρηται, ὁ
Θεὸς ποιεῖ δὴ τὰ κατ' οὐρανὸν. ὡς ἑστοῦδε ἡμῖν ἀσφα-
λεσθαι ἡ ἢ τυχόντων προγίνεσθαι· ὅρα δὲ ὅτι ἡ τὰ
νῦν πάντες ἰρίσιν φαίνεται κατὰ παραπλήσια, χεμ-
μῶνας ἔσεσθαι προσημαίνουσιν. ἀλλὰ ἡ ἴρις αὐτὴ
τὸ κατ' οὐρανὸν δηλαδὴ φαινόμενον τόξον, ὡς οὐκ
ἁπλῶς πᾶς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἡδὺ ὡς ἔτυχε προ-
κεῖται. χεμῶνος μὲν γὰρ αὐτὸ φανῶσα νοδιεσ-
νῶδ ἐπφέρει κατάσεσιν. ὠδῖνας δὲ οὔσης οὐχ
φαίνεν, χεμῶνα τοιοῦτόν ἡμῖνσι. ἔ ἔστο
γὰρ, φησί, παῦτα ὡς σημεῖα. ἀλλ' ἡ μὲν ἴρις

bus adeo manifeſtis reſiſtere diu ſane nequeamus. Quamquam enim homo in paradiſo peccavit, quamquam conceſſum ſibi varticinandi munus atque beneficium amiſit: non tamen Deus ille miſericors eum prorſus ſimilem evadere brutis jumentis permiſit. Quo fit, ut ſigna quædam ei ſuppediteat, de quibus iuterdum futura proſpiciat, eoque pacto ſecuritati ſuæ conſulat. Quid multis verbis opus eſt? qui conſpiciuntur in aere cometæ, naturali quidem illi ratione modoque ortiuntur: ſed interim vel regum, vel aliarum illuſtrium perſonarum interitus denuuciant, quemadmodum magnus ille, cæleſtumque rerum interpres Baſilius inquit. Interdum vel æſtus, vel ventos ſubſequuturos indicant. Et videntur quidem eſſe ſidera, verum non ſuor. Qui enim eſſe ſidera poſſint? quum oriantur quidem, ſed non durabiliter maneant. Nam materia, de qua cometes exidit, per iguem abſumpta, neceſſario & ipſe extinctus diſſipatur.

Quid cometæ portendant.

Baſilius.

Animadverte autem ortum ipſorum, cujuſmodi ſit, & unde principium habeat. Exiſtunt cometæ de fumoſa & ſicca exhalatione, quæ exhalatio propter levitatem ſuam ad lunam uſque ſubvehitur, & natura quidem eſſentiaque ſua fumus eſt, verum vim flammæ continet. Quo fit, ut Ariſtoteles eam fomitem vocet, hoc eſt, iguem remiſſum. Quippe fumus eſt calidus quidem ille, non tamen ignis vi ſua & efficacitate agens. Accidit autem deinceps, ut agitata * cum hoc univerſo accendatur. Et interdiu quidem ob ſplendorem ſolis haud conſpicitur, noctu vero apparet. Poſtequam fomitis illius pars aliqua propter motum accenſa deflagraverit, ſi alias affentias ad inflammationem idoneas non conſequatur, citius extinguitur: ſic ipſo in motu ad craſſam quamdam materiem feratur, magis invaleſcit & augetur. Unde fit, ut hujuſmodi materies accenſa penicus, capra cometeſque vocetur. Quippe dum ſcintillat, comam quaſi quamdam habere prolixam videtur, velutique lanio caprarum in morem onuſto eſſe: quæ ipſa ratio eſt, quamobrem cometes, hoc eſt, crinitum ſidus appelletur. Et durat interdum diebus compluribus, nimirum materie ſubjecta diuturnam ad inflammationem ſufficiente. Da cauſſa eadem & iguis oritur ille, qui noctibus ſerenis e cælo labi videtur, & quem nonnulli ſudiores eſſe cæleſte ſidus exiſtimant: quum homines in hiſce diſciplinis exercitari ſpeciem ejuſmodi Trajectionem nuncupent. Quum enim illud, quod ea motu eſt accenſum, in materies igni concipiendo idoneas inciderit, & deinda flamma de una ad eliam materiem lata, longius ſeſe diderit ignia, ad haſtæ formam extenſus: fit hoc, quod Trajectionem vocant. Conſuevimus enim vitis ejuſmodi pro ratione formarum, quibus conſpiciuntur, appellationes indere.

Ariſtoteles.

* cæli circumactio.

Editio Pariſ. pag. 30.

Diatrontes.

Quapropter hæc uti diximus, In cælo collocavit Deus, ut ſigna nobis eſſeut, de quibus haud vulgares muniendi noſtri rationes colligeremus. Nam adſpice mihi nubes, quæ quum interdum lanarum velleribus conſimiles cernuntur, plerumque tempeſtates pluvias denuntiant. Atque etiam Iris, arcus nimirum ille, quem in cælo conſpicimus, non ſimplicitar, neque fortuito noſtris ſemet oculis offert: ſed pluvia tempeſtate conſpecta, ſerenitatem fert ſecum: ſerena, pluviam deſignat. Hæc enim Deus in ſigna conſtituit. Et caret Iris eſſentia peculiari ſua, ſolum-

Fidis prognoſtica.

Quid ſit.

Halo lunæ.

Quare fulgur non urat.

Præſter.

Edit. Paiſ. pag. 32.

Fulmen duplex.

ἐκπυρωσις.

Oculi effectio celerior, quam aurium.

Iſaiæ 11. 9.

pag. 38.

que ſpecies quædam eſt imaginaria cernentis adſpectas, ortæ de ſole, in nubes partium diverſarum incidente. Itidem lunam ambiens area ſpecie tenus exiſtit, quum reapſe nihil ſit, deque adſpectus refractione oriatur.

At vero fulguris ignis eſſentia peculiari noo caret, tametſi vim urendi non habeat. Etenim ejus natura partium eſt ſubtilium, & corpora celeriter præterit. Quo fit, ut ea nec urat, nec denigret. Quamquam enim hujuſmodi fulmen ignis eſt, & a natura vi præditum eſt urendi: tamen ejus ſubtilitas, & præterea celeritas, non diu corporibus inhærens, illæſa relinquit. Præſtet vero, ſicut ipſum etiam nomen indicat, adurit ea corpora, quæ attigerit. Et adurit propterea, quod ſecum trahat e nube materiem quandam craſſiorem, eamque inflammet. Præſterem ipſum ventus præcedit. paret hoc inde, quod ea, quæ conflagratura ſunt, prius a vento convellantur. Quippe flatus ille præſteris, quum ſulphureus ſit, verberandi ac pertampendi vim habet.

Itaque fulmen, ſit, hoc eſt, ignem illam fulguris, vel per nubium colliſionem ſieri putato, vel per expreſſionem: quum nimirum eſſentia quædam ignea in nubes incidit, ac per vim inde rurſus excernitur, quaſque ab ipſa nube proruditur & impellitur. Nam ecpyroſis eſt quædam quaſi ejaculatio, per compreſſionem facta: quemadmodum nos quoque oli varum ofticula digitis comprimentes, vel ſurſum, vel deorſum ejaculamur. Tale quiddam eſt fulmen, quod per ecpyroſiſmum eſt, quum præſertim inferior nubis craſſities de loco ſuperiore condenſata, irruentem in ſe ſubſtantiam penetrare, ſuumque ad locum tendere non ſinit. Tunc enim a nube, quemadmodum indicavimus, compreſſa & impulſa, deorſum vergere per vim cogitur.

Alterum vero fulmen gignitur, colliſis inter ſe nubibus, eaque de cauſa perruptis. Nam ea perruptiu fulmen efficit, nube per vim convulſa: ſimul utre quaſi quodam rupto, pluvia delabitur. ſtrepitus ipſe perruptionis tonitru efficit. Et nubem quidem perrumpi neceſſe eſt, ut ita fulgur conſpiciatur: nos vero prius ignem percipimus. Ejus rei cauſſa eſt, aurium & oculorum ſtructura. Nam oculi noſtri citra medium ullum cum aere juncti, citius rem viſilem prehendunt. At meatus ille tortuoſus cochleæque ſimilis, quo ſeptæ ſunt aures, tarde ſonum admittit. Et opifex noſter Deus huoc ipſum inſtar cochleæ tortuoſum condidit, ne pet illabentes ſubito ſive ſtrepitus, ſive frigidum aera cerebrum noſtrum graviter læderetur. Jam ſi fulmen e nube ſiccitſima erumpat, puniceo coloris eſt, & natura vehementer urens: ſin ex humidiori nube, colorem album habet, ac minus urit.

Sic ergo, quemadmodum expoſuimus hactenus, fidtra non tam errantia, quam eratica rerum opifex atque dominus in ſigna temporaque conſtituit. Ea vero poteſtatem abſolutam in actiones noſtras habeta, virtutemque nobis aut vitium indere, nemo unquam rationis compos dixerit, ſiquidem Deum per vatem loqui audieritis: Si volueritis, & obtemperaveritis mihi, bonis terræ veſcemini. Quum enim xit, Si volueritis, manifeſto declarat, unumquemque noſtrum libetum eſſe, ſimulque ſingulos eſſe ſic a natura comparatos, ſuarum ut actionum ipſi ſint domini.

Præter indicata vero, dilecte fili, hoc etiam ſcire debes, eos qui ſulem dicant non inferius terram poſt occaſum ſuum

Α ἀνυπόστατός ἐστι, φαντασία δέ μόνον ἡ ὁρώσης ὄψεως, ὀξὺ ἡλίου συνιζαμένη νέφεσιν ἀνομοιομερέσιν ἐμπίπτουσα· ἀλλά καὶ ἡ περὶ σελήνην ἅλως ὑμφασις ὡσαύτως ἐστὶν, οὐ μὴν ὑπόστασις, ὀξ ἀνακλάσεως τῆς ὄψεως.

Τὸ δὲ ἀστραπαῖον πῦρ ὑπόστασιν μὲν ἔχει, οὐκ ἔχει δὲ τὸ φλέγον. λεπτομερὴς γὰρ οὐσία αὐτῶ· ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα παχέως παρέρχεται· ὅθεν ὑπ αὐτοῦ οὔτε μαραίνεται τὰ καίειν, ἀλλ' ἀλαπτὸς αὐτῶ, ὡς δὲ ἀπὸ παχύτης μιγνυμένη τοῖς σώμασιν, ἄκαυσα ταῦτα ἐᾷ ὁ φερτὴρ, ὡς καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοὔνομα, τὰ παρατυγχάνα καταφλέγει σώματα. καταφλέγει δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ παχυμερέστερον ὕλην ἐκ τοῦ νέφους, καὶ τούτου ἐκπληρωθ. πνεῦμα δὲ ὁ φερτὸς καὶ φρυγόμενα πνεῦμα. καὶ δῆλον ἐκ τοῦ μέλλοντα ἐμπίπρασθαι φρῶτον ὑπὸ πνεύματος ῥαγνυσθαι. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ φερτὸς θεσμῶδες ἐν πλέκτοις καὶ ῥήγνυσι. τοῦτο τοι καὶ ἀστραπαῖον μόνον ὀνομάζεται

Τὸν μὲν τοι ἀστραπαῖον ἀγαπητὸ, τὸν ὄντα αὐτὸ τὸ ἀστραπαῖον πῦρ, ἐκ συγκρουσιν ὁ νεφῶν γίνεσθαι νομίζε, ἢ ἐκπυρωσιμόν· ἐκεῖνα δηλαδὴ πυρώδης οὐσία τῆς νέφεσιν ἐμπεσοῦσα κατὰ βίαν ἐκθεῖσα ἀραγῆ ῥιπτομένη, καὶ ὅσα εἰκῆναι, ὠθυμένη παρὰ τὸ νέφος αὐτὸ· ἐκπυρωσιμὸς γάρ ἐστιν ἐκ συμπίεσιν· ἀκοντισμὸς γάρ ἐστιν· ὡς ὅταν τὰ ἡμεῖς τὰ ὀλαιὰν ὀσᾶ τοῖς δακτύλοις συμπιέζοντες, ἢ ἄνω ἢ κάτω ταῦτα ὀξακοντίζομεν· τοιοῦτος μὲν ὁ ἐκπυρωσιμὸς ἀστραπαῖος, ἐκεῖνα δὲ μᾶλλον ἐκ τοῦ νέφους παχύτης ἄνωθεν συναθροῖσα, ἐμπεσοῦσαν ἐκείνοις οὐσίαν οὐκ ἐᾷ τὸ δηλαθὲν, ἐπὶ τὸν χῶρον αὐτῆς ἀνελθεῖν· τοιαῦτα γὰρ ὑπὸ τοῦ νέφους, ὡς εἰπομεν, συμπιζόμενα τὸ ὠθυμένα κάτω ῥιπτεῖσθαι πάλιν βιάζεται.

Ὁ δὲ ὑπὸ νεφῶν συστελλόμενος πυρὸς ἀστραπαῖος ἀπεργάζεται, τὰ νέφος βίᾳ ἀναθέντος· τοιαῦτα δὲ θυλάκου ἄωτερ ἐξερραγέντος ὑπὸς ἀπολλύεται. Ὁ δὲ γε ῥήξας ἔχος τοῦ βροντὴν ἀπεργάζεται. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν δεῖ φρῶτον ῥαγῆναι τὸ νέφος, ἵνα ὑπὸ φανῆναι τὸν ἀστραπαῖον· ἡμεῖς δὲ τὸ πυρὸς ἐπιλαμβανόμεθα πρότερον. πῶς δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐτίον ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ διοργάνωσις. οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἀμέσως ὁμιλοῦσιν τῷ ἀέρι, τὸ ὁρατὸν θᾶττον ἀντιλαμβάνονται· Ὁ δέ γε τοῦ οὐτίου περιβεβλημένος κοχλοειδὴς πόρος βραδέως εἰσάγει τὸ φόρον κοχλοειδῆ δὲ τὸν πόρον κατεσκεύασε πόρος ὁ δημιουργὸς ἡμῶν Θεὸς, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ παραπτόητον ἡμῖν ἀθρόον· εἴτε φόφου εἴτε αἴρος ψυχρὸς, ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν ὁ μυρὸς καταβλάπτηται. Εἰ μὲν δὲν ξηρότερον νέφος ὁ πυρώδης ἀραγῆ· φοινικοῦς τε τὴν χροιὰν ἀποῦσης ἐστι, καὶ τὴν οὐσίαν φλογώδης· εἰ δὲ ὑγρότερον νέφος, λευκὸν τε ἔχει τὸ χρῶμα, καὶ καυστώδης ἧκιστα.

Οὕτω μὲν οὖν, καθάπερ ἄνωθεν εἴρηται, καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τοὺς ἀπλανεῖς τε καὶ πλανωμένους εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιρὸς ἁπάντης πάντων καὶ Κύριος ἔθετο. Κύριος δὲ τοι ἐφ' ἡμῖν ἀρετῆς τε καὶ κακίας παρακτικὸς, οὐκ ἂν ποτε εἴπητις λογισμὸν αὐξεις ὤν, εἴγε καὶ μᾶλλον ἔκκυσι τοῦ θεοῦ δῆλον ἐκ τοῦ προφήτου λέγοντος ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέμου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν θέλητε δὲ, εἶπεν, ἐδεξι τροφανῶς, ὡς ἐλεύθερός τις ἐκ παῖδ' ἐις ἡμῶν, καὶ ὅτι τοῦτο ἀρέξιον ἕκαστος ὁμολογούμενος πέφυκε χύεος.

Εἰ δέτοι δὲ τὸν πρὸς τοὺς εἰρημένους ἀγαπᾶν ὀφείλεις ; ἀγαπᾶ, ὅτι οἱ τὸν ὅλιον λέγοντες

μὴ

Περὶ τοῦ ὅλιον ἐστὶ φῶς | ἐστὶ πῦρ,

μᾶλλον γῆν ὑποτρέχειν κάτωθεν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῆ δύσιν, ἀλλ' ἐν πλαγίου τινὶ αὐτῆ ποιήμασι δεῖσθαι φῶς ἀναπολᾶς ἀπέρχεσθαι, καὶ πῶς αὖθις ἀπέρχεσθαι τὸ φωτίζειν τὴν γῆν, ἐκ ὠκὰ φράσαντα λέγειν, ὡς οἶμαι, τοῖς ἔμπροσθεν κείμενα. εἰ μή τι καὶ λόγον εἰκότως τοιοῦτα λέγειν προάγοντα.

Εἰ δὲ ἀδὴν ἐπρὸν ἐστι ἡ νὺξ ἀλλ' ἢ σκίασμα γῆς, τὸ ἥλιον ἢ γῆν ὑποτρέχοντος, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησί· πῶς λοιπὸν βαθεῖα ἡμέραν ἐμβάλλεται νύξ, τοῦ ἡλίου, κατ' ἐκείνης, ἐγγύτατα τῆς μεσῆς πρὸς ἡμᾶς φερομένου, ἀμφιτρέψαντος ἀκτίνων ἡμῖν ἐμπιπτουσῶν τὸ φωτιζομένων τὸ πλησίον; τὴ εἰ μὴ πείθῃ τοῖς λεγομένοις, αὐτοῖς τοῖς πράγμασι πείθου. Ἐν Βρεττανίᾳ τῇ νήσῳ ὑπερδεκάωρος μὲν ἡ ἡμέρα ἐστὶν, ἑξάωρος δὲ ἡ νύξ. τὴ ἡ μόνον ἑξάωρος, ἀλλὰ τὸ σκότος αὐτῆς οὐ πάνυ βαθύ. πῶτον δὲ εἰπεῖν, ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον λυκόφως. ἐμπίπτουσι γὰρ αὐτοῖς αἱ αὐγαὶ τοῦ ἡλίου. τίνος ἕνεκεν; ὅτι κᾶν ταῖς νυξὶν αὐταῖς ὁ ἥλιος ἐγγύτατα περιστρέφεται, ἀλλὰ τὸ βραχύτατον αὐτῆ μέρος ὑπὸ γῆν καταδύεται. Ἐ οἱ γε τὴν Βρεττανῶν ἐξωδιαίτησαι σαφῶς ὁρῶσι τὴν τοῦ οὐρανοῦ, τὴ μικρὰ πάντως τοῖς ὀφθαλμοῖς περιλαμβάνουσι. μάθοιτε δ' ἂν ἐντεῦθεν, ὡς εἴ γε τὴ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κλίματι ὑπὸ γῆν ὁ ἥλιος δυσθείη μὴ, ἀλλ' ἐγγυτά που κάτωθεν περιστρέφοιτο, ἡ νὺξ ἀληθῶς ὑπὸ νύξ, οὐδὲ πάνυ βαθὺ τὸ σκότος αὐτῆς, ἀλλὰ τοιοῦτον, ὁποῖον ὁ λόγος ἡδὲ φθάσας ὑπεδήλωσεν· ἅτε ὑμῶν ἀντιφραττούσης τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας παντάπασιν. ἡ δὲ νὺξ οὐδὲ ἄλλο ἐστὶν ἢ σκίασμα γῆς, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος. τὸ γὰρ ἥλιον μὴ ἢ γῆν ὑποτρέχοντος, ἀλλ' ἐγγυτέρω περιστρεφόμενον, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, βαθεῖαν γίνεσθαι νύκτα πάντως ἀμύχανον. τὴ τί χρεία πολλὰ λέγειν, τὴ ἀπαριθμεῖν τὰ καθ' ἡμᾶς; σφαιρικῆς οὔσης ἢ γῆς, Ἐ ἐν μέσῳ τῷ παντὶς ἀκλινομένης, παρ' ἄλλοις ἄλλως ἀνατέλλει τε Ἐ δύνει ὁ ἥλιος· ἐμπέπτωκε τοῖς μὲν ἴσα πλεῖ τὰ νυχθήμερα, τοῖς δὲ πάλιν ἄνισα. μὴ θαύμαζε οὖν παρὰ Βρεττανοῖς ἐξάωρός ἐστιν ἡ νύξ, ὅπου γε παρ' ἑτέροις οὐ τοῦτο ὁ πόλος ἐξαίρεται ὁ Βόρειος ἢ ὁ Νότιος, ὥστε κατὰ κορυφὴν ἔχειν τὸν ἕτερόν γε πάντως αὐτῶν, τίνος ἕνεκα τῇ γῆν πλεῖξ τὸ ἥλιον περιδρομὴν τὸ οἰκεῖον ἅπαν ἐγγίσασα, ὅτι ἐκπαύσεις αὐτοῖς κύκλος ἡμέρα μιᾷ ἢ νυκτὶ ὡσαύτως μεμίσεται, ὡς εἶναι τίνος λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἐξάμηνον, ἢ τὴν νύκτα ἰσάριθμον. Ἐ τῶν ἄλλων.

Περὶ τῆ πρωτογόνου φωτός.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι ἢ τῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις περιεργάζῃ, τί δή ποτε λέγων, ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἀνακεχυμένον ἐῶν ὑπέρ τὸ πρωτόγονον φῶς, ἐν δὴ τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τοῖς φωστῆρσι κατομεῖδθαι, τῇ τὸ ἡλίῳ δηλαδὴ, τῇ σελήνῃ, ἢ τοῖς λοιποῖς ἄστροις; ἀλλὰ μὴ ἐπὶ πλέον τὰ θεῖα πολυπραγμόνει ῥᾳθὶ, ὅτι μηδὲ διακριτέον ἐπὶ τούτοις ἐγχείρῃ τὸν σὸν φιλομάθειαν. ἔσθι τοιγαροῦν, ὅτι παρέχει μὲν ὁ Θεὸς τὸ καθαρὸν ὑπέρ ἢ ἄδυτον φῶς, οὐχὶ δὲ ἢ τὸν δίσκον αὐτόν· ἵνα μάθωμεν ἐντεῦθεν ὁποῖον ἔργον ἐστὶν ἀνυπόστατος, ἢ ἵνα μαθόντες τὸν ἀφεκτὸν χρόνον Θεὸν ἐπιπλέον θαυμάζωμεν. ἐκ μεγέθους γὰρ ἢ καλλονῆς

A subtercurrere, ſed obliquo itinere ad ortum pervenire, indeque rurſum pergere ad collustrandam terram, mea quidem ſententia viris prudentibus parum probabilia tradere judicandos eſſe: niſi forte certo quodam conſilio talia proferant.

Nam ſi nihil aliud eſt noa, quam umbra terræ, quæ exiſtit ſole terram ſubtercurrente, quemadmodum Joannes ille Damaſcenus Inquit: quo fieri pacto poterit, ut alta non diem excipiat, ſole (de ipſorum quidem ſententia) quamproxime a nobis ſeſe convertente, quocum eſſe conjunctum oportet, ut ad eos radii pertingant, terræque vicinas partes colluſtrent? Quod ſi huic orationi fidem non habes, rebus ipſis perſuaderi re paticor. In inſula Britannia dier horarum a VIII ſpatium contioet, quum noa plures quam VI horas non habent. Neque tantum ſex horarum eſt, ſed etiam caligo ejus noa admodum eſt profunda: nimirum ejuſmodi, quale quoddam nos crepuſculum dicimus. Nam pertingunt ad eos radii ſolis. Quamobrem? quia per ipſas etiam noctes ſol abeit quam proxime circumagitur, propterea quod exigua pars ejus ſub terram demergatur. Britannorum quidem ii, quotquot oculorum acumine valent, per noctem accurate cernunt, ac tantum oon omnia ſuit ocalis comprehendunt. De quo velim diſcas, quod ſi ſol in climate noſtro non ſub terra curſum ſuum perficeret, ſed itidem ut illic, quamproxime apud nos circumvolveretur: noa reapſe non nox foret, uec ejus tenebræ admodum profundæ, ſed ejuſmodi, quales jam ante ſignificavimus: nimirom terra non officiente radiis ſolaribus, oec eos obſtruente. Nox enim aliud nihil eſt, quemadmodum & magnus ille Baſilius ait, quam terræ obumbratio. Quapropter ſi ſol terram non ſubtercurreret, ſed proxime alicubi circumagiraretur, ſicuti ſuperius ajebamus: fieri nequaquam poſſet, ut noctem profundam haberemus. Et vero quid opus eſt multa commemorare, ſingulaque recenſere, quam globoſa ſit tetra, & io aniverſi medio quaſi ſuſpenſa hæreat apud alios? aliter ſol oritur & occidit. Eadem de cauſſa noonullis æqualia dierom atque noctium efficit ſpatia, nonnullis inæqoalia. Neque mirum tibi ſit, apud Britanoos ooctem VI horarum eſſe, quando apud alios, qoibur eam ad ſobhimiratem vel auſtralis vel aquilonalis polus eſt elevatus, ut alterum omnino ſupra verticem habeam: apud hos ergo propter ſolis in circulum converſionem tota regio tenebras perpetuas habet, & anniverſariur orbir ille conſimilitet In diem noctemque ſic dividitur, ut diem quidem ſex menſium, totidemque menſium noctem habeant. Ac de his quidem hoc modo dictum eſto.

Noo ignoro autem, dilecte fili, te de hoc etiam præter alia ſollicite perquiſiturum. Quamobrem, inquies, toto triduo quidem diffuſa lux erat illa primigenia, quarto autem die diviſa eſt io luminaria, nimirum ſolem, lunam, reliqoa ſidera? Nolim equidem nimis te curioſe ſacrarum litterarum verba examiuare, quando hac In parte ſtudio diſcendi tuo prorſus ſatisfacere non poſſumus. Scito tamen, condidiſſe quidem initio Deum lucem illam puram & expertem materiei craſſæ, verum non ipſum diſcum: ut inde diſcamus, qoorum operum ipſe ſit effector, eoque percepto præſtantiſſimom illum artificem tanto magis admiremur. Nam a magnitudine pulchritudineque creatorom tom ſapientia, tum poteſtas opificis perſpicitur. Ejuſmodi vero lacem deinceps io diſcos col-

B Diei & noctis Britannicæ.

C Baſilius.

D Edit. Pariſ. pag. 33.

Sap. 13. 5.

locat, at promanantes inde radios per discum nonnihil velut obfeparatos usui nostro idoneos atque convenientes redderet. Nam de Theodoriti sententia, quum oculis prædita sint animalia, lucem illam alteram ferre non potuissent. Habes expositionem de ipsa petitam historia.

Theodoretus.

Quod si verba Mosaica sublimius etiam intelligere vis, at discas, quamobrem lux illa triduo diffusa fuerit ubique, ac deinceps in luminaria quasi recondita; divinum illum Anastasium habes, qui per allegorias hæc in hunc modum declarat. Lux illa præcedentium trium dierum, de qua litteræ sacræ his verbis loquuntur, dixit Deus, existat lux, & existitit lux: hæc igitur per omnem rerum universitatem explicara, Trinitatis illius increatæ lucem nobis repræsentat, nusquam non locorum penetrantem, uti quæ nullis sit finibus circumscripta. Posteaquam vero caliginoso quidem prius, ac deinceps propter unionem lucido imponebatur diseo: Christi administrationem in carne nobis quasi delineabat. Nam illa nos ob peccatum caliginosos per unionem illam personalem collustravit. Ac prius quidem per unicam lucem universum hoc illuminabatur, verum die quarto trina luce cuncta perfundebantur: nimirum postquam sol ille noster Christus eaortus est. Nam lumen illud unicum divinitatis uno cuncta comprehendentis imperio simulacrum erat: & hæc tertia lux, itidem trium personarum erat figura. Sol autem iste intelligitur, de quo Solomon dicit: Exoritur sol (hoc est, Christus) supra terram, & occidit sol, (hoc est in sepulcrum sese confert) rursumque iunm ad locum redit, oriturum ad patrem. Ab eodem sole lux lunæ suppeditatur, quia per Christum, solem illum intellectilem, tam ecclesia, quam omnes homines sancti collustrantur. Quippe de ipsius plenitudine, sicut ille ait, omnes sumpsimus. En habes & quarti diei opera, quamquam non pro voto desiderioque tuo, propter imbecillitatem videlicet nostram.

Anastasii allegoria. Gen. 1.

Eccles. 1. 5.

Edit. Paris. pag. 34. Joann. 1. 16.

A τῆς πτισμάτων ἡ Τ δημιουργὸν καθορᾶται σοφία καὶ δύναμις. διὸ καὶ τὸ τοῦτο ἑκάστοτε ἔφασκε μὴ πῶς φῶς, ἵνα Τ ἑκατέρωθεν ἐκεῖθεν ἀκτῖνα διὰ Τ δίσκου συσκιαζομένου ἐργάσηται σύμμετρον. ὀφθαλμὸς γὰρ ἔχοντα ζῶα ἂν λύσειεν, ὡς πού φησι Θεοδώρητος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ λόγος αὐθ' ἑαυτοῦ ἐσομένα ἐπιλύσει σοι.

Εἰ βούλοι δὲ καὶ ἁπλούστερον ἐκλαβέσθαι τὰ Μωσαϊκὰ καὶ θεῖα ῥητά, ἔστι μανθάνειν ἐκ τούτου τίνος ἕνεκεν ἀναπεχρύμενον ἦν ἐπὶ τεσσὶν ἡμέραις ἐκεῖνο τὸ φῶς ἅπασταχῆ, μὴ δὲ ταῦτα τοῖς φωςῆρσιν ἑφαπτοῦτο, Τ θεοπάτωρ ἔχοις Ἀναστάσιος ἀλληγορῶν τὰ τοιαῦτα. τὸ μὲν οὖν Τ προλαβόντων τεσσὶν ἡμερῶν φῶς, περὶ ἀγραφὰ λέγει. καὶ ἔστω Θεὸς, γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς· ὑφηπλωμένου ὁρᾷ ὅλον τὸ σύμπαν, τὰ Τ ἀκτῖνα τελειὸς πανταχῆ φῶς πασαχῆ φθάνον ὡς ἀπεγράφατον· ὅταν δὲ τῇ ζοφερᾷ μὲν προτέρᾳ, ὑστέρᾳ δὲ φωτεινῷ διὰ Τ ἑνώσεις δίσκῳ ἑφαπτοῦτο, Τ ἕνσαρκον οἰκονομίαν προϊγράφει. σκοτεινὸς γὰρ ὄντως ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ, τραθ' ὑπόστασιν ἑνώσει ἐλάμψωμεν, καὶ ἁπλῶς διὰ μεσαδιοῦ φωτὸς τὸ σύμπαν ἐρωτίζει. κατὰ δὲ τὴν τετάρτην ἡμέραν τελειοῦ φωτὶ τὰ πάντα κατηύγασεν, ὅτε δηλαδὴ ὁ ἥλιος Χριστὸς ἀνέτειλε. τὸ μὲν γὰρ μεσαδιοῦν ἐκεῖνο φῶς τύπος ἦν τῆς μοναρχικῆς θεότητος. τὸ δὲ τελειοῦν τοῦ φῶς τῇ τελῶν πάλιν ὑποσάσεων τύπος ἦν. ὅτος δὲ ἐστὶν ἥλιος, περὶ οὗ Σολομὼν λέγει· ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, (τοῦτ' ἔστι Χριστὸς,) ἐπὶ γῆς· καὶ δύνει ὁ ἥλιος, (τουτέστι πρὸς τὸν χωρεῖ) καὶ πάλιν πρὸς Τ τόπον αὐτοῦ ἀνατεῖ. εἰς τὸν ἥλιον Τ χορηγεῖται τῆ σελήνη τὸ φῶς. ὅτι καὶ ἐκ τοῦ Χριστοῦ Τ κατοῦ ἡλίου ἀσπαλάμενοι ἡ ἐκκλησία καὶ πάντες οἱ ἅγιοι. ἐκ Τ πληρώματος γὰρ, φησὶν, αὐτοῦ πάντες ἐλάβομεν. ἔχεις εἰδὼς καὶ τὰ τῆς τετάρτης ἡμέρας, οἷ καὶ μὰ κατ' οἶκον ἔφυσιν, δι' ἀμετέραν πάντως ἀδύνειαν.

B

C

DIES QUINTA.

ΗΜΕΡΑ ΠΕΜΠΤΗ.

Extra flum. alimentum pisces marini.

DIE quinta Deus pisces marinos & aerias aves in ortum prodnxit. Hoc primum operæ fuerit pretium inquiri, quamobrem pisces ab aqua destituti percant? propterea quod respiratione nullam habent, qua hanc aera possint attrahere. Nimirum quod terrestribus est aer, hoc natatilibus est aqua. Causa ipsa perspicua est. In nobis existit pulmo, viscus tarum, multisque meatibus pervium, quod per diductionem thoracis aera recipit, internumque calorem in nobis hoc modo tum eacitat, tum refrigerat. In ipsis branchiarum diductio complicatioque, tam recipientium quam emittentium aquam, vicem respirationis explet.

D

Τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τοὺς ἰχθῦας τῆς θαλάσσης ἐξάγει, καὶ αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἐφ' οὗτον μὲν ἐπὶ τούτοις ἄξιον ζητῆσαι, ἕνεκα τοῦ ὕδατος οὐ ἰχθῦς χωρεῖσθαι ἔφη θείρασται. διότι καὶ ἔχουσιν ἀναπολοῦ, ὥστε ἕλκειν τὸν ἀέρα τοῦτον. ἀλλ' ἀὴρ τοῖς χερσαίοις ἐστὶν ἀναπνοὴ, τοῦτο γὰρ πλωτοῖς γίνεται τὸ ὕδωρ, καὶ ἀέρα δύλα. ὅτι ἡμῖν μὲν ὁ πνεύμων ἐγγείται ἀραιὸν καὶ πολύπορον καὶ λάγγιον, ἃ διὰ Τ τῶν θώρακος ἔφοδος Τ ἀέρα δεχόμενον, τὸ ἔνδον ἡμῶν θερμὸν ἀναρριπίζει καὶ ἀναψύχει ποίους δ' ἀ Τ βραγχίων ἔφοδοι καὶ ἐπὶ πτυξὶς δεχομένων τὸ ὕδωρ καὶ διέτους, Τ ἀναπνοῆς λόγον ἐσπεύδει.

Piscium dentes.

Scarus inter pisces ruminat.

Cur pisces Euxinum aquam dulcem petant.

E

Γίνεται δὲ καὶ τοῦτο, ὅτε ὁδὸν παρὰ τοῖς ἰχθύσι ἐξ ὁμοιότητος ἁπλῶσαι τοῖς ἑδώδιμοι, ὡς βοῦς παρ' ἡμῖν καὶ πρόβατον. Οὐδὲ γὰρ μηρυκίζονται παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸν σκάρον ἱστοροῦσί τινες. πάντα δὲ ἀξιπάτους ἀκμαῖς ὀδόντων κατατετρίφασται, ἵνα μὲν τῇ χοιλῷ μακίσει ἡ βορὰ ῥηγνύῃ. ἐμέλλε γὰρ, εἰ μὴ ἐξίως κατατεμομένη τῇ γαστρὶ παραπέμποιτο, ὦ τῇ λεπτοποιεῖ ἐφορεῖσθαι παρὰ τοῦ ὕδατος. εἰ δὲ ζητεῖς, διὰ τίνος ἔτους οἱ ἰχθῦς διὰ τῆς Προποντίδος ἐπὶ τὸν, Εὔξεινον ἄφατόν τι ῥεῦμα φέρονται, αὐτοὶ μετοχὴ βοῶσιν, ὅτεοις ἔμοιγε τὴ γένος ἡ μα-

κρὰν πυύτλω ὑποδομέαν τελόμεθα. ἃ ἔχοντι ἴδιον λόγον, ἔχοντι δὲ † † φύσιος νόμον ἰχυρῶς ἐνιδρυμένον, ἐς τὸ φαγεῖν ὑποδεικνύοντα. βαθίσαντο, φησὶν, ἐπὶ τὸ Βόρειον πέλαγος γλυκύτερον ὧν τῆς λοιπῆς θαλάσσης ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ· διότι σὺν ὀλίγον αὐτῷ προσῤῥεῖβων ὁ ἅλυς οὐκ ἐξέχει αὐτ' ἄλυ ἐξ † † πάντος τὸ πότιμον. χαίρει δὲ τοῖς γλυκέσι καὶ τὰ θαλάττια. ὅθεν καὶ ἐπὶ τὰς ποταμὰς ἐναντίχνται πολλάκις, καὶ πόῤῥω θαλάσσης φέρεται. ἐν τούτ* πεπιμόπερος αὐτοῖς ὁ Πόντος τῶν λοιπῶν ἐστι κόλπων, ὡς ἐπιπόδεως ἐκπεκοῦσθαι καὶ ἐνδρίψαι τὰ ἔγγονα.

βασίλιπος ὁ μεγὰς ζ. ὁ ἐχιὼν.

* φοτιμόπερος

Καὶ τοῦτο δὲ φῶς τοῖς ἄλλοις ἀμίγας φησὶ Βασίλειος. ἤκουσά γὼ τινὸς † παραλίου, ὅτι ὁ θαλάσσιος ἐχῖνος, τὸ μικρὸν πανταλῶς, καὶ ἀκαπαῤῥόητον ζῶον, διδάσκαλος πολλάκις γαλεοῦ καὶ κιθάδους τοῖς πλοίοις γίνεται. ὃς ὅταν φοιδῇ παρακλὼ ἐξ ἀνέμου, ψηφίδα τινα ὑπελθὼν γυμνόν, ἐπ' αὐτῷ ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίας σαλεύει, καταχόμενος τῇ βάρει φῶς τὸ μαῤῥοῦς τοῖς νώμασιν ὑπερυῤῥεθαι. τοῦτο οὖν ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτιλόμενοι τὸ σημεῖον, ἴσασι † φοσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν † ἀνέμου.

Περὶ τυφίδος. * ἐφ. τυφὶς

Ἀλλὰ ἐ * τυφὶς φαινομένη σημεῖον χειμῶνός ἐστι. ἡ δὲ τυφὶς ἰχθύδιόν ἐστι λεῖον † ἐπιφάνειαν † σαρκὸς, ὅθεν καὶ μαλακιον ὀνομάζεται. γυμνὸν οὖν πάντη ὂν ἀσαπὲς ὄν, οὐδὲ ὀστράκῳ ἢ δέρματι περιέχεται, φησὶν ἀνὴρ δι' ἐμπείρου † χειμῶνος. ὅθεν ἐξελθὸν φθίγγεται τὸ ψυχος καὶ † ἐς βάθος παρακλὼ † θαλάσσης. ὅταν οὖν ἴδωσι τὸ ἰχθύδιον τοῦτο ἐπινεχόμενον τῇ θαλάσσῃ, χειμῶνα παραμείρουσι. Ὡσπερ ὅταν ἴδωσι † πολύποδα † πέτρας περιεχόμενον, ἀνέμων σημεῖον φοράν. ἐγκαπέσωρε γὰρ τοῖς ζώοις ἡ Θεὸς δυνάμεις προγνωστικὰς φρονήσεως † τῆς ζωῆς αὐτῶν σύσασιν. καὶ ἄλλα μὲν τὰ † θαλάττης τινὰ τυγχάνει φοβερά. ἐκ ὕπνου δὲ καὶ τριγόνος εἴνυρον † θαλαττίας, καὶ πύπτης πικρᾶς, καὶ ὁ λαγωὸς ὁ θαλάσσιος πολλῶν καὶ ἀπαράπτων † φορᾶν ἐπιφέρονται.

Γίνονται δὲ ὅτι παρὰ τοῖς ἰχθύσιν λαγνείαι ἐν τοῖς κέφαλος γὰρ θῆλυς παρὰ τῷ αἰγιαλῷ προσδιθεὶς ποιεῖ τοὺς ἄρρενας πολαγίζοντας πλησιάζειν ἐαυτῇ, καὶ οἷον τῇ θέᾳ πιεζομένους. Ὁ κύων ἰχθὺς ἰωὶ πα λόφω τινὸς αἰδῆ, τὸ σκυλάγκια αὐτοῦ παραπῇ σοιῶν ἐρύπτοι κόλπῳ, ἐς αὐθις ἐξάγει. ὅρα δὲ σοφίαν καὶ πονηρίαν μικρὸν ζώου καὶ ἀθυρὸν. Ὁ καρκῖνος † σαρκὸς ἐπιθυμεῖ † ὀστέου, ἀλλὰ καὶ δυσάλωτος ἀγρα αὐτῷ ὑφ' † πιεζβολίου † ἁρπάκτου γίνεται, ἀρπάζει γὰρ ἁρκίῳ τὸ παλαιὸν † σαρκὸς ἀ φύσις κατεφαλίσατο. διὸ καὶ ὀστρακόδερμον τὸ ζῶον προσαγορεύει. καὶ ἐπειδὴ δύο κοιλότητες ἀκεβῶς ἀλλήλαις, ἁρμοσμένας τὸ ὄστρεον πιεζκτύσσονται, ἀναγκαίως ἁρπακτοί εἰσιν αἰχμαὶ † καρκίνου. τί οὖν ποιεῖ; ὅταν ἴδῃ ἐν ἀπλωΐμοις μεθ' ἡδονῆς ὑφ' ἁλιπόμενον, καὶ πρὸς τὰς ἀκτῖνας τῶ ἡλίω τὰς πτύχας αὐτοῦ ὑφ' πλούσιον, τότε δὲ λαθραίως ψηφῖδας παρεμβαλὼν ὑφ' κωλύει † σύμπτυξιν, καὶ διείστηκε τὸ ἁλιπὸν μέρος † διωγμοῦ ὑφ' τῆς ἐπιούσης πιεζομένης. αὐτὸ δὲ κακὸν τῷ μὲν λόγῳ, μὲν φωνῆς μετέχοντα.

Οἱ δὲ τὰ αὐτὰ τῷ ἀρωεσμένῳ αὐτοῖς παρὰ † φύσιος δίκαιοι. νῦν ἔξω † σκυμένων χωρίων ἀστέλλεται θάλασσα, † ἔξω τόσων, † μηδὲ μία ὁρὸς τῷ αὐτὶ πιρὰ καθίσκειν ἄπειρος. διὸπερ ἄπλους ἐστὶν, οὔτε ἐφοδείας, οὔτε τινος χρείας καταπλεῖν αὐτοῖς τοὺς πλωτῆρας ἀναπειθούσης· ἐκεῖνα καταλαβόντα

A fluxus cujuſdam inſtar ferantur: tantum non ipſi met clamant, magnum hoc iter ſe perpetuandi generis ſui cauſſa ſuſcipere. A ratione quidem deſtituuntur, ſed habent legem naturalem, firmiter inſitam, agendaque commonſtrantem. Abibimus, ajunt, ad mare illud aquilonare, cujus aqua reliquo mari dulcior eſt. Quippe ſol exiguum ad tempus in eo commorans, omnem aquam potabilem non exhaurit. Et delectantur etiam marina dulcibus: quo fit, ut ſæpenumero fluvios natando conſcendant, longoque a mari ſpatio provehantur. Ideoque Pontus ipſis eſt gratior quaſi quidam ſinus, ad proferendos edacandoſque fœtus imprimis idoneus.

Echinus aquatilis de echino aquatimo. Edit. Pariſ. pag. 35.

Hoc etiam inter alia magnus ille Baſilius tradit. Ex quodam, inquit, homine maritimo cognovi, echinum aquatilem, peteximB guum ac nullius omnino momenti animal, ſæpenumero navigantes de tranquillitate vel tempeſtate ſequuturo monere. Nam quum procellam a vento imminere proſpicit, lapillum ſubit, & cum eo tamquam ancora quadam firma fluctuat, ſubniatus ejus pondere, ne facile a fluctibus abripiatur. Hoc ſigno conſpecto nautæ, expectandum ſciunt vehementem ventorum impetum.

De teuthide ſive loligine.

Itidem ſi loligo ſive teuthis appareat, tempeſtatis eſt indicium. Etenim piſcis eſt exiguus habens lævem carnis ſuperficiem, qua de cauſſa quoque malacium, a mollicie nuncupatur. Quumque nudus omnino ſit, & ulre nulla tegatur, non teſta, nec cute: tempeſtatem eo citius præſentiſcit, quo facilius adficitur. Itaque ſubſultat, eoque pacto ſrigus, & maris in imo pertentationem vitat. CQuapropter nautæ piſciculum hunc innatantem mari conſpicientes, tempeſtatem portendi animadvertant. Itidem ſi polypum videant ſaxo adhærescere, de ventorum motu præſagium colligunt. Nam Deus facultates quaſdam futura proſpiciendi animalibus ad vitæ ipſorum conſervationem inſevit. Sunt etiam inter marinas beſtias quædam meruendæ, præſertim paſtinacæ matinæ ſtimulus, etiam mortuæ: ſicut & lepus marinus celerem hominl & inevitabilem interitum adfert.

De polypode.

Præterea piſcibus ſalacitatem tribui ſcire debes. Nam cephalus fœmina littori alligata facit, ut mates æſtuantes eo coeant, ſeminæque velut adſulrent. Canis autem marinus ſi ſtrepitum quemdam ſentiat, catellos ſuos in Dſinu occultat proprio, ac deinceps eos viciſſim educit. Adſpice autem mihi quæſo puſilli ac debilis animalis ſapientiam atque verſutiam. Cancet oſtrei carnem appetit, ſed ipſa præda potiri propter indumentum teſtæ difficilicr poteſt. Nam teneram carnem quodam quaſi ſepto natura non facile ſrangendo munit. Ideoque ſolemus hoc animal oſtracodermum, quaſi teſtacea cute præditum, appellare. Quumque duæ concavitates accurate ſibi invicem junctæ oſtreum ipſum complectantur, neceſſario cbelæ cancri nihil efficere poſſant. Quid ego molior? Quum oſtreum in locis vento non expoſitis cum voluptate percaleſcere, ſuaſque plicas ad radios ſolis aperire videt: tum veto clanculum injecto calculo, quominus eas tutſum claudat, impedit: quodque viribus nequit, ſolertia quadã perficere deprehenditur. Ea verſutia eſt animalium, quæ neque rationis, neque vocis uſu habent.

Cephali ſalacitas.

Canis marinus.

De cancro & oſtreo.

De cetis.

Norunt ceti præſectipsam a natura ſibi locum, in quo degant. Nam mare, quod extra loca mortalibus inhabitata ſele protendit, extraque inſulas ſitum eſt, occupant: ubi nulla reſtat ulterius terra continens, quæ ſuitationi eorum ſit impedimento. pag. 36. Nec ulla vel hiſtoria, vel uſus navigantes

impellit, ut aliquid adverſus ea moliantur. Hoc igitur mare conſequuti ceti, magnitudine ſua vel maximis montibus conſimiles, ut ajunt, qui eos viderunt; ſuos intra limites manent, neque maritimas ad urbes accedunt, ſed in priſcis illis attributi ſibi maris partibus hærent. Inter cæteros autem cetos eſt is, qui Prion appellatur. Hic ſi navim cernat vela pandere, hoc ipſum imitatur. Alius item cetus eſt, cui nomen Aſpidochelone, qui ſi eſuriat, os pandit, de quo quum fragrans quidam odor exeat, piſciculi minores ingrediuntur, eoque pacto beſtia fariatur. Ejuſmodi quiddam in hominibus etiam, maluque genio videmus uſuvenire. Nam hic nos numquam non conſectatur, variiſque modis in errorem abductos circumſcribit, illos præſertim, qui animis nonnihil puſilli ſunt: devorat enim hos, per vitæ delicias atque voluptates ineſcatos, quamquam devorando numquam ſarietur.

Prion, ceti ſpecies.

Aſpidochelone, ſpecies alia.

Aſpidochelone imago diaboli.

Sunt & plura cetorum genera, Phocæ, Balænæ, Delphines, Zygenæ ſive Libellæ, aliaque talia, e quibus hoc e ſacris litteris dictum accipiendum eſt: Creavit Deus ingentes ceros, ſeorſum præſcriptis in locis degentes, ut ne quis in eos incidens læderetur. Creavit inquam Deus ingentes cetos. quibus in verbis non idcirco putabis ingentes dici, quia ſquilla & halece majores ſint: ſed quia propter molem corporum maximis montibus comparari poſſint: quinetiam ſæpenumero ſpeciem inſularum exhibent, quoties in aquæ ſumma ſuperficie natant. Tales quum ſint, non ſecundum littora hærent, ſed in Atlantico mari degunt. Atque hæc animalia nobis ad metum terroremque condita ſunt. Jam vero quum audit, magna navigia, quæ velis expanſis vento ſecundo ferantur, a minuto piſciculo Echeneide tam facili momento fixi, magnum ad temporis ſpatium ac immotam detineante navim, velut ipſo in mari radicibus actis defixam: non eriam in animali exiguo potentiam opificis deprehendis? Nimirum ex omnibus, tam magnis quam puſillis, argumenta de Creatoris poteſtate tibi ſumenda ſunt.

Gen. 1. 21. Cur ingentes ceti dicantur.

Echeneis, five remora.

Quidnam obſecro manibus eorum accidit, qui e mari piſcando victum quærant, ſi quando funiculis vas piſcatorium attrahunt, quo Torpedo cuntineatur? Eam ſortitus eſt aer naturam peculiariter, nti quam facillime adficiatur. Nam & ſonis pervius eſt, & pellucidus, & odoratu penetratur, nulla re intermedia quidquam impedimenti objiciente. Quo fit, ut multarum tam adfectionum, quam effectionum cauſſa ſit. An non enim oculorum morbo laborantes plerumque ſe intuentes morbi participes reddunt? Quapropter & Torpedu per aera, quem intra ſe continet, adficere poteſt accedentes propius, licet eam non attrectent. Nec mirum hoc videri debet. Nam Magnes, quem lapidem Herculeum vocant, etiamſi quodam intervallo abſit a ferro: tamen videmus efficacitatem lapidis per ipſum intermedium aera ſeſe porrigere. Quinetiam amatoria palmæ arboris adfectio, quod nimirum fœmina ſpatio quodam loci disjuncta, nihilominus ramos ſuos mari ſummittat, deindeque rurſum rectam ad ſummam redeat, quaſi poëtica fructu conjunctionis, cujus aures admiratione non repleat? Non igitur

Aer ſtatim adficitur.

Edit. Paris. pag. 37.

Magnes.

Palma arbor amatoria.

A τὰ κάτω τῆς μεγίστους ἢ ὁρῶν κατὰ τὸ μέγεθος ἐοικότα, ὡς οἱ παθαιότεροι φασὶ, μέτρι ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις, μήτε ἢ νήσοις, μήτε ἢ παραλίαις πόλεσι λυμαινόμενα. ὅπου μὲν ὖν ἕκαστον γένος ὥσπερ πόλεσιν ἢ πατρίσιν ἀρχαίας, τοῖς ἐνυπαγμένοις αὐτοῖς ἢ θάλαττης μέρεσιν ἐκνεμίζεται. ἔστι μὲν ὖν ἡ κῆτος Πρίον ὕπου καλούμενος. τοῦτο ἐὰν ἴδῃ πλοῖον ἀρμιζόμενον, συναρμίζεται ἡ αὐτὸ τῇ πλοίῳ. Καὶ κῆτος ἕτερον ἀσπιδοχελώνη· τοῦτο ἐὰν πεινάσῃ, ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτῆ, κἀκεῖθεν διωδίας ἐξερχομένης εἰσέρχονται τὰ μικρὰ ἰχθύδια, ἡ ὅπω κορέννυται. ταῦτα μὲν ὖν ἡ ἐπὶ ἢ ἐξβόλῃ ἡ ἀνθρώπων ἐστὶν ἰδεῖν. ὡδίποτε γὰρ ἐξλείπει πάντες ἐπακολυθῶν, ἡ παντοίοις ὑποπλεόντων αὐτὸς, ἡ μάλιστα τὸς φορτάρατι μικροτέρους. καπαίνει γὰρ αὐτὸς τοῖς τὰ βία ἁρπτοῖς δελεάζων, οἱ ἡ μηδέποτε κορέννυται.

B Εἰσὶ μὲν ὖν ἡ ἕτερα γένη κητῶν, φῶκαι, ἓ φάλαιναι, δελφῖνες, ἡ ζύγαιναι, ἡ ὅσα τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ ἡ ἕτερα περὶ ὧν ἡ γραφὴ φησι. ἡ ἐκτίσεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, ἃ δὲ ἓ ἐδίζουσιν ἐκ διάταγα ἐν ἀφωρισμένοις χωρίοις, ὥστε μὰ κατιβλάπτεσθαι τὸς ἀνθρὸς ἐντυγχάνοντας. Καὶ ἐκτίσεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα· ἀπ ἐπειδὴ καλοῦ ἡ μανίδος μείζονα, διὰ τῦτο μεγάλα εἴρηται· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς μεγίστοις ὅρισι τῆ ὄγαρ τὰ σώματος παροικάζεται· ἃ δὲ ἡ νήσων πολλαῖς φαντασίαν παρίσχηται, ἐπειδάν ποτ ἐπὶ ἢ ἄκρου ἐπιφάνεια ἢ ὕδατος ἀναπέζωται. ταῦτα μέντοι πλειαύτης ὄντα, ἀ περὶ ἀκτὰς, ἀδὲ περὶ αἰγιαλὸς ἐξετέβει, ἀλλὰ τὸ Ἀνλαντικὸν λεγόμενον πέλαγος ἐνοικεῖ. τοιαῦτα ἐστὶ τὰ ὁρὸς φόβου ἡ ἐκπληξιν ἐμπέραν δημιουργηθέντα ζῶα. Ἐὰν δὲ ἀκούσῃς ὄντι τὰ μέγιστα ἡ πλοίων ἐκλαμπίνοις ἐστίοις εὐμεγέθεις φερόμενα τὰ μιερώτατον ἰχθύδιον ἀ ἐχενὶς ὕπο ῥαδίως ἴσχυσεν, ὥστε ἀκίνητον ἐπὶ πλέοσιν φυλάττει νῆα ταυτᾶ. ὥσπερ καπαῤῥιζωθὲν ἐν αὐτῇ τῇ πελάγει. ἆρ' οὐχὶ ἡ ἐκ τῆ μικρῶ τύτω ἡ ἓ δημιργῶ καταλαμβάνεις ἰσχύι, ἐν πάντων ὧν μεγάλων τε ἓ μικρῶν τὰς ἓ κτίσαντος δυνάμεως ἀπόδειξιν λάμβανε.

C

D Τί δήποτε οἱ θαλαττουργοῦντες νὰ χῆρε πάχοντι, ἤνικα κύρτον ἐκὸς πάρων ἔχοντα τοῖς καλωδίοις ἐφέλκυσιν; ἀπαθύνεται ὁ ἀὴρ τῶ φύσιν ἀλαρατικῶς ἀπνεύματα. διαχὺς γὰρ ἡ ἡ ἄρασις ἔρι τῆ δίσμος, μεταχμίου μηδ' τινος ἐκπροβοῶντος αὐτῆ, πολλῶν τοίνυν παθῶν ἡ ἐνεργειῶν αἴτιος. πῶς γὰρ οἱ τὰς ὄψεις νοσοῦντες τὰς ὁρῶντας σφᾶς πολλοὺς τὰ πάθος κοινωνοὺς ἐκτίθενται; ἐκ ὖν διὰ ἓ ἐσόπτος αἴρας ἡ πάραν ποιεῖν τι πάθος ἐπίσαται τοῖς αὐτῆ πλησιάζουσιν, εἰ μὰ ἓ πάντες ἰφάψοντο. ἡ θαυμάσεν ἡ χρὰ. ἀ μαγνᾶνις γὰρ, λὶ ἡ Ἡρακλείαν λίθον φασὶ, ἓ σιδήρου δίσταν, ἡ ὅμως ἁρῶμεν διὰ μέσου ἓ αἴρος ἓ ἐνέργειαν προβαλλομένην τῆ λίθῳ. τὸ δὲ ἡ περὶ τὸν φοίνικα τὸ φυτὸν ἐρωτικὸν γενόμενον πάθος, ἡ ὅπως ἀ θάλασα κἀν ἡ διέστακε τὰς κλάδας αὐτῆς ὑποκλίνοι τῆ ἄρένι, ἡ ὕτω πάλιν ἐρὸς ὀρθὸν ἴρχεται χῆμα, τὰς συναφείας οἷον ἐκπεπλεύσασα, ποίαν ἀκολὺ ἀ ἐμπίπλησι θαύματος; ἄνοπον τοίνυν ἰδὼν ἡ τὸ ἓ Νάρκην ποιεῖν τοῖς θηρίοσι πάθος. Καὶ διὰ τί

Περὶ Νάρκης.

αἱ μὲν ἄλλαι ἰχθύες περὶ τὸ Πόντον ἐνδημοῦσιν, ὁ δὲ πολύπους τὴν βόρειον ἀποτρέπεται κόλπον· διό τι τὰ μὲν τῶν ἰχθύων ψύξεως δεῖται, οἷά που τὰ πόντια ἐπιδιώκουσι νάματα. τὰ δὲ θερμότητος, ἡρᾶ, τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν ἀναστρέφεται. θερμοτέρα γὰρ αὕτη τῶν ἄλλων ὑδάτων καθέστηκεν. ὁ γοῦν πολύπους τὴν Ποντικὴν θαλάσσης ἀπεχθάνεται. ψυχρότερον γὰρ τὸ βόρειον πέφυκε πέλαγος, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς θαλάσσης γλυκύτερον· ὑπὸ πολλῶν γὰρ καὶ μεγάλων ποταμῶν ἐπιῤῥέεται. ἐναντία δὲ τῷ πολύποδι τὰ τε ψυχρὰ καὶ τὰ γλυκέα. ἡδονὴν δὲ ἐρᾷ σοι τί περὶ λιπαδείξεω. πέτρᾳ συμπλακεὶς ὁ πολύπους δυσαποσπάστως ἔχεται· διὸ γλαυκὸν ὕδωρ ἐπιχέουσι τῇ πέτρᾳ οἱ περὶ ἄγραν δεινοί. καὶ οἱ μὲν ἔχουσι τὸ ζητούμενον θέραμα, ὁ δὲ τῆς ἐπιπολῆς καὶ ἄνω ὀχεύεσθαι φύσεως. ὁ πολύπους ὅπως λέγεται μὲν λιάκα πειράσω, πλάσμασιν ἑαυτὸν ἐνδύεις, ὕπνῳ δὲ ἀναφύει. γίνωσκε δὲ καὶ τόδε, ὅτι περιδῖδες μὲν καὶ πολύποδες ἔχουσι θολεσιν, ἀλλὰ καθ' ἃ φησιν Ἀριστοτέλης, ἐπὶ τῷ μύσει σηπίᾳ δὲ καὶ τῶν καλίαν, ἀλλὰ καὶ πλείονα· διὸ δὴ ἄλλῳ τινὶ βούθειαν ἔχει, καθάπερ ὁ πολύπους τῷ τὰ χρώματος μεταβολῇ· πρὸς δὲ τῷ πέτρᾳ ἢ προσαράσσει, τὸν ἑαυτοῦ πλοκάμους ἀμείβει, καὶ τῷ χροιᾷ, ἀνὰ μέσον τὸ λαβεῖν χρώματος. ἄκαιρα δὲ πάντα, καὶ δὴ τῶν καταψυγμένων καὶ φοβητικά. ὥσπερ ἐνίοις φοβεθεῖσιν ἡ κοιλία παράπτεται· ὑπέρους δὲ πτείτησις ἢ ὕπνος τῆς κύστεως ῥεῖ, ὅπου συμβαίνει καὶ πίνειν συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης ἀφιεμένου τοῦ θολεροῦ δηλαδή. ὁ δὲ φύσις ἅμα τῇ πιεζεσθαι παραπαπτῶσα, καὶ πρὸς σωτηρίαν τὸ βοήθειαν αὐτῇ. πάντα δὲ τὰ ἄκαιρα τῶν ζώων ὀλιγόφορα εἰσιν, ὡς ἔπος δὴ μικρόπτα· τὸ γὰρ θερμὸν καταπέπτει ῥᾳδίως τῷ φορῷ, καὶ δύνεται τὸ φορᾶς πλείους· τὸ δὲ ψυχρὸν ἀτροφον. μᾶλλον δὲ τὸ τῆς πτέτηγι γένος ἄτροφόν ἐστι, διότι τὸ τῶν ἄλλων ζώων ψυχρότερον. ἐπὶ δὲ πᾶσι τὸ θερμὸν ὡρᾳ ζωογονιμώτατον, ὥσπερ τῆς φύσης ἀπάρχεται. ἅπαν δὲ φορὰ τῇ πτέτηγι ἐν τῷ σώματος ὑπομένουσα ὑγρότητος, ὧν ἐν τοῖς γενίοις ἔχει. τῇ δὲ τὰ ἐφήμερα ζῶα τὰ περὶ τὸν Πόντον γινόμενα· πλὴν ἐκεῖνα μὲν ἡμέρας μιᾶς χρόνου ζᾷ, τὸ δὲ πᾶν τὸ ἐφήμερα λέγονται. πᾶσι δὲ ζῶσι τὸ πλέον.

Μαλακόστρακα λέγονται, καρκῖνοι, κάραβοι, ἀστακοὶ τὸ καλλίδες. πᾶσι δὲ ἀνὰ τρεῖς καλλίδων χηλὰς ἔχουσιν· ἐν χαλεπῷ τῷ πιεζεσθαι, τὸ συλλαμβάνει δέ τι. ἔστιν δὲ μείζονος αἱ δεξιαί· τοῖς γὰρ δεξιοῖς πέφυκε τὰ ζῶα ὁρᾶν μᾶλλον. περὶ πάντων ὁ σοφώτης Δαυίδ· τὰ ἡμιτραφάκελα τείβεις θαλασσῶν. σηπίᾳ δὲ, περιδῖδες τὸ πολύποδες, ἀνὰ πόδας ἑκατὸν ἔχουσιν. μείζονας δὲ μόνος ὁ πολύπους. ἕκαστοι δὲ οἱ ἰχθύες τρεῖς περὶ τὸ σῶμα ἔχουσι· τὰ μὲν γὰρ καταντικρὺ ἔχει τὸ στόμα, πρὸ εἰς τὸ ἔμπροσθεν· τὰ δ' ἐν ὑπτίοις, οἷον οἱ δελφῖνες, τὸ τὰ σιλάχη. διὸ τὸ ὕπτια τριφύμια λαμβάνει τῷ φορῷ· ὄρχεις δὲ ἰδεῖς ἔχει ἰχθύς, ὧν ἔστιν, ὧν ἐστὶ, ὧν ἄλλο ἰδεῖν τῷ ὑπόθεσιν, διὸ ἰδεῖ οἱ ὄφεις. Οἱ δὲ δελφῖνες πρὸ αἱ φάλαιναι, πρὸ πάντα τὰ κητώδη, βράγχια μὲν οὐκ ἔχουσιν, αὐλὸν δὲ τῷ τὸ ἔχειν πνεύμονα. Τὰ μὲν δὴ βράγχια χρήσιμα ἐπὶ τοῖς μὴ ἀναπνέουσιν. ἀδύνατον δὲ τὸ ἀυ-

absurdum, etiam Torpedinem piſcatores lædere. Qui præterea fit, ut alii quidem piſces in Ponto degere conſueverint aliquandiu, Polypus autem ſinum illum aquilonalem refugiat? Quod piſces nonnulli refrigeratione indigeant, quotquot ſcilicet potabiles aquas petunt? nonnulli calorem aapetant, & ad mare confugiant. hoc enim cæteris aquis eſt calidius. Itaque Polypus mari Pontico infeſtus eſt. quippe frigidius eſt mare iſtud aquilonare, reliquiſque multo dulcius, uti quod a multis atque magnis amnibus irruentibus dilatur. Frigus autem ac dulcedo aquæ, Polypo ſuot ingrata. Quod mi probem, argumento idoneo ſatis erat. Ubi ſaxum aliquod complexus eſt Polypus, ſic illi adhæret, ut avelli nequeat. Idcirco piſcatores periti dalcem aquam adfundunt ſaxo, quo facto quod expetebant conſequuntur, & Polypus vel invitus naturam ſuam relinquit. Idem Polypus eſuriens capillos ſuos devorat, quorum loco alii naſcuntur. Hoc etiam ſcire debes, Lolligines atque Polypos attramentum habere, verum (ut Ariſtoteles ait) in naſo: quum ad ventrem ſepia majorem. ejus copiam habeat. Nec enim quidquam opis alterius habet, ut Polypus mutationem coloris. Nam is una cum ſaxo, ad quod capillos applicat, colorem quoque mutat ſuum, excepto colore albo. Sunt enim hæc animalia ſanguinis expertia, qua de cauſſa ſequitur eſſe frigida, formidiniſque plena. Nam uti nonnullis metu perculſis alvus turbari ſolet, nonnullis veſicæ excrementum effluit: ſic & his accidit neceſſario propter metum, ut attramentum emittant. Qua quidem in re natura excremento ſimul & ad ſalutem animalis, & ad opem utitur. Sunt autem omnia ſanguinis expertia perquam exiguo nutrimento contenta, non tam quia parvæ ſunt, quam quia frigida. Nam calor & concoquit facile nutrimentum, & cito alterius egeſt: quum frigiditas parum alimenti requirat. Idcirco cicadæ parum paſtus expetunt, uti quæ cæteris animalibus natura ſint frigidiores: eaque de cauſſa æſtivo tempore quaſi vivificatæ, cantum ſuum occipiunt. Et ſatis eis alimenti ſappetit ipſa corporis humiditas, quam a natura habent: ſicut & animalculis illis Ephemeris accidit, quæ in Ponto naſcuntur: ano excepto, quod hæc unius diei tampus vivendo expleant, ideoque nomen iſtud conſequuta ſint, illæ diuturniori vita fruantur.

Teſta molli munita dicuntur, cancri, carabi, aſtaci ſive gammari, caridæ ſive ſquillæ. Eadem, ſi ſquillam excipias, chelis præditæ ſunt: non ambulationis cauſſa, ſed prehenſionis. Qua de cauſſa chelas dextras majores habent. Nam dextris partibus uti animalia magis conſueverunt. De his vates ille Davides ait: Semitas maxilla permeant. ſepiæ, loliginis, polypi, pedes ſinguli octonos habent, & maximos horum polypus. Etiam ora diverſa piſces habent. Nam aliis os adverſum eſt, & anteriora parte: quum alius ſit ſupinum, cujus generis delphini ſunt, & cartilaginatæ. Propterea ſupini nutrimentum capiunt. Teſtes piſcium nullus habet, nec intus, nec foris: ut eiſdem animalia cætera quoque carent, quæcumque a pedibus deſtituuntur, & inter alia ſerpentes. Delphini, balænæ, & omnia, quæ cetacei ſunt generis, branchias nullas habent, ſed ejus loco tibiam quaſi quamdam, uti pulmone prædita. Quippe non reſpirantibus uti-

Cur Polypus abſtineat a Ponto.

Qui avellatur e ſaxo Polypus.

Qui piſces attramentum habeant.

Animalia ſanguinis expertia.

Edit. Pariſ. pag. 38.

Cicadæ. ἄτροφα.

μαλακόστρακα.

Δαυίδ.

Oris diverſitas in piſcibus.

Teſtes piſcibus nullis.

Qui branchias careant.

les ſunt branchiæ, quas ut piſcis aliquis habeat, ſimulque reſpiratione utatur, herí nullo modo poteſt. Et ſunt ſane cetacei piſces modo quodam & terreſtres, & aquatiles beſtiæ. Terreſtres, quod aera recipiant: aquatiles, quod pedibus careant, & alimentum ſuum ea humido ſumant. Qui cute molles ſunt, verbi gratia, ſoliginés, ſepiæ, & alii tales, toti ſunt carnei atque molles. Nihil enim oſſeum ac terreſtre alicubi abditum habent. Ut autem corpus eorum non facile ſit obnoxium interitui, quod carneis uſuvenire ſolet, miſtam cum carne naturam uervcam habent. Sunt enim molles, inſtar carnis: & tendi nihilominus inſtar nervi poſſunt. Hoc etiam de piſcibus tibi cognoſcendum eſt, quod mas & femina ſeorſum natent, nec inter ſe conſuelcunt, ſed abſque coitu de aqua ſtatuque venti gignuntur. Qua quidem re ſpiritualis illa noſtra & coitus expers generatio, de aqua & ſpiritu, ea primitur, quemadmodum Anaſtaſius inquit.

Ne hoc quidem obliter præterire debes. Serpens terreſtris ad lictus accedens ſibilum edit, quo muræna invitat. Hoc audito muræna mox accedit, ac ſerpente terreſtri venenum prius exſpuente, mutuo in complexus veniunt, ſecundum quos uterque ad ſua ſe conferunt. De quo exemplo perſpicue poteſt intelligi, etiam ſerpentem illum intellectuem ſibilo quodam, & inſcitatione, probæque indolis & boni conſilii ſimulatione mortales allicere, proque arbitratu & libidine ſua cum eis conſuelcere, prius opera data, ut aquam & ſpiritum relinquant. Nam aliter ſemen ſuum in eos transfundere nequit, niſi omni fune moto, ab his duobus ipſos avellat. Quid autem multis verbis opus eſt? cur ſingula commemorare velimus? Sunt in aquis reptilia, quod ita nimirum progrediantur, nec tamen ſub numerum cadunt, ne ſcilicet paullatim abſumta deficerent. Nam niſi numero piſces infiniti eſſent, non poſſent ad uſum ullo modo ſufficere: quum pariter & a ſe invicem, & ab hominibus abſumantur. Quippe tametſi viribus ſuperiores devorandis imbecillioribus ſeſe paſcantur, non tamen omnino conſumuntur: quando majus eorum eſt incrementum, quam ut abſumi poſſint.

Et conſidera hoc mihi loco Dei vocem, vel potius non vocem Dei, ſed voluntatem ſolam, quæ omnis generis piſcium ſpecies ex aquis produxit. Nam hoc ipſum Dei velle, naturam ſuam aquis tribuit, quæ ipſo a principio vitalem quamdam vim ſunt conſequutæ. Abſque quo foret, ooo in eis Dei ſpiritus latus fuiſſet, qua motatione vim illam vitalem aquis imperciebatur, (quemadmodum Chryſoſtomus loquitur) ut non multo poſt ex eis animalia proveniſſent. Tradit enim Chryſoſtomus, hiſce verbis vitalem quamdam efficacitem ſignificari. Baſilius autem latius de eis in hæc verba diſſerit. Sive de aeris diffuſione Moſes loquitur, intelligito noſtrum hunc ſcriptorem hiſtoriæ mundi partes enumerare, condidiſſe videlicet Deum cælum, terram, aquam, aera, qui quidem jam tum diffunderetur atque flueret. Sive (quod verius eſt, & ab iis, qui ante nos fuere, traditum) da Spiritu Dei ſancto hæc dicta putato. Nam ſacris in litteris nullus alius Dei ſpiritus appellatur, extra Spiritum illum ſanctum, qui divinam beatamque Trinitatem abſolvit & complet. Quam ſententiam ſi amplectì velueris, majorem ex ea fructum percipies. Nam ferebatur in eis Spiritus hic, uti Syrus quidam, admirabilis doctrinæ vir,

μελάκια. Piſces non coire. Anaſtaſius. Serpentis & murenæ coitus. Edit. Pariſ. pag. 39. Inſidiæ diaboli. Chryſoſtomus. Baſilii locus. F. Ephrem.

A τὰ ἔχειν, ἢ ἀναπνεῖν. ἐπὶ δὲ πάντα ζῴοις τινὰ πλέα ἢ ὑγρὰ. ἢ πλέα μὲν, ὡς αἵρα διχάμβα. ὑγρὰ δὲ, ὡς ἄποδα, ἢ τὼ ζοελὼ ἐκ τῆ ὑγρῆ διχάμβα. τὰ μίντοι μαλάκια, οἷον πρφίδις, σαπίαι, ἢ ὅσα τοιαῦτα, ὅλα σαρκώδη ἢ μαλακά, ὑδὲ γὰρ ὀστᾶδις ἔχουν ἴτυχιν, ὑδὲ γοηρὸν ὑποκρυμμένον. ἀφὸς δὲ τὸ μὴ ἄφθαρτον εἶναι τὸ σῶμα αὐτῶν, καθὰ δὴ ἢ τὰ σαρκώδα, μικρῦ σαρκὸς χρὴ νάρκα τὼ φύσιν ἔχει. μαλακὸν μὲν γάρ ἐστι, ὥσπερ σάρξ· ἔχει δὲ πᾶσιν ὥσπερ νεῦρον. χρὴ δέ σε ἢ πάτο περὶ τῆ ἰχθύων ἀΐδιναι. τὸ μὲν γὰρ ἄρρεν ἢ θῆλυ ἰδίως γίνονται, ὑ συγγίνονται ἢ, B ἀλλ' ἀσόρως ἐξ ὕδατος ἢ πνεύματος ἓ ἀνέμω τίπτονται, τὼ πνευματικὼ ἡμῶν ἐντῦθεν ἢ ἄσπορον ἐξ ὕδατος, ἢ πνεύματος φροσημαίνοντα γίνεσθαι, ὡς ὁ Θεόπατὸς φησιν Ἀνασάσιος.

Ἀλλ' ὠδὲ τῦτό σε παραδραμεῖν ἄξιον. ὁ χερσαῖος ὄφις τῆ αἰγιαλῆ φροσιὼν συρίττει, χρὴ συρίττων φροκαλεῖται τὼ μύραιναν εἰς συναφειαν. ὁ γοῦν Θαλάσσιος ὄφις, ἐπεὶ ἡ μύραινα τῆ συριγμῆ ἀκέσασα, ἅδδυς ἐπαείγεται. ἢ συμπλακέντες ἀλλήλοις, φρίπρον τὰ χερσαῖα τῶν ἰδίων ἐξεμέσαντες, φρὸς τὰ ἰδιαίτατος χωρεῖ· ἅδδιον δ' ὠν ἐντῦθεν C ὅτι ἢ ὁ νωπὸς ὄφις συριγμῷ χρὴ διλασμάτι χρὴ ὑποφαίνει ὕδατι χρηστῦ χρὴ συμβολὰς ἀγαθὰς τὼς ἀνθρώπως ἐφίλατται, ἢ κᾷ τὸ βωλεῖσθ' αὖτῆ πάντες συγγίνεται, τὰ ὕδατος χρὴ πνεύματος φρόπριν αὐτὼς ἐξιῶν. ὑ ἢ ὃν ἄλλως μεταδοῦναι πάντες τὰ οἰκεῖα δωάται σπόρα, εἰ μὴ πάντα καλῶν κινήσας ἐαυτὸν αὐτὼς ὑποκάτεση. χρὴ τί χρὴ πολλὰ λέγειν, χρὴ ἀναριθμεῖν τὰ καθάπαξ, ἐπεὶ ἐρέπτα ὧν ὐκ ἔστι ἀριθμός; χρὴ ἐρέπτα μὲν, ὅτι ὄφεις τῆ ὕδατι, χρὴ ὕπο τὼ ἐαυτῆ πορεῖαι ποιοῦνται· ἀριθμῷ δὲ ὐχ ὑποπίπτουσι, ὧτι μὴ ἐκλεῖψαι κατὰ μικρὸν δαπανώμενα. βόσκονται δὲ οἱ δωατώτεροι τὼς καταδεεστέρως, ἢ ὐκ ἰωάλωσαν· τικᾷ δὲ τὼ δαπάνων ὁ πρόσοδος.

D Ἀλλ' ὄρα φασὶν Θεῦ, μᾶλλον χρὴ θέλησιν μόνον, ἤτις τὰ ποικιλαπὰ γένη τῆ ἰχθύων ἐκ τῆ ὑδάτων παρήγαγεν. ἀ δὲ θέλησις αὐτὴ φύσις ἐγεγόνει τοῖς ὕδασι. ταῦτα μὲν τὰ ὕδατα ἢ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ζωτικὼ ἐδέχοντο δωάμιν. εἰ μὰ δὲ ἀν πάτο ἰῶ, ὐκ αὐτὼς πνεῦμα Θεῦ ἐπεφέρετο. φορέμβων δ' ζωτικὼ ἐδίδυ τοῖς ὕδασι ἢ δωάμιν, (ὡς ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης φασί.) ἢ ὅτι μ' μιαρὸν ζῶα ἐξ αὐτῶν παραχθήσονται. χρὴ ὁ μὲν Χρυσορρήμων, καθάπερ εἴρηται, ζωτικὼ ἐντῦθεν ἐνέργειαν καταμαίνεσθαι λέγει. E ὁ δὲ μέγας Βασίλειος χρὴ πλατύτερον τὰ περὶ τῶν διέξεισι, χρὴ ὧν φησίν. ἐπὶ πάτο λέγει τὸ πνεῦμα τῶ ἀέρος χέσιν, δέξαι τὸν συγγραφέα τὰ μέρη τῆ κόσμου ἀπαριθμούμενόν σοι, ὅτι ἐποίησεν ὁ Θεὸς οὐρανὸν, γῶν, ὕδωρ, ἀέρα, ἢ πάντων χεύμβων ἤδη χρὴ ῥέοντα. εἶτα (ὃ ἢ μᾶλλον ἀληθέστερόν ἐστι, χρὴ τοῖς φρὸ ἡμῶν ἐκρεθεῖν) πνεῦμα Θεῦ τὸ ἅγιον εἴρηται. ὑδὲ δ' ἄλλο παρὰ τῇ γραφῇ πνεῦμα Θεῦ ὀνομάζεται, ὃ τὸ ἅγιον τὸ τῆς θείας ἢ μακαρίας Τριάδος συμπλαρωτικόν. ἢ ταύτῃ φρὸς διξάμβως τῶ ᾗρέσεως, μείζονα τῶν ἀπ' αὐτῆς ὠφέλειαν ἀμήσεις. ἐπεφέρετο γὰρ τὸ πνεῦμα, καθάπερ Σύρος τις ἔλεγε θαυμασὸς ἀνὴρ, ἀετὸ τῶ, ἐπιθάλπει χρὴ ζωογόνει ἢ τῷ

ὑδάτων φύσιν καὶ ἡ εἰσέτι τῆς ἐπωαζούσης ὄρνιθος, ἣ A dicere ſolebat, hoc eſt, fovebat ac fœtificandi vim largiebatur aquarum naturæ, inſtar gallinæ cujuſdam ovis incubantis, ac fotis ab ſe vim quamdam vitalem indentis. quo ipſo etiam perſpicue commonſtratur, Spiritum ſanctum ne a rerum quidem condendarum facultate deſtitui.

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν ἰχθύων. ἀκόλουθον δ' ἂν εἶη καὶ περὶ τῶν πτηνῶν εἰπεῖν διεξελθεῖν, ὅτι καὶ ταῦτα ἐξ ὑδάτων ἡ γένεσιν ἔσχηκε. διὸ δὴ καὶ τῷ συγγενεῖ τῆς φύσεως ὕπνῳ ὡσαύτως καὶ τὰ πτηνὰ καὶ δὴ καὶ ὥσπερ οἱ ἰχθύες τὸ ὕδωρ τέμνουσι, τῇ μὲν κινήσει τῶν πτερύγων εἰς τὸ πρόσω χωροῦντες, τῇ δὲ τῶν οὐρῶν μεταβολῇ τὰς πορείας διορθοῦντα καὶ τὰς ἕδρας μεταβάλλοντα· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πτερύγων ἔστιν ἰδεῖν ἄβρα κομώντων τὸν ἀέρα τοῖς πτεροῖς καὶ τοῖς οὐραῖς. ὅτι δὲ ἐξ ὑδάτων τοῖς πτηνοῖς ἡ γένεσις, δῆλον ἔστω καὶ ταῦτα πάντα τοῖς ὕδασι χαίρουσι· πλοῖά γε ὅτι οὐδὲν τῶν πτηνῶν ἄποιον, δῆλον τὸ πᾶσι τοῖς δίαιταν ἔχουσι τὴν ἐν γῇς ὑπάρχειν· καὶ πάντα ἀναγκαίως. τοῖς μὲν γὰρ ἁρπακτικοῖς ὄρνισι τὰ ἄγρια καὶ τὰ εὐτύχνα ἁπλῶς. τοῖς δὲ λοιποῖς ἀναγκαίως ὁρᾷ τὰ βίᾳ διεξαγωγὴν ἡ τῶν ποδῶν ὑπαρξία διδῶσιν. ὀλίγοι δὲ τῷ ἀριθμῷ κακόποδές εἰσιν, οὗτοι βαδίζειν, ἢ πρὸς ἀγρίαν καὶ ἡμερουμένων ἐπιτηδείως.

Et tantum quidem de plicibus. Nunc rerum ordo poſcit, ut de volucribus etiam pauca commemoremus, quæ & ipſæ ſuum ortum ex aquis habuerunt. Quamobrem & cognatione quadam natatilium tenentur. quippe quemadmodum piſces in aquis degentes, pennarum agitatione progrediuntur, & diverſis caudæ motibus tum inflexiones, tum directos curſus moderantur: ſic & volucres videre eſt conſimilli quodam modo ſuis aliis aera pervolare. Et gaudent aquis volucres propterea, quod ex aquis ortæ ſint. Hoc ſolo differunt a piſcibus, quod nulla pedibus careat: quando de terra victum petere coguntur, & omnes neceſſario pedum adminiculis indigent. Nam rapacibus ad capiendam prædam angues accommodati ſunt, cæteris ad ſuſtinendam cæteroqui vitam pedum uſus eſt conceſſus. Perpaucis pedes male ſunt adfecti arque debiles, ita ut nec incedere, nec venari quidquam pedibus poſſint, in quo genere ſunt hirundines, & quæ falculæ ſive ripariæ dicuntur, quæ pro alimento veſcuntur inſectis per aera volantibus.

Edit. Pariſ. pag. 40.

B Volucres non eſſe terreſtres.

Quæ malefecti ſunt.

Πρόσεχε λοιπόν. ἄλλο μὲν δὴ κατασκευὴ τοῖς ἀπορμολόγοις ὄρνισι, καὶ ἄλλο τοῖς σαρκοβόροις, τῇ ἕξει τῆς δοιᾶς αὐτῶν φύσεως· οὐχὶ ἁπλοῦς ἀγαύλου, καὶ πτηρὰ ἀξύ. ὥστε καὶ συλληφθῆναι ῥᾳδίως τὸ θήραμα. διὸ δὴ καὶ τῶν σκληρότερα ζώων οἱ ὄγυχες ἢ τὰ ἀνθρώπου, μαλθακώτεροι καὶ δὴ ὅτι τῇ ἀνθρώπῳ κατασκευάσθησαν, ὅτι τε καὶ τὸ δέρμα τῶν μαλθακώτερον, ἀφ' ὧν καὶ οἱ ὄνυχες τὴν γένεσιν ἔχουσι, καὶ ὅτι πρὸς τὴν χρῆσιν ὑκάτῳ τῶν ζώων ὑπὸ σκληρότης τῷ ὀνύχων καὶ ἡ μαλθακότης διδώρηται. ἀλλὰ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ μὲν ἄναρχα ἐστί, καὶ αὐτόνομα, τὰ δὲ ὑφ' ἡγεμόνι τετάχθαι καταδεχόμενα, ὡς αἱ γέρανοι· ἀλλὰ καὶ αἱ μέλιτται ὑπὸ βασιλεῖ καὶ τεταγμένῳ τινὶ τῶν ἔργων ἅπαντα, ἃ φύσεται ἐπὶ τὰς λειμῶνας ἐλθεῖν καταδεχόμεναι, φεῦ ἂν ἴδωσι τὸν βασιλέα κατάρξαντα τῆς πόσεως. καὶ χειροτονητὸς δὲ ὗτος, ἀλλ' ἐκ φύσεως τὸ κῦρος πάντων φρονοῦσιν, καὶ μεγέθει ἀφείρων, καὶ χρώματι, καὶ τῇ τῶν ὅπλων ἁρμονίᾳ. ὅτι μὲν δὴ κέντρον τῇ βασιλεῖ, ἀλλ' ἃ χρῆται πρὸς ἅπαντα. τόμοι τινὲς εἰσὶν ὅτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀγνῶς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τῶν τὰ μεγίστων δυσεσιῶν ἐπιβαίνοντας. ὅπου μὲν οὖν τῇ τῶν βασιλέως ὑποδείγματι μὴ ἀκολουθῆσαι, τῇ τῶν κέντρῳ πληγὴ ἐκπαθήσασιν, ἄξια τῆς ἑαυτῶν ἀμάρτου δείξασαι τὰ ἐπίχειρα.

Hoc etiam nos admitari par eſt, quo pacto grues nocturnas excubias per vices obeant, dum aliæ quidem dormiunt, aliæ circumeundo præſtant, ut omnes ab omni periculo per quietem tutæ ſint. Ubi deinde tempus excubiis unius deſtinatum præterilit, clamore illa ſublato, ſe quieti dat: Ibi tum altera ſuccedens in ejus locum, quam illius beneficio conſequuta eſt, quietem viciſſim reliquis tutam præſtat. Conſimili modo Ciconiarum quoque natio cunctos in admirationem rapit, jam indicatis haud cedens. Nam patrem, qui præ ſenio pennas amiſit, undique circumſtantes aliis propriis fovent, alimentum illi abunde ſuppeditant, atque etiam in vo-

Apum reſpub.

Grues excubias.

pag. 41.

De clemantum pietate.

Λλλὰ καὶ τῶν θαυμάζειν ἄξιον, πῶς αἱ γέρανοι τὰς ἐν τῇ νυκτὶ φυλακὰς ἐκ περιτροπῆς ὑποδέχονται, καὶ αἱ μὲν καθεύδουσι, αἱ δὲ κύκλῳ περιίστασι πᾶσαν αὐταῖς ἐν τῷ ὕπνῳ παρέχωσι τὴν ἀσφάλειαν. ὅπου τὰ ἀειρῦ τῆς φυλακῆς πλημμέλημα, ἡ μὲν βοήσασα, πρὸς ὕπνου ἔτραπη. ἡ δὲ τῶν ἀφροδίτων ἀξαμένη, ἐς ἔτυχεν ἀσφαλείας, καὶ ἀντιδίδωσι ταῖς λοιπαῖς. Οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ τῆς πελαργῶν εἰς ἔκπληξιν ἄγει πάντας τὸν ἀληθοῦς ἐκ ἔλασσον· ἐκείνοις γὰρ τὸν πατέρα ὑπὸ τῶ γήρως πτεροῤῥυήματα περιστάντες ἐν κύκλῳ τοῖς οἰκείοις πτεροῖς ἀφάλπουσι, καὶ τοῖς ἔφοδος ἀφθόνως παρασκευάζοντες, βοῦ-

Iſocrates reſpub.

Ciconiarum pietas.

Ciconiarum pietas.

ἀντιπελάργωσις.

latu juvant, leniter eum ab utraque parte A sublevantes. Quod quidem usque adeo passim apud omnes pervulgatum est, ut hac de causa nonnulli compensationem beneficiorum appellare mutuam ciconiarum pietatem soniueverint. (Quo exemplo moneri nos convenit) ne quis ob paupertatem de vita desperet.

Hirundinis solertia.

Et quis nun Hirundinis solertiam maximopere admiretur? Ea quam nidum conficit, festucas quidem collectas ore profert: sed quum tolliere lutum pedibus nequeat, quos ad quasvis operas prorsus ineptos habet, extremis alarum partibus lu aquam tinctit, ac deinde minutissimum in pulverem provoluta, rarissimum usurpandi luti eacogitat. Nam paulatim festucis luto tumquam glutino quodam culligatis, nidum exstruit, & pullos in eo saos edueat. Quorum si quis B

Chelidonium.

oculos amittat, opem a natura medicam habet, qua eos fœtui suo restituit.

De Halcedone

Marina quædam avicula est, Halcedo. Ea brumæ tempore propter littora fœtificare consuevit, ovis in atena collocaris, quum multis ac vehementibus a ventis mare ad terram alliditur. Verum mox omnes venti sopiuntur, & fluctus marini cooquiescunt. Tum Halcedo totos septem dies uvis suis ineubat, quumque temporis aliquid ad educationem quoque sit necessarium, dies alios septem, quibus pulli nonnihil etescant, divina largitas ei concedit. Quæ res nauticæ rei peritis

Halcedonis.

nota est, qui dies illus Halcedonia vocant.

Turtur.

Tradunt & Turturem a compari sejunctam, ob conjugis prioris memoriam nullius alterius societatem admittere. Dictum hoc mulieribus esto, vitæ nimirum viduæ puritatem ab ipsis etiam brutis animantibus indecoræ plurium nuptiarum appetitiuni præferri. C

Aquilæ afflictatio in sobolem.

Longe injustissima est lu educatione suæ sobolis aquila. Nam quum pullos duos produxit, alteram in terram dejicit, alarum verberibus protrusum: ob educationis scilicet ærumnas atque molestias fœtum ab se procreatum removens. Sed abjectum Phene, (quam Offifragam dicunt)

Offifragæ pietas.

perire nun sinit. Nam sublatum fais cum pullis educat. Quem autem pullum ipsa-

Edit. Paris. pag 42.

met alit aquila, secum deinde sumit, & inter volandum cum eo, si quidem andaD cter aera secantem videat, ac sullis splendorem aeutis eontuentem ueulis, ut suum retinet atque servat: sin autem, eau spurium abjicit.

Cornix sobolis amans.

E cuntrario eorulcit amor in sobolem prædicari meretur, quæ pullis jam volantibus, nihilominus eos consectatur, pascit, & longum satis ad tempus educat. De

Basilius de cornicibus.

bis magnus ille Basilius hæc etiam in oratione sua de providentia tradit. Res, inquit, est mira, cum cieunis corniees discedere, quasique satellites earum, & irineris eomites esse. Quinetiam, mea quidem sententia, ferunt eis adversus aves quasdam hostiles auxilium. quod esse verum, primum eo signo colligitur, quod eu rempore nusquam ulia cornix eonspiciatur. Deinde, quod eam vulneribus reE vertentes, præstitæ societatis avidentes notas secum ferant.

Cornicum cicoriarum fœtus.

Vulturum procreatio.

Jam quod rebus cæteris magis etiam ab opinione hominum abhorret, vultures ajunt absque maris & fœminæ conjunctione gignere, senecta etiam in extrema. Nam ad centasimum annum vivendo perveniunt. Quamobrem istue? nimirum ne qui mysterium nostrum irriderent, quasi

Περὶ χελιδόνος.

Τὸ δὲ τῆς χελιδόνος δύμηχανον πῶς ἂν τις ὑπεραγάσαιτο; ἐκείνη γὰρ τῷ καλιὰν πηγνυμένη, τὰ μὲν ἄρρη τῇ γόμφοις ἁρμόζει, πηλὸν δὲ τοῖς ποσὶν ἅραι μὴ δυναμένη, ἀντιπίδυσι ὦν ὅπως πρὸς πᾶσαν ὑπηρσίαν· τὰ ἄκρα τῷ πτερῶν ὕδατι καταβρέξασα, εἶτα τῇ λεπτοπάτρῃ κόνει ἐκυλινδήσασα, ὅπως ἐπιτοῦ τῷ πηλῷ τῷ χρείᾳ· ἔπειτ ὦν μικρὸν ἀπάλους τὰ ἄρρη οὕτω κόλλᾳ τοῦ τῇ πηλῷ συνδήσασα, ἐν αὐτῇ τὰς νοσσιὰς ἐτρέφει. ὧν ἑαυτὴς ἰαατικὴν τὰ ὄμματα, ἔχει τινὰ παρὰ τῆς φύσεως βοήθειαν ἰατρικὴν, δι' ἧς πρὸς ὑγείαν ἐπανάγει τὰ ἐγγόνων τὰς ἄψεις.

Περὶ ἁλκυόνος.

Ἡ δὲ ἁλκυὼν θαλάττιόν ἐστι ὄρνεον. αὕτη παρ' αὐτὰς τὰς αἰγιαλὰς νοσσεύειν πέφυκεν ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ θερμαίνει τῆς ἀμμου· ἔπι πολλοῖς γὰρ βιαίοις ἀνέμοις ἀ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται πάντες οἱ ἄνεμοι, ὑσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅπ ἁλκυὼν ἐπωάζει, τὰς ἑπτὰ ἡλιοτόνι ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ ἡ ζοφὸς αὐτῆς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας φοὸς ἃ ᾧ νοσσιὰν αὔξησιν ὁ μεγαλόδωρος αὐτῇ παρέχει Θεός. ὥστε ἡ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι ταῦτ, ἡ ἁλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἑαύτως προσαγορεύουσιν.

Περὶ τρυγόνος.

Ἀλλὰ ἡ ἃ τρυγόνα φασὶ ἁζυξθέντα ποτὲ τῆ ἐμάζυγος, μηδέτι φοὸς ἕτερον καταδέχεθαι κοινωνὸν, μνήμη τῆ ποτὲ συζυξθέντος. ἀκούσασαι αἱ γυναῖκες ὅπως τὸ σημεῖον ἃ χηρεύς ἡ παρὰ τοῖς ἀλόγοις ἃ ἐν ἃ πολυγαμίας ἀκριτῆς ἀρτιμόρφον.

Περὶ ἀετοῦ.

Ἀδιαπαυσε πεζὲ τὴν τῆ ἐγγόνων ζοφὼ ὁ ἀετός. δύο ἦ ἐξαγαγὼν νοσσὼς, τὸν ἕτερον αὐτῆ εἰς γῆν καπερρήγνυσι τοῖς πλαγαῖς ἃ πτερῶν ὑποθάμβους, ἡ τὸ τῆς τροφῆς ἐπίπονον, ὃν ἐγέννησεν, ὑποσκήπτος· ἀλλ' ἵνα ἐξ πάνυ ἡ φίλον ἁζαθαρίῳαι· ἀλλ' ὑπολαβοῦσα αὐτὸν τοῖς εἰκείοις ὄπτι νοσσοῖς συναπτρόφει. ὃν δ' ἱκανὸς ἰαθρέψειν νοσσὸν ὁ ἀετὸς, λαμβάνει ἡ συμίπταται αὐτῆ. ἡ ἐὰν ἴδῃ αὐτὸν δ' ὁλμους μὲν τὸν ἀέρα τυχόμενον, ἐξωσπουδὸς δὲ πρὸς τὴν τῆ ὑλέν λαμπρότητα, ὡς εἰκεῖον πεφυκότα· εἰ δὲ μέγα, ὡς νόθον ἀποβάλλει.

Περὶ κορωνίδος.

Ἀλλ' ἐπαινετὸν τὸ τῆς κορώνης φιλόπεπνον. ἡ γὰρ πτερυγίους ἤδη τοῖς νοσσοῖς παρέπτηται, σπεύζουσα αὐτὰς, ἡ ἐατρέφουσα μέχρι πολλοῦ. περὶ μέντοι ἃ κορωνῶν ἡ παῖδ φασὶν ἀ μέγας Βασίλειος ἐν τῆ περὶ φροντίδος λόγῳ αὐτῆ. Θαῦμα μέγα πῶς αἱ κορῶναι τοῖς πελαργοῖς συναπαίρουσαι, δορυφορῶσιν αὐτὸς, ἡ παραπέμπουσιν, ὁμοῖ δοκεῖ, ἡ συμμαχίαν αὐτοῖς τινα παρέχουσι φοὸς ἔριθας πολεμίους. σημεῖον δὲ, φησὶν μὲν, μὴ φαίνεθαι ὑπὸ τῶν καιρῶν ἐκείνων κορώνλυ παπαπαπαῖ. ἔπειτα μῆ τραυμάτων ἐπαιρχόμενα, ἃ συμμαχίας ἐναργῆ σημεῖα ποιοῦσι.

Περὶ γυπῶν.

Τὰ δὲ γε πλέον ἔτ ἄλλων παραδοξότερον. τὰς γῦπας φασὶν ἀπωθύλακος τίκτειν, ἡ ταῦτα μακροβιωτάτους ὄντας, ἡ μέχρις ἱκανοῦ ἐτῆ τῶν ζωῶν αὐτῶν παρατείνεσθαι. ἕνεκα δὲ τοῦτο, ἡ τίνος ἕνεκα; ἵνα γὰρ μή τινες ἐπιγελῶσι τῆ μυστηρίῳ

εἰφ ἡμῶν, ὡς ἀδύνατον παρθένον πεῖν, ἢ αὐθις μείναι παρθένον, μυείας ἐν τῆς φύσεως ἀφορμὰς φησ τὴν πίστιν τῆ παραδόξων ἀπολαβὼν ἀπιβάλετο. ἢ οὖν μὲν περὶ τούτων ὁ μέγας Βασίλειος. οἱ δέ γε πᾶς φύσεις τῆ ζώων ἐξακριβάμενοι, τελευτᾶ χρόνον τοὺς γῦπας ὑγκυμονεῖν παραδίδοσται. καὶ πῶς, ἄκουε. οὐκ ἔστιν ἄρρεν γῦπα διάκαθαι. ἀσπουδάσας γὰρ αὐτοὺς τέκνων νόμοι φύσεως παρελιλύθασται. ὅθεν καὶ πᾶν τὸ γένος αὐτῆ ἡ τοῦ θήλεος φύσις ἰώγκασε. ὅπερ ἐπισάμβοι γῦπες ἢ τὴν ἐρημίαν διδόσης τῆ πόνων, εἰς ἐπιγνοὺν ἅπαν τὸ γένος τρατόεται. (καὶ δρῶσί τι σόφισμα ἄρρεσον.) τῆ γὰρ ἀντιπαρροι πάντοτε. εἰ δὲ μὴ Νότος εἴη, τῆ συγγενοῦ Εὔρῳ ἀπλοῦσι τὰς πτέρυγας, εἶτα ἐγχωσι, καὶ τοῦ πνεύματος ἐμφορεῖται ἐσρίοντος, καὶ τίκτουσι ζῶα, μὴ μέντοι γε ὠὰ ὑστεύμια. διὸ πλείσου χρόνου δέονται ἡ φύσις πρὸς ζώου τελεσιουργίαν. χαλεπὸν γὰρ, καὶ λίαν ἐργῶδες τῆ φύσει οὐσίαται τὸ πνεῦμα, καὶ πρὸς ζῶον πλασουργεῖν τὸ λεπτότατον. Ἐπειδὴ τοίνυν ἀκούεις ἢ σὺ σωφρονίας ἄνδ ἐγκυμονῆται τὴν πάσαγνον, φρίτιρον αὐτῆ πνεύματος ἁγίου ἐπισκιάσαντος, ἢ τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν προφήτην ἀπὸ Θαιμὰν ὄξαντος, μηδόλως ἀπίσει τῆ πράγματι, κἂν μέγα τῆ ὅτι δοκῇ καὶ Παράδοξον. ἐπὶ γὰρ τούνῳ καὶ ἡ παρὰ φύσιν τῆ γυπῶν κυοφορία θαυμασίως οὕτω τῆ Θεῷ φρονοίμασται. λέγεται γὰρ ὅτι γινόμενος ἔγκυος ὁ γὺψ πορεύεται εἰς τὴν Ἰνδικήν. καὶ λαβὼν λίθον τὸν καλούμενον Εὐπακτόν, ἐπάνω αὐτοῦ κάθηται σωκχόμενος αὐδίσι, καὶ οὔπω ἐκτέτακται. ὁ μὲν τοι λίθος πυκνότερός ὡς κάρυον, καὶ κυκλοῦμενος ἔχων ἐκπέμπει, ὡς κώδων, ἐνδοθεν ἑτέρου λίθου κινουμένου. φασὶ δὲ καὶ τοῦτο πυρὶ γυπὸς, ὅτι μύρῳ ῥοδίνῳ χελιδὼς ἐκποδίσαται.

Θαυμάσεται δ' ἄντις καὶ τὸ τῆ κοράκων τῆ ἥλιον ἐκπεθέντων ὑπ ἔλαιον. πεπόθασί τι πάθος ἀφ' Ἥρους οἱ κόρακες. τὸ δὲ πάθος ἐσὶ ῥύσις γαστρός. ἐστοῦθυ ποταμοὶ, καὶ πηγαὶ, ἢ λίμναι οὐδέν τι χρῆμα κατὰ γε τὸ Ἥρος τοῖς κόραξιν, ἵνα μὴ τῆ ὑγρῷ ἡ τῆς γαστρὸς ῥύσις χοὶν ἐπίπαται. ἴσασι τοίνυν ἓ διαίτης τέχνῃ οἱ κόρακες, οὐ τὰ Ἱπποκράτης παιδεύθεντες, οὐ τὰ Χείρωνος· κρίνουθεν μὲν ὁρῶσι ποταμὸν, ἀλλ' ὅμως πίνειν ἐκείνου οὐκ ἐπιχω, ἀλλ' οἷα Τάνταλοι κολαζόμενοι δρυμπόραν δίνην πᾶσι εἰσφοίτωσι.

Θαυμάζων σε ἄξιον ἢ ἥτι τῆς φδῆς οἱ τέττιγες ἐν μέσῳ Ἥρει ἀπάρχονται; ψυχροί τινες τὴν φύσιν οἱ τέττιγες. διὰ ἢ μὴ θερμὰς τροπὰς ἀπάρχονται τῆς φδῆς, ἢ ἥλιν ἀπαρχομένου τὸν ἑαυτῆ μετέωρον ἀλαδον. ἐφ' ᾧ ἢ μεσημβρίας εἰσὶν φιλαύτιροι. ἡ μὲν τοι θήλεια τέττιξ πολὺ ψυχροτέρα τῆ ἀρρένος ὕσα, σιωπῶσα ἐφιζάνει τοῖς δένδροις, Πυθαγόρου ὥσπερ διδάγματα πῶς δὲ ἢ φθαρτικὰ πτηνῶν ἐπέρων, αὐτῆ τυγχάνει πτερά; (σπεδούδασε παῦσαι μετελήφασι φύσεως. ὡς ἂν σωθεὶν ἕτερα τὰ πτερὰ τούτοις συναναμιγνύμενα,) δῆτον γὰρ ἐστοῦθυ ἀπόλλυται. Διατὶ δὲ καὶ ὁ χαράδριος ἔποτε ἀντιβλέψει τῆ ἰατρευθέντι, μύει τοὺς ὀφθαλμούς; οὐχ ὥς τινές φασι, τῆ

Πεῖ κοράκων.

* Πτερύγιον ἀτιμάζει.

fieri nequeat, ut pariat virgo, & nihilominus virgo maneat: ex ipſa natura Deus nobis tantum non infinitas ſuppeditavit occaſiones faciendi fidem rebus cæteroquin abſurdis, & noſtræ opinioni non reſpondentibus. Hoc modo de his Baſilius diſſerit. Cæteri vero, qui naturas animalium perſpectas habent, vultures toto triennio geſtare uterum prodigioſe tradunt. Qui nam iſtuc? audi. Vultur mas nullus conſpicitur. Nam abſque duum conjunctione gignere de præſcripto naturæ ſolent. Quo fit, ut eorum univerſa natio conſiſtat in ſolum fœminis. Hoc quum non ignorent vultures, orbitatis metu ſimul univerſi ad fœtificandum quamdam velut expeditionem ſuſcipiunt. Hanc ſi nullus eis ſcite Auſter offerat, ad cognatum Eurum alas expandunt. Inde per oris hiatum vento influente replentur, & animalia, non ova ſubventanea gignunt. Quæ cauſſa eſt, quamobrem maximo temporis ſpatio natura hujus ad animalis abſolutionem indigeat. Num difficile & operoſum eſt naturæ, de vento quamdam eſſentiam efficere, deque re longe ſubtiliſſima & eaſili prorſus animal fingere. Quum igitur audies, virginem illam puriſſimam ubique ullo viri commercio gravidam fuiſſe factam, quum prius eam ſanctus ille ſpiritus inumbraſſet, ac Dominus (uti vates loquitur) de Thæmane veniſſet: nequaquam huic rei fidem derogato, tameſſi reapſe magna videatur, & ab opinione hominum abhorrens. Nam ea de cauſſa vulturum quoque conceptio tam admirabiliter a Deo eſt inſtituta. Traditur autem monumentis litterarum, vulturem, poſteaquam conceperit, in Indiam ſeſe conferre, naſcimque lapidem, quem a facilitate parrus, quem adjuvat, Eutocium vocant, in eo te parturigine veaarum collocare, utque illo modo parere. Lapis ipſe rotundus eſt, avellanæ nucis inſtar, & ſuccuſſus in morem tinnabuli ſonum edit, moto intus ullo lapide. Perhibetur hoc etiam de vulture, quod unguento roſaceo perunctus mortatur.

De corvis quoque non abs re quis miretur, quod hactenus indicatis non eſt inferius. Æſtivo tempore corvi quodam morbo laborant. Is morbus ventris eſt profluvium. Quamobrem fluvii, fontes, ſtagna per æſtatem nulli ſunt corvis uſui: ne per humorem ventris illa fluxio magis etiam ad augeatur. De quo ſcilicet intelligitur, eriam diætæ rationem ſibi convenientem corvos non ignorare, quamquam nec Hippocratis, nec Chironis, (nec Machaonis) remedia diſcendo percepta teneant. Idcirco fluvios quidem intuentur, ſed haurire de iis nequeunt, gravemque hanc adeo pœnam luunt, quaſi Tantali quidam mulctati.

Meretur & hoc admirationem, quamobrem cicadæ cantum ſuum æſtate media primum incipiant. Nimirum natura frigidæ ſunt, qua de cauſſa poſt æſtivum ſolſtitium canendi faciunt initium: nec niſi exorto ſole ſtrepunt, ipſoque vocride maxime ſunt canoræ. Ex quidem femella quum longe ſit mare frigidior, arboribus taciturna inſider, quaſi ſi Pythagoræ diſciplinis eſſet imbuta. Qui ſit, ut aquilarum pennæ, cum aliarum avium pennis commiſtæ, illas ipſas abſumant? nam celeriter admodum pereunt. Quamobrem Charadrius, ſi quando quem morbo regio laborantem conſpicit, oculos claudit? Non id profecto propterea, quemadmodum a-

Βάσιλ.

Vultur triennium parturit.

Vultures e vento concipiunt.

Edit. Paris. pag. 43.

Eutocius lapis.

Unguentum roſaceum vultures necat.

Corvorum morbus.

Cicadæ frigidæ.

Aquilarum pennæ.

Charadrius ſi vel ſanos vel æger.

liqui volant, quod ægroto lovideat, livoreque præpedistur, quo minus eum restæ valetudini restituat. Non enim Bruta laborant invidia, nec Prometheus apud ipsa punitur, quod ignem bonum cum mortalibus communicaverit. Sed oculos idcirco claudit, quod morbus hic de uno ad alterum transeat. Adeoque mox aviculam hanc morbus occupat.

Luscinia indefessa. Vespertilio.

Nec illud admiratione caret, quod luscinia vigilans, quum ovis incubat, noctem integram caoere non desinat. Qui vespertilio pariter & quadrupes est, & volucris? qui avium hæc sola dentes habet? *Edit. Parif. pag. 44.* ac fœtificat quidem instar quadrupedum, aerem vero leviter permeat, ooo alis, sed pellicula quadam sublata. Qui fit, ut ansseres pervigiles sint, & ad sentiendum obscura latentiaque longe acerrimi? qui quidem olim etiam urbem orbis principem conservarunt, quum hostes quosdam occultos, qui per ignotos abditosque cuniculos arcem Romanam occupaturi erant, indicio suo prodidissent.

Romæ ansseribus servatæ.

Voltures exercitui comitantur.

Quis hominum cædem vulturibus denuntiat, quum expeditiones adversus se invicem suscipiunt? videat enim tantum non infinita vulturum agmina castra sequi, de armorum apparatu eventus indicia colligentium, quod ipsum a ratiocinationibus humanis parum abest. Aliis etiam de caussis in admirationem quædam veniunt, si quis animum advertat. Quædam enim volucres de prius existentium propagatione veniunt, quædam hodieque de terra oriuntur. Non enim cicadæ tantum e pluviis proveniunt, aliaque plurima, quæ in aere volunt, pleraque nominibus propriis, ob eorum exiguitatem, carentia; sed etiam mures atque ranæ de eadem prodeunt (quando apud Thebas Ægyptias, si vehementes io æstu pluviæ cadant, mox terrenis muribus universa regio completur.) Nec anguillas aliunde cernimus oriri, quam de limo. Quippe nec ovis, nec alio quopiam modo propagantur, sed ortum e terra tantum habent.

Avium ortus.

Mures, ranæ, anguillæ.

Erodius sive Ardeola.

Erodium mihi quæso considera. Species hæc avis est, supra quosvis passeres nidificantis, altissimis nimirum in arboribus, præsertim abietibus. Unde Aquila Psalmi dictum vertens; Erodio, inquit, domicilium sunt abietes. Supra omnes alias certe volucres oidificat. Idcirco Davides ait; erodii domicilium superat eos. Hanc erodium tanta prædium esse castimonia tradunt, ut quum ad venerem accessurus est, dies quadraginta *.... Nam avis hæc est in mœrore, si quando necessitate sic exigente mutuam ad conjunctionem pertrahitur; quasi quiddam inde sibi ingratæ rei accidere significaret. Quæ si vera sunt, quid eos quæso factari sumus? qui beneficio rationis ornati, nihilominus vitæ voluptatibus plus æquo sumus addicti.

Aquila. *Psalm. 103. 17.*

Erodii verecundia.

* consulnnes lugeat, & post conjunctionem abhoc totidem dies. Ægre enim ferat, si quando.

De Pelecano. *Psalm. 101. 8.*

Quid de Pelecano dicemus? cujus in psalmis suis Davides etiam meminit. Factus sum, ait, Pelecano solitario similis. Avis hæc summis in scopulis nidum exstruit, sollicite incumbens io id, ut insidiatores vitet. Veram serpens insidiator etiam magno ex intervallo virus suum in pullos ejus evomit. Posteaquam enim circumspexit, unde ventus spiret: ab ea parte veneno adflato, interitum eis adfert. Tum vero pater supra ipsos volans, & naturali quodam instinctu factas insidias deprehendens, quo pacto recuperare viram

Serpentis astutia.

pag. 45.

A ρογειῶτι βασιλίσκω, ἢ τὸ φρόνημα πρὸς ὑγίειαν μεταδοσιν ἴχων ἐπίφθονον. ὑ δὲ τοῖς ἀλόγοις βασκανία τις μέτεστι, διὸ Προμηθεὺς παρ' ἐκείνοις ἀολάζεται, ἀγαθὸν ὄντως τὸ πῦρος μεταδὸς τοῖς ἀνθρώποις. ὀφθαλμὸν δὲ μύει χαράδριος, ἐπεὶ τὸ παθος ἀμείβεται, ἢ ἕρπει εὐθὺς ἀπ' ὄσσε μεταίρχεται.

Ἀλλ' οὐδὲ πῶν ἔξωθεν θαύματος, ὡς ἄγρυπνος ἀ ἀηδὼν ὅταν ἐπωάζῃ, διὰ παντὸς νυκτὸς τῆς μελῳδίας μὴ ἀπολήγουσα. Πῶς πτεράτουν τὸ αὐτὸ καὶ πτηνὸν ἀ νυκτερίς; πῶς μόνα τῶν ὀρνίθων ὀδοῦσι κέχρηται; ζωογονεῖ μὲν ὡς τετράποδα, ἐπτερώλαξεν ἢ τῷ ἀέρι, ὐχὶ πτερῷ περιζώννυται, ἀλλ' ὑμένι τινὶ διρματίνῳ. Πῶς δὲ ἢ τῶν χλωῶν γένος ἄγρυπνον, ἢ ὡς τὸν τῷ λακεδαιμονίων αἴθυιαν ὀξύτατον, ὥγε ποτὲ ἢ τὴν βασιλίδα πόλιν περισώσαντο, πολεμίους τινὰς ἀφανῶς δι' ὑπονόμων ἀφανῶν * δὰ μέλλοντας τὴν ἄκραν τῆς Ρώμης καταλαμβάνειν μυσάντες.

Τίς ὁ τῖς γυφὶ προαγγέλλων τ' ἀνθρώπων τὸν θάνατον, ὅταν κατ' ἀλλήλων ἐπιστρατεύσωσιν; ἴδοις δ' ἂν μυρίας ἀγέλας γυπῶν τῆς τραπεζίδος παρεπομένας ἐκ τ' ὄπλων παρασκευῆς πυκνομορίας ἢ ἐμβασιν, ὅπερ ἀ μαχραν ἴσε λογισμῶν ἀνθρωπίνων. καὶ ἄλλας δὲ θαυμάζειν ἔπεισι τῇ ὀρνιχοτε. τὰ μὲν δὴ ἐκ τ' ἐμφδοχῆς τ' προυπαρχόντων παράγεται, τὰ δ' ὅτι ἔ τινὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ζωογονήμασι δείκνυται. ὑ δὲ μόνον πτηνις ἐν ἐπομβρείαις αὐξάνει, ὐδὲ ἄλλα μυρία γένη τῶν ἐμφερομένων τῷ ἀέρι πτηνῶν, ὧν ἀκατονόμαστα ἴσε τὰ πλεῖστα ἀμ' λωτόπτα· ἀλλ' οὐδὲ μῦς ἢ βάτραχους ἐξ αὐτῆ ἀναδίδοθαι.

Τὰς δὲ ἐγχέλυς ἀπ' ἄλλων ὁρῶμεν ἢ ἀπ' αὐτῆς ἰλύος συμπεφυκυίας, ὡς ὕστερον, ἢ πῆ τῆς ἄλλος τρόπος ἢ ἐμφδοχὴν συμίσχουσι, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς ἐστιν ἡ γένεσις.

Ὁρᾶ δὲ ἢ ἐρωδιὸς. ὁ ἐρωδιὸς εἶδος ὀρνίθων ἐστὶ πηγνύτος τ' καλιὰν αὐτῆ παντων ἀνωθεν τ' δρυῶν, ἔχων ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις τ' κλάδων, ἢ μάλιστα ἢ ἐλάτας. Ἐν ὁ Ἀκύλας· ἐρωδιὸς ἐλάτας οἰκεῖ αὐτῆ. παντων δὲ ἀνωθεν τ' δρυῶν πήγνυσι τὴν καλιάν. κῆ τοῦτο ἢ ὁ Δαβὶδ φησι· τῶ ἐρωδιῶ ἡ κατοικία ἡγεῖται αὐτῶν. τοσαύτῃ δὲ σωφροσύνῃ ζῆν τ' ἐρωδιὸν, ὥστε ἐν ὅσῳ καὶ ὥρᾳ σωμισίας ἐρχεθαι μέλλει. ἡμέρας πυθεῖ παραμένοντα· καὶ μετὰ τ' σωμισίαν ἑπτὰς μί. δυσαναχωρητὶ καὶ γὰρ τουτὶ τὸ ὄρνιο ἔστοτε φύσεως ἀνάγκῃ ὡς ἄλλυλα σωμιάζεθαι καθέλκοντο, ἄπ δὲ τῶν ἐντεῦθεν αὐδίαν παρεσῶν. εἰ δὲ ταῦτα ἅπας ἴσχει, τί ποιήσομεν ἡμεῖς; οἱ λόγῳ μὲν τετιμημένοι, ταῖς δὲ βίου καὶ τοσοῦτον ἡδοναῖς ἡμπεδημένοι.

Καὶ περὶ μὲν τῆ πελεκανος, ὃ καὶ ὁ Δαβὶδ μέμνηται λέγων· ὡμοιώθη πελεκᾶνι ἐρημικῷ· τί χρὴ δὲ λέγειν; τοῦτο τὸ πτηνὸν ἐν ἄκραις πέτραις πήγνυσι τ' καλιὰν, τοῖς ἐπιβούλοις ἐφορᾶν δῦ φροντίδος ποιούμενος. (ἀλλ' ὁ ἐπίβουλος ὄφις ἐπὶ κα τ' πατέρα μυρίοις τ' πτεροῖς ἀποπάσσεται θάσσεται, τῆς ἐπιβούλης παραχρῆμα ἐφάπτεται.) ἢ ἐπειδὴ μὴ φρουρᾶν τῇ καλιᾷ δύναται, τὸν ἰὸν αὐτῆς ἐπιχέει. καὶ πέρυθεν περισκοπάσας γὰρ φρόνιμον ὄθεν εὐπνοια ὁ ἄνεμος, ἀφιέθαι ὑμφυσήσας αὐτοῦ τὸν ἰὸν, ἐπάγων τὸν ὄλεθρον. ἀλλ' ὁ πατὴρ ἐπιπτὰς αὖθις αὐτοῖς ἢ φυσικοῖς, * ὅθεν ἀναβιώσαιτο. κατὰ κορυφῆς γὰρ αὐτῆ ἡρέμα πνεύσαιτα, καὶ τὰς πλευρὰς ἐκπεφυδε

Ἐλεοσῶτι βασιλίσκῳ.

Λυσκινία ἀκαμάτη.

Περὶ νυκτερίδος.

Περὶ ἀγρύπνων.

Περὶ ἐρωδιοῦ.

Περὶ πελεκάνου.

ἐπιπλάσεων ταῖς πτέρυξιν, ἅμματος αὐτοῖς ῥαι-
δὰς ἀφίησι. κάντεῦθεν οἱ πθηκῶσις νεοττοὶ παρα-
δόξως ἀναβιώσκουσιν.

Ἐπίγνωθι οὖν, ἀγαπητέ, τίνος ἕνεκεν ἡ παρά-
δοξος αὕτη περὶ τὰ ἔγγονα τῆς πελεκᾶνι συμπά-
θεια. σκιαγραφῆσαι γὰρ ἡ Κύριος τὰ καθ' ὑμᾶς
πάντα κἀν τῇ πτέρυγι ταύτῃ θέλων ἀνέκαθεν, ὅτι
τε παράδεισος ἔκτισαι, καὶ ὅτι πρῶτοι ἐν αὐτῷ οἱ
ἀνθρωπλάσται πθηναι, ὅτι ὁ ὄφις ὄρις τῆς ψυ-
χῶν αὐτοῖς προὔξένει θάνατον, καὶ ὅτι φιλόστοργος
οἷα πατὴρ ἐπὶ πθηκῶσι παισὶν, ὁ ποιητὴς πάν-
των Θεὸς ἐπ' αὐτοῖς ἐπικάμπτεται, χρηματίζει τε
τὰ καθ' ὑμᾶς ἄνθρωπος, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ κα-
παδέχεται, ἐπὶ σταυροῦ πλάσαντα ὑψοῦται, καὶ τῆς
πλάγας αὐτοῦ ζωῤῥύπου αἷμα ἐκχέει εἰς ἀνάπλα-
σιν τῆς ἀνθρωπλάσου ἐκείνου τῆς τῆ ἰῷ πθηκό-
των τοῦ ὄφεως, τοιούτῳ τῆ πελεκᾶνι συμπάθειαν
περὶ τὰ ἔγγονα καπαρχὰς ἐνεφύτευσε. διὰ δὴ τοῦτο
τὸ Δαβὶδ ἀρλαβῶν ἔλεγεν· ὁμοιώθη πελεκᾶνι
ἐρημικῷ. Πελεκὰν δὴ αὐτὸς ὁ Χριστός· καλεῖ ὁ
παράδεισος· νεοττοὶ οἱ ἀνθρωπλάσαι. ἐπίβουλος ἦν
αὐτὸς ὁ διάβολος· ἰὸς ὄφεως ἡ ἐκ τοῦ διαβόλου
πάντως ἀπάτη. θάνατος ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ χωρισ-
μός. συμπάθεια πατρικὴ ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου δι'
ἡμᾶς ἐνανθρώπησις. ἡ δὲ τῆς νεοττοῦ ὑπαρξις
ἐκπόρευσις, ἡ ἐπὶ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἀνθρω-
πλάσεως ἀνοιξις ἀπαύρησις· πλαγῶν ἐπίπλη-
ξις, ἡ τῆς θείας νύξις πλευρᾶς, ἡ πλεύ-
σεως τοῖς πθηκῶσιν ἐπισάζον αἷμα ζωῤῥύ-
πον. εἰ μὴ δὴ ζωῤῥύπου λύσ, οὐκ ἂν τῆς
κάτω κοιμήσεως ἐχειρίσατο νέων ἀνάστασιν. καλῶς
οὖν ἔλεγε δῆτα τὸ προφήτου ὁ Κύριος. ὁμοιώ-
θη πελεκᾶνι ἐρημικῷ. λέγει δὲ τὸ κατὰ Λου-
κᾶν εὐαγγέλιον περὶ τῶν κοράκων, ὅτι οὐ
σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν. ὁ δὲ Θεὸς τρέφει
αὐτά. τίνος ἕνεκεν ὀφείλομεν τῶν κοράκων ἐξ ὀ-
νόματος μέμνησαι; λέγεται ἄρ', ὅτι, μισοτέκνους
ὄντας αὐτοὺς μὲν τρέφειν τὰ οἰκεῖα νεοττία. τρέ-
φεσθαι δὲ προσεῖπε Θεὸς ἀπὸ τῶν παραφυομένων
τῇ αἴγλῃ ζωῤῥύσι τῇ σώματι αὐτῶν ἐμπιπτόν-
των. πόσην δὲ τὸ πῦρ θαύματος ἄξιον;

Περὶ μελισσῶν.

Αἱ μέλισσαι τὰς κηρίδας ἐφάπαξ καταλαβοῦ-
σαι, πυρισμένης τύπτουσι τὸ ἐπόλυσιν. εἰ δὲ
ἐξ αὐθις αὐτὰς καπέχωσι, νυκτὸς ἐργάζονται·
τὰ αἱ μὲν αὐτῶν τῇ Βασιλεῖ δορυφορῶσιν, αἱ δὲ
νυκτὸς ἐπαγρυπνοῦσι φυλακῆς χάριν, ἵνα τὸ πῦρ
ἀσπίωσας τὸν ἀναπαύσθαι. τῶν δὲ ἔργον ἐστὶ,
τὸ τὰς νυκτὰς ἐπικομίζειν ἔξωθεν. ἃ χρὴ θαύ-
μάζειν, φησὶ τὰς τῆς σελήνης αὐξομειώσεσι με-
ταβάλλεται ὁ ἀὴρ, ἵνπου γε τὸ ἐν ζώοις τοι-
οῦτον ἐστὶ τοῦτο ἰδεῖν. φασὶ δὲ καὶ ἴβιν μηδαμῆ
ὁρᾶν, ὅτι ἀσέληνος ἡ ὥρασις, μύειν δὲ τὸ ἀστρο-
νον μέσον. ὁ δὲ κίρκος προδηλοτέρας ἔχει τὰς
ἐνεργείας. ὅτι δὲ αὔξει ἡ σελήνη, ὁ τῶν ὀφθαλ-
μῶν πόρος πῦρ ἀμαύρωται. ὅτι δὲ μειοῦται,
συσέλλεται. ἀλλὰ καὶ ἡ γαλῆ λευκορροοῦ-
σης τῆς σελήνης, ἵνπαπος λείπεται· αὐξη-
φαντούσης δὲ πάλιν αὖτις, τὸ ποιητὸν αὖτις
προστικαύξεται μέγεθος. φασὶ δὲ καὶ ἐν πο-
ταμῷ τῇ Τδάσπι γεννᾶσθαι λίθον λίχνου κα-

Glycæ Annal.

A possint, cognitum habet. Nam leniter su-
pra illorum verticem alas expandens, &
feriens utrinque latera, guttas in eos san-
guinis demittit. quo facto, nova & inopi-
nata quadam satione pulli vitæ restituun-
tur.

Hoc exemplum, dilecte fili, velim mi-
hi consideres, quamobrem inditæ est Pe-
lecano admirabilis hæc erga sobolem af-
fectio? Quum multo ante Dominus hac
in ave vellet exprimere cuncta, quæ nobis
acciderunt, quod nimirum paradisus con-
ditus sit, quod in eo collocati homines
illi primi, quod intellectilis ille serpens
animi mortem eis conciliaverit, quod o-
pifex omnium Deus patetna benevolen-
tia velut ergæ filios motus, homo factus,
omnia perpessus, tandem in crucem sublia-
tus sit, quod de latere suo sanguinem effu-
derit, verum vitæ rivum, ad primorum
hominum instaurationem, qui veneno ser-
pentis extincti fuerant, ipso rerum initio
talem ergæ sobolem suam affectionem pe-
lecano insevit. Nam propterea per Davi-
dem multo ante verbis his usus est: Fa-
ctus sum pelecano solitario similis. Ete-
nim pelecanus, est ipse Christus: nidus,
paradisus: pulli, primum conditi homi-
nes: serpens insidiator, ipse diabolus: vi-
rus serpentis, fraus diaboli: mors, a Deo
diremptus atque separatio: paterna affe-
ctio, Dei sermonis facta nostri causa na-
turæ humanæ assumptio: alarum supra
pullos expansio, Christi supra conditos il-
los primum homines in crucem sublatio:
laterum pulsatio, divini lateris punctio,
quam sequuta est sanguinis vitæ fontem
contoentis destillatio. Nisi enim vivifi-
cus esset, prostratis resurrectionem im-
partiri ooo posset. Itaque per vatem
Dominus præclare dixit: Factus sum pe-
lecano solitario similis. Perscriptum est
in Evangelio Lucæ: Considerate corvos, qui neque serunt, neque metunt, & Deus nihilomious eos alit. Quamobrem hoc loco nominatim corvorum fit mentio? Perhibentur corvi sobolem suam odisse, ac propterea pullorum alendorum curam abjicere. Verum il Dei providentia vigilare quibusdam seruntur animalculis, ex aere propter ipsos nascentibus, & in ora illorum delabentibus. Hoc ipsum, quæso, quantam admirationem meretur?

Christi ad pelecanum comparatio præclara.

Luc. 12. 24.

Corvorum ἀστοργία.

Qui fucos pupiant.

Quum semel fucos deprehenderunt apes, parce ac lenitet in eos ittunt, & captos a contubernio suo ablegant. Sin rursus eos intercipiant, morte adficiunt. Eadem partim regem veluti satellites stipant, partim nocturnas excubias agunt; quod eo tempore quiescant aliæ laboribus fatigatæ, partim hoc muneris habent, ut mortuas exportent. Mirum videri non debet, una cum incrementis ac deminutionibus lunæ aera quoque mutari: quando nonnullis in animalibus idem usuvenire videmus. Nam tradunt Ibim cælo luna carente nihil cernere, sed oculos habere cinereos, nec cibis ullis uti. Et quidem in simio, quem Cercopem vocant, effectiones hac in parte sunt illustriores. Nam quum augescit luna, oculorum orbis ei dilatatur: quum deminuitur, & ipse contrahitur. Quinetiam mustela deficiente lunæ lumine, jecur imminui sentit: eadem-que rursum crescente, membrum idem edit. vicissim augetur. Perhibent etiam in Hydaspe fluvio lapidem quemdam nasci, quem Lichnen vocant. Is augescente lu-

Edit. Paris. p. 46.

This interlunii tempore cæcus.

Cercops.

Mustela. Lichnis lapis fœtum format.

na ſonum dulcis cantus edere fertur. In
Clopias piſcis. fluminе quodam Celtico piſcem exiſtere tradunt, qui ab incolis Clopias appelletur. Is luna creſcente albeſcit, deminuta nigricat. Atque hæc quidem etiam libro ſuo de ſex primorum ab ortu mundi dierum opificiis magnus Anaſtaſius ille complexus eſt.

Anaſtaſius.

Cæterum præter illos quoque, qui reſurrectionem futuram non credunt, vel potius eam irrident, ut eximius ille noſter Epiphanius ait, admirabilia quædam & nova Deus uti fierent, conſilio ſingulari inſtituit. Phaſcuſa dies 41. mortua, revivicit. Myops ſive Tabanus vi rotos menſes mortuus, vitam recuperat. Phœnix avis eſt Arabica, quæ & unigena, & comparis expers fertur in creatione rerum extitiſſe. Huic in ſingulos annos 12 ejuſmodi quiddam uſuvenire traditur, quod lætam illam reſurrectionem egregie nobis ob oculos ponit. Nam Græci commemorant, cum finem ſuum proſpicientem, in Ægyptum ſeſe conferre, ac ſoli obvertere. Deinde in pulverem exuritur, de quo pulvere vermis naſcitur, qui rurſus in volucrem commutatur, quem Phœnicem dicimus. Atque hoc, ut indicavimus, poſt ſingulos quingentos annos fieri conſuevit.

Epiphanius.

Phaſcuſa & Tabanus.

Phœnix.

Struthocamelus. Paſſer autem Lybicus, avis quidem eſt (alas enim habet) verum non volat propterea quod pennas habeat ad, volatum non ſatis idoneas, uti quæ pilis conſimiles ſint. Idem bipes eſt, avium more: ſed ungulaa diviſas habet, ut quadrupes. Unicum modo fœtum avis nulla gignit præter Ceyeem. quod quidem ſit ob ejus naturæ frigiditatem, quæ de formidine colligitur. Nam niſi timidus eſſet, aves ipſum univerſæ non perſequerentur, quo ipſo fit, ut nidis alienis utatur. Eſt autem frigiditas ubique formidinis cauſſa.

Ceyx.

Edit. Pariſ. pag. 47. Ne hoc quidem ſilentio præterire poſſum, multis aliis rebus admirabilius: quod de ave, quam Meropem vocant, Ælianus memoriæ prodidit. Merops, inquit, avia retrorſum volat, quem quidem morum volatumque hujus animalis notabilem ac inuſitatum, haud aba re mirari ſubit. Jam quod gallus gallinaceus noctu certis horis cantet, non multum ante ſolis ortum: ejus rei cauſſam in hunc modum nonnulli explicarunt. Apte enim animal hoc a natura calidiſſimum, & in primis in appetendo nutrimento avidum, ob calorem quidem inſitum cibus acceptum alimentum concoquere: ob aviditatem vero naturæ, appetitum ſuum ſignificare, quaſi paſcentem ſe invitet & excitet. Alii volunt rem quamlibet alicui certo fideri dicatam eſſe, ſicuti Lotus herba ſolaris eſt. quo fit, ut hanc luminari exorienti folia ſua pandat, quum eadem eodem occidente contrahat. Sic & gallus gallinaceus de horum ortuloue ſub ſolem refertur. Quamobrem ad ortum redeunte Duce ſuo, ratione quadam occulta & naturali gaudet. Simul quaſi carmen ei quoddam concinere velit, clarius vocem attollit, & altum clamat. Atque illorum quidem hæc eſt ſententia.

Ælianus. Merops.

De gallo gallinaceo.

Lotus herba ſolaris.

Tu vero, mi fili, voces hujuſmodi referre inter fabulas ne verearis. Nam gallum gallinaceum noctu canere Deus juſſit, qui omnia providentia ſua complectitur: ut hoc modo vel inviti de lectulo ſurgamus, nec ſine fructu noctem integram conſumamus: ſed partim ad operas noſmet convertamus, partim ad Dei celebrationem excitemur. Sic enim conſuevit Deus tam per doctrinam, quam ipſa etiam animalia nos erudire. Quid

A λαύμβων, ἐς σιλήνης αὐξομένης ἄχον μιλῳδίας ἀντιτελεῖ. ἡ δὲ ποταμῷ δὴ Κελτικῷ διαπᾶσαι ἰχθὺν κλαπίαν ὀγχαείης καλέουσιν, ὃς αὐξομένης τῆς σελήνης λεπαίνεται, μειουμένης δὲ μεγαίνεται. ταῦτα δὴ τῇ ἑξαημέρῳ αὐτῇ συμπεριείληφε ὁ μέγας Ἀναστάσιος.

Ἀλλὰ ἡ ἀμφὶ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἃ μᾶλλον εἰκῆ ἐπιγελῶντας τῇ ἀναστάσει, καθά φασιν ὁ μέγας Ἐπιφάνιος, παράδοξά τινα * προσκυνέμενα γίνεσθαι. Ἡ φάσκα θνήσκει ἀμέρας * σαράκοντα, ἡ πάλιν ἀνίσταται. Ὁ Μύωψ θνήσκει μιᾶσας ἕξ, ἡ πάλιν ἀνίσταται. Ὁ φοῖνιξ ὁ Ἀραβικὸς ὄρνις λέγεται εἶναι μονογενὴς, ἄζυγος ἐν τῇ δημιουργίᾳ παπὶ ὄντ φ'. τοῦτο πάσχει, ἃ ἡ φαῦλον προῖξῃ τὴν ἀνάστασιν. αὐτοὶ γὰρ οἱ Ἕλληνες περὶ αὐτοῦ διηγοῦνται, ὅτι φροντὶς τὸ τέλος αὐτοῦ, ἤρχεται, περὶ τὴν Αἴγυπτον, ἐκ ἀντιπρὸ τοῦ ἡλίου ἵσαται. εἶτα περοῦται, ἡ λοπὸ τοῦ χρὸς αὐτοῦ σκώληξ γενᾶται. ἡ αὖτις αὖθις εἰς πτηνὸν μεταβάλλεται. τὸν φοίνικα δὲ τοῦτον, ὡς εἰπομεν, μετὰ ἔτη φ'. εἶωθε γίνεσθαι. Ὁ δὲ τραῦβὸς ὁ Λιβυκὸς ὄρνις μέν ἐστι. πτερωτὸς δέ. οὐ πέπται δὲ ἐκ τὸ τὰ πτερὰ αὐτοῦ μὲ χρησιμεύειν εἰς πτῆσιν, τεθνεοῦσα γάρ. ἐκ δίκας μέν ἐστι, ὡς ὄρνις. δίχηλος δὲ, ὡς τετράπους. ἀλλὰ ἡ μονόκερως ὑδὲν τῇ ὀρύθων ἐστὶν, εἰ μὲ μόνος ὁ κέκευξ, διὰ τὸ ψυχρὸν τῆς αὐτοῦ φύσεως. ἐνι δὲ ψυχρὸς, ἄλλον ἀπὸ τῆς δειλίας αὐτοῦ. ἐκ ἂν εἰ μὰ λὰ δειλὸς, οὐκ ἂν ὑπὸ πάντων ἰδιώκετο τῇ ὀρνίθων, κρύπτεσθαι ἐν ἀλλοτρίαις ὕπτιπ τετταις. παντοχοῦ δὲ ὁ ψυχρότης αἰτία δειλίας ἀλλ' οὐδὲ τοῦτό σε παραδραμεῖν ἀγαπητὸ βούλομαι παραδόξότερον, καὶ μάλιστα τῇ ἄλλων ἂν, ἃ περὶ ὄρνιθος τοῦ καλουμένου Μέροπος ὁ Αἰλιανὸς ἱστορεῖ. Μέροψ, λέγων, τὸ ἔρν τον εἰς τὰ πίσω πέπται. καὶ ἔπεισί μοι θαυμάζειν τὴν ἐπίσημον ἀναφοὰν, ἣν ἐκεῖνο ἄγει τὸ ζῶον. Τὸ δὲ τὸν ἀλεκτρυόνα νυκτὸς ᾄδειν ἐν ὡρισμένοις καιροῖς οὐ πρὸ πολλοῦ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς, τινὲς μὲν ἐφυσιολόγησαν οὕτως, ὅτι θερμότατον ὂν τὸ ζῶον, καὶ λίχνον περὶ τὴν τῆ τροφῶν ἐρέξεις, τῇ μὲν ἐμφύτῳ θερμότητι ταχύπορον πέπτει τὴν διδομένην τροφὴν. τῇ δὲ λιχνείᾳ τῆς φύσεως προσαρωνοῦ τὴν περὶ ταῦτα ὄρεξιν, αἰσθανόμενος τὸν σπίζοντα. ἔτεροι δέ φασιν, ὅτι καὶ ἕκαστον τῇ ἐστοῦσθαι ἔτους καὶ γινομένων ἑκάστῳ τῇ φυτῶν ἀνάγκαιον, ὥσπερ ἐ λωτὸς τὸ φυτὸν ἑλιακὸν ἐστιν. ὅθεν ἀνατέλλοντι μὲν τῇ φωτὸς ἐξαπλοῖ τὰ φύλλα, δυόντι δὲ συστέλλει. οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ ἀλεκτρυὼν ὑπὸ τὴν ἀλιακὴν πᾶξιν ἐστί. τοῦτ' ἔτι τε ἡ φρὸς ἀναπολὴν ἐπαισθάνεται τῇ ἰδίῳ ἀρχηγέτῃ, ἀπορρύπτως ἡ φυσικῶς ἐπιγάπτεται, ἡ ὥσπερ φιλίαν αὐτῇ ποιούμενος, ὑπολαμβάνει τ τὸν φωτὸν, ἐ μέγα βοᾷ. ἡ ὕπνι μὲν ὕτως.

Σὺ δὲ ἀγαπητὲ, τοὺς τοιούτους φωνὰς μετὰ τῇ μύθων ἀριθμεῖν μὲ δίδιδι. τὸν γὰρ ἀλεκτρυόνα νυκτὸς ὕπαξεν ᾄδειν ὁ πάντων Θεὸς, ὡς ἐστιῶθεν ἡμᾶς ἄκοντας τῆς κλίνης ἐγείρεσθαι, ἡ μὰ τὸν ὕπνον καταπαλίσκειν ὅλως ἐπὶ νυκτὸς· ἀλλὰ τοὺς μὲν εἰς ἐργασίαν ἐκτρέπεσθαι, τοὺς δὲ φρὸς θείαν δοξολογίαν ἀνίστασθαι τοιοῦτον τῷ Θεῷ ἡ διὰ λόγου, ἡ διὰ ζώων παιδεύοντο. ἡ φρόχις τῇ

* προσκυνέμενον, * τεταρέσσαντα

Πεῖ τραῦβὸς Λιβυκὸς.

κέκευξ

Σολομῶντι λέγοντι· Ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα ὦ ἀνηρό. Γίνωσκε δὲ τοῦτο, ὅτι τὸν μυῖαν Ἀττικῷ μέλιτι μὴ ἐπικαθῆσθαι φασί. Θύμος γὰρ τὸν Ἀττικὸν κομῶσάν ἐστι θεάσασθαι, ὡς ἐφίζανουσιν Ἀττικαὶ συχνότερον μέλισσαι. ἐντεῦθεν δὲ δεμνιτέραν ἴσχει τὴν ὀσφρησιν. διὸ καθάπερ ἱερατεῖόν τινι Ἀττικῷ μυῖα οὐ ἐπικάθηται μέλιτι.

Γίνωσκε δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι μυῖαι καὶ μέλισσαι καὶ μύρμηκες ὑπὸ ἐλαίου ἀποθνήσκουσι, διότι τὰ ἀναπνευστικὰ στόμα ἔχει. τὸ δὲ ἔλαιον γλίσχρον ἐμφράττει αὐτά. πάσχουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ ἄρκυς ὑπὸ τῆς βαρυόδμου. τὸ γὰρ παρ' αὐτοῖς στόμαρον τῆς ἀναπνευστικῶν ἐμφράττεται ὑπὸ τῆς παχύτητος. ἐπὶ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ τῆς ἐλάφου αἴρας θυμιώμενον φεύγει ἢ μᾶλλον ὁ ὄφις. λειποθυμεῖν δὲ αὐτὸν ἀναγκάζει. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τοῖς ὀρνίοις εὐεμβόχου κύστις καὶ περιττὸς ὁ φύσις ὑπ ἔδωκεν, ὅτι πολλῆς ὑγρότητος ἴδιοι φησὶ γίνεσθαι τῆ πτερῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ γυμνάζεσθαι χρὴ τὸν πτῆσιν ἐξαναλίσκειν πολύ. ἔχουσι δὲ καὶ τὸν κόπρον ἐξιοῦσαν σὺν ὑγρότητι οὐ μετρίας. καὶ τούτου χάριν ἐμεμβόχον κύστιν ὁ φύσις τοῖς ὀρνίοις ὑπ ἔδωκεν. ἔχεις ἰδοὺ καὶ τὰς τῆς πέμπτης ἡμέρας.

Solomon dicat, ſtudi. Ad formicam, ignave, te confer. Hoc etiam animadverte, quod muſcam Attico melli negant inſidere. Nam thymo Atticam abundare videmus, cui herbæ ut plurimum apes Atticæ inſident. quo fit, ut mel Atticum etiam odorem habeat acriotem. Idcirco melli Attico, tamquam ſacro, muſcæ non inſident: ſed ut maxime cum ſtrepitu circumvolent, ab direptione tamen laborum apis Atticæ arcentur. A

Prov. 6. 6.

Cur muſcæ, mel Atticum refugiant.

Præter hæc ſcire debes, muſcas, & apes, & formicas oleo extingui. Nam vaſa, quibus reſpiratio fit, ſunt eis anguſta, quæ ab oleo natura lento viſcoſoque facile obſtruuntur. Idem ſerpentibus accidit, offerentibus ſe rebus, quarum gravis eſt odor. Etenim anguſtia meatuum in eis reſpirationi deſtinatorum per ſuffitum craſſitiem obſtruitur. Qua ipſa de cauſſa fit, ut cornu cervinum ſerpens magis etiam fugiat, quam res illas odoratas. Quippe ſerpentem in prorſus eanimat. Supra omnia nobis in hoc etiam, fili, eſt inquirendum. Veſicam illam, qua urina excipitur, itemque renes avibus idcirco natura non dedit, quod ad producendas pennas multo humore opus erat. Atque etiam ipſa volandi exercitatio facile humorem in eis abſumit. Præterea quum ſtercus excernunt, non parum humoris ſimul exit. quamobrem urinæ receptaculum in avibus natura non condidit. En habes & quintæ diei opera. B

Cur muſcæ, apes, formicæ in oleo extinguantur.

Serpentes cornua cervina fugiunt.

Edit. Pariſ. pag. 48.

Cur aves veſicam & renes non habeant.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ϛ'. ΗΜΕΡΑΣ.

DIES SEXTA.

C

Ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῆς γῆς ἐξάγει τὰ τετράποδα. τῇ αὐτὶ γάρ, φησίν, ὁ Θεὸς· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν. ἀλλ' ἐπιπλῶσιν οἱ Μανιχαῖοι κἀντεῦθα, ψυχὴν ἐντιθέντες τῇ γῇ. μανθάνουσι δὲ προφανῶς. οὐδὲ γὰρ ἐποίησε φησὶν, ἐξαγαγέτω ψυχὴν, ἃ ἀπαποιήμβον αὐτῇ προσλωγίσαντο· ἀλλ' ὁ δὸς τὸ πρόσταγμα, τῇ τῶν ἐξαγαγεῖν αὐτῇ δύναμιν ἐχαρίσατο. οὗτοι γὰρ ὅτι ἤκουσεν ἡ γῆ, βλαστησάτω βοτάνην χόρτου τῷ ξύλον καρπίμον ποιοῦν καρπὸν, κυρομένων ἔχουσα τὸν χόρτον ἐξωύγαιον, οὐδὲ τὸν φοίνικα, ἢ τῶν δρυῶν, ἢ τῶν συπάεμενον κατὰ τόπου κυρομένων ἐν ταῖς ἑαυτῆς λαγόσιν ἀνῆκε πρὸς τῶν ἐπιφάνειαν· ἀλλ' ὁ θεῖος λόγος φύσις τῆ γινομένων ἐρίζει ἐξάγει λοιπὸν ἡ γῆ οὐχ ἅπερ ἔχει, ἀλλ' ὅπερ σήμερον κτᾶται, θεῖᾳ δωρουμένου τῆς ἐνεργείας τῶν δύναμιν. οὐ γὰρ τῇ φυσικῷ λόγῳ τὰ πάντα γίνεται σήμερον, ἀλλ' ἐκείθεν ἐχάρασε καταρχὰς τῶν ὁρμῶν. κατὰ τοῦτο Βασίλειος ὁ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι ποιοῦ μὲν ἡ φύσις ἅπαντα κατὰ τὸν ἀκολουθίαν, θείᾳ δὲ προσγέγραπται διὰ πάσης ἀρχῆθεν λαλοῦντος τῆς ἀτίσεως. ἐξάγει μὲν οὖν κατὰ τὸν ἕκτον ἀπὸ ἡ γῆ τὰ τετράποδα.

Sexta die Deus e terra beſtias quadrupedes producit. Inquit enim hiſtoriæ ſcriptor: Dixit Deus, Edat tellus animam vivam. Profiliunt hic contra nos Manichæi, qui terræ animam induunt. Verum manifeſto deſipiunt. Non enim propterea quod dixit Deus, Edat anima: id edidit, quod erat in ea quaſi reconditum: ſed mandatum hoc vim atque facultatem edendi terræ largiebatur. Quippe quum audiit terra, Parint herbas gramineas, & arbores fructiferas, quæ fructum edant: non idcirco gramen intus abditum protulit, nec palmam, vel quercum, vel cupreſſum intra finus ſuos occultatam, in ſuperficiem eduxit: ſed ipſa Dei oratio rerum, quæ exiſtunt, ipſa natura eſt. Itaque terram non quod continebat, edit: ſed quod hodie poſſidet, largiente nimirum Deo vim efficacitatis. Quamvis enim ratione naturali oriuntur hodie omnia, tamen inde profecta ſunt in ipſo rerum exordio ſecundum ſeriem ſuam, idque per mandatum divinum, quod in creatione pronuntiatum ubique fuit. Itaque ſexta die, ceu dicimus, beſtiæ quadrupedes e terra producit. D

Gen. 1. 24.

Manichæi de anima terræ.

Gen. 1. 30.

Baſilii locus habeſt a verſione Leunclavii.

Hic vero inquiri operæpretium eſt, quamobrem Deus imprecatione ſanxta piſces quidem dignatus fuerit, quum hiſce verbis uteretur: Fœtificate ac multiplicamini: verum in terreſtribus illem non fecit? Reſpondemus autem factum id eſſe propter exſecrationem ſerpentis, quæ non multo poſt ſubſenta eſt. Nam quia futurum proſpiciebat Deus, ut homo per ſerpentem deciperetur, eaque de cauſſa ſerpens exſecrationi ſubjicerentur: idcirco terreſtres beſtias imprecatione ſanxta noluit prius dignari, ne deprehenderetur eadem & imprecatione ſanxta, & exſecratione proſequi, ſicut alt E

Anaſtaſii locus.

vit divinus Anaſtaſius. Videtur autem natura piſcium tenui quadam & vili omnino vita frui, propterea quod in aquæ craſſitie degant. Nam & gravis ac difficilis eſt apud ipſos auditio, & obtuſum cernunt. Nec recordatio eſt apud ipſos ulla, nec imaginatio, nec rei conſuetæ agnitio. At vero de terreſtribus quid opus eſt multa commemorare? Sunt his acres ſenſus, & rerum præteritarum recordationes.

Edit. Pariſ. pag. 49.

Novit vocem conſuetam ſibi ac familiarem aſinus. novit viam, quam ſæpius trivit, ac nonnumquam etiam vias duas eſt homini, (qui abertavit. Auditus autem acrimonia tanta in hoc eſt animali, quanta eſſe in alio nullo terreſtrium perhibetur.) In camelo quæ injuriarum ſit memoria, quæ iracundia, quæ in ira perſeverantio, quo pacto quis explicet? Si vel olim verberatus ſit, ira diuturno tempore velut penu quodam recondita, quamprimum ſe opportunitas obtulerit, vicem refert. De elephanto bujuſmodi quidam memoriæ proditum reperimus. Quum in hippodromum deduceretur elephas, quemdam magiſtrum ferarum & cicuratorem in milliario ſedentem interfecit, immaniter adverſus illum cum dentibus ſuis irruens. Ejus rei cauſſa erat, quod is ante totos decem annos elephantum ferro percuſſerat, quum id temporis per eumdem locum ad hippodromum deduceretur. Pardales naturalem quamdam adverſus homines iram fovent, ac plerumque conſueverunt in oculos hominum inſilire. Quin pictos etiam in chartis lacerant.

Aſini auditus acer.

Camuli vindictæ cupiditas.

Diuturna in elephanto ira.

Pardalis hominem maxime odit.

Leonis quoque mores & indolem non abs re quis admiretur, nimirum vitam ejus ſolitariam, & abhorrentem a ſui generis animalium ſocietate natutam. Nam quum ſit quaſi quidam brutorum tyrannus & rex, pari eſſe cum exteris honore dignitateque recuſat, propter quamdam inditam ipſi a natura ſuperbiam. Conſimiliter cibum heſterum non ſumit. Eidem inſtrumenta vocis tanta natura dedit, ut quum animalia pleraque velocitate ſuperet, ſolo ſæpenumero ſemet rugitu ſuo prodat. Indicare hoc ipſum vates etiam Davides voluit hiſce verbis: Tamquam leo abditis in locis inſidiatur. Nam ea iis repente proſiliens, magno clamore ſublato, animalia prætereuntia ſiſtit, & hoc modo capta devorat. Itaque præclare vates ait: Catuli leonini rugientes, ut prædam faciant. Neque vero nos homines, quamquam rationis beneficio ſimus ornati, tam egregie nobis conſulere poſſumus, quam ipſa bruta animalia rationes ſe conſervandi norunt, & unde male adfectis * ..... Urſus enim ſæpenumero graviſſimis vulneribus adfectus, ſibimetipſi medicinam facit: dum verbaſco, naturalem ſiccitatem habeote, vulnera obſtruit. Etiam vulpem lacryma pinus ſeipſam curantem videre eſt. Teſtudo viperæ carnibus fatiata, per contrariam origani vim, quominus a re venenoſa lædatur, efficit. Serpens oculos læſos ſanitati reſtituit, * malathris paſtus. Novit & cervus, quemadmodum Ælianus tradit, ſeipſum flore quodam curare, ſi quando telo læſus eſt. Camelus humores peruſtos evomere novit, contactis humidis quercus foliis. Nec canis ignorat, viride gramen nigræ bilis expurgandæ vim habere. Hirci ſcamoniam eruditatis remedium eſſe ſciunt. Pardalis cruorem capra ſilveſtris ſibi ſalutarem exiſtimat. Accipiter volucris ſuccum lactucarum, quarum folia ſunt amara, caligaotium oculorum

Leonis natura.

Pſalm. 10. 9.

Pſalm. 103. 21.

* ſanitas reparetur.

Urſus qui vulnera ſua ſanet.

Qui vulpes.

Teſtudo.

pag. 50.

Serpens.

* *al.* Malabathrio.

Cervus.

Camelus.

Canis.

Hircus.

Pardalis.

Accipiter.

Cygnus.

A μὲν τῶν ἰχθύων φύσις ἁπλουστέρας δοκεῖ μετέχειν ζωῆς, διὰ τὸ ἐν τῇ παχύτητι τοῦ ὕδατος διαιτᾶσθαι· καὶ γὰρ παρ' ἐκείνοις βαρεῖα, καὶ ὁρῶσιν ἀμβλύ, καὶ οὔτέ τις μνήμη παρ' ἐκείνοις, οὔτε φαντασία, οὔτε συνήθους ἐπίγνωσις. ἐπὶ δὲ γε τῶν χερσαίων τί χρὴ καὶ λέγειν; οἵτινες οὐ καθ' ὑπνους τετράνωνται, καὶ ἀκριβεῖς μνῆμαι τῶν παριληθότων ἐν αὐτοῖς.

Οἶδα τὸν σωνάθη φανλὸν ὄνος. οἶδα ὁδὸν ἣν πολλάκις ἐβάδισεν, καὶ που ἓν ὁδηγὸς ἐνίοτε γένεται τῶν χερσαίων ἔχειν . . . . . Τὰ δὲ τῶν καμήλων μνησίκακον καὶ βαρύμηνι καὶ διαρκὲς πρὸς ὀργὴν, πῶς ἂν τις, ἔτι; πάλαι ποτὲ πληγεῖσα καμήλος μακρῷ χρόνῳ παιδοσαμένη τὸν μέλλοντα, ἐπειδὴν δίκαιος λάβηται, τὸ ἀκριβὲς ἀντιδίδωσι. Τὸν δὲ ἐπὶ ἐλέφαντος ἱστορήμενον δρᾶμα. ποτὲ γὰρ εἰς ἱπποδρομίαν ἐλέφας ἀπαγόμενος, καταβάντα τινὰ ἀναιρεῖ ἐν τῷ μιλίῳ φόνου ποιησάμενος παραλαμβάνει, ἐχθρῶν ἐδόντων αὐτῷ ἀναιδῶς πως καὶ ἀπάνθρωπος ὁρμήσας κατ' αὐτοῦ. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι πρὸ δέκα ἐνιαυτῶν ὁ πάντος καταβάντα σιδήρῳ ἔπληξεν αὐτὸν ἀπαγόμενον, καὶ ποτὲ εἰς ἱπποδρομίαν διὰ τοῦ αὐτοῦ τόπου. καὶ τὰ μὲν τῶ ἐλέφαντος τοιαῦτα. Αἱ δὲ παρδάλεις φυσικήν τινα ἔχουσι πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐχθραν, καὶ πεφύκασι μᾶλλον τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐφάλλεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἐν χάρτῃ εἰδυῖαι τετυπωμένα ἄνθρωπον, ὃς που φασὶν ὁ μέγας Βασίλειος, τὸν χάρτην σπαράττουσιν.

Ἰκανὸς δὲ θαυμάσαι ἄν τις καὶ τὰ τοῦ λέοντος. τὸ μοναστικὸν αὐτοῦ τῆς ζωῆς, τὸ ἀποστρεπτικὸν πρὸς τὸ ἀγέλαιον. εἴτε γάρ τις τύραννος τῶν ἀλόγων διὰ τὴν ἐν φύσει ὑπεροψίαν, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοτιμίαν οὐ καταδέχεται. ὥστε οὐδὲ χθιζὸν τροφὴν προσίεται. ᾧ καὶ τελικαῖα ὄργανα ἡ φύσις ἐνέθηκεν, ὥστε πολλὰ τῶν ζώων ὑπερβάλλοντα τῇ ταχύτητι, μόνῳ πολλάκις ἁλίσκεται τῇ βρυχήματι. καὶ τοῦτο Δαβὶδ ὁ προφήτης ὑπεμφαίνει λέγων· ὁ λέων ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ. αἵρνης γὰρ ἐκεῖθεν καὶ μέγα βοήσας, τὰ παρεδρεύοντα τῶν ζώων ἔσφαξε ποιεῖ, καὶ οὕτως ἰδίοις καταλαμβάνων αὐτά. καλῶς ὖων ὁ προφήτης ἔλεγε· σαίνουσι ὠρύόμενοι· καὶ τὰ λοιπά. οὐ τοσοῦτον δὲ ἡμεῖς οἱ λόγῳ τετιμημένοι, ὅσον αὐτὰ δήπου τὰ ἄλογα ζῶα, τὴν οἰκείαν σῴζειν σωτηρίαν, καὶ ὅθεν ἀνθρ πασωμένους ἡ ὑγεία προσγίνεται. Ἀραιὸς γὰρ πολλάκις βαδυπάτας καταπατηθεῖσα πληγαῖς ἰοειδεῖ ἰατρεύει, τῇ φλόγμῳ, τούτῳ ξηρὰν τὴν φύσιν ἔχοντι πᾶς ἀτελὴς παραβύουσα. Ἰδιος δ' ἂν καὶ ἀλώπηξ τῇ διαρύῃ τῆς πίτυος ἑαυτὴν ἰατρεύουσαν. Χιλὼν δὲ σαρκῶν ἐχίδνης ἐμφορηθεῖσα, διὰ τῆς ἐσχάρου ἀντιπαθείας φεύγει τὴν βλάβην τοῦ ἰοβόλου. Καὶ ὄφις τὴν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς βλάβην ἐξιᾶται βοσκηθεὶς μάλαθρα. Οἶδα δὲ καὶ ὁ ἔλαφος καθά φησιν Αἰλιανός, δράκοντι ἑαυτὸν ἄθει τινὶ, ἐκ ποτ ὑπὸ τοῦ βίλους τραῦμ. Οἶδα δὲ καὶ καμήλους κεκαυμένους χυμοὺς ἐξεμεῖν, εἰ φύλλων ὑγρῶν ἐφάψοιτο δρυός. ἀλλὰ καὶ κύων οὐκ ἀγνοεῖ χολῆς μελαίνης χλωρὰν ἄγρωστιν εἶναι καθάρσιον. ἀλλὰ καὶ τράγοι τὴν ἀσαμωνίαν τῆς ἀπυρίας ἀλεξητήριον οἴδασι. Καὶ πάρδαλις λύθρον αἰγὸς ἀγρίου σωτήριον οἴεται. καὶ πτηνὸς ἱέραξ τὸν ἐπὶ τῇ πι-

Πεμ' ἔθων.

Περὶ καμήλου.

Περὶ ἐλέφαντος.

παρδάλεως.

ἀρρώστων δεδιακίων ὀφινὸν ἀχλὸς ἐπίσταται A
φάρμακον. ἡ κύκνος δὲ βατράχους ἐδίεντις,
τῇ λυπύσης ἀπαλαγὴν διείσκουσι. φύγουσι
καὶ γύπες ἡ καίδαρος τλὼ ῥόδων ὀσμήν·
ἀλλὰ ἡ ὄφις ὁ Λιβυκὸς ὑποσήπεται πύγα-
ρον· ψυχᾶν γὰρ ἡ ξηρὰν ἡ ταλαύδη τλὼ
φύσιν πλημμύρας ὑπὸ τοῦ ξηροτάτου ὄντος
λειποψυχεῖν ἀναγκάζεται, ὥςπερ ὑπὸ κραιπά-
λης τινὸς, ἡ συστασίας ἴσως ὑπερβολαῖς.
ὁντωδὴ καθὰ δύπτα ἡ τὸν χειμῶνα ἐξ ὧν
ὑπερβολὴν τῆς ψυχρότητος.

Οὕτω μὲν οὖν τὰ ζῶα πάντα φυσικῶς οἶδε
τό, τε σωτήριον, τό, τε ὀλέθριον· αἱ δὲ
παρ' αὐτοῖς προγνώσεις τῆς περὶ τὸν ἀέρα
μεταβολῆς. . . . . B
. . . . . .
. . . . . .
, ἴδοι δέ τινες τῆ φιλοπόνων ἡ τὸν χαρ-
σιῶν ἐχίνων ὑπάρχειν δίπλας ἀναπτοὰς τῷ ἰσχνῷ
καταδύσει μηχανησάμενον. καὶ μέλλοντος
Βορέου πνεῖν, ἀντιφράττοντα τὸν ἀρκτῷαν,
Νότου δὲ πάλιν μεταβάλλοντος, εἰς τὸν ἀφοσάρκτιον μεταβαίνοντα.

Ἀλλὰ ἡ τὸν τῆ αἰσθητηρίων περιττὸν με-
γάλων παρὰ τοῖς ζώοις ἴδοι τις ἄν. εἰ μὲ γὰρ
τοῦτο ἦν, ἐκ ἂν ἀρνεὸς ἐν μηρίοις ἀρεβάτοις τῆ
συκῶν ἐξαλάμβανε, τὸν τε χροιὸν ἡ φωνὴν τὴν C
μητρὸς ἐπίγνω, ἡ πρὸς ἐκείνην ἀπέκλινε,
ἡ ταῦτα πολλὰ παραθαμεῖν ἔνθα τοι βαρυσό-
μενα. ἴσι ἡ ὧν παρ' αὐτοῖς αἰσθησις τῶν ἡμετέ-
ρας κατηλήφεως ὀξυτέρα, καθ' ὃν ἐκάστῳ πά-
ρεστι τῶ οἰκείου ἀφίγνωσις. ὅπου γε ὀδόντες τῆ
σαύλαις, ἡ ὄμως ἀφ' ὧν γόμφος ἀμωσται τὸν
λυπήσοντα. ὅπου τὰ κέρατα τῆ μάχης, ἡ οἶδε
πῶ τὰ ὅπλα αὐτῆ ἰαμύνονται. καλῶς ὧν ὁ
Ἱπποκράτης ἔλεγε φύσεις ζώων ἀδίδακτοι.

Τὸ δὲ τῶ κυνὸς μνημονευτικὸν τίνα τῆ πρὸς τὸς
ἀφγίτας ἀχαιέων ἡ κατοιχωκίας; ὅπου γε καὶ
φασὶ θῆσει διανύσαι κατ' ἰρημίαν πολλοὶ τῆ αὐ-
τῶν ἐπαποθανόντος μνημοδόσαι. ἴδοι δέ τινες ἐ-
πὶ θερμῆ τῆ πάθει ἡ ὀδηγοὶ τοῖς ἰαζυγίοις τὸς D
φονέας ἠγόντο, ἡ ὑπὸ δίκλου ἀχθόμενα τὸς καπήρ-
γος ἐπείσκυε. κύων γάρ τις ἐν τῆ πανδοκείῳ τὸν φο-
νέα ἰδὼν τῶ Κυρίου αὐτῶ, κἀστῦθεν ἀπρατεῖ κατ'
αὐτῶ χρησίμως ὑλακῆ, ἐκ ἀγαθὸν ὑποψίαν ἔ-
δωκε τοῖς περὶ αὐτῶ. ἐφ' ᾧ ἡ εἰς κρίσιν
αὐτὸν ἀχθέντα ὡς καπήργον ἐκόλασεν.

Ἀλ' ὅρα σοφὸν Θεὸν, πῶς τοῖς σαρ-
κοφάγοις ζώοις ὀξεῖς τὰς ὀδόντας ἐνήρμοσε,
τοιοῦτον τῆ χρεία ἂν αὐτοῖς ἀρὸς τὴς ξο-
φᾶς εἶδος. ἃ δὲ ἐξ ἡμισείας ὅπλισαι τοῖς E
ὁδῶσι, πολλαῖς ἡ ποικίλαις ἐνθήκαις τῆ
ξορῶν παρεσκεύασεν. ἐφ' ᾧ γὰ παρὰ τὸν
φρύγλον μὴ ἀρεῦντα καπαλειπτωθῆναι τὸν ξο-
φὸν, ἐδωκεν αὐτοῖς τὸ κατακοπὸν πάλιν ἀ-
ναπίμπλασθαι, ὥςτε καταλιασθὲν τῆ μηρυκι-
μῶ προσοικειῶσθαι τῆ τριφομίνῳ. ἀλλὰ ἡ τοῖς
ὅπλοις αὐτοῖς τὰ ζῶα πρὸς ἄλληλα ἐνίσχε-
χε. ἡ τὰ ἤθη δὲ τῆ ψυχῶν, καθὰ ἡ ὁ
Ἀριστοτέλης φησὶ, δίδωσιν ὁ Θεὸς ἡ πᾶς τῶ σώ-

scit esse remedium. Cygni ranas devorantes, adfectione quadam sibi molesta sese liberant. Vultures & scarabæi rosarum odorem fugiunt. Serpens Lybicus eatam aversatur: nam quum natura frigidus, siccus, nervosus sit; per hanc herbam, quæ siccandi vim habet maximam, necessario velut exanimatur: tamquam si per crapulam quamdam & vertiginem ob siccitatis vim nimiam extingueretur. Hac de causa serpens sic rutam fugit ac vitat, sicut & hyemem, propter nimium scilicet frigus. Vultur & scarabæi. Serpens Lybicus.

Sic igitur animalia cuncta quid salutare sit ipsis, quid exitiale, cognitam habent. Jam quæ sunt apud ea rerum futurarum præsagia, verbi gratia, de aeris mutatione: (quam obsecro prudentiam rationalem quoque non obscurant? Ovis adventante hyeme parce nutrimento vescitur, quasi quamdam sibi commeatus copiam pro sequutura inopia comparans.) Quinetiam homines industri terrestrem echinum sive erinaceum respirationes sibi geminas excogitare sais in lustris observarunt. Quod si spiraturas est aquilo, partem aquilonalem obstruit: quod si vento mutato flat auster, ad foramen obversam aquilonis se confert. Ovis prudentia. Echini terrestris solertia.

Etiam sentiendi organorum in animalibus excellentiam quamdam cernere licet: absque quo foret, agnus inter oves innumeras caulis inclusas exsiliens, colorem vocemque matris haud agnosceret, nec ad eam se studiose conferret, præsertim quum ubera multa valde distenta gravataque præterea. Nimirum est in eis sensus acrior, quam nos existimemus: quo ipso quælibet ab alienis sua dignoscunt. Necdum catulus dentes habet, ac nihilominus se lædentem ore vicissim ulciscitur. Necdum cornua vitulus habet, ac nihilominus quo loco ipsi arma sint proditura novit. Quamobrem præclare dixit Hippocrates: Animalium natura nihil habet a doctrina, velut adscititium. Vis sensuum in animalibus. Hippocratis dictum.

Canis autem in reminiscendo quemvis hominem erga bene de se meritos ingratum pudore non adficit? quando canes non paucos una cum heris suis in solitudine cæsis occubuisse, litterarum monumentis proditur. Quinetiam aliqui recenti adhuc facionre quærentibus homicidas se duces itioeris præbuerunt, utque facinorosi homines & improbi ad supplicia pertraherentur, effecerunt. Accidit enim aliquando, ut canis in diversorio quodam eo conspecto, qui herum ipsius interemerat, adversus ipsum perpetuo latrans, suspicionem de homine sinistram moveret. Quamobrem is ad tribunal deductus, habita quæstione ceu reus facinoris morte mulctatus est. Canis animogratum ac studium. *Edit. Paris. pag. 55.* Exemplum de cane dignum memoria.

Adspice vero mihi Dei sapientiam. Carnivoris animalibus dentes acutos dedit, quod talibus eis opus esset, pro nutrimenti ratione, quo alerentur. Quæ vero dimidia ex parte demibus armata & instructa sunt, iis multas atque varias nutrimentorum velut apothecas & conditoria paravit. Nam quum ab initio nutrimentum non satis comminuatur, hoc eis dedit, ut quod deglutiverunt, rursum egerant sursum, quod per ruminationem mollificatum, in usum nutriendi animalis cedat. Etiam armis ipsis inter se differunt animalia. Non pro indole ac moribus animorum, quemadmodum & Aristoteles scripsit, corporibus quoque tum figuras, tum operationes Deus concedit. Ejus rei hanc Natura provida. *Aristoteles.*

exempla ſunto. Lepori & cervo, qui animo formidoloſi ſunt, currendi facultatem dedit, ut venatorum manus effugiant. Apro, qui & animoſus, & admodum pugnax eſt, dentes eaertos ac prominentes dedit. Cornua tauro, leoni dentes & ungues largitur. Omnia denique armis idoneis inſtruxit.

Solum hominem nudum in vitam productum, rationis excellentia conſolatur. Nam cum ratione conjunctum eſt in res univerſas imperium. Per rationem homo volucres ea aere deducit, piſces ex aquis extrahit: per rationem reliqua perficit omnia, quæcumque ſunt ad vitæ conſervationem ipſi neceſſaria, veſtes, armaturam, aliaque talia. Propterea manus etiam dedit ei Deus, ut earum operatio quicquid vellet abſque ullo impedimento efficeret. Differit de his Baſilius in enarratione ſua vatis Eſaiæ, verbis hujuſmodi. Brutis Deus videndi rationem facilem dedit, alimenta ultro oblata, tectum nativum, pilorum atque pennarum indumenta eiſdem poteſtas illa, quæ cunctorum eſt gubernatrix, largitur. Homini quem nudum creavit, omnium loco rationem tribuit, a qua rerum parandarum artes ſunt profectæ, ut ea, quæ extruit ædes, (ut textura,) ut cæteræ: ſuppleuit nimirum animo per rationis excellentiam, quod corporibus deeſt. Potuiſſet quidem homini naſcenti etiam prætes rationem alia tribuere omnia, verum hoc modo rationis gratia beneficiumque non eluxiſſet. Nam ſi nihil ei neceſſarium foret, quanam re vis ejus declarata fuiſſet? Eadem de cauſa brutis animalibus dati ſunt ſenſus acriores, utl quæ ratione carerent. Sapienter enim gubernator ille univerſitatis hujus defectum & inopiam rationis ſenſuum acrimonia præſtantiaque compenſavit.

Cur camelo longum collum.

Hic etiam in rebus cutam providentiamque Dei conſiderato. Longum camelus collum habet. quamobrem? ut pedes æquaret, atque pertingere poſſet ad herbas, quibus victitat. Quæcumque vero animalia victum e terra non habent, nec ad terram caput demittere coguntur, utl quæ carnibus veſcuntur: breve collum, & intra humeros veiut abditum habent. Propterea proboſcis elephanto data eſt, quæ colli loco cibum atque potum ei ſubminiſtrat. Quia vero corpus ejus comparatum ad ſpectatorum admirationem, & ingens admodum eſt: idcirco pedes etiam ipſius carent articulis, quaſi pondus quoddam ſuſtinentes. Nam ſi mollibus & humidis membris inniteretur, numquam non articuli laxarentur. Tradunt etiam nonnulli, cec totos annos elephantum vivere. (Neque vero magis, inquit idem Baſilius, elephantum ob ejus magnitudinem admiror, quam murem ex eo, quod terrori ſit elephanto? quemadmodum & minutiſſimum ſcorpii ſtimulum miratl ſoleo, quo ſcilicet pacto terum artifex eum exenteraverit inſtar cujuſdam cibiæ, ut per ipſum vulneratis virus immitatur.) Perhibent item non prius elephantum bibere, quam aquas proboſcide turbaverit. quamobrem iſtuc? quia ſuam ipſius umbram in aqua conſpiciens expaveſcit. (Propterea ferunt Indos obſervare noctem expertem lunæ, quoties animal hoc aquas trajicere volunt. Hæc aquæ turbationis eſt cauſſa.)

Elephanti proboſcis.

Cur elephanti pedes articulis carentes.

Elephanti vita.

Elephantus murem metuit.

Scorpii ſtimulus.

Elephantus umbram ſuam metuit.

Præterea meretur hoc etiam in elephantis admirationem. Quoties * Indorum amnem trajicere volunt, non ſimpliciter ac

Qui fluminа trajicient elephanti, Indum.

Baſilius.

Edit. Pariſ. pag. 32.

A ματος ἐμπλάσεις τε καὶ ἐπιρροίας. οἷον τι λέγω. τῷ λαγωῷ καὶ τῇ ἐλάφῳ δικλεῖς ὦσι καὶ ψυχὴν, δρόμον ἔδωκεν, ἵνα τοὺς ἐξ ἀνωγεῶν χεῖρας ἐκφύγωσι. τῷ χοίρῳ θυμοῦδει καὶ πολεμιστῇ ὄντι τοὺς χαυλιόδοντας (ᾧ ὅπου μὲν τὰ πάντα) τῇ ταύρῳ κέρας χαρίζεται, ⊖ τῇ λέοντι ὀδόντας καὶ ὄνυχας· καὶ πάντα προσφόρως ἀνθοπλίσας.

Τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν ὡς τὸν βίον παραγαγὼν, τῇ πυκνοτέρᾳ τοῦ λόγου παρημυθήσατο. ἐν ᾧ γὰρ τῇ λόγῳ τὰ πάντων ἄρχειν αὐτῷ φράσει. ᾧ λόγου τὰ πτηνὰ ἐξ ἀέρος καπάγει, τοὺς ἐχθύας ἐξ ὑδάτων ἀνέλκει. ᾧ λόγῳ τὰ πάντα ποιεῖ, ὅσα φῶς σύγκρισιν ἢ ζωῆς αὐτῷ, οἰκίας, * ἄμφια, περιβολὴν, ὅπλων, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ τοῦτο καὶ χεῖρας αὐτῷ δίδωσιν ὁ Θεὸς, ὡς ἐντεῦθεν ἀκωλύτως τὸν φρονοῦντα λόγον αὐτῷ πάντα πράττειν ὅσα ⊖ βούλεται. ταύτοι τοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην Ησαΐαν ἑρμηνείᾳ περὶ τύπου ὕλης φησὶ· τοῖς μὲν ἀλόγοις ἄλυκλος δέδωκε τὴν φορὰς τοῦ ζῆν ἀφορμὴν, ξοφὰς αὐτομάτως καὶ σκέπλω αὐτοφυᾶ, καὶ τὰ ἐκ τειχῶν καὶ πτερῶν ἐνδύματα, ἃ πάντα οἰκονομοῦσα δυνάμις ἐχαρίσατο. τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν παραγαγοῦσα, λόγον ἔδωκεν ἀντὶ πάντων αὐτῷ, δι' ὧν αἱ πορισικαὶ συνιστῶντο τέχναι, οἰκοδομικαὶ, καὶ αἱ λοιπαὶ, τὸ τοῖς σώμασι δὲον ἀναπληρώσης τῆς ψυχῆς τῇ πυκνοτέρᾳ τοῦ λόγου. εἶχε μὲν ἂν συνυπογεγενῆσθαι τῇ ἀνθρώπῳ τὰ πάντα μὴ καὶ τοῦ λόγου αὐτῷ καὶ πλείονα φιλοτιμίαν. ἀλλ' ὠμῶν ἡ τοῦ λόγου χάρις ἐστέρξθη ἰδέαπυτο. ἀνάγκης δὲ μὴ ὄντος, τίνι ἂν ἡ αὐτῇ ἐπιργασία ᾧ ἄλυσις γένοιτο; καὶ τοῦτο δὲ παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις καὶ αἰσθήσεις, ἄτε λόγου μὴ ὄντος, πεπράνται. τὸ δὲ ἐλλεῖπον τοῦ λόγου τῇ πυκνοτέρᾳ τῇ αἰσθήσεων πανσόφως ὁ τῇ ἀκάντων παρημυθήσατο φρόνησις.

Ἀλλ' ὅρα κἀν τούτοις τὴν ἀυθημονίαν τοῦ Θεοῦ. μακρὸς ὁ τράχηλος τῇ καμήλῳ, τίνος ἕνεκεν; ἵνα ποῖς ποσὶν ἐξισάζηται, καὶ ἐφικνῆται, τοῖς βοτάνης ἐξ ἧς νέμεται. ὅσα δὲ τῷ ζώων οὐκ ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ζωὴν ἔχει, ὑδὲ φορὰς γῆν κυπτάζειν κατασκεύζεται, ἄτε δὴ σαρκοβόρα ὄντα, βραχεῖ καὶ ποῖς ὤμοις ἐνδεδυκότα ἔχει τὸν τράχηλον. διὰ τοῦτο καὶ ἡ προσομοία δέδωται τῇ ἐλέφαντι, τὴν βρῶσιν καὶ πόσιν αὐτῷ τῷ τραχήλῳ κομίζουσα. ἐπεὶ δὲ οἷς ἔκπλεξιν τῇ ὀρώντων τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ πάνυ μέγα ἐσκέδασε, διὰ ἀπὸ τοῦ καὶ ἀδιάφθαρτοι αὐτοῦ οἱ πόδες, καθάπερ τινὸς αἰσιος τὸ βάρος ὑποσκεζόντος. ἀλλὰ καὶ τελεσιουργεῖται ἐπὶ ἰσορροῦσί τινες βίου τῶν ἐλέφαντος . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

.

βαιον· ἀλλ' ὁ μικρότατος πάντων τῆς περαιώσεως ἀρχὴν ἀπάρχεται. μετὰ τοῦτον ὁ μείζων αὐτῶ. ἔπειτα καὶ ὁ ἀμφοτέρων ἐπίλοιπος. καὶ καθεξῆς ὡσαύτως τῇ πλείστῃ πάσῃ χαράδρᾳ, τὸν ποταμὸν ἀκωλύτως διάρχονται. ἐὰν δὲ οἱ μείζους τῆς πορείας ἀπάρχωνται, πάχει δὲ τῇ βαθύτητι τῶν ποδῶν, βόθρους ἐπ' αὐτῆς τῆς ἰλύος ἐργαζόμενοι, προσβάθεσι κέντροις διαχωροῦντο οἱ τὸ σῶμα σμικρότατοι φέροντες. ἔτι δὲ ἡ ἰλὺς μὴ ἄλλως πως εἰς συνδυασμὸν ἔρχεσθαι, καθά φασιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοὶ, οἱ μὴ τῆ μανδραγόρα χρίσαντο. ὑπὸ γὰρ ἐπιθυμίας μίξεως φερόμενοι κεῖνται. ἐφ' ᾧ ἡ θήλεια λαβοῦσα μανδραγόρου καὶ φαγοῦσα, δίδωσι ἑαυτὴ ἄρρενι, ᾧ ὕπνος πρὸς μίξιν ἔρχονται. φασιὶ γὰρ οἱς τὰς πρωτοπλάστους ἀνάγεται. κἀκεῖνοι γὰρ πρὸ μὲν τῆς τῆ φυτῆ χρίσεως ἰσάγγελον βίον εἶχον. μετὰ δὲ τὸ τῆ ξύλου χρίσιν καὶ τῆς παρακοῆς εἰσαχθείσης, ἔγνω Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔτεκε τὸν Κάϊν.

Περὶ μυρμηκολέοντος.

Περὶ δὲ τῆ μυρμηκολέοντος τί χρὴ καὶ λέγειν; γέγραπται γὰρ ἐν τῆ Ἰὼβ. μυρμηκολέων ἀπώλεσε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βοράν. ὁ μυρμηκολέων ζῶόν τί ἐστιν ἐκ μύρμηκος μὲν καὶ λέοντος τεκτούμενον. δ' Θεὸς δὲ πλάττῃ καὶ τὰ μὴ δ' ἑξῆς τὴν τροφὴν κατάλληλον. ὡς μὲν γὰρ λέων κρέασι ἐπιζητεῖ· ὡς δὲ μύρμηξ πάλιν σῖτον. καὶ διὰ τοῦτο δ' χρῶς ἀπόλλυται. Ταῦτα δὲ πάντως εἰς αὐτὸν ἀνάγεται τὸν διάβολον, ὅσις ἀπὸ μικρῶ μὲν ἄρχεται, εἰς μεγάλα δὲ καταντᾷ. ἐφ' ᾧ καὶ τις τῆ πατέρων ἔλεγε· τὰ μικρὰ τῆ ἁμαρτήματα δ' πλίζειν οἶδε ὁ διάβολος. ἄλλως γὰρ ἐπὶ μείζονα κακὸν ἀγαγεῖν σε ἐδύνατο. ὅθεν ἀπόλλυται καὶ ὕπνος, καὶ οὐκ οἰκεῖν δύναται μετ' ἀνθρώπων, μὴ ἔτοιμον παρ' ἡμῶν καὶ ἀπαντῶντα.

Περὶ λαγωῶν.

Ο μὲν τοι ἐλέφας πάντων ἐγκρατέστατός ἐστιν, ᾧ τὰ μὲν ἔχειν ἁρμογὰς εἰς τὰς πόδας αὐτῶ. ἀλλὰ καὶ μανότατα πάντα δὴ τὰ σώματα τὰ μέγιστα φέροντα. ἴδοι μὲν δὲ αὐτὸ τοῦτο πολύτιμα μᾶλλον ὄντα, ἐλέφαντα λέγω καὶ ἵππον, καὶ κάμηλον. ἀλλὰ διαπαντὸς τῆς ἕξεως εἰς τὸν τῶ σώματος αὔξησιν πλῆθος ἁμβρύων θρέψαι καὶ δύνασθαι. καὶ περὶ μὲν τούτου οὕτω. Τοὺς δὲ λαγωοὺς φασιν, τὰ μὲν ἐγγόνων ὠδῖνας, τὰ δὲ τοκέτους, ἅπαξ δὲ ἁμιτλῆ φορᾶσθαι τῆ γαστρί. τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι γονιμωτάτη ἐστὶν λαγωῶν ἡ φύσις καθέστηκεν. ὅρα γὰρ ὅτι λαγωὸς πεύσα γυναικὶ ἐπιθυμίαν ἀπαδὴ, ἐγκύμονα παύτων θᾶττον ἐποίησε, καὶ παῖδα ὁπομαζόν τοῦ τρίτου χαλίζεται. ἡ πίνων σύλληψις ἐκ ἔστιν ἐν λαγωοῖς ἀφεστώσα, ἀλλ' ἔτι κυοφορουμένων ἐγγόνων ἐπισύλληψις αὐτοῖς ἐγγίνεται. ἐκοιῶ ἃ μὲν τόκων ὁ λαγωὸς ἐγγόνων, ἃ δὲ ὠδίνες, ἃ δὲ ἁμιτλῆ ἐπιφορεῖ τῆ γαστρί. πάντα δὴ ἡ ἐπισύλληψις ἐξ ἀνάγκης ποιῶ. κατὰ τοῦτο δὴ καὶ δασύτης ὁ λαγωὸς, καθά φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς πλήρης περιττώματων ὤν. ἡ δὲ δασύτης σημεῖον πλήθους περιττώματος. ὅθεν ἐμπεπυσμένα τοῦτο τὸ ζῶον. διὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ δασεῖς ἀφροδισιαστικοὶ καὶ πολύσπερμοι μᾶλλόν εἰσι τῶν λείων. ὁ ὕπνος μὲν ὕπνος. ὁ δὲ Αἰλιανὸς παράδοξόν τι ᾧ λέγει διήγησιν περὶ τῶ λαγωῶ. τὸ ᾧ ἐκ πάντων γενόμενον

A fortuito tranſcunt: ſed minimus omnium, trajectionem primus inchoat: deinde ſequitur alius, hoc major: hinc rurſum alius, utroque major: & ſic deinceps eadem utentes ordine, per fluvium citra impedimentum aliquod tranſeunt. Nam ſi grandiores in tranſeundo primi forent, fortaſſe pedum gravitate foveas in limo efficientes, quominus tranſire minores poſſent, impediret: adeoque cogerentur hi fluminis in cœno ſuffocari. Nec ad venerem elephantus accedit, quemadmodum harum rerum periti tradunt, niſi mandragoram deguſtet. Nam prius, quam hoc fiat, nullam coitus libidinem experitur. Quapropter fœmina ſumptam mandragoram comedit, eamdemque mari porrigit, & hoc pacto ad conſuetudinem veneream accedunt. Huc autem manifeſtum referri ad homines illos primum conditos debet. Nam & illi ante ligni vetiti deguſtationem, libidinibus ſuperiores erant. Verum poſt eam cum Eva rem Adamus habuit, eaque Caïnum peperit.

Mandragora excitat in elephanto venerem. Edit. Pariſ. pag. 53.

Quid de myrmecoleonte ſive ſurmicario leone dicemus? In Jobi libro perſcriptum eſt: myrmecoleon periit, quod eſcam non haberet. Eſt myrmeculeon animal quoddam, quod e formica leoneque gignitur, ſed mox vivendi finem facit, propterea quod cibum ſibi convenientem non inveniat. Nam ut leo, carnes expetit: ut formica, frumentum. Idcirco facili momento extinguitur. Hæc autem transferri omnino ad diabolam poſſunt, qui ab exigua re primum exorſus, ad magna progreditur. Ideo quidam ex patribus dixit: exigua delicta novit extenuare diabolus. Nam cæteroquin ad majora perducere te non poſſet. Itaque perit & ipſe, ac Myrmecoleontis inſtar emoritur, quum apud nos alimenti nihil, nihil requietis invenit.

Myrmecoleon ſive leo formicarius.

Myrmecoleon imago diaboli.

Quod ſi cadat elephantus, ſurgere propterea non poteſt: quod pedes ipſius nullas junctaras habeant. Et fœtum hæc animalia tantum unicum edunt, ob maximi corporis molem. Debebant quidem hæc ipſa de cauſſa, quod magna ſint, potius complures fœtus ſimul edere: (loquor autem de elephanto, equo, camelo) verum quia nutrimentum ad corporis amplificationem abſumitur, fœtus in utero multos alere nequeant. Ac de his quidem hoc modo dictum eſto. Cæterum lepores ajant, fœtus alios in lucem edere, alios paulo prius edidiſſe, alios necdum abſolutos utero geſtare. Ejus rei cauſſa eſt, quod leporum natura longe ſit fœcundiſſima. Ecce enim lac leporinum mulieri non fœcundæ impoſitum, celeriter conceptionem adjuvat, & fœminæ ſterili dudum infantem, quem uberibus lactet. Non eſt igitur in leporibus conceptio certo definita tempore, ſed dum adhuc uterum gerant, altera & rurſum conceptio. Qua de cauſſa lepus (ut dictum eſt) alios quidem fœtus jam edidit, alios parturiendo profert, alios utero geſtat ſemiperfectos. Nam id neceſſario conceptionem, quæ alia fit mox poſt aliam, ſequitur. Idcirco lepus etiam pedes hirſutos habet, quemadmodum Ariſtoteles ait, ut qui ſuperflui ſit humoris plenus. Nam hirſuties iſtæc ingentis ſuperfluitatis eſt argumentum. Hinc animalis hujus ſuperfœtatio. Eadem de cauſſa fit, ut homines hirſuti cæteros læviores tum venere, tam ſeminis copia ſuperent. Et hæc quidem ab his tradita ſunt. Cæterum Ælianus valde novam & inauditam quiddam de lepore commemorat

Elephas lapſus neque ſurgere.

Remedium pro fœmina ſterili.

Ariſtoteles.

pag. 54.

Ælianus. De lepore mirum quiddam.

Nam qui ea eo naſcitur fœtus, eum dicit intra ſe fœtum aliam gerere. Itidem ajunt, lepotem & hyænam alternis vicibus tam matrem quam fœminam eſſe. Formidoloſus etiam lepus eſt. quamobrem? Quia cor maximum habet, ſicut & cervus, & mus, & hyæna, & aſinus, & pardalis, & muſtela, & ſimpliciter omnia, quæcumque palam timida ſunt, vel ob metum noxia. Nam quum corda ſint io eis perampla, calor diffundituv, non colligitur: ideoque formidoloſa ſunt. Quæ vero cor exiguum habent, in eis etiam neceſſario collectus eſt ignis ille nativus & inſitus: ideoque ſunt ad pugnandum prona. Debes hoc etiam ſcire, totum biennium elephantos uterum gerere. (qua de cauſſa?) Quia fœturæ majores tempore longioti ad perfectionem egent. (Aliæ decem menſibus abſolvuntur, aliæ toto demum anno, ut in equo videmus uſavenire. Sic igitur etiam elephantorum partus diu tutnior eſt, ocerum bicoolo geſtantium, ob magnitudinem fœtus nimiam, ſicut Ariſtocles loquitur.)

Cervus occulta ſe cornibus amiſſis.

Cervus imago viri boni.

Cæterum abi cornua cervus abjecit, ſemet occulit, pudore quaſi quodam adfectus, quod iis ſit denudatus. Quum autem illa rurſum augeſcere cœperunt, viciſſim liberius priſtino more prodit. Hoc juſti hominis eſt ſimulacrum. Nam quum is ab officio quocumque taudem modo defleait, & virtutibus nudatus eſt, a Deo ſemet abſcondit Adami exemplo, cui quid ejuimodi accidit in paradiſo, quum ob tranigreſſionem le oudum eſſe conſpicetet. Verum ubi deludeſuſceptis certaminibus rectius ſeſe gerit, ac virtutes creviſſe videt, tum ſcilicet ad Deum revertitur, & priſtinæ ſe libertatis

Pſalm. 118. 6. participem declarat. Hoc Davides iodicate volens, ait: Tunc non pudebam, cuocta tua præcepta intuens. Hæc a quibuſdam traditu ſunt. Cæterum alii dicunt cervos non propter abjectionem cornuum pudore adfectos de locis conſuetis aufugere: ſed hoc ipſo maxima providentia ſibi proſpicere. Nam ineſt etiam brutis animantibus ſenſus quidam, (de quo ſæ ſalutis cognitionem hauriunt.) Novit ſepia ſemet obſcurandi artificium, ac ſæpe ſic piſcatoribus imponit: ut amplius capram ab ſe prædam conſpicere nequeant (Norunt ea, quibus aduncí ſunt unguc, ad quid eorum unVarii modi, quibus bruta quædam ſibi conſulunt. gues prodeſſe poſſint.) Novit lepus curſu pedumque celeritate venatorum inſidias vitare. Sic etiam cerva novit, amiſſis cornibus natutam debiliorem tueri ſe contra læ-

Edit. Paris. pag. 54. dentes haud poſſe. (quapropter abdit lemer, laſtar militis cujuſdam inermis, qui hoſti ſe objicere non auder.) Cæterum ſolus

Cur cervus abjiciat cornua. cervus urilitaris ſuæ cauſſa deponit cornua, quemadmodum Ariſtoteles inquit. Nam onere gravi neceſſario ſe levat, (quando cornua cervorum prorſus vacua non ſunt. Cæterorum quidem animalium corona ſunt aliquouſque cava, quum ea tremæ partes axiliant ſolidæ, quibus ſcilicet ictus excipiunt.)

Muſcum odoramentum unde oriatur. Hoc quoque cognoſcito, ajus aromatis, quod muſcum dicimus, auctores eſſe cervos illos, qui montem Indiæ quemdam incolunt. Nara celeberrimum hoc aroma nihil eſt aliud, quam cervorum ſanguis, qui de umbilico rupto profluait. Hunc illi extremis in partibus montis rejiciuot, quaſi quoddam excrementum. quumque colligitur, nulla pars ejus odorem gratum habet. Verum ubi poſt temporis aliquod ſpatium inquiritur, & alias ad terras delatum eſt: tum deinde fragrantiam illam ſpirat.

Vide Notas.

A ἔμβρυον ἐστὶς ἐπιφέρει ἕτερον ἔμβρυον. ὡσαύτως λέγουσι τὸν τε λαγωὸν ἠ τὴν ὕαιναν ἀρρενοθήλεια γίνεσθαι. ἀλλὰ ἠ δειλός ὁ λαγωός. τίνος ὕνεκεν; ὅτι μεγίστην ἔχει καρδίαν, ὥςπερ δὴ ἔλαφος, μῦς, ὕαινα, ὗς, πάρδαλις, γαλῆ, ἠ ἅπλως πάσῃ ἕσα φανερῶς εἰσὶ δειλά, ἢ ἐφ' φόβου κακύργα. μεγίστων γὰρ ἐν αὐτοῖς τῇ καρδιῶν ὑπαρχόντων, ἐκχέεται τὸ πῦρ, ἓν σωῦται· ἐφ' ᾧ δὲ ἓ τυγχάνει δειλά. τὰ μὲν τοι μικρὰν ἔχοντα τὴν καρδίαν, συνεγμένον ἐξ ἀνάγκης τὸ ἔμφυτον ἔχοντα πῦρ. ἐφ' ᾧ ἠ πρὸς μάχην ὑπάρχει τὰ παιῦτα ἐξύρροπα. Γίνωσκε δὲ καὶ τῦτο, ὅτι δεινὸς ἐ τῇ ὑπερβολῇ τῦ μεγέθως, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Ἡ ἔλαφος καταβαλῶσα τὰ κέρατα κρύπτεται, αἰδημόνι ὥςπερ διὰ τὴν ἑαυτῶν γύμνωσιν. ὅταν δὲ παῦσα εἰς αὖξησιν ἔλθῃ, παρρησιάζεται πάλιν καθ' ἠϐὴν φόρημα. Οὕτω ἠ ὁ δίκαιος ἐκπαιδεύεται τῷ καθήκοντος, καὶ τῇ ἀρετῇ γυμνωθείς, ἁμάρτηται ὑπὸ Θεῦ, καθάπερ ποτὲ Ἀδὰμ ἐν τῇ παραδείσῳ πέπονθεν, ἵνα γνωσθῇ ἑαυτὸν ὧρα ἔχῃ ἐ παράβασιν. ὅταν δὲ ἀγωνισάμενος διορθώσηται, καὶ τὰς ἀρετὰς ἐπανευθείσας διάσηται, πάλι δὲ πρὸς Θεὸν ἐπανάγηται, ἐ παῤῥησίας ἐ φῶς μέτοχος δείκνυται. καὶ πῦτο δηλῶν ὁ Δαβὶδ ἔλεγε· τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ ἐν τῇ μὴ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σε. καὶ ὕτως μὲν ὕτως. ἕτεροι δέ φασιν, ὡς ὁ τὴν ἀποβολὴν αἱ ἔλαφοι τῶν κεράτων αἰσχυνόμενα τὰς συνηθεῖς δραπετεύουσι ἀγελείας, ἀλλ' ἑαυτῇ μᾶλλον προσώμεθα. ἴσι γὰρ αἴθησις καὶ ἐ τοῖς ἀλόγοις ζωοῖς. Οἶδεν ὁ σηπία ἐ ἀγκύλος τὸ σόφισμα. καὶ πῶ Θρασίος ἀορασίαν ἄγρας πολλάκις ἐνέθηκεν. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Οἶδεν ὁ λαγωὸς ἠϐῶν τὴν δρόμῳ ἐν τοῖς π ποδῶν ὠξύτητος κινηγῶν ἐπιβουλὰς ὑποπτεύεσθαι. οἶδεν ὁ ἔλαφος ὑποπραμένη τὰ κέρατα ἀθυσίφορα τὴν φύσιν ἀμωμᾶσθαι τοῖς λυποῦσιν. μόνη δὲ ὁ ἔλαφος καταβάλλεται τὰ κέρατα χάριν ὠφελείας, ὡς Ἀριστοτέλης φησί. βάρος γὰρ ἐξ ἀνάγκης κυφίζεται. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Γίνωσκε δὲ τῦτο, ὅτι γενήσονται τὰ ἀρώματος, μόχλοι, οἱ ἐν Ἰνδίᾳ νεμόμενοι ἔλαφοι. αἶδε γὰρ ὄρους ἐστὶ τὸ πολυθρύλλητον τῦτο ἄρωμα, ὃ αἷμα ἐλάφου ἐναπογεγαλαμένον ἐν τῇ ὀμφαλῷ. σπεῖ μὲν τοι τὸ πᾶν τὰ ἄκρος ῥίπτονται ὥςπερ τι περίττωμα· ἐκῶδες ὑδέ τι μέρος αὐτὰ συλλεγόμενον. ἀλλ' ὅταδὴν χρόνῳ τιμηθῇ, ἠ εἰς ἕτερα πάντων μεταπομπὴ γένηται τὸ ἐκῶδες πνῦμα ἀφίστι. λέγεται

δὲ ἡ ἔλαφος θελγομένη ἔχῃ αὐλῶν ἢ κρουμάτων, τὸν ἐγγὺς πεφόνῳ οὐκ ὀρᾷ, ἢ πεφθέγκται. ὅτου δ' ἡμᾶς ὑπὸ τῷ τῶν κόσμου πραγμάτων κατακλύσμῳ, ὑδαμοῦ συνορῶμεν τὸν καθ' ἡμᾶς ἀόρατος βέλεσι χώμενον. ἀλλὰ ἢ συνεχῶς ἐπὶ δρόμῳ τῷ ἔλαφον τὰ πόνα γυμνάζειν αὐτὸς λέγουσι. τοῦτο δὲ φιλοσόμησε πάντως ὁ Θεὸς τοὺς εὐθρεπτους ἐντρέπειν γονεῖς.

Ἀλλ' ὅρα κρίπτωθα ἀνθρωπίνας θεοῦ. ἐπειδὴ γὰρ πατὶ τὸ ζῶον, ἡ ἔλαφος δηλονότι, δειλὸν ἐστι, καὶ ᾗ τοῦτο φυγαῖς αἰεί ποτε κέχρηται, φειδοποιεῖσθαι αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ὡς τὰ παραπεπλεγμένα ἀσφαλῶς ἐν τῇ μήτρᾳ τὰ ἔμβρυα αὐτῆς. καὶ δῆλον ἐκ τοῦ τῷ πεφυκόμενον τῇ Ἰὼβ τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἀνδρὶ. τέλειαπτα ἀριθμοῦσα μετὰ Θεοῦ ἐζήτει. ᾗ παῦε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔλεγεν ὁ Θεὸς· ἐφύλαξας ὠδῖνας ἐλάφων, καὶ ἐθρήνησας δὲ μῆνας αὐτῶν πλήρεις πεπτὰ; Θαῦμα ᾗ ὅπως ἡ ἔλαφος φέβουσα, ἐ ἐπὶ ποσὸν πνδῶσα, οὐκ ἀμβλώσκει. φρὸς γε τοῖς εἰρημένοις καὶ τόδε πεὶ ἐλάφου λέγουσιν, ὅτι τῷ ῥιῶν πνδμασι ἀναφέρει τὰς ὄφεις ἐκτὸ τοῦ φωλεοῦ, καὶ καπαθίει· τῇ φόβῳ δὲ τοῦ ἰοῦ καρύνης ἐδίσει, καὶ οὐ βλάπτεται.

Ὁ δὲ γε κάστωρ ὅταν ὑπὸ κυνηγῶν διώκηται διὰ τὰ γονιτικὰ αὐτοῦ μόρια, καὶ γνοὺς ὅτι καπαλαμβάνεται, κόπτει ταῦτα καὶ ῥίπτει τῷ κυνηγῷ. εἰ δὲ ᾗ μετὰ ταῦτα παρ' ἑτέρου διώκεται κυνηγοῦ, ῥίπτει ἑαυτὸν ὕπτιον. καὶ τότας ἐπιδὺν ὁ κυνηγὸς, ὅτι ἀναγκαῖα οὐκ ἔχει, ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔτι δὲ ᾗ τοῦτο ζητῶς ἀγαπητὸ, νέος ἴσκευ ἐπὶ τῷ τετραπόδων καὶ τῷ λοιπῶν ζώων, ἁπλῶς τὰ ἔγγονα τοῖς γενέσιν ὁμοιότατα φέρειν· ἐπὶ ἢ τῷ ἀνθρώπων ἀ ποσοῦτον; δῆτα ὁ μὲν ἄνθρωπος πολλαχοῦ ἤρτίδται ἢ ψυχικὸς ἐπ' αὐτῇ τῇ τῆς συνουσίας καιρῷ. καθὼς δῶν ὅ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἤπιθῶσιν, οἷον ποικίλλεται καὶ τὰ γιγνόμενα. τὰ δὲ λοιπὰ ζῶα καθάπερ ὑδὲν ἕτερον διανοοῦνται κατὰ γε ἢ ἢ συναφείας καιρὸν, κ' τοῦτο καὶ τὰ ἔγγονα παπάσασιν ὅμοια γίνεσθαι. μὴ θαύμαζε δὲ εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς ὁμοιώσεις τε καὶ ἀνομοιώσεις ἀφ' ἧς γενήσεται τὰ γιγνόμενα φέρειν. εἶσι μὲν ᾗ τὸ σπερμάτων ἐν τῇ ἀναφύσει ἐ αἰκίζειν ἐπιπραπέστερον γίνεται, πρὸς ἑκάτερον τὸ τῶ πλατρομένου εἶδος φέρει ἢ ὁμοιότατα. εἰ δὲ τὰ σπέρματα συγκραθέντα ἐπίσης ἔχει πρὸς ἄλληλα, τότε τὸ γενόμενον ἴσον ἔχει πρόσγε τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν τέλει ὁμοιότατα, πάντῃ, καξομπρόμοια τὰ γενόμενα τίκτεται. πολλάκις ᾗ ἐ γυναικὸς φαντασίαν ἐν ταῖς ὁμιλίαις λαβόντος τοῦ δὲ ἀ ἢ δι, πρὸς τὸ φαντασθὲν ἀποπαίζεται τὸ γαόμενον. ὃ δὲ καὶ ἄρρητόν τινα καὶ θαυμαστὸν ἔχει τὸν λόγον.

Καὶ ἄκτε τί φησι Διοσκορίδης περὶ τινος Συρακουσίου ἢ Στρατόνικος ἀρχηγὸν χρηματίσαντος. ἐαύτης ᾗ καὶ αὐτὸ σύζυγος δυσειδὴς μὲν ὄντες, ἐφιέμενοι δὲ παιδίων εἰκέδων χρηματίσαι γενήτορες, τοιοῦτόν τι ἐμηχανῶντο. ἰώρων τὰ εἴδωλα, ἄγων αὐτὰ τὰ ἀγάλματα, καὶ ὅπως μεγυμένων αὐτῶν, πρὸς τῷ ἢ ἀγαλμάτων ὁμοίωσιν τὸ βρέφος αὐτοῖς διαπλάττητο. . . . . ἀλλὰ ᾗ ἢ σφόδρα Γαληνὸν ἀρεσ-

Glyca Annal.

A Ajunt item cervam, dum tibiarum ſono & tintinabulis delectatur, adſtantem prope ſagittarium non cernere, ſagittiſque configi. Sic nos quoque, dum voluptatibus hujus mundi quaſi modulis quibuſdam tibiarum oblectamur, adverſarium noſtrum plane nuſquam cernimus, inadſpectabilibus cuncta nos telia utentem. Præterea etadunt, cervam aſſiduo fœtus ſuos earſu exercere. Voluit hoc omnino ſic fieri Deus, ut patentibus ignavis pudorem incuteret. Elegans imago.

Heic quoque Dei providentiam caramque mihi conſiderato. Quum animal hoc timidum ſit, ac propterea numquam non utatur curſa: talem cervæ ſtructuram Deus effecit, ut fœtus ſuos in utero citra periculum ullum geſtet ac retineat. Patet hoc de illis etiam, quæ Jobi libro continentur. Nam ad virum illum beatum, quum diſceptare cum Deo vellet, inter alia Deus hoc quoque profert: Tunc obſervaſti partus cervarum, menſeſve numeraſti, quibus uterum ferunt? Mita certe res eſt, qui fiat ut cerva fugiens, ac tantopere falliens, non abortiat. Hoc etiam præter jam indicata de cervo commemoratur, quod narium ſpiritu ſerpentes e latebris ſuis eruptas atque devoret. Veneni autem metu, caneris veſcitur, eaque ratione detrimenti nihil accipit. Qui curſu non lædantur cervi fœtus. Job. 39. 1. Serpentes a cervis devorati.

Fiber quam a venatoribus urgetur, perſequentibus ipſum genitalium membrorum cauſſa, ſeque non evaſurum animadvertit: præcidit ea, venatorique objicit. Quod ſi ſecundum hoc alius quidam venator eumdem perſequatur, ſupinum ſemet abjicit: de quo venator animadverſo, neceſſarias eum membris deſtitui, miſſum facit. Deſibro.

Quæri & hoc ſolet. Quamobrem in quadrupedibus ac reliquis animalibus ſimpliciter ac plerumque fœtus parentum ſimilitudinem refetant magis, quam in hominibus? Quoniam homo varie conſuevit adfectus eſſe animo, etiam ipſo venereæ conſuetudinis tempore. Igitur prout tam pater quam mater adfecti fuerint, etiam quæ gignuntur varia ſunt ac diverſa. Cætera vero animalia quacunque tempore cottionis aliud nihil cogitant, eatenus etiam fœtus omnino ſibi conſimiles procreant. Eſt & alia cauſſa, quamobrem mirum tibi videri non debeat, hominum ſobolem partim referre, partim non referre parentum ſimilitudinem. Nam quæ pars ſeminis in commiſtione ſit efficacior, ad eam forma quoque illius, quod fingitur, adſimilari ſolet. Quod ſi ſemina temperata miſtaque patem in utramque patiem vim habeant, tum id quod procreatur, ex æquo tam maris quam fœminæ ſimilitudinem refert, hoc eſt, gignitur ſoboles patri martique patitet ſimilis. Sæpenumero ſi ſola fœmina vel hujus vel illius imaginationem in actu venereo concipiat, ſobules ei ſit ſimilis, cujus imaginem apud animum informabat. Quæ res ineaplicabilem quamdam miramque rationem habet. *Edit. Pariſ. p. 56.*

Audi, quid Dioſcorides de quodam Stratonico Siciliæ duce tradit. Is quum deformis eſſet, itidemque uxor ipſius, ac nihilominus ghnere liberos formoſos cuperent, hujuſmodi quiddam mollebantur. Iofpectabant imagines & picta ſimulacra, quumque deinde liberis operam dediſſent, infans ad imaginum ſimilitudinem conformatus fuit. (Hoc & caiculæ videre eſt uſuvenire: quam enim coeunt canes, tum quod deſiais oculis eanicula conſuetur, ejus ſimilitudinem fœtus refere.) Dioſcorides de Stratonico.

Galenus.

Consentit hac in parte nobiſcum deſtiſſimus ille Galenus, cujus hæc ipſa verba ſunt: Etiam de narratione priſca imellexi, virum quemdam principem, qui vultu deformis eſſet, quum filium procreaſſe formoſum vellet: uxori mandaſſe, mediis inter ampleaus, eleganter ut expreſſam pictura formam pueri diligenter intueretur. quod quum illa deſiais in hanc oculis faceret, mentemque totam (ut ſic loquar) eo converteret: non patri, ſed imagini pictæ conſimilem vultu filium in lucem ab ipſa editum eſſe.

De ſerpentibus.

Quod ſi de ſerpentum quorumdam natura cupis aliquid cognoſcere, Nicander ſepta cæteros te docebit. Tradit is in ſuis poematis primum hæc de viperis. Femella maris caput infertum ori ſuo recipiens, eoque pacto re cum ipſo habita, marem necat. Ieaque vindicandi, quemadmodum fatse videtur, partis cauſſa, fœtus deinde matrem

Viperæ.

Edit. Pariſ. pag. 57. Lon. 3. 7.

vicißim occidunt. Nam tempore partus, alvum maternam perrumpunt, atque ita in lucem prodeunt. Ea de cauſſa præcurſor ille Domini Judæos vipetinam ſoboiem appellabat, ut qui vates patreſque ſuos occidiſſent. Quod ſi res ſic comparata eſt, quonam pacto verbum illud evangelicum

Matth. 10. 16.

eſt accipiendum, quo dicitur: Sitis aſtuti, ut ſerpentes, & ſinceri ut columbæ? Improbus quidem, ac nequiſſimus eſt revera ſerpens: ſed tamen quædam habet, in quæ jubemur intueri, eaque imitari. Nam & apis ſi frutici cuidam inſideat letantur noxio, quod utile eſt inde ſeligit: quod oa-

Quæ ſerpentis imitabilis allusio.

lum, miſſum facit. Igitur animum mihi velim advertas. Serpens quum cæditur, corpus quidem teliquum plagis exponit, at ſolum caput tegit: quaſi ſciret, eo vitam ſuam contineri. Sic etiam nos tempore perſequutionis facere debemus. relinquemus ſcilicet omnia, modo caput teſineamus atque ſervemus, quod Chriſtus eſt, & ipſa fides. Idem ſerpens ubi conſenuit, & oculorum hebetudine laborare cœpit, primum temperanter victitat, & jejunus

Qui ſerpens juvenéſcat.

aliquamdiu manet. Deinde per arctum quemdam meatum in tetrani penetrans, & modo quodam inuſitato cutem totam exuens, juvenis inde diſcedit. Sic nos quoque, quum ex peccatis conſenuimus, per arctam viam incedere debemus, ut hoc pacto, innovati ad ſtatum conditionemque

Qui ſerpens ad fontem accedat.

priſtinam revertamur. Quod ſi aliquando ſitiat, inque puteo contacturus eſt aquam: primo virus ſuum evomit, ac deinde ad fontem accedit. Sic etiam nos, quum ad divinum illud poculum acceſſuri ſumus, ut urentia nos peccata ſanemus: omnem prius vitioſitatem debemus abjicere, atque ita noſmet ad ſacroſancta myſteria conferre. Quamobrem a Domino præclare dictum vel de commemoratis intelligimus: Sitis aſtuti, ut ſerpentes. Ac de his quidem hactenus.

Varia ſerpentum genera.

Debes autem præterea ſcire, ſerpentum eſſe varia diverſaque genera. Nam alii celeritate petiunt, alii tardius. Item alii morſu perniciem adferunt, alii quodam alio modo. Serpens is, quem Baſiliſcum vocant, cujus etiam ſapiens ille

Baſiliſcus.

Galenus meminit ad Piſonem de Theriaca diſſerens, ſolo intuitu necat eum, qui ipſum adſpexit. Quo fit, ut litteræ ſacræ nihil oculum invidum ab ejuſmodi ſerpente differre tradant. Quemadmodum enim ab hac beſtia quiddam exitiale promanat, quod hominem continuo perimere poteſt: ſic etiam de lovidi oculis conſimile quiddam exit. Et mirum hoc in primis, quod ſuis nonnumquam

A κεμὴν τῇ ἀρχαίᾳ τῇ δὲ συναμολεχῶντα, ᾗ ὅπω χρῆμα λέγοντα. Ἐμοὶ δὲ ὁ λόγος τῆς ἀρχαίας ὑμῖν ἔσω, ὅτι τῶν ἀμέρων τις, (ἐπεὶ καὶ γράφει ὁ πλατὼν ξύλῳ δεινὸς ἄλλο παιδίον) καὶ ἔλεγε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ συμπλακόμενος φῶς ἐκεῖνο τὸν τύπον τὸ γραφῆς ὁρᾷν. ἡ δὲ ἀπεὶς βλέπουσα, ᾗ ὡς ὅσω εἰκὼν, ὅλον τὸ νοῦν ἐκεῖσε φροντιφέρουσα, ἀλλὰ τῇ γινομένῃ, ἀλλὰ τῇ γεγραμμένῃ ὅμοιον ἀπέτικτε τὸ παιδίον τῷ τλῶ ὄψω.

Εἰ δὲ ᾗ περὶ φύσεως ὄφεων βούλει μαθεῖν τινων, Περὶ ἰχθ. ὁ Νικάνδρος φρὸ τῷ ἄλλων διδάξει σε. αὐτίκα γὰρ τὸν ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐτοῦ ᾗ πάλι περὶ τῷ ἐχιδνῶν ἰσορεῖ. ἡ θήλεια ἔχις ἔβ τὸ σώματος αὐτῆς δεχομένη ἐ πεφαλῶ τὸ ἄῤῥενος, ᾗ ὕπω συμπλεξομένη ἀναρεῖ αὐτόν. εἰς ἐκδίκησιν ὧν, ὡς ἔοικε, τῶ πατρὸς, ἀναιρῶσι τλῶ μητέρα τὶ ἔγγονα. ὃν δὲ τῇ τῶ τοκετῶ καιρῷ τλῶ μητρῶαν διαῤῥήσσυσι γαστέρα, καὶ ὕπως ἐξέρχονται. χ' ὅπω δὲ τῶ Κυρίω πρόδρομος γενήμενα ἐχιδνῶν πὶς Ἰωάννης ἐκάλει, ἀπὸ δὲ τὸς φορᾶς ᾗ πατρὸς αὐτῶ ἀπέκτειναν. οἱ δὲ πὶς ὄρεσι μᾶς ἔχει, πῶς τοῦτον τὸ ἀνάγκλητον μᾶλλον τὸ λόγον. γένεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, ᾗ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί; ποπορὸς μὲν ὧν ὁ ὄφις ᾗ ἀκίνδυνος ὡς αἱ περιστεραί; ποπορὸς μὲν ὧν ὁ ὄφις ᾗ ἀκίνδυνος ἀλαθῶς, ἀλλὰ καὶ τινα κέκτηται, B ὡς ἃ βλέπων ἐγκελεύομεθα, ᾗ πῶτα μιμεῖσθαι· ἐκεῖ ᾗ ὁ μελιτὸς θανατηφόρω ἐφιζάνουσα, ἃ μὲν χρήσιμον ἐκεῖθεν ἐκλέγεται, ἃ δὲ χαίρειν ἐκάσι ἀφίσσι. πρόσεχε ὧν. ὁ ὄφις τυπτόμενος τὸ μὲν ἄλλο αὐτῦ σῶμα φοδίδωσι, τλῶ δὲ κεφαλῶ αὐτῦ κρύπτει, ἐπειδὴ τλῶ ἑαυτῦ ζωὴν εἰδὼς ἐκεῖ πκειμένην. ὅπω ᾗ ἡμεῖς ἐν καιρῷ διωγμῶ ὀφείλομεν ποιεῖν, πάντα μὲν σωζόντας, τλῶ κεφαλῶ δὲ φυλάσσειν, ὅτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς ᾗ ἡ πίστις ἡμῶν. ὄφις γηράσας ὡς τὰ πολλὰ ᾗ ἀμβλυωπίαν νοσήσας πρῶτον μὲν ἐγαρτάζεται ᾗ πῆτις ἐβαμένην· εἶθ' ὕ, τὸ ἐβ ἑαυτῦ τινες ἀπαδύομεν, ᾗ τὸ δέρμα παραδύσας ἅπαν ἀπεκδύεται, νέος αὖθις γίνεται. C ὅπω ᾗ ὑμεῖς τῇ ἁμαρτίᾳ κατηγνρίασατε, διὰ τ πῆτις ἐ πθλιμμένης ὁδὸν βαδίζειν. ᾗ ὥσπερ ἀναπύμνοι, εἰς τλῶ ἀρχαίαν πάλιν κτησιάσασιν ἐρχεθαι. ὄφις δλήσας ποτὲ, ᾗ ὲ φρέατι μέλλων ὕδατος ἅψασθαι, πρῶτα μὲν ἐξεμεῖ τὸν ἰὸν, εἶθ' ὅπω τῇ πηγῇ προσέρχεται. ὅπω ᾗ ἡμεῖς τῇ Θείᾳ μέλλοντες προσιέναι ποτηρίῳ, ἄν δὲ τλῶ ἑαυτῶν ἁμαρτίαν ἰάσασθαι πᾶσαν κακίαν ἀφέντες ἀπορρίπτειν ὀφείλομεν, ᾗ ὅπω τοῖς μυστηρίοις προσέρχεθαι. καλῶς ὧν ἐπὶ τούτοις ὁ Κύριος ἔλεγε. γένεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις. ᾗ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι διάφορά εἰσι ᾗ ποικίλα γένη τῶν ὄφεων. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὀάκνοις ἀναιροῦσι, οἱ δὲ βραδύ. ᾗ ἄλλοι μὲν δήγμασι τ ἄλεθρον φέρουσιν. ἕτεροι ᾗ καθ' ἕτερον ξόπον. αὐτίκα ὁ ὄφις καλούμενος Βασιλίσκος, ὃ ᾗ ὁ σοφὸς μέμνηται Γαλληνὸς περὶ θηριακῆς πρὸς Πίσωνα τὸν λόγον ποιούμενος, ἐ ἀπὸ μόνης ὄψεως ἀναιρεῖ τὸς ἐφορώντας αὐτόν. ἔνθεν τοι τ βάσκανον ὀφθαλμὸν τὸν τοῦτο ὄφεως ὁ διηνεχέστατα φυσικὴν γραφή. καθάπερ γὰρ ἀπὸ τινὸς τῶ θεροῦς ἀλιθοειδοῦς τὸ ῥεῦμα ἐκφέρεται παραπλῆσιόν τι ἀφθείρου δυνάμεων, ὅπω ᾗ ἐξ αὐτῆς τ πῶ βασκάνου ὀφθαλμῶν. καὶ τὸ δὲ θαυμαστὸν,

ὅτι καὶ αὐτοῖς ἐνίοτε τοῖς οἰκείοις καὶ συνοῦσι τὸν ὄλεθρον φέρουσι, καὶ πανὸ ἐπὶ τύποις ὐδίν. ἃ δὲ πεφύκασιν, αἰχὸ βλάπτειν ποιοῦσι. καὶ μὰ θαύμαζε τοῦτο πείσεσθε· οἱ δὲ ἑαυτῷ, καθά φησι Πλούταρχος, ὁ Εὐτελίδας ἐβάσκηνεν τῷ ὄμματι αὐτῷ, ἐ ἰδὼν ὲ ὐδὲ τι καὶ τῆς ὥρας ἐκπλαγείς· πολλῷ μᾶλλον ἔτερος ἐπάξει τὸν ὄλεθρον ὁ βάσκανος ὀφθαλμός, βέλος ὥσπερ ἰὸβδὲ τοῖς ἀφανέσιν πάντη ἐκπὸς. καὶ τοῦτο μὲν ὁ πεῖρα καὶ ὁ χρόνος ἀνέκαθεν ἐδειξεν. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ καὶ δρῶσι καὶ πάσχουσι, ποτὲ μὲν πέμποντες, ποτὲ δὲ δεχόμενοι, ὡς ἐπὶ τῆ ἀφανέντες ἐν ἰδίῳ. ὁ δὲ μῦθος Βασιλίσκος ὲ οἷς ἐπεξηγεῖται τὸν τῷ τερατοσκόπῳ τέτο ψαλμὸν ἐπιγραφὴν, καὶ τάδε φησίν. ἀλλ' ἐγὼ τῶν μὲν τὸ βέλος ἰὸβδὸς ἐκπέμπειν τὸς ὀφθαλμὸς ἀποπέμπομαι ὡς δημῶδες, καὶ τῆ φαντασιωτάδι παρασκευῆ ὑπὸ γραΐδων. ἐκεῖνο δὲ φημι, ὅτι οἱ μισόκαλοι δαίμονες, ἐνοδὰν οἰκείας ἑαυτοῖς ὥρασι προαιρέσεις παντὸς, ὥστε καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆ βασκάνου. *

Διαλαμβάνεις ὅτω ὁ ὄφις, πάντως ὁ βασιλίσκος, ὁ μόνον τῆ βλέμματι τὸς ἐντυγχάνοντας αὐτῷ καταβλάπτει, ἀλλὰ ὲ συεγγὺς τοὺς ἀκούοντας. ὑπόκωθος δὲ ὁ πολὺς ὄφις ἐστὶν, ὥσπερ φησὶ Γαλινός, ἔχων ὲ τῆ ἀσφαλῆ ἐκκαιεκμπα τρία· σωὶ τῆ ποιύτῳ δὲ καὶ ἑτέρων ὄφεων μέμνηται λέγων. ὁ δρύινος ὄφις πάνυ καυίζει, ὁ καὶ ὲ δρυὸς τὸν βίον ποιεῖται· πάντες ἔκπυσί τι καὶ ἐπιβαίνει, πὸς πόδας δηθὺς ἐκδέρεται καὶ ὀγκᾶται. ἀλλὰ ὲ ὁ θεραπεῦσαι πάντας θηλύτερος, ἁμείνως πάσχει τὰς χεῖρας. Ο δὲ γε αἱμορροῦς καὶ ὁ αἱμορροῦς πὸς ἑαυτὸν ἐκάμεσιν ἁμείνω ποιεῖται ἢ τῆ ἀνθρώπων ἐφοδιάν. αἱμορροῦντος δὲ καὶ τὸ μυκτῆρα καὶ τόματος, καὶ παντὸς ἁπλῶς τὸ σώματος, ὕπως ἀναλύωνται, ὥσπερ καὶ ὑπὸ ὲ διψάδος διψθέντες, ὑπὸ τὸ καύσου ἐφοδιαζόμενοι κακῶς. καὶ δὲ ὕτοι διψῶντες πάνυ καὶ ἐφκαιόμβοι, ἵνα καὶ ἐφερμηνεύωμαι, πλάσσουσιν. Ο δὲ ἀκοντίας ἐκτείνας ἑαυτὸν πάνυ, καὶ ἀπαίρει τι ἀκόντιον ἐφαλλόμενος τοῖς σώμασιν, ὅπως ἀναιρεῖ. Καὶ τὸ ἀσπίδων ἀλεξομένη πτυὰς ἀσπεύλασα ἢ τραχήλου καὶ συμμετρησαμένη ἢ ἐφτάμενος τὸ μῆκος, ὥσπερ καὶ τὸν λογικὸν γνόμβον τὸ θηρίον, ἀξύχως ἐμπτύσι τοῖς σώμασιν ἰόν.

Τετραλοῦ δὲ λέγεται εἶναι τὸ εἶδος τῆ ἀσπίδων, ἃ λεγομένη τε χερσαία, ἃ χελιδονία, καὶ αὖτε ὁ πτυάς. πάντ ἐπὶ τῆ τελεῖ ἢ βασιλίδα Κλεοπάτραν ἀναιρεθῆναί φασι, λαθεῖν βαλεθέσαν τὸς φυλάσσοντας, ταχίως τε καὶ ἀνυπόπτως ἀποθανεῖν. Ο δὲ Αὔγουστος Καῖσαρ νενίκηκε ταύτην· καὶ βαλεθεὶς Ἀσπιὸν παραδοῦναι αὐτῷ, ἀρὸς δὲ καὶ θεραμβεθῆναι, ἀναλοῦ αὐτῷ ἀφοῦζόντι μόρον. σωπάσα ὲ ἐκείνη τὸ δρᾶμα, κρίνεσθαι ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι δίκαιον κρίνασα, ἐ τινων δύο γυναικῶν αὐτὸς, Ναείρας καὶ Χαρμίονος, τὸν ἑαυτῆς θάνατον μελετᾷ. ἐξ γοῦν ἀλεθέσιν τοὺς σῦκα καὶ σαφυλὰς ἔχοντας, χάσμ τὰ λαθεῖν τὸς αὐτὰ φυλάσσοντας, εἰσάγεται τὸ θηρίον. καὶ φράσα μὲν αὐτὸ τοῖς γυναιξὶ δουμάζει. ὡς γνῶσα, ὡς ἐξὸ τὸ θηρίον εἰς ἀναίρεσιν, θέλουσα δὲ καὶ ἄγωνα ἀποθανεῖν, ἢ βασιλικὰ ἐνδύεται στολὴν· καὶ ὕπω τὸ θηρίον προβαλλόσα τῆ ἀριστερᾷ μαζὸν δοῦσα ἐκπέπει τόσον ἢ καρδίαν· βασιλικὸς ἀπο-

pernicies adferunt. Neque tamen hoc novum cuiquam videatur. Faciunt enim id, ad quod a natura ſunt comparati, non quod volunt. Quod ſi Eutelidas (ut eſt apud Plutarchum) ſuos ipſius oculos in aqua conſpectos faſcinavit, quum formæ veneſtatem ſuam fuiſſet admiratus: multo magis invidus oculus alii perniciem ferat, quaſi telum quoddam venenatum corporibus iis, quæ contuetur, immittens. Et hanc quidem tum experientia, tum ſuperiora tempora docuerunt. Nam oculi partim agunt, partim patiuntur: nunc aliquid emittentes, nunc recipientes: quemadmodum amantibus & amatis uſuvenire videmus. Magnus ille Baſilius inſcriptionem Pſalmi xxxiii enarrans: Equidem, ait, id quod fertur, ocalos telum quoddam venenatum ejaculari, tamquam vulgare, ac e vetulis excogitatam in mulierum conciavibus, repicio. Dico autem, malos genios, qui odio boni flagrant, ſi quas reperiant conſentaneas ipſis & addictas voluntates, iis omnino pro lubitu & arbitratu ſuo abuti. Quo fit, ut etiam faſcinatorum oculis ad ſuæ voluntatis minifterium utantur.

Baſiliſcus quidem, de quo nunc loquimur, non hoc tantum modo: venumetiam ſibilo lædit aures audientum. Et eſt colore ſubflavus, ut tradit Galenus, inque capite tres habet criſtas. Præter hunc meminit idem aliorum quoque ſerpentum. Serpens, quercinus maxime noxius eſt, & intra quercus degit. Quod ſi quis hunc calcat, mox cutem pedum amittit, & intumeſcit: idque conſimiliter accidit illius manibus, qui medicinam his vulc facere. Hæmorrhus & Hæmorrhois ita necant homines, ut vocabulis ipſis ſignificatur. Nam læſi ab his ſanguinem per nares, os, totumque adeo corpus emittendo, moriuntur. Quemadmodum qui a dipſade morſi ſunt, ab æſta miſere pereunt. Quippe vehementer ſitientes ac perufti, nonnunquam etiam diſſilientes extinguuntur. Acontias autem, ſive jaculator, ſemet admodum extendens, quaſique jaculum quoddam in adverſa inſiliens, corpora ſic ea perimit. Itidem inter aſpides ea, quæ Ptyas appellatur ab exſpuendo, collo extenſo, & intervalli magnitudinem velut emenſa, quaſi eo ipſo tempore fieret beſtis rationis particeps, virus ſuum accurate citraque aberrationem in corpora exſpuit.

Traduot autem aſpidum genus eſſe triplex, quarum aliæ dicantur terreſtres, aliæ chelidonææ, (quaſi dicas hirundineas) aliæ ptyades, de quibus dictum. Ex his tribus una regioæ Cleoparæ mortem attulit, cum fallere cuſtodes adhibitos ſibi vellet, ac celeriter citraque ſuſpicionem omnem mori. Vicerat enim hanc Auguſtus Cæſar, quumque vellet eam ſeſe cum Antonio dedere, quo de ipſa triumpharet: ad genus hoc mortis excogitandum inalierem adegit. Nam ubi quid moliretur Auguſtus intellexiſſet, ideoque recte ſe facturam ſtatuiſſet, ſi quamprimum vitam abrumperet: duarum quarundam malierecularum opero, eimirum Nairæ ac Charmiones, ad mortem ſibi conciliandam atitur. Itaque fallendi cuſtodes caſſa in quafillo, quo fici & uvæ continebantur, ad eam aſpis iofertur. Ejus vim primum in mulierculis ipſis eaplorat. Deinde cognito, beſtiolam ad necandum efficaciſſimam eſſe, ſimul extingui penoſe nobiliterque volens, regio ſemet ornata induit. Atque hoc modo ſin ſtrum ad latus (quo teodere cor propius ſciret) adhibita beſtiola, repia quadam eam digni-

Edit. Pariſ. pag. 58 Eutelidas apud Plutarchum.

Serpens quercinus.

Hæmorrhois.

Acontias.

Ptyadis natura.

Aſpidum tres ſpecies.

De morte Cleopatræ.

pag. 59

tate moritur. Ajunt enim repertam manum ipſius dextram impoſitam capiti, qua diadema teneret, ut tum quoque ſpectantibus reginam ſe oſtenderet. Harum igitur beſtiarum Galenus mentionem fecit, quo pacto pèroliciosæ ſint, ex toto corpore declarans, ſimulque ſignificaos, non debere pharmaco, id eſt, theriacæ quædam miſceri. Theriacæ confectio. Quo fit, ut quum ad uſum earum viperas ſumimus, una cum cauda caput præcidamus, quibus in partibus humor ille deterior, nimirum virus ipſum, exiſtit. Ideoque carnes medii corporis eaſecantes, pharmacum præſentius efficimus.

Uſus viperarum ad Theriacas unde cognitus. Quod ſic etiam ſeiru cupis, unde primum ſit ortum, quod theriacæ viperarum carnes miſcentur: hoc ipſum ea nota vulgo narratione facile cognoſces. Prodtum eſt enim memoriæ, quoſdam juxta Romam veterem, dum æſtivo tempore ſpicas vellerent, ſiti fuiſſe correptos. Itaque vaſculum ad quoddam vino plenum cucurriſſe, quod eo ſe ſitim extincturos ſperarent. Verum ea ſpe eacidiſſe. Nam vipera ſubito inde proiiliens, homines ab inſtituto revocabat. Quid ſecundum hæc eveoit? ſumunt vinum, idque cuidam homini miſere adfecto porrigunt, ut hoc epoto citius tantis doloribus liberaretur, nec uſque adeo triſtem amplius vitam ageret. Accipit oblatum ille vinum, & cum voluptate eabaurit. Moa ſeſe morbo liberari animadvertit. Quamobrem ab illo tempore earnes viperinæ huic pharmaco miſceri conſueverunt, cui theriacæ nomen darum eſt, a feris atque beſtiis, quibus ad eam conficiendam utimur. Et conducit in primis ad ſanandos ſerpentum moſus. Auctor inveoti princeps fuiſſe fertur Andromachus quidam, Andromachus ut Galenus ſcripſit, qui Neronis ætate vixit.

Cæterum præter haſtenus indicata, ſcire debes convolutos ſerpentes coire, quemadmodum erinacei cueuntes ob ſpinas reſti ſtare ſolent. Serpentum & erinaceorum coitus. Quod ſi cauſſam lubet cognoſcere, quamobrem ſerpentes hyeme terram ſubeant, æſtare rurſum ad loca ſuperiora prodeant: perſpicuum eſt, illam hujuſmodi quamdam eſſe. Natura ſerpens frigidus eſt, ſiccus, nervoſus, exigui ſanguinis, Serpentis natura qualis. quo fit, ut neceſſario loca ſemper calida quærat. Quumque per hiemem calor ad ima tendere ſoleat, per æſtatem ſurſum in ſuperficie terræ quaſi diſpergatur: propterea ſerpens etiam regiones locaque ſua pro aeris conſtitutione mutare conſuevit. Nam & aquæ puteales per æſtatem frigidæ ſunt, per hyemem calidæ. Tunc enim frigore partes puteorum ſupremas occupauta, calor ad ima tandit, quæ cauſſa eſt, cur ejuſmodi aquæ per hyemem caleant. Quippe natura nequaquam inſtituit, ut frigus atque calor eodem in loco, eodemque tempore ſimul exiſtant.

De draconibus. Volo re hoc quoque præter expoſita ſcire, confueſſe ſacras litteras ſerpentes maximos appellare dracones: præſertim quum de Moſis virga loquuntur, fuiſſe quidem illam prius in ſerpentem commutatam verum deinceps in draconem, ac ſecundum hæc virgas præſtigiatorum Pharaonis devoraſſe, quæ & ipſæ in ſerpentes erant commutatæ. Itidem vates ille Davides, de cetaceo genere loquens: Draco (inquit) iſte, Fabuloſi draconis. quem condidiſti, ut in mari luderet. Cæterum genus ejuſmodi draconum, quale quoddam exiſtere vulgo perhibetur. hactenus deſcripcum ſane nuſquam deprehendimus. Nec propterea fulgureus ignis

A Θηρίοις. ἢ δὲ λέγων αὐτῆς ἀριθμῶν ἢ δίχα χεῖρα ἐπιτιμήσω τῇ ἀσφαλῇ, ἢ τὸ ἀξίωμα ἀρατῶσαι; ἕνα μέχρι νῦν τοῖς ἐρῶσι βασιλὶς ὤσα βλέπηται. τοῦτο μέντοι τῷ Θηρίων ἐμεμφόμενον ὁ Γαλλιανὸς, τὸν ἐξ ἄλου τὸ σώματος αὐτῶν διδάσκων διαφθοράν, ἢ ὡς οὐ χρὴ τῷ φαρμάκῳ, τῇ θηριακῇ δηλονότι, τοιοῦτο παραμίγνυσθαι. ἐφ ᾧ τοὺς ἰχίδνας παραλαμβάνομεν, σωτὴρ ἡμῖν τὰς ἀσφαλὰς ἀποτίμουσης. ἐν αἷς ὁ ἀσκίων χυμὸς, τοῦτον αὐτὸς ὁ ἰὸς. τὰς μέσας οὖν σάρκας ἐαβάλλομεν, ἰσχυρότερον ποιοῦμεν τὸ φάρμακον.

B Εἰ δὲ ᾗ ὅθεν ἐπεσπάσθη τῇ ἐχιδνείων σαρκῶν ἡ ἐπίμιξις ἐθέλεις μαθεῖν, ἀπαρὰ πᾶσι χνδὸν φερόμενος λόγος, ἢ τοῦτο ὦδε διδάξει σε. λέγεται δὲ ὅτι ἀπὸ τῶν ἀριστοβούλου Ῥωμῶν ἀρχῇ θέρους ἄνδρες τινὲς σάκχας ἔτιλλον. ἢ τοῦτο ποιοῦντες, δίψει γίνονται κάποχοι, παύσῃσι ἢ φορὸς ἀγγεῖον ἴτρεχον οἴνου μικρὸν, ἐλπίζοντες ἐκεῖθεν ἀπαλλαγὴν τῆς δίψης ἕξειν. ἀλλ' ἐσφάλησαν τῇ σκοπῇ. ἔχις δὲ ἐκεῖθεν αἰφνιδίου ἐκπηδήσασα, τῆς ὁρμῆς αὐτὴς ἀνεχαίτισε. τί τὸ ἐπὶ τούτοις; λαμβάνουσί τινα οἶνον, ἢ ἀνθρώπῳ τινὶ λελωβημένῳ δίδοασιν, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν ῥᾷστον ἐαθῆναι τῶν ὠδῖ, ἢ μὴ πολὺ ὕστερος ἔχειν ἐπώδυνον. δίκαιται ἢ οἶνον ἐκεῖνος, μεθ' ἡδονῆς ἐαροῇ, ἢ παραχρῆμα τῆς νόσου λύτρωσιν εὕρατο. ἐατοτοῦτο καὶ τῆς ἰχίδνης σάρκες ἐμβάλλονται τῷ φαρμάκῳ. ἀλλὰ ἢ Θηρικλῆ τὸ τοῦτον ᾗ τὰς τῶ Θηρίων σάρκας ἐποιεμάζωσι, ἢ ὅτι τοῖς ἀπὸ τῶ ὄφεων δήγμασι ἢ μάλα τὸ πιστὸν ἁρμόττει. τῆς δὲ τοιαύτης ἐπινοίσεως Ἀνδρόμαχος τὴς γένεσιν αἴτιος, καθάφησι Γαλλιανὸς, συναγμάσας τῷ Νέρωνι.

Πρὸς δὲ γε τοῖς εἰρημένοις, ἐλιττομένης ἀλλήλοις γίνεσθαι τὰς ὄφεις ἐπεύδει, καθὰ δὴ καὶ τοὺς ἐχίνους ἀρθίους ἐναμίνης ᾗ τῶν ἄκανθαν. εἰ δὲ ἢ τῶν αἰτίαν βούλοι μαθεῖν δι' ἣν οἱ ὄφεις χειμῶνος μὲν τῇ γῇ ἀσπαδίζονται, θέρους δὲ τοὺς ἄνω τόπους ἐπιζητοῦσι, σαφὴς ὅτι ἢ αὐτὴ ἐστὶν. ψυχρὸς ὁ ὄφις ἐστὶ ἢ ξηρὸς, ἢ σθρώδης, ἢ ὀλιγόαιμος, ἐφ ᾧ ἢ τοὺς θερμοὺς αἰεὶ τόπους ἐξ ἀναγκης ἐπιζητεῖ. ἢ ἐπειδὴ χειμῶνος μὲν ἡ θερμότης ἄκρα χωρεῖν εἴωθε, θέρους δὲ ἄνωθεν ἐπιπολάζει· ἐξ τοῦτο ἢ τοὺς ἑαυτῶ νομεὺς ὁρὸς γε ἢ αἵρες ἀκρὶς κεῖν ὑπαλλάττειν ὁ ὄφις. Ὁρᾷς ὅτι ἢ τὰ φρεατικὰ ὕδατα θέρους μὲν τυγχάνει ψυχρὰ, χειμῶνος δὲ θερμά. τὰ ἐπικαιρότερα ἢ ἦδ' ἢ ψυχρότητος ἄνωθεν ἐπιπολάζοντος, οἷς τὸ ἔσω ἡ θερμότης χωρεῖ. ἔθεν ἢ θερμὰ τυγχάνει κατὰ γε ἢ χειμῶνα τὰ ὕδατα. τάχιστα δὲ ψυχρότητα ἢ θερμότητα κατὰ γε ἀυτὸν τόπον ἢ χρόνον ἅμα μένειν ἡ φύσις οὐκ ἐνομοθέτησεν.

E Ἀλλὰ ἐῤῥ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰδέναι σε βούλομαι. Τοὺς μεγίστους ὄφεις δράκοντας εἴωθε καλεῖν ἡ γραφή. ἐῤῥ μάλιστα λυίκα περὶ τῆς ῥάβδου λέγει τὸ Μωσέως, μεταβληθῆναι μὲν εἰς ὄφιν τὸ πρότερον, εἰδ' οὕτως εἰς δράκοντα. ἀφιτεῦσθαι τὰς ῥάβδους ἔ ἐπαοιδῶν τῶ Φαραὼ καταπιεῖν, ἔ αὖτὰς ἐκεῖθεν εἰς ὄφεις μεταβληθείσας. ἀλλὰ ἢ ὁ προφήτης Δαβὶδ τὸ κητῶον ὑπεμφαίνων γένος ἔπω φησί. Δράκων ὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ. πῶς δὲ γένος, ἀπείρων ἁρ φημίζουσιν οἱ πολλοί, μέχρι ἢ τέμνον γεγραμμένον ὑφ' ἕρμιν. ὑγιὰρ ἐπὶ τοῦτο τὸ ἀσφαλῶον ἀνωθεν καπερήνυται πῦρ ἐπὶ τῇ τοὺς τοιούτους δράκοντας ἐμπιπρᾶς. τὸ μὲν οὖν δρακον-

τῶν γένος ξηρόν τι ἢ φύσιν ἔχει, ἢ ἢ φύσιν διάπυρον· πῦρ γὰρ ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἀποβλύπουσι. ἢ ὑνδὶ ἐξεμοῦσιν ἰόν, καπνώδης ἐστί, ἢ διαφθείρει τὰ σώματα φλέγουσα αὐτῶν. ἐνδύονται ἢ δ' ὄφεσιν ἐστὶν ὁ δράκων, διὰ τοῦ ἔχει ξηρότητα, ἢ πρὸς καταφλεγμὸν ἐπιτήδειος. πυρόβλητοι δ' οὖν διὰ παῦτα ἢ αἰφνίδιον, ἢ ἀλλόμενός ἐστιν, ὅτι δι' ἀέρος φέρεται. τόπους τε καθύγρους ἐπιζητεῖ, ἢ ἐπὶ λίμνας καταφεύγει. οἶδε γὰρ ὅτι ἧς ἢ ἐνοῦσα αὐτῷ ξηρότητα ἢ ὑπὸ διαπάματος τῆ κεραυνίῳ πυρὶ καταφλέγεται. ἐνδέκατον τύχοι λοιπὸν ὁ δράκων συρέττων ἢ διώκων, ἐπειδὰν ὑπὸ τ' πυρὸς ἁλῶσιν, τότε τὰ παραπεμφθέντα μέρη συγκαταφλέγεται. πολλάκις γὰρ ἢ δράκοντος ἄτερ, ἄχοι τινὸς ἐξαυσίονται ἄσαμοι, τ' πυρὸς ἄνωθεν καταβρηγνυμένου, ἢ σώματι τοιῆς δὲ ἢ τοιῆσδε φρονήματος. ὅσοι δὲ φασὶ τῆ ἐντετυχηκότων ταῖς τοιαύταις αὐσίαις, ὅτι πεδίασται χόρτου γρυλλίζοντα, ἀμυκᾶσθαι αἰπόλιον, ἀ βοῶν μυκωμένων, ἑαυτῶν τε ἐς τῆ ἀμφοτέρων καταφωνῆσαι· ἰδὼν γὰρ πεδίασται, ἐλλ' ὁ φόβος αὐτῆς τὰς ποιᾶσδι μορφώσας εἰδωλοποίησεν. εἰ δ' ἴσως ἢ βάσκανος δαίμων τὸ σῶμα τῶ δράκοντος ἐνδυσάμενος εἰς ἐκεῖνα τῆ μερῶν ἄγει τὸν θῆρα ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἄσαρκα διακόμενον, οὓς δὲ βασκαίνων ἐξ ἀρχῆς ἔπαθεν, αὐδ' ὅτος ὁ λόγος ἀπόβλητος. ἀρχαῖον ἢ αὐτῆ ἐνδιαίτημα τὸ τοιοῦτον γένος. ἰωῖαι ἢ μᾶλλον ἀμᾶς ἐζοίσους δ' αὐτῶ τῶ παραδείσω πεποίκασιν. ὅθεν καιὸν ἰόν, ἐγὲ ἢ τῆς γᾶς ταύτης ἀπώσασθαι φιλονικεῖ ἢ φθόνου ἀμᾶς. ἢ περὶ μὲν τούτων ὧδε. οἱ δ' ἢ αἴτίαν ἐπιζητεῖς, δι' ἣν αἴλουροι ἢ νυκτερίδες νύκτα ἢ μόνον ἀκριβῶς ὁρῶσιν, αὐτὰ ἐστί. τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα πάντας λεπτότατον ἔχουσιν. ἐν τῆ νυκτὶ οὖν μυτείως παχυνόμενον τῆ ἀπουσία τῦ ἡλίου, ὡς τῶν τ' ὁρατῶν αὐτὸ λεπτότητι ἐπιτήδειον γίνεται. καπὶ ἢ τῶν ἡμέραν ὡς λεπτότατον ἐφορᾶται τὸ ἢ σκεδαννύται. πῶς δὲ ἢ ἐν ἄλλοις ἔχει ἰδεῖν, ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς λέουσιν. ἔνθεν τοι ἢ τὰς ἀλκὰς μεμαμυίας οἱ λέοντες φεύγουσι δ' ὅλης ἡμέρας ἢ ἄκοντες κρύπτονται. εἰ μὴ ἢ πῶν ἦν, τάχα ἂν ἀκαλύπτῳ ἐν ἡμέρᾳ πεμπατοῦντες ἀμαρᾶς ἐβλαπτον τοὺς αὐτοῖς ἐντυγχάνοντας. γίνωσκε ἐ πῶν, ὅτι ὁ λέων διακόμενος συσίλλει τὰ ἴχνη αὐτῦ. σῦπος ὁ Κύριος κατερχόμενος ἐπὶ τῆς γᾶς ἢ τῆς παρουσίας καιρὸν πάντα συμπεσεῖται ἢ ἢ διάβολον πάλαι τὰς παρθένους ἐπιπρεσβεύοντα· ὁ ἢ λέοντος σύμπους νεκρὸς μὲν γενᾶται, ἐμφυσάμενος δὲ παρὰ τῦ πατρὸς αὐτῦ ζωογονεῖται. οὕτω ἐ ὁ Θεὸς φρῶτα μὲν ἐπὶ τῆ Ἀδὰμ ἐποίησεν, ὕστερον δὲ ἢ ἐπ' αὐτῆ τῆ ἰῷ αὐτῦ δι' ἡμᾶς πεφανέρωκε. ὅθεν ἢ ὁ Ἰακὼβ ἔλεγεν· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων, ἢ ὡσεὶ σύμπους. τίς ἐγερεῖ αὐτόν; οἱ δὲ ἢ λέων ἢ σύμπους ὁ αὐτὸς λέγεται, οὐ καιόν. διὸ ἧς ἐ βασιλεὺς ὁ Χριστὸς, ἢ βασιλίσκος υἱός. ὁ λύκος φοβεῖται τὸ φυτὸν ἢ σέλλαν. τῶν αἰδία ὁ ἀλώπηξ, παρὰ τῆ πουΐτῳ ὑπτιάττει φυτῷ, ὅπου τοῦ φαλίου αὐτῆς ἔξω τύχη διατρίβουσα, ἵνα μὴ ὑπὸ λύκων βρωθῇ. οἱ δὲ ἢ ἀλώπηξ οὕτω ποιεῖ, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς ἐπείνοις ὀφείλομεν σωιῆναι, δι' ὧν ὁ ποιὸς λύκος διώκεται. τίνα δὲ ταῦτα; ἀφοσιοῦν ἢ νηστεία. τὸ γένος γὰρ φησὶ τῶν ὰ ἐκβάλλεται εἰ μὴ ἐν προσευχῆ ἢ νηστείᾳ. ἡ δὲ γαμαλοπάρδαλις ἐν Λιβύῃ καθοράσθαι ἐσώπησα. αἰνία δὲ ἢ τοιαύτης ἐπιμιξίας ἢ τῆς χώρας

deorſum fertur, ut hujaſmodi dracones exurat. Ipſa draconum natura ficca eſt, & ſubſtantia quadam ignea conſtat. Quippe de ipſorum oculis etiam ignis emicat, & venenum, quod evomunt, ſumoſum eſt, corporaque contacta diſſilire facit. Inde fit, ut ad inflammationem diſpoſitus ſit draco, ſiccitatis ſuæ cauſſa. Quamobrem ſibi a fulmine metuit, & nonnumquam exſiliens per aera fertur. Quærit item hamida loca, & ad ſtagna confugit. Novit enim, ſe propter inſitam ſibi ſiccitatem, etiam ea intervallo quodam remotum ab igne fulminis eauri. * Sæpenumero quidem ſoni exaudiuntur obſcuri, tamquam draconis, quum fulgur deorſum fertur, ac vel in hæc, vel illa corpora irruit. Qui autem perhibent, (de iis loquor, quibus ejuſmodi ſe obtalerunt inflammationes) ſe porcum grunnientem conſpexiſſe, ut gregem cæparum balantem, vel mugientem bovem: tam ſeipſos, quam alios hæc audientes mendacio deciplunt. Nihil enim ejuſmodi viderunt, ſed imaginationes earum rerum a metu proficiſcuntur. Quod ſi fortaſſe dæmon ille præſtigiator & invidus, ſerpentis indutus corpore, feram hanc, velut igne ipſum urgente, in animalia manſueta irruere faeit, quum inde uſque ab initio nos invidia quadam proſequatur: non hoc ita proferri putabitur, ut omnino ſit rejiciendum. Nam genus hoc ferarum ſibi pro domicilio jam olim uſurpavit, quum per id nos paradiſi finibus ejecit. Itaque nihil novum, ſi motus invidia cupit hac etiam terra nos expellere. Ac de his quidem hactenus. Quod ſi cauſſam vis cognoſcere quamobrem feles & veſpertiliones tantum noctu acutum videant: hanc illam eſſe ſcito. Sunt hæc animalia ſpiritu, quo cernendi vis continetur, ſane perreuti prædita. Quapropter is nocta mediocriter ob ſolis ablentiam condenſatur, & ad perceptionem rerum adſpectabilium fit idoneus. quippe interdiu tamquam ſubtiliſſimus diſſiparur ac diſpergitur. Idem & in aliis eſt videre, præſertim ipſis in leonibus. Quo fit, ut ſplendorem radiorum ſolarium fugientes etiam inviti totodie latitent. Nam ſi abſque hoc eſſet, libere utique per diem oberrantes, haud exiguam hominibus occurrentibus noxam afferrent. Hoc etiam diſce, leonem veſtigia ſua contrahere, quoties ipſum aliqui perſequuntur. Sic Dominus quoque noſter in terram deſcendens, adventus ſui tempus contraxit diaboli cauſſa, qui jamdudum virgines obſervabat. Catulum leoninus in lucem mortuus quidem editur, verum adflatu patris vitam accipit. Idem Deus in ſo fecit in Adamo, ac deinceps ipſo etiam in filio ſuo, mortem noſtri cauſſa perpeſſo. Quamobrem Jacobus dixit: Corruens ſopitus eſt ut leo, quaſi que catulus leoninus: quis excitabit eum? Nec quilquam abſurdi, eumdem tum leonem, tum catulum leoninum appellari. Nam Chriſtus & rex, & regis filius erat. Lupus ſcyllam, plantæ ſpeciem, vitat. Id quum vulpecula norit, apud hanc plantam dormiens cubat, ſi forte ſuas extra larebras degit: ne a lapis devoretur. Quod ſi hoc vulpecula facit, multo magis nos adeſſe debemus iis, quibus imellectilis ille lupus abigitur. Quenam illa? Preces & jejunium. Nam genus iſtud, inquit Chriſtus, non niſi precibus & jejunio ejicitur. Cameleopardalis in Libya conſpici traditur. Ejus duorum animalium miſtionis cauſſa, eſt ejus regionis ſiccitas & aquæ penuria. Quippe animalia diverſa variarumque ſpecierum ad aquas congregan-

Ide Metaur.

Edit. Pariſ. pag. 61.

Cur felis & veſpertiliones noctu videant acute.

Idem in leone.

Qui naſcuntur leones.

Lupus ſcyllam vitat.

Aſtutia vulpeculæ.

Cameleopardalis.

Unde monſtra fiunt in Lybia frequentia.

cur, quæ in Libya raræ ſunt. Ita fit, ut ipſis inter ſe coeuntibus, feræ quædam multiformes procreentur.

Et animadvertito, dilecte fili, ejuſmodi animalia eam ob cauſam, cujus generi ſint etiam muli, non eſſe vel ad conceptionem, vel procreationem idonea. Quamobrem iſtuc? Quod ea diverſis generibus conſtent, ac propterea vis gignendi in eis viriata ſit, conſentanea id quidem ratione. Quippe nec terra initio rerum ea prodoſſet, ut animalia cætera: (nam deinceps humana ſolertia quadam & artificio aſinorum & equorum excogitata eſt conjunctio) nec vocem illam divinam audiverunt, qua dictum eſt aliis: Augeſcite ac multiplicamini. Quo fit, ut procreandi vis in ipſis vitiata ſit.

Cur muli non gignant.

Edit Pariſ. pag. 62.

Gen. 1. 22.

Unicornu animal eſt valde ferum, quod neque per venatores, neque modo quodam alio capi poteſt. Nihilominus fera tam immanis ad fœminam virginem, quæ ſplendidis induta ſit veſtibus, & ornatu vario exculta, non tantum accedit, ſed etiam ipſius ad genua procumbens quieſcit. Idem tum in divinitate illa inadſpectabili & incomprehenſili, cum vera ſolaque virgine videre eſt. Niſi enim templum hoc repertum eſſet puriſſimum, Deus in terris non conſpectus, nec cum hominibus verſatus fuiſſet.

De unicornu.

Formica ſpicam conſcendens, olfacere conſuevit, ac ſiquidem hordeum reperit, fugit inde, ſeque ad tritici ſpicam conferit. Hoc ſi formica facit, multo magis nos abhorrentem a veritate doctrinam cavere debemus, & ad triticum, doctrinam videlicet rectiſſimam, accedere. Quæ lupo ſunt adverſus oves intimiciciæ, poſſunt hinc etiam perſpici. Si chorda lupina in eythara reperiatur, reliquæ de ovibus confectæ chordæ ſilent, ac ſonum oullum edunt. Idem videre eſt in tympanis. Quamobrem Deus rem adeo novam & inuſitatam initio rerum inſtituit? Ut inde clarius perſpicerentur inimicitiæ, quas intellectilis ille lupus adverſus oves Chriſti gerit ac exercet.

Formica ſibi ab hordeo cavet.

Lupinæ chordæ.

De chamæleonte.

Tradit Ælianus, chamæleontem variis formis conſpici, ut qui oculos ſe insuentem elidat: ad exemplum Satanæ, qui ſe in lucis angelum transformat. Verum Ariſtoteles ait, maxime macrum & exilem eſſe chamæleontem inter animalia, quæ ova pariunt, & terreſtria ſunt: idque propterea, quod ſanguinis perparum habeat. Hanc ipſam vult eſſe cauſſam indolis animæ in hoc animali. Varias olmirum formas accipit, formidinis cauſſa. Metus enim ex inopia caloris exiſtit.

Aper dentes exſertos ac promiaentes habet, ideoque acrius vulnerat. Eos dentes fœmella deſiderat, & propterea quoties ſe tuetur, mordere conſuevit. Itidem in cervis, marem cornua geſtare videmus, quæ in fœmina nulla ſunt. Etiam apri caſtrati dentes exſertos non habent, quod ipſorum natura de virili in fœmineam degenera verint, quæ ab illidem (ceu dictum eſt) deſtituitur. Præterea ſelto, ſues ſilveſtres, quæ alimento ſimplici uruntur, ſemel in anno parere: quum cicures, ob nutrimentum pinguius largiuſque bis pariant. Eædem ubi pingues factæ ſunt, ſetas ac pilos amittunt. Quippe quum pingueſcunt, & jam magis carnoſæ reddantur: carnoſæ rectius etiam digerunt: quæ digerunt commode, parum excrementi habent: de excrementis autem, ſetæ ac pili exiſtunt. Cur aper & equus ſpumam circa os gerant, hæc cauſſa eſt. Calor & motus ex æquo res humidas

pag. 63.

De aprorum & equorum ſpuma.

A ἀνυδρίᾳ. περὶ δὲ τὰ ἐνύδρια ὕδατα ὁλυγοχά ὅτια ἀθροίζεται πολυειδῆ ζῶα, ἀριτῶδεν ἀλλήλοις ἐπιμιγνυμένων αὐτῶν, θηρία πολύμορφα γίνονται.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τὰ τοιαῦτα συμβαίνει ζῶα, καθὰ δὰ ἓ οἱ ἡμίονοι, ὑκ ἔχοντα εἰσὶ πρὸς σύλληψίν τι ἓ γέννησιν. τίνος ἕνεκεν; ὅτι ἐξ ἀλλοτρίων συνισταται ταῦτα γενῶν, διαφορμίλου τὴν πρὸς τὸ γίγνεσθαι ἀπειλήφασι δύναμιν. ὡ εἰκότως. ὑπὸ γὰρ τὴ ἀρχὴ ὀξήγαγε ταῦτα, καθὰ δὴ καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα. (καὶ γὰρ ἐξ ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπινοίας ἀνθρωπίνη ἀ τέχνη ἵππων ἐπινοήθη συζύγιον) οὔτε τῆς φωνῆς ἐκείνης ἤκουσαν τῆς ἀπὸ B λεγούσης· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε. ὑδὲν τοι καὶ τὴν πρὸς τὸ γίγνεσθαι δύναμιν διαφορμίλου ἐχόντων.

Ο μονόκερως ζῶόν ἐςι καὶ πάνυ ἄγριον, μήτε θηρατοῖς, μήτε ἄλλως πως ἁγρεύομενον. παρθένῳ δὲ ἐμπεριγυναικὶ, καὶ ταῦτα λαμπρομενούσῃ, καὶ ποικίλως ἐσθισμένῃ καὶ περίρχεται τὸ δυθήρατον ζῶον, καὶ παρὰ τοῖς γόνασιν αὐτῆς ἀναπαύεται. τότο δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀοράτου καὶ ἀκηράτου θεότητος, καὶ τῆς ἁγνῆς καὶ μόνης παρθένου ἐςὶν ἰδεῖν. εἰ μὰ ὁ καθαρώτατος ὢτος ἐν ἀρίδῃ νοὸς, ὑκ ἂν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη. C

Περὶ μονοκερωτος.

Ο μύρμηξ ἐπὶ τὸν σάκχον ἀπερχόμενος ὀσφραίνεται, καὶ ἐὰν κριθὰ, φεύγει ἀπ' αὐτῆ, ἓ ἐπὶ ἃ τὸ σίτου σάκχον ἔρχεται. εἰ δὲ ὁ μύρμηξ ὅπω ποιεῖ, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς τὰ ὑποδεξάμενα διδασκαλίαν φεύγειν ὀφείλομεν, ἐπὶ δὲ ἃ σῖτον ἔρχεθαι, ἃ ὀρθότητα δικαιοσύνης λέγω. εἰ γὰρ ἰδοὺ ὁ λύκος ἔρχεται πρὸς τὰ πρόβατα κίνηται, κρίνεθον ἐςὶν ἰδεῖν. δεδεμένης δὲ τῆς χορδῆς αὐτῷ ἐν κιθάρᾳ, αἱ λοιπαὶ ἃ προβάτων χορδαὶ σιγῶσι, καὶ οὐ φθέγγονται. τότο δὲ καὶ ἐπὶ συμπάντων ἐςὶν ἰδεῖν. τίνος δὲ χάριν τὸ παράδοξον τῶν γίνεθαι καπηρὰς συγχεχώρηκας; ὡς ἐντεῦθεν ἀσφαλέστερον φαίνεθαι τὸν ἔχθρον, ἵνα ὁ D ποιμὴν λύκος πρὸς τὰ τῶ Χριςοῦ θρέμματα κίνηται.

Περὶ μύρμηκος.

Ο μὲν ὖν Αἰλιανὸς λέγει ἃ χαμαιλέοντα ποικίλον φαίνεθαι τῇ μορφῇ, ὥτε πὸς ἃ ὁράντων ὄψεις ἐκπλήττειν, κὴ μίμησιν τῶν εἰς Ἄγγελον φωτὸς μεταχαρακτηζόμενον Σατανᾶ. ὁ δὲ Ἀριςοτέλης φησὶν, ὅτι ἐχιότατος ὁ χαμαιλέων ἃ ὠστόκων καὶ πηζῶν, διόνι ὀλιγαιμότατός ἐςι. τότο δὲ αἴτιον ἓ τῆ ἀψυχῆς ὕθος τῶ ζῴου πολύμορφον ἓ γίνεται διὰ ἃ φόβον. ὁ ἓ φόβος δι' ἔνδειαν θερμότητος.

Περὶ χαμαιλέοντος.

Ο ἄρρην ὗς χαυλιόδοντας ἔχει, ὡς ἐξώτερος εἶναι τὸ πλάσεως. τὸ δὲ θῆλυ ὐ ἔχει, ἐφ' ᾧ καὶ ἀμυνόμενον δάκνει. ὅτω μὲν ὖν καὶ ἐπὶ ἃ ἐλάφων. ὁς μὲν ἓ ἄρρεν φέρει κέρατα, ἡ δὲ θῆλεια ὐκ ἔνεσι. γινώσκει δὲ καὶ τότο, ὅτι αἱ ἄγελαι ὗς ἀπαλλὰ τροφῆ χαίρουσι ἄπαξ τὸ ἐνιαυτὸ τίκτουσιν. αἱ δὲ ἥμεραι δὶς ἐν τῷ πλείονι δίκτυα. αἱ πιαθεῖσαι ὗς λειποτεκνοῦσι. πιαίνονται ἓ σαρκοῦνται. μᾶλλον δὲ πιαῖνται αἱ πίπτουσαι. πίπτουσαι δὲ λείπονται τὸ πυριτώματος. αἱ δὲ τείχος ἐκ τῆ περιτομάτων. ἡ δὲ αἰτία δι' ἣν ὁ ὗς τὸ ὁ ἵππος ἀφρὸν παρὰ τῇ τόμανι φέρουσιν, αὕτη ἡ θερμότης ὑγαίνης. ἐν ὥρᾳ τῶν θάλασσαν.

Περὶ ὑὸς.

σαν. αἰνυμένη δὲ ὑπ' ἀνέμων λάβρων λάβρως. ὅρα τὰς ὑ- A
ποκαιομένας λίβυπας. Ορα τὴν ὑπ τῇ αἴρι ὑγρότητα.
χαιομένας γὰρ ὑπ' ἀνέμων αἰνυμένη λάβρως. λά-
βρως δὲ διὰ τὴν ποιαύτην ψύξιν πάχυνται. καὶ
ὕπως ἡ χιὼν καταφέρεται. ἡ γὰρ χιὼν ὑδὼρ ἄλλό ἐστι
ἢ ὕδωρ ἡμίπαγές. ὕτω μὲν οὖν ἡ παρὰ τῇ συὶ καὶ
ἵππῳ ὑγρὰ λειτουόμενα εἰς πομφόλυγας διὰ θερμό-
τητα ἢ κίνησιν εἰς ἀφρὸν μεταβάλλονται.

Εἰ δὲ τὸν λόγον ἐθέλεις μαθεῖν, ἃ χάριν οἱ κύνες μᾶλ-
λον λυττῶσι κατὰ τὸ θέρος, σαφὴς ἰδεῖν ἔσῃ σοι
παρέσεται. λυττῶσιν οἱ κύνες ξὺν ἢ φολιφόν τῆς ξη-
ρᾶς κράσεως. φύσει δὲ εἰσι ξηροί, ἢ πλέον τῆς καύ-
μασι. θερμαινόμενα οὖν ἐ κατεξηραινόμενα ἐπυρῶν-
ται τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρά, κἀντεῦθεν ξὺν τῷ ἄγαν ξη- B
ρόνται μαίνονται, καθάπερ οἱ φρενιτιῶντες. ἔθεν ἐ
τὸ σίελον αὐτοῖς ἰῶδες γίνεται καὶ ξηρότερον· ὅτι δὲ
ἐπυροῦνται, δῆλον ἐκ τῶ ἀθμαίνειν πυκνῶς ἢ πυ-
ρώδη τὰ ῥέμματα ἔχειν, ἢ ἰσοφυγμίαν τῷ στόμα πρὸς ἴσ-
ψυξιν ἀέρος. λυττῶσι δὲ ἃ πάντες οἱ κύνες, ἀλλ'
ὅσοπερ ἐν τόποις ξηρότεροι. τινὲς δέ φασι καὶ τὸν
κυνὸς τὸ ἄγρον συμβάλλεσθαι κατά τινα ἀπόῤῥοιαν
τόνος πρὸς τὸν λύσσαν. λυττήσαντας, καθάπερι
Παῦλος ὁ Σινόπης, καὶ βρῶσιν καὶ πόσιν ἀ-
ποτρέφονται. σίελον δὲ ἢ δακλὶς καὶ ἀφρῶδες
ἀφιᾶσι, καὶ ἄφωνοι γάρ εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἄῤῥωστοι, C
ὡς μηδὲ τὰς αἰσθήσεις γνωρίζειν. ἐφορμῶσι δὲ κατὰ
παντὸς ζωϊκῆς ὑλακῆς, ἢ δάκνουσι, καὶ δάκνοντες
ὑδὲν ἰχλπρὸν παραχῶμα φέρουσι, πλὴν ὅσον ἐδύ-
νλω τῷ ἐκ τοῦ τραύματος. ὕστερον δὲ πάθος ἐμ-
ποιοῦσι τὸ καλούμενον ὑδροφοβίαν. φεύγουσι γὰρ
τὸ ὕδωρ οἱ λυσσόδηκτοι, ἢ ὁρῶντες αὐτὸ ἢ προσ-
φερόμενοι. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ ἄκοντι κύνες ὑλακῶ-
σι ἢ δάκνουσιν ἐκπίπτες, καὶ δάκνοντες αἴτιοι τοῦ
αὐτῇ πάθους καθίστανται. ἃ δὲ τῇ συμπτωμάτων
αἰτία, τῇ μὲν ἄλλων ἄδηλος· κατυλυφὴς γὰρ
ἡ ἰὸς τὸ μόρια πάντα καὶ αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον,
ποιᾶτα φέρει συμπτώματα. τοῦ δὲ φοβεῖσθαι τὸ D
ὕδωρ τινὲς μὲν ἔφασαν διὰ τὸν ἄμετρον γίνεσθαι
ξηρότητα, οἷα παντελῶς ἠλλοτριωμένης τῆς ὑγρᾶς
οὐσίας. ὁ δὲ γε Ῥοῦφος μελαγχολίας αὐτοῖς
εἶδος τὸ τοιοῦτον ἀπεφήνατο γίνεσθαι, τοῦ
ἰοῦ τὸν χυμὸν ἐκεῖνον μιμησαμένου, καθ' ὃν
ἄλλα πεφόβηται. ἢ τί χρὴ πολλὰ λέγειν;
ὃν ἢ τρόπον ἐπὶ τῇ μελαγχολικῶν, οἱ μὲν
ἄλογα ζῶα δοκοῦσιν εἶναι, κρίνοντες τῆς ἐκείνων
μιμεῖσθαι φωνάς· οἱ δὲ σκύλα δοκοῦσιν εἶναι ὀστρά-
κινα, κἀκ τούτου καταγνάναι ἢ πάνυ δειλαίνουσι.
ἔνιοι τὸν Ατλαντα νομίζουσιν ἐπάνω πίπτειν αὐ- E
τῶν, καὶ ἢ τῶν μέγα βοᾶν ἀναχάζονται. ὕ-
τω ἢ ἐπὶ τῇ λυσσόδηκτον ἐστὶν ἰδεῖν. ὁ ἢ τ
κυνὸς ἰὸς, καθάπερ τις χυμὸς μοχθηρὸς, τὸν
ἐγκέφαλον αὐτὸν κατασχὼν, φοβεῖσθαι ποιεῖ τὸ
ὕδωρ αὐτούς· φαβουμένους δὲ τὸν δάκνοντα κυνὰ
φυσπάζεσθαι, καὶ ὕπω αὐτῶθαι καὶ τελδτᾷν.
πάντα τε καὶ σοφόν τινα λυσσόδηκτον εἰσιλθεῖν ἐν
βαλανείῳ λέγουσι, καὶ ἰδόντα τὸν κυνὰ ἐν τῇ
λεκάνῃ, καὶ μὴ καταγνωσθέντα, εἰπεῖν· τί κυνὶ
κοινὸν ἔχει ἢ βαλανείῳ; καὶ περὶ μὲν τούτων ἅπας.

Η δὲ γε ἄρκτος σάρκα τίκτει μήτε τύπον, F
μήτε μορφὴν ἔχουσαν. τῇ ἢ τόκῳ λείχουσα ἄρθρα

Glyca Annal.

efficiunt albas. Vide quid mari accidat. Quum a ventis commovetur, albescit. Inſpice ollas, quibus ignis ſubjicitur. Intuere humorem, qui eſt in aere. Agitatus a ventis byberno tempore, eolorem album accipit. Poſtquam albuit, ob frigus, quod eſt in aere, congelatur. Ita niz delabitur. nam ea nihil eſt aliud, quam aqua ſemicongelata. Sic igitur & in apro ac equo humores minuutas in bullas redacti, per calorem & motum in ſpumam converturtur.

Quod ſi rationem ejus quoque rei noſſe deſideras, quamobrem canes ſoli æſtivo tempore ſint rabioſi: luculente id ipſum heic tibi declarabo. Rabies infeſtat canes propter ſiccæ temperaturæ incrementum. Sunt enim a natura ſicci, eaque ſiccitas per æſtus augetur. Itaque humores in eis incalefcentes & paulatim exſiccati velut inflammantur. Hinc fit, ut nimiæ ſiccitatis cauſſa in rabiem agantur: perinde atque illi, qui exivere de poteſtate. Quo fit, ut & ſaliva ſiccior em, & venenatam habeant. Et inflammari eos, vel inde paret, quod frequentius anhelant, oculos habent flammeos, & os apertum, propter aeris refrigerationem. Nec rabies hæc canes omnes vexat, ſed eos, qui ſicciores ſunt. Nonnulli volunt, fidus illud, quod canem dicimus, nonnihil quaſi defluxu quodam ad horum inſaniam conferre. Cæterum poſtquam hae rabie correpti ſunt, quemadmodum Paulus Sinopenſis ait, tam cibum quam potum averſantur. Simul largam ſpumeamque ſalivam amittunt, & in univerſum muti ſunt, ac tantopere deſipiunt, ut ne familiares quidem agnoſcant, ſed lo quoſvis abſque latratu ruant, & quoſvis mordeant. Hic morſus non continuo quidquam ſecum adfert ægritudinis aut moleſtiæ, præter eum, qui ex ipſa re ſentitur, dolorem. Verum deinceps morbus accedit, quem hydrophobiam, ab aquæ metu, vocant. Nam qui a canibus rabioſis morſi ſint, aquam reſurmidant, ſive illam intueantur, ſive propius accedant. Nonnulli actam canum more lattant, & alios aggreſſi mordent, quo morſu malum ipſum propagant. Cæterum quæ reliquorum ſymptomatum cauſſa ſit, patet. Nam quum venenum omnia membra, & ipſum adeo cerebrum occupavit; hujuſmodi ſymptomata ſecum adfert. At ejus rei, quod aquam metuant, cauſſam aliqui nimiam ad ficcitatem referunt, quaſi prorſus ab humore ſint abalienati. Rufus aurem perhibet ſpeciem melancholiæ quamdam eis accidere, nimirum veneno humorem illum imitante, ob quem alii alia metuunt. Et quid multis heic verbis opus eſt? Quemadmodum enim in melancholicis uſuvenire videmus, ut alii quidem animalia bruta ſibi videantur eſſe, ac propterea voces eorum imitentur: alii ſe vaſa eſſe teſtacea credant, & idcirco vehementer metuant, ne confringantur: alii ſupra ſe delabi Atlantem exiſtiment, ideoque mirum in modum clament: ita conſimile quipiam cernere licet etiam iis accidere, quos canes rabioſi momorderunt. Quippe venenum canis, ceu noxius humor, eorum occupatn cerebro, facit ut aquam metuant: in quo metu canis, a quo morſi ſunt, imaginati ſubito: eoque pacto ringantur, & tandem cum morte vitam commutant. Perhibetur quidem aliquando philoſophus quiſpiam, qui eſſet admorſus a cane rabioſo, balneum ingreſſus, conſpecto in pelvi cane, nihil exterritus dixiſſe: Quid cani commune cum balneo? Sed de his ſatis.

Urſus carnem gignit, quæ neque figu-

De canum rabie.

Paulus Sinopenſis. Vide Notas.

Hydrophobiæ ex morſu canis.

Rufus de hydrophobiæ cauſſa. Edit. Paris. pag. 64.

De melancholicorum demorſis.

Quid cani cum balneo.

Urſa parus.

ram, neque formam habet. Verum deinceps ore iambens, articulos in ea efficit. Ejusdem catuli non lactantur uberibus, sed sugendo pedes suos augescunt. Et parit ante tempus ursa, quo cum mare congrediatur. Ipso in partu periculo non caret. Ideoque noctu parturiens, Ursæ fides iospectando observat, eoque pacto difficultatem partus mitigat. Vorax est admodum, quumque per hycmem lo lustro suo sedet ac esurit, pedem lambendo se omrit; quod quidem ei soli peculiare est inter animalia terrestria, sicut inter marina polypo.

De onagris.

Quum onagri mares gignunt, exsecant eorum virilia, ne procreent. Et animal hoc siccissimum est, ideoque sitibundum. Quæ

Psalm. 103.11. de caussa Davides, de aquis differens, ait;

Asturis vulpeculæ.

Sument eas onagri sitis suæ restinguendæ caussa. Vulpeculam nutrimenti laborantem inopia, supinam jacere traduot, quasi si foret mortua, simulque anhelitum retinere. Quamobrem hac ipsa de caussa distentam conspicatæ volucres, in eam se demittunt, velutique mortuam attingunt. Tum illa subito exsiliens, quæ mortua credebatur, aves comprehendit atque devorat. Capra silvestris velocissimum animal

Rupicapra.

est, & in rupibus degit. Quod si quis hanc venatorum persequatur, in cornua desilit, nec detrimenti quidquam accipit.

Nemesius in primo de philosophia.

Scias autem, singulis animalibus, quemadmodum & Nemesius scripsit, indidisse Deum prudentiam quamdam naturalem, non discendo parabilem. Nonnullis versutias etiam dedit, quibus & præsentes Insidias declinare, & præcavere futuras possint. Quarum rerum effectiones lo brutis a natura, non ratione proficisci, vel inde patet, quod specierum quarumvis animalia con-

Edit. Paris. pag. 65.

similiter hæc faciant, nec in tanta eorum multitudine operationum sit diversitas. Eodem modo omnium & lostituto species

Prudentia humana ac brutorum solertia differimen.

solversa movetur. Solertia lepores omnes consimili utuntur, itemque lupi consimili vafritie, consimili denique modo qualibet similia imitari solet: Id quod in hominibus locum non habet. Sunt enim humanarum actiooum rationes atque viæ propemodum infinitæ. Quippe rationis particeps natura libera sulque juris & sponte est. quo fit, ut homines universi eodem operę non occupentur, nec idem agant, quemadmodum in singulis brutorum speciebus asuvenire videmus. Nimirum hæc a sola natura movenrur, quæ autem a natura movenrur, consimilia sunt apud omoes. E diverso quæ a ratione proficiscuntur actiones, aliæ sunt apud allos, neque necessario apud omnes eædem. Ovis idcirco sacris etiam lo litteris pecus simplex minimeque subdolum dicitur, quod prudentiam quamdam peculiarem non habet, cujus adminiculo reperire pastum potumque possit, si nullum habeat, qui eam saginet. Rursus alia quædam animalia non pauca prope etiam humana absunt a prudentia. Quo in genere mihi terrestrem echinum, quem crinaceum dicimus, fenestras hauriendi aeris caussa suis in latębris geminas mollentem adspice, quarum altera boreæ, austri altera flatus obstruae; tametsi ad hujusmodi machinationes, ut cætera quoque animalia bruta, solo naturæ ductu feratur. Nec enim brata suo quodam arbitratu agunt, sicut & Joannes Damascenus tradit, quum a ratione destituantur: cujus participes naturæ voluntatem habent liberam naturaliter. Nam cur obsecro vi rationis præditæ forent, si pro

Damascenus.

A νομῆς. ἀλλὰ καὶ οἱ συῦμοι αὐτῆς ἀ θαλάζωσι, μυζῶντες δὶ τὰς πόδας αὐτῶν ἐντεῦθεν αὐξάνοσι. τίκτει δὶ πρὸ τῆ ὥρᾳ, ὥστε τῆ ἄρκοι συμπίπτειν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῆ τίκτειν κινδυνεύει ἡ ἄρκτος. ἐν δὶ νυκτὶ ἀδίνουσα φυσᾷ τῆ τῆς ἄρκτου ἄρᾳ, ἡ δὲ τίκτει ἐ χερῶς. πολυφάγος μὲν ἡ ἄρκτος ἐστὶν. ἐν δὶ χειμῶνι παρακαθημένη τῆ φωλεᾷ, καὶ πεπωκυῖα, λείχει τὸν πόδα, καὶ τρέφεται. μένει δὶ αὐτὸ ἐν τῆ τάχει πᾶν, καὶ ἡ θαλάσσα ὁ πολύπους.

Ἀλλὰ καὶ τῆ ὀνάγρων αἱ νομάδες ἐπειδὰν τέκωσιν ἄρρενα, τέμνουσι τὰ αἰδοῖα αὐτῷ, ἵνα μὰ ἀναπαύσωσι κατάκυροι δὶ ζῶοι ὄναγροι, ἐφ' ᾧ ἐ διψᾶλέον, κατὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ περὶ ὑδάτων διηκόων ἔτω φησί.

B ἀφοσιδίζονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. λέγεται δὲ καὶ ἀλώπεκα βραμάτων ἀπορῶσαν, ὑπτίαν πίπτειν ὡσεὶ νεκράν, καὶ φυσᾶσθαι. καιτοῦδε διαγκωμώλων αὐτὴν ὁρῶντα τὰ πτηνὰ ἐπιβαίνουσι αὐτῆς, ἕ ὡσεὶ νεκρᾶς ἅπτονται, ἐκπηδήσασα ὧν αἴφνης ἀ νεκρὰ, συλλαμβάνει καὶ κατεσθίει αὐτά. Ἀλλὰ καὶ αἴγαγρος. πηχύπους ἐστὶ ζῶον, καὶ παρὰ τοῖς ἐρημικοῖς ᾄδεται. διωκόμενος δὶ ἄλλοτε κατ' ἀκρώτων, καὶ οὐ φθάλλεται.

Γίνονται δὶ ὅτι ἑκάστῳ τῆ ζώων, καθὰ δὴ καὶ ὁ Νεμέσιός φησι, φυσικῶ, ἀ λογικὼν ἐνέθηκε συμέσιν ὁ Θεός. τισὶ δὶ καὶ πανουργίας ἐνέβαλεν, ὑπὲρ τὸ καὶ τὰς ἐκτοῦσας ἐπιβουλὰς ἐκκλίνειν, καὶ τὰς μελλούσας προφυλάττεσθαι. ὅτι δὶ φυσικῶς τὰ τοιαῦτα ἕ ἀ λογικῶς ἐνεργοῦσι τὰ ζῶα, δῆλον ἐκ τοῦ C κατ' εἶδος ἑκαστον ζώων ὁμοίως ταῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ ἐξαλλάττειν αὐτῶν ἐν τῆ πλήθει τὰς ἐνεργείας. ἀλλὰ καὶ κατὰ μίαν ὁρμὴν ὅλον τὸ εἶδος κινεῖσθαι· πᾶς γὰρ λαγὼς ὁμοίως πεφύζηκεν, καὶ πᾶς λύκος ὁμοίως πανουργεῖ, καὶ πᾶς πίθηκος ὁμοίως μιμεῖται. ὅπερ ἂν ἴδοι τις ἐπ' ἀνθρώπων. μοίραι δὲ τῆ ἀνθρώπων ἀρέσκουσι αἱ ὁδοί. ἐλεύθερον γάρ τι καὶ αὐτεξούσιον τὸ λογικόν. ὅθεν οὐκ ἔστι καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν ἔργον ἀνθρώπου, ὡς ἑκάστῳ εἶδει τῆ ἀλόγων ζώων. φύσει γὰρ μόνη ταῦτα κινεῖται. τὰ δὶ φύσει κινούμενα ὁμοίως παρὰ πᾶσιν ἐστίν· αἱ δὶ λογικαὶ D ὁρμαὶ ἄλλαι παρ' ἄλλοις, καὶ οὐ τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖα αὐτοῖς παρὰ πᾶσι. τὸ μὲν τι προβατον ἔφη τοῦτο λέγεται, καὶ παρὰ τῆ γραφῆ ἄκακον, ὅτι συμέσιν ἰδίαν οὐκ ἔχει, ὥστε νομὰς ὑφίστασι καὶ σώζειν, ὧν μὴ γε ὁ ποιμαίνων αὐτά. πολλὰ δὶ τῆ ζώων ἕ συμέσεως ἀνθρωπίνης ἐγγύς ἐστι. καὶ ὅρα τὸν χοιρεῖον ἐχῖνον δύο κατασκάπτοντα ἐπὶ πῦ φωλεοῦ ἀκαπτοὰς, πρὸς τι τὸν ὀστοῦ ἀντιπαττύσας, καὶ τὸν βορρᾶν. οἱ καὶ φυσαῶ λέγω πρὸς τὰ πνεύματα τῆ ἀλόγων γάρ κεκίνηται. οὐδὶ γὰρ αὐτεξούσια τὰ ζῶα, καθὰ δὴ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶν· ἔστι μοῦ λογικὰ, λογικῆ γὰρ πάσῃ φύσει καὶ τὸ αὐτεξούσιον πάντως ἐμπέφυκε θέλημα. εἰς τί γὰρ ἔξει τὸ λογικὸν, μὴ αὐτεξουσίως λογιζόμενον; τὸν μὲν γὰρ φυσικὸν ὁρμὴν, καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις ὁ δημιουργὸς ἐπίστευσε, πρὸς σύσταστν τῆς ἰδιαίτης φύσεως ἀγούσαν ἀναγκασμέ-

νας αὐτά. λόγῳ δὲ ἀμοιροῦντα ἃ δύνα-
ται ἄγειν, ἀλλ' ἄγονται ὑπὸ τῆς φύσεως
τοῦ ὁρμᾶν, ὅτι ἅμα ἡ ὄρεξις γίνεται,
δ' ὅλως ἡ πρὸς τοῦ πράξιν ὁρμή. ἡ
δὲ λόγῳ, ἢ βουλῇ, ἢ σκέψει, ἢ κρίσει
κέχρηται. ὅθεν ὅτι οὐ ἀρετὴν μετέσται
ἐπαινοῦνται καὶ μακαρίζονται, ὅτι οὐ κα-
κίαν ψέγονται καὶ κολάζονται. ἡ δὲ λογικὴ φύ-
σις ἔχει μὲν τὸ φυσικὸν ὁρμᾶν κινητέον,
ὑπὸ δὲ τοῦ λόγου ἀγομένου τε καὶ ῥυθμι-
ζομένου. τῷ γὰρ λόγῳ τὸ προτρεπτικὸν ἡ
αὐτεξούσιος ἐστι θέλησις, ᾧ δὲ φυσικῷ
ὲν τῇ λογικῇ φαμὲν κίνησιν. διὸ καὶ οὐ
ἀρετὴν μετέσται ἐπαινεῖται, καὶ μακαρίζε-
ται, καὶ οὐ κακίαν μετέσται κολάζεται.

Εἰ δὲ καὶ τῶν ζητεῖς, τίνος ἕνεκεν,
αὐτὰ τὰ ζῶα καὶ ὁ ἄνθρωπος πόδας ἀρτίους
ἔχουσι; γίνωσκε ὅτι διὰ τὸ μὴ ἀπέπους ἄλλε-
σθαι. ὅπου καὶ διὰ μὲν τὰ ἐνὸς ἐσάμβους ὁ
ἄνθρωπος, ὥσπερ πάλιν τὰ ζῶα διὰ δύο πο-
δῶν, ἀρέμα διὰ τῆς ἑτέρου ποιοῦνται τὰ βά-
δισιν. ὅπως ἀγαπητὸν, τὸ ἴδιος φύσις ἐπί τισι
γίνεται. ὅρα δὲ ὅτι τὰ Λιβυκὰ θηρία τῷ μὲν
θέρει καὶ πίνει, ἀπὸ μάλιστα δίψα γίνεται.
χειμῶνος δὲ πίνουσιν, ὅταν ὕετοι δλῶσι. τῷ
δὲ γίνεται πάντως διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ὕδατα
θέρει ἐν τῇ Λιβύῃ. τῷ δὲ χειμῶνος διὰ τὸ
γίνεσθαι, πίνει. ὃ γοῦν ἐκεῖσε ἐδήσας, πᾶ-
σι τὸ ἐν ἄλλοις τόποις τὰ ζῶα ταῦτα παραγενό-
μενα σώζει τὸ ἴδιος. τὸ περὶ μὲν πόνου ὅπως.

Περὶ πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν τῶν χερ-
σαίων παραγωγὴν, πλάττει ὁ ἄνθρωπον ὁ Θεός,
ἐ πίθησιν αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. ἀλλὰ κατ-
πεῖδα φορᾶς ἀγαπητὸν· εἰ δὲ τὸ λέγοι τινὲς,
ὅτι μετὰ τὴν ἐβδόμην ἔκτισε τὸν παράδεισον ὁ
Θεός, τῷ Μωσαϊῳ δόξῃ ἰσοσθενὲς ἐπόμενος, ἀλ-
λὰ πεπλάνηται φορανῶς. ἀπὸ δὲ παροδιτι-
κῶς ἐπιρχόμενος, ἐ ὡς ἰφιλοπονῶς τὴν
γραφήν. τῷ ἄκρα τί φησιν ὁ Θεόπνευ-
Μωσῆς. ὁ συντελέσας ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἐ-
ποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ. ἐν δὲ τῇ ἑβ-
δόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ
ὧν ἤρξατο ποιεῖν. Οὐκοῦν εἰ μετὰ τὴν
ἑβδόμην ἦδη ἔσῳ τὸ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πα-
ράγαγε, πῶς λοιπὸν ἔκτισε μετὰ τὴν ἑβ-
δόμην ὁ παράδεισον; ἴσως μὲν ἡ γραφὴ λέ-
γων, ὅτι μετὰ τὴν ἑβδόμην ἔκτισε ὁ παράδει-
σος. ἀλλ' ἃ ἔχει τῷ τὸ ὦ σκοπῷ, καθὼς
ὑποπτεύουσι πολλοί. τῷ πείθου τῷ χρυσορ-
ῥήμονι Ἰωάννῃ ἐν τῇ εἰς τὴν ἑξαήμερον διδασκα-
τῇ αὐτὸ ὁμιλίᾳ λέγοντι, ὅτι τῷ κατὰ
συμπλοκὴν ἐπιτεθέντων ἐμπροσθεν ἀνακεφαλαίω-
σιν ποιεῖ ὁ Μωσῆς ὕστερον, τοιοῦτόν τῷ
φρονεῖν τῷ λέγειν τὸν ἁπλούστερον ἐπέπεισε·
ἄλλως τε εἰ μετὰ τὴν ἑβδόμην, ὡς φασιν,
ἔκτισε ὁ παράδεισος, ἀνάγκη πᾶσα τῷ νῦν
ὄντι τῷ χρόνῳ πλάσιν τοῦ Ἀδὰμ, ὥσπερ δὲ τῷ
τὴν ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Εὔας σκευασθῆναι,
μετὰ τὴν ἑβδόμην ἐπέσειν γεγενῆσθαι. τίνος
ἕνεκεν ; ἔτι τῷ πάντων ὕστερον ὁ Μωσῆς, ἤγουν

A voluntatis arbitrio ratione non uterentur? Quippe naturalem appetitum opifex rerum etiam brutis animalibus indidit, qui ad naturæ ſuæ conſervationem ea neceſſario ducat. Quæ enim experti ſunt rationis ducere non poſſunt, ſed ab naturali appetitiooe ducuotur. Quo fit, ut quum appetitus exiſtit, mox & impetus ad agendum cum eo coojunctus ſit. Nec enim vel ratione, vel conſilio, vel conſideratione, vel judicio utuntur. Quæ ipſa de cauſſa nec ut virtutem colentia laudaotur & felicia prædicantur, nec ut obnoxia vitiis puniuotur. At narura particeps rationis, habet illa quidem appetitum oaturalem, quo impellitur: ſed qui a ratione ducitur, apteque dirigitur. Ni-
B hil enim ratio præſtantius habet, quam quod voluntate libera ſit prædita, quam in natura rationis participe motionem naturalem dicimus. Idcirco virtutem colens laudatur ac pro beata ducitur, & conſimiliter obnoxia vitiis punitur.

Quod ſi etiam ſcire cupis, quamobrem tam anomalia, quam homo pari oumero pedes habeant: id propterea factum cognoſcito, ne inordinate confuſeque exſilirent. Nam hoc modo fit, ut dum homo uni, animalia reliqua duobus pedibus inſiſtunt: interim per alios paulatim progreſſio fiat. In nonnullis aomaiibus, dilecte fili, conſuetudo fit reapſe natura. Nam animalia mihi quæſo Libyca intuere, quæ per æſtatem, quum maxime ſitiunt, a potu abſtineot: per hye nem, quum ſitiunt minus, bibunt. Id eam ob cauſſam omnino accidit, quod Libya per æſtatem aquæ laboret inopia. Quapropter hyberno rempore aquam nauriunt, quum ejus copiam habent. Quumque ſic iis in locis adfueverint, etiam ad alias regiones delata morem ſuum retinent. Ac de his quidem hactenus.

Edit. Pariſ. pag. 66.

Ex conſuetudine naturæ.

Cur animalia Libyca per hiemem, non æſtatem bibant.

Cæterum poſt animalium terreſtrium creationem, Deus hominem fingit, ac in paradiſo collocat. Quo jam in loco velim animum mihi, dilecte fili, advertas. Quamvis enim volunt aliqui, Deum poſt ſeptimum diem paradiſum condidiſſe, profitentes ſe Moſaicæ hiſtoriæ veſtigiis
D inhærere: manifeſto tamen errant, ut qui transitorie, non adhibita perveſtigatione conveniente otte litteras ſacras perlegant. Ac vide mihi, quid ſpectator ille Dei Moſes dicat: Abſolvit Deus, inquit, die ſexto cuncta, quæ fecerat: ac die ſeptimo ab omnibus operibus, quæ efficere cœperat, quievit. Iraque ſi poſt diem ſeptimum nihil omnino, quod antea non exſtitiſſet, in ortum produxit: qui poſt diem ſeptimum paradiſum condidit? Videntur quidem litteræ ſacræ hoc modo loqui, ac ſi poſt diem ſeptimum paradiſus conditus fuerit: verum alius ſcopus eſt earum, de plurium nquidem ſententia. Joannes Chry-
E ſoſtomus audiendus eſt tibi, qui in oratione de ſex dierum operibus κτ dicit, Moſem eorum, quæ antea commemoraſſet, ſummam brevibus deinde complectentem, ſimplicioribus occaſionem præbuiſſe, ut hujuſmodi opinionem arriperent atque proferrent. Nam cæteroqui, ſi poſt diem ſeptimum, ut ipſi voluoc, paradiſus eſt conditus: omnino dicamus neceſſe eſt, etiam Adami de pulvere formationem, Itemque ſtructuram Evæ de Adami coſta, poſt eumdem ſeptimum diem primum factam. Quamobrem iſtac? quia Moſes hanc quoque poſterius, id uſt poſt diem ſeptimum nar-

De hominis creatione.

Quando paradiſus conditus.

Gen. 2. 2.

Chryſoſtomus.

rat. Proinde reliquum eſt, paradiſum ante Adamum eſſe conditum.

Damaſcenus. Et audi obſecro, quid Joannes Damaſcenus in capite, quod de paradiſo inſcripſit, dicat. Quia Deus, inquit, hominem ex natura partim inadſpectabili, partim adſpectabili creaturus ad imaginem ſimilitudinemque ſuam erat, quaſi quemdam regem atque principem totius terræ, ac eorum, quæ terra continentur: paradiſum ei, veluti regiam quamdam præſtruit, ut in eo beatam ac feliciſſimam vitam ageret. Itaque licet animadvertere, quod quum ante formationem Adami paradiſum exſtruaverit, manifeſto ſequatur, eum die ſexto conſitum a Deo fuiſſe: præſertim quum multo magis a ſeptimo die, quemadmodum idem orator aureus tradit, creare deſierit. Conſerit ergo Deus tempore formationem Adami præcedente divinum illum paradiſum in Edem, verſus orientem ſolem. Nam de univerſa terra, quemadmodum & Theodoritus, & Baſilius ille magnus, & Joannes Damaſcenus ajunt, ſelecto quodam verſus orientem loco, qui Edem appellabatur, & conſpicuus erat, univerſaque reliqua terra ſublimior, in eo ipſo paradiſum conſerat: uti nimirum delicatus eſſet, ac perpetuo floridus, quemadmodum Severianus ſcripſit. Nam vocabulum Edem ſi velis interpretari, delicias ſignificat. Hanc hominem conditum Deus habitare voluit. Etenim in paradiſo, quemadmodum perſcriptum ſacris eſt in litteris, eum collocavit. Hunc autem, dilecte fili, hoc etiam diſcimus, Deum ex alia terra conditum Adamum in paradiſum collocaſſe. Qua de re quid ſacris exſtet in litteris, audi: Abegit, inquiunt, Deus Adamum ex paradiſo deliciarum, ut terram, unde ſumptus erat, coleret.

Edit. Pariſ. pag. 67.

Theodoretus. Baſilius. Damaſcenus. Severianus.

Cur extra paradiſum creatus homo. Chryſoſtomus. Quamobrem vero extra paradiſum formatus hominem, eumque deinceps in illum introduxit? Ut hinc diſceret, de Chryſoſtomi ſententia, quanto ipſum honore Deus dignatus eſſet, quantæ voluptatis fruitionem conceſſiſſet. Nam qui de ordine locoque infimo ad ſuperiorem principemque transferuntur, norunt neceſſario, qui prius fuerint, & quo deinceps perveneriut. quæ res non exiguam nobis lætitiam parere conſuevit. Fingit ergo Deus hominem propriis manibus, ut ſacræ litteræ loquuntur: Sumpto de terra pulvere Deus hominem formavit, & in ejus faciem ſpiritum vitalem inſpiravit, ex quo animans effectus eſt. Ideoque non abs re animalia cuncta terreſtria morti ſunt obnoxia. Quippe de terræ orta ſunt ipſa cum anima, quemadmodum ſacris in litteris eſt, dixiſſe Deum: Edat terra vitalem animam. Solus autem homo factus eſt immortalitatis ex eo particeps, quod animam per adflatum & inſpirationem divinam, non e terra accepit. Nam in faciem ejus ſpiritum vitalem inſpiravit, nimirum ipſam animam, intelligendi facultate prædictam.

Gen. 2. 7.

pag. 68. Nec enim dici poteſt, hanc de terra caſſitille. Perſuadebit hoc, tibi facile Gregorius ille Theologus, qui de hominis formatione ſic ad verbum diſſerit: Quum de materie craſſa, quæ jam exiſtebat, corpus ſumpſiſſet, eique ſpiritum ex ſemetipſo indidiſſet, cujus appellatione nobis anima intelligentiæ vi prædita & imago Dei venit, hominem ortum produxit. Idcirco velim animadvertas, quod quum anima intelligentiæ vi ornata per inſpirationem hominj a Deo fuerit inſita, illa ipſa etiam de eaſſa immortalis ſit. At brutorum anima juſſu

Nazianzeni locus.

μὴ ἡ ἑβδόμη, δικαίμυος ὕρητα. πρὸ τῦ Ἀδὰμ λοιπὸν ὁ παράδεισος.

Καὶ ἄλλοτί φησιν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῇ περὶ παραδείσου κεφαλαίῳ αὐτῦ· ἐπεὶ δὲ ἐμέλλεν ὁ Θεὸς ἐξ ἀοράτε τε καὶ ὁρατῆ φύσεως πλάσσεσθαι τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν, ὥσπερ τινὰ βασιλέα ἄρχοντα πάσης τῆς γῆς καὶ ὅσα ἐν αὐτῇ, προκαθίσαντα αὐτῇ οἷόν τι βασίλειον τὸν παράδεισον, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν μακαρίαν καὶ πανόλβιον ἔχειν ζωήν. πρόσεχε δῶν, ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἴρηται, πρὸ τῦ πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ, καθίστησιν αὐτῇ τὸν παράδεισον, ὕδωλον πάσης, ὅτι ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ καὶ τῦτον ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς, εἰ μᾶλλον ἕκτη μὴ τῶν ἑβδόμων τῦ δημιουργῦ, ὡς ὁ χρυσῦς τῶν γλωττῶν φησι. φυτεύει τοίνυν ἐν τῇ ἕκτῃ πρὸ τῦ Ἀδὰμ τὸν θεῖον παράδεισον ἡ ἀνατολὰς ἐν Ἐδέμ. ἐξ ἁπάσης γὰρ τῆς γῆς, ὥσπερ φησὶ Θεοδώρητος, ὁ μέγας τε Βασίλειος, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης τόπον τινὰ κατ' ἀνατολὰς ἐκλεξάμενος, ἀναμαζόμενον μὲν Ἐδέμ, ἐν πεδίῳ δ' κείμενον, καὶ πάσης τῆς γῆς ὑψηλότερον, φυτεύει ἐν αὐτῇ τὸν παράδεισον, ὡς ἐντεῦθεν τρυφερὸν αὐτὸν εἶναι καὶ θαλερὸν εἶναι, καθά φησι Σεβηριανός. τρυφὴ δὲ ἡ Ἐδὲμ ἑρμηνεύεται. ἐν ᾧ δὴ, τιμῆσαι βουληθεὶς γενόμενον τὸν ἄνθρωπον, ἔπαξεν εἰκεῖ ὁ Θεός. ᾧ ἦθεν δῶν, φησὶν, αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. ἀλλ' ἐντεῦθεν ἀγαπητὸν, καὶ τῦτο μανθάνομεν, ὅτι ἐξ ἑτέρας μὲν ἔπλασε γῆς τὸν Ἀδάμ. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ παραδείσῳ ἔθετο. καὶ ἄλλοτί φησιν ἡ γραφή. καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐκ τῦ παραδείσου τὸν τρυφῆς, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη.

Διατί δὲ, καὶ τίνος ἕνεκεν, ἔξω τῦ παραδείσου πλάττει τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς, εἶθ' ὕστερον εἰσάγει αὐτὸν ἐν αὐτῷ; ὅτι μαθὼν ἐντεῦθεν αὐτὸν, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶν, ὅσης ἠξίωτο παρὰ Θεῦ τὸν τιμῆς, καὶ ὅση παρ' αὐτῦ ἡ ἀπόλαυσις αὐτῷ ἐχαρίζετο. ὅρα δῶν ὅτι ἐκ οἱ ἐξ ἐλαχίστης πάξεως ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ καθ' ἑκάστην ἀναβιβαζόμενοι, οἴδασιν ἐξ ἀνάγκης τίνες πρότερον ἦσαν, καὶ ὕστερα κατέλιπόν ὕστερον. ὁ δὲ καὶ μικρᾶς ἀγαλλιάσεως γίνεται πρόξενον. πλάττει μὲν ὦν, ὡς εἴρηται, τῇ ἰδίας χειρὶ τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός· καὶ ἔλαβε δῶν, φησὶ, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Θεὸς· καὶ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῦ πνοὴν ζωῆς· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. εὐλόγως οὖν τὰ μὲν χερσαῖα πάντα θνητὰ τυγχάνει. ἐξῆλθε δῶν, φησὶν, ὅσα τῆς γῆς σὺν αὐτῇ τῇ ψυχῇ. ἐξαγγέλλει δῶν, φησὶν, καὶ γῆ ψυχὴν ζῶσαν. ὁ δὲ ἄνθρωπος μόνος ἀθανασίας μετέσχεν, ὅτι δῶν τῆς θείας ἐμφυσήματος, καὶ οὐκ ἀπὸ γῆς, ἔλαβε καὶ ψυχήν. ἐνεφύσησε δῶν, φησὶν, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῦ πνοὴν ζωῆς. αὐτὸν δὲ πνεῦμα ἀλογότη ψυχήν. οὐδὲ δῶν ἀπὸ γῆς αὖτη. καὶ πείθει τῇ θεολόγῳ Γρηγορίῳ περὶ τῆς τῦ ἀνθρώπου πλάσεως οὕτω κατὰ ῥῆμα διεξιόντι· καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα ἤδη προϋποτάσσης, παρ' ἑαυτῦ δὲ πνοὴν ἐνθεὶς, ἣ δὴ πνεῦμα ψυχὴν λέγει· Θεῦ οἶδα ὁ λόγος, παρέχει τὸν ἄνθρωπον. πρόσεχε ὦν. ἐπειδὴ δῶν ἡ πνεῦμα ψυχὴ δι' ἐμφυσήματος τῇ ἀνθρώπῳ ἐνθεσπισα παρὰ Θεῦ, διὰ τῦτο καὶ

ἀθάνατος ἦν. ὁ δὲ τῆ ἀλόγου ζώου ψυχῆ ἀπὸ γῆς ἐξελθοῦσα κατὰ τὴν θείαν φωνὴν, γεώδης ἐστὶ, καὶ τῷ τάφῳ τῷ ὑπὸ. τῷ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς.

Ἀναγκαῖον εἰδέναι τε, ἀγαπητὲ, τί φησιν ἐπὶ τούτοις ὁ τῆ χλωττων χρυσῆς. τῷ τὰ μὲν τετράποδα ποιῶν ὁ Θεὸς, ὁμοῦ τῆ σωμάτων τῷ τὰς ψυχὰς παρήγαγε. τὴ δὲ ἄνθρωπον πλάττων, φησὶν κατασκευάζει τὸ σῶμα ὡς ὄργανον, τῷ τίτι τὴ ψυχὴν δημιουργήσας ἔδωκεν. ὁ δὲ θέλει τὴ ψυχὴν παρεῖναι τῇ δημιουργῷ, ἵνα μὴ καυχήσωνται ὡς συνεργὸς τῷ Θεῷ. φροντίζων. ἐνεφύσησε γάρ, φησί· τινὶ τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ἀπὸ τῆ χοὸς ἐβυλήθη τῷ προσέτι ζωτικὴν ἔχειν δύναμιν, ἵνα ὀργάνου τὸ ζῶον εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ἤγουν ἐνεργοῦσαν, τῷ τὴ αὐτὴν τὴν ψυχὴν δεικνύουσιν διὰ τῶν μελῶν κινήσεως. καὶ ἀγαπητὲ, συγκαταβαίνως τοῖς τὰ ῥήματα, ὥσπερ ὧν τῷ ποιήσωμεν ἄνθρωπον· μὴ γὰρ βουλῆς ὁ Θεὸς δεῖται τῷ στόματος; ἀλλὰ τῇ προφήματι τῷ ῥήματος ἐνδείξασθαι βούλεται ἡμῖν τὴν ὑπερβάλλουσαν τιμὴν, ἣς ἀξίωσε παρ' αὐτὸ ὁ πλασουργήσας. ποιεῖ τοίνυν τὸν ἄνθρωπον τῇ τὴ κατ' εἰκόνα, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησίν. ἔκειτο γὰρ τὸ σῶμα τὴν παῦτε νεκρὸν, τὸ κινοῦντος αὐτὸ διόμενον. ἔπειτα φησι. τῇ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆ πνοὴν ζωῆς. ταῦτα μὲν ὧν ὁ θεόπνευστος Ἰωάννης ἔλεγε, τῷ λέων δίμεθοδος, ἐπεξίτω τοῖς λέγουσιν αὐτὸν, ὅτι τὸν Ὠριγένους φρονεῖ.

Ἀπὸ τῆ ἐξηλυθότων ῥημάτων ἀναπαῦν ἔστιν πρόρριζον τὴ προϋπαρξὶν τῆ ψυχῶν, ἵνα ὁ μακαρίτης Ὠριγένης ἰσόξηλος· τῷ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆ πνοὴν ζωῆς. ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ, ἐνεφύσησε, τινὲς ἀνύσαντες, τῷ μὴ λογισάμενοι τὴ τῆ λέξεων τὴν χύσιν, τῷ ὅτι δι' ἑτέρων ἔπρα παιδεύσεως ὑγρᾶς, ἐνόμισαν τὴ ψυχὴν οὐσίας μετέχειν τῆς αὐτῆς τῇ Θεῷ· ἀλλ' ἀσφάλεσθαι τὸ σκοποῦ, εἰ δὲ τοῦτο διάσοιμι, ὑφηθεὶς ἂν ὁ Θεὸς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τῇ γεέννῃ πολάζειν τῆ πυρὸς, ὅτι κατὰ τὸ ἱερὸν γράμμα συὴ τῇ σώματι τὴ ψυχὴν ἐκεῖνο παραδίδωσιν αἰωνίως πολάζεσθαι. μὴ φοβηθῆτε δὲ, φησὶν, ἀπὸ τῇ ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴ δὲ ψυχὴν ὑμῶν μὴ δυνάμενα ἀποκτεῖναι. ἀλλὰ φοβήθητε τὴ δυναμένον καὶ σῶμα τῇ ψυχὴν ἐν γεέννῃ ἀπολέσαι. τὸ μὲν οὖν ἐμφύσημα μὴ μεταβλαθὲν εἰς ψυχὴν, ἐδημιούργησε ψυχὴν. ὥσπερ οὖν τῇ χεὶρ γράφει μὲν γράμμα, ἡ μεταβάλλεται δὲ ἔμως εἰς γράμματα.

Ὅρα λοιπὸν ταυτηχῶς. τὸ γὰρ ἐνεφύσησεν ἐνταῦθα εἶπεν, ἵνα συὴ τῇ πατρὶ τῇ υἱῷ δημιουργὸν ὑποδείξῃ τὸ ἀνθρώπου τῇ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. φησὶ γάρ· τῇ εἶπεν ὁ Θεός. ποιήσωμεν ἄνθρωπον. Ἔλαβεν ὁ Θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον. τίς ὁ εἶπεν; ὁ πατήρ. τῇ τίς ὁ λαβών; ὁ υἱός. ἵνα γοῦν μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀλλότριον φαίνηται τῆ ἀνθρώπου δημιουργίας, τὸν, ἐνεφύσησε, λέξιν τῇ πάνυ θαυμασίως παρείληφε, δι' αὐτῆς ὑπομφαίνων, ὡς εἴρηται, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τῇ ὅτι τῆς τῇ παναγίου πνεύματος χάριτος, ὡς ὁ θεοφόρος φησὶ Κύριλλος, μέτοχος ὁ ἄνθρωπος γεγονὼς παρήγετο, ἀφ' ἁπαράβατος ὕστερον τὸν τοιοῦτον ἡμάρτησε διορὰν, τῇ σωμένων. ταῦτα τοι τῇ ἀναξὶς ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν, ἐνεφύσησε τοῖς μαθηταῖς, τῇ εἶπε· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἐδὲ γὰρ ἀνέχετο τῇ αὖθις ἡμᾶς ὑποδύξαι τῇ παναγίου μετέχοντας πνεύματος. ὁ δὲ τῇ τόμφον ἐμφυσᾷ τῇ βαπτιζομένῳ ὁ ἱερεὺς

A divino exorta de humo, terreſtris eſt, ideoque morti obnoxia. Et de his quidem hoc modo dictum eſto.

Scire autem debes, quid hac in parte Chryſoſtomus quoque tradat. Quum beſtias, inquit, quadrupedes conderet Deus, una cum ipſis corporibus animas etiam proferebat: hominem vero formans, primum corpus, ut inſtrumentum, fabricat: deinde illi animam conditam indit. Nec enim creatura perficit animam, ne Deo ſe adjutricem gloriari poſſit. Igitur animum adverte. Inſpiravit, inquit, hoc eſt, corpus illud e pulvere factum, hoc amplius adſequutum eſt, ut vim quamdam vitalem haberet, quæ vi huic animali facta eſt in animam vivam, hoc eſt, efficaciter agentem, ac per membrorum motum artem tuam demonſtrantem. Atque hæc verba proferuntur a Deo, noſtrum ad captum ſe demittente: ſicut & illa, faciamus hominem. Non enim ulla vel deliberatione, vel conſideratione Deus indiget: ſed hac illorum verborum forma nobis indicare vult immenſum honorem, quo dignatur illum, quem formabat. Itaque creat hominem, reſpectu imaginis mortuæ, quemadmodum Chryſoſtomus loquitur. Corpus enim jacebat quaſi mortuum, egens motore. Deinde ait: Spiritum vitalem in faciem ejus inſpiravit. Hæc a divino viro perquam recte ordineque dicuntur, refutante quoſdam, qui eum Origenicas opiniones ſectari dicerent. *Chryſoſtomus.* *a quibuſdam calumnia petitus.*

C Nam verbis indicatis quaſi radicitus peculiarem illam animarum exiſtentiam evertere videtur, quam de Deo tradebat Origenes. Cæterum in hiſce verbis, Spiritum vitalem in faciem ejus inſpiravit, quidem audita inſpirationis voce, nec vocabulorum expenſa craſſitie, quodque nullis alia litteræ ſacræ ſignificare conſueverint: animam eſſe divinæ participem eſſentiæ putarunt. Sed plurimum a ſcopo aberrant. Nam id ſi largiamur, Deus ignea ſemetipſum gehenna punire deprehenditur, quum de ſententia ſacrarum litterarum animam una cum corpore perpetuis iſtic ſupplicis muldandam tradat. Sic enim ait: Ne formida veritis eos, qui corpus interficiunt, cum animam veſtram interficere nequeant: ſed eum potius formidate, qui & animam & corpus in gehenna perdere poteſt. Itaque ſpiraculum illud in animam communicatum non eſt, ſicut & manus litteras ſcribit, quum nihilominus manus maneat manus, & litteræ ſint litteræ. *Vide Notas.* *Matth. 10. 28.* *Edit. Pariſ. pag. 69.*

D Ac prudenter heic mihi, quæ dicuntur, reſpice. Poſitum eſt enim hoc in loco verbum inſpirandi, ut cum patre ac filio ſpiritus etiam ſanctus hominis opifex eſſe demonſtraretur. Sic enim perſcriptum eſt: Dixit Deus, Faciamus hominem. Sumpſitque de terra pulvere Deus hominem formavit. Quis eſt ille, qui dixit? Pater. Et quis pulverem ſumpſit? Filius. Itaque ne ſpiritus ſanctus ab hominis creatione removeretur, & excluderetur, verbo inſpirandi præclare uſus eſt: per illud ipſum, uti diximus, ſpiritum ſanctum commonſtrans atque denotans, quodque gratiæ ſpiritus ſancti particeps homo tum conderetur, quemadmodum Cyrillus loquitur, tametſi deinceps mandati divini tranſgreſſio donum hoc obſcuravit atque confudit. Hunc ob cauſſam Dominus, quum ex mortuis reſurrexiſſet, rurſum diſcipulos adflavit, & dixit: Accipite Spiritum ſanctum. Nec enim ferre poterat, ut non de integro ſancti ſpiritus participes eſſe declararemur, quem etiam hodie ſacerdos ei qui baptizatur, adflat: quaſi *Trinitatis ſe dicatur.* *Cyrillus.*

vitæ reſtituens ejus animam, ex Adami tranſgreſſione mortuam.

Verum enimvero ad ſeriem orationis inſtitutam revertamur. Noſtra, inquam, eaque verior opinio de corporis cum anima conjunctione, citra medium illum ab ipſo Deo proficiſcitur. * Ideoque dicimus his inter ſe copulatis, animal unum, idemque compoſitum, exſtitiſſe: quæ quidem eſt illa perſonalis unitio, nimirum exiſtens utrinque naturarum diverſarum in unum concurſus.

Chryſoſtomus. quam rem Chryſoſtomus admirans: Quonam, inquit, pacto in alvo materna formatur homo? qui ſubito anima divinam ſimilitudinem referens exiſtit una cum corpore? Qui extraria ſemet efferunt ſapientia, quum formatorem hominis ignoraverint: etiam neceſſario in ipſa ejus formatione aberrarunt. Eſt igitur e terra pulvis, quum anima ſit a Deo profecta. Quod quidem indicare verbis his litteræ ſactæ volunt: Spiritum vitalem in faciem ejus inſpiravit, ex quo animans effectus eſt. Quibus ex verbis, ſi animum advertas, perſpicue colligitur, unam eſſe animam, diverſis facultatibus præditam. quo ſit, ut per univerſum ſe corpus didas, & ratione modoque conſentaneo membris ſingulis applicetur. Ae pars quidem ejus illa, quæ vim irascendi continet, ſedem ſuam in corde ferme obtinere:

Edit. Paris. pag. 70. altero vero, quo concupiſcimus, in jecinore: tertia, quæ rationis facultas eſt, in cerebro ſita, per id omnibus ſeſe declarat.

Apollinarii dogma. Sunt etiam nonnulli, quorum eſt in numero Apollinarius, antiſtes Laodiceæ, qui animas in homine duas eſſe tradunt. Volunt enim peculiarites & ſeorſum eſſe partem vitæ noſtræ brutam ac rationis expertem, velut animam quamdam minime rationalem, quæque ne pars quidem ſit rationalis animæ. Id primum ex eo ſtatuunt, quod hæc peculiariter ac ſeorſum in brutis etiam reperiatur. de quo conſequi volunt, eſſe ipſam perfectam, non partem alterius. Deinde propterea, quod maxime ſit abſurdum, animæ rationalis partem eſſe id, quod rationis expers ſit, atque brutum. Sic hi duas in homine animas ſua quidem opinione conſtituunt. Veram per litteras ſacras reſtantur, quarum hæc verba ſunt: Homo factus eſt in animam vivam. (Non enim ajunt, in animas: ſed in animam vivam.)

Plotinus. Doctiſſimus etiam Plotinus ille, quem Laodicenſis Apollinarius ſequutus eſt, hominem de tribus hiſce tradit exiſtere: nimirum mente, anima, corpore. Qua ipſo

Baſilius. in opinione conſimiliter fallitur. Mens enim, ut megonis ille Baſilius inquit, ejuſdem eſt cum anima naturæ: quodque corpori oculus eſt, hoc mens eſt animæ. Nam quæ pars animæ purior eſt ac principalior, ea mens appellatur: ſicut hominis anima mentis vi prædita dicitur, haud dubie propterea quod mentis ſit particeps.

Hinc exorſus divinus ille Baſilius noſter, hæc porro de anima commemorat. Duplicem ego facultatem animæ ſtatuo, quum ipſo ſit una & eadem. Harum altera corporis eſt, nimirum vitalis: altera, contemplatrix rerum, quam & intelligentem vocamus. Vitalem quamdiu conjuncta corpori eſt anima, propter ipſam temperaturam horum naturaliter, non ea electione ſuppeditos. Contemplatrix facultas in electione conſiſtoque poſitum morum habet. Hæc

Maximus. divinus etiam Maximus ille declarans, illam animæ partem, quæ purior eſt, adfectionem expertem ac indiviſilem eſſe dicit, reſque mentis intelligentia tantum com-

Ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου ἐπανίωμεν. (ἐνῳκίσατο εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς.) ἡμῖν οὖν ἡμετέρα ἡ ἀληθεστέρα δόξα περὶ τῆς εἰς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἑνώσεως, ἁπλῆ τίς ἐστι καὶ σαρές. τὸ μὲν γὰρ σῶμα ἐκ γῆς. ἡ δὲ ψυχὴ ἀμέσως ἐκ Θεοῦ παράγεται. κρατοῦσα δὲ ἀλλήλων σωκατοικοῦσι ζωὴν ἓν συμβιοῦσαι γίνεται. ἔστιν οὖν ὁ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, ἡ ἀμφοτέρων τῶν ὑπάρξεων κατ' αὐτὸν συνδρομή. Ὃ δὴ καὶ θαυμάζων ὁ τῶν γλώττων χρυσοῦς ἐλεγε· πῶς ἐν μήτρᾳ ὁ ἄνθρωπος πλάττεται; ἢ πῶς ἀθρόον ἡ θεία κέλευσις ψυχὴ τῷ σώματι συμπαρῆκται; οἱ δὲ χειροήθη τὴν ἔξοδον ἐγκαυχώμενοι ἐπεδείξαντο τὸν ἄνθρωπον πλάσαι ἠγνόησαν, ἢ περὶ τὸ πλάσαι αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἐσφάλησαν. ἀπὸ γῆς μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ὁ χοῦς, ἐκ Θεοῦ δὲ ἡ ψυχή. ἔστιν οὖν ὁ φησιν ὁ γραφή· καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. πρόσεχε οὖν. δύο δηλοῖ ἐνταῦθα ὅτι μία τίς ἐστι ἡ ψυχὴ δυνάμεις ἔχουσα διαφόρους. ὅθεν καὶ ἄνθρωπος μὲν λέγεται τὸ σύμπαν, ἑκάστου δὲ μορίου παραλλήλως ἐφάπτεται. αὐτίκα γοῦν τὸ μὲν θυμικὸν αὐτῆς ἐν τῇ καρδίᾳ λέγουσι ποιεῖσθαι καὶ οἰκεῖν· τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν ὁμοίως ἐν τῇ ὄπατι. ὁ δὲ λογικὸς αὐτῆς δυνάμεις αὐτὸ καθαπερεί τι ἐγκέφαλον, δι' αὐτοῦ τοῖς πᾶσιν ἐπιλάμπει καὶ διήκουσι.

Καί τινες μέν, ὧν εἷς ἐστι καὶ Ἀπολινάριος ὁ τῆς Λαοδικείας ἐπίσκοπος, δύο δεξάζουσιν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ψυχάς. καθ' ἑαυτὸν γὰρ εἶναί λόγουσι τὴν ἀλογίαν, αὐτὸ δηλαδὴ τὸ ἀλογώτερον μέρος τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ὡς ἄλογον ψυχὴν οὖσαν, καὶ μέρος τῆς λογικῆς. Πρῶτον μέν, ὅτι καθ' ἑαυτὴν ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις ὑφίσταται· ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι τελεία τίς ἐστι, καὶ οὐ μέρος ἄλλης· εἶθ' ὅτι γε ἀποτόπως ἂν εἴη τῆς λογικῆς ψυχῆς μέρος εἶναι τὸ ἄλογον. ἀλλ' ὅπως μὲν ὦποι δύο δοξάζουσιν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ψυχάς· ἐλέγχονται δὲ τῇ λεγούσῃ θείᾳ γραφῇ· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ἀλλὰ καὶ Πλωτῖνος ὁ σοφός, ᾧ δὴ καὶ Ἀπολινάριος ὁ Λαοδικείας ἐπεδείσθην, ἐκ τριῶν λέγει συνεστάναι τὸν ἄνθρωπον, ἔκτε τοῦ τε ψυχῆς καὶ σώματος. ἀλλὰ κρατοῦσθαι πεπλάνηται. ὁ δὲ τις, καθά φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, παπφυὴς ἐστι τῇ ψυχῇ. καὶ καθάπερ ὀφθαλμὸς ἐν σώματι, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ. τὸ γὰρ καθαρώτερον καὶ κυριώτερον μέρος αὐτῆς, νοῦν ἐπονομάζεται. καλῶ δὲ καὶ νοερὰν λέγεται ὁ τῶ ἀνθρώπου ψυχὴ, τῇ μεθέξει πάντως αὐτὸ τοῦ νοός. Καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

Ἐντεῦθεν οὖν ὁρμώμενος ὁ θεσπέσιος θεῖος ἀνὴρ, περὶ ψυχῆς καὶ τοῦδε διέξεισι· διττὴν ἔγω γε οἶμαι νῦν δύναμιν τῆς ψυχῆς εἶναι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑπαρχούσης· νοῦν μὲν, τὸ σώματος ζωτικὸν· νοῦν δὲ ἑτέρων, τῆς ὄντων θεωρητικὸν, ὃν δὴ καὶ νοερὸν ὀνομάζομεν. ἀλλὰ νοῦν μὲν ζωτικὸν δύναμιν, ἐπεὶ συγκέκραται τῷ σώματι, καὶ ψυχὴ φυσικῶς διὰ τὴν σύγκρασιν ἐκ τοῦ προαιρέσεως χορηγεῖ. καὶ δὲ θεωρητικὸν δύναμις ἐν προαιρέσει τὸν δύναμιν ἔχει. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ θεσπέσιος ἐπεξηγούμενος Μάξιμος, τὸ μὲν τῆς ψυχῆς, ὃ δὴ καὶ καθαρώτερον, ἀπαθῆς φησι καὶ ἀμέριστον,

ſοπῶς τὸ νοητὸν ἀξιούμβιον. τὸ δὲ τῆς ψυχῆς παθη- A
τὸν ἢ μεκτὸν· ὃ δὲ ἢ ταῖς αἰθήσεσι μεκξόμβον ; συμπαλγεῖ μὲν ἀλγυνομένῳ τῇ σώματι· ἡδυνομένῳ δ' αὖ συνηδύνεται· συμφύεται ἦν, ὡς ἔφηται, ἡ ψυχὴ, καθὰ δὴ ἢ Νύσσης φησὶ, ἀξὶ τῇ σωματικῶν αἰθήσεων πρὸς τὰ ἡδέα τῦ βίυ. τῇ γὰρ ἀκροάσῃ τῶς ὕλης ἀξὶ τῇ ὀφθαλμῶν ἐπιπήγνυται. καὶ τῇ ἀκοῇ πρὸς τὰ ἡδέα τῇ ἀκουσμάτων τλὼ ῥοπλὼ ἔχει· χάρ τοῖς λοιποῖς ἁμοίως ἑκάτερ τῇ αἰθήσεων συνηξτῆθαι. χῇ τῦτο ἢ ὁ Δαμασκιλὸς Ἰωάννης ἔλεγε, τὸ ἀλογώτερον μέρος τ ψυχῆς παθητὸν ὄντως ἢ ἀρετικτόν. ἢ αὖθις, ἡ ψυχὴ παθητὴ ὔσα, τῷ σώματος πεμοιμένη, αὐτὴ μὲν ἡ πέμπτως, καθὰ δὴ ἢ τὸ σῶμα, συναλγεῖ ἦ ὅμως καὶ συμπάσχει τῇ πάσχοντι. ἰδίᾳ τοι ἢ κοιναὶ μὲν ἡδοναὶ ψυχῆς ἢ σώματος, αἱ ἀπὸ τῇ συναφοιῶν ἢ τῇ ἐδωδίμων γινόμβαι, ὡς ἡ ἡβλητὴς ἔφη Θεὸς αὐτὰρ. αἱ δὲ ἀπὸ τῇ μαθημάτων ἰδίᾳ μόνης εἰσὶ τῆς ψυχῆς, μόνῃ δὲ σώματος ἡδονὴ ἡ ἂν τις ὑρῇ ποτ'. ὅτι δὲ καὶ παθητὸν μέρος ἀκέπται ἡ ψυχὴ, δί ἣ συμπάσχει τῇ σώματι πάσχοντι, κἀντῦθεν ἀδημονῦται ἓ λυπῦται, ἢ τὰ λοιπὰ πάσῃ δίκαιος, ὡς μετὰ τλὼ ἁμαρτίαν πεμέπται· ἄλλο ὀξ ὧν ὁ Κύριος ἔλεγε· νυνὶ ἡ ψυχή μα πεπάρακται. συγκεχώρηται γὰρ τῇ ἀγίᾳ αὐτὴ ψυχῇ, καθὰ δὴ καὶ τῇ σώματι, πάσχειν ὅσιν ὅτι πε ἰδία. ἢ τῆς ἀειώσιως μέρος τετάρτων ἀκατασχῶ, ὡς ἀ Θεόπιμπος ἔφησι Κύριλλος. τὰ πάθη καὶ ὧν πάντα, ἤγαυ ἀδανὶ ἓ λύπη ἢ ἀδημία προηγουμένως· ὑμῶσῶ τῇ τῇ ἀνθρώπων φύσει κατορθὰς συναπτίσθησαι, ἀλλ' ὡς ὁ Θεόπιμπός φησι Μάξιμος, ὕστερον ἐπεισήχθη πάντα διὰ τλὼ τελεύτπος ἐκπτωσιν, τῇ ἀλογωτέρῳ μέρει προσφύτα τῆς φύσεως. πάντες μὲν ἂν ἀκολούθως καὶ ὁ μέγας Διόξεισι Βασίλειος, λέγων· συλλογῆ τις ἀ λόγ σαρκὸς πρὸς ψυχὴν ἐπιπεῖσα συμπάθεια· πῶς δίκαιται μὲν τλὼ ζωλὼ ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, δίκαιται δὲ ἀλγαδόνος λόγ τῦ σώματος ἡ ψυχή· ἢ ὅπως μὲν ὅπως.

Ο δὲ Ἀριστοτέλης αὐθραπίνους λογισμοῖς ἐρεθόμβος, ὃν αὐτῇ διϊχνεύεται τῇ καρδίᾳ τὸν ἡγεμόνα τοῦ πομπὸν τλὼ οἴκησιν, ὡς ὑπτῦθεν ἡ προαιρετικὴν αὐτὸ δύναμιν ἀπίπως ἐφ' ἅπαν τὸ σῶμα ἥκμοιζεῖσθαι. ὅπερ δ' αὖ ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα τλὼ κεφαλὴν δηβμῆσθαι παρὰ τῆς φύσεως λέγουσιν, ὡς ἐν αὐτῇ τὸν ἡγεμόνα τοῦ ὑπαπᾶσαι, καθάπερ τινὰ βασιλέα τῶ πασῆς ὑπερπαθήμβου σώματος· οἱ δέγε τὰ τῆς ἐκκλησίας προβέβοντες ὀρθόδοξον φρόνημα, ἢ κατ' εἰκόνα Θεῦ κτισθέντων τοιῶν ὑμῶν ψυχλὼ ἓν τινι τόπῳ τῶ σώματος, ἀσώματον ὄσαν, πανταχῶς περιορίζειν νὰ ἴσασιν. ἄλλα ἢ δι' ὅλου δήκει τῶ σώματος, ὅλος ἐνὸ ψυχόντα, ἢ ἄλλο ἄλλῳ καπφαπτίζουσα. ἢ καθάπερ ἡ Θεός, ἢ καὶ κατ' εἰκόνα δηδημιύργηται αὐτὴ, ἡ μέρος ἓν μέρει, ἀλλ' ὅλος ἄλῳ τῇ κόσμῳ κατ' οὐσίαν περίεισιν, ὅπω ἢ ἡ πανσοφωτάτη εἰκὼν ἀμερὴς ὄσα ἢ ἀδιάστπος, ἀμερῶς ἢ ἀδιαστάπως ἄλα ἄλῳ τῇ σώματι πρόσεισι· ἢ πῶν χαῖρε μὲ θαύμαζε· ἵστατι μὲν γὰρ πῦν ἐφ' ἑαυτῆς καθάπερ ὑλικοῖ τις σφαῖρα ἐκ ἔξω τοῦ σώματος, ἀλλ' ὑπερφυῶς ἓν αὐτῇ· συμπλη-

prehenſiles, modo menti conſentaneo percipere: quum altera pars animæ, adfectionibus obnoxia & diviſilis, quæ nimirum in ſenſus dividitur, corpori dolenti condoleat, & eodem voluptatem capienti, voluptatis ejuſdem particeps fiat. Etenim anima, ſicut & Nyſſenus antehac ſcripſit, per ſenſus corporeos cum iis, quæ in hominum vita jucunda ſunt, quaſi coaleſcit & conjungitur. Rerum exterarum & craſſarum elegantia per oculos oblectatur, per aures in auditu jucunda propendet, itidemque in reliquis ſenſu quolibet adficitur. Hac de cauſſa Joannes etiam Damaſcenus partem animæ rationis expertem maximeque brutam adfectionibus eſſe tradit obnoxiam, & concupiſcendi vim habere. Sunt ejuſdem hæc quoque verba: Quum B adficitur anima in tectione corporis, ipſa quidem non ſecatur, uti corpus: ſed nihilominus ei condolet, ac cum patiente patitur. Inde fit, ut communes ſint animæ corporique voluptates, quæ de complexibus & ciborum fruitione percipiuntur, ſicut idem inquit: at quæ de diſciplinis liberalibus oblectationes proveniunt, animæ ſoli peculiares ſunt, quum voluptates corpori ſoli peculiares nullæ reperiantur. Eſſe autem in anima partem quamdam, quæ adfici patique poſſit, & per quam corpori patienti ſic compatiatur, ut & ungatur, & mœreat, & reliquas adfectiones experiatur, quibus obnoxia poſt lapſum eſſe cœpit: de ipſius C Domini verbis intelligi poteſt: Anima mea modo perturbata eſt. Nam ſanctæ ipſius animæ, ſicut & corpori, conceſſum hoc erat: ut nonnamquam ea perpeteretur, quæ utrique propria ſunt. Adeoque modum inanitionis ubique "ſervavit, quemadmodum vir divinitſimus Cyrillus loquitur. Nec tamen adfectiones iſtæ ab initio cum hominum natura conditæ ſunt, ſed poſterius (ut Maximus loquitur) irrepſerunt, ac propter amiſſionem perfectionis illi naturæ parti adhæſerunt, quæ bruta eſt ac rationis expers. Tradit bis conſentanea Baſilius quoque, quum ait: Conſidera mihi, quæ mutua ſit adfectio de carne ad animam penetrans, qui corpus ub anima vitam accipiat, & viciſſim anima dolorum corporis D particeps fiat. Et hæc quidem ab his tradita ſunt.

Ariſtoteles autem rationibus humanis Ariſtoteles & alii de anima ſede. innixus, mentem, quæ in homine principatum obtinet, ſedem in corde ſuam habere confirmat, unde vis ejus ub electione conſilioque deodeos univerſum in corpus facile diſtribuatur. Alii caput inſtar cujuſdam arcis a natura dicunt exſtructum, ut princeps in homine mens degat in eo, quaſique rex ſedem ſupra corpus univerſum poſitum habeat. Verum qui eccleſiæ ſententiam ſequuntur, animam noſtram intelligentiæ vi præditam, quæ ad imaginem Dei condita eſt, & corporis eſt expers, E in certo quodam corporis loco circunſcribere localiter nolunt. Nam tota per totum corpus ſeſe didit, & ipſum amanat, totumque tota coliuſtrat. Et quemadmodum Deus, cujus ad imaginem conditus eſt, non parte in parte, ſed totus totum mundum complectitur eſſentia ſua: ſic etiam principis illius exemplaris ſimulacrum, quum partium ſit expers, & dimenſione careat, extra diviſionem ac dimenſionem ullam totum totl corpori adeſt. quum quidem rem admiratu deſine. Conſiſtit enim peculiariter anima quaſi globus quidam ſolaria, non extra corpus, ſed in ipſo, idque modo quodam ultra naturali. Simul

Gregorius Nyſſ. ſenus. pag. 71. Edit. Pariſ. Joannes Damaſcenus. Joan. 12. 27. Cyrillus. Maximus. Baſilius. Qui exiſtat in corpore anima.

Edit Paris. pag. 72.

corpori coonexa eſt per derivatos ex ipſa radios, qui, ſi corpus ſectione lædatur, tamen haud adficiuntur, & ſectionem nullam experiuntur. Prorſus ut aere per ſtatus ventorum moto & agitato, lux ſolaris ei ſemel coonexa neque ſectionem, neque fluxum, neque mutationem patitur.

Eſtque mens reapſe quidem expers corporis, & inadſpectabilis: verum nihilominus in corpore, tamquam inſtrumento, ſuam efficacitatem declarat. Eadem in iis, quorum ſana recteque adfecta ſunt corpora, efficaciter agit: quum in aliis, qui facultatis ejus artificioſæ non ſunt capaces, otioſa ſit, ac nihil omnino perficiat. Non tamen ipſa reſpectu ſui lædi tur, quemadmodum extrariis quibuſdam philoſophis viſum fuit. Num ſi maxime cujuſdam inſtrumenti harmoola quoquo modo corrumpatur, non tamen omnino ſequi neceſſe eſt, ut ars ipſius artium artificie propterea perliſſe ſtatuatur. Adeſſe quidem in corpore animam novit: at qui res corporis expers in corpore ſit, ignoro. Non enim imperitiam hanc in parte meam fateri me pudet. Quippe ſi quis eam dicat expaſum eſſe per totam corporis molem, ſicut Chryſoſtomus *Chryſoſtomus.* ait, id ipſum ratione caret. Nam tale quiddam corporibus eſt proprium, ac præſertim ſi extendi cum mole corporis dicatur, etiam ſequeretur eam una refecari, quoties manus atque pedes amputantur. At enim ſtatuamus eam per corpus univerſum non eſſe ſparſam, ſed una quadam ipſius in parte collectam. Ita vero ſequi neceſſe eſt, ut membra reliqua ſint mortua. Nam quod expers eſt unimæ, prorſus mortuum eſt: id quod hoc dici nequit. Quamobrem eſſe quidem illam in corpore noſtro ſcimus, at quo pacto ſit, ignoramus. Itidem animam expertem eſſe materiei craſſæ ac incorpoream ſcio, quando ita ſe rem habere accepi: verum quæ ſit ejus ſpecies ſive forma, vel qualis eſſentia, ſcire nequeo. quippe non poteſt hoc oratione cujuſquam explicari. Nam qui cernere quis eam poſſit, quæ condita eſt ad imaginem Dei, quem nec intelligentiæ vi, nec ulla perceptione comprehendere poſſumus? Quippe ſi noimæ comprehendi poſſet eſſentia, poſſet itidem imaginis quoque princeps exemplar comprehendi. At ſi nequit exemplar illud princeps comprehendi, etiam neceſſario ſequetur, imaginem ejus conſimiliter comprehendi non poſſe. Qua de cauſſa fit, ut tametſi multa multi de ea commentati ſint, nemo tamen eſſentiam ipſius umquam percipere potuerit, conditam (ut dictum *pag. 73.* eſt) ad imaginem Dei neminis cogitatione ac intelligentia comprehenſilis. Deus quidem certe nos caſtigans & erudiens, ut animo demiſſi ſimus (nec imaginationibus noſtris omnia, quæ in nobis ſunt, complecti velimus) hujuſmodi quamdam obſcuritatem perceptionis animæ indidit.

Hæc autem animum mihi, dilecte fili, advertito. Dictum eſt ſupra in alvo materna ſubito animam, quæ Dei refert imaginem, una cum corpore eu iſtero, utque hoc pacto animal unum, idque compoſitum abſolvi, quem hominum dicimus. Eſſe item hanc unitionem perſonalem, nimirum exiſtentem utrinque naturarum diverſarum in unum concurſionem. Igitur quo pacto corpus & anima ſubito in alvo materna concurrunt, eodem quoque rurſus a ſe invicem ſubito mortis tempore diriminntur. Quare ſi quis eu iſtimat, animam e corpore paulatim tempore mortis excedere propterea quod membrorum extremæ partes in iis, qui ſubito non

A κίνται δὲ πάντῃ ταῖς ἑαυτῆς φυσικαῖς ἀνάγκαις· αἳ τινες ἢ πυκνοῦνται τοῦ σώματος, ἀπαθὴς ἢ ἀβλαβὴς μένει. ἀκτὶς δή ἢ τῶν ἀέρος ἢ τῶν ἀνέμων πνοαῖς κινουμένη ἢ μεταπιπτούσης, τὸ ἡλιακὸν φῶς ἅπαξ αὐτῆς συμπλακὲν ἄτμητον, ἄτρυτον, ἄῤῥυτον, ἄτε μεταφανὲν ὑφίσταται.

Καὶ ὁ μὲν νοῦς ἀσώματός ἐστιν ἀληθῶς ἢ ἀόρατος. ἀλλ' ὅμως ὡς ἐν ἀργάνῳ τῷ σώματι τὸν οἰκεῖον ἐνέργειαν δείκνυσι. καὶ ὧνθι μὲν ἀ νοῦς ἐνεργῶν ἐν οἷς ὑγιῶς τὸ σῶμα διάκειται. ἐπὶ δὲ τῷ ἀθυνῶς ἐχόντων τὸν τεχνίτην αὐτὸ δυνάμιν δείκνυσθαι, ἀόρατος πάντῃ καὶ ἀνένεργητος φαίνεται. πλὴν οὐ καθ' ἑαυτὸν αὐτὸς παραβλάπτεται, καθάπερ νενόμιμῳ ἔζωθεν ἔδοξεν. ὡδὶ γὰρ ἁρμονίας ἀργάνου τινὸς ὁπωσδήποτε διαφθορᾶς, ἀνάγκη πᾶσαν καὶ αὐτὴν τὴν τεχνίτην τῶν τόχνων συμφθαρῆναι. καὶ ἅτε μὲν τῷ σώματι συνόντα ἡ ψυχὴ, οἶδα· τὰ δὲ πῶς ἐν σώματι τὸ ἀσώματον, οὐκ οἶδα. ὡδὶ γὰρ αἰδιδόσομαι τῶν ἄγνοιαν ἐπὶ πᾶσι ὁμολογῶν. οἱ γὰρ ἐξεπλῶθαι παντὶ φῶμι τινὲς ὅλῃ τῇ ὕλῃ τῷ σώματος, καθάπερ δὴ καὶ ὁ χρυσορρήμων φησὶν, οὐκ ἔχει λόγον τὸ λεγόμενον. τοῦτο καὶ γὰρ ἴδιόν τῇ σωμάτων ἐστίν. ἄλλως τε οἱ ἐξπλῆται τῇ τοῦ σώματος ὕλῃ, καὶ συνιστάμενα ἂν, τῇ. χεῖρες πολλάκις καὶ τῇ ποδῶν ἀποτέμνεται. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἐν τινι δὲ μέρει αὐτὴ συνοίκισται. ἀκριβῶ ἀνάγκη πάρα τὰ λοιπὰ γίνεθαι μέρη. τὸ γὰρ ἄψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' ὡδὶ πάτο ἐστὶν οἰκεῖον. ὅτι μὲν γὰρ ἐν τῇ σώματί ἐστιν ἡμῶν, εἰδαμῶ· τὸ δὲ πῶς, οὐκ εἰδαμῶ. ἐγὼ ἄνι μὲν ἄϋλός ἐστι ἢ ἀσώματος ἡ ψυχὴ, οἶδα· ἄκυρα γάρ. τί δὲ τὸ εἶδος αὐτῆς καὶ ποιαπή τῶν οὐσίαν, οὐκ εἰδα, ὅτι καὶ ἀνεμπόδιστον πάτο μεμάθηκα. πῶς γὰρ ἂν καὶ εἰδείη τις τῶν κατ' εἰκόνα κτισθέντων τῷ ἀπεριλήπτου καὶ ἀκατάληπτου Θεοῦ; ἐὰν ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία κατειλαμβάνετο, κατειλαμβάνετο ἂν ἢ αὐτὸ τὸ τῆς εἰκόνος πρωτότυπον. εἰ δὲ τὸ πρωτότυπον ἀκατάληπτον, ἀκατάληπτος ἐξ ἀνάγκης ἐγὼ ἡ τοῦ πρωτοτύπου εἰκών. ὑμῖν νοι ἢ πολλὰ μὲν φιλοσοφῆθαι περὶ αὐτῆς, εἰδὼς δὲ τὸν πάσης οὐσίαν ἰδιωτὴν καταλαβέσθαι ποτέ, κατ' εἰκόνα, ὡς ῥηται, κτισθέντα τῷ ἀκατάληπτα ἢ ἀπεριλήπτου Θεῷ. ἀλλὰ ἓ παιδίων ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ὥστε πανοῦν ἔχειν φρόνημα, ἀκατάληψίαν ἐνίθησε τῇ ψυχῇ.

Πρόσεχε δὲ ἀγαπητὲ. φθάσας μὲν γὰρ ὁ λόγος ἔδειξεν, ὅτι ἄθρόον ἐν τῇ μήτρᾳ ἡ Θεοπλαστος τῇ σώματι συμπαρυφίσατο ψυχὴ· ἐφιτῶθεν ἢ ζῶον σύνθετον ἀπεπλήτου ἡ ἄνθρωπος. ἢ τοῦ ἐστὶν ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις· τοιοῦτον ἡ ἀμφοτέρους τῇ ἑτερουσίων κατ' αὐτὸν συμβρομὴ, καθ' ὃν τρόπον ξόανον ἄθρόον ἀλλήλοις ἐν τῇ μήτρᾳ συμπήχωσι τό, νεκρὸν μὲν ἢ ψυχὴ, τῇ δ' αὐτὸν αὖθις ἄθρόον ἀλλήλων διίσασθαι κατὰ τὸν τῦ Θανάτου καιρόν. ὁ τοίνυν εἰόμβος ἢ ψυχὴν κατὰ βραχὺ ἢ σώματος ὑπαναχωροῦν ἐν τῇ τῦ Θανάτου καιρῷ, διὰ τὸ κατ-ψύχθαι τε, ἢ πατάπασιν ἐναιθύνειν τὰ ἄκρα τῇ μὲν ἐξάπινα τιλλόμενον, ἄσπερ λοὺ ἢ πυρὸν τοῦ σώματος ἀρχομένης αὐτῆς συγλλίθαι ἐγὼ πρὸς

σώμα-

μέρος ἐλίττεται, ἵνα ἐπειδὰν ὅλη αὐτὸς ἡ καρδία συμπεριαθῇ, ἐ τοιοῦτος ἐκπέπτωκε· ὁ δὲ οὔπω ἔχει. ἀλλ' ὥσπερ ἀχρόνως ἐπιλάμπει τῷ σώματι δίκην ἡλίου ἐξάπινα τὸν ἀέρα καταφωτίζοντος, οὕτω καὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει ἐκεῖθεν ἀφίπταται. οὐκοῦν ἐπείγεται πάντα, καθὰ ἔκαθεν ἄφωμῷ. ὡδὶ διίσταται, ἀλλὰ ἓ ὅλον δι' ὅλου ψυχόμενα, οὐδὲν ἧττον ἐφ' ἑαυτῆς ἔστιν. Τί δὲ ἐστὶ τὸ συναπτόμενον τῷ σώματι, καὶ ζωοῦν αὐτό; ὑφ' ὑπερ ἡ ἄλογος ζωή. ὡδὶ γὰρ ἂν ἀκριβὴς τῷ παχεῖ προσομιλοῦσα σώματι νέκρ ψυχὴ ἄνευ τινὸς προσφυοῦς τοῖς ἄκροις μεσότητος. ἡ μὲν πρὸ τῆς παμπλήθους διασπάσεως, τοῖς ἀκροτελείοις συναποβίπτεται· ἡ μὲν ἐκείθεν ὑποχωρεῖ. ἓν γὰρ ἂν ἀθάνατος ἐκπεριχωρήσῃ πρὸς ἑαυτόν. ἡ δὲ ψυχὴ, τοῦ μέσου τούτου διαλυθέντος, ὥσπερ ἐν ἀτόμῳ τῷ ῥηθῆναι ὀφθαλμῷ, ὅ φησιν ὁ Ἀπόστολος, τὸ σώματος ἔξεισι. ἡ τοσαῦτα μὲν ὁ λόγος ἤδη διείληφε περὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς.

Ἀναγκαῖον δὲ προσῆκτεῖναι μικρὸν ἡ τοῖς ἐκπαλαι περὶ αὐτῆ φυσιολογηθεῖσι τῶ σώματος. τίνος ἕνεκεν; ὅτι χρὴ τοῦ αὐτοῦ ῥᾳθυμεῖν ἕωθεν ἡ ψυχὴ ἐνεργεῖν. καθάπερ ἓν ὁ λαμπρὸς ὗπος ἥλιος κατὰ τοῦ τὸ ἀέρος εἶναι παχύτητα, οὔτε λεπτότητα, πρὸς ἡμᾶς τὰς αὐτοῦ ἀφίησιν, οὕτω καὶ ἡ νοερὰ ψυχὴ κατὰ τοῦ ὀργάνου ῥᾳθυμίαν ἢ ἑαυτῆς ἐνέργειαν δείκνυσιν. ἐστὶ δὲν ἡ μορφὴ ἕξις ἰδίου, ἡ μὲ πιθανὸν· ὑπνηλὸν δ' γρηγορικόν· θυμοειδὴ ἡ ἀνδρεῖον ἡ δειλὸν, ἡ ὅσα τοιαῦτα. ἡ μὴ μῦθον ἡγοῦ τὰ λεγόμενα. ἔχεις γὰρ τὸν Σικάνιον θεῖον Ἀνακάσιον λέγοντα, μὴ ἓ θεὸν εἶναι τῆ τοιούτων αἴτιον, ἀυτοῦ δὲ μᾶλλον τοῦ φύσιν ἡ ἢ τῆ πατέρων στοιχείων συνδρομὴ ἡ συνίλθοντα. ἀν γὰρ ἐριθῇ πλημμύρα τοῦ θερμοῦ στοιχείου ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἓ βρέφης συλλήψεως, θερμὸς ἀράσιος τὸ τικτόμενον γίνεται· ἐὰν δὲ τὸ ψυχρὸν ὑπερτερήσῃ στοιχεῖον, ψυχροπέρας ἕξεως ἀφίσταται τὸ τικτόμενον. ἐστὶ δὲ λοιπὸν ἃ, τὸ θυμοειδὲς ἡ ὁ ἀνδρεῖος ἡ δειλός. ἡ ἆρα τὸν σοφὸν ἓ ἄλαφον. τὸν μὲν πρὸς πόλεμον ἕτοιμον δια θερμότητα, τὸν δὲ τοῦ μάχου φεύγοντα ἡ ἐκ ψυχρότητος αὐτῆ προσοῦσαν δειλίαν. ἐὰν δὲ τὸ ξηρὸν ὑπερτερήσῃ στοιχεῖον, ταραλύσει τινα ἡ γρηγορον ἀποτίκτει ἄνθρωπον. ἐφ' ᾧ καὶ τις σοφὸς, ἡ ὄνομα Ἡράκλειτος, ἔλεγε. ψυχὴ ξηροτέρη, σοφωτέρη. ψυχοῦ ἐκπύθα ἢ τὸ ἐγκεφάλου καλίσας ὑπίεν. ἐὰν δὲ τὸ ὑγρὸν πλεονάσῃ στοιχεῖον, νωθρόν τινα ποιεῖ ἡ δυσκίνητον. χρὴ ταῦτα λοιπὸν ἐ ἐκ φύσιως ἀρᾶσθαι, φρονεῖς τι ἡ σωφροσύνη, ἐκ ἀρεταὶ τοῖς θείοις πατράσι κέκτηνται, φυσικὴ ἢ πλεονεκτήματι. ἡ ἀρόχις αὐτῆ τῆ μεγάλη Βασιλείῳ λέγουσι. πόθεν ἔγνωκα φύσει μισητὰς τὸ μιγνύσθαι γυναιξί. ἆρ' οὖν σώφρονας αὐτὸς ὀνομάσομεν; ἥδιστα. σωφροσύνη γάρ ἐστιν αὐτὴ ἡ ἐγκράτεια, ἓ τὸ μαχόμενον πεπαῦσθαι ἢ ἡδονῶν. ἡ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς.

Glycæ Annal.

emoriuntur, plane frigeant ac ſenſum amittant, tamquam ſi a corporis extremitatibus inciperet ſeſe contrahere, paulatimque veluti convolvere, at poſteaquam ad cor tota collecta fuerit, ſubito inde effletur: omnino is opinione ſua fallitur. Quippe res eo ſe pacto non habet, ſed quemadmodum citra temporis intervallum elucet anima in corpore, ſolis inſtar, aëra ſubito collustrantis: eodem modo etiam inde avolat. Quamobrem nec extenditur, at ſuperius indicabamus, nec dimenſionem admittit: ſed tota totum corpus animans, nihilominus peculiaritet ea ſe conſiſtit. * Quid eſt autem quod extenditur ſimul cum corpore, & ipſum animat? Natura & vita rationis expers. Neque decebat Io craſſo verſari corpore animam, abſque medio quodam extremis cognato. Ipſa quidem ante ſaſpirationem poſtremam una cum extremitatibus extinguitur, non inde migrat. Foret enim immortalis, ſi ad ſeipſam colligeretur. At hoc intermedio vinculo diſſoluto, tamquam in ſpatio temporis impartibili, vel ocali momento, ſicut Apoſtol. loqaitur, anima e corpore diſcedit. Et hactenus quidem de anima dictum eſto.

Vide Notas.

Fuerit autem pretium operæ nonnihil eos iis etiam immorari, quæ de corpore quidam olim diſſeruerunt: idque de cauſſa potiſſimum ea, quod pro diſpoſitione corporis, & adfectione, anima quoque conſueverit agere. Nam quemadmodum ſol pro aeris ſive craſſitie, ſive ſubtilitate, radios etiam ad nos diverſos emittit: ſic & anima vi prædita intelligentiæ pro inſtrumenti adfectione ſuam efficacitatem declarat. Hinc quoſdam eſſe fatuos videmus, quoſdam non item: hinc alios ſomnolentos, alios vigilantes: alios iracundos, alios mites: alios fortes, alios timidos; quibus adde, quæ ſunt ejus generis alia. Nec pro fabulis hæc tibi ducenda ſunt. Quippe vit eximius, Anaſtaſius Sinaites, Deum non eſſe talium auctorem, ſed ipſam potius naturam, & elementorum quatuor concurſum. Nam ſi elementi calidi abundantia tempore conceptionis inveniatur, temperameotum quoque calidum conſequitur id, quod tum gignitur. Sin elementi frigidi vis majot fuerit, fœtus etiam frigidus procreatur. Eadem de cauſſa vel iracundi, vel mites: vel fortes, vel formidoloſi homines gignuntur. Aprum heic mihi cum cervo intuere, quorum ille paratus eſt ad pugnam, ob calorem: heic pugnam reformidat & fugit, ob eam, quam habet ea frigore, timiditatem. Quod ſi abundaverit ficci vis elementi, homo ſobtius atque vigil procreatur. de quo priſcus qaldam philoſophus Heraclitus dixit, Animam quo ſiecior fit, eo ſapientiorem eſſe: quibus in verbis animam vocat eſſentiam cerebri. Si denique copia frigidi elementi ſuperaverit, gignitur ignavus quidam homo, quique difficulter ad agendum impellitur. Quo fit, at naturalem inanſuetudinem, prudentiam, temperantiam, non virtutem loco divini patres habeant: ſed eſſe naturalia quædam beneficia (quibus eaceliaot alios alii) ſtatuant. Baſilius quid dicat, advertito. Multos novi, qui a natura compleaus venereos odere. Num eos temperantes vocabimus? Nequaquam. Nam temperantia eſt continentia quædam, qua voluptates nobiſcum pugnantes vincimus. Ae de his quidem hoc modo dictum eſto.

Eadi. Paris. pag. 74. Anaſtaſius Sinaites. Heraclitus dicebat. Baſilius.

DE ADAMI FORMATIONE. ΑΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΙΗΣΩΜΕΝ ἀνθρωπον.

CUR autem Deus, hominem creans, non glebam, sed pulverem, qui est admodum tenue quiddam, sumpsit? Nimirum hoc modo voluit simul tum inflationem nostram comprimere, tum resurrectionis spem facere. Nam quia norat animal hoc emoriturum, & in pulverem reversurum: ipsa in creatione velut anteverrens, spem nobis de resurrectione facere voluit. Itaque pulverem de terra sumit, ut quum pulverem in sepulcro conspicis, scias eum, qui hominem formarit, ipsum etiam resuscitaturum. Porrassis etiam quæres, quamobrem creavit hominem duplicem, animam nimirum intelligentem mentisque participe præditum, & corpore? Nimirum quo nexus quidam foret intellectus ac sensilis mundi. Nam cum hi duo mundi essentia sua separati sint, ne diversi etiam opifices existi: aventur, hominem animal duplex in mundo constituit: ut hinc unus esse tam superarum ac cælestium, quam inferarum rerum creator intelligeretur.

Gen. 1. 26. Edit. Varisp. pag. 75. Apollinem ab igne homo.

Faciamus, inquit Deus, hominem ad imaginem nostram. Cur ex anima corpore jue compositum animal litteræ sacræ hominem appellant? Vocabulum quod hominem significat, ignem in Hebræa lingua denotat. Et quando norat jam ante Deus, unum hominem corporibus humanis omnes orbis fines repleturum, unamque lucernam tot lampadas accensuram: lecirco animal hoc appellavit hominem, id est, ignem. Nam elementa cætera sic manent, ut existunt. * Si aquam mensura quadam capias, manet eadem aqua, nec incrementum sumit. Si utrem aere compleas, non potes ex eo utrem alium replere. Verum ignis ita non manet, ut existit: sed quo materiei plus adquisiverit, eo fit major. Itidem si una lucerna multas alias accenderis, idcirco ipsa non exhaurietur. Quapropter recte homini numen hoc inditum est, sicut eadem ex caussa eumdem Adamum Deus appellavit. Nam quia terræ quatuor climata completurus erat, non abs re nomen hoc consequutus est. Ejus mihi quæso litteras considera, quæ quatuor illa climata denotant. A significat anatolen, hoc est, ortum: D dysin, hoc est, occidentem: A rursus arctum, hoc est, ursam ac septentrionem: M denique meridiem. *

Gen. 2. 8.

Cæterum sacris in litteris hæc verba sequuntur: Consevit Deus paradisum in Edem, versus orientem. Cur non versus aliud clima paradisum consevit potius, quam ad orientem? Unde initium cursus luminarium, ibi & domicilium esse hominem voluit. Ac præterea quod futurum erat significans, versus orientem in paradiso collocat hominem; ut ostenderet, itidem atque luminaria exsiliuntur, & versus occidentem cursu delata occidunt, si hominem quoque de vita perventurum ad mortem, ac luminatium more occasurum, aliumque rursus ortum habiturum, videlicet mortuorum resurrectionem. Adamus ad occasum cursu delatus est, & in sepulcrum præcipitatus occidit. Venit Christus, & eum, qui occiderat, rursus exoriri fecit. Idcirco de ipso vates inquit: Ecce homo, cui nomen ortus.

Zach. 6. 12. Ecce vir, Oriens nomen ejus.

Hoc quoque sciendum est tibi, fluvium qui de paradiso promanat, quatuor in principia, id est, fontes dividi, de quibus flumina quatuor oriuntur. Quod si quatuor hi amnes de uno fonte principium ha-

ΔΙΑ τί δὲ πλάττων ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, οὐ λαβὴ βῶλον, ἀλλὰ χοῦν τὸ λεπτότατον; ὁμοῦ μὲν ἐκ πάνυ τὸ φύσημα καταστέλλων ἡμῶν, ἅμα δὲ ἐλπίδος ἐνσκήπτων ἀναστάσεως. ἐπειδὴ προῄδει ὅτι μέλλοι τελεσθῆναι τὸ ζῶον, καὶ εἰς χοῦν καταπεσεῖν, προλαβὼν ἐν τῇ δημιουργίᾳ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἔδωσε. λαμβάνει χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, ἵν' ὅταν ἴδῃς ἐν τάφῳ χοῦν, γνῷς ὅτι ὁ ἐκείνου πλάσας, καὶ τοῦτον ἀνίστησιν. ἀλλὰ τί τίνος ἕνεκεν, ἐπιζητεῖς διπλοῦν πλάττοντα τὸν ἄνθρωπον ἐκ τε ψυχῆς νοερᾶς καὶ σώματος; ὅτι συνδεσμὸν εἶναι τὰ τε νοητὰ κόσμου καὶ τὸ αἰσθητόν. ἐπειδὴ γὰρ εἰ δύο κόσμοι ὄντες τῇ οὐσίᾳ διεφέροντο, ἵνα μὴ ἑτερόφορος εἰσαγάγῃ δημιουργὸς, διπλοῦν ζῶον ἐν τῷ κόσμῳ τὸν ἄνθρωπον ἔθετο, ὡς ἐντεῦθεν ἵνα δημιουργὸν τῶν ἄνω τε καὶ τῶν κάτω καταστήσας. Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν διατί τὸ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνιστὰν ζῶον, ἄνθρωπον ὠνόμασεν ἡ γραφή; ἡ ἄνθρωπος τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ πῦρ λέγεται. καὶ εἰκότως προῄδει ὁ Θεὸς, ὅτι ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ἀνθρώπων σωμάτων πληρῶται τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα, ὡς λύχνος ἐξάπτει τοσαύτας λαμπάδας, διὰ τοῦτο τὸ τοιοῦτον ζῶον ἐπάλαιστον ἄνθρωπον, τουτέστι πῦρ. τῇ γὰρ ἄλλων στοιχείων ὕλαιον ὡς ἔστι, μένει. εἶον, ἐὰν λάβῃς βῶλον τῆς γῆς, ὡς ἔστι, μένει ὕδωρ ἐὰν λάβῃς μέτρῳ τινί, τὸ αὐτὸ μένει ὕδωρ προσκέλλει ἢ λαμβάνει. ἀέρος ἐὰν πλήρωσις ἀσκὸν, ἄλλον ἀσκὸν ἐξ ἐκείνου πληροῦται ἢ δύναται. τὸ δὲ πῦρ, ὡς ἔστι, ἢ μένει, ἀλλ' ὅσῳ ἐὰν λάβῃς ὕλην, πλεονάζει τὸ πῦρ. ἐκ λύχνου δὲ πολλοὺς ἐὰν ἐξ ἑνὸς λύχνου ἅψῃς, ἡ παντοτινὸς αὐτοῦ. φορτοφόρος ὢν αὐτὸν ἐπάλαιστον ἄνθρωπον· κ' τοῦτο δὲ ἐκ τῆς τὰ Ἀδὰμ ὀνόματι προσηγόρευσεν αὐτόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν τὰ τέσσαρα κλίματα ἐξ αὐτοῦ πληροῦσθαι, τὸ ποιοῦν αὐτῷ προσεπιτίθησιν ὄνομα. ἐκ γὰρ τῶν τοιούτου ὀνόματος γραμμάτων. τὰ τέσσαρα ὑποτιμαίνουσι κλίματα. ἄλφα, ἀνατολή. δέλτα, δύσις. ἄλφα, ἄρκτος. μ, μεσημβρία. καλῶς ἄρα τοιοῦτον ζῶον ἐκ Ἀδὰμ ἐκ ἀνθρώπου προσηγόρευσεν. ἐξ αὐτοῦ γὰρ, ὡς προεῖρηται, τὰ τέσσαρα πεπλήρωται κλίματα.

Λέγει γὰρ ἡ γραφή. Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Εδὲμ κ' ἀνατολάς. ἵνατί δὲ μὲ εἰς ἄλλο κλίμα τὸν παράδεισον ἐφύτευσεν, ἀλλὰ κατ' ἀνατολὰς; ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς φυσήρου * τῶν δρόμων, ἐκεῖθεν καὶ ἡ τῶν δρόμων διαγωγὴ τῶν ἀνθρώπων. προμηνύει ὁ Θεὸς τὸ μέλλον, κ' ἀνατολὴν ἐν τῇ παραδείσῳ τίθησι τὸν ἄνθρωπον, ἵνα δείξῃ ὅτι ὥσπερ ὅτου οἱ φωστῆρες ἀνατέλλουσι καὶ τρέχουσιν εἰς δύσιν, καὶ δύνουσιν, οὕτω καὶ οὗτος δεῖ ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς θάνατον δραμεῖν καὶ δῦναι κ' τύπον τῆς φωστῆρος, καὶ ἄλλην ἀνατολὴν πάλιν λαβεῖν ἐξαναστάσεως ἐκ νεκρῶν. ἔδραμεν ὁ Ἀδὰμ εἰς δύσιν, ἔδυσεν εἰς τάφον. ἦλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἐποίησεν ἀνατεῖλαι τὴν δύσαντα. διὰ τοῦτο λέγει ἡ προφήτις· ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ.

Γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ παραδείσου ποταμὸς εἰς τέσσαρας ἀρχὰς μεϊζόνται, τουτέστι πηγάς, ἀφ' ὧν οἱ τέσσαρες ποταμοί. καὶ ἐὰν οἱ

πόσαρις ὕπει ποταμοὶ ἐξ ἑνὸς ἔχουσι πηγὴν ἢ ἀρχὴν, ἤτοι μὰ τὸ ὕδωρ αὐτῶν ἓν; ἤτοι μὰ τὴ ἡ ποιότης αὐτῆς μία; μεταλαμβάνουσι γὰρ καὶ ἡ ποιότης ἔξ ὧν παρέρχονται. τῇ δὲ τῶν παραλλαγμένων ἔχουσι τὴν τε γεῦσιν αὐτῶν καὶ ποιότητα. καὶ γὰρ ὅτι τὸ αὐτὸ τὸ ὕδωρ μίαν μὲν ἔχει φύσιν καὶ ἡ ποιότητα. ἀλλ' ἐὰν ἐμβληθῇ αὐτῷ ἀψίνθιον, ἄλλην ποιότητα ποιεῖ. ἐὰν ἄνηθον, ἄλλην· καὶ ἑπόμενον αὐτοῖς, ἐὰν πήγανον. διέρχεσθαι δὲ τοὺς ποταμοὺς ἔξ τινων ὑπονόμων τόπων φασὶ τοὺς ἀκούοντας ὁ Θεὸς, καὶ ἐξ ἑτέρων ἀρχῶν αὐτοὺς ἀναφαίνεσθαι· ἵνα μὴ τοῖς ὄχθαις αὐτῶν ἀκολουθοῦντές τινες, αὐτὰ ἐπιχειρῶσι καταλαβεῖν ἢ παράδεισον.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ μετὰ τῆν ἄλλων ζητεῖς, τί δὴ ποτε περὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἓ πάντων ἑφεξῆς διεξιὼν Μωσῆς, ἢ τῶν Ἀγγέλων δημιουργίας ἰδιαιτέρως μεμνημένος φαίνεται; Γίνωσκε οὖν, ὅτι ἰδίαν χρείαν εἶδε βέβαιον ἔχειν οἱ νομοθετούμενοι. εἰ μὰ γὰρ ταῦτα ἦν, ἵνα ἂν ἐκεῖνοι καὶ τοιαῦτα διασάμενοι θαύματα ἢ εἰκόνα τοῦ μόχου Θεὸν ἀπηγόρευσαν. οἱ δὲ ῥᾳδίως ἂν τὰ τῆν ἀτίμων ἐνδάλματα θεοποιήσαντες, τί οὐκ ἂν ἔδρασαν, εἰ τῆν ἀοράτων φύσιν ἢ γνῶσιν ἐδέξαντο; τῶ Μωσέως λοιπὸν τὰ περὶ πάντων πάντη σιωπήσαντος, ὁ φροντὴς Δαβὶδ μετὰ χρόνους ὕστερον ἱκανὸς μνήμην ποιεῖται ἢ δημιουργίας αὐτῆ. εἰ καὶ παροδικῶς διὰ ἢ τῶ ἀκροωμένων ἀδύνατον, καὶ φησιν· αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν· ὁ δὲγα θεολόγος καὶ μέγας Διονύσιος πλατύτερον περὶ τῶ ἀοράτου διέξεισι φύσεων, ἅτε πρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦτο διδασκαλίαν ποιούμενος, τὰς ποικίλας διδυναμούσας χωρεῖν τὴν τοῦ φάους αὐτῆ, ἢ τάξιν, ἢ γνῶσιν, ἢ φωτισμὸν, ἢ πρὸς ἀλλήλας ἓφορὰν, καὶ ἢ ἑκάστη προσοῦσαν ἐνεργειωθημάτων διείληφε, ὃ πῶς ἀγνοοῦντας ἰδεῖν δέδοκται.

bent, cur non & aqua ipſorum una eſt? cur non una qualitas? Nimirum rerum locorumque qualitatis, per quæ fluunt, particeps redduntur. quo fit ut tam gustu quam qualitate ſint diverſi. Aquam ipſam mihi intuere. Habet hæc naturam eamdem, & eamdem qualitatem. Verum ſi abſinthium in eam conjicias, alia qualitas inea efficitur: item alia, ſi anethum: alia ſi rutam. Cæterum hos amnes Deus labi per ſubterraneos quoſdam meatus certo conſilio voluit, & aliis e principiis rurſum oriri atque conſpici, ne qui ripas borum ſequentes, paradiſum occupare conentur. *Edit. Pariſ. pag. 76.*

Inter alia vero, dilecte fili, te hoc quoque ſcio quæſiturum. quamobrem de cælo, terra, reliquis omnibus ordine diſſereus Moſes, nuſquam Angelorum creationis mentionem feciſſe videatur. Heic animadvertas, eos, quibus hæc præſtitibat Moſes, parum confirmatos fuiſſe. Abſque quo fuiſſet, non tot prodigiis conſpectis, imaginem viruli Deum nuncupaſſent. Jam qui tanta facilitate jumentorum ſimulacra pro diis habere non dubitarunt, quid non feciſſent, ſi naturarum inaſpectabilium cognitionem habuiſſent? Itaque Moſe prorſus de his tacente, poſt magnum deinceps tempotis intervallum vates Davides eorum creationis meminit, quamquam perfunctorie, propter auditorum imbecillitatem. Sic enim ait: Ipſe dixit, & facti ſunt; ipſe mandavit, & creati ſunt. Interpres autem rerum divinarum, ea imitatus ille Dionyſius, de hiſce naturis inadſpectabilibus latius diſſerit, ut qui eos eruditat, qui hujuſmodi caperu poſſent. Idcirco ſtatum, ordinem, cognitionem, colluſtrationem earum, itemque diſcrimen inter ipſas, cum operatione ſingularum, admirabili compleaus eſt oratione, noſque prorſus hæc ignoraotes docuit. Cur Angelorum creationis expreſſa mentio non fiat. *Pſalm. 148. 5.* *Dionyſius.*

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ταγμάτων.

ΕΤΙ δὲ ἓ τῶτο πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰδέναι σε βούλομαι, ὅτι τὰ ἢ ἄνω ἓφωσμένων τάγματα ἐνία τυγχάνει ἢ ἀεῖδμὸν, ἃ καὶ οἶσι πάντα. Χερουβὶμ, Σεραφὶμ, Θρόνοι, ἀυκάτητες, δυνάμεις, Ἐξουσίαι, Ἀρχαὶ, Ἀρχάγγελοι, Ἄγγελοι εἰ δὲ τῆ ἄπρα τάγματα ἐν οὐρανοῖς ἐσιν, περὶ ὧν ἐν τῆ μέλλοντι αἰῶνι τῆ ἀκούσαι τῆ μαθεῖν μέλλομεν, ὁ μακάριος εἶδε Παῦλος εἴπὼν· ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς ἐπάνω πάσης ἀρχῆς, ἓ ἐξουσίας, τῆ δυνάμεως, τῆ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου μὴ μόνον ἐν τῆ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ τῆ ἐν τῆ μέλλοντι τὰ μὲν τοι ἓφληθέντα ἐνία τάγματα εἰς τρεῖς ἀφορίζει ἓφωσμένους ὁ Θεῖος Διονύσιος. τῆ πρώτῳ μὲν εἶναί φησι, τὰ Σεραφὶμ, τὰ Χερουβὶμ, τῆ τοὺς Θρόνους, ἀμέσως τῆ προσηκόντως παρεστάναι τῆ Θεῷ. δεύτερον δὲ ἢ τῶ Κυριοτήτων τῆ ἢ Δυνάμεων τῆ ἢ Ἐξουσιῶν. τρίτῳ δὴ τῆ πολιτείας ἢ τῶ Ἀρχῶν τῆ Ἀρχαγγέλων τῆ Ἀγγέλων. τὸ μέν τοι ἐν αὐτοῖς ὕστατον τάγμα, ὡς προεῖρηται, ἰδίας Ἀγγέλους καλεῖται, οἷς πᾶς Θεῖος ἐφαπτοῖας ἀγγέλων τε τῆ ἓφβιβάζον πρὸς ἡμᾶς. ἢ τοιαύτης Ἀγγελικῆς ἐπωνυμίας τῆ πᾶσαι αἱ νοεραὶ φύσεις κέχρηνται, διὰ τὸ πρώτως αὐτοῖς ἐγγενίσθαι ἢ θεαρχικὴν ἔλλαμψιν, τῆ ὑπὸ δὴ αὐτῶ εἰς ἡμᾶς ἓφορμᾶσθαι τὰς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐφαιρετοῖας· τῆ ὁ νόμος δὲ αὐτὸς δὴ Ἀγγέλων ἡμῖν ἐδωρήθη· καὶ τῶς κλεινὸς καὶ πρὸ τόμε τῆ μετὰ νόμον πατέρας Ἄγγελοι πρὸς τὸ Θεῖον ἀνῆγε. τῆ δὲ ἓφ' ἢ πρώτων τὰ δεύτερα πρὸς τὸ Θεῖον ἀναγόντων.

Glyca Annal.

DE NOVEM ORDINIBUS.

DEBES autem ſcire, cæleſtium deſcriptionum graduum novem eſſe ordines, nimirum Cherubos, Seraphos, Thronos, Dominatus, Poteſtates, Imperia, Principatus, Archangelos, Aogelos. Num vero alii præter hos ſint in cælis ordines, quos in altera vita cognituri ſimus, beatus ille Paulus novit, qui ait: Conſedit Chriſtus ſupra omnem principatum, imperium, poteſtatem, omneque nomen, quod verbis caprimitur, non ſolum in hoc ævo, ſed etiam futuro. Cæterum indicatos hoſce novem ordines Dionyſius in tres deſcriptiones graduſque diſtribuit, quorum primo contineantur Seraphi, Cherubi, Throni, , qui quidem citra mediam ullum & continuo adſiſtant Deo: ſecundo Dominatus, Poteſtates, Imperia: tertio & ultimo Principatus, Archangeli, Angeli. Horum ultimus ordo, quemadmodum & prius dictum eſt, peculiare nomen Angelorum habet, ut qui rerum divinarum interpretationes nobis exponant, & ad nos perfetant. Quamquam hæc eadem Angelosum appellatio cunctis etiam naturis intellectilibus tribuitur, quod ipſæ primo loco divinitus colluſtreutur, atque ita deinceps per ipſas ad nos quoque rerum divinarum arcana perveniant. Quippe lex ipſa per Angelos nobis data eſt: itemque patres illos illuſtres tam ante, quam poſt legem promulgatam, Angeli divinum ad nomen ſubvebebant. Nam per prima ſurſum ducuntur ea, quæ ordine ſecunda ſant. *Ephes. 1. 21.* *Dionyſius.* *pag. 77.*

Neque tantum ſupra nos ſunt intellectiles illæ naturæ, ſed etiam in ipſis illis cæteroquin eodem ordine comprehenſis ſacris principatibus primi quidam gradus ſunt, & medii, & ultimi: ſimul inferiorum duces ſunt alii diviniores, ad percipiendum rerum divinarum ſplendorem. Et quamvis ſanctiſſimos illos ſupremarum eſſentiarum ordines generali vocabulo Angelos appellaot rerum divinarum periti, ſicut indicatum eſt modo: (nam & ipſi ſplendoris a Deo profecti ſunt interpretes) tameo ordinem ultimum ex cæleſtibus illis mentibus, nimirum Angelos, abſurdum fuerit vocare Cherubos, aut Seraphos, aut Thronos. Nec enim ex æquo participant cum poteſtatibus illis ſupremis. Præterea naturas bas intellectiles in univerſum vocari videmus poteſtates, ut quæ ſint ab adiectionibus corporeis immunes, & propterea perficere ſibi mandata poſ-
Pſalm. 102. ſint. Præſtant (inquit Davides) robore, ac impetum ejus exſequuntur. Præter hæc in ſingulis hiſce ſacris gradibus ordines ſuperiores habent inferiorum colluſtrationes atque poteſtates, quum poſteriores ſuperiorum præſtantiæ non ſint participes.

Hoc quoque neceſſario ſcicndum eſt tibi, omnem mentium illarum cæleſtium appellationem in Hebræa lingua ſignificationem habere divinæ cujuſdam ſingularum
Chryſoſtomus. proprietatis, id quod etiam Joannes Chryſoſtomus indicat in oratione ſua tertia de incomprehenſili. Quo fit, ut partim Cherubi, partim Seraphi vocentur. Nam ejuſmodi nomina declarant earum effectiones. Ac quemadmodum Angelus inde nomen accepit, quod arcana illa rerum divinarum nobis nuntiet, itemque Archangelus, quod Angelis cum impetio præſit: ſic & appellationes iſtæ ſapientiam ipſarum, puritatemque nobis indicant, Sicut etiam alæ ſublimitatem in eis naturæ ſignificaot, (nam volare Gabrielus non idcirco perhibetur, quod Angelus iſte pennas habeat: ſed uti diſcas, eum de locis ſupremis ad homines venire) ita comparata tes eſt in Cherubis quoque ac Seraphis. Nihil enim ipſorum alæ denotant aliud, quam naturæ ſublimitatem: perinde ut oculi perſpicacitatem declarant, celebratio perpetua vigilantiam ſummam. Hoc modo appellationes eorum partim ſapientiæ, partim puritatis indicationes habent.
Edit. Pariſ. pag. 78. Nam quid aliud ſonat Cheruborum nomen, quam cognitio multiplicata? quid Seraphorum, quam ora ignea? Thronorum vox nihil ſignificat aliud, quam eorum excellentiam, ſecretam ab omnibus rebus humilibus, itemque promptitudinem ab obeunda divina miniſteria. Et primus quidem hic gradus ab ipſo naturarum omnium auctore principeque Deo citra medium ullum inſtituitur. Dominatuum appellatio denotat minime ſervilem quamdam, planeque ingenuam ſubvectionem, quæ indefinenter dominio vere principi parere cupiat. Vox poteſtatum ſignificat virilem quamdam efficacitatem, eamque firmam, in omnibus divinis actionibus: Imperiorum, convenientem ac confuſionis expertem in officiis diviuis ordinem. Et hæc media cæleſtium illarum mentium eſt deſcriptio, quæ perficitur & illuminatur per ordinem primum, ipſaque viciſſim ſuas illuſtrationes cum ſequente communicat. In hac Principatuum vox indicat eſſe ipſos Deo ſimiles ac principarum obtinere, quodque ad principatum illum principem pro viribus conformentur: Archangelorum, eos ſumma conſectari, ut qui communicent tam cum principatibus, quam cum Angelis: cum principatibus, quod ad ultranaturalem illum

A Οὐ μόνον δὲ αἱ περὶ ἡμᾶς νοεραὶ φύσεις εἰσὶν, ἀλλὰ & ἐν αὐταῖς ταῖς ὁμοταγέσιν ἱεραρχίαις πρῶται μέσαι καὶ τελευταῖαι τάξεις εἰσὶ, καὶ τῶν ἀνόνων οἱ θειότεροι χειραγωγοὶ ἐπὶ τὰ θεῖα προσαγωγὴν & ἔλλαμψιν γίνονται. καὶ τὰ μὲν ἀγιώτατα τῶν ὑπερτάτων ὑσιῶν πάγματα & Ἀγγέλους καλοῦσιν οἱ θεολόγοι, ὡς εἴρηται. (καὶ γὰρ εἰσιν ἐφαντορικὰ & αὐτὰ τῆς διαρχικῆς ἐλλάμψεως) τὰ δὲ τελευταίαν τάξιν τῶν ἱεραίων νοῶν, τυπίσι τὰς Ἀγγέλους, ἃ ἔχει λόγον Χερουβίμ, ἢ Σεραφὶμ, ἃ Θρόνους ὀνομάζειν. ἰδοὺ γὰρ ἐσιν ἐν μεσοτέρᾳ τῶν ὑπερτάτων δυνάμεων. προσεπιτήδειος ἡ δυνάμεως καλοῦσι τὰς νοερὰς πάσας φύσεις, ὡς τῶν σωματικῶν παθῶν ἐλευθέρας, μᾶλλόν θεν πλημμυρεῖ τὰ κεκλόμενα δυνάμεις. δύναται γὰρ, φησὶν, ἰσχύι, ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτῦ. ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν ἱεραν ἱδρυσόμενοι αἱ μὲν ὑπερβεβηκυῖαι τάξεις ἔχουσι καὶ τὰς ἐπὶ τῶν ὑφειμένων ἱδρυσομένων ἐλλάμψεις ἡ δυνάμεις. ἀμέθεκται ἡ τῶν αὐτῆς ὑπερκειμένων αἱ τελευταῖαι εἰσιν.

Ἀναγκαῖον δὲ καὶ τοῦς ἄλλους & τοῦτο εἰδέναι σε, ὅτι πᾶσα ἡ τῶν ὑπερκοσμίων νοῶν ἐπωνυμία διάλογον ἔχει & ἐπὶ τῷ Θεσπέσιος ἰδίοτητος, Ἑβραϊκῇ φωνῇ. καθὰ δὴ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶν ἐν τῇ περὶ ἀκαταλήπτου τρίτῳ λόγῳ αὐτῦ. τὸ μὲν οὖν Χερουβὶμ, τὸ δὲ Σεραφὶμ, καλύμματα τὰ τοιαῦτα. καὶ δὴ ὀνόματα τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ὑπεμφαίνουσι. καὶ καθάπερ Ἄγγελος λέγεται, διότι τὰς Θείας ὑφαντορίας ἀναγγέλλει ἡμῖν. C καὶ Ἀρχάγγελος, ἐπειδὴ τῶν Ἀγγέλων ἄρχει. ὕπως αἱ τοιαῦται προσηγορίαι & σοφίαν αὐτῶν καὶ καθαρότητα δηλοῦσιν ἡμῖν. καὶ ὥσπερ αἱ πτέρυγες τὸ ὕψος δηλοῦσι τῆς φύσεως. (καὶ δὴ ὁ Γαβριὴλ πτερύμνος φαίνεται, ἀλ' ἐπειδὴ πτηρὰ περὶ τὸν Ἄγγελον, ἀλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ἐκ τῶν ἀκαπάτων χαρίτων ἐπὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀφῖχται φύσιν) ἔτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ τὰ πτερὰ, ἢ τὸ ὕψος τῆς φύσεως. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τὸ διορατικὸν αὐτῶν. ὡσαύτως τὸ ἀκοπαστὸν ἀνυμνεῖν, τὸ ἄγρυπνον αὐτῶν ὑπεμφαίνει, καὶ γρήγορον. ὕπω δὲ καὶ τὰ ὀνόματα, τὴν μὲν τῶν σοφίαν αὐτῶν δηλοῖ. τὴν δὲ, τὰ καθαρότητα. τί γὰρ ἐστι Χερουβὶμ ἢ πεπληθυσμένη γνῶσις; τί δὲ Σεραφὶμ, ἢ ἵμπυρα σώματα; ἢ δὲ τῶν Θρόνων κλῆσις οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ ἀπὸ πάντων τῶν περιεχόντων ἐξηραμένον αὐτῶν ὑπεμφαίνει, & τὸ περὶ τὰς Θείας ὑποδοχὰς ἀκαπαπαύστου καὶ ἕτοιμον. ὕπος μὲν οὖν ὁ πρῶτος ἱδρυσμὸς παρ' αὐτῶς τὸς ὑσιοποιὸν Διαρχίας ἀμέσως μυούμενος. ἢ δὲ τῶν Κυριοτήτων ἐπωνυμία δηλοῖ ἀδέλωτόν τινα καὶ πάντῃ ἐλευθέραν ἀναγωγὴν πρὸς ἅπας αὐτεξαρχίας ἀκαταλήπτως ἱδρυμένην. ἢ δὲ τῶν Δυνάμεων, ἀρρυσπόν τινα καὶ ἀκαπάσειστον πρὸς πάσας τὰς Θεουδεῖς ἐνεργείας παρείσησιν. ἢ δὲ τῶν Ἐξουσιῶν ἔκοσμόν τινα καὶ ἀσύμφυρτον περὶ τὰς Θείας ὑποδοχὰς διάταξιν. αὐτη μὲν οὖν E ἡ μέση τῶν αὐραίων νοῶν διακόσμησις πελειουργεῖται μὲν καὶ φωτίζεται διὰ τῆς πρώτης ἱεραρχικῆς ἱδρυσομένης. ἱδρυσομένη δὲ τῇ μετ' αὐτὴν τὰς ἐλλάμψεις. ἀ δὲ γε τῶν Ἀρχῶν ἐπωνυμία τὸ Θεουδὲς αὐτῶν ἐμφαίνει καὶ ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ πρὸς τὸν ἀρχοποιὸν ἀρχὴν ὡς δυνατὸν ἀφοτυπῶθαι. ἀ δὲ τῶν Ἀρχαγγέλων ἐπωνυμία, τῶν ἄκρων ἀντιλαμβάνεσθαι δηλοῖ. ταῖς δὲ Ἀρχαῖς καὶ τοῖς Ἀγγέλοις κοινωνεῖ. ταῖς μὲν, ὅτι πρὸς τὸν ὑπερούσιον ἀρχὴν ἀρχικῶς ἐπέρασται· τοῖς δὲ, ὅτι καὶ

τῆς ὑποφητικῆς ἐστι τάξεως τὰς θειαρχικὰς ἐλλάμψεις δι' ὧν αἱ πρῶται ὑποφαινόμενι δυνάμεων, καὶ τὰς Ἀγγέλους αὐτὰς ὑπαγγέλλουσα. ἀ δὲ τῶν Ἀγγέλων ὀνωνυμία τὴν ἐκφαντικὴν αὐτῶν λειτουργίαν παρίστησιν.

Εἰδέναι οὖν ὁ λόγος, ὡς αἱ πρῶται μὲν τάξεις ἀμέσως ἐκ Θεοῦ τὰς ἐλλάμψεις δέχονται. παρὰ δὲ τῶν πρώτων αἱ δεύτεραι. καθ' ἑξῆς αἱ λοιπαί. πῇσι παρὰ τῶν δευτέρων αἱ τρίται. ὅτι δὲ διαφορά τίς ἐστι παρὰ ταῖς ἄνω δυνάμεσι, καὶ ὅτι κατὰ τὴν φύσιν καὶ τάξιν αὐτῶν καὶ τὴν γνῶσιν ἔχουσι, καὶ ὁ Θεσπέσιος ὑπέδειξε Κύριλλος ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Θησαυρῶν ὅπως εἴρηκε. παντὶ λογικῷ συμμετρίτητι γνώσεως· ὡς ἑτέρας μὲν εἶναι πίστεως ἐν Ἀγγέλοις, μείζονα δὲ ἐν Ἀρχαγγέλοις, καὶ ἕτερα ταύτας ὑπερέχουσαν ἐν ταῖς ἀνωτέρω δυνάμεσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τούτου ὧδε φησί· διαφέρονται δὲ ἀλλήλων αἱ ἄνω δυνάμεις τῇ φωτισμῷ ἢ τῇ φύσει, εἴ τε πρὸς τὸν φωτισμὸν ἢ φύσιν ἔχοντες, εἴ τε πρὸς τὴν φύσιν τοῦ φωτισμοῦ μετέχοντες, καὶ ἀλλήλας φωτίζοντες διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς τάξεως ἢ φύσεως. δῆλον δὲ ὡς καὶ ἄνωθεν εἴρηται, ὅτι οἱ ὑπερέχοντες τοῖς ὑποβιβασταῖς μεταδιδόασι τῶν φωτισμοῦ ἢ γνώσεως. πρὸς τοῖς εἰρημένοις δὲ καὶ τοῦτο φησιν, ὅτι καὶ φυλάττουσι μέρη τῆς γῆς αἱ ἄνω δυνάμεις, καὶ ἐθνῶν καὶ πόλεων προέστηκαν, καθὼς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐτάχθησαν.

Ὅτι δὲ παῦται ὕπως ἔχει, καὶ ὁ ἐν Πατριάρχαις ἀγιώτατος Γερμανὸς ἀρχιεπίσκοπος τοῦτο παρίστησιν. ἐν ᾗ τῇ εἰς τὴν ποίμνιον τῆς Θεομήτορος λόγῳ αὐτῷ ἢ τάδε περὶ τούτου φησίν. ἅμα γὰρ συσῶσαι τὰ τῶν ἀνθρώπων γένη, Ἀγγέλοις τοῖς τούτου ζωῆς ἐπιτροπεύουσιν ἐτάχθησαν. ἔστιν δὲ, φησὶν, ὅρια ἐθνῶν, κατὰ ἀριθμὸν Ἀγγέλων Θεοῦ. ἢ, παριμβαλὼν Ἀγγέλους Κυρίου πάλιν τῶν φαβνμένων αὐτῷ. ἵνα μὴ εἰς εἰδωλολατρείαν οἱ ἄνθρωποι ἐξέλιπον, διέστησαν ἀπ' αὐτῶν καὶ οἱ Ἄγγελοι. καθ' ὃν δὲ λοιπὸν ἕνεκα καιρὸν ἢ πειράσμους, ἰώσθησαι τὰ ἐν οὐρανῷ τοῖς ἐπὶ γῆς· καὶ σύμφωνον πολίτευμα γένωνται Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, καὶ μία δοξολογία ποιῶνται δὲ νι καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης περὶ τῆς Ἀγγέλων διέξεισι. φησὶ καὶ δὴ ὅτι ὁ προφήτης Δανιὴλ μέγα τι χρῆμα λέγει τοὺς Ἀγγέλους εἶναι. προσάγματι δὲ Θεοῦ πᾶσιν τοῖς ἀτίσιν ἔδοξεν, καὶ τῇ ἐθνῶν ἐπιστατεῖν, καὶ πᾶσι, τοῖς μὲν τῆς Πέρσας ἐφορᾶν. τὸν δὲ Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ἢ ἐκ πεπρωμένης λαοῦ φρουρεῖν. συσσῶσαι δὲ τοῖς ἐφόροις ἅμφω ἀμπλακτισμόν, ἢ κατ' πάθος ὀργῆς, ἀλλὰ κατ' θεῖον τινα καὶ ἀπόρρητον λόγον. τὸ μὲν, δυλεύειν Ἰουδαίους Πέρσαις αἰσχύνης, ὡς τῷ Θεῷ δῆθεν ἀσεφορουμένης· τὸ δὲ αὖς τοῖς ἐλευθερίας αἰθέλοντος καὶ λέγοντος· παῦσαι Περσῶν προστάτ· ὁ Θεὸς δὲ ἐπλευξε μὲν ἁμαρτάνοντας, ἐπιστρεφομένους δὲ καὶ ἀποστρέφεται.

Ὅτι δὲ θεῖος Ἄγγελος ἑνὶ ἑαυτῷ προσεδρεύει ἢ πιστῶν φυλακῆς ἕνεκα, δεδίδακται μὲν καὶ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ λέγοντι· ὡς τὰς μελίσσας φυγαδεῖν καπνὸς, καὶ τὰς πνευματικὰς ἐξελαύνειν δυσωδία, ὅπω καὶ τὸν φύλακα τῆς ζωῆς ἡμῶν Ἄγγελον ἢ πολύδακρυς καὶ δυσώδης ἀφ' ἡμῶν δίστυ-

principatum sese convertant: cum Angelis, quod nihilomius ordine discipulorum quoque contineantur, uti qui divinas illustrationes a primis illis potestatibus accipiant, & vicissim Angelis eaponant. Angelorum denique vocabulum significationem ministerii continet, quo res divinas enuntiant.

De hac indicatione nostra perspicuum est, primos ordines citra medium quoddam a Deo suas illustrationes consequi: deinde a priorib, secundos: a secundis, tertios. Cæterum esse quædam apud cælestes illas potestates discrimina, quodque illa ipsa maxime consistant in ipsorum statu, ordine, & cognitione: divinus etiam vir Cyrillus in libro Thesaurorum suo docet, ac hisce quidem verbis: Omnis natura particeps rationis, etiam cognitionis modum mensuramque certam habet, ita ut credi par sit, aliam in Angelis esse, aliamque majorem in Archangelis, quam ipsam quoque superet ea, quæ sublimioribus in potestatibus existit. Eadem de re Joannes Damascenus ita disserit: Potestates illæ superæ ram illuminatione, quam ordine statuque differunt: sive adeo pro illuminationis ratione status ipsarum quoque comparatus est, sive pro tatione status illumiostionis participes sunt, & alii alios illuminaot, propter eacellentiam vel ordinis, vel naturæ. Id quidem perspicuum est, quod superius etiam est indicatum, eacellentiores cum infetioribus tam illuminationem, quam cognitionem suam communicare. Præter hæc tradit idem, potestates hasce cælestes attributas sibi terræ partes custodire, certisque singulas tum nationibus, tum locis cum imperio potestateque sic præesse, quemadmodum ipsis ab opifice rerum præscriptum sit.

Cyrilli thesaurorum liber.

Damascenus.

Edit. Paris. pag. 79.

Quæ quidem ita se habere, sanctissimus ille Patriarcha Germanus illustrius declarat. Etenim in oratione de obdormitione Dei genitricis hæc verba ipsius extant. Quum genus humanum conditum esset, Angeli divinitus constituti sunt, qui vitæ ipsorum tutores essent atque præsides. Sic enim perscriptum sacris in litteris legimus: Nationum limites pro Angelorum Dei numero statuit. Item, Angelus Domini circum timentes eum castra munit. Iode hominibus ad desastrorum cultus eaorbitantibus, Angeli quoque ab eis recesserunt. Verum quo deinceps tempore virgo purissima peperit, cælestia rursum cum terrenis anita sunt, Angelique cum hominibus versari, ac Deum celebrare consentientibus animis cœperunt. Consimile de Angelis quiddam Chrysostomus quoque commemorat. Vates, inquit, Danielus Angelos ealmium quiddam esse tradit, Deique jussu creaturam universam in eos distributam, qui nationum quoque sint præsides. Alium in Persas defi aos oculos habere, Michaelum Atchangelum pro populo circumciso excubias agere. Quinetiam inter utriusque nationis præsides hoice contentionem * ex vacuncia quamdam oboriri, modo scilicet rationeque divina & ineffabili: dum ille quidem Judæos Persis servire cogit, ut Dei contemptores: hic vero ex alia parte in libertatem vindicat, ac hisce verbis utitur: Define Persarum præses. Nam peccantes quidem hos mulctavit adflixitque Deus, verum ad se conversos non averfatur.

Germanus patriarcha Byzantinus.

Psalm. 33. 8.

Chrysostomus homo.

* omittit negationem interpres huic loco necessarium.

Vide Nocar.

Dan. 10.

Jam singulis etiam fidelissimum adesse custodiæ causa divinum Angelum, magnus ille Basilius inter alios tradidit. Quemadmodum, inquit, apes abigit fumus, & columbas depellit fœtor: sic & vitæ nostræ custodem Angelum multis deplorandum la-

Basilius de sanctis Angelis.

crymis ſæteniſque peccatum a oobis ſejungit. Idem & Theodoritus indicat. Nam io
Theodorit. Therapeutic. Therapeutica ſua verbis hiſce utitur: Elatus ſuperbia diſbolus lapſus eſſe fertur, ac deinceps adverſus homines exornatos imagine divina furore quodam exarſiſſe, bellamque adverſus ipſos ſuſcepiſſe. Hac de cauſſa rerum opificem per Angelorum inſpectionem atque tutelam genus humanum cuſtodire, ne per vim ac tyrannidem ioadſpectabiliter eos aggreſſus, quos odit ea invidia, citra cujuſquam metum ac libere perdat. Quę quidem ita eſſe, ac fideles ſingulos habere cuſtodem Angelum, etiam io Evangelio Matthæi verbis his exponitur: Videte ne vel unum ex parvis hiſce contemnatis. Nam Angeli eorum ſemper faciem patris mei, qui in cælis eſt, adſpiciuos. Ac de his quidem hæc indicata ſunto.

Matth. 18 10.

Edit Pariſ. pag. 80.

Præterea quæſitum a nonnullis eſt, num hæ poteſtates intellectiles ante cæli terræque creationem conditæ fuerint, an poſtquam illa jam facta erant. Ac Theodoritus quidem cum Gennadio mundum hunc ſub oculos cadentem productum eſſe in ortum ante naturas illas inadſpectabiles adſerit. Nam quia certis circumſcripti limitibus ſunt Angeli, conveniebat omnino, ut locus aliquis exiſteret, quo continerentur. Verum reliqui Patres hoc oequaquam admittere videntur. Quid magnus ille Baſilius io libro ſuo de primorum ſex dierum operibus dicat, audi. Erat antiquior mundi ortu conditio quædam & ſtatus, ultramundanis illis poteſtaribus conveniens. In eo rerum opifex quædam condidit, nimirum lucem illam inrellectilem, beatitati Angelorum Dominum diligentium convenientem. Audi etiam, quid Gregorius ille cognomento Theologus dicat. Primum Deus angelicas divinaſque poteſtates mente concipit. Ea cogitatio mox opus ipſum erat, * Sermone completum, ac Spiritu perfectum. Secundo, mundum e materie craſſa conſtantem & adſpectabilem cogitat. Huic conſimilia tradit & frater ejus Cæſarius. Omnes, inquit, earnis expertes illi cœtus Angelorum prius etiam, quam mundus hic oriretur, in luce degebant. Itidem Anaſtaſius Sinaites, vir plane divinus, de his differit: Deus ille noſter, ait, qui ſemper ea iſtitit, ante omnia creata cogitat & condit angelicas cæleſteſque poteſtates, quemadmodum ipſe ſolus novit. Præter hos & Severus, & Diodorus, & magnus ille Amphilochius inadſpectabilium naturarum creationem mundum hunc ſub oculos cadentem atque ſenſilem præceſſiſſe tradunt. Joannis Damaſceni hæc verba ſunt: Alii quidem poſt cælum illud primum inadſpectabilas poteſtates conditas eſſe dicunt: veram ego Gregorio, cui Theologi cognomentum eſt inditum, adſentior. Erenim conveniebat atque par erat, primo intellectilem eſſentiam creari, ac deinde ſenſilem: deque his ambobus, huminem. Itaque ſupernas illas poteſtates initio Deus in ortum producit: hinc cælum, terram, mare, cuncta his comprehenſa condit. ad extremum manibus ſuis hominem formar, quum pulverem de terra ſumpſiſſet, ac faciem ejus adfiaſſet, quemadmodum ſupra commemoravimus. Faciamus, inquit, hominem ad imaginem ſimilitudinemque noſtram, qui marinis piſcibus, volucribus aereis, beſtiis terræ dominetur. Enimvero cur his in verbis primo piſcium facta eſt mentio? Dominetur, ait, marinis piſcibus. Nimirum hoc ordini creationis eſt conſentaneum. Nam primo piſces e mari ſunt orti, deinde volucres: ac ſecundum has, beſtiæ de terra quadrupedes.

Tu identi & Gennadio genuinus opuſc.

Alii Baſilii.

Nazianzen.

** verbo*

Cæſarii.

Anaſtaſ.

Severi, Diodori, & Amphilochii.

Damaſceni.

pag. 88.

A σιν ἁμαρτία. οὐχ ὕπνου δὲ καὶ περὶ τούτου ἡ αὐτὴ τοῖς Θεοδωρήτου διδάγμασι. ὁ γὰρ τῇ θεραπευτικῇ αὐτοῦ πάσῃ φησίν. ἐπαρθεὶς ὁ ἀβάβολος λέγεται πεπτωκέναι. εἶτα καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἰκὸς, θεᾷ τετιμημένων λυττῆσαι, καὶ πολεμεῖν. ἐνδεῖν τοι καὶ ἡ ποιητικὴ τῆς τῶν Ἀγγέλων ἐπισκοπῆς τὸ τῶν ἀνθρώπων φυτὸν γένος, ὅπως μὴ βίᾳ τυραννικῇ δι' ἁρπαγῆς, ἀόρατος ἐπιὼν, ὡς ἂν φθονερὸς μίσοιτο, ἀδίκως διαφθείρῃ. ὅτι δὲ ταῦτα ὕπως ἔχει, καὶ ὅτι τῶν ἑκάστοις Ἀγγέλων φύλακα πίστευται, καὶ τῷ κυρίῳ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ δεδίληπται. λέγει γάρ. Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. οἱ γὰρ Ἄγγελοι αὐτῶν διὰπαντὸς ὁρῶσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. καὶ περὶ μὲν τούτων

B ὕπως

Ἔτι δὲ τοῦτο παράτεινον ἀπόρηται, εἴτε πρὸ τῆς παραγωγῆς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, εἴτε μετ' ἐκείνην δημιουργίαν αὐτῶν, αἱ τοιαῦται δυνάμεις παρυφίστανται. Ὁ μὲν οὖν Θεοδώρητος, καὶ μαθ' ὁ Γεννάδιος, πρὸ τῆς ἀοράτου φύσεως διαγράφεσθαι τὸν ὁρατὸν τοῦτον κόσμον παραχθῆναι. ἐπειδὴ γὰρ περιγραπτοί εἰσιν οἱ Ἄγγελοι, ἔπρεπε πάντως καὶ τόπον εἶναί τινα, ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἐν αὐτῷ περιγράφεσθαι. ἀλλ' ὁ λοιπὸς τῶν πατέρων κατάλογος ὁμοιοῦσθαι οὐκ ἀποδέχεται· καὶ γὰρ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῇ ἑξαημέρῳ αὐτὸ λέγοντος εἶναι. Ἦν τις ἀρισβυτέρα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως κατάστασις, ταῖς ὑπερκοσμίοις δυνάμεσι φρίπουσα.

C δημιουργήματα δὲ ἐν αὐτῇ ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς ἀπεστάλαι, φῶς νοητὸν, φρίπον τῇ μακαριότητι τῶν φιλουμένων Ἀγγέλων τὸν Κύριον. ἀλλὰ καὶ τὸ Θεολόγου Γρηγορίου λέγοντος ὕπως ἔκαια. καὶ πρῶτον μὲν, ἐνοεῖ τὰς ἀγγελικὰς ἐκείνας οὐρανίους δυνάμεις, ἔπειτα τὸ ἐνόημα ἔργον ἦν, λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι πελειούμενον. δεύτερον δὲ ἐνοεῖ κόσμον ὑλικὸν καὶ ὁρώμενον. ἔμειτα δὲ τούτῳ διέξεισι καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Καισάριος· πᾶσαι, λέγων, ἐκ φασὶ δῆλον αἱ ἄσαρκοι τῶν ἀγγέλων χορεῖαι, ἔπρὸ τοῦ γενέσθαι τὸν κόσμον. καὶ Θεόδοτος Ἀνασάσιος ὁ Σιναΐτης περὶ τούτων οὕτω φησί. Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀεὶ ὢν πρὸ πάσης κτίσεως ἐνοεῖ καὶ ποιεῖ τὰς ἀγγελικὰς καὶ οὐρανίους δυνάμεις, ὡς μόνος αὐτὸς οἶδεν. ἀλλὰ καὶ ὁ Σεβῆρος, καὶ μὴν καὶ ὁ Διόδωρος, αὐτός τε ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος ἀρισβυτέρας ἀποδείκνυσι τοῦ ὁρωμένου τουτουὶ κόσμου καὶ αἰδήτου τὰ τῶν ἀοράτων φύσεων δημιουργήματα. Ὁ δὲ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τούτου καὶ τοῦδε φησίν· ἕτεροι μὲν οὖν μετὰ τὸν πρῶτον οὐρανὸν τὰς ἀοράτους φασὶ παραχθῆναι δυνάμεις. ἐγὼ δὲ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ συντίθεμαι. ἅτε γὰρ τῶν πρώτων ἐπουρανίων οὐσιῶν ἀναπλασθεισῶν, καὶ τούτου δὲ αἰδήτου, καὶ ὕπως ἐξ ἀμφοτέρων ὁ ἄνθρωπος. παράγει μὲν ὁ Θεὸς τὰς ἄνω δυνάμεις, ὡς εἴρηται, πρώτερον. ἔπειτα δὲ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς. τέλος πάντων τοῖς οἰκείοις χερσὶ πλάττει τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐμφυσήσας αὐτῷ, καθάπερ ἄνωθεν εἴρηται· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχήτωσαν τῆς ἰχθύων τῆς θαλάσσης. ἵστι πρῶτον ἐνταῦθα τὴν ἰχθύων ἐμνησθῆναι, καὶ ἀρχήτωσαν τῶν ἰχθύων, εἶτων, κατὰ τὴν τάξιν τῆς δημιουργίας; πρώτων γὰρ οἱ ἰχθύες ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐγένοντο. εἶτα τὰ πετεινά. μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ τῆς γῆς τὰ τετράποδα.

Digitized by Google

Καὶ τῶν δὲ ζώων, ἀγαπητέ, τίνος ἕνεκεν ἄγαγε τὰ ζῶα πρὸς τὸν Ἀδάμ; ἵνα ἐντεῦθεν κἀκ τῶν ὑποταγῶν αὐτῶν ἐπιγνωσθῇ, καὶ ὃν ὡς δοῦλα παρέσχετο ἅπαντα, καὶ τῶν δοθέντων ὑπὸ Θεοῦ σοφίᾳ τῷ Ἀδὰμ δῆλον γενέσθαι παντί. ἐφ' ἑαυτῷ γὰρ τῇ ζώων ὀνομα ἔθετο τῇ αὐτῆ φύσει καταβαλών. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. πῶς, δώσομεν αὐτῷ λόγον πιθανότητος, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος· καὶ τὸ μὲν κατ' εἰκόνα ἐκ Θεοῦ λαβεῖν, ἤγουν τὸ λογικὸν εἶναι· τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν, ἐμοὶ καταλιπεῖν. εἰ γὰρ ἐκεῖθεν καὶ τοῦτο ἔλαβον, ποῖα χάρις ἐμοί; ἔχει τοίνυν τὸ καθ' ὁμοίωσιν, ἵνα κἀγὼ χριστὸς ἐκ ἑαυτοῦ γένωμαι. πῶς ἂν ἀκολουθοῦμεν, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησίν. Ὅτι καθ' ὁμοίωσιν ἐποίησεν ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτε ὁμοιοῦσθαι αὐτῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ἡ ἀρετὰ δὲ ἐκ Θεοῦ μὲν ἐδόθη τῇ φύσει ἡμῶν. ἐφ' ἡμῖν δέ ἐστιν, ἢ ἐμμένειν αὐτῇ, ἃ ἐκ ἀκολουθοῦσα τῇ Θεῷ, ἢ ἀποστρεφομένη αὐτὰς, καὶ ἀκολουθοῦσα τῷ διαβόλῳ. Ὁ δὲ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐν τῇ εἰς τὴν ἑξαήμερον κτίσιν ὁμιλίᾳ αὐτῷ καὶ πάλαι φησίν· Ἐπ' ἀμφω ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. πάντων ἐπὶ πᾶσιν ἐδώκεν τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ. ἅμα γὰρ ὁ Θεὸς τὸν κατ' αὐτὸν πάντων ἀρχὴν ἔχειν, τῇ τε ἀρετῇ τῇ τε ἀφράστῳ δημιουργὸς ἁπάντων τυγχάνων. αὖπω καὶ τὸ ζῶον τοῦτο τὸ λογικὸν δημιουργήσας, ἐβούλετο πάντων τῶν ὁρωμένων τῶν ἀρχὴν αὐτὸν ἔχειν. διὸ καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν αὐτῷ ἐχαρίσατο, βουληθεὶς αὐτὸν καὶ ἀθάνατον εἶναι εἰς τὸ δύνασθαι. ἀλλὰ καὶ παραβάντα τὴν ἐντολὴν οὐκ ἀπεγράψω τέλεον, ἀλλὰ τῆς μὲν ἀθανασίας ἀπέστρεψε, θανάτῳ δ' ἐκπεδικάσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἀφῆκεν εἶναι. διὰ γὰρ τὸ προσῶπον αὐτῷ λόγου καὶ τιμῶν πάλιν ἀρατεῖ. εἰ γὰρ ἡ Σῆρας ἀγέλους ὁρᾷς αὐθαδίᾳ χαμαίνους, ἴσθι ὅτι καὶ ὁρμώντας ἀναιδῶς κατ' αὐτῶν, μὴ θαύμαζε, ὅτι καὶ τοῦτο κατὰ θείαν πάντως οἰκονομίαν· ὡς ἐντεῦθεν τῆς ἁμαρτίας ἡμᾶς ἐπιμιμνῄσκειν καὶ ἄκοντας, δι' ὧν διδοίκασι καὶ τρόμων ὡς ὑπὸ χεῖρα καταδικάζομεν. ὅτι δὲ ἄρχων ὑπὸ Θεοῦ πάντων ἐχειροτονήθη τῇ ὑπὸ γῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χώματος δῆλον· καὶ γὰρ, ὡς ὁρᾷς, τῷ ἀνθρώπῳ τὸ χῶμα, καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνεται, καὶ ἄνω βλέπει. τοῦτο δὲ πάντως, ὡς ὁ Νύσσης φησὶ, καὶ ἀρχικὸν δοκεῖ εἶναι, καὶ τῶν βασιλικῶν ἀξίαν ὑποσημαίνοντα. τὸ γὰρ μόνον ἐν πᾶσι οὕτω τοῦτον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἅπασι πρὸς τὸ κάτω κεκλίκασι τὰ σώματα, σαφῶς δείκνυσι τὴν τῆς ἀξίας διαφοράν.

Περὶ παραδείσου.

Πρόσιχε, ἀγαπητέ. βουλόμενος ὁ Θεὸς τιμᾶσαι τὸν ἄνθρωπον, φυτεύει παράδεισον ἀφθαρτον, καὶ οὗπω τίθησιν αὐτὸν ἐν αὐτῷ. οἱ καὶ Πύρων ὁ χρονογράφος μιᾷ ἡμέρας μ', τὸν Ἀδὰμ εἰσελθεῖν ἐν τῷ παραδείσῳ φησίν. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ οἶδα ποῦ διέτριβε πρότερον ὁ Ἀδάμ, ἔξω τοῦ παραδείσου γενάμενος διάγων ἡμέρας. ὁ μὲν δὴν χρυσορρήμων Ἰωάννης καὶ πάντως ἐν μέσῳ τῷ ὑπόσχεσιν ποιεῖ, λέγων· ἔξω δὴν τῷ Ἀδὰμ καὶ ἔξω τοῦ παραδείσου διάγειν· ἀλλ' οὐ τῇ οἰκήσει τοῦ ἀνθρώπου ἀφώρισεν, ἀλλὰ πῶς

A Sunt etiam, dilecte fili, quæ ſcire velim, quamobrem animalia condita Deus ad Adamum deduxerit. Antea ſcilicet dixerat, Faciamus hominem ad imaginem noſtram, qui piſcibus aliiſque dominetur. Ut ergo reipſa, quod dixerat, eveniret: ad Adamum animalia deduxit, ut hinc eorum obedientia cognoſceretur. Quippe circumſtabant ipſam omnia, tamquam ejus mancipia. Præterea debebat hoc pacto ſapientia divinitus Adamo conceſſa innoteſcere. Nam ſingulis animalibus tum nomen, cujuſque naturæ conſentaneum, indidit. Faciamus hominem ad imaginem ſimilitudinemque noſtram: hoc eſt, largiamur ei rationis abundantiam, ut magnus ille Baſilius hæc verba declarat. Ea

Baſilius.

B his quod imaginem attinet, eam accepi a Deo numerum quod rationis ſum particeps: quod ſimilitudinem, mihi reliquit. Nam ſi hoc quoque indidem accepi, quænam mihi conceſſa eſt gratia? Quapropter Dei ſimilitudinem retero, quum ex meipſo bonus fio. His conſentanea Joannes etiam Damaſcenus tradit, Deum nos ad ſimilitudinem condidiſſe, ut pro viribus humanis ei ſimiles evadamus. Quippe virtus a Deo quidem conceſſa eſt naturæ noſtræ, verum in poteſtate noſtra ſitum eſt, ut vel in ea perſeveremus & obſequamur Deo: vel ab ea recedamus, & obſequamur Diabolo. Joannes Chryſoſtomus in oratione xx. de ſex dierum operibus hæc verba profert: Quo die Deus Adamum condidit, ad imaginem Dei condidit eum: hoc eſt, omnium poteſtatem ei conceſſit. Mam

Damaſcenus.

Chryſoſtomus.

C ſicut imperium Deus habet in omnia, tam adſpectabilia, quam inadſpectabilia, tamquam univerſorum opifex: ita quum animal hoc rationis particeps condidiſſet, habere ipſum voluit imperium in res univerſas, quæcumque ſub adſpectum cadunt. Iccirco & eſſentiam animæ ipſi largitus eſt, uti quem immortalem prorſus eſſe vellet. Quinetiam mandatum ipſius tranſgreſſam non omnino averſatur, ſed immortalitate ſpoliatum, & ad mortem condemnatum, prope in eodem imperio relinquit. Nam homo per rationem, qua præditus eſt, etiam hodie cuncta in poteſtate ſua retinet. Quamquam enim feras agreſtes nonnumquam pro inbitu ſuo videmus in hominem irruere: tamen id tam opere mirari non debemus, quando conſilio divino accidit, ut hoc modo vel inviti de

D peccato admoneamur, cujus cauſa nobis hoc contigit ſupplicii, ut ſubjectos imperio noſtro metuamus. Rerum quidem omnium, quæ ſunt in terris, principem conſtitutum eſſe hominem a Deo, vel ipſa de forma intelligi perſpicue poteſt. Nam recta homini forma (ceu vides) data eſt, qua tendit ad cælum, ſurſumque ſpectat. Hæc autem omnia, ſicut alt antiſtes ille Nyſſenus, imperio convenire videntur, & regiam quamdam majeſtatem indicare. Nam quod ſolus inter res univerſas homo talis eſt, quum alia omnibus deorſum corpora propendeant, id vero palam dignitatis diſcrimen indicat.

Gregorius Nyſſenus. Edit Pariſ. pag. 82.

E Atque hæc animum mihi, dilecte fili, advertito. Quum adſcere vellet hominem Deus honore peculiari, paradiſum prius conſerit, atque ita deinde ipſum in eo collocat: tametſi Pyron ſcriptor annaliam poſt XL. primum dies Adamum paradiſum ingreſſum eſſe tradat. Ego vero non video, ubi Adamus antea verſatus fuerit, quam XL. dies extra paradiſum degeret. Refutat hanc opinionem Chryſoſtomus, quum ait: Licebat Adamo etiam extra paradiſum degere. verum ea loca non erant hominis domicilio præſcripta deſtinataque, ſed tam ju-

Pyronis chronographus ejusdem.

Chryſoſtomus.

mentis, quam cæteris terræ beſtiis: quum homini paradiſus, tamquam voluptaria quædam domus, eſſet datus. Eam ipſam ob cauſſam animalia Deus ad Adamum adduxit, velut ab eo cæteroqui ſeparata. Quæ quum ita ſint, non Pyroni, ſed huic oratori noſtro aureo velim aures præbeas, qui reapſe Spiritus ſancti diſcipulus fuit.

Gen. 2. 18. Sequuntur hæc hiſtoriæ divina verba: Faciamus Adamo adjutricem ſecundum ipſam, hoc eſt, ram ipſi quam roti ejus naturæ conſimilem, non reliquis animalibus. Nam ea naturam eamdem cum homine communem non habent. Hæc autem Manes Deum mendacem eſſe dixit, & conſimilitter Aquila. Nam vocem hanc in verſione Græca, κατ' αὐτόν, contra ipſum interpretabantur propterea, quod Adamum hæc non multo poſt ad mandati divini violationem impulerit, ideoque facta ſit infidiatrix, quæ adjutrix appelletur. Hæc illorum eſt opinio. Verum de ſententia divini hominis Cyrilli, atque etiam Damaſceni, adjutrix hæc Adami dicta eſt, ad humani generis propagationem. Itaque ſomnum Adamo graviſſimum Deus immittit, unaque ex coſtis detracta, mulieremex ea conſtruit. Hac Adamus deinde conſpecta, veriſſime varicinans dixit: Hoc nunc demum os ex oſſibus meis eſt. Nam mulier minime deinceps eodem modo exiſter e viro ſuo, ſed per amborum conjunctionem & conjugii legem procreabitur.

Manethis & Aquilæ blaſphemiæ. Cyrillus. Damaſcenus. Gen. 2. 23.

Hoc pacto conſopivit Adamum Deus, ſumptaque coſta ipſius una, Evam conſtruxit. Nam neceſſarium erat, Evam non itidem, ut Adamo factum erat, e terra provenire, ſed ea ipſa potius Adami eſſentia: quo hac ratione mutuus amor conjugibus indueretur. Et ſumnum ei gravem immerit, ne ſenſum aliquem doloris in ademptione coſtæ perciperet, quemadmodum Chryſ. ait, eaque de cauſſa conjugem hoſtili quodam odio proſequeretur. Iridem coſtam unam ſumit, de qua mulierem conſtruit, ejuſque locum carne complet. At quamobrem complet? Ne ſomno excitatus, per id, quod aberat, ſentire quod acciderat poſſet. Quamquam enim hoc ademptionis tempore ignoraſſet, tamen deinceps animadverſurus erat. quapropter caroc Deus coſtæ defectum ſupplevit.

Chryſoſtom. Edit. Pariſ. pag. 83.

Dixit Deus: Augeſcite, multiplicamini, replera rerram. Hoc in loco Baſilii verbis animum advertito. Tradit enim duplex incrementum eſſe, quorum aliud ſit corporis, aliud animæ. Corporis incrementum eſt, de ſtatura parva convenientem ad magnitudinem pervenire. At incrementum animæ per diſciplinas conſequimur. Etiam Chryſoſtomus de anima inquit, eam quum ſemel a Deo ſuam naturam & exiſtentiam nacta eſt, more corporis ad incrementum aliquod aliud nequaquam rendere. Nam qui fieri poſſet hoc in anima, quæ tamquam imago Dei tam quantitatis experta eſt quam figuræ? Quamobrem anima intelligentiæ vi prædita ſic eſt a Deo condita, ut ſtatim ab initio perfecta ſit: etiamſi paularim una cum corpore videatur incrementum aliquod ſumere. Perſpicuum hoc eſt ex hiſce Nyſſeni Gregorii verbis: Animæ forma pro inſtrumenti ſubjecti ratione conſpicitur. Cum enim particeps naturæ noſtræ ſit ejus ortus, qui & vitiis obnoxius, & animalium rationis expertium ortui adſinis eſt: fieri nequit, ut hominis in figmento ſtatim divina imago eluceat, ſed via quadam ac ſerie hominem ad perfectionem pervenire neceſſe eſt: non quod alia infanti, alia matura ætate vito in-

Gen. 1. 28. Baſilius.

Chryſoſtomus.

Nyſſenus.

A κτιθέσι καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. ἰδὼ δὲ αὐτοῖς βασιλικὸν ἐφεδρεῖον ὁ παράδεισος. ἦξε τοῦτο ἡ ὁ Θεὸς ἄγαγε τὰ ζῶα πρὸς τὸν Ἀδάμ, ὡς κεχωρισμένα αὐτοῦ. εἰ δὲ πάντα οὕτως ἔχει, μὰ τὸν Πύρωνα, ἀλλὰ τὸν χρυσορρήμονα παράσχοις τὰς σὰς ἀκοὰς, ὅτι τῷ τοιαύτῳ πνεύματος ὑποφήτῃ συπαθὴς ὑπὸ σοῦ εἶ.

Περὶ τῆς Εὔας.

Μετὰ ταῦτα φησί. Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν· τουτέστιν, αὐτῷ τι κῆ πάντα ὁμοῖον, ἢ τῇ φύσει αὐτοῦ. μὴ μόνον γὰρ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὅτι μηδὲ τῆς αὐτῆς αὐτῷ τυγχάνουσι τοῦτο μόνον φύσεως· ἀλλ' ἐπιῤῥῦδη Μάνης ψεύσασθαι τὸν Θεὸν αὐτὸν, ἀμοίως τῷ Ἀκύλᾳ. τὸ γὰρ κατ' αὐτὸν, ἐναντίως αὐτῷ ἐξέδοτο. ἐπεὶ πάντα τὸν Ἀδὰμ αὐτὸν παραβῆναι πεποίηκε. κρίνοιδε ὁ βοηθὸς ἐπίβουλος γέγονε. τῷ ὄντι μὴν οὕτω. κατὰ δὲ τὸν Θεόδοτον Κύριλλον, τὸν Δαμασκηνὸν τε Ἰωάννην, βοηθὸς αὐτῷ τῇ Ἀδὰμ εἰς τὸ ἀνθρωπίνου γένους κεχρημάτικε σύστασιν. ἐπεσεν ἄνω ἐπιβάλλει τῇ Ἀδὰμ, τῇ μίαν τῇ αὐτοῦ πλευρῶν ἐξελὼν, οἰκοδομεῖ τὴν γυναῖκα. ἰδὼ τῇ θεασάμενος ὕπνῳ ὁ Ἀδὰμ, τῶν νῦν ὀστοῦν ἐκ τῆς ἐμοῦ, προφητεύσας ἔφησεν. οὐδὲ γὰρ ἡ γυνὴ τῇ αὐτίκα τὸν αὐτὸν ἔσχεν ἐξ ἀνδρὸς μόνη γενέσεως, ἀλλ' ἐκ συναφείας ἀμφοτέρου τῇ νόμῳ γαμετοῦ

B

Οὐκοῦν ἐπιβάλλει ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ Ἀδὰμ, τῇ μίαν τῆς πλευρῶν αὐτοῦ λαβὼν, ἢ Εὔαν οἰκοδομεῖ. ἀναγκαῖον γὰρ ἰδὼ μὴ τῇ νῦν Εὔαν ἀπὸ γῆς προελθεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Ἀδὰμ, ὡς ἐντεῦθεν φίλτρον ἐντεθῆναι τοῖς ὁμοζύγοις. ἐπιβάλλει ὄνω ἐπὶ τὸν κάρον ἐντίθησι τῇ Ἀδὰμ, ὡς μὰ λαβὼν ὀδύνης αἴσθησιν ἐν τῇ ἀφαιρέσει τῆς πλευρᾶς, ὡς ὁ χρυσοῦς νῦν γλωττᾶν φησι, κατεῦδεν ἐχθρωδῶς διακεῖσθαι πρὸς νῦν ὁμόζυγον. ἀφαιρέσει γοῦν μίαν τῇ πλευρῶν αὐτοῦ, ἢ οἰκοδομεῖ νῦν γυναῖκα, τῇ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. τίνος ὄνω ἕνεκεν ἀνεπλήρωσε; ἵνα μὰ ἔχῃ μετὰ νῦν τὸ ὕπνου ἀπαλλαγὴν ἐν τοῖς λείποις αἰδάσθαι τὸ γεγονός. εἰ γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀφαιρέσεως καιρῷ ἠγνόησεν, ἀλλ' ὅμως ἐμελλε μετὰ ταῦτα ἐπιγινώσκειν τὸ γεγονός· ἐφ' ᾧ δὴ σαρκὸς νῦν τῆς πλευρᾶς ἀνεπλήρωσεν ἔλειψιν.

C

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, αὐξάνεσθε τῇ πληθύνεσθε, τῇ πληρώσατε νῦν γῆν. τῇ μεγάλῃ Βασιλείῳ προστακτέον κρίνεσθαι. φησὶ γὰρ ὅτι διπλῆ ἡ αὔξησις, ἡ μὲν σώματος, ἡ δὲ ψυχῆς. ἀλλ' ἡ μὲν τῇ σώματος αὔξησις ἀπὸ μικροῦ εἰς τὸ καθῆκον μέρος ἀποκατάστασις. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς αὔξησις δὴ τῇ μαθημάτων προσεπιγίνεται. ἀλλὰ τῇ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης περὶ ψυχῆς οὕτω φησίν. ὅτι ἅπαξ λαβοῦσα τὸ εἶναι παρὰ Θεοῦ πρὸς αὔξησιν, οὐκέτι ταῦτα δὲ ἐς τὸ σῶμα χωρεῖ. πῶς; τῇ γὰρ ἄποσος αὕτη τῇ ἀχρωμάτιστος οὖσα, ὡς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. πλὴν μὴν ἔστω ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἡ ποιὰ ἔκτισε ψυχὰ, εἰ τῇ μετὰ μιαρὸν δοκεῖ συναύξεσθαι τῷ σώματι. τῇ ἄλλως ἐξ ὧν ὁ Νύσσης φησί. τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος κατὰ νῦν ἀναλογίαν τοῦ ὑποκειμένου ὀργάνου φαίνεται. ἡ γὰρ πρὸς νῦν ἐμπεσοῦσι τῇ ζωώδη γένεσιν ποιουμένη οὐκ εὐθὺς ἐκλάμπειν τῷ πλάσματι νῦν θείαν εἰκόνα ἐποίησεν, ἀλλ' ἐδῷ τινι ἀκολουθίᾳ ἐπί

D

E

ἐπὶ τὸ πλέον ἄγει τὸν ἄνθρωπον· οὐκ ἄλλης τῆς A
ουσίᾳ, καὶ ἑτέρας τῆς πλείω ἐγγινομένης ψυχῆς,
ἀλλὰ τῆς αὐτῆς, ἐν ἐκείνῳ μὲν τὸ ἀπελὲς, ἐν τού-
τῳ δὲ δεικνυούσης τὸ τέλειον. τελεία μὲν οὖν ἡ ψυ-
χὴ, καὶ ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ. ἀδυνατεῖ δὲ τῷ ὅλῳ
αὐτῆς δεικνύειν ἐνέργειαν. καθάπερ γὰρ μουσικὸς
ἄριστος ἐν μὲν μικροῖς αὐλοῖς σφόν τι καὶ ἔμπρο-
σθεν μέλος ἐπῄσκησεν· λύρᾳ δὲ ἀρτιφώνοις ὥρμη
αὐλοῦ, τότε τῷ αὐτοῦ πνεύματι ὅλῳ ὑπιδύεσθαι.
οὕτω καὶ ψυχὴ, ὡς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς
ἐμμέτροις αὐτοῦ διέξεισιν ἔπεσι . . . . . κατὰ δὲ
τῷ τῷ ὀργάνου ἤθεσιν οὕτω κἀκείνη τῷ ἐνέργει-
ᾳ δείκνυσιν.

Αὐξάνεσθαι καὶ πλατύνεσθαι, καὶ πληρώσατε τὴν
γῆν. πλῆν οὐ νῦν οἰκήσει, ἀλλὰ τῇ ἐξουσίᾳ, ὡς
ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος. οὐ γὰρ δήπου καὶ τὴν
ἄβατον καὶ ἀνάγκης οἰκεῖσθαι πληρούσιν· ἀλλὰ αὐξήσεις ἡμᾶς ἐποίησε πληρωθῆναι. καὶ πληροῦ-
μεθ αὐτὴν τῇ λογισμῷ. ὅταν γὰρ ἴδωμεν πόσον
μέτρον τῆς ἡμετέρας καὶ αἰσθάνωμεν, ὅταν ἴδωμεν
πόσον τὸ κλίμα τὸ βόρειον, ἃ διὰ τὴν ὑπερβάλ-
λουσαν ψῦξιν ἀνοίκητόν ἐστι καὶ ἄκρηστον· οὐκ ἐ-
πληρώσαμεν τὴν γῆν, ἀλλὰ τὸ χρήσιμον ἐκλεξά-
μενοι, τὸ ὅσον ἄκρηστον εἰς ἡμετέραν ἀνθρώπους ἀ-
πεπεμψάμεθα. καὶ εἶπεν ὁ Θεός. ἰδοὺ δέδωκα ὑ- C
μῖν πᾶν ξύλον ὃ ἔχει καρπὸν ἐν ἑαυτῷ, ὑμῖν ἔσται
εἰς βρῶσιν, καὶ πάσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς,

Πρόσεχε οὖν. ἄρχονται μὲν γὰρ ἦδη ἰχθύων καὶ
ἦδη λοιπῶν ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός. ὑ μὲν
δὴ καὶ τῇ ἀπόλαυσιν αὐτῆς συγκεχώρηκε.
οὔπω ἀ μὲν πρώτη νομοθεσία καρπῶν δένδρων ἐν-
δέδωκε. ἵνα γὰρ ἐνομιζόμεθα ἄξιοι τῆ παραδείσου
ὦμεν. καρπὸς λοιπὸν, καὶ χλόη, καὶ χόρτος ἀμέ-
νοις εἰς βρῶσιν, τοῖς πετεινοῖς τε τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶ-
σι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. εἰ δὲ καὶ νῦν αἵμασι χαί-
ρουσιν ἄ, τι λέων καὶ ἡ πάρδαλις· ἀλλ' ὅμως καὶ πρὸ
τῆ νόμῳ τῆς φύσεως ὑποπεμφθέντα καρποὺς δι-
τρέφετο. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς ἐνδιδύσκεται εἶδε τὸν D
ἄνθρωπον, δέδωκεν νόμῳ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν
πάντων αὐτῇ συγχωρεῖ τῶν ἀπόλαυσιν, ταῦτα
πάντα ὡς λάχανα χόρτου φάγεσθε, εἰπών. ταύ-
τῃ μὲν οὖν νῦν συγχωρήσει καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα τῶ
ἐδίσεν ἔλαβον ἄδειαν. ἐξ ἐκείνου δὲ λοιπὸν αἱμοβόρος ὁ λέων. ἐξ ἐκείνου τῇ γῦπες ἀναμένουσι θυ-
σιμαῖα. οὐ δήπου γὰρ ἓ γῦπες ἅμα τῇ γενηθῆ-
ναι ζῶα περισκόπουν τῶν γῆν, ὡς ἐκεῖθεν αὐτὰ
τραφῶσιν· ἀλλὰ πάντα πάντη τοὺς λειμῶνας πε-
ριέρχοντο. ἓ νῦν γὰρ αὐτὸς ἐρῶμεν θεραπείας ἕ-
νεκεν παλλάκις ἄγρωσιν ἐπιτεμομένους. οὐκ ἐποι-
δὴ συμφορὰς ἐστιν ἀ νοσοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀδιδάκτῳ E
τινὶ φύσεως διδασκαλίᾳ ἐπὶ τὸ συμφέρον ἔρχεται
τὰ ἄλογα. πολλὰ λόγου ὄντα, ἓ πότε τὰ αἱ-
μοβόρα ἦδη ζώων χόρτου ἑαυτοῖς εἰς τροφὴν ἐπι-
τηδεῦσι, οὐ μὲν ἀλλήλοις ἐπιβουλεύοντα. συγκεχώ-
ρηται ὅμως, ὡς ἔρρεται, μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀ
ἀπόλαυσις, πλὴν ἀλλὰ καὶ νῦν κατὰ μίμησιν
τῆς ἐν τῇ παραδείσῳ ζωῆς ἑαυτοῖς ἄγειν βουλόμε-
νοι, φεύγοντες ταύτην τὴν πολύνλεον ἀπόλαυσιν
ἦδη βρωμάτων, ἐπ' ἐκείνου τὸν βίον καθὼς εἶχε

datur anima: ſed ana eademque anima in illo quidem imperfectionem ſuam, in hac perfectionem demoſtrante. De quo ism colligi poteſt, animam in ipſa etiam infantili ætate perfectam eſſe, verum facultatem ſuam & efficacitatem omnem declarare necdum poſſe. Quemadmodum enim muſicus præſtantiſſimus minatis in tibiis exile atque abſonum carmeo caait: at quo tibias adeptus eſt amplas, tum ſcilicet artem ſuam totam demonſtrat: ſic & anima

Ex præcepto Nazianzeni.

——— *debilibus cum membris debilis ipſa, de Anima.*

De validis fluet, & omnem denique mentem
Oſtendat:

quemadmodum Gregorius cognomento Theologus in commentariis ſuis, quas verſibus aſt compleaos, inquit. Nam prout inſtrumentum adfectum fuerit, ipſa quoque vim & efficacitatem ſuam declarat.

Augeſcite, loquit Deus, multiplicamini, replete terram: noo eam quidem inhabitatione, ſed imperio veſtro, quemadmodum hæc verba magnus ille Baſilius interpretatur. Nec enim homines neceſſe habent vel peruſtam illam a ſole tarram, vel cultas omnis expertem, vel frigore nimio inutilem, vel inacceſſam replere: ſedhac voce Deus nobis jus replendæ terræ cooceſſit. Noſque adeo replemus eam ex rationis arbitrio. Poſteaquam enim perſpeximus, quantum ſpatium terra peruſta & inhabitabilis occupet, quantum aquilonale clima, quod nimii frigoris eaoſſa nequit excoli, & eſt inutile: annon terram reliquam complevimus? annon delecta ejus utili parte, quicquid habitationi hominum eſt inotile, relinquimus? Dixit item Deus: En ego conceſſi vobis omnes frugiferas arbores, quibus ad alimoniam & vos utamini, & omnes beſtiæ terreſtres.

Quiterra compleatur & replebit.

Baſilius. Edit. Par. f. pag 84.

Gen. 1. 28.

Helc animam adverrito. Deus quidem piſcium, & animallom reliquorum dominum fecit hominem: verum ut iis veſceretur, non permiſit. Nimirum hæc prima lea tantum homini fructuum uſum cpncedebat, quem adhuc paradiſo dignus eſſet. Itaque tam homines, quam aereæ vultures & terreſtres beſtiæ fructibus arborum, herbis, gramine veſcebantur. Et quamquam hodie leo, pardalis, aliæ feræ cruentis mactationibus cibiſque delectentur: tamen id temporis hæc etiam animalia legi naturæ ſubdita fructibus tantum alebantur. At poſteaquam Deus hominem jam factam locemperationem vidit, altera lege poſt diluvium poteſtatem ei facit omnibus veſcendi. Cuncta vobis, ait, per-

Gen. 9. 1.

inde fruenda concedo, ut herbarum olera. Propter hanc conceſſionem reliqua etiam animalia quibuſlibet veſci cœperuot. Itaque leo carnivorus ab eo tempore ſuit, & mortiena vultures obſervant. Nec enim id temporis, quo primum oriebantur animalia, terram vultures elteomaſpectabant, ut ad paſtum cadavera conſequerentur: ſed in pratis allmoniam quærebant. Videmus & hodie canes medicamenti cauſſa gramine ſæpenamaro paſci, non quod hoc nutrimento velot idoneo veſcantur: ſed quia doctrina quadam naturæ, diſcendo non percepea, tendunt ad ea rationis expertes beſtiæ, quæ ipſis utilia ſunt. Ejuſmodi fuiſſe tunc animalia carnivora cogitabis, quæ gramine ſcilicet veſci conſueverint, non ſibi invicem inſidiari. Facta eſt igitur fruitionis horum conceſſio poſt diluvium, ſicut indicatum eſt hactenus. Enim vero ſunt hodieque nonnulli, qui vitam ſuam ad imitationem vitæ paradiſi (quantum ejus fieri poteſt) inſtituentes, a nimium craſſa illa ciborum fruitione abhorrent, ac tum fructibus, tum ſeminibus, & omnibus iis, quæ de arboribus proveniunt,

muntur. Quæcumque ſcilicet præter hæc ſupervacanea ſunt, tamquam non neceſſaria recuſamus. Etenim nec abominabilia putari debent, propter creatorem: nec expetenda magnopere, propter carnis luxum, & ad delicias propenſionem.

τὰ ἰχθύια, ἑαυτὸς ἀγόμβους, καρποῖς ἢ σπέρμασι, ἢ τοῖς ἐκ τῆς ἀκροδρύων εἰς ἄφθονον χρῆσιν. τὸ δὲ πικρὸν πάντων, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον, ἐκτρεφόμεθα. οὐ δὴ βδελυκτὰ διὰ τὸ κτίσαντα, οὐδὲ αἱρετὰ διὰ τὸ τῆς σαρκὸς ἐπιθυμεῖν.

Edit. Pariſ. pag. 85.

Carnibus homines ante diluvium non vitiaſſe, tametſi Abelus opilio fuerit.

NOvi te, dilecte fili, hæc etiam in parte non parum hæſitare. Si carnium, dices, ante diluvium non erat uſus: cur tandem Abelus erat opilio? Vetum ſcire debes pecudum curam inventam faiſſe veſtimentorum cauſſa, quemadmodum in oratione de ſex dierum operibus ex Chryſoſtomus inquit. Ejuſdem rei fidem tibi lirreræ factæ facient, de primum formatis hominibus ita loquentes: Et pelliceis tunicis eos Deus induit. Nam hoc ipſo Deus & utilitatem hujus amictus oſtendit, & ſimplicitatem inelaboratam. Voluit enim certo conſilio de lanis ovium veſtes hominibus fieri, alia certe nulla de cauſſa, quam ut regumentum haberent, nea rationis hoc particeps animal, bruiorum more, quadam cum deformitate ac ioverecundia nudum incederet. Er quidem hic veſtimentorum amictus perpetua nobis ſit commonefactio lapſus ejus, quo tantis bonis excidimus, deque pœna nos eruditat, qua genus humanum propter inobedientiam adficitur. Cæterum hæc quoque Deus ad Adamum protulit: Omnibus paradiſi arboribus veſceris, præter arborem ſcientiæ boni atque mali. Nam ea quocumque die veſcemini, morte multabimini.

Gen. 3. 21.

Gen. 2. 17.

ΠΕΡΙ ΚΡΕΩΔΑΙΣΙΑΣ.

ΟΙΔΑ δὲ ἀγαπητέ, ὅτι ἢ ἐπὶ πόσῳ ἀπόρημας ἐμπρῶς, λέγω. Εἰ κρεωφαγίας οὐκ ἦν ἀρχὴ τῷ κατακλυσμῷ καιρός, τίνος ἕνεκα ὁ Ἄβελ ποιμὴν προβάτων ἐγένετο; ἀλλ' εἰδέναι κρεπτόν σε ὀφείλει, ὅτι πεπλασμένων ἕνεκα ἢ τῶν ἱματίων ἐπενοήθη φροντίς, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης εἰς τὴν ἑξαήμερον ἐστὶ τὴν αὐτῷ ὁμιλίᾳ φησί. πειθόνω δέ σε ἐκ τούτου ὁ ἀγία γραφὴ περὶ τῶν πρωτοπλάστων ἔτι λέγουσα. Καὶ χιτῶνας δερματίνους ἐνέδυσεν αὐτούς. ἔκτοτε γὰρ ἔδειξε ὁ Θεὸς τὸ πρόχειρον ἐκεῖ τῆς περιβολῆς καὶ κάτεχεται. φανερόμενοι γὰρ ὁ Θεὸς ἔστι τῶν ἐξ ἀρχῆς τὰ ἐνδύματα τοῖς ἀνθρώποις κατασκευάζεσθαι, οὐδενὸς ἑτέρου ἕνεκα, ἢ ὅτι σκέπῃ γένηται, καὶ μὴ τὸ λογικὸν τοῦτο ζῷον τῷ τοῦ τοῖς ἀλόγοις ἐν γυμνότητι καὶ ἀκαλυψίᾳ ἕπεσθαι. ἀ τοίνυν τῶν ἱματίων περιβολὴ ὑπόμνησίς ἡμῖν γενέσθω διλυπὴς ἢ τῶν ἀγαθῶν ἐκπτώσεως, καὶ τῆς τιμωρίας διδάσκαλος, ἣν διὰ τὴν παρακοὴν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐδίξατο. καὶ ἐπὶ πρὸς τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεός. ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. ἀπὸ δὲ τῶν ξύλων τῶν γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτῶ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

DE COGNITIONIS ARBORE.

ACCURATE hoc, dilecte fili, quid dicatur advertito. Nam diſſenſio non exigua propemodum inter omnes eſt, tum de arboris hujus natura, tum ſtuitione. Neque de hoc tantum, ſed etiam nonnulli volunt Adamum cibo ſenſili fuiſſe ſatiatum, eaque tum feciſſe, tum paſſum eſſe, quæ a paſſu neceſſario naturæ mortali conſue verunt accidere. Quapropter ipſa requirit neceſſitas, ut de ipſius Adami natura prius quædam exponamus. Nam ea tatione cognoſcemus, quantum quidem ejus fieri poterit, quis cibus ille fuerit, quo in paradiſo veſcebatur Adamus, & quæ arboris ſcientiæ natura exſtiterit. Adamum alii quidem a Deo conditum fuiſſe mortalem dicunt: alii vero medio quodam loco conſtituunt, nimirum inter immortalitatem & mortalitatē. Etenim abſque hoc foret, ut ipſi quidem inquiunt, non poſt tranſgreſſionem mortī fuiſſet factus obnoxius. Enimvero ta hos miſſos facito, quando ſapiens illa Solomon in ſapientia ſua tradit, Deum mortem non condidiſſe, immo in ſtatu interitus experte creavit hominem ad imaginem æterniratis ſuæ. Verum deinceps Invidia Diaboli mora in mundum venit. Quare ſi Deus in ſtatu interitus experte ad imaginem æternitatis ſuæ condidit hominem: quo pacto dici a oobis poteſt, Adamum interitui mortalitatique ulla ex parte obnoxium fuiſſe? præſertim quum mortem, ceu dictum eſt, ab initio minime Deus condiderit. Nam ſi dicamus, Adami corpus illud interitui quodam modo ſubjectum fuiſſe: nihil aliud ſignificabimus, niſi auctore Deo ab ini-

Sap. 1. 13. & 2. 23.

pag. 86.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ τῆ γινώσκειν.

ΑΛΛ' ἐνταῦθα προσοχῆς, ἀγαπητὲ, χρεία πολλῆς. ἀμφισία γὰρ οὐ μικρὰ παρὰ πᾶσι σχεδὸν περί τε τῆς φύσεως τοῦ ξύλου ἐκείνου, καὶ τῆς βρώσεως αὐτοῦ. οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ βρῶσιν ἐμφορεῖσθαι λέγουσι τὸν Ἀδὰμ αἰσθητὴν, ποιοῦν τε τὸ πάσχοντα μὴ τῆς βλάβης ἐξ ἀνάγκης τῇ θνητῇ φύσει παρίστασι. ὅθεν ἀναγκαῖον περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ τοῦ Ἀδὰμ προλαβεῖν πρόπορον. ἵνα γὰρ ἐπιγνωσόμεθα κατὰ γε τὸ ἐγχωροῦν, τίς τε ἡ βρῶσις, ἣν αὐτὸς ἐν τῷ παραδείσῳ ἔδετο· Ἀδὰμ, τὸ φυτὸν ἀναστάντος τῆς γνώσεως ἀκριβῶς ἆρα τῆς φύσεως ἐτύγχανε. Προσέχωμεν. Τοῦ Ἀδὰμ ἄλλοι μὲν θνητὸν ὑπὸ Θεοῦ παραχθῆναί φασιν. ἕτεροι δὲ μέσῳ αὖτε ἔχον δή τινα ζωτικὸν πῆξιν, πῆξιν, ἀθανασίας εἶναι μέσον αὐτὸν τε θνητότητος. οὐ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, ὡς ἑαυτοί φασιν, ἵνα ἀνυπόπτως θανάτῳ μὴ παράβασιν. ἀλλ' ἄρας αὐτὸς, οὐχ ἧ μᾶλλον ὁ σοφὸς Σολομὼν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ κ' λέξιν τινὰς ὧδε λέγων, Ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε, ἀλλ' ἐν ἀφθαρσίᾳ ἢ ἀνθρώπων ἔκτισε κατ' εἰκόνα τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ. φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθον. ἔκτισε ἄρα ὁ Θεὸς ἐν ἀφθαρσίᾳ ἔκτισε κατ' εἰκόνα τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ, πῶς εἰκὸς ἦν αὐτὸν ὑποπεσεῖν φθορᾷ ἢ θνητότητι ᾗ πάντα τῷ Θεῷ διάκειται, ὡς εἴρηται, μὴ ποιήσαντος ἀπαρχῆς; εἰ γὰρ εἰκὸς ἦν ὅτι τὸ σῶμα τῷ Ἀδὰμ ἐκείνῳ ἢ φθορᾷ κατὰ τινα τρόπον ὑπέκειτο, οὐδὲν τι παρεσκεύαζεν ἕτερον, ἢ ὅτι παρὰ Θεοῦ τελικαῦτα τὸ τοῦτο ἐκ

ἔσιν. ὅτι μηδὲ θανάτου, καθὰ δὴ καὶ προείρηται, A
ποιητὴς ὁ Θεός. ἀμφιβάλλειν ὧν ἐπὶ τούτοις οὐκ
ἄξιον. εἰ μὲν γὰρ ὅτε παρήγαγε τὸν ἄνθρωπον ὁ
Θεὸς, τότε φῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ἢ δ' ἂν ἡμέρα
φάγητε ἀπὸ τοῦ φυτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. εἶ-
χον ἄν τι καὶ λέγειν οἱ μέσον αὐτὸν ἀθανασίας εἶ-
ναι καὶ θνητότητος λέγοντες. ἐπεὶ δὲ πολλῷ μᾶ-
λον αὐτοῦ παραγωγὴν ὕστερον ἐδίδοτο τὰ τῆς ἐντο-
λῆς, ἀφ' ἧς ἄρα, καὶ χώραν ὁ θάνατος ἐλάμβανε
καθ' ἡμῶν· Ἐὰν γὰρ φάγητε, φησὶ, θανάτῳ ἀ-
ποθανεῖσθε· ἀμφιβάλλειν ὅλως οὐκ ἔφερε τοὺς ἐ-
περχομένους πῶς ἐρρηπικῶς τὸν γραφὸν. ἔκτισε
μὲν οὖν ὁ Θεὸς ἐν ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον ἀπ'
ἀρχῆς, πίστιν ἄφθαρτον αὐτίκα παρήγαγε κατ'
εἰκόνα τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μὴ δυχέραινε τούτου ἕνεκεν. ἔχεις τὸν B
Σιναΐτην Θεῖον Ἀναστάσιον ἐν τῇ περὶ ἀναστάσεως
λόγῳ αὐτοῦ περὶ τούτων οὕτω λέγοντα· ᾗ ἐποίη-
σε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς. κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίη-
σεν αὐτόν. ἀφθαρτα ποίησις ἦν, ἁπλᾶ, ἄζυγες,
ἄφθαρτος. εἴπερ ὧν ἡ ἀφθαρτα ποίησις ἄφθαρτος
ἦν, ὡς ὁ ἁγιληφθεὶς οὗτος ἔφη Θεῖος ἀνὴρ, περὶ
τῆς ἀφθάρτου ἐκείνου τί χρὴ καὶ λέγειν ἀνθρώπου;
ἄφθαρτον μὲν γὰρ αὐτὸν ὁ Θεὸς αὐτίκα παρήγα-
γεν, ὡς ἤδη προείρηται, ᾗ ἀθανασίᾳ τετίμηκε.
καὶ οὐκ ἐμὰ τὰ ῥήματα, ὁ θεόπτης Ἀνδρέας ὁ
Κρήτης ἐν τῇ εἰς κοιμηθέντας λόγῳ αὐτοῦ περὶ
τούτων οὕτως ὕμνηται λέγων· πλάσας ὁ Θεὸς τὸν
ἄνθρωπον, ἀξίωμα δίδωσιν αὐτῷ τὸ λογικόν τε καὶ C
νοερὸν, ᾗ ἀθάνατον ᾗ ἀνώλεθρον. εἴπερ ὧν ἀξίω-
μα δίδωσι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀθάνατον ὁ Θεὸς, πῶς
λοιπὸν αὐτὸν θνητὸν ᾗ ἀθάνατον εἰπωμεν, ἢ φθαρ-
τὸν ὁμοίως, ᾗ ἄφθαρτον; ἀνύδικτον, ὡς εἶμαι,
πᾶν τὸ λίαν ἐστίν· ὅτι μηδὲ προσήκει τῇ ἀθανάτῳ ᾗ
ἀνωλέθρῳ προσάπτειν ὅλως τὸ θνητὸν ᾗ ἄφθαρτον.

Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα, πόθεν ἐκεῖνοι λαβόντες
τὰς ἀφορμὰς, οὐ τὰ ἄμικτα μιγνύουσι μόνον,
ἵνίκα δηλαδὴ τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἐκεῖνο μέσον ἀ-
θανασίας εἶναι καὶ θνητότητος λέγουσιν. ἀλλὰ
καὶ πάθη φυσικὰ τῇ πρὸ τῆς ἁμαρτίας ἀπαθεῖ
καὶ ἀφθάρτῳ προσάπτειν οὐ παραιτοῦνται, ᾗ
ταῦτα χωρὶς δοκοδείξεως γραφικῆς. ἀλλὰ μὴ δι- D
δίδει τοῦτο ἕνεκεν. ὅτι μὲν γὰρ ὁ κατ' εἰκόνα
Θεοῦ τοιοῦτος ὑπῆρχε φύσεως ἀπ' ἀρ-
χῆς, ἀφθάρτου δηλαδὴ ᾗ ἀθανάτου. ᾗ ὅτι
τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἐκεῖνο καθ' οἷον δὴ τινα
τρόπον οὐκ ἦναγκε, φθορᾶς ἁπάσης ὑπέρτερον ὄν,
ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐπὶ πλέον δεδάξει σε σα-
φέστερον, ἅτε δὴ τὸν περὶ τούτου λόγον ἐν τῇ βί-
βλῳ τῇ ἀνθρώπου ποιήματος. ἐπειδὴ γὰρ τὸ
σῶμα πᾶν φθαρτὸν ξηράναντες ἴσασι ἐπὶ το-
σοῦτόν τινες, ὥστε ᾗ ἀνάξιον αὐτὸ τῆς τῶ
Θεῶ δημιουργίας ὑπολαβεῖν. ἔλεγον γὰρ, ὡς
εἴγε πλάσμα τῇ Θείων ὑπῆρχε χειρῶν, κα E
ἂν ἦπω μυρίοις ὑπέκειτο πάθεσι. τοιοῖς δὲ
φῶς αὐτῶς λόγοις ἐχρῶντο. μὴ μοι τὸν ἄν-
θρωπον τοιοῦτοι λεγέτω τις τὸν προσκρικότα,
τὸν καταδικαδέντα, τὸν ἀτιμωμένον. ἀλλ' εἰ
βούλεσθε μαθεῖν, ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς ἔπλασε
τὸν σῶμα ἡμῶν ὁ Θεὸς, ἐπὶ τὸν παράδεισον

tio ſtatim interitum ac mortem in nos imperium habuiſſe. Nequit autem hoc verum eſſe, neqoir: qoom mors a Deo, ſicuti diximus, profecta noo fuerit. Quapropter omnis heic dobitatio tollatur. Nam ſi ſtatim, quum homioem conderet Deus, ad eum dixiſſet: Quacumque die veſcemini de hac arbore, morte mulctabimioi: habuiſſent ſane, quod objicerent, qui Adamum inter immortalitatem ac mortalitatem mediom quaſi faciunt. At quum poſt creationem ipſius non exiguo interjecto ſpatio lex hæc promulgata fuerit, per quam mors occaſionem adverſus nos arripuit: prorſus heic hæſitare noo debebaot, qui litteras ſacras & attente, nec ſine conveniente perveſtigatione ſe legere profitentur. Igitur ab initio rerum Deus hominem in ſtatu interitos experte condidit, hoc eſt immortalem in ortum produxit, ad imaginem æternitatis ſuæ.

Nihil heic difficultatis objici tibi patitor. Habes Anaſtaſium Sinaitem, virum divinum, qoi in oratione ſua de reſurrectione ſic inquit: Coodidit hominem Deus, & quidem Dei ad imaginem eum condidit. Hæc prima fuit creatio, ſimplea, nollum coojugii vinculom habens, interitus expers. Quod ſi prima creatio fuit expers interitus, quemadmodum ſanctus hic vir ait: quid de hooioe primo dicemus? Nimirum Deus eum ſtatim ab initio expertem interitus condidit, & dono immortalitatis oroavit. Quæ quidem verba nequaquam mea ſunt, ſed vir eximius, Andreas antiſtes Cretenſis, io oratione ſua de iis, qui obdormierunt, in hunc modum loquitur: Quum hominem creaſſet Deus, hoc ei dignitatis largitus eſt, ut eſſet particeps rationis, intelligendi facultate prædituz, immortalis, interitus expers. Quod ſi dignitatem hanc immortalitatis homini Deus conceſſit, qui fieri poteſt, ut eumdem pariter & mortalem & immorralem dicamus? vel obnoxium interitui pariter, & interitus expertem? Nequit hoc prorſus, mea quidem opiniooe, fieri. Num immortali & interitus experti nequaquam poteſt vel morti vel interitui ſubjecta conditio tribui.

Anaſtaſius locus.

Andreas Cretenſis locus.

Enimvero ſcire quidem nequeo, quibus cauſſis permoti, non modo noo miſceodi miſceant, quum ſcilicet Adami corpus medio inter immortalitatem ac mortalitatem loco conſtituunt: ſed etiam naturales adfectiones atque morbos ei tribuere non vereantur, qui ante peccatum tum illiarum adfectionum, quam interitus expers erat, & quidem hoc ipſum citra demonſtrationem aliquam, e ineris petitam litteris, faciant. Quapropter oihil heic tibi verendum eſt. Nam hominem ad imaginem Dei condioum, tali ab inirio naturæ præditum fuiſſe, nimirum immortali & interitus experte: ac præterea corpus illud Adami nullo modo ulli paſſioni obnoxium fuiſſe, ſupra interitum ſcilicet omnem poſitum: Joannes ille noſter Chryſoſtomus & prolixius & clarius te docebit. * Etenim fuere nonnulli tam in hoc corpore interitui obnoxio carpendo & elevando acerbi, ut etiam indignum dicereot, quod a Deo conditum exiſtimetur. Si figmentum, ajebant, manuum Dei foret, noo tot miſeriis & ærumnis eſſet obnoxium. Adverſus hos ille io hunc modum diſſerit. Nemo mihi hominem hunc objiciat, qui offendit, qui condemnatus eſt, qui adfectus ignominia: ſed ſiquidem ſcire vultis, qualenam ab inirio corpus nobis Deus formaverit, ad paradiſum noſ-

Edit. Pariſ. pag. 87.

Chryſoſtomus.

met conferamus, & hominem illum principem intueamur. Nec enim corpus ipſius imeritui obnoxium & caducum erat, ſed inſtar aureæ ſtatuæ recens eductæ de fornace, mirificeque ſplendentis, ob omni corpus illud interitu erat immune. Non illi moleſtus erat labor ullus, non a ſudore lædebatur, non inſidiabantur ei curæ, non mœrores ipſum oppugnabant, non ſordes, non lacrymæ, non aliud quidquam ejuſmodi odiſſectionum vexabat. Verum poſteaquam adverſus beneficum erga ſe Deum petulanter geſſit, & Deum ſe evaſurum ſperavit, & majora quam ipſius dignitas ferret, animo concepit: tum vero caſtigans eum Deus, interitui mortique reddidit obnoxium, ac variis biſce neceſſitatibus adſtrinxit. Hæc hominis illius divini verba ſunt, quorum auctoritate ſi corpus Adami dicamus interitus expers fuiſſe, recte id quidem facturi ſumus. Nam quod nulli ſubjectum eſt interitui, haud dubie fatendum eſt interitus expers eſſe.

Quod ſi expers interitus fuit, quo pacto tandem aliquid pati potuerit, ſcire cupimus. Etenim cogitare per nos ipſos, qui corpus ab omni liberum ac immune interitu ſub adfectiones cadere potuerit, non ſatis puſſumus: ideoque per allos hoc ipſum expetimus cognuſcere. Corpus quidem illud expers interitus & immortale fuiſſe, beatus etiam Cyrillus oſtendit, in oratione ſua de hominis creatione ſic ad verbum diſſerens: De terra quidem factum erat Adami corpus, ſed idem ſupra mortem & interitum omnem poſitum erat. Quippe vitam ei vitæ ſuppeditator & auctor inſeverat. Idem & a Baſilio magno verbis his ſignificatur: Quum formaſſet hominem Deus, æternæ vitæ fruitionem ei largitus eſt. Præter hos divinus ille Barlaamus ad Joaſaphum ita hanc ſententiam ſcripſit. Hominem illum principem Deus vnluntate libera præditum & ornatum immortalitate, univerſarum rerum terreſtrium regem conſtituit. ipſa denique ſacrarum litterarum verba mihi adſpice, nec obiter per lege. Simul enim homo ad imaginem Dei condebatur, & tam arbitrio voluntaris libero, quam immortalitate divinitus donabatur. Quo igitur pacto dicemus eumpariter immortalitatis ac mortalitatis participem? Abhorret hoc ſcilicet ab omni rurione. Quippe ſi nubiſcum recte poſſemus expendere, quod hominem Deus terreſtrium regem conſtituerit, oroatum ub ſe prius immortalitate, non heic mortalitutis quidquam immiſceremus, non de condito ad imaginem Dei quidquam abſurdi cogitaremus. Fecit huc Joannis Chryſoſtomi locus, qui in oratione XXI de ſex dierum operibus exſtat. Quum hominem, inquit, creaſſet Deus, voluit eum in res univerſas adſpectabiles imperium habere. Idcirco etiam ei naturam & eſſentiam animæ largitus eſt, quod eum perpetuo vellet immortalem eſſe. Ac tametſi per ſocordium lapſus ſit, mandatumque ſibi præſcriptum tranſgreſſus: non tamen ipſum prorſus averſatus eſt, ſed immortalitate ſpoliatum, ac morte damnatum, propemodum in eodem imperio reliquit.

Edit. Pariſ. pag. 88. Cyrilli oratio de hominis creatione.

Baſilius.

Barlaami ad Joaſaphum verba.

Chryſoſtomus.

Heic autem notandum, quod non ſolum Deus ipſum conſtituere voluerit adſpectabilium regem, ſed etiam hoc imperium ei conceſſum abſolute fuiſſe, rebus ipſis declararit. Quippe ad ipſum unimalia cunctu deduxit, tametſi quid ſequuturum eſſet, non ignoraret. quo ſuctom, ut omniu ſervilem in modum ipſi adſtantia luas

A ἐλθωμεν, ἢ τὸν ἐξ ἀρχῆς γενόμενον ἄνθρωπον ἴδωμεν. οὐ γὰρ ἦπο τὸ σῶμα ἐκεῖνο φθαρτὸν ἢ ἐπίκηρον ἦν, ἀλλὰ καθάπερ τις χρυσοῦς ἀνδριὰς ἀπὸ χωνευτηρίου προσελθὼν ἄρτι, καὶ λαμπρὸς ὑποτίλβων, ἦπω πάσης φθορᾶς τὸ σῶμα ἐκεῖνο ἀπήλλακτο, ἢ ὕπ πόνος ἰωώχλει, ἦπ ἱδρὼς ἐλυμαίνετο· οὐ φροντίδες ἐπεβάλλοσ, ἃ ἀθυμίαι ἐπολύρκουσι, ἃ ῥῦπος, ἃ δάκρυον, αὐδ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐλύπει παθῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς τὸν δημιουργὸν ἐξύβρισε, θεὸς π γενέσθαι ἤλπισε, ἢ μείζω τῆς οἰκείας ἀξίας ἔλαβεν ἔννοιαν. τότε δὴ τότε σωφρονίζων αὐτὸν ὁ θεὸς, φθαρτὸν αὐτὸν ἐποίησε ἢ θνητὸν, ἢ ταῖς πολλαῖς ταύταις ἀνάγκαις κατέδησε. ταῦτα μὲν δὴ ὁ θειότατος Ἰωάννης. ἐφ' ᾧ καὶ ἄφθαρτον ἐκεῖνο τὸ σῶμα δικαίως ὁ λόγος ἐαάλεσε. τὸ δὲ οἰαδήποτε νῦν φθορᾷ μὴ ὑποκείμενον, ἄφθαρτον ὁμολογουμένως ἐστίν.

Εἰ δὲ ἄφθαρτον, πῶς ἄρα ἢ τίνα τρόπον ἔπαχε, τοῦτο μαθεῖν ἀξιῶμεν. ἀμεῖς γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν ἐννοῆσαι, πῶς ὑπέπιπτε πάθεσι σῶμα πάσης ἀπηλλαγμένον φθορᾶς, οὐκ ἰσμὲν ἱκανοί. ἓ ἵνα τοῦτο παρακαλῶμεν μαθεῖν. ὅτι ἦ ἄφθαρτον ἐκεῖνο τὸ σῶμα ἢ ἀθάνατον ἦν, ὁ μακάριος ἐδίδαξε Κύριλλος ἐν τῇ εἰς τὴ δημιουργίαν τῶ ἀνθρώπε λόγῳ αὐτῆ, ἢ λέξιν ἅπας εἰπών. Ἐπεποίητο μὲν ἀπὸ γῆς τὸ σῶμα τῶ Ἀδάμ, ἄμεινον δὲ θανάτε ἢ φθορᾶς ἦν. ἐπιμένει γὰρ αὐτῇ ἢ ζωὴ ὁ ἢ ζωῆς χορηγός. ἀλλὰ ἢ ὁ μέγας Βασίλειος αὐτὸ τοῦτο παρεῖχεν ἔλεγε· πλάσας ἢ ἄνθρωπον ὁ θεὸς, αἰωνίᾳ ζωῆς ἀπόλαυσιν αὐτῷ ἐχαρίσατο. φησὶ δή γε τοῖς εἰρημένοις ἓ ὁ θειότατος Βαρλαὰμ ἦπω πρὸς Ἰάσαφ ῥήμασι λέγων. ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἄνθρωπον ὁ θεὸς αὐτεξουσίοις ἢ ἀθανασίᾳ τιμήσας, βασιλέα πάντων τῶν ἐπιγείων κατέστησεν. ἀλλ' ὅρα, ἢ μὴ παέργως ἐπέρχε τὰ τοιαῦτα θεῖα ῥητά. ἅμα μὲν γὰρ ὁ κατ' εἰκόνα παράγετο, ἓ ἅμα ἢ αὐτεξουσιότητος ἠξίωτο ἢ ἀθανασίας ὑπὸ θεῦ. ἢ πῶς λοιπὸν αὐτὸν ἐπομβ ἀθανασίας εἶναι ἢ θνητότητος μέτοχον; ἀσυλόγιστον, ὡς οἶμαι, ἢ τοῦτο λίαν ἐστίν. εἰ γὰρ ἐννοῆσαι ἤχομβ, ὅτι βασιλέα κατέστησε τῶ ἐπιγείου αὐτῆ, ἀθανασίᾳ τιμήσας αὐτὸν φρότερον, οὐκ ἂν ἐκεῖσε ἢ θνητότητα παραμιγνύομβ, οὐκ ἂν ἀσυλόγιστα τὰ τοιαῦτα διενοούμεθα περὶ τῶ γεγενημένου κατ' εἰκόνα θεῦ. ἀλλὰ ἢ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης αὐτὸ τοῦτο παρεῖχεν, διδάσκων ἅπασι κατὰ λέξιν ἐν τῇ εἰς τὴν ἑξαήμερον κατ' ἐμιλίᾳ αὐτῆ· δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον ὁ θεὸς, ἐβουλήθη πάντων τῶν ὁρωμένων τῆ ἀρχὴν αὐτὸν ἔχειν. διὸ ἢ τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν αὐτῇ ἐχαρίσατο, βουληθεὶς εἶναι αὐτὸν ἢ ἀθάνατον εἰς τὸ διηνεκές. ἀλ' ἐπειδὴ διὰ ῥᾳθυμίαν ἄλισθε ἢ παρέβη τῆ δοθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν, οὐδὲ ἅπας ἀπεγράφη πλέον αὐτόν. ἀλλὰ τῆς μὲν ἀθανασίας ἀπεγύμνε, θανάτῳ δὲ καταδικάσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς κεδὸν εἶναι ἀρχῆς.

Ἀλ' ἐπαῦθα φροσίχειν ἄξιον. ἐδὲ γὰρ ἠβουλήθη μόνον ὁ θεὸς βασιλέα καταστῆσαι τῶ ὁρωμένων αὐτὸν, ἀλλὰ ἢ ἔργοις αὐτὸς ἀπερισκέπτως ἐδίδαξε τῆ ἀρχῆ. ἤγαγε γὰρ τὰ ζῶα πάντα νεωστὶ αὐτὰ πρὸς αὐτὸν, καίτοιγε τὸ μέλλον εἰ ἀγνοῶν. καὶ ἦπω τὰ πάντα δουλικῷ παρεισάμβα χήματι, παρ' αὐτοῦ τὰς

ἐπωνυμίας ἐδέχοντο. οὕτω μὲν ἐκ τῶν ἔργων διάγνωσις τῆς νοερᾶς ψυχῆς ἡ ἀθανασία τιμήσας αὐτὸν. εἰ δὲ ἡ γενησομένην αὐτῷ μετ' ὀλίγον παρατροπὴν οὐκ ἐᾶν ἀγνοῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ καταδικάζειν ἐν μόνῃ τῇ διανοίᾳ βούλοιτο, τὸν ἑαυτοῦ βουλὴν ἐπ' αὐτῷ θεωρητικῶς ἐπλάσατο, καὶ ψυχὴν αὐτῷ, καθὰ δὴ καὶ προέφημεν, μεταδίδωσι νοερὰς, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν εἶναι καὶ ἀθάνατον εἰς τὸ διηνεκές. ἀλλὰ δὴ τίνος ἕνεκεν ἄρχοντα ἦρξε ἐπιγείων ἐποίησε, καὶ ἀθάνατον αὐτίκα ἀνθρωπον; ἵνα μάθωμεν ἐντεῦθεν ὅτι ἡ ποιήσας ἡμᾶς Θεὸς πασῶν ἄρχει τῶν ἄνω δυνάμεων, καὶ ὅτι ἀθάνατός ἐστι καὶ ἄφθαρτος καὶ ἀνώλεθρος. ἐπὶ τοῦτο δὴ καὶ προλαβὼν χρὼν ἔλεγε. κατ' εἰκόνα εἰκόνα ποίησωμεν ἄνθρωπον. ὃ δὲ καὶ ὁ Σολομὼν εἰδώς. ὁ Θεὸς, ἔλεγε, θάνατον οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπ' ἀφθαρσίᾳ ἄνθρωπον ἔκτισε, κατ' εἰκόνα τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ. πλὴν εἰ ὁ διάβολος παιδίσκοις μὴ ταῦτα ἄνθρωποις, ἀλλ' οὐκ ἀρχαῖον αὐτὸν ἀπαρχμύθητον εἶναι μάχεσθαι πολλοῦ. μεταπέπωκε γὰρ τὸν Εὐὰχ, καὶ πλανᾶται ὁ διάβολος τὸν ἀθάνατον εἶναι ἀνθρωπον. ὁ μέγας Αθανάσιος ἐν τῇ εἰς ἡ ἀναλῆψιν λόγῳ αὐτῆ. θάνατος μὲν εἰσῆλθε διὰ παρακοήν. λύσαι δὲ ὅμως ἦν ἀπειλὰς ἁμὴν ὁ Θεὸς, ἐλπίδα δοὺς ἀθανασίας αὐτοῖς τῇ γένει, καὶ ἡ Εὐὰχ ἐν μέσῳ ἁρπάζει. ἀφιεῖθαι δὲ θνητὴν ἰδίδασκε φύσιν ὅρους ἀθανασίας ἅμα ἐκδέχεσθαι. ταῦτα μὲν ὧν ἐπιβεβαιοῦσι καὶ οἱ μαθηταὶ Χριστοῦ λέγοντες, ὅτι ἡ ἀπαφθαρσίαν ἡμῶν ἐν πολλοῖς τὰ χρὴ ἡ Εὐὰχ καὶ Ηλίας ἐναργῶς παρεσχε * ἐν ὅτοι μὲν ὕπως.

Ο δὲ χρυσορρόαμων Ιωάννης ἀρχαιολόγως ἐδείξεν, ὅτι τὴν ἀπαφθαρσίαν ταύτην ὁ φῶτος ἐκεῖνος ἔσχε ἄνθρωπος, οὕτω κατὰ λέξιν εἰπών· διορίσασα Εὐὰχ τῷ Θεῷ, καὶ μετατέθηται. καὶ ὅρα διανοίας ἀγαθότητα. εὗρεν γὰρ ἄνδρα ἡ ἀρετὴν ἀπερθωκότα, ἀπαίσιόν αὐτὸν τῆς ἀξίας, ἵνα τῇ φωτοπλάστῃ ἐχαρίσατο φρὸ ἡ παραβάσεως ἡ ἐντολῆς. εἰ δὲ τοῦτο ὕπως ἔχει, τί χρὴ καὶ λέγειν; εἰ γὰρ ὁ φῶτος ἐκεῖνος ἄνθρωπος τὴν ἀπαφθαρσίαν οὐκ ἔσχε ταύτην, ἵνα ἐκδέχεσθαι τὴν θνητὴν φύσιν ἐδίδασκε μεταπεθεὶς ὁ Εὐὰχ, φαίνεται πάντως ὅτι τοῦτος ὑπὸ Θεοῦ παρέχθη ἀπαρχὴς ὁ ἄνθρωπος, ὁποῖον αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντα τὰ θεῖα φάσκουσι λόγια. μὰ ὧν ἀπίστοι τοῖς λεγομένοις. ὅρα γὰρ ὅτι καὶ ὁ Σιναΐτης θεῖος Αναστάσιος ἐν τῇ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτῷ τὸν περὶ τοῦτο λόγον ἀσαφέστερον ποιεῖται, καὶ ὕπω φησί. τοιοῦτον ἐκ νεκρῶν ἐγαγεῖραι τὸ σῶμα τὸ πίστον, ὁποῖον ἐν ἀρχῇ, ὑποβαλλόμενον ἅπαν ὅπερ ἔφθασε διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐπισυμβῆναι αὐτῷ. φρόντιχε ὧν. εἰ γὰρ τοιοῦτον ἐγήγειραι. ὁποῖον ἦν ἀπ' ἀρχῆς. τὸ δὲ ἐγειρόμενον ἐκεῖνο σῶμα τοῦτ θνατὸν καὶ φθορᾶς ἄμοιρον ἐγερθῆναι ὡμολόγηται καὶ βεβαιοῖ ἡ λόγος ὁ παμμεγας Παῦλος ὕπω λέγων· δεῖ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. οὔθλιον πάντως, ὅτι καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖνο. λέγω δὲ τὸ φῶτος ὑπὸ Θεοῦ ποιηθὲν, ἀθάνατον ἀληθῶς ὑπῆρχε καὶ ἄφθαρτον, ὡς ἄδε πολλάκις εἰρήκαμεν. αὐτὸ τοῦτο παείσασι καὶ ὁ Νυσσαδς Θεὸς Γρηγόριος, ἰδίᾳ καὶ μᾶλλον ὑρτιαι τὸ τοῦ Ελληνισμοῦ ῥητὸν ἐπεξεργούμενος, τὸ διαλαμβάνον οὕτως ἐν λέξεσι· τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενόμενον ἦν. ἦν δὲ τοῦτο ἄνθρωπος. ἄνθρωπος δὲ τί; ἡ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γέγονε. τοῦτο δὲ ἦν τί; ἡ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γέγονε. τοῦτο δὲ ἦν τί; ἡ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γέγονε. καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ ἄπειρον ἐκβαίνοντες, οὐδαμοῦ στησόμεθα. ἀλλ' ἀνάγκη τὸ ἐξ οὗ γέγονε τοῦτο ἐκεῖνο εἶναι, ὃ καὶ ἦν ἐξ ἀρχῆς. ἐκεῖν

hoc loco, manu Dei factum hominem, non quod nunc propter peccatum est, nimirum murarioni & interitui obnoxius, ab initio fuisse: sed quod deinceps efficietur, expers scilicet mutationis & interitus. Quapropter si Deus in statu interitus experte condidit hominem, ad imaginem æternitatis suæ, quemadmodum Solomon loquitur: si honorem ei proprium detulit, communicata cum ipso anima intelligentiæ vi prædita, quo perpetuo immortalis esset, quemadmodum Chrysostomos ait: si æternæ vitæ fruitionem largitus est homini ab initio Deus, ut magnus ille Basilius loquitur: si Adami prima creatio interitus erat expers, ut Anastasius ille Sinaites inquit: si dignitatem hanc ab initio Deus homini dedit, ut immortalis & incorruptibilis esset, ut vir divinus Andreas dixisse reperitur: si hominem Deus libertate voluntatis donatum & exornatum immortalitate, regem omnium terrestrium constituit, quemadmodum vir beatus Barlaamus prædicat: quo tandem ore pariter eum mortalem ac immortalem a Deo conditum dicemus? nequit hoc ullo pacto fieri, quando peritissimus ille rerum divinarum Gregorius ejusmodi nos de homine illo principe imaginari non sinit. Quum enim illum nullo vel tegumento, vel vestitu lodiguisse tradit, clare demonstrat, ornatu immortalitatis amictum fuisse. Enimvero his contradicere velle, iniquum fuerit. Nam vel corpus illud adfectionibus hisce naturalibus subjectum erat, & pro confesso statuetur, obnoxium corruptioni fuisse: vel supra omnes adfectiones erat positum, quemadmodum oratione superiori est declaratum. Itaque de incorruptibilitate ipsius minime dubitandum est, quum manifesto pareat, interitui nulli reapse subjectum fuisse.

Repetitio testimoniorum omnium.

Eodem modo, dilecte fili, corpus etiam Domini nostri Jesu Christi corruptibile fuisse fatemur ante passionem, quum adfectionibus naturalibus subjectum fuerit: ac rursum post passionem & resurrectionem incorruptibile. Nam adfectiones ejusmodi prorsus deposuit, ex mortuis suscitatum. Qua ipsa de caussa nudum e sepulcro exsiliit, relictis in eo cunctis sepulcralibus exuviis. Quippe jam factum incorruptibile, ceu diximus, nnu tegumenri ollius egebat. Quid multis verbis opus est? Si primus ille Adamus pariter mortalis erat, & immortalis: * si naturalibus adfectionibus obnoxius erat, ut multi opinantur: omnino necessarium est statuamus, nostra quoque corpora deinceps conditionis ejusdem forura, si quidem ad statum primi illius Adami reverteutur. Id vero dici nefas fuerit, quando etiam oratione deficiente fidem facere oobis ipsæ res abunde possunt. Quippe si homo bic obnoxius interitui, posteaquam defossus in terram fuerit, & computruerit, incorruptibilis & immortalis ex mortuis suscitatur, beato Paulo hoc ipsum verbis hisce comprobante, Seritur io mortalitate, suscitatur in immortalitate: clarissime patet, etiam Adamum ante peccatum ralem ab inirio fuisse, nimirum iocorruptibilem & immortalem. Neque mirum hoc tibi videatur, quando etiam conjectum in terram semen, tale consuevit oriri, quale prius erat. Nam sive tritici granum appelles, sive hordei, sive aliud quodvis semen, illud ipsum e terra prodit, quod io eam conjectum fuerat.

Vide Notas.

Edit. Paris. pag. 91.

Athanasius ad Antiochum.

Hæc fabulosa tibi nequaquam videan-

A μῶν. ἢ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. λέγει γάρ, ὅτι χοϊκὸς Θεῦ πεποιημένος ἄνθρωπος, οὐκ ὢν πρὸ τοῦ εἶναι ἐξ ἀμαρτίας, ἦγουν τρεπτὸς καὶ φθαρτός, τοῦτο διὰ τί; ἀρχῆς, ἀλλ' ἀποιηθήσεται ὕστερον, ἄτρεπτος διὰ λοιπὸν καὶ ἄφθαρτος. εἴπερ οὖν ὁ Θεὸς ἐπ' ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον ἔκτισε, κατ' εἰκόνα τὴν ἰδίαν αὐτὸν, καθά φησι Σολομών· εἴπερ οὖν ἔδειξε τὸ οἰκεῖον φιλότιμον μεταδοὺς αὐτῷ ψυχῆς νοερᾶς, ὡς εἶναι τῇ ἀθανασίᾳ εἰς τὸ δυνατὸς, ὡς ὁ χρυσῆς τὴν γλῶτταν φησίν· εἴπερ οὖν ζωῆς αἰωνίου ἀπόλαυσιν ἐχαρίσατο τῇ ἀνθρώπῳ κατ' ἀρχὰς ὁ Θεὸς, ὡς ὁ βίγας φησὶ Βασίλειος· εἴπερ οὖν ἡ φράσις ποίησις τοῦ Ἀδὰμ ἄφθαρτος ἦν, ὡς ὁ Σιναΐτης φησὶ θεῖος Ἀναστάσιος· εἴπερ οὖν ἀξίωμα δέδωκε τῇ ἀνθρώπῳ κατ' ἀρχὰς ὁ Θεὸς τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον, ὡς ὁ Θεῖος Ἀνδρέας ὤρτηται λέγων. εἴπερ αὐτεξουσίως τὴν ἀθανασίαν τιμίσας ὁ ἄνθρωπος ὁ Θεὸς βασιλικὰ πάντων τὰ ἐπιγείων κατέστησε, καθάπερ ὁ μακάριος φησὶ Βαρλαάμ· πῶς λοιπὸν θνητὸν αὐτὸν ἀρνῆ τὴν ἀθάνατον ὑπὸ Θεῦ παραχθῆναι εἰπεῖν; ἀνόητον ὡς οἶμαι τοῦτο τὴν λέξιν ἐστί. καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἀνόητον, εἴγε ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος οὐκ ἰᾷ περὶ τῷ πρώτῳ ἀνθρώπῳ τοιοῦτα φαντάζεσθαι; πάντως γὰρ ἐπικαλύμματος, τὴν περιβλήματος ἀνυδοῦς ἢ ἀπ' ἀρχὰς ἐκεῖνον εἰπεῖν εἶναι, ἐδείξει προφανῶς, ὅτι σολλῷ ἀθανασίας ἀμφιεσμένος λῷ ὁ πρῶτος ὑπὸ Θεῦ δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος. ἀλλ' ἐπί τίνος ἀντιλέγειν ἁ

B C Θεμιτόν. ἢ γὰρ ὑπέκειτο τὸ σῶμα ἐκεῖνο πάθεσι φυσικοῖς, τῇ φθαρτὸν ὁμολογεῖσθαι λῷ. ἢ παθῶν πάντοιων ὑπέρτερον λῷ, ὡς ὁ λόγος ἦδη δείλεγε. ἐπειδὴ ἀφθαρσίας ἀμφιβάλλεται ἡ χρή. φαίνεται γάρ, ὅτι φθορᾷ οἱᾳδήποτε μὴ ὑποκείμενον, ἀληθῶς ἄφθαρτον λῷ.

Οὔτω μὲν οὖν, ἀγαπητὲ, τῇ τὸ σῶμα τῆ Κυρίε ἡμῶν Ἰησοῦ τῇ φθαρτὸν ὡμολογῆσθαι πρὸ τῶ πάθους, ἐπειδὴ πάθεσι φυσικοῖς ὑπέκειτο, τῇ ἄφθαρτον αὖθις μετὰ τὰ πάθος τῇ ἀνάστασιν. τοιαῦτα γὰρ ἀπέθετο πάντα θεῖα παντάπασιν ἐκ τάφου ἐξέθορεν, ἐκεῖσε παντάπασι καταλιπὼν τὰ ἐσπάρια. ἐ γὰρ ἄφθαρτον, ὡς εἴρηται, γεγονὸς, ἐπικαλύμματος οὐδέτερος ἐκ λῷ ἐδεῖς. Ἀλλὰ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; εἴπερ οὖν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος Ἀδὰμ θνητὸς ὁμῶ τῇ ἀθάνατος λῷ. εἴπερ οὖν φυσικοῖς ὑπέκειτο πάθεσι, κατά γε τὸν γῆ πλούσιον ὑπόλοιπον, ἀνάγκη πᾶσα τὰ ἡμέτερα μᾶλλον πάντα τοιαῦτα ἐπιτυγχάνειν λέγειν, εἴτε πρὸς ἐκεῖνον ὄχεσι ἢ πρώτου Ἀδὰμ δηλαδὴ ἢ ἐπάνοδον. ἀλλὰ ἔτι ἐπὶ τούτοις τοιοῦτόν τι λέγειν ἢ δίκαιον, ἐγγὺ τῇ πρὸ ἢ λόγω πείθειν ἡμᾶς ἐκεῖνα ἐ λίαν αὐτὰ τυγχάνειν τὰ πράγματα. εἰ γὰρ ἐ φθορᾷ ὑποκείμενος ὅπερ ἄνθρωπος χοϊκὸς τῇ γῇ, τῇ σπόριμος, ἄφθαρτος ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται τῇ ἀθάνατος. τῇ πιστοῖ ἢ λόγου ὁ μακάριος Παῦλος, ὅπου περὶ τούτου λέγων· σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. εὐδήλου πάντως, ὅτι τῇ ὁ πρὸ ἢ ἁμαρτίας ἐκεῖνος Ἀδὰμ τοιοῦτος λῷ ἀπ' ἀρχῆς, ἄφθαρτος δηλαδὴ τῇ ἀθάνατος. τῇ μὴ θαύμαζε τοῦτο ἐπειν, εἴγε τῇ σπέρμα τῇ γῇ καταβαλλόμενον τοῦτο ἀναδίδοσθαι εἰώθει, ὁποῖον ἄρα τῇ πρότερον ἐτύγχανεν εἶναι. εἰπὲ γὰρ σίτου κόκκον εἶπες, εἰπὲ κρίθης, εἰ ἕτερον σπέρμα οἱουδήποτε, ἐκεῖνο πάντως ἐπαίρχεσθαι πέφυκεν, ὅθεν δηλονότι ἐκπέπτωκεν.

Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἦν ἄφθαρτον ἐκ τοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ μὴ μῦθον ἡγοῦ τὰ λεγόμενα. ὅρα γὰρ ὅτι τῇ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐπιδείξαι θέλων, ὅτι ἐξ ἀφθάρτου φθαρτοὶ γεγόναμεν, τῇ ὅτι ὑπὸ φθαρ-

τῶ πάλιν ἀφθαρτοι ἀνεγείρεσθαι, τῆ δὲ κόκκω ὑποδείγματι χρῆται μᾶλλα προσφυῶς ἰσχύσαντο, πρὸς Ἀντίοχον οὕτως εἰπών· ὥσπερ ἐπὶ τῶ κόκκου σίτου ἐπιτεθεὶς ἀπ' ἀρχῆς ὁ Θεὸς, τὸ δὲ σίτος συντριβέντος γέγονε ὁ κόκκος, ἐκ πάλιν ὁ κόκκος ἀνειρόμενος ἀναβλαστάνει σίτον· οὕτως ὑπὸ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος γέγονεν ἄφθαρτος, εἶτα διὰ τῆς τοῦ παραπτώματος συντρίβα ἐκ φθορᾶ περιέπεσεν· ἀπειρόμενος δὲ διὰ τοῦ θανάτου, ἐκ τῆ γῆ καταχωνύμενος, ἀναβλαστάνει, καὶ γίνεται, ὥσπερ ἦν, ἄφθαρτος ἀπ' ἀρχῆς. ἐκ μά μοι λέγε, ὡς εἰπὲ πῶς ἀθάνατος ἦν, πῶς ὑπέπεσεν μῆ πάντα φθορᾶ ἐ θνητότητι; ἄφες τὸ πῶς. Θεὸς ἦν ἐ εἶπεν· ἦ δ' ἀν ἡμῖρᾳ φάγητε ἀπὸ τ φυτῶ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. καὶ σὺ λέγεις ὅτι, πῶς ἀ ἀθάνατος ἐγένετο θνητός; ἄφες τὸ πῶς.

Ο χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐν τῆ εἰς τὸν ἐξορισμὸν τῶ Ἀδὰμ λόγῳ αὐτὸ, τὸν ἀποστολικὸν ἐπιλύσων σου πυθόμενον, ὕτω λέγων· παρίβα δ' ἐντολὴν ὁ Ἀδὰμ, ἔφαγεν ἀφ' οὗ παρηγγέλθη μὴ φαγεῖν· ἐκ τοῦτο χαίρων ὁ ἀθάνατος ἐγένετο θνητός· ἄφες τὸ πῶς, ἵνα μὲ καὶ ἐπὶ τῶδε τῆ θνητῆ σώματι πλείονα συχνθεὶς χρονοῖς, πῶς ἀναστήσεται, λέγων, ἀθάνατον ἐκ νεκρῶν, εἰχε θνητὸν ἦτ καὶ φθαρτὸν; ὁ δ' ἀμφιβάλλων ἐπ' ἐκείνῳ, πῶς, ἀθάνατος ἐγένετο θνητὸς, ἐξ ἀνάγκης αὖ ἀπορήσει καὶ ἐπὶ τούτῳ· ἀκουε ἄφες τὸ πῶς. ὁ Θεὸς ὅπου, ἐκεῖσε χώραν ἐκ ἔχει τὸ πῶς. ἔπλασε μὲν δὴ ἐπ' ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς, ἄρχοντα τῆ ἐπιγείων πάντων κτίσεως, δίδωσι δὲ δίδωσι τοῦ ἀθανασίαν αὐτῆ, καθάπερ ἄνω διείληπται· ἐκ εἶχε μὲν ὡς αἰῶνας οὕτω κατ' αὐτὸν· ὅτι καὶ ἀμυαμίλητα τὰ θεῖα χαρίσματα. ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς ἁμαρτίαν αὐτὸν ἑώρα κατολισθαίνοντα, πρέπειν ἐκπίπτοντα τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης καὶ ἐσαγγέλου ἀγωγῆς, παραχωρεῖ διὰ τῶν καὶ λαμβάνει κατ' αὐτὸ χώραν ὁ θάνατος, ὅτι μηδὲ συνέφορον ἔκτοτε δίδωσι προσεῖναι τοῦ ἀθανασίαν αὐτῆ. καὶ δὴ εἰ μὴ γέγονέ τι τοιοῦτον, εἰ μὴ συγχώρησις ἐαυτῶν ἐδίδοτο φιλανθρωπίας ἕνεκεν, ἵνα μὴ ἀθάνατος ἦ τὸ κακὸν, ἐκ ἂν ἐκείνῳ τῆ πρώτῳ Ἀδὰμ, τῆ ἐπ' ἀφθαρσίᾳ ἀντιδίνει κατ' οἰκείαν τῆς αἰδοῖτος τῶ Θεῶ, προσάγγισε θάνατος· ἐκ ἂν ἐκπίπτει φθορᾶ τὸ σῶμα ἐκεῖνο τὸ φθορᾶς ἐκ θανάτου ἄμεινον ὑπάρχον τὸ πρότερον. εἰ δὲ πάντα οὕτως ἦχει, πῶς ἀθάνατον αὐτὸν ὁμοῦ καὶ θνητὸν ὑπὸ Θεοῦ παραχθῆναι ἐπρεπεν; εἰ δὲ ἐ θανάτῳ ὑπέπεσεν, μὰ φυλάξας τὸν δοθέντα αὐτῆ ἔντολὴν, ἀλλ' ὕστατο τῆς οἰκονομίας, ὡς ἤδη προείρηται, τοῦτο πάντες διρίσομεν· εἰχε τῆ ἀκολουθίᾳ προσίχοντες ἀκριβῶς τῆς ἁγίας γραφῆς. ἐδὲ γὰρ ἔτι παρῆν τὸ ἄνθρωπον ὁ Θεὸς, ὡς ἄνω δεδείληται, τότε πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν· ἦ δ' ἀν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τ φυτῶ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τῶ αὐτῶ παραγωγῶ ὕστερον. μετὰ γὰρ τὸ καθίσαι βασιλέα, μετὰ τὸ ἀναχθῆναι τὰ ζῶα πρὸς αὐτὸν, μετὰ τὸ ἐπιτρέπειν ἐπ' αὐτῆ δίξασθαι τὰ τῆς θείας βουλῆς, τότε πρὸς αὐτὸν ὁ τοιοῦτος γίγνεται θείας φωνή· τότε δὲ τότε τῆ χώρας ὁ θάνατος ἐλάμβανε κατ' αὐτὸ. διὰ τί δὲ πάντα, καὶ τίνος ἕνεκεν; ἵνα μὲ ἀθάνατον μείναντος αὐτὸ μετὰ τ παράβασιν, μείνῃ σὺν αὐτῆ καὶ τὸ κακὸν ἐξ ἀνάγκης ἀθάνατον.

Π μὴ θανάτῳ.

A tur. Etenim magnus etiam Athanasius illa probare volens, nos ex incorruptibili natura corruptibiles factos esse, ac vicissim ex corruptibili resurrecturos incorruptibiles, grani similitudine quam aptissime usus est, in hunc modum ad Antiochum differens: Quemadmodum grano spicam ab initio Deus adjunxit, & contrita spica granum consitum, rursus spicam producit: sic homo divinitus incorruptibilis factus est, deinde per inobedientiam arctitas interit. Verum ubi per mortem seritur, & terra defoditur, repullulat & incorruptibilis fit, qualis ab initio erat. Noli hoc loco mihi obicere. Si erat antea immortalis, quo pacto deinceps interitui mortalitatique factus est obnoxius? Hanc tu mihi vocem, quo pacto, missam facito. Nam Deus erat, qui dixerat: Quocunque die ve- *Gen. 2. 17.*
B scemini hac arbore, morte mulctabimini. Et audes tu mihi objicere, quo pacto mortalis factus sit, qui immortalis erat? Define, quo pacto, interrogare.

Joannes ille Chrysostomus in oratione *Chrysostom. o-*
sua de Adami exsilio dubitationem hanc tol- *ratione de Adam exsilio.*
lit vel. Transgressus est, inquit, mandatum Adamus, cometit a quo jussus erat abstinere: propterea qui immortalis erat, mortalis factus est. Quonam ad pacto percunctari desine, ne forte de hoc mortali corpore magis etiam hæsites, & quonam pacto resurrecturum sit ex mortuis immortale quæras, cum mortale sit & corruptibile. Nam qui de eo dubitat, quo pacto qui immortalis erat, mortalis factus sit: necessario de hoc etiam dubitaverit, nec resuscitationem ipsius ex mortuis facile admittendam existimaverit. C Quamobrem illud tuum, quo pacto, missum facito. Ubi Deus, ibi quo pacto locum non habet. Condidit enim Deus hominem ad statum interitus expertem, omnium terrestrium principem constituit, perpetuam et largitus est immortalitatem, uti supra declaratum *Edit. Paris.*
est, ipsum denique quod attinet, habituram a- *pag. 92.*
hanc erat homo sæculis æternis, quum munera Dei sint irrevocabilia: sed quia videbat eum ad peccatum delabi, ac propterea sublimi illo vitæ genere, quod Angelorum vitæ par erat, excidere: ipso concedente mors adversus eum occasionem arripuit. Quippe ne quidem expedichat, hominem ex eo tempore immortalem esse. Nam nisi tale quiddam accidisset, nisi condonatio deinceps facta fuisset ex benevolentia, ne malum perpetuum foret: nequaquam permisisset Deus, ut mors ad hominem primum, D io statu experte interitus conditum ad imaginem æternitatis Dei accederet: nec corpus illud supra mortem & interitum omnem prius positum, corruptioni factum fuisset obnoxium. Quæ quum ita sint, quo tandem pacto dicemur eum mortalem pariter, & immortalem esse conditum a Deo? Quamquam enim non servato mandato, sibi præscripto, in mortem incidit, tamen hoc ipsum referri debere ad posteriorem illam administrationem, uti superius indicatum est, reperiemus: si quidem series sacrarum literarum advertere animum volemus. Non enim tum, quum conderet hominem E Deus, ut antea dicebamus, his ad ipsum verbis usus est: Quacunque die vescemini hac arbore, morte mulctabimini: sed aliquanto post ejus creationem loco recto tempore. Posteaquam enim regem ipsum *Gen. 2. 17.*
constituerat, posteaquam animalia cuncta deduxerat ad eum, posteaquam divinum de ipso consilium ad exitum perductum erat: tum demum hac eum voce compellat. Simul adversus ipsum id temporis mors locum invenit. Quamobrem hoc ne *Vide Notas.*

si mansisset immortalis post transgressionem, necessario peccatum quoque cum ipso fine fine maneret.

Et vero immortalem futurum fuisse hominem etiam post peccatum, nisi dispensatio divina quædam accessisset, ne ipsi quoque perpetuis pœnis subjiceremur, ut Angelis lapsis accidit: divinus ille vir, Gregorius antistes Nyssenus ostendit Postesquam, air, hominos illi principes vetita commiserunt, ac beatitate sua nudati sunt: pelliceis tunicis, hoc est, animalium mortalitate, certo quodam consilio & dispensatione Deus naturam ad immortalitatem conditam induit, ne malum perpetuo duraret. Quibus in verbis præclara dictum, feciſſe Deum hoc certo quodam consilio & dispensatione. Num sollicitus de nobis, ne forte perpetuo peccaremus, nec tristis hæc & arumnosa vita duraret æternum, uti Joannes etiam Chrysostomus inquit: morti potestatem facit immortalem invadendi, atque hoc modo mortalis sit, qui immortalis erat, & corruptibilis, qui nulli erat interitui obnoxius. Idem nobis etiam Basilius persuadet, cujus hæc verba sunt: Mortem Deus non prohibuit, ne infirmitas ac morbus ille noster æternum duraret. Quo fit, ut in lucro mors poni debeat, & hæc pœna beneficii loco haberi, quemadmodum Gregorius ille cognomento Theologus scripsit: adeoque nos idcirco mœrere non convenit. Quamvis enim in terram, unde sumpti sumus, revertimur, juxta imprecationem illam Dei: Terras es, & in terram redibis: tamen indidem, uti Chrysostomus scripsit, suscitamur, ac meliorem ad conditionem transformamur, ita ut tales rursum evadamus, quales eramus prius, hoc est, interitus expertes & immortales.

Nihil igitur hoc hæsitandum, quando patres illi divini resurrectionem ex mortuis nihil aliud oobis polliceri tradunt, quam lapsorum in integrum & conditionem pristinam restitutionem. Vide, si placet, quid præ cæteris divinus ille vir Anastasius in hac parte dicat: Fecit, inquit, hominem Deus, & quidem eum ad imaginem Dei fecit. Hæc prima hominis creatio fuit, simplex, expers conjugii, expers interitus: ad quam creationem corporum resurrectio respicit, uti quæ sit lapsorum ad pristina reversio. Quid multa proferri opus est? Exponitur in Evangeliis de ove aberrante similitudo, itidemque altera de drachma perdita, prorsus ipsam hominis tam deerrationem atque lapsum, quam ad pristinum statum revertionem declarant. Nam illam ob caussam relictis cœlis Deus in terram descendit, & homo factus est: ut nos, qui lapsi etamus, ad pristinum adeoque primum illum honorem reduceret. Cæteroqui reversus filios ille prodigus, non audisset: Induite ipsum priore stola. Quod si qui dicunt, Adamum quidem a Deo conditum fuisse immortalem, verum nihilominus talem exstitisse, qui mortalis esse posset, hoc est, qui mortalitati posset obnoxius fieri, siquidem mandatum sibi præscriptum non observaret: hanc nos quidem ipsorum orationem admittimus, utque admitti posse videatur, præsertim iis, qui altius sacrorum Patrum scripta pervestigara nolunt: non tamen eum quidquam fuisse passum, id est, alli adfectioni natutali ante transgressionem subjectum fuisse, concedimus. Quo enim id pacto concederemus? quum tale quiddam de Adamo traditum ab ullo sanctorum Patrum, nusquam reperiamus. Quin potius ajunt eum adfectionum expertem fuisse, supraque cunctas necessitates corporales positum.

Gregorius Nyssenus.

Chrysostomus.

Basilius. Edit. Paris. pag. 93.

Gregorius Nazianzenus.

Gen. 3. 19. Chrysostomus.

Anastasius Sinaita.

Luc. 15. 8.

Luc. 15. 22.

A Ὅτι δὲ ἀθάνατος ἐμέλλομεν εἶναι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἄνθρωπος, εἰ μὴ γέγονέ τις οἰκονομία θεία, ὥστε μὴ τὸ ἡμᾶς ἀθάνατα πάσχειν τοῖς ἐκπεσοῦσιν ἀγγέλοις, ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος τοῖς ἁμαρτήσι δίδωσι τοιάδε τοῦτον. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ἀπηγορευμένοις, φησὶ, γεγένηνται οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, τῇ τῆς μακαριότητος ἐκείνης ἀπεγυμνώθησαν, χιτῶνας δερματίνους, ἤγουν τὴν τοῦ τῆδε ζώου ἐνδύσεως, οἰκονομικῶς ἐνέδυσε τῇ εἰς ἀθανασίαν κτιθείσῃ φύσει, ἵνα μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον ᾖ. καλῶς δὲ εἶπεν οἰκονομικῶς ὁ θεῖος ὑπὲρ ἀνήρ. ἀνδόμβιος γὰρ ἡμῶν ὁ Θεός, ὥστε μὴ ἁμαρτάνειν ἀθάνατα, ἓ ὥστε μὴ συμπαραμένειν εἰς αἰῶνας τῇ ἐπωδυνῳ ταύτῃ καὶ μοχθηρᾷ βιοτῇ, καθὰ δή τῳ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φησι, παραχωρεῖ τῇ θανάτῳ καὶ τὸ ἀθάνατος χαίρουσι, καὶ γίνεται τούτῳ τῇ ἔμπνοι ὁ ἀθάνατος, καὶ φθαρτὸς ἡμοίως ἦ ἄφθαρτος. καὶ πειθέτω ἡμᾶς ἐπιπλέον ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω πως τὸν λόγον. ὃν ἐκέλευσε δὲ τὸν θάνατον ὁ Θεός, ἵνα μὴ ἀθάνατον ἡμῖν ἢ ἀρρωστίαν πρόσῃ. ἐπὶ κέρδει λοιπὸν ὁ θάνατος, καὶ ἐπ' ἀγαγωγίᾳ ἡ τιμωρία δίδοται, καθ' τὸν ἐν θεολογίᾳ μέγαν Γρηγόριον. ἐφ' ᾧ καὶ σκυθρωπάζειν ἐπὶ τούτοις οὐ εὔλογον. εἰ γὰρ τῇ εἰς γῆν ὅτου ἐλήφθημεν χοεσρεφόμεθα, καθ' τὸν ἀρὰν ἐκείνην ἦ ὕστερον. γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. ἀλλ' ἐκεῖθεν, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶ, καὶ αὖθις ἀναλαμβανόμεθα, κἀντεῦθεν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταστοιχειούμεθα, καὶ τοιοῦτοι γινόμεθα πάλιν, οἵοίπερ ἦ πρότερον ἦμεν, τοιοῦτοι ἄφθαρτοι καὶ ἀθάνατοι.

Ἀμφιβάλλειν οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ δίκαιον, ἐγγὺς τῆς μᾶλλον οἱ θεῖοι πατέρες ἐσθ' ἡμῖν ἕτερον ἐπαγγέλλεσθαι λέγοντι ἦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, ἢ ἦ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἦ πεπτωκότων ἐπανάστασιν. καὶ πρόχειρ, εἰ βούλει, πρὸ πάντων ἄλλων τῆς θεοπάτρῳ Ἀναστασίῳ περὶ τούτων ὧν λέγοντι· καὶ ἐποίησε ἦ ἄνθρωπον ὁ Θεός· καὶ ἐποίησε Θεὸς ἐποίησεν αὐτόν. ἄρρεν ποίησεν αὐτὸ, ἁπλῆ, ἄζυγος, ἄφθαρτος· πρὸς ὃν δὴ ποίησιν ἀφορᾷ καὶ ὁ τῆδ σωμάτων ἀνάστασις. καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ὁ ἐν Εὐαγγελίοις τὸ πλανωμένου προβάτου παραβολὴ, καὶ ἡ τῆς ἀπολωλυίης δραχμῆς, αὐτὼ ὑπεμφαίνουσι πάντως τὸν τῶ ἀνθρώπου καὶ πλάνον καὶ ἔκπτωσιν, καὶ τὸν εἰς τὸ πάλιν ἐπιστροφὸν καὶ ἀνάκλησιν. ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐξ οὐρανὸς ἦλθε Θεὸς, καταβῆναι, καὶ ἄνθρωπος γένηται, ἵνα τὸν ἐκπεσόντας ἡμᾶς ἐπὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ πρώτιλον ἐπανακάγῃ τιμὴν. καὶ γὰρ εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ἐπιστρέψας ὁ ἄσωτος ἤκουσεν· ἐνδύσατε αὐτὸν τὴν πρώτιλον στολήν. εἰ δὲ καὶ λέγουσί τινες, πλασθῆναι μὲν ἀθάνατον ὑπὸ Θεοῦ τὸν Ἀδὰμ, δυνάμει δὲ θνητὸν εἶναι, τοῦτο δυνάσθαι θνητὸν περιποιῆσαι αὐτὸν, εἰγε μὴ φύλαξ ἔσεται τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς· διχόμεθα μὲν ἦ λόγον αὐτῶν, ἀπαράδεκτος γὰρ εἶναι δοκεῖ, καὶ μάλιστα τοῖς μὴ θέλουσι ἦ τῇ ἁγίων πατέρων ὑμνῳδάσειν γραφαῖς. πάσχειν δὲ ἄλλος αὐτὸν, τοῦτον εἰ φύσιν τινὰ φασιμῇ πάθει πρὸ τῆς παραβάσεως ὑποκεῖσθαι, ὡδαμοῦ τοῦτο ἀποδεχόμεθα. πῶς γάρ, εἰγε τινὰ τῇ ἁγίων πατέρων τοιοῦτόν τι περὶ τὸ πρώτιν ἀνθρώπου διῆλθοντα εὑρήσομεν; μᾶλλον μὲν οὖν ἀπαθῆ λέγουσι τὸν τοιοῦτον εἶναι, καὶ σωματικῶν πασῶν ὑπέρτερον ἀναγκῶν.

Αὐτί-

Αντίκα δὲ ὁ θεόπνευς Ιωάννης Δαμασκηνὸς ἄνθρωπον ἔλεγε. πεῖνα δὲ καὶ δίψα, κόπος καὶ ὕπνος καὶ ἱδρὼς, ὡς ὁ θεῖος ὕπνος ἀνὴρ ἐν ἐξιστορῶν πατρῶν ἀναλαίφ αὐτῶ λόγω ὑφῆνας, μετὰ δὲ παράβασιν εἰς δὲ ἀνθρώπινον βίον εἰσέλθοντας. ἀλλὰ καὶ ὁ Σιναΐτης θεῖος Ἀναστάσιος ἐν τῇ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτῶ, τὰ ἀδιάβλητα παθήματα τῆς τῆς κακίας εἰσόδῳ συμπαρακολουθῆσαι ἡμῖν ἔλεγεν, ἐν τῇ τῶ δερματίνου χιτῶνος περιβολῇ. ὑδὲ δὲ συμπεφυκὼς ἦν τῇ λογικῇ φύσει καθὰ ἕκ τινες ἀλόγως ἐγένοντο. ἀλλ' ὕστερον ἐπιτίθει, κολάζων ἐκεῖνον τὸν ἐν τιμῇ μὲν ὄντα, μὴ σωφρονοῦντα δὲ· πρὸ τῶν εἰς ὑπόμνησιν ἄγων ὧν ἐξέπεσεν ἀγαθῶν. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσῆς τῶν γλωττων Ιωάννης τὸ τῶ φρόνου πλεῖστον ἀπαθὲς, ἔλεγεν. ἐκεῖνόν μοι μακαρίσατε ὑπερβολῶ, πῶς ἀνώτερα πάντων τῆ σωματικῶν οἱ πρωτόπλαστοι ἦσαν· πῶς καθάπερ ἡ οὐρανὸν, ὕπο δὲ γῆν φύσιν, καὶ ἐν σώματι τυγχάνοντες, τὰ τῆ ἀσωμάτων οὐκ ὑπέμενον. ὑπὸ δὲ ςέγης, ὑπὸ ὑμόφου, οὔτε ἱματίων, ὑπὸ ἄλλου ὑδενὸς τῆ τοιούτων ἐδέοντο. ἀλλὰ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ὑπαλλάμματος καὶ περιβλήματος μὴ δεῖσθαι λέγων τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄνθρωπον, τὰ αὐτὰ τῆ χρυσορρήμονι πάντως ὑφῆνε. σῶμα δὲ μετὰ ῥυπαρῶν ὑποπίπτον, μᾶλλ θάλψαντα. εἰ δὲ ὑλώκει τοιοῦτόν τι πάθος αὐτὸ, καὶ σπερμάτως ἂν ἐξ ἀνάγκης καὶ περιβλήματος ἐπιδεῖς λῶ, ὡς ἂν αὐτὸν πάσχειν φῶμεν κατά τι ὁ θεῖος ὕπνος ἀνήρ. ἐγὼ καὶ μᾶλλον ἡ παχυτέραν σάρκα καὶ θνητὴν, ἀφ' ἧς ἄρα ἕκ τὸ πάσχειν ἡμῖν, ἐν τῇ τῶ δερματίνου χιτῶνος περιβολῇ τὸν Ἀδὰμ ἐνδύσασθαι ἔλεγεν. ἔδειξε δὲ ἐντεῦθεν, ἅτε πρὸ ἡ τοιαύτης περιβολῆς ἀπαθὴς ὁ ἄνθρωπος λῶ, ἅτε δὲ σάρκα λεπτοτέραν ἐνδεδυμένος, ἀθάνατόν τι καὶ ἄφθαρτον. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις τοῖς λέξεσι χαλεπαίνει ὁ χρυσορρήμων ὁ γὰρ δὲ ὁ χρυσορρήμων Ιωάννης, πάσης ἀπάλλακτο τὸ σῶμα ἐκεῖνο φθορᾶς. ἐφ' ᾧ καὶ ἄφθαρτον αὐτὸ διαιωνίζολογος ἐκάλεσεν. εἰ δὲ ἄφθαρτος, ὕδηλον ὅτι καὶ ἀθάνατον λῶ. εἰ δὲ ὑπάγεσθαι εἰώθασι καὶ νόσοι καὶ θάνατοι ἐκ τῆ πλουσίας καὶ ἐλλείψεως τῶν πατέρων χυμῶν, καθὰ δὴ τῆ Χρυσορρήμονι δοκεῖ, τὸ δὲ γε σῶμα τῶ Ἀδὰμ ἐν ἀπαθείᾳ ἦν, καὶ σαφῶς εἶχον οὕτω. ὑδὲ δὲ ἀλλοιώσιν ὑδίζετο τινὰ παραπλησίας ἡμῖν, ἅτε δὲ παθῶν πασῶν ὑπέρτερον ὄν. φαίνεται πάντως ὅτι καὶ ἀθανασίας ὑπῆρχε μέτοχον, ὡς ὁ λόγος ὕδη φθάσας ἐδήλωσεν. Οτι δὲ φυσικῶν παθῶν ἀνώτερος ὁ ἄνθρωπος λῶ ἐν ἐκείνῳ τῇ καιρῷ, καὶ ὁ μέγας ἔδειξε Βασίλειος ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτῶ κεῖται δήλων ὑποτί. ὥσπερ οὖν ἦμεν ἐν τῇ παραδείσῳ τῆς ζωῆς, ὡς ἂν ἐπιοίας ἕ μόχθω γεωργοῦ προσηλάθημεν. οὕτως οὖν ἦμεν ἐν ἀπαθείᾳ κατὰ τὸ πρὸ τῶ παραπτώματος ἐν τῇ δημιουργίᾳ χάεσμα, οὐδενὸς ἂν ἦν ἐξ ἐπιτειμῆς πρὸς παραμυθίαν ἐχρήζομεν. ὥσπερ οὖν ἐν τῇ δημιουργίᾳ χάεσμα εἶχε πρὸ τῶ παραπτώματος ἀπαθείας ὁ ἄνθρωπος . . . . . ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Μάξιμος τὰ πάθη πάντα,

A Primam divinus vir Joannes ille Damaſcenus, hominem ante lapſum dicit ab adfectionibus univerſis immunitate ſumma præditum fuiſſe. Nam fames, ſitis, fatigatio, ſomnus & fudor, quemadmodum tradit idem capite LXV, poſt tranſgreſſionem primum vitam humanam invaſerunt. Præter hunc Anaſtaſius Sinaites in oratione ſua de reſurrectione, has expertes vitii, quæque vituperari non mereotur adfectiones, una cum peccato exortas in nobis una cum pelliceæ tunicæ amictu dicit. Etenim illa naturæ rationis participi, tamquam brutis animalibus, naturaliter non adhærebat: ſed deinceps acceſſit, ut ei pœnæ loco foret, qui quum eſſet in honore, animum tamen non advertit: quo per ipſam ſcilicet admoneretur, quibus bonis excidiſſet. *Joannes Damaſcenus.* *Edit. Pariſ. pag. 94.* *Anaſtaſius Sinaites.*

B Joannes item Chryſoſtomus oſtendens hominem primum expertem adfectionum fuiſſe, verbis hiſce utitur: Conſidera mihi beatitatis abundantiam, quo pacto ſupra res corporeas omnes poſiti fuerint homines illi principe loco formati a Deo: quo pacto terram ſic incoluerint, ac ſi cælum incolerent, quo pacto in corporibus exiſtentes, quæ propria corporum ſunt non pertulerint. Nec enim vel tecto vel lxqueari, vel indumentis, vel alia quapiam tali re indigebant. Conſimiliter Gregorius ille Theologus hominem primum nec tegumento, nec veſtitu indiguiſſe dicit. Habebat enim corpus, quod neque ſtigori, nec æſtui foret obnoxium: quippe ſi ejuſmodi *Chryſoſtomus.* *Gregorius Nazianzenus.*

C quæpiam adfectio læſiſſet ipſum, etiam neceſſario tam tegumento, quam veſtitu indiguiſſet. de quo colligitur, divinum hunc virum exiſtimaſſe, nihil omnino tale ullo pacto corpus illud hominis primi perpeſſum eſſe. Imo tradit idem, Adamum carnem hanc craſſiorem & morti obnoxiam, a qua ipſa proficiſcuntur hujuſmodi adfectiones, una cum amictu pelliceæ tunicæ induiſſe. Quo indicare voluit, ante amictum ejuſmodi, fuiſſe hominem adfectionum expertem: ut qui carne ſubtiliore, immortali, & incotruptibili prius indutus eſſet. quæ voces exhibere tibi moleſtiæ nihil debent. Nam de Chryſoſtomi ſententia, corpus illud ab ioretica erat immune: quam ob cauſam merito incotruptibile dicitur. Quod ſi erat incotruptibile, planum eſt,

D etiam immortale fuiſſe. Nam quum morbi atque mortes tam ex abundantia, quam defectu quarnor humorum oriri conſueverint, adſentiente nobis in hoc ipſo etiam Chryſoſtomo; & vero corpus Adami expers adfectionum fuerit, eodem modo ſcilicet adfectum perpetuo: (non enim mutationem illam admittebat, quod in nobis uſuvenire cernimus, tamquam ſupra omnes adfectiones poſitum) perſpicuam prorſus eſt, etiam particeps immortalitatis fuiſſe, quemadmodum jam multoties eſt iodicatum. Et fuiſſe hominem id temporis ſupra omnes adfectiones poſitum, magnus ille Baſilius in Aſceticis ſuis oſtendit, ubi ad verbum hæc exſtant: Quemadmodum ſi eſſemus in paradiſo deliciarum, non *Baſilius.* *pag. 95.*

E vel conſiderationc vel labore agriculturonis indigeremus. ita ſi eſſemus in ſtatu adfectionum experte, ſecundum illam gratiam, quæ nobis erat ante lapſum in creatione conceſſa, nihil arte medica noſtrum ad uſum egeremus. Quod ſi ergo gratiam hanc ante lapſum in creatione habuit homo, quo tandem ore dicemus, eum ulli adfectioni naturali obnoxium id temporis fuiſſe, quum prorſus expers adfectionum foret? Quinetiam magnus ille Maximus *Maximi locus.*

adfectiones haſce, mœſtitiam, voluptatem, appetitum, aliaſque tales, quæ hodie inſunt humanæ naturæ, de ſorte brutorum in hominem translata eſſe dicit. Poſtea quam enim condemnatus eſt, ut ortu brutis jumentis conſimilis ſit, neceſſario quoque rales adfectiones inde nactus eſt. Non enim illæ prius eraot in homine conditæ, quemadmodum divinus hic vir in iis, quæ ad Thalaſſium ſcripſit, inquit: ſed propter amiſſionem perfectionis furtim reluc Ingreſſæ ſuot, parti naturæ ooſtræ magis aliquanto brutæ adhærescentes. Quæ quum ita ſint, qui dicemus, in ipſa perfectionem primum illum hominem hujuſmodi quidquam perpeſſum eſſe? Quapropter multis jam demooſtratum eſt, ante tranſgreſſionem nulli prorſus adfectioni naturali hominem obnoaium fuiſſe, at qoi conceſſæ per gratiam Immortalitatis minime fuerit expers. Quo poſito, qui pati vel adſici potuit? Nam ſi paſſus eſt, etiam neceſſario oaturam mortalem ac ioteritui obnoxiam habebat.

Enim vero ne hac in parte ſic ſentiamus, non modo ſanctorum hominum a nobis Indicatorum cœtus vetat, ſed etiam Synodus illa, quæ Carthagine convenit. Ejus enim hæc verba ſunt, canone cra: Si quis dicit, Adamum a Deo conditum eſſe mortalem, ac non poſt peccatum prolapſum eſſe in intetitum, caſecrabilis eſto. Quo fit, ut minime mihi vel conrenire, vel pium eſſe rideatur, ad cõvelleudam hanc ſententiam Gregorii Theologi verba prodacere. Quamquam enim is dicere videtur, hominem illum principem fuiſſe terreoum corpore, cæleſtem animo: caducum paritet, & immortalem: adſpectabilem, & invellectilem: medium inter magnitadinem & humilitatem: eumdem tam ſpiritum, quam carnem ſpiritum propter gratiam, carnem ob ſuperbiam: illud quidem ut maneat, ſuumque beneſactorem celebret: hoc vero ut patiatur, ac patiens commoneſiat, propterque magnitudinem arrogantes ſibi placens caſtigetur ac erudiatur: non tamen ita nos ſtatuendum eſſe ceoſemus, quando divina iſtæc verba nequaquam debere primum ad hominem referri eaiſtimamus. qui enim hoc faciamus? quum Theologum ipſum alibi audiamus ad verbum ita loqoeutem: Quandoquidem ob invidiam diaboli mora ingreſſa eſt mundum, hominemque dolo circumſcripſit: idcirco Deus homo factus paſſione noſtra rexatur & adficitur. Quæ ſane verba conſiderari attente cupio. Nam ſi mors (uti noſter hic Theologus ioquitur) hominem dolo circumſcripſit atque ſurripuit, omnino paret eaiſtimaſſe divinum hunc virum ante fraudem illam corporis etiam tatione bominem immortalem fuiſſe. Quod ſi demus, quo tandem pacto dixit: Ut patiatur, & patiens commoneſiat, propterque magnitudinem arrogantes ſibi placens caſtigetur ac erudiatur? Quippe quod eſt immortale, nequaquam ſic comparatum eſt, ut ullo modo pati poſſit. Quid multis verbis opus eſt? ſi paſſionibus homo fuit ante peccatum nhnoxius, etiam neceſſario ſequitur eum fuiſſe fluaum & caducum: ſi fluaus eraç, perſpicue patet mortalem quoque fuiſſe: ſi erat mortalis ab laicio, reſtat interitum atque mortem ea inobedientia non eſſe ortam. Id vero, mea quidem opinione, nemo rationis compos dixerit: quando ſic ſentientes indicata Synodus eaſecrationi ſubjicit. Quod ſi Gregorius Adamum ante tranſgreſſionem putabat caducum fuiſſe, qui ſit ut ei deinceps mortem lucri cujuſdam inſtar acceſſiſſe dicat? ſic e-

Concilii Carthaginenſis verba.

Exſtat locus in narratione de Chriſti nativitate.

Edit Pariſ. pag. 96.

A λύπῃ, ἡδονῇ, ἐπιθυμίαν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐφύσισε τίμιον, ἐκ τῆς τ' ἀλόγων ἴλιγε μοίρας ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον εἰσδραμεῖν. ἐπειδὴ γὰρ ὁμοιωθῆναι κατεδικάσθη τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσι καὶ γέγονεν, ἐκεῖθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ πάθη ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἐπεσύρατο. ἀδὴ γὰρ προηγουμένως συμπεπλέχθαι ταῦτα τῇ ἀνθρώπῳ, καθὼς ὁ θεῖος ὗτος ἀνὴρ ἐν τοῖς πρὸς Θαλάσσιον ἴλεγεν. ἐξ δὲ τἀν τῆς τελειότητι πάγιον ὅλως τὸν πρῶτον ἐκεῖνον ἄνθρωπον; δίδεται ἐῶν ἐκ πολλῶν, ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως εἰμήτινι φυσικῷ οὐκ ἐπάσετο πάθει ὁ ἄνθρωπος, ἅπ δὲ τῆς ἀσπ χάριτος ἀθανασίας ὡς ἀμοιρῶν. εἰ δὲ τοῦτο, πῶς ἐπαθεν; εἰ γὰρ ἔπαθεν, καὶ θνητὸς ἂν ἐξ ἀνάγκης φύσεως ἦν καὶ φθαρτός. Αλλ' ἡμᾶς οὕτω φρονεῖν ἐπὶ τούτοις ἀωλύει μὲν ἡ ἁ ἁγία τῶν ἁγίων χορός.

Καλύει δὲ πλέον καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ συνᾶσα συνόδος ἐν ἑκατοστῷ ἑνάτῃ κανόνι αὐτῆς οὕτω λέγουσα. Εἴτις λέγει τὸν Ἀδὰμ θνητὸν πλαθῆναι παρὰ Θεοῦ, καὶ μὴ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐλθεῖν εἰς φθοράν, ἄτιμο ἀνάθεμα. τοῦτο τοι καὶ παράγειν ἐνταῦθα τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὐκ ἀφῆκεν ὑμῖν νῦν ὅσιον ἦγηται. εἰ γὰρ καὶ λέγειν ἔσικε τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄνθρωπον ἐπίγειον εἶναι τὸ σῶμα, καὶ ἀυφάιτον τὴν ψυχὴν, ἀφόσαιρον ὁμοίως καὶ ἀθάνατον, ἑρατὸν καὶ τοιμῆτον, μέσον μεγέθους, καὶ πατεινότητος, πνεῦμα καὶ σάρκα τὸν αὐτὸν· τὸ μὲν ἵνα μέγη καὶ δοξάζῃ τὸν ἐυεργέτην· τὸ δὲ, ἵνα πάχῃ, καὶ πάχων ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδεύηται τῆ μιγέθει φιλοτιμούμενος. ἀλλ' οὐκ οὕτω δοκεῖ περὶ τούτου καὶ ἡμῖν. ὅτι μηδὲ τὰ θεῖα ταῦτα ῥητὰ τοῦ πρώτου χάειν ἀνθρώπου λελίχθαι νομίζομεν. πῶς γὰρ, ἐγὼ καὶ μᾶλλον αὐτῷ τῷ Θεολόγου λέγοντες ἀλλαχοῦ ἀατὰ λέξιν οὕτως ἀκούσαιμι; ἐπεὶ δὲ φθόνῳ τῷ διβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ ὑφέλε δι' τῆς ἀπάτης τὸν ἄνθρωπον, δι' οὗτον τῆ ἡμετέρῳ πάθει θεὸς γενόμενος ἄνθρωπος. ἀλλὰ προσίχων ἐνταῦθα παραλαβῶ. εἰ γὰρ ὑφέλε τὸν ἄνθρωπον, ὡς ὁ Θεολόγος φησὶ, δι' τῆς ἀπάτης ὁ θάνατος, φαίνεται πάντως ὅτι πρὸ τῆς ἀπάτης ἀθάνατον εἶχε ἀατὰ τὸ σῶμα τὸν ἄνθρωπον ὁ θεῖος ὗτος ἀνήρ. Εἰ δὲ τοῦτο, πῶς ἔλιγεν; ἵνα πάχῃ, καὶ πάχων ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδεύεται; τὸ γὰρ ἀθάνατον οὐφ δύτινι δράκῃ πάχειν οὐ πέφυκε. καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ἐγὼ καὶ πάθεσιν ὑπέιαντα πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος, καὶ ῥᾳστὸς ἐξ ἀνάγκας ὦν. εἰ δὲ ῥᾳστὸς ἐκεῖνος, δῆλον ὅτι καὶ θνητός. εἰ δὲ θνητὸς ἀπ' ἀρχῆς ὦν, ὁ δι' παρακοῆς λοιπὸν ἦ, τε φθορὰ καὶ ὁ θάνατος. ἀλλ' οὐκ ἂν, ὡς οἶμαι, τῶν ἐπεσ τις λογισμῶν κύριος ὤν. πῶς δ', ἐγὼ καὶ ἀναθέματι τὸς ὑπὸ φρονοῦντας ὁ ἁγιωθεῖσα ἀαθυποβάλλει ἁγία συνόδος; ἄλλως τε εἰ πρόσαιρον εἶναι πρὸ τῆς παραβάσεως ἦτο τὸν Ἀδὰμ, πῶς αὐτὸν ἐπὶ μέρει λα-

βεῖν ἔλεγε τὸν θάνατον ὕστερον; ἵνα δὴ μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον ᾖ, ἢ κατὰ φησι θεολόγος τὸν Ἀδὰμ συγχωρηθῆναι πεσεῖν. ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἀφορμὰς λαβεῖν. φύσεται δὲ ὅτι πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἀθάνατος ἦν. ἐπεὶ πῶς ἀθάνατον ἐμέλλε μένειν τὸ κακὸν, εἰ μηχανὴ μὴ ἦν ἐκεῖθεν ὁ ἄνθρωπος ἀθανασίᾳ συζῆν ἐμέλλε, καθὰ δὴ καὶ τὸ πρότερον; συγκεχώρηται λοιπὸν ὁ ἀθάνατος, ὡς ἤδη προείρηται, θανάτῳ περιπεσεῖν, ἵνα μὴ ἀθάνατον ᾖ τὸ κακόν. ὃ δὴ καὶ κίρδος ὁ θεολόγος ἐκάλεσεν. ἀλλὰ μὴ δυσχεράνητε τῷ ὀνόματι. εἰ δὴ θνητὸς ὁ Ἀδὰμ καὶ πρὸ τῆς παραβάσεως ἦν, θνητὸς δὴ καὶ μετὰ τὴν παράβασιν, πότε λοιπὸν ἐδίξατο τῷ θανάτῳ τὸ ἀπαθὲς; πότε δὲ καὶ τὰς δερματίνους ἐμφιάσατο χιτῶνας; δῆλον δὲ ὅτι περὶ τῆς κοινῆς τῇ ἀνθρώπων φύσεως ὁ λόγος ποιούμενος, τῇ σώματι μὲν ἔλεγε φθαρτὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀθάνατον δὲ τῇ ψυχῇ. καὶ δὴ τοῦτο καὶ παχεῖαν αὐτὸν ἔλεγε κεκτῆσθαι ὑπομονήν, καὶ παιδεύσεως. ἐπεὶ πῶς ἂν ὑπέπιπτε πάθεσι τὸ σῶμα ἐκεῖνο, τὸ μὴ διάφθορον ἐπικαλύμματος; ἀφίτιῶδες ἀπαθὲς γνωρίζομεν. ἀντιλέγειν δὲν ἐπὶ πλέον οὐκ ἔλεγον. εἰ δὴ φθαρτὸς ἦν ὁ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς, εἰ πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὑπῆρχε θνητὸς, οὐκ ἂν ὁ μέγας Παῦλος ἔλεγεν· ὀφθεὶς τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος. ἐδείξει δὲ ἐντεῦθεν, ὅτι πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἀθάνατος ἦν. εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ πασῶν λοιπὸν σωματικῶν ἀναγκῶν ὁ πανσοφὸς ὑπέμενε.

Ὡς εἶναι δῆλον ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ βρώσεως αἰθητῆς ἄμοιρος ἦν ὁ ἄνθρωπος ἀπ' ἀρχῆς. εἰ δὲ καὶ πάσης τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ φυτῆς εἶδεν ἐπέτρεψε τῷ Ἀδὰμ ὁ Θεός. ἀλλ' ὁμοίως ἔκεισε καὶ βρώσις ἦν αἰσθητὴ καὶ ῥαδιά. καὶ τοῦτο φανερὸν ὁ λόγος ἀναδιπλάσιος δίξει σου. ἢ γὰρ, ὡς ὁ μέγας φησὶ πρὸς Ἀντίοχον Ἀθανάσιος, ἀφθαρτὰ ἦσι τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ φυτὰ, καὶ πῶς οὐδοῦσιν ἐτέμνοντο; πῶς ἐβιβρώσκοντο; τὰ γὰρ ἄφθαρτον ὕτε τμητὰ πέφυκεν, οὔτε βιβρώσκεσθαι. ἢ φθαρτὰ ἐν τῷ παραδείσῳ, καθά τινες ὑποπτεύουσι, καὶ πῶς αὐτὰ ξοφλῶ ὁ Ἀδὰμ ἐπιεῖν; δόπτεται ἐπὶ πᾶσι ἀπόκρισιν. ἢ γὰρ τὸ φθορὰν αὐτῷ τλωπαῦτα σῶμα διαπτόμενον ἐδ, ἄπ φθορᾶ καὶ ῥύσει ὑποκείμενον, καὶ πεινᾶν ἐξ ἀνάγκης ἐδ. ἢ ἀδιάπτδοτον ἦμεν; ὡς ἄφθαρτον ὑπάρχον καὶ ἄφθαρτον. καὶ τί τὸ καπνογαύζει αὐτὸ αἰθητῆς ἅπτεσθαι βρώσεως; ἀλλ' ἔχοιεν ἂν τι ἃ λέγειν.

. . . . . .

Ora λοιπὸν τοιαυτὶ χῶς.

καὶ μὴ τοῖς ἔνδον κρινεῖτε ὠμοτκμένοις, καὶ ἄλλα τὰ διηγημένους ἀπειρεκτίπως ὑπάρονγα σαις ἀκοαῖς. ὑποτρίφου δὲ μᾶλλον αὐτὰ, καὶ οὐδὲν ἡγῦ, καὶ ὑπάρξετε, καθὰ δὴ καὶ ὀλίγου καὶ ἡμεῖς ὑποπεπαικμεν. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ εὑρομεν καὶ ἀνέγνωμεν, καὶ μετὰ τῆ μύθων ὑπάξαμεν. εἶγε καὶ μᾶλλον ἕτερα δὲ ἕτερον ἀ ἁγία πολλάκις

Glyca Annal.

nim loquitur: Ne malum perpetuum fuiret, Adamo Deus conceſſit, ut per mortem extingueretur. Quæ ipſa quoque verba conſiderati attentius merentur. Nam ea eis apparet, fuiſſe hominem ante peccatum immortalem. Qui enim malum perpetuum ſocium erat, ſi homo poſt deceptionem non eodem modò, quo prius, victurus eſſet in immortalitate: Itaque permittitur immortalis, ceu jam ante diximus, ut per mortem interiret, ne malum perpetuum foret: quod ipſum Gregorius etiam luctum appelliavit. Nolim vero te hac diſputatione perturbari. Nam ſi Adamus eam ante tranſgreſſionem, quam poſt eam mortalis erat: quando tandem ſupplicio mortis eſt adfectus? quando pelliceas illas tunicas indui? Quapropter intelligi non obſcure poteſt, Gregorium de communi hominum natura diſſerentem, dixiſſe hominem corpore caducum, animo immortalem eſſe. Nam eo reſpiciens, ait ipſum pari commonefactionis caſtigationiſque cauſſa. Cæterorqui vero qui paſſionibus obnoxium eſſe corpus illud potuiſſet, quod tegumento veſtituque nullo indigebat? hoc ipſo nobis argumentum ſuppeditante, quod paſſionum expers fuerit. Itaque non convenit hac in parte quemquam nobis diſſentiri. Si enim caducus fuiſſet ab initio, ſi ante peccatum mortalis: non eximius ille Paulus mortem eſſe peccati ſtipendium diciſſet: quibus verbis ſignificavit, hominem ante peccatum fuiſſe immortalem. Quod ſi verum eſſe concedimus, ſequitur eumdem omnibus corporeis neceſſitatibus ſuperiorem exiſtiſſe.

Rom. 6. 23. Edit Pariſ. pag. 97.

De quo porro colligitur, hominem ab initio cibum ſenſilem non deguſtaſſe. Quamquam enim Deus Adamo poteſtatem in paradiſi quaslibet arbores largitus eſt: non rameo inde ſequitur, eſum iſtic ſenſilem ac fluxum fuiſſe, quemadmodum tibi clarius indicabitur, ubi nonnihil progreſſa fuerit oratio. Nam uti magnus ille Athanaſius ad Antiochum diſſerit, vel interitus expertes putati debent arborum paradiſi fructus: & quo pacto dentibus ſecabantur? qui comedebantur? quum res interitus expers neque dividi, neque comedi poſſit: vel interitui obnoxii, quemadmodum nonnulli exiſtimant: & qui Adamus eos pro nutrimento oſurpabat? Ad hæc nobis reſpondeant. Quippe corpus illud, quod tunc habebat, vel erat perſpirabile, tamquam interitui ac fluxioni ſubjectum, ideoque neceſſario eſuriebat: vel non perſpirabile manebat, tamquam fluxionis & interitus expers. quo conceſſo, quænam urgebat ipſum neceſſitas, ut cibum ſenſilem ſumeret? Eoſmvero nihil hæc habituri ſunt, quod dicant. (Potius eaſtimandum, hominem ad imaginem Dei conditum ſupra corporeas neceſſitates omnes poſitum fuiſſe, quemadmodum Chryſoſtomus loquitur. Nam fames, ſitis, fatigatio, ſomnus, dolor, interitus, ſicut & antea monuimus, poſt tranſgreſſionem hominum vitam occuparunt.)

Cibus hominis ante lapſum qualis fuerit.

Athanaſii locus.

Quamobrem hæc tibi prudenter conſideranda ſunt, nec hinc inde congeſtis, & quævis exponentibus, aures citra judicium adhibendæ: ſed potius ea velut aſperuanda ptoque nihilo ducenda rejicies, quemadmodum & nos paulo ante fecimus. Nam hujuſmodi complura repetta lectaque a nobis inter fabulas retulimus. (quamobrem iſtuc? quod a recta doctrinæ patrum ſententia procul ea recedere judicaremus. Quare noli cibum in paradiſo fluxum eaiſtima-

re, nec ſcriptis adeo jejunis animum adverte) quando litteræ ſacræ ſæpius alia per alia declarant atque docent. Ejus generis ſunt hæ voces: Formavit hominem Deus, ſumpto de terra pulvere. Item illa: Adſtarit in faciem ejus ſpiritum vkalem. Et hæc: Inambulabat a meridie Deus in paradiſo. Nam iſtæc prorſus Deo corporis experti non conveniunt, quæ tamen ita litteræ ſacræ imbecillitati noſtræ ſemet accommodantes, protulerunt. Niſi enim hoc demus, abſurda multa conſequeotur. Nimirum os Deo tribuemus, & manus, & pedes, aliaque talia. Nam ſi manibus carebat, qui fingebat hominem? ſi ore carebat, qui adflabat in faciem ejus? ſi pedibus carebat, cur ajunt litteræ ſacræ in paradiſo eum a meridie inambulaſſe? At enim hæc omnino locum non habent. Num ſacrorum ille patrum cœtus ſupervenit, qui hujuſmodi dicta enatraret, noſque doceret, quo illa pacto ſint accipienda; ne pro arbitrio lubituque noſtro oberrantes, per præcipitia collaberemur, ac procul a via recta deflecteremus.

Gen. 2. 7. Gen. 3. 8.

Edit. Paris. pag. 98.

Sic ergo de arbore cognitionis exiſtimare te par eſt, licet opinionum diverſitas quædam incidat. Divinus quidem ille vir, Iſidorus Peluſienſis, ita de hac re differit. Chriſtus ficum exſecratur, ut Judæis oſtenderet, ſe etiam adhiberi ſupplicio poſſe. Subeſt autem huic rei quædam arcana ratio, quam a ſcribis ſapientiſſimis accepimus: nimirum illud tranſgreſſionis lignum fuiſſe, cujus ſoliis tranſgreſſores pro tegumento utebantur. Hoc lignum benigna quidam ex adfectione Chriſtus exſecrabatur, ne videlicet amplius fructum, qui foret delicti cauſſa, ferret. Joannes autem Damaſcenus, rerum ille divinarum peritiſſimus, cibum paradiſi vocat agnitionem divinam. Largitur enim Deus quidem Adamo poteſtatem in omnes paradiſi arbores: verum non cibi cauſſa, ſed uti hoc modo ad ipſum opificem deduceretur. Quippe de magnitudine ac venuſtate creatorum, ut Sapiens ait, opifex eorum agnoſci conſuevit. Ac vide mihi obſecro, qui divinus hic Joannes dicta de paradiſo accipiat, & quid de iis tradat. Ajunt ſacræ litteræ: omnibus paradiſi arboribus veſceris. Per omnia creata ſcilicet ad me opificem conſcendens, unicumque de omnibus fructum percipies, nimirum me, qui reapte vita ſum. Omnia tibi vitæ fructum proferant, adeoque quod exiſtis nihil eſſe putabis aliud, quam mei fruitionem. Atque hæc illi tradiderunt.

Iſidorus Peluſiota.

Damaſcenus.

Sap. 13. 5.

Nyſſeni autem Gregorii legantur hæc ipſa verba. Lignum illud, de quo ne veſcerentur interdictum erat, nec ficum fuiſſe, quod quidam volunt, nec aliam fructiferam arborem perſuaſi ſamus. Quamquam enim ſpectator ille Dei Moſes de ſenſili cibo hæc loqui videtur, ego tamen dum ſacras litteras audio, non tantum corpoream quamdam eſcam agnoſco: ſed etiam nutrimentum aliud eſſe ſcio; cujus fruitio ſolam ad animam pertinet. Hortatur enim hiſce verbis eſurientes Sapientia: Veſcimini meo pane, vinumque bibite, quod vobis miſcui. Quinetiam Dominus Samaritanorum ſalutem indicans: Cibum, inquit, habeo quo vescar, vobis haud cognitum. Item alibi: Qui ſitit, ad me veniat ac bibat. Quamobrem conſitioni Edenis (quæ vox delicias denotat) convenieas quidam fructus accommodandus eſt, quo paſci hominem non dubitemus: nequaquam vero cogitandam, in paradiſi vita fuiſſe nutrimentum aliquod tranſitorium, quodque per vices ingereretur. Eodem modo divi-

Gregorius Nyſſenus.

Prov. 9. 5.

Jo. 4. 32. Jo. 7. 37.

pag. 99.

A διδάσκει γραφή. ὁποῖον δὲ τὸ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. τὸ τε ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, τό τε παρεμπάτει ὁ Θεὸς ἐν τῷ παραδείσῳ κ) τὸ δειλινόν. ταῦτα μὲν δὴ ἀσωμάτῳ πάντως Θεῷ λέγει δῆλον ὡς ἁγία ταῦτα γραφὴ παῖς ἡμῶν αἰσθήσεως συγκαταβαίνουσα. τὰ δὲ εἰ μὴ τοῦτο δώσομεν, πολλὰ ἡμῖν ἀτοπολογήσει τὰ ἄτοπα. χεῖρα γὰρ αὐτῷ περιθήσομεν, χεῖρας τε κ) πόδας, κ) ἕτερα τοιαῦτα. κ) δὴ εἰ μὴ χεῖρας ἔχει, πῶς ἔπλασε τὸ ἄνθρωπον; εἰ μὴ στόμα ἔχει, πῶς ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ; εἰ μὴ πόδας ἔχει, πῶς ἡ γραφὴ λέγει, περιπατεῖν αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ κ) τὸ δειλινόν; Ἀλλ' ἁπλῶς τοῦτο, ἀτόπων. ἐφθασε γὰρ

B ἡμᾶς ἁγίων πατέρων χορὸς ἐπιθεῖναι τὰ τοιαῦτα θεῖα ῥητὰ, κ) διδάξαι ἡμᾶς, ὅπως ἐπιλαμβάνεσθαι αὐτῶν χρὴ, κ) μὴ τῇ εἰκείᾳ θελήματι παρατρεπόμενος ἅπτεσθαί τι κ) ἀρνεῖσθαι, κ) ἐκ θείας πέρᾳ τινὸς φέρεσθαι.

Οὕτω μὲν οὖν κ) περὶ τοῦ φυτοῦ ἐκείνου, τῆς ξύλου δηλονότι τ γνώσεως, διανοεῖσθαί σε ἄξιον. εἰσὶ κ) ἑτεροῖαι ἐπὶ τούτῳ τινὲς παραμπισχοῦμεν ἀπόκρυφοι. ὁ δὲ Θεόπνευστος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ὧδέ πως περὶ τούτου διῆλθεν. Καταράται μὲν τ συκῆν ὁ Χριστὸς, ἵνα δείξῃ πᾶσι Ἰουδαίοις ἀντὶ C καλλίονα διώκειν. ἔμοιγε δοκεῖ τούτῳ συμπλεῖν λόγος, παραγεγράφθαι σοφῶν εἰς ἡμᾶς ἱστορίας, ὅτι τὸ ξύλον τ παραβάσεως τοῦτο ἦν, ὑφ' οὗ τοὺς φύλλοις οἱ παραβάντες εἰς σκέπην ἐχρήσαντο. κ) καταρᾶται παρὰ Χριστῷ φιλανθρώποις, μηκέτι ἐσεσθαι καρπὸν αὐτὸν ἁμαρτίας. Ὁ δὲ τῶν Θεοπρεπῶς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς βρύων ἐπὶ παραδείσου τ Θείου ὕπνου ἐπίγνωσιν. δίδωσι δὲ ὁ Θεὸς τῇ Ἀδὰμ ἐξουσίαν πάντων τ ἐν τῷ παραδείσῳ φυτῶν, πλὴν ἀβρώτου ἕνεκα, ἀλ' ἵνα πρὸς αὐτὸ ἐντεῦθεν τ δημιουργὸν ἀναγόμενος. ἀπὸ μεγίστης δὲ κ) ἀπλουστάτου, ὡς που φησὶ Σολομών, ὁ δημιουργὸς αὐτῷ ἐπιγινώσκεσθαι εἰώθει. κ) ὅρα πῶς ἐπιλαμβάνει περὶ παραδείσου ὁ θεῖος ἐκεῖνος Ἰωάννης, κ) τί φησιν ἐπ' αὐτοῖς. ἀπὸ παντὸς ξύλου τ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. ἓν πάντων, λέγει, τ κατεμάθομεν ἐμὲ τ ποιητὴν ἁπάντων D βιβάθρου, κ) ἵνα παρὰν τὰ πάντων ἀπολαύσωμεν, ἐμὲ τ ὄντως ζωὴν. πάντα σοι ζωὴ παρέσεται, ἐ τελείαν μὲν δίξιν ποιεῖ τ οἰκείας ὑπάρξεως σώσασιν. κ) ὑπὲρ μὲν ὕπνος.

Ὁ δὲ Θεόπνευστος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὧδέ πως φάσκων δέξασθαι. ὅτι τὸ ἀπογραφόμενον ἐκεῖνο τῷ βρώσει ξύλον ὕπνον ἐστὶν, ὡς νηπίοις φασὶν, ὅτι τ ἀπροβρύου ἕτερον εἶναι πεποιήμεθα. εἰ δὲ κ) περὶ βρώσεως αἰδοῖ ἐστιν ὧδε δοκεῖ λέγειν ὁ Θεόπνευστος Μωσῆς, ἀλλ' ἐγὼ, φησὶ, τ ἁγίας αἰσθήσεως γραφῆς, κ) μόνον σωματικῶν ἐπίσταμαι βρώσιν, ἀλλὰ τινα κ) νοητὴν οἶδα ἔγωγε, ἧς ἀπόλαυσις ἐπὶ μέγιστον τ E ψυχῶν διαβαίνει. φησὶ γοῦν τὸ ἐμὸν ἄρτον, ἀσοφία τῆς πειθοῦσι παρακελεύεται, ἐ πίετε οἶνον ὃν κεκέρασα ὑμῖν. Ἀλλὰ κ) ἡ Κύριος τ Παντοκρατὼρ ὑπισχνεῖται σωτηρίαν ἔλεγε· βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. κ) ἀλλαχοῦ ὁ δεῖπνον ἐρχέσθω πρός με, κ) πινέτω. εἰς ἐμὲ τ φυτείας τῆς ἐν Ἐδὲμ. (τρυφὴ δὲ ἡ Ἐδὲμ ἑρμηνεύεται.) ἄξιον νῦν καιρὸν ἐπισκοπεῖν προκεῖσθαι, κ) ζητεῖσθαι ἐν τούτῳ, μὴ ἀμεριβάλλειν τὸν ἄνθρωπον τ κ) μὴ πάντως νῦν παραδείσῳ, κ) ἐπιρρύπτον πειράσθαι τροφὴν ἐπὶ τῆς τοῦ παραδείσου διαγωγῆς ἐντεῦθεν. οὕτω

μὴ ὅτι γε ὁ θεόπνευς Ἀνασάσιος τοιαῦτ' ἄττα βέλτιστα ἐλεῖ βρῶσιν ἐκείνην, ἣ μᾶλλον αἰθησιλεῖ τε καὶ σαρκικῶν. εἰ δὲ τοιαύτην ἐσήμαινε βρῶσιν τὴν θεῖαν ῥῆσιν, καὶ σαρκικῶς ἀπέθνησκον οἱ πάντες ἐσθιόμενοι, τοιαῦς δ' ὄντας ἁμαρτωλοὺς ἢ ἀρχῆς αὐτίκα δίκαιον θάνατον.

Οὔτω μὲν ὁ θεόλογος Γρηγόριος τὸ φυτὸν ἐκεῖνο, τὸ ξύλον διλοῦτι τῆς γνώσεως, θεωρίαν εἶναι ἔφασκεν, πάσῃ γνῶσιν τελειοτέραν τινά, ἧς ἐπιβαίνειν ἀσφαλὲς τοῖς γε λιχνοτέροις ἦν ἔφασκεν. ἀφίσχε δ' ὅμως. δίδοικα δὲ ἐν πολλῶν, ὅτι βρώσεως αἰθησιλεῖς ἐν τῇ παραδείσῳ ἐκ ἐν ἐδεῖς ὁ Ἀδάμ. ἀθάνατος δὲ ὑπὸ θεοῦ παρεχθεὶς, ἐκ ἐν ἀδεὴς ἐδεῖς. ἐγὼ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; οἰκαθ' ὁμοίωσιν τῶν Ἀγγέλων ἐν τῇ ἀναστάσει ζήσεται ὁ ἄνθρωπος· ἐγὼ ἴσμεν δὲ φασὶ πάντες ὡς Ἀγγέλοι θεῶ. ἀ δὲ πᾶς ἀναστάσως χρεὼς ἰδεῖν ἄλλο ἐστὶν κατά γε τὸς θείους πατέρας, ἀ ἀρχὲς τὸ ἀρχαῖον τῆ πεπτωκότων ἀποκατάστασις. ἔδηλον πάντες ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως ἰσάγγελον εἶχε τὸ ζῶον ὁ Ἀδάμ, μήτε βρώσει, μήτε πόσει, καθάπερ εἴρηται, χρώμενος. ὅτι μηδὲ παρὰ τοῖς Ἀγγέλοις ἀνάγκη τινὶ τοιαύτῃ τροφῆται. μὴ τοίνυν ἐν παραδείσῳ τὸν ἄνθρωπον αἰθησιλεῖς ἐμφορεῖσθαι νόμιζε βρώσεως, ὅτι μηδὲ χρείαν εἶχε πάντως ἐκείνου ἕνεκα γε τοῦ αὐτῷ τελειωθῆναι προσοῦσαν ἀπάθειαν. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ἀμφιβάλλειν ἐκ ἔφημεν. ἐπειδὴ δὲ τὰ φυσικὰ ταῦτα πάθη, φύσις λέγω ἐ δίψα, κόπος, ὕπνος, ἀδυνία, λύπη, ἐγὼ τὰ λοιπά, μετὰ τὴν παράβασιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον εἰσῆλθοσαν, ὡς ἀ λόγος ἅπας φθάσας ἐγνώκειεν, φαίνεται πᾶσιν ὅτι πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἐκ εἶχε τὸ ἀσπαναγκάζον αὐτὸν αἰθησιλεῖς ἅπτεσθαι βρώσεως. ἐγὼ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; εἴ γε τροφῆς ἐν ἐδεὴς ὁ ἄνθρωπος ἀπ' ἀρχῆς, ὡς τινες ὑπελήφασι, καὶ ποτῶν ἂν εἶ ἀναγκῆς ἦν, καὶ ῥηγῶν, καὶ κοιμώμενος. εἰ δὲ τοῦτο ἐκεῖνος ἦν, ἔδηλον πάντας ὅτι θνητὸς ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ φθαρτός. ἀθάνατον δὲ ἀφθαρτον ἥμεῖνον, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶ, τὸν αἰθησιλεῖς βρώσεως ἐν μετουσίᾳ γενόμενον. ἀλλ' ἄφες αὐτὸς. ἡ ἐν ἀναγεγραμμένη ἁγία συνόδος ὕπω περὶ τῶν ἀνθρώπου φρενῶν ἡδέως συγχωρεῖ. δηλοῦσι δὲ ὕπω κατὰ λέξιν. ὅτις λέγει ὁ Ἀδὰμ θνητὸν πλασθῆναι παρὰ θεοῦ, ἐγὼ μὴ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐλθεῖν εἰς φθορὰν, ὕπω ἀνάθεμα. ἐγὼ περὶ μὲν τούτων ὅτως.

Φυτεύσας δὲ ὑμᾶς ἐν παραδείσῳ καὶ τούτου φυτοῦ, ἀφ' ἡ κεκώλυται μὴ φαγεῖν ὁ Ἀδάμ. τίνος ἕνεκα; ὡς ἐντεῦθεν ἐπιγνώσεσθαι τὸν ποιητὴν ἀγαθὸν παροχέα, ἐγὼ ὡς ὑπὸ δικαιοτάτου αὐτὸς ἦς, καθὰ φησιν ὁ τῶν γλώττων χρυσοῦς, ἐγὼ μὴ τοιοῦτον παθεῖν ἐξ ἀπουσίας, ὁποῖον ἔπαθεν ὁ πιστὸν Εὐσταθίου, ἢ δοθέσαν αὐτῷ λαμπρότατα μὴ δικαίως ἐστέρησεν. ἀλλὰ δὴ τίνα τὰ μετὰ ταῦτα; παραβαίνει τὸν ἐντολὴν, ἅπτεται τοῦ φυτοῦ, γυμνοῦται νεκρωθεὶς, φθορᾷ περιπίπτει, τῆ παραδείσου ἐκβάλλεται, γεννᾷ τὸν Κάϊν, τὸν Ἄβελ, ἐγὼ τὸν Σήθ.

Πρόσχε δὲ ἀγαπητὲ, ἐγὼ μὴ συναρπάζῃ τοῖς ὕπω λέγειν. ὑπερβάλλει ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἢ ἐντολὴν τὸ παραβαίνειν, ἐγὼ τὸ παραδείσου νεκρωθῆναι ἐπιπάγειν, τί δίκαιον παράγαγε αὐτόν; ἢ γὰρ ἔδει μὴ παραγαγεῖν αὐτὸν, ἢ παραχθέντα κωλύειν τὸς ἀπηγορεύ-

nus vir Anaſtaſius cibum illum vult intelligi ſimilem fuiſſe, non ſenſilem atque carnalem. Nam ſi cibum ejuſmodi literæ factæ deſignarent, etiam carnaliter primi homines illo deguſtato mortem obiiſſent. At vero mentis ratione quum deliquerint, ideirco mox animæ mortem oppetunt. *Anaſtaſius.*

Eodem modo Gregor. etiam Theologus arborem illam, ſcientiæ videlicet lignum contemplationem aiebat eſſe, hoc eſt, perfectiorem quamdam cognitionem, ad quam contendere velle non tutum eſt iis, quorum cupiditas plus æquo eſt avida. Igitur animadvertas, eſſe probatum complurium auctoritate, non eguiſſe Adamum in paradiſo cibo quodam ſenſili. Quippe quum immortalis a Deo conditus eſſet, rei nullius indigebat. Et quid hæc ego prolixius tracto? Siad Angelorum ſimilitudinem in reſurrectione victuros eſt homo, quemadmodum pericrepitum legimus: Erunt omnes tamquam Angeli Dei: & vero ſi reſurrectionis beneficium de ſententia divinorum patrum nihil eſt aliud, quam lapſorum ad conditionem priſtinam reſtitutio: intelligi perſpicue poteſt Adamum ante tranſgreſſionem vitam angelicæ parem egiſſe, nec cibo nec potu, ceu diximus, uſum, quando quid ejuſmodi nec in Angelis locum habet. Quapropter eam ſtimare noli, hominem in paradiſo ſenſili nutrimento ſe fuciaſſe, quando quidem iſtic eo non indigebat propterea, quod omnis tum adfectionis eſſet expers. Enimvero neminem hac in parte ambigere conveniebat. Nam quum adfectiones illæ naturales, fames inquam, & ſitis, & fatigatio, & ſomnus, & dolor, & mœror, & cæteræ, poſt tranſgreſſionem primum viram humanam invaſerint, ut ſuperiori orazione docuimus: paret omnino, ante peccatum hominem cauſſæ nihil habuiſſe, quæ ipſum ad ſumendum ſenſilem quemdam cibum cogeret. Quid prolixa indicatione opus eſt? Si homo ab initio nutrimenti egebat, de quorumdam opinione: nimirum neceſſario ſequitur, etiam ipſum eſuriſſe, frigus pertuliſſe, dormiiſſe. Si talis erat, manifeſtum eſt etiam ab initio fuiſſe mortalem & interitui obnoxium. Neque enim fieri, quemadmodum Joannes Damaſcenus ait, ut expers interitus maneat, qui cibo ſenſili fruitur. Miſſos igitur illos facies, quando ſuperius indicata Synodus ita nos de homine ſentire non patitur, cujus hæc ad preſſa verba ſunt: Si quis dicit, Adamum a Deo conditum eſſe mortalem, ac non poſt peccatum prolapſum eſſe in interitum, exſecrabilis eſto. Ac de his quidem in hunc modum diſputatum eſto. *Joannes Damaſcenus.*

Cæterum nihilominus ſevit ejuſmodi arborem Deus in paradiſo, de qua veſci Adamum vetuit. Quamobrem iſtuc? ut hinc rectorum bonorum ſuppeditatorem agnoſceret, ſeque Domino ſubjectum ſciret, (libere enim cum Chryſoſtomo loqui) neu quid ei tale accideret, cujuſmodi lapſo Lucifero uſuvenit, qui conceſſam ſibi gloriam ac ſplendorem ferre non potuit. At enim quid ſecundum hæc factum? Mandatum tranſgreditur Adamus, ea arbore decerpit, illico nudus efficitur, interimi ſit obnoxius, paradiſo ejicitur, cum Eva cubat, tres filios gignit, Cainum, Abelem, Sethum. *Edit. Pariſ. pag. 100.* *Chryſoſtomus.* *Lapſus hominis.*

Atque hæc mihi prudenter animum advertito, dilecte fili, neve tranſverſum agi te ab iis patitor, qui hujuſmodi proferunt: Si norat Deus Adamum mandato non paritutum, ideoque paradiſo ejiciendum, quamobrem ipſum condidit? Etenim vel eum condere non debebat, vel prohibere,

ne conditus cibum illum vetitum attingeret. Has opiniones qui ſequuntur, miſſos
a. Nyſſeni locus. facito, ac Gregorii potius Nyſſæ præſuli fidem adhibeto, cujus hæc verba ſunt: Deus ille, qui omnia novit, haud ignorabat, e bono exorbitaturum hominem: neque tamen hoc impedivit. Quemadmodum enim exorbitationem proſpiciebat, ſic & revocationem ejus ad bonum cogitam habebat. Quid ergo? præſtabatne prorſus naturam noſtram in ortum non producere, quando norat hominem Deus a bono abertaturum: an conditum & in morbum prolapſum turſus ad primam gratiam per pœnitentiam revocare? Præferendum omnino hoc alterum, præſertim quum conſtet, Deum voluiſſe ſuæ bonitatis cauſſa genus humanum in ortum producere, quamvis in confeſſo ſit, eum quoque deflexionem hominis a curſu recto prævidiſſe. Quod ſi hanc ob cauſſam homixem condidit, ſequitur de Joannis Damaſceni ſententia, bonitatem divinam a pravitate noſtra victam eſſe. Quippe Deus omnia, quæ facit, bona facit: quum noſtrum quilibet arbitratu & electione propria vel ad bonum, vel ad malum deflectat. Quamquam enim Dominus dicat, Matth. 26. 24. Præſtabat illi homini, non eſſe natum: non tamen hoc ita profert, quaſi proprium opificium vituperet: ſed indicare vult eam vitioſitatem, quæ opificio divino detoceps ipſiuſmet voluntate acceſſit. Quippe in hoc homine propriæ voluntatis nequitia fecerat, ut ei beneficium opificis non proderet.

Licet id etiam in noſtris rebus conſpicere, ac (ſi quidem lubebit) animum exempin, Ex emplum illuſtre. quod indicabimus, advertito. Fac eſſe regem quemdam, qui aliquem e ſubditis beneficentia ſingulari conhonoſtare volens, magiſtratum ei maximum tradat. Ille mox Edit. Pariſ. pag. 1115. ad præfecturæ ſuæ ſublimitatem reſpiciendo, quum ejus molem ſuſtinere nequeat, apud ſemetipſum animo efferri, quiete vivere non poſſe: majora ſe cogitatione concipere, tyrannidem uſurpare, ad defectionem progredi. Quid ſecundum hæc? rea indignari, rem non parum molelte ferre, ſecum ipſe dicere: Quid hoc? itane homo ingratus gloriam, quam a nobis eſt conſequutus, cum infamia emmutavit? Simul eo præditus eſt animo, ut immemorem beneficii perdere nolit: neque tamen uſurpationem tyrannidis omnino negligere poſſit. Quaptopter deſertorem ſuum in poteſtatem tedigit, dignitate ſpoliat, pœnis gravibus ſubjicit. Nonnumquam & vitam ei adimit. Ejuſmodi homini expediat, magiſtratum potius a rege non accepiſſe: quam inſania propria talibus ſe malis & periculis exponere.

Fac igitur conſiderare agas, dilecte fili, nec abripi te cum illis parere, qui conſilia divina curioſe perſcrutari conantur. Nam Dei beneficentia nequaquam mala nobis conciliat, ſed omnino ſcordia noſtra, ſpomaneaque ad vitium inclinatio. Nec conveniebat Deum hominem impedire, quum veſci de arbore conabatur. Cur enim id faceret, qui hominem libertate voluntatis præditum creaverat? Quippe ſi retrahere decreverat hominem, quamptimum cernetet eum de via tecta deflectere: quanam re vis rationis inditæ homini declarate ſe poruiſſet? qua item libera vnluntaris facultas? præſertim quum naturæ brutæ ſit, ac ratione careutis, præter animi vnluntatem huc & illue circumduci & rranſferri. Conſimiliter ſi homo fuiſſet impeditus, quominus delinqueret: cujus virtuti locus fuiſ-

A μένης ἐκείνης βρώσιως. ἆρις αὐτὸς, εἴγε τὰ τοιαῦτα φρονοῦσι. πειθου δὲ μᾶλλον τῇ θειοτάτῃ Γρηγορίᾳ τῇ Νύσσης οὕτω λέγοντι· ὅτι μὲν ἐκπραπήσεται τὸ ἀγαθὸν τὸ ἀνθρώπινον οὐκ ἠγνόησεν ὁ τὰ πάντα εἰδὼς Θεός. οὐκ ἐκώλυσε δέ. ὥσπερ γὰρ τῷ παρατροπὴν ἐνθέσπατο, ὕτω τῷ ἀνακλησιν αὐτὸ πάλιν τῷ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καπεύσει. τί ἄμεινον ἦν καθόλου μὴ ἀγαγεῖν τὴ φύσιν ἡμῶν εἰς γένεσιν, ἐπειδὴ τὸ καλὸν ἐξημαρτήσθη πρείγμα τὸν ἄνθρωπον, ἢ παρεχθῆναι τῇ γενεσιόσει πάλιν πρὸς τῷ ἐξ ἀρχῆς χάριν ἐξ μετανοίας ἐπανακαλέσασθαι; πάντως τὸ δεύτερον· ἄλλως τε ἐξ τῷ αὐτὸ ἀγαθότητα παραγαγεῖν ὁ Θεὸς ἐβούλετο τὸ ἀνθρώπινον. Ομολογουμένως δὲ προεῖδε, καὶ τὸν γενησομένην αὐτῷ παρατροπήν. ὥσπερ οὖν οὐ παρήγαγε ἐξ τὸ τὸν ἄνθρωπον, ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἡ κακία ἡμῶν, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ιωάννης φησὶ, τὴν ἀγαθότητα τὴ Θεοῦ. πάντα μὲν οὖν καλὰ ποιεῖ ὁ Θεός, ὅσα δὲ καὶ ποιεῖ. σώσας δὲ ἡμῶν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως ἐκκλίνει πρός γε τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν. εἰ γὰρ καὶ συνέφερε τῷ ἀνθρώπῳ εἰ μὴ ἐγεννήθη, φησὶν ὁ Κύριος, ἀλλ οὐ τῶν οἰκείων δημιουργίαν κακίζων ἔλεγεν, ἀλλὰ τὸν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως ἐκτραυσμένην τῷ ατίσματι αὐτῷ κακίαν. ἡ γὰρ τῆς οἰκείας γνώμης ῥαθυμία ἄρχησεν αὐτῷ τῶν τοῦ δημιουργᾶ ἐνεργείων ἐπαίνων.

C Ὥσπερ οὖν καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἔστι ἰδεῖν. Καὶ πρόχεις, εἰ βούλει, τοῖς λειτομένοις. διέρχεσθαι δίλων ὁ βασιλεὺς τῇ ὑπὸ χεῖρα τινα, μεγίσαν αὐτῷ ἐγχειρίζει ἀρχήν. καὶ ὃς αὐτίκα πρὸς τὸ ὕψος ἀπιδὼν τῆς ἀρχῆς, καὶ μὰ δυνάμενος ἑαυτῷ, ἐπαίρεται καθ' ἑαυτὸν, ὠυχῇ καθῆσθαι κατέχεται. φαντάζεται τὰ ὑπὲρ αὐτὸν, τυραννίδι αἴρεται, καὶ εἰς ἀποστασίαν χωρεῖ. τί τὸ ἐπὶ τούτοις; ἀχθεται ὁ βασιλεὺς ὑ μικρὸς ἐπὶ τῇ ἀγαμανεῖ, δυσχεράινει. τί τοῦτο, λέγει πῶς ὁ ἀχάρεστος τὴν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ δόξαν εἰς ἀδοξίαν μεταστρεψε; καὶ θέλει μὲν μὰ καθελεῖν τὸν ἀγνώμονα, καταφρονῆσαι δὲ ἅμως τῆς τυραννίδος οὐ δύναται, χαιρούσαι τὸν ἀποστάτην λοιπὸν, τὸς ἀξίας ἀπαγομένοι τῇ δεμνίαις ὑποβάλλει ποινάς. ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς παρούσης ὑπεξάγει ζωῆς. συνέφερε λοιπὸν αὐτῷ μὰ δίξασθαι παρὰ βασιλέως ἀρχὴν, ὑπὲρ δὲ λυπούσης αὐτὸ τοιαῦτα παθεῖν ἐκτὸς δύνασι.

Πρόσεχε οὖν ἀγαπητὲ, καὶ μὴ συναρπάζῃ τοῖς ἐπιχειροῦσι τὰς θείας οἰκονομίας πολυπραγμονεῖν. ἡ γὰρ ἀ διέργασία τῷ Θεῷ πρέξεως ἡμῖν γίνεται ἢ δεινῶν, ἀλλ' ἡ ῥαθυμία πάντως ἡμῶν, καὶ ἀ κατὰ γνώμην ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁρμή. ἀλλ. οὐδὲ αὐλοῦσι τὸν ἄνθρωπον ἐφιέμεν, ἰώσπερ τὸ φυτὸν ἐπεχείρει φαγεῖν. πῶς γὰρ, ὥσπερ αὐτεξούσιος ἦν; εἰ γὰρ ἀναγκάλλεν ἐμελλε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, ἵνα μὴ τῶν ὡρᾶν τῆς θείας ὁδοῦ πόρρω φερόμενον, πῶς λοιπὸν ἐθεωρεῖτο τὸ φρονὸν αὐτῷ λογικόν; πῶ δὲ τὸ αὐτεξούσιον. εἰ γε τῆς ἀλόγου φύσεως ἦσι τὸ ἀβούλητος φῦς κρείσσε πορεύεσθαι τὴ καὶ μεταφέρεσθαι, ὥσπερ ἐκωλύετο μὴ ἁμαρτάνειν ὁ ἄνθρωπος, πῶ λοιπὸν ἀ ἀρετή; πῶ δὲ ἡ

οἱ ἀφ' ταύτῃ διδόμβοι τέφανοι; καὶ τί δὲ ἡ ὑ βασιλεία τῷ ἀρετῶν ἔπαθλον αὐτῷ φέρεται, εἴγε μὴ σπουδῇ καὶ βίᾳ καὶ ἀγαθῇ προαιρέσει τὸ ἀγαθὸ γένοιτο μέτοχος; ἢ ἴδοι καλύειν αὐτὸν, ἵνα μὴ πῖς ἀλόγοις ὁ λογικὸς ἐναρίθμιος γένηται, ἅτε δὴ μὴ κεκτημένος τλῶ χάριν τῆς αὐτεξουσιότητος.

Κατὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω φησίν. ὁ λέγων, ἵνα τί μὴ κατεσκεύασεν ἀναμαρτήτους ἡμᾶς ὁ Θεός; ἰδοὺ ἕτερον ἢ τλῶ ἄλογον φύσιν τῆς λογικῆς ἀφορμῆς, καὶ τλῶ ἀκίνητον καὶ ἀνόρμητον τῆς προαιρετικῆς καὶ ἐμφάτου. παραχωρεῖται λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ, ἅπτεται τῷ φυτῷ, γυμνοῦται, παραχρῆμα παραδείσου ἐξόριστος γίνεται. τί τὸ ἐπὶ τούτοις; οἱ τῆς ψυχῆς αὐτῆ ἀνοίγονται ὀφθαλμοὶ, ἀφτάδην ὁρᾷ καθαρῶς, οἷον ἀγαθὸν ἦσιν ἡ τῆς ἐντολῆς φυλακὴ, καὶ ὅσον αὖθις κακὸν ἡ ταύτης παράβασις. ὡδὶ δὲ τὸ φυτὸν ἐκεῖνο, καθά φησιν Ἰώσηπος καὶ Νεμέσιος ὁ Ἐμεσίνος ἐπίσκοπος, τοιαύτλω ἔχει φύσιν, ὥστε τοῖς ἀπτομένοις αὐτῆ φρόνησιν ἐνεῖναι τῷ τὸ καλὸν εἰδέναι καὶ πονηρόν. εἰ δὲ ξύλον αὐτὸ γνῶσιν ἡ ἀγία καπνομάζει γραφὴ, ἀλλ' ἡ δὲ τοῦτο καὶ τοιαύτλω αὐτὸ αἰτιᾶσθαι δυνάμεν ἔπεσθε. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸ αὐτῷ γέγονε τῆς ἐντολῆς ἡ παράβασις, καὶ ἐξ ἐκείνου λοιπὸν ἐπεσυλθε τῆς ἁμαρτίας ἡ γνῶσις ἡ αἰσχύνη, δὲ τοῦτο τλῶ ἐπωνυμίαν ταύτλω ἰδίζατο. ἔθος δὲ τῇ ἁγίᾳ γραφῇ ἐκ τῆς συμβαινόντων πραγμάτων ἐπινοεῖσθαι καὶ τὰ ὀνόματα. καὶ ἄκουε τί φησιν ὑπὲρ τούτου ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης. ἐν ἐρήμῳ μία πηγὴ ὕδωρ ἀντιλογίας ἐκάλεσε. οὐχ ὅτι τοιαύτλω εἶχε φύσιν, ὥστε τοῖς ἐξ αὐτῆς ἀρυομένοις εἰς ἀντιλογίας ἀνθρώπους μεταστρέπεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο λέγ, ἡ ὁ αὐτὸς Μωσῆς ἐξ ἐκείνης πλὼν ἀντέπιπτε ἂν τῇ Θεῷ. καθάπερ οὖν ἡ πηγὴ ἐκείνη ἡ παρὰ τλῶ ἐκείνου φύσιν, παρὰ δὲ τλῶ ἐπ' αὐτῇ γενομένλω ἀπειθείαν τῷ λαῷ, ὕδωρ ἀντιλογίας ἐκάλεσε· οὕτω καὶ τὸ φυτὸν ἐκεῖνο τὸ γνωστὸν καλῶ καὶ πονηρὸν, ἡ γνῶσιν εἶχεν, ἀλλ' ὅτι πᾶς ἁμαρτάνων εἰς γνῶσιν ἔρχεται τῶ εἰδέναι ὅτι καλὸν μὲν τὸ ὑπακοὴν, κακὸν δὲ τὸ παραβαίνειν ἐστὶ· ὅθεν καὶ ταύτλω ἐπωνυμίαν, ὡς ἔφαμεν, ἐκ τῶ ἐν αὐτῇ συμβεβηκότων ἔσχεν ὕστερον.

Τῷ Ἀδὰμ δὲ φθορᾷ καὶ θνητότητι παρεπεσούσης μὲν τλῶ παραβάσει, εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς ἓς ἐξ ἡμῶν. φρόνησιν δὲ, ἀγαπητέ. ἄλλοι μὲν εἰρωνικῶς ἔφασαν πρὸς τὸν λόγον εἰπεῖν τὸν Θεόν. Οὐσίωσις γὰρ ἔφατο καὶ ὁ Ἀδὰμ, καὶ ὢν ἀγαθῶν μέτοχος λῶ ἀθλίως ἐξέπεσε, καὶ θνητὸς ὁ ἀθάνατος γέγονε. ἕτεροι δὲ φιλανθρωπικῶς τὸ τοιοῦτον ῥῆμα καὶ τὸ ἴδίωμα τῆς γραφῆς ἐξέλαβον, λέγοντες· ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς ἓς ἐξ ἡμῶν. τουτέστιν, ὀλίγου γενέσθαι ὡς ἐξ ἡμῶν ἄνθρωπος ὅμοιος τῷ Ἀδὰμ. τοῦτο φιλανθρωπικῶς, ὡς ἔφημεν ἄρτι κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς γραφῆς, εἴ τις εἶναι τὰ μέλλοντα γενέσθαι ὡς ἤδη παρόντα, ἢ καὶ γεγονότα ἀφωρίζειν· καθὰ καὶ ἐπὶ τῆς προφήτου ἐφημένου διείρηκεν. μᾶλλον καὶ γὰρ αὐτῆς παραχθείσης λέγει, ὅτι ἐποίησε ἡ ἄνθρωπος. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. εἰ δὲ καθ' ἕτερον τρόπον ὁ θεόπνευστος Ἀναστάσιος τὸ τοιοῦτον ἐκόσμει θεῖον ῥητόν. ἐν γὰρ τῇ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτῆ καὶ πάλιν περὶ πάσης λέγων ἔρημαι. διπλᾶ τίς ἐστι

set reliquus? quis coronis, quæ propter hanc conceduntur? Cur regnum cœleſte homini ceu præmium propoſitum ſit, ſiquidem neceſſe non habet, ut ejus ſtudio ſuo, vi, præclato animi propoſito particeps fiat? Impediendus ſcilicet homo non erat, neque rationis erat compos, brutorum in numerum refertetur, quam libertatis in agendo beneficium poſſideret.

Eandem ſententiam magnus Baſilius verbis hiſce differit: quicumque rogat, cur nos Deus non ita condiderit, ut peccare non poſſemus? is nihil facit aliud, quam quod naturam brutam rationis participi & ex præſcripto virtutis agenti præfere. Quamobrem Adamus arbitrio ſuo relinquitur, arborem attingit, continuo nudus efficitur, deque paradiſo expellitur. Quid inde ſequitur? aperiuntur animi ejus oculi, quo facto quantum bonum eſſe obſervatio mandati perſpicit, quantumque contra malum, ejuſdem violatio. Nec enim arbor illa, quemadmodum Joſephus & Nemeſius antiſtes Emeſenus declarant, ejuſmodi naturam habebat, at ex ſe decerpentibus inderet prudentiam, qua bonum ac malum agnoſcerent. tametſi nimirum literæ ſacræ illam ſcientiæ lignum nuncupant, non idcirco dicendum nobis eſt, talem ei vim adfuiſſe: ſed quia mandati tranſgreſſio in ea facta eſt, de quo conſequuta porro eſt peccati agnitio utque pudor, idcirco nomen hoc meruit. Conſueverunt enim literæ ſacræ de rerum eventis nominu etium indere. Audi quid hac in parte Chryſoſtomus dicat. Unus quidam in ſolitudine fons, adverſationis æqua eſt nuncupata, non quod ejuſmodi naturam haberet, ut ex ſe hauſtientes in mutuas adverſationes excitaret. Nam ſi res ita comparata fuiſſet, etium ipſe Moſes, hauſtu fontis hujus usqu, Deo contradiciſſet. Quemadmodum ergo fons ille non ſua natura, ſed propter diffidentiam popoſi, quam erga Deum decluruverat, adverſationis æqua nuncupatus eſt: ſic & arbor illa cognitionis mali atque boni vocatur, non quod ipſa ſcientiam habuerit, ſed quia quicumque peccat, cognitionem adſequitur intelligendi, quod obtemperare Deo bonum ſit, delinquere malum. Hinc appellationem hanc habuit, ab eventu nimirum poſteſiore.

Cæterum poſteaquam Adamus poſt tranſgreſſionem jam interitui ac mortalituti factus erat obnoxius, ait Deus: En factus eſt Adamus quaſi unus de nobis. Heic unimum, dilecte fili, advertito. Nonnulli tradunt, Deum hæc per irroiam protuliſſe. Quippe Divinitatis deſidetio flagrans Adamus, etiam iis bonis, quorum erat particeps, miſere eaciderat, & immortalis antea, mortalis jam factus erat. Alii dictum intelligi volunt per præceptionem temporis, quæ ſacris literis eſt familiaris. En factus eſt Adamus quaſi unus de nobis, hoc eſt, tandem aliquando de nobis unus homo fiet, Adamo ſimilis. Conſueverunt enim literæ ſactæ peculiari quodammodo eu, quæ futuru ſunt, ſic eſſ. rre, quaſi præſentia ſirent, ut jam accidiſſent. Conſimile quiddam proferti de matre hominum illa primæva videmus. Nam quum ipſa necdum creata ſoret, hæc nihilominus dicuntur: Fecit hominem Deus: quidem marem ac fœminam eos fecit. Divinus autem vir Anaſtaſius dictum hoc ulio quoque ſenſu cepit. Nam in oratione de reſurrectione verba ipſius hæc reperiuntur: Duplex eſt na-

A

B

C

D

E

Edit. Pariſ. pag. 102.

Joſephus & Nemeſius de ſuo ſentiunt.

Chryſoſtomus exemplo rem docuerat

Num. 20. 13.

Prolepſis adſacris literis.

Anaſtaſii locus.

turæ noſtræ ſtructura · prior ad numinis ſimilitudinem conformara , & altera ſexuum diſcrimine diſtincta , quæ quidem opificio noſtro poſtremum acceſſit · Neque tantum hæc Anaſtaſius profert , ſed etiam litteras ſacras allegat , quo doctrinam hanc clariorem efficiat . Sic enim ait: Fecit hominem Deus , & quidem eum ad imaginem Dei fecit. Hæc prima noſtri eſt creatio , ſimplex , uniformis , expers ſocietatis , diſcrimen nullum habens . Quippe ad imaginem Dei fecit eum · Succedit altera formatio: Marem ac fœminam fecit eos. Quæ quidem ita ſe omnino habere , de verbis ipſis eſt perſpicuum . Nam iſtic air numero unitatis , ad imaginem Dei fecit eum : heic vero numerus multitudinis uſurpatur . Conſideres igitur , quod quum litteræ ſacræ prius diaſſent , ad imaginem Dei fecit eum: deinde ſubjeceris , poſt hominis nimirum formationem , Marem ac fœminam fecit eos . quibus verbis clariſſime oſtendit , aliam eſſe formationem illam priorem , aliam hanc poſteriorem . Nam illa dignitatem opificis repræſentat , de qua ſcilicet dicitur , ad imaginem Dei fecit eum : hæc ſexuum diſcrimen denotat , hiſce verbis comprehenſum , Marem ac fœminam fecit eos . Videtur autem hæc oratio parum tolerabilis , ſed ille , qui rationem propriam ſequuntur · Nam cæteris , ſacra Patrum ſcripta perveſtigantibus , omnino digna exiſtimatur , quæ recipi debeat , præſertim quum aperta ſit atque plana · Quid idem Anaſtaſius dicat , audi. Nam hactenus expoſitis , hæc etiam adjecit , pluribus id quod protulerat , declarare volens . Secunda creatio eſt maris ac fœminæ formatio , quæ figmento Dei acceſſit , quod ratione creationis primæ ad imaginem Dei factum erat , nec ſexuum diſcrimen habebat , quando nec in divina illa beataque imagine quid ejuſmodi exiſtit . Quæ quum ita ſint , a ratione non abhorret dicere , Deum ex præſcientia talem ab initio ſtructuram Adamo conceſſiſſe : quum hoc ſexus diſcrimen a ſecunda creatione profectum fuerit , quam neceſſario prioti , eeu dictum eſt , adjecit . Nec anim quid futurum eſſet , ignorabat . Et animum ſi libebat , advertere Joannis Damaſceni de homine primo verbis . Quia Deus futurorum præſcius oorat , hominem mandato non parirarum , ac interitui futurum obnoxium : idcirco fœminam ex eo producit . Adeoque ſi homo rita angelica non eacidiſſet , ſeauum diſcrimen nullum factum fuiſſet : quippe cujus haud eguiſſet ad generis propagationem is , qui ad imaginem Dei factus erat . Nam more Angelorum (ut indicarum eſt ſupra) ſemet amplificaturus fuerat . Sed enim ad inſtitutam otationem redeundum eſt.

Edit. Pariſ. pag. 603.

Joannes Damaſcenus.

A

ἡ τῆς φύσεως ἡμῶν κατασκευὴ, ἣν φησὶ τὸ Θεῖον ὠμοιωμένη, καὶ ἀφῆς ἢ διαφορὰν πάντων τῶν χημάτων διῃρημένη πλάσιν κατασκαδευθεῖσα. καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁγίαν ἐπιφέρει γραφὴν ὁ Θεὸς εἶπε, ὅτι τὸ δόγμα τῶν γινέσθαι σαφίστερον . λέγει γάρ . καὶ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον · κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. πρώτη ποίησις αὕτη , ἁπλῆ , μονότροπος , ἄζυγος , μὰ ἔχουσά τινα διαφοράν. καὶ κατ' εἰκόνα γὰρ Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. δευτέρα δὲ ποίησις ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, θῆλυ ἐκ τῆς χαμάτων αὐτῶν . ἐκεῖ μὲν οὖν εἷς αὐτὸν , κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν . ἐνταῦθα δὲ οὐκέτι αὐτός· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς . πρόσχες. ἐπειδὴ ἁγία γραφὴ προλαβοῦσα εἶπε· κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· εἶτα μετὰ τοῦτο αὖθις δηλαδὴ ποίησιν, ἐπήγαγεν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. ἔδοξεν ἀφορανὲς, ὅτι ἄλλα ποίησις ἐκείνη, καὶ ἑτέρα ποίησις αὕτη. ἀμὴν τὸ μὲν τῆς δημιουργῶ παρεσῶσα φιλότιμον. κατ' εἰκόνα γὰρ Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἀ δὲ ἢ τῆς χημάτων ὑπεμφαίνουσα διαφοράν . ἄρσεν ἢ καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. δοκεῖ μὴν ὧδε ὁ λόγος οὐ πανὶ φορτικὸς , ἀλλὰ τοῖς ἐπομένοις τῇ ἰδίᾳ λογισμῷ . τοῖς δὲ ἐκζητοῦσι τὰς ἱερὰς τῶν πατέρων γραφὰς, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος , ὅτι καὶ σαφὴς ὁ τρόπος ἐστι. καὶ ἄκουε τί φησιν ὁ τῶν Θείων σοφὸς Ἀνασάσιος . τοῖς γὰρ προειρημένοις καὶ πάλιν προσέθηκε, σαφηνίσαι θέλων ἃ πολλῶν τὸ λεγόμενον δέδοκε ἀτόπως ἐχεῖ τῷ τε ἄρρενος , καὶ ἢ θήλυος προκατασκαδευθέντα τῇ πλάσματι , τῇ κατὰ ἢ πρώτην δηλονότι γεγενημένῃ κατ' εἰκόνα Θεοῦ . ἐν ᾗ διαφορὰ χημάτων οὐ λέγει , ὅτι μηδὲ ἐν τῇ Θείᾳ καὶ μακαρίᾳ εἰκόνι τοιοῦτό τι ἐπινοῦνται· οἱ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει , λέγειν ὅτω εὔλογον , ἅτε ἐκ προγεγόνασιν ἀ Θεὸς πιαύτην ἀπ' ἀρχῆς κατασκάλιν δέδωκε τῇ Ἀδάμ, εἶγε τῆς δευτέρας ἐστὶ κτίσεως ἢ πιαύτη τῇ χαμάτων διαφορὰ, λῶ δὲ, ἢ ἀναγκαίως ἐπήγαγε μετὰ ἢ πρώτην , ὡς εἴρηται , ποίησιν. ὧδε γὰρ ἡγοῦσι τὸ συμβησόμενον . Καὶ πρόχις , εἰ βούλει , τῇ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ περὶ τῶ πρώτου ἀνθρώπου λέγοντι. εἰδὼς δὲ ὁ προγνώστης Θεὸς ὅτι ἐκ παραβάσει γενήσεται , καὶ ὅτι φθορᾷ ὑποπεσεῖται, καὶ πῶς παράγει τὸ θῆλυ ἐξ αὐτοῦ . ὡσεὶ εἰ μὴ τὸς ἀγγέλους ἐξέπιπτε βιοτῆς , ἵνα ἂν ἀ τῆς χημάτων αὐτῶν προπατισχύσῃ διαφορὰ , ὅτι μηδὲ χρείαν εἶχε ταύτης ὁ κατ' εἰκόνα γεγενημένος Θεῦ, πρὸς γε τὸν ἐκ διαδοχῆς τῶ γένος σύσασιν ἅτε κατὰ τὰς Ἀγγέλους , ὡς ἂν διείληπται , μᾶλλον πληθύνεσθαι . ἀλλ' ἐπαναλαπτέον αὖ αὖθις ἢ λόγου.

B

C

D

E

DE SERPENTE.

pag. 604.

Gen. 3.14

HÆc eſt illa Dei ad ſerpentem poſt hominis lapſum oratio: In pectus ac ventrem ambulabis . hoc eſt quandoquidem cor decepiſti , & ventri perſuaſiſti , ut cibum illum decerperes , idcirco in pectus ac ventrem ambulabis . Non enim propter ea Deus inambulaturum ventri ſerpentem pronunciat , quaſi priua ille pedes habuiſſes , ut Joſephus & parvus ille de rerum ortu liber ajunt : ſed quia de ſententia Chry-

Parvus Genesis. Joſephus.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΦΕΩΣ.

ΘΕΙΑ μετὰ τὴν παράβασιν πρὸς τὸν ὄφιν ἀπόφασις· ἐπὶ τῇ γαστρὶ καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ . ἐπειδὴ καρδίαν ἐπάπησας , καὶ κοιλίαν ἔπεισας ἅψασθαι βρωμάτων , ἐπὶ τῇ γαστρὶ καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ . ὧδε γὰρ ὡς πόδας ἀκτιμάτου τὸ πρότερον Ἰωσηπός τε φησι καὶ ἃ λεγομένη λεπτὴ γένεσις , ἵνα δυσφαίνεται τὸν ἐπὶ τῇ κοιλίᾳ πτεῖπατον . ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ χρυσορρήμονα Ἰωάν-

Ιωάννου, ἀπὸ τῦ ἀρθίου χάμαι τοιαύτην ἄδειαν ἔχων, ὥστε πρὸς τὸ ὄφις τῇ Εὔᾳ πλησιάσαι, καὶ περὶ τοιούτων ὁμιλεῖν, τῇ γῇ καὶ πάνυ δικαίως ἐπιστρέφεσθαι καὶ τιθασεύειν. εἰ γὰρ καὶ ἄπνους ἐξ ἀρχῆς διεπέπλασο, ἀλλὰ κύκλος τινῶν κάτωθεν ἑλιγμῶν ἐπορθούμενος, τοιαυτομένους τῇς σάθωσιν ἔπεδυσε. διὸ δὴ καὶ ἡ ἁρὶς πολλάκις θυμούμενος ἀείσησιν ἑαυτὸν, καὶ κυκλικῶς ἑλιτάμενος τρέχει. προβὰς δὲ ὅσον δεῦξαι τὴ παλαιᾶ βαδίσματος τῶν μυήμων, πάλιν τῇ τῆς ἀποφάσεως καταβάλλεται νόμῳ. ὅρα δὲ τοιχῶς. Ὅτι τοσοῦτόν ἐφι βαρὺ τὸ τινὰ καθ' ἑαυτὸν ἁμαρτάνειν, ὅσον ἄρα τὸ καὶ ἑτέρους ἐναγεῖν εἰς ἁμαρτίαν. κᾆτα τὸν βαρύτερον ὑπέφη τῆς Εὔας τῶν κόλασιν. ἡ Εὔα πάλιν τῷ Ἀδάμ· ὅτι τὸν Ἀδὰμ ἀπάτησεν ἡ Εὔα, καὶ τῶν Εὔαν ἀδρίς.

Ἀλλ' ἐν τούτοις τοιαῖς μετέχειν ψυχῆς καὶ τὰ ἄλογα οἱ Μανιχαῖοι ἐνόμισαν. εἰ μὲ γὰρ τοῦτο ἦν, ὡς ἐκεῖνοί φασιν, ὡς καὶ ἀνιμώρητον τὸν ὄφιν ὁ Θεὸς, ὡς καὶ ἀρᾶ καθυπέβαλεν. ἀλλ' ὡς ἔστι τοῦτο, ὡς ἔστι. καὶ ἄλλον ἐξ ὧν ἀ προφήτης λέγει Δαβίδ· μὴ γίνεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι συνίσεις. ἄλλως τε εἰ διὰ τὸ τιμωρεῖσθαι τὸν ὄφιν δοκοῦσι, καὶ τὰ ἄλογα τοιαῖς μετέχειν ψυχῆς, τὸ κυλύειν πάντως ὀφίν, μὴ καὶ ἐπ' αὐτοῖς τῇ φυτῷ τὸ τοιοῦτον δίγμα πρατεῖν· εἰ γε τῶν συκῆν ἀρᾶ καθυπέβαλεν ὁ Χριστὸς, ἰώνικα ποιήσας οὐχ ὕρα καρπὸν ἐν αὐτῇ. ὑπεβάλλει τοίνυν ὁ Θεὸς τὸν ὄφιν κατάρᾳ, ἵνα κἂν τὸν διάβολον ἡ βλέπῃ τις τί ἔπαθε, τὸν ἀρὶν ἀεὶ βλέπων συρόμενον τὸν ποτὲ ἀμειψάμενον, ὡς ἀ χρυσορρήμων φησὶν, ὑπόμνησιν λάβῃ, ὅτι εἰ ἀ ὑπουργὸς τῆς κακίας ἐπὶ τοῦτον κολάζεται, περὶ τῦ φρονεῖν τί χρὴ λέγειν.

Τιμωρεῖται τὸν ὄφιν ὁ Θεὸς, τοιοῦτόν τι ποιῶν, ἁποῖον δὴ καὶ φιλόσοργος πατήρ. ὁ μὲν γὰρ φονεὺς τῦ υἱῦ αὐτῦ τιμωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ τῦ φόνου ὄργανον συμβλάπτει τι καὶ εἰς πολλὰ κατατήμνει. αὐτὸς σὺ πρόσει κεφαλήν. ὑπίστι, φησὶ, πρὸς ἐπιβυλὰς, τῇ ὄφει, ἀνθρώπων παῤῥησίαν καθαὶ δὴ καὶ τὸ πρόπορον, ἀλλὰ σὺ μὲν τοσοῦτον ἐξεις ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ φόβον, ὥστε περικαπυώτων καὶ ἐκείνων ἀκόων φαλακῆς ἐγκαπυρύπτων ἑαυτόν. ὁ μὲν ἂν μέγας Μακάριος ἐν ἐπιστολαῖς αὐτῦ περὶ τῦ βδέλλης φησὶν, ὅτι ἅμα τῇ ἐπιστεῖν τῇ γεέννῃ παραδοθῆναι ἐμελλεν. ἀλλ' οἰδὰ πολεμεῖν, ἵνα φανῶσιν οἱ τῦ Χριστῦ στρατιῶται. ἀντιδίκου γὰρ μὴ προκειμένου, οἱ γνήσιοι στρατιῶται τὰ βασιλέως ἀ φανεροῦνται. ὅθεν ὡς καταδικώτερος στροβροτέρων ἐυρίσκει τῶν κόλασιν.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην Ησαΐαν ἑρμηνείᾳ καὶ τὰ δὲ περὶ τῦ βδέλλου διέξεισι, πάχα γὰρ πρὸ τῦ κτισθῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἦπερ τῆς μετανοίας καὶ τῇ βδέλλῳ ὑπελείπετο, ἐ ὑδιάνο ὁ νύφος, ὁ ἐν ἀρχαιότερον ἱστημα ἦν, ἅμως διὰ τὴ μετανοίαν ἑαυτὸν ἐξιστάμενος, ἀνακαινίσασα αὐτὸν εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς. λῷ ἂ δὲ τῦ κόσμου ἡ κατασκευὴ, καὶ τῦ παραδείσου, καὶ ἀ ἄνθρωπος ἐν αὐτῇ, καὶ ἐντολὴ καὶ φθόνος τῦ βδέλλου, καὶ φόνος τῦ τετιμημένου, ἀπόκλεισις αὐτῇ καὶ ἀ * βόπος τῆς μετανοίας. εἰ δὲ ὁ Ησαῦ μετανοίας τόπον οὐχ ὕρε, τὰ φρονοτό-

* αὐτοῦ

A sostomi prius facultatem habens e recto corpore conveniendi Evam, & cum ea colloquendi, nunc damnatus fuerit, ac merito quidem, ut bumi serperet. Nam tametsi ab initio serpens ita conditus erat a Deo, pedibus uti caeret: tamen orbibus quibusdam factarum inferius convolutionum erectus, iis ipsis extenso pectore relatu inequitabat. Idcireo videmus & hodie serpentem iratum semet attigere, ac in orbes convolutum progredi. quo facto, quasi veretis incessus memoria nobis in mentem revocata, rursum juxta divini pronuntiati legem semet demittit. Caetetum prudenter observabis, aeque grave esse, quempiam alios ad peccandum impellere, ac si delinquat ipsa. Propterea gravior serpentis poena fuit, quam Evae: rursumque gravior Evae, quam Adami: quod Adamum Eva decepisset, Evam serpens.

B Existimarunt autem Manichaei, hac narratione moti, bruta quoque praedita esse anima mentis ac intelligentiae vi participe. Nam absque illo sit, inquiunt, Deus supplicio serpentem non adfecisset. Ar enim hoc minime varum esse, de verbis hisce Davidicis perspicue patet: Nolite consimiles equi & oculis fieri, quae intelligentia carent. Alioqui si propterea putant bratas bestias animae intelligentiae vi praeditae participes esse, quia supplicio serpens adfectus fuerit: nihil est omnino, quod impediat, quominus eadem in arbotibus quoque valeat opinio: quando ficum exsecrationi Christus subjecit, quum esatiens fructum in ea nullum reperiret. Manichaeorum error de brutorum anima. Psalm. 31. 8.

C Dejicit ergo serpentem in terram Deus, ut tametsi quis haud cernat, quid diabolo acciderit: nihilominus serpentem, qui de sententia Chrysostomi olim erectus stabat, bumi repentem intuens, secum ad animum revocet, quod quum facinoris hujus administrar mulcetur, multo magis existimandum sit principem mali auctorem puniri.

Caeterum supplicio serpentem adficiens Deus, ajusmodi quid facit, quale liberum amans pater. Non tantum enim is de interfectore filii sui supplicium sumit, sed ipsum etiam caedis instrumentum confringit, ac multas in partes lacerat. Secundam haec Deus ait: Observabit ille caput tuum. Edit. Paris. pag. 105. Gen. 3. 16.

D Non jam amplius, inquit, andebis tu serpens hominibus insidias struere, quod hactenus fecisti: sed tantus esto metus, tanaeque formido tua, ut ambulantibus illis temet in latebras tuas sis abditurus. Tradit enim suis in epistolis magnus ille Macarius, de diabolo, futurum fuisse, ut statim a lapsu gehennae traderetur: sed ei concessisse Deum, ut humanum genus oppugnaret, quo Christi milites sese probarent ac declararent. * Eamdem ob causam magis etiam damnabilis, supplicio graviori mulctabitur. Macarii locus in epistolis. Basilius de primi diaboli.

E Basilius in Esaiae vatis enarratione hujusmodi quaedam de diabolo prodidit. Fore assi ante creationem hominis diabolo quoque poenitentiae locus relictus fuisset, ac potuisse superbus ille, quamquam malum inveteratum foret, per poenitentiam adhibito sibi remedio pristinam ad conditionem seipsum restituere. Verum posteaquam sequuta est mundi creatio, lectique paradisi, ac homo in paradiso existere coepit, & mandatum, & invidia diaboli accessit, & hominis ornati a Deo caedes: ex eo scilicet tempore modus ei poenitentiae nullus est relictus. Quippe si Esaus poenitentiae locum non invenit, quum primigeniorum jura vendidisset: quis ei re-

lictus ſit pœnitentiæ locus, qui Adamum illum principem humani generis intarſecit, ejuſque morti cauſſam præbuit? Divinus autem vir, Anaſtaſius ille Sinaites, quo vehementer deſperatos homines (uti quidem videtur) ad converſionem inviter, hæc ad verbum profert: Si Manaſſem Deus per pœnitentiam recepit, auſim dicere, quod etiam diabolum toto pectore atque animo reſipiſcentem in gratiam recepturus fuerit. Quibus verbis recte illud intelligit, Audeam dicere. Nam & Damaſcenus ille Joannes diabolo pœnitentiam nullam tribuit, cujus hæc verba ſunt: Quod mors eſt hominibus, hoc Angelis eſt lapſus: quippe poſt lapſum nulla reſtat eis pœnitentia, quemadmodum nec poſt mortem hominibus. Et quidem pœnitentia lapſis Angelis propterea non eſt conceſſa, ſicut Nemeſius ait, quia corporis experſi eſt eorum natura. Homo enim propter imbecillitatem corporis pœnitentiam conſequutus eſt. Quæ tamen extrema verba, quod Adamum attinet, equidem admittenda non puto. Nec enim ille corporeis in cupiditatibus victus, mandati violator factus eſt. Apage ſis enim iſtac Origenica inſania, quippe nullum illæ locum habebant in ipſo ante tranſgreſſionem. Quid multis hæc verbis indicemus? Adamus paradiſo ejectus, & ejus ex adverſo collocatus, omnem vitam plorando exigit. quapropter Deus flectitur, ejuſque cauſſa nihil non facit ac patitur. Diabolus autem lapſus non modo non caſum ſuum deploravit, verumetiam Dei figmentum furantet aggreſſus, Deum ipſum adverſus Adamum criminatus eſt. quo quidem pacto quum adfectus a delicto fuerit, nequit omnino accidere, particeps ut pœnitentiæ fiat.

Audi quid de hoc in ſua Therapeutica Theodoritus dicat. Quum faſtu, inquit, elatus fuiſſet diabolus, lapſus eſſe dicitur, conteraqae homines exornatos imagine Dei furore quodam pereitus, bellum in eos ſuſcepit. Verum inſidex ille rerum Angelis hominibus præeſſe juſſis, mortale genus cuſtodit, ne vi ac ſævitia aſus diabolus, inadſpecta biliter eos aggreſſas, quos odit ex invidia, perdat. Quapropter illa invidia, præſertimquu faſtus elationis & dementatio, (nam hodieque ſunt inter eos imperia & poteſtates; quemadmodum Paulus ait) & præterea deſperatio (abſque qua foret, naquaquam dixiſſent: Quamobrem ante tempus ad excruciandum nos veniſti?) defertorem illum Dei pœnitentia uti non ſinunt.

Anaſtaſ. Sinaïta. — Damaſcenus. — Nemeſius. — Edit. Pariſ. pag. 106. — Theodoritus. — Epheſ. 6. 12. — Matth. 8. 29.

A καὶ Θεοδώρητος, τίς τόπος ἀπολέλειπται μετανοίας τῷ τὸν ἀνθρωπόπλαστον Θεὸν πεπολεμηκότι Ἀδάμ, ἢ εἰκότως τὸν διάβολον μετανοήσαντα; ἀλλὰ καὶ ὁ Σιναΐτης θεῖος Ἀναστάσιος οὕτως ἐπιτρέπων, ὡς ἔοικεν, καὶ τοὺς λίαν ἀπηγορευκότας, καὶ παῖδα καὶ ῥῆμα φησίν· εἰ Μανασσῆν ὁ Θεὸς ἐκ μετανοίας εἵλκυσεν, πῶς οὐκ ἐπιτρέψαι τινὰ, ὅτι καὶ τὸν ἐκ βυθοῦ μετανοοῦντα ἐδέξατο. καλῶς δὲ εἶπεν, ὅτι τολμῶ εἰπεῖν. ὁρᾷς ὅτι καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης οὐ δίδωσι τῷ διαβόλῳ μετάνοιαν. λέγει γάρ, ὅτι ὅπερ ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις ὁ θάνατος, τοῦτο τοῖς Ἀγγέλοις ἡ πτῶσις. μετὰ γὰρ τὴν πτῶσιν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μετάνοια· ὥσπερ οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις μετὰ θάνατον· οὐκ ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς πεπτωκόσιν Ἀγγέλοις μετάνοιαν. ὡς ὁ Νεμέσιός φησιν, ὅτι τῇ ἀσωμάτῳ αὐτῶν φύσει οὐκ ἔστιν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος διὰ τὸ σώματος ἀσθένειαν μετανοίας ἔτυχεν. ἀλλ' ἔμοιγε τοῦτο ὁ λόγος οὔτος ὡς ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ οὐκ ἔστιν ὑποδοχῆς ἄξιος. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ σωματικῶν ἐπιθυμιῶν ἡττηθεὶς ὁ Ἀδὰμ ὑρίσθη παραβάτης τῆς ἐντολῆς. Ἄπαγε δὲ Ὠριγένους φρενοβλαβείας, ὅτι μηδὲ χώραν εἶχον αὗται πρὸ τῆς παραβάσεως ἐν αὐτῷ. τί χρὴ πολλὰ λέγειν; αὐτὸς ὁ Ἀδὰμ ἐμβληθεὶς τῷ παραδείσῳ, τῷ ἀπέναντι καθίσας αὐτῷ, παρ' ὅλην ἡμέραν τῷ ζωῷ αὐτὸ. ἐφ' ᾧ μὲ ἁμπέτασε Θεὸς, τῷ πάντα ποιεῖ καὶ πάσχει δι' αὐτόν· ὁ δὲ διάβολος ἐπαισθόμενον μόνον οὐκ ἐθρήνησεν, ἀλλὰ τῷ τῷ πλάσματος ἐλύπησε τὸν Θεὸν, τῷ τὸν Θεὸν αὐτὸν διέβαλε πρὸς τῷ Ἀδάμ. λοιπὸν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ὅπου ἔπεσεν, μετανοίας ἐπιτυχεῖν πάντως ἀμήχανον.

B

C

Ἀκουε δὲ τῷ τι φησιν ὁ Θεοδώρητος ἐν τῇ Θεραπευτικῇ αὐτοῦ περὶ τούτου. ἐπαρθεὶς ὁ διάβολος λέγεται πεπτωκέναι, οὕτω τῇ γῇ ἀνθρώπων ὡς εἰκὸς θεὸν πεπεμμένων λυπῆσαι, καὶ τὸν τῷ γένει πάντα ἀναδέξασθαι πόλεμον. τὸν δὲ ποιητὴν τῇ γῇ Ἀγγέλων ἐπεσσία φρουροῦσα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὅπως μὴ βίᾳ καὶ τυραννίδι χρώμενος, ἀφρόντις ἐπιὼν, ἀδίκως διαφθείρῃ οὓς διὰ φθόνον ἐμίσησεν· ἀκουέτω φθόνος ὑπὸς, μᾶλλον δὲ ἀπαρσις αὐτῷ καὶ ὑπόνοια. (καὶ πῶς γὰρ ὑπ' αὐτὸν ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι, ὡς ὁ Παῦλος φησί.) φρὸς τοῦτος δὲ ἀπόγνωσις. (εἰ μὲ γὰρ πῶν λῦ, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὅτι φρὸ καιροῦ ἦλθες βασανίσαι ἡμᾶς.) μετανοεῖν δὲ δύνασθαι οὐκ ἐᾷ.

D

DE DESERTORE SIVE DIABOLO.

Diabolus ab ingenio bonus.

VOLO autem præter indicata te hoc etiam ſcire, deſertorem hunc Diabolum primum inter Angelicas poteſtates locum habuiſſe, quum bonus a Deo factus eſſet, nec ullum vitioſitatis aut improbitatis in ſe veſtigium contineret. Nam omnia quæ fecit Deus, bona erant, & quidem valde bona: quum malum nullum condiderit. Etenim malum nihil eſt aliud, quam a bono ſeceſſio: quemadmodum caligo nihil aliud eſt, quam lucis adempto. Quapropter præclare dicitur, Deum non eſſe mali auctorem. Quippe rerum per ſe ſubſiſtentium conditor eſt Deus: non earum quæ non exiſtunt. Quod ſi bona dicantur in rerum a Deo producta, putandum eſt eorum appellatione venire res omnes, quæ exiſtunt. At malum quum a Deo conditum non fuerit, non etiam in numero rerum eſt exiſtentium. (De quo conſequitur, Deum non

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΑΤΟΥ.

ΠΡΟΣ τοῖς εἰρημένοις εἰδέναι σε βούλομαι, ὅτι ὁ διάβολος οὗτος ἐν ταῖς ἀγγελικαῖς δυνάμεσι πρωτοστάτης ὢν, ἀγαθὸς παρὰ Θεοῦ γενόμενος, οὐ μενὸν ἴχνος κακίας ἢ πονηρίας ἐν ἑαυτῷ φέρων, πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς, καλὰ, καὶ λίαν. κακὸν δὲ οὐδὲν ἐποίησεν ὁ Θεός. τὸ γὰρ κακὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ καλοῦ ἀποχώρησις· ὥσπερ οὖν καὶ τὸ σκότος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ φωτὸς στέρησις· καλῶς οὖν εἶπεν ὁ λόγος, ὅτι τοῦ κακοῦ ποιητὴς οὐκ ἔστιν ὁ Θεός· αὐχὶ δὲ τῷ μὴ ὄντος. εἰ γὰρ τὸ καλὸν παραθήσεται λέγεται παρὰ Θεῷ, οὕτως ἡ ὕλη πάντως ἐστί· τὸ δὲ κακὸν ἐπειδὴ οὐ παρύχθη παρὰ Θεοῦ οὐδὲ ὂν ἐστὶ τοῦ κακοῦ.

. . . . . .

Τοιοῦτος οὖν, ἄγαν ἀγαθὸς ὑπὸ Θεοῦ παραχθεὶς ὁ διάβολος, τῆς περιχώρου πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν φυλακὴν παρ' αὐτοῦ. μὴ ἐπίχαρις δὴ τοῖς φανισμοῖν ἡ τὴν τιμὴν ταύτην ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐχαρίσατο, ἐκ τῆς κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐξάπτα, καὶ ἀπορθμιακὰ τὸ πεποιημένον αὐτῷ Θεῷ. Θήσω γὰρ, εἶπε, τὸν θρόνον μου ἐπὶ τῶν περάτων, καὶ ὁμοιωθήσομαι τῷ ὑψίστῳ. ἐνθένπερ καὶ ὡς ἀστραπὴ, καὶ ὡς τὸ Κυρίου φωνὴν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ γῆς ἔπεσεν. σωματικῶς δὲ αὐτῷ καὶ συμπεσὼν πλῆθος ἄπειρον τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων Ἀγγέλων. τοῦτο δὲ καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἐδήλωσεν οὕτως εἰπών· πῶς ἐξέπεσεν ὁ Ἑωσφόρος ὁ τὸ πρωὶ ἀνατέλλων, καὶ συντρίβη εἰς τὴν γῆν; Ἑωσφόρον δὲ αὐτὸν ἐκάλεσεν δι' ὧν ἀπὸ Θεοῦ ἔχει λαμπρότητα. πῶς οὖν ἀκολούθως τῇ θεολόγῳ Γρηγορίῳ διείληπται. Ἑωσφόρον γὰρ αὐτὸν εἶπε διὰ τὴν λαμπρότητα, σκότος δὲ διὰ τὴν ὑπαρξιν τὴν γνώμιμον καὶ λεγόμενον. ἔκπτωσιν δὲ αἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες τὸν παθὼν ἡμῶν ἀνδίξαντο πόλεμον. ὠδὶ γὰρ ἀνέχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὀρᾷν ἐκεῖσε αὐτοὺς ἀνελθόντας, ὅθεν κακοβούλως ἐξέπεσον, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος. διαχεῖα γὰρ πάσης ὄντως κακίας, καὶ τὴν τῶ φθόνου νόσον ἐδίξαντο. ὠδὶ γὰρ ἐχθρὸς ἡμῖν ὁ διάβολος ἐκτίθη παρὰ Θεοῦ, ἀλλ' ἐκ ζηλοτυπίας ἡμᾶς πολεμεῖ. ἀρᾶν γὰρ ἑαυτὸν ἐν τῇ Ἀγγέλων καταρρίψαντα, ἐν ὅρᾳ βλέπειν τὴν γένεσιν ἐπὶ τὴν ἀξίαν τῆς Ἀγγέλων διὰ φρονήσεως ἀναλαμβάνων. Καὶ μία μὲν παρά γε τοῖς Ἀγγέλοις καὶ τοῖς δαίμοσιν ἡ οὐσία, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ προαίρεσις. καθὰ δὴ καὶ ἐπὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ πονηρῶν ἐστιν ἰδεῖν. μία μὲν καὶ παρ' αὐτοῖς ἡ φύσις ἐστὶν, ἡ μὲν δὴ γνώμη καὶ θέλησις ἡ αὐτή.

Καὶ τὸ μὲν ὀρθόδοξον τῆς ἐκκλησίας φρόνημα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δὲ τῆς Ἑλλήνων σοφοὶ, Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος, ἀφορίσαι τοὺς δαίμονας κατὰ τὴν οὐσίαν λέγουσιν, καὶ ἀλόγους τινας αὐτοὺς καὶ ὑλαίους εἶναι. ἐμπίπτειν δὲ αὐτοῖς ἡμῖν οὐκ εἰς δυσμενεῖς, ἀλλ' ὡς ἡμῶν κολαστάς. ἀλλὰ καὶ προγινώσκειν αὐτοὺς, καὶ τὰ μέλλοντα εἰδέναι λέγουσι· πλὴν οὐχὶ πάντας. τοὺς μὲν γὰρ τὰ ἄνω λαχόντας δαίμονας ἀληθεύειν παντάπασι. τοὺς δὲ ταρταρωθέντας ψευδεῖς εἶναι φασι. τοὺς δὲ περιγειοτέρους καὶ μίσους, λοξοὺς εἶναι καὶ ἀμφιβόλους λέγουσιν. ἀλλ' ἡμῖν οὐκ ἄπο δοκεῖ. εἰσὶ γὰρ οἱ φωτεινοὶ Ἀγγέλοι τὸ τῆς προγνώσεως ἐκόθεν οὐκ ἔχοντες χάρισμα· καὶ γὰρ ἐκεῖνα προλέγουσι, καθὰ δὴ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶν, ὅσα ἂν αὐτοῖς ἀποκαλυφθῆναι παρὰ Θεοῦ ἀξιώσωσι. πολλῷ μᾶλλον οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες προλέγειν οἱ δυνάσται. προγνώσεως γὰρ καὶ καρδιογνώσεως μόνος ὁ Θεός. ᾧ πείθου τῇ θείᾳ Δαβὶδ φησὶ πρὸς Θεὸν ὅτι λέγοντι· σὺ γινώσκεις τὰς καρδίας μονώτατος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἀγαπητὲ, κατ' ἐπιτομὴν ὁ λόγος δεδήλωκέ σοι. ᾧ μὰ δυσχέραινε τοῦτον ἔτι, ἅτε φιλομαθὴς ὤν. ἀλλαχοῦ γάρ σοι δέδεικται διάλειμμα τοῦτο περὶ τούτων πλατύτερον.

Gilæ Annal.

A esse mali auctorem, quando is nequaquam rerum non existentium opifex est, ut jam ante monuimas. Dicitur autem malum non esse aliquid propterea, quod substantiam nullam habet, nec per se subsistit. *Malum non existere.*

Talis ergo, nimirum bonus, a Deo conditus diabolus, terrestris ordinis & ipsius adeo terræ custodiam a Deo sibi mandatam accepit. Quum autem ferre non posset illustrationem & honorem, quem Deus ei largitus fuerat: de naturali statu in alienum a natura sua ea orbitavit, adversusque suum opificem saltu quodam elatus est. Collocabo, inquit, solium meum in nubibus, & supremo patrono. quam quidem ob causam etiam fulguris instar de cælo in terram cecidit, uti Dominus ipse B loquitur. Eique avulsa cum eo, simulque lapsa multitudo quædam Angelorum ipsi subjectorum infinita. Significavit hoc vates Elaias hisce verbis: Qui delapsus est Lucifer ille, qui pridem oriebatur, terraque allisus est? Luciferum appellans ob splendorem, divinitus ei concessum. Consimiliter Gregorius ille Theologus tradidit, quam luciferum vocari ait splendoris sui caussa, qui caligo deinceps propter elationem factus sit & appellerat. Secundum hæc impuri genii bellum adversum nos susceperant. Nequeunt enim æquo animo pati, ut homines eo studiose contendentes videant, unde ipsi pessimo consilio decciderunt, quemadmodum magnus ille Basilius ait. Quippe cum omnis improbitatis receptacula sint, etiam invidiæ morbo sunt infesti. Nec sic creatus a Deo putari debet diabolus, ut hostis noster esset: sed ex æmulatione quadam nos oppugnat. Quum enim sa cerneret Angelorum ordine locoque motum, ferre non poterat, ut hominem terrestrem ad Angelorum dignitatem profectu suo subvectum adspiceret. Est & Angelis malisque genilis una quædam essentia sive natura, verum non eadem electio: quemadmodum & in hominibus ram bonis tum improbis est videre nataram quidem anam & eamdem, sententiam vero voluntatemque diversam.

Hæc de malis genilis eorum est sententia, qui rectam Ecclesiæ fidem ampleD ctuntur. At Græcorum illi sapientes, Porphyrius & Jamblichus, genios essentia naturaque differre a se invicem tradunt, eorumque volunt oliquos rationis expertes & crassiore materia præditos esse. Addunt irruere ipsos in nos, non ut infestos: sed tamquam castigatores, a quibus puniamur. Eosdem ajunt futura prospicere atque nosse, non tamen universos. Nam superiora loco nactos genios omnino vera prædicere perhibent, quum alii tartaro conclusi mendaces sint: medios autem, terræque nonnihil vicinos asserunt ancipites ac ambiguos esse. Qua in sententia nos minime sumus. Nam si etiam luci confimiles Angelos non ex se donum futura prosciendi habent, ut qui prædicunt ea, teste Joanne Damasceno, quæcunque divinitus ipsis revelata fuerint: multo magis impuri genii nihil, quod prædicant, habent. Quippe futurorum notitia eum agnitione cordium soli Deo peculiaris est. cujus quidem rei fidem tibi Davidis hæc verba faciant: Tu solas omnino eorda nosti. Hæc compendio quodam explicare tibi, dilecte fili, voluimus: neque brevitas esse tibi molesta debet, homini discendi perstudioso, quum noris hæc a nobis alibi prolixius expositæ. *Porphyrius & Jamblichus de genitis.* *Unde Angelorum præscientia de futuris.* *Joan. Damascen.* *Gen. 3. 5.* *Psal. 6. 32.* *Psal. 108.*

Cæterum facile in litteris hæc verba legimus: ut vidit mulier arborem esse ad vescendum accommodam, & oculorum adspectui gratam, & ad discendum pulchram: sumpsit de fructu ejus, & comedit. Heic attexte mihi, quid magnus ille Basilius dicat, advertito. Quamobrem, inquit, erat in paradiso lignum, de quo vesci quis posset? Nam absque illo fuisset, nequaquam diabolus nos deceptos ix mortem præcipites egisset. Nimirum oportebat esse mandatum quoddam, in quo nostra obedientia exploraretur. Idcireo arbor istæc erat elegans & fructuum ferax, ut per abstinentiam a re suavi temperantiæ bono declarato, digni censeremur, quibus tolerantiæ serta merito tribuereotur. Sic ille de his disserit. Nyssenus autem antistes sublimius hæc verbis hujusmodi exponit. Malum illum peccati fructum serpens commonstrat, non illum quidem eo pacto, quo comparatus erat x naturx; (non enim apesto malo circumscriptus homo fuisset) sed externa ejus specie per venustatem quamdam exornata, & in ipso sexsu dulcedine gustui præstigiis quibusdam indita, visus est mulieri fidem omnino merere. Eo pacto fallere diabolus hominem consaevit, qui nisi plane prudens xrque sobrius sit, molitiones ejus vitare, laqueosque superare nequit. Atque hæc in hunc modum comparata sunt.

Cæterom parvus ille de ortu rerum liber Adamum extra circumspectionem sumpsisse de ligno & comedisse, prorsus Evæ verbis haud impulsum, tradit. Sensisse ximirom molestiam animi quamdam ex fatigatione ac fame. Verum hæc silentio regi præstat, quum perpetuum silentium mereantur: nisi tu quoque velis dicere, mulierem Adamo concessam, ne alia se ad animalia converteret: serpentem ex jumento factum bestiam reptilem, quum manus ac pedes prius haberet, quibus spoliatus propterea fuerit, quod paulo audacius paradisum fuisset ingressus, ac primus de ligno sumpsisset & comedisset: Adamum volucres & reptiles bestias abegisse, ac fructibus paradisi congestis una cum uxore victitasse: quæ quidem (ne multo his plura commemorem) parvus ille de rerum ortu liber narrat, omnino tibi rejicienda, uti quæ pro ludo jocoque ducant, quorquot aliquo saltem modo litteras sacras inspectarunt.

Basilius.

Gregorius Nissenus.

Parva Genesis prava narratio.

A Λέγει γὰρ ἡ γραφή· ᾗ εἶδεν ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τὸ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε. πρόσεχε, ἀγαπητὲ, τῇ μεγάλῃ κεφαλῇ Βασιλείῳ. φησὶ γάρ. ἤρτί τις ἦν ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ ξύλον τὸ βρώσιμος; εἰ μὲ γὰρ ἦν αὐτὸ, οὐκ ἂν ἡμᾶς ὁ διάβολος ἀπατήσας εἰς θάνατον κατήγαγεν. ἔδει οὖν ἐντολὴν τὴν δοκιμάζουσαν ἡμῶν τὸ ὑπήκοον. διὰ τοῦτο καλὸν φυτὸν ὡραίων καρπῶν ὕφορον, ἵνα ἐν τῇ ἀποχῇ τῆς ἡδίος τὸ ἐγκρατείας καλὸν ἐπιδεξάμενοι, τῆς ὑπομονῆς στεφάνων δικαίως ἀξιωθῶμεν. ἐν πᾶσι μὲν τόποις ὕπος. Ὁ δὲ γε Νύσσης ὑψηλότερον ἐκλαμβάνει τὰ περὶ τούτου, καὶ ὕπνον φησὶ. φραδέποντα ὁ ὄφις τὸν καρπὸν τῆς ἁμαρτίας B καρπὸν, οὐχ ὡς ἔχει φύσεως. (οὐ γὰρ ἀπατᾶται ὁ ἄνθρωπος τῇ προδήλῳ κακῷ·) ἀλλὰ διά τινος ὥρας τὸ φαινόμενον ἀγλαΐσας, καί τινα κατὰ τὴν αἴσθησιν ἡδονὴν ἐγγοητεύσας τῇ γεύσει, πιθανὸς ἐφάνη τῇ γυναικί. τούτῳ τῷ ὄπτῳ ὁ ἄνθρωπος ὁ διάβολος ἐνάθυ ἀπανάν. τῇ οὖν μὴ διόλου νήφων ὁρᾶται, ἵνα αὐ ἐκφύγῃ τὰς αὐτοῦ μαχαίρας, οὐκ αὖ ὠρθωΐα τῇ παγίδων ἀνώμορος. τῇ τοίνυν μὴν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Ἡ δὲ λεκτὴ Γένεσις λέγει ὅ Ἀδὰμ ἀφοσίωτος ἀπὸ τοῦ ξύλου λαβεῖν καὶ φαγεῖν, καὶ μὰ προσχεῖν ἄλως τῷ λόγῳ C τοῦ Εὔας, ὅτι λειποθυμῶν διὰ τὸ μόχθου καὶ πείνης· ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἀγαπητὲ, σιωπᾶν ἄμεινον, ὅτι καὶ σιωπῆς, ὡς ἀρρήτους, τυγχάνουσιν ἄξια. εἰ μὰ βούλει καὶ συλλέγειν, ὅτι γυναῖκα ἔλαβεν ὁ Ἀδὰμ, ἵνα μὴ ἐφ' ἑτέρα τῶν ζώων ἐξαπάσεται. ἀεφεῖς ἀπὰ ἀμφοῖν ἐρωτικῆς ἐγένετο, χεῖρας τε καὶ πόδας ἐλάμπετο. ἀφρρίθη δὲ παῦτα διὰ τὸ τολμηρῶς ὡς τὸ παράδεισον εἰσελθεῖν, καὶ διὰ τὸ ἁρπάσαι ἀπὸ τοῦ ξύλου λαβεῖν καὶ φαγεῖν. ὁ Ἀδὰμ ἀποσβεῖ τὰ πινυτὰ καὶ ἐρπτὰ, σωλῆνα τὸ καρπὸν εἰς παράδεισον, καὶ σωλῆν γυναικὶ αὐτὸ ἄδιον αὐτόν. τοῦτα μὲν ἄων (ἵνα μὰ λέγω, καὶ τι πολλῷ πλείονα τούτων,) ἀλεκτὰ δέξασι γένεσις. ἀλλ' ἄρις αὐτὰ. D τοῖς γὰρ ἀπιστοῦσι ἐγαυτῶσι τῇ ἁγίᾳ γραφῇ γέλως ἄντικρυς δοκεῖσι καὶ παίγνια.

Edit. Paris. pag. 109.

DE TUNICIS PELLICEIS.

Gregorius Nyssenus.

TUNICIS (inquiunt litteræ sacræ) pelliceis indoit eos. Tradit heic Gregorius antistes Nyssenus, Domium pelliceis quidem tunicis homines illos principe loco formatos amicivisse, non autem pellibus. Etenim quibus obsecro mactatis animalibus pelles detraxit, ut hominibus amictum reperiret? Restat igitur, Deum certo consilio de natura brutorum peritam mortalitatem indidisse naturæ hule ad immortalitatem conditæ, ne malum perpetuum foret. Joannes autem Chrysostomus hasce tunicas intelligens, ut verba sonant, inquit: Si quis est hominum in alios sensus scripta sacra torquentium, qui ambitiose roget, unde pelles istæ repertæ fuerint, quum animalia nulla mactata forent: is sciat me quoque audientem de Ægypti sanguine, scire cupere, quo pacto Deus Nilum in sanguinem converterit, qualianam mactarit animalia? Nimirum in sanguinem commutatus est amnis, quum animal xollum mactarum esset. Itidem pelles exstitere

Chrysostomus.

ΠΕΡΙ ΧΙΤΩΝΩΝ ΔΕΡΜΑΤΙΝΩΝ.

ΚΑΙ χιτῶνας δερματίνους ἐνέδυσεν αὐτούς. Ὁ μὲν ἅων Θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης φησὶν, ὅτι χιτῶνας δερματίνους ἐπιβάλλει τοῖς πρωτοπλάστοις ὁ Κύριος, οὐ δέρμασι δέ. ποίων γὰρ ἀποσφαγέντων ζώων καὶ δαρέντων ἐπισοῖται αὐτοῖς ἡ περιβολή; ἵνα τῆς τῇ ἀλόγων λοιπὸν φύσεως περιστείλωσι τὰ ἐπίθεσιν οἰκονομικῶς τῇ εἰς ἀθανασίαν κτισθείσῃ φύσει, ἵνα μὴ ἀθάνατον ᾖ τὸ κακόν. Ὁ δὲ χρυσορρήμων Ἰωάννης κατὰ τὸ γράμμα τοὺς τοιούσους ἐκλαμβάνων χιτῶνας, τῇ τάδε φησίν. εἰ πόθεν δύρίδωσαν τὰ δέρματα, μὰ σφαγέντων τῇ ζώων, φιλοτιμούμενοι λέγειν οἱ ἀλληγορισταὶ. οὐκοῦν ἀκούω κἀγὼ αἷμα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ζητῶ, πόθεν μετεβάλλε τὸν Νεῖλον εἰς αἷμα, τῇ ὧδέ ἐτύθη ζώων. δέρματα δύο γίγνοι.

ἢ ζητοῦσιν ἀπὸ ποίων ζώων ἐγένετο ; ἀλλ' οὔτιμ A
ἐκεῖ ἐκτὸς ζώου αἷμα , οὕτως ἐνταῦθα ἐκτὸς ζώου
δέρμα.

Γίνωσκε δὲ , ὅτι οὐ τοσοῦτον ὁ πατὴρ ἐπὶ τῇ
τῆς παίδων ἀνατροφῇ μεμψιμοιρεῖ ὡς ἡ μήτηρ , ὅτι
μὴ αὐτὸ τοῦτο ἤκουσεν . ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα . ἐπι-
κατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου . ἐγὼ ἁμαρτά-
νω , ἢ ἡ γῆ ταῖς ἀφορίαις μαστίζεται . ἐπικατάρα-
τος ἡ γῆ διὰ τὰ ἔργα ἡμῶν . τοιγαροῦν οὐχ ἅπαξ
ἀφίσουσαι ἀπὸ γῆς τὰ ἐκεῖθεν ἀναδιδόμενα , ὡς
πρὶν δὲ καὶ τὸ πρόπαλαι . καὶ ἐρρίζωσε φύλλα συ-
κῆς , ἀναδύσασθαι τὸν ἀθανασίαν , ἡ σολὴ περιρρί-
θη τῆς δόξης , ἐγυμνώθη τὸ σῶμα , καὶ ἰδοὺ λοι-
πὸν πηλὸς . ἔθου καὶ φύλλα συκῆς ῥάπτουσιν . ὅ-
θεν δὲ τὸν ῥαπτικὸν οὗρε , μὴ ζήτει . εἰ γὰρ ἦν B
Θεοῦ εἰκών , μὴ ἀμφιβάλλῃς περὶ τὴν γνῶσιν αὐ-
τοῦ.

Ἐνταῦθα μὲν οὖν ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐμ-
παίζει καὶ τοῖς ἐν οὐρανῷ λέγουσι τὸν παράδεισον
εἶναι καὶ πνευματικόν . εἰ γὰρ ἄνω ἦν , καπῄρχε-
θαι ἂν ἐλέγετο οἱ ποταμοί , σὺμὼ ἐξέρχεθαι .
ἐντεῦθεν οὖν ὁ καπάρατος Ωριγένης ἀποπνιγόμενος
φαίνεται , καὶ μᾶλλον ἐν οἷς ἀκολούθησεν ἀσώματον
τὸν Ἀδάμ. εἰ γὰρ ἀσώματος ἦν , οὐκ ἂν ἔλαβε μί-
αν τῆ πλευρῶν αὐτοῦ ἡ Θεός , καὶ φκοδόμησε γυ-
ναῖκα . φανερὸν οὖν ὡς ἐπειδὴ πλευρὰν ἔλαβεν
ἐξ Ἀδάμ , πλευρὰ δὲ τοῖς ἀσωμάτοις ἡ πρόσεστιν . C
σὺν ἦν ἄρα κατ' ἐκεῖνον ἀσώματος ἡ φωτοπλαστος .
μετὰ μίσους τὸ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου , ἡ Ἀδὰμ
ἔγνω Εὔαν γυναῖκα αὐτοῦ , καὶ γαστὴρ τὸν Κάϊν.
ἔγνω δὲ πῶς ; ἐμπαθῶς , τῆς ἀγγελικῆς ἐκπεσὼν
ἀνθρωπος ζωογονῆς , ἐπειδὴ παραβὰς ὤφθη τῆς
ἐντολῆς , τῇ κτιστῇδει τούτῳ τρόπῳ καὶ ἐμπαθεῖ
περεέπεσεν . ταύτῃ τοι καὶ ὀδυρόμενος ὁ Δαβὶδ ἔλε-
γεν . οἴμοι ὅτι ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκας .
παρασυνεβλήθη τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσι καὶ ὡμοιώθη
αὐτοῖς.

Κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Μάξιμος ἐν τοῖς
πρὸς Θαλάσσιον ἔλεγεν · ὅτι τὰ πάθη ταῦτα , ἤ-
γουν ἡδονὴ , λύπη , ἐπιθυμία , καὶ τὰ λοιπὰ πάν-
τα , τῇ φύσει τῇ ἀνθρώπου προηγουμένως οὐ συ- D
νεπέθησαν , ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν πλείστων ἐκπτω-
σιν ἐπεσπάσθη ταῦτα τῇ ἀλογωτέρῳ μέρει προσφυ-
έντα τῆς φύσεως· δι' ὧν αὐτὴ τῆς θείας καὶ μακα-
ρίας εἰκόνος δίδυς ἅμα τῇ παραβάσει ἀμαυρὰς ἢ
ἐπιδηλος ἐν τῇ ἀνθρώπῳ γέγονε ἡ τῆ ἀλόγων
ζώων ὁμοίωσις . ἴδοι γὰρ τῆς ἀξίας τὸ λόγου κα-
λυφθείσης ὑφ' ὧν γνωμικῶς ἐπαυάστατο τῆ ἀλό-
γων γνωσιμάτων , ἐνδίκως τὴν φύσιν τῆ ἀνθρώ-
πων καλάζεθαι , σοφῶς εἰς σωφίσυνον τῆς λο-
γικῆς μεγαλοσίας ἐλθεῖν οἰκονομοῦντος τῶ Θεῶ τὸν
ἄνθρωπον . πλὴν οὐκ ἀναγκαίως τῇ ἔστι κατέδυσεν
ἡμᾶς ὁ Θεὸς μᾶ τὴν παράβασιν ταῖς ἐπιθυμίαις
ταύταις , ὑφ' ὧν ἐπί τε βρώσει καὶ πόσει , καὶ E
ἐπὶ ἀφροδίσια καταφερόμεθα . ἐντεῦθεν γὰρ πᾶς
γεννητὸς ἡμῶν σώμασι τὸ γενέσθαί τε καὶ τρέφεσθαι ,
καὶ ἄχρι τοῦ πλείστου , καθ' ὅσον ἂν ἐκάστῳ τοῦ
σώματος ἡ σύστασις ἐπιδέχηται . καὶ γὰρ ἐκ παντά-
πασιν αὐτὸ στοιχείων συγκείμενον , ἐπακολουθοῦσα ἐξ
ἀνάγκης κίνησιν τὴν διάλυσιν. συνθέσεις γὰρ ἁρ-

duæ , atque illi quærunt , de quibus animalibus lumptæ fuerint ? Ut ibi ſcilicet abſque animali ſanguis eret , ita hîc abſque animali pellis.

Hoc quoque ſcire debes , non tantopere patrem de liberorum educatione ſollicitum eſſe , atque mater eſt : quippe quæ id temporis ſibi dici audiverit : Cum dolore natos paries. (Secundum hæc Deus ait) Ex- Gen 3.
ſecratione quadam infelix erit humus propter ea , quæ deſignaſti. Nimirum me peccante ſolum ſterilitate flagellatur , adeoque infelix humus eſt facinorum noſtrorum cauſſa : hoc eſt , quæ ex ea naſcuntur , non jam amplius ſponte proveniunt , uti prius conſueverant. Et folia ficulna conſuerunt , immortalitatem exuerunt , amictus ille gloriosus eis ademptus eſt , corpuſque nudatum & in lutum redactum. Ea ſcilicet de cauſſa ſibi ficulna folia conſuerunt. Artem ipſam conſuendi unde repererit homo , noli quærere. Nam ſi erat imago Dei , de ſcientia ipſius ambigendum non eſt.

Atque hoc loco Chryſoſtomus eos irri- Chryſoſtomus.
det , qui paradiſum in cælo collocant , & ſpiritualem eſſe volunt. Quippe ſi ſuperioribus iſtis in locis erat , dicere debebant litteræ ſacræ , flumina ejus deorſum ferri , non exire. Quæ ratio Origenem illum exſecrabilem quaſi ſuffocatum manifeſto perimit , ſimulque vanam ipſius orationem , Origenes.
qua corporis expertem Adamum fecit. Nam ſi corporis fuiſſet expers , non ſampſiſſet unam ex eo coſtam Deus , mulieremque de illa formaſſet. Itaque perſpicuum eſt , quod quum ex eo coſtam ſumpſerit , quæ in expertibus corporis nulla eſt : ſtatui debeat , hominem primo formatum Edit. Pariſ.
corporis expertem non fuiſſe. Cæterum pag. 110.
poſteaquam Adamus ejectus paradiſo fuiſſet , Evam uxorem ſuam cognovit , & Caïnum procreavit. Quonam autem pacto cognovit ? Non citra corporis adfectiones. Quippe quum homo angelica vita excidiſſet , ex quo mandati violator exſtitit : lo ſtatum vitæ brutorum conſimilem & adfectionibus obnoxium lapſus eſt. Iccirco Davides plorans inquit : Hei mihi , quum bo- Pſalm. 48. 13.
mo dignitate floreret , animum non advertit. Idcireo brutis jumentis eſt comparatus , eiſque factus ſimilis.

Idem eximius etiam ille Maximus in lis , Maximus.
ad Thalaſſium quæ perſcripſit , expoſuit : adfectiones nimirum haſce , voluptatem , dolorem , appetitum , cæteras , initio cum hominum natura non fuiſſe conditas : ſed propter amiſſionem perfectionis irrepſiſſe , ac partî naturæ paulo longius a ratione recedenti adhæſiſſe , per quas ſtatim una cum tranſgreſſione pro divina bearaque imagine brutorum animalium ſimilitudo in homine manifeſta & conſpicua exſtitit. Erat enim neceſſe , ut cooperta rationis dignitate , natura mortaſſum æquiſſimo jure per ea puniretur brutorum naturæ indicia & argumenta , quæ ipſamet ſibi ſponte ſua arceſſiviſſet : ſapienter efficiente Deo , ut hoc pacto intelligentiæ rationalis amplitudinem homo ſecum expenderet. Enimvero poſt tranſgreſſionem reapſe nos Deus cupiditatibus illis alligavit & conſtrinxit , per quas ad cibum , potum , res venereas impellimur. Hinc eſt in corporibus noſtris per procreationem in lucem editis , quod & gignantur , & alantur , & tam diu maxime durent , quamdiu cujuſque corporis conſtitutio vitæ capax eſt. Quum enim corpus ex elementis quatuor conſtet , ita neceſſario comparatum eſt , ut ejus diſſolutio tandem ſequatur. Quippe compoſitio no-

Gregorius Nazianzenus.

firi ortus initium eſt, quemadmodum Gregorius ille Theologus inquit. Idcirco (corpus in quibuſdam celerius diſſolvitur, in aliis tardius.)

Perſuadet hoc etiam magnus ille tibi Cyrillus, qui ait: Poſt lapſum Deus unicuique vitam ſuam caplere pro ratione temperamenti finit. Nam illam ob cauſſam partes eas corporis noſtri, quæ vitam noſtram continent, cujus generis ſunt cor, cerebrum, jecur, aliaque talia, firmis oſſibus undique natura munivit: ut ne per qualvis occaſiones fortuitas iis læſis, extemplo mors conſequeretur. Atque his, de quibus antea loquuti ſumus, cupiditatibus voluptatem quoque velut eſcæ condimentum quoddam miſcuit, ut ea nos commode delenitos flecteret.

Edit Pariſ. pag. 111.

Nam cæteroquin ad cibum potumque nos haud conferremus, & a rebus veneris prorſus abſtineremus: quibus rebus omiſſis ac neglectis, neceſſario genus humanum interiret. Hinc fit, ut ſemen, quod ſuperfluitas quædam eſt, nos urgeat, & moleſtia quadam adficiendo cogat, ut ejus ad excretionem progrediamur: optima id ratione permittente Deo, propter generis noſtri

Manis & Valentini error.

durationem. Quæ quum Manes atque Valeotinus ignorarent, uti quidem videtur, carnem eſſe diaboli opificium dixerunt, & accendi ab eo, quo turpes in libidines proruat. Enimvero non conceſſit nobis Deus, ut olimlopere ſimus ad complexus venereos proclives, nec brutorum in morem abſque ſenſu vivendi poteſtatem fecit. Nam voluptati quamdam inſuavitatem adjunxit atque miſcuit, ut huc modo ad generis propagationem excitaremur.

Vide Notas.

Hinc eſt, quod miſerias noſtras deploramus, prioris ſtatus memoriam nobis refricamus, peccatum denique graviter incuſamus, cujus cauſſa paradiſi vita ſpoliati ſumus, brutiſque jumentis ſimiles facti.

DE TRIBUS ANIMÆ PARTIBUS.

PRÆTER hæc etiam illud ſcire ta volo, partem eam animi, quæ appetendi facultatem continet, in jecinore ſedem ſuam obtinere: alteram, qua iraſcendi vis continetur, in corde: rationis denique domicilium in cerebro eſſe. Atque hanc ipſam rationis facultatem gubernator ille rerum univerſitatis propterea tibi donavit, ut ab iraſcibili facultate adjarus, fortiter adverſari brutæ peculnæque concupiſcentiæ poſſis. Norat enim Dominus ille naturæ, quantus eſſet ejus impetus. Et hanc appetendi vim ſedem in jecinore ſuam habere Galenus etiam Tityi commemorata

Galenus de Tityo.

fabula probat: in libro quidem eo, cui Diagnoſtices titulum fecit, jecur ejus ab aquila comedi: in altero autem libro ſingulari, qui eſt de animi moribus, a vulturibus devorari tradens. Etenim Tityus hic, ut exteræ diſciplinæ fabulis continentur, Latonam adamaſſe pethibetur, eamque ob cauſſam ab illius liberis, Apolline ac Diana, ſupplicio adfectus: Galeno quidem narrante, hominem vel ab aquila, vel a vulturibus abſumi: aliis vero tradentibus, fagitis eum fuiſſe confiaum, quæ quidem adhuc jecinori ejus inhæreant. De quo intelligi non obſcure poteſt, appetentem animæ vim eſſe in jecinore ſitam.

Atque hoc loco quid ſim dicturus conſideratu. Quum rationis facultas imperium obtinet, eique vis iraſcibilis paret, appetente debilitata, ſammiſſeque ſe gerente: tum vero

καὶ διαφάσεως, ὡς ὁ Θεολόγος φησὶ Γρηγόριος. λέλοιπε δὲ ἐπί τισι μὲν ταχὺν, ἐπί τισι δὲ βράδιον.

Καὶ πείθου τῇ μεγάλῃ Κυρίλλῳ λέγοντι. ἕκαστον δὲ μετὰ τὴν ἀνάπτωσιν ἕκαστον ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ ζωὸν ἐπλήρωσε ὡς ἂν τύχῃ κράσεως. ἐπὶ γὰρ τούτῳ τὰ συσταντικὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν, καρδίαν φιλονότι, ἐγκέφαλον, ἧπαρ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, στερροῖς ἀπεπερίσχοδε ὀστέοις ἡ φύσις ἀῤῥώστοις καταβλαπτομένων αὐτῶν, ἐπίμους εὗρε τὸν θάνατον ἔπεσθαι. ταύτας μὲν τοι ταῖς ἐπιθυμίαις, ἃς ἀδονὰς ὠνόμ τι δίλιαρ ἐγκατέμιξεν, ὡς ἐντεῦθεν ἡμᾶς ἐπίμους καθέλκεσθαι. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ἐπὶ βρώσεις καὶ πόσεις ἐτρέχομεν, οὐκ ἂν ἀφροδισίοις ὁλοχερῶς προσκείμεθα. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, πάλαι ἂν ἐξ ἀνάγκης τὸ γένος ἀπόλωλε τὸ ἀνθρώπειον. κατὰ τοῦτο μὲν οὖν ἡ γονὴ, πλεόνασμα οὖσα, καταπέμπει ἡ αὐτὴ ἡ ἀναγκάζει τὰ ζῶον ὁρμᾶν ἐπὶ τὴν ἀπόκρισιν αὐτῆς. δημιόδως δὲ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος ὕλικα τῆς τοῦ γένους διαμονῆς. ταῦτα δὲ Μάνης καὶ Οὐαλεντῖνος ἠγνοηκότες, ὡς ἔοικε, κτίσμα τοῦ διαβόλου ἔλεγον εἶναι, ὑπ' αὐτοῦ τε πυροῦσθαι, καὶ πρὸς ἀτιμίας ἀκολάστους ἐκκαίεσθαι. πλὴν οὐκ ἄφαλ πρὸς σωφροσύνας ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἶναι πάντῃ καπφερεῖς, οὐδὲ ζῶν ἀνεπαιδεύτους ἕκαστον ὡς τὰ ἄλογα. τῇ γὰρ ἡδυπ, καὶ ἀνδίαν συμπέζδυξεν, σύμμικτον ταύτῃ ἐποίησε, ὡς ἐκεῖθεν μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ γένους αὔξησιν ἕλκεσθαι. ἐντεῦθεν δὲ παλαίζειν ἑαυτοὺς, τῶν προτέρων ἐπιμιμνῄσθαι, καὶ τῆς ἁμαρτίας μέγα καπαβοᾷν, δι' ἣν τοῦς ἀνοήτοις παρασυμβλήθημεν ἀτκέτοι.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ψυχῆς.

ΠΡΟΣ τούτοις εἰδέναι ἡ ταῦτα βούλομαι, ὅτι τὸ ἐπιθυμητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς τῷ ἥπατι ἐγκαθίδρυται, τὸ δὲ θυμικὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ποιεῖται τὸν οἶκον, τὸ δὲ λογικὸν ἐν αὐτῇ τῇ ἐγκεφάλῳ. τοῦτο μὲν οὖν τὸ λογικὸν ἐχαρίσατό σοι ὁ τῶν ὅλων ἀρμοστὴς, ἵνα συμμάχῳ ἡ τῇ θυμικῇ χράμβους, γενναίως ἀνθίσασαι ἡ τῆς ἀλόγου ἡ βοσκηματώδους ψυχῆς, τῆς ἐπιθυμητικῆς δηλαδή. αἵδε γὰρ ὁ τῆς φύσεως δεσπότης ὅσα παρ' ἐκείνης ἐσὶν ἡ ἑρμῆ. ὅτι δὲ τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμητικὸν αὐτῇ τῇ ἥπατι ἐγκαθίδρυται, ἡ τὸν Τιτυὸν παράγει ὁ Γαλλιώς εἰς σύσασιν τῶν τὸ λόγω, ἐν μὲν τῇ ᾳγνωσικῇ αὐτὸ ὑπὸ αἰτὸ λέγων αὐτὸ καπαθίδθαι τὸ ἧπαρ. ἐν δὲ τῇ περὶ ἠθῶν ψυχῆς μοσοβίβλῳ ὑπὸ γυπῶν. ὁ δὲ Τιτυός ὕτος ἡ ἔξω μυθολογίαν ἰραθῆναι λέγεται τῆς Λητῦς. ἐφ' ᾧ ἡ παρὰ τ παίδων αὐτῆς Ἀπόλλωνός τε ἡ Ἀρτέμιδος κολάσει καθυποβληθῆναι. ἓ ἡ μὲν τὸν Γαλλιν, ὑπὸ αἰτῦ, εἶπε ἡ γυπῶν τὸ ἧπαρ ἐδίεθαι. ἡ δέ τινας ἄλλους τοξεύθηναι αὐτὸν κἀντεῦθεν ἔχειν τὰ βέλη ἐμπεπαρμένα τῇ ἥπατι. ὠδέλαν οὖν ἐντεῦθεν, τῇ ἥπατι τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμητικὸν ἐσι.

Πρόσχε λοιπόν. ὅταν μὲν γὰρ τὸ λογισικὸν ἀρχῇ, πειθόμενον μὲν ἑαυτῇ τὸ θυμοειδὲς ἔχον, αἰθυὶς δὲ καὶ ταπεινὸν τὸ ἐπιθυμητικὸν, οὕτω

ἀνέλαστος ὁ τοιοῦτος βίος, οὔτε οἷον οἱ λῃσταὶ βιοῦσι καὶ τύραννοι, ἀλλὰ σωφρονῶν πάντα καὶ δίκαιος. καὶ τούτου χάριν ἀμφιβάλλειν οὐ χρή. εἰ μὴ γὰρ πάντα ἦν, εἰ μὴ ὀξὺ αὐτῆς τῆς σώματος κατασκευῆς, οὐσης μὲν ὑπὸ παθῶν ἥττητο, ἑκόντος δὲ πάλιν ἐγκρατὴς αὐτῶν κατεφαίνετο· οὐκ ἂν ὁ μέγας Βασίλειος τὸν προφήτην Ησαΐαν ὀξυγλώσσους, εἰσπνεῖ τινας ἐκ φύσεως ἔχοντες τοὺς προπρήμασι, καὶ κατισχνὸν σύγκρισιν τῆς σαρκὸς πολλῶν διαφέροντας εἰς ἀνάλυψιν ἐπιτήμης, ἢ ἄσκησιν ἀρετῆς. ὁπωσοῦν οὖν καὶ σώφρονα ἴδοι τις ἂν καὶ ἀνέλαστον, δυμοειδῆ καὶ ὀργίλον, ἰχῶρος καὶ μὴ τοιοῦτος, ὥσπερ δὴ καὶ τοῖς ἐμφρόνοις εἶρηται. πῶς μὲν οὖν διαίνειν ἄντες ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταφέρων ἀπὸ τοῦ χείρους, καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἂν μεταστρέψαι ἀπὸ τοῦ κρείττονος. καὶ ὅλως ἐξ ὧν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἔλεγεν. ἀρκεῖτω τῷ σώματι ἡ κακία αὐτοῦ. τί δὲ δεῖ τῇ φλογὶ πλοῦτον ὕλης; τῇ θηρίῳ δαψιλεστέρας τροφῆς; ἵνα δυσκάθεκτον γένηται, καὶ τῷ λογισμῷ βιαιότερον.

Πρόσεχε οὖν ὅσα βιάζουσιν ἑαυτοὺς οἱ θέλοντες μὲν σωφρονεῖν, ἔχοντες δὲ ἐπιθυμητικὸν ἰσχυρόν. (ἡ μὲν γὰρ φύσις τὰ ἑαυτῆς ἐξ ἀνάγκης ἐπιζητεῖ. ὁ δὲ ἀγγέλοις ἱερούμενος, τοῖς θέλουσι τῆς σαρκὸς ἀντιπίπτει, καὶ βίον ἀγγελικὸν μιμεῖσθαι φιλοτιμεῖται.) ὅσον δὲ βαρὺ τὸ φῶς φύσει μάχεσθαι, καὶ οἷον ἐντεῦθεν τὸ ἴσασθαι, ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος ἐθέλοντα αὐτὸς εἶπεν. Ὁ σῶμα νικήσας, φύσιν ἐνίκησεν. ὁ δὲ φύσιν νικήσας, ὑπὲρ φύσιν ἐγένετο. ὁ δὲ τοῦτο γενόμενος, βραχύ τι παρὰ ἀγγέλους ἐλάττονται, ἵνα μὴ λέγω μηδέν. πρόσεχε δὲ ὅτι καὶ σφόδρα βαρυπλήττει ἡ ἄσκησις οἱ θέλοντες μὲν σωφρονεῖν, ἔχοντες δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἰσχυρόν, πολυπλοκῶν τὴν ὁρμὴν, πρὸς ἔξοδον ἀεὶ ἐπεγειρόμενον τὰ ἐκτὸς χλωροῦ αὐτοῖς. καὶ μὴ καπί τι ἀμφιβάλλειν. οἷς δὲ ὁ Διογένης ἐκεῖνος ὁ Κυνικὸς τὸ τῆς φύσεως βάρος ἐκ ἐνεγκών, καὶ ταῦτα τοσοῦτον ἀσκητικώτατος ὤν, γυμνάσια ζητῆσαι λέγεται, ὅστε τὸ βαρύνειν ἀποθέσθαι, καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κουφίσαι. τί χρὴ, καὶ λέγουσόν τινα ὑπομένειν κάματον, εἰ σφοδρὸν μὲν, ὡς εἴρηται, λαχόντες τὸ ἐπιθυμητικὸν, ἐν ἀγενείᾳ δὲ φυλάττων ἑαυτὸς ἀποθυμούμενος;

Εντεῦθεν ἀγαπητὸν, ἢ δεῖν τινὲς, ἵνα τὸν φυσικὸν ἀποβίωσιν πύρωσιν καὶ γομοῖ τὸ σῶμα μέσον ὑδάτων δημιοῦσιν ἀφθησαν. μηδὲς λαπὸν ἐπὶ μέσου προσφερέτω τὸν χάσσιν. μηδὲς ἐκ ἀγαθὸς ἀστέρων προφαντζέσθω χαμαιτυπίας. ἀστέρων μὲν, ὃν κυνηγέτης, ἀπατηλὸς ἢ δύσεις αὐτῆ τοῖς προσέχουσι γίνεσθαι καιροῖς φαινόμενον ἀ φορᾶς τὰ πάντα διδόντι, ὡς ἐντεῦθεν εἶρος μεταστρεπόμενον, ἢ ὄμβρων καταβρηγνυμένων, ἀκαίρως ἄνξεσθαι τὰ φυτά. ἐκ δὲ γῆ τροφῶν ὡς ἐν κύκλῳ διαπαῖς χορηγουμένων, ἀναλλοίωτος ἐκ ἡ ἢ προφερομένων τῆς καρπὸς ξηραίνει φύσις. ὡς διρίσκεσθαι μὲν ἐκεῖνα ἢ τῆς καρπὸς, τὰς δὲ καρπὸς ἢ τὰ ζῶα, ἢ

A nec intemperanter homines vivunt, nec prædonum aut tyrannorum in morem: sed honeſta plane juſtaque vita degitur. Hæc de re dubitari non debet. Nam ſi res ita comparata non foret, & ſi corporis in eadem ſtructura non hic affectionibus foret obnoxius, illa ſe ſuperiorem iis declararet: nequaquam magnus ille Baſilius Iſaiam vatem enarrans, quoſdam a natura præcelleredicere alios, & ipſius etiam carnis comparatione multis præſtare, ſive in ſcientiæ alicujus perceptione, ſive in cultu virtutis. Hinc videre eſt varios homines, temperantes & intemperantes, iracundos & mites, prudentes & ſtolidos, ut ſupra quoque monuimus. Atque hæc de conditione deteriore in melius commutari poſſunt, ac viciſſim a bono in pejus licet deflectere, quemadmodum ex hiſce Gregorii Theologi verbis perſpicue intelligimus. Satis eſt, inquit, corpori ſua vitioſitas. Cur flammæ materies amplior ſuppediteretur? cur huic belluæ nutrimentum largius? ut intractabilis ſcilicet fiat, ac rationem violentia ſua ſuperet.

Edit. Pariſ. pag. 112.

Baſilius.

Gregorius Nazianzenus.

Animum igitur advertito. Quantam ſibi vim adferant homines ii, qui frugi quidem eſſe cupiunt, vitamque angelicam imitari, verum facultatem appetentem ſenſu validam ſentiunt: (etenim natura requirit ea, quæ ſua ſunt: cujus voluntati atque motibus adverſatur, quiſquis vitam agere caſtam inſtituit) quamque adeo grave hic, repugnare naturæ velle, cui reſpondet ipſius etiam præmii magnitudo: ſanctus ille vir, Joannes auctor ſcalæ hiſce verbis declarat: Qui corpus vicit, naturam vicit: qui naturam vicit, ſupra naturam ſemet extulit: hoc qui conſequutus eſt, paulum Angelis eſt inferior, ne nihil ab iis differre dicam. Nimirum ſcito gravibus eos molaſtiis premi, qui caſti eſſe deſiderant, cum appetitum in ſe fortem experiantur, & genituræ magnam copiam, quæ negotii plurimum eis faceſſit, ac numquam non, ut emittatur, urget. Nihil de hoc ambigendum. Quippe ſi Diogenes ille Cynicus, quum omni illius naturæ nequitiæ amplius ferre, homo perpetuis & maximis exercitationibus ad abſtinentiam condoceſactus, mulierem aliquando quæſiſſe perhibetur, quarem moleſtam ſibi deponeret, & corpus onere velut excuſſo levaret: quantum illos ſuſtinere laboris atque moleſtiarum existimandum eſt, in quibus a natura nebemens eſt appetitus impetus, qui nihilominus ſervare ſeipſos in continentia velint?

B

Joannes Climacus.

C

Atque hac ob cauſſam, dilecte fili, quidam viri religioſi nudis corporibus totos dies in medias aquas ſemet abjeciſſe traduntur, quo inflammationem & æſtum illum naturalem reſtinguerent. Itaque nemo poſthac nativitatem ſuam in medium proferat, nemo inauſpicatos ſiderum poſitus & inter ſe conformationes cauſſetur. Nam ſapiens ille moderator univerſorum præclara conilio inſtruit, ut ſuis temporibus certi ſiderum motus, ortus, occaſus eveniant: quo commutato per has cauſſas aere, pluviique delabentibus, plantæ incrementum commode ſumant. Quum eoim alimenta quodam velut ambitu perpetuo ſuppeditata non deſiderantur, etiam illorum natura, qui fructus ipſos percipiunt, uti egere, vel deficere nequit. De quo intelligimus, ſidera quidem eum motibus ſuis fructuum, fructus autem animalium, & hominis eſſe cauſſa factos. Quapropter animorum voluntates atque lenitentias ſidera

pag. 113.

Nam ſidera mentes homi-num regant.

D

E

non mutaot, nec homiaem ad imaginem Dei factum mancipii cujuſdam vilis inſtar hac illae ducunt. Non tam enim ipſa deprehendereatur injuſta eſſe, quoſdam adulteros efficientia, quoſdam homicidas ac prædones: quam eorum opifex, qui præcipuam in hac parte culpam mereretur, ob res ejuſmodi conditas, quæ neceſſario nos ad mala proclives redderent. Idcirco non abs re ſcripſit eximius ille Petrus ad Fauſtum, quoſdam falſo naiverſum hoc nacta- *Petrus ad Fauſtum.* hitis ſideribus & fatu eomnitiere.

Prudenter igitur hæc cunſiderato, nec horum verbis plus æquo pertuthari te finito. Quum enim dicunt, eam horam, qua fœtus eonceptio fiat, fœtum ipſum, tam marem quam fœmineum, optime formare: mox eis objicere vicifſim potes, quod ſi quidem una & eadem hora, una & eadem ſeminis dejectione, gemellorum conceptio fiat, omnino neceſſe ſit alterum eorum eſſe marem, alterum fœminam: ſed vel ambos mares, vel fœminas formari. Conſimiliter eadem ratione ſequeretur, alterum eorum non debere citius eatingui, tardius alterum: ſed utrumque rebus humanis pariter exiai. Nam, ut ipſi loquuntur, idem ſidus tam huic, quam illi vitam præbuit. Quinetiam eo progrediuntur, ut morbos quoſdam & formas, quæ fœtibus in ipſa matrice noonumquam accidant, (ſolent enim interdum fœmellæ verendis in partibus virilem habere ſpeciem, ac vice verſa mares fœmineam) aſtris auctoribus tribuant.

Vocant ejuſmodi fœtus, de quibus modo loquehamur, hermaphroditos. Nam perbelle fingant, Mercutium (qui Græcis Hermes eſt) & Venerem (quæ Aphrodite) in iiſdem centris conjunctos, Saturno etiam accedente, certaque conformatione aeris, fœtus quoſdam præter oaturam adfectos producere. Sed enim hoc minime verum eſt. Nam ipſa fœtus formatrix natura nonnumquam hujuſmodi effi- *Edit Patiſ. pag. 184.* cit, quemadmodum eſt ſupra demonſra- *Hermes Trismegiſtus.* tum. Hermes quidem ille philoſophus, quem Græci tanto habent in honore, ſcriptis ad ſapientem Ammonem iiſteris, morborum in iis cauſſas, qui furore corripiuntur, & mente ſunt alienati, ad ſidera refert. (Quum enim, inquit, ſidus illud, in cujus poteſtate cerebrum eſt, fœtum bono quodam adſpectu intuetur, ejuſque cerebrum in ipſa formatione radiis ejuſmodi collaſtrat: omnino fit, ut facultates animi principes in tali fœtu præclare comparatæ ſint. At ſi quumodocumque ſidus ipſum malo adficiatur, etiam diverſa erit & contraria priori ejus effectio. Hunc in modum ſpectatores illi ſublimium ſentiunt atque loquuntur.) Eorum tu opinionem rejicito, ac pravis quibuſdam humoribus cerebrum ejus repletum eſſe eredito, quem animo alienatum conſpexeris. Nam cerebrum mentis eſt inſtrumeotum, ideoque pro ipſius inſtrumenti adfectione mens etiam, velut artifex, agere conſuevit. Propterea Deus herbas quaſdam condidit, quibus vatiis doloribus atque morbis medeamur, & homiaibus medicam ſapientiam abunde largitus eſt. Hinc & cerebrum purgari videmus, & morbos alios, qui curationem tequirunt, convenientium medicamentorum adhibitione ſanari.

Non igitur eorum verbis decipi te patitor. Ac ne fato quidem, ceu dictum eſt, bi morbi humiaibus accidunt. (Quid enim *Fatum quid.* aliud ſibi fati vult vocabulum, de ipſorum ſententia, quam quod ſit eventus quidam

τὸν ἄνθρωπον. Οὐ γνώμας λοιπὸν οἱ ἀσέρες μπαῤῥίπτουσιν, οὐδὲ καθάπερ τι ἀνδράποδον ἢ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πεποίηται ἄνθρωπος· οὐδὲ ὧδε εἰς τοσοῦτον ἂν ἀριθμὸν ἔλθοι, τοὺς μὲν μοιχοὺς ποιοῦντες, τοὺς δὲ φονέας ἢ ἁρπαγας. ἀλλὰ τῷ πρὸ τοῦ ἀσέρων ὁ δημιουργὸς αὐτῶν τὴν αἰτίαν ἐγκρίνεται, ὅπερ τοιαῦτα κατασκεύασεν, ἃ ἢ ἐπιφορὰν ἡμῖν ἐξ ἀνάγκης τῶν κακῶν ἐπιτίθησι, καθὰ δὴ ἢ πρὸς Φαῦστον ὁ καιροφανὴς ἔλεγε Πέτρος, γενόσει τῷ εἱμαρμένῃ τὸ πᾶν ἐπιῤῥέποντα.

Ὅρα λοιπὸν πανηχῶς, τῷ μὴ ἐπὶ πλέον τοῖς λόγοις αὐτῶν θορυβοῦ. εὖ γὰρ τῷ λέγουσιν ὅτι ἡ ὥρα καθ' ἣν ἡ σύλληψις τῶ σωλαμβανομένου γίνεται, ἐκείνη τῷ τὸ πλασιουργοῦμενον, εἴτε ἄῤῥεν εἴτε θῆλυ, ἐμπλάττειν ἔφασκε σώαθεν, ἀλλ' ἀθρόως ἀνθρωπόμορφον ἔχοις, τῷ σύ, τῷ ὑπὸ λέγειν αὐτοῖς, ὡς ἐπεὶ ἐν μιᾷ ὥρᾳ, τῷ τῇ αὐτῇ καταβολῇ τῶν διδύμων ἡ σύλληψις γίνεται, ἐπρεπε πάντως, μὴ τὸ μὲν αὐτῶν ἄῤῥεν, τὸ δὲ θῆλυ, ἀλλ' ἄῤῥενα τῷ ἄμφω τῷ τὸν ἐπαραίσασαν ὥραν, ἢ θῆλεα πανταχῇ ἐμπλάττεσθαι. ὅπου μὲν οὖν οὐδὲ, μὴ τὸ μὲν αὐτῶν τάχιον τελεῖσθαι, τὸ δὲ βραδύτερον, ἀλλ' ὁμοῦ ἐν ἄμφω τῶν ὡδὶ μυθίσασθαι. τῷ γὰρ ἑκείνης εἵνεκεν, ἃ αὐτὸς ἀσὴρ κρείττων, καὶ πάντα τὸν ζῶον ἐχαρίσατο· ἀλλὰ τῷ ἐπί τισι παθήμασι τῷ σιτώμασιν, ὑφ' ὧν ἀλίσκονται πολλάκις τὰ τῷ μάλιστα πυγνύμενα. (πάντα δὴ θῆλυ χᾶμα πολλάκις ἀνδρῶν περὶ πα τὰ γεννητικὰ φέρουσι μόρια, τῷ τοιαυτίων αὖθις τὰ ἄῤῥενα) τοὺς ἀστέρας αἰτίους ἀγλωτται.

Τοιοῦτοι τῷ ἑρμαφρόδιτος τοὺς τοιούτους ὑπονομάζουσι· κομῴδοῦνται δὲ ὑπειδὴ ὁ Ἑρμῆς τῷ ἡ Ἀφροδίτη ἀριθμοῦν ὁμόκεντροι, συμβάντος αὐτοῖς τῷ Κρόνου, πρὸς δὲ τῷ κρᾶσίζομένου τῷ ἀέρος, αἴτιοι τοιαῦτα τῷ τῶν παρὰ φύσιν παθῶν τοὺς γινομένους καθίστασι. ἀλλ' οὐκ ὄντι τοῦτο, οὐκ ὄντι. ὁ γὰρ ἐμπλάττουσα τὸ ἔμβρυον φύσις αἰτία πολλάκις τῶν τοιούτων γέγονεν, καθὼς ἀνωθεν εἴρηται. Ἀλλὰ τῷ ὁ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι τιμώμενος Ἑρμῆς Ἄμμωνι τῷ σοφῷ ἐπιστέλλων, αὐτοὺς αἰτιᾶται τοὺς ἀστέρας. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . Σὺ δὲ ἀγαπητὲ μὰ ὕπως. ἀλλὰ μοχθηρᾶς τισι χυμοὺς καπαφρατεῖσθαι τὸν ἐγκέφαλον πίσθα. ἐνίοτε δὲ θεῖον τινὰ παρακοπὴ φρενῶν σωμηχάνημα. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὄργανόν ἐστι τῷ νοῦς. τοῦτον τῷ τῷ τὰ ὄργανα ἐμπλάττει τῷ ὁ τεχνίτης ἑαυτοῦ σκεύη. ἐπεὶ δὲ πάντῃ τῷ βοτάνας ἀπεσκεύασεν παράγαγε ὁ Θεὸς, τῷ σοφίας ἐκτεκτὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐνέπλησεν. ἐκτῶθεν γὰρ τῷ κεφαλὴν καθαιρομένου ἰᾶταί τις, τῷ πάθη ἄλλα τινὰ θεραπείας ἀξιόμαχα φαρμάκων ἀπαλλάλλων ἐπαγωγαῖς.

Μὰ οὖν σωμαράζου τοῖς λόγοις αὐτῶν, ὅτι μοῖρ καθ' εἱμαρμένην, ὡς εἴρηται, τὰ πάθη τοῖς ἀνθρώποις ἐμπίπτουσιν. ἂν δὲ τῷ πάντων ὁ τῆς ἀγίων χορὸς πόῤῥω που ῥίπτει τῷ ἀποπέμπεται. τίνος ἕνεκεν; ὅτι πολὺ μὲν τὸ αὐάπτον αἰκάτται, πολλαπλάσιον δὲ τὸ ἀσυδὲς, ὡς ὁ μέγας φησὶ βασί-

Βασίλειος. φυσικῶς μὲν οὖν, ὡς προείρηται, τὸ ζῷον ἀναγκαίως ἔχει τὸ ἀμίτορον σῶμα καὶ διεξαγωγὰς συγκεχώρηται πάντως παρ' αὐτοῦ τοῦ δικαίου τῆς φύσεως. οἱ μὲν γὰρ πάνυ λεπτοὶ καὶ ὡς ἐν τῆς ζωῆς ἡμῶν σύστασις τὸ ἄιρος ἄχρηστος ἀαθαρσίου, καὶ ὑδάτων διεσθὼν, πάνυ τι ὑγιεινοῦ, καὶ καταλάλων ὠσαύτως βρωτῶν καὶ ποτῶν.

Ἀλλ' ὅρα τλιὸ τὸ Θεοῦ σοφὸν ἀγαπητὸ, εἰ γὰ καὶ φυσιολογίας μιαρὸν ἄφαθαι. ἵνα γὰρ μὴ τὰ * κυριώτατα τῦ σώματος ἡμῶν μέρια ἐν ταῖς τυχούσας περιφάσεσι καταβλάπτωνται, πολυτρόπως, ὡς προείπομεν, ἐν πολυειδῶς ἀσφαλίσατο. αὐτίκα γὰρ τλιὸ κεφαλὸ ἡμῶν, ἅτε δὴ τ' ἐγκέφαλον αὐτὸν περιέχουσα, ἐν ᾧ τὰ τ' ζωῆς ἡμῶν περιέλληπται, καὶ θεῖξι καταχύρωσι καὶ ὀστέοις ἀρὸ πάντων τυρσοῖς. ἁπαλὸν δὲ ἦ φύσις τῶν ἐπόντων, ἐπειδὴ τοῖς αἰθέσεσι πάσαις αὐτὸς χορηγεῖ τὰς πηγάς. ἵνα δὲ μὰ τῇ περιόντι τῶν ὀστῶν συμπεβόμβος, περὶ τὸν οἰκεῖαν βλάπτηται φύσιν, ἁπαλὸς, καὶ ᾧ δυσὶ μιμίγξιν αὐτὸν περιέλαβε, καὶ ταύταις οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἁπαλῇ μὲν οὔσῃ τῇ ἐσωθεν, διάπυλο τὸ ἐγκεφάλου ἀσπασιν· περιόντερ δὲ πάλιν τῇ ἔξωθεν, ὡς ἐντεῦθεν ἄμφω φυλάττεσθαι. οὕπω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῶς καρδίας ἐποίησε, καθὰ δὴ καὶ ὁ χρυσορόαμος Ἰωάννης φησὶν, ὀστέοις μὲν περικλείσας, παραθὼς δὲ αὐτῇ καθάπερ ἀπαλὸν τρῶμα τὸν πνεύμονα, ἵνα μὰ τῇ ἀσκησοίᾳ καὶ αὖτη τοῖς ὀστέοις συντρίβηται. ἀλλὰ πολλαχόθεν ἔχειν ῥᾳδίᾳ, πολλᾶς ἀσφαλείας ὑπόθεσις. ἐξαιρίζεται γὰρ ἐκεῖθεν αὐτὸς, ὥστι μὰ συμπίγεσθαι ὑπὸ τῶν ἀναφιρομένων ἀτμῶν, πληγά τι εἰ τις ἐπενεχθεία ποτὲ, οὐχ ἁλοχερῶς ἀβλάβη γίνεται. εἰ μὲν γὰρ ἓν καὶ συνεχὲς λὸ τὸ ὀστοῦν, καὶ μία κατενεχθεῖσα πληγὰ τὸ πᾶν ἐλυμήνατο. ὡς πολλὰ δ' νῦν διαιρημένου, γνῶθι πάνυ πάντως ἀμήχανον. εἰ γὰρ καὶ συμβαίη τρωθῆναι μέρος ἓν, ἀνάγκη πᾶσα, τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος κείμενον ὀστοῦ παραβλάπτεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ λοιπὰ πάντα διαφυλάττεσθαι, τῷ συνεχεῖ τῆς πληγῆς διακοπτομένου τῇ τῶν ὀστῶν διαιρέσει.

Περὶ δὲ τῶν τῆς κεφαλῆς περιττωμάτων τί χρὴ καὶ λέγειν; εἰ γὰ πᾶς * ἰαρύσεις αὐτῶν, ὡς ὀργῆς, ἢ ὄσφρησις πεπίσθησαι. ἐπειδὴ γὰρ πόρους ἀναπεπτομένους ἀτμοὺς ὡς ὑπερτεμένα ἄνω τῦ σώματος ὑποδέχεσθαι εἴωθεν· ἢ δὲ πόνο πλημμύρα πολλὰν ἂν εἰργάσατο τῇ ἐγκεφάλῳ τλιὸ λώβιον· οὐδὲ πόνο κατμέλησε ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς, ἀλλὰ πόρους τινὰς ἐν τοῖς ὀστέοις εἰργασάμενος, τὰ ὑγρὰ ἓ παχέα τῶν περιττωμάτων ἐπὶ ἓ ὑπερῷαν καὶ τὰς μυκτῆρας ὠδήγησε, καὶ δύο πόνοις ἐκφύσεων ἀπένειμε μέρια, ἵνα συντόμως τὸ βλαβερὸν ἐκφορῆται. τὰ δὲ λεπτὰ ἀτμώδη περιττώματα ἐκ τῶν τῆ ἀραιοῦ ῥαφῶν ἄνωθεν ἐξωθεῖται. μὰ θαύμαζε οὖ γὰ ψυχρὸς ἐστὶ ὁ ἐγκέφαλος φύσει, ἓ ὅτι μείζονα πόνον ὁ ἄνθρωπος ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα πεπαται. τλιὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότατά τε καὶ ζέοντα χαρὸν ἐπὶ τὸ ἄκρατον ἐντεῦθεν ὁ Ἀριστοτέλης φησὶν. αὐτὸν δὲ ἂν τὸν ἐγκέφαλον μὰ ὑπερθερμαίνεσθαι τῇ ἀναφορμίῃ θερμότητι. ὅρα δὲ

* al. κυριώτατα

* ἰκμάσεις

inevitabilis, ortus ea ferie perpetua motus cæleſtium corporum?) Quod ipſum totus ille ſanctorum virorum cœtus longiſſime rejicit. Quamobrem ſtuc? quia multum amentiæ ſtoliditatiſque continet, plus impietatis, ut magnus ille Baſilius loquitur. Naturaliter quidem (ceu diximus) gubernari regique corpus noſtrum, ipſe rerum Dominus voluit: abſque quo foret, nec aere puro, nec aquis pellucidis, nec loco ſalubri, nec ſumptis per vices eſculentis ac poculentis vita noſtra indigeret. Baſilius.

Enimvero, care fili, fac divinam mihi ſapientiam imucare, ſiquidem nonnihil de rerum natura nobis eſt commentandum. Eſtenim ne maxime principales neceſſariæque corporis noſtri partes quibuſvis de cauſſis lædetentur, caput noſtrum, uti quod cerebrum continet, quo vita noſtra tota oritur, tum capillis, tum oſſibus præter illos ſolidis duriſque munivit. Cerebrum ipſum natura tenerum fecit, quadoquidem cunctis ſenſibus ſuos quaſi ſootes ſuppeditat. Rurſum ne tam tenera ſubſtantia propter oſſium duritiem colliſa velut arteretur, ac detrimentum caperet: duabus eam membranis eſt complexa, iiſque non unius generis, ſed interiore quidem molli, ob cerebri quietem: exteriore vero ſolidiori, quo per illam utriuſque ſaluri conſuleretur: Idem in corde factum, Joanne Chryſoſtomo teſte, quod oſſibus quidem cinxit Deus: ſed nihilominus eidem, quaſi teneram quamdam veſtem ſtragulam, pulmonem adjunxit, ne & ipſum ad oſſa propter perpetuitatem motus allideretur. Quin illud etiam, quod non continuum & unum ſit os, quo cerebrum tegitur, ſed omoi ex parte futuras habeat: quam præclare conſultum ſanitati noſtræ ſit, argumento eſt. Nam per eas vapores ſuo emittit, ne per halitus ſurſum contendentes ſuffocetur: & eadem ratione conſequimur, ut illata forte cerebro plaga non tantum lædat. Quippe ſi os continuum & unum foret, ab uno vulnere totum læderetur. Nunc quum in oſſa plura diviſum ſit, fieri hoc omnino nequit. Nam ſi maxime pars una vulneretur, neceſſe eſt illud os lædi, quod illa eſt in parte ſitum, quum illæſa cætera maneant, vulneris continuitate per oſſium diviſionem interrupta. Providentia in hominis fabricatione. Edit. Pariſ. pag. 113. Chryſoſtomus.

Quid de capiris excrementis dicam? quorum egeſtioni nares ſunt (uti vides) deſtinatæ. Quum enim caput tamquam ſupremum in corpore locum conſequutum, vapores deorſum adſcendentes eaciperе ſoleat, quorum redundantia cerebro plurimum detrimenti allatura erat: ne id quidem opifex ille rerum negligere voluit, ſed quibuſdam meatibus effectis in ipſis oſſibus, excrementa humida & craſſa in palatum ac nares deduxit, quas ipſas quoque duas in partes diviſit, quibus excretio fiat: ut compendiaria quaſi via breviterque noxia egarantur, & excrementa ſurſum exhalantia per cranii futuras ſurſum expellantur. Neque cerebri naturam eſſe frigidam miraberis, nec quod in homine cerebrum ſit amplius, quam in animalibus cæteris. Nam hinc tradit Ariſtoteles calorem ebullitionemque cordis temperatiorem effici, & ipſum cerebrum propter calorem ſurſum tendentem non nimium effervefcere. Quod ſane ſi fieret, non parum effectiones ejus impediretur. Atque hoc loco mentem mihi velim adhibeas. Quia magnus eſt cordis calor, idcirco etiam major illi frigiditas cerebri & humiditas oppponitur: (cujus humiditatis cauſ- Quo ſenſus in homine cerebri amplitudo.

ſa perquam ſero capitis os conſolidatur, quod bregma nonnulli vocant.) Et ſuturas capitis, ceu diximus, humo plures habet, præſertimque vir. Quamobrem iſtuc? quia cerebrum in eo quoque majus eſt. Ut igitur hic locus ſenſoris expers eſſet maxime, vis pluribus futuris egebat, pro ipſius nimirum cerebri amplitudine.

Edit. Pariſ. pag. 166.

Quod ſi cerebrum quis ſiccum minimeque gravatum ab excrementis habeat, prudens atque ſobrius evadit: quum ejuſdem humiditas contrarium quiddam efficiat, hominem videlicet deſidem, ſomnolentum, ignavum. Licet hoc de ſapientis Heracleti verbis intelligas, qui animam ſicciorem dixit eſſe ſapientiorem. Nam in cerebris humidis ſpiritus animalis veluti ſubmerſus, ut & in fœminis eſt videre, præclariſſime ſuas effectiones abſolvere nequit. Idcirco divinus ille Cyrillus ſexum fœmineum dimidia parte virorum indoli cedere dixit. (Atque hæc de ſtatu conditioneque cerebri naturali dicta ſunto. Quum autem plus æquo ſiccetur, neceſſe eſt hominem lædi & adfligi.) Nam vehementes quædam temperamenti juſti perturbationes partium ipſarum effectiones quaſi remondere conſueverunt. Itaque fieri plerumque ſolet, ut vel jejunia, vel vigiliæ naturalem cerebri ſiccitatem plus æquo augentes, hujuſmodi morbos gignant. (Eſtque propterea neceſſarium, ut homines in hunc modum adfecti victus ratione aliquanto humidiore utantur. Nam orti de ſiccitate morbi per humiditatem curantur.) Rurſum ſi ex morbo quodam plus æquo ſit humidum cerebrum, ſubſequi rerum oblivio & infatuatio quædam ſolet, eaque tanta, ut ſæpenumero tam artium quam litterarum, ſuique adeo nominis homo prorſus obliviſcatur.

Cur præſtent ſicca cerebra. Heracliti dictum.

Cyrillus.

Unde vehementes obliviones.

Tribus nimirum membranis cerebrum diſtinguitur, ac ventriculus quidem ejus anterior facultatis infirmantis & imaginantis eſt inſtrumentum: medius vero cogitantis: poſticus denique recordantis. Etenim primo rem hanc aut illam informatione quadam concipimus: deinde de informato ratiocinamur, quid & quotuplex a natura ſit: atque ita in memoriam tandem recondimus. Et hæc quidem accipienda de iis ſunt, qui recte adfecti ſunt atque ſani. Quod ſi autem vel unum aliquid horum morbo quodam, quocumque pacto adficiatur, tunc ejus partis ratione anima pure nequit efficax eſſe. Hæc tibi, dilecte fili, monendo ſubjicio, ne ſiderum inter ſe conformationes & adſpectus cauſſeris: quum naturalibus hujuſmodi quædam rationibus evenire conſueverint. Ac ſumus quidem hactenus longioribus in expoſitione hac digreſſionibus uſi, verum id omne ſtudio diſcendi tuo, quo ſane ſingulari flagras, tributum eſt. Quippe dum cupiditati (ceu vides) tuæ gratificamur, magno hanc labore atque induſtria collegimus, & in hunc commentarium ſtudioſe digeſſimus.

Ventriculi cerebri.

A ρωμαχῶς. ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη θερμότης μείζων ἐστὶ, μείζων ἄρα καὶ ἡ ἐξ ἐγκεφάλου ψυχρότης τὸ ὁμοῦ καὶ ὑγρὸν ἀντίκειται. ἀλλὰ καὶ ῥᾳδίως πλείους ὁ ἄνθρωπος λέκται, καὶ μᾶλλον ὁ ἀνήρ. τίνος ἕνεκεν; ὅτι καὶ πλείων ὁ ἐγκέφαλος αὐτῷ προσκεῖται. ἵνα γὰρ ἥμπνους ὁ τόπος ᾖ, πλειόνων ὁ ἀνὴρ ἐδεήθη ῥαφῶν.

Καὶ ξηρὸς μὲν ὁ τοιοῦτος καὶ ἀπέριττος ὤν, σωφρονικὸς ποιεῖ καὶ παράλογον. καθυγρος δὲ ὢν, παραφορικὸς ποιεῖ, νωθρὸν διδάσκει, καὶ ὑπνώδη καὶ ῥᾴθυμον. καὶ πρόχειρ, οἱ βέλτιον, τῷ σοφῷ Ἡρακλείτῳ· ξηροτέρη ψυχὴ σοφωτάτη. ἐπεὶ δὲ τῇ ὑγρᾷ κατακλιζομένου σώματι τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἔστιν ἰδεῖν, ἐνεργεῖν ἀείσως οὐ δύναται· κατὰ δὴ τοῦτο καὶ τῆς τῶν ἀνδρῶν εὐφυΐας καὶ ἐξ ἡμισείας ὑπολείπεσθαι τὸ θῆλυ φησιν ὁ Θειότατος Κύριλλος.

B . . . . . .

. . . . . .

. . . . . αἱ μεγάλαι δὲ δυσκρασίαι τὰς ἐνεργείας τῆς μορίων ἀμβλυνουσι καὶ ἀφανίζουσιν. ὅθεν ἡ ἀσιτία πολλάκις, καὶ μᾶλλον καὶ ἡ ἀγρυπνία, τὴν ἀεὶ φύσιν ὑπερτείνουσα τοῦ ἐγκεφάλου ξηρότητα, ποιεῖ φῶτα τοιαῦτα συμπτώματα.

. . . . . .

. . . . . ψυχρότερος δὲ πάλιν ἑαυτοῦ διά τινα νόσον γενόμενος ὁ ἐγκέφαλος, καὶ λήθην ἐπάγει καὶ μώρωσιν· καὶ τοσοῦτον δή, ὥστε καὶ τεχνῶν καὶ γραμμάτων, καὶ τῶν ὀνόματος πολλάκις αὐτοῦ μετὰ τῆς ὑγιοῦς ἐπιλελῆσθαι τὸν ἄνθρωπον.

C Τριχῇ δὲ ὑμῖν διῄρηται ὁ ἐγκέφαλος. καὶ ἡ μὲν ἡ ἐμπρόσθιος αὐτοῦ κοιλία ὄργανόν ἐστι τῆς φαντασιωτικῆς. καὶ ἡ ὑπέρα πάλιν τοῦ μνημονευτικοῦ. πρότερον μὲν δὴ φαντάζόμεθα τόδε τὸ πρᾶγμα· μετὰ ταῦτα δὴ λογιζόμεθα τὸ φανταθέν, τί τε καὶ πῶς αὐτὸ τῆς φύσεώς ἐστιν· εἶθ' οὕτως τῇ μνήμῃ τὸ τοιοῦτον ἐναποτίθεμεν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῆς ὑγιαίνοντος καλῶς τε καὶ ὑγιῶς. ἀλλ' ἐπειδάν ἤ ἐξ αὐτῆς πάθοι τινὶ ὁπωσδήποτε πιεσθέν, τότε κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ψυχὴ καθαρῶς ἐνεργεῖν οὐ δύ-

D ναται. ταῦτα δὴ, φίλον, ὑποτεθειμένοι σοι, ἔπως μὴ τὰς τῶν ἀστέρων κρᾶσεις αἰτιάσοι καθυποβάλλῃς, οὐ γὰρ φυσικοῖς νόμοις τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι εὑρήσει. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ παρεβατικώτερον εἴρηται, ἀλλὰ φιλομαθείας ἕνεκα πάσης τῆς σῆς. ἐφίσει δὲ δή, ὡς ὁρᾷς, τῇ σῇ χαριζόμενος, καὶ φιλοπόνως ταῦτα συνέλεξα, καὶ φιλοτίμως τῇδε διείλεφα τῇ συμπάσματι.

ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ

ΜΙΚΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΥΚΑ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

MICHAELIS GLYCÆ SICULI ANNALIUM PARS II. AB ADAMO USQUE AD CÆSARIS IMPERIUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΔΑΜ. A DE ADAMO.

ΓΕΝΝΑ τοίνυν ὁ Ἀδὰμ τὸν Κάϊν, τὸν Ἄβελ, τὸν Σήθ. συνεπέρας δὲ δύο, καθάπερ Γεώργιος ἡ Ἀζύρας, ἰῶ ἡ Κάϊν ἔλαβεν εἰς γυναῖκα· ᾗ ἡ Ἀσουὰμ, ἣν ἔλαβεν ὁ Σήθ. ὁ δὲ Ἄβελ φονευθεὶς παρὰ τοῦ Κάϊν ἄγαμος φθόνου, ἀπήλθε παρθένος. ἐφθόνει δὲ τῷ Ἄβελ ὁ Κάϊν, ὅτι προσέχε τοῖς αὐτοῦ θυσίαις ὁ Θεὸς μᾶλλον ἢ τοῖς τοῦ Κάϊν. ἀπεστρέφετο γὰρ παρὰ τοῦ Κάϊν τὰ προσαγόμενα, οὐχ ὅτι καρποὶ ἦσαν ἐκ τῆς γῆς, καθά φησιν ὁ παράφρων Ἰουλιανός, ἢ ζωοθυσίαι διαθέσεως εἰσάγων· ἀλλ' ὅτι ἄχρηστα ἦσαν. * προσέχε λοιπὸν τοῖς τοῦ Ἄβελ ἐκ τῆς φαυλοτέρας. ᾗ δὲ πᾶσα, τυγχάνει τῆς ἐξαιρέτου, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησί. τὴν προαίρεσιν λοιπὸν ᾗ ἐκδέχεται, ᾗ αὐ ἀποστρέφεται, ἐμφαίνει αὐτὰ τὰ προσαγόμενα.

προσέχε

Ἀλλὰ πόθεν ὁ Κάϊν εἰς τοιαύτην ἦλθεν ἔννοιαν, ὥστε θυσίαν προσενεγκεῖν τῷ Θεῷ; ἢ πάντως ἐκ τῆς ἐν τῇ συνουσίᾳ τοῦ αὐτοῦ γνώσεως, ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φησί. ᾗ πόθεν ὁ Κάϊν ὑπέγνω. ὅτι οὐ προσέχε τοῖς αὐτοῦ δώροις ὁ Θεός; ἦτοι τῷ μὴ κατελθεῖν ἄνωθεν ταῖς θυσίαις αὐτῶν, καθάπερ ἐπὶ ταῖς τοῦ Ἄβελ γίγνεται. ἐπὶ ᾗ τοιαύταις κατῆλθε πῦρ, ᾗ ἐκάλουν αὐτάς, τὴν ἀποδοχὴν ἐντεῦθεν τοῦ Θεοῦ παιζοῦσι. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ζητεῖσθαι ἐνταῦθα, ἆρα τοτὲ κατ' ἀρχὰς πῦρ μὲν ἐξ οὐρανοῦ κατήρχετο, ᾗ τὰς προσαγομένας τῷ Θεῷ θυσίας ἐπιβάσεται, νυνὶ δὲ τοῦτο οὐ γίνεται; μὴ ταῖς τῶν ζώων θυσίαις ὁ Θεὸς ἔχαιρεν; οὐχί κατὰ ᾗ τὸν θεόπτον Κύριλλον, τύπος ἦν ἐκεῖνο τὸ πῦρ ᾗ προοικείωμα τοῦ παναγίου πνεύματος, τοῦ κατιόντος μὲν ἀοράτως, ᾗ πᾶς πνεύματικὰς ἡμῶν θυσίας προσδεχομένου, καθάπερ ᾗ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτὸ κατίεσι ἐν Ἰορδάνῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐχ ὡς δεόμενον πνεύματος, ἀλλ' ἵνα μεθαγιάσῃ, ὅτι ᾗ ἐπὶ παντὶ βαπτιζομένῳ ἀοράτως τὸ πνεῦμα κατεισι, ᾗ ἁγιάζει αὐτόν.

Εἰ δὲ ᾗ τινι, ἀγαπητὲ, συμβαίη τοιαῦτα μὴ ὁρᾶν, μὴ ἀπίστει. εἰ γὰρ ᾗ ὄψεις ἐγίνοντο καταρχὰς αἱ δυναὶ ᾗ δεῖγμα τοῖς ἀνοπτοπόροις ἐκπεμπόμενοι, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶ, ᾗ μηδαμῶς ἔννοιαν ἀσωμάτου φύσεως δυναμένοις λαβεῖν,

Glyca Annal.

SECUNDUM hæc Adamus Cainum, Abelum, Sethumque genuit, & filias duas, uti Georgius memoriæ prodidit: Azuram videlicet, quæ cum Caino nupta fuit: & Asuam, quam Sethus uxorem accepit. Etenim Abelus per iovidiam a Caino necatus, easors conjugii ac virgo decessit. Causa, quamobrem Abeln Cainus invideret, hæc erat, quod sacrificiis ejus magis Deus esset propitius, quam Caioicis, quæ omnino aversabatur: noo quia terræ fructus ille offerret, quemadmodum vesanus ille Julianus scripsit, animalium mactationes hoc argumento comprobare volens: sed quod lautitia prorsus essent. Itaque Deus Abeli sacrificia respiciebat, quæ ille de pecorum suorum, & quidem eximiorum primigenies offerebat: hoc est, ut Chrysost. verbis utar, institutum animi vel probat vel improbat, non res ipsas, quæ offeruntur.

Edit. Paris. pag. 127.

Georgius Syncellus de Adamo libenter.

Julianus imp. pro animalium mactatione

B

Sed enim unde Caino ad animum accidit, pag. 128.

ut Deo sacrificium offerendum esse statueret? Num ex conscientiæ notitia quadam, ut Chrysostomus ait? Et unde tandem Caious idem intellexit, Deum munera sua non respicere? Nimirum ex eo, quod in ejus hostias ignis e cælo non delaberetur, quemadmodum in Abeli sacrificiis fieri consueverat. Nam ejus hostias ignis superne delatus absumebat, quo ipso declarabatur, Deum eas acceptas & gratas habere. Solet illud etiam hoc loco quæri, quamobrem inirio de cælo delapsus ignis oblatas hostias Deo depascebatur, quum id modo non fiat? Num victimis animalium Deus oblectabatur? Nequaquam, sed uti Cyrillus inquit, ignis ille typus & imago sancti Spiritus erat, qui descendit inadspectabiliter, & spirituales victimas nostras acceptat: quemadmodum in ipsum quoque Christum in Jordane descendebat, non quod ille spiritus egeret, sed uti nos discereremus spiritum in quemvis hominem, qui baptizatur, inadspectabiliter descendere, ac eum sanctificare.

C

Cyrillus de igne coelesti.

Cæterum nequaquam tibi nunc abjicienda est fides, propterea quod talia prodigia modo nulla videas. Quamvis enim spectacula quædam sensilia tunc oculis exhibebantur eorum causa, qui paulo rudiores animis erant, ut Chrysost. verbis utar, oec incorpoream naturam cogitatione complecti

Chrysostomus.

poterant: non tamen idcirco neceſſe eſt nobis offerri ſpectanda conſimilia, quum illorum omnium loco fides nobis ſufficiat. Nam
1. Cor. 14. 22. prodigia, ut Ille ait, infidelibus tergiuat, non fidem habentibus. Nec ignoses, dilecte fili gravius Cainum deliquiſſe, quam Adamum: id quod ex utriuſque poteſt intelligi exſecratione, cui divinitas ſubjecti ſunt. Nam de Adamo dicitur, Exſecratione infelix erit humus propter ea, quæ deſignaſti: at vero quia Caini delictum erat exitiale, proprerea Cainus ipſemet exſecrationem commeruit. Eamdem ob cauſſam nec celeriter moritur, quo nimirum & alios exemplo ſuo commoneſacetet ac erudiret.

DE CAINO.

Gen. 4. 14. QUISQUIS me repererit, occidet. inquit de ſemetipſo Cainus, & quidem ad membrorum ſuorum luxationem reſpiciens. Verum Deus e diverſo: Ne tibi formidaveris, ait. Nam qui te necaverit, ſeptupli vindictam ſuſtinebit hoc eſt, ſeptem pœnis
Georgii chronographia mundi. ſeipſum obnoxium faciet. In hunc modum hæc perſcripta legimus. Georgius autem memoriæ prodit, Cainum miſerabili morte per ignorationem fuiſſe peremptum, * uti quem
* Vide Notas. Lamechus ab oculis deſiturus occiderit: quod ſane fidem mereri nequit. Nam quis obſecro
Edit. Pariſ. pag. 119. ſcire poteſt, num Cainus adhuc Lamechi tempotibus ſuperſtes fuerit? Certi nihil ſtatui de hoc poteſt, quum annos poſterorum Caini Moſes itu memoriæ non prodiderit, ut oriundorum a Setho: ne dicam, Deum Cainoquamdam approſuiſſe notam, ne a quoquam necaretur. Per hanc vero notam vel ipſa Dei de Caino ſententia debet intelligi, vel membrorum ejus trepidatio. Quonam igitur pa-
Quæ nota Cainoo addita. ctio dici poteſt, quod interemptus fuerit?

Jam ſi quæras, quamobrem Moſes Caini poſterorum annos non recenſuerit: magnus ille tibi Cyrillus in Glaphyris five varietatibus ſuis reſpondebit. Non hoc factum eſt, inquit, ex ignoratione quadam Dei, ſed quia peccatorum annos, totamque adeo vitam libro viventium contineri nolit. Idem Cyrillus refert, Cainum & Abelum fuiſſe figuram primigenii populi Judaici, & Chriſti Chriſtoque fidentium. Quemadmodum enim Cainus invidia flagrans, profuſo fratris ſanguine non ſolum a Dei conſpectu profugit, verumetiam in ejuſmodi exſecrationem incidit, ut vagabundus in terris gemeret atque tremeret: ſic etiam Judaica natio propter invidiam, qua flagravit, & profuſum ipſius Chriſti ſanguinem, e Dei conſpectu exceſſit, jamque adeo tremens & gemens obvagatur. Hoc modo notam Caino Deus apposuit, ne ab aliquo perimeretur, id quod futurum exiſtimarat. Etenim ipſe dixerat: Accidet, ut quiſme cumque repererit, occidat.

Joſephus. Joſephus tradit, Cainum obſecraſſe Deum, ne in obvagatione ſua forte in beſtias incideret: eoque pacto perliſſe hominem refert. Quod ſi etiam ſcire deſideras, unde Cainus modum occidendi fratris acceperit, qui neminem ſciret adhuc a quoquam interfectum: licet hoc de magno illo Athanaſio
Athanaſius. cognoſcas, qui diabolum ait Caino per quietem necandi fratris rationem oſtendiſſe. Invidia quidem certe, ceu diximus, in Caini corde quodam quaſi domicilio conſtituto, Abeli eadem peperit. Nam ejuſmodi adfectionibus mortalium animi facti ſunt obnoxii, poſteaquam e ſtatu perturbationum experte, ipſaque adeo perfectione exciderunt. Nihilominus animi quidam adfectiones haſce ſaperant, quum e diverſo alii nolentes iis ſemet opponere, quibuslibet occaſionibus,

A ἀλλ' ἡμῖν αἰδητῇ ὄψιν ὑπ ἔστι χρεία λοιπὸν αὐτὴ πάντων ἀρκοῦσα ἐ πίστως. τὰ δὲ σημεῖα, φησί, τοῖς ἀπίστοις, ἃ μὴν αὐτοῖς αὐτὸ πεσδοῦται. ἡ μὲν Κάϊν, ἀγαπητὲ, μᾶζον ἥμαρτε ἢ ὁ Ἀδάμ. ἡ δῆλον ἐκ τῆς γεγονυίας πρὸς αὐτὸς κατάρας τῇ Θεῷ. ἐπὶ μὲν γὰρ τῷ Ἀδὰμ ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἐπὶ δὲ τῷ Κάϊν, ὀλοθρίᾳ ὄντως τῷ πλημμελήματος, αὐτὸς ὁ Κάϊν τῶν κατάρων ἐδέξατο. ἡ πάνυ χαλεπὸν ἐδὲ παχέως ἐπάγονται πάντ ὁ Θάνατος, ἵνα ἡ τοῖς λοιποῖς διδάσκαλος γένηται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΙΝ.

B ΠΑΣ ὁ εὑρὼν με, ἀποκτενεῖ με· τοῦτο δὲ ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀφορῶν τὴν πάρουσιν τῶν μελλόντων. ἀλλ' μὴν δίδοται, ἐφησὶ Κύριος. Ὁ δὲ ἀποκτείνας σε, ἑπτὰ ἐκδικήσεται παραλύσεα. τοῦτον, ἑπτὰ τιμωρίαις ἑαυτὸν ὑπόδικον καταστήσει. ἡ μὲν τοίνυν ἔπος. ὁ δὲ Γεώργιος εἰκῇ Θανάτῳ πλάττεται τὸν Κάϊν φησίν. Ὁ δὲ ἱερὸς Μωσῆς Παπάραν φησὶν, ὅτι ὁ Λάμεχ φονεύσας τὸν Κάϊν κατ' ἄγνοιαν τυφλὸς δὴ ἦν. Θανάτῳ παρέδωκεν. ὅπερ ἀπίθανον. πῶς δὲ οἶδν ὅπερ ὁ Κάϊν διετέλει ζῶν κ τοὺς χρόνους τῷ Λάμεχ; ἄδηλον τοῦτο ἦν, ὅτι ἡ δὲ τοῦτο τῷ Κάϊν ἐκ ἀναγράφει Μωσῆς ὥσπερ δὴ ἡ τοῦτο τῷ Σήθ. ἄλλως τε καὶ σημεῖον τῷ Θεοῦ δόντος τῷ Κάϊν τῷ μὴ ἀναιρεθῆναι. σημεῖον δὲ νοητὸν, ἡ τὸν τρόμον αὐτὸν τῷ Θεοῦ, ἡ τὸν τῷ μελῶν αὐτῷ κλόνον. πῶς οὖν ῥηθὴν λοιπόν;

Εἰ δὲ ζητεῖς πῶς τὰ ἐπὶ τῷ τοῦτο τῷ Κάϊν ἐκ ἐναγράφει Μωσῆς, ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τοῖς γλαφυροῖς αὐτῷ διδάξει σε λέγων, ὅτι ἐ κατ' ἄγνοιαν τῷ Θεῷ, ἀλλ' ὅτι τῷ ἁμαρτωλῶν τὰ ἐπ καὶ ἁπλῶς, καὶ τῶν ζωῶν αὐτῶν ἐν βίβλῳ ζώντων γεγραμμένων ἔχειν ἐ θέλει. καθὰ δὴ τῷ ἐξηληφθέντι πατρὶ τύπος ἦν ὁ Κάϊν ἡ ὁ Ἄβελ τῷ φρονίμου λαοῦ τῷ Χριστοῦ τε ἡ τῷ εἰς αὐτὸν πιστευσάντων. ὥσπερ δὲ ὁ Κάϊν ᾔδη φόνον καὶ τὸ τῷ ἀδελφοῦ αἷμα ἐξέβυε ἀπὸ προσώπου Θεοῦ, καὶ μὴν καὶ κατρέθη γένων καὶ τρόμων ἐπὶ τῆς γῆς πεφυκατῷ· οὕτως ἄρα καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ᾔδη D φόνον καὶ τὸ τῷ Χριστῷ αἷμα ἐξέβυ ἀπὸ προσώπου τῷ Θεοῦ, καὶ πεφυκατῶ γένων καὶ τρόμων. σημεῖον οὖν δίδωσι τῇ Καΐν ὁ Θεὸς, ὥστε μὴ φονεύθῃ παρά τινος, ὡς ἐκεῖνος ὑπώπτευε. καὶ ἔσαι γὰρ φησι, πᾶς ὁ εὑρίσκων με, ἀποκτενεῖ με.

Ὁ δὲ Ἰώσηπός φησιν, ὅτι τὸν Θεὸν ὁ Κάϊν ἐκέτευε, μήπων * θηρίον ἀλώπηξ πτερύγιον. * Ἴσως καὶ πτοιὸ τὸν φόνον ἀπόλλυται. εἰ δὲ ζητεῖς πόθεν ἔγνωκε τὸν φόνον ὁ Κάϊν, δι' ὃ τῆς ζωῆς παύσας ὑπεξαγάγη τὸν Ἄβελ, ἐκείνῳ ἂν οἶδν ἴσως τινὰ παρὰ τινος ἀναμφίλεκτον, ὁ μέγας Ε Θαλάσσιος διδάξει σε λέγων, ὅτι κατ' ὄναρ ὑπέδειξεν ὁ ἑπτάδολος αὐτῷ τὸν φόνον τῆς ἀναιρέσεως. φθόνος μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῇ τῷ Κάϊν ἐγκαθιδρύσας ψυχῇ, τὸν τῷ Ἄβελ φόνον ἀπέτικτεν. πυκνὸς γὰρ πάθεσιν αἱ τῇ ἀνθρώπων ψυχαὶ γεγάασι κάτοχοι μετὰ * τῆς ἀκαθέκτε ἐκείνου ἡ πλεονεξίας ἐπιπτώσεν. ἀλλ' ἴσως μὲν τῇ ψυχῶν χρείττους ἀρίσκονται τῇ πυκνῶν παθῶν. ἔσαι

δὲ πάλιν ἀντιβαίνων μὲν θέλουσαι, καὶ ταῖς τυχούσαις ἀφορμαῖς καταβίβλωται. καὶ καθάπερ ἐπὶ τῷ σωμάτων ἐστὶν ἰδεῖν. * ἀλλὰ κἂν θαλπῇ βραχύ, κἂν ψυχθῇ, κἂν ἀγρυπνήσῃ, κἂν κοιμηθῇ πλέον τοῦ δέοντος, ἀθέως νοσεῖ. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ὑγιοποιεῖσθαί σε ἄξιον.

Μετὰ δὲ ταῦτα παραμυθούμενος τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεὸς, νῦν λοιπὸν τῆ παραδόσει τῆ ἀθυμονοῦντα ἐκπέσοι, ἐκ τῆς Ἄβελ θανάτου, ἐδωκεν αὐτῷ τὸν σπάρτον Σήθ. καπὶ γὰρ τοῦτο καὶ ἡ Εὔα ἔλεγεν. ἐξανέστησέ μοι ὁ Θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ τοῦ Ἄβελ ὃν ἀπέκτεινε Κάϊν.

A etiam leviſſimis, quaſi proſtrati ſuccumbant: cujuſmodi quiddam in ipſis etiam corporibus eſt videre. (Nam quædam eorum ſaltem prorſus adfecta ſuos, nec a rebus extrinſecus accidentibus ullo modo læduntur: quam alia tantopere debilitati ac morbis obnoxia ſint ex conſtitutione quadam naturali, ut cauſſis extrinſecus accidentibus reſiſtere vel tantillum nequeant.) Nimirum ſi paulo plus æquo vel incaleſcant, vel frigeant, vel vigilent, vel dormiant, continuo morbus ſubſequitur. Idem in animis etiam ſuſvenire cogitabis.

Secundum hanc ut Adamum Deus conſolaretur, qui tum propter amiſſionem paradiſi, tum Abeli cædem, magnopere adflictaretur, præſtantem ei virtute filium Sethum dedit. quamobrem his Eva verbis eſt uſa: Deus mihi ſobolem alteram in locum Abeli a Cai-
B no perempti poſuit,

Edit. Parif. pag. 220.

Gen. 4. 25.

ΠΕΡΙ ΚΑΙΑΝΙΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΣ.

ΓΙΝΩΣΚΕ δὲ ὅτι φησὶ καὶ ἄλλας αἱρέσεσι τῇ νῦν λεγομένῃ τῇ Καϊανιτῶν ἄρχειν ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐγραψεν. οὗτοι μὲν οὖν Καΐν εἰσίμους ὡς δικαίαν τινα. ἔλεγον δὲ ὅτι τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν μὴ κατὰ γνώμην εἶναι ἀνθρώπους, ἀλλὰ κατὰ φύσιν. τιμῶσι δὲ καὶ τὸν Ἰούδαν. ἐκεῖνον γὰρ τὸν προδόντα τὸν Κύριον, ἔργον καλὸν, ὑπὲρ ἡμῶν σωτηρίαν εἰργάσατο. καὶ βιβλίον δέ τι παρ' αὐτοῖς Ἀναβατικὸν λεγόμενον, περιέχον ἃ εἶδεν ὁ Παῦλος καθ' ἁρπαγὴν ἐπὶ τρίτον οὐρανόν. βιβλίον δὲ τοιοῦτόν ἐστι παρ' αὐτοῖς, ὅτι οὐ φερόμενον τῇ μεγάλῃ Παύλῳ, ῥήματα μὲν ἀκοῦσαι λέγοντι κατ' ἐκεῖνο καιρῷ. μὴ ἐξεῖναι δὲ πᾶσι γλώσσαις ἀνθρώπων λαλῆσαι: ὅτι δὲ τὰ ῥήματα ἐκεῖνα ὑπὲ ἐλαλήθησαν, ὑπὲ τινὶ μίσχει τῶν νῦν ἐγνωσθησαν, καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ὁ τῆ πυρὶ Θεολογίας λόγῳ αὐτὸ δόκησιν ὕπνος εἶπεν. εἰ μὲν οὖν ἑώρακε γέγονε ἃ τῷ Παύλῳ παρέσχεν ὁ τρίτος οὐρανὸς, καὶ ἀ μίσχει ἐκείνου πρόσοδος, πόθεν ἂν πυρὶ Θεῶν πλέον ἔγνωμεν. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ὃν ἓ εἰς ἓ ἐξεπέμφθη αὐτῷ ὁμιλίας ὕπερ φησίν. εἰ ὁ μέγας Παῦλος ὁ τῆ ἀῤῥήτων ἐκείνων ῥημάτων ἀκοῦσαι καταξιωθεὶς, ἄν μέχρι ἓ σήμερον ἀδὴς ἅπασι, γράφων ἔλεγε· ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ. τί ἂν εἴποιμεν ἡμεῖς; καὶ περὶ τίνων ὕπνος.

Ο δὲ Ἀδὰμ μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι ἓ παραδείσου· (πλανῶνται γὰρ ἄρχεται ἡ χρονογραφία·) ζήσας ἐνιαυσίους ἐπ᾽ ἔτος τοὺς τριακοσίους, τελευτᾷ ἐν Ἰουδαίᾳ, κρηθεὶς πίθηκος· καὶ πῶς, ἄκου. ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς παναρίοις, ὡσαύτως καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην Ησαΐαν ἑρμηνείᾳ λέγει, ἄγραφον παράδοσιν περιεσώζεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τοῦ Ἀδὰμ, ὡς ἀνὴς μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐλθὼν, χάριν παρηγορίας ἓν ἀπώλεσεν. αὐτὸ καὶ γὰρ γῆ πίων καλεῖται. ἐκεῖνον λοιπὸν ἐνθυμεῖσθαι, ἐκεῖνον καὶ πένθαντα. θάμα οὖν εἶδόκει τοῖς ὁρῶσιν ἀ ἐκείνου κεφαλὰ τῆς σαρκὸς ἀφῃρέθησαν. ὅτι καὶ πρῶτον ἐκείνου Ἰουδαία τεφρὸν ἐδέξατο. ἐν τόπῳ λοιπὸν τινι καταθέμενοι τὸ τοιοῦτον κρανίον, τόπον κρανίου τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀνόμασαν. ἐκεῖσε οὖν σταυροῦται ὁ Κύριος, ἵνα ἐξ ξύλου ζωὴν τὸν ἐξ ξύλου κόπτε τῶν πρώ-

DE CAIANITARUM SECTA.

SCIRE debes, magnum illum Epiphanium inter cæteras, Caianitarum quoque ſectam commemorare. Colebant illi Cainam, ceu quamdam poteſtatem, ejebantque bonum & malum in hominibus a voluntate non pendere ac proficiſci, ſed a natura. Iidem & Judam honore proſequuntur, ut qui ſet vatorem prodendo præclari operis, noſtræ nimirum ſalutis, auctor exſtiterit. Circumfertur apud eoſdem liber, quem Anabatianum (ab adſcenſu) vocant. Continentur hoc ea, quæ Paulus id tempo-
C rit conſpexerit, quo in cælum tertium adſcendit. Retinent hunc illi librum, non animadvertentes, Paulum proferi, ſe tum verba quædam audiſſe, quæ linguis humanis efferri ſit neſas. Atque illa certe verba nec prolata fuiſſe umquam, nec a mortalium quoquam cognita, Gregorius etiam Theologus in oratione, quæ eſt de recta differendi de Deo ratione, verbis hiſce demonſtrat. Quod ſi Paulo liciſſet effari ea, quorum ipſi cognitionem cælum tertium, & uſque ad illud progreſſio ſuppeditavit: fortaſſe de Deo nobis aliquid amplius conſtaret. Conſimiliter Joannes ille Chryſoſtomus la orationibus illis, quibus opera ſex dierum enarravit, his verbis utitur: Si magnus ille
D Paulus, quem eo dignatus eſt honore Deus, ut auditet ineffabilia verba, multi ad hunc uſque diem alii mortalium audica, dicere noo dubitavit, ſe corpus ſuum contundere ac ſubigere: quid nos tandem de nobis dicere pat eſt? Ac de his quidem hactenus.

Adamus autem ejectus e paradiſo, (hinc enim temporum annotatio inchoatur) cum annos nongentos ac 30. vivendo expleſſet: in Judæa mortuus eſt, ibidemque ſepultus. Unde id conſtet, audi. Epiphanius in Panarilis, & Baſilius in Eſaiæ vatis enarratione tradunt, traditionem quamdam non ſcriptam in eccleſia retineri, Adamum de para-
E diſo ejectum mox in Judæam pervenſſe, quo damni facti ſolatium aliquod haberet. Nam ejus terræ ſolum pingue ſactis in litteris appellatur, in qua deinceps quum vixiſſet, ibidem quoque ſepultus fuit. Et videbatur ejus caput, ubi jam carnes deflaxiſſent, mirum quoddam intuentibus eſſe ſpectaculum, præſertim quum Judæa primum omnium cadaver ipſius excepiſſet. Itaque loco quodam hac ipſius calvaria condita, locum ipſum calvariæ locum dicere: quo loco deinceps in crucem Dominus agitur, ut in ligno eum reſtitueret vitæ, qui per lignum mortalitati factus fuerat obnoxius. Qua de cauſſa

Epiphanius.

Anabatianus liber Cainitarum.

Gregorius Nazianzenus.

Jo. Chryſoſtomus.

2. Cor. 9. 27.

Chronographia initium unde ſumendum.

Epiphanius. Baſilius.

Ubi Adamus exſul vixerit atque mortuus ſit.

pag. 221.

Calvariæ locus.

Tatianorum error.

ougas agere Tatianos eſt neceſſe, quum Adamum ſalutem conſequutum negant. Eundem, ceu diximus, in Judæam delatum, ibidem terræ mandatum eſſe; Joſephus etiam, de Hebraica perceptum hiſtoria, memoriæ prodidit.

Joſephus.

Diverſitas in numeris annorum apud Græcos & Hebræos.

Cæterum in annotatione temporum ſcriptores hoc loco diſſentiunt. Nam ea ſepuaginta interpretum auctoritate, reperiuntur in decem ab Adamo ad Noam ætatibus annı ϛιϑ ειϑ ϲϲxlιϛϛ. Judæorum Hebraica lectio tradit in iiſdem ætatibus annos

3443.

ϛιϑιϑϲlvι. Libri Samaritanorum Hebraici annos ϛϡϲϲϲvιι habent. Perhibetur etiam, divinum Angelum Urielum, cujus eſt inter alia ſtatio, deſcendiſſe ad Sethum & Enochum, eoſque de temporum anni, menſium, converſionum, ipſorumque anootum adeo diſcriminibus eruduiſſe. Georgius tradit, Sethum primum inveniſſe litteras Hebraicas, ſigna cæleſtia, converſiones annorum, menſes, ſeprimanas: eumdem ſideribus & ſtellis ſeptem erraticis indidiſſe nomina, de quibus agnoſcerentur.

1656.

1307.

Georgius Syncellus.

Hic Sethus quum annos ιϡϲϲϲϲxιι vixiſſet, fato functus eſt, tum propter virtutem pro Deo habitus, tum quod Hebraicas litteras & appellationes ſiderum primus inveniſſet. Procreavit autem Enoſum, qui & ipſe pro Deo virtutis nomine haberi meruit. Quum annos vixiſſet ιϡϲϲϲϲv, rebus humanis eaemptus eſt. Filium habuit Cainam, qui quum annos ætatis ιϡϲϲϲιx expleſſet, obiit: relicto filio Maleleelo, qui annis vitæ ϡϲϲϲxιvv exactis, mortuus eſt. Filium is habuit Jaredum, qui poſt annum vitæ ιϡϲϲϲϲlxιι terras reliquit. Genuit autem Enochum, ex quo Mathuſalas natus eſt: quumque vixiſſet Enochus annos ϲϲιlxv, ſublatus a Deo nuſquam exſtitit.

912.

905.

910.

895.

962.

365.

Bis autem litteræ ſacræ tradunt, Enochum Mathuſalam procreaſſe. Properea Chryſoſtomus hæc ita declarans, inquit: Conjugium illis, qui grari & accepti eſſe Deo volunt, nihil impedimenti adfert. Nam ea de cauſſa ſemel atque iterum indicant litteræ ſacræ, Enochum Deo fuiſſe gratum, poſtquam Mathuſalam genuiſſet, ideoque ſublatum e medio fuiſſe. Atque heic mihi boniratem heri noſtri adſpice. Nam homine reperto, qui ſumma virtute præditus eſſet, noluit eum illius dignitatis expertem eſſe, qua principe loco formatum hominem anteviolationem edicti ornaverat. Et vero propterea de medio ſublatum Enochum fuiſſe divinitus, at homines mortalitati propter pectum factos obnoxios Deus conſolaretur: magnus ille Athanaſius in oratione ſua de Adſumptione verbis his aperte ſignificat: Propter inobedientiam quidem iugreſſa mors eſt, verum nihilominus eattemam illam comminationla ſuæ ſeveritatem mitigans Deus humano generi ſpem immortalitatis illuſtrem oſtentat, Enocho de medio mortalium ſublato. Quo ipſo facto nos docuit, naturam mortalem hoes immortalitatis exſpere. Adeoque juſti hominis hæc conditio, nihil erat aliud, quam mortis velut inſiſtere juſſæ inhibitio.

Conjugium quetans & virtutis cultui non officit.

Edit. Paris. 1627. Athanaſii locus de Enocho.

Georgius scribit, interfectis Enochi fratribus a Lamecho, qui de inde conjuges eorum ſibi matrimonio junxerit, juſtum hunc virum precatum eſſe, ne quid ejuſmodi amplius ſpectaret. Cainus etiam cum uxore quum liberis operam dediſſet, concepto illa fœtu, Henoſum eniaa eſt, Henoſus Gaidanem procreavit, Gaidan Maleleelum, Maleleelus Marhuſalam, Mathuſalas Lamechum. Is duabus uxoribus, Ada Selaque, ductis: ſic eas eſt alloquutus. Audite meam orationem,

Georgius Syncellus.

Caini poſteritas.

Gen. 4. 23.

πρωτον. φλυαροῦσι λοιπὸν οἱ Τατιανοὶ, μὴ σωθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντες. περὶ μὲν τοῦ τὴν εἰλῆθεν τὸν Ἀδὰμ ἐν γῇ Ἰουδαίᾳ, κἀκεῖσε ταφῆναι, ἱστόρησεν ὁ Ἰώσηπος ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς ἱστορίας· τάυτα μαθών.

Διαφωνοῦσι δὲ καὶ τοὺς χρόνους οἱ τὰ τοιαῦτα συγγραφόμενοι. καὶ ὧδε τὰς ἑβδομήκοντα, ὁρίζονται ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Ἀδὰμ μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Νῶε δέκα γενεαῖς ἐν βσμβ. καὶ δὲ τὸ παρὰ Ἰουδαίοις Ἑβραϊκὸν ἐπὶ ταύταις ταῖς ι. γενεαῖς ἐπὶ μέχρι τοῦ Νῶε δέκα γενεαῖς ἐν βσμβ. καὶ δὲ τὸ παρὰ Σαμαρείταις ἐν ατζ. λέγεται δὲ ὅτι ὁ ἐν τοῖς ἄρσεσι πεπαιμένος Ἄγγελος, ὁ θεσπέσιος δηλαδὴ Οὐριὴλ, φράσε γε τὸν Σὴθ καὶ τὸν Ἐνὼχ ταῦτα, ἐδίδαξέν αὐτοὺς ὁρᾶν, μῆνα, ἔτος, καὶ ἑκατοστὴν ἀφορὰς. ταῦτα δὲ τὸν Γεώργιον, πρῶτος εὗρε ὁ Σὴθ γράμματα Ἑβραϊκὰ, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰς ἕδρας τῆς ἑκατοστῆς, καὶ τοὺς μῆνας, καὶ τὰς ἑβδομάδας. καὶ τοῖς ἄστροις, καὶ τοῖς πέντε πλανήταις ἐπέθηκεν ὀνόματα, ὥστε γνωρίζεσθαι.

Ὁ μὲν τοι Σὴθ ἔτη ζήσας ἑπτακόσια δώδεκα, πλήρης, θεὸς εἶναι ἐν τῷ ἀριθμῷ αὐτῷ νομιζόμενος, ἐν ᾧ τὸ φῶτος ἀραιέται τὰ Ἑβραϊκὰ γράμματα ἐν τοῖς τῆς ἀστέρων ὀνομασίας. ἔτος ὁ Σὴθ γεννᾷ τὸν Ἐνώς, θεὸν καὶ αὐτὸν ἐν τῷ ἀριθμῷ αὐτῷ νομιζόμενον. εἶτος ζήσας ἔτη ἑνακόσια πέντε, πλήρης ἐγέννησε δὲ τὸν Καϊνᾶν. εἶτος ἔτη ζήσας ἑνακόσια δέκα, πλήρης. ἐγέννησε δὲ τὸν Μαλελεήλ. εἶτος ζήσας ωϟέ. πλήρης. ἐγέννησε δὲ τὸν Ἰάρεδ. εἶτος ἔτη ζήσας ἑνακόσια ἑξήκοντα δύο, πλήρης. ἐγέννησε δὲ τὸν Ἐνώχ. εἶτος γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα. ζήσας δὲ ἔτη τξά. εὐχ εὐείσατο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός.

Ἃς δὲ φασιν ἡ γραφὴ, ὅτι ἐγέννησεν Ἐνὼχ τὸν Μαθουσάλα. ταύτην τοι καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐπὶ πάντες ὕπνο διέξεισιν. ὡς ἐσι γάμος ἐμποδὼν τοῖς ἀρεσκῶν ἐθέλουσι τῇ Θεῷ· ἐξ γὰρ πῶν ἅπαξ καὶ δὶς ἡ θεία λέγει γραφὴ, ὅτι μετὰ τὸ γεννῆσαι τὸν Μαθουσάλα, ἐνηρέσκησεν Ἐνὼχ τῇ Θεῷ. ὁρῶν γὰρ ἄνδρα καπορθωκότα ἐν ἀρετῇ, ὡκ ἀπεςέρησεν αὐτὸν τῆς ἀξίας, ἵνα τῇ φρονηπλάσῃ ἐχαρίσατο πρὸ τῆς παραβάσιως τῆς ἐντολῆς. ὅτι δὲ τῆς ἁμαρτίαν πιςεύσας παραπεθυμῶν ὁ Θεὸς τὸν Ἐνὼχ μετέθηκεν, ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ εἰς τὴν ἀνάληψιν λόγῳ αὐτῷ σαφῶς ὕπο διετάξατο· Θάνατος μὲν εἰσῆλθε δὲ ἡ παρακοὴ. λύων δὲ ὁμως ἐ τῆς ἀπειλῆς ἀμνὼ ὁ Θεὸς, ἐλπίδα δ' ἔδωκε ἀθανασίας ἀναπλέων τῇ γένει, καὶ τὸν Ἐνὼχ ἐκ μέσου ἁρπάζει. ἀφανὲς δὲν τὴν θνητὴν φύσιν ἐδίδασκεν ὅρως ἀθανασίας ἐκδέχεσθαι, καὶ ἐ τῷ δικαίου κατάσασις, θάνατος γέτις ἐγένετο.

Ὁ δὲ Γεώργιος φησιν, ὅτι τῶ Λάμεχ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τὸν Ἐνὼχ δηλαδὴ, φονεύσαντος, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν λαβόντος, ἀφορίσθη μεταθῆναι ὁ δίκαιος, ὡς μηδέτι τοιοῦτόν τι θελήσαι. ἔγνω δὲ Κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτῶ. ἐ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Ἐνώς. τοῦτο τῷ Ἐνὼς γεννᾶται Γαϊδάν. Γαϊδὰν δὲ γεννᾷ τὸν Μαλελεήλ. Μαλελεὴλ δὲ γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα. καὶ Μαθουσάλα ἐγέννησε τὸν Λάμεχ. ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ ὁ Λάμεχ δύο γυναῖκας, Ἀδὰ καὶ Σελά, καὶ ἔφη πρὸς αὐτάς· ἀκούσατε τῆς

ωῆς μου γυναῖκες Λάμεχ, ὑπακούσατέ μου τῆς λόγης. ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. ὅτι ἑπτάκις ἐκδικεῖται Κάϊν, ἐπὶ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἐν ζητήσει ἐστὶν ἐπὶ Κάϊν ἑπτάκις ἐκδικεῖται, καὶ πᾶσι τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν ὀργὴν φόνου ποιήσωσιν· ἐπὶ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά; ἐν λόγοις, ὅτι ὁ μὲν Κάϊν ὅπως ἔγνω ἑπτάκις ἔσται ὁ φόνος κακῶν· ὅπως εἰδῇ φονέα τιμωρούμενον· ὅπως εἰδῇ τὸν Θεὸν ἐπ' αὐτῷ ἀγανακτοῦντα· ἐφ' ᾧ καὶ τιμωρίας ὑ ποσοῦτον βαρείας μετέσχεν. ὁ δὲ Λάμεχ βαρυύνεται τῇ κολάσει, ὅτι φονεὺς ὢν μετὰ τὸν νόμον καὶ τὸ κατάκριμα, ὅτι τῷ Κάϊν ἑαυτὸν οὐκ ἐσωφρόνησεν ὑποδείγματι. ὅθεν ἐν βαρυτέρᾳ ἐκείνου νέᾳ κόλασιν βέβηκεν· ἀλλ' ὁ μὲν Κάϊν ἐπὶ τῇ φόνῳ συγγνώμης οὐ ἔτυχεν, ὅτι καὶ παρὰ Θεοῦ ἐλεγχόμενος, κρύπτειν ἐπεχείρει τὸ ἁμάρτημα. ὁ δὲ Λάμεχ τῆς μεταφονίας ἀπαλλάσσεται, ὅτι ἐφ' ἑαυτῷ ὤφειλε τὸ μόνος ἐξιώσασθαι, ὅτι μείζονος ἑαυτὸν ἔδειξε κολάσεως ἄξιον, ὅπως ἑπτὰ· ἐπὶ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

Εἰ δὲ ἀκούειν πολυπραγμονεῖς ἀγαπητέ, ὅπερ πρὸς Κάϊν εἶπεν ὁ Θεός· ὅτι πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει. ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐκ τῆς κατ' Ἰουδαίων ἕκτης λόγης διδάσκει σε κατὰ ῥᾴμα διηγούμενος ἡμῖν· μὴ φοβοῦ φησὶ, βιώσῃ βίον μακρόν· χρὴ ἀπλήστως τοὺς, πολλοὺς ἔχειν τιμωρίας ὀφείλοντας. ὁ δὲ ἑπτὰ ἀριθμὸς παρὰ τῇ γραφῇ πλείστου πλήθους ἐστὶ σημαντικός· ὁ ἀπολύσας σε, φησὶ, ἓξ ἢ ἑπτακισμίοις σοι ἀπαλλάξει κολάσεων, ἀντὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐκτισπάσηται ἢ τιμωρίαν. ἐν δοκεῖ μὲν εἶναι βαρὺ τὸ λεγόμενον, πολλῆς δὲ ὅμως εὐδαιμονίας ἐστί. ἐν δὲ τοὺς μετὰ ταῦτα σωφρονίσαι βουλόμενος, ποῖον ἐπιτήδευε κολάσεως τρόπον ὡς ἀπαλλάξει κρείττονα ἢ τιμωρίας εὑρίσκατο. εἰ μὲν γὰρ διὰ θείου ἄνωθεν ἀνεῖλεν, ἀπῆλθεν ἂν ἔχων ἢ ἁμαρτίαν, ἓ τοῖς μὴ ταῦτα ἐκ ἂν ἐγένετο γνώριμος. νυνὶ ἀριθεὶς πολλοῦ χρόνου ζήσειε ἐκείνῳ τῇ τρόπῳ, διδάσκαλος τοῖς ἀπιστῶσι καθίστατο πᾶσι δὲ τοῖς ὕστερον.

Ἀλλὰ τί δή ποτε ἢ ἁμαρτίαν ὁμολογήσας, ἐν ἐπαύσω μείζονα συγγνώμης ἁμαρτηθείσαν, ἐκ ἂν ἔχοντα ἀποφεύσθαι τὸ ἁμάρτημα; καίτοι γε ὁ προφήτης φησί· λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. ἀλλὰ δῆτα τῶν καταγέλα, ὅτι ἐκ εἶπεν ὡς ὁ προφήτης ἐπίλοιπον τὸ δὲ ζητούμενον τοῦτό ἐστιν, εἰ τὸ εἰπεῖν ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ πρῶτος εἰπεῖν, τὸ μὲν ἀναμένειν τὸν ἐλέγχοντα. ὕστερος δὲ ἐκ ἦπε πρῶτος. ἀλλ' ἐκείνου ἐλεγχθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἓ ὕστερος ἦπε τὴν ἁμαρτίαν. ὅπερ ἐκ ἔστιν ἐξομολογήσεις. τὸ δὲ πρῶτος εἰπεῖν, ἐκείνου πάσης ἐν δικαιοῦ. καὶ τὰ μὲν τοῦ Χρυσοστόμου τοιαῦτα. μετὰ δὲ τὸν Ἐνὼχ ὁ Μαθουσάλα. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Λάμεχ. ἐκ δὲ τούτου ὁ Νῶε. ὕστερ γενηθὲ τρεῖς υἱοὺς, Σὴμ, Χάμ, Ἰάφεθ.

Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐτοῖς. ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο. καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, ἐν τῷ εἶναι αὐ-

A uxores Lamechi, & quæ dicam attendite. Occidi hominem cum vulnere meo, juvenem non ſine plagis meis. Io Caino ſeptupli pœnæ ſuit, in Lamecho ſeptuagecupli ſeptupli erit. Quæri ſolet hoc loco, quamobrem in Caino quidem ſeptupli pœna ſtatuta, quum is propriam fratrem occiderit, in Lamecho autem, ſeptuagecupli ſeptupli? Reſpondemus, Cainum necdum ſciviſſe, voluntati malum cædes foret; necdum quemquam homicidam punitum noviſſe; necdum indignationem Dei compertam habuiſſe: quamobrem pœna non uſque adeo gravi ſuiſſe adfectum. Lamechi vero ſupplicium eo ſuiſſe gravius, quod homicidium poſt legem latam, & condemnationem promulgatam commiſiſſet, nec Caini exemplo monitus frugi factus ſuiſſet. Idcirco gravius B punitur. Rurſum Cainus veniam cædis non eſt conſequutus, idque propterea, quod Deo ipſum redarguente, delictum occultare conatus fuerit. At eodem a principio Lamechus abſolvitur, quod ipſemet ſuo ſe calculo damnaverit, ſeque majori ſupplicio dignum verbis hiſce pronunciaverit: In Caino ſeptupli pœna fuit, in Lamecho ſeptuagecupli ſeptupli erit.

Cainicum Lamechocompa-ratio.

Quod ſi, dilecte fili, curioſe tibi libet etiam de hoc inquirere, quod ad Cainum a Deo profertur, Quicumque Cainum necaverit, ſeptupli vindictam ſuſtinebit; licet ex Joannis Chryſoſtomi oratione in Judæos ſeptima diſcas, ubi hæc verba ipſius exſtant: Dicere voluit Deus, Ne metuas tibi, Caine, vitam longævam exiges. Quod ſi quis te necaverit, multarum C pœnarum ſe reum faciet. Septenarius enim numerus ſacris in litteris indefinitæ multitudinis ſignificationem habere ſolet. Qui ergo te interfecerit, iiſque pœnis exemerit, quæ te nunc premunt: is ſupplicium in ſemetipſum transferet. Quod quidem dictum perquam eſſe grave videtur, verum a providentia ſingulari proficiſcitur. Quum enim Deus poſteriores efficere frugi vellet, hujuſmodi pœnæ modum reperit, qui & ipſum liberare ſuppliciis poſſet. Nam ſi mox eum ſuſtuliſſet, ſuo cum delicto periiſſet, nec poſteris innotuiſſet. Nunc quam facta fuerit ei poteſtas in illa trepidatione diu vivendi, vel ipſo intuitu ſibi occurrentes erudiebat.

Gur non ſtatim Cainus puni-tus fuerit. Chryſoſtomus.

Edit. Pariſ. pag. 123.

Enimvero qui factum eſt, ut quum delictum ſuum faſſus ipſe verbis his eſſet, Major eſt mea culpa, quam ut remittatur: peccatum exluere nequiverit? Atqui vates ait: D Iniquitates tuas Domino prior exponito, ut juſtificeris. Nimirum propterea damnatus eſt, quod ſic delictum ſuum faſſus non fuerit, quemadmodum vates præcipit. Hoc enim requiritur, non ut ſimpliciter profiteare: ſed ut prior hoc facias, nec coarguentem exſpectes. At vero Cainus prior non exposuit, ſed tantiſper expectavit, donec a Deo coarguereturi quo facto delictum ſuum exposuit, id quod eſſe confeſſio nequit. Nam priorem eſſe in fatendo, id vero juſtificat. Hujuſmodi Chryſoſtomus verbis his indicavit. Cæterum Mathuſalas Enochum eſt ſubſequutus, Mathuſalam Lamechus, a quo Noa procreatus E ſuit, cui tres fuere filii: Semus, Chamus, Japhetus.

Gen. 4. 13.

Qualis Cainifaſſio fuerit.

Chryſoſtomus.

Accidit autem, ut jam hominum multitudo per orbem creſcere inciperet: quibus quum filiæ naſcerentur, filii Dei animadverſo filias hominum venuſtas eſſe, de omni numero eligebant, quas uxores ducerent. Tum Dominus dixit: Non permanebit ſpiritus meus in hiſce mortalibus, quum caro

ſint. Itaque reliquos eis faciam annos cxx. Erant ea tempeſtate in terris Gigantes, qua quidem & diluvium Deus immiſit, cujus nota eſt admodum cauſſa. Quid præter alios Joſephus tradiderit, audi. Septem ætatibus in eo ſtatu perſtitere mortales, ut Deum pro rerum Domino agnoſcerent, ſolamque virtutem in omnibus reſpicerant. Ab eo deinceps tempore mutati ſunt in pejus. Nam complures ex Dei filiis cum mulieribus conſuefcentes, liberos ex iis contumaces. & omnis honeſti contemptores, propter potentiæ fiduciam, progemuere. Quapropter vitium eſt Deo, cum iis univerſam nationem mortalium exſcindere, genuſque purum ab omni flagitio facere: reſectis ipſis etiam annis vitæ longævæ, quam prius degebant. Conſimiliter & eximius ille Cyrillus diſſerit. Filii Dei, nempe, hoc eſt, a Sethо prognati, (nam illum virtutis cauſſa ſui Deum appellavere) animadverſo filias hominum, id eſt, ortas ex poſteritate Caini, forma venuſtas eſſe: matrimonio ſibi eas junxerunt, natique ſunt ex eis Gigantes homines informes, omneſque pravitatem referentes, indeque turpem eis hanc ſpeciem Deo, propter neſandam & exſecrabilem generis utriuſque commiſtionem. Eaſdem ob cauſas diluvio ſunt exſtincti. Significavit idem magnus etiam Petrus, in epiſtolarum ſuarum catholicarum altera verbis hiſce differens: Impiorum generi diluvium inovexit. Cur hoc vocat impios, qui unum Deum religioſe colendo venerabantur? Quia tantopere in libidinem exarſerunt, ut vigiti viri una cum fœmina conſuefcerent. Hoc enim pacto Dei quoque filii, nimirum a Sethо prognati, ad concubitus vagos invitati ſunt: qui quidem virtutis etiam nomine Dei ſunt appellati filii, quemadmodum Iſraelus vocatur filius primogenitus. Tradit hæc divinus ille vir Ephræmus. Et Chryſoſtomus adfirmat, alia nulla de cauſſa, quam ob hanc utriuſque generis commiſtionem, cæli meatus recluſos fuiſſe. Itidem non impietatis Deum negantis, vel alia quapiam cauſſa diluvium fuiſſe invectum, extra ſolam hanc voluptariæ vitæ libidinem, & commiſtionem exſecrandam, quo nomine Gigantes impios ſummus ille Petrus appellavit: præclariſſimus ille Cyrillus in ſcripto adverſus Julianum libro perſpicue verbis hiſce demonſtrat: Homines ab Adamo ad Noam uſque prognati, Deum unum & verum coluere. Poſt exſtructionem vero turris illius, linguarumque diviſionem, cœperunt etiam opinionibus de Deo diſſidere mortales. Nam in omnes diſperſi partes, Deum quoque multitudinis errorem imbuerunt.

Denique propter utriuſque partis luxuriam diluvium illud orbem univerſum invaſiſſe Deus ipſe denotat, quum ait: Non permanebit ſpiritus meus in hiſce mortalibus, quum caro ſint: hoc eſt, pro adfectionum & carnis libidine vivant. Sic enim & Paulus homines temperanter viventes, carnis expertes in his verbis vocat: Vos in carne non eſtis. Nimirum litteræ ſacræ carnem & impios appellare conſuevêrunt eos, quorum vita luxuriæ dedita eſt. Nam impietas non deaſtrorum modo cultus eſt, ſed ſignificat etiam laſciviæ luxuriæque vitam obnoxiam. Patet hoc ex beati viri Davidis hac oratione: Dixi apud me, improbitatem meam adverſus me ipſum Domino fatebor: & tu mei cordis impietatem mihi condonaſti. Queſo te, num fidem quamdam extraneam Davides feſtabatur? num Deum abjuraverat?

Joſephus de diluvio.

De cauſſa diluvii, *Edit. Pariſ. pag. 124.*

Gigantes.

1. Petr. c. 3.

Ephræmi, prioris patris, locus.

Ex libro Cyrilli contra Julianum 1 tom.

Gen. c. 6.

Rom. 8. 9.

Impietas pro laſcivia.

Pſalm. 38. 5.

A τὰς σάρκας. ὅτι δὲ] ἢ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη. Οἱ δὲ Γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. τὴν αἰτίαν δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπάγει ὁ Θεός. ἡ δὲ αἰτία ἦν πάνυ σαφής. καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν ἄλλων αὐτὰ τὰ Ἰωσήπου λέγοντες· ἐπειδὴ γενηθεῖς οἱ ἄνθρωποι δεύτερον Θεὸν ἡγούμενοι διαπέντε, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν βλέποντες. μετὰ δὲ ταῦτα μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον. πολλοὶ γὰρ Ἀγγέλοι Θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντες ὑπερόπτας καλοῦ, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ δυνάμει πεποιθότα. ὅθεν βουλεύεται ὁ Θεὸς, καὶ πᾶν ὅσον ἐν ἀνθρώποις ἀφθαρῆναι σὺν αὐτοῖς, καὶ B ποιῆσαι γένος ἕτερον πεπειλας καθαρὸν, ἐπιτιμῶν καὶ αὐτὰ τὰ ἔτη ἄπαρ φρόνιμον ἔχον. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Κύριλλος λέγει, ὅτι ἐδόκησε τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, τουτέστι τοὺς ἀπὸ τοῦ Σὴθ καταγομένους. (ἐκείνους γὰρ διὰ τὸν ἀρετὴν αὐτὸ Θεὸν ἔλεγον) τὰς θυγατέρας τῆς ἀνθρώπων, ἤγουν τὰς ἀπὸ τοῦ Κάιν, ὅτι καλαὶ τῇ ὄψει εἰσὶν, ἔλαβον αὐτὰς εἰς γυναῖκας. ἔθεν καὶ ἐγένοντο οἱ Γίγαντες ἄνδρες δυσειδεῖς, καὶ πᾶν ὅτι κάμοιεν ὄντες, τῷ Θεοῦ παραχαράξαντες αὐτὸν διὰ τὴν μυσαρὰν αὐτῶν μίξιν. ὅθεν καὶ κατακλύζει αὐτοὺς, καθὼς C ὁ κορυφαῖος ἐπίσημε Πέτρος ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· ἄσεβῶν ἐπάξας. ἤγουν δὲ τοὺς ἵνα Θεὸν σεβασμιώτατα ἀσεβεῖς ἐκάλεσε; διότι τοσοῦτον ἐξεμάνησαν εἰς συνουσίας, ὡς ἐπὶ ἑπτοσι ἀνδράσι τὴν γυναῖκα περιφέρεσθαι. ἐκ τούτου δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἀπὸ Σὴθ λαλεῖ, ἁπὸς μίξιν εἵλκυσαν. υἱοὶ δὲ τοῦ Θεοῦ λέγονται, καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ὥσπερ υἱὸς πρωτότοκος ὁ Ἰσραὴλ, καθὼς ὁ Θεὸς ἔφη Ἐφραίμ. καὶ ὁ χρυσοῦς δὲ τὴν γλῶτταν ἐκ ἄλλου τινὸς ἔσχε, τοῦς δὲ τῆς γενῆς ἐπιμιξίας, ἀποχθῆναι λέγει τοὺς καπνοὺς τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι δὲ διὰ φιλοδοξίαν καὶ τὴν μυσαρὰν ἐκείνην μίξιν, ὧν ἔπεσε ἀσεβοῦς ἐκάλει τοὺς Γίγαντας ὁ κορυφαῖος Πέτρος, ὑπάγει τὸν κατακλυσμὸν ὁ Θεὸς, καὶ ἀ δὲ ἀθείαν ἐ ἄλλην κακίαν τινὰ, ἐ θεόπνους Κύριλλος ἐν τῇ κθ' Ἰουλιανοῦ βίβλῳ παρίστησι τοῦτο σαφέστατα λέγων· Οἱ ἐξ Ἀδὰμ καὶ μέχρι τοῦ Νῶε γεγονότες ἄνθρωποι Θεὸν ἕνα τὸν ἀληθινὸν τετιμήκασι. μετὰ δὲ τὸν τοῦ πύργου κατασκαφὴν, καὶ τὴν τῆς γλωσσῶν ἐμφορὰν, ἀσύμβατον καὶ αὐτὸν ἐχήκασι τὸν περὶ Θεοῦ δόξαν. πανταχοῦ γὰρ ἐμπεσὰδίσης, καὶ τὸν πολύθεον πλάνην ἐσχήκασιν.

Ὅτι δὲ διὰ ἀσωτίαν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὁ παγκόσμιος ἐκεῖνος γέγονε κατακλυσμὸς, αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐδήλωσεν ἔτως εἰπών· οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας, ἤγουν διὰ τὴν αὐτοὺς ἐμπαθῶς τε καὶ σαρκικῶς. Οὕτω μὲν οὖν ὁ μέγας Παῦλος τοὺς ἐμπαθῶς ζῶντας σαρκικοὺς καλεῖ, λέγων, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί· σάρκας μὲν οὖν, ὥσπερ δὲ καὶ ἀσεβεῖς εἰώθασι καλεῖν ἡ γραφὴ τοὺς βίον ἔχοντας ἄσωτον ἀσέβειαν γὰρ εὐμόνως ἡ τῆς εἰδώλων προσκύνησις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀσελγὴς βίος καὶ ἄσωτος. καὶ πάλιν ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγων· ἐγὼ εἶπα· ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ· καὶ σὺ ἄφηκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. μὴ γὰρ ἀλλότριος ἦν ὁ Δαβὶδ; μὴ τὸν Θεὸν ἐξωμόσατο;

σατο; πάντως ἀχί. ἀλλὰ τῷ ἐπιθυμίῳ ἅτις ἔπαι τῷ μοιχείαν ἀσέβεια ἐκεῖνος ἐκάλυπτε. παγκόσμου δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐκεῖνον ἐπλύνγκυτὸ Θεός, ὅτι τῷ πάντες ἐκεῖνοι καθάρσιος ἔχρηζον. τῷ τῦτο παίσιον ἡ γραφὴ λέγυσα· τῷ εἶδε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ κατέφθαρται. ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς.

Πρόσεχε δὴ ἀγαπητέ. εἰ γὰρ μὴ ἐφείσατο τότε τῶν ὁ Θεός, ἀλλὰ πάντας ἀρδην κατέκλυσε, μηδὲν ὠφεληθέντας ἐκ τῦ λόγυ μόνυ σίβεσθαι τὸν Θεὸν, ὠδύλους πάντας, ὡς οὐδὲ ἡμῶν ἐν ἐκείνῃ φείσεται νῦ ἡμέρᾳ, εἰ μὴ τὸ τῷ χρισιανῶν ἐπιφερόμεθα ὄνομα. ἐρεῖ γὰρ ἀληθῶς ὁ διαπόντος πάντων Χρισὸς τῷ ἡμῖν, ὅπερ ἐπὶ τῶν Ἰυδαίων, ἰδίνα καυχώμενοι ἔλεγον. ἡμεῖς ἐκ τῦ σπέρυς ἡμῶν Ἀβραὰμ ἐσμέν. καθάπερ γὰρ ἐκείνους ἔλεγε· εἰ ἐκ τῦ Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα ἂν ἐποιεῖτε τῦ Ἀβραάμ. ὕπως ἐρεῖ τῷ ἡμῖν· εἰ Χρισιανὸς ἑαυτὸς εἶχετε, τὰ ἔργα ἂν ἐποιεῖτε τὰ τοῖς Χρισιανοῖς ἁρμόζοντα. μὴ δῶν ἐπὶ τύτοις ἀμφιβάλλε. ἔξ γὰρ τῦ παγκοσμίυ ἐκείνυ κατακλυσμῦ, καὶ τῦ ἐν Σοδόμοις ἐμφανῦς σαφῶς ἐδείχθη ὁ Θεὸς, ὁποῖον ἅπασιν τέλος τοῖς ἐν ἀσωτίᾳ τὸν βίον καταλύσυσιν.

nequaquam certe. Nimirum impietatis vocabulo cupiditatem illam, quæ adulterium *Edit. Paris.* pepeterat, innuit. Et univerſale diluvium *pag. 125.* invexit propterea Deus, quod omnes illi homines repurgationis egerent. Significa- *Gen. 6. 12.* batur hoc ſacris in litteris per hæc verba: Vidit Deus orbem terrarum eſſe corruptiſſimum, & omnium mortalium morea depravatos.

Heic animum mihi, dilecte fili, advertito. Nam ſi Deus id temporis nemini pepercit, ſed diluvio fundituſ omnes obruit, nihil adjutos ex eo, quod verbis Deum religioſe veneraterentur: intelligi perſpicue poteſt, futurum ut ne oobis quidem in illo die parcat, tametſi nomen Chriſtianorum habeamus. Revera enim Chriſtus ille dominus omnium verbo nos illo compellabit, quo Judæos adfatus eſt, quum jactabundi *Jo. 8. 33.* dicerent: Nos ex Abrahamo patre noſtro ſumus orti. Nimirum ut illis reſpondit, Si Abrahami nati eſſetis, Abrahamo digna faceretis: ita nobis etiam dicturus eſt, Si pro Chriſtianis vos gerere volebatis, ea præſtare conveniebat, quæ Chriſtianos omnino decerent. Atque hac in parte minime tibi eſt ambigendum. Nam per orbis univerſi diluvium, & Sodomorum incendium Deus manifeſto declaravit; qualis immineat iis exitus, qui vitam in luxuria prodigunt.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΩΕ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΡΝΑΚΟΣ.

DE NOA, ET ARCA.

Ὁ Μέτου Νῶε φ'. ἐπῶν γεγονὼς γενεᾶ τὸν Σὴμ, τὸν Χὰμ, τὸν Ἰάφεθ. ἐφ' ᾧ τὴ ἀξίος θαυμασμῶ ὁ ἀνὴρ, ὅτι τοσῦτος παρέπλευσε χρόνος, τὴ μίξεσι γομίμοις ὑπουήκτου ἐκ ὕλης. καὶ ὡς ἡ χυσοφόρμων φησὶν, εἰ μὴ θεία τις οἰκονομία, ὥστε δι' αὐτῆ αὖθις τὸ τῆ ἀνθρώπων συσῆσαι γένος, οὐκ ἂν εὐδ' ὅλως σαρκικῆς ἐπιθυμίας ὑπέκυφε. κατὰ γὰρ τῦτο καὶ τέλειον αὐτὸν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτῦ καλεῖ ἡ Θεός, τῇ διεσραμμένῃ δηλαδή. ἀλλ' ὅρα μακροθυμίαν τῦ Θεῦ. ἐν ἑξήκοις ἐπάγει τὸν κατακλυσμὸν, ἀλλ' ἐπ μὲν ἑκατὸν ἐτοιμάζει τῷ κιβωτὸν, κἂν νὶ ἄφρονες τὸν Νῶε θελήματι Θεῦ ὑπερτιμῶν ἐξεμυκτήριζον. ἀλλὰ καὶ συναγόμενα ὁρῶντες τὰ θηρία πάντα, καθά φησιν ὁ Θεὸς Ἐφραὶμ, ἐλέφαντας μὲν ἀπὸ Ἰνδικῆς, καὶ Περσίδος ἐρχόμενα, λέοντας τε παρδάλεις μετὰ προβάτων τε αἰγῶν μεγάδας, ἑρπετά τε καὶ πετεινὰ, ἄνδρας τινὸς δυσκόπης, ἐρχόμενα, καὶ κύκλῳ τῆς κιβωτῦ αὐλιζόμενα, ὑδαμῶς κατεύγνωσαν. ἀλλὰ μὴ καὶ ἡμεῖς τῶν πάθυμῶν, γρηγορῶντες ἀεί.

Πόθεν δὲ εἶδεν ἡ Νῶε τὰ καθαρὰ τε ἀκάθαρτα, μέτρα τῆς αὐτῆ ἐμπρίσεως παρὰ Μωσέως γεγονέναι, ὡς ἡ χρυσορρόμων φησίν; ἐν τῆς ἐναπολειμένης αὐτῆ φυσικῆς γνώσεως, ἣ ἐν τῆς δοθείσης αὐτῆ παρὰ Θεῦ σοφίας· ὡς καλὸν ἡ ἀρετὴ αὐτὴ τὸν Ἐνὼχ μετέθηκεν, αὐτὸν τὸν Νῶε διεσώσατο. ἤρα γὰρ ὅτι πάντας ἐκείνους ἀπωλεῖν παρεδίδυς ἡ Θεός, φῶς τὸν Νῶε ἔλεγεν. εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ἡ οἶκός συ εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι σε εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμῦ ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ ποτρᾷ τῇ διεσραμμένῃ. ἀλλὰ καιρὸν δίδυς ἀμεταθέτως εἰς μετάνοιαν, φησίν· ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἔτη ρκ'. εἰ μὲν τῦτο πάν-

Glycæ Annal.

C QUUM Noa quingentos eſſet annos natus, Semum genuit, indeque Cha- *Gen. 5. 32.* mum & Japhetum. Meretur in illo vito ma- *Noæ contignatio.* gnam hoc admirationem, quod quum tot annos vivendo expleſſet, de legitimos quidem amplexus deſiderarit. *Chryſoſtomus.* Chryſoſtomus certe ait, ni divino decretum fuiſſet conſilio, per ipſum genus humanum inſtaurandum eſſe: numquam omnino carnalibus eum cupiditatibus ſe ſummiſſurum fuiſſe. Propter hanc cauſſam Deus eum vocat hominem ætatis ſuæ integrum, quæ planæ perverſa erat. Heic Dei miſeratiam mihi conſideranto. Diluvium ſubito non invehit, ſed totis centum annis arca conſtruitur. Interim homines ſtolidi Noam voluntati divinæ obſequentem irridebant. Nam tametſi cernerent, D uoiverſas belluas coire, quemadmodum divinus ille vir Ephræmus ait, Elephantos *Ephraem. Serm.* ab India Perſideque adventare, leones ac pardalides iræer oves atque capras promiſcue accedere, repriles beſtias cum avibus eodem ſe perſequente nemine conferre ac circum arcam commorari: nihilo tamen magis pœnitentiæ ſtimulos ſentiebant. Idem ne nobis incidat, numquam non vigilemus.

Sed enim unde Noa didicerat, quæ mundi- *pag. 126.* milia munda, quæ immunda eſſent, quum nondum id temporis ea Moſes ſegregaſſet? Hanc enim quæſtionem Chryſoſtomus mo- *Chryſoſtomus.* vet. Num proficiſcebatur hoc a naturali quadam cognitione, quam habebat, an a ſapientia divinitus ei conceſſa? Præciara E profecto res virtus eſt. Hæc Enochum tranſtulit, hæc Noam conſervavit. Nam vide mihi quæſo, quid fiat. Omnes id temporis homines Deus exitio deſtinans, ſolum ad *Gen. 7. 1.* Noam inquit: Ingredere tu, una cum omni familia tua, in arcam, quoniam quidem te animadvetti eſſe omnium hujus perverſi pravique ſæculi meo in conſpectu facile juſtiſſimum. Simul tempus cæteris definitum ad reſipiſcendum tribuens, inquit: Reliquos ei faciam annos CXX. Quamquam ne

hos quidem universos vixerunt, propter insignem perversitatem. Nam qui prius durante c annorum intervallo non resipuerant, intra viginti annos pœnitentiam acturi non erant. Atque hoc loco mihi observa, Deum nonnumquam nobis resipiscentibus eam vitam præcidere, quam prius pollicebatur, ut huic fieri videmus, nonnumquam minatum se perditurum, reapse minas non ea sequi, nobis resipiscentibus. Id quod Nineviris videmus usuvenisse.

Gen. 6. 7. Cæterum aqua supra ipsos montes exerevit ad ay usque cubitos, ut eveniret quod futurum Deus minatus fuerat: Quicquid ortum est delebo, non homines solum: sed etiam pecora & reptilia, & volucres, quæ subcælo sunt. Quippe si tantum ad aëris crudinem non excrevisset, volucres haud quaquam periissent. Et quidem aquam hujusce diluvii montes etiam sublimissimos operuisse, vel hinc colligere licet. Quidam quum a Libani cacuminibus ad structuras ædificiorum saxa congererent, adservarunt se intra Libani concavitates reperisse pisces induratos in limo defixos, uti Josephus etiam memoriæ prodidit.

Josephi locus.

Quum diluvium desiisset, Noa Deo sacrificium obtulit. Quamobrem istuc? ut iis, qui aliquando futuri essent infirmiores, Deum benignum ac proprium redderet, sicut eximius ille Cyrillus ait: ne rursum aliquando unus advetsus omnes ferretur calculus, quo genus mortalium alteri diluvio subjiceretur. Idcirco Deus his eum verbis compellat: Statui cum animo meo, numquam deinceps terram tanta diritate profequi propter hominum facinora, quorum cogitationes & studia inde usque a pueris ad prava quæq; proclivia sunt. Hanc igitur ob caussam sacrificium illud obrulit, cujus etiam respectu

Cyrilli locus.

Gen. 8. 21.

Cur cum septena, quam bina in arcam reciperentur. Edit. Paris. pag. 147.

mandaverat Deus, ut ea mundis animalibus in arcam septena, ea immundis bina reciperentur. Nam quia carnibus vescendi potestatem mortalibus fasturus erat, atque etiam lituros sibi religiosos homines sciebat: idcirco mundorum animalium major numerus servarus est, quorum tria paria generis incremento, reliquum sacrificio destinatum esset: id quod a diluvio Noa non neglexit, de omni mundorum pecorum genere Deo victimas offerens. Ex quo perspicue licet intelligere, propterea fuisse præceptum, ut septena in arcam animalia sumerentur, ne Noa unum animal ex quavis genere Deo mactans, ipsa paria distraheret atque corrumperet. Cæterum usque adeo Deus in oblatione hujus sacrificii Noæ studium ac voluntatem probavit, ut bis nti verbis literæ sacræ non dubitaverint: Delectatus est Deus odoris illius suavitate. Quapropter nos quoque nihil non animo, sano & puro faciamus, absque quo fuerit, omnino Deus avetsabitur, quodcumque tandem a nobis offeratur. Nam vides hetc virtutem justi hominis de ipso fumo ac nidore suavissimum odorem effecisse: quum apud Judæos pravitas offerentium faceret, ut suffitus etiam fragrantissimus a Deo piaculi loco duceretur.

Gen. 8. 21.

Cæterum in oatratione de corvo, qui a Noa dimissus fuit, ut explaretur, an aqua defecisset, Josephus historiæ Mosis aperte refragatur. Commemorat enim, corvum illum ad arcam revertisse, quasi aqua per omnem terrarum orbem adhuc restagnaret. At Moses hæc in hunc modum narrat: Non revertit corvus, donec ab aquis exsiccata terra foret. Nam illa ipsa de caussa columbam deinceps emisit, quod corvus redire noluisse. Idem Josephus probat auctoritate

An corvus in arcam redierit. Josephus.

Α πω ἐκ ἴζασαν, διὰ τ κακίαν αὐτῶν. οἱ δ μὰ φθάσαντες δι᾽ μίσου τ ἑαυτὸν μετανοῆσαι, οὐδ ἐν τοῖς εἴκοσι μετενόησαν ἔτ. φρόντιχε δὲ ὅτι, ποτὲ μὲν ἐμὴ ὑπιχνεῖται δῦναι ζωὴ ὑπομένει, ὡς ἐπαυδᾶ, ἐὰν μὴ μετανοήσωμεν. ποτὲ δὲ ἀπειλῶν ἀναλύσαι, τῦτο ἐ ποιεῖ, μετανοησάντων ἡμῶν, ὡς ἐπὶ τῶν Νινευϊτῶν ἐσιν ἰδεῖν.

Τὸ δὲ ὕδωρ ὑψώθα ἐπάνω τ ὀρέων ἐπὶ πήχεσι πεντακισχίλια, ἵνα τὰ τῆς θείας πληρωθῇ ἀποφάσεως. ἐξαλείψω γάρ φησι πάσαν τ ἐξανάστασιν, ἣν ἐποίησα, ἀπὸ ἀνθρώπε ἕως κτήνες, ἡ ἀπὸ ἑρπετῶν ἕως πετεινῶν ὑπουράνε τ ἐράνε. εἰ μὰ δὴ ὑψώθη τοσῦτον, οὐκ ἂν τὸ τ πετεινῶν ἀνώλετο γένος. Ὅτι δὲ ὑπεράνω τῶν Β ὑψηλοτάτων ὀρέων ἐπάρθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τ κατακλυσμῦ, ἀκριβῶθαι πεύσεται. λίθος γάρ τινες ἐκ τ τ Λιβάνε ἁρπαγεῖσαι εἰς οἰκοδομὰς μεταμοίζοντες, διεβεβαιῶντο ὡς ὕδατι ἐν τοῖς κοιλώμασι τ Λιβάνε ἰχθύας τετελεχόμενας, ἡ τῇ ἰλύϊ πεπηγότας, καθά φησι ὁ Ἰώσηπος.

Μετὰ δὲ τ τ κατακλυσμὸ παῦλαν, θυσίαν ὁ Νῶε τῇ Θεῷ ἀνῆγεν. τίνος ἕνεκεν; ἵνα τοῖς ἐσομένοις ἐν ἀθυμίᾳ συγγνώμονά τε ἡ γαλῆνε προσαπεργάσηται τ Θεὸν, ὡς ὁ μέγας διίζεσι Κύριλλος. ἵνα μὴ πάλιν μία κῆ πάντων ἐλωσηται ψῆφος, δευτέρῳ κατακλυσμῷ τὸ ἀνθρώπινον ὑποτιθεῖσα γένος. ἐφ᾽ ᾧ δὴ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. διανοηθεὶς ἀπὸ νεότητος τὰ πονηρὰ ποιήσαι ἄνθρωπος. ὅτι ἤγνευσε C ἀβούλητα τ ἀνθρώπε ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ παίδων. τῶν χάριν, ὡς εἴρηται, θυσίαν ἀνῆγκε τῇ Θεῷ. κῆ δὴ τῦτο ἐ ἐπὶ ἐκείνε ὁ Θεὸς ἀπὸ τ καθαρῶν εἰσαχθῆναι ἐν τῇ αἰβωτῷ. δύο δὲ ἀπὸ τῶν ἀκαθάρτων. ἐπειδὰ δὴ ἐμελλε συγχωρεῖν τοῖς ἀνθρώποις μεταλαβεῖν κρεῶν, ἐμελλον δὲ, ἡ θυσίας ἀφορίσειν αὐτῷ τ ὡσεβείας οἱ ξόφιμοι, πλείονα τὰ καθαρὰ φυλαχθῆναι προσέταξε. τὰς μὲν ξεῖς συζυγίας εἰς τ ἀῦξησιν τῦ γένος, τὸ δὲ πεπιτὸν ἐν εἰς θυσίαν. ὃ δὰ ἡ πεποίηκε μῦ τ κατακλυσμόν, ἀπὸ πάντων τ καθαρῶν προσαγαγὼν τῇ Θεῷ· ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι γε πάντ᾽ χάριν ἀνὰ ἅπαν προσέταξεν ἐξ ἑκάστε γένης τ καθαρῶν ἐν τῇ αἰβωτῷ εἰσαχθῆναι, ἵνα τὸ ἐν ζῶον ἐξ ἑκάστε γένους D ὁ Νῶε προσφέρων, μὴ ἀφανίσῃ τὰς συζυγίας. τοσῦτον δὲ τ τῦ Νῶε προαίρεσιν ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τ θυσίας ἐπεδείξατο ὁ Θεὸς, ὡς ἡ τ γραφὴ ἅπας εἰπεῖν· ἡ ὠσφράνθα Κύριος ὀσμὴν εὐωδίας. μῦ γνώμας λοιπὸν ὑγιὲς ἡ ἡμᾶς τὸ πᾶν ἐργάζεθαι χρὴ. εἰ δὲ μὰ, κἂν ὁτιῦν προσάξωμεν, ἀποτραφήσεται αὐτὸ ὁ Θεός. ὁρᾷ δὴ ὅτι ἡ ἐπαυδᾶ ἀ τῦ δικαίε ἀρετὴν τὸν ἀσπὸν ἡ τ ἀτίσαν ὀσμὴν εὐωδίας εἰργάσατο. ἀλλ᾽ ἐπὶ τ Ἰουδαίων ἀ τῆ προσαγόντων πονηρία τὸ θυμίαμα τὸ εὐῶδες βδέλυγμα ὀφθῆναι παρεσκεύασεν.

Ο μὲν οὖν Ἰώσηπος καὶ ααῦ αὐτὸν τὸν κόρακα τὸν ἀποπλωθέντα παρὰ τὸν Νῶε τὸ ἰδεῖν εἰ τὸ ὕδωρ ἐκόπασεν, ἐναντιούμενος φαίνεται τῇ τῦ Μωσέως ἱσορίᾳ. ὑποτρέφει ἡ γὰρ πρὸς τ κιβωτὸν λέγει τὸν κόρακα, ὡς ἐπὶ πάσῃ τῇ γῇ τὸ ὕδατος ἔτι λιμναζόντος. ὁ δὲ Μωσῆς περὶ πτων ὧν φασί· καὶ οὐκ ὑπέστρεψεν ὁ κόραξ ἕως ἡ ἐξεράνθα ἡ γᾶ. κῆ δὴ τῦτο ἡ πεισέρασε ἀπέσταλεν ὕστερον, ἅτε δὰ παλινοστῆσαι τὸν κόρακα πρὸς αὐτὸν μὰ δηλήσαντος. ἀλλὰ καὶ ἱσοεικοὺς εἰσάγει τινὰς ὁ Ἰώσηπος, περί τι λέγοντας ὄρος τῆς

Αρμενίας ὑψηλότατον ἐν τῇ τοῦ κατακλυσμοῦ πυθόμενοι καιρῷ τῶν ἀνθρώπων τινὰς, κἀκεῖσε σωτηρίας διὰ τὸ ὕψος τυχεῖν. ἀλλ' ἔξω βέλους αὐτοὺς τοῦ σκοποῦ, καὶ τῆς ἀληθείας πόρρω που φέρονται. εἰ δὲ ὑψηλὸν τότε τὸ ὕδωρ ἐπάνω τῶν ὑψηλοτάτων ὀρῶν ἐπὶ πήχεσι πεντεκαίδεκα, καθὰ Μωσῆς ἱστορεῖ, ἵνα ἀν ὀκτὼ ὑπελείφθη τιμωμένου ὄρος, ὡς οἶμαι, τὶς ἐν αὐτῇ περιφράγμος ἰσχύει ἀβλαβὲς φυλάσσεσθαι.

Η μέντοι κιβωτὸς τριακοσίων μὲν πηχῶν τὸ μῆκος ἦν, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, τὸ ὕψος τριάκοντα. πήχεων δὲ ἀκόνων, μὰ τοιούτῳ εἶναι νόμιζε, οἵους τίς ἐστι παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ γεωμετρικῶν. ὁ γὰρ Μωσῆς γεωμέτρης ἐξ Αἰγύπτου ὤν, τοιούτῳ ἴσως πήχει ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ, ὅτις ὀργυιὰν μεγίστῳ ποιεῖ. πρῶτοι γὰρ Αἰγύπτιοι, καθά φησι Κύριλλος, τὴν γεωμετρίαν εὗρον ἐκ τῆς ἀπλήτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως. ἃ δὲ τῶν φανομένων θεωρία παρ' Ελλησιν ἐτελειώθη, τῶν πρώτων πρίσεων ἐν Βαβυλῶνι γενομένων. τὸ δὲ πυθμὴν τῆς ἀριθμοῦ ἀπὸ τῶν ἐμπόρων Φοινίκων ἤρξατο. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅπας.

A quorumdam hiſtoricorum, quos citat, dilavii tempore quoſdam homines in altiſſimum Armeniæ montem confugiſſe, atque ibi ſaluti ſuæ per ipſius montis ſublimitatem conſuluiſſe. Verum bi a ſcopo (quod dicitur) aberrarunt, & a ſemita recta longe deflexerunt. Nam ſi aqua id temporis ſupra montes quoſque ſublimiſſimos ad a v uſque cubitos excrevit, quemadmodum Moſes memoriæ prodidit : oullus mea quidem ſententia mons reliquos eſſe potuit, qui a periculo ſervaret immunes, quotquot in eum confugiſſent.

Arcæ ipſius longitudo c c c cubitos habebat, latitudo quinquaginta, altitudo triginta. Quum autem cubiti vocabulum audis, non talem intelligi putato, qualis apud nos eſt lo uſu: ſed Geometricum. Moſes enim, qui apud Ægyptios artem Geometriæ didiciſſet, in hac de arca narratione cubitum ejuſmodi intelligit, qui maximam * ulnam efficeret. Nam Ægyptii primi, referente Cyrillo, Geometriam propter amplitudinem terræ ſuæ, ejuſque diviſionem repererunt : quam motus fidetum conſideratio ſit a Græcis perfecta, quorum obſervationes primæ apud Babylonios exſtiterant. Itidem doctrina numerorum a Phœnicum mercatoribus eſt profecta. De his hactenus.

Arcæ menſura. Cubitus quid. Inventores Geometriæ. Aſtronomiæ. *Edit. Pariſ. pag. 128.* Arithmeticæ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ.

ΜΕΤΑ δὲ πεντακόσια τριάκοντα ἢ ἓξ ἔτη τῶ κατακλυσμῶ ἐπὶ τῶ πύργου γέγονε οἰκοδόμησις, μετανοησάντων ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνθρώπων ἐκείνου τὸ ἔπος μέ. ἦσαν γάρ, φασιν, ἄνθρωποι τῆ πλησίον αὐτῶ. δεῦτε, ἢ πλινθεύσωμεν πλίνθους, ἢ ὀπήσωμεν αὐτὰς πυρὶ, ἢ οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν ἐ πύργον, ὃ ἔσται ὁ κεφαλὴ ἕως τῶ οὐρανῶ. ἔξεστι δὲ ἢ τίνος ἕνεκεν πάτε; ἵνα κατακλυσμὸς οἱ γένηται δεύτερος, ὑπὲρ ἃ αὐτὸ κορυφὰν ἀναβήσωσι, κἀντεῦθεν ἢ ἐξ ὕδατος ὀλεθρον φύξωνται. πάντητοι ἢ ἢ μετανοτοίαν αὐτῶν ἐκώλυσεν ὁ Θεὸς διὰ τὸ συγχύσεως ἢ γλωσσῶν. ἢ ἄκυε τῆς γραφῆς ὕπο λεγούσης. ἢ ἦτε Κύριος· ἰδὺ γένος ἓν ἢ χεῖλος ἓν πάντων. δεῦτε ἢ καταβάντες συγχέωμεν ἐκεῖ ἢ γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τῆς φωνῆς τῶ πλησίον. ἢ διέσπειρεν αὐτὰς Κύριος ὁ Θεὸς ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. τετάκασι ἢ μέρισις καλύπτει ἀπὸ τῶ μεσημβρίας φωνῆς ἢ τῆς γῆς. ὁ δὲ παρέρρων Ιουλιανὸς ἢ τῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔλεγεν, ὅτι θεωρῶν αὐτὸς ὑψηλότερος ἐξ τῦ πύργυ, ἢ ὡ μικρῶς ἐπὶ τύτῳ πτοηθείς, ἐμπόδους αὐτοῖς κωλύσει ἢ ἄνοδον, διὰ τὸ συγχύσεως ἢ γλωσσῶν.

Ο μέντοι πύργος ἐκτίζετο, ὁ. καὶ β'. τῦ κτίσματος ἀρχηγῶν ὄντων. ἢ τῦτο λοιπὸν καὶ ἡ διαίρεσις τῶν γλωσσῶν γέγονε, χεῖλος ὄντος ἑνὸς ἐ φωνῆς ἐπὶ πᾶσι μιᾶς, ὡς ἀνωθεν εἴρηται. μόνος δὲ ὁ Εβερ μὴ συγκατατεθεὶς τῆ ματαιοτοίᾳ τῶν λοιπῶν, τῆ ἰδίᾳ γλώσσῃ ἐμεινεν. Αρχηθεν λοιπὸν ἡ Εβραὶς φωνή. ὅτι δὲ τῶν Εβραίων γλώσσῃ ἰσχυρῶτο οἱ ἀπὸ τῦ Αδὰμ, δῆλον μὲν καὶ ἀπὸ τῦ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Αβραὰμ τῆ τοιαύτῃ χρᾶσθαι διαλέκτῳ. δῆλον δὲ καὶ ἀπὸ τῦ τὸν δεύτερον Αδὰμ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τῆ Εβραίων χρᾶσθαι φωνῆ. καὶ δηλοῦσι μὲν τῦτο ἢ τὰ ἐν τῆ σαυρῶ. οὐχ ἧττον δὲ κἀκεῖνα ἐν οἷς ἔλεγεν. ἐφφαθά, τοντέστι ἀνοίχθητι. ἢ πάλιν ἀλλαχῦ. ταλιθὰ κοῦμι· τοντέστι,

Gloſſ. Annal.

C Cohortabantur enim (ceu Moſes narrat) invicem at lateres facerent coquerentque : quibus urbem turrimque ſibi exſtruerent, quæ faſtigio cælum attingeret. Quamobrem? ut ſi alterum diluvium ingrueret, ad ejus ſe verticem conferrent, eoque pacto imminens ab aquis ea itium effugerent. Vanum hunc laborem & conatum eorum Deus per confuſionem linguarum inhibuit. Verba quidem ſacris in literis hæc leguntur : eo una eſt mortalium natio, qui cunctis eodem ſermone utuntur. Age deſcendamus, & ibi eorum ſermonem ita confundamus, ut alii aliorum orationem non intelligant. Itaque illinc eos per omnes terras Dominus, qui Deus eſt, diſſipavit. Et appellari cœperunt homines ab eo tempore Meropes, a ſermonis, linguarum, terræque diviſione. Furioſus ille Julianus hoc etiam inter alia ſcripſit, Deum conſpicientem homines in altum ope turris ſublatos, eaque de cauſa non mediocriter perturbatum, commoda quadam ratione ac via, linguis inter ſe confuſis ulteriorem adſcenſum prohibuiſſe.

Gen. 11. 3.

Gen. 11. 6.

Μίσσοντι, ἀπὸ τῦ μερισμῦ ἢ διαιρέσεως φωνῆς. Juliani calumnia.

Cæterum turris ipſa LXXII præfectorum opera fuit exſtructa, quorum ad numerum linguæ quoque diviſæ ſunt : quum antea ſermone linguaque una, ceu dictum eſt, omnes uterentur. Solus Heberus reliquorum ſtulto conatui non adſenſus, linguam ſuam retinuit : de quo colligitur, ab initio mortales uſos Hebraica lingua fuiſſe. Adami certe poſteros hac eſſe loquutos, inde quoque colligitur, quod & Abrahami familia eamdem uſurparit, & Adamus ille ſecundus, qui Chriſtus eſt, Deus ille noſter. Idem animadvertitur exinſcriptione crucis, & hiſce Chriſti verbis, quum ait Ephatha, hoc eſt aperitor. Idem quod alibi ait, Talita cumi : hoc eſt, Puella ſurge. Eadem de re magnus Epiphanius ille ſic diſſerit : Poſt diluvium ædificata turris eſt. Vixit id temporis Heberus, auctor & propagator Hebraicæ gentis,

LXXII linguæ. Hebræa linguarum principes. *Epiphan. In mer.*

quem perhibent propterea, quod cum turrim exſtruentibus commercii nihil babuiſſet, linguam ſuam retinuiſſe. Fuit ejus ex poſteris Abrahamus, & Hebræa lingua nomen ab eodem accepit. Adſentitur huic & Joſephus. Theodoritas vero poſteros Adami lingua Syriaca vult uſos fuiſſe.

Edit. Pariſ. pag. 129.

Chanaanis tyrannis a terra alienæ invaſio.

Scire autem debet, Chanaanem Chami F animadverſo terram Libano vicinam ſertilem eſſe, ſuaque meliorem, poſt diviſionem inter Noæ liberos factam: per vim hanc ipſam rapuiſſe, ac poſteros ex ea Semi ejeciſſe. Quo factum, ut univerſa terra illa promiſſionis, Chanaanis regio vocaretur. Joſephus quoque commemorat, a Chanaane Chananæam fuiſſe appellatam. Semus autem Arphaxam procreavit, Arphaxas Cainanem, qui auctore Georgio libris Aſtronomiam complexus eſt, quum appellationes ſiderum a Serho ejuſque poſteris indicatas, & lapidea in tabula perſcriptas reperiſſet. Nam quum ii multo ante fuiſſent edocti, futurum ut homines tam per ignem, quam aquam interirent: erectis duabus columnis, quarum una lapidea foret, altera latericia, cæleſtium rerum deſcriptiones ab avo expoſitas iis ipſis inſculpſerant, quum ſecum rationes has iniviſſent: ſiquidem uſu veniret, ut per aquam mundus interiret, lapideam columnam cum inſcriptis litteris ſuperfuturam, quæ ſane poſt dilavium in monte Sidiro ſalva reperta eſt, hodieque reſtat, Joſepho teſte: ſin per ignem mundus corrumperetur, omnino ſuperaturam columnam latericiam.

Caïnan primus Aſtronomiam libris complexus.

Siridus mons.

Cæterum ex ſtirpe Semi quidam exſtitit, Gigantum origine ſatus, cui nomen eſſet Cronus. Hic quum magnam ad potentiam eſſet evectus, imperioque ſuo multos mortales ſubjeciſſet: primus regnandi modum, & alios ſub jugum mittendi oſtendit. Quumque princeps Aſſyriorum regno totos LVI annos potiretur, univerſam ſibi Perſidem dicto audientem reddidit. Poſt Cronum LII annos Ninus regnavit, qui quum matrem germanam Semiramidem matrimonio ſibi junxiſſet: lex apud Perſas invaluit, qua fas eſſet matres ac ſorores in uxores ducere. Prodiit ex hac familia & Zoroaſtres, Zoroaſter, inſignis ac celeberrimus ille Perſarum aſtronomus: qui Perſis præcepit, ut ſi ab igne cæleſti exureretur, (id quod votis expetebat, ut fieret) oſſium ſuorum reliquias ſumerent, eaſque ad regni excitationem conſervarent: cui prædictioni eventus deinde reſpondit.

Cronus ſive Saturnus.

Origo Imperatorum.

De Zoroaſtro.

In hiſtoriis illis, quibus adverſus Julianum Gregorius ille Theologus uſus eſt, hæc etiam verba reperiuntur: Aſtronomiam primi Babylonii per Zoroaſtrum inveniſſe perhibentur, a quibus eam deinceps Ægyptii acceperint: Magia Medorum invenrum eſt, a quibus ad Perſas manavit. Differt hæc a Goetia, quod Magia ſit imploratio (ſicut ajunt) beneficorum geniorum ad bonis alicujus effectionem. Goetia vero maleficorum compellatio geniorum, qui circum ſepulcra volutantur, ad mali alicujus effectionem. Et Goetiæ nomen factum eſt a ploratibus & lamentis, quæ conſueverunt in ſepulcris edere: quum Magia dicatur a Maguſæis, hoc eſt Perſis, ejuſdem auctoribus. Nam Perſas Magos appellari lingua ipſis vernacula conſtat. Cyrillus autem in libris adverſus Julianum ſcripcis refert, poſt annos a dilavio MMCCC Arbylum regem Aſſyriis imperitaſſe, qui primus hominum ſibi divinicatis appellationem arrogarit. Ejuſdem filius Ninus primus apud Aſſyrios regnū illuſtri ratione adminiſtraſſe perhibetur, a quo nomen indita urbi Ninevæ, quam Semiramis magnifice mœnibus cinait.

Differimus *μαγείαν & γοητείαν.* *Ἀπὸ τῆς γόου.* *pag. 130.*

A σοὶ λέγω τῇ κεφαλῇ. ὡσὼς τέτοις δὲ ἡ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος περὶ τέτων ὧδε φησί. μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὁ πύργος. εἶτα ὁ Εβερ ὁ τῆς Εβραίων ἀρχόγονος, ὃν λέγουσι μὴ βαλυθῆναι κοινωνῆσαι τοῖς τὸν πύργον οἰκοδομᾶσι, μείναι ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώττῃ. τέτου ἕνατος ὁ Αβραάμ. ὅθεν καὶ ἡ Εβραία γλῶττα. τὰ αὐτὰ δὲ τέτοις ἐξ Ιωσηπός φησι. ἐξ ὅτου μὲν ὕπως. Ο δὲ Θεοδώρητος τῇ Σύρᾳ γλώττῃ τὰς ἐξ Αδὰμ χρᾶσθαι φησίν.

Ισέον δὲ ὅτι ὁ τῶ Χὰμ υἱὸς Χαναὰν ἐδὼν ἡ ὡσὼς ἡ Λίβυων γῆν ὅτι ἀγαθὴ ἐστι, μᾶλ ἡ ὡσὼς αὐτὸς κληροδοσίαν, καὶ ἀρέσκων ἡ ἑαυτῷ γῆς, τυραννικῶς καθήρπαξεν αὐτὴ, καὶ τῆς ἐκ τῶ Σὴμ κληρονόμης ἐκείθεν ἐξέλασε. καὶ ὕπω πᾶσα ἡ γῆ ἡ ἐπαγγελίας τῶ Χαναὰμ ὡσὼς ἐκαλεῖτο. καὶ Ιώσηπος δέ φησιν, ὅτι Χαναὰμ πέμπτος ὢν τῶ Χὰμ παῖς, ἡ Ιεδαίαν καλμένην οἰκήσας, Χαναὰμ ἀφ' ἑαυτῷ ὡσονόμασεν. ὁ δὲ Σὴμ γενεᾷ ἡ Αρφαξὰδ. Αρφαξὰδ δὲ ἡ Καϊνᾶν. ὕπως δὲ ὁ Καϊνᾶς, ὡς φησι Γεώργιος, συνεγράψατο ἡ ἀστρονομίαν, δρακὼς ἡ παρὰ τῶ Σὴθ, καὶ ἡ αὐτῶ πεντωκαιπεθέσαν ὀνομασίαν ἡ ἀστέρων, ἐν πλακὶ λιθίνῃ γεγραμμένην. οἱ γὰρ ἡ Σὴθ ἔγγονοι προμυθέντες ἀνωθεν ἡ μέλλοντα γενέσθαι φθορὰν τῇ ἀνθρώπων διὰ τε πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ποιήσαντες δύο στήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην, ἔγραψαν τὰ ἐκ ἡ πάππου αὐτῶ Σὴθ ἐαυθέντα ὑράνια πάντα· λογισάμενοι ὅτι εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κόσμος φθαρῇ, ἡ λιθίνη στήλη μένοι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὅτις στήλα μὴ ἡ καταλυσμὸν εἰς τὸ Σιδηρον ὄρος ἤμενη, καὶ ἔσται ἕως ἄρτι, ὡς φησιν Ιώσηπος. εἰ δὲ διὰ πυρὸς γένηται ἡ φθορά, μένοι ἂν ἡ πλινθίνη.

Ἀπὸ τέτου δὲ ἐκ τῶ Σὴμ φυλῆς ἕτερος Γιγαντογενὴς τέτομα Κρόνος. Οὗτος πάνυ γενόμενος δυνατὸς, καὶ πολλὰς ὑποτάξας, πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν, καὶ τῇ ἄλλων κρατεῖν. καὶ βασιλεύσας πρῶτος Λασυρίων ἔτη νδ'. ὑπέταξε πᾶσαν τὴν γῆν Περσίδος. μᾶ δὲ Κρόνον ἐβασίλευσε Νῖνος ἔτη νβ'. ὃς γε τὴν οἰκείαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶ μητέρας καὶ ἀδελφάς. ἐξ ἀγένης ἐγένετο καὶ Ζωρόαστρος ὁ περιβόητος Περσῶν ἀστρόμος ὃς ἔφη τοῖς Πέρσαις, ἐὰν κατὰ μὲ τὸ ἀρέσκον πῦρ' (τέτο δὲ καὶ ἤυχετο) λάβητε ἐκ ἡ ὀστέων μου, καὶ φυλάξητε εἰς σύστασιν τῆς βασιλείας ὑμῶν. ὃ δὴ καὶ γέγονε.

Εν δὲ ἡ ἰστορίαις αἷς ἐχρήσατο κῦ Ιουλιανὸ ὁ Θεολόγος μέγας Γρηγόριος καὶ τάδε φησί. ἡ ἀστρονομίαν λέγεται πρῶτον εὑρηκέναι Βαβυλώνιος ἢ Ζωροάστρην. δεύτερον δὲ ἐδέξατο οἱ Αἰγύπτιοι. ἡ δὲ μαγείαν εὗρον Μῆδοι, εἶτα Πέρσαι. διφέρει δὲ μαγεία γοητείας. καὶ ἡ μὲν μαγεία ἐπίκλησίς ἐστιν, ὡς φασι, δαιμόνων ἀγαθοποιῶν πρὸς ἀγαθῦ τινος σύστασιν. γοητεία δὲ ἐστι δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τὰς τάφους εἰλυμένων ἐπὶ κακῷ τινος σύστασιν. Γοητεία δὲ ἦκεν ἀπὸ ἡ γόου καὶ ἡ ὀδυρμῶν τῶν ἐν τοῖς τάφοις γινομένων. μαγεία δὲ ἀπὸ Μαγκαίων, ἤτοι Περσῶν, ἔθεν ἦρξε ἐς ἀρχῆς. * Μαγῶς ἐγχωρίως * Μάγοι οἱ Πέρσαι λέγονται. ὁ μέντοι μέγας Κύριλλος ἐν τοῖς κῦ Ιουλιανὸ κὴ τάδε γράφων ὤρηται, ὅτι μᾶ ἐνακόσια ἔτη ἡ καταλυσμὸν ἡ Λασυρίων ἐβασίλευσεν Αρβυλος, πρῶτος ἐν ἀνθρώποις. ὕπως ἦρξε πρῶτος εἰς ἑαυτὸν τὸ ἡ Θώπως ὄνομα. ἀλλὰ καὶ Νῖνος ὁ ἑαυτῶ παῖς πρῶτος Λασυρίων ἐπιφανῶς βασιλεῦσαι λέγεται. ὃ ἐπώνυμος ἀπὸ Νινεβὴ, ἣς τὰ τείχη Σεμίραμις μεγαλοφυῶς ἐκτίσατο.

Digitized by Google

Μετὰ δὲ τὴν πυργοποιΐαν, ὡς ὕστερον, ξένη διάθεσις ἐνθένδε κρατήσασα οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἅπαντας ἁπλῶς ἐξαπατῆσαι σφᾶς. ἡ τελευταῖον ὡς εἰδωλομανίαν ἀπενεγκάσθησαν, ὑπὸ τῶν δαιμόνων αὐτῶν ἀπατηθέντες πανταχόθεν οἱ δόλιοι. ἀγάρ ὑπὸ τοῦ Νῶε ἔγδοος Σιρὺχ τὰ τῆς ἀγαλματοποιΐας ἀρχηθὲν ὕστερον. λέγεται γὰρ ὅτις τὰς ἐργασίας δόξαντες λαμπρὰς ἐπιδεῖξαι ποιεῖν, ἀσθενεῖς ἡ σκιὰς νεμῆσαι· οἱ δὲ μὴ παῦται νῦν τῆς προγόνων ἀγνοήσαντες γνώμης, ἡ ὄνι μείνης ὕστερα τὰς ἀνδριάντας ἔκτισαν, κατὰ μικρὸν πλανώμενοι, τῇ τοῦ ἀρχαίου συμβουλίᾳ, ὡς ἀθανάτοις θεοῖς τοῖς ὁμοπαθέσι ἡ φθαρτοῖς ἀνθρώποις προσεπέθεσαν, ἡ θυσίας αὐτοῖς ἐπῴησαν, τῇ δαιμόνων τοῖς ξοάνοις ἐπακουσάντων.

Ἐντεῦθεν ἄλλος θεοῖς ἡ ἄλλοις πᾶ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐλάτρευσεν. Αἰγύπτιοι δὲ μᾶλλον τῇ ἄλλων εἰς ἀθέσιαν ἐξέπεσαν. αἰλούρους γὰρ ἓ πιθήκους ἱσιβάθησαν, ἔχουσι τε ὁμοίως ἡ βοῦς ἡ προκοδείλους. πλεῖον δὲ τῶν ἄλλων ὁ Ἄπιν ἱσιβάζοντο, βοῦν ἔστι πολύχρουν αὐτῶν. ἰώνικα δὲ ἐγωνίθη τοιοῦτος βοῦς παρ' αὐτοῖς παρὰ τῇ γλώττῃ φέρων ἡ τῇ πέρᾳ σήματα, ὡσαύτως παρὰ τῇ μετώπῳ σελήνης ὥςπερ διχότομον μίμημα, ἐχόρδων φαιδρὸς ἡ ἐπαιγμένος, ἅτε θεοῦ καυσαρισμοῦ αὐτοῖς ἐνδημήσαντος. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅτις.

Ογδοος δὲ ἀπὸ τοῦ Νῶε λέγεται εἶναι ὁ Σιρὺχ. ὁ δὲ Καϊνὰν γεννᾷ τὸν Σαλά, ὁ Σαλὰ δὲ τὸν Ἔβερ, ὁ Ἔβερ δὲ τὸν Φαλέκ, ὁ Φαλὶκ δὲ τὸν Ραγαῦ, ὁ Ραγαῦ δὲ τὸν Σερύχ. οὗτος δὲ ὁ Σερὺχ γεννᾷ τὸν Ναχώρ, ὁ Ναχὼρ δὲ τὸν Θάρα, ὁ δὲ Θάρα τὸν θεσπέσιον Ἀβραάμ, ὁ Ἀβραὰμ γεννᾷ τὸν Ἰσαάκ, ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, ὁ δὲ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας, Ρουβεὶμ, Συμεὼν, Λευὶ, Ἰούδαν, ἡ τοὺς λοιποὺς, ἀφ' ὧν αἱ δώδεκα φυλαὶ τῶν Ἰσραὴλ. καὶ γλωσσαῖπα μὲν περὶ τοῦ Ἀβραὰμ οὕτω φησὶν Ἰώσηπος, ὅτι κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον, ἀξιομνημόνευτον αὐτὸς ἐχεῖσατο, ἡ τὰ περὶ ἀστρονομίας αὐτοῦ παρίδοκα. πρὸ δὲ τῆ Ἀβραὰμ τοῦ ἐκεῖσε παρουσίας, τοιοῦτον ἀμαθῶς εἶχον Αἰγύπτιοι. ἀπὸ Χαλδαίων δὲν παῦται καταπεφοίτηκεν εἰς Αἴγυπτον, κἀκεῖθεν εἰς Ἕλληνας.

Ο δὲ Γεώργιος περὶ τούτου ἡ ταῦτα. Ο Ἀβραὰμ ἐτῶν ιδ'. ὧν θεογνωσίας ἤρξατο, ἡ φωνὸς τὸν Θεὸν δημιουργὸν ἀπεκάλυξεν. ἰδὼν δὲ ἥλιον, ποτὲ μὲν λαμπρὸν, ποτὲ δὲ ζοφώδη, καθ' ἑαυτὸν ἔλεγεν· οἱ ἡ τιμῶσιν αὐτὸν ἕτεροι, ἀλλ' οὐκ ἔστι Θεός. ὁμοίως ἔλεγε περὶ τῆ σελήνη, τῇ τοῖς λοιποῖς ἄστροις. ἐπὶ δὲ ἀστρονόμος ἄκρος ἦν· ἐφ' ᾧ τοιοῦτον ἐδόκει Θεὸς ἐκάλεσεν. ἀλλὰ ἡ ἐπὶ Αβιμέλεχ φησὶ κατελθὼν αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον διὰ τὸν λιμὸν, ἡ τὰς ἐκεῖσε τότε καταχύσεις σορὸς, ἡ ἐμαρμάρωσιν δοξάζοντας. μετὰ δὲ τὴν θεογνωσίαν ἐκείνη προσέχειν ἄστροις ἤθελε· τῇ δὲ ἐδὼν ἐπ' αὐτῇ πεπληρωμένον τὸ τῶ Ἀποστόλου ῥητὸν τὸ λέγον· τὰ δὲ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. τὸν δὲ ποιητὴν Θεὸν ἐκ τῆ ποιημάτων ὁ θεοπίστος κατέλαβεν Ἀβραάμ. κατὰ τοῦτο δὲ ὁ Πλούταρχος ἔλεγεν· ἔλαβον δὲ ἔννοιαν Θεοῦ. ἀεί τε δὲ ἥλιος δὲ σελήνη, ἡ τὰ λοιπὰ τῆ ἄστρων ἡ ὑπόγειον ἐσχηθότα, ἄμοιρα μὲν ἀκαπάλλει τοῖς χρόμασι, ἴσα δὲ τοῖς μεγίθεσι, δὲ κατὰ τόπους τὰς αὐτάς.

Μάγας ὄντως ὁ Ἀβραάμ. τῶ δὲ Θεῶ ἀκούσας

A Post turris ædificationem, de qua loquuti sumus, homines hinc lode dispersi ad facta quædam absurda exorbitarunt, ac tandem miseri deastrorum cultus errorem amplexi sunt, a malis genitis hoc quodammodo decepti. Octavus a Noa Seruchus simulacrorum formandorum rationem invenit. Fertur enim homines, qui præclarum aliquod facinus edidissent, statuarum & coimmarum honoribus ornasse. Verum posteri, quum majorum mentem & consilium ignorarent, eoque scirent statuas illas memoriæ caussa collocatas esse: paulatim principis omnium malorum auctoris impulsu sic colere consimiliter secum adfectos & interitui obnoxios homines cœperunt, ac si dii forent immortales: adeoque sacra quædam eis excogitarunt, ipsis malis genitis intre statuas B domicilium collocantibus. *Origo cultus simulacrorum.*

Hinc factum, ut deinceps genus humanum allis atque aliis diis religiose serviret. Ac Ægyptii quidem supra cæteros ad impietatem maximam prolapsi sunt. Nam feles, simios, hircos, boves, crocodilos coluerunt: etque imprimis bovem illum varlis coloribus præditum, quem Apim vocabaot. Quum eoim bos apud ipsos naicebatur, qui in lingue & cauda ootas quatdato referret, & in fronte similitudmeio lunæ dimidiatæ initaretur: perhdarirtet chureas duCitabaot, & conventus publicos celebrabant, quasi oovus quipiam Deus ad ipsos se contulisset. Ac de his quidem hactenus. *Ægyptiorum superstitio.*

Recte autem octavus a Noa Seruchus fuisse dicitur. Quippe Camanis filius fuit Sala, C qui Heberum procreavit, Heberus Phaleeum, Phalecus Ragavum, Ragavus Seruchum, Seruchus Nachorem, Nachor Thasam, Thara divinum hominem Abrahamum, Abrahamus Isaacum, Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim familiarum principes, Rubenum, Symeooem, Levium, Judam, cæteros, a quibus ortæ sunt xii tribus Itrachicæ. De Abrahamo Josephus memoriæ prodidit, eum in Ægyptum itinere fuscepto, numerorum fidereorumque motuum doctrinam eum Ægyptiis communicasse, qui ante Abrahami adventum nihil horum cognitum habuerint. Ah Ægyptiis deinceps ad Græcos manasse. *Abrahamus astronomus.* *Edit. Paris. pag. 231.*

Georgius autem hæc de Abrahamo tradit, natum scilicet annos xxv agnoscere Deum cœpisse, ac primum omnium clara voce Deum rerum opificem prædicasse. Quum D enim cælum modo serenum, modo nubilum cerneret, secum ipse ratiocinabatur: etiamsi ab aliis pro Deo colaretur, esse tamen Deum haudquaquam posse. Idem de sole, de luna, de sideribus reliquis statuebat, ut qui esset insignis astronomus: quumque talis foret, a Deo vocabatur. Addit eam Abimelecho imperaote famis caussa in Ægyptum delcendisse, ac sapientes Ægyptios, qui opiniones de natalitio sidere ac fato amplecterentur, pudore adfectos vicisse. Nam posteaquam ad agoitonem Dei pervenerat, non jam astris amplius intentus erat. Nimirum habebat in eo locum illud Apostoli verbum: Quæ Dei sunt inadspectabilia, ea E ex mundi creatione, dum considerantur per opera, perspiciuntur. Ex ipsis operibus Deum auctorem vir hic divinus percepit. In eamdem sententiam & Plutarchus inquit: Dei notionem quamdam sum consequatus. Nam semper sol & luna, reliquaque sidera sub terram delata, enosimilibus vicissim coloribus prædita exoriuntur, & magoitudines eaidem, eademque loca retinent. *Georgius Syn.* *Rom. 1. 20.* *Plutarchus.*

Magous reapse vir fuit Abrahamus. Quum- *Abrahami obedientia. Gen. 12. 2.*

enim Deum dicentem audiviſſet: Emigrato ex tua terra, tuaque cognatione, ac illam in terram proficiſcitor, quam tibi monſtravero: mox obtemperabat, difficultatibus omnibus, quæ interjicere ſe poterant, neglectis: quum ne quidem ſciret, quonam abeundum foret. Nos autem Deum cottidie vocantem audientes, nec terrena deſerere volumus, nec ad terram illam promiſſam contendere. Quinetiam ipſius humilitatem
Chryſoſtomus. Chryſoſtomus admirans, his verbis utitur: Vera iſtæc eſt humilitas, quum quis alteri partes priores cedit, quemadmodum fecit Abrahamus, ne cum Loto ejuſque paſtoribus litigaret. quo factum, ut Lotus fertilioris terræ Sodomorum potiretur, quum A-
Abrahami manſuetudo. brahamus ad quercum Mambræ migraret.
* *Vide Notas.* * Atque hæc vide, quas ei vices Deus retulerat. Quamcumque, ait, terram ex hoc loco conſpicis, omnem tibi ego dabo, & tuo
Gen. 13. ſemini in ſempiternum. E diverſo fertilior illa terra, quam Lotus acceperat, paradiſo non cedentem, parum ei profuit. Nam haud longo poſt intervallo a quinque regibus, qui expeditionem in hæc loca ſuſceperant, captivus abducitur. Quamquam divinus vir Abrahamus cum CCCXVIII domi ſuæ natis hoſtes adortus, iiſdem cæſis Lotum liberat.

Edit. Pariſ. pag. 132. Rivius 70. Atque hoc illud eſt, quod Paulus ait, Abrahamum revertentem a cæde regum, pane ac vino exceptum a Melchiſedeco fuiſſe, cui ſpoliorum ſecum allatorum decumas viciſſim obtulerit. Hæc mihi verba diligenter conſiderato. Etenim nos etiam reverteutes ab inteſtiſtili bello veras ille Melchiſedechus pane ac vino excipit, nimirum corpore ſanguineque ſuo. Quod quum ita ſit, omnino Abrahami nos etiam exemplo decem noſtros ſenſus, animi nimirum & corporis loco decumarum offerre debemus.

A λέγοντος· ἐξελθὲ ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω σοι. ἀνῆλθε μελλοῦσθαι, τὴν ἐν μέσῳ δυσχερῶν καταφρονῶν, καὶ μηδὲ εἰδὼς ὅπου πορεύεται. ἡμεῖς δὲ καλοῦντος καθ' ἡμέραν ἀκούοντες τοῦ Κυρίου, ὅτι τῶν γηΐνων ἐκτὸς γενέσθαι βιάζομαι, ἵνα φίλος τοῦ γήλου ἀναπλεχθῶμεν τῷ ἐπουρανίῳ ἐρχόμενοι. ἀλλὰ καὶ τὸν παράδοξον θαυμάζων ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης, καὶ πάνυ φησίν· ἀληθὴς ταπείνωσις, ὅταν τις ἑτέρῳ παραχωρῇ τῆς οἰκουμένης, καθὰ δὴ καὶ Ἀβραὰμ ποιεῖ. ἵνα δὲ μὴ βραδύνω. ζητεῖ μὲν ὁ Λὼτ τοῦ κτήνους αὐτῷ, ὁ δὲ μᾶλλον Λὼτ τὸ κρεῖττον γῆς ἔλαβε, τὰ Σόδομα δηλαδὴ, ὁ δὲ Ἀβραὰμ κατῴκησε παρὰ τὴν δρῦν τὴν Μαμβρῆ· * ὥρα δὲ καὶ τὰς θείας ἀμοιβάς. εἶπε γὰρ πρὸς Ἀβραὰμ ὁ Θεός· ὅτι πᾶσαν ἣν γῆν, ἣν σὺ ὁρᾷς ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου, σοὶ δώσω αὐτὴν, καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος. ἃ δὲ ἀρείττων ἐκείνη γῆ ἣν ἔλαβε Λὼτ, ἢ παράδεισος μᾶλλον ἐφάνη, οὐκ εἰς καλὸν ἀπέβη τῷ λαβόντι αὐτήν. αἰχμάλωτος γὰρ μετὰ μικρὸν ἀπέγνω ὑπὸ τῶν κατ' αὐτὸν τροπωσάντων πέντε Βασιλέων. ἀλλ' ὁ θεῖος αὐτὸν ῥύεται Ἀβραὰμ, μετὰ τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκογενῶν αὐτοῦ κατιλθών, καὶ πατάξας αὐτούς.

Καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι ὑποστρέφοντι ἀπὸ Ἀβραὰμ ἐκ τῆς κοπῆς τῶν Βασιλέων, ἄρτῳ καὶ οἴνῳ δεξιῶται ὁ Μελχισεδέκ· κρίνεως ἀφ' ὧν ἐπιφέρει λαφύρων δίδωσι δεκάτας αὐτῷ. Πρόσεχε λοιπόν. καὶ ἡμᾶς δὲ ὑποστρέφοντας ἀπὸ τῆς κοπῆς πολέμου ἄρτῳ καὶ οἴνῳ δεξιῶται ὁ Μελχισεδέκ ὄντως, τῷ σώματι καὶ αἵματι δηλονότι αὐτοῦ· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τῶν Ἀβραὰμ, πάντως ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς τὰς δέκα ἡμῶν αἰσθήσεις αὐτῷ δικαίῳ προσάγειν αὐτῷ, τῆς ψυχῆς δηλαδὴ καὶ τοῦ σώματος.

DE HOSPITALITATE ABRAAMI.

Abrahami hoſpitalitas. IDEM Abrahamus ad quercum Mambræ conſidens, hoſpitio cunctos iter iſtac facientes, fideles patitet ac infideles, citra diſcrimen excipere ſolebat: & uſque adeo erat hoſpitalis, ut ipſa etiam ſacroſancta Trinitas ejus tabernaculum ſit ingreſſa, hilaritetque cibis appoſitis ſatiata. quod quidem minime tibi mirum videri debet. Nam & Angelus ſacris inlitteris comediſſe audis. Etenim vi quadam inadſpectabili appoſitæ ſubeo prætextu abſumebant, quaſi eis veſcerentur. Et Theodotus ait, hos neque natura fuiſſe homines, ſed hanc præ ſe tuliſſe ſpeciem: nec ut homines comediſſe, quippequi oculis intuentum comedere viderentur, quum interim divina quadam vi appoſitos cibos abſumerent. Jam quod ita litteræ ſacræ loquantur, quaſi appoſita comederint, nihil eſt novum. Nam par eſt credere, vocari manducationem, ipſam cibotum abſumptionem. Tres quoque viri conſpecti ſunt in tabernaculo, ut Chryſoſtomi verbis utamur, quum duo tantum Sodoma venerint. Nam iſtic quidem conſpecti ſunt & Angeli ſimul, & eorum Dominus: hæc vero illi tamquam miniſtri ablegantur, manente apud Abrahamum Domino, & tantum non in morem amici cum amico, viro juſtiſſimo, de iis quæ facturus erat, differente. Egone, inquit, ut Abrahamum famulum meum celem de iis, quæ ſum facturus?

Cyrillus. Aliter hac de re Cyrillus loquitur. Tres, ait, apud quercum Mambræ Abrahamum convenerunt: quum Sodoma duo tantum per-

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΒΡΑΑΜ.

ΟΜΟΥ ὅτι Ἀβραὰμ καθήμενος παρὰ τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ, πάντας ἐφιλοξένει τοὺς παρόδιτας, πιστοὺς ὁμοῦ καὶ ἀπίστους, καὶ μηδὲν ἐκεῖ τούτοις ἀμελούμενος· καὶ τοῦτον ἁπλῶς φιλόξενος ἦν, ὡς καὶ αὐτὸν ἡ ἁγία Τριὰς κατελθοῦσα ἐκεῖ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐν παραπετάσματι αὐτῇ σεσχηκυῖα ἐμφορηθῆναι. Οὐ χρὴ θαυμάζειν. Ἀγγέλους ἰδιότητι ἀκούεις παρὰ τῇ γραφῇ ἐνεργείᾳ καὶ δῆθεν ἀοράτῳ κατηναλωκότας τὰ παρακείμενα, φαντασιούσῃ τῇ φαγεῖν. ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος ὅπου φησίν. ὅτι τῇ φύσει ἄνδρες ὄντες, ἀλλ' ἐδόκουν εἶναι· ὅτι ἔφαγον ὡς ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐδόκουν ἰδίοις τοῖς ὄμμασι, ἀναλισκομένων τῶν προτεθειμένων κατὰ θείαν ἐνέργειαν. εἰ δὲ καὶ λέγει ἡ γραφὴ, ὅτι παρέθηκεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον, καὶ ἐπίνον. ἴσως γὰρ τὸ ἀναλοῦσθαι αὐτοὺς φαγεῖν εἶπεν ἡ γραφή. καὶ τρεῖς μὲν ἐν τῷ σκηνῇ φαίνονται ἄνδρες, καθάπερ ὁ χρυσοῦς καὶ γλωττῶν φησί, δύο δὲ ἐπὶ Σόδομα παραγίνονται. ἐκεῖ μὲν γὰρ οἱ Ἀγγέλοι, καὶ ὁ πάντων δεσπότης * κατ' αὐτῶν * κατ' αὐτὸ ἀρθήσεται. ἀλλ' οἱ μὲν ὡς ὑπηρέται ἀπεστέλλοντο. ὁ δὲ ἐμενε καθάπερ φίλος φίλῳ μυστηρίῳ κοινολογούμενος τῷ δικαίῳ ἅπερ ἐμέλλε ποιεῖν. οὐ μὴ γάρ, φησί, κρύψω ἀπὸ Ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου, ἃ μέλλω ποιῆσαι.

Κύριλλος δὲ ὁ μέγας περὶ τούτων ὅπου. Τρεῖς μὲν ἐν ἀρχῇ τῇ Ἀβραὰμ φοιτήσαντες ἐν τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ. δύο δὲ τοὺς Σοδόμους ἐπιφοιτήσαν.

ὑδὶ ϕῶ ὁ πατὴρ κρινῶ οὐδένα. πᾶσαν δὲ τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ, καὶ τὸ ϕανῆναι αὐτὸν τῷ Κυρίῳ συνόπτως ϕυσικῶς, καὶ τὸ ἁγίου πνεύματος. Ὅτι δὲ ὁ ὑὸς καὶ τὸ πνεῦμα εἰς Σόδομα ἐπορεύοντο, καὶ ἡ τῷ Ἀβραὰμ ξενία σαϕῶς παρίστησι, καθάπερ ὁ μέγας ϕησὶν Ἀθανάσιος. εἰ μὴ ϕῶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, οὐκ ἂν τὴ Θεῷ καὶ πατρὶ συνπάθοιτο. ἔστι δὲ συμπάθοιτο, δῆλον ἐκ τῶν περὶ τίνων ὧδε λέγων· ἂν ἐξαίϕνης ἐπιβλέψητε ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων. εἰ δὲ ἐξαίϕνης, πάντως καὶ συμπάθοιτο. εἰ δὲ ὁ υἱὸς ἐκ δεξιῶν κάθηται, λέγεται πάντως ἐξ ἀνούμων τὸ πνεῦμα καθῆσθαι. καὶ, οὐχὶ περιγραπτὸς ὢν ὁ πατήρ. ἄλλως ϕῶ παρ' αὐτῷ ὢν ἔστω περιγραϕὴ καὶ δεξιά. τῶ υἱῷ τίνων συγκαθῆσθαι καὶ τὸ πνεῦμα, ἐπεὶ ἐν αὐτῷ μένει, τῇ υἱῷ δηλαδή. τοιούτη δὲ κατηξίωσεν ἀγαθοῦ τῆ Ἀβραὰμ ἡ φιλοξενία, ὡς τῇ τῶν ἁγίων Τελάδα καταλῦσαι ἐπ' αὐτὸν, καὶ καιρὸν αὐτῷ ἀσιλίας χαρίσασθαι κατὰ γε τὸν τῶ γάμου καιρόν. τοῦτον ϕῶ ὧ ἡ * Σάρρα προβιβυκῆα, ὥςτι ϵ̓γελάσαι αὐτὴ περὶ τίνων ἀπέστερον.

Μετὰ δὲ ταῦτα προϕάσει τῇ τῶ λιμῶ μεταναίστης ὁ Ἀβραὰμ γίνεται. κρατεῖσθαι ἐν Γεράροις ἐρχεται, ὁρὸς Αἰγυπτου ἀρικνεῖται, καὶ αὖθις ἀϕαιρεῖται τὴν Σάρραν καὶ παρὰ τὸ Ἀβιμέλεχ. ἔδοξε ϕῶ αὐτὴν δυσπρεπέστερον ὄσαν ὁρὸς γάμου κοινωνίαν λαβεῖν. εἶχε καὶ μᾶλλον ἀδελϕὴν τὸ Ἀβραὰμ ἐλέγετο εἶναι. εἰ ϕῶ ἀνεψιὰν ϕησι τὴν Σάρραν ὁ Ἰώσηπος τὸ Ἀβραὰμ, ἀλλὰ καὶ τὴν Μωσαϊκὴν ἱστορίαν ἐκ μυθῶν μὲν ἐ αὐτὸς, ἐξ ἄλλων δὲ καὶ ἄλλων παῖδες. ἁρύσασθαι ὧν τὸ ὄν, ἵνα μὴ ϕονεύσῃ δόξῃ ὡς ἀνὴρ αὐτὸς, τὸ ἕτερον ἔλεγεν, ὅτι ἀδελϕή μου ἐστίν. μεγαλόψυχος ὄντως ὁ Ἀβραάμ. δίς ϕῶ οἷς Αἴγυπτον προϕάσει τὸ λιμῶ καταλῦσαι, ϵ̓ δὶς τὴν Σάρραν ἀϕαιρεθεὶς, παρὰ τὸ Φαραὼ, καὶ παρ' αὐτὸ ὕστερον τὸ Ἀβιμέλεχ, γυναῖκος ἑφορᾶ τὴν ἁρπάσιν. ἀπολυθῆν ϕῶ καθάπαξ κρίνας Θεῷ, πολυπραγμονῆν ἐᾶ ἄθλιε τὰς ἀρρήτους οἰκονομίας αὐτὸ. ἐφ' ᾧ καὶ πάντων αἱ θεῖαι ἀκολούθησαν αὐτῷ ἀμοιβαί.

Τὰς μὲν τῶν Σοδομίτας ἁ ταύτην ἐκείνη συνήθεια ἐν Ἀγγέλοις αὐτὰς ἔπεσεν τὴν ἀσελγειαν ἐπιδείξασθαι. ἔθεν καὶ ἀσβέστου πυρὸς ἔργον γεγένται. τὰ ϕῶ Σόδομα ἐκεῖνα περικαλῆ μὲν ἐστὶ, πόρρω δὲ τῆ ἀληθείᾳ ὄντα, καὶ αὐτὸς ϕῶ ἀὴρ σωὶ τῆς ὕδατιν ἐμπυρεύται· πυκνέων ὄντι σαρὶς τὸ διαυγίζον ἑαυτὸν τὴν κόλασιν. τοῦτα δὲ περὶ Παλαιστίνην, Ἀσκάλωνος καὶ Γάζης ἄνωθεν, περὶ τὸ τῆ Ἰορδάνου τέλος, ὧδε ἀπεκείπτο πρὸ τῆ παραδείσου. ὁ γοῦν ἀπιὼν τῇ γένητ, ἀναλογιζέσθω τὰ Σόδομα, καὶ τὸν τῆ ἀδδηφαγίαν φλογίπο. τοιαῦτα ϕῶ ἐώθασι αὖτε πάθη γυναῖκ. κρῖ πῶν καὶ ὁ Μωσῆς ἔλεγεν τῇ Ἰσραὴλ, φαγὼν καὶ πιὼν ἀρόσιχε σεαυτῷ, μήποτε ἐπιλάθῃ Κυρίου τὸ Θεό σε.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἰατρικῶν τέχνων ἄριστος Γαληνὸς τὴ τοιῶν παθῶν αἰτίαν αὐτῶν δείκνυσι τὴ * ἐπιθυμίαν * ϕορᾶς. κρῖ τὴ ἡμετέραν, λέγων, Μυσίαν τὴν ἡμετέραν * περὶ γάμου ἀπαντῶσαν * ἄνδρας ἀσελγεῖς ἑταίρους ἀφροδισίους ϕιλοπαίσους. ἀλλ' ἐν Ῥώμῃ διὰ τῶν ὑπερηλλόζουσαν τὴν σωϊδὴν τρυφὴν, καὶ ῥᾳδίᾳ τοῦτο, εἰ δὲ καθά ϕησι Πτολεμαῖος, ὅτι ἐκ τὸ αἰκοσοῦσθαί τινας ὁρὸς τὸ τῶ Ζωδίᾳ ἀρῶν τρίγωνον, τὸν κρεῶν δηλαδὴ, τὸν

A veuerint. Pater enim non judicat quemquam, ceu Dominus ipſe loquitur, ſed omne judicium filio conceſſit, cui ſpiritus etiam ſanctus naturaliter adeſt. Et filium cum ſpiritu Sodoma ſe recepiſſe, ſatis intelligi de hoſpitali exceptione Abrahami poſſe, magnus etiam Athanaſius ille tradit. Nam niſi filius atque ſpiritus ſuiſſent, Deo non adeſſent. Conſediſſe autem cum Deo, perſpicuum ex hiſce verbis eſt: Tum illi conſurrexerunt, & ad Sodoma ſe converterunt. Quod ſi una conſurrexerunt, etiam una ſederunt: & ſi filius a dextris ſedet, reſtat omnino ſpiritum a * ſiniſtris conſidere. quod quidem valet, ſi loco pater circumſcribatur. Nam cæteruqui apud ipſam nec dextra eſt, nec ſiniſtra. Igitur adſidente filio, ſpiritus etiam una ſedet, quum in filio maneat. Hæc B autem hoſpitalitas Abrahamo tantum boni peperit, ceu diximus, ut ipſa eriam ſacroſancta Trinitas eum inviſerit, & in ſenecta ſobolem ei ſit largita. Sarra quidem ætate tam provecta erat, ut hanc promitti audiens, riderei.

Secundum hæc Abrahamus ob cauſſam famis ſolum vertit, ac Gerara proficiſcitur. Hinc denuo ſe in Ægyptum confert, ubi Sarram ei conjugem Abimelechus adimit. Cupiebat enim illam forma venuſtiſſima præditam ſibi matrimonio jungere, præſertim quod eſſe ſoror Abrahami perhiberetur. Quamquam enim Joſephus aſſerit, Sarram fuiſſe conſobrinam Abrahami: ſciendum tamen eſt ea narratione Moſaica, fuiſſe tum conjugem ipſius, tum ſororem: ut quæ matre quidem eadem, diverſo vero patre oata eſſet. Itaque occultato uno, ne C tamquam vir mulieris a medio tolleretur, alterum fatetur, ſororem videlicet ſuam eſſe. Magno certe præditos animo fuit Abrahamus. Nam ob famem bis in Ægyptum profectos, uxore bis ſpoliarus, ſemel a Pharaone, iterum ab Abimelecho: generoſo nihilominus animo hanc ademptionem pertulit. Quippe quum ſemel obtemperandum eſſe Deo decreviſſet, in conſilia adminiſtrationis ejus ineffabilibur perquirendis curioſus eſſe noluit. Propterea viciſſim ſuis eum beneficiis Deus ornavit.

Cæterum Sodomitis conſuetudo vivendi flagitioſiſſima perſuaſit, ar etiam in Angelos ipſor exercere proter viam ſuam vellent: quamobrem Inextincto igne ſunt puniti. D Nam Sodoma illa quondam pulcherrima, quum adhuc ſtarent, nunc enaple nihil ſunt aliud, quam cinis. Aer enim ipſe cum a quis inflammatur, argumentum illuſtre de perpetuis eorum ſuppliciis. Sita ſunt autem in Paleſtina, haud procul a Gaza & Aſcalone, ad amnis Jordanis oſtia. Tum quidem remporia ab ipſo paradiſo non differebant. Quod ſi quis gehennę parum adhibet fidei, ſecum ipſe de Sodomis cogitet, atque hoc modo luxum omnem fugiat. Nam is hujuſmodi flagitia ignere conſuevit. Idcirco Moſes Iſraelitis præcipit: Ubi comederia ac biberia, caveto ne forte Domini Dei ini obliviſcaris.

Etiam præſtantiſſimus ille medicorum E Galenus voluptatem ac delicias oſtendit eſſe hujuſmodi ſcelerum cauſſam, quam ait: In Myſia noſtra, quæ Pergamo finitima eſt; raro quis fœminam adulterii facinore ſe obſtringentem reperiat: & rarius etiam protervus homines, qui dediti ſint iis amoribus, quorum ne nomen quidem aperiendum eſt. At Romæ propter abundantiam deliciarum, quæ iſtic minime ſunt inſolentes, proclive eſt hujuſmodi patrare. Quod ſi de ſententia Ptolemæi quidam proxerea, quod eoram natura primo Zodiaci trigono co-

Jobem. 5. 22.

Athanaſius.

Edit. Pariſ. pag. 133.

* Vide Notas.

Vide Notas.

Joſephus.

Abrahami conſtantia.

De Sodomitis

Deuteron. 6. 13.

Luxus veneris præcipuæ cauſſa.

Galeni locus.

pag. 134.

Contra Ptolemæum.

Digitized by Google

gnata ſit, quo aries, leo, ſagittarius continentur, nefanda quædam committunt, & abominabile tamen omoioo oibil deſignare ſe putant, ut qui ſignis ſubjecti ſint ab antica parte maſculis, a poſtica fœmineis: injuſtus eſt Deus, qui Sodoma per ignem in cineres redegit. At fieri nequit umquam, ut juſtus ille ſit lojuſtus. Nimirum ejuſmodi homines in ſaturitate panum, quemadmodum litteræ ſacræ loquuntur, ſalaciter luxuriaodo, non quod tali vel trigono ſubjecti eſſent, ad concubitus nefandos devoluti, & ab igne ſuot ablumpti. Atque hinc diſcimus, etiam in illa judicii die futurum, ut juſti pœnas & tormenta effugiant, Noæ ac Loti exemplo: quum peccatores, etiamſi torus propemodum mundus ejuſmodi fuerit, æternis ſupplicils ſint mancipandi, quemadmodum heic omnes facinoroſi diluvio & igoi puniti ſunt.

Cæterum Abrahamus initio nomeo Abrahami habebat, ut ſacris eſt io litteris, inditam ſibi matris quadam præſagitione, ceu credi par eſt, quod Euporstem trajecturus, ac in Palæſtinam migraturus eſſet. Quum accipetet divina promiſſa, natus erat anno LXXV. Iſmaelum anno ætatis LXXXVI procreavit. Quum aonum XCIX ageret, apparuit ei Deus, & his verbis alus eſt: Ego ſum Deus ille tuus. Quo facto juſtus hic vir, & omnibus inſtar regalæ cujuſdam propoſitus, circumciditur. Ac juſtorum quidem hominum, qui alicubi ſuot per arbes, libertatem nobis Dei prolixam manſuetudinem parere: licet ea hac ipſa de Sodomis hiſtoria cognoſcas. Si decem, inquit Deus, juſtos homines reperero, hæc oppida noo evertam. Sæpenumero etiam propter illorum virtutem, qui jam vita functi ſuot, vel ea meta ſua toleraotia vivos cura ſua complectitur, at quum ait: Propugnabo hanc arbem propter me, ac propter miniſtrum meum Davidem.

Quo autem pacto fidelis appellatur Abrahamus, qui tameo Deo dixit: Unde cognoſcam futurum, ac tertam hanc poſſideam? nimirum Palæſtinam. Vox iſtæc, Unde, non diffidentis eſt, ſed modum quo poſſeſſionem aditurus eſſet, cognoſcere geſtientis. Nam id temporis vel ſexcentæ nationes Palæſtinam inhabitabant. Ptopterea poſt ſacrificium Deus inquit: Omnino ſcito poſteror tuos futuros eſſe peregrinos in terra extraneorum, qui eos anois cccc graviter adflicturi ſint. Quarto autem ſæculo huc redibunt*. Nondum enim ad ſummum pervenit Amorthçorum improbitas. Nondum, inquit, extremum interitum flagitiis ſuis promeruerunt, & erant præterea quidam inter ipſos religioſi: quemadmodum colligi de Melchiſedeci & Abimelechi exemplis poteſt. Ac de his quidem io hunc modum dictum eſto.

Melchiſedecus autem, licet in ſacris litteris patre matreque catere dicatur: generis tamen ortum habuit a Sido Ægypti F. qui Sidonem condidit. Quumque oppidum in monte Sione Salemam extruxiſſet, ac XXXX ibidem annis regnum tenuiſſet: & juſtus, & virgo deceſſit. Salema vero eſt celebris illa Hieruſalema, quadam adjectione litterarum facta. Et quia Melchiſedecus ex familia tam impura natus erat, idcirco litteræ ſacræ geoeris ipſius ſeriem non recenſuerunt. Fuere tameo nonnulli, qui Deum fuiſſe cenſuerunt, tamquam principii ac fine carettem, plus æquo verbis his apoſtolicis inhærentes: ſine patre, ſine matre, ſine majoribus, nec ævi principium, nec vitæ finem habens. quo etiam nomine ima-

Gen. 17. 1.

Gen. 18. 32.

a Reg. 20.

Edit. Paris. pag. 335.

* In Codice Græco multa hic de Loto inſerentur quæ delevimus in Notis.

Genus Melchiſedeci.

Hebr. 7. 3.

A λίσσπε γὰρ τὸν πρῶτον, ἐξ ὅτου ἄθεσμά τινα φράττουσι, καὶ νομίζουσι μηδέν τι ποιεῖν ὑποπτότατον, ἅπερ ὑπὸ ζώδιόν ἐστιν, τὰ μὲν ἔμπροσθεν ἀρρενοῦμβρα, τὰ δὲ ὄπισθεν θηλυούμβρα. ἄρα μὰ ἄδικος, ὁ Θεὸς ὁ ἐξ πυρὸς ἐκτεφρώσας τὰ Σόδομα; ἀλλ' οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος. ἐν πλησμονῇ γὰρ ἄρτων οἱ τοιῦτοι κῇ τῷ γραφῷ ἀναπαλῶντες, ὑ μὲν ὑπὸ τρίγωνον τοιῦτον ὄντες, κρίττω ἐν εἰς ἀθέσμους κοίτας ἐγκυλισθέντες, πυρὸς εἰκότως γεγόνασι παραλαμπ. Οὐκοῦν ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν οἱ δίκαιοι, καθάπερ ἐνταῦθα Νῶέ τε καὶ Λώτ, τῷ βασάνων ἀνώτεροι διαβήσονται· οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ κἂν ἅπας * εἶεν ὁ κόσμος, χιλίοις αἰωνίοις ὑποπεσοῦνται κολάσεσι· καθάπερ ἐνταῦθα κατακλυσμῷ καὶ πυρὶ παραδόθησαν ἅπαντες οἱ τὰ χείρονα φράττοντες.

* ὧν

B Ὁ μὲν τοι Αβραὰμ Αβραμ ἐκαλεῖτο τὸ πρότερον, ὃ λέγεται πυράτης. Θεὸς δὲ, ὡς ἔοικεν, ὁ μάτρ αὐτῷ προμηθίᾳ οὕτως αὐτὸν ἐπωνόμασεν, ἐπεὶ περάσαι τὸν Ευφράτην ἤμελλε, κ' εἰς Παλαιστίνην αὐτῶσαι· ἐπῇ δὲ ἐπ' ἐκατοντούτους πίστει ὁ Αβραὰμ, ὅτε τὰς ἐπαγγελίας ἐδέχετο. γυνῇ δὲ τὸν Ισμαὴλ ἐπῇ ὢν πε', ἀνίκα δὲ γέγονεν ἐπῇ ϟθ'. ὄρθι αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων· ἐγώ εἰμι ὁ Θεός. τότε λοιπὸν πιστεύεται κ' ὁ δίκαιος, καιρὸν ὥςπερ τοῖς πᾶσι προκείμενος. ὅτε δὲ ὁ ἐπ' κῇ πόλεν δικαίων παρρησία τῷ Θεῷ μαρθυμίας προῖκος ἡμῖν ἐγεν, ἐξ αὐτῆς μάθωμεν ἡ περὶ τὰ Σόδομα ἰσοτιμία. ἐὰν δίκα γὰρ, φησί, δικαίους εὕρω, ὑ μὰ ὀπολέσω τὰς πόλεις. Πολλάκις δὲ κ' διὰ τῶν τ' τετελεσπόπων ἀριτῶν, ἃ ἐ αὐτῶν τῶν οἰκείαν μακροθυμίαν, κήδεται τῶν ζώντων, κ' βοᾷ λέγων· ὑπερασπιῶ τῆς πόλιος ταύτης δι' ἐμέ, κ' διὰ Δαβὶδ τ' παιδά μου.

C

Πῶς δὲ πιστὸς ὀνομάζεται ὁ Αβραὰμ εἰρηνικὸς τῇ Θεῷ κῇ τί γνώσομαι πατρ, ὅτι κληρονομήσω αὐτῶ; τῶν Παλαιστίνων δηλαδή· τὸ, κῇ τί, οὐκ ἀπιστοῦντός ἐστιν, ἀλλὰ μαθεῖν ποθοῦντος τῆς κληρονομίας τὸν τρόπον. ἤδη κ' γὰρ μυεῖα τῆ τότε τῶν Παλαιστίνων κατῴκουν. κ' πάντα χρέων ἔφα ὁ Θεὸς μετὰ τῶν Θυσίαν· γινώσκων γνῶθι, ὅτι πάροικον ἔσαι τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ. κ' κακώσουσιν αὐτοὺς ἔτη. τετάρτῃ δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὧδε. ὅπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῆ Αμορραίων ἕως τῶν νῦν. ὑδέπω, φησίν, ἄξια πανωλεθρίας διδράκασιν. ἄλλως τε καὶ τινες ἦσαν ἐκεῖσε εὐσεβεῖς. κ' δῆλον ἐκ τε τῶ Μελχισεδὲκ κ' τῶ Αβιμέλεχ. κ' περὶ μὲν τούτων ἅπερ.

D

Edit. Paris. pag. 335.

* In Codice Græco multa hic de Loto inſerentur quæ delevimus in Notis.

Genus Melchiſedeci.

Hebr. 7. 3.

Ο δὲ Μελχισεδὲκ εἰ γὰρ ἀπάτωρ παρὰ τῇ γραφῇ κ' ἀμήτωρ λέγεται, ἀλλὰ καταγει τὸ γένος ἀπὸ Σίδου τοῦ Αἰγύπτου τῶ κ' τῶν Σιδῶνα κτίσαντος. ἐν τῷ ὄρει δὲ Σιὼν πάλιν ἐκτίσας Σαλὴμ, κ' βασιλεύσας ἐν αὐτῇ ἔτη ιγ'. τελευτᾷ δίκαιος κ' παρθένος. αὕτα δὲ ἴσι κῇ τῆς ἱερᾶ προθέσεως ἀ περίφημος Ιερουσαλήμ. ἐκ γένους δὲ τοιούτου μιαροῦ καταγόμενον ἀρῆκεν ἀ γραφὴ ἀγενεαλόγητον· εἴ καί τις Θεὸν αὐτὸν ὑόμισεν, ὡς ἄναρχον τάχα κ' ἀτελεύτητον, τῷ ῥητῷ κ' μᾶλλον τῷ ὑποτελοῦς δραξάμενος τῷ λέγοντος· ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν ἔχων, μήτε τέλος ζωῆς· κατὰ τοῦτο κ' ἀφομοίωμα λέγεται τ'

E

Χερ-

Χριστῦ. τὸ ἀμήτορος μὲν τὸ πρότερον, ἀπάτορος δὲ τὸ δεύτερον. ᾗ ὅτι τῷ ἀναίμακτῳ θυσίαν, ὧν αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς παρέδωκεν, αὐτὸς ἀνιαθεὶς προσπόνησε. ᾗ ἄκουσον τί περὶ τούτου φησὶν ὁ τῷ γλώττῃ χρυσοῦς. προμηνύων ὁ Θεὸς τῷ καπήλευσιν τῶν νομικῶν ἱερωσυνῶν, εἶπεν διὰ τοῦ Δαβίδ· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ὃς οὐ θυσίας νομικὰς ἱέρδυσε, ἀλλ' εὐχὰς καὶ ἄρτους ᾗ οἶνον, ὡς ἱστορία διδάσκει. κατὰ τοῦτο ᾗ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου παρὰ τῇ γραφῇ λέγεται· ἱερεὺς ἀυτοχειροτόνητος, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησί. πῶσπερ ᾗ γὰρ τῇ τότε οἱ ἱερεῖς, ἢ καθ' ὑμᾶς λοιπὸν ὁ Νῶε, ὁ Ἄβελ, ὁ Νῶε, ἕ οἱ λοιποί.

Εἰ δὲ ἕ ἄνθρωπος ἦν ὁ Μελχισεδέκ, πῶς λέγεται μήτε ἀρχὴν μήτε τέλος ἔχειν; ᾗ ἴσως εἴποις, ὅτι τὰς ἀπὸ Σὴθ καταγομένας γενεαλογίας ἡ γραφὴ, ὅπου ποιεῖ. ὁ Ἀδὰμ τόσων γενόμενος ἐνιαυτῶν γεννᾷ τὸν Σήθ. ὁ δὲ Σὴθ πάλιν τόσων χρόνων γενόμενος, τῷ ἄδῃ ἀρίσκεται. δῆλον ἐντεῦθεν ᾗ ἡ ἀρχὴ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σὴθ, ᾗ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ τὸ Μελχισεδέκ μηδὲν τοιοῦτον ποιήσασα, παρίπτωσί τινας ἀπαρχὰς αὐτὸν λέγων ᾗ ἀτελεύτητον. ἀφ' οὗπερ δυνάμει μειζόνως αὐτὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ. Βασιλεὺς μὲν ὢν ᾗ ἱερεὺς ὁ Μελχισεδέκ, ὡς ἄνωθεν εἴρηται· ὅτι ᾗ τύπος ἦν ᾗ ἀφομοίωμα τοῦ Χριστοῦ.

Οὗτω οἱ θέλεις ἀγαπητὲ μαθεῖν, ὅσον τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερωσύνης ἡ ὑπεροχὴ, τῇ χρυσορρήμονι φωνῇ λέγε Ἰωάνν. ἐν ᾧ τῷ κῷ Ἰουδαίων πίπτων λόγῳ φησὶν, ὅτι ᾗ ἐν τοῖς τύποις ἀ καθ' ἡμᾶς ὑπεροχὰ τῆς ἱερωσύνης δείκνυται. ὁ μὲν Ἀβραὰμ τῷ Ἰσαὰκ πατρὶ ἦν, ᾗ τῷ Ἰακὼβ πάππος, καὶ τῷ Λεβὶ φρόγονος. τῷ δὲ Ἰακὼβ υἱὸς ὁ Λεβί. ἀπὸ δὲ τοῦ Λεβὶ ἀ Ἱερωσύνη παρὰ Ἰουδαίοις τῷ ἀρχῷ ἔλαβεν. ἀλλ' ὅπως ὁ Ἀβραὰμ ὁ φρόγονος τῷ Λεβεῖ, τῷ Ἰουδαίων δηλαδὴ ἱερεῖ, ἐπὶ τοῦ Μελχισεδέκ, ὃς ὢν τύπος τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερωσύνης, λαϊκοῦ τάξιν ἐπέσχε, ᾗ πῶν δὲ ἀμοιβὰν ἐδέξατο, ᾗ διὰ τῶν δεκάτων δικαίως, ᾗ ὅτι εὐλογήθη παρ' αὐτοῦ. οἱ μὲν λαϊκοὶ ᾗ δικαίως διδόασι τοῖς ἱερεῦσι, ᾗ παρ' αὐτῶν εὐλογοῦνται. ἀλλὰ ἕ ἡ Μελχισεδὲκ ἐλάσσων ὁ Ἀβραὰμ ὁ τὰς ἐπαγγελίας δεξάμενος. ᾗ πῶς; ὅτι τὸ ἔλασσον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. ἀλλὰ ᾗ ὁ δικάιος λαμβάνων Λεβὶ, δεδεκάτευται, ὡς ὁ Παῦλός φησι. δικάιος μὲν ἐδόθη καὶ αὐτὸς τῇ Μελχισεδὲκ διὰ Ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ μέσῳ γενηθείς. ἴστε μὲν ἐν τῇ ὀσφύι τοῦ Ἀβραὰμ ὦ, ὅτε συναντήσει ὁ Μελχισεδέκ. πρόσεχε δὲ ὅτι σαφὲς ᾗ τύπος ἦναι τὰ Ἰουδαϊκά. οἱ μὲν ἐξ ἧς τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱερωσύνης ᾗ ἱερωσύνης πλείονες ὦσι, τὰς ἵνα χρόα κατὰ τὸν τάξιν Μελχισεδὲκ αἰρεθῆναι ἕτερον ἱερέα, ᾗ οὐ κατὰ τὸν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; ἐπεὶ δὲν ἕτερα ἱερωσυνῶν ἐλθεῖν ἐμέλλε, ἀναγκαῖον πᾶσα ᾗ πολιτείαν ἑτέραν συμπεριλαβεῖν. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι τῆς ἱερωσύνης μετατιθεμένης, ἐξ ἀνάγκης ᾗ νόμου μεταθεσις γίνεται. ᾗ τοῦτο μὲν ὁ τῷ γλώττῃ χρυσοῦς.

Προσδεχόμενος δὲ ἡμᾶς, ᾗ μὰ ἐξέτασις εἰσακουσθεὶς οὐ δέον ἐπαινεῖν. ἐπεὶ καὶ ἀ

Glyca Annal.

A go & ſimilitudo Chriſti dicitur: ut qui prius quidem erat abſque matre, deinceps vero abſque patre. Idem & incruentum illud ſacrificium, quod Chriſtus ipſe diſcipulis tradidit, longe aote repræſentavit. Audi quid hac in parte Chryſoſtomus tradat. Quum vellet, inquit, Deus multo ante ſacerdotii legalis abolitionem oſtendere, per Davidem inquit: Tu ſacerdos es in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedeci. Qui videlicet non legales hoſtias ſacrificavit, ſed vota, panem, vinum obtulit, quemadmodum ipſa docet hiſtoria. Idcirco ſacris in litteris ſupremi Dei ſacerdos appellatur, ſacerdos ab ſemetipſo conſtitutus, ut Chryſoſtomus loquitur. Erant enim ſacerdotes id temporis tales. Vel quatenus ſactificiam offerebat, tu Abelus, Noa, cæteri. *Chryſoſtom.* *Pſalm. 109. 4.* *Gen. 14. 18.*

B At vero ſi Melchiſedecus erat homo, quonam pacto dicitur, cujus nec principium nec finem habuiſſe? Reſpondendum, litteras ſacras ſericm generis poſterorum Sethi recenſentes, hac forma orationis uti: Adamus quum tot ac tot natus eſſet annos, Sethum genuit. Sethus rurſum quum tot ac tot annos vivendo expleſſet, e terris ſublatus eſt. Hinc & principium vitæ Sethi, & finis cognoſci poteſt. Quum autem in Melchiſedeco nihil tale factum ſit, in eam perſuaſionem nonnulli venerunt, ut Melchiſedecum principii ac finis expertem ſtatuerent, eamdemque magnam eſſe Dei poteſtatem putarent. Rex quidem ille, ceu ſupra diximus, & ſacerdos erat: figura & ſimilitudo Chriſti.

Quamobrem ſi cognoſcere voles, dilecto C fili, quanta ſit noſtri ſacerdotii præſtantia, Joannis Chryſoſtomi verbis animum advertito, qui in oratione adverſus Judæos quinta inquit, etiam in ipſis figuris oſtendi, quantum a noſtro ſacerdotium illud vetus ſuperetur. Abrahamus enim pater Iſaaci, & Jacobi avus erat, Levi proavus, ut qui Jacobi filius exiſteret. At enim ſacerdotium illud Judaicum in Levio principium habuit. Nihilominus Abrahamus genetis Levitarum auctor, hoc eſt, Judaicorum ſacerdotum, ſub Melchiſedeco, qui noſtri ſacerdotii figuram repræſentabat, pro laico ſeſe gerebat. Atque hoc ipſum duabus rebus ſignificabat, tum quod decumas daret, tum quod ominationem ab eo ſauſtam acciperet. Nam laici decumas ſacerdotibus pendunt, & eorumdem precibus felicitantur. Quinetiam Abrahamus, quamquam promiſſis divinis beatus eſſet, nihilominus D Melchiſedeco minor erat. Quinam iſtuc? quia minori major benedicit. Præterea Levius ipſe, cui decumarum jus conceſſum eſt, huic decumatus fuit, quemadmodum Paulus loquitur. Nam & ipſe Melchiſedeco per Abrahamum patrem decumas ſolvit, tametſi necdum editus in lucem foret. Quippe adhuc in Abrahami lumbis erat, quum Melchiſedeco is occurreret. De quo licet intelligas, haſce Judaicas res non niſi umbram & figuram quamdam fuiſſe. Nam ſi per Judaicum ſacerdotium perfectionem licuiſſet adſequi, ecquid cauſſæ foret, quamobrem conſtitui ſacerdos alius ſecundum ordinem Melchiſedeci, non Aaronis, diceretur? Quum ergo ſacerdotium aliud ſubſequuturum eſſet, omnino neceſſarium erat, alium quoque rerum ſtatum ſubſequi. Quod quidem Paulus indicare volens, E ait: Translato ſacerdotio, neceſſario quoque legis fit translatio. Hæc ita ſunt a Chryſoſtomo tradita. *Pſalm. 109. 4.* *Hebr. 7. 9.* *Hebr. 7. 12.*

Cæterum quum precamur, nec continuo exaudimur, haud quaquam deſpon-

Historia Iſaaci. dere animum debemus. Nam & Iſaacus ob ſuam conjugiſque ſterilitatem Deum totos xx annos precibus urgebat. Sunt enim

Gen. 25. 20. hæc ſacrarum litterarum verba: Obſecrabat Deum Rebeccæ uxoris nomine, quæ ſterilis erat. Poſtea quam Rebeccæ, quæ Eſaum & Jacobum utero geſtabat, ægre eſſet, quod fœtus in utero non mediocriter ſubſultarent, indicantes (uti quidem credi par eſt) diſſidium illud, quod deinceps inter ipſos exſtiturum erat, his verbis

Gen. 25. 23. Deus utitur: Duæ gentes ex utero tuo dividentur, quarum altera plus altera poterit, majorque minori ſerviet. Quibus in verbis animadverte, Deum perſpicue rationem populi Judaici & gentilis indicaſſe.

Hujus Iſaaci tempore fames alia fuit, cujus cauſſa Iſaacus ſe Gerara contulit: quominus in Ægyptum proficiſceretur, ab ipſo

Edit. Pariſ. pag. 237. Deo prohibitus. Quamquam enim is Abrahamo conceſſerat, ut eo ſe conferret: tamen id alia nulla de cauſſa factum fuit, quam ut illis etiam hominibus, virtus ipſius innoteſceret. Iſaacus autem hordei ſementem fecit, quod inaudito quodam modo fructum centuplum edidit. Quod ſi dejectum illud ſemen in ſe terra ratione centupla reddidit, quonam fieri pacto poteſt, ut qui benignitatem in egentes ex commiſeratione animi exercet, ac munus ipſum in manus Dei deponit, mercedem centuplo majorem non accipiat? Nam ſi unum hoc fructum fert centuplum, multo magis, & illic idem uſuveniet.

Jacobi hiſtoria. Cæterum quum Iſaacus Jacobo felicitſſima quæque precaretur, annos c plus minus natus erat, ob quam ipſam ætatis provectionem ejus oculi caligaverant. Rebecca poſt laudabilem hanc felicitationis interverſionem id conſilii Jacobo dedit, ut fiagrantis adhuc Eſai furoris gratia ſemet ad Labanem reciperet. Quamobrem Jacobus arrepta fuga, vitandi Eſai cauſſa, ſopitus in itinere ſomnium vidit. Nam ſcala quædam terræ inniaa erat, cujus vertex cælum attingeret, ac divini Angeli per eam adſcendebant, ac viciſſim deſcendebant. Eidem imminens Deus ſic loquebatur: Ego tecum ſum, non eſt quod formides. Atque hi tam adſcendentes quam deſcendentes Angeli,

Cyrillus. quemadmodum & magnus ille Cyrillus ait, miniſterium divinum ſignificabant. Nam

Hebr. 1. 14. de Angelis & Paulus inquit: Nonne ſunt omnes adminiſtri ſpiritus, qui ad miniſterium ablegantur, propter eos qui ſalutem adepturi ſunt? Quamobrem Deus per hæc nobis clare oſtendit, omnia ſe per poteſtates angelicas gubernare, nec quidquam in rebus humanis abſque providentia fortuito geri.

Neque hoc objeceris mihi, quamobrem litteræ ſactæ narrent, Angelos primum adſcendiſſe, ac deinceps deſcendiſſe. Nam ipſamet tibi hujus rei rationem aperiunt. Quilibet homo vitæ ſuæ præſidem Angelum habet, ut hoc pacto malorum geniorum in nos impetus frangatur. Jungit enim, ut ille ait,

Pſalm. 33. 8. Angelus Domini caſtra caſtris in circuitu timentium eum. Noſtras etiam preces ipſorum opera perferri ad Deum Dominus ipſe oobis

Matth. 18. 10. perſuadeat, qui ſacris in Euangelis inquit: Cavete ne unum ex hiſce paſillis deſpiciatis. Nam angeli eorum perpetuo faciē patris mei cæleſtis intuentur: nihil ſcilicet aliud agentes, quemadmodum clariſſimus ille patriarcha Nicephorus loquitur, quam quod pre-

Nicephorus Patriarcha de Angelis. Tob. 12. 12. ces noſtras ad aures Dei Sabaoth deferunt. Idem Angelus ille divinus Raphaelus confirmat, quum hiſce verbis Tobæum alloquitur: Quo tempore tu noriſque tua precabimini, ego precationis tuæ monumen-

A Ἰσαὰκ ὅτι εἶπεν τῷ Θεῷ ἐδέετο διὰ τὴν ἀπαιδίαν αὐτῆς. ἐδέετο δὲ, φησὶ, τοῦ Θεοῦ περὶ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτῷ, ὅτι στεῖρα ἦν. δυχεραινούσης δὲ τῇ Ῥεβέκκᾳ ἐν ἑαυτῇ ἐγκυμονοῦσα ἦν, τόν τε Ησαῦ καὶ τὸν Ιακώβ· καὶ μικρὼς δὲ ἐσπέρων ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, μαινόντες, ὡς ἔοικε, τὴν ἐσομένην ἔριν μέσον αὐτῶν δηλοῦντες. ἔφη ὁ Κύριος· δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ἀπορίξει, καὶ ὁ μείζων δουλόσει τῷ ἐλάσσονι. προσεύχετο οὖν. σαφῶς δὲ ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς τὰ κατὰ τὸ Ιουδαίων λαὸν καὶ τὴν Εθνικῶν.

Λιμὸς δεύτερος ἐπὶ τῷ Ισαὰκ γίνεται· ἐφ' ᾧ ἐν Γεράροις κατέρχεται· εἰς Αἴγυπτον μὲν τοι ἀπελθεῖν οὐ συγχωρεῖται παρὰ Θεοῦ. εἰ γὰρ καὶ συνεχωρήθη κατελθεῖν ὁ Αβραὰμ, ἀλλὰ χάριν ἕτερον γενέσθαι ἢ τοῖς ἐκεῖσε τῶν αὐτῷ ἀρετῶν. αὐτόθι δὲ κελεύει ὁ Ισαὰκ, καὶ παραδέξας ἐκατοστεύει. ὁ δὲ τὸ καταβληθὲν εἰς ἑκατὸν παρέδωκε ἡ γῆ, πῶς ἂ ποιῶν ἐλεημοσύνην, καὶ παῖς τῷ Θεῷ χρηὶ παρατιθεὶς τὸ διδόμενον, ἑκατονταπλασίονα τὸν μισθὸν οὐ λήψεται; εἰ γὰρ ἐπαῦθα τὸ ἐν ἑκατοστύσει, πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖσε.

Ο δὲ Ισαὰκ ἅπαν τὸν Ιακὼβ εὐλόγησεν, ὡσεὶ ἑκατὸν χρόνων ὤν. διὰ γὰρ τὸν τῆς ἀριθμὸς ἐπικάρατο, ἡ μέν τοι Ρεβέκκα μετὰ δόλου ἐπαινετὴν τὴν διλογίας κλοπὴν, συνβούλδου τῷ Ιακὼβ φῶς λάβων ἀπελθεῖν, ὅπως τὸ ἁμαῖον ἐκ τῶν Ησαῦ ἐκφύγῃ μανίας. ὑποδιδράσκειν οὖν ἐκ Ησαῦ ἡ Ιακὼβ, κοιμήθη καθ' ὁδόν, ἐν ἐυπνιάθη. καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἑστηγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ ἀσφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ οἱ Αγγελοι τῶν Θεῶ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῇ, ἡ δὲ Κύριος ἐπεστήκειτο αὐτῆς, καὶ ἔφη. Εγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ μὴ φοβοῦ. οἱ δὲ ἀνιόντες καὶ κατιόντες τὴν κλίμακα, καθὰ καὶ ὁ μέγας φησὶ Κύριλλος, ἐν θείαν ἐδήλουν ἁγωνίαν. περὶ πάντων γὰρ καὶ ὁ Παῦλος ἔφη· οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; ἐδείκνυ οὖν διὰ τούτων σαφῶς, ὅτι διωάμεσιν ἀγγελικαῖς τὰ πάντα οἰκονομεῖ· καὶ ὡς ὑδὲν ἀφορόντων τῇ τῦδε καὶ ὡς ἔτυχε φέρεται.

Καὶ μή μοι λέγε, τίνος ἕνεκεν ἡ ἁγία γραφὴ φῶτων ἀπέρχεσθαι τοὺς Αγγέλους ἔφη, εἶθ' ὕπου ἀπέρχεσθαι; ἔχοις γὰρ αὐτῶν ἡ ἁγία γραφὴν καὶ περὶ τούτου λόγον διακρινόσαι σοι. τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος φύλακα ἑαυτῷ ζωῆς θείων Αγγελον ἀέκτητε, ὡς ἐντεῦθεν καὶ καθ' ἡμῶν ὁρμὴν τῶν δαιμόνων ἀναχαιτίζεσθαι. παρεμβαλεῖ γὰρ, φησὶν, Αγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν. καὶ πᾶς αἰτήσεις ἡμῶν ἀνάγεσθαι φῶς ἐν Θεὸν δι' αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις λέγων· ὁρᾶτε, μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. οἱ γὰρ Αγγελοι αὐτῶν διὰπαντὸς ὁρῶσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὑδὲν ἄλλο ποιοῦντες, ὡς ὁ ἐν Πατριάρχας ἀοιδιμὸς φησὶ Νικηφόρος, ἢ τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰσάγοντες εἰς τὰ ὦτα τοῦ Κυρίου Σαβαώθ. ἐπιβιβασθεὶς πάντα καὶ ὁ θεῖος Ραφαὴλ φησὶ τὸν Τωβὶτ οὕτως εἰπών· ἔτι προσεύχου σὺ καὶ ἡ σύμβιός σου, γὼ προσήγαγον τὸ μνημόσυνον τῆς

Digitized by Google

προσδοχᾶς σου ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Θεοῦ . καὶ νῦν ἀπέσταλέ με ἰάσασθαί σε καὶ τὴν γυναῖκα σου Σάρραν . ἀλλὰ καὶ ὁ κατακεμφθεὶς ἐπὶ Κορνήλιον τὸν ἑκατοντάρχην θεῖος Ἄγγελος οὕτω πρὸς αὐτὸν ἔλεγε · Κορνήλιε, αἱ προσδοχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσυναί σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ . πάλεσαι ἐξ Ἰόππης τὸν Πέτρον . ὡ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει , οἱ καθὼς ὑποδέδεκται , τῷ ἀνθρώπων ἴσασος Ἀγγέλου κέκριται τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰσάγεσθαι εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαὼθ , ἀνάγκη πᾶσα τὰς Ἀγγέλους πρῶτον ἀπέρχεσθαι , καὶ δι' αὐτῶν τὰς αἰτήσεις ἡμῶν. εἶθ' οὕτω τὰς θείας ἀνωθεν δωρεὰς παρέρχεσθαι πρὸς ἡμᾶς . ἐπὶ ᾧ τότε καὶ Ἀγγέλους εἶδεν ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ὁ μακάριος Ἰακώβ . ἐφ' ᾧ τότων , ὡς εἴρηται , λειτουργικῶν ὄντων πνευμάτων , καὶ εἰσπεμπομένων εἰς τῆδε πάντα , καὶ διεξάγονται. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅτως.

Ἀναχώρησιν δὲ τὸν Ἰακὼβ ἀπὸ τῆ Λάβαν , καὶ τὸν Ἡσαῦ διδόσθαι , παραδαρρύνει καὶ αὐθις ὁ Θεὸς παλαίων μετ' αὐτῆ ἕως φωῆ , καὶ πόθων ἐντεῦθεν μὴ φοβεῖσθαι. εἰ γὰρ αὖ Θεοῦ δυνατὸς , πολλῷ μᾶλλον μετὰ ἀνθρώπων. τῶν δὲ καὶ Ἰακὼβ ἐδίλωσεν εἰπών . εἶδον τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον , καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχὴ , πτίσιν ἡ πθησιμία , ὥςπερ ὑπὸ δίης , Σάρσης ἐκπλήθη. γίνεται δὲ καὶ Ἰσραὴλ μετονομάζεται , ὡς ἐν φαντασίᾳ Θεοῦ γινόμενος . ὁ μέντοι Ἰακὼβ διὰπαιδεὶς , χωλαίνων ὧν , ὡς ἡ ἱστορία δηλοῖ . ἵνα δὲ μὴ μετὰ τὸν πλάτανον τῆ δικαίου σβεσθῇ ἡ πρὸς αὐτὸν τῆ Θεοῦ ἀνδρομία , σοφίζεται τὸν περὶ τότου μύθον δίκαιον ἡ Θεὸς , καί φησιν ἡ μὴ φάγωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ νεῦρον τῆ πλάτου τῆ μηροῦ , ὃ ἐνάρκησε . καὶ ἴχνι ἐνταῦθα μαθεῖν , ὅτι ἡ αἰτία τῆ πλείονων παραπτώσεων , τότ' ἐστὶ τὸ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι αὐτὸς τῆ Θεοῦ , καὶ τῆ αὐτῆ ἐνεργασιῶν , καὶ ἅτε δὴ ὄντως ἀγενόμενος . ἀλλὰ καὶ * χωρεζόμενος τῆ Λάβαν ὁ Ἰακὼβ , καὶ μίλων συναντῶν τῆ Ἡσαῦ , παρεμβολὴν Ἀγγέλων ἀρᾷ , ὡς ἐντεῦθεν Σαρρεῖν , καὶ μὴ τὰς συνόντας τῆ Ἡσαῦ δηδόναι .

* χωρεζόμενος

Ὁ Λάβαν μετὰ ϗ συμπλήρωσιν τῆ οἴκοι ἐνιαυτῆ , ὑποχριθεὶς ὑποτρέλαι τὸν Ἰακὼβ μετὰ μισθῆ , ἀντιβάλλετο , ὑπό τινων μεταβληθείς. ἐφ' ᾧ δὲ πρὸς Λείαν ἐ Ραχὴλ ἔφη ὁ Ἰακὼβ · ὁρᾷγὼ τὸ πρόσωπον ϗ πατρὸς ὑμῶν ὅτι οὐκ ἔστι πρός με ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ Θεὸς ϗ πατρός μου ἦν μετ' ἐμοῦ . καὶ δῆλον ὅτι τῆ Λάβαν καταδιώκοντι ϗ Ἰακὼβ ἐπέτρεπεν ὑπὲρ λόγων . φύλαξον σεαυτὸν μήποτε λαλήσαι μετὰ τῆ Ἰακὼβ πονηρά . μέγα ὄφελος ἡ δικαίου τινὸς παρωσία . καὶ δῆλος ἐξ ὧν ὁ Ἰακὼβ πρὸς Λάβαν ἔλεγεν . ὠλόγησά σε ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆ ποδί μου . ἀλλὰ τῆ γυναικῶν αὐτῆ ἕνεκα πωλύνειν ἐποίει πρὸς αὐτὸ ὑποτολογίαν · ὐκ ἐγώ · τὸ δὲ πρόσον φίλτρον ταῖς γαμετοῖς γυναιξὶ , παρέπεσεν αὐτὰς ἐκ τῆς αὐτῶν ἀπάρας γῆς . κατὰ μέντοι τὸν Γεώργιον , ὁ Ἰακὼβ ἀναχώμενος ἀπὸ τῆ Λάβαν , εἶδε πάλιν ὅραση ἐν Βηθὴλ . καὶ πάντα δεκατώσας ἄπιρ ἐκέκτητο , τελευταίους ὑπεβάλλει τοὺς παῖδας . καὶ ἀειθμήσας αὐτὰς ἀπὸ τῆ Βενιαμὶν ἀρξάμενος ἀνέπαλιν , καὶ * ἐπὶ δίκατον ἐπὶ τὸν Λεὶ ἐλθών , * ἐπιδέκατον δ' ὅρος αὐτὸν , τῆ Θεῷ τοῦτο προσήγαγεν . ὑποδεκατώ-

* ἐπὶ δίκατον.

Gigæ Annal.

tum coram ſancto illo Deo ſubvehebam , qui me nunc miſit ad te nurumque tuam Sarram ſanandos. Conſimiliter Angelus ille divinus , qui ad Cornelium centurionem miſſus fuit , eum compellat : Corneli, tuæ preces ac benigna facta ad Deum , ceu tui monumentum quoddam , adſcenderunt. Itaque Joppem mittens , Petrum arceſſito . Quæ quum ita ſint , & quum quilibet homo , ceu demonſtravimus , Angelum habeat , preces ſuas ad aures Dei Sabaoth deferentem : omnino neceſſe eſt , Angelos primum adſcendere , atque una cum ipſis preces quoque noſtras, deinde vero divina munera cælitus ad nos pervenire . Nam idcirco beatus ille Jacobus Angelos adſcendentes & vicißim deſcendentes vidit , per quos tamquam ſpiritus adminiſtros , ceu diximus , res terrenæ gubernantur. Hoc modo de his reſponſum eſto .

Edit. Pariſ. pag. 138.

Act. 10. 4.

Cæterum revertentem a Labane Jacobum , qui Eſaum fratrem magnopere formidabat , rurſum Deus conſolatur , luctatus cum ipſo ad maturinum uſque diluculum congreſſus : quo quidem facto perſuadere Jacobo voluit , ne quid ſibi metueret . Nam ſi adverſus Deum ſeſe robuſtum præſtare poterat , multo magis robur adverſus homines habebat . Significare voluit hoc ipſe Jacobus , quum ait : Præſens præſentem Deum conſpexi , & incolumitatem anima mea conſequuta eſt . hoc eſt, quæ tantum non præ formidine mortua erat , fiducia repleta eſt . Tunc & nomine mutato Iſraeli appellationem accepit , ut qui Dei quamdam informationem conſequutus eſſet . Id quidem ex hiſtoria conſtat , Jacobum quum evigilaſſet , altero crure claudicaſſe . Ac ne poſt juſti hujus viri mortem,memoria eorum providentiæque Dei de ipſo extingueretur : idcirco rationem invenit Deus , qua factum hoc perpetuaretur . Inquit enim , Nepotes Iſraelici nervo femoris , qui emarcuit , non veſcentur . Atque hinc animadvertere licet , hujuſmodi priſcarum obſervationum magna ex parte cauſſam illam fuiſſe , ne tam Dei , quam beneficiorum ejus , tamquam ingrati , obliviſcerentur . Idem Jacobus a Labane diſcedens , & jamjam Eſao fratri occurſurus , Angelorum caſtra conſpicit: ut ex hac re fiduciam conciperet , nec advenientes cum Eſao formidaret .

Gen. 31. 30.

De Labane accepimus , eum xx annis exactis Jacobo pollicitum , ſe hominem data mercede dimiſſuram : deinde quorumdam calumniis immutatum , in dies rem extraxiſſe. Quapropter & Liam Rachelemque Jacobus in hunc modum alloquutus eſt : Video ego non eſſe eumdem veſtri patris in me vultum , qui erat heri ac nudiuſtertius. Atenim hactenus patrium mihi Deum præſentem habui. Quod ſane deinceps clarius animadvertere poterant . Nam Labanem Deus Jacob perſequentem noctu per ſomnium aggreſſus: Cave, inquit,cum Jacobo durius agas. Magnum certe quiddam eſt , præſentem alicubi virum juſtum habere: quemadmodum ex Jacobi ad Labanem verbis hiſce perſpicue intelligi poteſt: Deus te me præſente beavit. Unorum nomine ad Labanem hac uti purgatione poterat: Non ego, ſed inſitus nuptis ergа maritum amor eas perſuaſit, ut terram patriam relinquerent . Georgius memoriæ prodit , Jacobo a Labane redeunti rurſum Bethele viſum quoddam oblatum fuiſſe . Quumque decumas omnium bonorum ſuorum exhiberet Deo , tandem & liberos ſtitiſſe. Hos vero numerantem , a Beniamine facto vice verſa initio , delatumque ad Levium , quod illum inveniſſet decimum : Deo recta eum obtuliſſe , perſolutis hoc modo decumis omnium , quæ antehac conieſqua-

Gen. 31. 24.

pag. 139.

Georgii Syncelli locus.

tus erat. Atque hoc ſane Jacobum valde vo-
tum id temporis concepto feciſſe, quum fu-
gam arriperet, ac verbis hiſce Deum com-
Gen. 28. 22. pellaret: De cunctis rebus, quas mihi de-
deris, decimas tibi perſolvam. Hoc modo
quum Levium ſacerdotali veſte induiſſet, &
ejus opera Bethele Deo rem ſacram fecit.
Hinc ortum, ut ſacerdotes illi priſci fœde-
ris Levitæ vocarentur, quum novi Clericos
appellemus, illa ſacrarum litterarum verbo
Deut. 10. 9. permoti: Non habebunt Levitæ clerum, id
eſt ſortem inter Iſraelicos. Nam Dominus
pars & ſors eorum eſt.

Cæterum in hiſtoria Moſaica reperimus,
Joſephus a Moſe diſſen-tit. Eſaum & Jacobum inter ſe reconciliatos eſ-
ſe. Joſephus autem huic narrationi tale quid-
dam adjecit. Iſaacus, inquit, vivendi finem
facturus, de reconcilianda gratia inter Eſaum
& Jacobum egit. Quum autem rebus humanis
exemptus eſſet, Eſaus Jacobum nihilo
ſecius perſequebatur: qui urbem quamdam in-
greſſus, & ſublimi de loco proſpectans,
paternas admonitiones homini ad animum
revocabat. Iis quum nihil apud ipſum
proficeret, contento arcu fratrem Eſaum
in pectore ad mamillam ferit. Tunc Iſaa-
ci vaticinium illud impletum eſt: Quum ju-
gum ſtatris tui de cervice tua excuties,
peccatum morte mulctandum committes. In
hunc modum hæc Joſephus commemorat,
quæ tamen pro veris recipienda non ſunt.
Nam iſtæc verba, Peccatum morte mul-
ctandum committes, ab Joſepho auctoritate
propria Moſaicis adjecta ſunt: quum nullum
hujuſmodi verbum in ipſo vaticinio reperia-
tur. De his hactenus.

De Sardanapa-lo. Secundum hæc & Sardanapalus Aſſyriis
imperavit. Molliter is vivebat, ac voluptа-
rie, inter eunuchos & fœminas neclusus.
Nec cuiquam ſubditorum hominis intuendi
facultas erat. Præterea enlioribus, tinturis,
genarum raſura ſeipſum effœminabat. Qui-
Athæus Mo-dus. bus rebus factum eſt, ut in ſe cunctorum o-
dia concitaret. Inter alios imperio ſubje-
Edit. Pariſ. pag. 140. ctos quidam erat, qui nimirum eum videre
cuperet, ſed inceſſum. Tandem vero voti
compos aliquando factus, gladio tyrannum
Perſei regnum. trucidat & vita ſpoliat. Poſt Sardanapalum
Perſeus Pici, cognomento Jovis F. regnum
apud Aſſyrios obtinuit. Is quum Lycaonas
viciſſet, ac urbem in iis finibus exſtruxiſ-
ſet: columnam erexit, & ab ſimulacro ima-
Unde dictum Iconium. gineque ſua urbi nomen Iconii dedit. Dein-
de verſus Iſauriam Ciliciamque profectus,
& delapſus ab equo, quum tertiæ calcem
pedis alliſiſſet, arbem id loci conditam ab
Unde Tarſus. hoc eventu Tarſum appellavit, Idem a no-
mine ſum nuncupavit Aſſyrios Perſas. Quum-
que regnante ipſo accideret, ut ignis de cæ-
lo laberetur: tentpln eoditn auctor fuit, ut
ignem ſui religioſe colerent. Primum ergo
regnum fuit penes Aſſyrios, ſive Babylo-
nios: alterum penes Perſas, qui communi
appellatione ipſi quoque Babyloniorum no-
men habebant.

Phœnicis re-gnum, & in-ventio purpu-ræ. Scire autem debes, regnante Phœnice
fuiſſe quemdam Hercutem Tyrium philo-
ſophum, qui purpuram invenit. Quum enim
canis nviarii pilos hoc colore reſperſos vi-
deret, ac ſimul animadverteret, non hunc
ſanguinem eſſe, ſed colorit ad tingendum
apti materiam: (nam canis ille ſorte fortu-
na purpuræ concham repertam in littore de-
vnravetat) muneris cujuſdam inſtar eam re-
gi obtulit, qui ſane primus per hanc occaſio-
nem purpuram geſtavit, publicato edicto, ne
quis alius hoc colore veſtium uteretur: quo
de purpura ſcilicet rex agnoſceretur, qui an-
te id temporis veſtita cum cæteris communi
utebatur. Atque hæc Tyri eſt inventa.

A σας τοὺ πάντα ὅσα φθάσας ἐκήρυξεν. καθὰ δὲ
ὁ προϋποτρόμος εἶπε τῇ Θεῷ ὁ τοῦ διδράσκειν· πάντα ὅσα ἂν μοι δῷς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι. καὶ οὕτως ἐσθύσας τὸν Λάκ συλλὸν ἱερατεῖλε, δι' αὐτῦ θυσίας τῇ Θεῷ προσήνεγκε ἐν Βαθήλ. καὶτοῦθεν οἱ μὲν τὰς παλαιὰς Λάκ ναὸς λέγεται, οἱ δὲ τὰς νέας κληρικοί, διὰ τὸ γεγράφθαι· οὐκ ἔσται τοῖς Λάκίταις κλῆρος ἐν υἱοῖς Ισραήλ. ὁ γὰρ Κύριος μερὶς αὐτῶν ἐ κλῆρος.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν τοῦ Μωσέως ἱστορίαν, ὅ τε Ησαῦ καὶ Ιακὼβ φησὶν ἀλλήλοις ἐσπείσαντο. Ο δὲ Ιώσηπος τῇ περὶ τούτων ἱστορίᾳ τὰδὲ προσθσιν. ὁ Ισαὰκ τελευτῶν περὶ ὁμονοίας τῇ Ιακὼβ καὶ τῇ Ησαῦ ὠμίλησεν. τούτου δὲ τελευτήσαντος, ὁ Ησαῦ ἰδίοις τὸν Ιακὼβ. ἐντυθεὶς δὲ ἐν τινι πόλει ἦτος, καὶ παραπίψας ἄνωθεν, ἀνεμίμνησκεν αὐτὸν τῶν πατρικῶν παραγγελιῶν. ὁθ' οὐκ ἐπείθετο. καὶ τινας πέζοι ἔβαλλε τὸν Ησαῦ κατὰ τοῦ μαζοῦ. τότε δὴν ἐπληρώθη τοῦ Ισαὰκ προφητεία. ἵνα ἂν καθέλῃς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀδελφοῦ σε ἀπὸ τῦ τραχήλου σε, πλημμελήσας πλημμελήσεις θανάτῳ. καὶ νὰ μὲν τῷ Ιωσήπῳ τοιαῦτα. προσέχειν δὲ τούτοις οὐκ ἀληθέσιν οὐκ ἄξιον. τὸ γὰρ, πλημμελήσας πλημμελήσεις θανάτῳ, προδήλως ἐστὶ τῦ Ιωσήπου. ἐν γὰρ τῇ προφητείᾳ τοιοῦτον ῥῆμα γε-
C γραμμένον οὐκ ὤφθησαν. ἀλ' περὶ μὲν τούτων ἅπως.

Σαρδανάπαλος. Κρατεῖ δὲ μετὰ ταῦτα τῶν Ασυρίων ὁ Σαρδανάπαλος, διάγων χαυνῶς πάντη τὴ τρυφηλῶς, εὐνούχοις ἴσως συγκαλλιεσμένος ἀλλὰ γυναιξί, μὰ τίνι τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνθρώπων, χρώμασί τε ἀλλὰ βάμμασι, καὶ τῇ τῶν γυναίων ἕκαστα θαλυδρίαν ποιῶν ἑαυτὸν, ὡς ἐντεῦθεν μισητὸν τοῖς πᾶσι γενέσθαι. καί τις δὲ τῶν ὑπὸ χεῖρα θέλων ἰδεῖν αὐτὸν, οὐκ ἐδύνατο ποτὲ ὧν ἐπιτυχεῖν τῶ ποθουμένου, ξίφος ἀθρόᾳ κατ' αὐτῦ, καὶ ζωὸς αὐτὸν ἀθλίως ἀποστερεῖ. Μετὰ δὲ Σαρ-
D δανάπαλον κρατεῖ τῶν Ασυρίων ὁ υἱὸς Πίκου τοῦ καὶ Δοὸς Περσεύς. ὃς νικήσας τοὺς Λυδούσας, καὶ πόλιν κτίσας ἐκεῖ, ἐ θεὸν ἑαυτὸ σύλλον ὀνομάσας, Ικόνιον αὐτὸν ἐκάλεσεν ἐκ τῶ ἰδίου ἀποικοσήματος. ἔπειτα πρὸς Ισαυρίαν, ἐ Κιλικίαν ἐλθὼν, καὶ ἀπὸ τῦ ἵππου καταβὰς, καὶ πέζας ἐ παρὸν τῦ ποδὸς ἐν τῇ γῇ, καὶ πόλιν ἐκεῖ κτίσας, ὀνομάσας αὐτὸν Ταρσὸν, ἐπ' ὀνόματι μὲν ὧν αὐτὸ καὶ τοὺς Ασυρίους Πέρσας ἐκάλεσεν. ἐφ' οὗ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἔπεσε. καὶ κτίσας ἐπ' αὐτῇ ναὸν, πυραιλατρῶν ἐδίδαξεν. ἐκοινῶ μὲν βασιλεία ἡ τῶν Ασυρίων, ἤτοι Βαβυλωνίων. δήλοι δὲ ἡ τῶν Περσῶν ὁμωνύμως καὶ αὐτῶν Βαβυλωνίων κλῆθος.

Γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν Φοίνικος βασιλείας ἄνθρωπος Ηρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος, ὃς ἐ πορφύρας εὑρετής. τὸ γὰρ ἕλκος τὸ ἀπὸ τοῦ πομφικοῦ κυνὸς ὑποπαχθὲν ἰδὼν, καὶ τοῦτος ὡς
E ἐκ ἔστι αἷμα, ἀλλὰ βάμματος ὑπόθεσις (ἐτύχει γὰρ ὁ κύων ἅπτος παρὰ αἰγιαλῷ, πορφύρας εὑρὼν, καὶ φαγὼν) προσπέζων ὡς δῶρον τῇ βασιλεῖ. πρῶτος οὖν ὁ Φοίνιξ τὴν ἁλυργίδα ἐφόρεσε, κελεύσας μηδένα ἕτερον τὴν τοιαύτην χροιὰν φορεῖν, καὶ ἅπως ἐκ τῆς ἁλυργίδος ἡ βασιλέα γνωρίζεσθαι, πρὸ δὲ τούτου κοινὸς ὁ βασιλεὺς ἐδόκει. ἐν δὲ Τύρῳ αὕτη ὑφάνθη.

Ἰδρυσις τῆς πορφύρας.

Περὶ Κρέσ-μ.

Οτι ὁ Κροῖσος χρησμὸν λαβὼν τὸν Ἅλυν διαπέρασον, εἰς φυγὴν ὁ Κῦρος ὥρμησεν. ἀ δὲ γυνὴ αὐτῷ συμπράσσουσα αὐτὸν λέγουσα, τὸν αἰχμάλωτον Δανιὴλ ἀγαγεῖν, ἠνδρίσατο τοῦτο. (ὁ δὲ ἠνίγκατο. ἐν οὖν Θάρσος ἐκεῖνος ἔλαβε. μυσταλεσάμβος δὲ τὸν Δανιὴλ μετὰ πάσης δορυφορείας, εἶπεν αὐτῷ. πάλι λέγει Κύρος πρὸς τὴν γυναῖκα Κύρου ἐν τῷ Κροῖσον νικῆσαι.)

Περὶ Κροίσου καὶ Κύρου βασιλέως.

Ὁ δὲ γίγνεται. καμήλους δὲ ἐμαρσέσθαι πᾶς παρατάξως φρονίσαντος, ἐν ᾗ ἀντιβίτου ἵππων εἰς φυγὴν ἔκπτωσιν, κραυγῆτας μὲν ὁ Κροῖσος, ἀπώλοντο δὲ χιλιάδες ὑ. ὑδὲ γὰρ ἴχνων ἀντιπράσαι τὸν ποταμὸν πλημμυροῦντα.

Μετὰ δὲ Κῦρον Δαρεῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ. εἶτα Ἀρταξέρξης. ἐφ' οὗ λιθ τις ἐν Ἰταλίᾳ ἐνόμανε Πάλας. ὅτος ἀπέσας οἶκον, Παλάτιον ἀνόμασεν. ὅθεν τὰ βασιλικὰ κατοικητήρια παλάτια λέγεται. ἐν ὁ μὲν Γεώργιος οὕτως. ὁ δὲ Ζωναρᾶς περὶ τούτου φησίν. ἀ δὲ ἐξ αὐτοκρατόρων κατοικία παλάτιον ἀνομάσθη, ὅτι ἐν ὄρει τῇ καλουμένῃ Παλατίῳ, ἐν ᾧ Φαυστύλος διῶκε ὁ τὸν Ῥωμύλον θρέψαμενος, ὁ Καῖσαρ ᾤκει, ἐν ᾗ τοῦτο μὲν ἀλλαχοῦ που κατοικίαι, τοῦ τὰ παλάτια κλῆσιν κατηγορεῖ αὐτῷ ἔχει. μετὰ δὲ τοῦτον Ῥῶμος ὁ κτίσας τοῦ Ῥωμύλου, ἐν Ῥῶμος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. οὗτοι ἀπέσαντες ναὸν τῷ Διί, Καπιτωλίου Ῥώμης ὀνόμασαν, τινὲς κεφαλὴν τῆς πόλεως. ὁ μέντοι Ῥῶμος τὸν Ῥῶμον φονεύσας, ἐν τῷ δῆμον ὁρᾶν φασιάζοντα, πρῶτος ἱππικὸν ἀπεπέλεσεν εἰς τιμὴν τοῦ Ἡλίου ἐν ᾗ πανήγυρι συχνῶν. ἀλλὰ ἐν οὔτως ἡ πόλις ἐπαρίστητο. ἱρατεύσας οὖν εἰς τὸ μαντεῖον, ᾗ νέ ἐς τοσοῦτον ἀ πόλις σύσται, ἔκτισεν. εἰ μὲν συγκαθίσει ὁ ἀδελφὸς σου μετὰ σοῦ, ὡς αὐ ἡ πόλις ἡρμόσει. ἐστάπομα ποιήσας τὸν ἀδελφοῦ χρυσοῦ, συμπαθίζει μετ' αὐτοῦ, ἐν συμπεσεῖν.

Περὶ Ἀρταξέρξου.

Οτι ὁ τοῦ Ἀρταξέρξου υἱὸς Ὦχος τὸν Δίγυπτον κατέσχε, ὁ βασιλὺς αὐτῆς Νεκτανεβὼ ἀλλάξας τὸν ἐθνικὸν, ἔφυγεν εἰς Μακεδονίαν, ᾗ λαλοσμαντείας αἰτησάμενος τὸν Αἰγύπτιον κατέχουσιν, ἐν ᾗ πὸς αὐτὸ μαγγανείας γνώμενος γίνεται Φιλίππῳ ἐν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Ὀλυμπιάδι, ᾗ ἐν μεγαλύμβος ᾗ μαχαῖρ, ἵνας τὸν Ἀλέξανδρον. Ο μέντοι Φίλιππος Μακεδονίας βασιλέας, ἐν Θεσσαλίαν ὑποτάξας, πόλιν ἐν αὐτῇ κτίζει, ἐν Θεσσαλονίκην καλεῖ. μετὰ τοῦτον Ἀλέξανδρος. ὅτι τοῦτον ὕτος κατὰ Περσῶν, ἐν Μήδων ἄρμενος, συμμαχίαν τοὺς Ἰουδαίους ἐζήτησεν. ἐν μὴ λαβὼν· σωθῆναι δὲ ἔχον πρὸς Δαρεῖον μὰ πολεμῶν αὐτόν· ἵππους κατ' αὐτῶν. Ο γοῦν Ἀρχιερεὺς πρὸς ἔκπληξιν τῶν Θεσσαλῶν ἐκείνου τολμῶν ἐνδυόμενος, τῇ Ἀλεξάνδρῳ ὑπλίσατο. ἐν ὃς ἐκπλαγεὶς, κἀπεδέξατο τοῦ ἵππου καταβὰς, τῇ Ἀρχιερεῖ προσέπεσε. τῇ γοῦν ἀλλοφύλων ἐκπλαγέντων, ἔφη. οὐ τὸν ἱερέα προσκυνῶ, ἀλλὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τιμώμενον Θεόν. τοιοῦτον γὰρ χρῆματι ἐγὼ τὸν Θεὸν εἶδον κατὰ Περσῶν Θάρρυνσιν μι· ἐφ' ᾧ ἐγὼ θυσίαν ἐκεῖνον τῇ Θεῷ προσάγειν.

Οὕτος μὲν οὖν ἐγὼ πάνυ σοφὸς ἐν ἀμηχάνως ἐχορήσατο πάντα. μετενδιάμενος δὲ ἀεὶ πόρχεν πανταχοῦ, ἐν κατοικισθέν, οὗτος ἐστὶ. πῶν ποιεῖ ἐπὶ τῇ χώρᾳ Καυδάνη. ἀλλ' ἄλλα. ἐκείνη δὲ τὰ σημεῖα αὐτῷ μαθοῦσα· ἰὼ δὲ τὸν μὲν ἐν ὀφθαλμῶν

Cæterum poſt illa tempora quum Crœſus oraculo accepto amnem Halym tranſiceret, Cyrus in fugam ſe proripuiſſe perhibetur. Verum uxor eum ab hoc inſtituto retraxit, quum Danielem carceribus mancipatum adduci, deque re tota conſuli juberet. * Id quum factum eſſet, reſumpto Cyrus animo, camelos in acie prima collocavit. Hoc modo equis oppoſitis in fugam verſis, Crœſus in hoſtium poteſtatem venit, cæſis quadrigenti, hominum millibus: quum amnem, qui ſupra modum exundaverat, rurſum tranſire non poſſent.

De Cræſo & Cyro.

* vide Notas, ubi ſupplendum quæ omiſit Leunclavius.

Cyro Darius filius ſucceſſit, Dario Artaxerxes: quo regnante, quidam in Italia Palas exſtitit. Is domum exſtructam ab ſe Palatium nuncupavit: unde mos inolevit, ut ædes regiæ Palatium dicantur. Hæc eſt Georgii ſententia. Zonaras vero memoriæ prodidit, domum Imperat. Palatium vocari propterea, quod in monte Palatino, quem olim inhabitavit Fauſtulus is, qui * Romus educavit, Cæſar domum habuerit. Quia de cauſſa factum ſit, ut tametſi aliis etiam in locis Imp. diverſat, nihilominus hujuſmodi ejus palatium dicatur. Secundum hæc vixere Romus qui Romam condit, & frater ejus Remus. Hic cum Jovi templum extruxiſſent, ei nomen Capitolii Romæ dederunt, hoc eſt, totius urbis capitis ſive verticis. Inde Romus interfecto Remo, quum populum ſeditionem concitare cerneret, primus ludos equeſtres in honorem ſolis & quatuor elementorum inſtituit. Quum ne hac quidem ratione motus urbani ſedari poſſent, percunctatus eſt oraculum, quænam horum tumultuum cauſſa foret. Reſponſum, ut fratrem ſecum eodem ſolio locaret, urbem minime conquieturam. Quapropter amico fratris ſimulacrum factum, id ipſum ſolio ſuo, quoties pro tribunali ſederet, recepit.

Deſcendit Romulo & origine urbis.

Quo tempore filius Artaxerxis Ochus Ægyptum occupavit, ſeu Ægyptius Nectanebo veſte commutata, in Macedoniam aufugit; quum antea per vaticinationem, quæ peſſimi ſolet fieri, futurum cognoviſſet, ut Ægyptus in hoſtium poteſtatem veniret. Quumque per quaſdam præſtigias Philippo regi & Olympiadi conjugi ejus innotuiſſet: occultis machinationibus furtivam cum ea conſuetudinem habuit, & Alexandrum procreavit. Philippus Macedonum regno potitus, Theſſalia imperio adjecta, urbem in ea condidit, quam Theſſalonicam appellavit. Ei ſucceſſit Alexander, qui quum adverſus Perſas atque Medos expeditionem ſuſcepiſſet: a Judæis petiit, ut ſibi copias auxiliares mitterent. Re non impetrata, quod illi dicerent, ſe Dario fœdere conjunctos eſſe, quo continereatur, ne bellum adverſus ipſum gererent: recta in eos cum exercitu contendit. Tum vero Pontifex maximus terroris cauſſa veſtem illam admirandam indutus, occurrit Alexandro: qui formidine perculſus, & ex equo delapſus, ad pedes Pontificis accidit. Ad hanc rem quum homines extranei magnopere obſtupeſcerent, reſpondit Alexander: Non ſe congenulando ſacerdotem venerari, ſed cultum ab eo Deum, quem ejuſmodi habitu conſpexerit ſe contra Perſas inſtigantem & animantem. Hanc ob cauſſam Den quoque rem ſacram Hieroſol. fecit.

Neſtanebo veſte Ægyptiorum.

Philippus Macedo.

Alexander.

Alexander Judæorum pontificem veneratur.

Itaque deinceps prudenter admodum ac ſolerter occupavit omnia. Nam veſte mutata ſe quævis ad loca conferebat, & cunctis exploratis, victoria facili potiebatur. Eadem arte Candacen viduam aggreſſurus, interceptus eſt. Nam quum ea notas ipſius indicaque naturalia percepiſſet, quod alter ſcilicet oculus ei emuleus, alter niger eſſet, ſimulac eum intuita eſt, dixit: Mun-

Alexander a Candace circumventus.

dum ta quidem rex Alexander occupaſti, at te mulier cepit. Igitur hac uxore ducta, in Ægyptum profectus, magnam illam Alexandriam condidit. Inde Babylonem reverſus, annos jam xxxxs natus, rebus humanis excedit: quum duodecim tantum annos imperaſſet, vir haud dubie ſapientiſſimus ac fortiſſimus omnium. Idcirco vates eum ſe conſpeciſſe tradit in volucris pardalidis ſpecie, volens hoc pacto impetum & celeritatem ipſius oſtendere, quodque ſubito victoriis ſuis orbem terrarum pervolaverit.

Edit. Pariſ. pag. 142.

Alexander cur a Daniele pardali comparetur.

Alexandri magni animus.

Perhibent aliquando eum inaudiviſſe de philoſopho quodam, qui mundos infinitos eſſe diceret. Tum vero gemitu ingenti edito: Itane, ait, infiniti ſunt, quum ego ne unum quidem adhuc devicerim? Etiam pudicitiæ caſtitariſque nomine magnam laudem meruit. Quum enim captivas Darii filias ſua in poteſtate haberet, ne intueri quidem eas voluit: quod nequaquam decere diceret, eum qui viros devicisſet, a mulieribus vinci. Non minus ex philoſophia & acumine ingenii laudis adeptus eſt, ut qui Ariſtotelem audiviſſet. Quumque in præliis concitatiſſimus & audaciſſimus eſſet, forte conſpicatus aliquando quemdam adoleſcentem ſibi cognominem, qui trepide pugnaret: Vel indolem, inquit, & animum hunc mutato, vel nomen.

Caſtitas.

Eruditio.

Quum ad Indos extremos, ipſumque Oceanum, & maximam Brachmanum inſulam perveniſſet: eorum erga Deum pietatem cultumque miratus, columnam ſtatuit cum inſcriptione hujuſmodi: ALEXANDER EA HVCVSQVE PENETRAVI. Ea in inſula qui Macrobii vocantur a diuturna vita, dicunt. Nam majori ex parte vivunt iſtic homines ad annos cl, propter aeris idoneum maxime temperamentum, & imperſcrutabilia Dei judicia. Nullo anni tempore fructus maturi deſunt. Abundant & maximis nucibus, & aromatis, quo tanti nos redimimus, & lapide magnete. Quadrupedes beſtias nullas habent, nec vinum, nec panem, nec veſtes. Ad flumen habitantes, exiguis fructibus & aqua contenti ſunt. (Deoque pura & integra religione ſerviunt.) Viri ad fluminis ripas accolunt, feminæ ex altera Gangis fluvii parte degunt Indiam verſus, qui quidem fluvius in Oceanum ſemet exonerat. Julio & Auguſto menſibus ad uxores viri transjiciunt, quod iis frigidiores ſint, ſole noſtrum ad finitorem ſublimius adſurgente. Tunc nimirum conſequuti temperamentum corporis optimum, æſtro quodam concitari ferunt. Exactis autem apud uxores xl diebus, amnem viciſſim transjiciunt. Feminæ poſteaquam liberos duos ita locum edidere, rem cum viris amplius nullam habent: Quod ſi qua totos quinque annos ſterilis reperiatur, religione quadam a coita arcentur.

Macrobiorum apud Indos inſula.

Gangem fl.

Vide Notas.

Brachmanum abſtinentia.

Amois ipſe non citra periculum ac difficultatem Oduntoeyranni cauſſa transjicitur. Animal hoc quoddam eſt, in terra peſtinde ac aqua degens, idque maximum: uti quod elephantum quoque deglutiat, quamquam viris hiſce trajicientibus haud quaquam noceat. Io locis deſertioribus ſunt dracones laa cubitos longi, ſcorpii cubitales, formicæ palmares. Propterea iſtæc loca nullos incolas habent. Gregatim ibidem elephanti paſtum quærunt. Io partibus adhuc penitioribus homines reperiuntur, qui a carnibus humanis non abſtinent. Apud Chaldæos lege conceſſum eſt, ut matrem quis ſibi matrimonio jungat, & tam foro-

De Odontoeyranno. pag. 143.

Dracones & ſcorpii formicæque maximæ.

Chaldæorum inceſtus.

Α γλαυκὸς, τὸν δὲ μίλας. ἅμα τῇ ἰδίᾳ αὐτὸ εἶπε· βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, τὸν κόσμον ἔλαβες, τὴν γυνή σε παρέλαβεν. ὧδε καὶ λαβὼν εἰς γυναῖκα, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπελθὼν, Ε ἣ μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν ἀνίσας, καὶ ὑποτρέψας εἰς Βαβυλῶνα, πλάτη ἐπὶ λβ. δώδεκα τὲ μόνα κρατήσας ἔτη, φρονιμώτατος πάντων καὶ ἀνδρειότατος. ἧς δὲ τοῦτο καὶ πτῶμα αὐτὸν πάρδαλιν ὁ τροφεὺς ἀρεσθὲν, τὸ ῥαγδαῖον αὐτῆ καὶ ἐξὸν παντὸς, καὶ τὸ ἄφυκτον ἥρπασεν μετὰ τροπαίων τῶν οἰκουμένων.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ φιλοσόφου τινὸς ἄκουσε εἰπόντος, ἀπείρους εἶναι κόσμους. ἡ μέγα στενάξας ἔφη· ἀπείρων ὄντων μαθεῖν ἐγὼ ἀπράτακα. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ ἐθαυμάζετο. τὰς γὰρ Δαρείου θυγατέρας αἰχμαλώτους ἀραπήσας, οὐδὲ ἰδεῖν Β ἠθέλησεν, ἀφυκτὸς εἶναι εἰπὼν, ἣ ἄνδρας ἀραπήσαντα ὑπὸ γυναικῶν ἀραπεθῆναι. ὠφελήθη δὲ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, ἡ ἀγχινοίᾳ. τῇ γὰρ Ἀριστοτέλει παρακολούθησε. πολεμικώτατος δὲ ἦ πολεμόφατος ὢν, ἡ ἰδὼν ὁμώνυμον αὐτῷ νεανίσκον τινὰ δειλῶς μαχόμενον, εἶπεν· ἢ τρόπον ἄλλαξον, ἢ κλῆσιν.

Οὗτος μὲν οὖν Ἀλέξανδρος, ἡ μέχρι τῆς ἐνδοτάτων Ἰνδῶν, ἡ αὐτὸ Ε ὠκεανὸν, ἡ τῆς μεγίστης νήσου τῆς Βραχμάνων φθάσας, ὧν καὶ τὸν θαυμάσιον βίον θαυμάσας, ἡ νῦν εἰς Θεὸν ἀνατείνων τὸ Ε λατρείαν ἐξεπλάγη, ἐν ᾧ τόπῳ ἡ στήλην στήσας ὑπέγραψεν. (ΕΓΩ ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΦΘΑΣΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΤΟΥ.) Ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ λεγόμενοι Μακρόβιοι. ζῶσι δὲ αὐτῇ οἱ πλείους περὶ τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη, ἧς τῶν ἀέρος διαφορᾶς, καὶ τὰ ἀνεξερεύνητα τοῦ Θεοῦ κρίματα. ἐκεῖσε ὀπώρα τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν λείπει. ἐκεῖ τὰ μέγιστα κάρυα, Ε τὰ δυσώνητα ἀρώματα, ἡ ὁ μαγνῆτις λίθος· παρ' οἷς οὐ ἔστι τετράποδον, οὐ οἶνος, οὐ ἄρτος, οὐχ ἱμάτιον. μεῖραι δὲ ὀπώρας ἡ ὕδατος ἀπολαύουσι τῶν ποταμῶν παρὰ κεῖσιν. οἱ δὲ γυναῖκες αὐτῇ ἐντεῦθέν εἰσι τοῦ ποταμοῦ Γάγγου τοῦ παραῤῥέοντος εἰς Ε ὠκεανὸν ἐπὶ τὸ μέρος τῆς Ἰνδίας, ἡ οἱ μὲν ἄνδρες περῶσι πρὸς τὰς γυναῖκας Ἰούλιον Ε Αὔγουστον. παρ' οἷς ὑπάρχουσι ψυχρότεροι, τοῦ Ἡλίου πρὸς ἡμᾶς ὑψοῦντος. τηνικαῦτα δὲ ἔκρατοι γενόμενοι, πρὸς οἶστρον κινεῖσθαι λέγονται. καὶ ποιήσαντες μετὰ τῆς γυναικῶν αὐτῶν ἡμέρας πεντεκαίδεκα, πάλιν ἀντιπερῶσι. μεθ' ἓξ δὲ τόκῳ ἡ γυνὴ δύο παῖδας, ἄῤῥεν μίγνυται. ἐὰν δέ τις ἄρρεν σῦρα, μέχρι πυπτίας, ἔστι ἡμιγυῆς ἐστι δὲ ἰυλάβεια.

Ο μὲν τοι ποταμὸς οὗτος δυσπέρατος ἧς τὸ ὀδοντοτύραννον ζῶον· καὶ γὰρ ἔστι ἀμφίβιον μίγιστον, ὥστε καὶ ἐλέφαντας ἀσπαίρειν, εἰ καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς οὐ βλάπτει ἡμιτραυματίσας. ἐν δὲ τοῖς ἐρημοτέροις τόποις δράκοντές εἰσιν ὠσεὶ πηχέων ἑβδομήκοντα, σαρπαῖοι δὲ πηχυαῖοι, μυρμηκες παλαισταῖοι· ἐφ' οἷς καὶ ἀσταπτοι μίσουσι οἱ τόποι ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ ἐλέφαντες ἐκεῖσε ἀγεληδὸν βόσκονται. ἐνδότεροι δὲ εἰσιν ἄνθρωποι ἀνθρώπους ἐδίοντες. Χαλδαίοις γὰρ μητρογαμεῖν καὶ ἀδελφοκτονεῖν

Θερῶν. παρ' Ἀγιλαίοις αἱ γυναῖκες αὐθεντοῦσι τῶν A res, quam filias ineat. Apud Agillæos fœ- Agilæi fœmi-
ἀνδρῶν, ἐς πορείαν ὡς βέλονται, μὰ ζηλοτυπίαν παρὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν. Γεωργίαν δὲ ἢ οἰ- minæ ſua viros in poteſtate habent, pro- nis ſubjecti.
κοδομίαν, ἐς πάντα τὰ ἀνδρῶν ἀφικνοῦνται. Ἐν δὲ que lubita venerem exercent, citra ullam
Περὶ Βρεττανίας. Βρεττανίᾳ πλεῖστοι ἄνδρες μιᾷ συγκαθεύδουσι γυ- maritorum æmulationem. Eædem agros co- Britanni.
ναιξί, ἢ πολλαὶ γυναῖκες ἑνὶ ἀνδρί. Ἀμαζόνες δὲ lant, ædes exſtruunt, omnes operas viriles
ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὰ ἄλογα τῶν ἱππείων abeunt. In Britannia viri complures una
γαμετῶσι μίγνυνται, ἢ μίαν παιγνιεύσασι, αὖθις cum muliere cubant, & contra multæ mu-
ἑτεραίρουσι. ἢ τῷ τοῦ καιροῦ τὰς αὐσίας, τὸ μὲν lieres uno cum viro. Amazones viros nullos
ἄῤῥεν ἀναιροῦσι, τὸ δὲ θῆλυ ζωογονοῦσι. ταῦτα μὲν habent, ſed brutorum in morem appeten-
οὖν πάντα νόμος τοῖς ἢ πάλαι ἐθνεσιν ἐκ ἡδοκῆς tia verno tempore eum vicinis rem habent:
ἢ τὸν μέγαν Καισάρειον γέγονε. μῦθ μέν τοι τῶν quaſique mercatu magno celebrato, tan-
Ἀλεξάνδρου πολιτῶν, οἷς πολλὰς ἀρχὰς ὁ βασιλεὺς B dem domum revertunt. Ubi deinde partum Cæſarilenus.
αὐτῶν διῄρηται. ἓ ὁ διάλεκτον ἐκεῖ κατ' ἀλλάλων in lucem ediderunt, mares tollunt, fœmel-
* τὰς τοπαρχίας. ἐπανεστάμενοι, ἕως ὃ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ * τὰς τοπαρ- las ſervatas educant. Hæ conſuetudines a-
χίας πάσας κατέλυσεν. ἢ περὶ μὲν τούτων ἅπας. pud varias locoſque ſeparatas nationes quaſi
per manus a majoribus acceptæ, paulatim
in leges abierunt, quemadmodum magnus
ille Cæſarius ſcripſit. Poſt obitum Alexan- Cæſarilenus.
dri, regnum ejus complures in dominatus
& imperia diviſam fuit. Principes ipſi non
deſiitere ſeipſos alter alterum invadere,
donec Imperium Romanum particulares illos
dominatus omnes e medio ſuſtulit. Ac de his
quidem hactenus.

Ὁ δὲ Ἰακὼβ γενεᾷ τοὺς δώδεκα πατριάρχας, Cæteram Jacobus patres illos familia-
τὸν Ῥουβὴμ, τὸν Συμεών, τὸν Λευὶ, τὸν Ἰού- rum principes XII genuit, Rubeoom, Sy-
δαν, καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς. ἠγάπα δὲ τὸν meonem, Levium, Judam, & reliquos or-
Ἰωσὴφ πλέον τῶν ἄλλων, ἢ ᾗ τὸ σπάνιον dine ſubſequentes. Amabat autem plus cæ-
αὐτοῦ εἶναι, ἢ ᾗ τὸν πρωτόσπορα αὐτῷ ἀρετῇ, teris Joſephum, tam quod eſſet natu mini-
ἐφ' ᾧ ἐξ ἐφθόνουν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἢ ᾗ mus, tum virtutis cauſſa, qua ſingulari præ- Joſepho fra-
πάντα δὴ μόνον, ἀλλὰ ἢ ᾗ τὰς ὁράσεις ditus erat. Itaque illi cæteri fratres invide- tres invident.
ὧν ἑαυτὸς γέγονε θεωρός. ἑώρα γὰρ ἀστέρας baot, & quidem non has ob cauſſas modo:
ἕνδεκα, σελήνην τε ἢ ἥλιον, ἢ τὸν σε- verumetiam propter inſomnia, quæ ei ſe no-
λήνην, προσκυνοῦντας αὐτόν. ἢ οἱ μὲν ἀστέ- C cta offerebant. Nam videre videbatur ali-
ρες ἀδέλφους τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὁ ἥλιος τὸν quando ſtellas XI cum ipſo Sole ac Lana ſe
πατέρα, ὁ δὲ σελήνη τὴν μητέρα. οἱ δὲ congenulando venerantes. Ac ſtellæ qui-
λέγοντες, πῶς ἡ μήτηρ λέγεται προσκυνῆσαι, dem ipſæ fratres ſignificabant, ſol patrem,
ἀντὶ προαποθανεῖν ἐφάσκων, ἀκούσας lana matrem. Quod ſi quis roget, quo pacto
ὅτι τὸν Ἰακὼβ καπηλεύοντος ἐν Αἰγύπτῳ, dicatur mater eum venerata eſſe, quæ multo
ἢ προσκυνήσαντος, συμπροσκυνῆσαι λέγεται ante diem in terris ſupremum obierat: is quid Joſephi hiſto-
ἢ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ὅτι ἢ σῶμα ἦν ἀμ- dicturi ſimus, audiat. Quum Jacobus in Æ- lia.
φότεροι οὗτοι. κακῶς ἐφθόνουν αὐτῷ ᾗ πά- gyptum profectus Joſephum ſummiſſi me ve-
τερ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἢ φθονοῦντες, εἰς neratus eſt, eamdem ei venerationis honorem
ἐπιβουλὴν προδήλως χωροῦσι. ἢ θανατῶ- & uxor exhibuiſſe dicitus, ori quæ corpus
σαι θέλοντες αὐτὸν, ἐμβάλλουσι λάκκῳ δεινῷ. unum cum ipſo exiſteret. Atque hanc ob
ἐκὸς δέ τινος ὑποζάκας, δηλαδὴ τῶ cauſſam fratres eum iovidia perſequeban-
Ῥουβὴμ, ἅτε πρὸς αὐτὸν φιλίας ἔχοντος, τὸν tur, qua quidem impulſi eo quoque progre-
λάκκον τὸν αὐτὸν ἐξάγουσι, ἢ κῆ τὸν τοῦ Ἰωσὴφ diuntur, ut inſidias ei manifeſtas ſtruerent.
ἐνδύσαντες μανὸν τοῖς ἐμπόροις ὑποδιδόασι. μῦθ Quumque morte mulctaturi hominem eſſent,
δὲ τοῦτο πρὸς τὸν πατέρα ἐπιστρέψαντες, τὸν μὲν periculoſam in voraginem abjiciunt. Sed
Ἰωσὴφ ἄλυτον μὰ ἰδεῖν, χιτῶνα δὲ τοῦτο δρέψαν- unius cujuſdam e fratribus conſilio, qui Edit. Pariſ.
μαγμένον ἢ λελασιωμένον. ὡς ἐντεῦθεν ὑπόνοιαν D Rubenus erat, vir propenſo ac benevolo pag. 144.
παρὰ δίδυμα παρὰ θηρίων αὐτὸν ἀπολέσθαι. in Joſaphum animo, de voragine rurſus
eum extrahunt, ac vigloti minis (ſic enim
Joſephus in hiſtoria ſua memoriæ prodi-
dit) quibuſdam mercatoribus vendunt.
Hinc ad parentem reverſi, Joſephum qui-
dem ſe nuſquam vidiſſe narrant, tunicam
vero ipſius reperiſſe cruentaram ac diſcer-
ptam: ut hoc modo pater in ſuſpicionem
veniret, forſaſſe filium a feris interemptum
eſſe.

Καπήλευται οὖν παρὰ τῶν ἐμπόρων εἰς Interim ipſe a mercatoribus in Ægy-
Αἴγυπτον, καὶ ὡς δοῦλος ἐκεῖσε πιπρά- ptum abducitur, atque illic in morem man-
σκεται. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ εἰς ἔρωτας cipli veoditur. Non longo tempore inter-
ἀκίμους παρὰ τῆς κυρίας αὐτοῦ ἐφέλ- jecto, ab hera ſua fœdos & turpes ad a-
κεται. ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο. οἱ γὰρ καὶ τὸ σῶ- E mores pellicitur, a qua tamen eo mini-
μα δοῦλος, ἀλλὰ τῶ γνώμῳ ἐλεύθερος. me perpellitur. Quamvis enim corpore
ἐφ' ᾧ καὶ πρὸς ὀργὴν αὐτῷ κινεῖ. με- ſervus eſſet, nihilo tamen minus animo a-
λιτᾷ κατ' αὐτοῦ, κατηγορεῖ, πείθει ὡς rat ingenuus. Hanc ob cauſſam illa exacer-
φυλακῇ αὐτὸν ἐμβαλεῖν. γίνεται ταῦτα, καὶ deſcit, aliquid in Joſephum mali moliſur,
τοῖς ἢ δίκα ἔτυσεν κατάκλειστος ἦν. τῇ δὲ accuſat, marito perſuadet, hominem in
παύτῃ φυλακῇ ἢ ἕτεροι δύο συνῆσαν, οἰ- vincula conjiciat. Succedit quod inſtitue-
νοχόος τε ἢ ἀρτοπώλης· οἷς δὲ παραδόξως rat, adeoque totos XXII annos Joſephus
ἢ τὰ ἐνύπνια προηγόρευσεν. ἢ τῇ μὲν οἰ- in vinculis detinetur. Erant in eodem car-
νοχόῳ ἐλευθερίαν προέλεγε ἐξ τριῶν ἡμε- cere concluſi & alii duo, quorum anus a
poculis regi ſuerat, alter paſtor. His ille
nova & inaudita quadam ratione futura
prædixit, atque illi quidem, a poculis qui
fuerat, libertatem intra triduum reſtituen-

dam vaticinatus eſt. Nam ſomniaverat, ſe de tribus palmitibus uvas in phialam Pharaonis exprimere: ac deinde regem ex ea non illubenter hauſiſſe. Monuit autem hunc, ut carcere liberatus, ſui per contempmm non obliviſceretur. Nam nullin, inquit, facinore deſignato in hoſce carceres compacti ſumus: ſed propter caſtitatem ad hæc flagitioſorum hominum ſupplicia toleranda ſumas condemnati. Piſtori vero, qui diceret ſe viſum ſibi geſtare tria caniſtra in capite, quorum duo panibus eſſent plena, tertium obſonio variiſque cibis, ſed aves advolaſſe, ac omnia ſurreptæ devoraſſe, quique futurum adeo exſpectaret, ut ipſi quoque Joſephus conſimile priori vaticinium promeret: reſpondit, duos in univerſum vitæ dies ei ſupereſſe, qui per bina canaſtra denotarentur, tertio in crucem actum, corpore ſuo paſturum alites. Secundum hæc Pharao diem ſirum natalitium celebrat, quo evectus omnis comptobat, quæ prædicta fuerunt.

Gen. 40. 14

Joſephi tamen obliviſcitur is, qui regi a cyathis erat: anni duo prætereunt: inſomnia duo Pharaoni per quietem offeruntur: Ægyptiorum ſapientes ea nulla ratione poſſunt interpretari: hortatu ejus, qui regi a poculis erat, Joſephus arceſſitur. Somnium unum fuerat hujuſmodi. Rea videre ſibi viſus erat ſeptem vaccas, corpore pingui ac bene curato, quæ emerſæ de flumine in caretum ſe ecoferrent: atque his ullas numero pares occurrere, macie conſectas admodum, quæ tametſi opimas illas atque magnas devorarent, nihilo tamen inde pinguiores fieri viderentur. Alterum arat tale. Septem opimæ ſpicæ, de radice una enatæ, ab aliis ſeptem ſpicis tenuibus atque corruptis abſumebantur. Compleverat id tempotis Joſephus annum ætatis trigeſimum, quum hæc ſomnia interpretaretur. Quo facto, magnis a Pharaone honoribus adficitur, & princeps atque præfectus Ægypti conſtituitur, indente ipſi novam appellationem Phataone, qua Pſomtophanichus deinceps vocaretur, quæ vox occultorum repertorem ſignificat. Cæterum caritatem illam annonæ profectam ex ea cauſſa perhibent, quod iis annis neque Nilus extra ſuas ſe tipas effuderit: neque ros ex aere fuerit delapſus. Duos autem Joſephus filios genuit, Manaſſem & Ephræmum. Manaſſis appellatio ſignificat priorum oblitum. Poſteaquam enim ad eam felicitatem perveniſſet, calamitate priſtinarum oblivionem conſequutus erat. Ephræmus tantumdem ſonat, ac ſi dicas, qui reſtituit eum. Nam libertatem majoribus reſtituit. Et hæc quidem in hunc modum evenere.

Edit. Paris. pag. 943.

Jacobi autem filii quum accepiſſent, quid Sichemus Emoris F. cum ſrrore ſua Dina perpetraſſet: pundi ſunt, hoc eſt, dolore adfecti, ut qui facinus hoc turpiſſimum ducerent. Itaque cunctos loci ejus incolas ferro trucidarunt. Quamobrem conceſſit Deus, ut ſatis longo tempore in Ægypto adflictarentur. Nam hæc cauſſa fuit, quamobrem diuturnam & primam illam captivitatem experirentur. Cæterum Jacobus, adventum ipſius flagitante Joſephn, quo tempore fratres ad ipſum urgente annonæ caritate ſe contulerant, in Ægyptum LXXV cum capitibus eſt profectus. Atque hunc numerum quoque literæ ſacræ penime exprimunt, ut quanta hominum multitudo procteata de tot capitibus fuerit, ſciremus. Jacobus ipſe,

Dina ſtuprum

A μέσου ἡμερῶν. ἐώρα γὰρ ἐκ τριῶν κλημάτων δύο-θλιβομένης βότρυας δι' αὐτῆ εἰς φιάλην, καὶ τὸν βασιλέα χαίροντα ἐξ αὐτῆ πίνειν λαμβάνοντα. ὅθεν καὶ πρὸς αὐτὸν ἔλεγε. μὰ ὑπερίδῃς ἡμᾶς ἐν ταύτῃ ἀπορχομένους. οὐδὲν γὰρ ἁμαρτόντες εἰς δεσμοὺς γεγόναμεν, ἀλλὰ σωφροσύνης ἕνεκα τῆ ἐκ παίδων ὑπομένων κατειλήφαμεν. τῷ δὲ σιτοποιῷ λέγοντι τρία κανᾶ φέρειν ὑπὲρ κεφαλῆς ἑαυτοῦ, καὶ δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψων, καὶ ποικίλων βρωμάτων, καταπεπέσθαι δὲ εἰωνοὺς ἅπαντα δαπανᾶν. κἀπεῖθεν προσδοκῶντι ἡμέρας τῆ οἰνοχόῳ τὴν ἀφάρπασιν ἔσεσθαι, δύο τὰς πάσας ἐνι τῷ ζῆν ἔλεγεν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τῶν σημαίνειν. τῇ τρίτῃ δὲ αὐτὸν ταυροσθέντα βορὰν ἔσεσθαι πτηνοῖς. γενέθλιον ἑορτὴν ἄγοντα βασιλεῖ, καὶ πανηγυρικὴν τὴν ἀφάρπασιν γίνεται.

B Ἐπιλανθάνεται τότε ὁ οἰνοχόος. ἐνιαυτοὶ δύο παρίρχονται. ὁρᾷ κατὰ νύκτα ὁράσεις δύο ὁ Φαραώ. ἀμηχανοῦσιν ἐπὶ τούτοις οἱ τῆ Αἰγυπτίων σοφοί. καλεῖται ὁ Ιωσὴφ, τῷ οἰνοχόῳ τῶν φροντιζόντος. ἡ δὲ ὅρασις. βόες ἀναφῶς ἑπτὰ ἀπὸ τῆ πάμπας ἐπὶ τὸ ἕλος ἀρχόμεναι· ἄλλαι ἑπτὰ μετὰ τὰς ἐκ τοῦ ἕλους ἀναπηδῶσαι, λίαν κακοχυμίαν, καὶ κακοθίαν τὰς ἀναφεῖς, καὶ μεγάλας. αἳ δὴ ἐν τῷ φαγεῖν ἀφιλωῦσιν. ἡ δὲ δευτέρα ὅρασις. σάκχος ἀναφεῖς ἑπτὰ ἀπὸ μιᾶς ῥίζης, ὑφ' ἑπτὰν ἑπτὰ διαφθαρμένων, C ἐδωνῶν δαπανώμενοι. ὅτος δὲ τεταχυὼν ὁ Ιωσὴφ τὴν κακοῦτα λύσιν. ἐφαρμόζει τὰς ὁράσεις, τιμᾶται παρὰ τῷ Φαραὼ, ἄρχων Αἰγύπτου καθίσταται. πρὸς τούτοις δὲ καὶ Ψομθομφάνηχον αὐτὸν ὁ Φαραὼ προσαγορδει, τυπῶν ἐφδρετὴν τῆ ἀφανῶν. τὸν δὲ λιμὸν ἐκεῖνον ἰσχυρὸν γενέσθαι, ὥστ' τὸ μὴν τὸν Νεῖλον τότε ἀπλῶσαι, μήτε δρόσον ἀνωθεν καταβῆναι. γυνῇ δὲ Ιωσὴφ ἦ δύο υἱοὺς, Μανασσῆν καὶ Εφραίμ. καὶ τὸ μὲν Μανασσῆς σημαίνει ἐπιλήθων. ἐλαμπάσας γὰρ λήθην τῆ D ἀτυχημάτων ἔλαβε. τὸ δὲ Εφραίμ, ἀναδιδῆς. αὐτὸς γὰρ τῆς προγόνους τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκε. ἦ ταῦτα μὲν πῶν ἔχει τὸν ξόπον.

Οἱ δὲ γε τῶ Ιακὼβ υἱοὶ ἀκούσαντες τὰ παρὰ Συχὲμ τῶ υἱοῦ Εμὼρ γεγενημένα ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτῶν Δείφ, κατεύχεσθαι, ὤγουν ἐλπίσθαι, ἐχθροτάτην τὸ ἀρχῆμα ἐλογίσαντο. ἐφ' ᾧ τῆς ταύτης παροιμιώδης ὄργον φόνου πεποίηκεν. ἔδοξε δὲ συγχωρεῖ αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐπὶ ἱκανὸν κακωθῆναι κατ' Αἴγυπτον. αὕτη δὲν ἡ αἰτία τῆς πολυετοῦς καὶ πρώτης E αἰχμαλωσίας αὐτῶν. Ο μὲν τοι Ιακὼβ ζηλωθεὶς παρὰ τῶ Ιωσὴφ, λοιπὸν φῶς αὐτὸν ἀπῆλθον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆ ἅμα τῷ ἀσγάλῳ τῶ λιμοῦ κατῆλθεν εἰς Αἴγυπτον ἐν ἐ. ἦ ἑ. ψυχαῖς. τίθησι δὲ τὸν ἀριθμὸν ἡ γραφὴ, ἐπὶ μάθωμεν ἐκ πόσων πόσοι γεγόνασιν. ἐ δὴ γε Ιακὼβ μικρῶ δεῖν ἐξέλιπεν ἐκ τῆς ἀφροδοκήτου

χαρᾶς

χαρᾶς (ὡς φησιν Ιώσηπος) οἱ μὲν ὁ Ιωσὴφ αὐτὸν ἀ-
ναζωπύρησε . εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὑφ' ἡδονῆς ἦττων
τῶ πάθους γέγονε , ἀλλ' οὐ νῦν αὐτὸν ζήτουν τῆ
Ιακώβ .

Ο μὲν τοι Φαραὼ πολὺν ἰδὼν τὸν Ιακὼβ,
ἐρωτᾶ πρὸς τῆ ἡλ τῆ αὐτῶ . καὶ ὃς ἀντεκέ-
κραγε , λέγων . αἱ ἡμέραι τῆ ἐτῶ τῆς ζωῆς
μου ἃς παροικῶ , ρλ'. ἔτη , μικραὶ καὶ πονηραὶ
γεγόνασι , πάντα δὲ ἄλγη δι' ὧς ὑπέστη πει-
ρασμούς . ἐπέζησε δὲ μετὰ ταῦτα ἔτη ιζ' εἰς
* al. ἀφ' ὧ παράκλησιν ὧν ἔπαθε διετῶν τε * πρωτῶ . καὶ
οἱ μὲν παλαιοὶ πολλῶ χρόνον ἔζων , ὥςτε αὐ-
ξηθῆναι τὸ γένος ἐς τῆ πλείους χρόνῳ . διὰ τοῦ-
το καὶ πολλαῖς συνῆπτοντο γυναιξίν . αὐτίκα
γοῦν καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν μακρόβιοι ἦσαν .
ἐπειδὴ δὲ τὸν οἰκουμένην ἐπλήρωσαν , ἐλαττώθη
λοιπὸν ὁ τῆ ἐτῆ ἀριθμός . κατὰ δὲ τὸν Θεόπομ-
πον Κύμβλλον , ἐλαττώθη τὰ ἔτη , ἅτε τὸ τὴν φύσιν
αὐτὴν ἀδρυνσίραν τῆ χρόνῳ γηράσαι , ἢ μὴ ἐπὶ
πλείοσιν ἰσχύειν ἔτεσι παραπεπόνθαι . * καὶ πο-
λυετεῖς μὲν ἦσαν οἱ παλαιοί . δι' ἣν αἰτίαν , ἴσ-
θασιν ὁ λόγος εἰκῆν . ὁ δὲ Ιώσηπος τῆ παρθενι-
κομένῃ τότε ζοφῆ μακροβίας γνῶναι τὰς ἀνθρώ-
πους ἔλεγε .

Καὶ γενεᾶ μὲν , ὡς εἴρηται , τὰς δώδεκα
πατριάρχας ὁ Ιακώβ . ἀφ' ὧν αἱ δώδεκα φυλαὶ
τῶ Ισραὴλ . ἦσαν γὰρ τῶν καὶ πατριάρχας ἐκεῖνος ὁ
λόγος ἐκάλεσεν , ὡς τῆ πατρῶν , ἤτοι τῆ φυ-
λῶν ἀρχοντας . κατὰ δὲ τὸν μέγαν Επιφάνιον ,
δέκα καὶ τρεῖς αἱ φυλαί . εἰ γὰρ καὶ
φυλὴ τις ἐκ τοῦ Ιωσὴφ , ἀλλ' αἱ ἀ-
πὸ τῆ παίδων αὐτῶ , τῶ τε Μανασσῆ καὶ
τῶ Εφραὶμ , δύο φυλαὶ τῶ Ιωσὴφ γενείζονται .
ὅμως μέντοι τῆς Λευὶ φυλῆς ὑπεξαιρουμένης ,
ὡς μηδὲν ἐργαζομένης , δώδεκα πάλιν αἱ
φυλαί . τῆ Ιακὼβ μὲν γενεᾶ τὸν Λευὶ . Λευὶ
δὲ τὸν Καάθ . Καάθ δὲ τὸν Αμράμ . Αμράμ
δὲ τὸν Μωσέα τῆ τὸν Ααρών . Ὧ Μωσῆς μὲν ἔτι-
τος ἀπὸ Αβραάμ .

Ἐκεῖθεν γενεαλογήσας ὁ Ιὼβ , πεμπτος ἐ-
ξείσεται . Οὗτος ὁ Ιὼβ κατὰ τὸν τῶ μεγάλου Κυ-
ρίλλου ἐξήγησιν , ἐτῆ ὁ. καὶ ἑ. ἦν κατὰ τὸν ἀρ-
χὸν τοῦ πειρασμοῦ . ἐν δὲ τῆ πληγῆ ἐβασίλι-
σας ἔτη ἑπτὰ , γέγονεν ἐτῆ πέ. καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον ; ἐκ τῆ μετὰ τὴν πλη-
γὴν διδόντων αὐτῆ ρό . ἐτῶν . ἐπειδὴ γὰρ εἰς
τὸ διπλάσιον διδοῦσι πάντα τῆ Ιὼβ ὕστερον ὁ
Θεὸς , ἐξ ἀνάγκης διπλᾶ καὶ τὰ ἔτη αὐτῆ ἐχα-
ρίσατο . ἐκοινῶ τῶν ρό. τὰ ἡμίση π'. καὶ ἑ. τυγ-
χάνουσιν . ἐντεῦθεν οὖν εἰρήσονται τὰ πάντα
ἐν τοῦ Ιὼβ σν έ. εἰ δέ γε τὸν πάντα χρόνον
τῆς ζωῆς αὐτῶ σ μ έ. ἔτη λέγει ἡ γρα-
φὴ , μὴ ξυνιέντες . τὰ γὰρ ἑπτὰ ἔτη τῆ
ζωῆ τῆς πληγῆς αὐτοῦ οὐ συνῆψεν ὁ συγ-
γραφεύς . ἐπεὶ μὴ ζωῆς χρόνον τὸν τῆς
πληγῆς καιρὸν ἐλογίσατο , ἢ νῦν ἐκ τῶν
πάθους κέκραγεν . ἐκοινῶ ἔοικε ὁ μακάριος
Ιὼβ οἷς ἐνδείξειν τῶν Θεοῦ αὐτῆ ἀγαθῶν
ὕστερον ταῖς θυγατράσι τεθειμένοις τὰς προ-
σηγορίας . τοῖς πράγμασι γὰρ ἀπολοίθως

quemadmodum in hiſtoria ſua Joſephus
meminit , præ nec opinato gaudio parum
abfuit, quin exſpiraret: ni videlicet Joſe-
phus eum recreaſſet , qui tamen & ipſe
voluptatis magnitudine ſuperatetur : non
tamen eodem modo , quo Jacobus , adfi-
ciebatur .

Atque hoc quam Phatao Jacobum jam
canum intueretur , quot oatus eſſet an-
nos, interrogat . Reſpondet is hanc in ſen-
tentiam : Anni vitæ meæ , quos peregrina-
tus ſum , omnino ſunt centum & triginta ,
quos ipſos ſane paucos & malos expertus
ſum . Quæ quidem verba propter eas adfli-
ctiones & ærumnas protulit , quas perpeſ-
ſus fuerat . Vixit autem ab hoc tempore
quindecim adhuc annos , quibus nonihil ſci-
licet a calamitatibus , quas antehac pertule-
rat , recreatetur . Et vivebant ſane longam
ætatem homines illi priſci , quo genus hu-
manum in majoribus illis vitæ ſpatiis eo feli-
cius propagaretur & amplificaretur . Ea-
dem cauſſa fuit , cur pluribus ſimul uxori-
bus junctí eſſent . Poſt diluvium quidem cete-
ros multos adhuc annos vivendo expiebant .
At ubi paulatim orbem terrarum compleſ-
ſent , annorum etiam vitæ numerus immi-
nui cœpit . Quod ſi credere Cytillo debe-
mus , viro divinoſſimo , illa quoque de cauſ-
ſa hominum annis aliquid deceſſit , quod
ipſa natura paullatim debilior fiat , & ad
plures annos ſe conſervare nequeat .

Genuit autem , ecu jam ante monuimus ,
patriarchas Jacobus duodecim , a quibus duo-
decim Iſraeliticæ tribus ortæ ſunt . Etenim
hanc ipſam ob cauſſam in litteris ſacris ap-
pellari patriarchæ conſueverunt , quaſi pa-
trion archontes , id eſt , tribuum ſive fami-
liarum principes . Epiphanius ſcripſit, tribus
extitiſſe tredecim . Quamquam enim ex
Joſepho nulla tribus eſt denominata , duæ
tamen illæ tribus , quæ a filiis ejus Manaſſe
ac Ephraimo profectæ ſunt , Joſepho ac-
cenſentur & tribuuntur . Sed anim Levia
tribu detracta , uti quæ nihil inter reliquas
tribus haberet fructus , rurſum tribus duo-
decim efficiuntur . Erat inter cæteros Ja-
cobi filios Levius , qui Caathum procrea-
vit . Ex Caatho natus eſt Amramus . Amra-
mus Moſem & Aaronem progenuit . Hoc
modo ſeatus ab Abrahamo fuit Moſes .

Ab eodem Abrahamo ſi Jobi generis ſe-
riem repetas , deprehendes eum ab illo fuiſ-
ſe quintum , hoc eſt , Abrahami atneporem .
Atque hic Jobus , quemadmodum a magno
illo Cyrillo perſcriptum legimus , initio ſæ
tentationis anno natus erat LXXIIX.
Quumque totos annos ſeptem in iſtac æ-
rumna exegiſſet , perveoit ſcilicet ad æta-
tis annum LXXXV. Unde vero poteſt hoc
colligi? de annis illis CLXX , quorum poſt
plagam in hiſtoria fit mentio . Nam quia de-
inceps duplum omnium Deus Jobo con-
ceſſit , neceſſario ſtatuendum eſt , quod ei
duplum etiam annorum vitæ largitus fue-
rit . Jam ſi de CLXX annis dimidium ſu-
mas , LXXXV habebis . Atque hinc de-
prehenditur , nonos vitæ Jobi fuiſſe io uni-
verſum CCLV . Quod autem litteræ ſa-
cræ tradunt , totum vitæ Jobi rempus ha-
buiſſe CCXLVIII annos , id vero tibi no-
vum & inſolens haud videatur . Nam ſe-
ptem illos annos , quibus miſere diveaatus
adflictuſque fuit , hiſtoriæ ſcriptor ipſius vi-
te non adnumeravit , quod tempus illud
ærumnoſum , quo tantum non præ magni-
tudine doloris emortuus erat , nequaquam
pro vita ducetet . Videtur autem beatus il-
le Jobus ad commonſtrandum ea bona ,
quæ deinceps ei conceſſa divinitus fuerunt ,

A

B

C

D

E

Deus 42. 9.

Edit. Pariſ. pag. 146.

Cur primi homines diu vixerint.

Cyrillus de Mirac.

τῶν τῶν ἐπὶ τῆ ἀρχῆ τῶν πατριαρχ

Edit. Paris. pag. 147.

nomina filiabus ſuis dediſſe. Nam ejuſmodi ſane appellationes eis indidit, quæ rebus ipſis accurate convenirent. Ac primæ quidem cognomentum Diei dedit, quaſi jam ex profunda quadam nocte rerum adverſarum, quibus undique fuiſſet circumdatus, dies ipſi clariſſima illuxiſſet. Alteram Caſſiam vocavit, quaſi jam deincepe in fragrantia quadam & fruitione bonorum degeret.

De Amaltheæ cornu.

Tertiam appellavit cornu Amalthææ, quaſi poſthac futurum eſſet ut bonis omnibus adflueret. Nam homines illi priſci cornu Amaltheæ vocabant rerum omnium copioſam abundantiam. Perhibent enim caprarium quemdam paſtorem habuiſſe capram, cui Amaltheæ nomen eſſet. Ea quum terram cornu fodiendo aperuiſſet, hero ſuo theſaurum oſtendit. Legimus autem hac in hiſtoria verba quædam hujuſmodi: Nec Jobi filiabus pulchritudine pares ullæ ſub cælo extabant. Quamobrem Deus iſtud ita voluit? ut harum videlicet intuitu paterni doloris memoria prorſus aboleretur. Idem a calamitate liberos decem procreavit tantum, quum antea quoque liberis decem orbatus fuiſſet. Hoc mitari deſine, quamobrem litteræ ſacræ dicant, omnia divinitus Jobo conduplicata fuiſſe. Num cætera quidem omnia, camelos, mulos, ovium greges, aliaque talia conduplicata, ceu litteræ ſacræ loquuntur, recepit. Quippe morti ſancta illa ſunt obnoxia, nec in extremo die reſurgent. At vero de liberis dubitari nullo modo poteſt, quin reſurrecturi ſint. Proinde decem a calamitate tantum recipit, nimirum & alios illos, pridem amiſſos, tandem aliquando recuperaturus. Quo de colligitur, eum habuiſſe bis decem liberos, hoc eſt, viginti. Atque hoc modo patet, litteras ſacras recte loquutas eſſe, quum Jobum ajunt a calamitate omnia conduplicata recepiſſe.

Job. 42. 13.

Qui duplicati Jobo liberi.

Moſis hiſtoria.

Cæterum Moſem, cen diximus, Amramus ex ſe genitum, mox Pharaonis metu quadam in theca depoſitum, in flumen abjecit. Nam Pharao maſculos Hebræorum fœtus, ut primum in lucem edini forent, necari juſſerat eam ob cauſſam, ne propter multitudinem Ægyptios imperio ſuo ſubjicerent. At vero filia Pharaonis in littore deambulans, ubi ciſtam illam junceam conſpexiſſet, ut e flumine ad terram ejiceretur, imperat. Deinde cognito, unde puer, eo perveniſſet, & quo pacto fuiſſet in flumen abjectus: ad ſe illum recipit, & alendum tradit. Poſteaquam Moſes virilem ætatem arrigiſſet, ſortu quemdam Hebræum ab Ægyptio vexari conſpiciens, haud tulit injuriam: ſed Ægyptium illum interficit, & arena interfectum obtexit. Hinc duos Hebræos videt inter ſe rixando confligentes, quos quum reconciliare conaretur; Et quis, ajunt illi, te nobis principem conſtituit? an & nos interficere cogitas, quemadmodum heri necaſti Ægyptium? His auditis Moſes terrore perculſus, ne forte res palam fieret, e finibus Ægyptiis excedit, & in ſolitudinem fuga ſe confert. Secundum id tempus Deum conſpicit, & ad Pharaonem educendi ex Ægypto populi cauſſa ablegatur. In hunc modum hiſtoria Moſaica rem actam commemorat.

pag. 148. f. ed. a. 149.

Joſephi de Moſe narrationes.

Joſephus autem hæc quoque refert, quemdam nimirum ex ils, qui litteras ſacras callerent, (imprimis autem homines illi periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) regi nunciaſſe, gignendum id temporis hominem, qui Ifraelitis

ἐπλώτευεν αὐταῖς ἐξ τὰ ὀνόματα. ἐξ τῶν μὲν πρώτων, Ἡμέραν ἐαλίσιεν, ὡς ἂν τινος θαυμαζομένης τῇ πεισιοχισσάσῃ αὐτὸν χαλεπῶν, ἡμέρας αὐτῇ φανεινῆς ἐπιλαμψάσης. τὴν δὲ δευτέραν, Κασίαν ὠνόμασεν, ὡς ἤδη λοιπὸν ἐν ἡδυσμᾷ τινι καὶ ἀπολαύσει τῶν ἀγαθῶν γινόμενος. τὴν δὲ τρίτην, Ἀμαλθείας κέρας ἀποσημήνασιν· ὡς ἅπασι λοιπὸν τοῖς ἀγαθοῖς περιρρέοντος. Ἀμαλθείας γὰρ κέρας οἱ παλαιοὶ τὴν ἀφθονίαν ἐκάλουν. λέγεται γὰρ ὅτι ἐν αἰπόλῳ τινὶ αἶξ Ἀμάλθεια καλουμένη, ἥτις ὀρύξασα τῇ κέρατι, θησαυρὸν ἀνέδειξε τῷ δεσπότῃ. ἐξ οὐχ ἁρίθμησαν γάρ, φησι, κατὰ τὰς θυγατέρας Ἰὼβ βελτίους αὐτῶν ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν. διὰ τί δὲ τοῦτο; ἵνα τῇ θέᾳ τοῦτο ἡ τῶν παίδων ἀπαλοιφθῇ μνήμη παντάπασι. καὶ δίπλα μὲν ἔλαβε παῖδας μετὰ τὴν πληγὴν ὁ Ἰὼβ, ὅτι ἐξ δίκα τοῦτος ὀντας ἀπώλεσεν. οἱ δὲ διπλᾶ λέγει τὰ πάντα λαβεῖν τὸν Ἰὼβ ἡ γραφή, μὴ θαύμαζε. τὰ γὰρ λοιπὰ πάντα, καμήλους, ἡμίονους, προβάτων ἀγέλας, ἐξ ὅσα τοιαῦτα, διπλᾶ κατὰ τὴν γραφὴν ἔλαβε. θνητὰ γὰρ ταῦτα πάντα, ἐξ οὐ ἀναστήσονται πότε. οἱ δὲ παῖδες ὁμολογουμένως ἀναστήσονται πότε. ἐφ' ᾧ δίκα ἐξ μόνους ἐνταῦθα λαμβάνει μὴ τὸν πληγήν. ὀφλὴ δὲ κἀκεῖνος ὡς ἀπώλεσε, λήψεται· ὡς ἐνταῦθα δὶς δέκα παῖδας ἔχειν αὐτὸν γ. τοσοῦτοι εἰκοσι. καλῶς οὖν ἡ γραφὴ διπλᾶ λαβεῖν ἔλεγε τὰ πάντα μὴ τὴν πληγὴν τὸν Ἰώβ.

Καὶ γυνὴ Ἀμράμ, ὡς εἴρηται, τὸν Μωσέα τρία· ἐξ παρελθὼν εἰς ποταμὸν ῥίπτωσιν αὐτὸν, ἐν τῷ δίβῃ τινὶ σφόδρα βαλόντες, ἐξ γε τὸν φόβον τοῦ Φαραώ. τὸ δὲ ἄρρεν τῶν Ἑβραίων παιδία θανατῶσθαι ἐκέλευσε, χάριν τοῦ μὴ καταδωναστῆσαι ἐξ τὸ πλῆθος αὐτῶν. ἡ δὲ τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ περιπατοῦσα κατ' αἰγιαλόν, ἐξ ἰδοῦσα τὴν δίβλην, ἐκβληθῆναι τοῦ ποταμοῦ πελάσαι αὐτῇ. ἐνθέντος ἐ μαθοῦσα ὅθεν τὸ παιδίον, ἐ ἅπας εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίφη παρ' αὐτοῦ, λαμβάνει αὐτὸ, ἐξ ἀνατρέφεσθαι δίδωσιν. αὐξηθέντος εἰς ἄνδρας ἔρχεται. ὁρᾷ Ἰουδαῖον ὑπὸ Αἰγυπτίου θλιβόμενον, ὃν ἀνέχεται, κτείνει τὸν Αἰγύπτιον, παρὰ τῇ ἄμμῳ κρύπτει αὐτόν. μετὰ τοῦτο δύο Ἑβραίους ὁρᾷ πρὸς ἀλλήλους ἐξπλεοναζομένους, ἐξ καταλλάττειν ἐπιχείρει αὐτούς. οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· τίς σε κατέστησεν ἐφ' ἡμῶν ἄρχοντα; μὴ βούλει ἐξ ἡμᾶς ἀνελεῖν, ὡς χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; ταῦτ' οὖν ἡ Μωσῆς ἀκούσας, ἐξ πτοηθεὶς μήποτε καταδηλος γένηται, ἀπαίρει τῆδε εἰς Αἰγύπτου, ἐξ δρασκελίσει πρὸς ἕρημον. ἔνθα θεὸν ὁρᾷ, ἀφικνεῖται πρὸς Φαραὼ σπεύδοντα τὸ ἐξαγαγεῖν τὸν λαόν. ἐξ ταῦτα μὲν ἡ Μωσαϊκὴ διήγησιν ἐσχεῖα.

Ο δὲ Ἰώσηπος περὶ τούτου ἐξ παῖδ. Τῶν ἱερογραμματέων τις· (καὶ γὰρ εἶσι δεινοὶ περὶ τῆδε μαντεύσασθαι τινα κατ' ἐνύπνιον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς παρεσκεύασε μὲν

Moſis.

τὴν τῶν Αἰγυπτίων ὑγιμονίαν, αὐξήσει δὲ τὰς Ισ- A
ραηλίτας τροφάς, ἀφανὲς πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ
δόξαν ἀθάνατον κτήσεται. δείσας δὲ ὁ Βασιλεὺς,
κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνε κελεύει πᾶν τὸ γινόμενον ἄρ-
σεν παρ' Εβραίοις εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτουμένας ἀφα-
θείρειν, παραφυλάττειν τὰς ὠδῖνας τῶν Εβραίων γυ-
ναικῶν τὰς Αἰγυπτίας μαίας. ὑπὸ γὰρ τῶν
αὐτὰς ἐκείνων μανθάνει. ἡ ἐπίνοια δὲ αὐτῇ φορὰ
τὸ ἀφανθείρεσθαι ὑπ' αὐτῆ τὰ τικτόμενα. γενέται
δὲν κατὰ τὴν φορὰν τὴν ὁ παῖς ἐκεῖνος, λαθὼν
τὸς φύλακας ἀφ' ἑ ἴφ' ὁλκῶν ἐπείσεισε, καὶ ἀφ' τὸ
μὴ βαίας ἐν τοιαύτῃ περιπτοῦν τῇ τικτούσῃ τὰς ἀλ-
γηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μόνας παρ' ἑαυτοῖς τρέφουσι
λανθάνοντες. ἔπα δείσας Αμρὰν μὴ καπάφορος γέ- B
νηται, πλίγμα τι βύβλου ποιήσας καὶ ἀσφαλίσας
* ἀυτῇ τὸ παιδίον ἐντίθησι καὶ κῆ ποταμοῦ βάλλει
αὐτό. ἔπα Θερμουθὶς ἡ τῆ βασιλέως θυγάτηρ πα-
ρὰ τὴ ποταμὸν παίζουσα, καὶ τὸ πλίγμα θεασα-
μένη, κολυμβητὰς ἐπισέμπει, καὶ ἄγεσιν αὐτό.
καὶ ἰδοῦσα, ὑπερηγάπησεν αὐτὸ τὸ παιδίον, με-
γέθους τε ὄντων καὶ κάλλους, καὶ φρονίζει ὅπως
αὐτὸ τρέφηται. τὸ δὲ ἀφοσίωσαι γυναῖκα Αἰγυ-
πτίαν. ὅθεν καὶ παρατυχοῦσα ἡ Μαειὰμ, καὶ εἰ-
πῶσα, ὅτι τὸ συγγενὲς ἐπιζητεῖ, φοτρέπεται γυ-
ναῖκα Εβραίαν ἀγαγεῖν. ὅθεν καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆ
διμιθόδως μεταπαλεῖται. τὰ δὲ ἐπίλοιπα αὐτῆ
* μῶ κατὰ τὸ συμβεβικὸς ἴθεσο. τὸ γὰρ ὕδωρ, * μῶν C
* ὄσης κελεύουσι Αἰγύπτιοι. * ὑσεῖς δὲ τὰς ἐξ ὕδατος
σωθέντας. ὧν δὴ οὖτος ἕβδομος ἀπὸ Αβραάμ. καὶ
τελευτὴ μὲν αὐτὸν γεγενημένον, θαυμαστὸν ὁ Θεὸς
τὸ τῆς ἡλικίας ἐξαίρων ἀσέβημα. φορὰς δὲ κάλ-
λος, ἀδεὴς ἀφιλότιμος ὧν οὗτος, ὡς Μωσῆν
θεσπέμβιος, μὴ ἐκπλαγεῖσα τὴς δημορφίας. ὅ-
θεν ἡ Θερμουθὶς ἀγονος οὖσα, ἰδιοποιεῖται αὐ-
τὸν· ἐφ' ᾧ καὶ φοτάγει τῆ βασιλεῖ, πάντα
τὰ ἀναγγέλλει, καὶ ὅτι ἐβδοχός σε γενήσεται,
παιδὸς οἰκείου μὴ διαφαίνων. καὶ ταῦτα λέ-
γουσα, ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐντίθησι τὸ
βρέφος. ὁ δ' ἐπιτίθησιν αὐτῆ τὸ ἀφόδημα. ὁ
δὲ Μωσῆς καταφέρει τε αὐτὸ, καὶ τοῖς ποσὶν ἐ- D
πιβαίνει, κατὰ τυπώσας δῆθεν. ταῦτ' οὖν
ἰδὼν ὁ ἱερογραμματεὺς ἰκεῖνος ὧρμησεν ἀνελεῖν
αὐτὸν, παροτρύνων εἰς αὐτὸ τῶν καὶ τὸν
Φαραώ. φθάνει δ' αὐτὸν ἡ Θερμουθὶς ἐξαρπά-
σασα.

Εκποι δὲν καλῶς ἀνατρέφετο. ἔπα δύλη καὶ
τοῖς Αἰγυπτίοις ἡ ἀρετὴ αὐτὸ γίνεται. Αἰθίο-
πες ἐκστρατεύσει κατ' αὐτῶν. ἀντιστρατεύονται
καὶ οὗτοι. ἐκπέμπεσι δὴ οἱ ὀλίγοι πίστουσιν.
ὅθεν ὁ Βασιλεὺς θύθεν ὁδηγηθείς, πείθει τὴ
θυγατέρα τὸν Μωσέα παραχεῖν στρατηγόν. δίχε-
ται τὸ ἴργον. κατ' Αἰθιόπων ὁρμᾷ. καὶ ἀφ'
ὧν μέλλων διελθεῖν ἱρήμου, ἵνα ἱρατικὰ δεν-
τὰ ἱτρέφοντο, τί μηχανᾶται; πλίγματά τινα E
ἱμφορῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου καπασκευάζει, καὶ
πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον
δὲ ἐσι τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγου-
* ἀφτσίμε- σί τε γὰρ ἐπιφερομένας, καὶ * ἀνθιστάμενοι,
νοι καθάπερ ὑπ' ἰλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται.
χορεύθεις δὲ εἰσὶ αἱ Ἴβεις, καὶ φορὰς μόνον

Glycæ Annal.

educatus, omnes virtute ſuperaturus eſſet, A
& gloriam nulla ſæculorum delendam oblivione ſibi comparaturus. Hæc regem metu correptum, de illius conſilio ſententiaque mutaſſe, ut omnes Hebræis nati mares in fluvium abjicerentur & necarentur. Simul edixiſſe, ut obſtetrices Ægyptiæ mulierum Hebræarum partus obſervarent: quas quidem ſolas Hebræis obſtetricari vellet. Aſtutum hoc conſilium eo ſpectaſſe, ut abeis infantes nati perimerentur. Itaque puerum hunc natum eſſe, quemadmodum prædictum fuerat, idque clam cuſtodibus, propter dulorum in partu lenitatem. Eum parentes clanculum apud ſe aliquantulum educaſſe. Quumque deinceps Amramus formidaret, ne factum palam fieret: ſiſcelam quandam papiraceam confeciſſe, ac in eu bitumine oblita munitaque puerum depoſuiſſe, atque itu in flumen objeciſſe. Tum regis filiam Thermutim propter ripam fluminis luſitantem, re conſpectu, quoſdam utinatores immiſiſſe, qui ciſtellam adferrent. Intuitum vero puerum, magnopere gaviſam fuiſſe, tum ob ejus magnitudinem, tum elegantiam. Itaque mou ſecum ipſum fuiſſe ſollicitam, quo eum pacto educaret. Infantem ipſum fœminam Ægyptiam fuiſſe averſatum. Ea de cauſſu factum, ut Maria præſens diceret, puerum lacte cognato ali velle. Quumque propterea regionum moneret, de acceſſenda quadam Hebræa muliere: commodiſſime ſucceſſiſſe, ut ipſa pueri mater advocaretur. Nomen ei fuiſſe datum B
ab eo, quod ucciderat. Nam Ægyptios C Origo nominis Moſis.
uquam Moy dicere, hyſes autem illos, qui ex aqua ſint extracti liberutique. Puerum ipſum ab Abtahumo fuiſſe ſeptimum. Ubi tertium attigiſſet unnum, Deum ei conceſſiſſe, ut ſupra modum ætatis cæteros untecelleret. Venuſtate tanta fuiſſe, ut nemo tam illepidus eſſet, qui Moſen intuitus, propter ioſignem elegantiam formæ ouu obſtupeſceret. Hinc factum, ut *Edit. Pariſ. pag. 149.*
Thermutis per ſe ſterilis eum ſibi adoptaret, ad regem uddueceret, omnem regi expuneret animi ſui ſententiam, uimirum regi hunc ſucceſſorem fore, qui filium ex ſe natum omnino uullum haberet. Atque his dictis infantem in manus patris depoſuiſſe, qui mox eum faſcia regali ornaverit. Tum Moſem puerili quadam ſimplicitute de capite illam D
detruxiſſe, ac proculcaſſe pedibus. Ea re conſpectu, hominem illum ſacrarum litterarum periti ſſimum ad infuntem necaudum uccurriſſe, idque ut omniuo fieret, Pharaonem exhortutum eſſe. Verum Thermutim hunc antevertiſſe, Moſemque furtipuiſſe.

Ab eo tempore fuiſſe præclate udmodum educatum, & ipſis udeo Ægyptiis virtutem ejus innotuiſſe, qui quum aliquando adverſus ſe viderent Æthiopes expeditionem ſuſcipere, ipſi quoque caſtra caſtris hoſtilibus oppoſuerint. Heic quum utrinque uon pauci caderent: regem divino quodam inſtinctu filiam perſuaſiſſe, ut Moſem ſuis ducem imperutoremque concederet. Id mouueris Moſi Ornatus gemma.
imponi ſibi paſſum fuiſſe: io hoſtes Æthiopes copias eduxiſſe: quodque ſolum quoddam deſertum peragraturus eſſet, in E
quo magna reptilium noxiorum copia foret, inſigne quiddam molitum fuiſſe. Nioilrum corbes quoſdum rotundos fieri curuſſe: in eos conjectas Ibes ſecum deportaſſe. Ibes enim ſerpentibus infeſtiſſimæ ſunt, qui Ibis infeſta ſerquidem eas accedeutes fugiunt, ac ſi reſtitent, perinde atque a cervis deglutiontur. Et ſuut Ibes omuino cicutes ac munſuctæ, inque ſerpentum genus ſolum immaniter ſæ-

viunt. Harum igitur ope Moſem ioaceſſam alioquin terram peragraſſe: manum cum Æthiopibus conſeruiſſe, qui quamdam inſulam incolerent, aditu perdifficilem propterea, quod amnibus undique circumfluentibus clauderetur. Tum Tharbidem regis Æthiopum filiam, quæ Moſem

Tharbis regis Moſem adamat.

navitet admodum præliantem cerneret, vehementi ejus amore captam eſſe, famuloſque ſibi fidiſſimos ad ipſum indicandæ animi ſui adfectionis cauſſa miſiſſe: fimul conjugii mentione facta, urbis proditionem eſſe pollicitam. His ejus poſtulatis Moſem annuiſſe: nuptias fuiſſe celebratas: Æthiopes interfectos: Ægyptios in ſolum patrium reductos. Ab eo tempore fuiſſe Moſem ea poſitum invidiæ, formidantibus Ægyptiis, ne aliquando etiam adverſus ſe novas res moliretur. Iis animadverſis, ſubtraxiſſe ſe Moſem & cognito vias itineraque paſſim obſideri a cuſtodibus: per ſolitudinem inſtituta fuga, ſalutem ſuæ confuluiſſe. Hinc ad puteum perveniſſe, ubi filiæ Raguelis paternum pecus adaquabant. Moſe relata Raguelo fuiſſe, quæ Moſes feciſſet, quis eſſet, quo pacto filiarum ipſius fine cunctatione ſuc-

Edit. Pariſ. pag. 550.

currliſſet. His illum rebus permotum, Moſem ſibi generum adſciviſſe. Talibus adfectum Moſem beneficiis ab Jethoro, (id enim Raguelo cognomentum fuiſſe) eum eo victitaſſe, ac foceri pecus paviſſe. Quamque illud juxta Sinæum montem circumduceret, Deum ob eo conſpectum fuiſſe, qui eum ex medio rubo arceſſeret. Secundum hæc Moſem ablegatum ad Pharaonem a Deo, qui ei polliceretur, ſe ſemper ipſi adfuturum: utque promiſſa fides fieret, baculum ejus in draconem commutatum fuiſſe. Tum Moſem intrepide ſemet apud Pharaonem gerentem, virgam ſuam humi projeciſſe, ac in ſerpentem convertiſſe. Illam vero virgas Ægyptiorum, quæ eſſe dracones viderentur, obeuntem devoraſſe. Hujuſmodi fane Joſephi de his rebus geſtis eaſtus narratio.

Nyſſeni hanc.

Cæterum divinus ille vir Gregorius Nyſſenſis ait, propterea Deum in rubo quidem conſpectum virgam in ſerpentem mutaſſe, coram Pharaone vero in draconem: ut ipſa magnitudine formidinem hominibus incuteret. Eſt autem perſpicuum, prodigium iſtuc reapſe factum eſſe, quum magorum prodigia nil niſi meræ forent præſtigiæ, quæ oculos præſtringerent. Idcirco imaginaria iſthæc ſpecies a veritate in nihilum redigebatur. Neque tamen hoc modo parere Pharao voluit, ſed magis etiam furens, Hebræos gravius urget. Quapropter ſubſequuta flagella pœnæque Dei ſunt, & inter alias, quibus eſt adfectus, etiam hujuſmodi quamdam exſtitiſſe, Joſephus tradit. Infinita pediculorum multitudo apud Ægyptios proveniebat, ex interioribus eorum partibus fcaturiens, a quibus excarnificati miſere peribant, nec vel lavacris vel pharmacorum inunctionibus pediculos perdere poterant. Hoc modo rem Joſephus narrat. Te autem, dilecte fili, ſcire volo, plagas illas, quibus Pharaonem adflixit Deus, perſuaderi ſibi non ferentem, ut populum Iſraeliticum dimitteret, numero decem fuiſſe: quemadmodum in libro, qui eſt de Iſraelitarum ea Ægypto profectione, perſcriptam legimus. Nimirum decem plagæ, propter hujuſce numeri perfectionem, eos diveaarunt, qui perfecte deliqueraot.

Joſephus.

Numerus denarius perfectus.

A τὸ τῆ ὄφεων γένος μόνον ἄγεσι. παρίρχεται δὲ διὰ πάσης τῆς Συρεβόφων γῆς. συμβάλλει τοῖς Αἰθίοψι, κατά τινα τόπον διέχουσι διαπόρητον οὖσαν διὰ τὸ πεπλῆς περιρρεῖσθαι. Θάρβις δὲ ἡ τῦ βασιλέως θυγάτηρ ἐξίσης ἀκμαζόμενον ὁρῶσα τὸν Μωσέα, εἰς ἔρωτα δεινὸν ἐλήλυθεν αὐτῦ. καὶ * πεφόρτικε τῦ πάθους, πέμπει φῶς αὐτὸν τῆ * ἀγγέλου αἰσθομένῃ τὸν πεπομπότα, ἐβλεγομένη περὶ γάμων, καὶ τῆ πόλιν παραδιδῦσα. γίνεται ταῦτα. τελέσει τὰ τῦ γάμου. τοὺς Αἰθίοπας ἀναιρεῖ, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὴν ἑαυτῆ ἀνάγει γῆν. ἔστι δὲν φθόνος κατὰ Μωσέως. ἐπτοεῶτο γὰρ, μήποτε κατ' Αἰγυπτίων πανοπλίσῃ. μανθάνει τοῦτο, καὶ λαθὼν ἔξεισιν ἐκεῖθεν. καὶ τῆ ὁδῶν φυλασσομένων, διὰ τῆς ἐρήμου ποιεῖται τὸν δρασμόν. ὁρίζεται τῆ φρέατι, ἔνθα τῦ Ραγουὴλ αἱ θυγατέρες τὰ θρέμματα ἐπότιζον. ἀδωκέναι τῆ Ραγουὴλ τὰ περὶ τῦ Μωσέως, τίς τε ἦν, καὶ ὅπως ταῖς αὐτῦ θυγατράσιν ἐπαμύνας ἐκ ὤκνησεν. ἐφ' ᾧ καὶ γαμβρὸν τὸν Μωσέα ποιεῖ. ὁ μὲν τε Μωσῆς πεύσεσι τυχὼν τῆ παρὰ τῦ Ἰοθόρου. (τῦτο γὰρ καὶ ἐπίκλημα τῆ Ραγουήλῳ.) διέρχει αὐτῦ πεπαίνων τὸ βούκημα. νομεύοντα δὲ κατ' αὐτὸ τὸ Σίναιον περάγει αὐτό. ἔνθα καὶ τὸν Θεὸν ὁρᾷ ἐκ τῆς βάτου καλοῦντα αὐτόν. ὁ Θεὸς Χωσιλλῶν φῶς Φαραὼ τὸν Μωσέα, καὶ ὑπισχνεύμενος συμπαρεῖναι αὐτῆ. φῶς πίστιν τῦ λέγειν εἰς δράκοντα μεταβάλλει τὸν ῥάβδον αὐτῦ. ὁ μὲν τοι Μωσῆς παρ' ὑπόνοιαν ἐμπεσὼν φησὶ Φαραὼ, τὴν ῥάβδον αὐτῦ κατὰ γῆς νῦ ῥίπτει, καὶ Περὶ τῶν εἰς ὄφιν μεταβάλλει. ὑπεπῶ περιῶσα τὰς ῥάβδους τῆ Αἰγυπτίων ῥάβδους, αἳ δράκοντες ὑβρισαν, κατέφαγε. καὶ αὖτις μὲν ὁ Ἰώσηπος.

Ο δὲ Νυσσὴς Θεῖος Γρηγόριος φησιν, ὅτε μὲν τῦτο, ἐπὶ μὲν τῆς βάτου καὶ τῦ Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς τὴν ῥάβδον εἰς ὄφιν μεταβάλλει, ἐπὶ δὲ τῦ Φαραὼ εἰς δράκοντα· ἵνα τῆ μεγέθει καταπλήξῃ αὐτούς. δῆλον δὲ ὅτε αἰσθητὸν τῦτο τὸ σημεῖον ἦν. τὸ δὲ τῆ μάγων, φαντασία. διὸ καὶ καταπόθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἡ φαντασία. ἀλλ' ὡς ἐστῦδον ὁ Φαραὼ πείθεται· μαίνεται δὲ μᾶλλον, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπὶ πλέον ἐπιτείνεται. ὅθεν καὶ μαστίζει αὐτὸν ὁ Θεός. καὶ ἐπωχθέσας δὲ κατ' αὐτῦ μάστιξε καὶ τοσαύτῃ λίγει προσεῖναι μάστιγα. φθορῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξιόντων ἄπειρόν τι πλῦθος ἐνόθεν ἀναδιδόμενον, ὑφ' ὧν ἐκείνοι κακῶς ἀπώλλυτο, μήτε λωβῆς, μήτε αὐτῶν δυναμένων. καὶ ἔστω μὲν ὁ Ἰώσηπος. Αἱ πληγαὶ δὲ ἀγαπᾶ, ἃς ὁ Θεὸς ἐπάγει τῆ Φαραὼ μὴ πειθομένῳ τὸν λαὸν λυτλῦσαι, δέκα τὸν ἀριθμὸν κατὰ τὸ ἐν ἐξόδῳ γεγραμμένον εἰσί. δέκα δὲ γὰρ κολάζει πληγαῖς, διὰ γε τὸν τέλειον ἀριθμὸν, τὰς ἡμαρτηκότας τὸ πλεῖον.

A

Edit. Paris. pag. 131.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΛΗΓΩΝ.

Περὶ τὸ αἷμα.

ΚΑΙ πρώτη μὲν ἡ τῷ ὃς Αἰγύπτῳ πάντων ὑδάτων εἰς αἷμα μεταβολή. ζητεῖ δὲ, καὶ τίνος ἕνεκεν ἐξ ὑδάτων αὐτὸς τὰ πρῶτα κολάζει ὁ Θεός; διότι τὸ ὕδωρ ζῳοτόκον ἐτίμων, ἀρχὴν τῶν τῷ ὅλων γενέσεως εἶναι νομίζοντες. ἐνθεν τοι καὶ πολλοὶ τιμωκαῦται τῷ ἀνθρώπων ἐφθάρησαν. ἐπὶ ὃν ἑπτὰ ἡμέρας ἡ πάντων τῷ ὑδάτων ἐξαιμάσσεις ἐπικράτησε, τῶ Ἀαρὼν ἀφ' ἧς βακτηρίας, καθὼς ἐλάλησε Κύριος, τὸ πέρας τῶν πλείστων. Ὅτι δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν ἐρυθρὰ τὰ ὕδατα γέγονεν, ἀλλὰ καὶ ἡ γῶσις αὐτῶν μεταβλάθη, καὶ ἄλλη ἐξ ἄλλης ἐγίνετο, ἡ δ' ἰχθύων πλῆθη πᾶν διώλλυτο. καὶ οἱ ἰχθύες γάρ, φησὶν, οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἐπλάθησαν, καὶ ἐπώζησεν ὁ ποταμὸς, καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ Αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου.

B

Περὶ τ βατράχων.

Δευτέρα πληγὴ, ἡ ἐξ ὑδάτων τῷ βατράχων ἀνάδοσις. καὶ ἐξέτεινε δὲ, φησὶν, ὁ Ἀαρὼν τὴν χεῖρα αὐτῦ ἐπὶ τὰ ὕδατα Αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους, καὶ ἐκάλυψε τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἐπῆρχοντο εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ παστὰ αὐτῶν. ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τ Αἰγυπτίων ἐποίησαν τοῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καθὰ δὴ καὶ ἐπὶ τῷ ἐξαιμάξαντος τὰ ὕδατος. ἀλλ' ἐκεῖνοι Φαραὼ τὸν Μωσέα διωθοῦσι τῷ Θεῷ περὶ τὰ δυνῦσι αὐτῷ τ βατράχων ἀπαλλαγήν. οἷον δὲ κακὸν οἱ βάτραχοι τῷ ὑδάτων ἀναζωθέντες, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἰσοχειμασθέντες, ἐρπετῷ ἰοβόλων κατ' ὄψιν ἀφρίσαι. γίνεται παῦσα. δίκαια τὰ Θεῦ ὁ Μωσῆς, καὶ πλάσσεται αὐτίκα οἱ βάτραχοι, κἂν ὁ Φαραὼ διακάμψας ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἀπειθεῖ τῷ προτέρᾳ ἐνέμεινε.

C

Περὶ σκνιπῶν.

Τρίτη πληγὴ, ἡ λιτὸ τῶ χοὸς τῷ σκνιπῶν ἀνάδοσις. ἐξέτεινε δὲ, φησὶν, Ἀαρὼν τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον, καθὼς ἐλάλησε Κύριος, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οἱ σκνῖπες ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν τετράπων. γίνωσκε δὲ ὅτι τὸ ζῶον οἱ σκνῖπες οἱ τῷ βραχυπόδων ἐστὶ, ἀλλ' ἔμυιες ψυχαλιώπαπον. ἡ μὲν δὴ λυμαίνεται τὴν ἐπιφάνειαν τῷ δέρματος τοῖς ἀρκύσι δήγμασι κνησμὸς ἀμφιλογῶ ἀνδρὸς· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὄπτος βιάζονται, ἄχρι μυκτήρων καὶ ὤπων. φρὶς τοίνυν δὴ καὶ κόρας βλάπτει. ὀφθαλμῶν ἐπαπειλοῦσι. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ Αἰγυπτίων ἐποίησαν, τὰ ἐξαγαγῶν τὸν σκνῖπα, καὶ οὐκ ἠδύναντο. ἔστον οὖν τῷ Φαραὼ, ὅτι δάκτυλος Θεοῦ ἐστὶ τοῦτο.

D

Περὶ σκυνομυίας.

Τετάρτη πληγὴ ἡ ἀφ' ἧς κυνομυίας. καθὼς γάρ, φησὶν, ἐποίησε Κύριος, παρεγένετο ἡ κυνόμυια· πλῆθος εἰς τὰς οἰκους Φαραὼ, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου. καὶ ἐξωλοθρεύθη ἡ γῆ ὑπὸ τῆς κυνομυίας ἐδωπρῶς. καὶ γὰρ ἐμφύεται ἀφ' τοῦ δήγματος τοῦτο τὸ ζῶον τοῖς σώμασι. κωνόμυια δὲ ἀκούων, τὸ αὐθαδὲς τόσι τοῦ ζώου. καθάπερ γὰρ βίλος ἐπιτιμᾶται, τῷ Αἰγυπτίων καὶ μόνων καπνιμβαίνουσα λῦ. καὶ τὸν

E

DE DECEM PLAGIS.

PRINCEPS omnium erat, aquarum in sanguinem per Ægyptum universem commutatio. Quamobrem istue factum? cur per aquas Deus eos primo loco punit? Quod aquam extimie colerent, quam esse principium ortus rerum universarum existimabant. Propterea tum magne hominum multitudo periit. quippe totos septem dies hæc omnium aquatum in sanguinem commutatio duravit, Aarone per baculum suum, ut præceptum ei divinitus fuerat, hoc prodigium efficiente. Neque vero ipsi cletenus aquas tum nibuisse, sed gustum quoque illarum prorsus immutatum esse, equis ipsis in rem ellem conversis, colligi vel inde perspicue potest, quod pisces extinguebantur. Sic enim perscriptum sectie in litteris legimus: Et emortuis fluminis piscibus, tantus e stitit fœtor fluminis, ut Ægypti de ejus aqua bibere oon possent, totaque edeo Ægyptus hoc ipso sanguine redundabat. Plagal. Exod. p. 131

Altera plaga fuit, ranarum ex equis scaturientium illuvies. Sic enim est sacris in litteris: Aaro manum suam protendit in aquas Ægypti, quo facto, tot exstitere ranæ, ut eis Ægypti solum coopertum sit. Simul Ægyptiorum domos illæ ingrediebantur. Idem veneficiis suis imitati sunt excantetores Ægyptiorum, quemadmodum & antea secerant, aquam in sanguinem mutando. Sed tamen necesse habuit Pharao, supplex ut Mosem oteret, quo ranarum a se depelleodarum eausa Deum deprecaretur. Quantum enim mali esse putas, equis effusas ranas, ac passim per terrem sparsas? Nihil profecto venenosis a reptilibus differunt. Impetrat postulata Pherao, Deum obsectanre Mose continuo renæ exspirent. Nihilominus Phareo, quum tanto e malo se respiresse cerneret, in obstinatione enimi pristina perstitit. II. Exod. 8. 6.

Tertia plaga fuit culicum e pulvere natorum productio. Sic enim perscripram legimus: Aaro oranu virgam suam de mandato Domini protendit, ee terræ pulverem percussit, que percussione culices tum in hominibus, tum quedrupedibus exstiterunt. Atque heic dicito, enimalculum illud, quod eulices appellamus, tametsi vel minimum sit, nihilo tamen minus longe nobis esse molestissimum. Non enim tantum cutis superficiem stringit atque lædit, obscuris morsibus graves molestosque pruritus efficiens: verumetiam per nares & aures ed interiore vi penetrare nititur, ac præterea pupulis oculorum, in eos involando, detrimentum adfert. Deinde heic etiam Ægyptiorum excantatores confimile quiddam moliri nitebantur, ut culices producerent, sed irrito conatu. Quamobrem Phataoni confessi sunt, hæc Dei digito effecta esse. III. Exod. 8. 16. pag. 132.

Quarta plaga Deus Ægyptios per muscas, quas caninas appellant, vexavit. Nam, ut sacris est in litteris, efficiente Deo tanta muscarum vis atque multitudo in Pharaonis ædes, & totam Ægyptum est immissa: ut eb eis pnivetse tegio devasteretur. Nimirum non sine dolore animal hoc in corpora morsu peoetrat. Quumque caninas eppellari musces audis, hoc ipsum ed impudeotiam & ferociteiem animalis referto: quod involens in morem teli, folos in Ægyptios irrucbat. Hoc indicate litteræ Exod. 8. 22.

ſacræ volentes, his ipſis verbis uſæ ſunt: Geſemam veto, quæ in terra populus meus degit, præter opinionem hominum immunem faciam, ut in ea uallæ ſint muſcæ: quo ſcilicet intelligas, me Dominum Deum eſſe in terris, qui diſcrimen inter meum tuumque populum ponam. Secundum hæc iterum Moſes Deum deprecatur, qui muſcas illas cauſas a Pharaone populoque ipſius abegit, ita ut ne una quidem reliqua foret. (Sed Pharao tum quoque ſuum pectinaeiter obduravit animum,) nec populum dimittere voluit.

Exod. p. 3. Itaque ſequuta eſt plaga quinta, videlicet jumentorum & pecorum omnium lues. (Sic enim ſacræ litteræ narrant:) Dixit Pharaoni Moſes, En manum ſuam Dominus in omnia tua jumenta ſic immittet, ut ingens ſubſequutura ſit lues. Fecitque Dominus, quod minatus erat, & omnis generis Ægyptiorum pecoribus mortuis, ne unum quidem jumentum ex illis, quæ Iſraelici poſſidebant, intetilit. Nihilominus obfirmatus eſt Pharaonis animus, nec abeundi poteſtatem populo fecit.

VI. Quamobrem plagam Deus ſextam immiſit, quæ puſtularum erat exulceratio, ſicut auctor hiſtoriæ ſacræ narrat. Quemadmodum, inquit, Dominus præceperat, ſumpſit Moſes favillam de calcaria, ſpectante Pharaone, atque illam in aera ſpargit. Tam ulceræ puſtulæque ferventes exſtitere tam in hominibus, quam cæteris quadrupedibus, adeo ut ipſi etiam veneficiis amplius propter ulceræ conſiſtere coram Moſe non poſſent. Secundum hæc Deus hoc modo Moſem compellavit: Cras ſummo mane ſiſte Pharaonem alloquere. Ni populum meum dimiſeris, exſerta manu mea te percutiam, populumq; tuum morte mulctabo. Scitoque adeo, te illa de cauſſa ineolumem relinqui, ut poteſtatem in te meam declarem, meumque nomen per univerſum terrarum orbem celebretur.

VII. Septima plaga fuit immiſſio grandinis & ignis. Nam grandine prius per univerſum Ægypti ſolum delapſa, etiam ignis undique diſcurrit. Grando ipſa nihil non eorum proſtravit, quæ in terra erant, tum homines, tum jumenta. Non tamen in Geſemæ ſolo, quod incolebant Iſraelici, grando quidquam detrimenti dedit. Rurſum vero Moſes obſecrante Pharaone Deum exorat, quo facto tonitrua & grandines ceſſarunt. Atque hæc notato, non ſolum grandinis & ignis inſuetam ex aere delationem Ægyptiis terrori fuiſſe, ſed etiam ipſius inſolentiam rei. Nam hyemem Ægyptus nullam experitur, idque propterea, quod æ zona, quam torridam vocant, prope abſit. Nimirum ardore illinc occulte promanante, vicinæ in orbem regiones ſulverſæ leuioti cælo frauntur.

VIII. Octava deinceps plaga vexavit Ægyptios, quæ locuſtarum erat immiſſio. Nam Moſe baculum in aera protendente, Dominus auſtralem ventum adduxit die toto, totaque nocte: qui locuſtas ſublatas in univerſum Ægyptiorum ſolum diſperſit. Quo factum, ut Pharao ſe in Deum deliquiſſe fateretur. Itaque Moſes iterum deprecatur ad Deum, ac ventum educit e mari, cunctaſque locuſtas in mare rubrum abjectas demerſit. De hiſce locuſtis Davides in hæc verba meminit: Ipſo jubente locuſtæ venerunt, & bruchi exſtiterunt innumerabiles. Vocemus autem bruchos, recens natas & ælatum adhuc expertes locuſtas.

IX. Nonam plagam Deus per tenebras tactiles inflixit. Quippe manum ſuam Moſe cæ-

Ἔκτον πληγὴ ἡ ἐκ τῶν φλυκτίδων ἐπίθεσις, καθά φησιν, ἐλάλησε Κύριος καὶ ἔλαβε Μωσῆς τὴν αἰθάλην τῆς καμινειάς ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἔπασεν αὐτὴν εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐγένετο ἕλκη, φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ οὐκ ἠδυήσαντο οἱ φαρμακοὶ σῆναι ἐναντίον Μωσῆ διὰ τὰ ἕλκη. εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωσῆν. ὄρθρισον τὸ πρωὶ, καὶ εἰπὲ πρὸς Φαραώ. εἰ μὴ ἐξαποστείλῃς τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν σου θανατώσω. καὶ ἕνεκεν τούτου διατηρῶ σε, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελθῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

Ἑβδόμη πληγὴ ἡ ἐξ χαλάζης καὶ πυρός. ἔβρεξε γὰρ ὁ Κύριος χάλαζαν ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου, καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. πάσῃ δὲ χάλαζᾳ πᾶσα ὅσα ἦν ἐν τῇ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. πλὴν ἐν γῇ Γεσὲμ οὗ ἦσαν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα. εἶπεν ὖν καὶ αὖθις ὁ Μωσῆς τῷ Θεῷ κατὰ τὸν λόγον Φαραὼ, καὶ ἐπαύσαντο αἱ φωναὶ καὶ ἡ χάλαζα. Γίνωσκε δὲ ὅτι ὡς Αἰγυπτίους οὐ μόνον ἡ ἐξαίσιος φορὰ χαλάζης τε ἅμα καὶ πυρὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν φαγμάτος κατέπληττεν ἄθυς. ἀεὶ γὰρ τὸν χειμερινὸν ὥραν ἡ Αἴγυπτος παραδέχεται, ἐξ ἧς γε τὸ μὴ πόρρω τῆς καυματώδους εἶναι ζώνης. τὸ δὲ πυρώδους ἐκεῖθεν ῥέοντος ἀφανῶς, τὰ κύκλα πάντα λεληθότως πίμπλη.

Ογδόη πληγὴ ἡ ἐξ τῶν ἀκρίδων. ἐπῆρε δὲ ὁ Μωσῆς τὴν ῥάβδον εἰς τὸν οὐρανὸν· καὶ Κύριος ἐπήγαγε ἄνεμον νότον ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἀπέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὴν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου. ἐφ᾽ ᾧ δὴ, ἡμάρτηκα, ἔλεγε τῷ Θεῷ ὁ Φαραώ. εἶπεν ὖν αὖθις ὁ Μωσῆς τῷ Θεῷ, καὶ ἐξήγαγεν ἄνεμον ἀπὸ τῆς Θαλάσσης, καὶ πᾶσαν τὴν ἀκρίδα εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἐνέβαλε θάλασσαν. περὶ δὲ αὐτῆς καὶ Δαβὶδ ἔπος φησὶν· εἶπε, καὶ ἦλθεν ἀκρὶς καὶ βροῦχος οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός. βροῦχος δὲ ἐστιν ἡ νεογενὴς, καὶ ἄπτερος ἀκρίς.

Ἔνατον πληγὴ ἡ ἐκ τοῦ ψηλαφητοῦ σκότους. ἐξέτεινε δὲ Μωσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν

A τὸ δηλώσας ὁ γραφὴ, καταλέξω οὕτω φησί· καὶ παραδοξάσομαι τὸν γλῶ Γεσὲμ, ἐφ᾽ ἧς ὁ λαός μου ἐπ᾽ αὐτῆς. ἐφ᾽ ᾗ οὐκ ἔστι ἐκεῖ ἡ κωνώπια. ἵνα ἴδῃς ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός σου πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐξιστιλῶ ἀναμέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀναμέσον τοῦ σοῦ λαοῦ. δίκαιος ὖν ἐπὶ πᾶσιν ὁ Μωσῆς τῷ Θεῷ, καὶ περιέλε τὸν κωνώμυιαν ἀπὸ τοῦ Φαραὼ, καὶ οὐκ ἀθέλησεν ἐξαποστείλαι αὐτούς.

Πέμπτη πληγὴ ἡ τῶν τετραπόδων φθορά. ἰδοὺ γὰρ, φησὶ φησὶ Φαραὼ ὁ Μωσῆς, ὅτι χεὶρ Κυρίου ἔσται ἐν πᾶσι τοῖς κτήνεσί σου, ἐν θάνατος μέγας σφόδρα. καὶ ἐποίησε Κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐπλάδησαν πάντα τὰ κτήνη τῶν Αἰγυπτίων, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐπλάδησεν οὐδὲ ἕν. ἐβαρύνθη ὖν ἡ καρδία Φαραὼ, καὶ οὐκ ἀπέστειλε τὸν λαόν.

B

C

D

E

F

Ἐξαποστείλῃς τὸν λαόν μου, ἵνα μοι ἑορτάσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τριῶν ἡμερῶν, καὶ οὐχ εὗρον ὕδωρ. καὶ ἐπορεύθησαν ἐν Μερρὰ, καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἐκ Μερρὰ πικρὸν γάρ ἐστιν. καὶ ἐγόγγυσεν ὁ λαὸς ἐπὶ Μωσῆν, λέγοντες· τί πίωμεν; ὁ δὲ ἐβόησε πρὸς Κύριον, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ Κύριος ξύλον, καὶ ἔβαλεν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγλύκανε τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔδωκεν αὐτοῖς Κύριος δικαιώματα καὶ κρίματα, καὶ ἐκεῖ ἐπείρασεν αὐτούς. καὶ ἦλθον εἰς Ηλείμ, καὶ ἐκεῖ ἦσαν δώδεκα πηγαὶ ὕδατος καὶ ἑβδομήκοντα φοίνικες· καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὕδατος. καὶ ἀπῆραν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον Σὶν, ἥτις ἐστὶ μεταξὺ Ηλείμ καὶ Σινᾶ, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ δευτέρου μηνὸς τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ ἐγόγγυσεν πᾶσα ἡ συναγωγὴ τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐπὶ Μωσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ Ισραὴλ· τίς δῴη ἡμῖν κρέα φαγεῖν; ἐμνήσθημεν γὰρ τῶν κρεῶν ὧν ἐφάγομεν ἐν Αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ τῶν ἰχθύων ὧν ἐφάγομεν ἐν Αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ τῶν πεπόνων καὶ τῶν σικύων καὶ τῶν πράσων καὶ τῶν κρομμύων καὶ τῶν σκορόδων. νῦν δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ξηρὰ, οὐκ ἔστιν οὐδὲν πλὴν τοῦ μάννα τούτου ἐνώπιον ἡμῶν. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· ἰδοὺ ἐγὼ ὑετιῶ ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαὸς καὶ συλλέξει τὸ καθῆκον τῆς ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἵνα πειράσω αὐτοὺς εἰ πορεύσονται τῷ νόμῳ μου ἢ οὔ. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ καὶ ἑτοιμάσουσι ὃ εἰσοίσουσιν, καὶ ἔσται διπλοῦν ὃ συνάγουσιν καθ᾽ ἡμέραν. καὶ εἶπε Μωσῆς πρὸς αὐτούς· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησε Κύριος· σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ Κυρίῳ αὔριον. ὃ ἐὰν ὀπτᾶν ὀπτήσητε καὶ ἑψήσητε ἑψήσατε, καὶ πᾶν τὸ περισσεῦον ἀφέσθω ὑμῖν εἰς φυλακὴν εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἀφῆκαν αὐτὸ εἰς τὸ πρωΐ, καθότι ἐνετείλατο Μωσῆς, καὶ οὐκ ἐβρώθη οὐδὲ ἐσκωλήκισεν. καὶ εἶπε Μωσῆς· φάγετε αὐτὸ σήμερον, ὅτι σάββατα Κυρίου σήμερον· οὐχ εὑρήσετε αὐτὸ ἐν τῷ πεδίῳ. ἓξ ἡμέρας συλλέξετε αὐτό, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίου· οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξῆλθόν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· ἕως τίνος οὐ μὴ θέλητε φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου καὶ τοὺς νόμους μου; ἰδοὺ Κύριος δέδωκεν ὑμῖν τὸ σάββατον, διὰ τοῦτο δίδωσιν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρτους δύο· καθίσατε ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, μὴ ἐξελθέτω τις ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐσαββάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ὠνόμασεν ὁ οἶκος Ισραὴλ τὸ μάννα· καὶ ἦν ὡς κόριον λευκὸν, καὶ ἡ γεῦσις αὐτοῦ ὡς ἐγκρὶς μετὰ μέλιτος. καὶ εἶπε Μωσῆς· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο Κύριος· πλῆσον ἐξ αὐτοῦ ὁμὸρ ἕν εἰς φυλακὴν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ὅπως ἴδωσιν τὸν ἄρτον ὃν ἔφαγον ὑμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ εἶπε Μωσῆς πρὸς Ἀαρών· λαβὲ στάμνον καὶ ἐπίθες ἐκεῖ τὸ πλῆρες ὁμὸρ τοῦ μάννα καὶ θὲς αὐτὸ ἐναντίον Κυρίου εἰς φυλακὴν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καθότι ἐνετείλατο Κύριος τῷ Μωσῇ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ Ἀαρὼν ἔμπροσθεν τοῦ μαρτυρίου εἰς φυλακήν. καὶ οἱ υἱοὶ Ισραὴλ ἔφαγον τὸ μάννα τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως οὗ ἦλθον εἰς γῆν κατοικουμένην· τὸ μάννα ἔφαγον ἕως οὗ ἦλθον εἰς τὰ ὅρια τῆς γῆς Χανάαν. καὶ τὸ γομορ δεκάτη ἐστὶν τοῦ οἰφί· καὶ τὸ οἰφὶ τρία μέτρα ἐστίν. καὶ ἐμάχοντο οἱ υἱοὶ Ισραὴλ μετὰ Ἀμαλήκ ἐν Ραφιδείν. καὶ εἶπε Μωσῆς πρὸς Ἰησοῦν· ἔκλεξαι ἡμῖν ἄνδρας καὶ ἔξελθε παράταξαι τῷ Ἀμαλήκ· αὔριον ἐγὼ στήσομαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ μέσον τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ χειρί μου. καὶ ἐποίησεν Ἰησοῦς καθότι ἐνετείλατο αὐτῷ Μωσῆς, καὶ ἐπολέμησεν τῷ Ἀμαλήκ· καὶ Μωσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Ὢρ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ μέσον τοῦ βουνοῦ. καὶ ἐγένετο ὅταν ἐπῆρεν Μωσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐκράτει Ἰσραήλ· ὅταν δὲ ἀνῆκεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐκράτει Ἀμαλήκ. καὶ αἱ χεῖρες Μωσῆ βεβαρημέναι, καὶ ἔλαβον λίθον καὶ ὑπέθηκαν αὐτῷ, καὶ ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτοῦ· καὶ Ἀαρὼν καὶ Ὢρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκ τούτου καὶ ἐκ τούτου. καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἕως δυσμῶν ἡλίου. καὶ ἔτρεψεν Ἰησοῦς τὸν Ἀμαλὴκ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· γράψον τοῦτο μνημόσυνον ἐν βιβλίῳ καὶ δὸς εἰς τὰ ὦτα Ἰησοῦ· ἐξαλείφων ἐξαλείψω τὸ μνημόσυνον Ἀμαλὴκ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν Μωσῆς θυσιαστήριον ἐναντίον Κυρίου καὶ ἐπεκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Κύριος καταφυγή μου καὶ ἐρεῖ· ὅτι χεὶρ ἐπὶ θρόνῳ Κυρίου πόλεμος Κυρίῳ τῷ Ἀμαλὴκ ἐν γενεαῖς. καὶ Ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς Μωσῆ ἔλαβεν Σεπφώραν τὴν γυναῖκα Μωσῆ μετὰ τὸ ἀποστεῖλαι αὐτόν, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτῆς, ὧν ὄνομα τῷ εἷς Γηρσάμ, ὅτι εἶπεν· πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ· καὶ τῷ εἷς Ἐλιέζερ, ὅτι εἶπεν· ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Φαραώ. καὶ ἦλθεν Ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς Μωσῆ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πρὸς Μωσῆν εἰς τὴν ἔρημον, οὗ παρενέβαλεν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Θεοῦ. καὶ ἀπήγγειλεν Μωσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ Ἰοθὸρ πάντα ὅσα ἐποίησεν Κύριος τῷ Φαραὼ καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις ἕνεκεν Ισραήλ, πάντα τὸν κόπον τὸν γενόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς Κύριος. καὶ ἐχάρη Ἰοθὸρ ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν Κύριος τῷ Ισραήλ, ὅτι ἐρρύσατο αὐτὸν ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων. καὶ εἶπεν Ἰοθὸρ· εὐλογητὸς Κύριος ὁ ἐξελόμενος ὑμᾶς ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς Φαραώ, ὃς ἐξείλατο τὸν λαὸν ὑπὸ τὴν χεῖρα Αἰγυπτίων. νῦν ἔγνων ὅτι μέγας Κύριος ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς, ὅτι ἐν τῷ πράγματι ᾧ ὑπερηφάνευσαν ἐπ᾽ αὐτοῖς. καὶ ἔλαβεν Ἰοθὸρ ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· καὶ ἦλθεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι Ισραὴλ φαγεῖν ἄρτους μετὰ Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ Μωσῆ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον καθίσαι Μωσῆν κρῖναι τὸν λαόν· καὶ παρειστήκει ὁ λαὸς πρὸς Μωσῆν ἀπὸ πρωΐ ἕως ἑσπέρας. καὶ ἰδὼν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ πάντα ὅσα ἐποίει τῷ λαῷ, καὶ εἶπεν· τί τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; τί ὅτι σὺ μόνος κάθησαι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεστήκασιν πρὸς σὲ ἀπὸ πρωΐ ἕως ἑσπέρας; καὶ εἶπε Μωσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ· ὅτι ἔρχεται πρός με ὁ λαὸς ζητῆσαι τὸν Θεόν· ἐὰν γὰρ γένηται αὐτοῖς κρίσις ἔρχονται πρός με, καὶ κρινῶ ἕκαστον καὶ γνωριῶ αὐτοῖς τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς νόμους αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ γαμβρὸς Μωσῆ· οὐ καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ σὺ ποιεῖς· ἐκλυόμενος ἐκλυθήσῃ καὶ σὺ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ· ὅτι βαρύ σοι τὸ πρᾶγμα, οὐ δυνήσῃ μόνος ποιεῖν αὐτό. νῦν οὖν ἄκουσόν μου, καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μετὰ σοῦ· σὺ δὲ γενοῦ τῷ λαῷ ἀντιλαλῶν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἀνάφερε τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Θεόν· καὶ διαμαρτύρου αὐτοῖς τὰ προστάγματα καὶ τοὺς νόμους, καὶ ὑποδείξεις αὐτοῖς τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσονται καὶ τὰ ἔργα ἃ ποιήσουσιν. καὶ σὺ σκέψαι ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ ἄνδρας δυνατοὺς καὶ φοβουμένους τὸν Θεόν, ἄνδρας δικαίους μισοῦντας δῶρα, καὶ κατάστησον ἐπ᾽ αὐτῶν ἀρχοντας χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, καὶ κρινάτωσαν τὸν λαὸν πάντα καιρόν· καὶ ἔσται πᾶν τὸ ῥῆμα τὸ μέγα ἐπάξουσιν πρὸς σέ, πᾶν δὲ τὸ ῥῆμα τὸ μικρὸν κρινοῦσιν αὐτοὶ καὶ κουφιοῦσιν ἀπὸ σοῦ, καὶ συναρμοσθήσεται σοι. ἐὰν τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς καὶ ἐντείληταί σοι ὁ θεὸς, καὶ δυνήσῃ στῆναι καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ μετ᾽ εἰρήνης. καὶ ἤκουσεν Μωσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ καὶ ἐποίησεν πάντα ὅσα εἶπεν. καὶ ἐπέλεξεν Μωσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἐκ παντὸς Ισραὴλ καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαόν, χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, καὶ ἐκρινάτωσαν τὸν λαὸν πάντα καιρόν· τὸ ῥῆμα τὸ μέγα ἐπῆγον πρὸς Μωσῆν, πᾶν δὲ τὸ ῥῆμα τὸ μικρὸν ἔκρινον αὐτοί. καὶ ἐξαπέστειλεν Μωσῆς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

τὸν οὐρανὸν, ᾗ ἐγένετο σκότος ᾗ γνόφος ᾗ Ὀφ- A lum verſus porrigente, mox tenebræ, caligo, tempeſtaſque tanta per Ægyptum univerſam exſtitit, ac toto quidem triduo: ut neque fratrem ſuum quiſquam illo triduo cerneret, neque de lecto ſuo ſurgeret. Interim omnes Iſraelici lucem ſuis in ſedibus habebant. Quia enim Ægyptii rerum opifice relicto, creatis religioſe ſerviebant: idcirco Deus ipſos æquiſſimo jure per ipſa creata caſtigavit. Nam propter eam ipſam cauſſam cæteris mundi partibus luce fruentibus, Ægyptus ſola tactilibus erat involuta contectaque tenebris, & quidem tantis ut quum Ægyptius aliquis rei neceſſariæ curandæ cauſſa exire conabatur, multum palpando januam reperire non poſſet.

Πεοὶ τῆς πρωτοτόκων. B Subſequuta demum eſt plaga decima, nimirum primigeniorum cædes, poſtrema quidem omnium calamitas, quod temporis attinet ſeriem: verum declaratæ in ea teſtatis divinæ, miſereque reſpecto, quemadmodum & Davides ait, faciles princeps omnium, ipſæque veluti primitiæ. Nam nocte media, nullo urgente morbo, liberi Ægyptiorum interficiebantur. Quum autem diluculo expergiſcerentur, & caſſimos natos exanimatos viderent: non jam amplius ſe continere valentes, cum cæmentibus Pharaonem adibant: quibus ille perterritus, populum tandem vel invitus dimiſit. Cæterum nolo te, dilecte fili, hac in narratione mihi refragando adverſari. nec hujuſmodi quiddam objicere: Si Deus animum Pharaonis obſtinatum reddit, quamobrem pertinaciter & obfirmato animo ſibi relictum increpat? Nimirum ſcire debes, adflictionum tolerantiam fuiſſe cauſſam unicam, ſicuti magnus ille Baſilius loquitur, quamobrem Pharao tantopere ſuum animum obduraret. Deus enim, qui animum ejus haud cedentem, ſuiſque mandatis obtemperantem acceperat, nequaquam illum ad duriorem pertinaciamque hortatus eſt. De quo conſequi neceſſe eſt, Dei tolerantia factum fuiſſe, ut magis animus ipſius obfirmaretur. Nam vide mihi obſecro, quo pacto res geſta fuerit. Quoties hominem calamitatibus & plagis adficeret, dimiſſurum ille ſe populum pollicebatur. At ubi e diverſo finem adflictandi faciebat, obſtinatior evadebat. Hoc indicare volentes literæ ſacræ, verbis hujuſmodi ſunt uſæ: Quum Pharao ſe tanto e malo reſpiraſſe cerneret, in obfirmatione animi pristina perſtitit, nec Aaroni Moſique paruit. Quin etiam quum Deum ipſum dicentem audis, Excitavi te illam ipſam ob cauſſam, ut poteſtatem in te meam declarem per univerſum orbem terrarum: noli animo ancipiti ac dubitante dicere: Itane propterea punis hominem, ut poteſtatem tuam teſtatam facias? Omitte iſtæc verba, & huſce exemplo animum adverte. Ars medica nonnihil hominum naturæ imbecillitatis adferre magno ſtudio volens, vivos homines ſecare inſtituit. Verum enimvero periniquum & inhumanum erat, aliorum ſalutis cauſſa vivos alios macta ri. Quid igitur homines illi priſci tandem fecerunt? Nimirum ſumptis iis, qui vel alios deprædati fuiſſent, vel venena ſuſtuliſſent, ac propterea condemnati ad mortem eſſent, vivos ſecabant. Hoc modo fiebat, ut neque puniendo homini facerent injuriam, & naturæ mortalium aliquid adjumenti reperirent. Itaque vivum aliquem talem ſecabant, ut viſceribus adhuc morum ſuum retinentibus, eorum effectiones cognoſcerent. Eodem pacto Deus artifex ille præſtantiſſimus in Pharaone inſanabiliter delinquente prodigia quædam ingentia edit, tum ut ipſum pœnas commeritum

Δεκάτη πληγὴ, ὁ τῆς πρωτοτόκων θάνατος. πλάτυσμα μὲν ἡ τοιαύτη πληγὴ, τῇ ἀκριβείᾳ δὲ τῇ πόνῳ, καθά φησι τῇ Δαβὶδ, ἀπαρχὴ ᾗ ἀρωμα πασῶν. πιεζεῖ γὰρ μέσας νύκτας ᾗ ἀπὸ νόσου ἀγρύπνου τὸ πᾶν αὐτῷ. ἐγειρόμενοι δὲ τὸ πρωΐ, ᾗ τὰ φίλτατα τεκνὰ ἀρώστως, τῇ μηκέτι καπνίζεσθαι δυνάμενοι, τῇ Φαραὼ καπβάων. τῷ ᾧ ἐ τὸν λαὸν ἄκων ἀπέλυεν. πλὴν ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ, μὴ ἀνδίκασε, μηδὲ λίγε, ὅτι εἰ ὁ Θεὸς σκληρύνει τὴν καρδίαν Φαραὼ, τίνος ἕνεκεν ἐπιμέμφεται αὐτῷ σκληρυνομένῳ; γίνωσκε γὰρ ὅτι ὁ ἀσχὴ τῆ μαγίαν αἰτία τῆς παρούσης αὐτῷ γίγονε, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος. ἐδὲ ᾗ ἔπεισε τὴν ἐκείνου καρδίαν λαβεῖν, τῇ πειθομένην αὐτῷ τοῖς προστάγμασι, φησὶ τὸ σκληρὸν ᾗ ἀπειθὲς μεταπλάσασθαι. τῇ μακροθυμίᾳ λοιπὸν ἐπὶ πλέον ἐποίει πιστὴν σκληρύνεσθαι. ὅρα ᾗ ὡς ἐπειδὴ ἐπῆγεν ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς, ἐνετέλλετο τὸν λαὸν ἐκπορεύεσθαι. λοιπὰ δὲ ἤρκει τῇ βασάνων αὐτὸν, ἐσκληρύνετο. ὃ δὲ ᾗ ὁ γραφὴ σημαίνουσα, ἔλεγεν. ἰδὼν δὲ Φαραὼ ὅτι γέγονε ἀνάψυξις, ἐβάρυνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ᾗ οὐκ ἐπήκουσεν αὐτῷ. ἀλλὰ τῇ αὐτῷ τὸ λέγοντος ἄκουσον τῷ Θεῷ, ὅτι ὡς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δυναμίν μου, τῇ ὅπως διαγγελθῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. μὴ λίγε ἀβασανίστως, ἵνα γνωρίζῃς τὴν δυναμίν σου, κολάζεις ἀνθρωπον; ἄφες αὐτὸ, τῇ φόβος τῷδε τῷ ὑποδείγματι. ἡ ἰατρικὴ τέχνη ὠφέλιμόν τι ποιῆσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει σπουδάζουσα, ζῶντας ἀνθρώπους ἀνέτεμνε. ἀλλ' ἵν μὲν ᾗ τοῦτο ἔδρων, τὸ ᾗ τὴν ἑτέρων σωτηρίαν ζῶντας ἄλλους ἔθυεν. Τί οὖν ἐποίουν οἱ ἀρχαῖοι τὸν καταχρεόμενοι θανάτῳ ὑποπτοῦ; διὰ λυσίτελε ᾗ φαρμακίαν τούτων λαμβάνοντες, ἀνίπτους ζῶντας, οὔτε ἀδικοῦντάς τὸν κολάζομεν, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει βοήθειαν ἐφερέσκοντες. ἀνέτεμνον οὖν ἐκείνου ζῶντα, ἵνα ἔτι σπαρόντων τῇ σπλάγχνων καταμάθωσι τὸν ἐπίτηδες. οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ Ἀμισσόχρυς Θεὸς διὰ τὴ ἀνάπτως ἡμαρτηκότος Φαραὼ συμπλοκὴ μεγάλα δεικνυσι, τὸν μὲν ἄξιον τιμωρίας κολάζων, τοὺς δὲ μετὰ τούτου γενομένους ἄξια θηριωδῶν, σωτηρίας ἀπόδωσιν τὸν ἐκείνου τιμωρίαν αὐ-

De indurationi Pharaonis.

Baſilius.

Illuſtris ob anatomia ſimilitudo.

Quorum corpora viva priſci medici ſecuerint.

puniret, tum ut poſteris optime conſuleret, quibus Pharaonis ſupplicium origo ſalutis exiſteret. Et hæc quidem in hunc modum explicata ſunto.

Poſt decimam hanc calamitatem Ægyptiorum Iſraelici agnum mactant, atque ita demum excedunt Ægypto, die menſis illio decimoquarto. Unde mos inolevit, ut etiam nunc agnum ita mactent, ac feſtum illud Paſcha nuncupent, quæ vox tranſitum ſignificat, quod nimirum, Joſepho teſte, Deus illo veſpere tranſiens Iſraelicos cædem in Ægyptios immiſerit. Hinc fugam arripientes Hebræi, quum terræ fructuum copiam nullam haberent, quod eſſent illa loca deſerta, ſaltem panibus victitabant, qui de farina leviter ſubacta & exiguo calore percocta facti eſſent. His ad triceſimum uſque diem ſunt uſi, non ſufficientibus ad longius temporis ſpatium farinis, quas ex Ægypto ſecum attulerant. Hæc a Joſepho ſic memoriæ prodita ſunt.

Edit. Pariſ. pag. 155. Joſephus.

Moſis encomium ex Baſilio.

Magnus autem Baſilius noſter hujuſmodi quædam de Moſe adjecit: Hic ille fuit, quem Deus ipſe ſcitum ac elegantem eſſe prædicavit, etiam tum, quum adhuc mammam ſugeret: quem filia Pharaonis adoptavit, quem regio more educavit, præfectis ei ſapientibus Ægyptiorum magiſtris, a quibus eruditretur: qui tyrannidis regnique faſtum aſpernatus, & ad humilitatem ſuæ nationis hominum reverſus, una eum Dei populo ærumnis vexari maluit: qui ab iis ejectus in exſilium, de quibus bene merebatur, in Æthiopiam pervenit, ibique a eunctis rebus aliis ocioſus ac liber, totis annis quadraginta contemplationi univerſi hujus intentus vacavit: qui annum jam octogeſimum agens, Deum conſpexit, quatenus hominii Deum intueri fas eſt, vel potius eo pacto, quo nemini hominum videre Deum contigit, ipſius etiam Dei teſtimonio, qui dixit: Si quis erit veſtrum Domini vates, illi ego per viſa notus fiam, & in ſomnis eum eo loquar. At cum Moſe meo non item, cui totius meæ domus fides habetur: quin eum præſens præſentem affabor, coramque me ille cernet, non per ænigmata. Secundum hæc idem Moſes ad Pharaonem ablegatur, ut ex Ægypto populum educeret. In Ægyptum igitur ubi veniſſet, eodem uxorem quoque cum liberis tranſtulit. Ob hanc cauſſam ei ſe Angelus offert, terrorem incutiens. Non enim illuc propterea mittebatur, ut iſtic habitaret: ſed ut populum educeret. Qua re ſecum animadverſa, uxorem dimittit. hoc omnino factum eſſe, vel inde patet: quod Jotorum cum uxore obvium habuit, quum ex Ægypto egrederetur. Idem Pharaonem reſtituere Deo populum ſuum recuſantem, intolerabilibus plagis adigit.

Num. 12. 6.

Moſis ſuprà vates extenta præſtantia.

Cur autem permiſit obſecro Deus, ut excantatores eadem perficerent, quæ Moſes præſtiterat? Nimirum ut mendacii veritatiſque diſcrimen patefieret. Nam & ipſi quidem virgas in ſerpentes convertebant, verum virga Moſis ipſorum virgas deglutiebat: mutabant & ipſi aquam in ſanguinem, ſed immutatam ſemel naturæ primi reſtituere non poterant: educebant & ipſi ranas, ſed ab iiſdem ædes Ægyptiorum repurgare non poterant. Iiſdem facultas erat Ægyptios vexandi, ſed ſedandi ſupplicii poteſtatem nullam habebant. Quinetiam ipſorum corpora puſtulis Deus magis adfixit, quam reliquorum: ut hinc manifeſtum fieret, non ſolum ipſos pœnas divinitus irrogatas inhibere non potuiſſe, ſed etiam cum cæteris eadem ſupplicia pertuliſſe.

Magicorum & veterum prodigiorum diſcrimen.

pag. 156.

A τῆς παροχύμβας. καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως.

Μετὰ δὲ τὴν δωδεκάτην πληγὴν θύουσι τὸ φρόβατον οἱ Ἑβραῖοι, ᾗ οὕτω τὰς Αἰγύπτου ἐξίασι κατὰ τὸν πεντεκαιδεκατίτην τῆς σελήνης. ἐφ' ᾧ καὶ νῦν ἔτι κατὰ τὸ ἔθος οὕτω θύουσι, τὸν ἑορτὸν τοῦ πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασίαν. ἀλλ' ὡς Ἰώσηπός φησι, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ Θεὸς αὐτῆς ὑπερβὰς, Αἰγυπτίους ἐκαπέσκηψε τὸν τόσον. φεύγοντες δ' ἐν οἷ Ἑβραῖοι, ᾗ μηδένες ἦβ ἀπὸ τῆς γῆς ἐπορέγοντες δῆ τὸν ἐρημίαν, περιεραμένος τοῖς ἀλεύροις, ᾗ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμόπητος, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. ᾗ τέτες ἐπὶ τεσσαρακοντα ἡμέρας ἐχρήσαντο. ἀφὸς πλέονα δὲ οὐ ἐξήρκεσαν χρόνον αὐτοὺς ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπηφέροντο. ᾗ τὰ μὲν τῶ Ἰωσήπου τοιαῦτα.

B

Περὶ Μωσέως.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ᾗ τάδε περὶ τῶ Μωσέως φησίν. ὅτι ὑπὸς ἦτο ὁ μαρτυρηθεὶς αὐτῶς ὅσια παρὰ Θεῶ ἔτι ὑπομένζως ὤν. ὃν οἰκειοποίσατο μὲν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, ἐξέθρεψε δὲ βασιλικῶς, πᾶς σοφὸς τῶν Αἰγυπτίων διδασκάλως αὐτῆ τῆς παιδώσεως ἐπεισάσα. ὃς τὸν ὄγκον τῆς τυραννίδος μισήσας, ᾗ φεύς τὸ πετεινὸν τῶν ὁμοφύλων ἀναβραμὼν, ὅλατο συγκακοχεῖσθαι τῆ λαῆ τῶ Θεῶ. ὁ φυγαδευθεὶς παρὰ τῶν ἀφεργατιθέντων, αἰσχυθεὶς δ' Αἰθιοπίων καπηλαβών, κρατεῖ πάσαν χολὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων ἄγων, ᾗ ἐν τοσαράκοντα ὅλοις ἔτεσι τῆ θεωρίᾳ τῶν ὄντων ἀσχολάσας. ὃς ὀγδοηκοστὸν ἄδη γεγονὼς ἔτος εἶδε τὸν Θεὸν ὡς ἀνθρώπῳ ἰδεῖν δυνατόν. μᾶλλον δὲ ὡς εἶδες τῶν ἄλλων ὑπῆρξε χῆ ᾗ μαρτυρίαν αὐτῶ τῶ Θεῶ. ὅτι ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν τῆ Κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῆ γνωσθήσομαι, ᾗ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῆ. οὐχ ὕτως ὡς ὁ θεράπων μου Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῆ οἴκῳ μου πιστός ἐτι, στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῆ, ἐν εἴδει καὶ δι' αἰνιγμάτων. καὶ μετὰ ταῦτα φησὶ Φαραὼ ἀποστέλλεται χάριν τοῦ ἐκπέμψαι ἐξαγαγεῖν τὸν λαὸν. παραγινόμενος δὲν εἰς Αἴγυπτον, ἔλαβε τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθε. διὸ καὶ Ἄγγελος φαίνεται φοβῶν αὐτόν. οὐ γὰρ αὐτὸν ἐκεῖ ἐπέμφθη, ἀλλ' ἐξαγαγεῖν τὸν Ἰσραήλ. ὅπερ καὶ αὐτὸς συνιδὼν, ἀφίησι τὴν γυναῖκα, καὶ δῆλον ἐκ τοῦ Ἰοθὸρ μετὰ τῆς γυναικὸς * αὐτοῦ ὑπαντῆσαι αὐτῆ ἐξερχομένῳ. τοῦ μὲν τοι Φαραὼ μὴ πειθόμενον ἀπολοῦσαι τὸν λαὸν, ἀφορήτοις ὑποβάλλει μάστιξι.

* αὐτὸ

C

D

Περὶ τῶν μιμηθέντων Φαραώ.

Καὶ τί δή ποτε συνεχώρησε ὁ Θεὸς τοῖς φαρμακοῖς τὰ αὐτὰ δρᾶσαι τῆ Μωσεῖ; ἵνα δειχθῆ τὸ διάφορον τοῦ τε ψεύδους καὶ τῆς ἀληθείας. μετέβαλλον γὰρ καὶ αὐτοὶ τὰς ῥάβδους εἰς ὄφεις, ἀλλ' ἡ Μωσέως ῥάβδος τὰς ἐκείνων κατέπιε. μετέβαλλον ηἷμα τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, ἀλλ' οἷς τὴν φρονίραν φύσιν ἐπαναγαγὼν τὸ ὕδωρ εἰς ἔχυσαν. ᾗ τὰς βατράχους ἐξήγαγον, οὐ μὴν ᾗ ἀπαλλάξαι αὐτῶν τὰς τῶν Αἰγυπτίων οἰκίας. ἐ εἰς μὲν τὸ παιδεύειν τὰς Αἰγυπτίους ᾗ τοῖς φαρμακοῖς ἐνεδίδοτο, οὐς τὸ πάσχειν τὴν τιμωρίαν εἶχεν. μᾶλλον δὲ τὰς φλυκτίδας ᾗ τοῖς ἐκείνων ἐπάγειν σώμασιν. οἷς ἐστηθεν ἄλλοι, ὡς οὐ μόνον ἐπίσχειν οὐ δύναντας τὰς θηλάσης ὀργὰς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ συμπιμφοῦντας τοῖς ἄλλοις. ἔθεν καὶ δακτύλῳ

Θεῦ

Θεοῦ τὰ σημεῖα οἱ μάγοι ἔλεγον γίνεσθαι. Μωσῆς A
ὅων θαυμάζετω, ὅτιπερ ἐλθὼν ὁ Ἀντίχριστος σημεῖα
ποιήσει καὶ τέρατα. καὶ γὰρ οἱ μάγοι ἦσαν, ὃ, τι
Ζαμβρῆς καὶ Ἰαννῆς, τὰς ῥάβδους εἰς ὄφεις μετέβαλλον.
ἀλλὰ καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀνδριάντας ἐποίει πετομέ- Περὶ Σίμωνος μάγου.
νους, καὶ εἰς πῦρ αὐλούμενος ἐμβαίνειν ἐδόκει, καὶ εἰς αἶρα
ἵπτατο, καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίει, μετεμορφοῦτο, δι-
πρόσωπος ἐγίνετο, εἰς * χρυσὸν μετεβάλλετο, θύ- * αἶσα.
ρας αὐλειομένας αὐτομάτως ἐποίει ἀνοίγεσθαι, πέτε-
σθαι ἐν ἀέρι σανίδα ὡς αὐτομάτως φερομένην, φῶς ὑπερ-
φίαν ἐποίει ὁρᾶσθαι· σκιὰς πολλὰς προηγεῖσθαι αὐτῷ
ἐποίει, ἄστε ψυχὰς ἐκ τοθνώτων εἶναι ὑρᾶσθαι. ζη-
τούμενός ποτε ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, καὶ φοβηθείς, ἀπέδρα,
τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐπέρῳ περιθείς. εἰ δὲ τοιαῦτα καὶ B
τοσαῦτα ὅτος ἐποίει τῇ συναρχίᾳ τοῦ Σατανᾶ, καὶ
τὸν πάντως ἰδίᾳ, ὀλίγα κατὰ τὴν συντελείας καιρὸν,
ὀργανον καὶ αὐτὸ τοῦ Σίμωνος ἐπιτηδειότερον ὁρῶν, αὖ-
τὸν δηλαδὴ τὸν Ἀντίχριστον, καὶ μείζονα δι' αὐτὸ
ποιήσει σημεῖα καὶ τέρατα. αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ
Ἀπόστολος περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου διέξεισι, λέγων·
οὗ ἐστὶ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σα- Theſſ. 2. 9.
τανᾶ, δυνάμει παντὶ καὶ σημείοις, καὶ τέρασι
ψεύδους.

Ὁ μὲν οὖν Φαραὼ δίκα πληγαῖς ὑποβάλλε-
ται. τίνος οὖν ἕνεκα, ὅτι τέλειος ὁ δέκατος ἀριθ-
μός. ὁ γοῦν τελείως ἁμαρτήσας, καὶ τελείως δικαίως μα-
στίζεται. μετὰ δὲ τὴν Σάτανα Ἰωσὴφ καὶ τοῦ πρωτοπίτης τῆς C
Αἰγυπτίων Φαραὼ, ἤτοι ἀρχόντων αὐτῆς Αἰ-
γυπτίοις, καὶ λίαν πικρὸς, Φαραὼ καὶ ὅτος ἀσελγαίνοις.
καὶ ὃν καθάπερ οἱ τῆς Ῥωμαίων βασιλεῖς Καίσαρας
ἑαυτοὺς ἐπονομάζειν ἤθελον, ἅτε τὸ τοῦ μεμεταρχηκότος
Ἰουλίου Καίσαρος ἐλκειν ἑαυτοῖς περιποιούμενοι· ὅπω καὶ Nomen Pharaonis commune regibus Ægyptiis.
οἱ τῆς Αἰγυπτίων ἀρχοντες ὑπὸ τοῦ κρότου ἑαυτὸν
Φαραὼ, Φαραὼ καὶ αὐτοὶ καπονομάζεσθαι ἤθελον.

Ὁ μὲν τοι Μωσῆς μετὰ τὸ περάσαι τὴν ἐρυθρὰν, Georgii Syncelli locus.
φρεντίζει τοῦ δοθῆναι νόμον τῷ λαῷ. ὅθεν καὶ περὶ * Vide Notas.
τοῦ Σίναιον ἄνεισι. ὁ δὲ Γεώργιος λέγει, ὅτι Multa eum hoc noſter codem repreſentata quæ non reſſidet Leo Claviger.
ὁ Μωσῆς ὀγδοήκοντα ἡμέρας νῆσις ἐν τῷ ὄρει. δὶς D
καὶ ὧδε εἰς τὸ ὄρος ἀνέβα, τὰς πλάκας σωτρίψας, ἃς
ἔλαβε παρὰ τοῦ ἐν Θεῷ, ἐκείνας κατ' ἐκείνου ὡς μοχ-
θηρὸν σπάσας θυμωθείς. κατελθὼν δὲ ἐκ τοῦ ὄρους,
καὶ τὰς πλάκας σωτρίψας, ἰδὼν τὸ τοῦ λαοῦ εἴδεν ἀνο-
μήσαντα, πῶς ἐμέλλε βρῶσιν μεταχεῖν, οἱ μὴ καὶ
πάλιν ἀνῆλθεν ἐκεῖσε, καὶ τὸν Θεὸν ἐξιλάσατο. ἐφ'
ᾧ καὶ π'. ἡμέρας ἐξ ἀνάγκης νηστεύει. δὶς δὲ ἀνῆλ- Edit. Pariſ. pag. 157.
θεν εἰς τὸ ὄρος, ἐκεῖθεν τὰς φρύπτας συντρίψας
πλάκας· ἀνάξιον κρίνας ἐκείνον τὸν ἀστρῶν λαὸν καὶ
παράνομον. καὶ τὰ μὲν τῶ Γεωργίῳ τοιαῦτα, καὶ
τοῦτο ἔχει τὸν τρόπον. Οὐκ οἶδα δὲ οἱ καὶ τὰ
φρύγματος ὅπως ἔχει, καθὼς ἐκεῖνος ὑπέλαβεν. εἰ
γὰρ τοῦτο λῷ, ἀπ' αὐ τὸ τῆ Δευτερονομίῳ ἔλεγεν ὁ Deut. 9. 9.
Μωσῆς, ὅτι τεσσαράκοντα ἡμέρας ἄρτον οὐ ἔφαγον,
καὶ ὕδωρ οὐ ἔπιον. δὶς μὲν οὖν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος, E
δὶς καὶ ἐνήστευσεν. ἀλλ' ἐν τῇ μίσῳ τούτων τῆς ἡμέρων
καὶ φαγεῖν ἔοικεν ἄρτον, καὶ ὕδωρ πιεῖν. εἰ μὰ γὰρ
τοῦτο λῷ, ὀγδοήκοντα ἂν ἡμέρας ἐν τῇ Δευτερονο-
μίῳ νηστεύσαι ἔλεγεν, οὐ μόνῳ, ὡς εἴρηται, τεσ-
σαράκοντα. τοῦτο μὲν οὖν ἐπιβεβαιοῖ ὁ ἅγιος
χρυσοῦς. ἐν γὰρ τῇ εἰς τὸν ἑπτάδυο τῆς ἁγίας Chryſoſtomi locus.

Glycæ Annal.

Quo factum eſt, ut iſtæc prodigia Magi divino digito perfici faterentur. Idcirco nemini mirum videri debebit, Antichriſtum quoque, ubi ſcilicet advenerit, prodigia multa portentaque editurum. Nam & hi Magi Zambres atque Jannes, virgas in ſerpentes commutarunt. Quinetiam Simon ille magus effecit, ut ſtatuæ ambularent. Idem in ignem proſiliens, non tamen urebatur: in aera ſubvolabat: ea lapidibus parcs faciebat: alias atque alias in formas migrabat: facies aliquando binas habebat: in columnam convertebatur: efficiebat ut januæ clauſæ ſua ſponte apetirentur, vaſa domeſtica ſua ſponte muneri ad uſus humanos viderentur, umbræ ipſum multæ præcederent, quas mortuorum eſſe animas ajebat. Quum aliquando a Cæſare perquireretur, terrore perculſus, alteri forma ſua relicta fugit. Quod ſi talia tantaque hic ope Satanæ perfecit, omnino nibil novum erit, etiam mundi conſummationis tempore Satanam organo repetto, quod ipſo quoque Simone magis ſit idneum & aptum, nimirum Antichriſto, majora per ipſum prodigia portentaque perficere. Nam hoc ipſum & Apoſtolus de Antichriſto prædicit, his verbis utens: Adventus ejus erit cum efficacitate Satanæ conjunctus, magnamque poteſtatem, prodigia, portentaque falſa defignabit.

Antichriſti prodigia.

Simonis magi præſtigiæ.

Hunc igitur in morem Phatao decem plagis vexatur. Quamobrem iſtuc? quia numerus denarius perfectus eſt: ideoque par erat, ut qui perfecte deliquerat, etiam perfecto calamitatum numero mulctaretur. Quippe poſt Joſephi mortem, & Pharannia illius, qui vivo Joſepho rerum potiebatur: Ægyptii principem alium nacti erant, & valde quidem acerbum, qui & ipſe Pharaonis nomen uſurpabat. Nam ut Romanorum Impp. five reges ſibi Cæſarum nomen arrogarunt, tamquam Julii Cæſaris, qui primus dominatum ad ſe unum tranſtulit, gloriam ſibi vindicantes: ſic & Ægyptiorum principes a Pharaone primo denominari Pharaones voluerunt.

Moſes autem, ubi mare rubrum trajeciſſet, occupabatur in promulganda populo lege. Quapropter Sinæum in montem adſcendit. Ibi dies totos, quemadmodum Georgius memoriæ prodidit, octoginta cibis abſtinet. * Nam bis in montem adscendit, altera ſcilicet vice tum, quum tabulas ſtegiſſet divinitus acceptas, juſta in ſuos iracundia doloreque percitus, qui vitulum ſibi feceraot. Etenim id remporis de monte degreſſus, confractis tabulis, quod popalum ſe improbe geſſiſſe ceroeret: quonam pacto cibum ſumere potuit? Nimirum mox in montem rurſus adſcendit, & Deum placavit. De quo conſequi neceſſe eſt, eum XXXX dies a cibis abſtinuiſſe, ut qui ſecunda vice montem ſtractis priotibus tabulis conſcenderit, quod iis populum impium ſceleratumque prurſus indignum judicaret. In hunc modum Georgias ratiocinatur. Ego vero neſcio, num res ita ſe habeat, quemadmodum ipſe putavit. Nam ſi locum ipſius haberet narratio, Moſes in Deuteronomio non dixiſſet, ſe quadraginta diebus panem non comediſſe, nec aquam bibiſſe. Bis quidem adſcendit in montem, & bis jejunavit: ſed diebus intermédiis comediſſe panem, & aquam bibiſſe videtur. Quod niſi verum eſſet, in Deuteronomio dixiſſet, ſe LXXX dies jejunaſſe, non XL, qui numerus iſtic exprimitur. Atque hanc noſtram ſententiam Chryſoſtomus quoque confirmat. Nam in oratione, quam in exordio & ingreſſu ſanctæ Quadrageſimæ pronuntiavit, hu-

juſmodi quædam profert: Ut non exiſtimaretur, Dominum opiuiune ac ſpecie tenus carnem adſumpſiſſe: quadraginta dies itidem, ac Moſes ac Elias, jejunavit. Quod ſi de Georgii ſententia Moſes ad LXXX dies jejunando proceſſiſſet, nullo cibo diebus interjectis deguſtato: haudquaquam Joannes hic noſter, orator vere aureus, Dominum totidem dies, quot Moſem, jejunaſſe diuiſſet.

* *Vide Notas. Omiſi hic quoque nonnulla Leunclavius.*

* Præter hæc ſcire debes, etiam ſi quis utilitatis alicujus cauſſa peccare ſe polluat: non tameo eum idcirco reum nuu eſſe. Nam & Aaro, qui vitulum populo conflavit, ut eum in officio contineret, veniam ſimpliciter non meruit: ſed Dei benignitatem eapertus eſt, ut pœnam effugeret. Hoc ipſum indicare Moſes volens, inquit; Dep ecatus ſum Domioum pro Aarone fratre meo, ne morte mulctaretur.

Baſilius.

Atque hic ipſe Moſes, qui facie ſua, ceu Baſilius loquitur, Deum perinde meruit intueri, quemadmodum ab Angelis ſpectatur, propter adverſationem illam, quæ ad aqum acciderat, in montem Abarim, qui & Nabo dicitur, adſcendere jubetur, atque iſtic promiſſam terram Intuitus fato fungi. Non enim mortem ipſius palam fieri Deus voluit, ne qui vitulum ſummiſſe venerati fuerant, ſumpeis ipſius oſſibus, ea ipſa pro divinis ducerent. Eumdem virum profecto divioiſſimum Epiphanius tradit ab Angelis ſepultum eſſe. Quamquam enim tum advulavit diabolus, ut in Epiſtola ſua Catholica Judas inquit, Ipſum homicidam tamquam ſibi vindicans, & qui in adverſatione deliquiſſet: tamen ptinceps ille Dux Michaelus ei reſtitit, ac verbis hujuſmodi compellavit: Increpet te Dominus. Quæ ſi vera ſtatuemus eſſe, quo loco Joſephi narrationem habebimus, vel quonam pacto illam admittemus? Lubet autem & ipſa prius indicatis adjicere, quo ſaltem nota ſint. Tradit enim Moſem ſub ipſum mortis tempus hujuſmodi oratione populum compellaſſe: Quando, commilitones, ſic Deo viſum eſt ac ſenectuti, exactis jam annis ætatis centum vigioti quinque, ut hac vita nunc excedam: etiam modo vos de iis admonebo, quæ faciuda erunt. Ipſe quidem lætus ob veſtra bona migro. Quum hæc proloquutus ad eum locum pergeret, quo loco futurum erat, ut ex ipſorum conſpectu abeiperetur: cum lacrymis omnes ſequebantur. Interea vero, dum Eleazarum & Jeſum amplecteretur, ac ſermones cum eis conferret in moote Abaſi: mux nube ſubito ſe ſupta ipſum demittente videri deſiit, lo vaſtem quamdam abreptus. Sic rem geſtam Joſephus recenſet, qai ſane nonnumquam fabulis conſentanea litteris mandaſſe videtur.

Epiphanius. Edit. Pariſ. pag. 538.

Joſephus. Jud. 10.

Cæterum Muſes viveudi finem facturus, Jeſu Navæ F. manus impoſuit: quamquam ei teſtimonium jam aurea quoque tributum eſſet, quod Spiritum ſanctum haberet. Hinc mos inolevit & obtinuit, ut muneri alicui præficiendis ſacerdotes manus imponant, quo facto, divinæ gratiæ participes fiunt. Impones, inquit Deus, manum tuam ipſe, & gloriam tuam in eum transferes. Quum hic Jeſus opem Gabaonitis ferret, quos invaſerant propterea nonnulli, quod ſponte ſua Jeſu partes ſequuti fuiſſent: miraculum in ſole contigit. Nam quum is medium cæli attigiſſet, ulterius progredi per totius diei ſpatium deſiit.

Jeſus.

Quod ſi autem ſcire nequis, quamubrem, Hebræorum natio, poſtquam ex Ægypto migraſſet, totos annos quadragiota in ſolitudine

A παραπλησίως λόγῳ αὐτοῦ καὶ πάθει φησίν. ἵνα γὰρ μὲ νομιθῇ ὁ Κύριος ἀναλημφίναι δοκήσει τὸν σαρκα, τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπίσης τῷ Μωσῇ καὶ τῷ Ηλίᾳ, καὶ οὐ πλέον, ἐνήστευσεν. εἰ γὰρ ἡμέρας π'. ἐφθασεν νηστεῦσαι ὁ Μωσῆς, καθά φησιν ὁ Γεώργιος, μηδαπωσοῦν τῆ πολυν ἡμερῶν ἀψάμενος βρώσιμος, ἵνα ἄν ὁ χρυσορρήμων Ιωάννης ἐπίσης τῷ Μωσῇ νηστεῦσαι, τὸν Κύριον ἐλεγεν.

Επὶ τίνος οἰδέναι σε χρὴ, ὡς εἰ τῷ χάριν τινὸς δῆθεν συμφέροντος χρήσεταί τις τῇ ἁμαρτίᾳ, ὐδὲ ὕπως ἀνένδυτος. τῷ γὰρ Λαρὼν γλυφας τὸν μόχον τῆ λαῷ ἐπὶ τῇ κατοχὴν αὐτὸν, οὐ παυπαπασι συγγνώμης ἄξιος ἰῶ. ἐφ' ᾧ τῷ θείας ἐδιάθη φιλανθρωπίας, ὥστε B τιμωρίαν ἐκφυγεῖν τῷ πὸν δηλωνὶ Μωσῆς ἔλεγεν. ἐδιάθλω τῷ Κυρίῳ πιεὶ Λαρὼν τὸ ἀδελφὸ μυ, τῷ υκ ἀπόθανον.

Οὔπος μὲν ὄων ὁ τῆς αὐτοπροσώπω θέας τῷ Θεοῦ ἐξ ἴσα πῖς Αγγέλοις ἀξιωθεὶς, καθὰ φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, αὐλίζεται ἐξ' ἐσ τῇ ὕδατι ἀντιλογίαν ἐλθεῖν εἰς τὸ ὄρος τὸ Αβαρὶμ, ὃ τῷ Ναβαῦ ἐλέγετο, ἓ ἰδεῖν τὸν γλῶ τῆς ἐπαγγελίας, τῷ ὕπως ἐκεῖ τελιτήσει. ὐδὲ ὃν συγχωρεῖ ἓ ἐκείνῳ τελιτῶ ὁ Θεὸς γνῶδαι καταδηλον, ἵνα μὴπὶ ὀσὰ ἐκείνῳ λαβόντες οἱ ἓ μόχον προσκυνήσαντες, θεοποιήσωσιν αὐτό. τῶν μὲν τοι τὸν θεόπατον δηλαδὴ Μωσέα τῷ παρὰ θείων Αγγέλων ἐνταφιαδῆναι ὁ μέγας φησὶν Επιφάνιος. οἱ ὃν καὶ C ἐπίση τῶτο αὖπα ὁ διάβολος, καθά φησιν Ιούδας ἐν τῇ καθολικῇ αὐτῦ ἐπιτολῇ, ζητῶν τὸ αὐτὸν ὡς φονέα, καὶ ὡς ἐναντιολόγως ἑαυτόν. ἀλλ' ἀνθίστατο ὁ ἀρχιστράτηγος Μιχαὴλ, τῷ ἐπιτιμήσαι σοι ὁ Κύριος, λέγων πρὸς αὐτόν. εἰ δὲ παῦτα ὕπως ἔχει, πῶ θήσομεν τὰ τῶ Ιησοῦ; ἢ πῶς αὐτὰ παραδεξόμεθα; ὅμως μέντοι προθετέον τοῖς ἄνω καὶ παῦτα δὶ εἰδωσιν. παράγει γὰρ τὸν Μωσέα ἀπὸ τὸν τῶ θανάτω αὐτῦ καιρὸν, καὶ πάλι κατὰ ῥῆμα πρὸς τὸν λαὸν λέγοντα. Ανδρες συστρατιῶται, ἐπεὶ τῇ Θεῷ δοκοῦν ἀδη, καὶ τῇ γήρᾳ, χρόνον ρκ'. καὶ ὁ. ἰωσομένων, δεῖ με τῶ ζῆν ἀπαλλαγῆν· ὑποτίθεμαι καὶ νυν D τὰ δίοντα πρὸς ὑμᾶς. ἀπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τῆς ὑμετέρας ἀγαθοῖς. πορδομένῳ δὲ αὐτῷ, οὐ ἐμέλλον ἀφαιρεῖσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. ἀπαζομένου δὲ αὐτὸν καὶ ἓ Ελεάζαρον καὶ Ιησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς, ἐνι δ' ἐπὶ τῶ ὄρος τῶ Αβαρὶμ. νέφος αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτῦ κάπος, ἀφανίζεται κατὰ τινος φάραγγος. καὶ ἃ μὲν Ιώσηπος ἴσιν ἐπ μυθολογῶν ἅπα φαίνεται.

Ο δέ γε Μωσῆς πολλῶν ἐπιτίθησι τὰς χεῖρας ἐπὶ ἓ Ιησοῦν ἓ τῶ Ναυῆ ὑὸν, * καίτοιγε προμαρτυρημένος τῆς χειροτονημένοις, καὶ ὅπω θείας χάριτος μεταλαμβάνειν αὐτούς. καὶ θήσεις γάρ, φησι, τὰς χεῖράς σε ἐπ' αὐτόν. πάντα δὲ τῶ Ιησοῦ συμμαχοῦντος τοῖς Γαβαωνίταις· ἐσράτευσαν γάρ τινες κατ' αὐτῶν, ὡς E δῆθεν αὐτομολήσαντων τῷ Ιησοῦ. θαῦμα περὶ τὸν ἥλιον γέγονεν ἐν τῇ μεσουρανήματι. καὶ γὰρ ἔστη τῆς πρόσω φορᾶς ἡμέρας ὁλοκλήρου διάσημα.

Εἰ δὲ καὶ σὲ μεταῖ τῇ ἄλλων λαοείας κατέχει, ἵστε πεντηκοντα ἐπὶ τὸ τῇ Εβραίων γένος ἐξῶν ἐξ Αἰγύπτου ἀπὸ τῶν ῥημων ἐπλανᾶτο, ἄκουε. ἐν γὰρ

Πεῖ τῶ Θεοπάτου Μωσέως.

τῇ βίβλῳ τῇ ἀριθμῶν σαφὴς ἡ αἰτία .σοι πρόκειται . τῇ παρὰ Μωσέως ἀποσταλέντων εἰς κατασκοπὴν τῆς τῆ Χαναναίων γῆς ἀποστρέψαντων , ἢ τὸν λαὸν ἐφοβησάντων ἐπὶ ποσῷτον , ὅσε ἢ πολλὰ κατὰ Θεοῦ γογγύσαι , ἄνδ τῷ Χάλεβ Ὲ τῷ Ἰησοῦ , εἰπεν ὁ Θεός . Οἱ μὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν , ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρα μν , ἀλ' ἢ Χάλεβ ἢ Ἰησοῦς ὁ Ϯ Ναυῆ , ἢ τὰ παιδία ἃ εἶπατε εἰς ἁρπαγὴν ἔσεσθαι . ὑμῶν δὲ τὰ κῶλα πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ . οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται ποιμένες ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη , ἀντέχοντες τὴν πορείαν ὑμῶν , ἕως ἂν ἐκλιπῶσι τὰ κῶλα ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ , κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν , ὅσας κατεσκέψασθε τὴν γῆν , τεσσαράκοντα ἡμέρας , ἢ γνώσεσθε τὸν θυμόν μν . μετὰ γὰρ τῶν ἄλλων ἢ τῶν ἐπὶ σὲ ἐξηρεθέντων τῶν λαῶν . ἐκεῖ εἶδομεν τὸν γενεὰν τῶ Ενακ , ἄνδρας ὑπερμήκεις , γίγαντας , ὧν ἐνώπιον ἡμῶν ὡσεὶ ἀκρίδες . ἔφρασε δὲ ἢ βότρυν ἐκεῖθεν ὑπερμήκη τοσοῦτον , ὡς ἐπ' ἀναφορίου αὐτὸν βαστάζεσθαι.

Οτι δὲ παιδεύμενος ὁ Ισραὴλ κατὰ θείαν ὀργὴν τοσοῦτον ἐν ἐρήμῳ διεβίβασε καιρὸν , ἢ τῶ μεγάλω Κυρίλλου λόγοις ἄκουε . ἐν ᾧ τῇ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας βίβλῳ αὐτῶ ταῦτ φησίν . ὅτι προσκρούσας ὁ Ισραὴλ παραπικρὸν ἔτος ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον . ὅρα γὰρ ὅμοιον ὁ Θεός , μὴ εἰσάξειν αὐτὸς εἰς τὴν γῆν τὴς ἐπαγγελίας . ἢ τοῦτο ἦν τὸ Δαβὶδ ἐδήλωσεν εἰπών . ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου , εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου . ἢ ἐν ὄρος αὐτοῖς τῆς ὀργῆς , καθὼς ἄνωθεν εἴρηται . παρῳχυκότος δὲ τῶ καιρῶ , λέλυται μὲν ἡ ὀργὴ , διέβησαν δὲ τὸν Ιορδάνην οἱ ἐξ αὐτῶν , ἐπὶ εἰσέβησαν εἰς τὴν γῆν , ὐχ ὑπερβραμόσης τῆς ἀγαπητικοῦ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος . τύπος ἄρα καὶ τῶδι σαφῆς , τὸ μέχρι πλησῶν τεσσαράκοντα καταπαύσαι τινας . ἀφίσιος γὰρ ὁ μετὰ τὸν καιρὸν ἐβάπτισε ἡμᾶς εἰσφέρων Ιορδάνου ἢ μυστικῶ . μετὰ γὰρ τεσσαράκοντα ἔτη κρίνεσι τὸν Ιορδάνην διέβησαν.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ τῶ Ναυῆ Ιησοῦς λύσης πρόπαρον ἐκαλεῖτο . ὑστερέφας δὲ λοιπὸν τῆς κατασκοπῆς , παρὰ τῶ Μωσέως μετονομάζεται . τότε δὲ τῇ Ιησοῦ μετὰ γε τεσσαράκοντα ἔτη ἃ διεβίβασαν ἐν τῇ ἐρήμῳ , λέγει ὁ Θεός . καθίσας περίτεμε τοὺς λαοὺς μαχαίραις πετρίναις . ἢ οὕτω τὸν Ιορδάνην βῆθι , ὁ γὰρ Μωσῆς πειράσας ἐ συνεχωρήθη , καὶ τοι πολλὰ περὶ τούτου Ϯ Θεοῦ δυνηθείς . μετὰ γὰρ τὸ λαλῆσαι τοῖς φυλῆς τῇ λαῷ , εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός . ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος Αβαρὶμ , τοῦτ ὄρος Ναβαῦ κατὰ πρόσωπον Ιεριχώ . καὶ ἴδε τὴν γῆν Χαναὰν , καὶ πλάνα , ὃν τρόπον ἀπέθανεν Ααρὼν ὁ ἀδελφός σν ἐν Ωρ τῇ ὄρει . διότι ἀπειθήσατε τῇ ῥήματί μου ἐπὶ τῷ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας . Οτι δὲ ἰδίοτο τῶ Θεῶ πειράσαι τὸν Ιορδάνην καὶ ὑπερῆλθ Κύριος ἐμὲ ἕνεκεν ὑμῶν , καὶ ὐκ εἰσήκουσέ μου . καὶ εἶπε Κύριος πρός με · ἐκ ἀκούθω σοι , μὴ προσθῇς ἔτι λαλῆσαι τὸν λό-

A tudine oberraverit: quid dicturi ſimus, audias. Nam in libro Numerorum cauſſa perſpicue indicata eſt. Quippe quum ii, qui ablegati erant a Moſe terram Chananæam exploratum, revertiſſent, ac populum tanto metu perculiſſent, ut noo parum adverſus Dominum murmuraret, Chalebo & Jeſu exceptis: tum ergo Deus hiſce minis eſt uſus: Nemo ex omni veſtrum numero *Num. 14. 30.*
in terram perveniet, ſupra quam manum meam extendi, præter Chalebum & Jeſum Navæ filium, & pueros veſtros, quos prædæ futuros dixiſtis. Veſtra quidem *Edit. Pariſ.*
membra io iſta ſolitudine cadent. Nati au- *pag. 159.*
tem veſtri degent io hac ſolitudine annos XL, & tamdiu veſtrum hoc iter conficient, donec membra veſtra in deſertis abſumantur. Quot diebus terram exploraſtis, qui
B omnino quadraginta fuerunt, per totidem annos ad totidem dies relatos, culpas veſtras luetis, & quid ira mea ſit, experiemini. Nimirum illi exploratores inter alia *Num. 13. 29.*
hoc etiam pervertendi populi cauſſa protuleraot: ſe familiam Enaquinorum in iis locis vkliſſe, qui eſſent homines ſupra modum proceri, & gigantes, cum quibus ipſi collati, locuſtæ ſibi eſſe viſi ſuiſſent. Attulerunt id temporis ſecum tantæ botrum magnitudinis, ut veſtibus & palis geſtari eum neceſſe foret.

Cæterum Iſraelicos, ob iram divinam caſtigatos, tantum in ſolitudine temporis exegiſſe, Cyrillus etiam verbis hiſce teſtatur, in *Cyrilli de cultu ſpirituali liber.*
eo libro exſtantibus, quem de ſpirituali cultu inſcripſit. Quia fremitu ſuo Deum offen-
C deruntIſraelici, quadraginta per ſolitudinem annis ſunt obvagati. Deus enim jurejurando futurum confirmavit, ſe in terram promiſſam ipſos haudquaquam introducturum. Atque hoc jusjuraodum Dei Davides *Pſalm. 94. 11.*
his verbis expoſuit: Iratus juravi, non eſſe meam in requietem perventuros. Hujus iræ terminus tot annis definitus erat, quot ſuperius expoſiti ſunt: atque illis elapſis, omnino extincta eſt. Tum deinde nati eorum Jordaoem tranſierunt, & terram promiſſam ingreſſi ſunt, divina illa fracundia quadrageſimum annum noo excedente. Fuit hujus rei quondam illa quoque figura, quod plagas XL acciperent, qui deliquerant. Poſt illum enim numerum tempus liberationis ſuccedit, quod myſticam Jordanis tranſitionem ſecum adfert. Nam & ipſi poſt annum qua-
D drageſimum Jordanem trajecerunt.

Jeſus autem hic, Navæ F. Auſes prius *Joſuæ duo nomina.*
appellabatur: verum poſtcaquam ab exploratione reverſus fuiſſet, a Moſe nomen ejus eſt immutatum. Eumdem poſt annos XL, quos in ſolitudine populus exegit, Deus in hunc modum alloquutus eſt: Circum- *Joſ. 5. 2.*
cide populum cultris ſaxeis, atque ita Jordanem trajicito, num Moſi poteſtas Jordanem tranſeundi facta non eſt, quamquam crebris ille precibus hoc expoſceret. Quippe quum carminis verba populo recitaſſet, his verbis eum Deus compellavit: Adſcende in montem Abarim, qui Nabo *Deut. 32. 49.*
mons eſt, e regione Hiericbuntis, atque illic terram Chananæam intuitus morere, quemadmodum & Aaro frater tuus in
E Oro monte mortuus eſt. Non enim verbis meis ad aquam adverſationis & rixæ fidem habuiſtis. Jam quod obſecrarit Deum, ut Jordanem trajiceret, ipſemet ſignificavit, quum diceret: Equidem amne trajecto, præclaram illam regiooam, trans Jordanem ſitam, intuiturus eram: verum *pag. 160.*
Deus me veſtra cauſſa eſt aſpernatus, nec preces meas exaudit. Reſpondit enim in hæc verba mihi: Satis hoc eſto tibi, noli ta-

le quiddam amplius a me petere. Saltem in montem hunc adſcendito, & terram oculis tuis intuere, nam Jordanem hunc non trajicies.

Quidnam vero cauſſæ fuit, quamobrem ob delictum exiguum, Moſes longo quidem ea intervallo terram intueri juſſus eſt, ſed eidem denegatum, ne populum in eam introduceret? Ninurum per hæc docere nos Dominus voluit, ſe ab iis, qui virtute perfecti ſint, extremam accurationem requirere. Nam qui perpuſillus eſt, inquit Sapientia Salomonis, ob miſericordiam quodam modo veniam meretur: at valentes valide caplorabuntur. Et vero delictum Moſis ingens ſibi viſum fuiſſe Deus ipſe verbis his declaravit: Adſcende ac morere, propterea quod verbis meis ad aquam jurgii fidem non habueris. Atque hæc omnia de quadam adflictione profecta erant. Nam quum Hebræi ad Moſem convolarent, ipſo propter Mariæ ſororis obitum triſti, & violenter eum urgerent ob aquæ defectum, ſicut in Numerorum libro perſcriptum legimus: hanc ei vocem dubitationis plenam ea torſerunt. Quapropter miſſam fac Joſephi narrationem, quæ prorſus litteris ſacris adverſari videtur. Moſes enim propter iram divinam hoc modo mortuus eſt, non ob ſenectutis molem, quemadmodum ille tradit. Quod autem Deo propter caploratores irato populus annis quadraginta in ſolitudine commoratus ſit, etiam in Deuteronomio perſpicue indicatur. Quum enim Moſes ea trema oratione populum alloqueretur, inter alia verbis hujuſmodi uſus eſt: Acceſſimus etiam antea trajecto flumen, & terram Chananitidem occupaturi; ſed caploratores illi perverſi, populique fremitus effecerunt, ut annis quadraginta per ſolitudinem obſeragaremur. Quæ quidem verba protulit in altera reverſione ad Jordanem, quum anni ſcilicet quadraginta iam completi eſſent. Atque hæc quæſo mihi animum advertito. Videtur enim furoſum fuiſſe, ut niſi divina iſtæc ira interceſſiſſet, ob caploratorum perverſitatem orta, brevi admodum temporis ſpatio ſolitudinem peragrarent, ad Jordanem trajicerent.

Sap. 6. 7.

Cæterum dum anni XL. per ſolitudinem hinc inde oberrabant, Manna veſcebantur, cibo non fato, nec per aration em comparato. Nam in dies ſingulos divinitus inſtar pluviæ de cælo labebatur, unico Sabbato excepto: quo ipſo docebat eos, nihil eſſe Sabbato faciendum operis. Eademque de cauſſa quod die ſabbatum præcedente, quem a præparatione Paraſceven nuncupabant, manna delabebatur: duplum erat aliorum dierum reſpectu, quo videlicet abunde ipſis etiam Sabbato durante alimenti ſufficeret. Quod ſi quis autem die ſecundo ſeptimanæ, vel tertio, acceptum manna ſervaſſet in diem alterum, non poterat deinceps aliter, quam putrefactum mruerl. Quamobrem iſtuc? qula legis erat hæc violatio. Quippe Deus volens eos docere, quid eſſet vita curis ſoluta & libera, ſe præbiturum eis pollicebatur in dies ſingulos tantum victus, quantum ipſis alendis ſufficeret. Hnic pollicitationi quum fidem quidam non haberent, nec mandato parerent: forte collecti mannæ partem aliquam in diem poſterum ſervarunt, quæ continuo foetuit. Et hanc nequaquam profecto mannæ naturam fuiſſe, colligi tum de Sabbato poteſt, quo quicquid ejus cauſſa præparatorio die coactum erat, incorruptum manebat: tum de illo manna, quod in area multis ſæculis eſt conſervatum.

De Manna.

Edit. Pariſ. pag. 161.

A γον τῶν. ἀνάβαινε γὰρ εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἴδε τῇς ὀφθαλμοῖς, ὅτι οὐ διαβήσῃ τὸν Ἰορδάνην τοῦτον.

Καὶ τί δήποτε διὰ μικρὸν πλημμέλημα πόρρω ἐστὶν ἰδεῖν ὁ Μωσῆς προσπέμπεται τῶν γῆν, ἣ δὲ λαὸν εἰσαγαγεῖν ἐκωλύθη; διδάσκει ἡμᾶς ὁ διὰ τούτου διὰ τοῦτο, ὡς τὰς ἐν ἀρετῇ τελείας ἢ ἄκρας ἀκριβείας ἀπαιτεῖ. Ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος, φησὶ σοφία Σολομῶντος, συγγνώμου ἔτυχεν ἐλέους· δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. ὅτι δὲ μέγα ἔδειξε τὸ τῶ Μωσέως ἁμάρτημα, δηλῶσαι αὐτὸς ὁ Θεὸς οὕτως εἶπών· ἀνάβαινε, καὶ τελεύτα, ἀνθ' ὧν ἀπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας πάντα ταῦτα πεποίηκεν ὁ Θλίψας. ἐπιστέον δὲ Ἰουδαίοις τῷ Θεῷ Μωσῆ, ὅτε ἀθυμῶν ἐπὶ τῷ τῆς Μαρίαμ τελευτῇ, καὶ βιαζόμενοι χέειν ὕδατος, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἀριθμῶν γέγραπται· ἐκάκωσαν αὐτὸν ἀμφίβολον ἐκείνην φροντίσαι φωνήν. ἄφες λοιπὸν τὰ τῶν Ἰωσήπου, ὅτι καὶ κατὰ πάντα ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς ἐναντιούμενα φαίνονται. καὶ δὴ καὶ θείαν ὀργὴν ἐπιλέπτειν, ἀλλὰ μὴν γάρ, ὡς ἐκεῖνος φησίν. ὅτι δὲ τῶ Θεῶ ὀργιζόντος ἐπὶ τοῖς κατασκόποις, ἐπὶ παραράπτοντι διέτειψεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν τῇ ἀδιπρορομίᾳ τῶν σαφῶς δεδήλωται. λοιπὰ γὰρ ὁ Μωσῆς τὰ τελευταῖα τῇ λαῷ διελέγετο, καὶ τοιάδε φησὶ τοῖς ἄλλοις ἔλεγεν· ἤλθομεν, καὶ φθημεν εἰς τὸ παρέσαι, καὶ κατακληρονομῆσαι ἣ Χαναανίτιδα γῆν. ἀλλ' οἱ διάφοροι ἐκεῖνοι κατάσκοποι, καὶ ὁ τῶ λαῶ γογγυσμός, ἔτι μᾶλλον παρελαύνεσθαι αὐτὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ πεποίηκε. ταῦτα δὲ φησὶ λέγων ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑποστροφῇ, τῇ μὲν ἐτῶν δυοκαὶ συμπληρώσει. φροντιστέον λοιπόν. φαίνεται δὲ ἐντεῦθεν ὅτι εἰ μὴ θεία τῶ ὀργὴ τῆς τῇ κατασκόπων ἀφορμῆς ἔτυχεν, ἐν βραχεῖ δοκεῖ τῶ ἐρήμῳ πεῖραι καὶ Ἰορδάνου ἐπέρασε ἄν.

B

C

D Οὐκοῦν ἔτι μᾶλλον περιπατοῦντες ἀπὸ τὴν ἐρημον, τὸ μάννα ἔδεσι, τροφῇ ἀπαρτον, καὶ ἀνήρπον. καθ' ἑκάστην γὰρ ἔβρεχεν ἡμέραν αὐτὸ ὁ Θεὸς, ἄνευ μιᾶς τινὸς τῶ σαββάτου· διδάσκων ἀφ' ἑαυτῶν αὐτὸς μηδὲν ἐν σαββάτῳ ποιεῖν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ ἐν παρασκευῇ καταρχόμενον μάννα διπλάσιον ἦν, ὡς ἔχειν αὐτὸς καὶ τοῦ ἐν σαββάτῳ τροφήν. εἰ δὲ ἐν δευτέρᾳ τυχὸν ἡμέρᾳ, ἢ τρίτῃ λαβὼν ἐκ τοῦ μάννα ἐφύλαξέ τις, εἰς τοῦ ὑστεραίαν διεφθαρμένον ἦν ἐξ ἀνάγκης τὸ τοιοῦτον εἶδος. τίνος εἵνεκα; ἐπειδὴ νόμου παράβασις ἦν. διδάσκων δὲ αὐτὸς τῇ φροντίδων ἐλευθέραν βίον βιοῦν, ὑπέχνετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν παρέχειν τὴν ἀναγκαίαν αὐτοῖς τροφήν. ἐκεῖνοι δὲ ἀπιστοῦντες, μέρος τι τῶ συλλεγέντος εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐφύλαξαν. διὰ τοῦτο καὶ ἐπέζησεν. ὅτι δὲ οὐ τῆς ἡ μάννα φύσεως ἦν τὸ πάθος, μαρτυρεῖ τὸ σάββατον, ἐν ᾧ ἀλύβητον διετηρεῖτο τὸ χρέων αὐτῶ κατὰ τὴν παρασκευὴν συλλεγόμενόν τι καὶ φυλασσόμενον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ κιβωτῷ ἐπὶ πολλοῖς διεφυλάχθαι γενεαῖς.

Περὶ τῶ μάννα.

Τοῦτο δὴ τὸ μάννα κατὰ γε τὸ ὁρατὸν καὶ μόνον σωμάγιτο. ἁλοὺς δὲ ἀκατείλητος ἐπῆκτο. τοῦτο μὲν τοι τὸ μάννα, καθά φησιν ὁ Θεόπτιος Νύσσης ἐκ τῆς σοφίας Σολομῶντος τὰς ἀφορμὰς λαβών, μονοειδὲς ὢν. ὁ δὲ ποικίλην αὐτοῦ τὴν ποιότητα ἔχειν, ἑκάστῳ προσφόρως κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἐπιθυμίας ἐγγινομένη, οὕτω μὲν ὧνω καὶ ὁ ἄρτος ἐκ καταβάσεως τοῦ οὐρανοῦ, τὸ κοινὸν διαλαγόντι μάννα, πρὸς ἕκαστον ἁρμόττειν τῆς ἑκάστου ψυχῆς ἁρτίθυδρα εἶναθε. τοῦτο δὴ τὸ μάννα εἶδος ἔχει κοσμίου, οὗ νοῦ φύσιν ὅλῃ διόλου λόγον ἔχειν αὐτόματος λέγουσιν, ὥστε μηδὲν ἐκ τῆ καπαιόπτισθαι ἐξαναίζεσθαι τοῦ πρὸς τὸ αὐτάρκειαν δυνάμεν αὐτοῦ. οὕτω μὲν ὧνω καὶ τὸ θεῖον μάννα καὶ πνευματικὸν παντοχοῦ συνδιανύεσθαί τε καὶ καπακερματίζομενον, ὅλον διόλου ἐν ὅλοις διείσκειται. καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μάννα ἐκείνου καπρχομένου ἄνωθεν τῶ τῶν Ἑβραίων γένος ὑπερκλαπτομένων ἔλεγε; τί τοῦτό ἐστιν; οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ νοητοῦ μάννα τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, αὐτὸ δηλαδὴ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ, ἐ ἐπὶ γῆς ὀφθέντος ὑπερκλαπτόμενοι ἔλεγον ἄκαιρες τί τοῦτο ἐστί; πῶς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καπῆλθε εἰς τὸν γῆν; πῶς σάρκα ἐφόρεσε; πῶς ἄνθρωπος γέγονε; καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως.

Μετὰ δὲ ἐ Μωσέως πλάνην, ὅτι πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὁ Θεός. Μωσῆς ὁ θεράπων μου τετελεύπηκε· νῦν οὖν ἀναβὰς διάβηθι τὸν Ἰορδάνην σὺ ἐ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος. καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων; οἱ ὄντες πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι ἀπεξήρανε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καπενώπιον αὐτῶν αἱ ἔξοδοι, καὶ ὡς ἐν ἐν αὐτοῖς φρόνησις οὐδεμία ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ παῦτοντε πατὸσθαι, ὁπόσον ἀπὸ χαρᾶς ὁ Ἰακὼβ, ὡς ἐκ καπλάθον εἰς Αἴγυπτον, τὸν Ἰωσὴφ ἐθάπτετο. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς χαρᾶς ἔβρεχεν, ἀπὰ δὲ τοῦ φόβου συώδεις τῆς ζωογονούσης ἡμᾶς δυνάμεως γίνεται. καὶ ὅπως ἢ ἐκείνος ἔζη ὅτι ἀ θάνατος εἰς ἀνάγκης ἔπεται. μετὰ τὸ περάσαι τὸν Ἰορδάνην χωρὶς ὅπλων τὸν Ἰεριχὼ πεφαλάσσει· ἐφ ᾧ καὶ ἀνθημάτισαν αὐτὸν, τυπίζει τῆ Θεῷ ἀφιέρωσιν. Αχαρ λοιπὸν ὁ τῆ Χαρμὶ ἀπὸ τῶν ἀναθεματισθέντων τῆ Κυρίῳ τολέν τινα καὶ μέζω χρυσοῦ ὑποστυλίσας, τὸν Θεὸν εἰς ὀργὴν ὤγαγε. διὸ Θεὸς οὖν ὁ Ἰησοῦς τῶ Θεοῦ, καὶ μαθὼν τὸν τῆς ὀργῆς αἴτιον, λίθους αὐτὸν πανοικὶ κατέχωσεν. ἐν τούτῳ δὲ τῆ κατὰ τῆς Ἰεριχὼ πολέμῳ ἀρχὴν ἔλαβε καταλύεσθαι ἡ σάββατα. ἐπεὶ γὰρ ἐμέρας αὐτὸν μὴ σαλπίγγων περιπέλωσαν, ἐν αἷς ἐ τὸ σάββατον ἐξ ἀνάγκης συμπεριέλεπται. ἀλλὰ καὶ μετὰ πέντε βασιλέων, ὡς ἄνωθεν ἄρπται, τῶ Ἰησοῦ μαχομένου, ἔζη ὁ ἥλιος κὴ τὸ μέσον τῶ οὐρανοῦ. οὐ προπορεύεσθαι εἰς δυσμὰς ὡς εἰς πόλις ἡμέρας μιᾶς. καὶ πάντα δὲ τὰ τῆ Χαναναίων ἔλαβεν ὁ Ἰσραὴλ ἐν πολέμῳ, ὅτι δὲ Κυρίου ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ Χάλεβ υἱὸς Εφωνῆ ἐξωλόθρευσε τοὺς τρεῖς υἱοὺς Ενάκ, ἤ Σωσὶ, ἤ Θολμὲ, καὶ ἤ Σχιμάϊ. γίγαντες δὲ καὶ οὗτοι ἦσαν. εἰ μὴ δὲ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν υἱοὺς τῶ Ενάκ ἐκάλεσαν.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Colligebatur autem matutino tempore tantum. Quippe quamprimum ſol ortus fuiſſet, liquefcebat. Idem maona, quemadmodum Nyſſenus antiſtes ille diviniſſimus ait, ſapientiam Solomonis ſequutus, unius quidem erat ejuſdemque formæ: qualitatem vero multiplicem habebat, uti quod cuique pro ratione cupiditatis ſaperet. Eodem modo panis ille, qui de cælo deſcendit, manna ſcilicet intellectile, pro adfectione animi quorumlibet & ipſe adfectus eſſe ſolet. Idem manna quamdam eſſe coriandri ſpeciem ajunt, cujus naturam in univerſum ſeminî reſpondere perhibent, ita ut ſi diſſecetur, nulla ſit particula, quæ vim ſuam amittat. Sic & divinum illud ac ſpirituale manna obiqoe locorum diſperſum & quaſi conciſum minutas lo partes, oihilominus totum integre in integris reperitur. Quid multa proferemus? Quemadmodum illo manna cælitus demiſſo, Hebræorum natio admirabunda dicebat, quid hoc eſt? Sic & intellectili manna, pane ſcilicet vitæ, unigena Dei filio, cælitus delapſo; & in terris conſpecto, cuocti obſtupeſcentes ajebant: Quid hoc eſt? quonam pacto Dei filius in terram deſcendit? qui carnem geſtat? qui homo factus eſt? Ac de his quidem hoc modo dictum eſto.

Gregorius Nyſſenus.

De manna intellectili.

Cæterum poſt mortem Moſis Deus Jeſum alloquutus eſt in hunc modum: Quandoquidem meus ſervus Moſes mortuus eſt: age tu, trajice Jordanem iſtum, una cum omni hoc populo. Quumque reges Amorræorum, qui ultra Jordanem erant, inaudiviſſent Dominum, qui Deus eſt, Jordanem fluvium euſiccaſſe: meores & uoimi eorum contabuerunt, nec præ metu Iſraelicorum prudenter rebus ſuis conſulere ullo modo poterant. Conſimile quiddam ſcilicet eis accidit illi, quod Jacobus exmertus eſt præ gaudio, quum profectus in Ægyptum, Joſephum filium adſpiceret. Nimirum de lætitia quædam oritur ſeguinis diffuſio, de formidine vero facultatis vitalis contractio in nobis exiſtit. Utroque modo fieri nonnumquam ſolet, ut mors hoc pacto adfectos neceſſario comitetur. Poſtquam Iſraelici flumen trajeciſſent, mox abſque armis Hierichuute potiuntur: quo nomine factum, ut eam pro anathemate ducerent, hoc eſt, Deo conſecrarent. Secundum hæc Achar ille Charmæ F. ex iis, quæ Deo conſecrata erant, veſte quadam cum auri maſſa clanculum ſurrepta, Deum ad iram provocavit. Quapropter Jeſus Deum precatus, iræque cauſſa cognita: lapidibus hominem univerſa cum domo obruit. Io hac Hierichunris obſidione primum omnium violati Sabbatum cœpit. Dies enim ſeptem oppidum cum tubis cioueruut atque circumierunt, quo dierum numero Sabbatum quoque neceſſario comprehenditur. Eodem Jeſu, quemadmodum & ſupra meminimus, contra quinque reges præliante, ſol in medio cælo reſtitit, nec ad occaſum progreſſus eſt, unius integri diei ſpatio. Et ceperunt Iſraelici bello cunctas Chananæorum ditiones & opes, Domino ipſis ſuppetias ferente. Chalebus quoque Ephonæ F. tres Enaaci filios prorſus exſtirpavit, nimirum Suſem, Tholmeum, & Schimam: qui gigantes erant ſupra modum proceris corpotibus, qua de cauſſa Enaaci filii ſacris in litteris appellati ſuot. (Atque hoc loco illud etiam ſcire debes, legem primam apud Hebræos in eo libro perſcriptam eſſe, qui eſt de Iſraelicorum ex Ægypto profectione. Suntque legis hæc prima verba: Deos alios, præter me, nullos habeto. Simulacrum tibi ne ſa-

Chalebus gigantes excidit.

* *Hæc abſunt a nullis codice, qui ſupra plurimum Decalogum aliaſque leges a Moſe latas exponit, ut dictum eſt ad Notis.*

cito, nec imaginem cujuſquam rei, quæ eaſtet aut ſupra in cælo, aut infra in terra. Non heic diſtinguuntur ſimulacrum & imago, ſive terreſtris animalis, ſive marini, ſive volatilis. De Origenis autem ſententia & enarratione, ſimulacrum eſt conceptum mente figmentum, quod tamen reapſe non exiſtat: quale quiddam erat Cynocephalus ille religioſe cultus apud Ægyptios, vel Græcorum Hippocentaurus.)

Origenes qui ſimulacrum accepit.

Poſt Jeſum Navæ F. populus a Judicibus gubernabatur, quorum primus fuit Judas, qui Adonibezecum in poteſtatem redegit, regem extraoearum nationum, eique manuum ac pedum eatremas partes amputavit. Quippe Chananæi poſt Jeſu mortem de Judæis ſubigendis fiducia concepta, principatum Adonibezeco detulerunt, eoque Duce copiis in illos ductis, fine ac inſtituto ſuo exciderunt. Nam haud paucis interfectis, Adonibezecus vivus captus eſt, extremiſque pedum ac manuum partibus mutilatus: Septuaginta, inquit, reges extremis pedum manuumque partibus truncati, mea ſub menſa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me geſſi, ita mihi divinitus eſt repenſum.

Editio Pariſ. pag. 163. Pœna talionis. *Jud. 1. 7.*

Barachus quoque cum Debora, muliere vate, judicia apud Iſraelicos officio fanctus eſt annos quadraginta. Muliet ea vaticinandi petita erat, quumque Judæos cerneret ob hoſtiam Chananæorum multitudinem pedem refette velle: non ſolum eos in officio continuit, ſed etiam perſuaſit, ut manum cum hoſte conſererent: quo facto magnæ illorum copiæ ſunt occiſæ. Nam tempeſtas ingens exorta Chananæos quidem graviſſime lædebat, Judæis vero nihil damni dabat. Itaque tum Siſaras ſuos in fugam verſos conſpiciens, de curru exſilit, & ad fœminam quamdam ſa fugiens confert, cui nomen eſſet Jaele, ut apud ipſam vitæ ſuæ conſulcret. Tum illa Siſaræ, qui potum ſibi dari poſtulaſſet, lac jam corruptum præbet: quo ille immodice haulto, gravi ſomno corripitur. Ibi Jaela clavo tempora ei trantadigit, hominemque interfecit. Hoc modo victoria potiti ſunt, quemadmodum Debora vaticinata fuerat. Cæterum litteræ ſacræ Suſem, Tholmeum, & Schimam non abs re, ceu diximus, Enaci filios appellarunt, ati quorum eorpora Gigantum corpotibus magnitudine paria fuerint. Nam & Joſephus commemorat, apud Chananæos tum reliquam Gigantum ſuiſſe nationem, qui propter corporum molem atque formam, quæ teliquorum hominum formæ non reſponderet, inuſitatum mortalibus ſpectaculum erant, & famam de ſe terribilem concitabant. Eorum nunc quoque monſtrantur adhuc oſſa, fidem plane ſuperantia.

Karachus, Deboræ virtus vate. *Joſephus.*

Horum ætate, videlicet Barachi atque Deboræ, ſapientiſſimi apud Græcos viri, Promerheus & Otpheus oriundas e Thracia, celebres fuerunt: itemque medicus Æſculapias, & Lycurgus iegum apud Lacedæmonios lator. Æſculapium ajunt artem medicam tam accurate cognitam habuiſſe, ut etiam mottuum quemdam vitæ reſtituerit: quo facto, Jupiter iratus, hominem fulmine tactum rebus humanis exemerit.

Promerheus & Orpheus quando vixerint. Lycurgus. Æſculapius.

Secundum hæc indicare Deus volens, omnia per ipſius poteſtatem fieti, non per hominum ingentes copias: Gedeoni Madianæos invadere conanti auctor fuit, ut ipſa in meridie, quum æſtus maximus foret, exercitum ad flumen duceret. Ibi vero quicumque in genua procumbereot, atque ita

Gedeonis res geſtæ.

A

. . . . . Μετὰ μὲν τὸν Περὶ κριτ.
τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν ὑπὸ χειρὸς ἡ λαὸς ἐκείνετο. ὧν
πρῶτος Ἰούδας ὁ τὸν Ἀδωνιβεζὲκ χειρωσάμενος, καὶ ἀ-
κρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας τε καὶ πόδας, βασιλέα
τῶν ἀλλοφύλων ὄντα. οἱ δὲ Χαναναῖοι μετὰ θά-
νατον τοῦ Ἰησοῦ κρατῆσαι τῆς Ἰουδαίων διαρήσαντες,

B

τῆς Ἀδωνιβεζὲκ τὸν ἀγημοσίαν ἐπιτρέψαι, ἐ κατ Περὶ Ἀδωνι-
ἐκείνων χωρῆσαι. ἀλλ' ἐσφάλησαν τῷ σκοπῷ. ἐπέ- βεζὲκ.
νεσαν δὲ ἐξ αὐτῶν οὐκ ὀλίγοι, κρατέσας δὲ καὶ
ὁ Ἀδωνιβεζὲκ, καὶ χεῖρας καὶ πόδας ἀκρωτηριαθεὶς
ἔλεγεν. οἱ Βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῆς χειρὸς καὶ τῶν πο-
δῶν αὐτῶν ὑποτεμνόμενοι ὕστα συλλέγοντες
τὰ ψυχία τῆς τραπέζης μου. καθὼς
ἐποίησα, οὕτω καὶ ἀνταπέδωκέ μοι ὁ Θεός.

Ἀλλὰ καὶ Βαρὰχ σὺν Δεβώρᾳ τῇ προφήτιδι Περὶ Δεβώ-
διέσωσε τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ μ'. προφῆτις δὲ ἦν ἡ μας.
Δεβώρα. ἅτε τοὺς Ἰουδαίους ἀναχωρεῖν βουλο-
μένους διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατ' αὐτῶν ἐπιστρα-
τευομένων Χαναναίων, καὶ παύσασα, καὶ πείσασα τοὺς

C

πολεμίους συμβαλεῖν· ὅθεν καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτει-
νεναν. χωμῶν δὲ βαρὺς γιγαντας, τοὺς μὲν
Χαναναίους τὰ μέγιστα ἐβλαπτε, τοὺς δὲ Ἰουδαί-
ους οὐδαμῶς. τότε καὶ ὁ Σισάρας ἰδὼν τὴν
γενομένην τροπὴν, ἐκπλαγεὶς τῷ ἅρματος, καὶ
ἀφὸς γυναῖκά τινα ἀσπαζομένην λεγομένην Ἰαὴλ,
τοῦ σωθῆναι παρ' αὐτῆς. τότε δὲ τῷ Σισάρᾳ
καὶ ποτὸν αἰτήσαντι, γάλα δίδωσιν ἣν διαφθο-
ρός. καὶ ὃς πλέον τοῦ μέτρου πιὼν, εἰς ὕπνον ἐτρά-
πη βαθύν. τότε γοῦν Ἰαὴλ φοβεῖται αὐτὸν, τὸν Περὶ Ἰαὴλ.

D

πάσαλον τοῖς προπέρσις ἐμπερονήσασα. καὶ οὕτως
αὐτὸς ἀ νέαν περίεσι κατὰ τὴν τῆς Δεβώρας
προφητείαν. καλῶς ὖν ἡ γραφὴ τὸν Σουσὶ,
τὸν Θολμὶ, καὶ τὸν Σχιμὰν, υἱοὺς ἐκάλεσε τοῦ
Ἐνάκ, γιγαντιαῖα φέροντας σώματα. ὅρα δὲ
ὅτι καὶ ὁ Ἰώσηπος ὑπολελεῖφθαι λέγει τοῖς Χαναναί-
οις τὸ τῶ γιγάντων γένος, οἳ διὰ σωμάτων μεγέθη
καὶ μορφὰς ἰδέαν τοῖς ἄλλοις παραπλησίας ἀνθρώποις,
παράδοξον ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δεί-
κνυται δὲ ἕ τῶν ἔτι νῦνων ὀστᾶ μηδὲν τοῖς ὑπὸ πό-
σιν ἐρχομένοις ἐοικότα.

Ἐπὶ μὲν Βαρὰχ καὶ Δεβώρας Προμηθεὺς καὶ Ὀρφεὺς
Θρᾷξ ἐγνωρίζοντο, τὰ παρ' Ἕλλησι σοφώτατοι· καὶ
Ἀσκληπιὸς ὁ ἰατρὸς, καὶ Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης.
τοσοῦτον δὲ λέγουσι τὸν Ἀσκληπιὸν ὑπερβαλέσθαι τὴν
ἰατρικὴν τέχνην, ὡς καὶ νεκροὺς ἀναστᾶν. ὑφ' ᾧ χα-
λεπῶναντα τὸν Δία κεραυνῷ βαλεῖν αὐτὸν, καὶ ὑπὸ
τῶν τῶδε ἐαγῆναι.

Δεῖξαι δὲ θέλων ὁ Θεὸς, ὅτι τῇ δυνάμει αὐ- Περὶ Γε-
τοῦ τὰ πάντα γίνονται, καὶ ὁ πλῆθος λαοῦ, συμβασι- δεών.
λεύει τῷ Γεδεών, ἵνα καὶ Μαδιανίταν ὁρμὴν ἀθετί-
λοι, περὶ μεσοῦσαν ἡμέραν ἐν καμῷ τοῦ καύμα-
τος ὄντος, ἄγειν τὸν στρατὸν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἐκὶ

τὰς μὲν κατακλιδώσας, ἢ ὅσα πίνοντας, ἰσχυρὸν πολαμβάνειν. ὅσους δ' ἂν ἐσπουδασμένους ἢ μὴ θαρρεῖν πίνοντες τύχοιεν, πάντας διὰ νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν. Τοῦ μὲν οὖν τοῦ Γεδεὼν κατὰ τὰς ὑποθήκας τὸ θεοῦ ποιησαντος, τριακόσιοι ἄνδρες ἐγρήγορσαν τοῖς χερσὶ μετὰ βάμου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ, ὡς ἰσχυρὸς ἐσομένοις. ὅθεν ἢ διὰ τοῦτο τοιοῦτον ὄφιν ὁ θεὸς τοῖς πολεμίοις ἐμβαλεῖν. πάντες οὖν αὐτοῖς ἐπιβαίνουσι, σάλπιγγας ταῖς χερσὶν φέροντες, ἢ λαμπάδας ἀπτομένας ἐντὸς ἀγγείων τινῶν.

Καὶ ὁ μὲν Γεδεὼν γηραιὸς τελευτᾷ. παῖδας δὲ ὕστερ αὐτῷ γενέσει μὲν ὁ. πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· τόθος δὲ ἐκ παλλακῆς. ἐξ ἐπαγγελίας τινὸς ὁ Μανοὲ, τὸν δὲ γενεθλιον παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσι, ἰσχυρὸν δὲ κατὰ τὴ Ἑβραίων συμαίνει τὸ ὄνομα. τοιοῦτος ἢ Ἡρακλῆς ἦν μαζὸ. τοσοῦτον δὲ ἦν ἀνδρὸς ὁ Σαμψῶν, ὅτι ἢ ἐπὶ Γάζαν εἰσελθὼν, ἢ παρὰ πόρνῃ τινὶ κατηχθεὶς, ἐπειδὴ πρωτοῦτο παρὰ τὴν ἔκτασιν, ἀναμοχλεύσας διὰ χειρῶν τὰς πύλας, ἢ ἐξῆλθεν. ἀλλὰ ἢ πρὸ τούτου κατὰ Παλαιστίνων ἦρχεν ὁ Σαμψῶν, τί ποιεῖ; θέρους ὄντος, ἢ πρὸς ἀμπὸν ἤδη τὴ καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τὰς ἀλώπεκας, ἢ τὴ οὐρὰν αὐτῶν ἑξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἀφῆκεν τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων, ἢ ὕπω τὰς καρπὸς αὐτῶν διέφθειρεν. οἱ δὲν ἀλλόφυλοι μὴ τὸ ἐμφανισθῆναι τὰς ἀρούρας αὐτῶν, πόλεμον πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας συνάπτουσι, τὸν Σαμψῶν αἰτήμενοι ἐκδοτον. τὶ δὲν οἱ Ἰσραηλῖται; νικῶν τῶν πολεμίων διδόασι ὅρκοις, δέσμιον αὐτὸν τὸν Σαμψῶν ἐκδώσειν. ἢ ὡς ἰδὼν ἐκείνους ὁρμισαμένους καν' αὐτῶ, τὰ μὲν δεσμὰ διέρρηξε, σιαγόνα δὲ ὄνου λαβὼν, χιλίους ἄνδρας τῶν ἀλλοφύλων ἀπέκτεινεν. ὕδατι δὲ ὑπὸ ποσοῦ ἀγωνιζόμενος, ὑπὸ δίψους ἐφλέγετο. δέεται δὲν τὸ Θεοῦ, ἢ τοιαῦτα παραμυθεῖται αὐτόν. ἡ δὲ σιαγὼν παρ' αὐτῷ ἐαθλιβεῖσα, ὕδωρ ἔβλυσεν ἀφθονον. ὅθεν ἡ ποιὸν πηγὴ μέχρι ἢ τέμπερ ἐν τοῖς προαστείοις Ἐλεθεροπόλεως φαίνεται, σιαγόνος ἐπωνομαζομένη πηγή. Ὁ μὲν δὲν Ἰώσηπός φησιν, ὅτι τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, ἢ οὐ τῇ Θεῷ τὸν τοῖλον ἐπιγραφέμενος, διῆσαι τὴ πολὺ συγκεχώρηται.

Πλεῖ ὁ ποσὸς τὸν ἰσχυὸ, ὑπὸ γυναικὸς κατέσχε παίγνιον ὕστερον. μὴ πολὺ γὰρ ἠγάπησε τὸν ἐκ Παλαιστίνων Δαλειδὰν, ἥτις παρὰ τῶν ἀλλοφύλων δωροφορηθεῖσα, ἐξέρου αὐτὸν ἐξοικεῖν αὐτῇ, ἐν τίνι τυγχάνει ὁ ἰσχὺς αὐτοῦ. ἢ ὃς παρελογίζετο μὲν αὐτὸν τὰ πρῶτα, λέγων. ἰὰν δήσωσί με ἐν ἑπτὰ κλωστῆσιν ὑγραῖς, ἤγουν νευραῖς, ἀτονέσω, ἢ ἔσομαι ὡς ἕς τῶν ἀνθρώπων. ἢ δὴ λαβοῦσα νευρὰς, ἔδησεν αὐτὸν, εἶθ' ἅτας ἐβόησεν· ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὶ Σαμψών. ἢ ὃς ἀναστὰς διέρρηξεν αὐτάς. παραλογισθεῖσα δὲν ἐκίνησεν, ἢ αὖθις ἤρετο μαθεῖν, ἔθεν, ἡ ἰσχὺς αὐτῷ. ἢ ὃς ἀπατῶν αὐτὸν ἔλεγεν, ἰὰν δήσωσί με ἐν ἑπτὰ καλωδίοις ἀθίκτοις, ἐκλείψει ἡ ἰσχύς μου. ποιησάσης δὲν ἢ τὸν, ἢ βοησάσης· ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὶ Σαμψών· διέρρηξεν αὐτὰ παραχῆμα ἐκ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ. πάλιν δὲν ἠρώτησε αὐτὸς ἔλεγεν· ἰὰν τοὺς ἑπτὰ βοστρύ-

Περὶ Γεδεὼν.

Περὶ Σαμψῶν τοῦ δικαστοῦ.

Περὶ τῶν δίψους Σαμψῶν.

biberent, eos ut pro magnanimis haberet, monet. Quotquot autem festinanter & cum tumultu quodam biberent, eos æstimaret hoc præ formidine facere. Quum Gedeo Dei monitis parens, hoc ipsum fecisset, eee homines reperti sunt, qui cum trepidatione manibus aquam hausta ori admoverent, quemadmodum Josephus memoriæ prodidit. Quapropter ei præcepit Deus, ut cum illis hostem adoriretur. Noctu ergo Madianæos invadunt, quum tubas manibus, itemque faces accensas intra vasa quædam gestarent. *Edit. Paris. pag. 164.* *Josephus.*

Post hæc Gedeo senectute confectus vita fungitur, relictis filiis legitimo toro natis septuaginta, quos ex pluribus uxoribus susceperat, & uno spurio, e concubina nato. Hioc Manoas accepto divinitus promissu, filium gignit, cui Samsonis nomen est indidum, quod ea interpretatione Josephi robustum significat. Eodem cum hoc tempore Hercules quoque vixit. Erat autem Samsoni tam virilis animus, ut quum Gazam ingressus, ad meretriculam quamdam diverteret, atque ab incolis oppidi universis custodiretur: manibus suis portas cum repagulis evulserit, atque ita oppido sit egressus. Quinetiam prius, quam hoc accideret, suscepero adversus Palæstinos bello, quiddam hujusmodi fecit. Erat tempus æstivum, jamque fructus ita maturuerant, ut messis appeteret: quum Samso treceotis vulpibus captis, earum caudis faces ardentes alligat, atque ita lo Palæstinorum agros eas immittit. Hoc pacto segetes eorum eauste fuerunt. Illi segetibus succensis, bellum Israelitis faciunt, simulque Samsonem sibi dedi jubent. Quid heic factum ab Israelitis? Nimirum illi hostiles incursus veriti, vinctam Samsonem eis dedunt. Heic quum ille Palæstinos ad se contendentes cerneret, ruptis vinculis, quibus adstrictus erat, asini maxillam nactus, mille hostes interfecit. Quum autem tanta virium contentione præliaretur in hostem, accidit ut sitis ardens eum graviter adfligeret. Quapropter Deum obsecrat, qui mox opem suppeditans, hominem consolatur. Quippe de maxilla, quam abjecerat, ingens aquæ copia promanavit. Atque hic fons in hodiernum usque diem in Eleutheropolis suburbio conspicitur, & Fons maxillæ nuncupatur. Atque hoc loco Josephus ait, quod quum suis viribus, non Deo victoriam acceptam tulisset, tanta siti vexatus fuerit. *Samsonis res gestæ.* *Nominis interpretatio.* *Hercules & Samson coætanei.* *Eleutheropoli fons maxillæ.* *Josephus.*

Sed enim tanto vir præstans robore, deinceps unius mulierculæ opera cunctis se deridendum præbuit. Nam haud multo post amore Dalilæ Palæstinæ captus est, quæ ab alienigenis muneribus corrupta a petebat ab eo, ut sibi fateretur, quonam in membro situm robus illud haberet. Tum ille mulierem innio fallens: si me tui constrinxerint, ait, septem nervis humidis, vires me destituent, similisque cæteris mortalibus ero. Illa vero sumptis nervis hominem constringit, ac deinde clamorem verbis hisce sustulit: Alienigenæ te invadunt, Samso. Quibus auditis surrexit, & nervos lacera vit. Quapropter illa decepta, rursus hominem precibus urgere, scireque cupere, quænam esset illius roboris causa. Samso contra fœminam fallere, ac vicissim dicere, si se funibus septem recentibus & nullum ad usum adhibitis colligarent, vires suas omnino desecturas. Quum hoc etiam illa fecisset, & inclamasset: Alienigenæ te invadunt, Samso: moa funes discerpsit, quibus erant ejus colligata hra- *pag. 165.* *Judic. 16. 9.*

chia. Quum rursus igitus idem ex eo quæreret, respondit, si capitis sui ciocinnos divisos clavis alligaret, ac parieti adfigeret, debilem se futurum, reliquisque mortalibus consimilem. Verum ne tum quidem voti compos facta, de integro blanditiis hominem exorare oititur; quamobrem illiz tandem arcanum ei patefacit. Capiti, ait, meo novacula numquam est admota, nam inde usque a ventre matris Dei sum Nazaræus. Quod si tondebor, abituræ sunt a me vires, & infirmus, cæterorumque omnium similis ero. Quapropter ubi hominem Dalila consopivisset, torondit: quo facto, exclamat: Invadunt alienigenæ te, Samso. Tum ille consurgens, non amplius eo corporis uti robore poterat, quo dudum. Quapropter in eum alienigenæ irruunt, hominemque suam in potestatem redactum oculis spolivnt.

Jud. 16. 19.

Quid vero secundum hæc factum? Plorans Samso Dominum his verbis invocat: Domine Deus exercituum, memento nunc quæso mei, neque hoc saltem postremum corrobora, Deus, dum pro umbobus oculis meis alienigenas semel ulciscor. Quapropter illusum ab hostibus non neglexit nec averfatus est Deus. Nam ex quo amiserat oculos, etiam ludibrio pueris erat. Novo igitur & inusitato quodam modo Deus ei vires adauget. quo facto, sedentibus illis, ac vino se ingurgitantibus, ut qui celebritatem quamdam simulacris instituissent victoriæ, quam de hoste suo consequuti fuissent, causa: domus illius, qua in domo sedebant, columnas duas prehendit, easque complexus: Volo, inquit, ea vitæ cum alienigenis discedere. Quod quidem mox ita factum est. Atque hoc exemplo declaravit Deus, se adfectos injuriis non negligere. Tantum enim roboris hoc tempore Samsoni largitus est, ut eam solum columnas contractas dirueret, quibus sanum illud simulacrorum suitum innitebatur: sed etiam eadem vi tectum dejiceret, ac virorum quidem triæ millia, mulierum vero majorem quoque numerum ea ruina opprimeret.

Jud. 16. 30.

Hoc loco divinus ille vir Anastasius Sinaites non parum Dei tum administrationem, tum benignitatem obstupescens demiratur, expendens ipse secum, quod Samsonem dignatus sit eorum in numerum recipere, qui salutem consequuntur, quum tamen hoc etiam ille præter alia commiserit, ut eos ulciscendi causa, quorum injuriis læsus fuerat, semetipsum morti dederet. Nec omittenda hoc nobis est indicatio causæ, quam ob causam a ventre matris Samso tantum roboris habuerit. Quia enim Israelitæ, qui jam tetos annos quadraginta servitutem alienigenis servierant, Dei prorsus erant obliti, nec ullum apud se justum hominem habebant: idcirco Samsonem Deus ipsis tribuit, virum a primis incunabulis justum ac magno robore præditum, ut per ipsius virtutem ac fortitudinem plane admirandam servari se liberarique animadvertentes vitam suam emendarent, & Deum illum hujus universi quærerent. Verum coinvero magis illi Deum oblivioni tradebant, ac visum præclare de se merientem in manus hostiles traditum scelerate rejiciebant. Quamobrem Deus etiam æquissimo jure curam ipsorum habere desiit. Nam post Samsonem nullus apud Hebræos judex amplius exstitit.

Anaſtaſii Sinaitæ Edit. Pariſ. pag. 166.

Quod si etiam intelligere de nobis aves, dilecte fili, quamobrem Deus Jephthæ filiam mactari & jugulari permiserit, (fuit autem ea quoque judex apud Hebræos) quid dicturi simus, audito. Psomissum hoc vo-

A χας τῆς κεφαλῆς μου διεξῆπας ἀπ' ἀλλήλων ἐπὶ παταλων ἐλάκης, καὶ ἐπὶ τῷ πήχυ φροσηλῆς; ἀθενήσω, καὶ ἔσομαι ὡς οἱ λοιποὶ κήγω. Ἀποτυχοῦσα δὲ καὶ τότε, ἐξελιπάρει αὐτὸν αὖθις· ἕως ἀνακαλύπτει τὸ ἀπόρρητον· καὶ ὅτι φησὶ πρὸς αὐτὸν· ξυρὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἀνέβη, ὅτι Ναζαραῖος Θεοῦ εἰμι ἐγὼ ἐκ κοιλίας μητρός μου. καὶ εἰ ξυρήσομαι, ἀθενήσω, καὶ ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ, ἡ ἰσχύς μου καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων· καταπαυμίσασα δὲ αὐτὸν ἡ Δαλιδὰ, ἐξύρησε. καὶ τότε ποιήσασα, ἐβόησεν· ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ Σαμψών. καὶ ὃς ἀνάστας· οὐκ ἴστι ἐνεργεῖν ἰσχύν, ὡς καὶ πρότερον. ἠκουῶ ἐμπίπτουσιν αὐτῷ οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ κρατήσαντες, B ἐξεπρῶσιν αὐτόν.

Ἀλλὰ τί τὸ μεταταῦτα; ἐκλαυσε Σαμψὼν πρὸς Κύριον, καὶ εἶπεν· Δέσποτα Κύριε τῆς δυνάμεων, μνήσθητί μου νυνὶ, καὶ ἰσχυσόν με ἔτι ἅπαξ τοῦτο Θεέ, καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδοσιν μίαν περὶ τῆς δύο ὀφθαλμῶν μου τῶν ἀλλοφύλων. ἐφ' ᾧ καὶ ὁ παρεδρὸν αὐτὸν ἐπιστρομώμενον ὁ Θεός. καὶ παιδαρίοις γὰρ εἰς γέλωτα μὴ τὸ τυφλωθῆναι προῦκειτο· παραδόξως δὲ ἐνισχύει αὐτὸν· ἐφ' ᾧ καὶ καθημένων ἐκείνων, καὶ μεθυόντων, ἐπιτηδείων δὴ ἦκεν τοῖς εἰδώλοις ἐπαγγέλλεσθαι· ἐπεδράσαντα τῆς τῶν οἴκου δύο κιόνων, ἐφ' οἷς καθήμενοι, καὶ μὴ τὸ ἁρπάσαι αὐτὸς; ὅπου. λυσθήτω ἡ ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. ἢ δὴ καὶ γέγονεν. ἀφ' οὗ καὶ δεήσεως ὁ Θεός, ὡς ὑπαρβλήτου τὴν ἀδυναμίαν διομένου αὐτοῦ. τοσαύτῳ δὲ ἰσχὺν ἐκραίσατο τῷ Σαμψών, ὡς κλονῆσαι μὲν τὰς φέρουσας κίονας τὸν τῶν εἰδώλων σηκόν, συγκατασεῦσαι δὲ πᾶσι τὸν ὄροφον, καὶ γ' ἄνδρας συγχῶσαι, καὶ γυναικῶν ὡσαύτως παράπλησιον ἀριθμόν.

Οὐ μικρᾶς δὲ νῦν ἄρτιον τῇ Θεοῦ οἰκονομίας, καὶ φιλανθρωπίας ἐπὶ τούτοις ἐκπλήττεται ὁ Θεόδοτος Ἀναστάσιος ὁ Σινάϊτης, ἐννοῶν ἅπως τῆς ἐσεσωσμένων μοίρας ἠξίωσε τὸν Σαμψὼν καὶ ταῦτα φρὸς φόνον ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα τῶν ἀδικησάντων αὐτὸν ἔτυχεν. ἀλλὰ καὶ τίνος χάριν τοσαύτῳ ἰσχὺν ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐκέκτητο ὁ Σαμψὼν, οὐ παρελθεῖν ἄξιον. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ Ἰσραηλῖται παραράκοντα ἔτη χρόνον τοῖς ἀλλοφύλοις δουλεύσαντες, τοῦ Θεοῦ τέλεον ἐπελάθοντο, δικαίου μηδενὸς ὄντος παρ' αὐτοῖς, τότε χάριν ἐκ παραγγέλου αὐτὸν ὁ Θεὸς δίκαιον ἄνδρα καὶ ἰσχυρὸν παρέχειν αὐτοῖς· ὅπως ἐκ τῆς ἐναρίου πολιτείας, καὶ παραδόξου ἀνδρείας παρεχομένου αὐτοῖς ἐρώτας τὸν σωτῆρα, ἑαυτοὺς τε διορθώσωνται, καὶ τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐκζητήσωσιν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μᾶλλον, καὶ τοῦ Θεοῦ λήθην ἐλάμβανον, καὶ τὸν ἐπιεργίαν αὐτῶν εἰς C χεῖρας τῶν πολεμίων φέρεσθαι ἐρρίπτουν. ὅθεν δίκαιος ἡ τοῦ Θεοῦ ἐξέλειπεν αὐτοὺς ἐπισκοπή. μετὰ γὰρ τὸν Σαμψὼν οὐκέτι παρ' Ἑβραίοις κρίτης.

Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ζητεῖς ἀγαπητὲ, τίνος ἕνεκεν ὁ Θεὸς υἱὸν τοῦ Ἰεφθαὲ θυγατέρα σφαγῆναι συνεχώρησε (κρίτης δὲ καὶ οὗτος παρ' Ἑβραίοις

Ἑβραίοις ὢν) ἄπαν. ἀόπτος ἄγαν ἡ τοῦ Ἰεφθὲ ὑ- A
πόχρισις. εἶδεν γὰρ αὐτὸν σωμάδην, ὡς εἰκὸς, κυνὸς
ἢ ὄνου σώματος ἀπαντῆσαι, τὰ κατὰ νόμον ἀκάθαρτα. παιδεύων οὖν ὁ Θεὸς δι' ἐκείνου τοὺς ἄλλους,
ὧς τι μετὰ σπουδῆ ποιεῖσθαι τὰς ὑποχίσεις· ὑπῆρχεν γὰρ ἐκείνῳ τὸ σωματῶσαι αὐτῇ ἐκ τῆς οἰκίας θύσαι τῇ Θεῷ, οὐκ ἐκώλυσεν νῦν σφαγῆναι. ἡ δὲ θυγάτηρ πολλῷ κρείττων τοῦ Ἰεφθὲ. ἐδύνατο γὰρ
αὐτὸν νῦν ἐθέτην ῥηγνύναι τῷ ἀλοφυρόμενον, εἶπεν·
εἰ ἐν ἐμοὶ λελοιξας τὸ στόμα σου, ποίει μοι ὃν ἔξηλθεν ἐκ τῶν στόματός σου, ὑπὲρ ὧν ἐποίησέ σοι ὁ Κύριος ἐκδίκησιν ἐκ τῆς ἐχθρῶν σου ἐκ τῶν υἱῶν Ἀμμών.

Γίνονται δὲ τῷ τοῦτο πρὸς τὰς εἰρημένους, ὅτι με- B
τὰ νῦν πλάνην τοῦ Σαμψὼν, ἡ φυλὴ τοῦ Βενιαμὶν νῦν παρὰ φύσιν τῶν Σοδομιτῶν ἐπιόπτων ἐδόκει, ᾧ τοῖς ἐπιξενουμένοις ἐπιμαίνετο. Λεβίτης δέ τις ἐκ Ἱερουδὶμ κατοικῶν, γυναῖκα ἐκ Βηθλεὲμ ἄγεται παλλακίδα, ἥτις δι' ὀλιγοψυχίαν τινὰ πρὸς τὰς πατρὰς ὑπέστρεφε. παραγίνεται οὖν ἐκείνῃ ὁ Λεβίτης, ᾗ φιλοτίμως δεξιωθεὶς παρὰ τῶ πενθερῷ αὐτῷ, λαμβάνει ἢ γυναῖκα, ᾗ παραγίνεται εἰς Γαβαὰ πόλιν τῆς φυλῆς Βενιαμὶν, ᾗ καταγίνεται παρὰ ἀγαθύτῃ κατοικοῦντι νῦν πόλιν. γόνυς οὖν οἱ νῦν πόλιν οἰκοῦντες Βενιαμὶν, τῶ ἀγαθύτῃ τὸν οἶκον περιοχίζουσι, ᾗ τὰς θύρας συντρίβοντες, ἐμπαροιπόσαι τῇ ξένῃ ζητοῦσιν, ἃ δὲ νῦν θυγατέρα ἔτι ἄγαμον ἔνασαν, ᾗ τῷ ξένῳ νῦν παλλακῇ εἰς παράχρησιν ἐδίδα αὐτοῖς, φείσασθαι τῷ ξένῳ ἀξιῶν. οἱ δ' οὐ ἠθέλησαν. ἀλλὰ ᾗ ὁ Λεβίτης παρελθὼν, νῦν παλλακῇ αὐτῷ ἐκδίδωσι, κἀκεῖνοι δι' ὅλης νυκτὸς αὐτῇ παραχρησάμενοι ἐξαπέστελλαν. ἐγγίσασα οὖν αὖτη τῇ θύρᾳ ἔνθα κατῆγετο, ἐθάνατο. ἐξεπόδισεν. ἃ γοῦν ἀνὴρ αὐτῆς παρὰν ἐδόν αὐτὴν, ἐπέθετο τῇ ὑποζυγίῳ αὐτῆ, ᾗ οἴκαδε ἀπεκόμισεν. ᾗ διελὼν αὐτὴν εἰς ιβ'. τμήματα, ἑκάστῃ φυλῇ ἀφ' ἑνὸς τμήματος ἐξαπέστελλε, τὴν παρανομίαν τῆς τῶ Βενιαμὶν πυρύτητα φυλῆς. χιτλιάζει οὖν ἐτι πᾶσις ὁ Ἰσραήλ. δίονται τῶ Θεῶ. ἐφ' ᾧ ᾗ κατ' αὐτῇ ὀρμήσαντες, ἐπεὶ τὸς ὑπαιτίους δῦναι πρὸς τιμωρίαν οὐ ἠθέλον, αὐτὸς μὲν κατασφάττουσι, τὴν δὲ πόλιν D
ἔργον ποιοῦσι πυρός.

Αἴνιγμα. Τὰ μέντοι προβλημα ὅπερ ἃ Σαμψὼν προύβαλλετο, ἦσαν ἦχεν τὸν ξένον. Τί βρωτὸν ἐξῆλθεν ἐκ βιβρώσκοντος, ᾗ ἀπὸ ἰσχυροῦ γλυκὺ βρωτόν. ἐδὺ τὸ μέλι κηλεῖ· βιβρώσκοντα δὲ ἰσχυρὸν, τὸν λέοντα, ἐν ᾧ νεκρῷ ὄντι μέλι ἐξύφανεν μέλισσα. ἐρ' οὗ λαβὼν ἔφαγον ὁ Σαμψών. ἀλλ' ἐντεῦθεν, ἀγανακτῶ, συνορᾶν ἄξιον, ὅτι μάτλιω οἱ Ἰουδαῖοι ἀκαθάρτως καλοῦσιν ἡμᾶς. εἰ γὰρ ἀκάθαρτοι ἡμῖν Περὶ κακα- ἡμεῖς, ἅτε δὴ τὸν λαγωὸν, τὸν χοίρον, ᾗ ὅσα πτύουσι, μὴ κατὰ νόμον τοῦτα ἐδέοντες, ἀπάγει πάντα ᾗ τὸν ἐν φορφύραις μέγιστον Ἡλίαν τοῖς ἀν- E
θρώποις ἐγκλήμασι καθυποβάλλεται. τίνος ἕνεκα; ὅτι τὸν ἄρτον ἐξ ἀκαθάρτου ζώου τῶ κόρακος ἤσθιε. ἕξεστι δὲ πᾶσιν συνίεναι; ᾗ τίνος ἕνεκα; ἵνα μάθωμεν ὅτι ᾗ πρὸ τῆς χρείτος ἡ παλαιὰ πᾶ τῶ νόμου διέφθειρε. οἱ γὰρ ἀκάθαρτοι ἦν ὁ ἄρτος, πῶς ἐξ αὐ- *ἐλείβετο.
τῶ τὸν βρῶσιν ἡ τοιοῦτος Ἡλίας * ἐλίξατο; πῶς δὲ ᾗ ὁ Σαμψὼν Ναζαραῖος ὢν, ᾗ ὑπὸ νόμου τε-

tumque Jephthæ perquam ſtultum erat. Nam expendere ſecum ipſe prius debuerat, ſi fortaſſis poſſe, at vel canis, vel aſinus, vel aliquod aliud immundum ex indicatione legis animal ipſi primum occurreret. Quapropter ejus exemplo, qui voto conceptò promiſerat, ſe immolaturum Deo, quicquid ea domo ſua primum obvium habuiſſet, alios monere volens Deus, ut non abſque conſideratione vota conciperent: jugulationem hanc non impedivit. Filia quidem ipſa longe Jephtham patrem virtute ſuperavit. Nam quum eum cerneret veſtimentum ſua lacerantem atque plorantem: Si quidem, ait, de me aliquid polliciturus es, facito mihi, ut tua fert promiſſio, poſtquam tibi Dominus tuos hoſtes Ammonitas ultus eſt. Ceſtum fuiſſe votum Jephthæ. *Jud.* 11. 36.

Præter haſtenus autem indicata ſcire debes, poſt Samſonis e vita migrationem, Benjamineam tribum voluptati ſe Sodomitarum, abhorrenti a natura tradidiſſe, ac furioſe in homines peregrinos irruiſſe. Forte quidam Levita, qui habitaret Jeruſalemæ, uxorem duxerat concubinam a Bethlehema, quæ ex animi quadam infirmitate ſuos ad parentes eſt reverſa. Quapropter eodem & Levita proficiſcitur, & acceptus a ſocero perhonorifice, uxorem ſuam recipit. Inde Gabaam diſcedit, oppidum Benjaminæ tribus, ibique ad ſenem quendam agricolam, inquilinum ejus loci, divertit. Ea re cognita Benjaminei, qui cives ejus oppidi erant, ſenis illius domum undique einctam obſident, & impulſis foribus, hoſpitem per ſcelus violare conantur. Ibi ſenex ille filiam ſuam necdum nuptam, & hoſpitis concubinam eis offert, quibus ad libidinem abuterentur: ſaltem petens, ut hoſpiti parcerent. Quod quum illi facturos ſe negarent: egreſſus e domo Levita, concubinam ſuam eis exhibet. Illi tota nocte ad libidinem illa abutentes, tandem dimittunt. Quapropter ad hoſpitii fores progreſſa, continuo vitam cum morte commutat. Tum maritus ejus mortuam videns, jumento ſuo imponit, ac domum deportatam in partes duodecim diſſecat: quarum partium ſingulas quamlibet ad tribum mittit: ſimulque Benjamineæ tribus ſcelus demonſtrat. Quo facto, rem Iſraelici perquam moleſte ferunt: ipſumque Deum precantur. Deinceps Benjamineos cum copiis invadunt, qui quum auctores facinoris ad noxam ſe dedituros negarent: Iſraelici eos interficiunt, & oppidum igne jecto cremant. *Edit. Pariſ.* *dum* Benjaminæ tribus, ibique ad ſenem *pag.* 567.

Cæterum problema, quod Paläſtinis Samſo propoſuit, erat hujuſmodi: Ex comedente cibus, ex robuſto exiit dulcedo. Per dulcedinem, mel intelligit: per comedentem ac robuſtum, leonem: in cujus cadavere mel apes finxerant, quod inde ſumptum Samſo comederat. Eſt autem operæ pretium, dilecte fili, te bine animadvertere, nos multa de cauſſa juſta immundos a Judæis appellari. Nam ſi propterea ſumus immundi, quod leporibus, porcis, aliiſque talibus contra legis interdictum veſcamur: omnino ſequi neceſſe eſt, ut maximus ille vatum Elias eodem oobiſcum crimine teneatur. Quamobrem iſtuc? quia panem ab immundo animali, nimirum corvo, acceptum comedit. Qua vero de cauſſa hæc ita facta ſunt? ut ſciremus, etiam ante pateſactam Dei gratiam, duraore adhuc veteri fœdere, legis quædam præcepta violata fuiſſe. Nam quamvis animal immundum ſit corvus, nihilo tamen minus eximias ille vates Elias allatum ab eo cibum accepit. Quo item pacto factum, ut Samſo, qui Samſonis problema. *Jud.* 14. 14. Contra Judæos. Elias & Samſo leges violarunt.

Nazaræus eſſet, ac legi ſubjectus, ſuo meſſis veſceretur, quod apes in cadavere leonino finxiſſent? Qui hominem ſiti vexatum per immundam polluramque maxillam Deus recreat? Si corvus, ſi leoninum cadaver, ſi aſini mortui maxilla res immundæ ſunt: cur per ea Deus miniſtrorum ſuorum vitæ conſuluit & opem tulit? Præterea qui factum eſt, ut ſi quidem immundæ ſunt quædam, initio tamen rerum communem illam cum cæteris benedictionem acceperint? Sic enim ſacris in litteris perſcriptum legimus: Vidit Deus omnia quæ fecerat, eaque bona eſſe pronuntiavit. Si ergo porcus, tamquam res a Deo creata, bonus erat, qui deinceps factus eſt immundus? De quibus omnibus perſpicue poteſt intelligi, Deum corrigere volentem Iſraelicorum ad vitia propenſionem, hujuſmodi leges tuliſſe, atque hujuſmodi remediis uſum fuiſſe. Eadem ratione Noe quoque temporibus animalium diſcrimen inſtituit. Nam quia futurum proſpiciebat, ut homines ad inſanum deaſtrorum cultum deflecterent; optime ſane conſilio ſic diſtinguat animalia, quo alia pro mundis, alia pro immundis haberentur. Quanam illud obſecro de cauſſa? Nimirum ut partim iis victitantes, tamquam mundis, partim averſantes velut immunda; neutra pro Diis venerarentur. Nam cæteroquin ea non dixiſſet immunda, quæ cum aliis communem a Deo benedictionem initio rerum acceperant.

Et vero factum id temporis animalium diſtinctionem profectum eſſe de conſilio Dei ſe noſtra cauſſa demittentis, etiam Paulus diſce verbis oſtendit: Nulla Dei creatura rejici debet, modo cum gratiarum actione ſumatur. Idem magis quoque confirmat illa Dei vox, qua ſummum illum Apoſtolum Petrum compellavit, quo tempore demiſſum e cælo linteum conſpexit: Surge Petre, macta & veſcere. Item: Quæ Deus purgavit, tu ne pollutæ dicito. Neque vero mirum tibi videatur, etiam modo quædam pro immundis haberi, verbi gratia, lupum, leonem, pardalim. Quippe magnus ille Baſilius hæc in Aſceticis ſuis, qui libri rationes exercitiorum pietatis continent, in hunc modum explicavit & illuſtravit. Quemadmodum in oleribus quod noxium eſt, ab eo ſecernimus, quod naturæ noſtræ convenit: ſic etiam in earnibus ab utilibus quæcumque noxiæ ſunt, ſecernimus. Nam & cicuta perinde olerum appellatione venit, ut & vulturum carnes pro carnibus ducuntur. Nemo tamen mentis compos hyoſcyamum comederit, nec carnem caninam guſtaverit, niſi forte magna quædam neceſſitas urgeat: quod quidem ſi uſu veniat, nihil hoc modo veſcens delinquit. Quapropter ſcire debes, nos opera data res noxias averſari, & iis quidem animalibus veſci, quæcumque ſucci boni ſunt, utileque nutrimentum præbent: ab aliis autem abhorrere, quæ forte valetudinem incommodam, vel aliquid aliud ingratæ rei nobis ſine conciliatura, ſi comedantur. Priſci quidem illi patres certas nobis hac in parte leges præſcripſerunt, ut laſciviæ voluptatique noſtræ modum ſtatuerent. Ac de his ſane dictum hactenus eſto. (Quia vero ſtudium in diſcendo tuum mihi perſpectum eſt, operæpretium facturus ſum, ſi quatumdam ex Judithæ libro narrationum memorem.

Nabuchodonoſor propterea quod nationes cæteræ ſibi adverſus Arphaxam bellum gerenti opem non tuliſſent, copiarum ſuarum imperatorem Olophernem adverſus quoſvis ablegavit, ſeque totius terra-

Edit. Pariſ. pag. 168.

Gen. 1. 31.

1. Tim. 4. 34.

Act. 10. 13.

Cur adhuc animalia quædam ſint immunda.

Baſilius.

pag. 169.

Ἀλλ᾽, τὸ κυρίου τῶ μέλιτος ἔφαγεν, ὅπερ ἐν τετρωλέοντι ἐξεύρωμεν μέλισσαι; πῶς δὲ καὶ διέπεσεν διὰ τῆς ἀκαθάρτου ἡ μιαιφόνου σιαγόνος παραμυθήσατο ὁ Θεός, ἐὰν ἡ κόραξ, ὁ τετρὼς λέων, ἢ ἡ σιαγὼν τοῦ ὄνου ἀκάθαρτα; πῶς διὰ τῆς τοιαύτης ὁ Θεὸς τοὺς ἑαυτοῦ θεράποντας ἐθεράπευε; πῶς δὲ ἡ ἀκάθαρτα ὅτε κοινὰ ἀρχῆθεν τὴν δ᾽ρωμίαν ἐδέξατο; εἰδὼ γάρ, φησι, ὁ Θεὸς αὐτὰ, καὶ ἔκτισε ὅτι καλά. εἰ δὲ ὁ κτίσας καλὸς, ὡς κτίσμα Θεῦ, πῶς ὁ αὐτὸς ἀκάθαρτος ὑστερον; ὥθλιον δὲ ὅτι τὰ τῶ Ἰσραὴλ πρὸς κακίαν ἐξεύρατο διορθούμενος ὁ Θεὸς τοιούτους ἔθετο νόμους, καὶ παιδικῆ θεραπείας ἐχρήσατο. οὗτω μὲν δὴ καὶ τοῦ Νῶε διέταξε πλεῖονας τῆ ζώων. ἐπειδὴ γὰρ ἐώρα τοὺς ἀνθρώπους εἰς εἰδωλομανίαν ἐκκλίνοντας, ἀμεμβόλως, ὡς ἔφημεν, εἰς καθαρὰ πᾶσα διεφέρη ἡ ἀκάθαρτα τίνος ἕνεκεν; ἵνα τὰ μὲν αὐτῆ ἰδίοις εἰς καθαρὰ, τὰ δὲ πάλιν εἰς ἀκάθαρτα φύγοντες, μηδὲν ἐξ αὐτῶν εἰς Θεὸν σφετερίσωνται. εἰ μὲν γὰρ τῶν ἦν, οὐκ ἂν ἐκάλει ἀκάθαρτα τὰ κοινῶς ἀρχῆθεν παρ᾽ αὐτοῦ τὴν δ᾽ρωμίαν δεξάμενα.

Ὅτι δὲ συγκαταβάσεως ἦν ἡ γενομένη τότε τῆ ζώων διαίρεσις, ἡ ὁ μακάριος ὑδεξὶ Παῦλος ἅπας εἰπών. δῆλον κτίσμα Θεῦ οὐκ ἀποβλητὸν μετ᾽ εὐχαριστίας λαμβανόμενον. ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἡ γενομένη θεία φωνὴ πρὸς τὸν κορυφαῖον Πέτρον, ἵνα τὸν ἐξ οὐρανῦ καταιχθέντα ἐσθίειν ἐώρακεν. ἀναστὰς γάρ, φησι, Πέτρε θῦσον καὶ φάγε. καὶ ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. εἰ δὲ καὶ νῦν ἀκάθαρτά τινα παρ᾽ ἡμῖν, ὡς ὁ λύκος, ὁ λέων, καὶ ἡ πάρδαλις, μὴ θαύμαζε τοῦτο ἔνεκεν. ἔχεις δὲ τὸν μέγαν Βατίλειον ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ τὰ περὶ τούτων ὑπὸ διδασκαλίαν σου. ὡς ἐν λαχάνοις τὸ βλαβερὸν τῦ καταλλήλου χωρίζομεν. οὕτω καὶ ἐν τοῖς κρέασι τοῦ χρησίμου τὸ βλαβερὸν ἐξαιρούμεθα. ἐπεὶ λάχανόν ἐστι καὶ τὸ κώνειον, ὡς πέρ κρέας ἐστὶ καὶ τὸ γύπειον. ἀλλ᾽ ὅμως ὑπὸ ὑσσάμων φάγοι ἄν τις τῶν ἴχνη, ὑπὸ κυνὸς ἥλωτο, μὴ μεγάλης ἀνάγκης καταναγκάσης. ὡς ἔγε φαγὼν οὐκ ἀμύσσει. μανθάνει ὧν ὅτε τὸ βλαβερὸν ἐκφεύγοντες, τὰ μὲν ἐξ ζώων ἐδώμεθα, ὅσα καὶ μᾶλλον εὔχυμά τε καὶ τρόφιμα. τὰ δὲ μυσαττόμενα, καχεξίας ἴσως καὶ ἀνδίας ὅπου παρεκτικά. ταῦτα τοι καὶ ὅρος οἱ πατέρες ἐπὶ πάντες τεθείκασι, τὸ λίχνον κρεττοῦσθαι ἡμῶν ἀναισθήτως. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον.

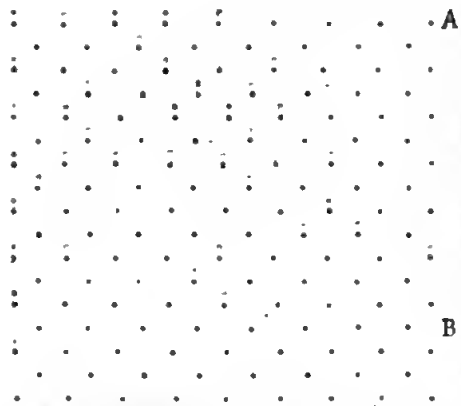

Εν ταῖς ἡμέραις τῶν κριτῶν λιμὸς γεγονότος, ἀπῆλθεν ἐκ Βηθλεὲμ ἡ Νοεμὶν σὺν τοῖς παισὶν αὐτῆς, ἐν ἀγρῷ Μωάβ, καὶ ἔσχεν γύμφας Ἴλαβον, Ορφανὶν καὶ Ρούθ. μετὰ δέκα δὲ ἐτῶν τῶν ἀνδρῶν θανόντων, ὑπέστρεψεν ἡ Νοεμὶν, ἀκολούθουν αὐτῇ καὶ αἱ δύο γύμφαι· καὶ ἡ μὲν Ορφανὶν πεισθεῖσα τοῖς λόγοις Νοεμὶν ὑπέστρεψεν, ἡ δὲ Θαυμασία Ρούθ οὐκ ἐπείθη, λέγουσα. ὁ λαός σου, λαός μου, καὶ ὁ θεός σου θεός μου. καὶ συνελθοῦσα ἐμίγη τῇ Βοὺς, καὶ τέτοκε τὸν Οβὴδ τὸν πατέρα Ιωσαὶ, ἀφ' οὗ Δαβίδ.

Α Rum orbis magnum regem ac Dominum appellavit. Hoc mandato accepto, adverſus Judæos Olophernes copias movet. Eum Achior Ammanites in hanc ſententiam monere: ſi quod eſſet delictum ejus nationis, quo Deum offendiſſent, recte ſe facturos, ſi regionem illam invaderent, quippe quam bello haud dubie capturi eſſent. Sin autem, conſulere ſe Olophetni, tamquam Domino ſuo, illam ut nationem miſſam faceret. His auditis Achiorem viciſſim Olophernes interrogare: Putaretne Deum quempiam eſſe, præter Nabuchodonoſorem? illum ſcilicet ablegaturum copias ſuas, & nationem illam funditus exſtirpaturum. Hoc modo factum, ut bello moto, caput ei Judithæ mulieris conſilio plane callido & feliciter ſuccedente præcideretur, omneſque ipſius opes a Judæis ditiperentur. Achiore divinam fidem cum circumciſione ampiexo.)

Cæterum quo tempore Judicea Iſraelicorum nationi præerant, oborta fame, Noema cum filiis ſuis Bethlehemam reliquit, & Moabitarum in terram profecta eſt. Ibi cum uxores filii duxiſſent, Orphanam ſcilicet ac Rutham, unuſque decem exactis mortui eſſent: Noema nuribus ſuis ſe comitantibus in patriam ſuam reverſa eſt. * Nolebat enim ei roganti, ut iſtic manerent, Orphana parere: quod diceret gentem ejus agnituram pro ſua, Deumque ipſius pro ſuo Deo habiturum. Hoc modo profecta cum ſocru, Booſo nupta eſt, ac Obedum, Jeſſæ patrem, Davidis avum peperit.

Ruth. 1. 16. * Vide Notas.

Α'πὸ Ναβουχοδονόσορ αἰχμάλωτοι Μαρδοχαῖος, γυνὴ Εθὴρ, καὶ λοιποὶ, οἳ ἦσαν ἐπὶ Αρταξέρξου. οὗτος ὁ Μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως ἀκούσας δύο εὐνούχων μελετώντων κατὰ τοῦ βασιλέως, ἀνέφερε περὶ τούτων αὐτῷ. οἱ καὶ ἀπώλοντο. τούτων οὖν ὄντων ὁ παρὰ τῇ βασιλεῖ μέγιστος Αμμὰν λυπηθεὶς, ἔπεισε τὸν βασιλέα κατὰ Ιουδαίων ἐπεξελθεῖν, ἐγγράμματα φῦλαι πᾶσι τῇ ἔπεσι τῶν χωρῶν ἀρχουσιν, ἀπὸ Ινδικῆς ἕως Αἰθιοπίας, τοὺς ὑποδύποτε παρθενεκομένους Ιουδαίους πολίους καταφάττειν κατὰ νῦν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνός. μανθάνει πάντα ἡ βασιλὶς Εθὴρ, καὶ νηστεύσασα τρεῖς ἡμέρας, δίτται φῶτον τοῦ Θεοῦ, εἶτα ἐ αὐτῇ τῷ Αρταξέρξου, λέγουσα. εὐδόν σι Κύριε ὡς Αγγελον Θεοῦ καὶ ἐπαρχθη ἡ καρδία μου ἀπὸ φόβου τῆς δόξης σου, ᾗ ἔπεσιν ἐκλυθεῖσα. ὁ δὲ αφεύτρεπτον αἴτησαι ὃ θέλει. ὁ δὲ Αμμὰν ἰδὼν τὸν Μαρδοχαῖον ἐπὶ τῆς αὐλῆς, παρασκάζει ἀριμαθῶσι αὐτὸν ἐπὶ ξύλου. ὁ δὲ Θεὸς τοῦτον ἐκώλυσεν, τὸν τοῦ Βασιλέως ἀριλάμβους ὕπνον. ἀκνδιῶν γὰρ νυκτὸς, εἰς ἀπάγνωσιν ἦλθεν. ἐφ' ᾧ ᾗ ἐμνήθη ὧν ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ὁ Μαρδοχαῖος. ὅθεν ᾗ μὲν βουλομένου τῷ Αμμὰν, ἐτιμήθη τὰ μέγιστα. ὁ δὲ Αμμὰν καθ' ἑαυτοῦ τὸν κανόνα ἔφερεν, ἐκρεμάθη γὰρ ἐπὶ ξύλου ᾧ ἔπεσεν ᾗ παρασκεῦ τῆς Εθὴρ. ᾗ γράμματα δὲ ἕτερα ἐκάλεσεν, οὐ μόνον εἰς σωτηρίαν αὐτῇ, ἀλλ' ἵνα ἐ τῆς ἀντικειμένης ἀμυνώνται. ᾗ γὰρ ἄνδρας φ'. ἀπέκτειναν, ἐ ἑτέρους πλείονας. ἐκρεμάθησαν δὲ ᾗ οἱ δέκα υἱοὶ τῷ Αμμάν. καπὶ τῶτο ᾗ ἡ γραφὴ φησιν. ἔσονται δὲ ἡ ιγ'. ἐ ἡ ιδ'. τῦ Αδὰρ, ἡμέρα ἑορτῆς εἰς γενεὰς αὐτῇ.

Glycæ Annal.

Inter alios, quos Nabuchodonoſor captivos abduxerat, fuerunt Mardochæus & Eſthera mulier. Hi quum regnante Artaxexe ſuperſtites adhuc eſſent, ſorte accidit, ut quum Matdochæus in aula regia duorum eunuchorum conſilia deprehendiſſet, adverſus regem inita, rem omnem regi renuntiaret, qua patefacta illi morte mulctabantur. Hinc offenſus Aminanus, qui plurimum apud regem poterat, auctor regi fuit, ut Judæos adoriretur, miſſiſque literis ad centum viginti ſeptem regionum præſides, quæ regiones inter Indiam & Æthiopiam ſitæ ſunt, imperaret: ut quoſquot ubique gentium Judæi reperirentur, omnium morte adficerentur. Hanc rem ubi Eſthera regina cognoviſſet ad a ιν menſis χιι, completo trium dierum jejunio, Deum initio precatur, inde regem Artaxerxem hujuſmodi verbis alloquitur: Quum te, rea, intuerer Angelo divino conſimilem, cor meum formidine majeſtatis tuæ pereuſſum plane ſe demiſit & contabuit. Tum rea eam hortari, ut quod vellet, ab ſe peteret. Interim Ammanus Mardochæo in regia conſpecto, totus in hoc incumbere, ut hominem in crucem ageret. Verum Deus adempto regi ſomno, quominus Ammani conſilium ſuccederet, impedivit. Quum enim rex noctu præ quadam animi ægritudine non dormiret, forte ſecum ipſe Mardochæi meritum recognoſcens eapendit. Quapropter invito Ammano Mardochæus honoribus ampliſſimis ornatur: & Ammanus e contrario ſuæ perverſitatis pœnas luens, Eſthera regina obſecrante ac rem perficiente, cruci adfigitur. Simul diverſam in ſententiam perſcriptæ literæ mittuntur, quibus non Judæorum modo ſaluti conſulebatur: verumetiam mandabatur, ut adverſarios necarent. Itaque factum eſt, ut illi ſupra quingentos homines interficerent, decem Ammani filiis in crucem actis. Hanc ob cauſſam inſtitutum icimus, ut χιιι & a ιν Adatis menſis dies Judæis perpetuo feſti ſint.

Eſther. 5. 2. Edit. Pariſ. pag. 570.

Tobæus imperante Enemeſaro Aſſyriorum rege In captivitatem abductus eſt. Is per omnem vitam veritatis & juſticiæ ſtudioſiſſimus fuit, quumque captivus Nineven una cum uxore Sarra & Tobia filio perductus eſſet, cognatis cæteris pane gentium veſcentibus, ab eo piorius abſtinuit. Deinde necatos a rege Senacherimo, quo tempore is revertebatur, e Judæa profugientes, furtim ſepeliebat: qui ſane ab Irato rege non pauci ſunt interfecti. Quinetiam noctu multos ob regis metum terræ mandabat. Quapropter aliquando accidit, ut vultu aperto juxta parietem conſopitus eubaret: ignorans iſtic paſſeres in pariete nidificaſſe. Illi vero calidum ſtercus in oculos ejus eacernunt, ex quo innata ipſius oculis eſt albugo. Conſimiliter quum uxor die quodam ipſi hœdum adferret, datum ſibi mercedis nomine: nolebat eo veſci propterea, quod furtivum eaſtimaret, eaque de cauſſa probris ab uxore inceſſebatur, ut qui fructum ea virtute nullum caperet. Tum ille plorare, ac Domino dicere: ſatius ſibi foret, ſi moriatur, quando falſis probris adficiatur. Eodem hoc tempore Sarra quoque Ragueli filia verbis contumeliæ plenis eſt eaagitata, quaſi viros ſeptem, quibuſcum nupta fuerat, ſuffocaſſet, quos tamen Aſmodæus ille nequam genius interfecerat prius, quam cum ea conſueſceret: quam illa rem tam ægre tulit animo, ut ipſa ſibi manus adferre eogitaret. Verum Deus neque Tobæi, neque Sarræ probra neglexit. Nam quum Tobæus filium ſuum Tobiam ablegaſſet ad repetendum argenrum, quod alibi depoſuerat, Angelus Dei Raphaelus eum commitatus eſt. In eo itinere puer conſpecto ad fluminis ripam piſce, vehementer eſt extentitus, quem Angelus hortatur, ut piſcem præhendat, ejuſque partes cæteras comedat, ſolum cor & jecur ſibi reſervet: quorum alterum, videlicet hepar, ſerviret ad abigendum ſuffitu Aſmodæum: cor autem, ad inungendum paternos oculos. Secundum hæc juvenem Ragueli domum deducit, qui Sarram filiam ejus uxorem accipit, & Sarræ amatorem Aſmodæum abigit. Hinc ſumpto ſecum argento & conjuge Satra, domum revertitur. Quumque perundti furent ab eo Tobæi patris oculi, prodigium fit ingens, viſu ei reſtituto.

Quibus in hunc modum geſtis, Angelus ipſos verbis calibus alloquitur: Beneficentia profecta de commiſeratione cordis, hominem a morte vindicat, & omne peccatum eapiat. Quo quidem tempore tu nurusque tua Sarra Deum precabimini, ego precationis veſtræ monumentum coram ſancto illo Deo ſubvehebam: quum tu mortuos ſepeliebas, aderam tibi: cum minime cunctabaris, quin ſurgeres, relictoque prandio tuo diſcederes obvelatum mortui hominis cadavet: hæc tua præclara facta me non latebant, ſempet tibi ſcilicet præſentem. Meque nunc adeo miſit Deus ad te nurumque tuam Sarram ſanandos. Sum enim genius ille Raphaelus, unus de ſeptem Angelis, qui ad Deum ſanctorum preces defetunt. His pronuntiatis ad eum aſcendit, a quo fuerat ablegatus Hoc ipſum autem Raphaeli nomen ea hac de Tobæ narratione cognitum ſcilicet habes. Verum appellatio Urieli, quemadmodum vit reaple ſapiens Pſellus ſcripſit, nec priſci fœderis libris, nec novi continetur: ſed exſtat in libro quodam Hebraico, qui vulgo non eſt notus, habeos inſcriptionem precationis Joſephi: quo in libro Joſephi pater Jacobus hoc cum Ange-

Edit. Pariſ. pag. 171.

Pſelli locum Vide Notas.

Περὶ Τωβίτ.

A Ὁ Τωβὶτ ἐχμαλωτίσθη ἐν ἡμέραις Ἐνεμεσάρου βασιλέως Ἀσσυρίων. ἐγὼ Τωβὶτ ὁδοῖς ἀληθείας ἐπορεύόμην καὶ δικαιοσύνης πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. καὶ ὅτε μὴ Σάρρας καὶ Τωβίου ἐχμαλωτίσθη εἰς Νινευὴ, πάντες οἱ ἐκ τοῦ γένους μου ἤσθιον ἄρτους καὶ ἐθνῶν, ἐγὼ δὲ οὔ. καὶ ὅτε τινας ἀπέκτεινε Σενναχηρὶμ ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἦλθε φεύγων ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἐθαψα αὐτοὺς κλέπτων· πολλοὺς γὰρ ἀπέκτεινε ἐν τῇ θυμῷ αὐτοῦ· καὶ νυκτὸς διὰ φόβον πολλοὺς ἐθαπτον. ὅθεν καὶ ἐκοιμήθην παρὰ τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς ἀνακαλύπτω προσώπῳ, καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι τρυσθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί. καὶ ἀφοδεύσαντα θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἐγε-

B νήθη λεύκωμα ἐν αὐτοῖς. ἦ δὲ γυνή μου προσήγαγέ μοι ἔριφον, ὃν εἰς μισθὸν τοῦ κόπου ἔλαβεν. ἐγὼ δὲ δόκουν * κλεψαῖον εἶναι, οὐκ ἤφαγον, καὶ ἀνεκάθιζον παρ' αὐτῇ, ὡς δὲ θεὸς μισθὸν ὠφελούμενος ἐξ ἀρετῆς. καὶ ἔκλαυσα πρὸς Κύριον. λυσιτελεῖ μοι ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν, ὅτι ἀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα. τότε δὲ καὶ Σάρρα ἡ τοῦ Ραγουὴλ ἀνειδίθη, ὡς δὲθεν ἀποπνίξασα οὓς ἔλαβεν ἄνδρας ἑπτά. τότε δὲ Ἀσμοδαῖος τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἐπέτεινεν, ὥστε ἢ γαμεῖσθαι μετ' αὐτῆς. ὡς καὶ βουλεθῆναι αὐτὼ ἐντεῦθεν ἀπάγξασθαι. ἀλλ' ὁ Θεὸς οὔτε Τωβὶτ, οὔτε Σάρρας παρεὶδε τὸν ἀνειδισμόν. ἀποστελλομένου γὰρ τοῦ Τωβίου ἐπὶ τῇ τῶν εἰς παραπαθήκλιν ἀσώματα πατρῷα ἀργύρια λαβεῖν, ὁ C τοῦ Κυρίου Ἄγγελος Ραφαὴλ συνεκολούθησε. καὶ καθ' ὁδὸν ἰχθύος φανέντος παρὰ ποταμὸν, ἐπτοήθη ὁ παῖς. ὁ δὲ Ἄγγελος ἐπέτρεψε λαβεῖν αὐτὸν καὶ φαγεῖν, νεῦρα δὲ καρδίας καὶ τὸ ἧπαρ φυλάσσειν, τὸ μὲν ἧπαρ εἰς θυμίασιν τοῦ Ἀσμοδαίου, νεῦρα δὲ * χρίσιν. καρδίας εἰς * χρῖσιν τῶν πατρικῶν ὀφθαλμῶν. ἀπήγαγε δὲ αὐτὸν εἰς τὸν Ραγουὴλ οἶκον, ὅθεν καὶ λαμβάνει μὲν εἰς γυναῖκα τὴν Σάρραν, τὸν δὲ φεύγοντα αὐτὴν Ἀσμοδαῖον ἐκεῖθεν διώκει. ἀναλαβόμενος δὲ τὸ ἀργύριον καὶ νεῦρα Σάρρας, ὑπέστρεψε. ταῦτα τοι καὶ τοῦ Τωβὶτ ὀφθαλμῶν χειδίσεως, θαῦμα ἐγένετο.

Τοῦ. 12. 9.

D Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ παῖδι πρὸς αὐτοὺς ὁ ἄγγελος Ἀγγαῖος ἔλεγεν. Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαίρει πᾶσαν ἁμαρτίαν. καὶ σοῦ ἅτε προσεύξω σὺ καὶ ἡ νύμφη σου Σάρρα, ἐγὼ προσήγαγον τὸ μνημόσυνον τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Θεοῦ. καὶ ὅτε ἐθαπτες τοὺς νεκρούς, συμπαρήμην σοι. καὶ ὅτε οὐκ ἀνησας ἀναζῶσαι καὶ καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου, ὅπως ἀπέλθῃς πρωτοείλης τοὺς νεκρούς, οὐκ ἐλαθές με ἀγαθοποιῶν, ἀλλὰ συνῆν ὑμῖν. καὶ νῦν ἀπέστειλέ με ὁ Θεὸς ἰάσασθαί σε καὶ τὴν νύμφην σου Σάρραν. ἐγώ εἰμι Ραφαὴλ εἷς τῶν ἑπτὰ Ἀγγέλων, οἳ προσαναφέρουσι τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων. καὶ ταῦτα παραινέσας, ἀνέβη πρὸς τὸν ἀποστείλαντα. καὶ τοῦτο μὲν τὸ Ραφαὴλ ὄνομα ἔμαθες ἤδη ἐκ τῆς Τωβίτ. τὸ δὲ Οὐριὴλ, καθά φησι τις ἔνιοι Ψελλὸς, ὅτι τὰ τῆς παλαιᾶς, ὅτε τὰ τῆς νέας ἡμῖν ἐγνώσεσθε. ἔστι δέ τι βιβλίον Ἑβραϊκὸν ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς, προσευχὴ δὲ Ἰωσὴφ ἐπιγεγραμμένον. ἐνθεν δὴ ὁ ἐκείνου πατὴρ Ἰακὼβ εὐνᾶται τούτῳ δὴ τῇ Ἀγγέ-

λῳ Ραφαὴλ ἀλλεγόμενος, ᾧ ἄρτι πῖς Εβραίοις, ὡς καὶ τὰ ἄλλα τῷ λοιμερῶν ἀπόκειται π καὶ ὑπόμνημα. ἀ μὲν τε Τωβὶτ ρ'. ἐπ ἔζησεν. ὁ δ Τωβίας ρκζ'. μετὰ δὲ τ Θάψαι τὸς γονεῖς αὐτῦ, ἀπῆλθε πρὸς Ραγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτῦ, καὶ ἤκουσε περὶ τ ὀλοθυσῶν τῶν ἀπόλεσε Νινευὴ, ὧν ἐμαλάττησε Ναβυχοδονόσορ καπὶ τῶν Τωβὶτ προρρήσεν.

Μετὰ μέν τε Σαμψὼν ἕως Ηλεὶ τῦ ἱερέως, ἐπολιτεύθησαν συμπαθρόντο. ὅσον μὲν ὖν καιρὸν ἔσε τὸ πνεῦμα τῦ ὑπὸ χεῖρα ἀμαρτάνοντας, καὶ μὴ σφοδρῶς ἐπισύποντο αὐτὸς, ἐδούλευε τὰ κατὰ τὸν Ηλεὶ, τῶν λιβυτὸν καὶ τὸν λαὸν συμβάντα. τῶνικαῦτα ὧν ὁ μὲν Ηλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ πε- Αἰχμαλωσία λιβυτῶν. ριέπιπτε, ὁ λιβυτὸς αἰχμαλωτίζεται, καὶ ὁ λαὸς ἀναιρῶνται μαχαίρᾳ. Παλαιστινοὶ καὶ γὰρ κατὰ Ιουδαίων ὁρμῶσι, συμπλέκονται ἀλλήλοις, ᾧ πίπτουσιν Εβραῖοι ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. εἶτα τῶν λιβυτὸν ἁράμβοι, σωὺ αὐτῇ κατὰ τῦ πολεμίων ὁρμῶσι, κρατῆσαι συμβαίνει θαῤῥήσαντες. συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, ᾧ πίπτουσι μὲν ὀλίγοι τῦ Εβραίων ὐκ ὀλίγοι, αἰχμαλωτίζεται δὲ καὶ αὐτὸ ἡ λιβυτὸς. καὶ ἀγαθὴ λοιπὸν ἀγγελία καταλαμβάνει τὸν Ηλεί· ᾧ τῶν μὲν τῦ αὐτῦ παίδων ἀπόλεσε φῆσι γενναίως, ἐ ὅτι ἐ σφάλματα προσῆσαν αὐτὸς, πορνεία ᾧ γαστριμαργία. (γάμους γὰρ ἀλλοτρίους ἐξώρυττον, καὶ τὰ κρέα πρὸ τῦ ἀγιασθῆναι ἤσθιον.) τῶν δὲ τῆς λιβυτῆ αἰχμαλωσίαν ὐα ἐσηγκεν, καπαπίπτει τῇ θρόνου, ἐ τιλδητῇ. ἴσχυε γὰρ πάνυ κατὰ γε τὰς πύλας τῦ ἱεροῦ καθήμενος ἐπὶ δίφρου, ὀπτὼ καὶ ἡ. βιώσας ἔτη.

Τῶν μέν τε λιβυτὸν οἱ Παλαιστινοὶ λαβόντες, εἰς πόλιν ἄζωτον αἰχμάλωτον ἤγαγον. τὸν καὶ Δαγὼν σωτεῖβι τῆς οἰκείας ἱερᾶς ἕδρας, ἐ ὡς ἐν χήματι προσκυνοῦντος πιστὸν. ἐδήλε γὰρ ὁ Θεὸς ἑαυτῦ, ἵνα ὐχ ὡς ἀθετὴς χμαλωτίθη ὁ λιβυτὸς. οἱ γὰρ πάνυ ἰῶ, ὐκ ἂν τῇ παρουσίᾳ αὐτῦ ὁ Θεὸς αὐτῶν Δαγὼν σωτεῖβη. ὅτε οἱ μὴ θεία χάρις προσῆν ἐν αὐτῷ. αἰχμαλωτιθῆναι δὲ σωτχωρῆθη διὰ τῶν τῦ Ιουδαίων κακίαν· τότε δὲ πότε ᾧ ὑπὸ δυσωπείας ἀπέθνησκον οἱ αἰχμαλωτίσαντες αὐτῶ, τὰ ἐντὸς ἐξεμοῦντες δηρθαρμένα. ἀλλὰ καὶ μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν τὰ τῆς χώρας καπέβλαπτε. μόλις ὖν οἱ Αζώνιοι συνῆκαν, ὡς ἐα τῆς λιβυτῆ τὰ τοιαῦτα φρονεῖν ἐστιν αὐτὸς· ἐξεῖσι λοιπὸν τὸς Ασκαλωνίτας, ᾧ ταύτην φοβηθέντας, ἐ τοῖς ὁμοίοις γίνεσθαι κακοῖς. οἱ δὲ Ασκαλωνῖται πρὸς ἑπέρας πέμπουσι, ἀξιοῦντες αὐτὸς ἄλλας. ᾧ πάντες τὰ αὐτὰ πάσχουσι. συμπορεύονται ὖν οἱ ἕ πενθουσῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, Ακαρὼν, Γάζης, Αζώτου, ᾧ ἕ λοιπῶν, ᾧ πρὸς πᾶν σκοπῶσιν. ὄθεν, καὶ βόας ὑπεζευγμένας ἀρτιτόκους, ᾧ ἐ λιβυτὸν αὐτὸς ἐπιτιθέασι, ᾧ ἐπὶ τετράοδον καταλιπόντες, ἐπιτρέπουσιν αὐτὸς ὅπῃ βούλονται * ὁδὸν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τὸν Εβραίων ἀπέσυν, ὑπολαμβάνον τὸν λιβυτὸν αἰνίαν ὄντα τῷ πάντων κακῶν. εἰ δὲ ἄλλην τράπονται, καταδιώξομεν αὐτὸν ὡσα-

* al. ἢ ὅπῃ πᾶσιν αὐτὸς

lo colloquens introducitur. Liber ipſe apud Hebræos, ut alii quoque apocryphi, pro rejecticio ducitur, & nihil auctoritatis habet. Cæterum Tobæus annos c L vivendo explevit, Tobias filius c x x v t r, quumque parentes ſuos humo tradidiſſet, ad Raguelem ſocerum ſuum profectus eſt, & ante mortem ſuam de Nineves interitu cognovit, quam Nabuchodonoſor cœpit, uti futurum Tobæus prædixerat.

Ad Samſonem ut redeamus, poſt obitum ejus ad Elium uſque pontificem (totis annis x L Iſraelici nullius imperio parebant.) Quapropter ſe iovicem alii alios adorti, communes interitus & excidii ſibimet auctores erant. Quantum quidem in eo mali ſit, cum nobis ſubjecti animadvertente nemine delinquunt, nec acriter coercentur: Elii demonſtrat hiſtoria, cum ils, quæ arcæ populoque Iſraelico aciderunt. Nam & Elius miſerabili fine vitam claudit, & hoſtium ſe poteſtatem arca venit, & gladio populus occiditur. Quippe Judæos Palæſtini bello invadunt, prælio inter ſe utrique congrediuntur, Hebræorum ad quatuor millia caduut. Hinc arca Iſraelici advecta, cum ea in hoſtes irruunt, quod omnino futurum confiderent, ut ea præſente ſuperiores ipſi pro more diſcederent. Conſeruntur ergo manus, Hebræorum plurimi cadunt, arca ipſa ab hoſtibus iorercipitur. Quamobrem infeliciter geſtæ rei triſtem nuntium Elius accipit, ac ſuorum quidem filiorum interitum generoſo ſert animo, quod il vitiis ſuis non caruiſſent, ſcortationi ac luxoriæ dediti: (conſueverant enim toros alienos polluere, oblatiſque Deo carnibus aote veici, quam conſecratæ forent) verum ob arcæ captivitatem graviſſime perculſus, ſolio ſuo delabitur, morque vivendi finem facit. Nam ſotte tum pro templi foribus in ſella verſatili conſederat annos jam nonaginta & octo oatus.

Edit. Pariſ. pag. 172. Elii pontificis hiſtoria.

Arcam Palæſtini ab ſe captam in oppidum Azotum avehunt. neque multo poſt Dagon loco ſuo motus eſt, alliſuſque tertæ venerabundi ſpeciem coram arca proſtratus exhibuit. Voluit autem Deus oſtendere, non ex imbecillitate quadam ſua fuiſſe captam arcam. Nam cæteroqui Deus adverſariorum Dagon arca præſente non fuiſſet attritus. De quo colligere licet, præſentem in ea quidem fuiſſe divinam gratiam: ſed ob Judæorum ſceleratam vitam Deum permiſiſſe, ut hoſtium in poteſtatem veniret. Eodem tempore morbo inteſtinorum adfecti moriebantur, quotquot arcam ceperant, viſceraque corrupta excernebant. Præterea murium ingens enata copia fines eorum infeſtabat. Quapropter Azotii vix tandem intellecto, ſe malis hujuſmodi ob arcam vexari: Aſcaloniias orant, ut eam ad ſe reciperent. Hoc illi quum feciſſent, conſimiles calamitates experiuntur. Ad alios igitur eam Aſcalonitæ ablegant, iique viciſſim ad alios: omnibus eadem mala perpeſſis. Hanc ob cauſſam congreſſi oprimates illarum quinque urbium, quæ biſce ſupplicüs mulctatæ fuerant, nimirum Accaronis, Gazæ, Azoti, & reliquarum, de tota re deliberant: ſtatuuntque duas vaccas fœtas curru alligandas eſſe, cui arca imponatur. Hoc facto, vaccas in trivio relinquunt, eiſque poteſtatem faciunt eundi quo velint. Quod ſi pergerent in Hebræorum fines, omnino cauſſam malorum ajunt, arcam ipſis ejuſmodi malorum cauſſam fuiſſe: ſin alio deflecterent, perſequendam, uti quæ

Cur arca fuerit capta.

Edit. Paris. pag. 173.

poteſtatem ejuſmodi nullam haberet. Huic A
conſilio quum paruiſſent, adeſſe divinam
quamdam arcæ vim ac poteſtatem depre-
henderunt.

Hebræi regem poſcunt.

In hoc ſtatu quum res Hebræorum eſ-
ſent, regem dari ſibi poſtulant, & Saulum
accipiunt: quamquam Deus hujuſmodi pe-
titionem eorum perquam graviter tulit,
ac propterea verbis hiſce Samuelum allo-
quutus eſt: Non te flocciferunt, ſed me-
ipſum, ne regnum ſcilicet in eos obti-
neam. Saulus hic oriundus Beniamitide tri-
bu, Ciſi F. forma præditus longe præſtan-
tiſſima, corporeque procero & amplo, ſor-
te patris aſinas amiſerat, & earum inda-
gandarum cauſſa vatem Samuelum conve-
nerat. Ibi vates ſumptum oleum ſacrum in
caput juvenis effundit, eumque peramanter
complexus: Eſto, inquit, rex gentis
noſtræ divinitus approbatus. Simul ei ſig-
nificat omnia, quæ ipſi eſſent in itinere
illo eventura: futurum ſcilicet, ut in va-
tes incideret, & divino correptum ſpiri-
tu cum eis vaticinaturum. Deinde rurſus
eum inſpectante populo inunxit. Atque
hoc modo Hebræorum reſpublica in
regni formam eſt commutata. Samuelus qui-
dem Iſraelicos ajebat petendo regem gra-
vem in ſe concitaſſe indignationem Dei.
Licebat ejus rei conjecturam vel ea eo ſu-
mere, quod quum nemo æſtate media tem-
peſtatem ejuſmodi vidiſſet: illa tamen id
temporis conſpecta ſit. Quippe quum va-
tes hanc orationem ad populum habuiſ-
ſet, fulgura cum tonitruis & grandine ea-
ſiterunt: quo facto profiteri popular, ſe C
in Deum deliquiſſe.

Secundum hæc Saulus cum copiis Palæ-
ſtinos invaſurus, pontifici mandat, at ſum-
pta pontificia veſte ſibi vaticinaretur, qui-
nam ejus belli futurus eſſet exitus. Illo re-
gem ad bellum excitante, copias Saulus
adverſum Palæſtinos educit: quumque vi-
ctoria potirus eſſet, inſolentior factus, hu-
juſmodi quadam exſecratione ſibi Hebræos
devincit: ſi quis hoſtibus parcens cibum
ſumeret, nec in eis occidendis tamdiu per-
ſeveraret, dum nox ſuperveniens cædendi
finem faceret, is ut exſecrabilis foret,
ac diris devoveretur. Hæc Saulus quum
proloquutus fuiſſet, forte accidit, ut mi-
litibus ſilvam quamdam ingreſſis, quæ re-
ferta eſſet apibus, Sauli filius exſecratione
paterna non audita, favum mellis a-
vulſum comederet. Quumque deinceps
rem, uti geſta fuiſſet, intellexiſſet: male
factum a patre dicebat, qui hac devotio-
ne milites obſtrinxiſſet. Sic enim compa-
ratum eſſe, ut animo quis fortiſſimo inva-
dat adverſarium, ubi cibum nactus ſe-
met aliquantulum recrearit. Saulus victoria
potitus, quum rem ſacram Deo feciſſet, ite-
rum pontifici mandat, ut Deum conſuleret,
num feliciter hoſtium caſtra invaſuri eſſent,
& cladem eis illaturi. Reſpondente pontifi-
ce, divinum oraculum ſilere: Non hoc, ait
Saulus, abſque certa cauſſa ſit: ſed neceſ-
ſe eſt aliquod occultum eſſe delictum no-
ſtrum, cujus gratia nobis Deus haud reſpon-
deat. Equidem ſacramento confirmo, me
ſi vel Jonathan filius meus hujus peccati fit
auctor, omnino eum interfecturum, atque
hac ratione Deum placaturum. Hoc mo-
do factum, ut ſors ducta in Jonathanem
caderet. Quumque filium pater interro-
garet, quid facinoris deſignaſſet, quave re
in Deum deliquiſſet: nullius ille ſe con-
ſcium ſibi eſſe facti reſpondet, quam quod
heſterno die mel deguſtaſſet, ignarus ejus
exſecrationis, qua populum pater obſtrin-

pag. 174.

σαν, ἅτε μὴ πολιτείαν ἔχουσαν δυώαμιν. γίνεται
πᾶσα, ὡ θείαν τὴν αἰτίαν προσεῖναι δήλωσιν δύ-
ναμιν.

Οἱ μὲν οὖν Ἑβραῖοι τοιαῦτα πάσχοντες, ζητῆσαι
βασιλέα, ὡ λαμβάνουσι τὸν Σαοὺλ· εἰ ὡ μὴ πρᾶως
ἤνεγκεν ὁ Θεὸς τοῦ τοιούτου χρέους ζητήματος, ἐφ' ᾧ
καὶ πρὸς τὸν Σαμουὴλ ἔλεγεν· ὃ σε ἐξουθενήκασιν,
ἀλλ' ἐμέ, τὸ μὴ βασιλεύειν ἐν αὐτοῖς. ὗτος
μὲν οὖν ὁ Σαοὺλ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος ὑπῆρχε φυ-
λῆς, υἱὸς τοῦ Κὶς, ὁ καὶ τὸν μορφὴν ἄριστος, ὡ
τὸ σῶμα μέγας, πάσης ὅσους τοῦ παρόντος ἀπώλεσε.
καὶ πρὸς τὸν προφήτην Σαμουὴλ ἔρχεται περὶ ἐκεί-
νων ἐρησόμενον. ὁ δὲ προφήτης λαβὼν τὸ ἄγιον ἔ-
λαιον, τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς· ὡ
καταπασάμενος αὐτὸν, εἶδι, φησί, βασιλέα,
ὑπὸ Θεοῦ ἀποχειροτονηθεὶς εὐμέρων. ἀλλὰ καὶ τὰ
συμβησόμενα κατ' ὁδὸν αὐτῷ ἔλεγεν, ἐντυ-
χεῖν τε προφήταις, καὶ συὼ αὐτοῖς προφητεύσαι
νενόμενος ἔνθεος. χρίει δὲ αὐτὸν καὶ τὸ πλή-
θους ὁρῶντος. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολι-
τεία εἰς βασιλείαν μετέπιπτεν. ἔλεγε δὲ πρὸς
αὐτοὺς, ὅτι πολλὰ παρωργίσατο τὸν Θεὸν,
βασιλέα αἰτησάμενοι. καὶ δῆλον ἐντεῦθεν.
ὃ γὰρ οὐδέποτε τις εἶδεν ἐν θέρει ἀκ-
μῆ χειμῶνα, τότε γενόμενον θεάσαθαι.
καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, ἀραπαὶ ὡ
βρονταὶ καὶ χάλαζαι καταφέρονται, ὡς ἐν-
τεῦθεν τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν εἰς Θεὸν ἔλεγεν.

Ὁ μέντοι Σαοὺλ μέλλων κατὰ Παλαιστινῶν
ὁρμᾶσαι, αἰτεῖται τὸν Ἀρχιερέα λαβόντα τὴν ἀρ-
χιερατικὴν στολὴν προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῆς μελ-
λούσης. τοῦ δὲ προτρέψαντος, ἐξέρχεται κα-
τὰ Παλαιστινῶν. Ὁ μέντοι Σαοὺλ τῇ τέως ἐ-
παρθεῖς, ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις· ἐὰν τις
λιποχρήμως τοῦ φονέως τοὺς ἐχθροὺς φάγῃ, ἕ
μὴ μέχρις οὗ νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς ἀναιρέσεως αὐ-
τοὺς ἀποπαύσῃ τῇ πολεμίων, ἐπικαπέρατος
ἔσῃ. οὕτω πίνουσι τοῦ Σαοὺλ φήσαντος, ἐπεὶ
ἀσπὶς τισὶ δρυμὸν ἐγένοντο μελισσῶν γέμοντα, ὁ
τοῦ Σαοὺλ παῖς οὐκ ἀκούσας τῆς τῶ πατρὸς
ἀρᾶς, ἀποθλίψας τι κηρίον τῶ μέλιτος ἔ-
φθασε. εἶτα γνοὺς τὸ γιγνόμενος, ὡς ὀρθῶς ἔφη ὁ
πατὴρ τοιαῦτα ἀρᾶν θεῖναι. ἀθυμοῦντα δὲ
καταπρέψαι τῆς τῆ ἐνιστίων, εἰ μὴ τροφῆς ἐν
τῷ μετὰ φθάσαι μεταλαβεῖν. ὁ δὲ Σαοὺλ με-
τὰ τὸ νικῆσαι, ὡ θῦσαι τῷ Θεῷ, πυθέσθαι τὴν
Ἀρχιερέα, καὶ αὐθις γνῶναι, εἰ δίδωσιν αὐ-
τοῖς ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῆ ἐχθρῶν ἐλ-
θεῖν, ἕ ἀφορᾶσθαι αὐτοῖς. εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀρ-
χιερέως μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· ὁ Σαοὺλ ἔφη
μὴ ἀνὰ αἰτίας τινὸς γίνεσθαι· ἀλ' ἴσως τι ἁμ-
θάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα τῆς τῶ Θεοῦ σωτῆς αἴ-
τιον. ὡ ὄμνυμι, φησὶν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς Ἰωνάθαν
εἰ καὶ ὁ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ποιήσας, ἀποκτενεῖν
αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν οὕτως ἱλεώσασθαι. πίπτει
οὖν ὁ κλῆρος ἐπὶ τὸν Ἰωνάθαν, καὶ τὸ πατρὸς
ἐρωτῶντος αὐτὸν, τί τε πεποίηκε, καὶ ὅπως εἰς
Θεὸν ἐξήμαρτε· μηδὲν ἕτερον ἔλεγε σωιδεῖν, ἢ
μέλιτος χθὲς ἀπογεύσασθαι, τῶν ἀρᾶν ἀγνοῶν.
διομνύται οὖν ὁ Σαοὺλ ἀποκτεῖναι αὐτόν.

οὐκ ἀνθίσεται ὁ παῖς, τὸ δὲ ὅρκου βιάζει συγκατα-
βῆναι. ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἀλγεῖ, καὶ τὸν Ιωνάθαν
ἐξαίρει τῆς χειρὸς Σαοὺλ, καὶ ἱκετεύει τὸν
Θεὸν, ἵλεων ὑπὲ τούτῳ ποιεῖ. ὧ περὶ μὲν τού-
των ὕπως.

Εἰπεῖν δὲ τὸν Θεὸν ἐλέγω ὁ Σαοὺλ, ὡς ὑπὲ
πολλὰ τοὺς Ἑβραίους οἱ Ἀμαληκῖται κακῶσι τὴν
ἔρημον διόδευκαν, ἰώσεπ τῆς Λιγύπτου ἐξιόν-
ρδωνο, αὐλιζόμενον πολέμῳ τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τὸν
Σαοὺλ, καὶ μηδενὸς αὐτῶν φείσασθαι. νικᾷ πέμπει
αὐτοὺς καταπράτος, λαμβάνει δὲ τὸν αὐτῶν βα-
σιλέα Ἀγάγ αἰχμάλωτον, οὐ θαυμάσας τὸ κάλ-
λος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ὡς Ἰώσηπός
φησι, σωτηρίας ἄξιον ἔχειν. καὶ θυσίας ὑπὲρ τῶ
λαφύρων ἐκείνων ἀνιέντας τῇ Θεῷ. ἐφ᾽ ᾧ καὶ
φησὶν τὸν Σαμουὴλ ἴρα ὁ Θεός· μεταμέλημαι ὅ-
τι ἔχρισα τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα, πέμψω ἐξαυ-
δόνωσα αὐτὸν τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐν Ισραήλ. ὅθεν
ἐ πρὸς τὸν Σαοὺλ ὕπως ἔλεγεν ὁ Σαμουὴλ· ἵνα
τὸν Ἀγὰγ ἐξολοθρεύσει τῇ Ἀμαληκιτῶν βασιλέα.
μεμπτώσωσι σὺ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν,
ἣν ἐνετείλατό σοι ὁ Κύριος. ὅθεν ἡ οὐ πιστεύει
σοι ἡ βασιλεία, καὶ ζητήσει Κύριος ἀνθρωπον κα-
τὰ καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ·
πρὸς τούτοις δὲ ἐ πάλι πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν, ἵνα
τὴν θυσίαν ἔφερεν· οὐ θέλει Κύριος ὁλοκαυ-
τώσεις ἡ θυσίας ὡς τὸ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ
φθὺς· διέρρηξε Κύριος τὴν βασιλείαν Ισραὴλ ἐκ
χειρός σου σήμερον, καὶ δώσει αὐτὴν τῇ πλησίον
σου τῇ ἀγαθῇ ὑπὲρ σέ.

Οθεν τῶ προφήτου πολλὰ φροντίζοντος περὶ τοῦ
Σαοὺλ, πάντως, πρὸς αὐτὸν ἔφη ὁ Θεός, καὶ λαβὼν
τὸ ἄγιον εἰς Βηθλεὲμ ἀπελθε πρὸς Ιεσσαὶ, καὶ χρί-
σαι εἰς βασιλέα ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ἔρχεται δὲν,
ἐ πάντων ἄλλων ὑποδειμαδέντων τῶν υἱῶν Ιεσ-
σαί· ἰδεῖ γὰρ εἰς αὐτοὺς τὸ ἄγιον ἔβλυσεν ἔλαιον.
χείεται ἀ πάντων ὕστατος Δαβίδ. ἐφ᾽ ᾧ καὶ πνεῦμα ἅγιον ἔκτοτε ἐπ᾽ αὐτῷ. τὸν
δὲ Σαοὺλ πνεῦμα πονηρὸν ὑπάρχειν. πυ-
γομένου τούτου αὐτοῦ ἔλεγον οἱ ἰατροὶ, ἀεδα
φασι Ἰώσηπος, ὅτι μὴ ἄλλως τὸ τοιοῦτον
καταπαύσειεν πάθος, εἰ μήτις εὕρι διὰ κι-
θάρας ᾄδων. ἔνθεν καὶ ζητοῦσι, ἄ που τοιού-
τος τίς ἐστιν, ἄγεται ἀ Δαβίδ. πρεσβύτερον δὲν
αὐτὸν ἀπλοφόρον, καὶ διὰ τιμῆς ἄγει. καὶ
ἀ μὲν Ἰώσηπος οὕπως. τὸ δὲ διαφέρον τὸ συμ-
πίπτον τὸν Σαοὺλ ἀ μὲν τῶ Δαβὶδ κιθάρα κατ-
παυε, πλὴν ὡς τῇ παρεγίνετο πνεύματι κινου-
μένη. τούτου δὲ ἐκφύοντος, ἐκίνει καὶ ἄκων
ἐσύγχεε.

Μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ Ἰουδαίων ἐκστρατεύουσι Πα-
λαιστινοί. ἐφ᾽ ὧν καταβαὶς ἀνήρ τις Γολιὰθ τοῦνο-
μα παμμεγέθης· ἦν γὰρ πήχεων τεσσάρων καὶ
σπιθαμῆς· ἐκδεδημένος θώρακα ςαθμὸν ἄγοντα
πίντε χιλιάδας σίκλων, καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα ἀνα-
λόγως, φασὶν μεγάλων ἀφίστε, καὶ μο-
νομαχεῖν ἐζήτει. καὶ πάντων ἐξεπτοημέ-
νων, ἐσέρχεται ὁ Δαβὶδ, καὶ τὸν Σαοὺλ
παραμυθησάμενος, μόλις δὲ καὶ πείσας αὐ-
τὸν. ἐπὶ δὲ ὁ Σαοὺλ ἐθαῤῥεῖ, πρὸς τὸν

A xisset. Hoc audito Saulus eum se necaturum jurat, quumque nihil adversante filio, prorsus juramento satisfacturus esset: misertus Jonathanis populus, eum de Sauli manu liberat, Deumque supplicando placat. Et hæc quidem in hunc modum narrata sunto.

Cum autem Saulus præcepisse sibi Deum diceret, ut quando Amalecitæ in deserto Israelicos misere tractassent, ex Ægypto id temporis migrantes, ipse bello sceleratos homines puniret, ac omnino eorum nemini parceret: obtemperans mandato divino, vincit eos acie, regemque Agagum captivum abducit. Verum pulchritudinem ejus, proceritatemque corporis admira-
B tus, quemadmodum & Josephus memoriæ prodidit: hominem dignum judicat, *Josephus.* cujus saluti vitæque parcatur. Simul de spoliis Amalecitarum Deo victimas offert. Tum vero Deus his verbis Samuelem compellare: Pœnitet me Sauli regis Israelitarum creati. Quapropter ho- *1. Reg. 15. 11.*
minem indignum esse statui, qui cum imperii Israelitis præsit. Ea de caussa vicissim Samuelus ita Saulum alloqui: quandoquidem Agagum conservasti, gessisti te dementer, non præstando edicto, quo te Dominus obstrinxit. Idcirco tegnum penes te non manebit, sed hominem deliget Deus, animo suo gratum, qui populo suo cum potestate præsit. Addit & alia verba, quum Saulus sacrificium suum
C offerret: Deo non tam placent hostiæ ac *1. Reg. 15. 22.* sacrificia, quam si quis ejus mandato sit obtemperans. Certe Dominus abrupit a te hodie tegnum Israelitarum, idque alteri te meliori tradet.

Hinc etiam factum, ut quum magnopere Sauli caussa vates hic sollicitus esset, Dominus diceret: Desine lugere Saulum, acceptoque oleo sacro Bethlehemam ad *1. Reg. 16. 1.* Jessæum proficiscere, deque filii ejus unum in regem ungito. Quapropter eo Sa- *Edit. Paris.* muelus se confert, omnibusque cæteris *pag. 175.* Jessæi filiis rejectis, ut in quibus oleum sacrum non emanaret: tandem natu minimus omnium Davides ungitur. Ea de caus- *Davides in re-* sa deinceps ille spiritum apud se sanctum *gem ungitur.* habebat, quum e diverso malus spiritus Saulum invaderet. Quocies autem ille San-
D lum corriperet, ajebant medici, quemadmodum Josephus narrat, fieri aliter non posse, ut malum istud consopiretur, quam alicujus opera, qui fidibus canetet. Itaque facta pervestigatione, num quis alicubi petitus ejus artis esset, Davides adducitur, quem Saulus armigerum suum creat, & honorato loco penes se retinet. Sic Josephus rem gestam commemorat. *Josephus.* Ac verum quidem est, malum istum genium, qui Saulum vexabat, Davidis cithara sedatum fuisse: sed ita factum hoc statuatur, quod ea nimirum a Spiritu sancto pulsata fuerit. Illo namque carmen accinente, malus genius vel invite cooquiescebat.

E Secundum hæc Palæstini expeditionem adversus Judæos suscipiunt, deque castris illorum vir quidam prodit, nomine Goliathus, ingentis magnitudinis: erat enim sex cubitorum & unius spithamæ: indutus æream loricam, quinque millia siclorum pendentem, cujus magnitudini & ponderi arma quoque cætera respondebant. Hic ergo vocem immanem tollit, deque castris Israelicorum aliquem ad singulare certamen provocat. Omnibus autem perterritis, Davides ad Saulum introducitur, qui regem consolatus, eoque vix persuasso, quod

parum in Davide, ſi reſpiceretur ipſius ætas, fiduciæ ponendum exiſtimaret, Goliathum aggreditur, hominemque fundæ jactu interficit. Quum autem ex eo tempore mulieres lo carmine quodam canerent, Saulum quidem mille Palæſtinos ſudiſſe, Davidem vero decem millia: regno ſuo metuere Saulus incipit, & ab eo die ſuſpectum Davidem habens, non parum invidiæ adverſus eum alit. Quapropter ad expeditiones hominem ablegat, ut aliquo pacto in prælliis necaretur. Ille vero, qui Deum ſcilicet præſentem haberet, ubique rem præclare gerit: quo factum eſt, ut ipſa quoque Sauli filia virgo ſingulari eum amore complecteretur. Qua re Saulo patefacta, oblatam ad ſtruendum inſidias occaſionem minime negligit, uti Joſephus commemorat, ſignificari jubens ipſi, ſe filiam ſuam ei collocaturum in matrimonium, ſi mille hoſtium capita regi referret. Atque hæc ita facta ſunt: Micholem uxorem accepit. Verum indigne ferens Saulus quod acciderat, majori æſtuat invidia, quaſi jam regno ſuo metuens. Quamobrem interficiendum deinceps hominem ſtatuit, ſimul conſilium ſuum Jonathani filio, miniſtriſque fidiſſimis aperit. At filius ad Davidem paternum conſilium enuntiat, ejuſque cauſſa patrem alloquitur. Ille ſemel, bis, multoties Davidem perſequitur: qui tali rerum ſuarum ſtatu Abiatharum pontificem accedit, & panibus propoſitionis veſcitur. Hinc ad Abimelechum fuga ſe confert, ubi morbo teneri epileptico judicabatur. Interim Davides Saulum ſemel atque iterum repertum necare quum facili momento poſſet, nequaquam tamen id facere voluit, Deo nimirum permittens, quicquid de ipſo futurum eſſet.

Joſephus.

Edit. Pariſ. pag. 178.

Rurſum Palæſtini copias ſuas adverſum Judæos educunt, ideoque ſuos etiam auxiliares Achis res convocat. Tum Saolus quoque cum ſuis ad montem Gelboem contendit: quumque maximas ex alienigenarum caſtris eſſe copias conſpexiſſet, perturbatus eſt, animique gravi terrore correptus. Eam ob rem Dominum per Ephodum conſulit, qui nihil ei reſpondet. Quippe ni bona eſſent apud Deum Iſraelitæ in gratia, non exaudiebat eos. Igitur fœminam inquirit, quæ oracula per ventrem redderet: quamquam antea, quum adhuc in Deum ſe religioſe gereret, rotam hujuſmodi mulierum nationem e republica ſua capulerat. Vocantur autem hujuſmodi fœminæ ventriloquæ propterea, quod genium in ventre delireſcentem habeant, qui de futuris reſpondeat, & vaticinetur. Vix Saulus, quod poſcebat, a muliercula tandem impetrat, quæ animam Samuelis ex orco producit, at Joſephus memoriæ prodidit: quamquam peritiſſimus ille rerum divinarum Theodoritus orationem hujuſmodi vocat impiam & ſcelerioſam. Non enim perſuaderi ſibi patitur, vel vilis alicujus hominis mortui animam ex orco reduci poſſe, nedum talis ac tanti vatis. Alii negantes hanc orationem impiam eſſe, velut impoſtorem vulgi dæmonem quemdam mulierculæ vaticinatrici renuntiaſſe, quid Saulo eventurum eſſet. At Theodoritus neque primum illud admittit, impium eſſe pronuntians: neque item alterum. Nam ſi genius malus fuiſſet, qui apparuit: verum ſane non protuliſſet. Quamobrem ſtatuit, Deum ipſum repræſentata Samuelis ſpecie, pro arbitratu ſuo, verba illiæc effatum eſſe. Nam alicubi per vatem quemdam dixit: Quod ſi falſum vatem acceſſeritis, ego Dominus per ipſum reſpon-

Joſephus.

An Samuelis anima ſit excitata.

Theodoritus ſententia.

τῶ Δαβὶδ ἡλικίαν ἀφορῶν, ὁρμᾷ κατὰ Γολιάθ, καὶ δὴ σφενδόνης αὐτὸν ἀναιρεῖ. ἐπεὶ δὲ ὕμνουν τὴν γυναικῶν λεγουσῶν, ὅτι Σαοὺλ μὲν χιλιάδας Παλαιστίνων κατεπόντισε, Δαβὶδ δὲ μυριάδας. πτοεῖται καὶ εἰς νοῦν αὐτῷ βασιλείαν ὁ Σαοὺλ· ἐφ' ᾧ καὶ ὑποπτον εἶχεν ἐπὶ τὸν Δαβίδ, καὶ φθόνον ἔφερεν οὐ μικρόν. ὅθεν καὶ εἰς ἐκστρατείας αὐτὸν ἀπέστελλεν, ὡς ἐντεῦθεν τῇ πολέμῳ ἀναιρεθῆναι. ὁ δὲ Δαβὶδ τὸν Θεὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, πάντα κατορθοῖ, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὴν θυγατέρα Σαοὺλ παρθένον οὖσαν ἐρασθῆναι αὐτοῦ. δόλα γίνεται ταῦτα καὶ τῆ Σαοὺλ. καὶ ὃς ἐρεθίζεται πρὸς τὸν κατ' ἐκείνου ἐπιβουλὴν, ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ, ὑπεδύσατο τὸν θυγατέρα ἐπὶ γάμῳ, ἂν χιλίας μοι κεφαλὰς κομίσῃ τῶν πολεμίων. Γίνεται ταῦτα, καὶ εἰς γυναῖκα λαμβάνει τὴν Μελχώ. οὐ φέρει ταῦτα Σαοὺλ, ἀλλ' ἐπιπλέον φθονεῖ, ἅτε τὸ πρὸ τῆς βασιλείας αὐτῷ δεδιὼς, ὑπατεύειν λοιπὸν αὐτὸν μελετᾷ· ἀνατίθησι ταῦτα τῷ υἱῷ τῷ Ἰωνάθαν καὶ τοῖς πιστοτάτοις τῶν οἰκετῶν. ὁ δὲ μισεῖ τὸν Δαβὶδ τὰ τῆς βουλῆς, ὃ ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ πατρὶ ἀδελέγεται. μὴ δὲ ταῦτα δίκαια ὁ Δαβὶδ, καὶ ἅπαξ, καὶ δὶς καὶ πολλάκις· φυγαδεύει τὸν Ἀρχιερέα Ἀβιάθαρ προσέρχεται, τότε καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς προθέσεως ἔφαγεν. ἐκεῖθεν αὖθις φεύγει πρὸς Ἀβιμέλεχ, τότε δὲ καὶ τὰ τῆ ἐπιλαπτικῶν ὑποκείνεται. ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ Δαβὶδ ἐῶν τὸν Σαοὺλ καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν ἐχειρῶς ἔχων, ποιῆσαι τοῦτο οὐκ ἤθελε, τῷ Θεῷ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν ἀνατιθείς. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅπας.

Παλαιστινοὶ δ' αὖθις κατὰ Ἰουδαίων στρατεύονται, ἐφ' ᾧ καὶ τὰς αὐτὰς συμμάχους ὁ Ἀγχοὺς καλεῖ. ὄρος δέ τῆ Γελβουὲ προσβάλλει καὶ ὁ Σαοὺλ· καὶ πολυπλοθῶν τῶν παρεμβολῶν τῶν ἀλλοφύλων ἰδὼν, ἐταράχθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ. καὶ ἐπερωτᾷ τὸν Κύριον διὰ τῆ Ἐφοὺδ, καὶ οὐκ ἀποκρίνεται αὐτῷ. καὶ γὰρ εἰ μὴ εὐδοκίμουν παρ' αὐτῷ, οὐκ ἐπήκουσεν αὐτῶν. ἐφ' ᾧ καὶ ζητεῖ ἐγγαστρίμυθον, εἰ καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐφθαρκὼς ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ ἐβεβλήκει, ἅτε πρὸς Θεὸν πρότερον ἐυσεβῶν. ἐγγαστρίμυθοι δὲ ἐλέγοντο, διὰ τὸ δαίμονα ἔχειν ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῶν ἐγκαθήμενον, καὶ τὰ μέλλοντα μυθολογοῦντα, ἔστιν μαντευόμενον. τὸ μέντοι γύναιον ἐκεῖνο πείθεται μόλις, καὶ τὴν τῆ Σαμουὴλ ψυχὴν ἐξ ᾅδου ἀνάγει, ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ. ὁ γὰρ τῆ Θείας σοφὸς Θεοδώρητος δυσωδῆ λέγει τὸν λόγον τοῦτον καὶ ἀσεβῆ. ἀλλ' ὃ πείθεται τοῦτο ψυχὴν ἐξ ᾅδου καὶ τὴν τυχοῦσαν ἀνάγειν, μήτιγε τοσούτου προφήτου. ἄλλοι δὲ τὸν λόγον τοῦτον μὰ θέλοντες ἀνοσιον δίκαδειν, λαμπλάτουσι τινὰ λέγοντες δαίμονα τὰ κατὰ τὸν Σαοὺλ ἀναγγέλλαι τῇ ἐγγαστρίμυθῳ. ὁ μὲν Θεοδώρητος ὅτι τὸ πρῶτον ὡς δυσωδῆς κατεδέχετο· ὅτι πάλιν τὸ δεύτερον. εἰ δὲ δαίμων ἦν ὁ φανεὶς, οὐκ ἂν ἀληθῆ ἐφθέγγετο. ῥήματα. οὐκοῦν αὐτὸς ὁ Θεὸς τὸ εἶδος, φησὶ, τῆ Σαμουὴλ χρηματίσας ἀβουλήθη, ἐξεπίωχε τὴν ὑπόφασιν. ἴσα δὲ δῆ τι τῶν προφητῶν· ἰὼν ἀπέλθητε πρὸς τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἀποκριθήσομαι δι' αὐτοῦ. οὕτω δῆ τὸ Βαλαὰμ πλόγησε τὸ λαὸν, καὶ δῆ δυσ-

σίβως

ἐνεβοῦς μέντοιγε προηγγέλθησαν τὰ ἐσόμενα . γένεσθαι ταῦτα · ᾗ οἱ Παλαιστινοὶ τοῖς Ἑβραίοις προσβάλλουσι . πίπτει λοιπὸν ὁ Σαοὺλ , καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ · ὁ μὲν τοι Σαοὺλ πολλὰς δεξάμενος πληγὰς , ᾗ μὴ φέρων δυνάμενος , κελεύει τινὶ τῷ αὐτοῦ τὸ ξίφος αὐτῷ ἐπιστηκεῖν , ἵνα μὴ τοῖς ἐχθροῖς χερσὶ παραδοθῇ. οὐ δὲ ἐπείθετο. ἐπιπίπτει λοιπὸν αὐτὸς τῇ μαχαίρᾳ , καὶ μηδὲ ὕπνος ἰσχύων ἑαυτῷ τὸ τέλος ἐπιστηκεῖν , πείθει τινὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν , ᾧ πλεῖστοι αὐτῶν. Οἱ δὲ Παλαιστινοὶ σκυλεύσαντες τοὺς πολεμίους , ἐντυγχάνουσι τῷ Σαοὺλ τε καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ κόψαντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν , πτερνίζουσι πάσας τὰς χώρας , τὰ δὲ σώματα αὐτῶν ἀναστανρώσειν ἔξω τῶν τειχῶν , ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ .

Περὶ μέρους Σαοὺλ καὶ γένους αὐτοῦ.

Οὕτω καπέστρεψε τὸν βίον ὁ Σαοὺλ , ᾗ τὸ ἐπὶ τοῖς Ἀμαληκίταις παρακοῦσαι τῷ Θεῷ , ᾗ ᾗ τὸ τῆς ἱερέων γένος ἀπωλείᾳ παραδοῦναι . ᾗ γὰρ τῷ Σύρου Δωὴκ οὐσὶ τ᾽. ἱερεῖς ἀπέκτεινεν αἱρεσιμαῖος τῷ Ἐφούδ . ἐκράτησε δὲ τῶν Ἰσραὴλ ὁ Σαοὺλ ἔτη μ. ὑπερωμίας ὧν παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ . τοῖς Ἑβραίοις ὁ Θεὸς χαλεξόμενος , τοιοῦτον ἄνδρα βασιλέοιν ἐν αὐτοῖς ἐξελέξατο. ἀνδραγαθίας γὰρ τῶν ἐν πολέμοις ὕστερε , ὁ μὲν Δαυὶδ εὐσεβείας , γήσατο βασιλείας . παύσῃ τοι καὶ τὸν μέγιστον πάντων ἐκλέγεται , ἐποιδὴ περ οὐ ψυχῆς ἀρετὴν , ἀλλὰ σώματος θαυμάζομεν μέγεθος .

Μετὰ δὲ θάνατον τοῦ Σαοὺλ ἐβασίλευσεν ὁ Ἰσραὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μεμφοσί . ἐν Ἰούδᾳ δὲ ὁ Δαβίδ. παρὰ Σαμουὴλ γὰρ χειροθῆναι προῄρητο . εἶτα Ῥιχοῦ τῷ Βανίας λάθρα τὸν Μεμφοσὶ ἀπολέντες , ἦλθον πρὸς τὸν Δαβίδ , καὶ δῆθεν διδεκμήσαντες ᾗ τὸν φόνον . ὁ δὲ ἀπέλυε αὐτούς , καθὰ δὴ καὶ τὸν Ἀμαληκίτην ἐκεῖνον , δι᾽ ἃ ὁ Σαοὺλ τὸ τέλος ἐδέξατο . πλησκαῖτα παντὸς τοῦ λαοῦ καθίσατο βασιλεὺς ὁ Δαβίδ . τῷ δὲ Θυγατρὶ τῷ Σαοὺλ , οὐ μὲν ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ , ἀλλ᾽ ἕως ἐπαθλον ἔλαβεν , ἰώνικα τὸν Γολιὰθ ἀφηνδύνησεν . οὗτος γὰρ ἀναμίσγον αὐτῶν συμπεφώνητο . ὁ γοῦν Δαβὶδ μετὰ τὸ ἀναγορεθῆναι βασιλεὺς , ἐρίζεται τῇ Ἱεροσόλυμα , καὶ τοῖς ἐκεῖσε καπικοῦσι Ἰεβουσαίοις ἐκεῖθεν ἐκβαλὼν , ἀφ᾽ ἑαυτῷ τὴν πόλιν προσαγορεύει . Σόλυμα καὶ γὰρ ἐπὶ Ἀβραὰμ ἐκαλεῖτο .

Περὶ βηρσαβεέ.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐρᾷ τῶν Βηρσαβεὲ λουομένην ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ , ὅθεν ᾗ ταύτης ἐρᾷ . μίγνυ᾽ λοιπὸν αὐτῇ , ᾗ τὸν Οὐρίαν οἰκουρεῖ θανάτῳ πεμπτοῦν , ὃς ἀπὸ αὐτοῦ ἦν . ὁ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ , ᾗ ᾗ Νάθαν ἐλέγχεται . εἶτα φεύγει ᾗ τὸν Ἀβεσσαλὼμ ἐπανάστασιν , καταλείψας τὰς αὐτοῦ δέκα παλλακὰς φυλάττειν τὸν οἶκον αὐτοῦ . ὁ δὲ αἰτίᾳ τοῦ Ἀβεσαλὼμ πατραλοίαν γενέσθαι , αὖτη . τῷ Δαβὶδ θυγάτηρ ἦν σφόδρα περικαλλὴς , τῷ Ἀβεσαλὼμ ὁμομήτριος . ταύτης ὁ Ἀμνὼν ἐρᾷ τῆς ἀδελφῶν ὁ πρεσβύτατος . καὶ μὴ ἔχων τὰς τῆς ἐπιθυμίας πληρῶσαι , σφόδρα κατέπεσεν . ᾧ ᾗ καὶ νοσεῖν ὑποκρίνεται . ἐκτείνει τὸν πατέρα συμπαραμένειν αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς δούλιας ἕνεκεν . Γίνεται ταῦτα . ἀποκαλύπτει τὸ πάθος αὐτῇ , ᾗ δ᾽ οὐκ ἐπείθετο . βιάζεται αὐ-

debo. Sic opera Balaami populo fauſtæ imprecatus eſt, perque vatem improbum, quæ futura eſſent, indicavit. Reſpondit huic quoque prædictioni eventus: Palæſtini Hebræos invadunt: Saulus cum filiis occumbit, quumque multis vulneribus adfectus eſſet, nec amplius imperare animo ſuo poſſet: ſuorum cuidam mandat ut ſe ſtricto gladio tranſadigat, ne hoſtium in poteſtatem veniret. Sed eo recuſante, gladium cepit, eique incubuit. Quumque ne ſic quidem adimere ſibi vitam poſſet, Amalecitarum quemdam exorat, qui finem ei vivendi attulit. Tum Palæſtini ſpoliatis hoſtibus, in Saulum ejuſque filios incidunt: quumque capita ipſorum reſecuiſſent, ex pes omnem ditionem ſuam circumferebant, corporibus extra muros ſuſpenſis, ut Joſephus narrat. *Edit. Pariſ. pag. 177.* *Joſephus.*

Hoc modo vitam Saulus finit propterea, quod in exſcindendis Amalecitis Deo non paruiſſet, & ſacerdotum nationem deleviſſet. Nam Doeci Syri opera ſacerdotes ad trecentos quinquaginta, qui Ephodum geſtarent, interfecerat. Regnum apud Iſraelitas obtinuit annos XL, humeris Iſraelitas omnes ſuperemicans. Quippe Deus Hebræis gratificari volens, ejuſmodi virum elegerat, qui eis eum imperio præeſſet: quod illi bellicæ fortitudinis adverſus hoſtes cauſſa, non pietatis, regem dari ſibi petiiſſent. quo factum, ut eis maximum omnium præficeret, quando ſic a natura comparati ſumus, ut non virtutem animi, ſed procetitatem corporis admiremur. *Saulis exitus.* *Joſephus.*

Poſt Sauli mortem, filius ejus Memphibo- *Vide Notas.*
ſetus regnum apud Iſraelitas occupat, Davide Judæorum nationis impetio contento. Nam a Samuelo prius apud hos regno inunctus fuerat. Deinde Richabus & Baneas Memphiboſeto clam inſeſto, ad Davidem ſe conferunt, quaſi præclaram ejus cædis patratæ cauſſa laudem apud illum inventuri. Dæides vero utrumque ſupplicio mortis adficit, quemadmodum & ante puniverat Amalecitam illum, per quem Saulus occiſus fuerat. Poſt id temporis Davides univerſæ nationis rex declaratus. Sauli quidem filiam uxorem accepit, alitet tamen, quam Joſephus exponat: videlicet præmii loco, quum Goliathum fundæ jactu necaſſet, quemadmodum inter ipſos convenerat. Poſteaquam vero Davides rex deſignatus eſt, Hieroſol. cum copiis invadit, & ejectis incolis oppidi Jebuſæis, regiam ſuam Hieroſolymis conſtituit. Primus quidem certe Jebuſæis inde pulſis, ut Joſephus narrat, de ſuo nomine urbem Dæidicam appellavit. Nam Abrahami ætate Solyma nuncupabatur. *Davidis regnum.* *Joſephus.* *Idem.*

Secundum hæc forte conſpecta Berſabea, quæ ſe domi ſuæ exhibebat, ejus amore captus eſt: cumque in amplexus mulieris veniſſet, procurat ut maritus ejus Urias in prælio quodam occumberet. Non longo tempore interjecto, a Nathane vate facinoris illius arguitur. Secuta eſt ipſius fuga, propter Abſalomi filii rebellionem: qua quidem in fuga, concubinas ſuas a relinquit, quæ domum cuſtodirent. Cauſſa vero, quamobrem Abeſalomus hoc parricidium moliretur, hæc fuit. Habebat F. Davidis elegantiſſima forma prædituin, quæ eadem cum Abeſalomo *pag. 178.* nata matre fuerat. Hanc quum Amnon, regiorum filiorum natu maximus, miſere deperiret, nec libidinis explendæ tationem ullam reperiret, totus contabeſcebat. Tandem morbum ſimulat, ac patrem orat, ut ſororem adeſſe ſibi velit, in eo morbo miniſtrandi cauſſa: impetrat a patre, quod volebat; amorem ſuum puellæ aperit, quæ quum ejus deſidetio non adſen-

tiretur, vitium ei per vim offert. Mox conceptо in eam odio, ſoran violatam ejicit. Illa non parum ſemel adflictare, fratri Abeſalomo rem pateſacere: qui temporis opportunitate obſervata, ſuorum ad pecorum tonſuram proficiſcens, fratres ſuos invitatos ſecum abducit. Hinc epulum inſtruitur, Amnonemque factum hilariorem Abeſalomi fratris famuli ea compoſito necant. Ea eo tempore metuens ſibi Abeſalomus, conſilia quædam contra patrem molitur. Ac primo quidem auctor ei fuit Achitophelus, ut patris concubinas iniret: deinde conſuiſſet, ut eum exercitu Davidem invaderet. Verum quum ei propterea non obtemperaretur, quod Chuſæi conſilium melius eſſe viſum fuiſſet, hominis Davidi valde familiaris, ſuſpendio vitam finit. Secundum hæc Abeſalomus impetu majori patrem perſequitur: ſed hæret tandem. Atque heic mihi Davidicum animum adſpice. Quamquam talia tantaque perpeſſus a parricida fuiſſet, nihilominus in hæc verba ſuos alloquitur: Parcite juveni Abeſalomo. Idem, quum Abeſalomus arbori crinibus inneatis adhæſiſſet, ſupra modum calamitatem ejus deploravit.

3. Reg. 18. 5.

Secundum hæc cogitanti cum animo ſuo Davidi de templo in honorem Domini eaſtruendo, Nathan reſpondet; quicquid ſecum facere conſtituiſſet, id mox Deo ſecundo pergeret. Ignorabat enim vates, quid futurum eſſet; quemadmodum inungendus Jeſſæi filius a Samuelo non agnoſcebatur: & Eliſæus calamitatem Sumanitidis ignorabat. Sed noctu Deus Nathani conſpectus inquit: Abi ſignificatum famulo meo Davidi, non ipſum eſſe, qui ædem Domino ſit eaſtructurus, multum enim ab eo ſanguinis eſſe fuſum. Quod quidem poſtremum ad utilitatem eorum dictum eſſe videtur, qui cædibus ſeſe coinquinant. Nam cæteroqui minime putandum eſt, Deum huic regi cædes juſtas exprobrare voluiſſe: quum perpetratam a Phineaſo cædem æquiſſimam, ſacrificii nomine dignetur. Hanc igitur ob cauſſam Davides Solomoni filio ſuo tradit exemplar eaſtruendi templi & ædificiorum ejus, idque manu Domini expreſſum. Nathan certe, quum ad Davidem a Deo fuiſſet ablegatus, oſtendit eum his rebus filio relinquendis occupatum fuiſſe. Factum, inquit, abs te præclare, quod hujuſmodi curam ſuſceperis de templi ſtructura: non tamen ea per te, ſed natum ea re filium perficietur.

Vates non omnia ſcivisse.

1. Paral. 17. 4.

Cædes quædam juſtæ.

Edit. Pariſ. pag. 179.

Obſervandum obiter, quod tametſi Deus facinore quodam deſignato, longa utatur patientia, tandem tameo aliquando puniat. Ejus rei licet a Gabaonitis exemplum petere. Pacti cum Gabaonitis fuerant Iſraelici, non ſe illos interempturos. At Saulus eos nihilominus una cum exercitu nationibus reliquis excidit. Ejus facinoris pœnas Deus per illatam regnante Davide famem exegit. Quod oſii ſeptem Sauli filii fuiſſent interempti, ira Dei non ceſſaſſet. Hinc animadvertere licet, Dominum generis diſcrimen nullum admittere: ſed adfectos injuria, tametſi generis diverſi & peregrini ſint, juſto judicio ſuo vindicare. Quinetiam ipſe Davides, quod Uriam per ſcelus violaſſet, hominem cæteroqui alienigenam, ut qui Chettæus eſſet, impune non tulit. Ex adulterio quidem conceptus infans, primus ei natus ea Berſabea, divinitus morbo adfectus interiit: quippe ſi ſanctes manſiſſet, pio regi fuiſſet probro, & manifeſtum admiſſi facinoris indicium atque argumentum. Quamobrem divina de

Deus Gabaonitis violatum.

Cur primus ex Berſabea filius Davidi mortuus.

A τλὼ, ἐφ' ᾧ καταπειθὴς ὁρᾶται παραχρῆμα μῖσος τίκτεται καν' αὐτῆς τῆ Αμνών, ἐφ' ᾧ τῆ ἐκβάλλει αὐτλώ. Θλίβεται οὐ μικρῶς αὖτη, ὑποκαλύπτει ταῦτα τῆ Αβισαλώμ. παραπρέεται καιρὸν, ἐξέρχεται εἰς κυρὰν τῆ θρεμμάτων αὐτῆ. συλλαμβάνει μεθ' ἑαυτῆ καὶ τὰς ἀδελφὰς· πλεῖται συμπόσιον, καὶ παραθέντα τὸν Αμνὼν ατείνουσιν οἱ οἰκέται αὐτῆ. ἐντεῦθεν δὴ ὁ Αβισαλὼμ πτοηθεὶς, φροντὶν ἄρξατο κατὰ πατρός. ἔπειτα συμβυλλίου αὐτῆ ὁ Αχιτόφελ μετὰ τραπέζας ὁρμᾶσαι κατὰ τῦ Δαβίδ. μὴ εἰσακουθεὶς δὲ ἧς τὰ ἀγαθὼ δόξαι τλὼ τῦ Χουσὶ συμβουλίω· ἔτυχε γὰρ φίλος ὢναι τῆ Δαβὶδ ὁ Χουσί· ἀγχόνη ἑαυτὸν ἔπαυσε. ἐπὶ δὲ πᾶσι διώκεται μᾶλλον ὁ Αβισαλὼμ, καὶ δὴ καταλαμβάνεται. ἀλλ' ὦ ἀνιαρὰ τῆς ψυχῆς. καὶ τοσαῦτα γὰρ παθὼν παρὰ τῦ πατρὸς ἐλεγε· φείσασθε τῦ παιδαρίου Αβισαλώμ. ἀλλὰ καὶ τῦ Ιωὰβ κατὰ καρδίας βάλοντος τὸν Αβισαλὼμ, λιᾶσα τῆ δίνδρῳ ἀπωρύετο τῆ τειχῶν, ἰθρλώσιον ἄμτρα.

Τῷ μὲν τοι Δαβὶδ μελετῶντι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῆ Κυρίῳ εἶπεν ὁ Νάθαν· πάντα ὅσα ἐν τῆ καρδίᾳ σου βάδιζε, καὶ ποίει, ὅτι Θεὸς μετὰ σοῦ· ἀγνόησε γὰρ καὶ ὅπως τὸ μέλλον, ὡς ὁ Σαμουὴλ τὸν χειροθετοῦμενον ὑὸν τῦ Ισσαὶ, καὶ ὡς ὁ Ελισσαῖος τὸ τῆς Σωμανίτιδος πάθος. νύκτωρ δὲ ἐπιφανεὶς αὐτῆ ὁ Κύριος ἔφη· πορεύου, καὶ εἰπὲ τῆ δούλῳ μου τῆ Δαβίδ. Οτι οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον, ὅτι αἵματα πολλὰ ἐξέχεας ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον μου. Τοῦτο δὲ εἰρῆσθαι δοκεῖ εἰς ὠφέλειαν τῆ τὰς μιαιφονίας ἐργαζομένων. οὐδὲ γὰρ ἂν δίκαιον φόνον ἐμίμητο τῆ βασιλεῖ, ὁ τοῦ Φινεὲς τὸν δίκαιον φόνον ἐυσεβείας προσαγορεύσας. ἐφ' ᾧ καὶ δίδωσι Δαβὶδ Σολομῶντι τῆ ὑῒ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα, τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ. πάντα δὲ γραπτῆ ἐκ χειρὸς Κυρίου δέδωκεν αὐτῆ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Νάθαν λιᾶσα πρὸς αὐτὸν ἀπεσάλη παρὰ Θεοῦ, εἶπε· καλὸν τοῦτο ἐποίησας, ὅτι ἐγνώσθη ἐν τῆ καρδίᾳ σου περὶ τῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον· ἀλλ' οὐ σύ, οἰκοδομήσει ὁ ἐκ σοῦ δέ.

Εἰ καὶ μακροθυμεῖ ὁ Θεὸς τὰς ἁμαρτίας πολλαμοῦ, ἀλλ' οὐ πότε κολάζει. οἶδε γὰρ ὅτι μετὰ τῆ Γαβαωνιτῶν οἱ Ισραηλῖται συνέθεντο μὴ φονεῦσαι αὐτούς, ὁ δὲ Σαὰλ σφῶν τοῖς ἄλλοις ἀλλοφύλοις, καὶ αὐτοὺς ἀπέκτεινε. αὐτοῦ μέν τοι τῦ τοιούτου τολμήματος δίκας ἐπὶ τοῦ Δαβὶδ ἐσέπραξε, λοιμὸν ἐπιπέμψαν. καὶ εἰ μὴ τοὺς τῦ Σαοὺλ ἐπὶ παῖδας ἐφόνευσαν, ἵνα ἂν ἡ θεία ὀργὴ ἔπαυε. μαρθάνομεν δ' ἐκ τούτου, ὡς γένους ἀδικίαν ἵνα οὐδὲ ἄφορον, ἀλλὰ τοῖς ἰδιάζουσι, κἂν ἀλλογενεῖς ὦσιν, ἐπαμύνει δίκαιος ὁ Θεός. καὶ αὐτὸς ὁ Δαβὶδ τὸν Οὐρίαν ἀδικήσας ἀλλόφυλον ὄντα, Χεττταῖος γάρ, ἵνα ἀτιμώρητος ἔμεινε. τὸ δὲ μοιχίδιον βρέφος, ὃ πρῶτον τῆ Βηρσαβεὲ γέγονε μοιχιδείσῃ τῆ Δαβὶδ, ἐπάταξεν ὁ Θεός. αὐτὸ γὰρ ἐμέλλε ἔσεσθαι τῶ Δ'αυϑοὺς βασιλίας ὄνειδος, καὶ τῆς

αὐτῷ παρανομίας ἐλεγχος . κινδύνους ἔων αὐτῷ , ζῶν τὸ πιστὸν ὁ διανοοῖτο μὴ ἐᾶσαι.

Περὶ τῆς ψαλμῶν.

Ἡ δὲ πρώτη βίβλος τῶν παραλειπομένων αἰνίττεται , ὡς τῶν Δαβὶδ εἰσὶν ἅπασαι αἱ ψαλμοὶ , καθάπερ φησὶ Θεοδώρητος. λέγει γὰρ ὅτι ἔταξε Δαβὶδ ἐν ἀρχῇ τῶν αἰνεῖν ἐν Κύριον , ἐν χορῷ Ἀσαφὰτ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ · ὁ μὲν τοι Δαβὶδ ἐτῶν τεσσάρακοντα βασιλεύσας , ὡς φησι Θεοδώρητος , περὶ τὸς ἑβδομήκοντα τὸ τῦ βίυ τέλος ἐδέξατο. προεθέσπιζε δὲ τοῖς ἄλλοις , καθὰ καὶ ἱστορίαις ὅσπερ τῦ Ἰωσήπου. κατὰ Παλαιστίνων ἐκστρατεύει ὁ Δαβὶδ , καὶ διώξας ἐπιπολὺ , δίκην τῶν αὐτῦ πάντων . καὶ ἐδὼν αὐτὸν μεμονωμένον καὶ ὑπὸ κόπυ ἐλλυτον , τὸς τῶν ἐναντίων , ὃς καὶ Γολιάθου τῶν Γεγάντων ἦν , ἐπόνησε διαπεῖραι αὐτὸν . καὶ πῶς ἂν ἐγένετο , εἰ μὴ Ἀβεσσαῖος ὁ ἀδελφὸς Ἰωὰβ παρέδυς ἀρεθεὶς ἐαῦτὸν , ἀπέκτεινε τὸν πολέμιον , ἐαυτὸν δὲ σῶον ἐπαπέδοσατο · ἔθεν καὶ ὅρκωσεν αὐτὸν ὁ λαὸς ἅπας , ὡς μὰ τὸ λοιπὸν σωῖ αὐτοῖς ἀπαντῶν εἰς πόλεμον. Στρατοπεδεύσει καὶ αὖθις κατὰ τῶν Ἑβραίων οἱ Παλαιστινοὶ , ἐν οἷς ἦν τις ὑπὲρ τὸ μὲν ὕψος ἓξ πήχεων , δακτύλους δὲ ἐν ἑκάστῃ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν πεντεκαίδεκα εἶχε τῶν κατὰ φύσιν . ὁτοῦτο γονος ἦν τῶν Γεγάντων ἐκ . τοῦτον ὑπεμείνατό μονομαχήσας Ἰωνάθαν υἱς Σαβαῖος , ὃς καὶ νίκης αὐτὸς γίνεται. ἑαυτὸν οὖν παίουσιν οἱ Παλαιστινοὶ τῶν πρὸς Ἑβραίους μάχεσθαι . ὁ δὲ λαβὼν ἀδεῶς ὁ Δαβὶδ , ὑμνῶν ἤρξατο τὸν Θεὸν , καὶ τὰς ᾠδὰς ἐπλεκτο.

Περὶ τῆς ἀνδρείας ἣν εἶχεν ὁ Δαβίδ.

Ἰσῖον δὲ ὅτι στρατιώτης ἀμάχης μὲν πολὺ ἰσχυὸ πολλὸς ὁ Δαβὶδ ἐπήνετο , ἐξαίρετος δὲ πίστει . ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν χ'. ἀνῄρει ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ . ὁ δὲ κατ' ἐχθρῶν ἐπαιδίσας , οὐκ ἂν ἐπαύετο , εἰ μὴ ἐκπαλοσίους ἀνῄρει . τοσοῦτος γὰρ τολμηρὸς ἦσαν , ὡς καὶ ἔξω ἐξ αὐτῶν πρὸς Βαθλεὲμ ἀπιόντων καὶ ἀγαγεῖν ὕδωρ τῷ Δαβὶδ ἐντὸς ἐντὶ Ἱεροσολύμων , ἐπιθόντας αὐτὸς καὶ ἐξελθόντας διὰ μέσων τῶν Παλαιστινῶν ἔξω πεφρακταμένων , καὶ μὰ τολμησάντων αὐτοῖς ἐντεῦθεν διὰ τοσοῦτον θράσος αὐτῶν. ὃ ὕδωρ οὐκ ἠθέλησε πιεῖν ὁ Δαβὶδ , ἀλλ' ἔσπεισε τῷ Θεῷ , καὶ τὰς στρατιώτας ἐθαύμασε.

Μετὰ δὲ ταῦτα χειροτονεῖται πρὸ τῦ Δαβὶδ ὁ Σολομὼν , ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνε Κυρίυ εἰς βασιλείαν. πρίν γε οἷς τὸν δοθῆναι θρόνον αὐτῷ παρὰ Κυρίυ. τῆς δὲ πρώτης βίβλυ τῶν παραλειπομένων τὸ τέλος δηλοῖ , ὅτι ὁ Σαμουὴλ ὁ ὁρῶν , καὶ Νάθαν ὁ προφήτης , καὶ Γὰδ ὁρῶν , βίβλυς εἶχεν συγγεγραμμένας . ἐσῖον ὅτι Ορνίας καὶ Αδωνίας ὁ αὐτὸς ἦν , υἱὸς δὲ Δαβίδ. δίωνυμος γάρ. ὗτος δυσκολύτορας ἔχων τὸν Ἰωὰβ καὶ Ἀβιάθαρ , περὶ τῆς βασιλείας ἐμελέτα. ὁ δὲ Νάθαν μὴνύει τὰ περὶ τύτων τῇ Βαρσαβεέ. (οἶδε γὰρ τὸ στοχον τῦ Θεῦ.) αὖτη δὲ μὴνύει τῷ Δαβίδ : ὁ μέντοι Δαβὶδ δι' ἑαυτὸ μὲν τὸν Ἰωὰβ νεμεσᾶται μὰ θελήσας , ἅτε ὑπὲρ αὐτὸ πολλὰ κεπιασωτα , τὸν Σολομῶντι παραινεῖ ἐκποδὼν αὐτὸν , ἵνα μὴ τῆς πάντος αὐτῷ καταφρονήσῃ. τὰ αὐτὰ δὲ συμβυλεύει αὐτῷ καὶ περὶ τῦ Σεμεὶ , ὡς ἀρχηγὸ ὄντος , εἰ καὶ αὐτὸς ἐκαρτέρει πολλὰ , καὶ πολλάκις ὑβεζόμενος παρ' αὐτῦ. κρατεῖ ὁ Σολομὼν , καὶ τὸν αὐτὸν τῦ ἀδελφὸν αὐτῦ Ορνίαν φονεύει. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ Ἰωὰβ ἀσκόπως ποιεῖ κρίν τῷ

Glossæ Annal.

Davide cura providentiaque factum est, ut ejusmodi puero vita longior non concederetur.

Cæterum in Omissorum primo libro significatur, omnes psalmos Davidis esse. Testatur idem Theodoritus quoque, primum Davidem ordinasse dicens, Asaphati & fratrum ejus opera, ut hymnis Deus concelebraretur. Quum autem Davides, eodem Theodorito auctore, annos triginta regnasset, septuaginta vixisset, fato functus est. Libet hoc loco superioribus hæc quoque de Josepho narrationibus adjicere. Accidit aliquando, ut copias Davides adversus Palæstinos educeret, quumque persequutus eos diu fuisset, longo intervallo a suis omnibus est divulsus. Tum quidam ex hostibus, e gigantum posteritate natus, cum solum deiectumque videns, ac præ labore viribus destitutum, interficere festinabat: ac factum id sane fuisset, ni Abisæus Joabi frater mox adfuisset, hostemque peremisset, ac Davidem salvum suis restituisset. Qua de causa populus universus eum jurejurando adstrinxit, quo se deinceps cum cæteris in prælia non profecturum polliceretur. Rursum Palæstini castra castris Hebræorum opposuerant, habebantque secum hominem proceritate sex cubitorum, cui essent in utraque planta pedis & utraque manu digiti plures quam naturæ conveniret. Erat enim & ipse de gigantum posteris oriundus. Hunc, duello congressus, Jonathan Subæus quidum interficit, eoque pacto victoriæ suis auctor exstitit. Ab eo tempore Palæstini bello Hebræos adoriri desierunt, qua occasione Davides otium a negotiis nactus, hymnis Deum laudare cœpit, odasque sacras contexere.

Theodoritus.

Josephus.

Narrationes de Davide petitæ hinc.

Abisæus Davidem servat

Ultimum contra Palæstinos prælium.

Edit. Paris. pag. 180.

Occasio prægenti psalmos

Sciendum est autem, habuisse quidem milites Davidem complures invicti roboris: verum quinque omnino eximios. Horum in numero fuit unus, qui sexcentos hostes uno die interemit. Item alius, qui adversus hostes profiliens, cædendi finem prius non fecit, quam nongentos occidisset. Tanta itidem prædili erant audacia, ut tres eorum Bethlehemam pergerent, ac Davidi tum Hierosolymis degenti aquam afferrent, profecti eo, vicissimque reversi per medios Palæstinos, extra oppidum in castris confidentes, nec propter insignem hanc audaciam se ipsis objicere ausos. Atque hanc aquam hibere Davides noloit, sed militum virtutem admiratus, eam Deo libavit.

Quinque milites eximi Davidis.

Secundum hæc designatus a Davide Salomon, consedit in throno Domini ad obtinendum regnum: hoc est, in solium Davidi a Domino tributum. In Omissorum primo libro perscriptum legimus, Samuelum, Nathanem, Gademque vates commentariis res a Davide gestas complexos esse. Scieodum eumdem fuisse * Orniam & Adoniam, ot qui duplex nomen habuerit. Hic quum ad convivium invitasset Jabum & Abiatharem, de occupando regno sollicite cogitabat. Tum Nathan vates horum consilia Bersabeæ aperit: (notat enim Dei mentem atque institutum) Bersabea rem ad Davidem defert. Davides, qui per se Joabum adfici supplicio nollet, quod is multos labores ipsius causa pertulisset: Solomoni filio consuluit, ut eum interficiat, ne juventutem ipsius flocci faceret. Idem ei dat consilii de Semejo, plane seditioso homine: quem tamen ipse tulerat, licet multis ab eo fuisset aliquoties injuriis affectus. Secundum hæc regno potitur Solomo, & fratrem suum Oroiam interficit. Idem Joabo accidit, quamquam is ad aram

* Oniam

Regnum Solomonis.

Dei profugiſſet. Lex enim divina homicidam qui ad templum fugiſſet, interfici jubet.

Hinc Solomon quum mille aliquando victimas immolaſſet, Deo ſupplicat, & ſapientiam prudentiamque ſibi ut largiatur, orat. Nam Deus ipſe per ſomnum ei ſe obtulerat, & aliquid ab ſe uti poſtularet juſſerat. 3. Reg. 3. 7. Ille vero reſpondens: Tu me, inquit, in patris mei Davidis locum ſuffeciſti, famulum tuum. Ego vero puer adhuc ſum admodum, & per ætatem res necdum adminiſtrare poſſum. Quamobrem famulo tuo da mentem docilem ad regendum populum tuum, utque jus ei dicere ea ipſa æquitate poſſim. Edit. Pariſ. pag. 181. Tum Deus: Quando, ait, tu iſtud petiiſti, non longam ætatem, non divitias, non hoſtium tuorum necem, ſed prudentiam ad diſcernenda jura poſtulaſti: ſcito me tibi quod in votis erat conceſſiſſe. En tantam mentis prudentiam atque ſapientiam tibi largior, ut tibi par inter reges nemo neque ante te fuerit, neque poſt te ſit futurus. Quod ſi traditam a me vitæ rationem patris tui Davidis exemplo ſequutus fueris, etiam tibi ætatem producam. Secundum hæc ſanum auſtruit, atque Deum precatur, ac apertis ac vigilantibus oculis divinam hanc ædem reſpiciat, & homines in ea ſupplicantes exaudiat. Tum altera vice Deus ei perinde ſe obtulit, atque apud Gabaonem factum fuerat, & hæc effatus eſt verba: Ego tuas ad me preces 2. Paral. 7. 12. & ſupplicationem exaudivi, & iſtam a te conſtructam ædem conſecravi. Tam oculos ibi, quam mentem ſemper habebo. Quod ſi a me deſciveritis, Iſraelicos ego de hac terra exſtirpabo: & hoc templum, quod nomini meo conſecravi, a conſpectu meo repudiabo. Eodem Solomone preces concipiente, ignis de cælo lapſus eſt, & hoſtias oblatas abſumpſit.

De quo licet animadvertas, quanta Solomonis initio pietas & religio fuerit: quando impetrare potuit, ut in victimas ipſius ignis e cælo delaberetur. Templum autem de lapidibus exſtruxit aſcia nulla politis. Nam divina providentia factum eſt, ut ſic per ſe nati reperirentur: nullo ut ferro, quemadmodum Theodoritus memoriæ prodidit, Theodoritus. ad eos inter ſe compingendos & concinnandos opus eſſet. At vero templi munimentum exterius a cæſis lapidibus ædificavit, ibique lapicidarum neceſſaria erat opera. Templi longitudo fuit ſexaginta cubitorum, latitudo viginti. In equidem circuitu paſſim ædiculæ quædam ad Levitarum uſus adſtructæ ſunt, & ut vaſa ſacra in eis reponerentur. Nam hoc ſacrarium ſolis a ſacerdotibus adiri fas erat. Altitudo fani cubitorum erat centum viginti. Erquidem fanum hoc univerſum auro integebatur. Omnia vero iſtæc in templo conſtruenda Spiritus ſanctus per gratiam ſuam Davidi demonſtravit, Davides rurſum Solomoni filio: qui divinam hanc ædem anno ab Iſraelicorum ea Ægypto migratione CCCXX ædificavit. Vide Notat. Tot autem interceſſerunt anni, ut eadem pertæſi obvagationum illarum quoſvis in montes, locum unicum, videlicet Hieroſolyma deligerent.

Cæterum quæ in hoc veteri ſtano fuerunt, Templum vetus imago cæli fuit. diviſo tres in partes, nimirum in locum ubi laici conſiſterent, & ubi variarentur ſacerdotes ac Levitæ, qui locus peculiare ſacrarii nomen habebat, in Adyta denique Sacrarium ſanctiſſimum nuncupata, quæ adire nemini præter ſummum pontificem fas p. 182. erat, ac ne illi quidem aliter quam ſemel in annos ſingulos, nec ſine ſanguine: hæc igitur etiam licet in cælis deprehendere. Nam in cælo nobis proximo, nimirum in aere,

A Θεῷ φροσέφυγεν. ὁ γὰρ Θεῖος νόμος τὸν φονικὸν φεύγοντα τῆς παρ' ἀνθρώπων ἀναιρέσεως φρούτατο.

Ο Σολομὼν ἐν χιλίαις βοῶν ἱερεύσας, ἐπὶ τοῦτο τὸν Θεὸν, τὴν σοφίας τυχεῖν γνῶσιν καὶ σωφροσύνης. ὤφθη δὲ αὐτῷ Κύριος ἐν ὕπνῳ καὶ φησίν· αἴτησαι τὸ αἴτημα σαυτῷ. ὁ δὲ φησί· σὺ ἔδωκας τῷ δούλῳ σου ἀντὶ Δαβὶδ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐγὼ εἰμὶ παιδάριον μικρὸν, καὶ ἐγὼ οὐκ οἶδα τὴν ἔξοδόν μου, καὶ τὴν εἴσοδόν μου, καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν ἀκούων, καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου τὸ δικαιοσύνῃ. καὶ φησὶ Κύριος πρὸς αὐτόν. Ἀνθ' ὧν ἐποίησας παρ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐμίσησας πολ-
B λὰς, οὐδὲ πλοῦτον, οὐδὲ ψυχὰς ἐχθρῶν σου, ἀλλ' ἐποίησας σαυτῷ σωτῆρ σωτῆριον τὸ ἐσόμενον ῥῆμα, ἰδοὺ ποιήσω τὸ ῥῆμά σου. ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμου καὶ σοφὴν, ὅσοι ἐὰν γένωνται ὅμοιοί σοι ἐν βασιλεῦσι. καὶ ἐὰν πορεύῃς ἐν τῇ ὁδῷ μου ὡς Δαβὶδ ὁ πατήρ σου, πλυνῶ τὰς ἡμέρας σου. μὴ ποιῶν οἰκοδομεῖ ναὸν τῷ Θεῷ, καὶ αἰτεῖ εἶναι τὰς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ἀνεῳγμένους ἐπὶ τὸν Θεὸν οἶκον, καὶ εἰσακούειν αὐτῶν. καὶ ὤφθη Κύριος τῷ Σολομῶντι δεύτερον, καθὼς ὤφθη ἐν Γαβαών. καὶ εἶπεν. ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου, καὶ ἡγίασα τὸν ναὸν τοῦτον· καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ, καὶ
C ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. ἐὰν δὲ ἐκστρατεύσῃ σὺ ἐμοῦ, ἐξαρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου, ἀποῤῥίψω αὐτὸν ἐκ προσώπου μου. τὰ μὲν τοι Σολομῶντος προσδεξαμένου, πῦρ οὐρανόθεν κατελήχθη, καὶ τὰς προσενεχθείσας θυσίας ἐλίλαστο.

Ορα λοιπὸν ὅσῃ φρόνησις ἦν τῷ Σολομῶντος δυσέβεια, εἰγε καὶ πῦρ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτὸ καταβάσεσθαι. καὶ τὸν μὲν ναὸν λίθοις ἀπελεκήτοις οἰκοδομεῖ. αὐτουργεῖς γὰρ ἐβδόμου θείᾳ φρονήσει, ὥστε μηδενὸς ἀρμονίαν διαλῦσαι σιδήρου, ὡς φησὶ
D Θεοδώρητος. οἷς δὲ τὰ ἱερὰ περίβολον τυποῖ λίθοις ἐδομήσατο, κἀκεῖ καὶ λατόμων δεῖται. τὸ μὲν τοῦ μῆκος τοῦ ναοῦ ἑξήκοντα πήχεων ἦν, καὶ εἴκοσι τὸ εὖρος. κύκλῳ τοῦ ναοῦ οἰκίσκοι φκοδομήθησαν χάλκου τῷ Λευίτῃ, καὶ τὰς τῶ σκευῶν ἀποθήκας. Τὰ γὰρ ἅγια μόναις τοῖς ἱερεῦσιν ἦσαν βατά. τὸ δὲ τοῦ ναοῦ ὕψος ρκ'. πήχων ἦν. πάντα δὲ τὸν ναὸν χρυσὸς συνεκάλυπτε. πᾶσι δὲ πᾶσι τοῦ τοῦ ναοῦ ὁ μὲν χαλκὸς τοῦ ἁγίου συνδέσμους ὑπεδύετο τῷ Δαβὶδ, αὐτὸς δὲ τῷ Σολομῶντι. οἰκοδομεῖ δὲ τὸν ἄθειον οἶκον ἐτῶν μετὰ τλ'. ἔτι τῆς ἐξόδου. παρῆλθον δὲ τοσαῦτα ἔτη, ὅπως ἀποκαμόντες τῇ εἰς τὸ ὄρος περιπλανήσει, τὸν ἕνα τοῦτον τῷ Ἱερουσαλὴμ ἀγαπήσωσι.

E Ταῦτα δὲ κατὰ γε τὸν παλαιὸν ναὸν, ὃς εἰς τρία διῄρητο, εἷς τε τὸν τῶν λαϊκῶν διαδὺς σύστασιν, τὸν τῶν ἱερέων, καὶ τὸν Λευιτῶν· ὃς δὲ καὶ πάσης ἁγιωτέρας ἐλέγετο. καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄδυτα, ἃ δὴ καὶ γοῦν τὸν ἁγίων ἐκαλεῖτο, εἰ μὴ μόνος ὁ Ἀρχιερεύς. καὶ τοῦτος ἅπαξ τὸ ἐνιαυτοῦ, καὶ παντὸς οὐ χωρὶς αἵματος· καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς οὐρανοῖς ἔρρωσεν. ἐν γὰρ τῷ πρὸς ἡμᾶς οὐρανῷ, τῷ

Προσχὴ Σολομῶντος.

ἀίες ἀλλοίοις, πάντα δὲ τὰ ἀγαλλόμενα ζῶα· ὑπὸ-
πτερον δὲ τὸ φαινόμενον στερέωμα, ὃς φησιν ὁ
Σιναΐτης Θεὸς Ἀναστάσιος, τὰς οὐρανίας δυνάμεις,
ἴσως δὲ καὶ αὐτὰς τὰς τῶν ἁγίων ψυ-
χάς· ἀνώτερον δὲ τοῦτο τὸ ὁρώμενον οὐρανοῦ ὑ-
δεὶς εἰσελήλυθεν, εἰ μὴ μόνος ὁ ἀληθὴς Ἀρχε-
ρεὺς Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν. ὅτι δὲ τὰ
τῶν ἐπιγείων τοῦ ναοῦ κατ' εἰκόνα τῶν ἐπουρανίων
ἔκτισαι, καὶ αὐτὸς ὁ πάμμεγας Παῦλος ἐδίδαξεν
ὅτας εἰπών· οὐδὲ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλ-
θεν ὁ Χριστὸς, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νυν
ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν.
ὅρα δὲ νοερικῶς. Ὅτι τὰ φαινόμενα τοῦ ναοῦ
τοῦδε κάλλη τῆς ἀφατῆς ἐκείνης ἀφροπρεπείας εἰσὶν
ἀπεικονίσματα. εἰ δ' ἐστὶν αἰσθητὰ ἐνδύσαι τὰς
νοητὰς ἡδονὰς ἐκτυπώματα· τὰ δὲ ὑλικὰ φῶ-
τα τῆς αὐλοῦ φωτοδοσίας εἰκόνες τυγχάνουσι·
καὶ γὰρ ἐκ τοῦδε τοῦ ὑλαίου κρὸς τὸν ἄῤῥητον
ἐκείνου ζωοῖαν, καθὰ δύνατον καὶ τὸ μεγάλῳ
δοκεῖ Διονυσίῳ, χειραγωγήμεθα.

* πάντως. Ὅτι δὲ * πάντας ὑπερβαίνων ἐν ἐπὶ πᾶσιν
ὁ Σολομὼν, ἡ γραφὴ διδάσκων σε λέγουσα·
καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βα-
σιλεῖς Αἰγύπτου πλούτῳ καὶ φρονήσει, καὶ πάν-
τες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον Σο-
λομῶντος, τοῦ ἀκοῦσαι τὴς φρονήσεως αὐτοῦ. ἐ-
πλανύνθη δὲ ἡ σοφία αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα φρόνιμον
Αἰγύπτου. * πᾶς τῶ Σολομῶντος βίβλους, ἀφ'
ὧν καὶ οἱ τῆ ἰατρῶν παῖδες τὰς ἀφορμὰς ἔλα-
βον. μὴ γὰρ τὸ λαβεῖν ἐκ Θεοῦ νοῦ σοφίαν,
τεσχιλίας μὲν παραβολὰς, καὶ πεντεκαιλίας
ᾠδὰς ἐλάλησε περὶ πάντων τῶν ἐν γῆς φυομέ-
νων, καὶ πάντων τῶν ζώων. ἐπὶ δὲ τοῦτο καὶ ὁ συγ-
γραφεὺς φησιν, ὅτι ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων ἀπὸ
τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἕως τῆς ὑσσώ-
που τῆς ἐκπορευομένης ἐκ τοῦ τοίχου. παρὰ δὲ Ε-
ζεκίου κεκαῦθαί φησιν ὁ πολυμαθὴς ἐν πολυίστωρ
Εὐσεβίος. ὅσα δὲ δὴ ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ, ὡ αὐ-
τὸς, ἁρμοσθῆναι τῆς ἐκείνου φιλοσοφίας ἐχόμενα. ὧν
μὲν οὖν ὁ Ἐζεκίας καὶ ἐπὶ τοῖς τοῦ Δαβὶδ ἐ-
ποίησε ψαλμοῖς· τίνων δὲ δὴ ἐν τῇ αἰχμαλωσίας
ὑστολωλότων, Ἔσδρας τις ἀνὴρ οἷς ἄκρον τῆς Ε-
βραΐδος ἐξέλιπε ἑλλαδικὸς, ν'. ἔλεγε ἀπηριθμῆ-
σατο, ἢ ἐν πλείοις συλλέξας. ἀλλ' ὁ Ἐζεκίας τοὺς
πλείους τῶν ψαλμῶν ἀθετήσας; ὡς μὲν τοῦ Δα-
βὶδ εἶναι ὁμολογημένους, τοὺς ρν'. καὶ μόνους
ἀνέκεινον, ὡς ὁ σοφώτατος Ψελλὸς ἱσο-
ρεῖ.

Ἐρωτολόγησε δὲ Σολομὼν καὶ περὶ λίθων,
οὐχ ὅπως ἐχρήσατο μόνον, ἢ συμπάγησε,
ἀλλὰ καὶ ὅπως ἑκάστη συμπλοῖ· νοῦ μὲν σωφροσύ-
νης ἔφησι φυλακτήριον· νοῦ δὲ κρὸς τὰ θυμοῦ
ἀντίσχεν πυρσά· ἑτέρου δὲ φυγαδεῖον πτόματα
πονηρά. ἀλλὰ καὶ περὶ δαιμόνων ἐνθεν βιβλίον
αὐτῷ, ὅπως τε καταγόνται, καὶ ἐν οἵοις εἴδεσι
φαίνονται. φύσεις δὲ τούτων καὶ ἰδιότητας ἔφρα-
σε, πῶς τε διωκοῦνται, καὶ πῶς ἐμφιλοχω-
ροῦσιν ἀπολύονται. ἔνθεν, ἔργα τίνος ἀχθοφο-
ρεῖν ἐπίστανται, ὑλοτομοῦσι (ὡς λόγος) ἰωάγαι-
ζε, καὶ καταμανθὸν τὸ ἄχθος φέρειν παρεβιάζετο, γο-

A sunt animalia quævis promiscue: in altero, quod intra firmamentum adspectabile continetur, ut Anastasius ille Sinaites ait, cælestes illæ potestates degunt, ac fortassis et etiam sanctorum hominum animæ: ultra vero illud alterum & inadspectabile cælum, nemo pervenit unquam, præter verum illum Christum. Et quidem fanum illud terrestre conditum fuisse ad imaginem rerum cælestium, etiam maximas ille Paulus noster hisce verbis significavit: non in manufactum sacrarium Christus ingressus est, quod veri sacrarii foret exemplar: sed in ipsum cælum, ut nunc Deo coram pro nobis appareat. Atque hic si diligenter animum advertas, videbis ornamenta fani sub oculos cadentia quasi quasdam expressas imagines esse pulchritudinis illius inadspectabilis. B Sensiles quidem sustituum fragrantiæ repræsentant nobis habitum & sustitum illum intellectilem. Facta de terrestri materie lumina sunt imagines lucis illius cælestis & materiei prorsus expertis. Nimirum per hasce res materie constantes ac terrenas, ad contemplationem illam insfabilem, quemadmodum & magnoilli Dionysio videtur, quasi manu ducimur.

Ut autem ad Solomonem revertamur, superasse illum omnes omnibus rebus, saceris ex litteris cognoscas licet. Tantum, inquiunt, divitiis & sapientia cunctos Ægypti reges excelluit Solomon, ut omnes orbis terrarum reges conspectum ejus requirerent, audiendæ sapientiæ causa, qua longe amplissima prædituς, quotvis sapientes Ægyptios post se relinquebat. C Idem Solomon quum divinitus sapientiam tantam nactus fuisset, sententiarum tria millia protulit, & odarum quinque millia de omnibus e terra nascentibus, & cunctis animalibus compositit. Hoc enim indicare volens auctor historiæ, verbis hujusmodi usus est: Disseruit de arboribus, a cedro Libani, usque ad hysopum, in parietinis qui nascitur. Ex his libris Solomonicis Medicorum ratio multa commentandi occasiones sumpsit. Nam quæcumque in terra, in mari, in aere existunt, Solomoni ad philosophandum materiem suppeditarunt. Nonnulla tamen Solomonis præseferentia fuisse ab Ezecia concremata, doctissimus ille, plurimarumque rerum cognitione prædituς Eusebius memoriæ prodidit. Idem hic Ezecias in D Davidicis etiam psalmis præstitit. Nam cum in capeivitatibus illi amissi forent, Esdras quidam, vir ad summum Hebraicæ linguæ peritus, trecentos, immo plures collectos recensuit. Verum Ezecias compluribus ex hisce psalmis plane rejectis, ut qui citra controversiam Davidis appellari nequirent, solos ci. reliquos suffragio suo approbavit, quemadmodum Psellus ille doctissimus scripsit.

Præterea Solomon de gemmis quoque disseruit, earumque natura. non tantum quo illæ pacto colores hos vel illos accipiant, vel gignantur & coalescant: verumetiam quis unisciusque sit usus. Aliam enim pudicitiæ custodem esse pronunciavit: aliam sussureis inflammationibus resistere: aliam malos genios abigere. E Quinetiam librum de genus compositit, quo mirum pacto e sublimi deducantur, & qualibus formis apparent. Eorumdem naturas atque proprietates complexus est, tum quo pacto vinculis adstringantur, & certis locis adfixi abigantur. Hinc factum, ut operas quasdam gestandorum onerum eis imponeret. Nam & materiem (ceu perhibent) eos cædere cogebat, & humeris

Anast. Sinaïta.

Hebr. 9. 24.

Dionysius.

3. Reg. 4. 30.

Ibidem.

Medici a Salomone multa didicerunt.

Libri Salomonis quidam extant. Eusebius.

Esdras.

Vide Notas.

Edit. Paris. pag. 1 5 7.

Psalmorum reprobatio. Psellus.

De gemmis Salomonis.

Eadem liber de genio.

Quo pacto ea nus imperavit.

onera portaſſe. Idem hominum viſcera exulcerata vel carminibus, vel herbis adhibitis ſanabat. Verum divinus homo Eſeeias, qui ſe totum Deo conſecraſſet ac mancipaſſet, ejuſque ad providentiam cuncta referret, parvi ea fecit, quæ ſupra naturam Solomon philoſophatus eſſet. Hæc autem a Pſello tradita veritati conſentanea eſſe, Joſephus quoque verbis biſce teſtatur: Etiam carmina quædam advetſus genios, & eorumdem adjurationes excogitavit: quibus, inquit, memini Judæum quemdam Eleazarum orantem, annulum naribus hominis agitati malo a genio ſic admoviſſe, quemadmodum indicavit Solomou: quem quum genius olfeciſſet, continuo ex eo migravit. Et migrationem hanc fieri, de vaſe quodam, aqua repleto, perſpicue animadverti poterat. Nam aqua geonio exeunte turbabatur. Atque hæc omnia de Solomone commemorata, confirmat ipſemet in eo libro, qui Sapientia Solomonis appellatur; his ipſis verbis, Deus mihi dedit rerum cognitionem veriſſimam, ut mundi compagem perſpectam habeam, ſiderumque ſitus, & naturas animantium, & ſtirpium differentias, & radicum vires, & abditorum cognitionem. Quibus ſanu verbis oſtenditur, omnia de Solomone prodita fidem mereri.

Æthiopum regina.

Cæterum Sabæi natio ſunt Æthiopica. Eorum regina fuit admiranda illa Sibylla: quippe quæ quam legem ignoraret, nec vates audiſſet, per Solomonem ſapientiæ ſubminiſtratorem Deum prædicavit. Celebretur, ait, Dominus Deus ille tuus, qui tibi ſic faverit, ut te Iſraeliticorum ſolio imponeret. Hæc inter alia, quibus Solomonem tentavit, etiam huiuſmodi quidam excogitavit. Formoſos aliquot pueros, tam mares quam fœmellas, uniuſmodi veſtitu & eadem tonſura quum exornaſſet: Solomoni eos exhibuit, utriuſque ſexus diſcrimen in his ut indiceret, poſtulans. Tum ille juſſis pueris facies ſuas abluere, naturam in utriuſque ſuam deprehendit: quum mares quidem viriliter vultus ſuos fricarent, fœminæ vero moliter ac delicate. Illa vero obſtupeſcens: inquit: Majora vidi, quam auditu acceperim. Simul ei largita centum viginti auri talenta, cum aromatibus, gemmis, & opobalſami radice, unde Palæſtina deinceps hoc germen, Joſepho teſte, habuit, ad ſuos eſt reverſa. Talentum vero libras cxxv continet. De quo colligi poteſt, eum a regina centenarios auri noſtros centum acceppiſſe.

Neque vero tantum Solomon præſtabat his rebus, verumetiam quamdiu religioſus in Deum erat, omnes ab Euphrate ad Nilum uſque nationes tributarias habebat. Sed ab eo tempore ſalis inimicis male vivendo talem ſe præbuit, ut eis reſiſtere non poſſet. Nimirum ab initio admirationi mortalibus erat, quum Proverbia litteris mandabat, & exſtruebat fanum, ſicut eximius ille Cyrillus ait: eodem ſcilicet tempore, quo Homerus Trojanorum calamitates ſuis exponebat tragice verſibus, annis ab urbe Trojana capta CLX. verum deinceps ita ſe geſſit, ut in ſummam impietatem prolaberetur. Licet id colligas ea hujuſmodi verbis, quæ ſacris in litteris caſtant: Deflexa mens Solomonis eſt per exteras uxores ad alienos deos. Quinetiam illuſtrius intelligi poteſt ea Achiæ vatis ad famulum Solomonis Jeroboamum oratione, Solomonem deaſtia religioſo cultu honorem exhibuiſſe. Sunt enim hæc ipſius verba: Significat hæc tibi Dominus. Ego Solomoni regnum de manu extorquebo, & tibi decem ſcipiones dabo. Unum illi ſcipionem relinquam, propter

Eſeeiæ pietas.

Joſephi de magiæ Solomonis locus.

Genius ex præcepto Solomonis expulſus.

Sap. 7. 20.

Æthiopum regina.

3. Reg. 10. 9.

Edit. Pariſ. pag. 384.

Joſephus.

Quid talentum.

Cyrillus. Homerus Solomonis coætaneus. Vide Notas.

A διαπαντὸς τὸν ἀνθρώπινον ἢ ἀπρόοπτος, ἢ βουβῶνες περιστάσεις, ἰᾶτο. ἀλλ' ὁ γε θεῖος Ἐζεκίας θεῷ ἐκεῖνον ἁγνίσας, καὶ πάντα τὰ εἰς θεὸν φορτία ἐξαρτήσας, τῷ ὑπὲρ φύσιν τῷ Σολομῶντι φιλοσοφηθέντα ἀλιγώρησεν. ὧν δὲ ἱστόρησεν ὁ Φίλικος, καὶ ὁ Ἰώσηπος μάρτυς ἐστὶ λέγων· καὶ ἐπῳδὰς κατὰ δαιμόνων καὶ ἐξορκισμοὺς ἐπενόησεν. ἃς, φησιν, αὐτὸς χρώμενον Ἐλεάζαρ τὸν Ἰουδαῖον, δακτύλιον ἐπιθέντα τῇ ῥινὶ τοῦ πάσχοντος, καθὰ Σολομὼν ὑπέδειξε. καὶ ἐκφανεισθέντος τὸ δαιμόνιον ἀθρόως ἐκεῖθεν ἀλάσιτο. δῆλον δὲ ἦν γινόμενα ἐξ ὧν ὑποκάθηται ἀγγείου μικροῦ ὕδατος. συντεταράσετο γὰρ τὸ τοιοῦτον ὕδωρ ἐκείνου ἐξερχομέ-

B νου. ταῦτα δὲ πάντα τὰ περὶ Σολομῶντος ἱστορούμενα καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπιβεβαιοῖ ἐν τῇ βίβλῳ αὐτοῦ τῇ λεγομένῃ Σοφίᾳ Σολομῶντος, καὶ πάλιν κατὰ ῥῆμα δηλοῦν· Ὁ Θεός ἔδωκέ μοι τῆς ἀληθοῦς γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι τε σύστασιν κόσμου, θέσεις ἀστέρων, καὶ φύσεις ζώων, ὀργὰς θυμῶν, καὶ διαλογισμοὺς ῥιζῶν, καὶ γνῶσιν πᾶσαν κρυπτῶν. ἐκοινῶ ἐξέμαθεν πάντα τὰ περὶ Σολομῶντος λεγόμενα.

Περὶ τῆς βασιλίσσης σιβύλλας.

Σοβὰ ἔθνος Λιθιοπικόν. τῶν ἐβασίλευσεν ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη Σιβύλλα. μήτε γὰρ νόμον εἰδῶς, μήτε προφητῶν ἀκούσασα, τῷ τὸ Σολομῶντος τῆς σοφίας ὕμνησι χορηγόν. Γένοιτο γάρ, ἔφη, Κύριος ὁ Θεὸς σου εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησέ σε

C σοὶ δοῦναι σε ἐπὶ θρόνου Ἰσραήλ. ἐν οἷς δὲ τὸν Σολομῶντα ἐπείραζεν αὐτὸν, καὶ τοῦτο ἐπενόησεν. δύο τοὺς παῖδας ἄῤῥενάς τε καὶ θηλείας ὁμοῦ ἐπὶ σολῇ καὶ κουρᾷ τῇ αὐτῇ καλλωπίσασα, παρέστησεν αὐτῷ, ζητοῦσα ἑκατέρου γένους τὴν ἐμφάνειαν ποιήσασθαι· τοὺς μὲν προσάξας τὸ πρόσωπον νίψασθαι, ἑκατέρων τῷ φύσει διήγνωκε· τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἀνδρικῶς τὰς ὄψεις καταβάλλοντας, τοὺς δὲ θηλείας ἁπαλῶς. ἡ δὲ ἐκπλαγεῖσα εἶπεν· ὅτι πλείονα ἑώρακα ὑπὲρ ἃ ἤκουσα. καὶ δοῦσα αὐτῷ χρυσίου τάλαντα ρκ'. καὶ ἀρώματα, καὶ λίθους τιμίους, καὶ δὴ καὶ τῶν τὸ ὁποβάλσαμον ῥίζων, ἀφ' οὗ ἡ Παλαιστίνη τὸν γενάρχην ἔσχε, D ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἱστόρηται. τὸ δὲ τάλαντον ἔχει λίτρας ρκ'. καὶ ἐ. ὡς συνάγειν λαβεῖν αὐτὸν ἐξ ἑκατὸν χρυσοῦ αὐτοκράτορα ῥ'.

Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἕως τούτου, πάντας τοὺς ἀπ' Εὐφράτου μέχρι Νείλου διαμεφορουμένους ἔσχεν. ἔστοτε δὲ τοῖς δυσμενέσιν ἀνεπιχείρητος γέγονε. καταρχὰς μὲν ὁ Σολομὼν ἐθαυμάζετο, τὰς παροιμίας γράφων, καὶ τὸν ναὸν ἱδρυόμενος, ὡς φησιν ὁ μέγας Κύριλλος· ὡσαύτως καὶ Ὅμηρος τοὺς τῶν Τρώων ἐξαγγέλλει συμφορὰς, μετ' ὀλίγ. ἔτη τῆς Ἰλίου ἁλώσεως. ὕστερον δὲ ἀσεβείᾳ πεμπόμενος. δῆλον δὲ τοῦτο, καὶ ἐξ ὧν ὁ θεῖα γραφὴ διήξεσι περὶ αὐτοῦ λέγουσα· καὶ ἐξέλιπεν αἱ

E ἀποστεμαὶ τοῦ καρδίαν Σολομῶντος ὀπίσω θεῶν ἑτέρων. οὐκ ἔστιν δὲ καὶ ἐξ ὧν ὁ προφήτης Ἀχίας ἔφη πρὸς τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον Ἱεροβοὰμ, μανθάνομεν ὅτι τοῖς εἰδώλοις λελατρεύκει ὁ Σολομών. ἔφη δὲ τοῦτο· Τάδε λέγει Κύριος. Ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσω τοῦ βασιλείαν ἐκ χειρὸς Σολομῶντος, καὶ δώσω σοι τὰ δέκα σκῆπτρα, καὶ δύο σκῆπτρα δώσω αὐτῷ διὰ Δαβὶδ τὸν δοῦλόν μου, καὶ διὰ Ἰερουσαλὴμ τοῦ πόλιν μου. ἀφ' ὧν ἐγκατέλιπέ

μι, καὶ ἰδόλοσι τῷ Ἀσάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμὼς εἰδώλῳ Μωὰβ, καὶ τῷ Μελχὼ προσχρίσματι υἱῶν Ἀμμών. καὶ Ἀσάρτιν μὲν αὐτὸν εἶναι τὸν Εωσφόρον μυθολογοῦσι, ἢ καὶ Ἀφροδίτην. βδέλυγμα καὶ προσχρίσμα τὰ εἴδωλα καλεῖ ἡ γραφή. καὶ πρὸς αὐτὸν δὴ τὸν Σολομῶντα οὕτω φαίνεται λέγων ὁ Θεός· Ἀνθ' ὧν ἐγένετο τοῦτο παρὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου, καὶ τὰ πρόσταγμά μου, ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαρπάσας διαρπάσω τὴν βασιλείαν σου· ἀλλὰ χάριν σου, καὶ δώσω ταύτην τῷ δούλῳ σου. ἐκεῖθεν γάρ, φησι, τὴν φρύαξιν ἐμοὶ τῷ κτίσῃ τιμὴν, καὶ δόξαν τῇ δούλῃ κτίσει ἀπένεμας. δώσω κἀγὼ τὴν δόξαν σου τῷ δούλῳ σου. Ὅθεν καὶ ἐπαρθεὶς ὁ Ἱεροβοὰμ ὅρξατο λοιπὸν ἀφιστᾶν τὸν λαὸν ἀφ' ἑαυτοῦ. ταῦτα μαθὼν ὁ Σολομὼν ἐζήτει τὸν Ἱεροβοὰμ συλλαβεῖν. ἐφ' ᾧ καὶ φεύγει πρὸς Λίγυπτον, ἢ πλάνην Σολομῶντος καρπῶν. καὶ κτᾷ μὲν τὴν θείαν γραφὴν ἐβασίλευσε Σολομὼν ἔτη μ'. κτᾷ δὲ τὸν Ἰώσιππον ἔτη ὀγδοήκοντα ἑπτά· ἔσπ δὲ, ὡς ἑαυτὸς ἔφησεν, ἐτῶν ἑνενήκοντα καὶ πεντάρων.

Πλὴν ἀγραφὴ καὶ πάλαι περὶ αὐτῆ διήκουσε. καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ἐν φιλογυναίοις, καὶ ὑπλαβὼ γυναῖκας ἀλλοτρίας πολλὰς, καὶ ἢ Συγατέρα Φαραὼ, Μωαβίτιδας, Ἀμμανίτιδας, Σύρας καὶ Ἰδουμαίας, Χιττιαίας καὶ Ἀμορραίας· καὶ ὅσαι αὐτῷ γυναῖκες ἄρχουσι ↓. καὶ παλλακαὶ τ'. τότε φασὶ μόνον ὑπλαὶ πὸς εἰδώλοις πασῶν τῶν γυναικῶν αὐτῷ. ὡς ἐντεῦθεν καὶ ἢ παραβάτιν Ἰουλιανὸν ὁρμηθῆναι καὶ εἰπεῖν ὅτι τὸν Σολομῶντα σοφὸν μὲν λέγειν· καθάπερ ὁ μέγας διέξεισι Κύριλλος· εἰ δὲ πεπεισθέναι εἶναι σοφὸν, μὴποτε παρὰ γυναικὸς ἐξηπατῆσθαι νομίζειν, κρίσει δὲ οἰκείᾳ καὶ παρὰ ἢ φαίνεσθαι αὐτῷ Θεῷ πεποθόμενον, λελατρεύκεναι πὸς ἄλλοις θεοῖς. φησὶ δὲ ταῦτα ὁ Θεὸς ὑπὸς ἀνὴρ ἀπατεωνευόμενος καὶ πάλαι ἀποσίδηρον· λοιπὸν μὲν ὧν ἴγραφε, σοφὸς ἂν λέγοιτο παρ' ὑμῶν δὴ, καὶ νοεῖν χρὴ ἀληθεύειν ὁ Σολομών. ὅτι δὲ πεπλημμέλησεν ἀμολογουμένως, πᾶς ἰουδαϊσμὸς λατρεύσας θεοῖς, ἀρνησαίτ' ἂν οὐδείς. Ὅθεν ὑπὸ προφήταις ἁγίοις, ὑπὸ μ'ὼ Ἀποστόλοις ποτοῦμεν αὐτὸν σωφρονίσμιον. οὐχ ὡ μᾶλλον χρὴ μὲν τῷ νοήσαντα τὸ πρὸς δόξαν Θεῷ πλημμῶ ὑπούργητο· χρὴ δὲ τὸν τῷ γήρους καιρὸν, πάγιον αὐτῷ τῷ ἀπὸ γυναικὸς ἀ Σατανᾶς καταστῆσαι. πῶπος μὲν ὦων ἡ Ἰώσιππος συμφωνεῖ διηξιῶν ὑπισί. ἀλλ' ὰ ποῖπος ὁ Σολομὼν ἐν τῇ καιρῷ τῶ γήρους, ὁπόϊος ἄρα ἡ ἐν τῶ νοήσει αὐτῷ Ἰώ. προβαινήσας γὰρ τῶς ἤβας, ἡ τῷ λογισμοῦ ἐξῇ ἢ χρόνον ἀδυνατῶπος αὐτὸς ἔχειν πρὸς τῷ μνήμῃ τῇ Θείων ἐντολῶν· τῷ ἰδίου τε Θεῷ καταλογάσαντ, ἡ εἰς γυναῖκας ἀλλοφύλας ἐξώκελε, πῶς θεοῖς αὐτῶν πρόπρον καταδύσας ἡ πρὸ τύπου δὴ οἷς τῷ φυλακῇ τῇ νομίμων ἐξήμαρτε, ὅτε τὰ τῇ χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα καταστήσασε, ἡ τῇ λεόντων τῇ περὶ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον· ἡ ταῦτα δὶς αὐτὸ τῷ Θεῷ καθ' ὕπνους φανέντος. Ὅθεν ἡ Ἀδὴρ τὸν Ἰδουμαῖον ἐγείρει κατ' αὐτῷ ὁ Θεός. ὁ μέντοι θρόνος τῷ Σολομῶντος ἐλεφάντινος ἦν, ἀναβαθμίδας ἔχων ἓξ. ἡ ἐπ μιᾷ ἑκάστῃ αὐτῶν λέοντες ἑστήκεσαν ἑκατέρωθεν, πρὸς πόπος δὲ ἡ ὁμοίωμα μόσχου ἦν παρ' αὐτῷ. εἰ δὲ πῶπα ὕπος ἔχει, καθὼς δεδώθην εἴρηται,

A Davidem famulum meum, & propter Hierosolymam urbem meam. quandoquidem illa, relicto me, Astarten Sidoniorum piaculum, & Chamosium Moabitarum deastrum, & Melchomum Ammonitarum offendiculum coluit. Astarten sunt qui Luciferum esse tradunt, eamdem scilicet Deam cum Venere. Placulum & offendiculum appellant litteræ sacræ deastros ac simulacra. Quinetiam Deus ipse Solomonem verbis hisce compellat: Quoniam tu commisisti, ut præcepto meo non obtemperares, & mandata mea tibi præscripta non servares: eripiam ego tibi de manu tua regnum tuum, idque servo tuo dabo. Nimirum hoc dicere vult: Quia debitum mihi creatori honorem gloriamque creaturæ servæ detulisti: ego quoque gloriam majestatemque tuam ad servum tuum transferam. Quibus sane verbis alatus Jeroboamus, populum a Solomone cœpit abducere: quo ille cognito, quo pacto Jeroboamum comprehenderet, cogitabat. Verum is fuga in Ægyptum evasit, ibique Solomonis exitum expectavit: qui de sacrarum quidem litterarum auctoritate regnavit annos XL, sed juxta Josaphum LXXX. Idem tradit Solomonem mortuum esse, quum natus esset annos XCV.

Astarte eadem cum Venere.

3. Reg. xi. 11.

Vide Notas. Edit. Paris. pag. 185.

Josephus.

Narrant etiam litteræ sacræ, Solomonem mulierum amori fuisse deditum, & uxores cataras complures duaisse, nimirum filiam Pharaonis, Moabitides aliquot, & Ammanitides, & Syras, & Idumæas, & Chettæas, & Amorræas: ita ut principes uxores CCC, concubinas CCC habuerit. Ex eo tempore sublimibus in locis delubra simulacrorum cunctis uxoribus suis exstruxit. Unde sumpsit occasionem defertor ille fidei Julianus, ut diceret: Christianos Solomonem minime debere sapientem appellare. Nam hoc ejus verbum Cyrillus memoriæ prodidit. Quod si omnino, inquit, sapientem fuisse pertuasi estis: nolita putare, deceptum a muliere fuisse, sed potius existimate certo judicio, & auctoritate illius Dei fretum, qui ei semet videndum obtulerat, Dis peregrinis serviisse. Quibus verbis Cyrillus respondens, hujusmodi quædam subjicit: Nos Solomonem propter ea quæ scripsit, & dicera sapientem, & relapsa statuere possumus. Eumdem coiendis deastris haud dubie deliquisse, nemo certe negarit. Qua de causa nec inter sacros eum vates, nec inter Apostulos numeramus. Vel potius ita statulmus, in juventute studiosissimum fuisse, ut quæ ad Dei gloriam pertinerent, efficetet: in senecta vero Satanam ei per mulieres infidias struxisse. Quibus sane postremis Cyrilli verbis etiam hoc Josephi tastimonium consentit. Nequaquam, ait, talis in senecta Solomo fuit, qualem in juventute se gesserat. Nam ætate jam provectiore, quum ejus tatio paulatim debilitaretur in retinenda divinorum mandatorum memoria: Deum suum non magnifecit, & eateras ad mulieres non solum deflexit: verumetiam Dii earum sacra fecit. Quinetiam antea deliquit in legis edicta, quum abeneorum boum simulacra, leonumque circa solium suum fingeretet; quantum vis el bis Deus in somno apparuisset. Quam ob causam Deus Aderam Idumæum adversus eum concitavit. Solomonis autem solium istud eboreum erat, & gradus sex habebat, in quorum graduum quolibet utrinque leones stabant, & præter hos vitull quoque simulacrum habebat. Quæ hactenus indicata si vera sant,

Josephus.

Juliani temeritas calumnia.

Cyrilli ad Julianum sententia.

Edit. Paris. pag. 176.

caveto dilecte fili, nec cui fidem habeas, qui Solomonem in ſenectute pœnitentia ductum fuiſſe diaerit. Namſi hoc acciditſet, omnino inter ſactos vates referretur, nec vir ille divinus Cyrillus eum de vatum numeto eacluderet.

Roboami regnum.

Poſt Solomonem Roboamus ejus filius imperio potitus eſt, quo regnante populus duas in partes ſe disjunait: quod Roboamus cos nimium a Solomone gravatos ſervitutis jugo, tractate mitius nollet. Tum duæ tantum tribus, nimirum Judaica & Beniaminea, reliquæ ipſi manſerunt; cæteris decem tribubus Hieroboami Samariæ degentis imperio ſe ſubjicientibus. Is metu Solomonis in Ægypto prius vixerat, verum eo rebus humanis eaeunpto ſe Samariam contulerat. Subjectus illius tegno populus Iſraelici & Ephræmi appellationem habebat propterea, quod ab Ephremo Joſephi F. generis originem Jetoboamus ttaherec. Eum populum Salamanaſſar rex Aſſyriorum qui proxime Senacheribum anteceſſit, in captivitatem abduxit: quorum in numero fuit juſtus ille Tobæus. Magna vero pars illorum a Senacheribo eſt interfecta, eum ille ſingulari cum ignominia Hieroſolymis revertetetur, tandem & ipſe triſti ſine vitam claudeos. Quia enim contumelioſis in Deum verbis uſus fuerat, a propriis filiis vita ſpoliatus eſt.

Jeroboamus regnum.

Jeroboamus autem, ne regnum amitteret, populo Hieroſolymam proficiſcente ſani gratia, primus impietatis cujuſdam auctor eaſt itit, juvencaſque aureas duobus in locis conſtituit. Quo facto, Joelus vates & homo divinus e Judæa Bethelem ſe confert, deque mandato Dei verbis hujuſmodi utitur: O ara, ara. En Davidis e familia quidam naſcetur, cui nomeo erit Joſias. Is ſuper te ſacerdotes excelſorum mactabit, & oſſa humana in te comburet. Quæ verba quum pronuntiaſſet, etiam manum Jeroboami, quæ propterea prorſus emarcuerat, quia ſuſtuliſſet illam adverſus vatem, vates ipſe ſanavit. Tum vates quidam alius, qui ils in locis deperet, hominem illum divinum atget, ut ſecum veſceretut; quamquam Joelo mandaſſet Deus, ut Bethelem proficiſceretut, non tamen ibi vel cibo, vel pota ſumpto revertetetur. Itaque cum menſæ adſiderent, Deus alteri vati præcepit, ut divinum hominem Joelum verbis hujuſmodi compellatet: Quandoquidem in oppidum te conſuliſti, & cibo potuque te tecreaſti hoc in loco: eorpus tuum ſepulcto majorum tuorum non inferetur. Itaque deinceps factum eſt, ut ad ſuos reverteens in itinere a leone petimeretur. Ae interfecit ille quidem vatem, ſed ulterius progredi oon eſt auſus. Quippe corpus vatis ſupplicio propter innobedientiam adfectum, quod ſupplicium etet ipſa necatio, deinceps immuna factum, a leone devotari non poterat. Cæterum vatem hunc alterum Joſephus tradit fuiſſe talem, qui falſo nomen hoc mentiretur, & improbus eſset, oc Jeroboami regis Impoſtor. verum Theodotitus eum in verorum vatum numerum refert, atque idipſum ut probet, litterarum ſacrarum auctoritatem allegat, in quibus memotiæ proditum ſit, vatis illius ſenis, qui habitaverit Betbele, oſsa eum oſſibus divini homiois, e Judæa profecti, & omnia proloquuti, quæ Joſias deinceps eaſequutus eſt, ſepulta fuiſſe. Itidem divinum hunc hominem Joſephus quidem Jadonem appellat. Omiſsorum vero liber ducet, ei nomen Joeli fuiſſe.

1. Reg. 13. 2.

pag. 187.

Joſephus.

Theodoritus.

Aſæ regis pietas.

Secundum hæc prædicant litteræ ſacræ regis Aſæ pietatem, quam ob initio declara-

προσέχειν, ἄξιον, ἀγαπητὲ, καὶ μὴ συναρπάζεσθαι τοῖς λέγουσιν, ὅτι μετανοίᾳ περὶ τὸ γῆρας ὁ Σολομὼν ἐχρήσατο. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, Προφήτας ἂν ἁγίους ἐκεῖθμος ἦν, καὶ οὐκ ἂν αὐτὸν ὁ Θεόπτης Κύριλλος τῆς τῶν Προφητῶν ἐποίει μοίρας ἀλλότριον.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀρατεῖ ὁ τοῦ Σολομῶντος υἱὸς Ροβοὰμ, ἐφ' ᾧ καὶ χριδάζεται ὁ λαὸς, ἅτε μὰ θελήσαντες ἀναπαύσαι αὐτὸς βεβαρημένους ἤδη ἄπαντες τῷ τοῦ Σολομῶντος ζυγῷ. καὶ δύο μὲν φυλαὶ, ἥτε τοῦ Ιούδα, καὶ ὁ τοῦ Βενιαμὶν, αὐτῷ ἐναπέμειναν· αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα ὑπετάγησαν τῷ Ιεροβοὰμ ἐν Σαμαρείᾳ ἔχοντι. ἐξ οὗ τὸν φόβον τοῦ Σολομῶντος ἐν Αἰγύπτῳ διέτριβεν· ἐκεῖσε δὲ παρελθόντος εἰς Σαμάρειαν ἤρχεται. καὶ ὁ μὲν ὑπ' αὐτὸν λαὸς καὶ Ισραὴλ ἐλέγετο, καὶ Εφραὶμ ἐκ Ιωσὴφ, ὃς Ιεροβοὰμ κατέγετο. ποσῶτον τῶν λαῶν ἐκμαλάττεται ὁ ἐφ' ὧ Συναχηρεὶμ μετ' αἰχμῆς ἐξ Ισραὴλιτῶν ὑποτρέφει, εἰ καὶ τὸ πλεῖον οὐκ εἰς καλὸν ἀπέβη αὐτῷ· εἰς δὲ τὸν Θεὸν βλασφημήσας, ὑπὸ τῶν ἰδίων παίων αὐτοῦ υἱῶν ζωῆς.

Ο Ιεροβοὰμ, ἵνα μὴ χειροήζηται ὁ λαὸς θύειν εἰς Ιεροσόλυμα ἐρχόμενοι ἐξ τὸν ναὸν, ἀσεβείας καταρχὴ φρῶτος, ἐν τοῖς χρυσᾶς δαμάλεις ἵστησι. τοιοῦτος δὲ ὁ Προφήτης Ιωὴλ, ὁ καὶ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἐξ Ιούδα παραγίνεται εἰς Βαιθὴλ ἐν λόγῳ Κυρίου, ἐν ᾧ ἐστὶ· Θυσιαστήριον, θυσιαστήριον. τάδε τέκτηται τῷ οἴκῳ Δαβὶδ, Ιωσίας ὄνομα αὐτῷ, ἐν θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν, ἐν ὀστᾶ ἀνθρώπων ἐπὶ σὲ κατακαύσει. τότε δὲ τότε, ἐν τοῦ χεῖρα τοῦ Ιεροβοὰμ ξηρανθεῖσαν, ἐξ ὃ κινηθῆναι κτῆ τοῦ Προφήτου, αὐτὸς ἀ Προφήτης ἰάσατο. Προφήτης δέ τις ἐν ἐκεῖνοι, ἐβιάσατο τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ φαγεῖν ἄρτον μετ' αὐτοῦ. ἐν πότῳ τοῦ Θεοῦ φρὸς αὐτὸν εἰπόντος ἀπελθεῖν μὴ εἰς Βαιθὴλ, καὶ μήτε ἄρτον φαγόντα, μήτε ὕδωρ πίοντα ὑποτρέψαι. ἐφ' ᾧ ἐν καθημένου ἐπὶ τραπέζης, λόγος Κυρίου ἐγένετο φρὸς τὸν Προφήτην ἐκεῖνον, ἵνα αὖτη φρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ. ἀφ' ὧν ἐπέστρεψας, καὶ ἔφαγες, ἄρτον, ἐν ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐ μὴ εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων σου. ἐφ' ᾧ καὶ ὑποστρέφων ὑπὸ λέοντος κτῆ τοῦ ὁδὸν θανατοῦται. ἐν ὁ μὲν θὴρ ἀπέκτειξε μόνον αὐτὸν, ἐπὶ πλέον δὲ χωρῆσαι οὐκ ἐτόλμησε. τὸ δὲ σῶμα τοῦ Προφήτου δίαιας εἰσφερχθὲν ἐξ τοῦ παραπολῦ, αὐτῷ δηλαδὴ τοῦ πτηγμοῦ, ἰδιαιτάθη ἕκαστε, ἐν ἑαυτοῦ βορὰ τῷ λέοντι φρόκειτο. ἐν τὸν μὲν Προφήτην ἐκεῖνον ψευδοφροφήτου εἶναι λέγει, ἐν πονηρὸν, ἐν ἀπατεῶνα τοῦ Ιεροβοὰμ, ὁ Ιώσηπος. ὁ δὲ Θεοδώρητος ἀληθῆ φροφήτην τὸν τοιοῦτον εἶναι λέγει, παράγων ἐν τοῦ γραφὴν ὕπο λέγουσαν. διαστὰ τὰ ὀστᾶ τοῦ φροφήτου τοῦ φρεσβύτου, τοῦ κατοικοῦντος ἐν Βαιθὴλ, μετὰ τῶν ὀστῶν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἥκοντος ἐξ Ιούδα· ἐν λελαληκότος πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν Ιωσίας, ὡσαύτως ἐν τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ· ἃ μὲν Ιώσηπος Ιαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἃ δὲ βίβλος τῶν παραλειπομένων Ιωὴλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖσθαι ἐδίδαξεν.

Ἐπαινεῖ ἡ γραφὴ, καὶ τοῦ Ασᾶ τοῦ προπέρας ἀσέβειαν. ἐποίησε γάρ, φησὶν

Περὶ τῆς βασιλείας Ροβοὰμ.

Περὶ Ασᾶ

Ασᾶ

Ασᾶ τὸ ἀρέσκειν ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ. ὅθεν καὶ τὰς ὁμόρους πάσας ὑπέταξεν. ἀλλὰ καὶ ἑορτὴν ἐπίσημον ἐκτελέσας ὁρόσαι παρεσκεύασεν ἅπασιν, ὡς τῆς εὐνόμου πολιτείας οὐκ ἐκστησόμενοι. ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ τῆ Ἀσέρᾳ λατρεύουσαν ἀποτεμόντων τῆς βασιλείας ἐγύμνωσεν. οὐκ ἐν πᾶσι δὲ τέλειος ἦν. οὐδὲ γὰρ ἐξῆρε τὰ ὑψηλά. καὶ τῶ Βασᾶ δὲ στρατεύσαντος κατ' αὐτοῦ, οὐ τὸν Θεὸν εἰς συμμαχίαν λαλήσαν, ἀλλὰ τὸν Βασιλέα Συρίας. ἐφ' ᾧ, καὶ δι' Ἀναν τοῦ προφήτου τὴν ἀπιστίαν διήλεγξεν ὁ Θεὸς εἰπών· ἐν τῆ πεποιθήσει σε βασιλέως Συρίας, καὶ μὴ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεόν σου, ἠρθη ὁ Βασᾶ κατὰ σοῦ· καὶ τοῦτο ἐσώθη ἡ δύναμις βασιλέως Ισραήλ. ὁ δὲ Ασᾶ μὴ θρηνήσας ἐπὶ τούτοις, εἰς δίον ἦλθ; τὸν προφήτην ἐφυλάκισε, καὶ νοσήσας ὕστερον, οὐ τὸν Κύριον ἐζήτησεν, ἀλλὰ τοὺς ἰατρούς, ἴσως δὲ καὶ φαρμακούς.

Περὶ Ιωσαφατ.

Επαινεῖ δὲ καὶ τὸν Ιωσαφὰτ, ὡς ἐν ἀρετῆ ἐζηλωκότα κατ' ἀρχὰς τὸν Δαβίδ. τὸ δὲ, οὐκ ἦν αὐτῶ ἡ καρδία, οὐ κατηγορία, ἀλλ' ἔπαινος. ἐπήγαγε γὰρ, ὅτι ὁδοὺς Κυρίου. ἐπιμέμφεται δὲ αὐτῆ τῆν γαμικὴν ἐπιμιξίαν, ὡς φησὶ τὸν Αχαὰβ ἐποίησατο. Γοθολίαν γὰρ τῶ Αχαὰβ τὴν θυγατέρα συνηγάγετο τῆ παιδὶ αὐτοῦ. ὅπερ δὲ ἀρχὴν ἦν τῆ βασιλεῶν ἐγκοπῆς, ἐντεῦθεν ῥαδίως ἔστιν. ἐπαινέσει γὰρ αὐτῆ λόγῳ τὴς τῶ Αχαὰβ παρανόμους τῆ Ιωσαφὰτ, ἀπλήστου Ιοῦ προφήτης ὁ τοῦ Ανανῆ, τῆ εἶπεν αὐτῆ· βασιλεῖ Ιωσαφὰτ, οἱ ἀμαρτωλῶ σὺ βοηθεῖς; οἱ μισοῦντι ὑπὸ Κυρίου σύμμαχίζῃ; διὰ τοῦτο ὀργὴ ἔσται ἐπὶ σὲ ἀπὸ προσώπου Κυρίου. ἀλλ' οἱ ὀλίγοι ἀγαθοὶ διέθεσαν ἐν σοὶ, ὅτι ἐξῆρας τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς Ιούδα. ὁτεδὴ δὲ ὧν μανθάνομεν ὡς ἐλαττοῖ τὰς ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίας τὰ πρῶτα κατορθώματα. Ο γοῦν Ιωσαφὰτ δικαίωμος τὸν ἔλεγχον, διωρθώσατο ἐπὶ πᾶσι, καὶ κεμπὰς τῆ πόλει ἐπέστησε, ἵνα δικαίως πάντα φρόντιστο. ἀλλὰ καὶ πολεμίων ἐπιστάντων, φησὶ Θεὸν καταφυγὼν, ὃς καὶ παραθαρρύνων αὐτὸν διὰ τοῦ Ιεζιηλ λέγων· μὴ φοβηθῆτε τὸ πολὺ πλῆθος, ἀλλ' ἄνευρον ἐξέλθετε· φρόντιστος δὲ τὰς Λαΐτας ὁ βασιλεὺς ἐξήγαγε. ὅθεν καὶ οἱ πολέμιοι ἀλλήλους κατέκοψαν. Ορα δὲ καὶ ἑτέραν βίβλον προφητικὴν· λέγει δὲ ἡ ἱστορία. Ἐν οἱ πολλοὶ λόγοι Ιωσαφὰτ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι; οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι εἰσὶν ἐν λόγοις Ιοὺ υἱοῦ Ανανῆ;

Καλῶς δὲ ὁ Θεὸς ψάλλει Δαβίδ· λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων· μὴ λόγους γάρ, φησὶν, Ναβουθαὶ Θεὸν καὶ βασιλέα πεπίστευκε βλασφήμους, κατὰ τὸ ἐν Ιὼβ γεγραμμένον· ἃ μὲν εἰς πρόσωπόν σε ἐλογίσατο; ἐφ' ᾧ καὶ τὸν βίον ἐξέλιπεν, ὡς Ιεζάβελ τοῦτο οἰκονομήσασα.

Glycæ Annal.

A tavecit. Recte, inquiunt, se gessit Asa erga Dominum Deum suum. Quo factum, ut finitimos omnes imperio suo subjiceret. Quinetiam triumphali festo instituto, cunctos sacramento devinxit, se a præscripta in lege disciplina, vivendique ratione non discessuros. Præterea matrem suam quæ Astartæ cultum probaret, regno abdicavit. Non tamen in omnibus perfectum sese gessit. Nec enim sacella editorum sustulit, ac deinceps Basa Israelicorum rege cum exercitu adversus ipsum profecto, auxilium opemque Dei non imploravit: sed Syriæ regem arcessiit. Idcirco per Ananem 2. Paral. 16. 7.
vatem Deus ipsius diffidentiam hujusmodi verbis objurgavit: Quoniam Syriæ regi, non Domino Deo tuo innixus es, propterea manus tuas Israelici regis exercitus e-
B vasit. Tum Asa nequaquam deplorato delicto suo, quemadmodum facere debuerat, etiam factidicum in carcerem conjecit: Deinde morbo correptus, non ad opem Domini confugit, sed ad medicos: quorum appellatione fortasse venefici, & exp. cantatores veniunt.

Laudant & literæ sacræ Josaphatum, ut qui virtutem exemplo Davidis, unius ex majoribus suis, unice dilexerit. Nam quod in eis perscriptum legimus, Elatum est cor ejus: id vero non ad vituperationem spectat, sed ad laudem atque commendationem. Subjiciuntur enim hujusmodi quædam verba, in præscriptis & institutis a Domino. Unum in eo reprehenditur, conjugalis videlicet vinculi & affinitatis conjunctio cum Achaabo instituta. Quippe Gotholiam Achaabi filiam suo F. conjugem dedit. Atqui hoc loco recitandum est, quod scripta de regibus historia memoriæ non prodidit. Cum ex acie Josaphatus reverteretur, qua suppetias Achaabo tulerat: Hieus vates, Ananis F. occurrit, ac regem in hunc modum compellavit: Tene, Josaphate rex, homini scelerato ferre auxilium? rene cum exosis Domino amicitiam colere? Ergo istius rei Domino irato pœnas dares: sed exstiterunt in te laudabilia quædam, quod lucos scilicet e solo ditionque judaica exterminavetis. Quibus ex verbis discere licet, præclara hominum facta, quæ prius sint præstita, delictorum sequentium pœnas imminuere. Josaphatus quidem certe, quum hanc reprehensionem benigne tulisset, cunctis in actionibus se deinceps egregie gessit, ac judices
D reipublicæ præfecit, eisdem imperans, ut omnia de juris & æqui præscripta facerent. Quumque hostes ipsum invasissent, ad Deum confugit. Is hominis animo robur addidit, hujusmodi verbis per Jezecielum vatem editis: Nolite tantam istam multitudinem metuere, sed cras ad illam egredimini. Quo facto, rex primos omnium Levitas eduxit, nec multo post ipsi- 2. Reg. 20. 23.
met hostes se mutuis vulneribus concidere. Licet autem ex indiciis quibusdam colligere, quemdam alium quoque librum de Josaphato scriptum fuisse. Nam hujus- 2. Paral. 20. 34.
modi verba exstant in historiæ monumentis: An non multæ Josaphati orationes &
E facta cum ineuntis ætatis, tum defectæ, in libris Hiei vatis, Ananis F. perscripta sunt?

Cæterum præclare divinus ille Davides canit, Libera me ab hominum calumnia- Psal. 118. 134.
(Nam de Nabuthæo perscriptum legimus, fuisse qui verbis hujusmodi hominem de- 3. Reg. 21. 13.
ferrent:) Nabuthæus Deo & regi bene precatus est, hoc est, maledixit. Sic enim verbum istud hoc loco debet accipi, quemadmodum & in Jobo legimus: In os profecto- Job. 2. 11.

bene tibi precabitur. Hoc pacto delatus vitam amisit, Jezabele rem consilio & astu suo procurante. Hinc factum, ut magnus ille vates Elias verbis talibus Achaabum compellare non dubitaret: Hæc tibi Dominus denuntiat. Tunc hominem occideris, & ejus bona possideas? Atenim a Domino sic habeto. Quo in loco linxere porci & canes Naburhæi sanguinem, ibidem canes tuum quoque cruorem lingent, seque scorta tuo sanguine abluent. Quibus verbis Achaabus admodum contristatus, non mox pœnas luit propterea, quod mœrore adfectus fuisset. Quinetiam Deus Aderis filium, qui Samariam obsidebat, cum duobus & triginta regibus in potestatem ei dedit: quem ubi vita donatum, præter edictum divinum, satellitibus etiam adjunctis, dimisisset, iram Dei adversus se concitavit. Nam ilicontinuo per vatem Michæam (hoc enim ipsius nomen Josephus memoriæ prodidit) quodam a viatore læsum ac vulneratum in capite, verbis hujusmodi alloquitur est: Quoniam tu exitialem virum de manu emisisti, tam vita illius tua vita, quam populus populo rependetur.

3. Reg. 21. 19.

Josepho.

3. Reg. 20. 42.

Post hæc tribus elapsis annis, sumpto secum Josaphato Judææ rege, vates suos quadringentos consulit, censerent ne sibi cum exercitu pergendum adversus Rema Galaaditidis oppidum, an expeditionem potius omittendam? Respondent Baalis vates, omnino pergendum. At quum Josaphatus quæreret, ecquis præterea Domini vates adesset? ejus enim opera Dominum esse consulendum: Est, inquit Achaabus, adhuc quidam vates, cui Michææ nomen. Sed nunquam ille animo meo grata vaticinatur. Nihilominus arcessitur: & primo quidem respondet: eundum esse, quod Domino favere regi feliciter res omnes sint successuræ. Verum deinceps eum obtestante per sacramentum rege, divinam mentem aperit. Tum Achaabo ad Josaphatum dicente: Nonne prædixi vatem hunc mihi nihil boni denuntiare, sed tantum infausta? subjecit Michæas: Videbam Dominum, Deum Israelitarum, in sollo suo considentem, quumque universæ copiæ cælestes ipsi adstarent, hæc fatus est: Quis Achaabum regem Israelicum decipiet, ut cum exercitu Rema Galaaditidis oppidum proficiscatur, atque ibi pereat? Tum se spiritus quidam prorupit, & coram Domino se sistens, in hunc modum loquutus est: Ego vero hominem decipiam. Cui Dominus: Et quo tandem pacto? Abibo, inquit, & ero spiritus mendax in ore cunctorum vatum ejus, eoque modo ipsum fallam. Tum Dominus: Abi ergo, ait, quodque dixisti facito. Sunt autem hæc omnia, quemadmodum Theodoritus scripsit, meræ personarum fictiones, quæ nos de permissione divina erudiunt. Eodem modo quum in narratione de Jobo litteræ sacræ referunt, Angelos coram Domino adstitisse, ac inter eos ipsum quoque diabolum, qui Deum compellaverit: divinus ille Chrysostomus personarum fictionem agnoscit. Cæterum Baal Josepho Deus est Assyriorum, Astarte vero Sidoniorum, Baalim denique sacellum Baal interpretatur. Ac de his quidem hæc indicata sunto. Josaphatus autem requisito vate, ac hujusmodi rebus ex eo cognitis, nihilominus cum Achaabo ad bellum profectus est. Quia tamen alioqui vir magnæ virtutis erat, ut supra quoque diximus, incolumis domum evasit. Michæas in carcerem ab Achaabo conjectus, magna cum oris libertate dixit: Quod si tu prospere domum reversus fueris, Deum per me minime loquutum esse fatebor. Enim-

Theodoritus in rem.

Chrysostomus. Josephus. Baal. Astarte. Baalim.

Edit. Paris. pag. 189.

3. Reg. 22. 8.

A Ἐφ' ᾧ καὶ παῤῥησιάζεται ὁ μέγας Ἠλίας πρὸς Ἀχαὰβ λέγων· Τάδε λέγει Κύριος· ὡς σὺ ἐφόνευσας, καὶ ἐκληρονόμησας; ἕνεκα τούτου τάδε λέγει Κύριος· ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ᾧ ἐλιζαν αἱ ὗες καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμά σου, καὶ αἱ πόρναι λούσονται ἐν τῇ αἵματί σου. σφόδρα δὲ κατωτυχὴς ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀχαὰβ, ὡς μηδὲν ἐνημαρτηκὼς πρὸς τὸν κατάντην. ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν Ἀδὴρ τὸν Σαμάρειαν παραδόσασαν, μετὰ τεσσαράκοντα καὶ δύο βασιλέων, εἰς χεῖρας αὐτοῦ τῷ Ἀχαὰβ ἔδωκεν ὁ Θεός. δεύτερον δὲ ζωογονήσας αὐτὸν παρὰ τὸν αἰδέσιμον, ἀπέστειλε μετὰ δορυφορείας, ἀφῃρέθη ὁ Θεός, καὶ ἕνεκα τοῦ προφήτου (Μιχαίας δὲ ὄνομα, ὡς φησιν Ἰώσηπος) τοῦ παταχθέντος τὸν αὐχένα αὐτοῦ αὐτὰ ταῦτα

B Josepho. εἶπε, εἶπε πρὸς αὐτὸν· δεύτερον ἐξήνεγκας σὺ ἄνδρα ὀλίθριον ἐκ τῆς χειρός σου, καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

Καὶ μετὰ νεῖα ἔτη λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἰωσαφὰτ βασιλέα Ἰούδα, ἐρώτησε ὁ προφήτης αὐτὸν λέγων· εἰ πορευθῶ εἰς Ρεμὰ Γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω. ὁ δὲ εἶπεν, ἀνάβαινε, εἰ γὰρ εὐοδωθήσεται τὰ Βαάλ. ἐπὶ πᾶσι τοῦ Ἰωσαφὰτ εἰπόντος, εἰ ἔστιν ἐνταῦθα προφήτης Κυρίου, ἐρωτήσωμεν τὸν Κύριον δι' αὐτοῦ. ἔστι μὲν, ἔφη ὁ Ἀχαάβ, ὁ Μιχαίας καλεῖται· ἀλλὰ ποτὲ δὲ προφητεύει τὰ δυσχερῆ, καλεῖται λοιπόν· ὁ προφὴτης μὲν ἦλθε πρὸς αὐτόν· ἀνάβαινε, ὁ Κύριος δώσει ἐν χειρὶ βασιλέως. εἶπα ὁρκωθείς, τὸ θεῖα προσμήνυε· τῷ γοῦν Ἀχαὰβ πρὸς τὸν Ἰωσαφὰτ εἶπόντος· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι οὐ προλέγει μοι καλὰ, ἀλλ' ἢ κακά; ὁ προφὴτης ἔφη· ἄκουσον τὸν λόγον Κυρίου· εἶδον Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ παρειστήκει αὐτῷ, καὶ εἶπε· τίς ἀπατήσει τὸν Ἀχαὰβ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἀναβήσεται εἰς Ρεμὰ Γαλαάδ, καὶ πεσεῖται ἐκεῖ; ἐξῆλθε πνεῦμα, καὶ ἔστη ἐνώπιον Κυρίου, καὶ εἶπεν· ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· ἐν τίνι; καὶ εἶπεν· ἐξελεύσομαι, καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν τῷ στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπατήσω αὐτόν· καὶ εἶπε· διώξῃ ἐξελθών, καὶ ποίησον. νῦν δὲ πάντα, καθὰ φησι Θεοδώρητος, προσωποποιΐα ἐστὶ διδάσκουσα ἡμᾶς ἡ θείων συγχώρησιν. ὅπου μὴν οὖν καὶ τὸν κατὰ τὴν Ἰὼβ, ἐν οἷς ἡ γραφὴ φησι, τῶν Ἀγγέλων ἐνώπιον παραστῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν διάβολον ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ οὗτος διαλεχθῆναι πρὸς τὸν Κύριον, προσωποποιΐαν εἶναί φησιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος. τὸν μὲν τοι Βάαλ Θεὸν εἶναι λέγει Τυρίων ὁ Ἰώσηπος, τὴν δὲ Ἀςάρτην Σιδωνίων, Βααλὶμ δὲ τὸν τοῦ Βάαλ σηκόν· καὶ περὶ μὲν τούτων ἅπαν. Ὁ δὲ Ἰωσαφὰτ καὶ προφήτου ζητήσας, καὶ ταῦτα μαθών, ὅμως συναίρει τοῖς πόλεμον μετὰ τοῦ Ἀχαάβ. πλὴν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ταύτης ἀρετῆς, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, διεφολάχθη. Ὁ μὲν τοι Μιχαίας φυλακὴ ἐμβληθεὶς παρὰ τοῦ Ἀχαάβ, ἔλεγε μετὰ παῤῥησίας· ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐ λελάληκεν ὁ κ-

μὲν ὁ Κύριος. ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπὶ τῷ Ἀχαὰβ διὰ τῆς Ἠλιοῦ θείας προῤῥήσεως πέρας ἔσχε. τρωθεὶς ἐπὶ πολὺ τῇ ἅρματι ἵστατο, ἕως μὴ τροπὴν ἐργάσηται τῷ φυγῇ. τὸ δὲ αἷμα φερόμενον ὀπίσω τῇ ἅρματι· ὕπο παρὰ κρήνῃ ὁ ἰωϊόχος ἔπλυνεν, οἱ δὲ κύνες ἐξέλειχον. αἱ δὲ πόρναι περὶ τὴν ὕδατι τὸ εἶδος ἐλούσαντο· πυγμαῖον δὲ ἦν τὸ ὕδωρ, κεχρωσμένον δὲ τῇ αἵματι.

Ἰωσαφὰτ δὲ τῶ καθ' υἱοῦ Ἀχαὰβ ζηλώσας τὴν ἀσέβειαν, ἀξίαν τὴν τιμωρίαν ὤρατο. ἁ γὰρ μέγας Ἠλίας δι' γραμμάτων μεμήνυκε τὴν ἀπόφασιν· παῖδ λέγει Κύριος. ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ Ἰωσαφὰτ τῦ πατρός σου, ἀπέκτεινας δὲ τὸς ἀδελφούς σου. ἰδοὺ Κύριος πατάσσει πληγὴν ἐν τῇ οἴκῳ σου, καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀῤῥωστίαις ποικίλαις, ἐν ἀῤῥωστίᾳ κοιλίας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὰ ἔντερά σου. ἐπισταφέσαν πάσαν ἀλλόφυλοι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν πάντας ἐξωνδραπόδισαν, ἐκ τὰ τέκνα αὐτῦ πάντα καπέτεσαν, ἀπὸ τῦ Ὀχοζίου. ἐπέσκυψε καὶ ἡ νόσος, καὶ ἐξῆ μετὰ θάνατον βασιλικῆς ἀξιώσεν ταφῆς. ἀληθῶς φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

Περὶ Ὀχοζίου.

Μετὰ τῦτον Ὀχοζίας ζηλωτὴς καὶ αὐτὸς τῆς πατεικῆς ἀσεβείας. δυσχόλοντα πάσαν φρὸς τὸν μέγαν Ἠλίαν δύο πεντηκόνταρχοι μετὰ σωβαρείας ἐκαλοῦντο αὐτὸν, ἐπὶ τῇ ἱματισθῆναι τὰς νόσου τῦ βασιλέως ἕνεκεν· ὑφ' ᾧ καὶ πῦρ κατῆλθεν ἄνωθεν, κατέκαυσεν αὐτός. ἀλλ' ἐντεῦθεν οἱ ὠμότατα τῦ ἀφρόνου κατηγοροῦντες, αὐτὸ κατηγορῦσι τῦ Θεοῦ. δι' αὐτοῦ δὴ τὰ πάντα ἐζήλωται ἕως τέλους πεντηκόνταρχος, ὑπ' ἀτίας λόγους χρησάμενος, τὸν τιμωρίαν διέφυγεν. καταρχόμενος ὕων, ὑπ' σωπατήσας τοῖς δυσεβέσιν ἐπὶ τὰ εἴδωλα, εἶπε. παρὰ τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐν Ἰσραὴλ, πορῦν ζητῆσαι μῶν Θεὸν Ἀκκαρών; ἢ κλίνη ἐφ' ἃς ἀνέβης, οὐ καταβήσῃ. ἔσασα ἄνω ἐστῶθυ οὖν κείμενε πεπτώκασι, καὶ ἅπας ἀγανακτῶν παρακαλέσαι τὸν Θεὸν, οἱ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν ἀστρολόγοις καὶ μάντεσιν ἀναθέμενοι, ἄξιον δὲ θρῶνται τῆ διανοιῶν τὴν ἀλογίαν. οὐ γὰρ μόνον τὰ μέγιστα τῆ ζώων ἐθεσπίσασι, ἀλλὰ καὶ τὰ σμικρότατα, καὶ μύσους μυιᾶ. τί γὰρ μυιαρώτερον μύιας; ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν εἰκόνα ταύτης Θεὸν ἀνηγόρευσαν. καὶ ἕως ζῶσαι ταῖς ῥιπίσιν ἐλαύνουσι, ταύτης τὸν τύπον Θεὸν ὠνομάκασιν.

Περὶ Ἠλιοῦ τῦ προφήτου.

Ὁ δέ γε τῆ προφητῶν καρυφαῖος Ἠλίας, ἡ παῤῥησίαν ἔχων τοσαύτην, ὥστε καὶ πρὸς Ἀχαὰβ οὕτως εἰπεῖν. ζῇ Κύριος ὁ Θεός μου, εἰ ἔσαι τὰ ἐν ταύτῃ δρόσος ἢ ὑετὸς, εἰ μὰ κατὰ λόγου στόματός μου. ὁ τοὺς ἱερεῖς τῦ Βάαλ ἐπὶ τοσῶτον καταισχύνας, ὥστε ἐν πᾶσιν αὐτοὺς τῇ προτροπῇ αὐτῦ παρὰ τῆ Ἰσραηλίτῃ ἀποκτανθῆναι, ἕνα μήτις ὑπέρογκον, τοσῶτον παρὰ τὸς Ἰεζάβηλ συγχωρῆσαι διώκεσθαι, ὡς ἐν φρὸς τὸν Θεὸν εἰπεῖν. ἱκανούσθω δέ, λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ. μὴ κρείσσων ἐγὼ ὑπὲρ τοὺς πατέρας μου; ἰσορήσει δ' αὖ-

vero divinum illud oraculum de Achaabo, quod Elias edidit, eventus ipſe comprobavit. Nam quum vulnus accepiſſet, diu admodum in curſu ſtetit, ne conſpecta regis fuga milites hoſti terga darent. Ibi ſanguis e vulnere profluens, curru adhæſit: quem deinceps auriga ad fontem abluit, & canes linxerunt. Mane vero meretrices ad fontem, Achaabi ſanguine tinctum accedentes, etiam in eo corpora ſua pro more abluerunt. *Edit. Pariſ. pag. 190.*

Secundum hæc rex Joramas impietatem Achaabi ſoceri ſui æmulatus, meritas omnino pœnas luit. Nam magnus ille vates Elias hujuſmodi verbis eum per litteras compellavit: Hæc tibi Dominus ſignificat. Quoniam inſtitutum paternæ Joſaphati vitæ non es ſectatus, ſed ſtatres tuos intereſſe iſti: en magna calamitate Dominus familiam tuam adficiet, ac tu gravibus admodum morbis laborabis, quos inter erunt viſcerum tormina, tam diu durantia, donec inteſtina egeras. Non multo poſt exteræ nationes in eum copias educunt, omnes e medio tollunt, liberos regios interficiunt, Ochozia ſolo excepto. Simul & morbus hominem invadit, ac ne regiam quidem ſepulturam a morte conſequutus eſt. Nimirum reapſe formidabile eſt, in Dei viventis manus incidere. Joramus rex. 2. Paral. 21. 12. Hebr. 10. 31.

Succeſſit in regno filius Ochozias, & ipſe paternæ impietatis æmulator. Hoc tempore miſſi ſunt ad magnum illum vatem Eliam duo quinquagenum militum præfecti, qui eum ſuperbe arceſſunt, de regis morbo conſulendum. Tum ignem ille cælitus deducens, univerſos concremavit. Hoc loco qui crudelitatem vatis accuſant, Deum ipſum criminantur. Nam per eum hæc omnia facta ſunt. Tandem & tertius quidam militum quinquagenum præfectus ablegatur, qui vatem miribus verbis alloquutus, ſupplicium quo priores adfecti fuerant, evaſit. Quamobrem vates de monte deſcendens, quum incidiſſet in homines ablegatos a rege ad conſulendos deaſtos, hujuſmodi verba protulit: Quandoquidem delinquere non dubitaſti, & quaſi Deus apud Iſraelicos nullus foret, muſcam Accaronis Deum conſuluiſti: exeo lecto, quem ſemel jam conſcendiſti, non evades. De quo licet æſtiment, quali judicio & pœna pereant, quantamque Dei concitent in ſe iracundiam, qui ſpes ſuas in aſtrologos & vates collocant. Eſtque adeo non abs te deploranda hominum implorum bruta fatuitas. Non enim tantum olim illi maxima quævis animalia pro Diis habuerunt, ſed etiam minima, eaque piacularia. Nam quid obſecro muſca poteſt eſſe fœdius & abominabilius? nihilominus illi muſcæ ſimulacro divinitatem tribuerunt: quamque vivam flabellis abigebant, ejus imagini appellationem Dei conceſſerunt. Ochozias rex. 4. Reg. 1. 16. Muſca Deus Accaronita-rum.

Cæterum ille vatum princeps Elias, cui tanta liberias oris erat, ut hujuſmodi verbis Achaabum alioquereretur: Ita vivat Dominus Deus ille meus, ut annis hiſce nec rorem nec pluviam habituri ſumus, niſi me jubente: qui præterea Baalis ſacrificos tanto pudore adfecit, ut omnes etiam ipſo exbottante ab Iſraelitis occiderentur: Elias ergo, ne quam in ſuperbiam ſaſtumque prolaberetur, tantam permittente Deo perſequutionis eſt a Jezabele perpeſſus, ut etiam Deum bis verbis appellaret. Tandem ſatis hoc eſto tibi, vitam quæſo meam mihi auferto. Egone meis majoribus præſto? Poſſit autem mirum alicui fortaſſe videri, qui factum ſit, ut vates hic, vir *Pag. 190.* 3. Reg. 17. 1. 3. Reg. 19. 4.

omnino ſanctus, & legis e præſcripto ſe gerens, cibum a corvis præbitum comederet. Nimirum ipſe legislator eum per corvos ſic alebat, ut matutino quidem tempore panem, veſpertino carnes acciperet. Leges hæ ſcilicet propter Judæorum imbecillitatem latæ fuerunt. Idcirco videmus Samſonem propter temulentiam laſciviamque, divinitus ſibi conceſſo beneficio fuiſſe ſpoliatum, quum nequaquam propterea culpetur, quod favum mellis ab apibus in leonis cadavere congeſtum comederit.

Hoc etiam, dilecte fili, factum ſcito. Quum Sarephtham vates Eliæ perveniſſet, ac famis tempore qualicumque pane exciperetur, hujuſmodi votum de vaſis ipſis
3. Reg. 17. 4. concepit: Hydria qua farina continetur, ne deficiat, & cadus olei numquam minus habeat. Fuerit autem hic operæ pretium quærere, num reapſe in illo cado fuerit oleum? Equidem quum vatem dicere
Quid olei ca- dat. audio, Cadus olei numquam minus habeat, donec huic regnanti Deus pluviam ſuam conceſſerit: nequaquam exiſtimo, vatem hoc de oleo votum concepiſſe. Nam quum tantus eſſet æſtus, hominesque propter æquæ inopiam id temporis perirent: quid quæſo ſtructus attuliſſet, ſi cadus oleum de perpetuo quaſi fonte quodam ſuppeditaſſet? De quo licet intelligere, non fuiſſe cadum illum plenum oleo, quandoquidem oleo non indigebant, qui æquæ penuria graviter laborabant. Verum certa quadam de cauſſa cadum illum vates olei cadum appellavit. Neo enim quidquam eſſe poteſt, quod homines tantopere poſſit exhilarare, ut aqua magni alicujus æſtus tempore. Licet hoc de ſacris litteris intelligas, quæ alicubi aquam mel nuncupant. Nam cum Hebræi affligerentur intolerabili quadam in ſolitudine ſiti, aqua reperta, melle ſatiari ſe parabant. Quo fit, ut reſpicientes litteræ ſacræ ad illorum adfectionem, qui aquam hauriebant, eam ipſam appellatione mellis dignaræ ſint.

Secundum hæc imperio potitus eſt Joas, qui erga Deum ſe recte geſſit, quamdiu
Joas rex. pontifex maximus Jojadas ſuperſtes fuit: qui quum annis centum & triginta vivendo expletis ſam functus fuiſſet, tantum
Edit. Patiſ. pag. 192. honoris eſt conſequutus, ut regio ſepulcro inferretur. Quum autem rebus humanis exemptus eſſet, ad impietatem deinde rex Jnas deflexit. Quam ob cauſſam vates nonnulli ad eum abiegantur, quos inter & Jojadæ pontificis filius Zacharias fuit, quem
Zacharias pontificis F. Iaoidibus obruitur. Jnas rex io parte templi ſub din ſita, lapidibus adobruit. Quum moreretur, hujuſmodi verbis uſus eſt: Inſpicito hæc, Domine,
2. Paral. 24. 22. ac punito. Neque petitio ipſius irrita fuit. Nam rex in morbum quum incidiſſet, ſuis
Amaſias rex. a ſubditis eſt interfectus. Ejus filius Amaſias quum regnum occupaſſet, & ope divina victoriam de Idumæis reportaſſet, eotumque Divus evertiſſet: tandem fatuus homo conſecraros religioſe coluit, & partam victoriam ipſis accepiam retulit. Quaptopter
2. Paral. 14. 16. ei vates quidam denuntiavit, ſtatuiſſe Deum Amaſiam e medio tollere. Neque multo poſt conſimili mortis genere, quo patet, extinctus eſt.

Oxias rex. Celebrant deinde litteræ ſacræ regem Oziam, nimirum quod Dei ſtudioſus & metuens fuerit, quamdiu Zacharias fuetit ſuperſtes. Ab eo tempore incenſus eſt libidine quadam ingrediundi adyta, & ſuffitum in eis faciendi: quo in conatu a pontifice ac ſacerdotibus LXXX reprehenſus, qui dicerent, nequaquam ipſi fas eſſe, ſuffitum ut illic fa-

A τις, πῶς ἅγιος ὢν ὁ προφήτης, ἐν κατὰ νόμον πολιτεύομενος, ὅθεν τοὺ ἐκ κοράκων ἔφαγεν. αὐτὸς ὁ νομοθέτης παντὶ αὐτῷ διὰ τῆ κοράκων προσέφερε. καὶ ἄρτον μὲν ἑωθεν, δείλης δὲ κρέα. οἱ γὰ νόμοι οὗτοι διὰ τὴν τῆ Ἰουδαίων ἀσθένειαν ἐτίθεντο. καὶ δὴ καὶ Σαμψὼν διὰ μὲν τὴν μέθην καὶ τὴν λαγνείαν ἐγκωμιάζεται τῆς χάριτος. φαγὼν δὲ τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος, ὃ ἐν νεκρῷ λέοντι ἐξύφανεν μέλισσα, κατηγορίαν οὐδεμίαν ἐδέξατο.

Πρόσεχε δὲ ἀγαπητέ, ἵνα τοιοῦτον προσέλθῃ τῇ Περὶ τῆς Σαρεφθίᾳ ὁ προφήτης, ἓ ἄρτῳ ἐδεξιώθη αὐτοχειρ. χειδίῳ ἐν τῇ χειρὶ τὸ λιμοῦ, τοῖς ἀγγείοις ἐκείνοις ὑπισχνεῖτο, οὕπως εἰπών· ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει, ἐν ὁ καμψάκης· τὸ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει. ἀλλ' ἐνταῦθα ζητῆσαι ἄξιον. Εἴπερ ἀληθῶς ἐν τῇ καμψάκῃ ἐκείνῳ ἔλαιον ἦν· ἔγωγε δὲ τοῦ προφήτου ἀκούων λέγοντος· ἐν ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει, ἕως οὗ δώσει τὸν ὑετὸν αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς· οὐκ οἶμαι τὸν προφήτην περὶ ἐλαίου εὔχεσθαι. τοιγαροῦν ὄντος ἀχμοῦ, ἐν ὑφ' ἀνθρώπων ἐκλειπόντων, τοιαύτη τῇ ἀνυδρία τίς ἡ ὠφέλεια, εἴπερ ὁ καμψάκης ἐπήγαζεν ἔλαιον; οὐκ ἦν λοιπὸν ὁ καμψάκης ἐκεῖνος ἐλαίου καμψάκης, ὅτι μηδὲ χρεία ἐλαίου τοῖς ἔνεκεν ὕδατος κάμουσιν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔλαιον ἀγαλλίασιν ὑπιμφαίνει παρὰ τῇ γραφῇ, διὰ τοῦτο καμψάκην ἐλαίου τὸν καμψάκην ἐκεῖνον ὁ προφήτης ἐκάλεσεν. ὑδὼ δὲ ἕτερον ἀγαλλίασιν ἐπὶ τοσοῦτον εἰσφέρει, ὡς αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἐν ἀγχμώδει καιρῷ· ἐν πειθέτω σε ἡ ἁγία γραφὴ μέλι τὸ ὕδωρ καλέσασα. οἱ δὲ Ἑβραῖοι δίψει συνεθέντες ἀφορήτῳ κατὰ τὴν ἔρημον, ἐν ὕδωρ εὑρόντες, μέλιτος ἐδόκουν ἐμπίμπλασθαι. πρὸς γοῦν τὴν διάθεσιν ἓ πιόντων ἀφορῶσα ἡ γραφὴ, μέλι ὕδωρ ἐκάλεσεν.

Μετὰ δὲ ταῦτα κρατεῖ Ἰωᾶς, ὃς ἐποίησε τὰ ἀ- Περὶ Ἰωάς. ρεστὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάσας τὰς ἡμέρας Ἰωδαὲ τοῦ Ἀρχιερέως. οὗτος ζήσας ἔτη ρλ'. ἐν Ἰωαὼν, Ὑπὸς ἐξεδύθη βασιλεύσας. αὐτὸ δὲ Ἰωαδὲ τοῦτος, ἐξέκλινεν Ἰωᾶς εἰς ἀσέβειαν. ἐφ' ᾧ ἐν τὴν τιλλονται προφῆται πρὸς αὐτὸν τὸν Ἰωᾶς, μεθ' ὧν ἐν ὁ Ἰωδαὲ Ζαχαρίας, ὃν ἐν καπέλυσεν ἔνδον τοῦ ὑπαίθρου ἐν τῇ ναῷ· ἐν ἀποθνήσκων εἶπεν· ἴδε κύριε, ἐν κρίνε· ἐν οὐ δίμαρτε τὰς αἰτήσεις ἁρμόζει γὰρ περιπεσεῖν, ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἰσφαγῆ. Ο δὲ τούτου υἱὸς Ἀμασίας βασιλεύσας, ἐν τῇ θείᾳ συμμαχίᾳ τοὺς Ἰδουμαίους νικήσας, καὶ τοὺς Θεοὺς αὐτῶν αἰδραποδίσας, ὕστερον ἱεραρχεῖ αὐτοὺς ὁ αὐτὸς, ἱ- * αὐτὸς τίμησε, τιλὶ νίκιν αὐτοῖς λογισάμενος. πρὸς ὃν ὁ προφήτης· ἔγνων ὅτι ἐβουλεύσατο Κύριος τοῦ διαφθεῖραί σε. ἁμαρτὼν γὰρ τῇ πατρὶ ἐπλουτίθη.

Επαινεῖ δὲ τὸν Οζίαν ἡ θεία γραφὴ, διὰ Περὶ Οζίου βασιλέως. γὰρ, φησὶν, ἐζητῶν τὸν Κύριον ἐν φόβῳ Κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις Ζαχαρίου. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιθυμήσας εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἅδυτα, ἐν θυμιάσαι, ἐν ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τῶ Αρχιερέως ἐν τῇ ἐγδοήκοντα ἱερέων. εἶπον γὰρ πρὸς αὐτὸν· οὐκ ἔξεστί σοι, Οζία, θυμιᾶν, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ααρών· ὁ δὲ· *οὐκὶ βασιλεὺς εἰμι, ἐν ἀλευρηίδα

βασιλικῶν περιβέβλημαι; ἐλεπρώθη ἕως ἐπὶ πέντε. ἔσπε δὲ πέντε καθημένου διὰ τὴν λέπραν. ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιωάθαμ τῶν βασιλείων διῴκουν ὧν, ἔτος δὲ Ζαχαρίας ὧν ὁ τοῦ Ιωδάε, ὃν Ιωσᾶς * κατέλυσε, τὸν ἕπτος ὁ ἐπὶ τῷ Οζίου. εἶναι δὲ πάντων εἰναί, φησι Θεοδώρητος, πρὸ οὗ πρὸς Ησαίαν ἔφη ὁ Κύριος· ποίησόν μοι μάρτυρας πιστοὺς ἀνθρώπους, τὸν Οὐρίαν τὸν ἱερέα, καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν Βαραχίου. Αχαζ δὲ ὁ τοῦ Ιωάθαμ πάσας ὑπερεκύκλωσε τῇ ἀσεβείᾳ. ἐφ' ᾧ καὶ πολλὰ κακὰ ὕβρισε· καὶ οὐδὲ οὕτω σωφρόνησε· ἀλλὰ ζητῶν, ἔλεγεν, πῶς θεὸς ἔσῃ ἐμοὶ ὃν πάντων μὲν ἐγὼ τύπτουσίς με, καὶ θύσω αὐτοῖς, καὶ ἀντιλήψονταί μου. ἀλλὰ δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διῆγε δι' πυρὶ· τί δὲ πάντ' ἐστι; ὡς μὲν Ιώσηπος ἱστορεῖ, ὅτε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὁλοκαύτωσε τῇ Βάαλ. ἐγὼ δίμαι, φησὶ Θεοδώρητος, τὰ μέχρις ἡμῶν φθάσαι τῆς πλάνης εἶδος ἐντεῦθεν αἰνίττεσθαι. ἄπαξ γὰρ τῶν ἐτῶν πυρᾶς ὁρῶμεν ἀναπτομένας, καὶ παῖδας τινὰς ὑπεραλλομένους παῖδάς τε καὶ ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ βρέφη παραφερόμενα διὰ τῆς φλογὸς ὑπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν. ἐδόκει δὲ τοῦτο καθαρσίους τινὰς εἶναι καὶ κάθαρσις. τοιοῦτον δίμαι καὶ τὸ Αχαζ γενέσθαι τῶν κατηγορεῖσθαι, ὃν καὶ ἀποθανόντα τιμῆς βασιλικῆς οὐ κατέτυχεν.

Ἐζεκίας δὲ ὁ τούτου υἱὸς τῶν ἀφεστώτων κατώρθωσεν ἀρετῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. σωτὴρ γὰρ ἄλλος ἐκ τοῦ χαλκοῦν ἔφη σωτήριον, ὃν ἐποίησε Μωσῆς. ἵως δὲ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἕως οἱ υἱοὶ Ισραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ, καὶ ἄλλως πάσαν ἐπιμέλειαν ποιῆται τοῦ ναοῦ. τότε δὲ τῶν ἱερέων μὴ ἐξαρκούντων εἰς τὰς θυσίας, ὡς ἡ τῶν παραλειπομένων βίβλος φησὶ, συνέβαινεν αὐτοὺς καὶ οἱ Λευῖται. ὅπερ καὶ τῶν ἐσχάτων ἐδεῖτο. ἀρτιβυτέρου δὲ μὴ παρόντος, καὶ τῆς χρείας καταπεσούσης, ἀναγκάζεται καὶ ἡγούμενος ἀρτιφώτου τὸ βάπτισμα. τὸν Συναχηρεὶμ στρατεύσαντος κατ' αὐτοῦ, ἀπέστειλε πρὸς Ησαΐαν, λέγων· ἡμέρα θλίψεως καὶ ἐλεγμοῦ, καὶ παροργισμοῦ ἡ ἡμέρα αὕτη. ὅτι ἦλθον οἱ υἱοὶ ἕως ὠδίνων, καὶ ἰσχὺς οὐκ ἔστι τῇ τικτούσῃ. ἐμπεπράμεθα, φησὶ, καὶ ἐξαπωλήθα τῇ θυμῷ τῶν τοῦ Ραψάκου βλασφημίαν ἀκούσαντες. κωλύσει δὲ τοὺς δυσσεβεῖς οὐ δυνάμεθα. ἔλεγε γὰρ ὁ Συναχηρεὶμ διὰ τοῦ Ραψάκου. μὰ ἀπατᾶται σε ὁ Θεός σου ἐφ' ᾧ πέποιθας. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀντλθόντι τῇ βασιλεῖ εἰς τὸν ναὸν, καὶ δέξαμένῳ, αὐτίκα στέλλει τὸν Ησαΐαν, μιμνῶν τὰ ἱσόμβια αὐτῷ χρηστά. τοιαῦτα καὶ δὴ ἔλεγεν. ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ, καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου. ἵνα δὲ μὰ νομίσῃ Ἐζεκίας, ὅτι διὰ τοῦ αὐτὸν διαπεσούντων ἡ δέησις αὐτῷ εἰσακούθη, ταῦτα λέγει Κύριος· ἐμάθομεν ἕως ἐστοῦθε, ὅτι καὶ παθητοὶς οἱ δίκαιοι τῶν ζώντων προίστανται.

Ο μὲν τοι Ἐζεκίας καὶ τῇ Θεῷ ἐθάρρει, καὶ τὰ παρ' ἑαυτὸν συνεσιφέρα. καὶ περὶ τὰς πρὸ τῆς πόλεως πηγὰς ἐπέφραξε. ἔπεσε τοὺς πύργους ἀνέστησε εἰς ὕψος, καὶ προτείχισμα προσωκοδόμησεν ἔσπερ. τότε συνέβη δὲ τοῦ θεοῦ θάνατον μαλακιδῶσαι αὐτὸν, ὥστε παπεωθέντα ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον

ceret, cujus rei posteris Aaronis sacerdotibus jus esset, * lepra correptus est. Quum autem lepræ caussa domi conclusus detineseeret, Josthamus ipsius filius regnum administrabat. Ac Zacharias hic, qui Ozia regnante vixit, alius fuit ab Jojadæ pontificis filio, quem Joas rex lapidibus obruit. Theodoritus ait, existimare se, Zachariam hunc illum ipsum esse, de quo Dominus ad Esaiam verbis hisce mentionem fecerit: Adhibeto mihi testes, viros fide dignos, Uriam sacerdotem, & Zacharian Barachiæ filium. Post hunc Achazus Joathami filius impietate cunctos superavit, variaque scelera excogitavit. Ac oe sic quidem prudentior factus? Querum, inquit, Deos gentiles, qui me flagellant, eisque sacra faciam, ac impetrabo tandem, ut opem mihi ferant. Quinetiam liberos suos per iggem trajecit. Quid autem istuc verbum tibi quæso vult? Jotephus tradit, Achazum quemdam suorum filiorum Baali calido sacrificio concremasse. Verum Theodoritus aliter censet. Arbitror, inquit, hisce verbis significari speciem quamdam erroris, qui ad nostra usque tempora duravit. Videmus enim semel in aono rogos accendi, quibus inciantur pueri quidam & viri. Quinetiam infantes ab ipsis matribus per flammam transportantur. Quæ res videtur esse quasi quædam avertuncatio & lustratio. Hanc ob caussam Achazum ipse reprehendi putat, quem morte sublatum regio fuoere sui non cohonestaruot.

At filius ipsius Jezechias summa virtute prælitus fuit, omniaque præstitit, quæ olim Davides, aous ea majoribus ipsius, præstiterat. Iorer alia serpeotem aheneum, a Mose factum, attrivit. Nam ad illa usque tempora suffitum ei faciebant Israelitæ. Idem summam templi curam habait. Quumque sacerdotes mactandis victimis non sufficerent, ut io Omissorum libro narratur, Levitas eis operaa subsidiarias facere jussit, quod quidem nunc etiam fieri videmus. Nam quum * senior non adest, atque usus ita postulat: etiam Diaconus requirenti baptismum impertiri cogitur. Quum autem Senacheribus expeditionem adversus ipsum suscepisset, ad Esaiam cum hisce verbis misit: Dies angustiæ, & caplorationiæ, & irucundiæ, hodiernus dies est. Num partus quasi quidam iostat, nec matri tantum est virium, ut eniti possit. Quibus verbia hoc scilicet dicere voluit: Ardent animi, & ira succensi sunt, ex quo Rapfacis blasphemias audivimus. Neque tamen impios homines pœnis afficere possumus. Jusserat enim Senacheribus ei per Rapfacem dici: ne se decipi a Deo suo pateretur, cujus ope fretus esset. Verum Deus progresso in templum regi, atque ibi precato, varem Esaiam mox adesse jubet, ac futuram ipsi proiperitatem significat, hujusmodi utua inter alia verbis: Propugnabo hanc urbem tam mea, quam Davidis famuli mei caussa. Quæ quidem ita divinitus prolata sunt, ne putaret Jezechias, orationem suum justitiæ caussa, qua præditus erat, exauditam esse. Præterea licet hinc intelligere, justos homines etiam vita functos viventium patronos agere.

Cæterum Jezechias & fidebat Deo, & suam quoque diligentiam adhibebat. Primum enim fontes, qui ante urbem erant, obstruxit: deinde turres in altum excitavit, itemque munitionem quamdam aliam ædificavit. Deinde accidit, ut cum præsenti mortis periculo langueret. Quamobrem demisso animo semet ad Dominum convertit:

* κατελύσατο

Θεοδώρητος.

Quid liberos per ignem trajecerit. Josephus.

Theodoritus.

Ἰώσηπος ἐν τῷ Ἐζεκίου.

Jesechias rex. Edit. Paris. pag. 193.

* Sacerdos

2. Paral. 30. 23.

4. Reg. 19. 1.

2. Paral. 32. 25.

quemadmodum in Omiſſorum libro memoriæ proditum eſt. Jezechias, inquit, ex imo pectore ſe demiſit. Quia enim pater ipſius oraculum acceperat hujuſmodi: En virgo prægnans erit: ſeipſum putarat illum Emmanuelem eſſe, ac promiſſionis eventum in ſe finem habiturum. Quapropter virginitatem colens, oullo conjugii ſtudio tenebatur. Præterea cum extraneorum interitum conſpexiſſet, ex quibus una nocte C & LXXXV milia ſunt ab Angelo interempta: magis etiam in opinione ſua ſtolida confirmabatur. Quapropter a Domino ad frugem revocatur, pede ſic afflicto, ut jam putreſceret. Sed tamen ei deinde ſignum quoddam dedit, ex quo ſe mortem id temporis non obiturum intelligeret. En, inquit, ego convertam umbram graduum, quos jam decem ſol deſcendit in iis, qui ſunt in domo tua paterna, gradibus. Traduot enim Achazum per machinam quamdam in domo ſua gradus quoſdam effeciſſe, qui horas commonſtrarcot, & ſolis curſum metirentur. Itaque Deus ut iis, quæ prædixeras, fidem faceret: (adjecturum enim ſe promittebat ipſius vitæ quindecim annos) effecit, ut umbra ſolis retro gradereturr. quando etiam Jezechias ipſe ab occaſu vitæ ſuæ, ad alterum quaſi quoddam vitæ principium revertebatur. Quapropter hoc ei de ſole ſignum Deus, non aliud dedit.

Ac diem quidem illum tradit Hippolytus, triginta duas horas habuiſſe. Sol enim gradus decem permenſus, deinceps per eoſdem recurrebat. Quo facto, ſuum ad curſum ordinarium reverſus, XXII reliquis gradibus peragratis ad occaſum pervenit. Hæc Hippolyti eſt ſententia. Verum Euſtathius, Antiochenus ille patriarcha, vult diem illum ooo habuiſſe plures, quam vigioti duas horas. Videtur enim ita ſenſiſſe, quaſi ſolis retro facta regreſſio non horis decem, ſed oculi uno momento acciderit. Eodem modo dies ille vigintiquatuor horarum fuit, quo Jeſus Navæ filius, in ipſo meridie rotum diei ſpatium ſolem ſubſiſtere juſſit. Num ſol id temporis intervallo ſex horarum ad meridiem uſque progreſſus erat, ac totidem horas habuit, donec ad occaſum perveoiret: in ipſo uotem meridie, quemadmodum diximus, totius diei ſpatium in medio cæli ſubſtitit. Debes vero ſcire hor loco, dilecte fili, ſolem principaliter non ſoſtitiſſe, nec prodigium ad unum ſolem referri debere: ſed etiam ad primum illud cælum. Nam illi pes divinum mandatum impedito, quominus in motu ſuo progrederetur: animo neceſſe erat, ſolem quoque ſubſiſtere, qui una cum ipſo movetur. Hoc verum eſſe, velim eximius ille Maximus tibi perſuadeat: qui in eis, ad Thalaſſium quæ ſcripſit, hac de te verbis hujuſmodi diſſeruit. Deus ſolis & lunæ curſum, qui alias impedri neqnit, id temporis nova & inuſitata ratione quadam inhibuit: quum naturam univerſi hujus, numquam uon mobilem, motus expertem eſſe juſſit. Et fecit profecto Deus ille rerum univerſitatis hujuſmodi prodigium ea potiſſimum de cauſſa, ut luculente declararet, oeque certæ legi, neque neceſſitati ſidera eſſe obnoxia, quemadmodum plerique ſunt arbitrati, quum cernerent ſemper eodem illa modo moveri. Quamobrem aliquando ea ſubſiſtere juſſit, ut potcſtatem ſuam in res univerſas oſtenderet: ac deinde rurſus eadem ſerti mora ſino permiſit, quem ab initio rerum ipſis præſcripſerat.

Secundum hæc Marodachus teu Babyloniorum ad Ezechiam legatos ſuos mittit, tum ejus morbi cauſſa, ex quo convaluerat, tum

Iſaiæ 7. 14.

Vide Notar.

Ibidem. Edit. Pariſ. pag. 194.

Dies fuit Jezechiæ quot horas habuerit ex Hippolyti ſententia.

Eadathius Antiochenus.

Dies alius XXIV. horarum.

Cur ſol ſubſtiterit.

Maximi locus.

pag. 195.

ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν παραλειπομένων ἱστόρηται· ἐν ἰσθμεσθῆ δῶ, φησίν, Ἐζεκίας ὑπὸ τὴν ὕψως τῆς καρδίας αὐτοῦ. τῷ γὰρ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχαζ τὴν προφητείαν διξαμένου· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει· αὐτὸς τε ὑπόμενεν εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ, καὶ ὡς οἷς αὐτὸν τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἐκβήσεται. ἐφ' ᾧ παρθενίαν ἀσκῶν, γάμους ἀμελῆσαι ἐκ ἤθελεν. ἀλλὰ γὰ * * ἀλλοφύλων ἰδὼν ἀπόλεσιν. ὑπ' ἀγγέλου γὰρ ἐν μίᾳ νυκτὶ τί. χιλιάδες ἀπρίδησαν, ἐπιῤῥωμᾶλλον τὴν αὐτοῦ ἀπόνοιαν. ἐφ' ᾧ σωπτίζεται παρὰ Κυρίου, σῆμα ποδὸς ὑποβληθείς· σημεῖόν τε δίδωσιν αὐτῷ, ὡς ἐν ὀπισθονέστει ὕπως ἔχων. ἰδὺ ἐγὼ ῥίψω τὴν σκιὰν τῆς ἀναβαθμῶν, οὓς κατέβη ὁ ἥλιος τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τῷ οἴκου τοῦ πατρός σου. φασὶ γὰρ τὸν Ἀχαζεῖν μηχανῆς τινος ἐν τῇ οἰκῳ αὐτοῦ ἀναβαθμοὺς κατασκεύασαι τινας, οἵον ἀρολογοιοῦσας, καὶ τὸν τῶ ἡλίου δρόμον ἐκμεῖρουσας. ὅτι λοιπὸν ὁ Θεὸς εἰς πίστιν τῆς λεγομένων· (προσετίθη γὰρ αὐτῷ ἔτερα ζωῆς ἔτη πεντεκαίδεκα.) αὐτὸν εἶναι ποιεῖ τὴν τῶ ἡλίου σκιάν. ἐπειδὴ ᾗ ἡ Ἐζεκίας ἀπὸ δυσμῶν τοῦ βίου ἐπὶ δεύτερα ἀρχὴν ἐπαλινδρόμει ζωῆς· ἐφ' ᾧ τὸ τῶ ἡλίου σημεῖον, ἢ ἐκ ἕτερον, δέδωσιν ὁ Θεός.

Γίνεται δὲ ἡ ἡμέρα ἐκείνη κατὰ τὸν Ἱππόλυτον λ'. ἐξ δύο ὡρῶν. τοὺς γὰρ δέκα ἀναβαθμοὺς ἐβδόμενος ὁ ἥλιος, πάλιν ἀνέδραμεν. εἶτα τῇ ἰδίᾳ βραδυτῆτι χρησάμενος, ἐπὶ δυσμὰς ἦλθε τοὺς δώδεκα πάλιν βραδμούς. ἢ οὖτω μὲν ὁ Ἱππόλυτος. Ὁ δὲ πατριάρχης Ἀντιοχείας Εὐσάθιος οἴεται ἐξ δύο λέγω γενέσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὡρῶν. ἐκ ῥητῶ γὰρ ἀφθαλμοῦ λέγειν ἔοικε, οἱ μιᾷ ἐξ ὥρας δέκα τὸν τῶ ἡλίου γνώμονα ἀναποδίσαι. οὕτω μὲν δὴ ὡ. ὡρῶν ἡ ἡμέρα ἐκείνη γέγονε, καθ' ὧν ὁ τῶ Ναυῆ Ἰησοῦς ἐν αὐτῇ τῇ μεσουρανήματι τὸν ἥλιον ἔστησε ἡμέρας ὅλης βραδυτῆτα. ἦν γὰρ ἐξ ἀνάλθεν ὡρῶν, καὶ δι' ὁμοίων αὖθις μέσου τῶ οὐρανοῦ. Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι ὥτε ἀγωνιζομένους ἔχει ὁ ἥλιος, οὔτε τὸ θαυμα περὶ μόνον τὸν ἥλιον γέγονε, ἀλλὰ περὶ αὐτὸν τὸν πρῶτον οὐρανόν, αὐτῷ καὶ κωλυθέντος τῆς ἀρίστου φορᾶς τῇ θείᾳ προσάγματι, ἀνάγκη πᾶσα ἔσται καὶ τὸν αὐτῇ συγκινούμενον ἥλιον. καὶ πείθου τῇ μεγάλῃ Μαξίμῳ ἐν τοῖς πρὸς Θαλάσσιον οὕτω κατὰ ῥῆμα διεξιόντι περὶ τούτου. ἡλίου δὲ καὶ σελήνης δρόμον ἀκώλυτον ἐπέχει παραδόξως ὁ Θεὸς, τὴν ἀσκίνητον τῶ παντὸς φύσιν ἔσεσθαι ἀκίνητον. ταῦτα δὲ ἀ τῇ ὅλων θαυματουργεῖ Θεός, ἵν' ἐντεῦθεν δείξῃ σαφῶς ὡς ὑπ' ὄρος, ὑπ' ἀνάγκη ταῖς ἄστροις ἐπίκεινται, καθάπερ φήθησαν οἱ πολλοὶ, βλέποντες ὡσαύτως ἀεὶ κινουμένους αὐτούς. ἔστιν λοιπὸν αὐτοῖς, τὴν ἐπὶ πᾶσι προσοῦσαν αὐτῇ παλαιᾶν ἐξουσίαν, καὶ φέρεσθαι ἄνθις ἐφ' ᾗ τὴν ἀρχὴν ἔσεσθαι ἐπιτέτακται δεσμόν.

Οὐκοῦν Χρυσίλλει πρὸς Ἐζεκίαν Μαροδὰχ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, τῆς νόσου τὸ ἴσχυρα, καὶ τῶ περὶ τὸν ἥλιον θαύματος· ἀλλ' ἐκεῖνος πάλ-

Περὶ τῆς ἡμέρας.

Digitized by Google

λα πάντα παριάσας, τὸν πλοῦτον αὐτῶν τοῖς ἀφισβήτοις ἔδειξεν. ἐφ' ᾧ καὶ παῖδι παρὰ Ησαΐου τοῦ προφήτου φῶς αὐτὸν ἐλαλήθη· ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι, καὶ ληφθήσονται πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ εἰς Βαβυλῶνα ἀπενεχθήσονται. καὶ οἱ υἱοί σου, οὓς γεννήσεις, ἔσονται εὐνοῦχοι ἐν τῇ οἰκίᾳ βασιλέως Βαβυλῶνος· ὑποῦς δὴ λέγει τοὺς τρεῖς παῖδας σὺν τῷ προφήτῃ Δανιήλ. ὑπογονοὶ γὰρ ὄντες τοῦ Ἐζεκίου γεγόνασιν. ἐνθεν οὖν ἡ γραφὴ τοὺς ὑπογόνους ἐπωνομάζουν υἱούς. καθὰ δὴ καὶ τὸν Δαβὶδ πατέρα τοῦ Ἐζεκίου καλεῖ. υἱὸς γὰρ οὐκ ἦν τοῦ Δαβὶδ ὁ Ἐζεκίας, ἀλλ' ἀπόγονος πάππος αὐτοῦ. ὁ μὲν τοι Μαροδὰχ, οὐκ ἄνωθεν εἴρηται, τῶν περὶ τὸν ἥλιον χάριν θαύματος πρὸς Ἐζεκίαν ἀπίσειλε. τὸν γὰρ ἀναπόδισμὸν αὐτοῦ τοσοῦτον αὐτοῦ λέγει παραδεξάμενον ὁ Ἀρεοπαγίτης Θεὸς Διονύσιος, ὥστε καθ' ὑπερβολὴν ἐκπλῆξαι τοὺς Βαβυλωνίους, καὶ ὡς ἰσοθέῳ τινὶ τῷ Ἐζεκίᾳ καθυποπέσαι αὐτούς.

Μετὰ δὲ Ἐζεκίαν κρατεῖ Μανασσῆς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ὕπτις σὺν ταῖς λοιπαῖς αὐτοῦ κακίαις ἀφοσιώσατο, καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦτ' ἔστι τοῖς ἄστροις· καὶ ἐκλιδονίζετο, λόγων διὰ λόγων παρεπορεύετο τὰ ἰαβυσσόμβυα· οἱ καί τινες ἕτεροι κλιδόνα λέγουσι ἢ διά τινων ἐπῳδῶν ὀλκὴν τῆς δαιμόνων ἢ καταφορᾶς. ἐφ' ᾧ καὶ κλιδὼν ἐνομολογεῖται παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ κλᾶν τὸ καλῶ. καὶ οἰωνίζετο δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Μανασσῆς, ἄγων τὰς τῶν ὀρνέων πτήσεις παρεπορεύετο, κἀντεῦθεν τοῦ μέλλοντος καταφαντάζόμενος ἦν. καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ ποιητὴς Ὅμηρος ἔλεγεν.

Αλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν, ἢ ἱερῆα,
Ἢ καὶ ὀνειροπόλον· καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν.

φράσειεν οὖν ὅτι καὶ ἡ παῖζη πτήσεως τῶν ὀρνέων, καὶ δὲ ἅπασι φοβάτων, καὶ δὲ ὀνείρων αὐτῶν ἐδίασαν οἱ παλαιοὶ τὸ μέλλον προορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἀρχαιότεροι ἐκεῖνοι καθάπερ εἴρηται, ἐκ πτήσεως ὀρνέων, καὶ ἄλλοις τοιούτοις, καπνοῦ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς· τὸ μέλλοντος ἐσοκάζοντο.

Ὅτι δὲ τὸ παραπεῖθαι τοιῷδε ἢ τοιῷδε πειθόμενοι, ἔλεον μὲν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, οὐκ ἧττον δὲ καὶ ἐξ ὧν ὁ μέγας διείληφε Βασίλειος. ἐπιξηγούμενος γὰρ τὸ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἰουδαίας διάπρεπέσαν τῷ προφήτου Ησαΐου ῥητὸν τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἐξηλαμβάνον· ὅτι ἐσκεπάσθη ἀπὸ τὸ ἀπαρχῆς ἡ χάρα αὐτῶν πληθυσμῶν, ἀπὸ τῆς ἀλλοφυλων, καὶ παῖδι δίδεσθαι. Ορᾷς. πάλιν καλὸν τὸ πληθύζεσθαι, ἐξὸν τῆς παρὰ Θεοῦ ἐπιμελείας ποιεῖ τὸν προσέχοντα αὐτῇ. πολλοὶ γὰρ Χριστιανῶν ἀδιαφόρως ἀπεπτύσωσι, καὶ φήμας ὑπρῶνται, καὶ συμβόλοις προσέχουσιν ἀλλ' ἄκων ὅτι ἀπορρίψει ὁ λαὸς ὁ παῖπα περιεργαζόμενος. πολλαὶ γὰρ ἐν τῷ Μωσαϊκοῦ νόμου μαρτυρίαι καὶ πληθύνς, καὶ οἰωνισμοὶ, καὶ ὀρνιθοσκοπίαι διαβέβληνται, ὡς δαιμόνων εὑρέματα. ἐκ οἰωνεῖσθε γὰρ, φησὶν, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπεῖσθε. τῷ δὲ ἴδιον, παῖπα, οἷς Κύριος ὁ Θεὸς ἐξολοθρεύει ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, οὗτοι πλιδόνων καὶ μαντευῶν ἀκούσονται. σοὶ δὲ οὐχ οὕτω δέδωκε Κύριος ὁ Θεός σου.

Ατοπον γὰρ ἂν ἔχοιτο τῷ ἐκ τῶν δικαίων

prodigii, quod in ſole accideret. Tum cæteris rebus Ezechias omiſſis & neglectis, opes ſuas legatis oſtentat. Quamobrem Eſaias vates eum verbis hujuſmodi compellavit: Scito fore tempus, quum omnia quæ domi tuæ ſunt, auferentur, & Babylonem transferentur. Quin & de filiis tuis a te ortis atque genitis ſumentur, qui in regis Babylonicorum domo fient eunuchi. Quibus in verbis filiorum appellatione veniunt tres illi pueri, quibuſcum & Danielus vates fuit. Nam illi Ezechiæ nepotes ac poſteri ea ſtiterunt. Et frequens eſt litteris ſacris, poſteros nepoteſque vocare filios, ſicut & Davidem Ezechiæ patrem nancupant. Atqui non filius Davidis erat Ezechias, ſed ejus a poſteris ortus. Cæterum Marodachus alia nulla de cauſſa legatos ad Ezechiam miſerat, ut ſupra quoque indicatum eſt, quam quod miraculum illud in ſole acciditſet. Nam ſolis illam regreſſionem tam novam prorſus & inuſitatam fuiſſe tradit Areopagita Dionyſius, ut ſupra modum Babyloniis ſtuporem eſſet, eiſque præberet occaſionem ultro ſe committendi Ezechiæ, tamquam homini divino.

Poſt Ezechiam Manaſſes ejus filius imperio poritur. Hic inter alia facinora, quæ commiſit, etiam copias cæli univerſas adorabat, hoc eſt, ſidera: & hariolationibus utebatur, hoc eſt, omina de futurorum eventu obſervabat, quod Græci κλιδονίζεσθαι dicunt. quamquam alii quidam volunt κλιδόνα vocari geniorum per excantationes cettas attractionem, & e ſublimi deductionem. Qua de cauſſa tradant ejus vocis originem eſſe a verbo κλῶ, quod idem ſit cum καλῶ, ſignificationem evocandi habente. Præterea Manaſſes augurtis atebatur, hoc eſt, avium volatus obſervabat, deque illis conjecturas rerum futurarum ſumebat. Atque hoc illud ipſum eſt, cujus in hiſce verſibus mentionem Homerus fecit:

Quin vel ſacrificium, vel votem arceſſimus ultro,
Vel conjectorem, faciat qui ſomnia plana.
A Jove namque ipſo proficiſci ſomnia ſcimus.

Nimirum hinc animadvertere potes, exiſtimaſſe priſcos illos homines, futurorum cognitionem percipi de tali vel tali avium volatu, vel ex pecudum jecinoribus, vel ipſis denique ſomniis.

At vero quod volatus ovium, pecudum jecinora, ſomniaque hoc illove modo obſervari oeſas ſit ac prohibitum: quum aliis ex argumentis & indiciis eſt perſpicuum, iiſque non paucis, tum ea illis, quæ magnus noſter Baſilius eſt complexus. Declarans eolm hoc in ſecunda viſione adverſus Judæos Eſaiæ vatis dictum, cujus hæc ipſa verba ſunt, Referta eſt regio ipſorum hariolationibus, ſicut olim, quum eam extranei poſſiderent: hujuſmodi quædam ſubjicit. Vides quantum malum ſit hariolatio, quod ſcilicet faciat, ut homo ipſi deditus, Dei cura prorſus excidat. At vero multi Chriſtianorum citra ullum diſcrimen auribus oſtenta capiunt, omina venantur, animum noxis & ſignis advertunt. Sed audi tu, quid hoc loco dicatur: nimirum populum illum rejectum eſſe, qui hæc curioſe obſervaverit. Etenim complures divinationes, ut hariolationes, ominationes, auguria, lege Moſaica tamquam malorum geniorum inventa prohibentur. Nam exſtant hæc in ea verba: Non alla vel omina, vel augurla captabitis. Quippe nationes iſtæ, quas Dominus veſtra cauſſa de medio tollit, hariolationibus & aliis varicinils utuntur. Vobis autem Dominus Deus ille veſter id nequaquam permittit.

Abſurdum enim fuerit, ut qui de præſcri-

Pueri Manassæ βασιλεῖ.

Filli pro nepotibus.

Dionyſius Areopagita.

Manaſſes tyrannus.

Quid κλιδονίζεσθαι & κλιδών. *Vide Notas.*

Homerus *Il. o.*

Contra divinationes.

Edit. Pariſ. pag. 196.

Baſilius de variis divinationibus.

Iſ. 2. 6.

Deut. 18. 10

ptis a Deo conſilium habere poteſt, ad conſiderationem rerum agendarum, animalia bruta pro conſiliariis adhibeat: immo eis ne pro conſiliariis quidem, ſed magiſtris & legum quaſi latoribus utatur. Itidem propoſitum ſibi periculum, & ante oculos imminens, ignorat avis: tibi vero quod futurum ſit, indicabit? Quod ſi aves malorum efficacitate fraudulenta genlorum hinc inde volant, noli horum dominorum, a quibus agitantur, fraudibus inhiando deſidere, nec te diabolicis impoſturis capi patitor. Quippe diabolus ubi ſemel nactus eſt animum proclivem ad proprium interitum, omnibus eo modis abuti non deſinit. Videmus autem crocitantes corvos, & aquilas propter inopiam cibi oberrantes, cordi ſuperſtitioſo pavorem incutere. Tantaque adeo noſtri noſtis illius eſt in hominem petulantia, ut alicunde ſe offerens muſtela, vel proſpectatus canis, vel aborlu adventans homo, magnam in eis formidinem excitent, in quos ſorte inciderunt. Quid ejuſmodi vita miſerabilius eſſe poſſit? In qua omnia ſuſpecta ſint, & negotia quævis ab omnibus impediantur? Potius undiquaque noſter animus ad Deum revocandus eſt. Quum aves aera pervolantes intueris, noli ſignaram volatus curioſe perſcrutari: ſed illis rebus omiſſis, declaratam in eis ſapientiam creatoris & ordinationem admirare: qui ſcilicet fiat, ut tantum pondus aera permeet: quo pacto tenera iſtæc aeris natura volucrum alis pro vehiculo ſit: qui per alarum extenſionem in aere natent, ac motu caudæ, ten clavi cujuſdam, volatum ſuum dirigant. In his enim Dei ſapientia conſpicitur. At homo quiſpiam puſilli animi, & humilia tantum reſpiciens, animalium rationis expertium motus inſtituto ſuo accommodare nititur, Deoque relicto malis ſe genlis dedit, qui reapſe nihil allud ſunt, quam inſidiatores. Ac de his quidem rebus in hunc modum dictum eſto.

Bdlt. Pariſ. pag. 197.

Cæterum hic ipſe rea, quo de agimus, etiam ventriloquos inſtituit, & guoſtarum ſive divinatorum numerum auxit: quodque omnium maxime impium erat, impudice Deæ ſimulacrum divino in templo ſtatuit. Neque tantum deaſtros religioſe coluit totos quinquaginta duos annos, verumetiam ſanguinem innoxium tam vatum, quam aliorum quorumdam piorum hominum ſudit. Quin & ipſum Eſaiam perhibent ab eo ſerra ligneа diſſectum eſſe. Sed tandem, ut Georgius auctor eſt, Marodachus rex Aſſyriorum Manaſſem ab ſe captum & in vincula conjectum abduxit, ac pane de ſurſure confecto, & aqua acero permiſta aluit. Præterea divinus ille Anaſtaſius commemorat, accepta haud dubie hujuſmodi narratione quibuſdam ex hiſtoricis, Manaſſem in animal quoddam aheneum a rege Babylonio concluſum fuiſſe: in quo deinceps Deum agnovit, & carmen illud ſuum cecinit. Quapropter divina vi ſimulacro rupto, Angelus eum Hieroſolyma redaxit, ubi deinceps in anteactorum pœnitentia vixit, & priora delicta emeodavit. Tot autem tantaque ſacinora Manaſſes patravit, ut divinus ille Anaſtaſius dicere non dubitaverit: Si Manaſſem Deus ſervavit, equidem auſim dicere, quod etiam diabolum ipſum ſervaturus fuerit, ſi reverti ad Deum voluiſſet.

Georgius Syncellus.

Iſaias ſerra ligneа diſſectus.

Anaſtaſius. Manaſſis ſupplicia.

Amoſus natus.

Poſt Manaſſem Amoſus filius ejus impetium obtinuit. Is paternam quidem impietatem eſt æmulatus, at non pœnitentiam. Fuerit autem pretium operæ inquirere, quamobrem Deus Manaſſi quidem pœnitentiam exſpectaverit, ſed non itidem filii quoque

A μέτων τῶ Θεοῦ συμβουλῶ πρὸς νῶν ὑπὲρ τῶν πρακτέων σκέψιν, συμβούλους ἑαυτῶ παραλαμβάνειν τὰ ἄλογα. μᾶλλον δὲ οὐδὲ συμβούλους, ἀλλὰ διδασκάλους χρῆσθαι τῆ νομοθέτας. τῆ τὸν μὲν ἑαυτῶ αἰσθόμενον παρακείμενον, τῆ ὃν ὀφθαλμοῖς ὄντα οὐκ εἰδὸν ἀ ἄρτις, σοὶ δὲ τὸ μέλλον προαγορεύσει; εἰ δὲ ἀπὸ δαιμόνων ἐνεργείας ἀπατηλῶς πτερπόντας, μὴ μοι καθίζου δυσποῶν ἀπάντων προσκυνητὰς, μαθὼ γέγου διαβολικῆς ἐυδοκῶ ἐνεργείας. ἀλλὰ τῆ ἀρχόντες πράκτες, ἓ ἀπὸ ἀλόντος δὲ ἐκκλησίαν δῶρας, τὸν δυσεδαίμονα καρδίαν πτάσσει. τῆ τοιαῦτ ἢ ἐχθρῶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὕβρεις, ὥστε καὶ γαλῆ παραφανεῖσα, τῆ αὖων ἥμισυλας, B τῆ ἄνθρωπος ἐπιφανεὶς ἕωθεν τὰς ἐνεργχάσσπας πάντα ποιοῦσιν ἐκπλήττεσθαι. τί ἀλεεινότερον τῶ τοιοῦτο βίου; πάντα ὑποπτεύειν, ὑπὸ πάντων ἐμποδίζεσθαι; δίον παπαχόθεν τὸν ψυχὸν αὐτῶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαναγαγεῖν; ὅταν ἴδῆς ὄρνιθας ἡμπετομένας τὸν αἶρα, μὴ τὰ χήματα τῆ πτήσεων πεφεργάζου, ἀλλὰ παῦσε κατανόησον, ἢ δημιουργοῦ τὸν ἐν αὐτοῖς σοφίαν ἓ ἡμιόσμησιν θαύμαζε· πῶς βάρος τοσοῦτον δὶ αἶρος φέρεται· πῶς ἀ ἀπαλὴ τοῦ αἶρος φύσις ὄχημα γίνεται τῆ πτερῶ· πῶς τῆ μὲν ἐκτάσει τῆ πτερῶν ἐπισήχονται τῆ αἶρι, τῆ δὲ αὐρᾶ εἴσω πεδαλιστὸν πᾶσιν ἑαυτὸν ἀποδύνουσι. C τῆ τοιαῦτ μὲν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ μετρέψυχος τῆ πασιπὰ φροντὶς πὸς τῆ ἀλόγων αὐτόσες τῆ ἰδίῳ σκοπῶ σωφρονίζειν ἐπιχειρεῖ, τῆ καπηλεῦον τὸν Θεὸν, δαίμοσιν ἐπιβούλοις ἐκδίδωκεν ἑαυτὸν. τῆ περὶ μὲν τούτων οὕτως.

Bdlt. Pariſ. pag. 197.

Ὁ δὲ ἐξ ἐλληθεὶς βασιλεὺς τῆ ἐγγασεμύθους ἐποίησε, τῆ γνοὺς, ὅτι μάντεις ἐπλήθυνε καὶ τὸ πάντων ἀνοσιώτατον, ἐς τῆ Θεῖφ τοῦ τὸ τῶς ἀπολέσου δαίμονος ἔσησεν ἄγαλμα. οὐ μόνον δὲ εἰδώλοις ἐλάτρευσε τὸ ἔτεσι ϟ. καὶ δύο, ἀλλὰ τῆ αἷμα ἀθῶον ἐξέχεεν, ὥστ προφητῶν, ὥστ καὶ ἄλλων τινῶν δικαίων. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ησαΐαν ξυλίνῳ λίγνοι πρίσαι πρίσαι. πλὴν, ὥς φησι Γεώργιος, Μαροδὰχ βασιλεὺς Ασσυρίων δεσμώτην ἤγαγε τὸν Μανασσῆν, τῆ βαλὼν ἐν φυλακῆ, ἄρτῳ πτυείνῳ καὶ ὕδατι σπὼ ὀλίγῳ ἔτρεφεν. ὡς δὲ καὶ ὁ Θεόπαπος φησὶν Ανασάσιος ἐξ ἱστορικῶν τινων τοῦτο μαθὼν, τῆ ζωδίῳ χαλκῷ παρὰ τῶ βασιλέως Βαβυλῶνος ἐμβάλλεται· ἀλλ' ἐνδον τῶ ζωδίου ὢν, ἐπίγνω τὸν Θεὸν, καὶ πλὴν φῶλὼ ἐξαλλω. ἐφ' ᾧ τῆ δυνάμει Θεῖφ διαῤῥάγη τὸ εἴδωλον, καὶ ἄγγελος Κυρίου κατήγαγε αὐτὸν εἰς Ιερουσόλυμα. τῆ ἔζησε τὰ λοιπὸν ἐν μετανοίᾳ, καὶ τὰ φρολαβόντα διωρθώσατο. τοσαῦτα δὲ εἰς Θεὸν ἐκλυμπλήνατο, ὡς τῆ D τὸν Θεόπαπον Ανασάσιον οὐτως εἰπεῖν· εἰ Μανασσῆ ἔσωσεν ὁ Θεὸς, τολμῶ εἰπεῖν, ὡς τῆ τὸν Διάβολον ἔσωσεν ἄν, εἴπερ ἐπεστρέψατ ἐθέλησεν.

Μετὰ δὲ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμμὼς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. οὗτος πλὴν μὲν πατρικὴν εἰσέβειαν ἐμιμήσατο, οὐ μὴν δὲ πλὴν μετάνοιαν. ἀπέθανε δὲ ζηπόσας, ἤτοι τῶ μὲν Μανασσῆ πλὴν ἐπιστροφὴν ἀπέμεινεν ὁ Θεὸς, τῶ δὲ υἱῶ αὐτοῦ Αμμὼς, οὐχὶ, ἀλλ' ἐθέλησεν αὐτὸν ἴ- *Πεοὶ Αμμὼν βασι-*

δίου

δύο βασιλέωσπα; φησὶ γὰρ ὁ γραφή. Ἐ παρελογίσατο Ἀμμὼς λογισμὸν πονηρὸν, καὶ εἶπεν· ὁ πατὴρ μου πολλὰ ἐκ νέότητος παρεμύθησε, καὶ ἐν γήρει μετανόησε· καὶ νῦν ἐγὼ πορεύσομαι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἡ ψυχή μου, καὶ ὕστερον ἐπιστρέψω πρὸς Κύριον. διὰ τοῦτο οὐκ ἀνέμεινεν ὁ Θεὸς, διότι ἐν ἰσωφρονίσθη ἐφ' ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ πεποίηκε.

Περὶ Ἰωσίου. Μετὰ τοῦτον Ἰωσίας ὁ ἔγγονος αὐτοῦ. ὅτος τὸ προγόνου Δαβὶδ ἐπέσπασε τῷ εὐσεβείᾳ. καὶ πρῶτον μὲν ἐπεμελήθη τοῦ ναοῦ, καπασκάψας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησε Σολομὼν τῇ Ἀσάρτῃ προσοχθίσματι Σιδωνίων. ἔπειτα δὲ τῇ ἐν τῇ Δευτερονομίῳ θείων λόγων ἀκοῇ, καὶ τὸν ἰδόντα διέρρηξε, καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐθρήνησε. διό τοι τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς καὶ μὲν τὸ λαοῦ καὶ τὸ ναοῦ ἐφείσατο ἐξαίνυκτος, τῇ δὲ βασιλεῖ χρηστὰ προσῳδόρησεν. ἀνθ' ὧν φησὶν, ὕνεκας ἤκουσας τοὺς λόγους μου, καὶ ἐπαλγύνθη ἡ καρδία σου, * διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου, καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, καὶ ἔφυγες οἱ ἐφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον. καὶ τὰ μὲν σκύβαλα τῶν εἰδώλων ἐν τῇ χειμάρρῳ τῆς Κίδρων συνέτριψεν. ἐν δὲ τῇ Βαιθὴλ πᾶς τῶν εἰδώλων ἱερέας ἔσφαξεν, κατὰ τὴν προφητείαν Ἰαὴλ ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ. ἐπὶ μέν τοι τῆς χρόνου τοῦ βασιλέως Ἰωσίου, ὡς φησὶ Γεώργιος. ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου βασιλέως Θρᾴκης.

Ἰσέον ὅτι τρίτον ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἐπὶ Ἰωακὶμ Ἰεχονίου, καὶ ὕστερον ἐπὶ Σεδεκίου, ὡς φησὶ Γεώργιος. ἀ δὲ Θεοδώρητος Ἰωακὶμ ἐκ Ἰεχονίαν ἔ αὐτὸν εἶναι λέγει, τῷ Ἰεσσαΐᾳ ἐπόμενος. ὁ δὲ Σεδεκίας κατ' ἐμὲγαν Ἐπιφάνιον τυφλωθεὶς, καὶ εἰς Βαβυλῶνα ἀπαχθεὶς, ἐνεβλήθη μέλαν τι ἐπὶ ἔτεσιν ἕπτα καὶ ἔξ, οἱ καὶ ὕστερον ἐτιμήθη. γέγονται δῶν ὁμοῦ τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ βασιλεύσαντων ἀπὸ Δαβὶδ ἄχρι Σεδεκίου τὰ ἐπ' ὀ'. καὶ ἐ. οἱ δὲ βασιλεῖς ἦσαν καὶ δύο πάντες ἐξ ἑνὸς γένους τοῦ Δαβίδ. οἱ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσαντες ιθ'. ἀπὸ Ἱεροβοὰμ ἕως Ὠσεὲ, ἐφ' ὃ πέπτωκεν ἡ ἀπώλεια Σαμαρείᾳ ὑπὸ Σαλμανασάρ. αὐτοὶ δὲ τῆς Σαμαρειτῶν Ἀπύρου ἐκεῖσε κατῴκησαν· ἐξ ὧν οἱ αἱρετικοὶ Σαμαρεῖται καὶ Σαδδουκαῖοι. ὅπου μὲν ὖν ὑπὸ λεόντων βιβρωσκόμενοι ἐξαπίνης αὐτοῖς ἐμπεπτώκοντων, καὶ μαθόντες ἀπὸ γερόντων ἀρχαίων τὸν τιμώμενον ἐκεῖσε Θεὸν, καὶ ὅτι παρ' ἐκείνῳ τὰ τοιαῦτα πάσχουσι, τῶν τοῦ Μωσέως ἐπικοῦσαι πεπαίδευνται· καὶ ἅπαν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐπιγνόντες, ἀβλαβεῖς τῶν λοιπῶν διεπράξαντο. οἱ δὲ εἰς αἱρέσεις ἐντεῦθεν ἐξώκειλαν, ἅτε μὴ κατ' ὀρθὸν λόγον ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐγκύψαντες. τὰ δὲ ἔτη τῆς βασιλεύσαντων ἐν Σαμαρείᾳ σν'. ἐ γ'. ἐκ ζῳόρων μὲν γεγονότων, πάντων δὲ πεπονικότων τὰ πονηρὰ κατὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἱεροβοάμ.

Τῶν μὲν δῶν ἀπὸ Περσίδος τῆς Ἰουδαίων ἐπάνοδον ἐξηγήσατο πάντα ὁ Ἔσδρας, καὶ ἀνεγράψατο. ὃ δὲ ἀφόρασις τῆς ἐπανόδου καὶ τῶν Ἰώσπου αὖτε. τρεῖς στρατιῶται φυλάσσοντες τὸν βασιλέα, ἐν οἷς ἦν καὶ Ζοροβάβηλ, ἤεσαν ἐν προβλήματι πίθεσις συμφωνίας, αἴτησαι τὸν πάντα ἄπιρ ἂν ἐθέλοιεν παρὰ τῶν

Περὶ Ζοροβάβηλ.

A ipſius Amoſi, quem annis duobus regno poſitum, ut ſacræ literæ loquuntur, inſtar meturæ ſegetis demeſſuit. Nimirum cogitationem quamdam provem apud animum inſtituit Amoſius, quum ſecum ita loqueretur; Puer meus a puero multa ſcelerate fecit, ac in ſenecta pœnitentiam egit. Quamobrem & ipſe hac in ætate pro animi mei libidine me geram, & deinceps ad Dominum me convertam. Hac igitur de cauſſa Deus pœnitentiam ipſius non exſpectavit, quando paternis calamitatibus nullo modo factus erat melior.

Eum Joſias filius ejus regno ſequutus eſt. Is Davidis, ſui generis auctoris pietate præditus fuit. Ac primum quidem templi curam habuit, everſo inter alia etiam illo fano, quod Solomon Sidoniorum placulo Aſtartæ conſiderat. Deinde quum perſcripta B in Deuteronomio divina oracula ipſi recitata fuiſſent, non ſolum veſtem ſuam dilaceravit: ſed etiam maximopere lacrymis ſuam miſeriam deploravit. Quamobrem Deus adverſus ipſum quidem ſonam æque populum ſententiam ſuam pronuntiavit, verum regi proſpera quæque prædixit. Quoniam, inquit, præceptis meis auditis cor tuum ſe demiſit, tuque veſtimenta tua dilaceraſti, & coram me lamentatus es: oculi tui cuncta illa mala non adipiciens, quibus ego familiam hanc adfecturus ſum. Idem reo ſimulacrorum vaſa in torrentem Cedronem contracta dejecit, & Bethele deaſtrorum ſacrificos concremavit, quemadmodum Juelus homo divinus futurum vaticinatus fuerat. Ejuſdem Joſiæ regis imperio, quemadmodum Georgius meC moriæ prodidit, urbs Byzantium a Byzo Thracum rege condita eſt.

Joſias rex. Edit. Pariſ. pag. 198. Georgius. Quando Byzantium conditum.

Secundum hæc ſciendum, Hieroſolymam a Nabuchodonoſore ter ſpoliatam eſſe, videlicet regnantibus Joacimo, Jechonia, & Sedecia, quemadmodum Georgius ſcripſit. Theodoritus autem, divinitſſimum vatem Jeremiam ſequutus, ex Joacimo & Jechonia facit unum eumdemque regem. Sedecias vero, ſicut Epiphanius meminit, effoſſis oculis Babylonem abductus, & in piſtrinam conjectus, ibidem annos viginti ſex contrivit, ac tandem honorifice viciſſim eſt habitus. Sunt igitur anni regum, quorquot a Davide ad Sedeciam uſque Hieroſolymis imperarunt, in unum collecti, cccxcvvvi, & reges ipſi viginti duo, Davidici generis omnes. Samariæ vero regnarunt xvvi, ab Hieroboamo uſque ad Oſeam, ſub quo Salmanaſer Samariam delevit, ac regnum ejus evertit, Samaritanorum luco deductis eo colonis Aſſyriorum, e quibus ortæ ſunt Samaritanorum & Sadducæorum hæreſes. Quum autem a leonibus hi devorarentur, ſubito in ipſos irruentibus, deque ſenioribus edocti fuiſſeos, quinam iis in locis Deus antiquitus coli conſueviſſet, e quo malis ejuſmodi adficerentur: quinque Moſis volumina receperunt, eoque modo agniro vero numine, nihil ab eo tempore mali perpeſſi ſunt: quamquam in ſectas quaſdam deinceps etiam exorbitarunt, ut qui recta ratione libros ſacros non inſpicerent ac pervolverent. Anni autem illorum, qui Samariæ regnarunt, ſunt cc Lvii, ac fuerunt hi diverſis orti familiis, & omnes ad exemplum Hieroboami ſe impie geſſerunt.

Duratio regnorum Judaicis & Iſraëliticis. Samaritanorum ſectæ origo.

Judæorum autem e Perſide reditum ſcriptis libris Eſdras eſt complexus. Ejus autem reverſionis hæc fuit occaſio, ſicuti Joſephus quidem memoriæ prodidit. Tres milites, ſatellites regii, quorum erat in numero Zorobabelus, contendebant inter ſeſe per occaſionem pacti conveoti, ut qui viciſſet, poteſtatem haberet a rege

Joſephus. De Zorobabele.

petendi, quicquid vellet. Quum igitur unus dixiſſet, vincere vinum, alter regem: Zorobabelus fœminas vincere ſtatuit, ante omnia vero veritatem. Quod verbum ubi protuliſſet, victoriam cæteris eripuit petereque juſſus eſt, quod jubuiſſet. Tum ille nationem ſuam captivam in libertatem reſtituit, poſtalavit, idque continuo factum eſt. Quippe tum etiam LXX illi anni divinæ iræ compleri erant.

Edit. Pariſ. pag. 199.

Structura ſecundi templi.

Eaſtruebant autem deinceps Hieroſolymitanum templum Zorobabelus, & Jeſus Joſedeci F. neque perfici ſecunda iſtæc ſtructura potuit ante annum quadrageſimum ſeptimum, quod a finitimis nationibus impediretur. Prior vero intra vigeſimum annum a Solomone abſoluta fuerat, ut Eſdras commemorat.

Cæterum ea exemplo quodam declarare volens Deus non modo Judæorum e Babylone reditum, ſed etiam univerſalem ex mortuis reſurrectionem: Jezechielo campum oſſibus cadaverum plenum oſtendit, quæ novo & inuſitato modo vitam recuperabant. Eſdras autem, vir præſtantis ingenii, legem id temporis protulit, enque recitata, templi ſtructuram univerſam, lineis deformavit. Effecit etiam, ut quicumque peregrinas uxores durante captivitate duxiſſent, eacluderentur: quo pacto luſtratis omnibus, paſcha celebratum eſt. Quumque rurſum vidiſſet Ebræos quoſdam, cum Azotiis mulieribus conſueſcentes: deplorato malo, auctor populo fuit, ut earum conjugio, tamquam illegirimo valedicerent, ipſaſque fœminas repudiatent. Hoc quoque memoriæ proditum eſt, quod abſque hoc viro fuiſſet, ne unum quidem librum ſacrum habituri eſſemus, ob Judæorum negligentiam, diuturnamque captivitatem.

De rebus ab Eſdra geſtis.

Eſdras ſacrorū librorum conſervator.

Animadverteodum hoc etiam, quod aximius ille Cyrillus in libris adverſus Julianum ſcriptis eapoſuit. Poſteaquam, air, in patriam ſuam Judæi reverſi fuiſſent, ſequerurſus ad præſcriptum legis a Moſe traditæ magno ſtudio conformare cœpiſſent: Zorobabelus Salathieli F. ex Judaicha tribu regnum apud eos occepit. Quapropter quum veſanus ille Julianus regnum Davidis in Sedecia finem habuiſſe dicit, palam delirat: quando poſt captivitatis tempus in regio ſolio Zorobabelus conſedit. Idem ad poſteros ſceptrum tranſmiſit, uſque ad Herodis imperium, qui marre quidem Judæa prognatus fuit, patre vero extraneo. Quippe quum defeciſſent ex tribu Judaide principes, Chriſtus exſpectatio gentium natus eſt.

Cyrillus deeo. tinuatione generis Davidici.

Herodes Herodes autem, cujus mentionem modo faciebamus, quum opem Auguſto Cæſari ſuis impenſis atque ſumptibus id temporis tuliſſet, quo contra Cleopatram copias ducebat: regnum Judaicum, tamquam liberale ua vatæ operæ præmium, ab eo conſequutus eſt. Ac de his quidem hactenus.

reaeum ſequitur.

Cæterum quum Nabuchodonoſor magnifice ſemet jactaret ejus urbis omine, quam condendo ad elegantiam inſignem perdixiſſet, vox quædam de cœlo eſt audita, quæ hujuſmodi verba pronuntiater: Regnum tuum, Nabuchodonoſor, jam tibi periit, adeoque abigeris a mortalium cœtibus, inter feras beſtuas deges, agri gramine veſceris, anni denique ſeptem hoc modo tibi peragentur, donec agnoveris, eſſe quemdam excelſiſſimum, cujus dominatu ac poteſtate regna mortalium continentur. Quæ ubi dicta fuiſſent, eadem hora reſpondit eventus. Nam inter alia, crines ejus eacreverant ad leoninorum crinium magnitudinem, itidemque conſequutus eſt ungues,

pag. 800.

Nabuchodonoſoris pœna. *Daniel. 4. 28.*

A βασιλίας. τῷ τοίνυν ἑνὸς εἰπόντος νικᾶν τὸν οἶνον, ἢ τῷ εἰπεῖν τὸν βασιλέα. ὁ Ζοροβάβηλ εἶπε, νικᾶν τὰς γυναῖκας, ἢ ὑπὲρ πάντα τιμᾶ ἀλήθειαν. ἢ ἐπεὶ ταῦτα εἰρηκὼς νενίκηκε, ἢ ἄσασθαι αἰτήσασθαι ἃ βούλεται, ἐξίωσεν αὐτὸν ἀφεθῆναι τῶν αἰχμαλωσίαν. ὃ δὴ ἢ γέγονε. πληρωθέντα ἢ ὃ ἐπηρώσατο τὰ ὁ ἐπ τῆς θείας ὀργῆς. Ἐ οἱ μὲν οἰκοδομοῦντες ἢ ναὸν ἄσαν, Ζοροβάβηλ, ἢ Ιησοῦς ὁ τοῦ Ιωσεδέκ. οἰκοδομηθῆναι δὲ ὁ τοιοῦτος ἐφθασε ναὸς ἢ δεύτερος τοῦτον οἰκοδομῶ ἐν χρόνοις μέ. ἀφ᾽ ἢ παρὰ τῶν γενομένων τοῦτον κωλύεσθαι. ἀ ὃ φράσι ἐν χρόνοις εἴκοσι ἐγένετο παρὰ Σολομῶντος, ὡς Εσδρας ἱστορεῖ.

B Καὶ τιμᾶ μέντοι ὑπὸ Βαβυλῶνος τῶ Ιουδαίων ἐπάνοδον, καὶ μᾶλλον ἢ τιμᾶ τῶ νεκρῶν παγκόσμιον ἀνάστασιν αἰνιττόμενος ὁ Θεὸς, ὑπέδειξε τῷ Ιεζεκιὴλ πεδίον πλῆρες ὀστῶν νεκρῶν, ἀπαραδόξως ἐζωογονῆσαι. ὁ μὲν οὖν Εσδρας εὐφυὴς ὢν φρονεῖν ὑπὲρ τὸν νόμον, Ἐ αὖγνα, ἢ ὑπιτύπωσε πάντα τὰ τῷ ἱερὸν, ἢ τὰς λαβέντας ἀλλογενεῖς γυναῖκας ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐκβαλεῖν πεποίηκε. καὶ οὕτω πάντες καθαρευθέντες ἐπεῖνσαν τὸ πάχα. ἀλλὰ ἢ αὖθις γυναῖκας ἑωρακὼς Αζωτίας Εβραίους ἐπιμιγείσας, ἢ ὀχλώσας, ἔπεισε τὸν λαὸν παῦσας ἐκβαλεῖν, ὡς γάμον παράνομον. λέγεται δὲ ἢ πῦρ, ὡς εἰ μὰ ἦν ὁ Εσδρας, ἃ ἂν ἠδὴ ἐν βιβλίον, ἀφ᾽ γε τιμᾶ τῶ Ιουδαίων ῥᾳδιουργίαν ἢ τιμᾶ πολυχρόνιον αἰχμαλωσίαν, μέχρι τοῦ πῶ διατώζετο. φροχεῖν δὲ ἄξιον ἢ τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ ἐν τοῖς κατὰ Ιουλιανὸν ἢ τάδε περὶ τούτου διειληφότι. ἐπεὶ δὲ φρὸς τιμᾶ ἐνεγκοῦσαν ἀπεκρίζοντο οἱ Ιουδαῖοι, ἢ νόμῳ τῷ ἀφ᾽ Μωσέως παιδαγωγεῖσθαι πάλιν ἐσπούδαζον, τότε δὰ τότε παρ᾽ αὐτοῖς ἰδίχετο σκῆπτρον Ζοροβάβηλ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς Ιούδα. ὥστε οἱ Ἐ καταλιπεῖν φησιν ὁ παράφρων οἷς Σεδεκίαν τιμᾶ τῶ Δαβὶδ βασιλεύσαν, μεταπλίζων ἴσως φροφανῶς· αὖγε μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν τοῖς τῆς βασιλείας ὤμοις ὁ Ζοροβάβηλ ἐπεδρομένος φαίνεται. ὅτος μὲν οὖν παρέπεμψε τὸ σκῆπτρον διὰ τῶν ἐφεξῆς μέχρι τῆς Ηρῴδου βασιλείας, ὃς μητρὸς μὲν γέγονε Ιουδαίας, ἀλλογενοῦς δὲ πατρός. ἐκλελοιπότων γὰρ οὕτω τῶν ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς τὸ ἄρχειν λαχόντων, ἐγεννήθη ὁ Χριστός· ὃς ἢ γέγονε ἐθνῶν φροσδοκία. ὅτω μὲν οὖν ὁ διαληφθεὶς ἐπιστὰς Ηρῴδης τῇ Αὐγούστῳ συμμαχήσας Καίσαρι, μῆ τῶν οἰκείων ἀπολωμάτων, ἰδίᾳ καπὶ Κλεοπάτρας ὥρμησε, τὸ βασιλεῖον ἐν Ιουδαίᾳ, ἆσιρ τι παρ᾽ ἐκείνῃ * φιλότιμον ἴλαβε. ἢ περὶ μὲν τούτων οὔ- * φιοτίτιμε.
πως.

Τοῦ Ναβευχοδονόσορ δὲ μεγαλαυχοῦντος ἢ μεγαλορρημονοῦντος ἐφ᾽ ᾗ πόλει παγάλῳ ἔστησε, φωνὰ γέγονε ἐξ οὐρανοῦ λέγουσα· Ναβευχοδονόσορ, ἀ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐλαθήξουσί σε, ἢ μετὰ θηρίων ἀ κατοίκησίς σου· ἢ χόρτον ἀγρῦ ψωμιοῦσί σε. ἢ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σὲ, ἕως οὗ γνῶς ὅτι ὑψοῖ ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθράπων. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ταῦτα συνετελίσθησαν, καὶ σωὶ τῆς ἄλλοις ἐμεγαλωύθησαν αἱ τρίχες αὐτὲ ὡς λέοντος, Ἐ οἱ ὄνυχες ὡς ὄρνεου. Ταῦτα δὲ πίπτειθε, ἅπ᾽ με-

γελαυχήσας ἐπὶ τῇ τῆς εἰκόνος ὁράματι. Θεὸν δὲ ἐντεῦθεν ἑαυτὸν ὑπέλαβεν. ὅθεν καὶ τῷ ἑαυτῷ εἰκόνα ἵστησι τὸ προσκυνεῖσθαι ἐκέλευεν, καὶ τῷ κάμινον εἰσέβαλε. μετὰ δὲ ταῦτα ἑῶρᾳ δένδρον μέγα. δένδρον εἰς οὐρανὸν φθάνον πασσίοις πτηνοῖς πεμπομένους. φωνὴ ἄνωθεν τομὴν ἀπειλοῦσα τῷ δένδρῳ, ἀφεῖναι μέν τι τῆς ῥίζης. σαφηνίζει καὶ τοῦτο τὸ ὅραμα ὁ Δανιὴλ, καὶ ἐπαπειλεῖ λέγει αὐτῷ συναγελάζεσθαι τοῖς ἐν ὄρεσι θηρίοις, εἶτα μετὰ τῶν βασιλείων ἐπανελθεῖν. ὃ δὴ καὶ γέγονε. μετὰ τοῦτον ἀρατεῖ ὁ υἱὸς αὐτῷ. εἶτα ὁ ἕτερος υἱὸς αὐτῷ Βαλτάσαρ. ὗτος συμπόσιον ποιήσας, καὶ τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτῷ συγκαλεσάμενος. ἐκάθητο μεθύων δὲ γαστρίζόμενος, ὑπηρετήματα ἔχων τῇ τοιαύτῃ συμπόσιῳ τὰ ἱερὰ σκεύη ἐκεῖνα, ἅπερ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἀφείλετο ἐν Ἱερουσαλήμ ἐκ θεοῦ ναοῦ. ἐπὶ τούτοις ὀργίζεται ὁ Θεὸς. ἐν ᾧ καὶ παυσαμένῃ καταφροσυνῶν ἀπώλειαν.

Ὁρᾷ λοιπὸν ὁ Βαλτάσαρ ἐπὶ τῇ τοιχάμαρι τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκάθητο, ἀστράγαλον χειρὸς, ἐ γράμματα ὕπο ξηγορεύοντα· Μανὴ, Θεκὴλ, Φαρές. ὅθεν καὶ μικρῶς ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτοις ἀπορεῖ. ἐρωτᾷ περὶ τούτων τοὺς ἑαυτοῦ σοφούς. οἱ δὲ μηδὲν εἰδέναι ὁμνύουσι. μεσπαλεῖται καὶ ὁ προφήτης Δανιήλ. ἴσθασι γὰρ ἐν αὐτῷ προφητικὴ δυνάμις γενέσθαι καπάδηλος, ἵνα καὶ τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὄφατι καὶ εἰπεῖ καὶ διασάφησιν. εἰκόνα γὰρ εἶδε κατ' ὄναρ πολύχρωμον, καὶ λίθον ἄνευ χειρὸς ἐξ ὄρους τμηθέντα, καὶ τῷ εἰκόνα συντρίψαντα. ἀλλ' ἐπιλάθετο τοῦ ὁράματος· ἔξυπνος γεγενὼς, μαθεῖν ἐζήτει τῷ ὄφατι. καὶ πάντων ἀπορούντων περὶ αὐτοῦ σοφῶν τε καὶ ἐπαοιδῶν. Θεοῦ δὲ ἔλεγον τὸ τοιοῦτο φάσγμα· ὁ προφήτης μετελήθη Δανιὴλ, καὶ ὡς εἶχε τοῦ ὄφατος τῇ βασιλεῖ διασάφησε. μανθάνει ναυτα καὶ Βαλτάσαρ, καὶ τὸν προφήτην οὐ μικρῶς, αἰτεῖ περὶ τῆς ἐπιλύσεως τῶν ὁραθέντων ἐκείνῳ γραμμάτων. πείθεται δὴ καὶ φησι πρὸς αὐτόν. Μανὶ, ἠρίθμησεν ὁ Θεὸς τῷ βασιλείᾳ σου, καὶ ἐπλήρωσε. τοῦτο δὲ ἑρμηνεύει ἡ Σύρα γλῶττα καὶ Ἑβραΐς. Θεκὴλ, ἐζάθμησεν ὁ Θεὸς τῷ βασιλείᾳ σου, καὶ διῄρηται ὑστεροῦσα. Φαρὲς, διῄρηται καὶ ὁ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη Πέρσαις καὶ Μήδοις. τοῦτο δὲ μόνον ἴσῳ ἡ βασιλεία τῶν Βαβυλωνίων. Ὁ πάντα Βαλτάσαρ τὰ συμβησόμενα αὐτῷ διὰ μαθημάτων, οὐ μόνον οὐκ ἐδυχέρανε κατὰ τοῦ Δανιὴλ, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπέσχετο, δωρεαῖς αὐτὸν μεγίσταις ἠμείψατο, πορφύραν ἐνδύσας καὶ χρυσοῦν μανιάκιον, ἀλλὰ καὶ ἱστορήσας αὐτὸν, ὅπως ἐξιλάσηται θεὸν τὸν θεῖον, ἵνα συγ. ἐν ἐλεημοσύναις τὰς ἁμαρτίας σου λύτρωσαι, καὶ ἀνόμιάν σου ἐν οἰκτιρμοῖς πένησιν.

Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύει κατὰ Βαβυλωνίων ὁ Δαρεῖος κατὰ τὰ τοῦ Δανιὴλ προφήτου. καὶ ἄγει σὺν τοῖς λοιποῖς αἰχμαλώτοις καὶ αὐτὸν ἢ Δανιὴλ· ὃν καὶ διὰ τιμῆς εἶχε πολλῆς. φθονοῦσιν αὐτῷ οἱ σατράπαι, πείθουσι τὸν βασιλέα τοιάδε

Glyca Annal.

Omiss. Nabuchodonosor.

qui volucrum ungues æquarent. Hæc autem propterea perpessus est, quod inter alia animis magnos sumpsisset animos ob conspectam in somno imaginem. Nam Deum se putabat esse. qua ductus opinione, simulacrum suum erexit, ut adoraretur: incensa etiam fornace, in quam præcipitarentur, si qui facere imperata renuissent. Secundum hæc alterum illud somnium habuit, in quo videbat arborem ad cælum usque pertingentem, in qua omnis generis volucres cantillarent. Sequuta est vox cælitus edita, quæ resectionem arboris, radice tamen excepta, minitabatur. Illud etiam somnium Danielus interpretatur, simulque futurum prædicit, ut annos septem inter belluas montanas vagaretur: quo tempore exacto, regnum (sicut etiam accidit) recuperaret. Nabuchodonosoris in imperio successor fuit filius ipsius, ac post eum filius alter Baltasarus. Hic instituto convivio, quum magnates suos invitasset: forte sedebat temulentiæ gulæque dedicus, adhibitis illud ad convivium sacris etiam vasis, quæ Nabuchodonosor e divina Hierosolymorum æde secum abstulerat. Hanc ob caussam iratus Deus, adversarios invidentes sibi perdere in universum statuit.

Baltasarus rex.

Quapropter accidit, ut rex Baltasarus in albario parietis opere domus illius, qua in domo sedebat convivium celebrans, manus articulos cerneret, atque litteras, quæ hujusmodi quiddam indicarent: Mane, Thecel, Phares. Quibus verbis rex non mediocriter perturbatus, suos de iis sapientes consulit. Qui quum nihil eorum se intelligere sacramento confirmassent, Danielus vates arcessitur. Nam vaticinandi vis in eo palam facta jam ante fuerat, quum visum illud nocturnum Nabuchodonosoris, sane admirandum, & indiceret, & declararet. Quippe visus ille sibi fuerat videre per quietem statuam quamdam ingentis magnitudinis, quam lapis absque manu revulsus a monte contriverit. Verum ipsius somnii fuerat oblitus. Quapropter e pernectus quodnam fuisset nocturnum illud visum, cognoscere gestiebat. Hic quum omnes ipsius sapientes ac magi de re desperassent, quod effari talia solius esse Dei dicerent: tandem vates Danielus arcessitus, regi somnium suum exposuit. Hæc ita cum fuisse gesta, Balthasar cognoscit. Quapropter vatem sollicite rogat, ut quid ea sibi litteræ vellent, quas conspexisset, declararet. Cui Danielus acquiescens: Verbum, inquit, Mane denotat Deum annos regni tui numerasse ac compleviſſe: (nam significationem numerandi tam Syra, quam Hebræa in liogua habet) Thecel, appendit ad stateram Deus regnum tuum, idque justo pondere deficere deprehendit. Phares, divisum est regnum tuum, ac Persis Medisque concessum. Etenim id temporis soli Babylonii per orbem regnabant. Has calamitates quum imminere sibi Balthasar de vatis indicatione cognovisset, non modo non succensuit Danielo: verumetiam, uti pollicitus fuerat, amplissimis eum muneribus ornavit, purpura videlicet aureoque torque donatum. Quumque vatem interrogasset, quo pacto numen divinum placare posset, responsum hujusmodi tulit: Beneficentia redime delicta tua, & impietatem tuam commiseratione erga pauperes.

Edit. Paris. pag. 201.

Dan. 5. 26.

Secundum hæc Darius exercitum in Babylonios ducit, quemadmodum Daoielus futurum prædixerat. Is inter captivos cæteros ipsum quoque Danielum abduxit, & magno deinceps in pretio habuit. Hinc orta satrapum invidia: persuadent regi, man-

Darius Medus, Astyagis F. Vide Notas.

datum ut publicaret, quo significaretur, leonum lo foveam abjiciendum esse, qui a Deo quidquam petere deprehenderetur. Hoc edictum Danielus minime revericus, Deam precibus implorabat. Quamobrem leonibus objicitur, sed altero mùn die salvus e fovea progreditur. Helc illi dicere, Danielum alia nulla de causſa incolumem evasiſſe, quam quod leones saturi fuiſſent. Quid iode factum? ipſi quoque leonibus objiciuntur, & ab eis continuo devorantur. Poſt id temporis Danieto riſum offertor, quo e mari animalia quatuor egredi cernit: angeluſque Gabrielus quodam in pruto cum ipſo colloquens, futura declarat.

Cyri regnum. Deinceps impetio Cyrus Perſa potitur, Dario Aſtyagis F. extincto, ſublatoque de medio rege Croeſo. Id temporis Danielus Belum ſimulacrum Babyſoniorum abolevit, & improbitatem ſacrificorum per cinerem coarguit. ſuſtulit item draconem illam, quem religioſe venerabantur. Hinc factum, ut octa ſacrificorum ſeditione adverſus Cyrum, quaſi jam uperte judaiſſantem, Danielus ei dederetur, & toros ſex dies in eadem cum ſeptem leoonibus fovea

Edit. Paris. pag. 202. concluderetur. Verum ne tum quidem aliquid detrimenti accepit. Quinetiam vates Abbucumus in oculi momento ad Danielum perrenit, quamquam fovea ipſa obſignata ſoret, eique coctum meſſoribus in Judæa cibum deſert. Eiuſmodi ſunt divina prodigia. Vates idem & Danielo adeſt, & a meſſoribus noo deſideratur.

Cambyſis regnum. *Vide Notas.* Cyrum in regno Cambyſes filius, qui & Nabuchodonoſoris cognomentum habuit, ſequutus eſt. Ejus copiarum imperator fuit Holophernes ille, quem quum Judætha prudenter neceſſet, ac rebus ipſius omnibus potita fuiſſet: non tamen inſolenter animos ſumpſit, ſed omnibus Deo conſecratis, in viduitate ſoliraque continentia vixit ad annum uſque cv. Poſt Cambyſem magus quidam Smerdis regnum occupavit. Eum Darius Hyſtaſpis F. eſt conſequutus, ſub quo Zorobabel & Jeſus ſanum, quod annos totos a L. neglectum jacuerat, rurſam ædificando perfecerunt. Poſt Darium regnavit Artabanes, quem Artaxerxes Longimanus excepit. Ejus ætate Sophocles, Heracletus, Anaxagoras, Pythagoras, Thucydides, Euripides, Herodotus, Empedocles, Diogenes, Hippocrates, Plato, Ariſtoteles clari fuerunt. Poſt Artaxerxem hooc & alius Artaxerxes exſtitit, ſuccedentibus ordine ſibi Perſarum regibus uſque ad Darium Arſamis F. quo dejecto ſublatoque regnum Perſicum Alexander everſit, & orbis imperio pacitus eſt.

Smerdis rex Darius rex. Artabanes rex Artaxerxes. Sæculum eruditum. Darius ultimus. Alexander.

Hinc ergo diſcito, primum omnium regnum fuiſſe Aſſyriorum ſive Babyloniorum: alterum Medorum, a quibus illud primum ſublatum fuit: tertium Perſarum, quod Medorum imperio ſucceſſit: quartum Macedonum, a quibus debellati ſunt Perſæ: poſtremum Romanorum. Poſt Alexandrum, ejus famuli atque proceres regnum diriſerunt. Ægypto præfuit Ptolemæus Lagi F. quem ordine Ptolemæi XIII ſubſequuti ſunt, uſque ad Cleopatram. Aſiam occupavit Antigonus, Syriam & Paleſtinam Seleucus Nicanor, qui urbes duas in Cicilia condidit, & onam in Syria. Harum primam Seleuceam appellavit, alteram Antiocheam, tertiam Laodiceam: inditis nimirum hujuſmodi nominibus a ſuo, & filii filiæque nomine. Sub hoc Rhodii maris imperio potiti, ſtatuam ſolis exære ſua in inſula excitarunt, quam propter magnitudi-

Series imperiorum. Alexandri monarchiæ diviſio. Ægyptus. Aſia. Syria.

A Θέσθαι κέλευσιν. ὃς καὶ ὑφηθεὶς δεξάμενος εἰς Θεὸν, τῇ τῶν λεόντων ἐμβληθῆναι λάκκῳ. ὁ γοῦν Δανιὴλ μηδὲν πόνον φροντίσας, πύκτευε εἰς Θεόν. ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τοῖς λέουσι παραδίδοται. ἀλλὰ σῶος τῇ ἐπαύριον τοῦ λάκκου ἐξέρχεται. τῶν δ' ἐπόπτων μὴ ἄλλως τὸν Δανιὴλ σωθῆναι, εἰ μὴ ἀπεπορεῖς ἦσαν οἱ λέοντες, τί γίνεται; τοὺς λέοντας αὖθις παραπέμπουσι, καὶ δὴ θῆρας πάντας γίνονται. μεθ' ἕτερα, ἤγουν μετὰ τοὺς λέοντας, τὰ ὑπὲρ τὸ Δαλάσσης ἀπερχόμενα τέτταρα θηρία ὁρᾷ· καὶ ὁ Γαβριὴλ δὲ ἐν παιδιᾷ τινὶ ἐξηλέγχεται αὐτῷ καὶ τὰ μέλλοντα διδάσκει.

Περὶ Κύρου τοῦ Περσῶν.

Μετὰ ταῦτα κρατεῖ Κῦρος ὁ Πέρσης τὸν τοῦ Ασταύαγου Δαρεῖον ἀνελὼν, καὶ τὸν Κροῖσον ἀφαιρεσάμενος. πότε δὲ πότε ὁ Δανιὴλ καὶ τὸ τῶν Βαβυλωνίων εἴδωλον αὐτῶν δηλαδὴ τὸν Βὴλ, ἐν μέσῳ πτοίᾳ καὶ τῇ τῶν ἱερέων παιφρίτῳ διὰ τὴν αἰθάλης ἀπώλεξεν. ἀναιρεῖ δὲ καὶ τὸν παρ' ἐκείνοις τὸν μώμφων δράκοντα. εἶτα τί; ἐπαίρεται κατὰ τοῦ Κύρου, ὡς δῆθεν Ιουδαΐζοντος οἱ ἱερεῖς· ἥδοπον λαμβάνουσι τὸν Δανιὴλ, καὶ ἐν ἓξ ἡμέραις λάκκῳ κατακλείουσιν, ἐπεὶ λέουσι παραδόντες αὐτόν. ἀλλὰ βλυθεὶς ἐκ τοῦ ἀβλαβὲς ἐξιέναι. τιμωροῦται δὲ ὁ Αββακοὺμ ἐν ἀκμῇ τῆς Δανιὴλ ἁρίσκεται, καὶ ταῦτα τὸν ἐκ τριχῶν ἰσφραγισμένη ὄντος, τὸ τῶν θερισῶν ἐξ Ιουδαίας βρῶμα κομίζων αὐτῷ (τοιαῦτα δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ δυνάμεσι) ἐν τῇ Δανιὴλ ἐπίσῃ, καὶ τῇ θερισῶν ὡς ἀπελιμπάνετο.

Περὶ Καμβύσου.

C Μετὰ δὲ Κῦρον Καμβύσης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Ναβουχοδονόσορ ἐπικληθείς, οὐ στρατηγὸς Ολοφέρνης, ὃν ἡ Ιουδὴθ πανσόφως καταπείρασα, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ λαβοῦσα, οὐκ ὑψώθη τῷ παρόντι, ἀλλὰ πᾶσι πᾶσαν τῇ Κυρίῳ ἀναθεμένη, τῇ χηρείᾳ ἐδούλωσε μετὰ τῆς σωφροσύνης ἐγκρατείας ζήσασα ἔτη ρὶ. μετὰ τοῦτον Σπέρδις ὁ Μάγος, εἶτα Δαρεῖος ὁ Τσάπαου. ἐφ' ᾧ πάλιν ὁ Ζοροβάβηλ καὶ ὁ Ιησοῦς ἐπλείσασαν τὸν ναὸν ἀμεληθέντα ἐπὶ μ' μῆ Δαρείου Αρταβάνου. μετὰ τοῦτον Αρταξέρξης ὁ μακρόχειρ. ἐφ' ᾧ Σοφοκλῆς καὶ Ηράκλειτος, Αναξαγόρας καὶ Πυθαγόρας, ἔτι Θουκυδίδης, καὶ Ευριπίδης, καὶ Ηρόδοτος, καὶ Εμπεδοκλῆς, καὶ Διογένης, καὶ Ιπποκράτης, Πλάτων, καὶ Αριστοτέλης ἐγνωρίζοντο. μετὰ δὲ Αρταξέρξην ἕτερος Αρταξέρξης, καὶ ἕως Δαρείου τοῦ Αρσάμου. ὃν καθεῖλεν Αλέξανδρος τὴν βασιλείαν τῆς Περσῶν καταλύσας, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκράτησε.

Μάνθαν ὅσων ἐντεῦθεν, ὅτι πρώτη βασιλεία ἡ τῶν Ασσυρίων, ἤτοι Βαβυλωνίων. δευτέρα ἡ τῶν Μήδων, ὡς ἐκείνην καθελοῦσα. μετὰ ταῦτα ἡ τῶν Περσῶν, ὡς ἐκείνης ἡρξεν ἑξῆς. ἕκτη ἡ τῶν Μακεδόνων, ὡς καταγωνισαμένη τοὺς Πέρσας· καὶ τέλος ἡ τῶν Ρωμαίων. μετὰ μέντοι τὸν Αλέξανδρον, οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ μεγιστᾶνες τὴν βασιλείαν διῄλαν· καὶ τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, καὶ οἱ καθεξῆς Πτολεμαῖοι δύο καὶ εἰκοσιν ὄντες καὶ τρεῖς, ἕως Κλεοπάτρας. τῆς δὲ Ασίας Αντίγονος. τὴν δὲ Συρίαν καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ὁ Νικάτωρ· ὃς καὶ πόλεις δύο κτίσας εἰς τὰ μέρη Κιλικίας, καὶ ἑτέραν ἐν Συρίᾳ, ἣ μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσε, ἣ δὲ Αντίοχειαν, τὴν δὲ Λαοδίκειαν, εἰς ὄνομα ἑαυτῷ τε καὶ τῇ ὁμωνύμῳ καὶ τῇ συγκρατεῖ αὐτῷ. ἐφ' ᾧ Ρόδιοι θαλασσοκρατήσαντες,

Ptolemæi Ægyptus. Seleucus Asia. Syria.

D

E

ἀπέστησε ἐν τῷ νόῳ χαλκοῦν ἀνδριάντα εἰς νεμὴν τῶ ἡλίου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν κολοσσὸν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσσεῖς ὠνομάσθησαν. μετὰ δὲ Σέλευκον Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἕτερα πέντε.

Εἶτα Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος· ἐφ' οὗ ἡ δευτέρα ἅλωσις τῶν Ἱεροσολύμων· οὗτος γὰρ τὴν Αἴγυπτον πᾶσαν χειρωσάμενος, ὡς ἄρπαξ καὶ ἄδικος, ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν μετὰ δυνάμεως ὑπεστρεψεν. ὑθέτησι καὶ ἀγριάθησαν μυριάδες ιε΄ δὲ δύο ἐν ἀπέκτεινε σφαγὰς, ἐς πολλὰ καὶ τὴν πόλει τῇ ἁγίᾳ ἐπεδείξατο, ἡ τὸν λαὸν ἐλεεῖσαν ἰώμενος. Ματθαῖος δέ τις ἦν ἐκεῖ τότε, ἀφ' ὧν Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, ὃς ζῆλῳ θείῳ κινηθεὶς ν' σφαγὰς ἀπέστησε τὸ Ἀντίοχου, ἡ μυρία ἄλλα εἰργάσατο. ὁ δὲ Ἀντίοχος κατὰ Περσίδος μὲν ὁρμήσας, ἀτίμως δὲ ὑποστρέφων μετὰ ἡ πόσου βαρυπάθης, συνῆλε καθ' ἑαυτὸν λέγων· ἄξια πάσχω, ὧν ὡς τὸν Ἱερουσαλὴμ πέπραχα· ἡ σκύλευσε ἐκβράσας, τὸν ψυχὴν ἀπερρίψατο.

Μετὰ δὲ δὲ τοῦτο Ἀντίοχος Εὐπάτωρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος τοὺς φρουράρχους Ἀντίοχου ξεπωσάμενος, ἤγειρε καθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἀντίοχον μετὰ πλήθους ἀπείρου, καὶ ἐλεφάντων ν'. καὶ ὁ ἐφ' ὧν πύργοι ξύλινοι, ἔχοντες ὁ καθ' ἕνας ἀνὰ φρατώπας ἐπάλας λβ'. τότε δὲ τὸν μεγάλα εἰργάσατο ὁ Ἰούδας, ὡς ἓ τὸν ἀρχιερατεύσαι λαβεῖν παρὰ τοῦ λαοῦ. ἐφ' οὗ ὁ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σειρὰχ τὸν παιδείαν συνταξας Ἰουδαίοις ἐγνωρίζετο.

A nem Colossum dixere, ac vocati sunt ipsi deinceps Colossenses. Post Seleucum Antiochus filius regnavit, ejusdemque nominis alii quinque. Seleucus poste. o.

Deinde regnum obtinuit Antiochus illustris, Seleuci Philopatoris F. Sub quo Hierosolyma secunda vice capta est. Quum enim Ægyptum universam prædonis & injusti hominis in morem cepisset, Hierosolymam iracundus se convertit, ibique et Laaa hominum millia necavit. Elapsis biennio, rursus copiarum imperatorem misit, qui multa mala urbi sacræ intulit, populumque coegit, ut Græcam religionem ac mores amplecteretur. Exstitit tum Matthias quidam, cui quinque filii erant, & inter alios Judas ille Maccabæus, qui divina quadam æmulatione commotus, regium ducem interemit, & egregia facinora vel seacenta patravit. Rex autem Antiochus suscepta in Persidem expeditione, quum & gravissimo correptus morbo, nec sine singulari dedecore domum revertereturi ipsemet scelera sua tandem agnovit, quum diceret se meritas eorum facinorum pœnas pendere, quæ adversus Hierosolymam commisisset. Atque hoc modo pediculis a ipso largiter erumpentibus, animam efflavit. Antiochus Epiphanes. *Edit. Paris. pag. 203.*

Successit ei filius Antiochus Eupator, quo regnante Judas Maccabæus, in fugam conjectis Hierosolymitani præsidii ducibus, Antiochum ipsum contra se, cum infinitis copiis concitavit, quas inter & elephanti erant Lv, quibus impositæ turres spectabantur, quarum singulæ milites armatos XXXII continebant. In eo prælio tam insignia facinora Judas edidit, ut etiam pontificatus ipsi a populo deferretur. Eadem ætate Jesus, Sirachi F. qui librum de quovis virtutum genere composuit, celebris apud Judæos fuit. Antiochus Eupator. Sirachides quando vixerit.

ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΥΚΑ
ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

MICHAELIS GLYCÆ
SICULI
ANNALIUM PARS III.
AB IMPERIO CÆSARIS
USQUE AD CONSTANTINUM MAGNUM.

Conſulum adminiſtratio. *Edit. Pariſ. pag.* 204.

RES Romanæ a Conſulibus adminiſtratæ ſunt CCCLXV. annis, uſque ad Julium Cæſarem, qui partu materno in lucem editus fuiſſe negatur. Nam quum mater ipſius menſe nono, ex quo prægnans fuerat, e vivis exceſſiſſet: utero ſecto, vivus & incolumis inde ſumptus eſſe perhibetur. Atque hinc Cæſaris ei nomen datum ajunt, quod deinceps omnes Romanorum Imperatores uſurparint. Nimirum lingua Romana factum eſt id vocabulum a cædendo, quod fuiſſet excifus ex alvo materna.

Cæſar dictator.

Julius autem Cæſar Dictatoris appellationem conſequutus eſt, qua ſignificatur is, qui ſolus Imperium obtinet. Quippe primus omnium ſolus rempublicam Romanam adminiſtravit annis * XIII. leges tulit, indictiones ac biſſextos ordinavit. Ab eodem menſis Julius dictus, qui antea Quinctilis vocabatur.

Octavius Auguſtus. *pag.* 205.

Poſt Julium Imperio poſitus eſt Octavius, (hoc enim a puero nomen habuit) deinceps ob rerum geſtarum ſplendorem atque gloriam nuncupatus Auguſtus: quum eſſet, ut plerique tradunt, Octavii filius. Regnavit annos LVI. Abeo Romanorum Imperatores Auguſti ſunt appellati, & menſis Auguſtus, qui antea Sextilis dicebatur. Nimirum Cæſar Romanorum Auguſti nomen habet, ut qui ſupra ſortem humanam poſitus ſit. Nam quæ maxime ſacra ſunt & religioſa, dicuntur auguſta. quo factum, ut Græci Sebaſtum vocent, a veneratione, quaſi religioſe colendum. Cæterum Cæſar hic poſteaquam ſuos adverſarios viciſſet, ac inter eos navali pugna ipſum etiam Antonium ſuperaſſet: poteſtatem omnem in ſe tranſtulit, ac ſolus dominari cœpit. Quumque illo ipſo in loco, ubi caſtrametatus fuerat, oppidum extruxiſſet: a victoria Nicopolis ei nomen dedit. Eodem in loco hominis & aſini ſtatuas aheneas columnis impoſuit. Nam perhibetur ea nocte, quæ prælii navalis diem anteceſſit, in hominem quemdam incidiſſe, qui aſinum ageret. Quumque illius de nomine ſciſciteretur ſuiſſet: Mihi quidem, reſpondit ille, nomen eſt Eutyches, hoc eſt, felix: aſino vero Nicon, hoc eſt, victor. Atque hæ columnæ deinceps Byzantium deportatæ ſunt, & in Circo equeſtri collocatæ. Quinetiam victa Cleopatra, & omni Ægypto in poteſtatem redacta,

Unde nomen Auguſti.

Auguſtus venerati.

Nicopolis Auguſto extructa. Omen victoriæ.

Victis Ægyptiis regnat.

ΤΑ δὲ τῷ Ῥωμαίων κράτηματι διφυῶν πρώτου ὑπὸ ὑπάτων ἐπὶ ἔτη νξ'. ἕως δ'. ἵως Ἰουλίου Καίσαρος τοῦ μὲ γεννηθέντος. τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν τῇ ὑστέρᾳ μέλλι τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς, τῶν κοιλίαν αὐτῆς ἀνατμήσαντες, τὸν υἱὸν αὐτὸν ἐκεῖθεν ἐκβάλλουσιν· ὅθεν Καίσαρ ἐλέγετο. ἀφ' οὗ καὶ πάντες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς Καίσαρες προσηγορεύθησαν. κατὰ γὰρ τὸν Ῥωμαίων γλῶτταν ἀνατμὴ τὸ Καῖσαρ λέγεται. οὗτος ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ Δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, τουτέστι μοναρχής. αὐτὸς γὰρ μόνος τῶν πρώτος τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐφάνησε σκῆπτρον ἐπὶ ιθ'. ὃς καὶ νόμους Ῥωμαίοις ἔθωκε, καὶ τὰς ἐνδείξεις, καὶ τὸν βίσεκτον ὥρισε, καὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἀνόμασε, πρότερον Κοντίλιος λεγόμενος.

Περὶ Ἰουλίου.

Μετὰ δὲ Ἰούλιον ἐβασίλευσεν ὁ ἐκγέρουος μὲν Ὀκτάβιος Ὀκτάβιος, Αὔγουστος δὲ διὰ τὸν λαμπρότατα ὕστερον. οἱ καί τινες αὐτὸν ἕτεροι λέγουσιν Ὀκτάβιον ὄντα, ἔτη ν'. καὶ ς'. ἀφ' οὗ καὶ Σεβαστοὶ καὶ Αὔγουστοι οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς, καὶ ὁ μὲν Αὔγουστος ἐκλήθη, ὁ καὶ πρότερον Σεκστίλιος. Αὔγουστος δὲ ὁ Καίσαρ καλεῖται παρὰ Ῥωμαίοις, ὡς καὶ πλεῖόν τι ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὑπάρχων. πάντα γὰρ τὰ ἱερώτατα καὶ σεβάσμια Αὔγουστα προσαγορεύονται. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ Σεβαστοὶ ὕστερον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, ὅπερ ἐστὶ σεμνύν. ὁ Καίσαρ μετὰ τὸ τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ νικῆσαι, καὶ αὐτὸν δὲ νὸν Ἀντώνιον ναυμαχοῦντα, τὸ κράτος ἅπαν ἔσχε, καὶ μοναρχὴς γέγονε. ἐν δὲ τῷ τοῦ στρατοπέδου τόπῳ ἐτίσας πόλιν, Νικόπολιν ἐπώνυμον ἀνόμασεν. ἔστησε δὲ καὶ στήλας χαλκᾶς ἀνθρώπου καὶ ὄνου. λέγεται γὰρ νυκτὸς ἔτι οὔσης, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ναυμαχία συνέστη, ἀνθρώπῳ συναντῆσαι ὄνον ἐλαύνοντι. καὶ ὃς ἐρωτηθείς, ἡμοῦ μὲν, ἔφη, Εὐτυχὴς ὄνομα, τῇ δὲ ὀργῇ Νίκων· αἱ δὲ στῆλαι αὗται ὕστερον ἀπενεχθεῖσαι εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἱδρυθεῖσαι ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ. ἀλλὰ καὶ Κλεοπάτραν χειρωσάμενος, καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑποταξάς, καθελὼν τὸν βασιλείαν Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτεσι διακοσίοις

ἐνυπάρχοντα. ἐξ ἁπάσης δὲ τῆς γῆς ἐκπεσόντας, καὶ A
τὰς τοπάρχας καταλύσας, αὐτὸς τὰς φονεύσαντας
τὸν θεῖον αὐτῶ Ἰούλιον.

Τότε δὲ τότε ἓ τὰ τῶ Ησαΐου πέρας ἔλαβεν.
μὴ λήψεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος μάχαιραν. κατελύθη-
σαν γὰρ αἱ κατὰ τόπους τοπαρχίαι ἐξ βασιλέων,
ἐξ οἱ ἀεὶ μέσον αὐτῶ πόλεμοι. ἢ οὐκ οἶδας ὅτι
ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐφορητόν ἐστι, ἄλλος μὲν τῆς Ιερουσαλὴμ
ἄρχει, ἄλλος δὲ τῆς Σαμαρείας, ἐξ ἕτερος Μωα-
βιτῶν; Τοῦ δὲ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γενηθέντος,
ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἀρχὴν αἱ ἐθναρχίαι πᾶσαι γε-
γόνασιν. οὐκοῦν ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς Ιερουσαλὴμ,
ἕως ἐγένετο ἐπὶ Νεμίου ἐξ Εσδρα, μέχρις Τραια-
νοῦ τελευταίου Αρχιερέως, ὃν Ηρώδης ἀπέκτει, ἃ B
ἦν ξβ'. ἐπῶν ἀριθμὸς συμπληροῦται. ἕκτος δὲ ἐξ
μέχρι τῆς ἐν τῇ Ιορδάνῃ ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου,
αἱ λοιπαὶ ἑπτὰ ἑβδομάδες κατὰ τὸν τοῦ Δανιὴλ
προφήτου τὸν αὐτὸν λόγουσιν. ἃ. ἑβδομάδες συ-
νετμήθησαν τοῦ καταλῦσαι ἅμαρτιαν ἐξ * ἀφορί- * al. τροφ-
σαι, καὶ τοῦ χριθῆναι ἅγιον ἁγίων, τουτέστιν ἀντὶ τοῦ Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεόν. μετὰ μέντοι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Τραιανοῦ, παραύξησις οἱ Αρχιερεῖς ἐγίνοντο. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἐκείνου κατήγοντο.

Αἴγυπται δὲ ἐξ τοῦτο πρὸ τοῦ Αὐγούστου Καί-
σαρος, ὅτι ἀξύχολος μὲν ἦν, μεταβάλλετο δὲ πάν-
τα. οὕτος κατὰ πολλῶν τε ἀνθρώπων ἀνηρέτατο C
θάνατον. σοφὸς δέ τις * κατ' ἐκεῖνο καιροῦ χάρτη * κατ' ἐκεί-
γράψας ἐνέπιπτεν ἀκοντίζοντι τοῦ Καίσαρος. τὰ δὲ νου ἢ πατρὸς,
γράμματα ἦν τάδε. δῆμε παῦσαι κεῖνον. πῶπα δῶμ
ἀ Καῖσαρ ἀναγνοὺς ἐξέρασεν τοῦ θρόνου, καὶ ἀνέ-
ρριπτε πάντα τὰ ψηφιζόμενα τότε. οὗτος πολὺς
ἦν εἰς γυναῖκας, ἐξ μάλιστα πὰς ὑπάνδρους. ἐξ τὸ
δὲ χεῖρον, φοσάπαντες τοὺς ἀνδράσι καὶ μὴ βουλο-
μένοις τοιοῦτον μόσους ὑπηρέτας γίνεσθαι. σοφὸς δέ
τις Αλεξανδρεὺς Αθηνόδωρος τοὔνομα, πολλὰ μὲν
παρῆνει τῇ Καίσαρος τῇ τοιούτων ἕνεκα. πείθειν δὲ
ἄλλως μὴ ἔχων, ἄλλῃ ὁδὸν μετέρχεται. ἀνθρώπου
γάρ τινα τῶ φώτα ἐν τῇ συγκλήτῳ φέροντα ἀλο-
φυρόμενον ἰδών· ἀναγκάζετο γὰρ τὴν αὐτοῦ γαμε-
τὴν ἐγκαλεῖσαι φορείῳ κατασίγῳ, ἐξ φοὺς τὸν Καί-
σαρα πέμψαι. παρεγγυᾶται αὐτῷ μικρὰ πυθέσθαι,
αὐτὸν δὲ τῷ φορείῳ ἐγκλεῖσαι ἀντὶ τῆς γυναικὸς
αὐτῶ, ἐξ σπεῦσαι φοὺς τὸν Καίσαρα. πείθε-
ται δῶμ, οἱ ἐξ μόλις, ὁ ἀνήρ. ἓ τίνα
τὰ μικρὰ ταῦτα; ἐπέστειλε ὁ Αθηνόδωρος ξέ-
φος ἐπιφερόμενος. καὶ ὕπο δικὰ τοῦ φορείου
φοὺς τὸν Καίσαρα πέμπεται. δίκτυα ὁ Καί-
σαρ, ῥήγνυσι πὰς σφραγίδας, ἴδεσθαι ἀ Αθη-
νόδωρος, ἐπισείει τὸ ξίφος. πτοεῖται ὁ Καί-
σαρ, ὑπερκρότησι δὲ ἄρκων μικρὰ κάτωθι ἀλ-
λοτρίαις χρωθῆναι. μικρὰ ταῦτα ἀ Αθηνό-
δωρος φοὺς τὸν ἐνηγκαμένου ἀπαίρων, καὶ
αἰδῶς τὸν Καίσαρα ἐξῦ μὲν θυμούμενον, τα-
χὺ δὲ μεταβαλλόμενον, κύπτει φοὺς οὖς, ὡς
δᾶθυ καταμηνύσων αὐτόν. ἐξ ὅπως ἴφυ. Σε-
βαστὲ Καῖσαρ, πῶπό σοι λοίπει μόνον, μὴ πὶς
ψόφος ἐξενεγκεῖν, φὶν ἂν ἐν ἑαυτῷ λαλήσῃς
πὶ κθ'. γράμματα. τοσοῦτον δὲ παρὰ τοῖς ὑπη-
κόοις ἀγαπώμενος ἦν, ὥστε Ρωμαῖος ἀνὴρ τὸν

ta, Ptolemæorum regnum ſuſtulit, quod annis ecce duraverat. Deinde terrarum orbem univerſum ſibi ſubjiciens, & abrogato certorum quorumdam locorum regulis imperio, Interfectores Julii, qui avunculus ei fuerat, necavit.

Id temporis oraculum Eſaiæ eomprobavit eveotus: Gens una cootra gentem aliam gladios non ſumet. Num ſublatis ſingularum regionum principibus atque regibus, etiam bella, quæ inter ſe gerebant, extincta ſunt. Quis enim ignorat, illo ſæculo, quo vates oraculum hoc edebat, alium Hieroſolymis regnaſſe, alium Samariæ, alium apud Moabitas? At vero quum Chriſtus, quod carnem attinet, natus eſt, omues omnium nationum dominatus Imperio Romano parebant. Heic illud etiam animadvertendum, ab ædificatione Hieroſolymæ quam Nehemias & Eſdras inſtituerunt, uſque ad Hyrcanum ultimum Pontificem quem Herodes interemit, numerum LXXII. annorum compleri. Deinceps vero ſeptem reliquæ uſque ad Domini baptiſmum in Jordane recenſentur, juxta Danieli vaticinium, cujus hæc verba ſunt; Septuaginta ſeptimanæ abbreviatæ ſunt ad tollendam viſionem ac vaticinationem, & ad ungendum ſanctorum ſanctiſſimum, hoceſt, ipſum Chriſtum Dei filium & Deum. Poſt interfectum autem Hyrcanum pontifices contra legis præſcriptum deſignabantur. Non enim illi præficiebaotur, qui ab ipſo generis originem ducereot.

Pax ſub Auguſto. Iſaiæ 2. 4.

De ſeptimanis annorum apud Danielem. Dan. 9. 24.

Edit. Pariſ. pag. 206.

Ceterum de Auguſto etiam hoc memoriæ proditum accepimus, fuiſſe videlicet hominem pronum ad iram, ſed qui facillime rurſum placaretur. Hinc factum, ut quum aliquando multos mortales capitis damnaſſet: vir quidam ſapiens eo tempore chartam litteris notatam verſus Cæſarem ejacularetur. Ea in charta perſcriptum erat: Deſine pro tribunali ſedere carnifex. Quibus verbis lectis Cæſar e tribunali ſe proripit, & quæ prius ſtatuerat, irrita eſſe jubet. Idem mulierum cupidiſſimus erat, & præſertim earum, quæ maritis nupſiſſent: quodque pejus erat, maritis imperabat vel inviti ſſimis, ut in ejuſmodi picculo ſibi obſecundarent. Forte quidam vir ſapiens erat, Alexandrinus patria, nomine Athenodorus: qui quum horum facinorum cauſſa ſæpenumero Cæſarem ſummoneret, oeque rameo aliquid apud ipſum efficere perſuadendo poſſet, alia via rem aggreditur. Nam quum virum quemdam, principem in Senatu, ploraotem conſpexiſſet, quod uxorem ſuam operæ lacticæ includere, ac Cæſari mittere cogeretur: hortatur Athenodorus hominem, eo nomine amplius ne ſe afflictet, ſed uaoris loco ipſum in lecticam includat, ac Cæſari mittat. Vix ei, tem ut faceret, perſuadet: ſed perſuadet tamen. Quid inde factum? Athenodorus ſumpto ſecum gladio lecticam intrat, & ad Cæſarem lo ea deportatur. Cæſar lecticam excipere, ſigna referare: Athenodorus exire, gladium vibrare, formidine Cæſar eortipi. Tandem ſacramento præſtito polliceri, numquam ſe deinceps toros alienos eontaminaturum. Hoc facto, rediturus in patriam Athenodorus, quod Cæſarem noſſet hominem eſſe præcipitis quidem iræ, ſed quæ ſubito deflagraret: ad autem ejus ſe inflectit, quaſi videlicet ipſum deoſculaturus, &: Cæſar (inquit) Auguſte, noum adhuc quiddam tibi deeſt. Noli de meis ſententiam prius ferre, quam apud te litteras viginti-quatuor recitaveris. Cæteroqui tanto erat apud ſubditos in amore Cæſar, ut Romanus quidam

Ægyptus ſub Auguſto ſæpe caſtigata.

Ejuſdem libidines coercita.

Athenodorus.

Ultimum Athenodori præceptum.

civis a vita deceſſurus liberis ſuis præcepe-
tit, gratiarum actionis ergo diis victimas
immolarent, quod Auguſtum poſt ſe ſalvum
Amor ſubdito-rum in Augu-ſtum. relinqueret. Cæſar ipſe quum e vita migra-
Moriturî Au-guſti verba. ret: Luteam, inquit, urbem inveni, quam
ipſe pulcris ornatam arcibus ſi, & marmo-
ream effeci. Præterea dicebat velle ſe plu-
rimos ipſo moriente manibus plauſum da-
re, quemadmodum mimo vel ludione de-
finente fieri conſueverit. Quæ ſane verba
non ſpectabant alio, quam quod vitam hanc
rideret. Ac de bis quidem hactenus.

Edit. Pariſ. pag. 207. Scito autem, dilecte fili, anno Imperii
Chriſti nativi-tas. hujus, de quo loquimur, Auguſti Cæſaris
ALIS. quod carnem attinet, Dominum no-
ſtrum Jeſum Chriſtum ea perpetua Virgine
Maria natum eſſe. Quippe muller hæc in-
culpata, ex divino promiſſo nata fuit, cum-
que tertium attigiſſet annum, ad templum
deducta, diu in penetralibus ejus vixit,
quum quidem ab angelo victus ut præberetur, donec ad annum ætatis XV perveniſ-
ſet. Hac de re pontifices, ut fieri par erat,
inter ſe conſultant, & precibus Deum im-
plorant. Inde Joſepho deſpondetur, Deo
per virgam, quæ germinaverat, ut omnino
id fieret, monente. Quapropter id tumpo-
ris huic oraculo vatis eventus reſpondit:
Iſ. 29. 12. En liber obſignatus viro litterarum non ig-
naro datur, (hoc eſt, ei qui in conjugio vixe-
rat) atque is reſpondebit: Equidem librum
hunc legere neſcio, quoniam obſignatus
eſt. Non longo interjecto tumpore, divinus
Luc. 1. 28. Angelus ad eam ablegatur, qui hujuſ-
modi verbis eam compellat: Salve accepta,
cui Dominus adeſt. His & aliis Angeli ver-
bis illa perturbata, quum rogaſſet, quo-
nam id pacto fieri poſſet, quando vitum ip-
ſa neſciat, viciſſim a Gabrielo audit: Te
Spiritus ſanctus invadet, ac ſupremi poten-
tia inumbrabit. Quibus in verbis notato,
quod Spiritus ſancti mentione facta, item-
que potentiæ ſupremi, qua voce Chriſtus
Actuagſt. loc. cit. indicatur: (Chriſtus enim Dei potentia
eſt) tota ſacroſancta Trinitas expreſſa ſit.
Quamquam enim Filius ſolus carnem ad-
ſumpſit, nihilo tamen minus Pater atque Spi-
ritus ſanctus carnem adſumenti aderant,
quando identitas ſubſtantiæ dividi nequit,
ut eximius ille noſter Athanaſius loquitur.
Coloſſ. 2. 9. Idcirco Paulus etiam dixit, in Chriſto to-
tam divinitatis plenitudinem corporaliter
habitare, id eſt, eſſentialiter.

Hoc pacto illa utero concipit, virgineus
venter intumeſcit, non parum Joſephus eo
nomine perturbatur, prægnatem a ſe clam
dimittere cogitat. Verum divinus Ange-
lus ei per ſomnum adfatur, &: Ne metuas,
Matt. 1. 20. inquit, adſciſcere Mariam uxorem tuam.
Nam quod in ea genitum eſt, ex ſancto Spi-
ritu eſt. Quapropter expertectus a ſomno,
conjugem ſuam adſcivit: nec eam cogno-
Baſilius de vo-ce *Donec.* vit, donec ea peperit filium ſuam primoge-
nitum. Atque hoc loco magnus ille Baſilius
ait, Joſephum nec ante partum, nec a partu
caſtiſſimam hanc Virginem cognoviſſe.
Nam vocabulum *donec*, ait, multis in locis
ſacrarum litterarum indefinite poſitum re-
Gen. 8. 7. perituri. Verbi gratia, quum dicitur: Ne-
que reverſus eſt corvus, donec exſiccata eſt
terra. Nimirum ne poſtea quidem, quam
exſiccata terra foret, corvus ille reverſus
Pſalm. 109. eſt. Item in alio loco: Dixit Dominus Do-
mino meo, ſede ad meam dexteram, donec
pag. 208. tuos hoſtes ſcabellum pedum tuorum effe-
cero. Quod ſi *donec* indefinite non uſurpa-
tur, reſtat ut dicamus, deſinere Dominum
ſedere, poſteaquam hoſtes ipſius ſub pedes
ejus ſubjecti fuerint. Etiam diſcipulis ſuis
Servator dixit: Adfuturus ſum vobis per-

A βίον ἐκλιπεῖν μέλλων, ἐπέτρεπε τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ
χαριστήρια θυσίας ἐπιτελεῖν τοῖς θεοῖς, ὅτι ζῶντα
καταλιμπάνει τὸν Σεβαστόν. ἐποίει δὲ ὁ Καῖσαρ ἐξέ-
στασιν τῷ βίῳ, πλίνθινα, ἔφησε, τὴν πόλιν εὗρον,
καλλίπυργον ταύτην καὶ γυρμαίαν πεποίηκα. ὡσὰν
τοῦτος δὲ καὶ πολλὰς ἐν τῇ πλάτῃ μου βάλλομαι κρο-
πίσαι χεῖρας, ὡς ἐπὶ μίμῳ πλάστῃ καὶ παίσαι τι-
νός. ταῦτα δὲ ἀσαπαίζων τῷ βίῳ πάσης ἴλιγγε. καὶ
περὶ μὲν τούτων ἔπος.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὸ, ὅτι ἐν τῇ μβ. ἔτει τῆς ὑ τοῦ τρ τῆς ἐτῶ τοῦ
βασιλείας τῶ μεγαλοδώτου ἀνωθεν Καίσαρος γε- Βασιλείας
νάται τὸ κῦ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ Καίσαρος
τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας. ἀ γὰρ ἄμωμος αὕτη γενετὸ- γενέται ὁ
B ται μὲν ἐξ ἀγγελίας· τεκτίζουσα δὲ ἀρσένται Κύριος
τῇ ναῷ, καιρὸν ἐκανὸν ἐν τοῖς αὐτοῦ διάγει ἀδύτοις.
ὑπ' Ἀγγέλου κομίζεται νυὶ ζωηφόρ. αἰσὰ δίκα γί-
νεται ἐκ πατέρων ἐπὸς. σαίπτεται περὶ τούτου οἱ Ἀρ-
χιερεῖς, ὡς εἰκὸς, δύσεος ἀρσένται τῇ Θεῷ. μνη-
σθέναι νῦν καὶτὰ τῆ Ἰωσὴφ, τὰ Θεῦ ἐκ τῶν ἐξ
τῆς βλαστούσης ῥάβδου ἀρσένται ῥῆσις ἡ λέγουσα. ἰδὺ
δίδοται βιβλίον ἐσφραγισμένον ἀνδρὶ εἰδότι γράμ-
ματα, τότοι γάμους ἀρσωμιλικότο. καὶ ἴρισ, οὐ
δύναμαι ἀναγνῶναι αὐτὸ, ὅτι ἐσφραγισμένον ἐστίν.
οὐ πολὺς παρῆλθε καιρὸς, ἐξ Θεὸς Ἄγγελος ἀρὸς Περὶ τῆ Ἀ-
αὐτὸν καταπέμπεται. χαῖρε αἰχαειτωμένη, λέγων, γγελισμῦ.
C ὁ Κύριος μῆ σῦ. ἐταμβώς ἐων ἐπὶ τῷ ῥήματι γι-
γονὼς, καὶ, πῶς ἔσαι μοι τοῦτο, εἰποῦσα, ἐπεὶ ἄν-
δρα οὐ γινώσκω; παρὰ τῶ Γαβριὴλ ἀκούει ἐξ πάσ.
Πνῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, ἐξ δύναμις ὑ-
ψίστου ἐπισκιάσει σοι. ἀρόσεχε δὲ, ὅτι Πνῦμα ἅγιον
εἶπεν καὶ δύναμιν ὑψίστου, ἃ σημαίνει τὸν Χριστόν·
Χριστὸς γὰρ Θεῦ δύναμις· ἄλλου ἐν τούτῳ τῶν ἁ-
γίων Τριάδα ἐκήρυσσε. εἰ γὰρ ἐξ μόνος ὁ υἱὸς ἐσαρ-
κώθη, ἀλλὰ ἐξ ὁ πατὴρ ἐξ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον συμπα-
ρῆσαν αὐτῇ σαφανεμένῳ κῦ τὸ ἀδιαίρετον τῆς ὁμουσιότη-
τος, ὡς ὁ μέγας φησὶν Ἀθανάσιος. κῦ πάν ἐξ ὁ Παῦ-
λος ἔλεγεν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς
Θεότητος σωματικῶς, πᾶσιν ὑπαιθέως.

Ἐγκυμονεῖ τοιγαροῦν λοιπὸν, ἐγκύται ἡ παρθε-
D νικὴ γαστὴρ αὐτῆς. οὐ μικρῶς ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωσὴφ
παράστατο, λαθραίως ὑποδύσαι ἐξ ἐγκύμονα μιλτεῖν.
Θεῖος αὐτῷ ἐφίσταται Ἄγγελος κατ' ὄναρ, μὴ φοβηθῇς,
λέγων παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σε· τὸ
γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. ἐξυπνος
οὖν γεγονὼς παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἐξ οὐκ ἐγίνω-
σκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότο-
κον. ὁ μὲν γὰρ μέγας Βασίλειός φησιν, ὅτι οὔτε πρὸ
τοῦ τόκου, ἀλλὰ μετὰ τὸ κοσμοῦγον ἐξ παράγον ὁ Ἰωσήφ.
τὸ γὰρ ἕως ἐν πολλαχοῦ τῆς γραφῆς ἀόριστον δέρται. ὡς
ὅταν λέγει, ἐξ οὐκ ὑπέστρεψεν ὁ ἀέρας ἕως οὐ ἐξη-
ράνθη ἡ γῆ· καὶ γὰρ ὁ κόραξ οὐδὲ μετὰ τὸ ξηρα-
θῆναι τὴν γῆν ὑπέστρεψε. ἐξ ἀλλαχοῦ· εἶπεν ὁ Κύρι-
E ος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου· ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. εἶπερ οὖν οὐ κάθε-
σιν τὸ ἕως, ἐγερθῆναι λοιπὸν εἴπωμεν τὸν Κύριον με-
τὰ τὸ παθῆναι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἀλ-
λὰ καὶ ὁ σωτὴρ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἔλεγε. ἐξ
ἰδοὺμαι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντε-
λείας. εἰ οὖν οὐκ ἂν κάθεσιν τὸ ἕως, μῆ τοῦ

Digitized by Google

γλῶ σωπήσειν λοιπὸν ἀ σιωπήσεται τοῖς μαθηταῖς A
ὁ Χριστός. Ἐ μὲν ὁ Παῦλος ἔπω φησία. ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν ⸗ Κυρίε εἰς ἀέρα· Ἐ ὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν τέτον ἔχει τὸν ῥόπον.

Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος φησιν, ὅτι ἀκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἀληθῶς ἕως ἔτεκε τὸν Κύριον. ἀκ ᾔδει τί τὸ ἐν αὐτῇ· μόνον ὅτι ἔτεκε, τότε δὲ γνῶναι ἐγένετο ὁ Ἰωσὴφ τίς ἡ δύναμις τῆς παρθένε· τότε ἔγνω, ὅτε ἐξελόχευσε· καὶ τὰ τῇ λεχῶ ἐ κατέσησε. ὅτι γάλα παρέσχε ξενοῤῥυὲς, καὶ θηλὴ ⸗ φυσικῆς νομῆς ἀλλοτρίαν. ὅτι μᾶζον ἔδωκε, καὶ φλεβοτυλίαν ἀχ ὑπέμεινεν. ἀλλὰ μὴ ξένον τὸ σπάγμα ἦγε. ἐπειδὴ γὰρ Θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος τὸ B
τικτόμενον, ἐξ ἀνάγκης ἑαυτῷ συνιζάνει τὰ τῆ Θεία, τάντ ἀνθρώπινα. καὶ ἀνθρώπινα μὲν, ὁ ὄγκος τῆς γαστρὸς, ὁ τῆς κυοφορίας ἐναμνιακὸς καιρὸς, ἡ τῆ τικτομένῳ συνώδης ἔξοδος, ἡ γαλακτοφορία, καὶ ἀπὸ τῆ μικρῆ ἐπὶ τὸ καθῆκον αὐτῆ σώματος αὔξησις. κατὰ δὲ ⸗ μακάριον Παῦλον, πάντων πεπείρανται τῇ ἡμετέρων ἀνὸ μόνης τῆς ἁμαρτίας. Θεία δὲ πάλιν, ἡ ἄσπορος σύλληψις, ἡ παράδοξος κύησις, καὶ ἀῤῥύπαντος γέννησις. καὶ τῦτό ἐστιν ὅπερ ἡ Γρηγόριος ἔλεγε γλῶσσα νόμοι φύσεως καταλύονται. φησὶ τοῖς ἀδῖσι· δῦ, καὶ μητρικῶν ὠδίνων ἀνδρὸς Χριστὸν ἡ παναγνὸς C
ἔτεκε· κατὰ δὲ ⸗ Δαμασκηνὸν, ἵνα ἴδωσι ⸗ φρονιμώτερα, εἰκότως ἀδῖνι ἐπικαλύπτεται· ὅτι δὲ τὰ τῆς κυοφορίας παράδοξα ἦσαν, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἔδειξεν, ὅτως ἔσεσθαι μέλλοντα· ὅτι τὸ μὲν ἀνδρικὸς ἀκωδίνως αὐτὸν ἐκ τ ἁγνῶν λογίων ἐμάθομεν· ἀγνοῦμεν δὲ ὅπως . . . . αἱμάτων ἑτέρῳ παρὰ τὴν φύσιν . . . λάττετο· καλῶς ὅτω ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔφησε, * οἱ κατ-τίνων.
ὅτι ἐξελόχευσε, καὶ τὰ τῇ λεχῶ **** εἰ μὴ ἦν τότο ἴδιον, ἀκ ἂν ἡ αὐτὴ τὴ τίκτσσα καὶ σπαργανῶσα, καὶ τῇ φάτνῃ τὸ παιδίον ἐπαναπλίνσσα. Ἐ ὕτω μὲν οἱ ἁγιωτάτοι Θεῖοι πατέρες περὶ τῆ Δαγγελικῆ ῥήσεως λέγοντες. καὶ ἃ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. D
οἱ δὲ τῆ Μάνητος κληρονόμοι Παυλικιανοὶ τὸ τοιῦτον ῥητὸν πρὸς ἴδιον ἐλαμβάνοντες θέλημα, νῦν ἄπαιδον τὴ Κυρίου μητέρα τερατολογοῦσι μετὰ τὸν σωτήριον τόκον ἑτέρες υἱοὺς ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ παιδοποιῆσαι.

Γεννᾶται δῶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ Μάγοι ἐκ Περσίδες ἐγείρονται, τὸν ἀστέρα ἀκολέθως ἐκεῖσε ἀφίκετο διασάμενοι, καὶ εἰς προσκύνησιν αὐτῆ παραγίνονται, προηγέμενον ἔχοντες τὸν τοῦτον ἀστέρα, καὶ νῦν ὁδὸν τέτοις ὑποδεικνύοντα. φρόντιζε δὲ ἀγαπητὲ· ἔφραστα γὰρ ἀκ μικρὰ παρὰ τοῖς ἁγίοις γίνεται τῆς παρὰ τῆ Μάγων ἔννοια προσκυνήσεως. Πρῶτον γὰρ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τῇ βίβλῳ Πανα ἐίῳ διατῆ λέγει, καὶ ἐν οἰκίᾳ παρὰ τῆ Μάγων προσκυνηθῆναι τὸν Χριστόν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ κατὰ νῦν χάρων αὐτῶν φρενὸς ἀστρ νῦν κατὰ σάρκα ἐμίωσε τὸ Χριστοῦ γέννησιν, φρόφασιν δὲ δι ὀλίγου τοὺς Μάγους ἀγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα· κατὸ γὰρ τότο καὶ ὁ Ἡρώδης δοκῶ διαπῦς ἀναιρεθῆναι τὰ βρέφη

petuo, donec ſæculi finis appetat. Si vox *donec* indefinita non eſt, ſequitur Chriſtum a mundi conſummatione diſcipulis ſuis non adfuturum. Atqui Paulus ait, futurum ut in nubes abrepti, & ipſum in aera, Domino occurramus, atque ita perpetuo cum Domino ſimus. Hæc a Baſilio ſic prodita ſunt. 1. Theſſ. 4. 16.

At magnus ille Athanaſius ait, reapſe Joſephum non cognoviſſe ipſam, donec Dominum peperiſſet. Ignorabat ſcilicet quid illud eſſet, quod erat in ipſa. Saltem ubi peperiſſet, agnovit. Tunc nimirum intellexit Joſephus, quæ vis eſſet illius Virginis. Tunc cognovit, eam partum edidiſſe, nullas tori leges eapertam, quum lac novo & inuſitato modo manans ſuppeditavit, & nutrimentum a naturali diverſum: quum mammam præbuit, ac venis tamen ne quidquam decederet. Nec abhorrere putabis hæc a vero. Nam quia pariter homo erat id, quod gignebatur, & Deus: neceſſario tam divina quædam, quam humana conjuncta erant. Humana erant, tumor alvi, tempus novem menſium, quo ateram mater gerebat, fœtus in lucem editio pro more facta, lacteum nutrimentum, a parvo ad convenientem corporis ſtaturam incrementum. Nam uti beatus ille Paulus ait, expertus eſt omnia noſtra, ſolo peccato excepto. Rurſum divina erant, expers ſeminis conceptio, partus inuſitatus, nulli fœditati, nullique ſordibus obnoxia nativitas. Atque hoc illud eſt, quod Gregorius Theologus dixit: Leges naturæ ſolvuntur. Nam inter alia, citra maternos etiam parturiginis dolores Virgo puriſſima Chriſtum peperit. Quippe de Joannis Damaſceni ſententia, ubi voluptas & delectatio nulla præceſſit, ibi non abs re dicendam etiam dolorem nullam conſequi. Et vero fuiſſe factam conceptionem, uteriique geſtationem prorſus inuſitato modo, teſtatur ipſe quoque Dionyſius Areopagita verbis hujuſmodi: Quod humano quidem more ſabbatismum adſumpſerit, de ſacris oraculis percepimus: ſed ignoramus tamen, quo pacto de virgineo ſanguine, prorſus abhorrenti a natura lege, formatus ſit. Ideoque ductam ab Athanaſio præclare: Partum edidit, nullas tori leges experta. Etenim abſque illo foret, non eadem peperiſſet, ac infantem faſciis involutum in præſepe reclinaſſet. Hanc in ſententiam divini Patres, quos indicavimus, de iſto Evangelii dicto, Non cognovit eam, donec filium ſuum primogenitum peperit, diſſeruerunt. At Manis heredes illi Pauliciani dictum hoc arbitratu ſuo torquentes, labis expertem Dominii matrem portentoſe fingunt poſt ſalutatem partum liberos alios ex Joſepho ſuſcepiſſe. Athanaſius. Dionyſius Areop. Joannes Damaſc. Gregorius Nazianzen. Edit. Pariſ. pag. 209. Pauliciani hæretici.

Poſtquam hoc modo Dominus noſter Jeſus Chriſtus natus eſſet, Magi e Perſide adierunt, conſpecto ſidere prorſus inuſitato, ſe comparant, adorandique illius cauſſa proficiſcuntur, ſtellam ducem ſequentes, quæ viam iter ingreſſis commonſtrabat. Hoc loco, dilecte fili, diligenter animum advertito, quæ dicturi ſumus. Nam de Magorum adoratione contentio non exigua inter vitos ſanctos exiſtit. Nam primum eximius ille noſter Epiphanius in libro, quem Panaria vocavit, Chriſtum jam bimum, & quadam in domo, tradit a Magis adoratam eſſe. Quia enim conſpectum in patria Magorum hujus, carnalem Chriſti nativitatem ſignificabat, neque Magos exiguo tempore Hieroſolymam perducere poterat, qua quidem ipſa ratione motus Herodes juſſit infantes bimulis majores interfici, habita Quando Magi venerint. Epiphanii Panarium.

nimirum temporis ejus ratione, quod a Magis exacte cognoverat. idcirco divinus ille vir, cujus mentionem modo faciebamus, Chriſtum bimulum a Magis adoratum eſſe prodidit. Verum aliter Joannes ille ſonſer aureus orator ſentit. Non enim eodem tempore, quo Chriſtus eſt natus, etiam ſidus illud a Magis conſpectum eſſe dicit. In explicatione Matthæi ad verbum quæ tradat, audi. Multo ante Chriſti nativitatem ſidus illud Magis apparuit, ut Chriſtum in ipſis cunarum faſciis adorarent. Quippe non parum in itinere temporis abſumpturi erant. Nimirum hoc dicere vult, Deum tempus certum Magis admenſum eſſe, quod abſumpturi eſſent in itinere: itaque de ipſius ſententia ſtellam ejus ante monſtravit, ut hoc modo Chriſtum in cunis repertum venerarentur. Hanc Chryſoſtomi expoſitionem tum Athanaſius, tum Joannes Damaſcenus confirmaot, quum in antro & ſpelunca Chriſtum a Magis adoratum, pethibent.

Chryſoſtomi ſententia.

Athanaſius. Damaſc.

Non autem ignoro, dilecte fili, te de quibuſdam aliis quoque non parum ambigere, quæ in hac ſtella conſideranda veniunt: & imprimis admirari motum novum ac inuſitatum, inſtitutionem, occultationem, deſublimi deſcenſum, aliaque talia. Verum hæc nolim tibi nimium negotii faceſſere. Non enim hæc ſtella de illorum ſiderum numero fuit, quæ inirio rerum Deus in firmamento collocavit: ſed poteſtas quædam inadſpectabilis, in hujuſmodi ſpeciem tranſformata, quemadmodum Joannes Chryſoſtomus ait. Oportebat enim in nativitate admirabili & inuſitata, etiam ſtellam novam ac inuſitatam oriri, quæ indea eſſet an prænuntia, ſicuti divinus ille Cytillus loquitur. Nam abſque illo ſoret, non tantum lucis & ſplendoris habuiſſet, non medio die radios ſolares ſuperaſſet, non Magis perſuaſiſſet, ut e patria profecti tantum itineris ſuſciperent, non eos modo tam admirabili perduxiſſet Hieroſolymam, non ea ultra ſe demittens, ſupra natum infantem ennitiſſet, non deinceps conſpici deſiſſet. Poſt eamquam enim ab ea ducti ad Chriſtum acceſſerant, & vera illum fide ampleai fuerant, non jam amplius ejuimodi manuductionis egebant. Ideoque oraculo per quietem admoniti, alia via ſuam in patriam ſunt reverſi.

Stellam fuiſſe angelum.

Chryſoſtomus.

Edit. Pariſ. pag. 210. Cyrillus.

Cur ſtella deinceps conſpici deſierit. Theophylacti locus explicatus.

Fortaſſis autem, dilecte fili, Bulgariæ Pontificis enarrationem in mediam prolatam nobis oppones, & ex ea probabis, non in ſpelunca, ſed domo quadam Chriſtum a Magis adoratum eſſe. Nimirum divinus ille vir occaſione de verbis Evangelii per Matthæum conſcripti ſumpta, quæ de Magis ita loquuntur: Ingreſſi domum, ibidem cum matre Maria puerum viderunt: ſcribit conſentaneum eſſe, poſt id temporis, quo editus in lucem Dominus in præſepi reclinatus fuerit, inventam fuiſſe domum quamdam, in qua Magi eum venerarentur. Adeoque palam Theophylactus indicare videtur, Magos Chriſtum in antro illo non conſpexiſſe, quo præſepe continebatur.

Matth. 2. 11.

Verum Chryſoſtomus inter ſe tam ea, quæ de domo dicuntur, quam quæ de præſepi, concilians: Ubi primum, inquit, mater eum peperiſſet, in præſepi reclinavit. Quippe quod magnæ hominum copiæ cenſus cauſſa confluxiſſent, domum invenire non potuerant. Ejus rei teſtem citat Lucam, qui verbis biſce idem innuerit: Quia in diverſorio locus non eſſet, in præſepi eum reclinavit. Atque inde poſt eum ſublatum, in

Chryſoſtomus.

Luc. 2. 7.

A προσέπιξε, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἐκείνους παρὰ τῶν Μάγων. τοῦτο χάριν ἀναμενθεὶς ὁ Θεὸς ἀνὴρ δίκτη παρὰ τῶν Μάγων ἵνα προσκυνηθῶσι τὸν Χριστόν. ἀλλ' ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἄλλως ἔπως. ἀδὲ ἅμα τῇ γεννηθῆναι τὸν Χριστὸν τέτακται τῇ ἀστέρα φησὶ τοῖς Μάγοις ὀφθῆναι· τῇ ἄκουσί τί κατὰ μέρος διέξεισιν ἐν τῇ τῶν Ματθαίου ἑρμηνείᾳ. Οὐ γὰρ ἦν πολλοῦ τῇ γενέσεως ἐφάνη τοῖς Μάγοις, ἵν' ἐν παρηγόρῳ τὸν Χριστὸν προσκυνήσωσι. πολὺν δὲ ἔμελλον ἐν τῇ ὁδῷ ἀναλίσκειν τῇ χρόνον. συμμίτρως δὲ, φησὶ, τῇ χρόνου ὁ Θεὸς, ὃν ἔμελλον ἐν τῇ ὁδῷ * ἀναλίσκειν οἱ Μάγοι· τῇ ἔπω κατ' ἐκεῖνον προῄδεσαν αὐτοῖς τῇ ἀστέρα, ὡς ἐντεῦθεν ἐν παρηγόρῳ προσκυνήσαι τὸν Κύριον. ἀλλὰ τῇ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, αὐτός τε ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, ἐν σπηλαίῳ λέγοντες παρὰ τῶν Μάγων προσκυνηθῆναι τὸν Χριστόν, τῇ τοῦ χρυσορρήμονος ἐπιβεβαιοῦσι πάσης ἐξήγησιν.

* ἀναλῶσαι

B

Athanaſius. Damaſc.

Οἶδα δὲ ἀγαπητέ, ὅτι τῇ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τοιούτου ἀστέρος ὁ μικρῶς ἀμφιβάλλεις τῇ παραδέξῃ κινήσει, τῇ στάσει, τῇ ἀνατολῇν, τῇ ἀφ' ὕψους συγκαταβάσει, τῇ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς τοιούτοις. ἀλλὰ μὴ ἐπὶ πλέον ἀμφίβαλλε· οἶδε δὲ τοιοῦτος ἀστὴρ ὡς ἐτύγχανε τῇ πολλῶν, ὡς ὁ Θεὸς ἐν τῇ στερεώματι ἀστραπὰς ἔθετο· ἀλλὰ δυνάμεις τις ἀόρατος ἦν, εἰς ταύτην μεταχρηματίσασα ἢ ὄψιν, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησίν. ἐδεῖ δὲ τῇ παραδόξῳ τοιαύτῃ γενέσει, τῇ παραδόξου ἀστέρα γενέσθαι μιμητὴν τῇ προάγγελον, ὡς ὁ Θεοπάτωρ φησὶν Κύριλλος· εἰ μὴ δὲ τοῦτο ἦν, πῶς ἂν ἐπὶ τοσοῦτον ἔφαινε, πῶς ἂν ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὑπερπόντιζεν. εἰ μὴ τοῦτο ἦν, πῶς ἂν ἔπεισε τοὺς Μάγους ἐκεῖθεν ἐγερθῆναι, τῇ τοσαύτην ὁδὸν στείλασθαι· πῶς ἂν ὕπω θαυμασίως εἰς Ἱεροσόλυμα ἤγαγεν· πῶς ἂν ἐξ ὕψους συγκαταβάς, ἐπάνω τῇ πηχθέντος ἔστη παιδίου. πῶς ἂν ἄφατος μετὰ ταῦτα ἐγένετο, ἐπειδὴ δὲ ἐδηγούμενοι παρ' αὐτῷ προσελήλυθασι τῇ Χριστῷ, τῇ τῇ αὖτ' αὐτὸν ἀπλανεῖ πίστει γεγόνασι κάτοχοι, χειραγωγίας οὐκέτι τοιαύτης ἐδέοντο. ἐνθέν τοι τῇ κατ' ὄναρ χρηματισθέντες, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

C

Cur ſtella deinceps conſpici deſierit. Theophylacti locus explicatus.

Πρὸς τούτοις δὲ ἀγαπητέ, τῇ τὸν Βουλγαρίᾳ Ἀρχιπιστόπου ἐξήγησιν ἐπὶ μέσου παράγεις, κἀντεῦθεν δὴ χωρεῖζῃ μὲν ἐν αὐτῷ τῷ σπηλαίῳ, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ γενέσθαι τινὶ τῇ παρὰ τῶν Μάγων προσκυνῆσαι. ὁ δὲ Θεῖος ὧτος ἀνὴρ ἐκ τῶν κατὰ Ματθαῖον διαγγελίαν, ὡς ἔοικεν, ὁρμώμενος, τῶν οὕπω περὶ τῶν Μάγων λεγόντων· τῇ εἰσελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· τῇ πάλι φησὶν· ὅτι μετὰ τὸ γεννηθῆναι ἐν Κυρίου, τῇ ἐν τῇ φάτνῃ ἀνακλιθῆναι, εἰκὸς ἦν ἄρα σθῆναι τῇ οἰκίαν τινά, ἐν ᾗ παρὰ τῶν Μάγων ἐν προσκυνήσῃ * δέξασθαι. τῇ ὁ μὲν διαληφθεὶς ἀνὴρ τοιαῦτα φαντάσεως λέγει, μὴ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐν ᾧ ἐν ἡ φάτνη, τοὺς Μάγους εἰδὲν τὸν Χριστόν.

* δέξασθαι

D

E

Chryſoſtomus.

Luc. 2. 7.

Ὁ δὲ ἧττον χρυσοῦς πὸ τῇ οἰκίας συμβιβάζων, τῇ τῇ φάτνης αὐτὸ, ἄπο φησὶν· ὅτι πᾶσα μὲν θεῖος ἀπόκλιτο εἶχε, πολλῶν τῇ ὄχλου συνιόντων διὰ τὴν ἀπογραφὴν, ἐν ἐν οἰκίαν εὑρεῖν. παράγει δὲ τῇ τὸν Θεοπάτορα Λουκᾶν ἐπισημαίνοντα τοῦτο ἑρμηνεύοντα· ὅτι διὰτό μὴ εἶναι τόπον ἐν τῷ καταλύματι, ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ· μετὰ δὲ τοῦτο ἀνείλετο, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων εἶχεν· ἀλλὰ τῇ ἐν τῇ τῆ κατὰ Ματθαῖον ἑαυτῇ ὁμιλίᾳ περὶ

* βασιλείαν

τῇ Μάγων ὕπω φησί· τί δὲ ὅλως ἐ *βασιλείας σύμβολον εἶδον, καλύβιον ἢ φάτνην, ἢ παιδίον ἐν σπαργάνοις, ἢ μητέρα πτωχὴν ἰδόντες; ἢ μᾶλλον ὀλίγα· πῶς δὲ ἢ ὁ ἀστὴρ, εἰπέ μοι, τύπον ὕπω φωνὴν φάτνης ἢ καλύβιον ἐδείκνυεν, εἰ μὴ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἀφεὶς, κάτω κατέβα, ἢ ὑπὲρ αὐτῆς ἕστη τῆς κεφαλῆς τ παιδίου ἢ μετὰ ταῦτα· ἐπεὶ ὅλως ἤγαγε ἢ ἐχειραγώγησε, ἢ πρὸς τὴν φάτνην ἕστηκεν, οὐκέτι δὲ ἀστὴρ, ἀλλὰ δι' Ἀγγέλου λοιπὸν αὐτοῖς ἐφθέγγετο. ἢ ἐν τῷ ὀγδόῃ δὲ ἡμέρᾳ ἢ λέξιν ὕπω φησὶ περὶ τ Μάγων. Ἀλλὰ τί τὸ πεῖσαι αὐτὸν προσελθόντας; ὅτι ὃ παρθένος ἐπίσημος ἦν, ὅτι ἀ οἰκία περιφανής· ἢ μὲν ὀλίγα. ἀδὲν τι τῶν αἰσθητῶν μέγα ἐκεῖ, ἀλλὰ φάτνη ἢ καλύβη, ἢ μήτηρ πτωχή. ἵνα γοῦν μάθῃ τ Μάγων ἐκεῖνος ἢ φιλοσοφίαν. μάνθανε γοῦν ἐντεῦθεν, ὅτι ἢ οἰκίαν ἢ καλύβιον τὸ αὐτάρκων ἀ χρυσορρήμων ἐκάλεσεν, ἵνθα ἢ ἀφάτνη. μὰ δῶν ἔνθεν κρατεῖσθε πιεπλανῆσθαι σου διάνοια, τῇ χρυσορρήμονι δὲ προσέχε μᾶλλον, ἅτι ἢ σάλπιγξ ἐστὶς χρυσῆλατος τὸ πανάγιον πνεῦμα πνεύματος.

Γενηθέντι δὲ αὐτῷ, ὡς εἴρηται, ὁ Χριστὸς, κἀντεῦθεν ὀκταήμερος περιτέμνεται, ἐν τῷ ναῷ προσάγεται μεθ' ἡμέρας μ'. ἢ ἐπλήσθησαν ἦδ, φησὶν, αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἢ ἀνήγαγον τὸ παιδίον εἰς Ἱεροσόλυμα, κῇ ἐ ἔπω λέγοντα νόμον. ἐὰν σπερματίσῃ γυνὴ ἀπὸ ἀνδρὸς, ἢ τέκῃ παιδίον ἄρρεν, ἀκάθαρτος αὖτη μέχρι ἡμέρας μ'. ἐὰν δὲ θῆλυ τέκῃ παιδίον, ἡμέρας π'. διὰ τί δὴ, ἢ τίνος ἕνεκεν τοῦτο; ἢ ἐμφρόθισμος ἦτις τῆς ἀκαθαρσίας καιρὸς διπλασίων ἐδόθη τῇ μητρὶ τοῦ θήλεως; ὁ μὲν ὦν Θεοδώρητος ὅτως ὥρατο περὶ τούτου διηγεῖσθαι. ὅτι τὰ ἐ τοιαῦτα ἀκαθαρσίας ἀναπαύσεως χρεῖαν ἐνομοθετήθη τοῖς γυναιξὶ, βαρυωμένοις ἦδεν τῇ τῆς ἐγκυμοσύνης κύρῃ· ἦδ γὰρ τὸ φέβρυ ἐ ἀκαθαρσίας ἀναχαιτίζει τοὺς ὁμοζύγους ἀ νόμος, ἢ πειθεσθωσιναῦτοι ἐ γαμετὰς αὐτῶν μὴ προσέρχεσθαι κῇ ἐπειδὰ τῷ θήλυ μείζονι καθυποβάλλει ἀχθηδόνι ἐ αὐτὸ φέρουσαν, λέγεται ἦδ ὅτι πάχιον ἐν τῇ γαστρὶ σπαίρει τὸ τοιοῦτον, ἢ τὸ ἄρρεν· τάχα χρεῖαν ἀ τῆς ἀκαθαρσίας καιρὸς διπλασίων ἐδόθη ἐ τιτρώσκῃς τὰ θήλεα· ὡς ἐντεῦθεν αὐτοῖς διπλασίαν κεκτῆσθαι ἢ ἐ ἀπαυστόν. ἐ τοῦτο μὲν τῷ Θεοδώρητι τοιαῦτα. ἀ δὲ Θεόφιλος Κύριλλος ἐν ἡμέραις μὲν εἰσποιεῖσθαι τὸ ἄρρεν φησὶ μ'. τὸ θῆλυ δ' αὖ ἡμερῶν π'. δεῖσθαι πρὸς γε τὸν εἰς εἶδος τὸ ἀνθρώπινον παρόδον. ἐ ἐπειδὴ τὸ μὲν ἄρρεν καθαρισμοῦ χρεῖαν ἐν ἡμέρᾳ τῇ τεσσαρακοστῇ, τὸ δὲ θῆλυ τῇ ἀγδοηκοστῇ προσφέρεται τῷ ναῷ· φαίνεται πάντως, ὅτι καθάρσεως ἢ τοιαύτη πλάσις δέεται παρὰ Θεοῦ. ἢ ὕπω μὲν οἱ θεῖοι περὶ τούτου πατέρες· ἢ δὲ λεγομένη λειτὴ γένεσις, ἐκ οἶδ' ὅθεν συγγραφεῖσα, ἢ ὅπως, φησὶν, ὅτι μεθ' ἡμέρας μ'. εἰσῆλθεν ὁ Ἀδὰμ εἰς ἢ παράδεισον, ἢ δὲ Εὔα μεθ' ἡμέρας π'. ἢ τούτῳ χρείᾳ ἐν ἡμέραις πεσσάρασι προσάγονται τῷ ναῷ τὰ, τι ἄρρεν περὶ τὸ θῆλυ· ἀναλόγως πάχα τῷ Ἀδὰμ ἢ τῇ Εὔᾳ. ἀλλ' ἄφες αὐτλιῷ· ἢ ἦδ τὰ Μωσέως ἀληθῆς ἰσοφεία διίσυσιν; ὅτι τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἢ Ἀδὰμ ἔπλασεν ὁ Θεὸς, ἢ ἐν ἴδιῳ αὐτὸν ὠδίασε ἐν τῷ παραδείσῳ· ἢ ἢ Εὔαν ὡσαύτως ἐν αὐτῷ πλάττει τῷ παραδείσῳ ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, μίαν τῶν πλευρῶν λαβὼν τοῦ Ἀδάμ. μετὰ ἦδ τοῦ ἐκ τοῦ ἰσχίου τοῦ Ἀδάμ. Ἀνήγαγον ὦν εἰς

Περὶ τῆ ἀσαχθείας ἢ Χριστὸν εἰς τὸ ἱερόν.

A genus collocavit. Idem in earum orationum ſexta, quibus Evangelium Matthæi explanavit, in hunc modum de Magis loquitur: Quum tugurium & præſepe, & faſciis involutum puerum, & matrem pauperem cernerent, quodnam obſecro regni ſignum videbant? Et paulo poſt: Quonam, inquit, pacto (dic mihi) ſtella tam arctum præſepis & tuguri locum indicabat, ſi non relicto ſublimi ſe demiſit, & ſupra caput ipſius pueri conſtitit? Rurſum poſt hæc: Ubi jam adduxiſſet eos, ac juxta præſepe ſtitiſſet, non amplius per ſtellam, ſed per Angelum eos deinceps alloquitur. Itidem in oratione octava de Magis ad verbum hæc tradit: Quid tandem eis perſuaſit, ut puerum ſummiſſime venerarentur? Nec enim virgo ſpeciem quamdam illuſtrem præ ſe ferebat, nec B domus erat ſplendida. Et paulo poſt: Nihil illic magnum & inſigne conſpiciebatur, ex iis quidem rebus, quæ ſenſu percipiebantur: ſed tantum præſepe, ac tugurium, materque paupercula, ut nimirum hinc nudam Magorum philoſophiam agnoſcas. De quibus omnibus animadvertas licet, Chryſoſtomum id loci quo præſepe continebatur, & domum, & tugurium, & ſpeluncam appellaſſe. Quamobrem hinc inde mens tua non obvagetur, ſed oratori huic aureo fidem habeat, qui tuba ſancti Spiritus fuit, ex auro ſolido ducta.

Poſtquam hoc, quo diximus modo Chriſtus natus fuiſſet, octavo deinceps die circumciditur, & poſt XL dies in templum deportatur. Sic enim perſcriptum legimus: C Completis purificationis diebus, ex lege Moſis, puerum Hieroſolymam tulerunt. Lex autem illa hujuſmodi eſt: Si mulier e vero concepto ſemine marem pepererit, polluta eſto XL dies: ſin fœminam ediderit, dies LXXX. Quamobrem quæſo ita ſunt hæc inſtituta? & cur tempus hoc pollutioni præſcriptum, matri fœmellæ duplicatur? Theodoritus hac de re in hunc modum differit, nimirum pollutionis hoc tempus requietis cauſſa præſcriptum eſſe molieribus, uti quæ magnope e graventur, dum uterum gerunt. Quippe meru inquinationis lex maritos retrahit, neve ſuas uxores, id temporis adeant, ſuadet. Et quia fœminea ſoboles matrem moleſtia majori adficit: (ajunt enim hanc citius in utero ſe movere, quam marem) idcirco fœmellas parientibus duplum pollutionis tempus eſt præſcriptum, ut D hac ratione duplo quoque longiorem requietem haberent. Hæc Theodoriti eſt ſententia. Divinus autem vir ille Cyrillus ait, marem intra dies XL formam ſuam conſequi, fœmellam vero dies LXXX ad humanæ formæ expreſſionem requirere. Et quia maſcula ſoboles purificationis cauſſa die quadrageſimo, fœmina vero octogeſimo ad templum deferebatur, apparet omnino per hæc ſignificari, quod hujuſmodi formatio purgatione, quæ divinius fiat, indigeat. Sic divini patres hac de re differuerunt. E Cæterum liber ille, qui parva Geneſis dicitur, haud ſcio cujus auctoris, Adamum quidem alt poſt XL dies paradiſum eſſe ingreſſum: Evam vero poſt LXXX: eaque de cauſſa poſt totidem dies tam mares quam fœmellas in templo ſiſti. * Verum tu mihi libium hunc miſſum facito. Nam vera Moſis hiſtoria monſtrat, Deum die ſeato Adamum finxiſſe, ac mox in paradiſum collocaſſe. Conſimiliter Evam die ſexto de Adami coſta, quam ſumſerat, formatam, ſexto item die in paradiſum collocat. Et quidem poſt ſextum hunc diem nihil amplius condidit. Igitur, ut diximus, Hieroſoly-

Edit. Pariſ. pag. 211.

Luc. 2. 22.

Levit. 12.

Theodor. locus de pollutionis puerperarum tempore.

Cyrilli ratio.

Refutatio parvæ Geneſis.

Vide Notas.

mam Jesus defertur, tamquam & ipse Mosaicæ legi subjectus.

Edit. Paris. pag. 213.

Post id temporis vero, quemadmodum Chrysostomus censet, Jo Ægyptum fugit, ac inde Nazaretam revertitur, ubi corporis incrementum accipit. Annos autem

Luc. 3. 23.

ceu Lucas indicat, triginta jam natus, ad Jordanem se confert, & a Joanne baptizatur. Atque hoc tempore cunctis innotescit, incognitus antea. Nam nisi plane fuisset incognitus, onn vates ille sacerdotibus ac Levitis ablegatis ad se dixisset: En medius inter vos versatur, quem vos ignoratis. Deinde pater eum cœlitus per Spiritum sanctum commonstrat. Atque hoc mihi vide quid ipse Baptista dicat. Equidem, ait, non noram ipsum: verum qui me ad baptizandum ablegavit, is mihi dixit: In quem Spiritum sanctum descendere videris, ille mihi carissimus est filius. De quibus sane verbis admodum perspicuum est, ante ipsius ad Jordanem adventum, nemini Christum fuisse notum. Quippe si notus fuisset, præcursor ille non dixisset, sa ventise propterea baptizatum aqua, ut Israelicis Christus innotesceret. Idem rursus ait: Vidi ego, veritatique testimonium perhibui, eum Dei filium esse. Spiritus etiam sanctus, dilecte fili, propterea descendit in Jesum, ne quis existimaret, Baptistæ caussa paternam divinamque vocem illam cœlitus auditam esse: quamquam is baptizato longe major esse videretur. Nam & patre pontifice oatus fuerat, & matrem habuerat antea sterilem: denique maximum illud erat, quod Jesum ipse baptizaret, qui ramquam unus ex multis eo venerat. Etenim necdum ipsius conditio & status mortalibus nota erant, quemadmodum Joannes ille Chrysostomus ait in orationum illarum, quibus Matthæi declaravit Evangelium, duodecima.

Christus quando primum innotuerit. Joan. 1. 26.

Quæ quum ita sint, quamque prorsus ante baptismum ignotus fuerit: historias illas, ubicumque eas repereris, omnium de aqua explorationis, deque pontificatu, quem a Judæis Christo delatum esse perhibent, flocci plane facito, proque rejectitiis ducito. Nam si quid ajunt, mox contigisset, Joannes Evangelista non dixisset: Hoc miraculorum initium Canæ in Galilæa Jesus præbuit, suamque majestatem declaravit, & ipsius discipuli fidem ei habuerunt. Etenim quamquam id quoque temporis, quum duodecim natus esset annos, illa de ætate loquendo, ad carnem quæ referenda est, in exemplum adscendit, seque talem exhibuit: non tamen divinitatem suam istic hoc ipso patefecit, quando nullum Hierosolymis prodigium id temporis edidit, sed tantum insidentem labris suis gratiam commonstravit. Et ab eo tempore rursum in umbra quasi quadam delituit, quemadmodum orator ille aureus in enarratione scripti per Joannem Evangelii loquitur.

Narrationes apocryphæ rejiciendæ.

Joan. 2. 11.

pag. 213.

Secundum hæc, videlicet post baptismum, ac editum Canæ miraculum, ita quidem numero discipulos eligit, at homines prorsus inopes & indocta, nimirum piscatores, lirtarorum doctrinæque rudes, & plebejæ conditionis atque status. Quibusnam obsecro de caussis istud? ut quicquid ipsi præclare dicarent atque facerent, id omne Dei potestati sapientiæque tribueretur. Atque hoc illud ipsum est, quod Dominus ad Paulum pronuntiavit: Satis estn tibi graria mea: quippe mea via & potestas in imbecillitate perficitur. Non dubium est autem, qaio verum sit, Christi discipulos pauperes ac rudes fuisse. Nihilo tamen minus Epiphan. quidem Presb. in oratione sua,

Epiphanius presbyter non episcopus.

A Ιεροσόλυμα τὸν Ἰησοῦν, ὡς προείρηται, τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ ὑποκείμενον.

Μετὰ μέντοι τὸ ἀναχθῆναι τὸν Ἰησοῦν εἰς Ἱεροσόλυμα, καθά φησιν ὁ τὸ χρυσοῦν στόμα, φεύγει πρὸς Αἴγυπτον· ἐκεῖθεν εἰς Ναζαρὲτ ἔρχεται, κἀκεῖ τὸ σωματικὸν αὔξησιν δίχεται· ὡσεὶ ἐτῶν ιβ΄. γίνεται, καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Λουκᾶς, πρὸς Ἰορδάνην πορεύεται, παρὰ Ἰωάννου τὸ βάπτισμα δίχεται. τότε δὴ τότε τὸ πρὸ αἰῶνος ἀγνοούμενον γνώριμος γίνεται. οἱ μὲν γὰρ ἄγγελος παπαπασιν ὧν, ὡς αὐτὸ ὁ πρόδρομος πρὸς ἀυτῶν ἱερεῖσι & Λευίταις ἔλεγεν· ἐν μέσοις ὑμῶν ἕστηκε, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἀ πατὴρ ἄνωθεν ἐξ ἀ παναγίου πνεύματος αὐτὸν ὑποδείκνυσι, τῷ προφήτῃ τῷ Βαπτιστῇ λέγοντι. ἐγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν. ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν, ἐκεῖνός μοι εἶπε. ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός. ὥδηλον ἄνω ἐστῶσιν, ὅτι πρὸ τῆς Ἰορδάνου ἐπιφανείας αὐτὸ καταδῆλος οὐκ ἦν οὐδεί. οἱ γὰρ πάντων, οὐκ ἂν αὐτὸς ὁ πρόδρομος ἔλεγεν. ἐγὼ ἐξ' οὗ ἦλθον βαπτίζων ἐν ὕδασιν, ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ. τὸ αὐθις· κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι αὐτὸς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀγαπητὸν ἐξ οὗ πάντων ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι χάριν τῷ Βαπτιστῇ κανὼν χθὲς ἄνωθεν ἐκ πατρικῆς τοῦ θείας φωνῆς. εἶχε δὲ μᾶλλον ἐκεῖνος μείζων ἐδόκει τῶν βαπτιζομένων· τὸ ἀρχιερέως δὲ ὧν υἱός, καὶ B ἐκ σπέρας χαίνοντας· καὶ μᾶλλον ὅτι ὁ Ἰησοῦς αὐτὸς ὑπὸ βαπτίζου, ὡς ἵνα τοῦ πολλῶν ἐκεῖνοι παραγινόμενοι. ὡδέπω γὰρ δῆλα γινέσθαι τὰ κατ' αὐτὸν ἔφασκον, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον δωδεκάτῃ αὐτὰ ἀμιλίᾳ φησίν.

Εἰ δὲ ταῦτα ὕπως ἔχει, εἰ πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι παπάσασιν ἀγνοὸς ὧν, οἱ τῆς δεκαπέντε ὑπαδόποτε λοιπὸν ἰσοείας, περὶ τὸ τοῦ ὕδατος διαλαβὴ τοῦ ἐλεγμοῦ, ἐξ περὶ ἀρχιερωσύνης αὐτὸς, ὧν λέγουσι παρὰ τῶν Ἰουδαίων δέξασθαι τὸ Χριστὸν, ὡς ὑιὸν ἀγῶ, καὶ Ὑποφήτην. οἱ γὰρ πάντων τι γινέσθαι προέφασσε, οὐκ ἂν ὁ θαυμάσιος Ἰωάννης ἔλεγε· ταῦτα ὑπείπεν ἀρχὴν τῶν σημείων ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ C ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. οἱ δὲ καὶ περὶ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς κατὰ σάρκα ἡλικίας αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐνεφάνισε δόξαν ἑαυτὸν, ἀλλ' ὁ τὴν οἰκείαν θεότητα κατέδηλον ἐνταῦθα ὑπέστησε· ὅτι μᾶλλ σημεῖον ἐκεῖνο τὴν καὶ ἐργάσατο, μόνῳ δὲ τοῖς ἐπαθηταῖς τῆς αὐτοῦ χάριτος χάριν ὑπέδειξε· καὶ ἔπειτα πάλιν ἑαυτὸν συνεστάλκασι, ὡς ἀ χρυσὸς τὴν γλῶτταν, ἐν τῇ τοῦ Ἰωάννου ἱερωσύνῃ φησίν.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἴχνη μὲν τὸ βάπτισμα, καὶ τὸ ἐν Κανᾷ σημεῖον, ἐκλέγεται μαθητὰς δύο καὶ δέκα τὰ ἀριθμὸν, ἀπόρους δὲ πάντας, καὶ ἰδιώτας, ἁλιεῖς, ἀγραμμάτους, καὶ τὸ μηδὲν ὄντας καὶ ἀφανοῦς. ἵνατί δὲ ταῦτα, καὶ τίνος ἕνεκα; ἵνα τὸ δὲ αὐτῶν καταρθώμασι τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ σοφίᾳ λογίζηται. καὶ ταῦτ' ἐστ ὅπερ ἔλεγε πρὸς Παῦλον ὁ Κύριος. ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ πλεῖται· καὶ ὁ μὲν ἀληθὴς λόγος πτωχείαν καὶ ἰδιωτείαν λέγει προσεῖναι τοῖς μαθηταῖς τῆ Χριστῷ. Ἐπιφάνιος δὲ τις ἑρμηνεύτης ἐν λόγῳ αὐτοῦ, ἓν ἐπὶ τῇ γενεθλίῳ

Epiphanius.

ἦλθεν ἡ παναμώμου μητρὸς τῆς Κυρίου ἐξέδωκε, τῷ A quam de impolluta Domini matris nativi-
παιδὶ φησίν· ὅτι ὁ υἱὸς Ζεβεδαίου Ἰωάννης μετὰ τὸ ἀπο- tate dixit, Joan. Zebedæi F. inquit poſt pa-
θανεῖν τὸν πατέρα αὐτῶν, ἐπώλησε πᾶσαν τὴν αὐ- tria obitum poſſeſſiones univerſas quas Ze-
τῶν κτῆσιν τῷ ἐκ Ζαβεδοῦ· καὶ ἐλθὼν εἰς Ἱερουσαλὴμ, bedæ habuerit, vendidiſſe: quumque ſe con-
ἐγόρασε τὴν ἁγίαν Σιών· ἔδωκε δὲ τῷ Καϊάφᾳ κατὰμέ- tuliſſet Hieroſolymam, ſanctam eum Sio-
ρισιν ἐν τῇ ἀγορασίᾳ Ἰωάννου, καὶ τῶν λίθων ὑπὸ nem emiſſe. Qua de cauſſa factum ſit, ut
Περὶ τῆ δυ- εἴνων γενόμενος τῆς Ἀρχιερεῖ· καὶ τὰ μὲν ἡμίσεα ἔδωκε quoniam Joannis emptioni Cajaphas adfuiſ-
νατὸν ἢ μυ- τῇ ἀρχιερεῖ, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ἡμίσεα ἐποίμανε τὸ πάσ- ſet, deinceps pontifici ootus perhibeatur.
στικά. χα, ἤγαγε τὸ μυστικὸν δεῖπνον τῷ Χριστῷ. ἐμίγνυε γὰρ Quippe dimidium bonorum ſuorum pontifici
τοῖς μαθηταῖς ἔλεγον, ἐκεῖ λοιπὸν ἐπίλοιπον, τὸ dederat, reliquum dimidium in adornandum
μυστικὸν δεῖπνον, καὶ ἐκεῖ ἔμεινε· καὶ ὡς οὐκ ἤμελλε paſcha impenderat, hoc eſt, in cœnam illam
ἐκεῖ, μηδὲ πιστεύσας μοι. Ὁ δὲ χρυσορρήμων Ἰωάν- Chriſti myſticam. Ideoque Chriſtum, quum
νης ποιμένων ἔλεγε πτωχείαν ἔχειν τὸν τῶν Ζεβεδαίου discipulis diceret, Ad certum illum homi-
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, ὥστε καθεύδειν παρὰ τὴν πλοῖον, καὶ B nem divertite: Joannem Theologum intel-
δίκτυα ῥάπτειν διαῤῥαγέντα καὶ πολλαχοῦ. πῶς δὲ καὶ leaſſe tradit, apud quem deinde cœnam
παρὰ τῇ οἰκίᾳ τῷ Ἰωάννου τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Ἐπι- illam myſticam ſumpſerint atque permaſ-
φάνης ἀνὴρ ἑτοιμασθῆναι λέγει, τὸν δεῖπνα τοῦτον erint. At vero Joannes Chryſoſtomus adſe-
εἶναι, φησὶ πεπαιδεῦσθαι τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην; rit tanta Zebedæum & filios ipſius inopia
οἱ δὲ ἀκηκοῶτες ἔφασαν, ἴσως ἂν, ὅτι ὁ Ἰωάννης laboraſſe: ut etiam aliquando naviculæ ad-
ἀπεστάλη πρὸς τὸν δεῖνα, ὃ μὴν αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ἴσως ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν οἱ μαθηταὶ παρὰ τοῦ Κυρίου.

Περὶ δὲ τοῦ Παύλου τί χρὴ καὶ λέγειν; ἔγνω δὲ πάντα C
οὗτος νομίζεις ἵνα τῷ δώδεκα, καὶ τῶν πλειόνων ὑπο-
λείψειν; ἄρας γὰρ τῶν πολλῶν λόγος· καὶ τοῖς ἱεροῖς
ἀρίσκεται γράμμασι. δώδεκα μὲν οὖν ἐξελέξατο μα-
θητὰς ὁ Χριστὸς, οὓς οὐκ ἴσμεν εἰ συμπεριλαμβάνοις ἂ Παῦ-
λος. πῶς γὰρ, ἔγνω μετὰ τὸ πάσχειν Πέτρος παθόντος τοῦ Χριστοῦ; δώδεκα μὲν οὖν οἱ μαθηταὶ, ἐφ' ὧν ὁ Ἰούδας τῇ φιλαργυρίᾳ νόσῳ κάπηλος γεγονὼς, τῶν μαθητῶν ἐκπίπτει χορῷ. εἰσάγονται δὲ αὖτε αὐτὸ μετὰ τὸν τοῦ Κυρίου ἀνά-
λυσιν ὁ Ματθίας, ὡς ἡ βίβλος ἡγεῖται τῶν πράξεων. ὑποῤῥεῖ οὖ τὸν Παῦλον ἵνα λέγωσιν εἶναι τῶν δώδεκα, ἢ τὸν ἐκπεσόντα τοῦ χοροῦ δοξάσοντας ἡμῖν (οἱ μὲν γὰρ ἐξέπεσέ τις, οὐκ ἂν ὁ Παῦλος εἰσῆλ- θεν) ἢ τὸν Παῦλον ἵνα εἶναι τῷ δώδεκα μὴ λεγόντων. πλὴν οἱ μὲν τῇ χορῷ τῷ ιβ'. συμπεριλαμβανόμενός ἐστιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπαινῶν ἕστηκεν Παύλου, καθάπερ ὁ δὲ γλαῦκας χρυσοῦς· οἱ γὰρ ἔπαινος καὶ τὸν ἴδιον κόπον τῶν μισθὸν λήψεται, Παύλου δὲ πλέον οὐδεὶς ἐκοπίασε· τί χρὴ καὶ λέγειν; δῆλον γὰρ ὀνειδίσαι, ὡς οὐκ ἔστιν αὐτῷ μεῖζον οὐδὲν, τῷ περὶ μὲν πόνων ὅπως.

Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὸ βαπτι- σθῆναι, τῷ θαυματουργεῖν, ὡς προεῖπεται, τῷ διδάσκειν ἐπῆρχετο, ἐφ' ᾧ καὶ λαὸν ἐκ ὀλίγου ἐφέλκεται. πυκτὴ τοι καὶ φθονεῖται αὐτῷ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς. ἔδυσῴρησε πλείους, καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσηνείβυσε, Σαμαρείταις ἀποκαλοῦντες καὶ δαιμονῶντα, φάγον τε καὶ οἰνοπότην αὐτόν. ἀλ- λὰ καὶ λίθους βάλλουσι, καὶ μᾶλλον λιθάζειν ἐπειρῶντο τὸν Λάζαρον ἐκ νεκρῶν, ὀκτὼ λοιπὸν παῤῥησίᾳ περιπατοῦντα ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλ' ἀπῆλ- θεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν. κἀκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθη-

Actorum liber commemorat. Itaque ſi qui *Act. 1. 26. Edit. Pariſ.* Paulum in numerum illorum vult referre *pag. 214.*
volunt, vel quis eo cœtu excluderit demon-
ſtrent, in cujus ipſe locum ſucceſſerit: (quip-
pe ni quis exciderit, Paulus inter eos rela-
tus fuiſſe dici non poteſt) vel Paulum face-
re de XII unum deſinant. Utut autem cœtu D
illorum XII comprehenſus non fuerit, ne-
mo tamen alium quemquam Apoſtolum ſu-
pra Paulum collocabit, ut Joannes ille Chry-
ſoſtomus ait. Quippe ſi pro laboris ſui ratio-
ne merces etiam unicuique tribuetur, & ſi
nullus illorum plus Paulo laboravit: quid
obſecro dicendum? Perſpicuum hinc pro-
fecto eſt, neminem eo majorem eſſe. De his
hactenus.

Dominus autem noſter Jeſus Chriſtus
poſteaquam baptizatus eſſet, tum miracula
quædam edere, ceu prius indicabamus, cœ-
pit: tum docendi fecit initium. Quo fa-
ctum, ut populum ad ſe non exiguum per- E
traheret, quam rem Pontificum & ſcriba-
rum invidia ſequuta eſt. Hinc injuriarum
adſperſiones, & reprehenſionum uſurpa-
tiones, quibus eum exagitabant, Samarita-
num appellantes, & genio malo obnoxium,
& comedonem, & temulentum. Quinet-
iam lapidibus ipſum petebant, ac tum præ-
ſertim, quum Lazarum toto triduo mor-
tuum in vitam revocaſſet. Quare non jam
amplius audaciter inter Judæos verſabatur,
ſed in vicinam ſolitudini regionem, ubi op-
pidum erat, quam Ephræmam dicebant,

ſeeedebat, ſhique cum diſcipulis ſuis aliquandiu, ceu Josnoes memoriæ prodidit, degebat. Poſt aliquot dies revertenti palmarum cum ramis occurrunt, ejus miraculi cauſſa, quod in reſuſcitaodo Lazaro ediderat. Inde magnâ illa quarta feria apud Simonem Lazari patrem, cujus lepram ſanaverat, convivio excipitur: quo in convivio mulier quædam, quæ corpore fuo meruiſſet, unguento maximi pretii caput ejus perfundit. Atque hoc prudenter advertito, quod mulieres quæ Chriſtum unguento perfuderint omnino tres fuerint. Harum una erat illa, cujus mentionem Josnnes fecit, mulier certe præclara, Lazarique ſoror. Altera vero, quæ quum antea ſe proſtituiſſet, in domo Simonis Leproſi ad Chriſtum acceſſit, ut Matthæus narrat. Tertia vero & ipſa meretrix erat, ut Lucas indicat, quæ Chriſtum in ædibus Simonis Phariſæi convenit, offenſi ea de cauſſa, ſecumque verba hujuſmodi proloquuti: Si vates hic foret, cognoviſſet quinam hæc ſit, quæ ipſum attrectavit.

Joan. 12. 3.

Luc. 7. 39.

De Chriſti transformatione.

Scio quoque, dilecte fili, quoſdam contentioſe diſceptare ac aſſerere, transformationem Domini noſtri Jeſu Chriſti magna illa quarta feria factam eſſe: verum ea ratio, qua nituntur, mihi quidem videtur patum eſſe probabilis. Nam ſi prodigium quidem iſtud in monte Thabore accidit, at vero Dominus Hieroſolymis die magnæ illius quartæ feriæ in Simonis leproſi domo conviva erat: manifeſto patet, miraculum hoc transformationis non iſta quarta feria, ſed alio die quodam contigiſſe. Quippe quum mons Thabor ab Hieroſolymis intervallo

Edit. Paris. pag. 235.

Chriſtus eodem tempore duobus in locis non aderat.

duum dierum abſit, quo tandem pacto diceret, uno eodemque die Chriſtum & in monte Thabore pariter, & Hieroſolymis fuiſſe? Poterat ille quidem ceu Deus efficere, ut eodem tempore tam hoc quam illic ſe periretur: verum ne id pro re quadam imaginaria duceretur, ante paſſionem tale quid facere noluit. Quapropter eriam, pro communi corporum natura, localiter hinc inde proficiſcebatur.

Secundum hæc duos ex diſcipulis ad certum quemdam hominem ablegat, qui paſcha legale appararent, quod quidem ante paſſionem comedit, ipſa magnæ quintæ feriæ veſpera, quemadmodum Josnnes Chryſoſtomus inquit. Deinde accubans, pane ac vino paſcha ſuum diſcipulis præbuit, quum his verbis uteretur: Sumite, comedite, hoc eſt corpus meum. Item, Bibite omnes, hic meus eſt ſanguis. Et quidem ante diſcipulos ipſemet proprium corpus atque ſanguinem participavit. Quamobram iſtuc? ne ſcilicet rurſum diſcipuli perturbarentur, quemadmodum ante acciderat, quum Chriſtum dicentem audiviſſent: Niſi comederitis carnem filii hominis, & ſanguinem ejus biberitis, vitam in vobis nullam habebitis: quo quidem tempore ab eo recedentes, non amplius cum ipſo ambulabant, quod dicerent: verbum iſtuc durum eſſe, quod audire nemo facile poſſit. Quamobrem ne rurſum ejuſmodi quiddam ipſis accideret, ut qui carnem comeſturi, & bibituri ſanguinem eſſent; primus ipſe carnem ſuam deguſtavit, ut qui citra omnem vacillationem & ipſos hiſce rebus ſaturari vellet. Atque hanc cœnam Dominus ad conſolandos diſcipulos inſtituit. Videbat enim illos non parum pavidis & fractis animis eſſe propter ſuam ab ipſis diſceſſionem. Itaque, ceu dictum eſt, corpus & ſanguioem proprium cum ipſis communicat, hæc verba ſubjiciens: Hoc in mei recordationem facite. Ioter alios & Judas participat, eoque facto ſe ad Judæos

Novum Chriſti paſcha. Matth. 26. 26. Marc. 14. 22. Luc. 22. 19. 1. Cor. 11. 24.

Chriſtus ſeipſum participavit.

Jo. 6. 54.

A τῷ αὐτῷ, ὡς Ἰωάννης φησί. μιθ' ἡμέρας δὲ τινας ἐκεῖθεν ἔρχεται· καὶ μετὰ βαΐων προσυπαντῶσιν αὐτῷ, τὸ κῆ τὸν Λάζαρον ἔτυχε θαύματος. ἐν δείπνῳ τῇ μεγάλῃ τετράδι παρὰ Σίμωνι ἱσταται τῷ πατρὶ τοῦ Λαζάρου, ὃν αὐτὸς τῆς λέπρας ἰάσατο. τότε δὲ τὸν ἀγαθὸν πόρνη τῇ κεφαλῇ αὐτῆ μύρου ἐπιχέει πολύτιμον. Ὁρα δὲ νουνεχῶς, ὅτε αἱ γυναῖκες αἱ τὸ μύρον ἐλείψασαι τὸν Κύριον, τρεῖς αἱ πᾶσαι εἰσίν. ἄλλη μὲν γὰρ ἦν ἡ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ. τιμιάψασα δὲ αὖτη, καὶ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου. ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῆς οἰκίας Σίμωνος τοῦ λεπροῦ· πόρνη δὲ αὖτη προσιλθοῦσα τῷ Χριστῷ, καθὼς ὁ Ματθαῖος ἱστορεῖ. τῇ ἑτέρᾳ πόρνῃ πάλιν, ὡς φησιν ὁ Λουκᾶς, ἡ προσιλθοῦσα παρὰ τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ Φαρισαίου, τῷ τῇ σκανδαλισθέντος ἐπ' αὐτῷ τῷ Χριστῷ, τῇ ὅτως εἰπόντος· εἰ προφήτης ἦν, ἔγνω ἂν ὁποία τίς ἐστιν ἡ ἁψαμένη αὐτοῦ.

Παρὰ τὰς γυναῖκας αἱ τὸ μύρον ἐλιψασας.

B Οἶδα δὲ ἀγαπητέ, ὅτε τῇ τοῦ μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ μεγάλῃ τετράδι γενέσθαι τινὲς λογομάχουσι. πλὴν ὁ λόγος αὐτῶν, ὡς ἔμοι γε δοκεῖ, τῇ λίαν ἐστὶν ἀκατάδεικτος. εἰ δὲ τὸ θαῦμα τῶν κῆ τὸ Θαβώριον ὄρος ἐγένετο, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ὁ Κύριος κατὰ γε τὴν μεγάλην τετράδα παρὰ τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ ἐστάθη ἐν τραπέζῃ φαίνεται φορικῶς, ὡς ἐν ἄλλῃ γέγονε ἡμέρᾳ τὸ τῆ μεταμορφώσεως θαῦμα, τῇ ἐ κῆ τῆ τεσσάρα πάσης αὐτλί. εἰ δὲ ἀκριβῶς τὸ τῆ Θαβὼρ καὶ τῆ Ἱεροσολύμων οὐσει δύο ἡμερῶν ὑπάρχει τὸ ἔργημα, πῶς λοιπὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ λέγουσιν ἔν τε Θαβὼρ ὄρει θλῶναι τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν Χριστόν; ἠδύνατο μὲν οὖν ὁ Θεὸς ὧδε κἀκεῖσε κατ' αὐτὸν ὀρεθλῶναι. ἀλλ' ἵνα μὴ φαντασία νομισθείη τὸ πρᾶγμα, ἀφ' τε πάθους τῶν ποιῆσαι ὑα ἤθελεν. ἐνθέν τοι τῇ κῆ τῇ κοινῇ τῇ σωμάτων φύσιν τὰς τοπικὰς αὐτὸ μεταβάσεις ποιήμενος ἐᾷ.

C Μετὰ δὲ ταῦτα δύο τῶν μαθητῶν ἀποστέλλει φησὶν τὸν δεῖνα τῇ ἑ τοιαῦτα πάσχα χρὴν ἑτοιμάσαι· ὁ δὲ τῇ προλαβὼν ἔφασκε κῆ τὸν τῆς μεγάλης πέμπτης ἑσπέρας, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησίν. οὕτω ὑμᾶς ἀκριβῶν, διὰ ἄρτου τῇ οἴνου τὸ οἰκεῖον πάσχα τοῖς μαθηταῖς παρέδωκε· λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· τῇ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου· φησὶ μέν τοι ἑ μαθητῶν αὐτὸς τὸ οἰκεῖα μεταλαβεῖν σώματος τε τῇ αἵματος τίνος ἕνεκεν; ἵνα μὴ τῇ πάλιν οἱ μαθηταὶ θορυβηθῶσι, καθάπερ τῇ πρόσπρον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ αὐτὸς τῷ Χριστῷ λέγοντος ἤκουσαν. ἐὰν μὴ φάγητε ἑ σάρκα, τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τῇ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς· ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, τῇ οὐκέτι περιεπάτουν μετ' αὐτοῦ, λέγοντες· ὁ λόγος οὗτος σκληρός ἐστι, τίς δύναται ἀκούειν αὐτοῦ; ἵνα γοῦν μὴ τῇ πάλιν τοιοῦτόν τι πάθωσιν, ἅπαξ σάρκα ἐδίδου τῇ αἷμα πίνειν μέλοντες· ἁπαξ ἀπὸ ἑαυτοῦ σαρκὸς ἀπεγεύσατο. διὸ καὶ ἀνεδείξατο

D τοῖς ἐμφορεῖσθαι τῇ αὐτῆς. τὸ δὲ τοῦτο ἐπιμάζει δεῖπνον ὁ Σωτὴρ οἷς παράκλησιν τῷ μαθητῷ. ἐώρα γὰρ αὐτὸς ἐ μικρῶς ἀδημονοῦντας ἐπὶ τῷ χωρισμῷ αὐτοῦ. μεταδίδωσι λοιπὸν αὐτοῖς, ὡς προείρηται, τῷ οἰκείου σώματος τῇ αἵματος· τοῦτο ποιεῖτε, εἰπὼν, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, μεταλαμβάνοντες τῇ τοῖς ἄλλοις. τῇ Ἰούδας δὲ τοιαῦτα πρὸς Ἰουδαίους ἀπέρ-

Digitized by Google

χῇ, τὰ πεφραγμένα παρὰ Κυρίῳ καταμαθεῖν αὐτῆς. ἡ μὲν οὖν ἀληθὴς ἡ Εὐαγγελιστὴς ἔλεγεν· ὅτι ἡ λαβοῦσα τὸ ψωμίον ἐξῆλθεν. ἦν δὲ νύξ. ἀπέρχεται οὖν πρὸς οὓς συνεφώνησε παραδοῦναι ὁ Κύριος.

Καὶ ὁ μὲν Κύριος τὰ τελευταῖα τοῖς μαθηταῖς διατίθεται· αὐτὸ δὲ ὅπως εἰς τόπον ἔρχεται ἂν ἴδοι τις ἀποδοῦναι. ἅς αὐτίκα λαβὼν τῶν ἀπὸ Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐπεὶ μὴ φανῶν καὶ λαμπάδων. ἐπερωτᾷ λοιπὸν αὐτούς· πίπτουσι χαμαί. ὑποκύπτει τὸ οὐτίον τῷ Μάλχᾳ ὁ Πέτρος, εἰ καὶ ὁ αὐτῷ περιαλὴς ὑποτεμὼν οὐκ ἴσχυσε. τοῦτο καὶ ὁ ἐν αὐτῷ τὸ ἀνυδαζόμενον. τότε δὲ τότε καὶ πρὸς αὐτὸν ἔφη ὁ Κύριος· ἢ δοκεῖ σοι ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας Ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι; τοῦτο δὲ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ ἐπιροβῶν αὐτούς, καὶ πείθων ἐντεῦθεν μηδέν τι τῶν γινομένων πολυπραγμονεῖν. εἰ δὲ ταῖς γραφαῖς, φησί, τοῦτο δοκεῖ, τὸ παθεῖν ἐμὲ δηλονότι· πῶς ὑμεῖς ἐναντιοῦσθε μαχαίρας χρώμενοι; τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;

Δέσαντες οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον, ἀμαθῶς λίαν. πρὸς τὸν αὐτὸν διδαχῆς, καὶ τῶν μαθητῶν ἐρωτῶσι. ὑποκρίνεται ὡς οἰκός· ῥάπισμα δίδοται, καὶ φησιν· εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα· μὴ τὰ ἐξῆς. ἐκεῖθεν οὖν ἄγεται πρὸς Καϊάφαν, ἵνα πρὸς Πιλάτον, φρονίας ὕπνος· φησὶν ὁ μὲν ἐλέατορα φωνῆσαι πρὸς Καϊάφαν ἄγεται, φησὶ δὲ πρὸς Πιλάτον. δείκνυσιν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι τὸ ἅμαυτον τῆς νυκτὸς ἅπαν ὑπὸ Καϊάφα ἐρωτώμενος, ἐδὲν ἐξηλέγχετο. διὸ καὶ παρίστημιν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. καὶ ὁ μὲν Μάρκος περὶ τῆς ἀλεκτοροφωνίας διεξιὼν ἅπαν φησίν. πρὶν ἀλέατορα φωνῆσαι δίς, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. ὅπερ δὲ ἅπαξ ἠρνήσατο, ἐφώνησεν ὁ ἀλεκτρυὼν τὸ φωνῆσαν. ὅτε δὲ δεύτερον ἠρνήσατο, τὸ δεύτερον ἐφώνησεν· ἀναβιβάσεται ἐξεγώμιος ἡ τῶν Πέτρου αἰδήσεται παρ' αὐτῷ ἡ διδασκαλία μαθών, ἅτε καὶ φοιτητὴς ἐκείνου ὢν. ὁ δὲ Ματθαῖος εἶπεν· ὅτι πρὶν ἀλέατορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με, ἡ ἄλλων ἀλεκτοροφωνίων ἐπέφυσε, πῶς ἔστι τὸν πρῶτον, ὅτις δὲ ἡμέρᾳ ἐκφωνήσαν γίνεται, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ δεύτερα ἀλεκτοροφωνία, καὶ ὁ τρίτη. πρὶν οὖν ἀλέατορα φωνῆσαι, ὁ Ματθαῖος εἶπεν, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. τὸν αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι καὶ πρὸ ἡ φθάσαι ἡ πρώτην παραλθεῖν ἀλεκτοροφωνίαν, τρὶς ἀπαρνήσῃ με.

Μετὰ μὲν τοι τὸ ἀεσθῆναι τὸν Κύριον ὑπὸ τῶν Πιλάτου, μαστίζεται τὸν νῶτον λώροις πλεκτοῖς· τοιοῦτον γὰρ τὸ φραγγέλλιον. ἐδὲ ὅπως εἰς τὸ σταυροθῆναι παραδίδοται. πάντα δὲ πανοπλίᾳ ὁ ἄκακος ἀνανδρία τῶν Πιλάτου. τὸν δὲ Ἰουδαίοις δυσανασχετοῦσι θέλων, ἐφ' οἷς ἐσκάλευεν, ἀπαρτίαν αὐτὸ ὑποδεικνύοντες, εἰς τὸ σταυροθῆναι παραδίδωσι, φραγγελίοις πρότερον μαστίξας αὐτόν. ἵνα μὲν οὖν ἡ κολάσεως ὁ Πιλάτου ἄξιος, ὅτι ἡ δυνάμενος ὑπολῦσαι αὐτὸν ἐξουσίαν ἔδ, φησὶν, ἴσχυ ὑπολῦσαί σε, ἡ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε. τοῦτο οὐκ ἐποίησε, τοὺς Ἰουδαίους ἡ μᾶλλον πτοημένος λέγοντας· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τῷ Καίσαρος. ἐφ' ᾧ ἡ καπηρίπτατ' ἡ ὄνλον ἐξ ὧν ὁ Κύριος ἔλεγε περὶ αὐτοῦ· ὁ παραδιδοὺς μειζονα ἁμαρτίαν ἔχει.

A confert, ut quæ a Domino acta fuiſſent, ipſis indicaret. Id enim ſignificare volens auctor hiſtoriæ Evangelicæ, dixit: Simulac ſumpſit buccellam, exivit: quum quidem nox eſſet. Abit igitur ad eos, qui bulcum pactas ſocrat, ſe Dominum ipſis traditurum.

Interim Dominum rebus ſuis poſtremum inter diſcipulos ordinatis atque diſpoſitis, in locum quemdam ſe recipit, proditori non ignotum. Is vero cohorte militum continuo ſecum ſumpta cum Pont. & Phariſ. miniſtris: eo cum lucernis & facibus advolat. Ibi Chriſto eos interrogante, humi corruunt. Petrus Malchi auriculam abſcindit, quum caput homini abſcindere non poſſet, id quod ſtudioſa facere conabatur. Tum his eum verbis Dominus compellat: An non exiſtimas poſſe me patrem exorare modo, ut plures mihi quam duodecim legiones Angelorum ſuppediter? At quonam pacto confierentur, quæ fieri oportare ſacris proditum eſt litteris? Quæ ſane Dominus ad diſcipulos ita protulit, ut meram eis incuteret, ac perſuaderet, ne quid eorum, quæ accidierent, curioſius ſcrutarentur. Nam ſi ſacris ita viſum eſt litteris, ut patiendum mihi ſit: qui fit ut vos gladiis utantes, adverſari velitis? Poculum illud, quod patet mihi dedit, non bibam?

Igitur colligatum vinculis Jeſum ad Annam primum abducunt, ibique judicio ſiſtitur, de doctrina & diſcipulis intetrogatur: reſpondet ut par erat, quum alapam accepiſſet: Si male loquutus ſum, inquit, teſtificare de malo: ſin bene, cur me cædis? inde ad Cajapham ducitar, a Cajapha rurſus ad Pilatum. Atque hæc oſtendit Evangelicæ hiſtoriæ ſcriptor, tota dimidia nocte interrogatum a Cajapha, nullius improbæ rei convinci potuiſſe: ideoque ad Piletum a Cajapha miſſum eſſe. Cæterum de galli cantu Marcus ita loquutum eſſe Dominum refert: Priusquam his gallus cantet, ter me negabis. Quippe quum vice prima negaret, primum gallus cantavit: quam vero negaret tertium, gallus ſecundo cecinit. Hoc modu accuratius ille imbecillitatem Petri expoſuit, re tota de ipſius magiſtri ſui narratione cognita. Fuit enim Marcus Petri ſectator & diſcipulus. Matthæus autem, cum ait, Prius quam gallus cantet, ter me negabis: totum galli cantum indicare voluit, videlicet primum, qui diverſis editur vocibus, & ſecundum, & tertium. Quapropter quum Matthæus inquit, Prius quam gallus canter, me ter negabis: hujuſmodi quiddam dicere videtur, futurum ſcilicet at Petrus eum ter prius negaret, quam galli cantus finem haberet.

Poſteaquam in Dominum Pilatus inquiſiviſſet, tergum ei loris impleais cæditur. hoc enim vocis flagelli eſt ſignificatum. Deinde ad crucifigendum traditur. atque hæc omnia per importunam animi dejectionem. In Pilato acciderunt, qui Judæos raverebatur, accuſantes Dominum tamquam hominem ſeditioſum. ideoque ſuas etiam pœnas ille commeruit. Quippe quum poteſtatem ejus abſolvendi haberet, ut qui dicere non dubitaret, ſe habere poteſtatem ipſius vel dimittendi, vel crucifigendi: quod facere poterat, non præſtitit. Dicebat enim Judæos clamantes: Si iſtum abſolvis, non es Cæſaris amicus. Quare nun dubium eſt, eum condemnatum eſſe, de ipſius etiam Domini verbis hoc ipſo non obſcure appareute, quum ait: Qui me tibi tradidit, in majore culpa eſt.

Matth. 26. 51.

Edit. Pariſ. pag. 216.

Marc. 14. 30.

Matth. 26. 34.

Joh. 19. 10.

pag. 217.

Cæterum Joannes hiſtoriæ ſcriptor Evangelicæ tempus indicare volens, quo tempore Pilatus in loco quodam conſederit, qui Lapidipavium diceretur, ut Jeſu cauſſam cognoſceret: ait factum hoc fuiſſe in præparatione Paſchæ, hora ferè ſexta. Cur ſextus hic dies ſeptimanæ ab Evangeliſta Paſchæ præparatio dicitur? Ejus rei cauſſam tibi perſpicue ſubjiciam. Quemadmodum Sabbatum dies ſeptimanæ ſeptimus eſt; & nihilominus Sabbatum vocatur, hoc eſt, requies, propter requietem, qua tunc a quibuſvis operibus abſtinebant, otium agentibus eo die municipiis, jumentis, & cæteris omnibus: ſic præparatio dies eſt, ſeptimanæ ſextus, & præparatio propterea nuncupatur, quod in eo Judæi præpararent omnia, quibus uſuri per Sabbatum erant: quo die nec ignem accendendi facultatem habebant, nec congerendorum lignorum, nec cibos adeo coquere licebat. Quæ omnia quod die ſexto appararentur, nomen ille præparationis accepit. Igitur quum Joannes Evangeliſta diem hunc præparationem Paſchæ vocat, aperte oſtendit, Judæos eo tempore ſe ad Paſchæ feſtum ex præſcripto legis præparaſſe. Quippe poſt horam ſextam, die menſis quarto decimo, fermentati panes omnes igne concremati a medio tollebantur, & infermentati de more præparabantur. Quæ quum ita ſint, manifeſto licet intelligere, id quod Chriſtus diſcipulis porrecto pane ac vino dederit ipſa magnæ quintæ feriæ veſpera, fermentatum fuiſſe. quippe necdum id tempus appetierat, quo non fermentatis panibus utendum eſſet, ut hominum vulgus exiſtimat. Eorum tu fermentibus valere juſſit, feriæ ſacrorum oraculorum jubæreto.

Chriſtum in cœna fermentato uſum pane.

Nam quod magnæ quidem præparationis veſpera, non autem magnæ quintæ feriæ mactandus fuerit agnus: quum aliis multis ex argumentis colligi perſpicue poteſt, tum vero in primis ex illis, quæ nunc indicaturi ſumus. Diem illum, ſub cujus veſperam Paſcha mactabatur, & infermentatorum panum diem, & conſimiliter etiam Paſchæ vocabulo appellitare ſolebant, nimirum ab ejus veſpera. Nam quia mactabatur agnus, & infermentati panes comedebantur ipſa diei decimi quarti veſpera: idcirco etiam dies hic quartus decimus tum Paſchæ, tum azymorum nomen habebat. His autem appellationes & magnæ præparationis diei tribui ſolere deprehendimus. Et animis, ſi lubet, iis advertito, quæ dicturi ſumus. Primus azymorum dies vocatur magna quinta feria, ut qui diem azymorum proxime antecederet. Quemadmodum enim Marcus magnæ præparationis diem vocavit Anteſabbatum, uti quæ ſabbatum præcederet: ſic & magnam illam quintam feriam Matthæus primam azymorum dixit, uti quæ azymorum dies proxime antecederet. ſic enim aurea lingua præditus orator colligit. Eodem modo Lucas etiam dicens adventaſſe, hoc eſt, appetiſſe diem azymorum, ſignificare prorſus idem, quod Matthæus, voluit. Denique Joannes quum ante Paſchæ feſtum cœnam peractam ſcribit, diem præparationis hoc Paſchæ vocabula denotat. Licet hoc de verbis apud ipſum deinceps ſubjectis intelligere. Sic enim ait: Ipſi in prætorium non intrarunt, ne polluerentur, ſed paſcha veſcerentur. Et rurſum: Eſt vobis mos, ut unum vobis in Paſcha condonem, videlicet nunc imminente. Præterea tempus indicans, quo tempore Pilatus in loco quodam conſederit, qui Lapidipavium diceretur:

Edit. Pariſ. pag. 218.

Cleyſoſtomus.

A Τὰν μὲν τοι καιρὸν ὁ ἀγγελιστὴς Ἰωάννης παρεῖσιν, ἡνίκα ὁ Πιλάτος ἐκάθισεν εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, ἵνα κρίνῃ τὰ κῆ τὸν Ἰησοῦ ἔλεγεν· λὼ δὲ παρασκευὴ τὸ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη. ἦρατί γ' ἦ ἕκτη τᾶς ἑβδομάδος ἡμέρα παρασκευὴ τὸ πάσχα λέγεται παρὰ τᾷ ἀγγελιστᾷ Ἰωάννᾳ; σαφὴς ἦ αἰτία σοι φανεῖται. καθάπερ γὰρ τὸ σάββατον ἑβδόμα μὲν ἡμέρα τᾶς ἑβδομάδος ἐσί· λέγεται δὲ ὅμως σάββατον, ὅτι καταπαυσις, ἁβὲ τὼ ἐν αὐτᾷ γινομένω ὑπὸ πάντων τὸ ἔργον καταπαυσιν. τῶν γὰρ ἀργεῖ ὁ δῆλος, τὸ κτῆνος, κῆ τὰ λοιπὰ πάντα. ὅτω κῆ ἡ παρασκευὴ, ἕκτη μὲν ἡμέρα τᾶς ἑβδομάδος ἐσί· λέγεται δὲ παρασκευὴ, ἁβὲ τὸ παρασκεύζειν, κῆ οἷον εἰποῖν, ἑτοιμάζειν τοῖς Ἰουδαίοις ἐν αὐτᾷ τὰ τὸ σαββάτω. ἐν αὐτᾷ γὰρ ὅτι πῦρ ὅλαι συγχωροῦσται, ὅτι ξύλα σωκάζειν, ὅτι τὰ ἅρος ξορῖν ἁπλῶς ἑτοιμάσαι. ταῦτα λοιπὸν ἦ ἕκτη παρασκεύζουσα, παρασκευὴ καταμάρτυρα. ὁ τοίνυν ἁγγελιστὴς Ἰωάννης παρασκεύλω τὸ πάσχα τλὼ τοιαύτω ἡμέραν καλέσας, ἐδήξε φανερῶς, ὅτι φρότλω τὸ πάσχα τλευταῖον παρεσκεύαζον ἑορτλὼ οἱ Ἰουδαῖοι, κῆ τλὼ τὸ ἀζύμω ἑβδομαδιαῖον. λοιπὸν γὰρ ἕκτης ὥρας τᾶς τεταρτεσκαιδεκάτας ἁ σελλίνης ἡμέρας, πᾶς μὲν ζυμωτὸς ἄρτος πυρὶ καίεσθαι ἠρκείζετο, τὰ δὲ γε ἄζυμα κῆ τὸ εἰωθὸς ὑπέμαζον. οἱ δὲ παῦτα ὅτως ἔχοι φαίνεται φανερῶς, ὅτι τὸ δεῖπνον δὲ ἄρτι ἁ οἶνος παρὰ Χριστὸ κῆ ἁ τᾶς μεγάλας πέμπτης ἐπαύρα, ἐζύμοις λὼ. ὅτι μηδὲ καιρὸς ἀζύμων ἐτύγχανε πάτ κῆ πὰ τᾷ πλείοσιν ὑπόλοιφ. ἄρες λοιπὸν τᾶς τᾷ πολλᾶν λόγως, κᾷ τᾷ ἀκολουθίᾳ τᾷ ἱερᾶν λογίων φόσεχε.

Ὅτι μὲν δὴ κῆ τλὼ ἐαπύρα τᾶς μεγάλας παρασκευᾶς, ὁ μλὼ δὲ τᾷ μεγάλᾳ πέμπτᾳ τυθλίωα ὁ ἀμὸς ἐμελλε, δῆλον μὲν ἁ ἐξ ἄλλων πολλῶν, οὐχ ἧσσον δὲ ἁ ἐκ τῶ ἤδη ῥηθησομένων σοι. τλὼ ἡμέραν ἐκείνλω, ἃς τᾷ ἐαπύρᾳ τὸ πάσχα ἐθύοσι, ἁ ἀζύμων ἡμέραν, ἁ πάσχα ἐμοί τε καλεῖν εἰώθασιν, ὑπὸ τᾶς ἐαπύρας πάντας αὐτᾶς· ἁ δὲ ἐξ τὸ τὸν ἀμὸν θύεσθαι, κῆ τὰ ἄζυμα ἐσθίεσθαι τᾷ ἐαπύρᾳ τᾶς τεσσαρεσκαιδεκάτας, κῆ ὅτι κῆ ἁ ἐσ. αὖτη, ἁ πάσχα, ἁ ἀζύμων ἡμέρα ἐλέγετο. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα κῆ τλὼ μεγάλλω παρασκεύλω κεκτημένω ἐφέσεσθε. Καὶ ἀρχὰς ὡ βύλει τᾶς λεγομένας. Πρώτ τ' ἀζύμων λέγεται ἁ μεγάλη πέμπτη ὡς πρὸ τ' ἀζύμων ὥσα· καθάπερ γὰρ ὁ Μάρκος τλὼ παρασκεύλω προσάββατον ἔλεγεν, ὡς ὥσαν πρὸ τὸ σαββάτω· ὅτω κῆ τλὼ μεγάλλω πέμπτλω πρώτλω τ' ἀζύμων λέγει ὁ Ματθαῖος ὡς πρὸ τ' ἀζύμων ὥσαν, καθὰ φησιν ὁ τλὼ γλώτταν χρυσῆς. ἦ μεγάλλω ἐκείνλω πάντως παρασκεύλω· ἐμοίως δὲ κῆ ὁ Λουκᾶς, ἐλθεῖν λέγων, πρὸς τὴν ἐγγυᾶσαι τλὼ τῆ ἀζύμων ἡμέραν τὸ αὐτὸ τᾷ Ματθαίῳ ἐμοίζαυο. ἀλλὰ κῆ ὁ Ἰωάννης πρὸ τᾶς ἑορτᾶς τὸ πάσχα γενέσθαι λέγων τὸ δεῖπνον αὐτλὼ ἐσπλω τλὼ παρασκεύλω, κῆ δηλῶσι τὰ μᾶ παῦτα. λέγει γὰρ, κῆ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα· κῆ αὖθις, ἵσε δὲ σωνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ὑμῖν λυτολύσω ἐν τᾷ πάσχατε, τᾷ ἐσερχομένᾳ δηλαδή. ἀλλὰ κῆ τὸν καιρὸν παρεισῶν Ἰωάννης ὁ Πιλάτος ἐκάθισεν εἰς τόπον τινὰ λιθόστρωτον λεγόμενον

οὕτω

ὅπω φησίν. ἰδοὺ δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα. ὥρα δὴ ὡσεὶ ἕκτη. ἐκ παρακειμένου, ἰδοὺ γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου· μεγάλου δὲ αὐτοῦ οὐκ ἂν ἄλλως ἐπέλυσεν οἱ μή που σωπήσαντι τῇ σαββάτῳ ἐκείνῃ ἡ πρώτη τῆς ἀζύμων ἡμέρα παρὰ τῷ νόμῳ καλουμένη. ταῦτα δὲ πάντα σαφῶς ὑπεμφαίνουσιν ὅτι κατὰ τὴν παρασκευὴν ἐκείνην ἑσπέρας ἡμελλον σφάττεσθαι τὸ πάσχα ἐθύετο. διὰ γὰρ τοῦτο ἐκ παρασκευῆς τοῦ πάσχα εἴρηκε αὐτοῖς, ὡς παρασκευάζοντας τὰ τοῦ ἐορτάσαντος πάσης πάσχα· χωρὶς ὧν ἀντιλογίας ἐν τῇ ἑσπέρᾳ φαίνεται τῆς παρασκευῆς τὸ πάσχα γίνεσθαι. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν ᾧ ἀεὶ ὁ διαγγελιστὴς Ἰωάννης τοῦτο ἔλεγε, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα· καὶ φρόσχις, εἰ βούλει τῇ μεγάλῃ Κυρίλλῳ πρὸ τῆς ἄλλων ἐπισφραγίζεσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ λέγοντι ὅτι τὸν τύπον τιμῶντες, ἅτοι τὸ πρόβατον, ἀφιεροῦσθαι εἰσηλθεῖν εἰς τὸ πραιτώριον προαιρούμενοι τὸν ἀληθινὸν αὐτὸν τῶν Χριστὸν ὕβριζον. ἔμελλον δὲ θύειν τὸ πάσχα κατὰ τὸν νόμον τὸν μηδὲν παρ' αὐτοῖς ἰσχύοντα. Εἰ δὲ ταῦτα ὅπως ἔχει ματαίζειν προφασιζόμενοι οἱ λέγοντες, ὅτι κατὰ τὸν ἑσπέρας τῆς μεγάλης πέμπτης τὸ τυπικὸν ἐθύοντο πρόβατον. τὰ γὰρ ἄζυμα συσσήσαι φιλονεικοῦντες παραχαράττειν ἐπιχειροῦσι κακοθηλῶς τὴν ἀλήθειαν. Καὶ μά μοι τὸν χρυσορρήμονα παρόντα Ἰωάννην ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον π δ'. ἐμοὶ μὲν λέγοντα, ὅτι τὸν Χριστὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπροσδοκήτως ἀρπάσαντες καὶ τὸν τοῦ πάσχα παρελθεῖν ὅλοσυ ἑορτὴν τοιαύτην συμπίπτουσαν. ἔχεις δὲ αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἑρμηνείᾳ ἰδίᾳ λέγοντα, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα, τέλειον ἀναρρωνύντα τὸν τοιοῦτον ὑπόνοιαν. ἰδοὺ τοι καὶ τὰ τοῦ θείου ἀνατρέπειν ἀνδρὸς, ἰδίᾳ καὶ μᾶλλον ἐναντίεται πρὸς ἄλλα, μὰ πρὸς ἰσχύος ἔχοντες, σιωπῇ καὶ μέλισσα τιμᾶσθαι τὰ τοιαῦτα δίκαιον ἐκείναμεν. εἰ γὰρ καὶ ἄλλοις ὑποπτα κατέχειν, ὅτι καὶ σύμφωνα ταῦτα τοῖς ἅ λοιπῶν πατέρων ἐπεξηγήσασι φαίνονται. λέγει γὰρ, ἄτι ὁ Χριστὸς πρὸ μιᾶς ἔφαγε τὸ πάσχα, πρὸν τὴν ἑαυτοῦ σφαγὴν τῇ παρασκευῇ, ἣν δὲ τὸ νομικὸν πάσχα ἐθύετο. ὅτι δὲ τὸ παρὰ Κυρίου τοῖς Ἀποστόλοις ἐν τῇ δείπνῳ δοθὲν ἄζυμος ἄρτος ἦν, ἡ μὲν ἄζυμος, ὡς ἑαυτοῖς δὴ χρεΐζονται, ἀθετάσεως ἄτος ἐνὸς σαφέστατά σοι παρέσεται. περὶ δὲ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας τὸν λόγον ποιούμενος, καὶ ταῦτ κατὰ ῥῆμα δείξεται. ἐκεῖ τὸ γράμμα, ὧδε τὸ πνεῦμα· ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς, ὧδε ἡ παρθένος· ἐκεῖ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν, ὧδε ἡ σταυρός· ἐκεῖ ὁ ἀμνὸς, ὧδε ὁ Χριστός. ἐκεῖ τὰ ἄζυμα, ὧδε ὁ ἄρτος· ταῦτα μὲν συχαράχθα σοι κατ' ἐπιτομὴν, ὡς ἀρὰς· ὧδε δὲ ἐγχωρῆ τὰ τῷ καιρῷ πλεῖον ἐφιατρεύσασθαι τῆς πιεῖ τῶν λόγος.

Ο δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ σταυρωθῆναι παραδίδοται· ἦν δὲ ὥρα τὰ μετὰ ταῦτα. ἦν δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τοῖς πλημμέλοις, οἶμαι εἰκὸς, τῷ Θεῷ. ὅτι γὰρ οὐκ ἐκλειψις, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ἀλλ' ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις, καὶ δὴ ἦν τοῦ καιροῦ ὅλον. τρεῖς δὲ ὥρας παρέμεινεν ἡ ἔκλειψις, ἣ τις ἐν μιᾷ γίνεται καιρῷ ρο-

Erat, inquit, Paſchæ præparatio, hora fere ſexta. Hinc ulterius progrediens: Erat enim, ait, magnus atque celebris ille dies Sabbati. At vero magnum & celebrem hunc diem non dixiſſet, ſi primus dies azymorum in Sabbarum illud non incidiſſet, qui ſane dies ſanctus etiam in lege vocatur. Hæc autem omnia clare oſtendunt, in more fuiſſe, ut ad præparationis velperam Paſcha cæta controverſiam mactaretur. Nam idcirco diem hunc Evangeliſta præparationem Paſchæ nuncupavit, ut quo res ad eminentem Paſchæ diem neceſſarie præparentur. Itaque citra omnem advertationem apparet mactari ſolitum fuiſſe agnum ipſa præparationis veſpera. Nam ni res ita ſe haberet, Joannes Evangeliſta prius non dixiſſet: Ipſi in prætorium non intrarunt, ne polluerentur, ſed Paſcha veſcerentur. Vide quid magnus ille Cyrillus dicat, quum huiuſmodi verbis hæc velut obſignando confirmat: Quum figuram honorifice colerent, hoc eſt agnum, ideoque ingredi nollent in prætorium: veritatem ipſam, videlicet Chriſtum, contumeliis adficiebaot. Nam ex lege Paſcha mactari debebat, quæ tamen lex parum apud ipſos habebat roboris & auctoritatis. Quæ quum ita ſint, periſpicuum eſt eos vana dicere, qui ad velperam magnæ quintæ feriæ mactari ſolitum fuiſſe typicum illum agnum tradunt. Dum enim panum infermentatorum uſum probare inſigni contentione nituntur, malevole veritatem depravare conantur. Neque mihi hoc loco Joannem Chryſoſtomum oppoſueris, qui in orationum illarum octogeſima quarta, quibus orationibus Evangelium Matthæi explanavit, Judæos ait Chriſto præter exſpectationem potitos, etiam Paſchæ feſtum negligere non dubitaſſe, quod io illum diem incidiſſet. Nimirum habes alia ejuſdem verba in explicatione Evangelii a Joanne ſcripti, quum dictum hoc declarat: Ipſi non intrabant, ne polluerentur, ſed Paſcha veſcerentur. Hoc enim opinionem iſtam protoſos evertit. Quapropter quum nos verba divini hujus viri a ſe invicem non parum diſcrepantia, ſatis examinare nequeamus: tacite venerari potius ea decrevimus. Ac fortaſſe magis rationi conſentaneum fuerit, ultimo loco ab ipſo perſcripta retineri, quod ea cum reliquorum patrum enarrationibus conſentire videantur. Ait enim, Chriſtum Paſcha comedendo diem unum anticipaſſe, mactationem ſuam ad diem præparationis differentem, quo die legale mactari conſuevetit. Faiſſe autem illud, quod io cœna Domini Apoſtolis præbuit, panem ſetmentatum, non fermenti expertem, ut illi aſſerunt: idem hic divini ſſimus vir clariſſima ſignificat. Nam de veteri novoque fœdere verba faciens: Iſtic, ait, littera erat, heic ſpiritus. Iſtic arca, heic virgo. Iſtic Aaronis virga, heic crux. Iſtic agnus, heic Chriſtus. Iſtic inſetmentata, heic panis. Hæc quodam in compendio, ceu vides, perſcripta tibi ſunto. Tempus enim non patitur, ut diutius de rebus hiſce commentemur.

Delincept Dominus noſter Jeſus Chriſtus ad crucifigendum traditur: tu quæ conſequuta ſint, vide. Nam ab hora diei ſexta tenebræ terram univerſam occupatnot ad horam uſque nonam, Deo (ceu credi par eſt) propter ea, quæ deſignabantur, indignante. Non enim ſolis defectum accidiſſe, quemadmodum Chryſoſtomus ait, ſed rem totam ab ira & indignatione divina profectam fuiſſe, licet ex ipſo etiam tempore colligere. Duravit enim hæc caligo tres hotas, quæ cæteroqui fieri ſolet in uno temporis mo-

Cyrillus.

Chryſoſtomus.

Edit. Pariſ. p. 419.

Chryſoſtomi verba.

mento. Hæc Chryſoſtomi eſt ratio. Divinus autem vir ille, Dionyſius Areopagita, non ita ſimpliciter, ſed per objectionem corporis lunaris, ſolem velut obſtruentis, univerſales haſce tenebras exſtitiſſe novo quodam & inuſitato modo tradit. Nam ad Polycarpum hierarcham de eo perſcribens, quod Apollophanes Sophiſta Chriſtianam religionem non amplecteretur, ad verbum hæc profert. Dicito autem ei, nimirum Apollophani: Quid de illa ecclipſi, quæ ſalutiferæ paſſionis tempore accidit? Nos enim ambo id temporis Heliopoli una eramus, & eodem in loco conſiſtentes lunam inuſitato modo in ſolem incidere cernebamus. Quippe non illud coitionis eorum ſiderum tempus erat. Deinde rurſus eam conſpiciebamus ab hora nona uſque ad veſperam ratione quadam ultranaturali eo reverſam, ut oppoſitum ſibi ex diametro ſolem haberet. Quinetiam ipſe adeo tum temporis perculſus metu quodam obſtupuit, ut ad me converſus diceret: Hæc, Dionyſi, rerum divinarum ſunt viciſſitudines. Hunc in modum hæc de re Dionyſius. De iiſdem tenebris ſalutiferæ paſſionis tempore obortis, etiam Zacharias vates admiranda quadam ratione loquitur. Illo, inquit, die lux nulla exiſtet, quo videlicet Chriſtus in crucem agetur; ſed toto die frigus ac gelu durabit, quem quidem diem Dominus novit. Deus enim omnia prius cogita habet. Non is dies erit, nec item nox. Nimirum appellari dies proprie non poterat, propter illas trium horarum tenebras: nec reapſe nox erat, propter eam lucem, quæ ſeptam horam anteceſſit, & nonam eſt ſubſequuta. quod ipſum quoque vates innuens, ſubjicit: Sub veſperam lux erit. Neque tantum hæc, dilecte fili, ſic a vatibus expoſita ſunt, verumetiam in multis Græcorum monumentis & commentariis reperiuntur, qui eo tempore tradunt terræ motum ingentem accidiſſe, tantaſque tenebras, ut ipſa quoque ſidera conſpicerentur.

Protulit tum Chriſtus in cruce verbum iſtuc vatis: Mi Deus, mi Deus, cur me deſeruiſti? protulit autem vocibus hebraicis hujuſmodi: Eli eli, lamaſabachthani. Cur iſtuc? ut Judæi ea intelligerent. Illi vero tanta ſerebant petulantia & procacitate, quemadmodum Chryſoſtomus ait, ut ipſum exiſtimarent Eliam vocare. Verum ea vox & templi velum diſſidit, & aperuit ſepultra: quæ tametſi cernerent homines illi ſtoliqui, protinus tamen intelligere nolebant. Immo eriam verbis hujuſmodi obganniebant: Deſcendat de cruce, ut ea re viſa fidem ipſi habeamus. Verum Ipſe in cruce manens, ut Chryſoſtomus inquit, quod ab eo poſtulabatur, in ſuorum ſervorum corporibus excitatis a morte, quadam velut ex abundantia declarabat. Quamquam enim magnum aliquid ſuit, Lazarum toto jam quatriduo mortuum e ſepulcro exire: longe tamen majus id erat, quod multi jam olim vita functi ſubito vivi conſpicerentur. Factum autem hoc omnino eſſe, licet ex hiſce Matthæi verbis cognoſcas: Multa corpora ſanctorum, qui obdormiverant, ſuſcitata ſunt, & ipſi urbem ſanctam ingreſſi, poſt reſurrectionem ejus a multis ſunt conſpecti. Quibus verbis operæ pretium fuerit, te diligentius animum advertere. Nam ſi de Joannis Chryſoſtomi ſententia, Chriſto adhuc cruci fixo tot corpora ſita ſunt reſuſcitata: qui fit, ut Evangelicæ auctor hiſtoriæ dicat, ea poſt Chriſti e mortuis reſurrectionem apparuiſſe? Vereor equidem, ne pro vocabulo *Ejus*, legendum ſit *Eorum*. Nam illa corpora poſtquam a

Ex Dionyſii ad Polycarpum epiſtola.

Vide Pariſ. pag. 220.

Zach. 14. 6.

Pſalm. 21. 2.

Chryſoſtomus.

Matth. 27. 46.

Cur Chriſtus mortuos non ſuſcitarit.

Matth. 27. 52.

Diverſitas lectionis adnotanda.

A πῆ. Ἐ τὸ μὲν τῶ Χριστοῦ παθεῖν. ὁ δὲ θεῖος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης οὐχ ἁπλῶς ὕπω, κῆ δὲ ἀντίφραξιν τῆς σελήνης τὸ σκότος ἐκεῖνο λέγων γινέσθαι καινοφυεστάτῳ τρόπῳ. ἐπιστέλλων γὰρ ἱεράρχῃ τῇ Πολυκάρπῳ διὰ τὸν σοφιστὴν Ἀπολλοφάνη. Τί λέγεις περὶ τῆς ἐν σωτηρίῳ σταυρῷ γεγενήσης ἐκλείψεως; ἀμφότεροι γὰρ τότε κατὰ τὴν Ἡλιόπολιν πάλιν ἅμα παρόντες κῆ συνισῶντες, παραδόξως τῆς ὑλίης τὸν σελήνιον ἐμπίπτουσαν ἑωρῶμεν. ἐ γὰρ ἐν συνόδου καιρὸς· αὖθίς τε αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐνάτης ὥρας ἄχρι τῆς ἑσπέρας εἰς τὸ τῶ ἡλίου διάμετρον ὑπεροῦσαν ἀντίπαλα ἔσωσαν. ποῦτον δὲ κῆ αὐτὸς ἐξεπλάγη τότε, ὡς ἔτο πρός με εἰπεῖν· ταῦτα, ὦ Διονύσιε, θείων ἐμοιβαὶ πραγμάτων εἰσί. κῆ ταῦτα τῶν ἴσχει τὸν τρόπον. περὶ δὲ τ σκεπασμοῦ ἐκείνε τ κῆ τὸ σωμένου ἐπὶ τέλει παθὸς γεγονότος, θαυμασίως πως κῆ τῆς σοφῆς Ζαχαρίε διείληπται· λέγει δὲ· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσαι φῶς. ἀλλὰ ψύχος κῆ πάγος ἔσαι μίαν ἡμέραν· κῆ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῇ Κυρίῳ. οὐκ γὰρ ἅπασα προεγίνωσκεν ὁ Θεός· κῆ γὰρ οὐκ ἡμέρα, κῆ οὐ νύξ. ὅτι δὲ ἡμέρα τελείως ἦν ᾗ τὸ τέλειον ἐαυτοῦ σκότος· ὅτι νὺξ ἀληθῶς; ἦν τε τὸ μέχρις ἕκτης ὥρας, κῆ μὴ δὲ ἐνάτῃ γινόμενον φῶς. ὁ δὲ κῆ ἄλλων ὁ προφήτης ἔλεγε· κῆ φῶς ἐσαίραν ἔσαι φῶς. τοῦτο δὲ ἀγαπητέ, οὐ μόνον προφῆται προεῖπον, ἀλλὰ κῆ ἐν πολλοῖς Ἑλλήνων ὑπομνήμασιν ἔρρωται. κῆ σεισμὸν γὰρ μέγαν νῆσιπάσι λέγουσι γενέσθαι, κῆ σκότος τοιοῦτον, ὥστε ἀστέρας φανῆναι.

Τότε δὴ τοῦ κῆ προφητικὴν ἐκφέρει ῥῆσιν ἐπὶ σταυρῷ τῶ ὕπω λέγουσα· Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; Ἑβραϊσὶ δὲ ταῦτα ἔλεγε. Ηλὶ Ηλὶ, λαμμᾶ σαβαχθανί. τίνος ἕνεκεν; ἵνα κῆ τοῖς Ἰουδαίοις ταῦτα καταδῆλα γένηται. ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον ἀσέλγειαν κῆ ἀσυλγείς ὅτης ἐκείνοι, καθά φασιν ὁ τῶν γλώττων χρυσοῦς, ἐνόμισαν Ηλίαν καλεῖν· κῆ ἦσαν μὲν ἄπαις. ἀλλ' ὁ φασὶ ἐκείνη κῆ τὸ καταπέτασμα ἔχιστ· κῆ τὰ μνημεῖα ἀνῴχθη. ἀλλ' οἱ μάταιοι κῆ πιστὸν βλέπαντες σωτῆρα ἔλεος οὐ ἔθελον. μᾶλλον μὴν ὅλων. καταβάτω ἐκ τ σταυρῷ, ἔλεγον· ἵνα ἴδωμεν κῆ πιστεύσωμεν. ἀλλ' ἐκείνος ὃν τῆ σταυρῷ μένων· ὡς ὁ χρυσορρόαμων φησίν, ἐν τοῖς τῆ δούλων σώμασιν ἐκ περιουσίας ἐδείκνυε τὸν πολλῆς. οἱ γὰρ τὰ τετρήμερον ἐξελθόντα τὸν Λάζαρον μέγα. πολλῷ μᾶλλον τὰ πολλοὺς τῆ πάλαι κεκοιμθέντας φανῆναι ζῶντας ἀθρόον· κῆ πρόκρις τῆ Θεοπίτῃ Ματθαίῳ περὶ τούτου ὕπω λέγοντι. πολλὰ δὲ σώματα τῆ κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· κῆ εἰσελθόντες εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, κῆ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπειδὴ προσίχων σε ἄξιον. εἰ δὲ καὶ τὸν χρυσορρόαμον Ἰωάννην ἐπὶ σταυρῷ ἴτε ὄντος τ Χριστοῦ· καὶ πολλοὺς ἠγέρθησαν σώματα. πῶς ἐμφανισθῆναι πάντα μετὰ τὴν τ Χριστοῦ ἔγερσιν ὁ Εὐαγγελιστὴς ἱστορῇ; ἐγὼ δίδυμα μήποτε τὸ, αὐτοῦ, αὐτοί τε, αὐτῶν, ὀφείλει ἀναγινώσκεσθαι· καὶ δὲ σώματα ἁγίων μετὰ τὴν ἐκ νε-

Παρὰ τὸ σαί τοι τὸ γενόμενον ἐπὶ

ἀρῶν ἴχνεσιν αὐτῷ καὶ εἰσῆλθοσαν εἰς τὴν ἁγίαν A πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. τότε δὴ τότε ἡ ἀρρητικὴ ῥῆσις ἔλαβε πέρας ἡ λέγουσα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε. καὶ τοῖς ἐν τῇ σκότει, ἀνακαλύπτεσθε. καὶ κῆ μὲν τὴν ἕκτην ὥραν, ὡς φασιν αἱ γραφαὶ, σκυρώται ὁ Κύριος. κῆ δὲ τὴν ἐνάτην τὸ πνεῦμα τοῖς πατρικοῖς χερσὶ παρατίθησιν.

Εἰ δὲ καὶ ἐν ᾅδου ἀκούεις τὴν αὐτοῦ κατέλευσιν ἁγίαν ψυχὴν, μὴ θαύμαζε πάντα ἔσεσθαι, ἀδυνάτων ὄντων λέγειν ἐν ᾅδου αὐτὴν καταλθεῖν, ἢ ταῖς τοῦ πατρὸς παραθήκαις χερσίν. ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ἡ τὰ πάντα δυνατὴ συγκρατοῦσα δυνάμεις, καὶ ἄνω ἐστὶν ἐν οὐρανῷ, καὶ κάτω ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν τῷ ᾅδου μυχῷ οὐ λείπεται ποτέ. ὥστε εἰ B καὶ πρὸς ᾅδην ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ψυχὴ πλωτικῶς κατήρχετο. ἀλλὰ τῆς τὰ πάντα συγκρατούσης δυνάμεως, καθάπερ εἴρομεν, οὐ κατελιμπάνετο. εἶχε γὰρ μᾶλλον δυνάμεις τοῦ πατρὸς αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὡς ὁ Παῦλός φησι. παρατίθησι μὲν οὖν ταῖς πατρικαῖς χερσὶ τὴν ψυχὴν, ὡς ἐσπούδακε καὶ τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω πορείαν χαρίσασθαι. οὐδὲ γὰρ ἀπίδιαν δωρεὰν ὑπὲρ αὐτῆς. κάτεισι δὲ πρὸς τὸν ᾅδην, ἵνα καὶ τοῖς ἐκεῖσε κατεχομένοις ἀνοίξῃ, καὶ διδάξῃ πάντας ὧν ἀγνοήσασι θεοσέβειαν. ἢ πεῖθον τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ περὶ τούτων οὕτω διδξέιντι. ἢ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί ποτε. C ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐστιῶδεν ὁρμώμενος, περὶ τούτων οὕτω φησίν. ἆρα πάντας ἔσωσεν ἐπιφωσεὶς ᾅδῃ ὁ Κύριος, ἢ κἀκεῖ τοὺς πιστεύσαντας. μὴ ἴσω ἀμφίβαλε. καθάπερ γὰρ τοῖς ἐν γῇ ὠαγγελίσατο εἰρήνην, καὶ τοῖς μὲν πιστεύσασι σωτηρίας γέγονε πρόξενος, τοῖς δ' ἀπειθήσασιν ἀπιστίας ἔλεγχος, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶν, οὕτω καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ. μὴ θαύμαζε δὴ ἀγαπητὲ, εἴγε καὶ ψυχαί τινες ἐν ᾅδῃ κατεχόμεναι τὸ καπὶ Χριστῷ οὐκ ἠθέλησαν δέξασθαι κήρυγμα. καθάπερ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Παύλου, δύσκα τὰ τῆς φυλακῆς ἴσασι δεσμία, ὁ μὲν δεσμοφύλαξ ᾠδίως ἐπίστευσεν. οἱ δὲ δεσμῶται τῇ ἀπιστίᾳ ἐκπίπτουσαν, καὶ παῦται πᾶς σιδηρᾶς αὐτῶν χειροπέδας ἰσχυρότερος ἄρου ῥήξαντες ἐφυγαδεύσας. οὕτω καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ γενέσθαι πίστιν.

Εἰ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν βούλει μαθεῖν, δι' ἣν ἐκήρυξε καὶ ταῖς ἐν ᾅδου ψυχαῖς ὁ Σωτὴρ, ἄκουε ἐστίν. ἐν τῇ ἐφ' ὅτοι γέγονεν ὁ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησις. τίνος ἕνεκεν; ὅτι καὶ ἐκείνου καιρὸν προῆλθε εἰς φῶς, ἡ τῆ καπὰ Χριστὸν μυστηρίου ὑπηρεσία, ὡς ὁ μέγας ἔφη βασίλειος. ὅτι ἡ κακίας ἡ νόσος, ὡς ὁ Νυσσαεὺς ἔφη Θεὸς Γρηγόριος, τὴνικαῦτα παρεκμαζεν, ἡ ἀρχαῖον ἐσκήλασα τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος. ὅτι τὰ ἔθνη καλούμενα τότε πεῖθεσθαι ἔμελλον. ἢ τότ' ἦσιν ὅπερ ὁ παῦλος ἔλεγε Παῦλος. ὅτι ὅτε ἦλθε τὸ E πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς ἢ υἱὸν αὐτοῦ. καλῶς ἂν ἐν τῇ πληρώσει ὅτου σαρκωθεὶς ὁ Κύριος. ὅτι ἢ κῆ πάντα τὸ πνεῦμα εὐθετον ἦν. ἀλλ' ἐπειδὴ καίτοι ἢ ἐν ἀσεβείᾳ ἢ ζωὴν καταλυσάντων ἀγαθῆς πνοῆς ὑπῆρχον ψυχῆς, ὥστ' ἢ προσελθεῖν καλυμένης αὐτοῖς, ἢ τὸ κῆ Χριστὸν ἐπιμως Εὐαγ-

Glyca Annal.

mortuis reſuſcitata erant, urbem ſanctam ingreſſa ſunt, & multis apparuerunt. Tunc & illud vatis oraculum finem habuit, quod vinculis alligatos exire jubet, & in tenebris verſantes lucem accipere. Fuit autem hora ſexta, quemadmodum literæ ſacræ ſignificant, Dominus crucifixus: nona vero, ſpiritum ſuum in manus paternas depoſuit. *Edit. Pariſ. pag. 223. & illud ſatis oraculum finem habuit, quod Iſ. 42. 7.*

Ad orcum deſcendiſſe quam ſanctam ipſius nudis animam, noli obſtupeſcere, neque dicere, fieri haud quaquam poſſe, ut eadem anima migraret ad orcum, & paternis in manibus deponeretur. Quippe Dei manus, videlicet illa continens omnia vis & poteſtas, tum in cœlo eſt ſuperna, tum in terris deorſum: neque adeo ipſis ab orci angulis unquam abeſt. Quo fit, ut ſi maxime ſancta Chriſti anima ut temporis ad orcum ſit profecta: minime tamen a vi poteſtateque illa, ceu divimus, omnia continente abfuerit. Immo dicendum potius, potentiam patris ipſum uſus Chriſtum, quemadmodum Paulus loquitur. Deponit igitur animam ſuam paternas in manus, ut hoc modo cunctis juſtorum animabus iter ad ſuperna cæleſtiaque largiretur. Non enim gravis & fruſtra pro nobis eſt mortuus. Ad orcum vero deſcendit, ut etiam iis, qui illic detinerentur, prædicaret, ac religioſiam illam pietatem docendo commoniſtaret, quam prius ignoraſſent. Fidem hac in parte ſummo illi Petro habeto, qui de rebus iiſce in hunc modum diſſerit: Etiam ſpiritibus, qui erant in carcere, prædicatum ivit, qui antea fidem non habuerant. Quæ ſuna verba ſequutus Gregorius ille Theologus, in hunc modum hac de re diſputat. Num quæſo conſpectus in orco ſalvavit omnes Dominus, an eos tantum, qui credideraut? Noli ſcilicet hac de re ambigere. Quemadmodum unim homioibus in terra degentibus lætum pacis nuntium expoſuit, & credentibus quidem ſuluſis exiſtit auctor, incredulis vero propriæ incredulitatis iudex, ut Joannes Damaſcenus loquitur: ita cum iis etiam egit, qui erant in orco. Nec mirum, dilecte fili, tibi videntur, quaſdam in orco detentas animas prædicationem Chriſti nequaquam admiſiſſe. Sicut enim acciduſſe videmus, ut Deo Pauli cauſſa ſuccutiente ipſis carceris fundamenta, cuſtos quidem ipſis carceris continuo fidem amplectereturr: at reliqui vinculis adſtricti ſua perſiſterunt in incredulitate, quamquam pedicas ſuas ferreas ſubito diruptas inceratuſque cernerent: ita putato cum iis etiam actum fuiſſe, qui orco detinebantur. *De Chriſti ad inferos deſcenſu. Cur Chriſtus animam ſuam in patris manus depoſuerit. 1. Petr. 3. 19. Gregorius Nazianzenus. Joa. Damaſcenus.*

Quod ſi cauſſam quoque cupis cognoſcere, qua de cauſſa Servator etiam iis animabus prædicaverit, quæ erant in orco: ſcito illam hanc eſſe. Naturam noſtram Servator adſumpſit anno ab orbe condito 5500. Quamobrem iſtuc? quod eo tempore ad lucem ea perduceretur. quæ myſterio Chriſti ſeervitura erat, ut magnus ille Baſilius inquit. Etenim vitioſitatis morbus, ceu Nyſſenſis ille Gregorius loquitur, qui ab ſoitio naturam humanam iovuſerat, vigorem jam ſuum amiſerat. Quippe gentes nunc per vocationem creditur æ erant, uti magous etiam Paulus ille verbis hiſce ſignificat: Poſteaquam plenitudo temporis advenit, filium ſuum Deus xblegavit. Recte igitur anno jam indicato carnem Dominus adſumit, quod eſſet is ud hanc rem omnino appoſitus atque commodus. Quis vero nonnulli eorum, qui vitam in pietatis ignoratione ſuam claudererunt, tum egregiis erant animis prædiri, ut vocati omnino acceſſuri fuiſſent, & Evan- *Cur ad inferos deſcenderit. 5500. pag. 222. Baſilius. Gregorius Niſſenus. Gal. 4. 4.*

gellum de Chriſto amplexuri, ſiquidem eum ſuperioribus jaculis cum carne in terris degentem conſpexiſſent. propterea non recuſat etiam ad orcum deſcendere, ac detentis iſtic animabus prædicare, ut hoc modo nemini ullus ſe purgandi locus relinqueretur, nec vel boni ſuam bonitatem perderent, vel mali reſpondere verbis hujuſmodi poſſent: Si vidiſſemus, omnino adhibuiſſemus fidem. Hæc de his dicta ſunto.

Vide Notas.

Cæterum Judæi ne lo cruce corpora per ſabbatum manerent, quando tum præparationis dies eret, omoloo celebris, atque magna: exorato precibus Pilato Jeſum de ligno dimittunt, iſque novum in monumentum deponitur. Heic quoque, dilecte fili, ſapientiam mihi divinam intuere. Quippe ne crucis beneficio ſpoliaremur, neve incto-ſanctum illud Domini corpus Judæi vel igne vel mari perderent, furore videlicet conſueto uſi: Auguſtum Cæſarem excitat, ut mundum univerſum ceoſeret. quo facto, Hebræorum natio Romanorum in poteſtatem devenit. Propterea captum ab ſe Dominum Pilato ſiſtunt, qui prætoris apud ipſos munere ſungebatur. Ita poteſtas ei adempta eſt, quominus ex animi ſui libidine cum ipſo agerent. Etenim ſi permiſſum hoc eis fuiſſet, vel lapidibus ad mortem uſque Chriſtum obruiſſent, vel ſerra lignea diffeciſſent: eoque pacto nobis cuſtos illa noſtra cruxpertiſſet. Quippe ſi Dei amicum Jeremiam in voraginem lutoſam abjecerunt: quid non in ipſum Domini corpus deſignaſſent, ni lege Romana repreſſi fuiſſent? Hac igitur de cauſſa cenſus inſtitutus fuit, & egregie ordinata reſpublica, ut Domini quoque corpus expers ſepulturæ non foret.

Cur Romanis Judæos Deus ſubjecerit.

Memini etiam, dilecte fili, te mecum multa de triduana Domini ſepultura contuliſſe: quum trium dierum heic ſpatium metiri non poſſes. Velim te autem hac in parte opiniones pleroramque miſſas facere, tamquam Thamaoarum ratiocinationum inventa. Porro Iſidoro Peluſiotæ fidem adhibeto, qui hujuſmodi quædam tradit. Quod io iis facere conſuevimus, qui vita deceſſerunt, ut quacumque tandem hora quis moriatur, modo dies alter intercedat, eum ſummo tertii diei mane triduo jam mortuum perhibeamus: idem quoque de Chriſto cogitare nos oportet. Nam is ipſo præparationis die ſpiritum Deo tradidit: dies igitur hic unus eſt. Sabbatum totum in ſepulcro manſit: en diem alterum habes. Deinde quum jam dominicus dies diluxiſſet, e ſepulcro reſurgit: en diem tibi tertium. Hæc vera dabis, ſi Lucæ voles & Cleopæ credere, qui ad ipſum Chriſtum ajunt: Accedit ad hæc omnia, quod tertius hic dies agitur, ex quo hæc facta ſunt. Circa autem aliquanto Chriſtum e ſepulcro reſurrexiſſe, culpam omnino nullam meretur: ſed potius hoc nomine magis etiam ab omnibus eſt adorandus, quod præſtita toleranter promiſſione, certi temporis ſpatio deſiecta, celerius reſurrectionem ex mortois ſuam maturaverit. In hunc modum divinus ille vir, quem diximus, hac de re diſſerit. Joannes autem Chryſoſtomus ait, Chriſtum etiam valde ja eo præclare feciſſe, quod ante dies tres completos reſurrexerit. Etenim ſi eo ipſo tempore non reſurrexiſſet, commorantibus adhuc iſtic militibus, ſepulcrumque cuſtodientibus, adeoque ſi milites illinc tertio die diſceſſiſſent: homines improbiſſimi fortaſſe nonnihil babuiſſent, quo ſe purgarent. Quapropter reſurgendo ipſos antevertit, quod oporteret omolno illis adhuc ſepul-

Edit. Paris. pag. 223. Iſidoro Peluſiota. Comparatio dierum ſepultuæ Chriſti.

Luc. 24. 21.

Chryſoſtomi ratio.

A γήλιον δίξαθαι, ὅπερ εἰδὼς αὐτὸν ἐν τοῖς ἱμπροθιν χρόνοις μὴ σαρκὸς ἐπὶ γῆς ἤντελβοτα. τὸν χάριν ὁ παραιτεῖται ἡ φρὸς ᾅδλω αὐτὸν κατελθεῖν, Ϛ ἱκάνων κηρύξαι ψυχαῖς· ὡς ἐντοῦθεν ἀναπολογήτους εἶναι ἅπαντας, Ϛ μήτε τὶς ἀγαθὸς ἀντιλέγειν δυνάσθαι, μήτε τὶς ἐκ ἀγαθὸς ἀντιλέγων δυνάσθαι, ὡς ὅπερ εἴδομεν, ἱπιστώσαμεν ἄν. ἡ περὶ μὲν πάντων ἱπως.

Περὶ τ τα

Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τῷ σταυρῷ τὰ σώματα ἐν σαββάτῳ, ἱπεὶ παρασκευὴ ἦν· ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου· ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον· ἡ τὰ ὀσ. ἐξῆς· καπάγουσιν οὖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τὸν Ἰησοῦν, ἡ μνήματι καινῷ καπατίθενται. ἀλλ' ὅρα κἀνταῦθα ἡ τῆ Θεοῦ σοφίας, ἀγαπητέ, ἵνα μὴ τὸν σαρκὸν αὐτὸν ζημιωθῇ, ἵνα μὴ τὸ παράγιον τοῦ Κυρίου σῶμα πυρὸς ἡ θαλάσσης ἔργον ποιήσωσι, τῇ συμβῆναι κἂν τίνα μαίῳ χρησάμενοι, τὸν Λύγιστον ὑγρὸν Καίσαρα ἡ οἰκουμένην ἅπασαν ἀπογράψασθαι. γένηται ταῦτα, ἡ τὸ τῶ Ἑβραίων γένος τῆ τῶ Ῥωμαίων ὑποπίπτει ἀρχῆ. παύτῃ τοι ἡ τῆ λαχόντι Πιλάτῳ ἡγεμονίαν αὐτῶ παρεισῶσι ἡ Κυρίου, μὴ συγχωρήσαι τὸ βουλητὸν αὐτοῖς ἐπ' αὐτῷ ἐξαφάξασθαι. ἡ γὰρ εἰ συνεχωρήθησαν, λίθοις ἂν ἡ Χριστὸν ἐδανάσησαν, ἡ ξύλῳ καπέρεισαν πρίσει· κἀντεῦθεν ἡμεῖς τὸν φύλακα ἡμῶν ἐζημιώμεθα σαυρόν. εἰ δὲ ἡ φιλόθεον Ἱερεμίαν βορβόρῳ λάκκῳ ἐνέβαλον, τί ἂν ἐκ εἰς τὸ τῶ Κυρίου σῶμα ἐποίησαν; εἰ μὴ γε τὸν Ῥωμαϊκὸν εἶχον νόμον αὐτὸς ἀνασῴζοντα; γίνεται λοιπὸν ἡ Χνογραφὴ τὰ τῆς ἀνατάξεως εἰσάγουσα κφέντεῦθεν τὸ τῆ Κυρίου σῶμα τελέφ παρῇ παραδίδοται.

Περὶ τῆς γ ἡμερῶν.

Οἶδα δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι ἡ περὶ τῆς τριημέρου ταφῆς τῶ Κυρίου πολλὴ ἐποίησω συζήτησιν, ἡμέρας ἐκμετρῆσαι δύσιν ἐπὶ ταύτης τρεῖς μὴ δυναμένους. ἀλλ' ἄφες, εὐβύλε, τῇ πολλῶν, ὅτι ἡ λογισμῶν ἀνθρωπίνων εἰσὶν ἐφευρήματα, πείθου δὲ μᾶλλον Ἰσιδώρῳ τῷ Πηλουσιώτῃ λέγοντι· ὅτι καθάπερ ἐπὶ τῆ τελευτῶντων ποιῆσαι εἰώθαμεν, ἐποίᾳ δ' ἂν ὥρᾳ τελευτήσῃ τις, ἡ ἐξῆς μένομεν ὑποτριθήμιδα· τῇ δὲ ἑτέρᾳ ὥσθαι τεταμένα ἄχομεν ἡμέραν αὐτὸ· ἡ ὅτω ἡ ἐπὶ αὐτῶ τῶ Χριστῶ διανοεῖσθαί σε χρή. ἡ γὰρ κατὰ ἡ παραδιδοὺς παρέδωκε τὸ πνεῦμα. τοῦτο, μία ἡμέρα. τὸ σάββατον ὅλον ἐν τῇ τάφῳ ἐποίησεν. ἰδοὺ δύο ἡμέραι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἡ κυριακῆς ἐπιφωσκούσης ἐκ τάφου ἐγήγερται· ἰδοὺ Ϛ τρίτην ἔχεις ἡμέραν. ἡ πείθου τοῖς περὶ Λουκᾶν ἡ Κλεόπαν ὑπὸ λέγουσι. φησὶ αὐτὸν ἡ Χριστὸν· ἀλλὰγε σωὶ πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' ἧ πᾶσα ἐγένετο· εἰ δὲ ἡ τάχιον ἐκ τάφου ἐγήγερται, ἡ κατὰ τοῦ πάσης αἰτιᾶσθαί τινα, μᾶλλον μὲν ὅσω ἡ προκυνηθήσεται παρὰ πάντων, ὅτι μὴ ἡ ἐμπρόθεσμον κεκρήκασ ὑπόχρεω, ἡ ἐκ νεκρῶν αὐτὸ τάχιον ἐποίησατο ἐγερσιν· ἡ περὶ μὲν πάντων ἅπας ὁ διαληθὴς θεῖος ἀνήρ. ὁ δὲ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶν, ὅτι Ϛ λίαν ἐποίησε καλῶς ὁ Χριστὸς, φρὸ τῆς ἡμέρᾳ τελῶν ἡμερῶν συμπληρώσεως ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν· εἰ μὲν ὃ τοῦτο αὐτὸ, καθημένων αὐτοῦ τῆ στρατιωτῶν καὶ φυλασσόντων, ἀλλ' ἀναχωρησάντων μὴ ἡ τεῖνον ἡμέρας, ὦχον ἂν τι ἡ λέγειν οἱ κάκιστοι πρὸ θασεν λοιπὸν ἀπασᾶς. ἰδεῖ γὰρ παρακαθημένων αὐτῶν γνῶναι ἡ ἀσάσασιν. ἀκοῦν

ἀναχαίζετο καὶ τῇ τριὰν ἡμερῶν ἐντὸς ἐκ νεκρῶν ἐγερθῆναι· ὡς εἰγὲ παρελθουσῶν αὐτῶν κἀκείνων ἀναχωρησάντων ἀπὸ ἀνάστασις γέγονεν, ὑποπτον ἂν εἶναι τὸ πρᾶγμα ἔμελλε· διὸ καὶ σφραγίσαι τὸν τάφον ὡς ἐβούλετο συνεχώρησεν ὁ Πιλάτος.

Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, μὰ ἐπιτλέον τὰ θεῖα πιεραγάζῃ ῥητὰ, μηδὲ ζήτει γρῆς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐπὶ τῇ ταφῇ τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν· ἔπου γε καὶ αὐτὰς, οἱ βύλει, τὸν θεσπέσιον ἔχεις Ἰσίδωρον ἐκμετρούντα σοι. ἕκτη ὥρα τῆς παρασκευῆς ἐσταυρώθη ὁ Κύριος. ἀπὸ ταύτης ἕως ὥρας ἑνάτης σκότος ἐγένετο, τοῦτό μοι οὐκέτι κύκτα. πάλιν ἀπὸ ἑνάτης ἕως ἑσπέρας αὐτῆς, φῶς. τοῦτο νύκτα αὖθις ἡμέραν. ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερον ἕν. πάλιν ἡ νὺξ τῆς παρασκευῆς, καὶ ἡ τοῦ σαββάτου ἡμέρα, νυχθήμερον. ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερα δύο. πάλιν ἡ τοῦ σαββάτου νὺξ, καὶ ἡ τῆς ἀναστάσεως ὄρθρος, νυχθήμερον. ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερον τρίτον, ἐν ᾧ καὶ ἀνέστη ὁ Κύριος. εἰγὲ καὶ ἄδηλος ἦν ἡ ὥρα τῆς ἀναστάσεως, καθὰ δὴ καὶ ἡ τῆς ἐδύπερας παρουσίας αὐτοῦ.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, καὶ τοῦτο φῶς τοῖς ἄλλοις ζητοῦντά σε· τίνος ἕνεκεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου παρὰ τεσσάρας, καὶ οὐ πλείων ἢ ἑλάσσων ἄρτι ἐγένετο; ὑπὲρ πάσης ἔπρεπε τῆς τῇ ἀνθρώπων φύσεως ὑποδανεῖν τὸν Χριστὸν, ὑπέρ τε ἁλαλὰ τῇ προαποθανόντων, τῶν τε παρόντων, καὶ τῇ μελλόντων γενέσθαι. ἐπεδὴ καὶ τρεῖς εἰσι καιροὶ, παρελαλυθὼς, ἐνεστὼς, μέλλων. καὶ τοὺς μὲν προαποθανόντας ἔσωσε κατὰ θεὸν ἐν τῇ ᾅδῃ· τοὺς δὲ τότε πιστεύσαντας ἔσωσε ὡς πιστώσαντας εἰς αὐτὸν. τοὺς δὲ μὴ πώποτε γεγενομένους, ὡς πιστώσαντας εἰς τὸ τῆς Ἀποστόλων κηρυγμα, καὶ βαπτιδέντας. εἰ δὲν γὰρ ἄλλο ἡμᾶς φύσει ἕλαβε, ἕλαβε ὅτι καὶ ἢ ὅλων ἡμῶν φύσει ἀπλατὲς. καλῶς δὲν ἡ τοῦ Κυρίου παρὰ τεσσάρων γέγονεν.

Ἀρίσεται δὲν ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν, ἀλλ' ἐκ αὐτίκα ὡρὰς ἀναγέται. κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, τοὺς μαθητὰς ἐπισκέψασθαι βουλόμενος, ἡμέρας ἐπαῦδα ποιεῖ μ'. ὑπομένομεν αὐτοὺς ἕως ὅτε, καὶ τὸ ὡρὸς ὑρθοῦν ἀμέλγομεν, αὐτολὰς ἐν τῇ θεοειδεῖ ἀναστάσει ἐκείνῳ σώματι· συνεδίαν αὐτοῖς ἅμα καὶ πίνων, οὐχ ὡς ἔδεσθαι δέομενος, ἀλλὰ πιστούμενος, καὶ πάλλα πάντα ποιῶν, ὅσαπερ εἰώθει τοὺς ἀθανεῖς ἀσφαλίζεσθαι. καὶ ἀρῶτα μὲν ὤφθα δυσὶ γυναιξὶν, ἰωΐκα καὶ νὺς πόδας αὐτῶ ἀρασσόμεναι κατανάζοντο. ἔπειτα τῇ Μαγδαλανῇ μόνῃ ὑπέπτευε· μετὰ δὲ τοῦτο τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ, καθὰ καὶ Παύλος φησίν· ὁ Κύριος ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὤφθη ἀρῶτον Κηφᾷ· ὤφθη τοῖς περὶ Λευκᾶν καὶ Κλεόπαν· ὤφθη τοῖς δέκα, εἶτα πᾶσι τοῖσδε· ὤφθη καὶ τοῖς Γαλιλαίοις αὐτοῖς· ἡμείως ἐν τῇ Τιβεριάδι· ὤφθη Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφοθέῳ· ὤφθε ἐπάνω πεντακοσίοις ἀνδρῶν. καὶ πολλαχοῦ ἄρα αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει τῇ ἐλαιῶν, ἐν ᾧ ἐνὶ χαμόθεν ἐποιήσατο ἔπαρσιν μεθ' ἡμέρας, ὡς εἴρηται, μ'.

Εἰ δὲ καὶ τοῦτο βούλει μαθεῖν, τίνος ἕνεκεν μὴ νῦν ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἐγείρει, ἡμέρας ἐπὶ γῆς ἐποίησε μ'. καὶ οὐ πλέων ἢ ἔλαττον, ὁ μίcrum obſidentibus reſurrectionem fieri. Quod ſi accidere debebat, neceſſario intra diem tertium ipſi a mortuis reſurgendum erat. Quippe ſi ſacta reſurrectio fuiſſet triduo jam præterito, & illis a ſepulcro digreſſis: omnino res ſuſpecta fuiſſet. Hac ipſa de cauſſa Pilatum concedere voluit Deus, ut ſigillo ſepulcrum obſignaretur.

Quæ quum ita ſint, cave in divinarum litterarum verba curioſius inquirat, neve tres integros dies cum tribus noctibus in ſepultura Chriſti ac Servatoris noſtri deſideres: præſertim quum Iſidorum plane divinum hominem habeas, qui ſpatium hoc tibi metitur. Sexta præparatorii diei hora Dominus eſt cruci fixus. Ab hac ad nonam uſque horam caligo exſtitit. Eam tu mihi pro nocte ducito. Rurſus ab hora nona uſque ad veſperam lux fuit. Hic iterum tibi dies eſto. Quamobrem jam integrum diei noctiſque ſpatium habes. Sequuta eſt deinde præparationis nox, indeque dies ſabbati, quæ duo rurſum diei noctiſque ſpatium in ægrum conſtituunt, ut jam dies duos totidemque noctes habeas. Poſt hæc ſabbati nox, & Dominici diluculum, noctem diemque ſimiliter efficiunt: quod jam diurnum nocturnumque ſpatium tertium erit, quo Dominus reſurrexit: quamquam incerta fuerit hora reſurrectionis ejus, ſicut & de alterius adventus hora nemo certus eſſe poterit.

Iſidorus Hiſp.

Memini vero, dilecte fili, te inter alia de hoc etiam quæſiviſſe: Quamobrem ſcilicet Domini ſepultura tr duana fuerit, non majoris vel minoris ſervaliſ? Nimirum pro univerſa hominum natura Chriſtum mori opportebat, pro iis ſcilicet, qui jam ante in fata conceſſerant, pro vivis adhuc, & pro exſtituris aliquando. Quippe tria quoque tempora ſunt, præteritum, futurum, præſens. Eos qui jam deceſſerant, ſervavit, ad orcum deſcendeos: ſuperſtites autem id temporis, ut qui credidiſſent in ipſum: exſtitu-ſos denique aliquando, tamquam in Apoſt. prædicationem crediturос, & baptiſmum conſecuturos. Si ergo totam naturam noſtram aſſumpſit perſpicuum eſt, etiam totam narnraun noſtram ipſum refinaſſe. Quamobrem Domini ſepultura non abs re triduana fuit.

Edit. Pariſ. pag. 224.

Cur Dominici ſepultura triduum complexa ſit.

Hoc modo ea mortalis Dominus reſurgit, ſed non ſtatim ad cælos ſubvehitur. Nam de magni Athanaſii ſeotentia, propterea diebus in terrle XL commoratus eſt Dominus, quod diſcipulos confirmare vellet. Idcirco ſe conſpiciendum eis interdum præbet, amice pacificeque cum eis loquitur, cicatrices in corpore divino commonſtrat: comedit atque bibit una, cætera deoique facit omnia, quæ ad confirmandos imbecillos aliquid adferre momenti poſſent. Primum omnium a duabus mulierculis conſpectus eſt, quo tempore pedibus illæ comprehenſis eum amplectebantur. Deinde ſoli Magdaleoæ apparet: hinc Petro Apoſtolorum principi, vel ipſo Paulo teſte, qui ait: Reſuſcitatus ex mortuis Dominus, primo a Cepha conſpectus eſt. Secundum hanc conſpectus eſt a Luca & Cleopa: conſpectus a diſcipulis decem: conſpectus ab undecim: ab iiſdem conſpectus in Galilæa: conſimiliter ad Tiberiadem: conſpectus a Jacobo Chriſti Dei fratre: conſpectus a pluribus, quam quingentis hominibus: conſpectus denique poſtremum ab eis in olivarum monte, ubi etiam a terra ſublatus eſt, poſt diem, ceu diximus, quadrageſimum.

Cur non mox in cælum Dominus aſcenderit.

Athanaſius.

1. Cor. 15. 6.

Quod ſi jam illud quoque cognoſcere cupis, quamobrem poſt excitationem de mortuis, dies illos XL in terris egerit, non plures vel pauciores: ea magnus Epiphanius hanc

tibi dubitationem pauçis diſſolvet. Quo pacto, inquit, Chriſtus ſtatim a nativitate ſua reclinatus eſt in præſepi, faſciis involutus, poſt quadrageſimum diem ad templum deportatus, ac ſecundum Moſaicæ legis præſcriptum oblatus Deo: ſic etiam tum, quum primogenitus mortuorum factus eſſet, dies in tetris XL commoratur, atque ita deinde ſupernam Hieroſolymam revertitur, coram vultu Dei noſtra cauſſa compariturus. (Perſuadeat hoc ipſe tibi Paulus, quum ait: Non in ſacraria manufacta Chriſtus ingreſſus eſt, quæ verorum ſacrariorum ſimulacra ſunt: ſed in cælum ipſum, ut modo noſtra cauſſa coram Dei facie compareat.)

Hebr. 9. 24.

Edit. Paris. pag. 223.

Poſteaquam vero adſumptus fuiſſet Dominus, decem elapſis diebus, ſanctus ille ſpiritus e cælo deſcendit. Factum hoc eſt decimo poſt die propterea, quod numerus denarius ſit perfectus. Quoniam igitur Spiritus ſanctus idcirco demittebatur, ut imperfectos adhuc diſcipulos, perfectos efficeret: ea de cauſſa in perfecto quoque numero, decimo nimirum die ſuper eos deſcendit. Quod autem ex imperfectis diſcipulis perfectos effecerit, ſummus ille Petrus ſatis oſtendit. Nam ſi hunc diligenter inſpicere voles, videbis illum a miſera territum ancillula magiſtrum ſuum tribus vicibus negaſſe. Deinceps vero confirmatus a ſancto Spiritu maxima cum fiducia & oris libertate medio in populo perorabat, omnibuſque perſuadebat, ut ad Chriſtum citra dubitationem omnem accederent.

Cur quinquageſimo die Spiritus ſanctus miſſus.

Poſt diem ergo, ceu diximus, quinquageſimum a Chriſti de mortuis reſurrectione, Spiritus ſancti deſcenſus accidit. Quamobrem illud? quia vetus etiam lex quinquageſimo die poſt Dei pateſactionem data fuerat. Nam ut divinus ille vir Joannes Chryſoſtomus ſcripſit, vel potius teſte Moſis Dei ſpectatoris hiſtoria: dies ab exitu Hebræorum ex Ægypto L elapſi eraot, quum perſcriptas divinitus tabulas Moſes accepit. Quare ſi priſca lex illa data fuit intra diem quinquageſimum, oportebat omnino eadem die ſancti etiam Spiritus gratiam dari. De quo, fili dilecte, colligi poteſt, tam in priſco, quam novo fœdere nobis oſtendi, quod natura divinitatis individa ſit, ſanctuſque ſpiritus tam id temporis, quam modo legem promulget.

Debinguæ divifis. Act. 2. 3.

Conſpectæ ſunt autem in apoſtolis linguæ velut igneæ, diſpertitæ. Cur obſecro linguæ conſpectæ ſunt? Quia prædicatione opus erat, & ut ipſa figura declararet effectionem, quemadmodum auctus ille noſter orator inquit. Quippe piſcatores erant Apoſtoli, & vi orationis ad prædicandum egebant. Diſpertitas autem fuiſſe dicit, quod ignis unifotmis dividi videretur, ac in Apoſtolos diſtribui. Et ignis ille non ipſe ſpiritus erat, ſed vis quædam ſpiritus. Atque hæ linguæ non in eorum ora fuerunt immiſſæ, ſed capitibus inſidebaot. Nam hoc modo Apoſtoli confirmabantur, & conſtituebaotur quaſi quidam mundi principes & præcones. Nam vides hodieque morem illum obtinere, ut Pontificis confirmandi capiti Evangelium imponatur: quod ubi fuerit impoſitum, nihil eſt videre aliud quam capiti linguam talem incumbentem. In ignis autem forma conſpectus eſt ſpiritus, propter illum, qui dixit: Ignem in mundum immiſſurus veni, propter excreſcentia ſcilicet, ſilveſcentia nimiom vicia.

Chryſoſtomus.

Quid ignis ille fuerit.

Mos veterum in confirmatione. Vide Notas.

Sedit autem in eorum quolibet. Quiſquis igitur Dei miniſterium obit, thronus atque ſolium Dei eſt. Nam ea de cauſa dicitur, ſpiritum in eis conſediſſe. Atque hoc modo

pag. 226.

A γας ἰδὼ Ἐπιφάνιος δι' ὀλίγων ἐπιλύσει σοι τὸ τοιοῦτον ἀπόρρητον. ἐν ᾧ τρόπῳ, φησί, μετὰ τὸ γενηθῆναι ὁ Χριστὸς ἀνακλίθη ἐν φάτνῃ, ἐσπαργανώθη, ᾗ μεθ' ἡμέρας μ'. προσήχθη τῷ Θεῷ ναῷ, ἐκ τῶν τοῦ Μωσέως νόμου παρέσει τῷ Θεῷ· οὕτω ᾗ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν γεγονὼς, ἡμέρας ἐστοῦδα ποιεῖ μ'. εἶθ' οὕτως πρὸς τὸν ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐπανέρχεται, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ἐμφανισθησόμενος ὑπὲρ ἡμῶν.

Οὐκοῦν ἀνελήφθη ὁ Κύριος. ἡμέραι μετὰ ταῦτα δέρχονται δέκα, ᾗ ἡ τοῦ πανσγίου πνεύματος γένεται κάθοδος. μετὰ δέκα δὲ συμπλήρωσιν ἡμερῶν ἡ τοιαύτη γίνεται κάθοδος, διότι τέλειος ὁ δέκατος ἀριθμός. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ τῶν καταρχόμενον, ἵνα ᾗ τοὺς ἀτελεῖς μαθητὰς τελείους ἀπεργάσηται, τῷ τοῦ ἐν ἀριθμῷ τελείῳ, τούτῳ ἐν ἡμέρᾳ δεκάτῃ πρὸς αὐτοὺς ἐπεφοίτησεν. ὅτε δὲ τελείους ἔδειξε τοὺς ἀτελεῖς μαθητὰς, ὁ κορυφαῖος Πέτρος τῶν παρόντων. ὅρα γὰρ τοιαυτηχῶς, ὅτι παιδίσκης τινὸς φόβητρον οἰκτρᾷ δραθεὶς, τὸν διδάσκαλον τρὶς ἠρνήσατο. τῇ πανσγίῳ δὲ πνεύματι στομωθεὶς ὕστερον, μὴ παῤῥησίας ὅτι πολλῆς ἐδημηγόρει μέσου λαοῦ· κἀντεῦθεν ἐπειθεν ἅπαντας ἀτενδοιάστως προσέρχεσθαι τῇ Χριστῷ.

Περὶ ᾧ τελειότητος πνεύματος.

Μετ' ἡμέρας οὖν, ὡς εἴρηται, ν'. τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ τοῦ πανσγίου πνεύματος γένεται κάθοδος. τίνος ἕνεκεν; ὅτι ᾗ ὁ παλαιὸς νόμος ἐν ἡμέρᾳ πεντηκοστῇ Θεοῦ φανέντος ἐδίδοτο. κᾀ γὰρ τὸν χρυσορρήμονα τὸν Θεῖον Ἰωάννην, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν τοῦ θείου Μωσέως ἱστορίαν πεντηκοστὴ διῆλθεν ἡμέραι μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἰουδαίων ἔξοδον, κᾀ τιναικαῖτα τὰς στοιχαράκτους ὁ Μωσῆς πλάκας ἔλαβεν. εἰ οὖν ἐν ἡμέρᾳ πεντήκοντα ὁ παλαιὸς ἐδίδοτο νόμος, ἔδει πάντως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν δοθῆναι κᾀ τὴν τοῦ πανσγίου πνεύματος χάριν· ὡς ἐπεῖδον ἀγαπητὸν, καπέγει τὴν παλαιὰν ᾗ τὴν νέαν, ἀδιαίρετον διαχθῆναι τὴν φύσιν τῆς Θεότητος, ᾗ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοθέτει ᾗ τῷ, ᾗ τῷ υἱῷ.

Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός. τίνι γλώσσαι; ἐποδὴ κηρύγματος χρεία, ἵνα τὸ χάρισμα τὴν ἐνέργειαν ἐμφανίσῃ, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς. ἀλιεῖς γὰρ ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, ᾗ πρὸς τὸ κήρυγμα λόγου ἐδέοντο. μεγεζόμενα δὲ, φησὶ, ὅτι πῦρ ἐφάνη καπερχόμενον μετεωρίζεσθαι. εἶτα τοῖς Ἀποστόλοις ἐμειέζετο. τὸ δὲ πῦρ ἐκεῖνο οὐ αὐτὸ ἦν τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ δύναμις πνεύματος. οὐ γὰρ τῇ γόμασι δὲ αὐτῇ ἐβλήθησαν αἱ γλῶσσαι, ἀλλ' ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάθισαν. Ἀρχοντες γὰρ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτονοῦντο ᾗ αἰρυκες. ὅρα γὰρ ὅτι ἓξ ἕως ἄρτι τῶν κρατεῖ· ἐπεπίθησαι δὲ τῇ κεφαλῇ τὸ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι Ἀρχιερέως τὸ Εὐαγγέλιον· ᾗ ὅταν ἐπιπεθῇ, ὡδὲ ἄλλο ἐχὶν ἰδεῖν ᾗ γλῶσσαν προσπεπεσεμένην τῇ κεφαλῇ. ἐν εἴδει δὲ πυρός, ᾗ τὸ εἰπόντα· πῦρ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον βαλεῖν, χάρι τῇ ὑλομανούντων παθῶν.

Καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. πᾶς οὖν ὁ βλεπόντων τῇ Θεῷ, ἱερέως ἐστὶ τοῦ Θεοῦ. διὰ γὰρ τοῦτο κᾀ, ἐκάθισεν, εἶπε, κᾀ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, κᾀ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέ-

φωις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀπο-
φθέγγεσθαι. ἦσαν δὲ οἱ παρεῖναι λέγον· οὐκ
ἰδοὺ πάντες οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι οὗτοι εἰσι; καὶ
πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν διαλέκ-
τῳ, Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ
λοιποί; κ. τ. λ. δὲ γλωσσῶν πάσας ἔλαβον χαρίσματα,
καθά φησιν ὁ τῶν γλωσσῶν χρυσοῦς, ὅσον αρὸς
τοὺς παρόντας. τίς δὲ ἦν ἡ χρεία Περσικῆς γλώτ-
της μὴ παρόντων Περσῶν; διακόσια δὲ γλώσσας
ἐφάνησαν. καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα, καὶ ὁ ἐπίγραφα τῆς
τελείας φανῇ, καὶ ὑπερίτας οἱ δώδεκα.

Καὶ ἦν ἰδὼν τὸν Γαλιλαῖον Πέτρον Ρωμαϊστὶ
λαλοῦντα, γλώσσαν ἣν οὐκ ἠμάθεν, ὥσπερ δὲ
καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν λοιπῶν ἰδίαν γλῶσσαν λαλοῦν-
τα. οἰκονομεῖ γὰρ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα
μὴ σάσις ᾖ ἐν τοῖς ἀποστόλοις περὶ τοῦ, πνα δεῖ
ἕκαστον ἀπελθεῖν. ἐφ᾽ ᾧ καὶ δίδοται ἑκάστῳ ἰδία
γλῶσσα, ὥσπερ κανών. ἤγουν, Ρωμαϊστὶ λαλεῖς;
ἄπελθε εἰς τὴν Ρώμην. Περσιστὶ λαλεῖς; ἄπελ-
θε εἰς τὴν Περσίαν. καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ μόνῃ, ὡς
ὑρητα, ἔλαβον τὸν κανόνα. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν
ἐχρῆν ἀπαρχομένους εἰς Ρώμην διέρχεσθαι
διὰ πολλῶν ἐθνῶν, ἐλάμβανον ὥσπερ παραβο-
δεῖς ἑκάστας γλώσσας, τὴν αρώτην αὐτῶν χειρο-
τονίας ἔχοντες. ὡρείκει γὰρ ἕκαστος τῇ ἀποστό-
λων καὶ διαφόρους γλώσσας λαλῶν, ἐποδὴ καὶ
διὰ πολλῶν παρῆσαν ἐθνῶν. ὅθεν ἐξ ὧν ὁ Παῦ-
λος φησίν· ὡςκαεσκῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν γλώσ-
σαις λαλῶ.

Τότε δὲ οὐκ καὶ ὁ τοῦ Θεσπέσιου Ἰωὴλ αροφη-
τεία πέρας ἐλάμβανεν, ὁ οὖν λέγουσα· ἐκχεῶ
ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, κ.τ.
τοσάσιον δηλαδή. οὐ μόνον γὰρ οἱ Ἀπόστολοι γλώσ-
σαις ἐλάλουν, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ παρ᾽ αὐτῶν
βαπτιζόμενοι τὸ τοιοῦτον ἐδέχοντο χάρισμα. καὶ
τοῦτό ἐστι, ὅπερ ὁ Κύριος ἔλεγε. σημεῖα δὲ τοῖς
πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει. ἐν τῷ ὀνόματί
μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι, γλώσσαις λαλήσουσι
καιναῖς. καὶ ὅρα δώδεκα ἐν Ἐφέσῳ ἄνδρας, ὡς
ὁ Λουκᾶς ἱστορεῖ, αροβαπτισθέντας μὲν εἰς τὸ τοῦ
Ἰωάννου βάπτισμα, πνεῦμα δὲ μὲν ἁγίου τί ποτ᾽
ἐστὶ λέγοντας· ἀλλ᾽ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ὁ Παῦ-
λος ἐπὶ αὐτούς, τότε ἔλαβον τὸ τῆς γλωσσῶν ἐδέχε-
το χάρισμα. ἐποδὴ γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ-
ῆλθεν ἐν, ἴδοι πάντες τὴν ἐκείνου παρουσίαν αἰ-
σθητόν τινα γινέσθαι ἐλέγχον, ὡς ἐντεῦθεν ἀδι-
στάκτως ἐπὶ τὸ θεῖον λουτρὸν ἅπαντες ἔρχεσθαι.
τοῦτο μέντοι τὸ χάρισμα ἐρίθιστο ἐν τῷ Σίμωνα
τοῖς ἀποστόλοις τὸ αροελθεῖν, καὶ τὸ βάπτισμα
αἰτήσασθαι. οἱ μὲν γὰρ αἰσθητὸν ἔωρα τὸν τῶ πνεύ-
ματος δώρων, οὐκ ἂν ἐκάνος τοῖς Χριστοῦ αροσέρχετο μαθηταῖς, οὐκ ἂν ἐπιθεὶς αὐτῷ ἐπὶ τοσ-
οῦτον ἐφαίνετο. ἐν τότε μὲν οἱ βαπτιζόμενοι τῇ
τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσει τὸ ἐν γλωσ-
σῶν ἐδέχοντο χάρισμα. ἐπεὶ δὲ γε τοὺς περὶ τὸν
Κορνήλιον ἐν αρο τοῦ βαπτισθῆναι ἐπίστευσε τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον, ἐν ἐλάλουν γλώσσαις. διατί δὲ ἐν
αρὸ τοῦ βαπτισθῆναι τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος
ἐπίγνωσιν ἐδέχοντο; διὰ τὴν πολλὴν ἐν ἐκστο-
μίᾳ πιστευόντων διαφοράν. διαφέροντο γὰρ οὐ-

A repleti fuerunt omnes ſancto Spiritu, cœpe-
runque loqui linguis aliis, prout ſpiritus il-
la dabat eis loqui. Propterea dicebant ad-
ſtantes: An non ecce omnes iſti, qui loquun-
tur, Galilæi ſunt? Quomodo igitur nos au-
dimus eos ſua quiſque lingua, in qua nati ſu-
mus, Parthi, & Medi, & Elamitæ, & cæ-
teri? Quindecim vero linguarum dona tunc
acceperunt Apoſtoli, quemadmodum Chry-
ſoſtomus inquit, ad uſum illorum, qui præ-
ſentes erant. Quid enim opus fuiſſet lingua
Perſica, vel aliis, non præſentibus in, qui
uterentur? Et fuerunt omnino linguæ quin-
decim propterea, ut hinc intelligeretur ſa-
crоſanctæ Trinitatis efficacitas, cum mini-
ſtris ars conjuncta.

Act. 2. 6.

Chryſoſtomus.

xv linguarum dona.

Videre tum erat Petrum, qui Galilæus
eſſet, Romana lingua utentem, quam num-
B quam antea diſcendo percepiſſet: itidem-
que ſingulos reliquorum peculiari quadam
lingua loquentes. Hoc enim Spiritus ſanc-
tus ſingulari quodam conſilio ſic admini-
ſtravit, ne qua inter apoſtolos eſſet ea de re
diſcordia, quo ſcilicet undequaque abeun-
dum foret. Ideoque ſingulis ſua ſo lingua
data eſt quædam quaſi norma & regula. ver-
bi gratia, Romana uteris lingua; Romam
igitur abito. Perſice loqueris; ad Perſas pro-
ficiſcitor. Hanc igitur in cetra lingua regu-
lam acceperunt. Rurſum vero, quia Roma
profecturis per nationes multas iter faciun-
dum erat: idcirco linguas aliis tanquam
opitularrices prioris accipiebant, quum il-
lam primam ordinationis quaſi loco habe-
rent. Videmus enim ſingulos apoſtolos et-
C lam diverſis uſos fuiſſe linguis, ut quibus va-
riæ nationes peragrandæ fuerint. Licet hoc
de Pauli verbis hiſce colligas: Ago Deo
meo gratias, quod magis quam veſtrum
quiſquam linguas teneo peregrinas.

In lingvis diſtribuendis Dei conſilium.

1 Cor. 14. 18.

Cæterum id temporis etiam divinitſimi
Joelis vaticinio reſpondit eventus, cujus
quidem hæc ſunt verba: Perfundam meo
ſpiritu omnem carnem, videlicet creden-
tem. Nec enim Apoſtoli tantum linguis pe-
regrinis loquebantur, ſed etiam cæteti om-
nes, quotquot baptizabantur ab ipſis, do-
num ejuſmodi conſequebantur. Atque hoc
illud eſt, quod Dominus dixit. Signa cre-
dentes hæc comitabuntur. In nomine meo
D genoios ea pellent, & linguis novis inſitatiſ-
que loquentur. Vide quid viris illis ac-
ciderit, qui Epheſi degentes, at Lucas
commemorat, baptizati quidem erant in
baptiſmum Joannis: nondum tamen ſcite ſe pro-
fitebantur, quid eſſet ſpiritus. Verum poſt-
eaquam Paulus eis manus impoſuiſſet, lin-
guarum donum illud accipiebant. Nam
quia Spiritus ſanctus erat loadſpectabilis,
oportebat omnino ſenſile quoddam argu-
mentum præſentiæ ipſius edi, ut citra ullam
hæſitationem omnes divinum illud ad lava-
crum accederent. Hoc autem donum Simo-
nem etiam locitavit, ut ad apoſtolos acce-
deret, ac baptiſmum poſtularet. Quippe niſi
vim poteſtatemque ſpiritus adſpectabilem
vidiſſet, ad Chriſti diſcipulos eo accediſſet,
nec ſe ipſorum indigere opera putaſſet.
Ac tunc ſane qui baptizabantur, donum lin-
guarum accipiebant, una cum Spiritus ſan-
cti immiſſione. At io eos, qui cum Corne-
E lio erant, idem Spiritus ſanctus etiam de-
cidit antequam baptizarentur, itidemque
linguis ante baptiſmum diverſis loquebantur.
Cur hi quæſo prius etiam ſancti Spiri-
tus efficacitatem experiebantur, quam bap-
tizarentur? Propter nimium ſuperba ſcili-
cet eorum præjudicia, qui antea circumciſi
crediderant. Ezenim illi ſe ab aliis ſegrega-
bant, & ne cum baptizatis quidem eth-

Edit. Pariſ. pag. 229.

nicis quidquam habere commercii volebant.

Quando Paulus vocatus ſit. *Hippolytus Thebanus.*

Præterea non ignoro, dilecte ſili, cupere te illud etiam tempus ooſſe, quo beatus ille Paulus vocatus fuerit. De nonnullorum quidem hiſtoricorum ſententia, præſertim Hippolyti Thebani, poſt Domini ex mortuis reſſurrectionem anni ſeptem præterierant, quum teſtium veritatis princeps ille Stephanus beatum vitæ finem eſt conſequutus. Ab ejus autem morte menſibus prope ſex elapſis, Pauli vocatio facta eſt. Verum Euſebii Pamphili F. narrat hiſtoria, nondum a Domini reſurrectione annum unum eaactum fuiſſe, quum hæc omnia fierent: nimirum principis illius teſtis certamina, beatique Pauli ad fidem acceſſio. Erat autem ineo videre perfici tum temporis oraculum hoc, quo dicitur: Noſti quo pergas, at quid eventuram tibi ſit, ignoras. Etenim quum litteras a Pontificibus accepiſſet, ut profectus in alia loca, ubivis gentium deprehenſos Chriſtianos e medio tolleret: ipſo in itinere ſuos oculos omittit. Nam lux quædam inexplicabilis eum cæſitus circumfulſit, quo factum, ut corporis ipſius facies continuo extingueretur. Præterea vocem e ſublimi ſe compellantem his verbis audivit: Saule, Saule, * quid me perſequeris? Hinc ad Anaoizm remittitus: baptiſmum recipit: oculi ejus tam animales, quam corporales colluſtrantur: denique vir eximius ab eo tempore totis xaav annis prædicationis munere fungitur. Nam decimo & octavo Tiberii Cæſaris anno, ſaluriferæ Chriſti paſſio contigit. Is vero xvrrs annus nondum eaactus erat, quum commemorata hactenus acciderunt. Ubi aix annus Tiberii Cæſaris currere cœpiſſet, Paulus initium prædicandi facit, quemadmodum ipſa hiſtoria demonſtrat. Prætereunt hinc imperii Tiberii Cæſaris quatuor anni reliqui. Nam xarr annos in univerſum Tiberius rerum potitus eſſe reperitur. (Conſimiliter imperii Caii Cæſaris quatuor anni elabuntur, itemque Claudii) propemodum xtv anni. Huic in Imperio ſucceſſit Nero, qui anno regni ſui xirr Paulum interfecit. Quapropter anni eſſe triginta quinque deprehenduntur, quos in prædicatione Paulus exegerit. Tum diligenter autem miniſterium ſuum ubibat, ut Jacobum quoque Domini fratrem conveniret, ejuſque conſilium capluraret, num ſe tondere ac luſtrare Judæorum cauſſa deberet.

Vide Natal. Alex. s. 4.

Annorum prædicationis Pauli ſupputatio.

Edit. Pariſ. pag. 228.

Jacobus primus epiſcopus Hieroſolymorum. *Clement. Alex.*

Hic Jacobus primus Hieroſolymorum pontifex fuit, delectus ad hoc muneris, ne Petrus, & Joannes, & Jacobus gloriæ cauſſa contenderent, quemadmodum Clemens ille Stromateur memoriæ prodidit. Eumdem Jacobum & juſtum virtutis cauſſa nuncupabant. Eſtque ille ipſe, qui de templi pinnis præcipitatus eſt, & a fullone ligno quodam ita percuſſus in caput, ut moreretur. Etenim Judæi, quum ad Cæſarem Paulus appellaſſet, & ad Cæſarem e Feſto prætore miſſus eſſet, ſpe ſua fruſtrati, propter quam inſidias ei ſtruxerat, ad hunc ſe Jacobum contulerunt, eumque ſic compellant: Inhibeto populum hunc, quandoquidem errore quodam in Jeſum propendet. Nam tibi nos teſtimonio ſumus, ac populus adeo univerſus, quod ſis vir juſtus. Erat, cum hæc agerentur, Paſchæ feſtum. Quare cum in pinnas eum templi ſtatuiſſent, ajebant: Tibi, o juſte, cunctifidem adhibemus. Quin vero populus errore impulſus Jeſum illum crucifixum ſectatur, indicatu nobis, quodnam Dei ſit oſtium. Ibi cum ipſe reſpondiſſet, Jeſum in cælo ad dexteram magnæ illius poteſtatis conſidere,

A τοι, μὴ θέλοντες καὶ βαπτιζομένους τοῖς ἰθνικοῖς ἀναμίγνυθαι.

Περὶ Παύλου τόλμα Παύλου. Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι ἡ τὸν καιρὸν ἐκβιάζῃ μαθεῖν, καθ' ὃν ὁ τῶ μακαρίου Παύλου γέγονε κλῆσις. Ἐ κατά τινας μὲν ἑπτὰ, ἡ μᾶλλον Ἱππόλυτον τὸν Θηβαῖον, ἐνιαυτοὶ διῆλθον ζ. μὴ τὸν τῶ Κυρίου ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν. Ἐ ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος τὸ μακαρίου τέλος ἐδέξατο. μετὰ δὲ ταῦτα ὀυσὶ μῆνες διῆλθον ἓξ, ἡ ὁ τῶ Παύλου γέγονε κλῆσις. ἀλλ' ὁ Εὐσεβίου τῶ Παμφίλου ἱστορία διέρευνα. ὡς ὕπω εἰς ἐνιαυτὸς ἐπεπλήρωτο μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν τῶ Κυρίου ἀνάστασιν, ἡ ταῦτα πάντα ἐγένετο, αἱ ἀθλοί τε τῶ πρωτομάρτυρος, ἡ ὁ τῶ μακαρίου Παύλου προσήλυσις. ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτῆ τἀληθὲς ἐπιγνῶμεν τὸ λόγιον τὸ λέγον. ποῦ ὑπάγεις, οὐδας· τί δὲ μέλλεις παθεῖν, οὐκ οἶδας. ἐπιστολὰς γὰρ λαβὼν παρὰ τῆ Ἀρχιερέων λαβὼν, ὥστε ἀπελθεῖν, ἡ τὰς ἐσχατόντας παρδεξαμένους Χριστιανὸς ἀναιρεῖν, πρῶτα τὰς ὀφθαλμὰς αὐτῦ καθ' ὁδὸν· περίστρεψε γὰρ αὐτὸν ἄφατον φῶς, ἡ ὕπνος οἱ τῶ σώματος αὐτῦ λύχνοι παραχρῆμα ἐσβέσθησαν. ἀλλὰ ἡ φωνὴ ἄνωθεν ἤκουσε πρὸς αὐτὸν ὧδε λέγουσα. Σαὺλ, Σαὺλ, τυπτόμενον, ἀδελφὲ, ἀδελφὲ, τί με διώκεις; Σπέλλεται λοιπὸν πρὸς Ἀνανίαν, ἡ βάπτισμα δέχεται, χάριτῶθεν φωτίζεται τὰς τε ψυχικὰς ἡ σωματικὰς ὀφθαλμὰς. χρίεται λοιπὸν ὁ παμμεγας Παῦλος ὑπὸ λό. ἐν γὰρ τῆ δεκάτῳ ἐγδόῳ ἔτει Τιβερίου Καίσαρος, τὸ σωτήριον πάθος γέγονε τῶ Χριστῶ. ὧπερ τὸ πᾶσιν εὐ. ἵνες πεπλήρωται, ἡ τὸ ἡμιπλαρθέντα τέλος αὐτῶν γεγόναση. τρίχειν ἤρξατο τὸ ιθ'. ἵνες τῆς βασιλείας Τιβερίου Καίσαρος, ἡ ἀρύεται ὁ Παῦλος ἄρχεται, ὡς ἱστορία φησί. διήρχονται τοίνυν ἔτη δ'. τὰ ἐπίλοιπα τῆς βασιλείας Τιβερίου. Ἐ γὰρ εἴκοσι ἡ δύο ἔτη τὰ πάντα ἀριθμὸς διήσωται. διήρχονται δὲ ὁμοίως ἔτη ὀκτὼ ιθ'. πάντα ὁ Νέρων ἡμέρχεται, ἡ ἐπ' ἐγ'. ἔτει τῆς αὐτῦ βασιλείας ἀναιρεῖ τὸν Ἀπόστολον. λ'. λοιπὸν ἡ πέντε διήσωται τὰ ἔτη, ἐν οἷς ὁ Παῦλος ἐκήρυξε. ποσοῦτον δὲ τὰ τῆς αὐτῦ μεταχειρίζετο ἡμερῶν, ὡς ἡ συμβουλίου ἐξ ἐκείνου δέξασθαι, ξυρασθῶναι, ἡ ἀγνισθῶναι τῆ Ἰουδαίων ἔθνεσι.

D

Περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου. Οὗτος ὁ Ἰάκωβος Ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων πρῶτος ἐχρημάτισε. προείλοντο γὰρ αὐτὸν, ὥσε μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον δόξης ἕνεκεν ἐπιδιαζέσθαι, καθὰ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς ἱστορεῖ. πάντα μέν τε τὸν Ἰάκωβον καὶ δίκαιον ἐκάλουν διὰ τὸν αὐτῦ ἀρετὴν· αὐτὸς ἦν ὁ κατὰ τὸ πτερύγιον βληθεὶς, ἡ παρὰ τῦ κναφέως ξύλῳ πληγεὶς ἐπὶ κεφαλὴς εἰς θάνατον. Ἰουδαῖοι γὰρ τοῦ Παύλου Καίσαρα ἐπικαλουμένου, ἡ ὑπὸ φήσου πιεσθέντος, ὡς ἐλπίδος, καθ' ὧν ἐξέρτυον αὐτῆ τὴν ἐπιβουλὴν, ἐκτενόντος, ἐπ' αὐτὸν τρέπονται, ἡ λέγουσιν· ἐπίσχες τὸν λαὸν, ἐπεὶ ἐπλανήθη εἰς Ἰησοῦν. ἡμῶν δὲ μαρτυρούμένου σε, ἡ πᾶς ὁ λαὸς, ὅτι δίκαιος εἶ. ἰῶ δὲ πάρα· ἡ στάσαντες αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον, ἔκραζον· δίκαιε, σοὶ πάντες πειθόμεθα. ἐκεῖ δὲ ὁ λαὸς ἐπλανᾶτο ὀπίσω Ἰησοῦ τὸ ἐσταυρωθέντος, ἀπάγγελον ἡμῖν, τίς ἡ θύρα τῦ Θεῦ. ἐκείνη δὲ ἀποκριθέντος, ὅτι Ἰησοῦς κάθηται ἐν τῆ οὐρανῆ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγάλης δυνάμεως

δυνάμεως, καὶ μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἔκραξαν· ὦ ὦ, καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανήθη. κατέβαλον οὖν αὐτὸν ἀναβάντες, καὶ ἔβαλλον λίθοις. καὶ ἀλλὰ οὐκ ἀπέκτειναν· πολιορκεῖ αὐτούς. τοιοῦτον δὲ ὢν δίκαιος, ὡς τὴν ἐμφρόνους τῶν Ἰουδαίων νομίζειν δὲ αὐτὸν πάντα γνήσιον. γράφει δὲ καὶ Ἰώσηπος· ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ. τὸν μὲν οὖν ἔφορον τῆς τελευτῆς αὐτῷ, ἡγοῦμαι τὸ κρημνισθῆναι καὶ λιθασθῆναι, καὶ γονυπετῆσαι, καὶ εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ξύλῳ πληγέντα τελευτῆσαι, ὁ Κλήμης ἱστόρησεν. ὁ δὲ Ἰώσηπος, ταῦτα· οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιεν, ἔμψυχον οὐκ ἔφαγεν, ξυρὸν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ οὐκ ἀνέβη, ἔλαιον οὐκ ἠλείψατο, καὶ βαλανείῳ οὐκ ἐχρήσατο. τοῦτον μόνῳ ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσιέναι, καὶ δίκαιον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ· ὡς ἐντεῦθεν ἀπεσκληκέναι τὰ γόνατα αὐτοῦ δίκην καμήλου, γονυπετοῦντος καὶ δεομένου ἄφεσιν τῷ λαῷ. ἀπέκτειναν δὲ αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, μετὰ τὸν τελευταῖον Φῆστον ἀπαρχίαν διῶντες.

Καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος οὗτος, ὁ ἀδελφόθεος δηλαδὴ, τῇ δωδεκάδι τῶν μαθητῶν οὐκ ἐν ἐναρίθμιος, τὰ πρῶτα δὲ ὅμως παρ' αὐτοῖς ἔφερε. καὶ γὰρ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν ὁ Κύριος, ὡς ὁ Κλήμης φησί, Πέτρῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφοθέῳ τὰ γνῶσιν ἔδωκεν. οὗτοι δὲ τοῖς λοιποῖς. πρὸ γὰρ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἐκείνοις τῷ Κυρίῳ, καὶ πιστοῦν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὡς ὁ διαγγελιστὴς Ἰωάννης φησί· πρόσεχε δὲ ἀγαπητέ. εἰ γὰρ καὶ πρώτους ἐκείνους ὁ Κύριος τοὺς δώδεκα ἐξελέξατο, εἰ καὶ τιμῆς ἠξίωσε πλείονος, εἰ καὶ ἐπὶ ιβ'. θρόνων ὑπέσχετο καθίσαι αὐτοὺς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ κρίνοντας, οἱ καὶ συνδεῖπνοι αὐτῷ ἔσονται κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ μεμυήκασι μετ' αὐτοῦ. ἀλλ' ἐχωμεν ἀλλαχοῦ τὸν Κύριον αὐτὸν φῆσι τοὺς ἐκ Ζεβεδαίου, ἰδίᾳ δεξιὰν ὑπόσαυτο, καὶ ἀριστερὰν καθέδραν, οὔπω λέγοντα· οὐκ ἐμόν ἐστι τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται παρὰ τοῦ πατρός μου. οὐκοῦν οἱ τὰ τῆς τιμῆς ἐκείνης οὐ δίδοται καὶ χάριν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀγῶνας οὓς ὁ καθένας ἐνδείξεται, μὴ θαυμάζε, ἔγωγε καὶ οἱ περὶ τὸν Παῦλον, καὶ μὴν καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον ἀγωνισάμενοι, κοινωνοὶ καὶ συμμέτοχοι τῆς τῶν δώδεκα τιμῆς ἀριθήσονται. καὶ ὃ τοῦτο καὶ ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς ἔλεγε. Παύλου μείζονα τοῦτο τοῦτο μαθ' ἕτερον.

Ὅτε δὲ οἱ μαθηταὶ τῶν Χριστοῦ δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, καὶ οὐ πλείους ἢ ἐλάττους εἶναι ἔμελλον, ἀρχὴν ἔτου διδίλωται. καὶ πρόσχες, εἰ βούλει, τοῖς λεγομένοις. ὃν γὰρ ἔφορον ὁ αἰθέριος ὗτος ἥλιος λόγου τοῦ φρύγου σημείου ἀρξάμενος, καὶ ἕως τῆς ιβ'. ζωδίων τὴν αὐτοῦ ποιήσας περίοδον, κἂν τοῦτο τὰ αὐτῶ πάντα πληρώσας, ἐκεῖσε πάλιν ὑποστρέφει, ὅθεν ἦ ῥόμου κατῆρξατο· οὕτω καὶ ὁ νοητὸς ἥλιος ἡ δικαιοσύνης ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς, ἐξανατείλας τῷ κόσμῳ καθὼς αὐτὸς ὑπέσχετο, καὶ ἕως τῆς ιβ'. μαθητῶν ἢ ὑπ' οὐρανὸν ἐφ-

Περὶ τῆς ιβ. ἀποστόλων.

ac in aeris nubibus aliquando reverſurum, eaclamarunt omnes: Heu heu, juſtus etiam in errorem perductus eſt. Itaque ad templi pinnas adſcendentes, eum dejecerunt, & lapidibus obruerunt. Neque multo poſt Veſpaſianus eos obſedit. Jacobus ipſe tam juſtus erat, ut homines apud Judæos mente præditi exiſtimarent, obſideri urbem ipſius cædis cauſſa. Joſephus quidem certe in hæc verba ſcribit: Evenerunt hæc Judæis, ut juſti illius Jacobi cædes vindicaretur, qui frater erat ejus Jeſus, quem Chriſtum nuncupant. Quo paſto extinctus ſit, nimirum quod præcipitatus, quod lapidibus obrutus, quod poſtris genibus pro adverſariis Deum precatus, quod lignn percuſſus tandem mortuus fueris, Alexandrinus ille Clemeus litteris conſignavit. Addit autem Joſephus hujuſmodi: Vinum & ſiceram non bibebat: animatum nihil comedebat: novaculam in caput nullam admiſerat: oleo ſe non perungebat: balneo nullo utebatur. Et quidem ei ſoli fas erat in adyta templi & penetralia ingredi, ut preces pro populo conciperet. Qua fane de cauſſa occalluerant inſtar camell ejus genua, dum perpetuo in iis procumberet, ac Deum exoraret, ut Judaico populo venia data ignoſceret. Interfectus a Judæis eſt poſt Feſti prætoris mortem, quo tempore necdum alio prætore ſurrogato nemini imperii parebant.

Joſephi de Jacobo teſtimonium. Jacobi vita & pietas. Edit. Pariſ. pag. 529. Quando Jacobus necatus.

Cæterum Jacobus hic, Domini frater, non erat ille quidem unus ex duodecim illis diſcipulis, ſed principe tamen apud eos loco habebatur. Quippe quum primum ex mortuis Dominus reſurrexiſſet, uti Clemens narrat, Petro & Joanni, & Jacobo huic, Domini fratri, primis id patefecit: qui deinde rem ad diſcipulos reliquos retulerunt. Etenim ante reſurrectionem fratres Domini etiam indignabantur ei, nec fidem habebant: quemadmodum Evangelicæ ſcriptor hiſtoriæ Joannes meminit. Hoc autem loco ſte, dilecte fili, quod animadvertas. Quamquam enim diſcipulo illos duodecim Dominus primos elegit, quamquam honore majori dignatus eſt, quamquam ſe illos prumiſerit ſupra duodecim ſolla collocaturum, ut duodecim tribus Iſraelicas judicent, quamquam illo die convivæ ipſius erunr propterea, quod apud ipſum manendo perſeveravetint: nihilo tamen minus alibi Dominum ad Zebedæi filios, cum illi dexterum lævumque ſolium penes ipſum petiiſſent, his verbis uti videmus: Ejus rei concedendæ facultas non me penes eſt, ſed illis hoc obtinget, quibus a patre paratum eric. Quapropter ſi honos ille non tribuetur ea gratia, ſed pro ratione certaminum, quæ quilibet exanclabit: deſine mirati, futurum ut quidam exemplo Pauli, & Jacobi hujus, Domini fratris, certaminibus ſuis peractis, ejus participes honoris fiant qui diſcipulis illis x s s eſt promiſſus. Hoc enim & Chryſoſtomus pronuntiavit, Paulo dicens illn ſempore neminem appariturum majorem.

Clemens Alex. Cur Paulus & Jacobus cæteris Apoſtolis pares. Matth. xx. 23. Chryſoſtomus.

Cæteroqui tantum x s s Chriſti diſcipulos, non plures, nec pauciores fuiſſe, jam ante demonſtravimus. Atrende obſecro, quæ dicemus. Quemadmoduni ſol hic ſenſilis a primo ſigno eaorſus, per ſigna duodecim curſu ſuo circulasi abſoluto, poſtquam in iis ipſis effectiones ſuas complevit, eo revertit, unde curſus initium fecerat: ſic etiam intellectilis ille ſol juſtitiæ Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Dei F. & Deus, mundo pro benignitate ſua eaortus, poſteaquam orbem terrarum, quacumque cælo ille ſubjectus eſt, per x s i diſcipulos ſuos pereur-

Cur alii tantum Apoſtoli primi.

rit, omneque inſtitutum animi ſui eorum opere perfecit, rurſus eodem reverſus eſt, unde profectus fuerat. Et vero duodecim illos diſcipulos a Domino ſelectos, itemque alios, quicumque præclara ipſorum exemplo certamina obierunt, potiori loco ſuturos eſſe, quam priſcos illos patres: multo clarius orator ille noſter aureus oſtendit. Promiſit enim Dominus, illos ſe ſupra XII ſolia collocaturum, ut XII tribus Iſraelicas judicent: quem ſane honorem priſcis illis patribus non conceſſit. Præterea multi ab ortu & occaſu venient, & cum Abrahamo ac Iſaaco recumbent: at ſolorum apoſtolicorum alius nemo particeps erit. Itidem illi quum in umbra vixerint, omnino ſunt iis inferiores, qui in ipſo vigore veritatis exſtiterunt. Hæc Chryſoſtomus.

Chryſoſtomus.

Cur Patriarchis majores Apoſtoli. Edit. Pariſ. pag. 230.

Theodoriti ratio diverſa.

Theodoritus autem errare dicit eos, qui hoc modo de priſcis illis patribus & ſentiunt, & loquuntur. Quamquam enim illi Dominum ſenſiliter non viderint: mentis tamen intelligentia conſpectum ab iis eſſe. Et qui alius inferior atque minor ſit is, qui ſinu ſuo ſanctos excipit? qui Moſes, qui transformato Domino & ipſe transformatus eſt, Elia quoque præſente, tanta cum majeſtate ac gloria, ut etiam cum ipſo tam de cruce, quam morte ſequutura colloquereotur? Hæc Theodoriti eſt ſententia. Tu vero, dilecte fili, potius oratoris illius aurei verbis accedito. Et quanam de cauſſa? quoniam ea cum Domini verbis conſentiunt, qui etiam in Evangelio per Lucam literis conſignato ſic Apoſtolos alloquitur. Felices oculi, quibus ea datum eſt intueri, quæ vos cernitis. Hoc enim vobis confirmo, complures vates atque reges videre cupiviſſe, quæ vos videtis, nec tamen vidiſſe: ac audire cupiviſſe, quæ vos auditis, nec tamen audiviſſe. Quænam vero illa ſunt? omnino ſcilicet ea, quæ a Chriſto adminiſtratione ipſius in carne durante geſta ſunt, quorum ſpectandorum poteſtas ſolis Apoſtolis contigit. Quapropter Apoſtoli duabus rebus vetes ſuperant, tum quod corporaliter Chriſtum viderint, tum quod ſpiritualiter ab eodem rebus divinis fuerint initiati.

Luc. 10. 23.

Octo reſuſcitationes mortuorum.

Quod ſi etiam cognoſcere tibi libet, quam multi ex mortuis ſint reſuſcitati, & quinam illi fuerint: has ipſas excitationes recenſendo commemorabimus. Acciderunt igitur in univerſum octo numero mortuorum reſuſcitationes. Prima, revixit Saraphthanæ mulieris filius, quem Elias vatis vitæ reſtituit. Altera, Somanitidis filius, quem Eliſæus excitavit. Tertia, miles ille, qui quum reliquias Eliſſæi contigiſſet, tamquam ex igne proſiliit. Quarto, collegii principis filia. Quinto viduæ mulieris filius. Sexta, Lazarus. Septima, multe ſanctorum corpore. Octava denique reſuſcitatum eſt ſanctiſſimum illud corpus Dominicum: quamquam hæretici quidam Appelliani fuere, qui furioſe ajebant, Domini corpus in ſepulcro reſolutum in elementa quatuor eſſe, de quibus & conſtitiſſet. Cæterum multo illa ſanctorum, qui obdormiverant, corpora potiſſimum idcirco reſurrexerunt, ut per hoc ipſum prodigium publice declararetur, Deum illum eſſe, qui tum patiebatur: ac eadem opera myſterio de poſtrema & communi reſurrectione mortalium fides conciliaretur: ut manifeſta denique fieret earum animarum liberatio ſimul & reditus, in orco detentæ quas fuerant. Etenim animæ, quæ ad Chriſtum ad orcum deſcendentem crediderunt, mox dimiſſæ liberatæque ſunt. Et quoniam fieri non poterat, ut animæ nudæ ſenſilibus oculis conſpicerentur: divino

Apelliarorum factor.

Cur multa ſanctorum corpora reſurrexerunt.

pag. 233.

A δραμὼν, πᾶσιν ἢ αὐτὴ βύλυσιν δι' αὐτῶν ἐπιλίσας, ἐκεῖσε πάλιν ὅθεν ὀλίγου ὑπέρρυη. ὅτι δὲ οἱ παρὰ Κυρίου ἐκλεγέντες ιβ'. μαθηταὶ, καὶ μᾶλλον καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἀγωνισάμενοι, ἀρείττονα τόπον ἐχόντασι τῶν προπατόρων ἐκείνων, ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἀρκούλοπρον ἔδειξεν. ἐπὶ ιβ'. γὰρ ἕφη θρόνων καθίσαι αὐτὸν, καὶ κρίνειν τὰς ιβ'. φυλὰς τῦ Ἰσραὴλ. ὧν δὲ νεμᾶν οὐ ἔδωκε τοῖς προπάτορι. καὶ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἐλεύσονται, καὶ μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ἀνακλιθήσονται· τοῖς δέγε Ἀποστόλοις οὐδὲς ὅπερος ἐσεῖται συγκάθεδρος· καὶ ὅτι ὑπὸ σκιὰν ἐκείνοι τότε φαίνεται; ἐλάττονές εἰσι τῇ ἐναρμοσάσαν τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ὁ τῶν γλώτταν χρυσῦς.

B Ο δὲ Θεοδώρητος σφάλλεσθαι λέγει τὸς οὕτω περὶ τῦ προπατόρων καὶ φρονοῦντας καὶ λέγοντας. οἱ γὰρ καὶ μὴ αἰθητῶς ἐκείνοι τὸν Κύριον εἶδον, ἀλλὰ νοητῶς εἶδον αὐτόν. πῶς δὲ καὶ ἐλάσσων ὁ τὸς ἁγίους εἰς τὸν κόλπον αὐτῦ δεχόμενος, καὶ ὁ ἐν τῷ Κυρίου μεταμορφώσει συμμεταμορφωθεὶς Μωϋσῆς ἅμα τῇ Ἠλίᾳ μετὰ τοσαύτης δόξης, ὥστε συλαλεῖν αὐτῷ περὶ τῦ σταυρῦ καὶ θανάτου; καὶ ὁ μὲν Θεοδώρητος οὕτω. σὺ δὲ ἀγαπητὲ, τοῖς ἅ χρυσορρήμονος ἐπιπλέον προσκεισο. τίνος ἕνεκεν; ὅτι τοῖς τῦ C Κυρίου λόγοις τὰ τοιαῦτα συμφέρουσιν. ἐπὶ δὲ τῇ κατὰ Λυκᾶν Εὐαγγελίῳ καὶ πρὸς τοῖς Ἀποστόλοις ἔλεγε· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἐθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον. καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. τίνα δὲ ταῦτα; τὰ κατὰ τὴν ἐνσάρκον πάντως οἰκονομίαν, ὧν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὸ σωματικῶς ἰδεῖν, καὶ κατὰ τὸ πνευματικῶς μυηθῆναι τὰ θεῖα.

Luc. 10. 23.

Octo reſuſcitationes mortuorum.

Ἀλλὰ καὶ πᾶς ἐκ τοσούτων ἐγήρσεως ὄγε μαθεῖν ἐπιζητεῖς, πόσοι εἰσὶν αὐτοὶ, καὶ τίνων εἰσὶν, ἰδοὺ σοι πάντας ἀπαριθμήσασθαι οὐκ ὀκνήσομεν. Οὗτοι μὲν οὖν εἰσὶ τῶν ἀριθμῶν· D τῇ τῆς Σαραφθίας υἱῷ, ὃν ὁ Ἠλίας ἤγειρε· τῇ τῆς Σωμανίτιδος υἱῷ, ὃν ὁ Ἐλισσαῖος ἤγερε· τὸν τῦ στρατιώτου ἐκείνου, ὃς ἐγγίσας τοῖς τῦ Ἐλισσαίου λειψάνοις, ὡς ἀπὸ πυρὸς ἐξεπήδησε. τῆς τῦ Ἀρχισυναγώγου θυγατρός. τῷ τῆς χήρας υἱῷ. τῷ Λαζάρου. τῷ πολλῶν σωμάτων. καὶ αὐτῇ τῷ παναγίου καὶ κυριακοῦ σώματος. οἱ καὶ μανίαις οἱ Ἀπελλιανοὶ ἔλεγον ἐν τῇ ταφῇ διαλυθῆναι τὸ σῶμα τῦ Κυρίου εἰς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν καὶ συνέστηκε. τὰ μὲν τοι πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἀνέστησαν, ὡς ἐντεῦθεν Θεὸν ἀναπηρυχθῆναι τὸν πάσχοντα· πιστωθῆναί τε τῆς πληθυσμῆς καὶ κοινῆς ἀναστάσεως τὸ μυστήριον, καὶ τῶν κατεχομένων ἐν ᾅδου ψυχῶν τὴν ἐλευθερίαν ὁμοῦ καὶ ἐπάνοδον. καὶ γὰρ αἱ πιστεύσασαι ψυχαὶ τῇ Χριστῷ καταβάντι πρὸς ᾅδην, διὸς ἀπελύθησαν. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν ψυχὰς οὔπω γυμνὰς αἰθητοῖς ὁρᾶσθαι ὀφθαλμοῖς, οἰκονομίᾳ θείᾳ πρὸς πίστιν

Περὶ τῶν ἐγηρθέντων ὑπὸ τῶν προφητῶν.

pag. 233.

μετὰ σωμάτων ἐφάνησαν αἱ τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ψυχαί· ἐν ὅπως εἰς τὰς ἀνήκουσας αὐτοῖς πόρας ἀπέπτησαν.

Ὁρᾷ δὲ ἀγαπητὲ, μήτε τοῖς ὧδε ἀκούσι μυθολογουμένοις καὶ ἐν ᾠδαῖς παρατρεπόμενα. ὅτι μὲν γὰρ φαντάζεται παρὰ τοῖς πολλοῖς, τῷ Μαγδαλιηνῇ ἐκείνῃ ἐντυχεῖν τὸν Γαληνὸν ἰατρὸν, καὶ ἀκοῦσαι παρ' αὐτῆς, ὅτι τυφλὸν ἐκ γενετῆς ὁ Χριστὸς ἰάσατο· κἀντεῦθεν εἰπεῖν πρὸς αὐτὴν, καλῶς ἐκεῖνον εἰδέναι τὰ τῆς γῆς μετάλλα, εἰ μὴ ἦν τοῦτο ἀλλ', ἐκ τῶν τυφλὸν ἐκεῖνον ὠμμάτωσε. οἶδαμεν ταῦτα καὶ ἡμεῖς. ἀλλὰ τοῦ τοιούτου φόβου μᾶλλον ἐγὼ μύθων ἐπέχωμαι. ἀδύνατον γὰρ τῇ Μαγδαληνῇ ἐντυχόντα Γαληνὸν, ὡς ἐκεῖνοί φασι, Μάρκου μὲν βασιλέως ἐν ταῖς πρὸς Πίσωνα μεμνῆσθαι. Κομμόδου δὲ πάλιν ἐν τῇ περὶ ἐθῶν πρώτῃ βιβλίῳ αὐτοῦ. Ἐπὶ γὰρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν αὐτῶν βασιλείας Καμμόδου, ὡσεὶ ἐκατὸν πεντήκοντα ἔτη διήκοντα. ἐν τούτοις μὲν οὖν τοσοῦτον.

Περὶ τῶν κοιμήσεων τῶν ἁγιωτάτων Θεοτόκου.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπόρημα. ἵνα τί, λέγων, οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐν Ἀπόστολοι τὰ λοιπὰ συγγραφόμενοι, τὰ περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς Ἀειπαρθένου παντάπασι σεσιγήκασι; ἐν ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τὰ τῆς ἐσαράκοντα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας οἱ Εὐαγγελισταὶ διηγούμενοι, μέχρι ἐν αὐτῆς κατωπτάκασι τῆς τοῦ γῆς ἀναλήψεως. Ἡ δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παράμονος μήτηρ εἰς γῆρας λέγεται ἐρθάσαι βαθύ, καθά φησιν ὁ Θεσσαλονίκης Ἀνδρέας ὁ Κρήτης. ὑποῦ ἀδυνάτου ἦν τῇ διαγγελικῇ παραμεμίχθαι ἱστορίᾳ καὶ τῆς Ἀειπαρθένου τοῦ κοίμησιν, ἅτε πάλαι τῇ χρόνῳ γεγονυίας, ὡς ἔφημεν, ὕστερον. ἰδίᾳ δ' πάλιν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐφειλήφθαι περὶ τούτης ἐκ ἐφθασαν, ὅτι περὶ τὰς τῆς οἰκονομίας ἀκολούθους λόγον, ἐν ἐξ φρονοῦντες ἔχοντες ὅτι πάλιν, πῶς τε πιστὸς τὰς ἀπίστους ποιήσαιτο, ἐν ὅπως τῇ κῇ Χριστὸν ἀμωμήτῳ πίστει πάντες προσέλθοιεν, τὰ λοιπὰ παρεβλέποντο, ἐν μάλιστα πάντα τῇ Θείᾳ κηρύγματι μὴ ἐπιτείνοντα.

Πλὴν οὐ πάντα σεσίγηται τὰ τῆς Θείας ἐκείνης κοιμήσεως. Ὁ γὰρ Διονύσιος ἐν ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ μέγας Διονύσιος Θαυμαστά τινα περὶ ταύτης ἐν τοῖς πρὸς Τιμόθεον γράφων ἐδίσκησαι. ἐν φησὶν, οἱ βούλει, τοῖς λεγομένοις. ὁ γὰρ Θεῖος οὗτος ἀνὴρ ἐν παθὼν κῇ ῥῆμα περὶ τῆς ἁγίας ἐκείνης· ἐν ἡμεῖς μὲν ἦμεν, ὡς οἶδα, ἐν αὐτὸς, ἐν πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τοῦ Θέαν τὸ ζωαρχικὸν ἐν Θεοδόχον σῶμα τῆς σωπληρώσαμεν. παρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης. . . . . .

. . . . . ἐν τί χρὰ πολλὰ λέγειν; διήκουσε ἐξ τῶν αὐτὸ λόγων ὁ Διονύσιος Διονύσιος, ὡς ἅπας χριδὸν τῶν Ἀποστόλων ὁ Θίασος, ἐν αὐτῶν δὲ τῶν ὁ περὶ τὸ σῶμα ἐκείνο τῆς Θεομήτορος σωπάθρισε διάθεσις, ἐν ὅτι κατ' αὐτὸ πάντες σωπλήθεσαν οἱ ἀπὸ πάσης ὑπηρετισμένοι τοῦ γῆς μαθηταὶ, ὧν ἐς ἐτύγχανε ἐν αὐτὸς, συνάμα Τιμοθέῳ καὶ Ἱεροθέῳ. . . . . .

Glycæ Annal.

quodam conſilio ſanctorum illorum hominum, qui obdormierant, animæ cum ipſis corporibus apparuerunt, ut fides amplior eſſet: deindeque rurſus ad loca ſibi deſtinata convolarunt.

Cave autem, dilecte fili, ne forte per ea, quæ hinc inde fabuloſa ſpargunter, tua quoque mens pervertatur. Famam enim apud multos obtinuiſſe, quod medicus ille Galenus in Magdalenam inciderit, & audiverit ex ea, Chriſtum quemdam a nativitate cæcum ſanaſſe: cui Galenus reſponderit, neceſſe fuiſſe, ut Chriſtus terræ metalla bene cognita habuerit, alioqui viſum cæco reſtituere non potuiſſe. hoc igitur nos quoque novimus: Verum ejuſmodi rumorem fabularum in ordinem atque numerum referimus. Nam fieri prorſus nequit, ut ipſorum de ſententia Galenos cum Magdalena ſit collocutus, qui Marci Imperatoris in iis memineriſt, quæ ad Piſonem perſcripſit: itemque Commodi mentionem Imperatoris in primo de moribus libro fecerit. Nam inter ætatem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & imperium Commodi, propemodum anni c intercedunt. Ac de his quidem hactenus.

Galeni & Magdalenæ colloquium.

Refutatio fabellæ.

Momini quoque dilecte fili, te inter cætera hujuſmodi dubitationem aliquando mihi propoſuiſſe. Quamobrem, ajebas, diſcipuli Chriſti & Apoſtoli rebus aliis in commentarios & hiſtorias relatis, prorſus de obdormitione perpetuæ Virginis illius obticuerunt? Hac de re ſatis eſt reſpondere, auctores Evangeliorum Chriſti adminiſtrationem in carne commemorantes, ad ejus a terris in cælum aſſumptionem perveniſſe. At expers illa maculæ Domini noſtri Jeſu Chriſti mater provectam ætatem atrigiſſe perhibetur, ut divinus ille vir, Andreas Cretenſis antiſtes, auctor eſt. Quapropter fieri non potuit, ut Virginis illius perpetuæ obdormitio Evangelicæ hiſtoriæ interereturt: utl quæ longo deinceps tempore, ceu diximus, acciderit. Præterea ſeorſum peculiari quodam libro de ipſa nihil Chriſti diſcipuli memoriæ prodiderunt, propterea quod in explicanda ipſius adminiſtratione occupati, magnopere que de una illa re ſollicitari, quo nimirum pacto incredulos fideles efficerent, ac omnes ad puram ſinceramque in Chriſtum fidem perducerent: cætera negligebant, præſertim ea, quæ ad divinam illam prædicationem nihil facerent.

Cur de morte matris Virginis nihil prædictum.

Mater Domini ætate provecta deceſſit. *Andreas Cretenſis.*

Non tamen omnino divina iſtæc obdormitio ſilentio eſt præterita. Nam rerum ille divinarum interpres magnus Dionyſius, de hac admiranda quædam in perſcriptis ad Timotheum epiſtolis tradere deprehenditur. ac vide mihi, obſecro, quæ dicturi ſumus, ex illius narrationibus decerpta. Nos quidem, air, una tecum moliſque ſacris fructibus, ceu meminiſti, ad ſpectandum corpus illud, quod vitæ principium & ipſum Deum aliquando continuerat, convenimus. Simul aderant frater Domini Jacobus, & Petrus, vertex Apoſtolorum ille ſupremus. (Præter hæc & præcentorem divini illius hymni commemorat, qui divino quodam motu extra ſeipſum raptus, & quaſi traductus alio, ſacrum illum cantum occeperit.) Quid multa proferri neceſſe eſt? Oſtendit in hac narratione ſacer ille Dionyſius, univerſum prope cœtum Apoſtolorum, & ipſorum ſeptuaginta diſcipulorum, ad venerandum hoc ſpectaculum congregatum fuiſſe: tum quod eodem tempore diſcipuli omnes per univerſum terrarum orbem diſperſi convenerint, quorum in numero & ipſe fuerit, una cum Timotheo & Hierotheo.

Edit. Pariſ. pag. 32.

Dionyſius de Virginis obitu ad Timotheum.

(Audiviſti enim hæc ipſius ad Timotheum verba : Nos quidem una tecum , multiſque ſacris fratribus , ceu meminiſti , ad ſpectandum corpus illud , quod vitæ principium aliquando continuerat , convenieramus. Hæc a prædicto Dionyſio ſunt tradita .)

Cæterum tametſi virgo mater naturæ legibus fuit nbnoxia , tametſi mortem degustavit , tametſi ut homo in ſepulcrum eſt depoſita: naturæ tamen fines atque terminos ſuperavit & exceſſit , neque ſepulcrum & mortalitas eam in poteſtate ſua retinere potuit . Nam & ipſa de ſepulcro reſurrexit , prorſus uti filius ejus , idemque Deus etiam fecerat , ſolis ſepulcralibus exuviis in monumento relictis . Huic narrationi fidem facit divinus ille Juvenalis, qui Hieroſolymorum antiſtes fuit. Exponit ille, quo pacto id temporis Thomas abfuerit , quo pacto deinceps ad ſepulcrum acceſſerit, quo pacto illud ipſum perquiſierit . Etenim Apoſtoli Thomæ gratia ſepulcrum aperiri juſſerunt , quod illum cernerent abſentiam in morte Virginis ſuam moleſtiſſimo ferre animo . Itaque ſepulcrum quidem aperitur , at ipſe theſaurus in eo reconditus nuſquam apparebat : ſnlæ , quod dictum eſt , ſepulcrales cauviæ reperiebantur . Conſimili nimirum modo & ipſam Dei matrem ex mortuis reſurreſturam fuiſſe , quo filius reſurrexerat , multo ante beatus ille Davides hujuſmodi verbis ſignificaverat : Surge Domine in requietem tuam , tu inquam ipſe , & arca ſanctitatis tuæ . Nam quia norat Davides eam , quæ Chriſtum utero ſuo geſtaſſet, ac illam ipſam ob cauſſam arca ſanctitatis eſſet atque nuncuparetur , eodem pacto reſurreſturam e ſepulcro , quo & natus ea ipſa Chriſtus Dei filius , & Deus, reſurrexit : idcirco non abs re conſimilem utriuſque reſuſcitationem ex mortuis multo ante quaſi pictura quadam expreſſit . Etenim ni res ita ſe haberet , non ſane poſteaquam dixerat , Surge Domine , ſubjeciſſet : Et arca ſanctitatis tuæ .

Quapropter hac quidem in parte amplius hæſitare noli . Nam quia duo illa primum omnium creatorum hominum corpora interitui facta ſunt nbnoxia propter inobedientiam , indeque porro ſubſequutum aliud , nimirum ut malum ejuſmodi latius ſerpens in univerſam naturam humanam ſeſe dideret : idcirco nunc quoque primum omnium duo corpora eaculſo depoſitoque interitu , facta ſunt primitiæ quaſi quædam ejus immortalitatis , quam ſpe certa nobis pollicemur . Atque hæc , quæ dicimus , care pro fabula duxeris . Nam ecce ſanctiſſimus ille patriarcha Germanus hinc occaſione ſumpta , ſic ad verbum in oratione ſua de Obdormitione Virginis loquitur : Semper vivit ſpiritus tuus , & caro tua ſepulcralem corruptionem non eſt experta . Omnia intueris , & inſpectio tua verſus cuncta dirigitur . Quo fit , ut quamvis oculi noſtri præpediantur , quominus te cernant : tu tamen , virgo ſanctiſſima , dignis temet conſpiciendam præbeas . Nam caro vi & efficacitati ſpiritus tui nequit officere vel impedimento eſſe . Ac rurſum : Corpus tuum virgineum omnino ſanctum eſt , & humanum quidem , ſed quod ad ſummam immortalitatis vitam pervenerit , adeoque integrum ſit , & abſolute vivum , & nbdormitioni non obnoxium : quippe quod vas Dei capax fuerit. Valeat , te quod attinet , ſepulcrum: valeat pulvis , o Deipara . Quinetiam ſanctiſſimus ille Cretenſis præſul Andreas in hunc modum ipſammet loquentem introducit: Ani-

Virgo mater e ſepulcro reſurrexit.

Juvenalis epiſcopus Hieroſolymæ.

Pſ. cxi. 8.

Edit. Pariſ. pag. 233.

Germani patriarchæ teſtimonium.

Andreas Cretenſis.

Πλὴν εἰ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ὑπέπεσεν , εἰ καὶ θάνατον ἐγεύσατο , εἰ καὶ μνήματι κατετέθη ὡς ἄνθρωπος · ἀλλὰ τὰς ὅρους νενίκηκε τῆς φύσεως , ἀλλὰ πάρος καὶ ἀνάστασις αὐτὴν ἀ κεκράτηκε. τὸ δὲ μνήματος ἐξαίρετον καὶ αὖτο παραπλησίως τῷ υἱῷ αὐτῆς καὶ Θεῷ , μόνα παρὰ τῷ πάντα καταλείψασα τὰ ἐνταφια . καὶ πιστεῖται τὸν λόγον Ἰουβενάλιος ὁ τῆς Ἱεροσολύμων χρηματίσας θεῖος Ἐπίσκοπος , ὃν τε τῷ Θωμᾷ διηγησάμενος ὑστέλεσιν , ὡς ἐσύστερον αὐτῷ παρὰ τῷ πάντα προσέλθοιεν , καὶ ὡς ἐπ' αὐτῷ τῷ πάντα γεγονῶς παρ' αὐτῷ κατιζήσειεν. Οἱ δὲ λοιπολοι τὰπικαῦτα ἐρευνῶσι τὸν τάφον κελεύοντι , ἅτε τὸν Θωμᾶν ὁρῶντες ἐπὶ τῇ λοιπολείψει πολλὰ δυχεράινοντα . καὶ ὁ μὲν τάφος ἠοίγνυ · ὁ δὲ θησαυρὸς ἐντὸς ὢν οὐδαμῶς , μόνα δὲ κόμφα , καθάπερ εἴρηται , τὰ ἐνταφια . ὅτι δὲ ἀ αὐτὸν καὶ ἀ ἐπὶ τῆς Θεομήτορος ἤμελλε γενέδαι ἀνάστασις , καὶ ταύτῃ ἐκ νεκρῶν ἐγερθῆναι , καθὰ δὴ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς , ὁ μακάριος Δαβὶδ προῤῥήσας ἐδήλωσεν , ὅπως εἰπών· Ἀνάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σε , σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἁγιάσματός σου . ἐπειδὴ δὴ τὸν ἐν γαστρὶ βαστάσασαν αὐτὸν κρυπτὸν ἐν κιβωτὸν ἁγιάσματος χρηματίσασαν , ὅπως ἐγκεκριμένον ἐκ τάφου προέγνωκεν ὁ Δαβὶδ , καθὰ δὴ καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα Χριστὸν τὸν υἱὸν τῆ Θεῷ καὶ Θεόν, εἰκότως ἄρα ἐν ἐπὶ ταύτῃ τὴν ὁμοίαν προέγραψεν ἔγερσιν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, τὰ ἂν ἐκεῖνος εἶπεν , Ἀνάστηθι Κύριε σὺ , τὴν ἀνάπαυσίν σε · καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἁγιάσματός σε .

Μὴ οὖν ἀμφίβαλλε . ἐπειδὴ γὰρ τὰ δύο τῷ πρωτοπλάστων σώματα τῇ λύμῃ τῆς φθορᾶς ὑπέπεσε διὰ τὴν παράβασιν , κατετέθην τὸ τοιοῦτον ὑφ' ἡμῶν κακὸν ἐξιδύσιμον ἐφ' ἅπαν γένος τὸ ἀνθρώπινον · διὰ τοῦτο καὶ τοῦ πρώτου δύο σώματα λοιπὸν ἀπαρχὴ τῶν ἐλπιζομένων ἀφθαρσίας γέγονασι . καὶ μὰ μῦθον ἡγῇ τὰ λεγόμενα . ὅρα γὰρ γοῦνεκάς ἐστι καὶ ὁ τῶν Πατριάρχαις ἀγιώτατος Γερμανὸς τῆς ἀφορμῆς ἐκεῖθεν λαβὼν ἐν τῇ εἰς τὴν κοίμησιν λογῳ αὐτῆς , καὶ πάδε πῶς ῥῆμα διέξεισιν · Ὅτι ζῇ σου τὸ πνεῦμα διὰ παντος , καὶ ἡ σάρξ σου διαφθορὰν οὐχ ὑπέμεινε πάντα . πάντα ἐπισκοπεῖ , καὶ ἐπὶ σοὶ πάντα . ὥστε κἂν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἀκαράτωται μὴ βλέπειν σε , ἀλλὰ σὺ Παναγία τοῖς ἀξίοις ἑαυτὴν ἐμφανίζοις . ἡ γὰρ σάρξ σὰ ἐμποδίζει τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ πνεύματός σου . καὶ αὖθις , τὸ μὲν σῶμά σου τὸ παρθενικὸν ὅλον ἅγιον ἦν , ἀλλαχὸν μὲν ὡς ἀνθρώπινον πρὸς ἄκραν ἀφθαρσίαν ζωῆς · σῶον δὲ τοῦτο ζωστελὲς καὶ ἀκοίμητον , ὡς σκεῦος ὑπάρχον Θεοδόχον . ἐρρέτω πάρος , ἐρρέτω χοῦς ἐπὶ σοὶ Θεοτόκε . Πρὸς τούτοις δὲ ὁ ἁγιώτατος Ἀνδρέας ὁ κρὴς αὐτὴν ταύτην εἰσάγει λέγουσαν . ὅτι τῇ μὲν ψυχῇ μεγαλύνω τὸν Κύριον , καὶ ἀγαλ-

λοῦμαι τῷ πνεύματι . τῷ σώματι δὲ μεταμάττομαι τῇ μορφοῦμαι τῷ ἐν χάρισι θείοσιν . ἐ πᾶσι μὲν ἐς τοσοῦτον.

mo quidem magnifice Dominum celebro, & ſpiritu exſulto: corpore vero immutor, & ad divinitatem ex gratia profectam transformor. Ac de his quidem hactenus.

Περὶ Τιβερίου Καίσαρος.

Μετὰ δὲ Αὔγουστον Καίσαρα κρατεῖ Τιβέριος ὁ ἰὸς αὐτοῦ ἔτη κγ'. ὗτος κτίσας πόλιν παρὰ τῇ λίμνῃ , Τιβεριάδα ταύτην ὠνόμασεν . ἐφ᾽ ᾧ σεισμὸς γενομένος , ἐ. καὶ γ'. πόλεις κατέχωσεν . ὁ Τιβέριος ὕπο τὰς βαρεῖς καὶ δεινὰς φορολογίας αἰτίζων δεινῶς , ἔλεγε · κειρέσθωσαν μὲν τὰ πρόβατα , πλὴν ὐ μέχρις αὐτῆς ἐπιδερμίδος . ἐφ᾽ ᾧ τὰς εἰς ἀξίαν παρ᾽ αὐτοῦ προαγομένους ἅπαντας ἐκ ὑμεῖς . ἐραστὴς , πῶς τοῦτο ποιεῖ ; ἔφη , διὰ τὴν τῆ ἀρχομένων ἀπάτησιν . ἐπὶ τοῦτος δ᾽ ἔφερε τὴ παραδειγμα . τραυματίας τις ἕκειτο , ἑ πᾶ ἕλκη αὐτῷ πλῆθος μυῶν ἀνιμώμενον ἰῶ . παρελθὼν δέ τις ἐπιχείρει πάσας ἀποσοβεῖν . ὁ δὲ ἔπεσε · ἄφες αὐτάς . κορεσθεῖσαι γὰρ οὐ τοσοῦτον ὀδυνήσει μοι παρίξουσιν . ἐὰν ἔλθωσιν ἄλλαι λεπτύτεραι , σφόδρα με ἐκπλήξουσι . λέγεται δὲ τοῦτο μετὰ τὴν ἀνάληψιν τ Χριστοῦ , ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία μίχρι τῆ Ρώμης τρέχει , πολλὰ κατηβοῦσα τῆ παρεσκευασμένων εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν. τοσοῦτο δὲ Τιβέριος τὸν θυμὸν ἀπῆλθεν , ὥστε θανάτῳ κατεδικάσαι τοὺς ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν αὐτῷ τῷ Πιλάτῳ · οἱ καὶ τινες ἕτεροι αὐτοχειρα λέγουσι τὸν Πιλάτον ἑαυτοῦ γενέσθαι.

Περὶ τῆς Μαγδαληνῆς.

Post Auguſtum vero Cæſarem, Tiberius ipſius filius annis LXIII imperio præfuit. Hic ad lacum urbe condita, Tiberiadem appellavit. Eodem regnante terræmotus exſtitit, qui urbes XIII ſubvertit. Solebat Tiberius graves ſubditis & atroces publicorum vectigalium enactores acute verbis hujuſmodi pungere: Tondendas quidem eſſe pecudes, at non deglubendas. Eadem de cauſſa ſi quos ad magiſtratuum dignitates provexerat, non cito ſummotos cum aliis commutabat. Quumque interrogatus eſſet, quamobrem iſtuc faceret? Propter ſubditorum, inquit, commodum & recreationem. Simul rem exemplo declarabat. Quidam, inquit, confectus vulneribus, humi jacebat, ejuſque ulcera ingens muſcarum multitudo fugebat. Prætereuntem vero alius, eas abigere nitebatur. Tum ille: Miſſas, ait, has facito. Nam ſatlatæ quum ſint, magno me dolore non adiciunt. At ſi aliæ advolent eſurientes, me diriter pungendo excruciabunt. Cæterum nonnulli perhibent, poſt adſumptionem Chriſti Mariam illam Magdalenem Romam perveniſſe, graviterque accuſaſſe omnes, quotquot in Chriſtum deliquerant. Utique adeo illam denique Tiberii animum accendiſſe, ut & ſacerdotes, & ſcribas, & ipſum quoque Pilatum capitis damnaret. Sunt tamen alii, qui Piſtum ſibimet ipſi manus attuliſſe commemorant.

Tiberius Cæſar. Ingens terræmotus. Edit. Pariſ. pag. 234. Non facile movendos præfectos. Pilati mors.

Περὶ Γαΐου βασιλέως.

Μετὰ τοῦτον κρατεῖ Γάϊος ἔτη δ'. ὗτος πάμπολλα δεινὰ ποιήσας , ἀναιρεῖται ὑπὸ στρατιωτῶν ἐν τῇ λουτρῷ . οὐ δὲ ἔφερον αὐτὸν ἐρᾶν τὴν ἰδίαν θυγατέρα προσάγοντα τῇ εἰδώλῳ αὐτοῦ , καὶ λέγοντα · σὺ ταύτης πατὴρ , καὶ σὺ ταύτην γεγέννηκας . ὗτος ὁ Γάϊος ὁλοσύρτως ἀνεβδίεν ἴδιλον . ὅθεν ἐπὶ τούτῳ διθυμήσας ὁ βασιλεύς · τοσοῦτον δὲ * ἐξαπέστη τὸ χρυσίον ἅπαν , ὥστε καὶ τὸν θησαυροφύλακα διθυμοῦντα ὁρᾶν , τοὺς ἀπορωτάτους πλουσίους ἀναιρεθῆναι κελεύει , καὶ πᾶς αὐτῶν περιουσίας λαβεῖν . ὗτος ἐν ῥωμῃ τῆς Ρώμης πυλὼν θεατήμιος , κόλπος Ουεσπασιανοῦ τοῦ στρατηγικωτάτου βλαθῆναι προσέταξε.

Cajus Caligula Cæſar. Cali prodigalitas & rapacitas.

Hoc tempore ſapiens illic Philo, & Joſephus clarueruut. Joſephus veritatis amans exſtitit. Nam & Baptiſtam Domini laudat, & Chriſtum conſimiliter virum ſapientem, magnorumque prodigiorum effectorem appellat, ac poſteaquam crucifixus fuiſſet, die tertio vivum conſpectum eſſe tradit. Cæterum, dilecte fili, mirari deſine, fuiſſe barbaros quoſdam, qui virtutis & honeſti amore ducerentur. Nam quum hominem fingeret Deus, eidem honeſti & pravi diſcrimen indidit. Quo factum eſt, ut non Platonis modo ſectatores vitam injuſtam & ſceleratam ollo proſequuti ſint, verumetiam homines harbari non pauci. Accepimus enim Hyperboreos quoſdam ultra Riphæos montes habitare, qui juſtitiam ſtudioſe colant, arborumque fructibus, & aqua victitent. Itidem Brachmanas in virtute colenda ſupra modum humanum exercere ſe tradunt, quum foliis tantum corpora tegant, & vitam in ſilvis agant. Anacharſite nutione Scytha tanto caſtitatis & exercitiotum virtutis amore tenebatur, ut etiam cubans labra verenda-que ſuis ipſemet manibus comprimeret. Nimirum non vigilans modo, verumetiam dor-

Virtus in ipſis etiam barbaris. Hyperborei. Brachmanes. Anacharſis.

Edit. Paris. pag. 235.

miens oſtendebat, quam accurata cuſtodia quo iſtæc corporis membra indigeant.

Claudius Cæſar.

Poſt Cajum Claudius imperium XIII annis obtinuit. Prohibetur autem Claudius uſque adeo formidoloſus fuiſſe, ut aſſtantes ſibi perquiteret ac ſcrutaretur, anne gladium in ſinu geſtaret. Succeſſorem habuit Neronem, qui annis XIV rebus præfuit. Impuriſſimus hic princeps, quum annos plus minus XVII natus eſſet, primus perſequi Chriſtianos cœpit, & duos ſummos viros interfecit, ut nonnulli quidem hiſtorici volunt, uno ac eodem die, verum diverſis annis: ut Euſebius autem Pamphili F. memoriæ prodidit, & anno eodem, & eadem die. Quinetiam Tertullianus, vir apud Romanos illuſtris, & Cajus ſcriptor eccleſiaſticus, & Dionyſius Corinthi epiſcopus, ſimul & eodem tempore Petrum atque Paulum teſtimonio ſuo doctrinam Chriſtianam obſignaſſe ſcribunt, nooo videlicet imperii Neronis decimoquarto. Petrum quidem Nero hujuſmodi quamdam ob cauſſam interfecit.

Nero.

Neronis perſequutio.

Euſebius.

Tertullianus. De Petri & Pauli cædr. Cajus. Dionyſius Cor.

Cur Petrus interfectus.

Impetante Nerone vixit Simon magus, ad quem ubi ſummus ille vir acceſſiſſet, canem alligatum catenæ in ejus limine repetit, devoraotem eus, quotquot injuſſu ad Simonem ingredi conarentur. Is vero Petrum intrare juſſit, & humana voce Petrum adeſſe nootlavit. Quo facto, cuncti qui erant in ædibus, obſtupuerunt. Simoo idem facere, quod canis notea facilitarat, & ad ſe Petrum acceſſere. Deinceps cum ſummo viro colloquens, inter alia quiddam hujuſmodi objecir. Si futuri notitiam Adamus habuit, quamobrem ſerpentis fraudem noo præcognovit? Tum Petros: Si futuri, ait, nullam notitiam habuit, quo tandem modo filiis ſuis ipſo nativitatis tempore nomina indidit, quæ ipſorum factis eſſent accommodata? Nam unum appellavit Calnum, quæ vox æmulationem denotat. Etenim impulſus æmularione quadam fratrem ſuum occidit. Alterum vocavit Abelum, quod nomeo luctum ſignificat. Nam ejus interfecti cauſſa parentes io luctu fuerunt. Quod ſi Adamus, qui Dei figmentum erat, futurorum habebat notitiam: multo magis ea debet opifici tribui. At inſanus ille colligebat, in Deum quamdam ignorationem propterea cadere, quod litteræ ſacræ dicant, Deum tentaſſe Abrahamum: item quod meminerint Deum ita ſecum loquutum eſſe, Deſcendam, & Sodoma inſpiciam. Deinde poſt alias præſtigias, in aera Simon ſublatus eſt, pollicitus inde ſe bona quædam populo demiſſurum. Ibi Petrus ſecum precari, & defixis in eum oculis dicere, Si Apoſtolus ego ſum Jeſu Chriſti, non hominum impoſtor, ut Simon prædicat, malis poteſtatibus impero, ut eum dimittant, nec amplius teneant. Mox in terraoi ille delapſus, minutus in partes atteritur. Atque illum ſane diem ſolemniter Romani celebrant. Nam ſabbato hæc gerebantur, quo fideles magiſtri cauſſa cibis abſtinebant, & preeibus opem divinam implorabant: id quod etiam uſu confirmatum, adhuc in hodiernum ibi diem ſervatur.

Petri cum Simone diſputatio.

Simon in aera ſublevatus.

Simon dejicitur. pag. 236.

Nero autem his cognitis, Petrum in crucem egit: Paulum vero, quemadmodum autea lingua præditus orator meminit in oratione ſua, quam ad vetantes ſolitariam vitam habuit, gladio propterea feriri juſſit: quod Eperaſtum, amores deliciaſque ſuas, ad religionem Chriſtianam inſtituiſſet. qua ipſa de cauſſa perſequutionem quoque concitavit. Nam quia laſcivus erat, concubinos ſuos ad Dominum ſe convertere, graviter omnino ferebat. Idem Joannes Chry-

Cur Paulus a Nerone occiſus. Vide Notas.

Chryſoſtomus.

A τῶν ἰδείκνυ, πόσης ἀσφαλείας τὰ παῖδα δέονται μέρεα.

Μετὰ δὲ Γάϊον πρατεῖ ὁ Κλαύδιος ἔτη ιγ'. ἔτος ὁ Κλαύδιος ποσῶν λέγεται εἶναι δεῖλός, ἄστε πὰς λίαν παεεσαμένης ἰρόλπαν, μή ποτε ξίφος ἐν κάλπῳ φόρεον. μετὰ δὲ τῶτον Νέρων ὁ ἰὸς αὐτῷ ἔτη ιδ'. ἔτος ὁ παμμίαρος ἐπῶν ὠτεὶ ί. ἢ ζ'. ὢν, ἀρξατο τῦ διωγμῦ ἄρξατο, ἢ πὰς κορυφαίυς ἀναιρεῖ, ὡς μὲν ἱσοεμεί τινες ἕτεροι λέγυσιν, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἢ τῇ αὐτῇ, ἐν ἄλλῳ δὲ ἢ ἄλλῳ ἔτει. ὡς δὲ Εὐσέβιος ὁ τῦ Παμφίλου, ἢ ἕτει τῇ αὐτῇ ἢ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ. ἀλλὰ Τερπελλιανός τις ἀνὴρ ῥῆξ ἐπὶ Ῥώμῃ λαμπρὸν, ὁ Γάϊος ἀνὴρ ἐκκλησιαστικὸς, ἐ Διονύσιος ἐπίσκοπος Κορίνθυ, γράφυσι καθ' ἕνα καιρὸν ἢ ὁμοῦ μαρτυρῆσαι Πέτρον καὶ Παῦλον, τεσσαραδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Νέρωνος. ἐ Πέτρον μὲν ἀναιρεῖ δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Περὶ Κλαυδίυ βασιλέως.

Περὶ Νέρωνος βασιλέως.

Ἐπὶ Νέρωνος ὁ Σίμων ὁ μάγος ἦν .. ὃς ἦν ὁ κορυφαῖος ἐλθὼν ὥρα κυνὰ δεδεμένον ἀλύσει ἐπὶ τῇ πυλῶνι αὐτῦ, κατιδίοντα πὰς ἀνὰ ἑκατοντάς ἐπιχειροῦντας εἰσελθεῖν ἐπὶ τὸν Σίμωνα. ᾧ δὲ ἐ ἐάλδσεν εἰσιλθεῖν, ἢ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ πρὸς Πέτρυ ἀναγγέλλει. ἢ τὰ πάντα τῶτο ἐποίησε. αὐτὸ δὲ τῦτο ἢ ὁ Σίμων ἐποίησε, ἢ τὸν Πέτρον ἐκάλεσεν. ὁ μὲν τοι Σίμων ἢ πᾶσι ἑκὼς πὰς ἄλλυς τῆ κορυφαίῳ ἐξελεγόμυος ἔλεγεν. εἰ ἑκόγνωσιν ἔχει ὁ Ἀδάμ, ἐξεῖ εὖ ἑκοίγνω τλὺ τῦ ὄφεως ἀπάτλν; ἢ ὁ Πέτρος. εἰ ἑκόγνωσιν ἐκ εἶχε, πῶς ποῖς ἰδίοις αὐτῦ ἑκοὺς πὰς ἰσομένας ἑκάξεις ἅμα τῇ γωνεθλίᾳ ἐπέθετο ὀνόματα; τὸν μὲν γὰρ Κάϊν ἀντίμασον, ὅ ἐσι ζῆλος. ζηλώσας ἢ ἀπέκτεινε τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ. τὸν δὲ Ἄβελ ἐκάλεσεν· ὅ ἐσι πένθος. ἐπ' αὐτῇ ἢ φονθέντι ἐπένθησαν οἱ γονεῖς αὐτῦ. εἰ δὲ τὸ πλάσμα προγίνωσκε, πολλῷ μᾶλλον ὁ πλάσας αὐτός. εἰ ἐ ὁ παράφρων ἐκεῖνος ἀπὸ τῦ εἰπεῖν τλὺ γραφλν, ὅτι ἐποίραζεν ὁ Θεὸς ἢ Ἀβραάμ, καὶ ὅτι καταβὰς ἐπὶ Σόδομα ὄψομαι· ἔλεγεν ἀγνοιαν ἔχειν τὸν Θεόν. πρὸς μέντοι πὰς ἄλλυς αὐτῦ φαντασίυς, ἢ εἰς αἶρα ἐπῆρθη ὁ Σίμων ἐπαγγειλάμενος ἐκεῖθεν ἀγαθὰ καταβιβάσαι τῇ λαῷ. ἐγὼ δὲ ὁ Πέτρος πύκρομαι καθ' ἑαυτόν, ἐ ὅπως ἐναντίυσας αὐτῷ. εἰ Ἀπόσολος Ἰησῦ Χριςῦ εἰμὶ ἐγὼ, ἢ οὐ πλάνος, ὡς φησι Σίμων, προσάτας πὰις πονηρὰις δυνάμεσιν ἀφεῖναι πὰς πρατήσεις αὐτόν· καὶ παραχρῆμα εἰς γλῶ κατιλύχθη καὶ συντρίβη. διὸ δὴ ἢ ἡμέραν ἔκεινλν ἐπίσημον ἄγυσιν οἱ Ῥωμαῖοι. σάββατον γάρ ἰῶ, ἐν ᾧ καὶ προσδχὴ ἐ νηςεία πὰς πίσεις, ἢ μᾶλλον ὑπὲρ τῦ διδασκάλυ· τῦτο δὲ ἐ μίχει τῦ τῶν ἐκείνυ πρατεῖ.

Περὶ Σίμωνος τοῦ μάγου

Περὶ τῦ ὁ Σίμων ἀμίλλησε Πέτρον.

Ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Νέρων, τὸν Πέτρον ἐσαύρωσε· τὸν δὲ Παῦλον, καθά φησιν ὁ τλὺ γλῶτταν χρυσῦς ἐν τῇ πρὸς πὰς καλλύοπας μονάζειν λόγῳ αὐτῦ, ᾧ ξίφος ἐτελείωσεν· ἄτε κατχίσαντα Ἐπέραστον αὐτῦ παλλακὴν. ᾧ γὰρ τῦτο ἢ τὸν διωγμὸν ἤνεγκε. λάγνος γὰρ ὢν, ὑπ ἰμέρχτο πὰς αὐτῦ παλλακὰς ἐπισρέφειν πρὸς Κύριον. ὁ μὲν τε. Θεῖος Ἰωάννης καὶ πᾶδι πρὸς Παῦλον εὕρηται λέγων· ποῖος τόπος τὸ σὸν ἐδέξατο αἷμα, τὸ γαλακτοειδὲς ὀραδὶν ἐν τῇ χιτῶνι τῦ σε

ἀναπολοπίσαντος; ὁ δὲ ᾧ βάρβαρος αὐτῷ ψυχὴ ὑπὲρ μίλι γλυκᾶναι, πῖσὸν ἐποίησε τὴν καρδίαν ἢ ἄπιον. καὶ μὴν καὶ δὴ, ὡς ἐκεῖνοί φασι, ᾧ ἀμφότεροι ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ, μᾶλλ' Ἰωσίᾳ κθ'. ἐπὶ Νέρωνος βασιλείας.

Περὶ τῆς ἀφίξεως τῶν ἀποστόλων.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὸ, ὅτι ᾧ τὸν τῷ Θεηγόρου Λουκᾶ περὶ τῆς ἀφίξεως τῶν Ἀποστόλων ἐπελθὼν ἱστορίας, διλόγως ἀπορήκας, εἴγε τὰ λοιπὰ Παύλου διηγησάμενος ὁ Λουκᾶς, τὸ μαρτύριον αὐτῷ τέλος σεσίγηκε. ᾧ ὅσον εἰκὸς, ὅτι μέχρι τῆς εἰς Ῥώμην ἀφίξεως τὰ μεγάλου Παύλου κατελθεῖν τὸν ἱστορίαν ὁ Λουκᾶς. ᾧ ἐκ τῶν φαίνεται, ὅτι ᾗχμαλώτις ὁ Λουκᾶς Παύλῳ, τὸ τῆς ἀφίξεως τὸν καιρὸν συναγράψατο βιβλίον. ὅθεν τὰ λοιπὰ μὲν Παύλου διηγήσατο, τὸ δὲ μαρτύριον, ὡς μήπω γεγονὸς, εἰκότως παρέδραμεν. ὀγδοηκοστῷ γὰρ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν Ῥώμῃ ἄντος ἐν ἐκείνοις· μέχρι γὰρ τῶνδε ᾧ ὁ Λουκᾶς αὐτῷ συνῆν. ἐνθ' οὗτος ἀπολογησάμενος, εἰς τὸ κήρυγμα πάλιν ἐτράπετο, ᾧ τοῖς ἐκεῖσε κηρύσσων ἦν. ἐν δευτέρᾳ δὲ τῇ Ῥώμῃ ἐπιδημήσας, ᾧ καταλύσας τὸν οἰκοῦντα Νέρωνος, καὶ παλλακὴν αὐτῷ Ἐπίκτητον, τὸ μαρτύριον τέλος ἐδέξατο. ὅτι δὲ οὐκ ἐν ᾧ ὁ Λουκᾶς μὴ Παῦλον τὸ φρόνημα, αὐτὸς φησι πρὸς Τιμόθεον ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, ἐν ᾗ ἔγραφε δέσμιος ὢν ὑπὸ Νέρωνος· ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ πάντες μὲ ἐγκατέλιπον. μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη ᾧ ἐνεδυνάμωσέ μὲ. ᾗ δέ γε τὸ τέλος, μόνος παρῆν ὁ Λουκᾶς.

Μετὰ μέντοι ἡ πρώτην ἀπολογίαν, εἰς Ἱσπανίαν ὁ Παῦλος παραγίνεται. γνώμιον ὧν τι ἢ ἐπισήμων ἐκ πρὸ πολλοῦ θέλων ἡ Παῦλον ἰδεῖν, ᾧ ἡ ἀλλόθεν ἐσηκθεῖναι, παρακύψαι λέγεται κατὰ τὴν ἀγορὰν, ᾧ ἰδὼν αὐτὸν διερχόμενον, ᾧ πεῖσαι τὸν αὐτῆς ἄνδρα Πρόβον ἐπὸς τὸ οἶκον δέξασθαι αὐτὸν. εἰσελθόντος δὲ, θαῦμα παράδοξον γίνεται. τὸ γὰρ γυναῖκον ἀνακαλυφθὲν τῇ τοῦ κοὸς ὀφθαλμῶν, ἑώρα ἐπὶ τῷ μετώπῳ τὰ Ἀποστόλου ἐπίχρυσα γράμματα, ΠΑΥΛΟΣ Ο ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΗΡΥΞ, ἀναγορεύοντα. ᾧ φοσπισθεῖσα τοῖς ποσὶν αὐτῆ ἡ τοιαύτη γυνὴ, κατηχήθη ᾧ ἐβαπτίσθη. ὁμοίως ᾧ Πρόβος ὁ ἀνὴρ, σὺν πάντες οἱ λοιποὶ καθιζῆς.

Περὶ Νέρωνος.

Τὰ μέντοι Νέρωνος Ἀνίκητον νέα γαλαντος ἐπὶ τῇ τοῦ μητέρα αὐτῷ Ἀγριππῖναν ἀποκτεῖναι, τί ποῶ αὐτῇ; τὸν ἑαυτῆς γαστέρα γυμνώσασα, πεῖ Ἀνίκητε, ἔφη, παῖ ὦ, τί Νέρωνα ἐχίννευν. ὅτος ὁ Νέρων πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτῷ κακοῖς, ᾧ κιθαρῳδὸς, ᾧ μίμοις ἐπέχαιρε, ἀκρατοπότης ἰσχὺς, ἀκτενῶθεν τὰς ἀκοπίους ἀπορίαν τῆς ζωῆς. τοσοῦτον δὲ Ῥωμαίοι ἀπισράφησαν αὐτὸν, ὡς ἐπεῖναι καὶ ποτὲ τῶν ἀναιρησόντων. τοῦτο δὲ γνοὺς ὁ Νέρων ἑαυτὸν διεχειρίσατο, μηδὲν ἄλλο εἰπὼν ἢ τοῦτο καὶ μόνον. οἷον, ὦ Ζεῦ, κιθαρῳδὸν ὁ βίος ζημιοῦται. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι Λουκᾶς ὁ Ἀπόστολος ἐπὶ καρποφόρῳ ἐλαίας ἐσταυρώθη. ἄδηλον δὲ ὧ τὸ νίμμον αὐτῷ λείψανον, ᾧ τὰ μέτρον πολλῶν σκευωμάτων ῥιφῶναι· ᾧ φοσωχῆς δὲ ἐκπεμφθεὶς ὁ Θεὸς κυβερνήτα ἑαυτοῦ σύμβολα τῆς τέχνης αὐτῷ· ᾧ οὕτω φανερωθὲν ἐν ναῦθα ἐπανεσώθη.

ἐχμαλωσία Ἰουδαίων.

Οὐ πολὺς μετὰ ταῦτα παρεῤῥύη χρὸς καὶ ἡ τῆ Ἰουδαίων ἐκράκτει ἀπώλεια. οὐκ ἐν ἄλλῳ δὲ

A sostomus, vir plane divinus, etiam hujusmodi verbis alicubi Paulum compellat: Quinam quæso locus lacteum illum sanguinem tuum excepit, conspectum in ejus veste, qui te in palum suffixit? quod ipsum sane barbarum ejus animum majore vi dulcem efficiens quam mei ipsum, infidelem antea fidelem effecit. Uterque, ceu Chrysostomus idem testatur, obdormivit in urbe Roma, A.D. 111 Kal. Quinctiles, imper. Nerone.

Cæterum memini, dilecte fili, te divini Lucæ historiam de actis Apostolorum perlegentem, non abs re dubitasse, num vero sit consentaneum, Lucam cæteris a Paulo gestis rebus omnibus expositis, beatam ejus ea hac vita migrationem præterire silentio voluisse? Licet ad eam quæstionem hoc modo respondere: Lucam librum actorum id temporis exaratse, quum Paulus prima vice Romam appulisset. Ea de causa factum esse, ut cætera quidem acta Pauli recenseret, perhibitum vero fidei testimonium, uti quod necdum accidisset, omitteret. Paulus enim, quum biennium totum Romæ liber ageret, prædicationis munere fungebatur: ad quod usque tempus ei Lucas aderat. Deinde Romam altera vice reversus, quum religionis Christianæ rudimenta Eperasto, Neronl a poculis, atque etiam concubino, tradidisset, beato illo caitu vitam clausit. Lucam ipsum prius cum Paulo non fuisse, faretur in secunda ad Timotheum epistola Paulus, quam a Nerone conjectus in vincula scripsit. In prima, inquit, defensione mea cuncti me deseruerunt. Nolim hoc eis culpæ detur. Dominus autem adstitit mihi, meque confirmavit. Ad finem vero, solus Lucas aderat.

Eperastus a Paulo conversus, ut quidem creditur Leuclavius. Tu videsis Notas.

Cæterum post defensionem hanc primam Paulus in Hispaniam pervenit, ubi muliercula quædam illustri orta loco, quæ multo ante Paulum videre cuperet, deque veritate ab ipso viva voce eruditi, prospectasse in forum perhibetur, ibique conspecto Paulo, qui forum transiret, maritum suum Probum persuadendo impulisse, ut hominem domo sua eaciperet. Ingresso in ædes Paulo, prodigium quoddam novum & inusitatum accidisse. Mulierem enim oculis sais adapertis, in Apostoli fronte litteras aureas vidisse, quarum hujusmodi sententis foret: PAULUS CHRISTI PRÆCO. Quapropter ad pedes ipsius provoluta, Doctrinam Christianam accepit, ipsaque cum Proho marito familiaque universa baptizata est.

Pauli profectio in Hispaniam.

Edit. Paris. pag. 237.

Cæterum Nero quum Anicetum quemdam ablegasset, qui matrem suam Agrippinam occideret, illa ventre suo denudato: Hunc, Anicete, ferito, ait, qui Neronem ediderit. Inter alia vitia Neronis hoc etiam erat, quod citharœdis & mimis delectaretur, ac semper temulentus esset: quo fiebat, ut innocentes vita spoliaret. Hinc tantopere hominem aversati sunt Romani, at motu concitato eum ad necem poscerent. qua re cognita Nero sibimet ipsi manus attulit, hujusmodi quædam fatus: Qualem o Jupiter hominum vita citharœdum amittit. Cæterum hoc quoque memoriæ proditum est, Lucam auctorem Evangeliæ historiæ in olea frugifera suffixum fuisse. Quumque pretiosæ ipsius reliquiæ nusquam reperirentur, quod esset inter multa tuguria rejectæ, precibus impetratum est a Deo, ut collyria quædam medica demitteret, artis sancti viri symbola: quibus conspectis, reliquiæ ibidem reperiæ servatæque sunt.

Nero parricida.

Nero sibipsum interficit.

Locus in olea suspensus.

Secundum hæc non multo interjecto tempore, Judæorum excidium appetit, idque non alio tempore, quam festo, nec

Judæorum excidium.

id abs re. Nam par erat, ut quibus illi diebus in Dominum deliquissent, iisdem & præmia consequerentur. quamquam haud multis modis efficere conatus est Deus, ut emendarentur. Etenim inter alia, vir quidam, cui nomen esset Jesus, ipso Tabernaculorum festo templum ingressus, alta voce ab utraque parte Hierosolymam & populum lamentatus est. Quinetiam urbem universam obibat, seque seriens ajebat: Væ væ Hierosolymæ. Duobus elapsis annis, cingula sua, clypeorumque coria mandebant. Forte mulier quædam, quæ Mariæ nomen haberet, admodum opulenta, in urbem ex agro migraverat. Eam quum populus commeatu facultatibusque suis spoliasset, nec amplius ei quidquam superaret, unde viveret: filium suum lactentem assar & comedit. Quæ re conspecta, cuncti quamprimum emori cupiebant. Eodem rempore ventus ingens hostium quidem tela directo in Judæos ferebat, Judæorum vero abripiebat in transversum. Hoc modo Jeremiæ vaticinio satisfecit eventus, id quod erat hujusmodi: Gladio flernam eos in conspectu suorum hostium, & urbem hanc ad internecionem ruinamque perpetuam redigam. Carnes etiam filiorum filiarumque suarum comedent. Adeoque conteram hanc urbem loslar vasis testacei, quod amplius redintegrari reficique nequit.

Hoc oraculo quidnam possit esse clarius & dilucidius? Nam hæc omnia sic prorsus evenerunt, id quod historia Josephi restatur. Quippe ne Judæorum quispiam historiæ fidem derogaret, non aliquem extraneum, sed eadem natione prognatum, & insignem æmulatorem veritas excivit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles tragice describeret. Tale profecto exemplum iræ divini numinis declaratæ nemo potest aliud ex omni temporum memoria sepetere. Josephus quidem, Hierosolymæ qui degebat durante bello, trecentas hominum myriades fame, gladio, igne, aliisque talibus casibus periisse scripsit. Plutimetiam Romæ bestiis objecti sunt. Gesta sunt omnia sub Tito, post Christi adsumptionem in cælum quadraginta & paulo amplius annis.

Velim autem scias, dilecte fili, Judæos ter servitutem duram perpessos esse. Primum in Ægypto, alteram Babylone, tertiam sub Antiocho, cui cognomen illustris erat. Verum & captivitas, & servitutes istæ prædictæ ipsis fuerant, promissique reditus. At de captivitatis hujus ultimæ liberatione promissum nihil fuit. In Josepho certe veritatis studium hoc quoque considerandum est. Nam quod Romani versuri essent Hierosolymam scripsit, Danieli vatis ea de re testimonium proferens: quod autem illius desolationis aliquando finis futurus esset, non scripsit: quando vatem nihil ejusmodi prædixisse reperiebat. Ac de his quidem in hunc modum dictum esto.

Post Neronem Galba rerum potitus est menses VII. Post Galbam Otho menses III. Post Othonem Vitellius menses VIII. Hic edictis propositis, Italia jussit excedere, quotquot ex astris futura se prædicturos garrirent. At illi vicissim hæc verba legenda publice proposuerunt: Excede vita Cæsar. Quinetiam diem ipsum, quo interficiendus esset, adscripserunt. Successit ei Vespasianus, qui quum annis IX regnasset, Imperium Tito filio reliquit. Is annos duos præfuit. Sub eodem Judæorum natio in potestatem redacta est. Cæperat eos Vespasianus obsidere, verum profectus inde cum copiis

Profiris quæ præcesserunt.

Mulieris atrox facinus.

Jeremiæ de excidio.

Edit. Paris. pag. 438.

Cur Deus per Josephum historiam scribi voluerit.

Hierosolyma numquam instauranda.

Galba Imp. Otho. Vitellius. Akrologi.

Vespasianus.

Titus.

A καιρῷ ἦλθεν, ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς· ᾗ εἰκότως ἐχρῆν αὐτοὺς ἐν αἷς εἰς τὸν Κύριον ἐξήμαρτον, ἐν αὐταῖς ᾗ τὰ ἐπίχαρτα δρᾶν· καὶ πολλὰ μὲν Θεῷ ποιήσαντες, ἵνα διορθωθῶσι· καὶ δὴ ἄνθρωπός τις Ἰησοῦς τῇ ἑορτῇ τῆς Σκωπηγίας ἐλθὼν ἐν τῷ ἱερῷ, ἀνέκραξε φωνῇ, λαὸ πᾶσι μεσάρων μερῶν, ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ᾗ ἅπασαν· ἀλλὰ ᾗ τὴν πόλιν πᾶσαν περιερχόμενος ᾗ τυπτόμενος ἔλεγεν· οὐαί, οὐαὶ Ἱεροσόλυμα. δύο ᾗ δὴ ἐπ περιελαυνομένης καὶ διαρπαζομένης, τὰς ζωοτόκους καὶ τὰ δέρματα τῶν θυρῶν ἐμασῶντο. γυνή δέ τις Μαρία ὄνομα, πλουσία οὖσα σφόδρα, ἐκ τῆς χώρας πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε, καὶ τὰ προσόντα B αὐτῇ συνελεσθεῖσα ὑπὸ τῶν λαοῦ, καὶ μὴ ἔχουσα ζῆσαι, ὑπομαζίου αὐτῆς παῖδας ὀπτήσασα, ἔφαγε. τῶν ἄλλων ἰδόντες, ὠρέγοντο παρ' ἀλλήλων διαρπάζειν. ᾗ θύελλα τότε ἐπνέυσε, ᾗ τὰ μὲν βέλη τῆς πολεμίου ὁρθεία ἔφερε, τὸ δὲ τῆς Ἰουδαίων πλάγια. ὡς ἐντεῦθεν ᾗ τὴν Ἱερεμίου προφητείαν πεῖρας λαβεῖν, τὴν οὕτω λέγουσαν· ᾗ καταβαλῶ αὐτὸς ἐν μαχαίρᾳ ἐνώπιον τῆς ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν παντὶ εἰς ἀφανισμόν, ᾗ εἰς συγχυμὸν αἰώνιον. ᾗ ἑδονται τὰς σάρκας τῆς υἱῶν ᾗ τῶν θυγατέρων αὐτῶν. ᾗ συντρίψω τὴν πόλιν ταύτην ὡς ἄγγος ὀστράκινον, ἃ οὐ δυνήσεται ἰαθῆναι ἔτι.

Τί τούτου σαφέστερον; πάντα γὰρ πεπλήρωται κατὰ τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου. ἵνα γὰρ μηδεὶς Ἰουδαίως ἀπιστήσειεν, ἵνα αὐτόφυλόν τινα, ἀλλ' ἀμύθητον C ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξίκνητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν. τοιοῦτον γὰρ θυμὸν ὀργῆς θεοῦ εἶδέ ποτε. ἃ μέντοι Ἰώσηπος ἐν Ἱερουσαλὴμ παρὼν τῷ πολέμῳ, συνέγραψε τελεωσίας ἀνδρῶν μυριάδας λιμῷ ἀπολέσθαι λιμῷ, μαχαίρᾳ, πυρί, ᾗ τοῖς τοιούτοις· καὶ μέντοι καὶ τῇ κατὰ Ῥωμαίων θηριομαχίᾳ· γέγονε δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τούτοις τῷ Τίτῳ μῆ μ'. ἃ ᾗ πλείονα ἐπ τῆς Χριστοῦ ἀναλήψεως.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὸ, ὅτι τρεῖς δουλείας ὑπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι ᾗ λίαν δεινὰς, τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, ᾗ τὴν ὑπ' Ἀντιόχου D τὸν Ἐπιφανῆ· ἀλλ' ἐπὶ πόσοις, καὶ αἱ αἰχμαλωσίαι προεγράφοντο, ᾗ ἡ ἐπάνοδος. ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ χάρις αἰχμαλωσίας τῶν ὑ γέγονε. καὶ ὅρα τὸ φ Ἰωσήπου φιλάληθες. ἅτι μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐρημωθήσεται τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔγραφε, παράγων καὶ φ προφητῶν Δανιὴλ μάρτυρα τῷ λόγου αὐτοῦ. ἅτι δὲ τέσσαρας τῆς ἐρημώσεως, ὐκ ἔγραφεν. ἐπεὶ μηδὲ τὸν προφήτην εὗρε τοιοῦτόν τι προεκτίθεσθαι. ᾗ περὶ μὲν τούτων οὕτως.

Μετὰ δὲ Νέρωνα κρατεῖ Γάλβας μῆνας ζ'. μετὰ δὲ Γάλβαν, Ὄθων μῆνας γ'. μετὰ δὲ τοῦτον Βιτέλλιος μῆνας η'. ὃς τοὺς κηρύγματα τοῖς ἀστρολόγοις προτιθεὶς, φεύγειν ἐξ Ἰταλίας· οἱ δ' ἀντιπροτιθέασι· φεύγε τὸν βίον Καῖσαρ· καὶ τὴν ἡμέραν αὐτὴν, καθ' ἣν ἀποκτανθείη, γράφασιν. E μετὰ δὲ τοῦτον Οὐεσπασιανὸς ἐπ Δ'. καὶ μετὰ τοῦτον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Τίτος ἐπ β'. ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν Ἰουδαίων ἅλωσις γέγονε. τοῦτος μὲν πρῶτος Οὐεσπασιανὸς κατήρξατο· ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀπάρας πρὸς Ῥώμην, ἀφικνεῖται τὸν γενναιότατον Τίτον τὴν

πόλιν

πόλω πολιορκεῖν. ὅτος δὲ ὁ Τῖτος πανύπονλῶ θαυμαστὸς. ὥςτ᾽ ἢ Θρλπῆναι διὰ τλὰ κῆ τῆ Ἰουδαίων θνλλαπον ὀργλὰ, ἢ μᾶλλον λίπα τὸν ναὸν ἑώρα πυρπολούμενον· ἀλλὰ ἢ τῷ Θεῷ δόμενος, ἔλεγεν Οὐκ. ἐγὼ, ἀλλὰ σὺ πῶν αἴτιος. ἀλλὰ ἓ ἔτις τλανλὰ ἀντῶν ἀνηγόρδσεν, ὠργίζετο κανὶ ἐκείνοι. ποτῦπο δὲ λὰ ὁ Τῖτος ἄτος φιλότιμος, ὥςτ᾽ ἢ λέγεν· * τὸν βασιλέα ἢ τὸν βασίλεια ἢ ὑποσρέφων λυπήμβον· λέγεται δὲ ἢ τῦτο πῶν εἰπεῖν· σὺμερον ὐκ ἐβασιλεύσαμεν, ἐπειδά τινα ὐκ ἀπεργάσαμεν. (ἐχμαλάτδοσι δὲ ἄτος ὁ Τῖτος μυριάδας ρ'. ἢ ἀνείλε ἢ ἃς φησι Γεώργιος.) μετὰ δὲ ταῦτα ἀναρεῖται ὑπὸ τῦ ἀδελφῦ ἀντῦ Δομετιανῦ, λαγωὸν αὐτῷ παραδέντος Θαλάσσιον.

Μετὰ δὲ Τῖτον ἀρατεῖ Δομετιανὸς ἔτη ιδ'. ὑφ᾽ οὗ ὁ Θεολόγος εἰς Πάτμον ἐξορίζεται. ἔνθα ἢ τὸ Εὐαγγέλιον ἢ τλὰ Ἀποκάλνψιν ἐγραψε. τότε δὲ ἢ Ἀπολλάνιος ὁ Τυανεὺς ἀφικνεῖται περιπατῶν, ἢ εἰς Βυζάντιον ἔρχεται. ὅθεν ἢ παρελθὼν ὑπὸ τῶ ἐποίκων, τὰς ἔφεις ἢ τὰς σκορπίνς ἐκ τῆς πόλεως ἐφυγάδενσε, ἢ τῷ ἵππων τλῶ ἀπεζέων ἐχαλίνωσε. ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ ὡσαύτως ἐποίησε ἐπί τε τοῖς σκορπίοις ἢ ἀσπνψί. παλαὶ μὲν γὰρ ὑπὸ τῷ τοιούτων ἐβλάπτοντο. χαλκοῦν μὲν σκορπίον χώσας ἐν γῇ, ὑπὸ ἀκλάμων δὲ σκυμένων διοχθίζεσι παρασκενάσας τὰς ἀσπαπας. ὁ μὲν τοι Δομετιανὸς Τίτε μὲν λῶ ἀδελφός, μνδὲν δὲ ἀδελφὸν ὡρὸς ἀντὸν ἴχων· ὡς εἶναι τὸ Θρλλούμβον ἐκεῖνο παράλθες· ἀμὲς ἢ ποτισέμεν ἐκ τῆς αὐτῆς ὑίλε. λῶ γὰρ ἰρασιχήματος, αἵματι χαίρων ἀνθρώπων. πάνυ προπέτης ἀσρόνομος, ἢ τὸ τέλος, ἢ ἀβέβαιον αὐτῷ· ὁ δὲ ἐπύνθανε ὡρὸς αὐτόν· ἦ δὲ σὺ ζωὴ πόση ἐσί, ἢ πόσον τὸ τέλος αὐτῆς; ἢ ὃς ἀπεκρίνατο φιλαλήθως, κῆ τὰς ἀρᾶμες τῆ ἀστρων. ἀῆ * φυσαλίζωτα Δομετιανὸς θέλων ἀπελέγξει * φυσαλίζων τὸν ἀστρολόμον, ἐκέλευε πῦρ ἀναβῆναι, ἢ διδύμενον αὐτὸν ἐμβληθῆναι τῇ πυρᾷ. γένηται ταῦτα. ἀλλὰ τὸ ἐγχείρημα τῦ τέλος ἢ δέχεται. ὑσὸς γὰρ ἄνωθεν καταρρήγνυται, ἓ σβέννυται ἢ πυρά. λάτται ὁ δυσμένης· ἢ ὁ βασιλεὺς ὅσαρ ἦρα. ἵππφ γαλαστύρᾳ ἐπικάθητο κατάφρακτος ὅπλοις. τούτων γοῦν ἀπορρίπτων, αὐτομάτως εἰς χάσμα γῆς ἐδόντα ἀπεπέπτωκε, καὶ σωὶ ἵππφ ἢ τελῆ ἄφαντος γέγονεν. ἔθεν ἓ τλν ψυχὴν αὐτῦ βιαίως ἐκρήξαντες, εἰς Νησύαν τὸ σαίπτρον ἔρχεται. Κρατεῖ τοίνυν μετὰ Δομετιανὸν Νερούας ἔτος ἓν, μῆνας δ'. ἐφ᾽ οὗ ἐπαναλήθη τῆς ἐξορίας ὁ Θεολόγος, ὥς φησι Ἱππόλυτος. εἶτα τελευτᾷ. ἢ ζωπθείς, τὸ λείψανον αὐτῦ ὐκ ἀρέθη.

Μετὰ δὲ Νερούαν ἀρατεῖ Τραϊανὸς ἔτη * δ'. μῆνας ζ'. ὃς τοσοῦτον λεῖ φιλοδίκαιος, ὡς γομῆσαι ἀπάθλω, ἢ ἐπιδνῦναι τῇ ἀπάρχῳ, καὶ ὕπως εἰπεῖν. εἰ μὲν καλῶς ἄρχω, ὑπὲρ ἐμοῦ ἴσο πεχρημένος αὐτῇ· εἰ δὲ κακῶς ἄρχω, κατ᾽ ἐμοῦ. ὅτος ἢ πὰς ὁ τῇ ἀριστυπόρᾳ Ῥώμῃ γεώρας ἐποίησεν, ὧν ἕνεκα ἢ σωτηρίας ἔτυχεν, εἰ ἢ ἐν ἀσεβείᾳ ἢ βίον κατέλυσεν. ὃ διὰ παράδοξον. ὁ ὃν διάλογος μέγας Γρηγόριος, ἀὴ τοιαύτης Ῥώμης χρηματίσας Ἐπίσκοπος ἀνὰ τλὰ λιθίνλα πορεῖαι γενόμβος, λῶ ὁ Τραϊανὸς ὅτος φοδούμενον, φέχλω αρατεῖν, ὡς ὁ Θεόπιτος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀφηγούμβος ὕρηται, ὡρὸς τὸν φιλόψυχον Κύριον ὑπὲρ συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν τῶ

A Romam Titum filium, virum ſortiſſimum, ad urbis obſidionem reliquit. In eo tam admiranda virtus erat, ut propter Judæorum calamitates divinitus immiſſas etiam plotaret, præſertim id temporis, quum igneum templo injectum cerneret. Præterea Deum obiectans: Non ego, inquit, ſed tu harum rerum auctores. Quod ſi quis etiam victorem uppellaſſet, id ipſum indigne cum facundia quadam ferebat. Tam benignus erat, & honeſtus, ut dicerer: Neminem, qui adſpexiſſet Imperatorem, abire triſtem debere. Quinetiam ſæpenumero verbis uſus hujuſmodi perhibetur: Hodie non imperavimus, quia neminem beneficio adfecimus. * Tandem a fratre Domitiano ſublatus eſt, qui leporem ei matinum appoſuerat. Tui ergo hoſtes communicatio. Edit. Pariſ. pag. 339. Titi beneficentia. Titus eſu matinis leporis ſtercatus.

B Igitur poſt Titum Domitianus annis xv rerum potitus eſt. Is Joannem Theologum cognomento, in Pathmum inſulam relegavit: ubi & Evangelicam hiſtoriam ſuam, & Revelationem conſcripſit. Eo tempore Tyanenſis Apollonius, qui ubique terrarum obvagabatur, etiam Byzantium venit: ubi quum rogatus ſaiſſet ab incolis, ex urbe ſerpentes atque ſcorpios abegit, & aquos indomitos frœnis coercuit. Conſimiliter Antiochenæ ſcorpios & pulices eaegit, a quibus cives mirum in modum excruciabantur. Effecit autem hoc, aheneo ſcorpione in terram defoſſo, & inſtituto, ut quaſſatis arundinibus pulices abigerentur. Cæterum Domitianus Titi quidem ille frater germanus erat, verum in eo nihil omnino fraternum conſpiciebatur, ut C verum adeo verbum illud vulgo jactatum ſoret: Macula & poculum ex eodem vitro. Nam avarus erat, & humani ſanguinis effuſione gaudebat. Prædixit zi quidam Aſtrologus tum vitæ finem, tum ſucceſſorem. Quo Cæſar audito: Tua vero, inquit, vita quamdiu durabit, & quo fine claudetur? Reſpondet ille ſic, ut veritatem omnino indicaret, pro ratione curſus ſiderum. Tum Domitianus, qui vellet hominem convincere, tamquam impoſtorem: rogus accendi jubet, eumque colligatum vinculis in illum abjici. Fit quod imperaverat, ſed conatui non reſpondit eventus. Nam pluvia ſubito impetu cœlitus delapſa, rogus extinguitur, & vinctus ſolvitur. Deinde per quietem Imperator hujuſmodi ſomD nium habuit. Inſidere ſibi equo nigro videbatur, toto corpore atmatus. Illis autem rebus ſponte ſua evaneſcentibus, in quemdam hiatum terræ delabi ſe putabat, & una cum equo ipſoque ornatu ea hominum conſpectu tolli. Quapropter ipſo rebus humanis pet violentam mortem exempto, ad Nervam Imperium delatum eſt. Is a morte Domitiani regnavit annum unum, menſes IV. Revocatus eſt ſub eo Joannes Theologus ab exſilio, quemadmodum Hippolytus memotiæ prodidit. deinde mortuus, quæſitiſque reliquiis ejus, non ſunt inventæ.

Poſt Nervam Traianus annis IX, menſibuſque VII imperavit. Is juſtitiæ tam obſervans erat, ut enſem nudatum præfecto E prætorio traderet, cum hujuſmodi verbis: Siquidem recte imperavero, pro me: ſin male, advetſum me hoc utitor. Pontes apud veterem Romam ædificavit, & per eos ſalutem conſequutus eſt, (quamquam in pietatis ignoratione vitam clauſiſſet) admirabili ſane modo. Nam celebris ille magnuſque Gregorius, Romanus antiſtes, quum ad viam iſtam lapideam perveniſſet, quam Trajanus ſtravetat: vehementi oratione, quem admodum Joannes Damaſcenus narrat, ad

Titi & fratris diſſimilitudo. Proverbium. Domitianus aſtrologum exuri jubet. Exitus Domitiani. Nerva Imp. Trajanus Imp. pag. 240. Vide Notas. Gregorius P. M.

omantem animarum Dominum uſus eſt, ut huic Imperatori delicta ſua condonaret. Moxque vocem divinitus ad ipſum perlatam audivit, qua hæc ipſi ſignificarentur: Preces tuas exaudivi, & Trajano veniam delictorum facio. Tu vero cave deinceps pro impiis mihi preces obtuleris. Trajanus ipſe præterquam quod cum peregrinis ignotiſque colloqueretur, & amicos ſolararetur, etiam quævis convicia toleranter ferebat: quod Imperatorem dicerent Den ſimilem eſſe debere, & quæſvis contumelias æquo animo pati.

Trajani humanitas.

Succeſſit ei gener Adrianus, & annos XXI Imperio potitus eſt. Is bello adverſus Judæos excitato, qui continuas ſeditiones movebant, ut ſupra quoque indicatum a nobis eſt, eorum uno die myriades LVIII interfecit. Nam hoc regnante conjunctis viribus, ad ſtatum reipublicæ priorem reverti conabantur. Verum Adrianus eis in poteſtatem ſuam redactis, urbem rurſus evertit, & ſolo prorſus æquavit. Quo factum, ut id temporis voci Dominicæ reſponderet eventus: Ne lapis quidem ſupra lapidem relinquetur, qui non diſjiciatur. Præterea in templi penetralibus imaginem ſuam ſtatuit. Quumque cognomentum Ælii haberet, urbem ex eo tempore juſſit Æliam vocari. Magnopere Adrianus & doctrinæ cultores ampliectebatur, ſecumque ſemper habebat, quos ſapientes eſſe noſſet homines. Quumque Judæos funditus tuſtuliſſet, qui ſe de Romanorum oaimere poteſtate conabantur, ipſe tandem intercute morbo laborans rebus humanis exemptus eſt. Urbs Hieroſolyma nomen Æliæ ab ipſo conſequuta eſt, modo quodam hujuſmodi.

Adrianus Imp.

Judæorum clades.

Lac. 21. 6.

Ælia dicta Hieroſolyma.

Cupidus erat Adrianus ſpectandi res varias. Quapropter Imperium, quod ipſi pareret, cunctum inſpicere volebat. Igitur Hieroſolymam quum perveniſſet, urbemque vidiſſet omnino in ſolitudinem redactam: magis etiam Judæis ſuccenſebat. Adeoque productos in forum, ſic vendi cuilibet emptori juſſit: ut Judæi quatuor ano hordei modio væniant. Secundum hanc urbem incipit inſtaurare, ac mœnia reficere, ſolo remplo excepto. Simul Aquilam operum præfectum conſtituit, qui tunc adhuc religioni Græcæ addictus erat. Hic autem Aquila, quum quotidie Chriſtianorum augeri numerum cerneret, Deumque oſtenta & prodigia per eos edere: ſtimulo quodam animi percitus, ſe Chriſtianis aggregavit. Erat autem Aſtrologiæ peritiſſimus. Quo factum, ut poſteaquam Chriſtianorum religione ſuiſſet imbutus, priora ſtudia deſerere nollet. Itaque Chriſtiani ſacerdotes, qui eum poſt multas admoniciones ab Aſtrologiæ diſciplinæ ſtudio deſiſtere nolle cernerent, hominem a cœtu ſacro prohibent, quod hiſce pœnis ſcilicet ipſum emendaturos ſe putarent. Tum ille quadam iracundia magis etiam accenſus, ad Judæorum ſacerdotes ſe confert, ac per exſecrationem Chriſtianiſmo ejurato, circumciſionem recipit. Atque hac ipſa de cauſſa linguam Hebraicam edoctus, novam quamdam ſacrarum litterarum interpretationem inſtituit, teſtimonia de Chriſto prorſus obſcurare ac tegere ſummo ſtudio conatus. Hinc intelligere, dilecte fili, potes, quamobrem ille Aquila divinas litteras adulterando quaſi corruperit.

Judæorum venditio pro vili pretio.

Aquila fit Chriſtianus. *Edit. Paris. pag. 241.*

Aſtrologiam Aquila non deſerit.

Aquila circumcidatur.

Scripta ſacra vitiat.

Poſt Adrianum Antoninus, cognomento Pius, ob morum benignitatem, annos XXII imperavit: ſub quo Juſtinus Philoſophus, & Dionyſius Corinthi antiſtes, ut doctrinæ Chriſtianæ teſtimonio eſſent, vitam

Antoninus Pius.

Juſtinus & Dionyſius martyres.

A τούτῳ βασιλέως πεποίηκε. ᾧ ὃς αὐτίκα φωνῆς θείας ἐνεχθείσης αὐτῷ ἐπακούει τάδε φησάσης· Ἐπήκουσά σου τῶν εὐχῶν ὑπὲρ ἀσεβῶν ψυχὰς προσενέγκαι μοι. ἀ μὴ νῦν Τραϊανὸν ******* τῷ συγκάπτεσθαι ξένοις, ᾧ παρημυθ******* ἀνεξικάκως, ἄπασαν ὕβριν λοιδο**** σοῦσθαι τῷ Θεῷ, λέγων τὸν βασιλέα ᾧ **** θαι ὕβρεως.

Μετὰ δὲ τοῦτο, ὁ γαμβρὸς αὐτῷ Ἀδριανὸς ἐπανῆλθε, ὃς συγκρατήσας πόλεων καὶ Ἰουδαίων ἐθνισάντων, ὡς ἅπαντα ἄρτιος, ἀνέλκει ἐξ αὐτῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μυριάδας ἀνδρῶν νέ, συγκύντες ᾧ ὃν πόλιν ὑπὲρ ᾗ πόλιν, ἐπανοῦλαζον πολιτείαν ἐπανελθεῖν. ἀλλ' B αὐτὸς χειρωσάμενος αὐτούς, καπίτρηψε νέαν πόλιν, ᾗ παντελῶς ἐξαίρετε. τότε δὲ τότε πέρας ἐλάμβανε, ᾗ ἡ αἰσιακὴ φανέ. ἀ μὲ μόνη λίθος ἐπὶ λίθου, ὃς ἀ μὴ καταλυθήσεται. ᾧ ἐν τοῖς ἀδύτοις δὲ ἦν καὶ τὸ εἴδωλον αὐτῷ ἵστατο, ᾗ Ἄλλιος χρηματίζων, Ἀλλίαν ᾗ ἦ πόλιν καλεῖσθαι παρεκέλευσεν ἑαυτῷ. ὁ μὲν τοῦ Ἀδριανὸς καὶ τοὺς διηκριβωκὰς τὸ λόγου μεγάλως ἐθαύμαζε, συμπαθοῦντος ἔχων αὐτῷ, ᾗ οὓς ἤδει ἀνδρας σοφούς. καὶ τοὺς μὲν Ἰουδαίους ἐκέλευσε πανδόστας τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἀπολέσαι. αὐτὸς δὲ τὸν βίον ὑδέρῳ παπαρίρει. ὁ μὲν τοι πόλις Ἱεροσόλυμα Αἰλία ἀχρημάνιαι ῥόπῳ τοιῷδε.

Ο Ἀδριανὸς ἅτος φιλόσωρ ἐγένετο. ἐφ' ᾧ ᾧ ἐ ᾗ C ἐπ' αὐτὸν ἐπικράτειαν ἰδὼν ἐπεδόμει. φθάσας ὧν ἐως Ἱεροσολύμων, καὶ τὴν πόλιν ἰδὼν εἰς τοσοῦτον ἠρημωμένην, ἀακὼς τοὺς Ἰουδαίους διέθετο, κατηγαγὼν ᾧ αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει, ἐκέλδσεν ἀπιστελεῖσθαι τῇ Σίλοτει τέσσαρας Ἰουδαίους ἐπὶ μοδίῳ κριθῆς. αὐτὸς δὲ ἤρξατο ἀπέζειν τὴν πόλιν ᾗ τὸ νεῖχε, ἐχὶ δὲ ᾗ τὸν ναὸν αὐτόν. καθίστει δὲ τῇ ἔργῳ ἐπισάντων τὸν Ἀκύλαν ἐκεῖσε ἐ Ἄλλιαν ἐπὶ ὄπα. ἐὼ δὲ ὁ Ἀκύλας Θωρᾶν τὸς Χριστιανοὺς προσέχοντας καθ' ἑκάστην τῇ πίστει, καὶ τὸν Θεὸν δὲ σημεῖα πολλὰ ποιοῦντα ᾗ τέρατα· καπνύγη τέσσαρα, ᾗ χριστιανοῖς ἐναρίθμιος γέγονε. ἐὼ δὲ ὁ Ἀκύλας ἅτος Ἀσρονόμος ἀπρόπτως. ὅθεν καὶ Χριστιανὸς γεγονὼς, τῆ D ἀρχαίαν ἐπιτήδμάτων αὐτῷ παραιτεῖσθαι ἐκ ἠθέλησεν. οἱ ἐὼ ἱερεῖς τῆ Χριστιανῶν ὡς ἰῶρον αὐτὸν μετὰ πολλὰς παραινέσεις τῷ ἀστρονομεῖσθαι μὴ παραπόμψειν παύσασθαι, τὰς ἐκλογὰς πόρρω που βάλλουσι, τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτὸν διορθωθῆναι νομίζοντες. ἀλλὰ θυμῷ μᾶλλον ἐκεῖνος ἐντεῦθεν πληθεὶς, τοῖς τῆ Ἰουδαίων ἱερεῦσι προσέρχεται, ᾗ τὸν Χριστιανισμὸν ἀναθεματίσας, περιτμηθῆ ἀκριβῶς. καὶτοι τε καὶ τὴν Ἑβραΐδα γλῶτταν ἐκπαιδθεὶς, δόλῳρα ἐκδοὺς τῆ γραφῶν ἐπεῖπατο, τὰς περὶ Χριστοῦ μαρτυρίας ἐπικαλύψαι πάλιν μηχανώμενος· ἔχεις ἰδοὺ καὶ νῦν αἰνίαν ἀγαπᾶν, δι' ἣν ὁ Ἀκύλας ἐκεῖνος ἐκθεῖναι τὰς γραφάς.

Μετὰ δὲ Ἀδριανὸν Ἀντωῖνος ὁ διὰ χρυσοῦ ῥόπου λεγόμενος Εὐσεβὴς, ἔτη κβ'. ἐφ' ᾧ ᾗ Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος, ᾗ Διονύσιος ὁ Ἐπίσκοπος Κορίνθου, τὸ διὰ μαρτυρίου πῖλος Αντωνῖνος.

ἐδίξατο. μετὰ δὲ τοῦτον Μάρκος ὁ Ἀντωνῖνος μετὰ Σεβήρου γαμβροῦ ἔτη ιθ'. ἐφ' οὗ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ φερόμενον ὤφθη. ὅτος ὁ Μάρκος σοφίᾳ, καὶ λόγοις ἐπηβραμμένος, τοὺς μετόχους σοφίας καὶ γνώσεως ἐν τιμῇ εἶχεν ὅτι πολλῆς. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

sionem ab ipso hauserunt. Præterea corporum resurrectioni fidem negat: supplicio-
rum finem opinione sua statuit: genios ma-
los in integrum restituturam tri ceniet. Iote-
rim tanto studio corporeis exercitiis dedi-
Qui libidines extinxerit. tus erat, ut etiam pectus ipsius corrumpere-
tur. Perhibent item genitalibus eum quod-
dam imposuisse medicamentum, quo illa ena-
rescerent. Herbam quoque reperit, cujus
vis in juvanda memoria permagna foret.
Verum deinceps invidia quadam ad magi-
stratus, qui cum imperio erant ac potesta-
te, delatus, Satanæ auxilio a fide descivit.
Origenis delictum ob eam rem secundum. Nam quum illi castitatem in ipso insignem
plane cognitam haberent, homini Æthiopi
pem admovent: simul indicant, ut vel ipso-
Edit. Paris. pag. 243. rum mandatis pareret, vel cum Æthiope se
polluoret. Hæc quum Origenes ne quidem
extremis auribus tam nefandam rem audire
fastineret, manu sua rhare simulacris obla-
Hierosolymā se confert. to, lapsus est. Quapropter Alexandrea re-
licta, ne illius rei causa quidquam audi-
ret exprobrationis, Hierosolymam se con-
fert. Quumque coactus esset in cœtu con-
cioneque publica orationem habere, (nam
ex casu, qui acciderat ipsi, Petro scilicet si-
milis erat) hujusmodi verba pronuntiavit:
Psalm. 49. 16. Peccatori dixit Deus: qui fit, ut tu justa mea
decreta enarres? & ore tuo fœdus meum us-
surpes? Hinc libro complicato, cum omni-
bus lacrymas profudit. Eo modo factum, ut
deinceps ea quadam mentis insania litteras
fierat universas perverteret, ideoque in ho-
diernum usque diem exsecrationi ecclesiasti-
cæ obnoxius est.

Severo mortuo, Antonius Caracallus
annos VI, menses II, Imperium obtinuit.
(Erat eo regnante Serapio quidam mathe-
Antonius Caracallus. Serapio mathematicus. maticus, qui Antonino in Senatu Macri-
num quemdam commendavit, non multo
post in Imperio successurum. Qua in re ne-
gligentius se gerens Antoninus, alium quem-
dam pro Macrino jussit inrerfici.) Post An-
toninum igitur annum unum mensesque
Macrinus. duos Macrinus imperavit. Sequutus est il-
lum Antonius Heliogabalus, impenoque
Heliogabalus. potitus est annos III, menses IX. Is tam pro-
digiose lascivus erat, ut Hieroclem sibi pro
marito legitimo jungeret. Præterea, ceu
perhibetur, medicos quosdam nbiecrabat,
ut ab anteriore parte corporis sectione fa-
cta, se utriusque naturæ participem face-
Alexander, Mamæa. rent.) Post hunc Alex. Mamææ F. annis XIII
& octo mensibus Imperio præfuit. Mamæa,
quæ religioso cultu Deum veneraretur, An-
tiochea Origenem ad se arcessivit, ut ab ip-
so de Christi mysterio erudiretur. Post Ale-
xandrum Maximinus seu anois regnavit,
Maximinus, Gordianus, Philippus. Post Maximinum, Maximus & Balbinus
dies XXII. Excepit hos Gordianus. Deinde
Philippus annos V regnavit. Is cum Sapore
Persarum rege fecit inducias, qui propter
magnitudinem proceritatemque corporis in
Sapori proceritas. omnium erat admiratione. Nam ad illud
usque tempus hominum nemo conspectus
fuerat, qui corpore tam vasto esset.

Sub Philippo Sabellius vixit, eodemque
imperante, Judæus quidam morbo labo-
rans, in via publica quam faceret, a Chri-
stiano, & laico quidem baptizatus, mox
convaluit. Quapropter ad Dionysium anti-
stitem deductus, secunda vice lustrationem
Laicis non fas baptizare. divinam accepit. Quippe de canonum A-
postolorum præscripto, nemini laico fas est,
Canones Apostolorum. ut quidquam earum rerum peragat, quæ
ad sacerdotum munus pertinent, etiamsi
maxima casus aliquis & necessitas urgeat.
Hoc nimirum illi sic constituerunt & decre-
verunt, ut ne qua in parte contra ordinem
pag. 244. delinquatur. Nam diligenter mihi quæso

τῷ σωμάτων ἀθετεῖ τὰ ἀνάστασιν· πέλος δοξάζει ὁ κόλασιν, καὶ τῷ δαιμόνων ὑποπτάσσων. ποιεῖ τέλων δὲ μαθρχίαν ἀσκῆσιν, ὡς καὶ τὸν αὐτὸ ἀναστρεπῶσαι δύρασα. καὶ φάρμακα δὲ λέγουσιν ἐπιθῆναι τοῖς γεννητικοῖς αὐτοῦ μορίοις, ὥστε καταξηρᾶναι αὐτά· καὶ βοτάνην δὲ εὗρεν μνήμης ἕνεκεν. μετὰ πολὺ φθόνῳ βληθεὶς πρός τι τῶν ἐξουσίας ἀρχόντας συνεργεῖα Σατανικῇ, τῆς πίστεως ἐξέστη· ἐκεῖνος δὲ τὸν προσοῦσαν αὐτῷ σωφροσύνην εἰδὼς, προσάγουσιν αὐτῷ Αἰθίοπα· καὶ ἃ πείθεται τοῖς λόγοις ἐκείνου, ἃ τῇ Αἰθίοπι καταχαίνεται. ἐκεῖνος ὡς μηδὲ ἄρρις ὢν ἀνεχόμενος τοιούτου ἄθεσμον ἀκοὴν ξενίσασθαι, αὐτομόρῳ θυσίᾳ λιβανωτοῦ πειράσασε. ὅθεν τὸν Ἀλεξάνδρειαν τε μὴ ἀνειδίζεθαι χάριν καταλιπὼν, εἰς Ἱεροσόλυμα ἔρχεται. ἐφ' ᾧ καὶ ἀναγαθεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ λόγον εἶπεν· πρεσβύτερος δὲ ὢν. ἐκ τοῦ παρανυχόντος εἶπε καὶ πάθε. τῇ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὸν ᾠδήν μου διὰ στόματός σου; καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ὠδάκρυσε σὺν ἅπασι. μανεὶς οὖν ἔκτοτε, τὸν ἅγιον πᾶσαν γραφὴν ἀναστρέψαι ἐπιόδασεν. ὅθεν καὶ ἀνεθεματίζεται μέχρι τῆς σήμερον.

Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀντωνῖνος ὁ Καράκαλλος ἔτη ϛ'. καὶ μῆνας β'. . . . . .

. . . . . μῆ δὲ Ἀντωνῖνον Μακρῖνος ἔτος ἓν καὶ μῆνας β'. μετὰ δὲ τοῦτον Ἀντωνῖνος ὁ Ἡλιογάβαλος ἔτη γ'. καὶ μῆνας θ'. ἐς τοσοῦτον ὑβ' ἀσελγὴς, ὡς καὶ τὸν Ἱεροκλέα ἑαυτῷ ἀνδρα ποιῆσαι. μετὰ δὲ τοῦτον Ἀλέξανδρος ὁ τῆς Μαμαίας ἔτη ιγ'. μῆνας θ'. αὐτὸν θεοσεβὴς ὢσα τὸν Ὠριγένην ἐξ Ἀντιοχείας ἐκάλεσεν, ὥστε τὸ κατὰ Χριστὸν διδαχθῆναι μυστήριον. μετὰ τοῦτον Μαξιμῖνος ἔτη ϛ'. μετὰ τοῦτον Μάξιμος καὶ Βαλβῖνος ἡμέρας κβ'. μετὰ τούτους Γορδιανός, εἶτα Φίλιππος ἔτη ε'. ἵστος ἀνὴρ ἐκεῖνος μετὰ Σαβῖνον βασιλέως Περσῶν, ὃς ἐθαυμάζετο ἐπὶ μεγέθει σώματος. μέχρι γὰρ ἐκείνου τοῦ χρόνου πλεῖστος ἐν ἀνθρώποις ἀνὴρ ἦν.

Ἐπὶ τούτου τὰ Φιλίππου δὲ καὶ Σαβέλλιος ἐν τῇ καθ' ὁδὸν Ἰουδαίως ἔκειτο νοσῶν. ἀλλὰ βαπτισθεὶς ὑπὸ Χερσιανοῦ, καὶ πάντα λαικοῦ, ὑγιὴς αὐτίκα ἐγένετο. τούτῳ δὲ Διονυσίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀνενεχθέντος, τὸ θεῖον καὶ αὖθις ἐδίξατο φώτισμα· κατὰ γὰρ τοὺς Ἀποστολικοὺς κανόνας, οὐκ ἔξεστι τῷ λαικῷ μεταχειρίζεθαί τι τῶν ἱερατικῶν, κἂν πιέζοιτο ἢ. καὶ οὗτοι μὲν οὕτω διετάξαντο, ὥστε μηδὲν τῆς τάξεως ἀναστρέφειν. ἔρα γὰρ νουνεχῶς, ὅτι καὶ ἐν τῷ βίῳ τὸ

μεγάλου Αθανασίου πιοῦσάν τι γίγραπται. ὁ μέγας Αθανάσιος ἦν ἔτι παῖδιον ὢν, ἤρχετό ποτε μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἐπί τινα τῆς θαλάσσης αὐτῶν. καὶ συμπαίζειν μὲν αὐτοῖς παρὰ τὰς ὥρας ἦν. τύπος δὲ τῆς μελλόντων τὸ πᾶν ἦν. ὑποκρινόμενοι γὰρ ἐν τῇ παιδιᾷ τὰ τῆς ἱερέως οἱ παῖδες, Αθανάσιον μὲν Ἐπίσκοπον χειροτονοῦσιν, αὐτοὶ δὲ εἰς Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους ἀφορίζονται, προσῆγον ἐπήρους παῖδας αὐτῇ ἀσφαλίσασθαι. κρίνουσι τῇ θαλαττίῳ ὕδατι τοὺς παῖδας ἰβάπτιζον· ὁ γοῦν τῆς Αλεξανδρέων πόλεως Ἐπίσκοπος Αλέξανδρος παρ' αἰγιαλὸν παρερχόμενος, καὶ ταῦτα ἰδών, καὶ θαυμάσας, ἐπιχρίει αὐτοὺς καὶ πλησίον ἦν τῶν βαπτίσματος. ἀλλὰ καὶ ὁ τότε. καιρὸν τὸν ἐν Πατριάρχαις Κωνσταντινουπόλεως ἀγιστέφου Νικηφόρου, καὶ τῶν συν' αὐτῷ ἁγίων πατέρων, πάλιν διορίζεται· τὰ ἀβάπτιστα νήπια, μὴ ὄντος ἱερέως, καὶ πατρὸς αὐτὰ βαπτίσαι, καὶ οἷος. ἔπρος τοῦτο, μόνον ἴσως ὀρθόδοξος.

Μετὰ τοῦτον Δέκιος ἔτη β'. ἐφ' οὗ Ναυάτος. μετὰ τοῦτον Γάλλος ἢ * Βουσιανὸς ἔτη β'. μῆνας ι'. μετὰ τοῦτον Αἰμιλιανὸς μῆνας δ'. Μετὰ τοῦτον Οὐαλεριανὸς ἔτη ιε'. ἐφ' οὗ λοιμὸς γέγονεν οἷος οὐ γέγονε πώποτε, καὶ φθορὰ ἀνθρώπων ἄρρητος· ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀσμοί τινες ἀνῆσαν, ἐκ ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, τοσοῦτον φθορποιοί, ὡς νομίζειν ἰχῶρας πεφῶν εἶναι τὰς ὀδόντας. ἐφ' ᾧ καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐτῶν τελευτᾷ καὶ ἀπόλλων. ἀναρίθμητος γὰρ πλῆθος ἔθνη ἀνθρώπων ὁ ὄλεθρος.

Μετὰ τοῦτον Κλαύδιος ἔτος ἕν, ὁ καὶ πρόπαππος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. μετὰ τοῦτον Κοντίλλος ὀλίγας ἡμέρας. τὸν γὰρ Αὐρηλιανὸν ὁρῶν τῆς βασιλείας κατεπιβαίνοντα, τῷ τῆς χειρὸς φλέβα τέμνει, καὶ αἱρήσεν αὐτῷ, ἕως οὗ λειποψυχήσας ἀπέθανε. μετὰ τοῦτον Αὐρηλιανὸς, ἐφ' οὗ Μάνης ὁ κατάρατος ἦν, ὁ καὶ τὸ γένος Βραχμάν, καὶ ὁ Σαμοσατεὺς Παῦλος. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς καὶ Απολινάριος ὁ τῆς Λαοδικείας Ἐπίσκοπος, ὃς, τῇ Αρειανῶν λεγόντων ἄψυχον εἶναι ἢ Θ Κυρίου σάρκα, ἔλεγε, σάρκα μὲν ἐμψυχωμένην λαβεῖν τὸν Κύριον, οὐ μὴν δὲ καὶ νοῦν τὸν ἡμέτερον. ἔφασκε γὰρ ὁ Θεὸς τῆς σαρκὸς ἐκείνης ἡγεμονεύειν. μετὰ τούτους Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας πόλεως οὗτος ἐν Κιλικίᾳ τῷ ἡγεμονίαν λαχὼν, διεφθάρη τὸν Κύριον ἵνα τὸν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν εἶναι κατὰ προκοπὴν τῷ χάριτι δεχόμενον, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βαπτίσματι τῆς τῶ πανσόφου Πνεύματος δωρεᾶς μεταλαμβάνειν μέτοχον. ὁ δὲ γε Νεστόριος τὸν Γερμανικείας τῆς Συρίας ὥρμητο. ἐκ δὲ τῆς Ιουλιανὸς ἐπίσκοπος μὲν Αλικαρνασσοῦ τῆς Ασίας, αἱρεσιάρχης δέ. τῷ γὰρ ἁγίαν σάρκα τοῦ Χριστοῦ ἄφθαρτον ἔλεγεν εἶναι.

Μετὰ δὲ Αὐρηλιανὸν Τάκιτος ἔτη β'. μετὰ τοῦτον Πρόβος καὶ Φλωριανὸς ἔτη β'. μῆνας δ'. τοῦτον δὲ τὸν Φλωριανὸν ἀνεῖλεν ὁ Πρόβος,

* Βολυσιανός.

A adverte, quid in illius magni Athanasii vita sit petlectipsum. Quum puer adhuc esset Athanasius, forte suis cum æqualibus maris ad littus accessit. Ac videbatur ille tum quidem in littore cum eis ludere, sed res tota quædam erat imago ejus, quod aliquando futurum esset. Nam pueri eo in lusu repræsentaris sacerdotum personis, eorumque munetibus sibi sumptis, Athanasium quidem Episcopum collatis quasi suffragiis creabant: ipsi vero * seniorum & ministrorum in ordinem adiciti, quosdam alios pueros ad ipsum perducebant, qui baptismo necdum obsignati forent. Eos Athanasius aqua marina baptizabat. Igitur Alexander antistes Alexandrinorum, quum in littore deambulans hæc conspexisset, & admiratus esset: pueros mungit, & per baptismum B perficit. Canon autem ss sanctissimi Patriarchæ Constantinopolitani Nicephori & aliorum sacrorum patrum, qui præsentes ipsi adfuerunt, hæc determinat & decernit: Infantes non baptizatos, si sacerdos nullus adsit, & pater baptizare potest, & quivis alius, modo recte Christiana de doctrina sentiat.

Post Philippum Decius annos ii imperavit, sub quo Novatus vixit. Decio Gallus & Volusianus successerunt, imperioque bieonium & menses vsts potiti sunt. Post eos Æmilianus quatuor menses præfuit. Hunc Valerianus excepit, & annos omnino xv regnavit. Sub ejus Imperio tanta fames exstitit, quanta numquam antea: secutusque mortalium interitus, cujus diritas explicari verbis nequeat. Nam ex C mari, fluminibus, stque stagnis vapores quidam exhalabant adeo pestilentes & lethales: ut ipsi rores nihil esse viderentur aliud, quam meri cadaverum succi ac humores. Itaque nulla domus erat, in qua non cadaver aliquod fœteret. Peribant enim homines innumersbiles.

Delatum hinc est Imperium Claudio, qui uno tantum anno regnavit, proavusque magni Constantini fuit. Post eum paucos dies Quintilius rebus præfuit. Quum enim animadverteret, Aurelianum pro se Imperium usurpare: vena quadam manus secta, sanguinem tam diu misit, donec anima deficiente prorius exspiraret. Itaque successit Aurelianus, quo imperante Manes ille, vir D easecrabilis, natione Brachmanum ortus, vixit: itemque Paulus Samosatensis, quem deinceps Apollinarius antistes Laodiceæ secutus, quum Ariani dicerent, Christi carnem anima carere: contrariam in sententiam adserit, Christum quidem anima præditam carnem adsumpsisse, non tamen mentem nostrum. Putabat enim divinitatem solam satis idoneam esse, quæ illi carni præesset. Post hos autem, Theodorus antistes ejus urbis in Cilicia, quæ Mopsuestiæ nomen habebat, summa Dominum adficiebat ignominia, quem unum ex nobis, ac similem paremque nobis fuisse diceret, at qui non sine profectu quodam gratiæ Dei particeps factus fuisset, & in baptismo sancti Spiritus donum accepisset. Nestorius inde Germanicia Syriæ urbe fuit oriundus. Denique E Julianus quidam antistes Halicarnassensis in Asia, princeps fuit cujusdam sectæ peculiaris, ut qui sacrosanctam Christi carnem etiam ante passionem dixerit interitus expertem fuisse.

Post Aurelianum Tacitus biennium imperavit. Post Tacitum Probus & Florianus annot duos, menses iv. Florianum Probus interfecit, insania quadam simulata. Sub hotum Imperio pluvia ex aere delapsa, in-

Præfatium de Athanasio.

Presbyterorum & Diaconorum.

Alexander antistes Alexandrea.

Nicephori Canon.

Decius. Gallus & Volusianus.

Æmilianus. Valerianus.

Ingens pestis.

Claudius.

Quintilius.

Aurelianus.

Manes.

Paulus. Apollinarius

Edit. Paris. pag. 545.

Theodorus.

Nestorius.

Julianus Halicarnassensis.

Tacitus.

Probus & Florianus.

Pluit triticum. Pluit argentum.

gens tritici copia cœlitus æquæ permista decidit : qua congesta, magnos acervos homines excitabant. Itidem imperante Aureliano guttas argenteas pluisse traditum est.

Carus & Carinus.

Sequutus est hos Imperatores Carus cum Carino, quorum quisque biennium regnavit. Hinc Diocletianus & Maximianus Hercules XXII annis Imperium administrarunt. Quamque mensis vesaniæ quadam Imperio se abdicassent, habitum vitamque privatam amplexi sunt. Nam ut Symeon ille cognomento Metaphrastes ait, Imperatores hi magnopere conati sunt fidem Christianam expugnando quasi obolere: quam Christus ipse firmius perduraturam esse pronuntiavit, quam ipsas Orci portas. Verum postea quam ea se moliri animadvertissent, quæ perfici omnino non possent: uterque reliquit Imperium, inter alia caussam instituti sui hanc adferentes, quod fortunæ jam faturi essent, commutandæque vitæ desiderio tenerentur. Si quos autem habebant arcanorum participes, quibus animi sui cogitata libere possent pasefacere: ad eos fatebantur, Christi potentiam, prodigiorumque vim ipsos eo perpulisse, ut Imperium resignarent. Eaque de caussa loco suo designarunt Imperatores, Orientis quidem Galerium Maximianum: Occidentis vero Constantem, magni Constantini patrem, qui annos XV rerum potitus est, inque Britannia diem supremum obiit, princeps omnino religiosus. Quum moreretur, loco suo Constantinum filium constituit. Galerius Maximianus divino judicio vulnus in genitalibus membris accepisse fertur, propter singularem lasciviam: itaque pediculis scatens, fœtidam animam exhalavit.

Diocletianus & Maximianus.

Cur hi duo se abdicarunt.

Galerius & Constantius.

Galerii mors.

Debes autem scire, dilecte fili, temporum annotationem inchoatam essa, Joanne Scylitza Chronographo auctore, ab Georgio sanctissimi patriarchæ Tarasii Syncello, qui a mundi exortus initio, in his ipsis tyrannis, Maximiano scilicet ac Maximino ejus filio, desit. Deinde post Georgium Theophanes Confessor, & turi degentis cœnus præfectus, reliqua litteris est complexus, usque ad Nicephori generis Logothetæ finem: qua ipsa de caussa Scylitzes Chronographiam suam a Michaelo Rangaba voluit auspicari.

Chronographi qui fuerunt.

Edit. Paris. pag. 246. Abbas agri.

A παράφορα ποιήσας ἑαυτόν. τότε δὲ ἡ βροχὴ γενομένη, σῖτος μεμιγμένος τῇ ὕδατι πολὺς ἀνωθεν κατεφέρθη. τῶν σιτάγορας, σωρὸς μεγάλος ἐποίησεν. ὡσαύτως ἡ ἐπὶ Λύρηλιανοῦ ψακὰς ἀργύρου καπνιχθῆναι φασί.

Μετὰ δὲ τοῦτον Κάρος ἡ Καρῖνος ἀνὰ ἔτη β'. μεθ' ὃν τοῦτον Διοκλητιανὸς ἡ Μαξιμιανὸς ὁ Ἡρακλῆς ἐτῶν κβ'. ἅτινα τῶν βασιλείων ἐξ ἀνοσίας ἀφύπνης, ἰδιωτικὴν ἀπελάβοντο χρῆμα. καὶ γὰρ τὸν Μεταφραστὴν λόγον Συμεών, πολλῷ ἔθνει ἀσυδίῳ ἔτος τῶν εἰς Χριστὸν πίστιν καταγωνίσασθαι, ὡς κρατιστέραν μένειν καὶ ᾅδου πυλῶν αὐτὸν ἀπεφήνατο. ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἔγνωσαν ἀδυνάτους ἐπιχειροῦντες, ἑκάτερος αὐτῶν τῶν Διοκλητιανοῦ ἡ Μαξιμιανοῦ τῶν βασιλείων ἀπεσπάσαντο. πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους λόγον τῆς τύχης, καὶ μεταβολῆς ἔρωτα προφασιζόμενοι· οἷς δὲ ἦν ἀπορρήτων κοινωνὸν ἔχον, ἡ τὰ τῆς ψυχῆς ἐξαπάλυπτον, τὴν Χριστοῦ τῶν ἰσχὺν ἔλεγον, καὶ τῶν θεοῦ τὸ σημεῖον πειθοὶ κατασκάσαι αὐτὸς ἐκπῆναι τῆς βασιλείας. ἐφ' ᾧ καπέσαν ἀνθ' ἑαυτῶν βασιλεῖς, τῆς μὲν Ἑῴας Γαλέριον Μαξιμιανὸν, τῆς δὲ Ἑσπερίων μοιρῶν Κώνσταντα τὸν πατέρα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, κρατήσαντα ἔτη δ'. ὃς τελευτᾷ ἐν Βρεταννίᾳ καὶ πάνυ ἐσχύρως ἄν. ἀναγορεύει δὲ αὐτ' ἑαυτῆς Κωνσταντῖνον ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ὁ μὲν Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος θείᾳ ψήφῳ λέγεται ἐξωγιασθῆναι τραῦμα ἐν τοῖς γενετικοῖς αὐτοῦ μορίοις, δι' ὧν εἴχεν ἀσέλγειαν, καὶ σῦπα καπασκωληκιάσας ἡ, δυσωδιαύτῃ παρέδωκε ψυχήν.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι κατά φησιν ὁ χρονογράφος Ἰωάννης ὁ Σκυλίτζης, ἐ χρονογραφίας μὲν καπῆρξατο Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Ταράσιος τῶν ἀγιωτάτων Πατριάρχων. ὑπὸ καπεβολὴς δὲ κόσμου, καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν τυράννων κατελήξε, Μαξιμιανοῦ δὲ ἡ Μαξιμίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. μεθ' ὃν τὸν Γεώργιον ὁ ἁμολογητὴς Θεοφάνης, ἡ τὸ ἄγρου ἡγούμενος, τὰ ἐπίλοιπα συνεπέξατο, ἕως τελευτῆς βασιλέως Νικηφόρου τοῦ ὑπὸ γενεῶν. ἐφ' ᾧ ἡ ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Ραγγαβὲ, τῆς χρονογραφίας ὁ Σκυλιτζης καπῆρξατο.

ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΥΚΑ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

MICHAELIS GLYCÆ SICULI ANNALIUM PARS IV.

DE CONSTANTINOPOLITANIS IMPERATORIBUS, qui deinceps regnarunt.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Κωνσταντίνου.

DE CONSTANTINO MAGNO. *Edit. Paris. pag. 247.*

ΟΜΕΓΑΣ Κωνσταντῖνος ἰωΐνα κατὰ Μαξεντίου ἐστράτευσε, ὅτε εἶδεν ἐν οὐρανῷ τὸν τίμιον σταυρὸν, ἐφ' ᾧ νενίκηκεν. εἶτα ῥαδυμήσας, καὶ κατ' ἐχθρῶν ὁρμήσας, ἡττᾶται, καὶ ῥαδυμήσας ὕπνωσε, καὶ κατ' ὄναρ ὑπὸ ῥάβδου πλήττεται τὰς μυκτῆρας· κἀκεῖθεν αἷμα εἶδεν, τὸν σταυρὸν ἐν οὐδενὶ ἐχάραξε· πῦρ δὲ εἶδεν, καὶ μετέμελος ἐπὶ τῇ πράγματι γεγονὼς, νικᾷ καὶ αὐδὶς τὰς ἐχθρούς αὐτοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φαύστης εἰς εἰδωλομανίαν ἐκκλίνει. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἴλκει πάλιν αὐτὸν ἐξ τῆς λέπρας· καταχεῦσα δ' αὐτὸν τὸ μύρον, ἱστορεῖται παντοίως καὶ ἔθλιβε. καθὰ δὲ συμβουλεύσαν οἱ ἱερεῖς τῷ Καπιτωλίου Διὸς, βρέφη συνειλέγησαν, ὅσα σφαγιασθῆναι ταῦτα, καὶ τῷ αἵματι αὐτῶν ἐμβληθῆναι· καὶ οὕτω δεῖξαι αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου. διερχόμενος οὖν, καὶ τῶν μητέρων αὐτῶν ἀκούσας θρηνουσῶν, καὶ τὴν αἰτίαν τῷ θρόνου μαθὼν, ὅτι κρεῖττον πάσχειν ἐμὲ, ἢ τοσούτων βρεφῶν καταψηφίσασθαι θάνατον. ἐφ' ᾧ καὶ νυκτὸς ἐφάνησαν αὐτῷ οἱ Ἀπόστολοι λέγοντες· τὸν Ἐπίσκοπον Σίλβεστρον κάλεσαι. καλεῖται οὖν ὁ ἅγιος, καὶ βαπτίσας αὐτὸν, τῆς λέπρας ἐλεύθερον. ὁ δὲ μέγας ἴσχυρον πεποίηται ὑπὲρ πίστεως ἀγωνίσασθαι, ὡς καὶ πάντα μεταποιῆσαι τὰ ἴδιμα, τετράδα τε παρασκευὴν ποιῆσαι, καὶ κυριακὴν ἀργεῖν, τοὺς Ἰουδαίους οἰκίσαι μὴ ἀνοῖδαι, καὶ σταυρῷ μηκέτι καταδικάζεσθαί τινα, ἐξ' οὗ ὁρᾷς τὸν τίμιον σταυρὸν τῶν Χριστοῦ σίβας. μετὰ τῆς ἄλλων δὲ καὶ τὰς τῶν ἑβδομάδος ἡμέρας μετονομάζει, λέγων Κρόνου καὶ Ἄρεως καὶ τῆς λοιπῶν ἀστέρων ὀνομαζομένας τὸ παράπαν.

Ἡ μὲν τοι τοῦ μεγάλου σύζυγος Φαῦστα δυγάτηρ Μαξιμιανοῦ, ἣν ἐν λουτρῷ πυράδει τινὶ ψυχρὰν χατηρύξαι ποιεῖ. τὸ δὲ αἴτιον ὁ πρόγονος αὐτῆς * Πρῖσκος, ὑφ' ἑαυτῷ παλλακὴν ἔχων ἐκ μι-

QUo tempore Conſtantinus magnus copias contra Maxentium ducebat, ſignum venerandæ crucis in aere conſpexit, indeque cum hoſtis congreſſus, victus diſceſſit. Tum vero negligentior factus, ubi rurſus in hoſtem prorupiſſet, victus eſt. quo detrimento accepto, quendam in meorum incidit, & conſopitus eſt. Hic per quietem viſus eſt ſibi nares virgæ quadam verberari. Moxque de naribus ſanguis promanans, in veſtis linea notam crucis expreſſit. Qua re conſpecta, pœnitudine ſui delicti ductus eſt, ideoque rurſus hoſtibus ſuis ſuperior evadit. Secundum hæc denuo per uxorem Fauſtam ad furioſum deaſtrorum cultum exerbitantem, Deus per lepram retrauit. Nam ea quum magni hujus viri corpus occupaſſet, omnibus hominem modis urgebat & excruciabat. Ibi de Capitolini Jovis ſacerdotum conſilio colligi quidam infantes juſſi ſunt, in quorum occiſorum ſanguinem ipſe merſus, morbo iſto liberaretur. Quum autem ubicubi tranſiens, matres infantum lamentantes audiviſſet, ploratuſque cauſſam cognoviſſet: Præſtat, inquit, me hoc modo excruciari, quam tot infantes interfici. Quapropter nocte ſibi videre viſus eſt adſtantes Apoſtolos, qui monerent, ut Silveſtrum antiſtitem arceſſaret. Is quum perductus ad Conſtantinum eſſet, baptiſſatum lepra liberavit. Ex quo ſane tempore magnus hic Imperator eximpere fidem propugnavit, ut etiam ipſe præſtandæ ſuſciperet omnia, quæ in more Chriſtianis eſt obſervare. Nam & quarta feria, & præparationis die jejunabat: omni operæ die Dominico vacabat: mancipia Judæi ne deinceps emerent, vetabat: ad crucem neminem amplius condemnabat, ut pretioſæ crucis Chriſti religioſum hunc honorem deferret. Inter alia, diebus etiam ſeptimanæ, qui prius a Saturno, Marte, ſideribus cæteris nuncuparentur, alias appellationes indidit.

Uxorem Fauſtam, quæ Maximiani erat filia, in balneo ſupra modum calefactum necavit. Ejus rei cauſſa fuit * Priſcus, Fauſtæ privignus, ob invidiæ criminationes interfectus, quem Conſtantinus e concubina ſu-

Imperium Conſtantini.

Bellum cum Maxentio.

Tertius Conſtantinus baptiſatus *pag. 248.*

Conſtantinus baptizatur.

Fauſta mortua.

* Criſpus.

* Κρισπου

Liberi. ſtulerat. Filios eatem reliquos, Conſtantinum, Conſtantem, & Conſtantinum, ex Maximina Diocletiani filia ſuſcepit. Cæterum hoc tempore Romano in Capitolio quidam erat draco, abditus in antro, cujus deſcenſus CCCLXV gradus habebat. Is multos mortalea lædebat adflatu ſuo, ſi quando extra illud antrum proſpectaret. Sed magnus ille Silveſter eum rogatus ibidem occulit. Deinde poſt editum miraculum, quod in tauro immaniter ſævo Silveſter declaravit, quum de fide noſtra & Judæorum adverſus magnum illum Zambrem diſputaret, ipſo Conſtantino magno & ſacroſancta ipſius matre Helena præſente, quæ tum adhuc obnixe Judæorum partibus adhærebat: Imperator plane divinus urbem, quæ ab ipſius nomine appellaretur, condere inſtituit.

Initium Conſtantinopolis. Somnium. Quumque decreviſſet ipſe ſecum hoc nomine verſus Occidentem proficiſci, per quietem impulſus eſt, ut inſtituto priori relicto, iter aliud ingrederetur, quod Byzantium ſcilicet duceret. Quo factum eſt, ut circa Chalcedonem magno ſtudio condendæ urbi operam daret: ſed irrito conatu, quod nimirum cælitus impediretur. Nam prodi-

Portentum. tum eſt monumentis litterarum, aquilas inſtrumentis artificum & fabrorum Chalcedone ſurreptas, ea trans fretum deportata, Byzanrii depoſuiſſe. Hoc oppidum quon-

Edit. Pariſ. pag. 249. dam Heracleæ, ſitæ in Thracia, præterebatur: verum hujuſmodi quadam ex cauſſa Heracleæ ſubjici cœpit.

Byzantii præſata Heraclea. Erat ſane Byzantium urbs pervetuſta, & ſuis legibus adminiſtrabatur. Sed regnante Severo Imperatore Romano cincta obſidione a Romanis, quum totum triennium obſidioue tolerafſet: tandem in deditionem venit, quod incolis commeatus plane defeciſſet. Tum vero & mœnia diruta ſunt, & jura ei civilia prorſus adempta, denique locus ipſe juriſdictioni Perinthiorum

Perinthus eadem quæ Heraclea. adfignatus. Nam Heracleam Perinthum olim vocabant. Idcirco deinceps uſus obtinuit, ut Patriarchæ Conſtantinopolitani

Patriarcham quis confirmet. confirmatio ad Heracleæ ſpectet Antiſtitem: a quo ſcilicet olim quoque Byzantino Antiſtiti manus imponebatur.

Igitur magnus ille Conſtantinus inſtauxato caſtro, quod olim a Byzo Thracum rege fuerat extructum, magnum loci ſpetium adjecit, urbique cognomentum Novæ Romæ dedit. Abſoluta fuit urbs lange amplifſime, celebraraque ipſius * Ra-

Nova Roma. * Encænia novalia a. d. v. Eid. Majas, anno ɔɔɔɔcccc xxxviii. Arceſſitus eſt id temporis Valens aſtronomorum excellentiſſimus, qui collocarione ſidarum deſcripta, ɔɔcxcvi annos urbem duraturam vaticinatus eſt: quæ ſine Valentis prædictio deinceps falſitatis convicta eſt, arte nimirum ipſius palama vero xberrante.

Byzantii anno Mundi 5838. 696.

Patricii Romani Conſtantinopolim tranſducti. Quum autem magnus Imperator urbem ſuam hominum exiguam habere copiam cerneret, quotquot Romæ illuſtriores erant, Conſtantinopolim tranſtulit: quorum innumero erant Olybrius, Verus, Urbicius, Zoticus, Eugenius, Eubulus, Studius, Florentius, Calliſtratus, Maurianus, Severus, & Iſidorus: qui Conſtantinopoli domos, templa, hoſpitum ædes extruxerunt. Et quidem hos patricios Romanos, quos recenſuimus, hoc quodam modo

Qua arte ſi quis in urbe hoc efficiet. Conſtantinus eo migrare perpulit. Quum annulos eorum ad ſe recepiſſet, contra Perſarum regem Sarbarum ipſos cum copiis ablegavit: quo illi victo, randem reverſi ſunt. Interea vero dum domo abeſſent, annulis Romam miſſis, uxoribus eorum perſuadet, ut Conſtantinopolim ſe

A γας. τὸν μέντοι Κωνσταντῖνον, Κώνσταντα, καὶ Κωνστάντιον ἐκ Μαξιμίνας ἔχει συναβὸς Διοκλητιανοῦ. ἐν δὲ γε τῇ Καπιτωλίῳ Ῥώμης ἔν τινι καταδύσει βαθμοὺς ἐχούσῃ πξέ. δράκων ἦν πολλοὺς βλάπτων τῇ φυσήματι, ὅτε τῆς καταδύσεως παρέκυπτεν. ὃν ὁ μέγας Σίλβεστρος ἔκλεισεν ἐκεῖσε παρακληθείς. μετὰ δὴ γε τὸ θαῦμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπὶ τῇ ἀγελίῳ ταύρῳ πεποίηκεν ὁ Σίλβεστρος, ἰώνικα μετὰ τῆ Ζαμβρῆ ἐκείνου τῆ μάγου περί τε τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως, καὶ τῆς τῆ Ἰουδαίων, διελέγετο ἐνώπιον τῆ τε μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἔτι τῆ Ἰουδαίων μέρει προσκειμένης, πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆ κτίσαι βούλεται ὁ Θεόπεπτος βασιλεύς. ᾧ δὴ προθυμούμενος τῶν χάριν ἀπελθεῖν τὰ ἐπισέλια, κατ' ὄναρ ἐπιτράπη ὁδεῦσαι τῇ πρὸς τὸ Βυζάντιον φέρουσαν. ὅθεν ἐπιβὰς καὶ περὶ τὴν Χαλκηδόνα τὴν πόλιν οἰκοδομῆσαι· ἀλλ' ἐκωλύθη ἄνωθεν. αὐτοὺς γάρ φασι τὰ τῆ τειχιτῶν ἐργαλεῖα ἁρπάζειν τοῦ Χαλκηδόνος, καὶ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον παῦτα ἀφιπτᾶν. ὅπερ ἐπισχὰν πρότερον τὸν τῆς τῆ Θρᾴκιλι Ἡρακλείας. ὑπέκεινο δὲ τῆ Ἡρακλείᾳ τὸ Βυζάντιον ὅπερ τοιόνδε.

Ἀρχαία πόλις τὸ Βυζάντιον ἦν, καὶ καθ' ἑαυτὸ διοικούμενον. ἐπὶ Σεβήρου δὲ τῆ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος πολιορκηθὲν παρὰ τῆ Ῥωμαίων, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἐτεσιτὰς τῶν πόλεμον ἐκτείνας, ὕστερον ἑάλω, τῆ ἀναγκαίων ἐπιλειψάντων τοῖς ἐποίκοις αὐτῶ. καὶ καθῃρέθη μὲν καὶ τὰ τείχη αὐτῆ. ἀφῃρέθη δὲ καὶ τὰ πολιτικὰ δίκαια, καὶ οὕτως ὑπετέθη Περινθίοις. Περίνθος δὲ ἔστι ἡ Ἡράκλεια. ὅθεν καὶ τῆ Ἡρακλείας ἡ χειροτονία τῆ Πατριάρχου ἀνατρέμπεται, ὡς παρ' αὐτῆ χειροθετημένου τῆ Ἐπισκόπου Βυζαντίου.

Ἀναπεύσας δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τὸ ὑπὸ Βύζου βασιλέως Θρᾴκης κτισθὲν τεῖχος, προσέθετο ᾧ ἕτερον ἧμισυ, καὶ Νέαν αὖτω Ῥώμην τὴν πόλιν ταύτην ὠνόμασεν. ἀπαρτίζεται δὲ, καὶ μὴν καὶ ἐγκαινίζεται ἡ μεγάλη πόλις αὕτη τῆ ιά. τῆ Μαΐου μηνὸς ἔτους ἑκατοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἑνάτου· τῆνικαῦτα κληθεὶς ὁ τῆ ἀστρονόμων διάσημος ἀκριβέστατος Οὐάλης, ποιεῖ θέματι δὲ οὗ εἰς χῆτ'. ἑκατοντὰς διαμεῖναι τὴν πόλιν ταύτην ἐφεῖβασεν. ἐντεῦθεν ὧν διεψευμένη ἡ τῶ Οὐάλεντος φορρήσεις, ᾧ διημαρτημένη φορανῶς ἡ πέχνη ἐλέγχεται.

Ὁρῶν δὲ τὴν αὐτῆ πόλιν ὁ μέγας ὀλιγάνθρωπον, τὴς ἀξιολογωτέρους Ῥώμης ἐκεῖθεν παρήγαγεν. ἀφ' ὧν εἰσι τῆ οὗτοι. Ὀλύβριος, Βῆρος, Οὐρβίκιος, Καλλίστρατος, Ζωτικὸς, Εὐγένιος, Εὔβουλος, Σπούδιος, Φλωρέντιος, Μαυριανὸς, Σεβῆρος, καὶ Ἰσίδωρος, οἵ τινες οἴκους, ναοὺς ᾧ ξενῶνας ἀνήγειραν. τούτους μὲν τοὺς ἐξελληθέντας Ῥωμαίους ἄνδρας πειστροφίας ἐνταῦθα μετοικίζει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. λαβὼν γὰρ τοὺς δακτυλίους αὐτῶν, ὑποστέλλει αὐτοὺς εἰς τὴν βασιλέα Περσῶν Σάρβαρον, ὃν καὶ ἐπάσαντες ὑπέστρεψαν. ἐν δὲ τῆ καιρῷ τῆς ἐκδημίας αὐτῆ ὑποστέλλας τοὺς δακτυλίους εἰς Ῥώμην, ἄγει τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐνταῦθοῖ. κτίζει δὲ

καὶ

καὶ οἴκους κατά γε τὸ μῆκος καὶ χῶμα ποιήσας , οἵους εἶχον ἐν Ρώμῃ · ὑποσχόμενος ἴσα ἐκείνοις , καὶ τὰ δρᾶμα μαθόντες , ἐξέπληξαν. πάντων οἱ μὲν τέσσαρες Μάγιστροι , οἱ δὲ ὀκτὼ Πατρίκιοι .

Γίνωσκε δέ, ἀγαπητὲ , ὅτι τῆς πόλεως ἐξεπομένης καθ' ὃν ἐκτίζετο καιρὸν λίθοι παρὰ λιθοξόων ἐνεπέσοσαν , ὡς προτείχισμα διὰ τὸν τῆς θαλάσσης βίαν ἔθεντο , ἀπὸ τῆς Βαρβάρας χρόνων ἕως αὐτῆς τῆς χρυσῆς πύρτης ἐπὶς τὸ τεῖχος φυλάσσοντας . ὁμοίως δὲ μεταξύ μεταξὺ ἐκπεσεῖν καὶ τὸν ἐν τῇ φόρῳ κίονα μονόλιθον ὄντα , καὶ ἵδρυσιν ἐκεῖσε αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα ἐκέλευσεν , ὃν ἐκόμισαν ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Φρυγίας . ὁ δὲ τοιοῦτος λίθος ἐστὶ πεῖρα διπλοΐζουσα , ἐκλεπτύνεται δὲ ὅλον ἀναβιβάζοντα , ὑπὸ καὶ ἵστατο . μεθ' ἃ πάντα ποιήσας , Κάισαρα μὲν ἐποίησε , Λικίνιον δὲ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ ἐν Νικομηδείᾳ , κατὰ Περσῶν ἐστράτευσεν . ὅπως δὲ ὁ Διξίππος κατὰ Χριστιανῶν ἤρξατο διωγμὸν κινεῖν . τότε δὲ τότε καὶ τὸν Ἀμασείας Ἐπίσκοπον Βασιλέα οὕτω καλούμενον ἀνεῖλε . τότε δὲ τότε καὶ ἕρπες ἐν Μελιτινῇ ποιοῦσι ἐπολέμησαν κατ' ἀλλήλων , ὥστε καὶ τὴν χώραν ἐποζέσαι τῇ φόνῳ αὐτῶν .

Τότε καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος γέγονεν , ἐν ᾗ τὸν ἀμαχον Εὐλόγιον Ἑλλήνα ὁ μέγας καὶ ἁπλοῦς τῇ λόγῳ Σπυρίδων ἐχειρώσατο . ἡ τοιαύτη σύνοδος καὶ τὸ Πάσχα διωρίσατο ἑορτάζειν ἡμᾶς κατὰ τὴν τῶν κρατούσαν συνήθειαν. πρότερον δὲ κατὰ τὴν Τεσσαρεσκαιδεκάτην τῆς σελήνης ἐπέλεγε τὸ Πάσχα . ὅθεν καὶ τὰς αὖπις ἑορτάζοντας ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ δέλτος συνόδος ἐν τῇ ἑβδόμῃ κυρίᾳ αὐτῆς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας καὶ Τετραδίτας καλῶ . οὐ δὲ ἐν τυχαίᾳ τὸ Πάσχα ἑορτάζον , ἀλλ' ὅτι Τεσσαρεσκαιδεκατία ἡ σελήνη γένηται , ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ τύχῃ πλήρα πανὸς γενέσθαι . ἑορτάζουσι δ' ποτὲ νηστεύοντες καὶ ἀγρυπνοῦντες.

Γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο , ὅτι Κωνσάντιος ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀρειανίσας, τὸν ὁμοούσιον ἀναστρέψαι συνόδου ἐποιησε . τοῦτο μαθὼν ὁ τῆς αἱρεσιβυτέρας Ρώμης Πάπας , ἀνεψιὸς Κώνσταντι τῷ τοῦ Κωνσαντίου ἀδελφῷ διὰ γραμμάτων, οἱ μὲν παύσαντο τὸν ὀρθὸν πίστιν σαλεύων . ὁ δὲ καὶ βουλῇ τῆς βασιλέως συνόδου ἐν Σαρδικῇ συγκροτοῦται ὑπὸ πατέρων τριακοσίων τοῦ ἁγίου σύμβολον . Σαρδικὴ δὲ ἐστι ἡ νῦν λεγομένη Τριάδιτζα . ὁ μέγας Κωνσαντῖνος ἀπέστειλε τὸν Ἄρειον ὕστερον πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον , ὥστε συγκοινωνῆσαι αὐτῷ . διαβιβαζόντο δὲ δι' ὅρκου φρονῶν καλῶς . ὁ δὲ μέγας οὐκ ἐδέξατο αὐτόν . ὁ δὲ καὶ τὸ Ὁρόσου * ἐξέστησεν αὐτὸν . φοβηθεὶς δὲ τὸς βασιλικὰς ἀπειλὰς οἱ ἀρειανίζοντες , καὶ πολλὰ τοῦ ἁγίου κατέσκον . ὅτου οὖν καλὸν τὸ ἀποστῆσθαι τὸς κατηγόρους παραδέχεσθαι , καὶ τὰς ὑποφάσεις ποιεῖν κατὰ τοῦ κατηγορουμένου , ἴδωμεν τὰ μεταξύ τι τοῦ ἁγίου βασιλέως καὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου συμβάντα . ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Κωνσαντίου τὰ αὐτὰ πέπονθε . ὁ δὲ

conferrent. Secundum hæc ipſis ædificia condit, prorſus ejuſmodi tam amplitudine quam forma, qualia Romæ habuerant. Quum igitur illi reverſi fuiſſent, ac rem uti geſta fuerat, cognoviſſent: cum ſtupore quodam factum Imperatoris admirati ſunt. Erant autem inter hos quatuor illi quidem Magiſtri, octo vero poſteriores patricii.

Et animadverte, dilecte fili, urbe id temporis, quo condebatur, exæquata & complanata: ſaxa quædam a lapicidis exſecta fuiſſe, ac munimenti loco adverſus maris Impetum, a Barbara propemodum ad Auream uſque portam collocata, ut per ea murus interior expers detrimenti conſervaretur. Præterea Conſtantinopolim Roma deportavit columnam illam ex uno confectam lapide, quæ in Foro ſtabat: eique ſtatuam illam impoſuit, quam Heliopoli, urbe Phrygiæ a veneratur. Hinc creatis Cæſaribus, quorum alter Conſtans ageret Conſtantinopoli, alter Licinius ſororis maritus Nicomediæ: adverſus Perſas exercitum duxit. Licinius autem per ipſius abſentiam perſequutionem adverſus Chriſtianos movere cœpit, & Antiſtitem Amaſiæ Baſilem, hoc enim ei nomen erat, interfecit. Eodem tempore ſerpentes in Melitena provincia tam acriter inter ſe depugnarunt ut propter cadavera necatorum paſſim regio fœteret.

Sequutum eſt non multo poſt Concilium ad urbem Nicæam, in quo inexpugnabilem Græcæ religionis propugnatorem Eulogium magnus ille verbiſque ſimplex ac rudis Spyridon vicit, & ſuam in ſententiam perduxit. Decretum inter alia eſt in hac Synodo, ut Paſchatis feſtum ita celebretur, quemadmodum hodie mos obtinet. Nam antea die menſis Lunatis XIV. Paſcha celebrabatur, quomodo quicumque feſtum hoc celebrant, ens ſacroſanctum & univerſale ſecundum Concilium Canone 7. Quartodecimanos & Quartanos appellat. Non eum die Dominico Paſcha celebrabant, ſed ubi decimus quartus menſis Lunaris dies appetiiſſet, quo nimirum die Luna plena eſſet. Et quidem ita feſtum hoc celebrabant, ut in eo jejunarent, ac pervigilii uterentur.

Etiam hoc ſcire te volo, magni Conſtantini filium Conſtantium, Arianorum partes ſequutum, magno ſtudio primam Synodum abolere voluiſſe. Quod ubi veteris Romæ Papa cognoviſſet, ad Conſtantem Conſtantii fratrem detulit. Is vero bellum fratri per litteras illaturum ſe minatus, eſt, ni rectam fidem convellere ſuccutereque deſineret. Itaque de Imperatorum conſilio Synodus Sardicæ coiit, in qua patres erant CCCLI. Hi ſacroſanctum illud ſimbolum Nicææ condirum, confirmarunt. Eſt autem Sardica illud oppidum, quod modo Triaditzam nuncupant. Deinceps magnus Conſtantinus, celebrata ſcilicet Nicæna Synodo, Arium miſit ad magnum illum Athanaſium, ut ab eo ad communionem admitteretur. Nam conſtanti jurejurando adfirmabat, rectam ſe deinceps ſententiam ſequuturum. Quum autem vir eximius ipſum non admitteret, ab Arianis ſolio deturbatus eſt. Nam qui partes Arianas fovebant, imperatorias aures occupaverant, & multipliciter virum ſanctum criminabantur. Quantum certe malum ſit, accuſatores admittere, contraque delatos inaudita cauſſa pronuntiare: licet ex his cognoſcere, quæ inter magnum Athanaſium & ſanctum hunc Imperatorem acciderunt. Eadem Athanaſio etiam imperante Conſtantio perpeſſus eſt, quo quidem

Edit. Pariſ. pag. 250.

Conſtans & Licinius Cæſares

Licinius Chriſtianos adfligit.

Serpentum pugna.

Concilium Nicænum.

Spyridon vicit Eulogium.

De celebratione Paſchatis.

Canon VII. Conſtantinopolitani I. Concilii.

Conſtantis pietas.

Concilium Sardicenſe.

Sardica eadem cum Triaditza.

Athanaſius expellitur.

pag. 251.

Athanaſii exilia.

tempore virginem ad quamdam profugit, & occultatus ab ea, toros ibidem ſex continuos annos delituit. Poſt Imperatoris vero mortem, ad ſuos reverſus eſt. At quum Julianus mox omnia de integro perturbaſſet, rurſum fuga ſibi conſulere coactus eſt. Forte tum temporis circa Serapidis fanum cornices * crocitabant. Hic ab ethnico quodam vir ſanctus interrogatus, quid illarum vociferatio ſibi vellet, reſpondit: Syrorum, o improbe, lingua voa *Cra* diem craſtinum ſignificat. Cras enim Dei providentiam videbitis. Neque multo poſt homiois ſcelerati mors nuntiata eſt.

* *Ἐκραζον Vide Notat.* Oraculum de Juliano.

Conſtantini mors.

Cæterum Conſtantinus magnus Romæ XII. annos imperavit, apud nos XX. Quumque contra Perſas cum copiis moveret, Nicomediæ vita functus eſt: per inſidias fratrum ſublatus e medio, qui propter ſimultates quaſdam, cum eo quas exercebant, lethale venenum ei propinarunt. Mortem ejus cometes exortus, ut memoriæ proditum eſt, portendit. Magnus certe Baſilius ſignificare volens, hujuſmodi vim cometarum eſſe: Quoties, inquit, exiſtunt cometæ, ſigna ſunt ſucceſſionis regum. Alexander Monachus in hiſtoria de pretioſæ Crucis inventione tradit, magnum hunc principem Nicomediæ fato functum, quum lethifero morbo laboraret. Ibidem eum morbi tempore baptizatum eſſe. Conſtantinus enim, ut ipſe quidem commemorat, ad illud uſque temporis baptiſmum diſtulerat, quod divinum hoc lavacrum in Jordane conſequi cuperet. Verum hæc narratio reapſe parum vero conſentanea videtur. Nam plus meretur fidei, quod alii tradunt, eum apud Romam veterem a ſancto Silveſtro baptizatum eſſe. Quamquam enim Ariani quidam conſtanter aſſerunt, eum ab Euſebio Nicomediæ Antiſtite baptizatum eſſe, ut qui Conſtantino illum ad locum uſque comes fuerit, itaque deinceps obdormiviſſe: non tamen dubium eſt, quin magni hujus Imperatoris baptiſterium, quod adhuc Romæ conſpicitur, illuſtri ratione veritatem commoniſtret. Immo fieri non potuit, ut Nicænn in Concilio baptiſmi, expers ipſe foret. Quo enim pacto vel preces una concipere, vel ſacris adeſſe rebus poterat, nondum Baptiſmi particeps? Quapropter in hunc modum de viro maximo vel loqui, vel ſentire prorſus abſurdum fuerit.

Cometes.

Baſilius.

Alexander Monachus de Conſtantini Baptiſmo.

Reſtitutio.

Quam inſigniter autem ſancta magni Conſtantini anima ſe demiſerit, ac multorum imbecillitatibus ignoverit, vel hinc colligi manifeſto poteſt. Erant ad ipſum allati libelli, quibus Antiſtitum accuſationes ſcriptæ continebantur. Tum Conſtantinus chartas mox concremavit, & hujuſmodi verba ſubjecit: ſi ſacerdotem delinquentem viderem, hac eum chlamyde tegerem, ut Deus etiam mea peccata tegat. Diximus autem ſupra, Severum Imperatorem primum condendi Circi equeſtris initium feciſſe. Poſt illum Conſtantinus magnus Circo peripatos, gradus, ornatumque reliquam addidit. Nam quæcumque Nicomediæ, Antiochiæ, cæteris in urbibus erant ſimulacra, Conſtantinopolim allata ſunt. quippe veneratio ſimulacrorum priſca jam obſoleverat. Multa erat videre ſimulacris illis inſcripta de rebus futuris. Præter hæc, ipſa quoque Mangana ſunt a Conſtantino magno exſtructa: quo in loco repoſita erant omnia bellica inſtrumenta, librique de rebus mechanicis. Idem Conſtantinus quum in Magiſtratuum domo ſive Curia Byzantii carceres inveniſſet, ipſe etiam carceres eodem in loco reliquit. Atque

Conſtantini moderatio.

Edit. Pariſ. pag. 232.

Qui Conſtantinopolim ornaverit.

Mangana ſtructura.

Ὃ δὲ ἀφοσιωθεὶς παρά τινα παρθένον, διετέλεσε παρ' αὐτῇ κρυπτόμενος ἔτη ἕξ. μετὰ δὲ μέρον αὖτις, ἀῤῥις ἐπανῆλθε, τοῦ δὲ καταπόδας Ἰουλιανοῦ πάντα παράξαντος, πάλιν ὑπέῤῥα ὁ ἅγιος· περὶ τὸν τοῦ Σαράπιδος ναὸν κοράκαι ἐκραζον. ἧ ἐρωτηθεὶς παρά τῳ Ἕλληνων, τί βοῶσιν αὐτα, ἀκούσας, εἶπε· τὴ κρᾶ τῇ Σύρων φωνῇ αὔριον δηλοῖ. ἄυριον γὰρ ὁ ὄφεσθε τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν. ἐφ' ᾧ καὶ ἐγγέλθη τὸ ἀληθείου ὁ Θάνατος.

Ο μὲν τοι μέγας Κωνσταντῖνος ἐν Ῥώμῃ ἐκράτησεν ἔτη ιβ. ἐτετύθη εἴκοσι. καὶ ἐν Νικομηδείᾳ ἀπέθανε κατὰ Περοῶν ἐπαίρων. πολλοῖς δὲ τὸν βίον ἐξ ἐπιβουλῆς τῆ ἐπιθαλαμίου αὐτῆ ἀδελφῶν φάρμακον αὐτῷ δηλητήριον ἐγχειμένων, ἀςίρος, ὡς φασι, κομήτου τὸν Θάνατον αὐτῷ προμηνύσαντος· ὅθεν δὴ ἐν τοιούτοις κομήταις ἐν οὐρανῷ πολλάκις φαίνεθαι. καὶ τὸτο δηλῶν ὁ μέγας Βασίλειος ἔλεγε· συνίασιν δὲ κομῆται σημεῖα διαδοχῆς βασιλέων φέροντες. καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐν τῇ δια τέλει τῶ τιμίου σαυροῦ ἕρεσιν ἱςορίᾳ, λέγει μὲν ἐν Νικομηδείᾳ πεπιῶσαι τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον. ὁ δὲ Θανασίμῳ συγκεῖσθαι, τελευτῆσαι δὲ καὶ βαπτισθῆναι. ἀναβάλλετο γὰρ, ὡς ἐκεῖνός φησιν, ἕως τότε, θέλων ἐν Ἰορδάνῃ τυχεῖν τῆ θείου λυτροῦ. ἀπέθανε δὲ, τότο τῇ ὄντι δοκεῖ. ἀληθέςερον γὰρ φαίνεται εἶναι, τὸ ἐν Ῥώμῃ τῇ ἁγιωτάτῳ ὑπὸ τ ἁγίου Σιλβέςρου βαβαπτίσθαι αὐτόν. οἱ δὲ ἐ Ἀρειανοί τινες δυσχεραίνοντες, ὅτι ὑπὸ Εὐσεβίου τῆ Νικομηδείας ἐβαπτίθη διὰ τὸ τῇ συμβιῶναι αὐτὸν ἐκεῖσε δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ῥώμυλον ἀβαπτισὶ τῷ μεγάλου λαμπρᾶς πασχᾷ τὸν ἀληθεως. εἰγε ἐ μᾶλλον ἀδύνατον ἦν ἀκοινώνητον εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ. πῶς γὰρ ἐδύνατο ἂ συνίρχεθαι, ἂ συλλειτουργεῖν αὐτοῖς, οὔπω ἔχων αὐτός; τὸ λέγειν ὅμα οὖν περὶ τῶ μεγάλου, τῇ λίαν ἐςὶν ἀποπώτατον.

Ὅσον δὲ ἡ ἁγία ψυχὴ τῶ μεγάλου Κωνσταντίνου συγκαταβαίνουσά τε τῇ συγκαμούσῃ ἐ τῇ πολλῶν ἀθυμίαις ἐτύγχανε, δῆλον ἀφανέσθω. αἰτήματα ἔγγραφα προσκομίζοντο αὐτῇ κατ' ἐπισκόπων. ἧ ὃς τοὺς μὲν χάρτας αὐτίκα κατέκαυσεν. ἔλεγε δέ· εἰ εἶδον ἁμαρτάνοντα ἱερέα, μὴ τῆς χλαμύδος ἐκτάσασα ἂν αὐτὸν, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς σκεπάσῃ τὰ ἐμὰ ἁμαρτήματα. ἧ Σεβῆρος μὲν, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, τὸ φρῶτον κτίσμα δίδωκε τῇ Ἱπποδρομίᾳ. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος τοὺς περιπάτους, τὰς βαθμίδας, καὶ τὸν λοιπὸν αὐτῇ κάλλωπισμὸν ἔφερεν. ἀπό τε Νικομηδείας, Ἀντιοχείας, καὶ λοιπῶν πόλεων, τὰ ἐν αὐτῇ ἀγάλματα ἤχθησαν. τελευτῶντα δὲ γὰρ τὸ σέβας αὐτῶν κατελύετο. ἐν οἷς καὶ πολλὰ περὶ τῆ μελλόντων ἐγγέγραπται. καὶ αὐτῇ δὲ τὰ Μάγγανα παρὰ τῶ μεγάλου κτίζονται Κωνσταντίνου. ἀπέκειντο γὰρ ἐκεῖσε πάντα τὰ πολεμικὰ ὄργανα καὶ μηχανικαὶ βίβλοι. ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῇ Στρατηγίῳ ἤρῶν τὰς φυλακὰς τῶ Βυζαντίν, ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς ἐφυλάκιζε. καὶ διπρ-

Digitized by Google

κεν τὸν ἄχει Φωκᾶ . χάρα δὲ τις πατρικία Μάρυ τουνομα , ἐλεήσασα τὰς φυλακιζομένους δι' ὧν ἔχουσα δυναστίαν , τὸν ἑαυτῆς οἶκον δίδωκε τῷ βασιλεῖ χάριν μισθοῦ . ᾧ γέγονε τὸ νῦν καλούμενον Πρατώριον . Ϲ περὶ μὲν τούτων ἅπερ .

Κρατεῖ δὲ μετὰ ταῦτα Κωνϛάντιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιϛ'. οὗτος ἠνάγκαζε τὸν πατριάρχην Ἀλέξανδρον δέξασθαι εἰς κοινωνίαν τὸν Ἄρειον . ὃ δὴ ᾧ γένοιτο ἂν , εἰ μὴ τὰ τῆς θείας δίκης προῆφθασεν. ἐπιβὰς γὰρ τοῦ φόρου τὸν βίον κατέστρεψε . ὑπὲρ ᾧ καὶ αὐτὸν ἡ γαστὴρ ἐκείνη διαρχθέντων . ἐφ' ᾧ καὶ θέσας , τὸ ἔγκατα αὐτοῦ κάτω διηθίβασαν . οἱ μὲν τοι ἀνεψιοὶ τοῦ μεγάλου , Γάλλος καὶ Ἰουλιανὸς , ἀναγνώσται γεγόνασιν ἐν Ἀντιοχείᾳ . ἀλλὰ καὶ ἐκλησίαν τῇ μάρτυρι Μάμαντι ἔκτιζον . τὸ μὲν παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ μέρος ἠφανισμένον φασίας ἰφείσατο . ἐπὶ τοῦ δὲ τῶ Κωνϛαντίου Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας διχᾶ τοὺς ψάλλοντας διελὼν , τὸ τῶ Δαβὶδ ψάλειν ἐκ ψιδοχῆς ἐνομοθέτησεν .

Ο Κωνϛάντιος ὕπερ παρὰ τῷ ἀνεβοιάτων ἀναγκαζόμενος , μεταπαλᾶται τοὺς Ἐπισκόπους , ὥστι συνόδου συγκροτῆσαι κατὰ τὸς ὁμοουσίου Τεχάδος . ἀλλ' ἀργεῖ τὸ ἐγχείρημα · τόσῳ γὰρ πλειόνων δυνῇ , ᾧ τὰ ζῶν ἀναγκαῖς , Εὐζώϊος μεταπαλᾶται τὸν Ἀντιοχείας , ᾧ ἐξ ἰσχυρᾶς τὸ θεῖον δίκαιμβος φώτισμα , ὡς ὁ Μεταφραστὴς ἱστορεῖ , τλωκαῦτα τὰ ζῶν ἀπαλλάττεται . κατὰ δὲ τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτῆ , Ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων ὁ μέγας Κύριλλος ἦν . ὃς δὴ ᾧ γράφει τῷ Κωνϛαντίῳ , ὅτι ἐπὶ μὲν τῆ σοῦ πατρὸς ἐπὶ γῆς ἔφηνε ὁ σταυρὸς , ἐπὶ δὲ σοῦ πάλιν ἐξ οὐρανοῦ πεφανέρωται . κατὰ γὰρ τὸ τῆ Γολγοθᾶ τόπον περὶ τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας , κατ' αὐτὴν δὲ τὴν Πεντηκοστὴν ὤφθη τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἐκ φωτὸς ὑπερλάμπρου κατασκασμένον . ὤφθη δὲ οὐχ ἑνὶ τῷ κατὰ φαντασίαν , ἀλλὰ πολλοῖς ὥρας ἱκανὰς ᾧ πάσι .

Μετὰ δὲ Κωνϛάντιον κρατεῖ Ἰουλιανὸς ἔτη β'. μῆνας ζ'. ὗτος ὁ κάκιστος πρόγονος τῆς βασιλείας καιρῶν , καθὼς ὁ μέγας ϕλαμβάνει Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας , τοῖς πεπωκόσιν ἐκκλήσμοις ἰῶ . ὑξιώθη δὲ ᾧ αὐτὸ τῶ θείου βαπτίσματος , οὐ ᾧ ὕστερον ἀπέδοσαν αὐτὸ δι' αἵματος μιαροῦ , δεσποδίμενος γεγονότες γνώμοι τὸς ὑπὲρ γε τῆς ὑποσασίας παθόντας λόγους , ᾧ λάτρεν ἀπέφηναν δαιμονίων ἀκαθάρτων ἐν τοῖς ἁγίοις ἰαλησίας ᾧ μοναστηρίοις ἐπεθραμμένον . ἔχων τοίνυν ἀφορᾶ τῶ γλῶττων , καπήθηξεν αὐτὸν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ . ᾧ δὴ τεῖα συγγράμματα βιβλία κατὰ τῆς διαφόρου τῆ Χριστιανῶν θρησκείας .

Τοσοῦτον δὲ μίμημα κατὰ τῆ ἁγίων , ὡίστε καὶ μάλιστα πῦρ ἄνωθεν καταβραγὲν τὸ πλειακλὶς ἐκεῖνο προάστειον , τῶ Δάφνῃ ὀνομένη , σὺν αὐτοῖς τοῖς εἰδώλοις κατέκαυσεν , ὡς ᾧ τὸν τῶ Χριστοῦ χαλκοῦν ἀνδριάντα τὸν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Πανιάδι , ἣν ἡ αἱμορροοῦσα ἔχουσα , ἀναθρέψας συστρέψαι , ᾧ τὰ τῶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου κατακαῦσαι ἄχρι λείψανα , ὀστίων ἀλόγων παραμίξας αὐτά . ἀλλὰ ᾧ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ

A illi sane istic ad Phocæ Imperatoris usque tempora permanserunt. Tum patricia quædam mulier, eaque vidua, cui Mare nomen esset, sortem acerbam carceribus inclusorum miserata, quod fœtoribus excruciarentur: accepto pretio suam ipsius domum Imperatori concessit. Quamobrem id temporis conditum est id, quod Prætorium modo nuncupatur. Et de his quidem hactenus. Mutati carcerei.

Post Constantinum filius ejus Constantius annos xxiii. rerum potitus est. Is Alexandrum Patriarcham coegit, ut Arium ad communionem admitteret: idque factum omnino fuisset, nisi divina justitia rem antevertisset, Ario rebus humanis a posteriore parte Fori exemto. Quum enim istam præteriret, forte alvus hominem pungendo urgebat. quapropter in cloaca confidens, ipsa B intestina per anum dejecit. Patrueles Constantii, Gallus & Julianus, * Antiochiæ lectorum, quos Anagnostas dicimus, munere aliquandiu functi sunt. quumque templum martyri Mamanti conderent, exstructa Juliani sumpto pars mane reperta est solo æquata. Sub ejusdem Constantii imperio Flavianus Antiochenus duas in partes divisis qui psallerent, eos Davidis hymnos alternatim concinere jussit. Constantius Imp. * al. Cæsarem. Vide Notas. Psalmorum concentus instituit.

Secundum hæc ab impiæ sententiæ sectatoribus impulsus hic Constantius, antistites arcessivit, ut Synodus coiret, per quam decerneretur, Trinitatem unius & ejusdem essentiæ non esse. Verum conatus omnis irritus fuit. Nam quum gravem in morbum incidisset, deque vita jam desperasset: Euzojum Antiochenum antistitem ad se vanire C jussit, * illustrationemque divinam celeriter consequutus, vivendi finem fecit. Ipso viventa Pontifex Hierosolymorum erat Cyrillus, vir eximius, qui ad Constantium in hæc verba perscripsit: Patre tuo regnante, crux in terris reperta est. Rursum te regnante crux de cælo est patefacta. Nam in Golgothæ loco, circiter horam diei tertiam, in ipso * Quinquagesimæ festo, signum crucis conspectum est, de luce quadam fulgentissima compactum. Neque tantum ab uno conspectum ait, vel per imaginationem quamdam: sed ab omnibus, & multas quidem in horas. * hoc est, Baptismum. Edit. Paris. pag. 253. Cyrillus Hierosolymitanus Constantio. * Pentecostes

Post Constantium successit in Imperio Julianus annisque duobus & septem mensibus eo potitus est. Princeps hic nequissimus ante initi regni tempora, quemadmodum magnus ille Cyrillus antistes Alexan- D drinus commemorat, in numero fidelium erat, ipsum quoque baptismum consequutus, (ut ut deinceps illum per sanguinem imputum & exsecrandum deposuit) & egregie sacris erat in libris exercitatus. Verum deinceps viri quidam superstitiosi, quum familiares ei facti fuissent, habitis ad ipsum de fidei defectione sermonibus, tandem perfecerunt, ut qui sacrosanctis in Ecclesiis & Monasteriis educatus erat, impurorum geniorum cultos evaderet. Quumque facundus esset a natura, linguam suam adversus Servatorem nostrum Jesum Christum exacuit: & libros adversus religiosum Christianorum cultum tres conscripsit. Julianus Imperator. Cyrillus Alexandrinus. Julianus defectio ad religionem Christianam.

Tanto furore sanctos oppugnabat, ac. præsertim illo ipso tempore, quo delapsus E ignis e cælo pulcherrimum illud Antiochiæ suburbium, quod Daphnen vocant, una cum ipsis simulacris exusserat: ut aheneam Christi statuam, a muliere sanguinis fluxum perpessa collocatam Cæsareæ Philippi, quam nunc Paneadem vocant, inhumaniter constregerit: & sacras Joannis Baptistæ reliquias, brutorum ossibus permistas conremaverit. Prætectea Judæos adversus

Chriſtianos armabat, eoſdemque juvebat in extructione templi ſui: quemquam in hoc conatu ſunt impediri e vento gravi, terræmotu, & igne denique. Nam ignis e fundamentis ipſis quum proſiliſſet, eos ab opere inſtituto deterruit & retraxit.

Ignorati a quo ſit trajectus Julianus.

Sciendum eſt autem tibi, dilecte fili, quod in hodiernum uſque diem nomen illius, qui Julianum in expeditione Perſica jaculo confixit, ignoretur. Quamquam enim perſcriptum reperiamus in libro de ſancto Baſilii miraculis, quæ magnus ille vir Amphilochius litteris commendaſſe perhibetur, mandato perpetuæ virginis Deiparæ per ſanctum Mercurium, magni Baſilii precibus deſertorem hunc trajectum fuiſſe: non tamen hæc narratio meretur, ut ei continuo fidem adhibeas. Quamobrem iſtuc? quoniam in eodem ſcripto legimus magnum Baſilium Cæſareæ Pontificem id temporis fuiſſe, quum eas regiones Imperator improbiſſimus contra Perſas expeditione ſuſcepta peragraret.

Amphilochius

Edit. Pariſ. pag. 254.

At vero aliter animius ille Gregorius cognomento Theologus memoriæ prodidit. Nam ſi Baſilius, hoc ita narrente, in Ponto degebat ſub initium Imperii Valentis, qui aliquanto poſt tempore regnavit, quum Cæſareæ Pontifex eſſet Euſebius: multo minus Juliano imperante Baſilius Antiſtitis munere fungebatur. De quo ſatis evidenter apparet, Julianum hier per Cappadociam facientem neque Baſilium iſtic Pontificem reperiſſe, neque ipſius Eccleſiæ minarum eſſe. Conſimili modo nec precatus eſt hoc nomine Deum Baſilius Pontifex, nec ad tollendum e medio deſertorem Mercurius ille Chriſti teſtis fuit ablegatus: quippe ſi hoc pacto res geſta fuiſſet, obſcurum non eſſet in hodiernum uſque diem, a quo Julianus telo confixus fuerit. Nam jaculo trajectum conſtat, auctore facti prorſus incognito. Quinetiam ſe eudiſſe de quodam ſcribit Gregorius ille Theologus, ne ſepulcri quidem participem factum fuiſſe Julianum, ſed a ſolo ipſius cuſſia ſuccuſſo abſorptum: quæ res, ait, credo ſupplicorum ulterius viræ quoddam proœmium & exordium erat. Multis enim flagitiis exſectandis deſignatis, annos plus minus XXX natus periit. Ante mortem e Perſide genium quemdam in occidantem ablegarit, ut ejus opera celeriter reſponſum acciperet: ſed quod cupiebat, non eſt adſequutus. Nam quum genius in Monachum quemdam, cui Publio nomen eſſet, totos X dies precantem incidiſſet, progredi ulterius non potuit. Itaque re infecta reverſus ad Julianum, cauſſam ei longo etiam ex intervallo, multoque clamore ſignificabat. Præterea ſævus homo, cujus viſcera nulla commiſerationis adfectione moverentur, mulierculas vivas vaticinandi cauſſa diſſecabat.

Nyſ. de mort. Juliani edidere.

Genius Monachi præſtus impedivus.

Jovianus Imperator.

Poſtquam e vivis exceſſiſſet, præclariſſime Jovianus imperio præfuit, qui cunctis e militibus ad hoc delectus: Equidem, ait, hominum pollutorum Imperator eſſe nequeo. Tum omnes exclamare: Chriſtiani ſumus. Poſt octavum Imperii menſem in Cilicia diem obiit, magno ſui apud omnes deſiderio relicto. Poſt Jovianum Valentinianus Imperator.

Valentinianus Imperator.

Valentis crudelitas.

Valentinianus, qui Julianum in expeditione Perſica jaculo confixit, ignoretur. Quamquam enim perſcriptum reperiamus in libro de ſancti Baſilii miraculis, quæ magnus ille vir Amphilochius litteris commendaſſe perhibetur, mandato perpetuæ virginis Deiparæ per ſanctum Mercurium, magni Baſilii precibus deſertorem hunc trajectum fuiſſe: non tamen hæc narratio meretur, ut ei continuo fidem adhibeas. Quamobrem iſtuc? quoniam in eodem ſcripto legimus magnum Baſilium Cæſareæ Pontificem id temporis fuiſſe, quum eas regiones Imperator improbiſſimus contra Perſas expeditione ſuſcepta peragraret.

Valentis crudelitas.

Valens vero, quum in Thracia ageret, Gothis bellum intulit, quos Fritigerni ductu Romanis ſe dedentes, ut ſuppetias ferrent, Valens ipſe ſecum duxerat. Quum autem Gothi ſe ſuſpectos haberi animadverterent, ſeditionem excitarunt, & Valentem ipſum cum exercitu ad internecionem deleverunt. Quidam tamen ſcribunt, Valentem ipſum in ædificio quodam combuſtum fuiſſe, quum Gothi ædificium ignibus circumdedissent. Quidam vero ſcribunt, Valentem ipſum in ædificio quodam combuſtum fuiſſe, quum Gothi ædificium ignibus circumdedissent

σβείας ἴσχυε, ἐπὶ πλοίου κατέλαυσεν; ὅτε A
ὑπὸ Γότθων πολεμούμενος ἐζήτησε τὸν Θεοδόσιον ἀδελφὸν αὐτῷ συμμαχίαν. ὁ δὲ ἀ μόνον οὐκ ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἀνείδισεν, ὅτι ἐπών. ἐ χρὴ ἀνδρὶ βοηθεῖν πολεμουμένῳ Θεόν. Καὶ ὁ μὲν Οὐάλης ἔτη ἐ καὶ δ' βασιλεύσας ἀνοσίως, ὑπὸ πολεμίων ἐν ἀχυρῶνι πυρὶ παραδίδοται· ὁ δὲ μοναχὸς ἐκεῖνος Ισαάκιος ἐλέγχων μὲν αὐτὸν, διαμαρθεὶς δὲ παρ' αὐτῷ, καὶ εἱρκτῇ παραδοθεὶς, ὡσαύτως δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῆς δυσωδίας ἐκπνεύσας ἐκείνῃ, ὡς ἔφημεν. Ο μέντοι Οὐαλεντινιανὸς καὶ ἡ ἀγαγὸν φασὶ δέμνια, ἐ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν πόλεμον ἀνήγαγεν. ὅτε καὶ Πρωτόγενον τινὰ ἐξ τῶν τῆς γυναικὸς Βερονίας ἀδικίαις ἐν τῇ Ιπποδρόμῳ κατέκαυσε. τελευτᾷ δ μέγας Μακάριος σκόλακας Ταίνης τυφλὸς ὑφαρπάσαν. ἡγοῦ μέντοι αὐτῶν δέρμα προβάτου ὑπενεγκε τῇ ἀγίᾳ δῶρον ὑπὲρ τῆς παίδων ἐκτάσεως.

Μετὰ δὲ Οὐάλεντα Γρατιανὸς ὁ ὑὸς Οὐαλεντινιανοῦ ἔτη γ'. τελευτᾷ καὶ ἐν Αλεξανδρείᾳ παράγμα ἐξαίσιον γέγονε. ἡ γὰρ θάλασσα ἐντὸς εἰσῆλθε πολύτον, ὡς ἐ τὰ πλοῖα μᾶλλα ἐν ξηρᾷ. συρρέοντος δὲ τῶ λαοῦ τὸ θαῦμα ἰδεῖν, ἀνέδραμε αὖθις ἡ θάλασσα καὶ τῶ ἐκπεμπόντων τὸν ὕπνον, ὡς ἐντεῦθεν ὑπαπαγῆναι μυριάδας ἑ. ἀλλὰ καὶ τὰ μέρη Κρήτης καὶ Σικελίας πάντα χθὸν κατεκλύσθησαν, πᾶς θαλάσσης ὑπεκδραμούσης καὶ ἐξελθούσης αὖθις φάδια ῥ. καὶ πλέον τὰ μεγάλα διχῆ τὸν διέπεσαν, ὡς ἐπὶ βυθοῦ τὰ πλοῖα καθίσαι. καὶ αὖθις ἀπελθεῖν, ὑποπαπτάσης τῶ ὕδατος. μετὰ δὲ ἄλλων δὲ καὶ ἀπὸ Βιθυνίας Νίκαια ὑπὸ σεισμοῦ κατέπεσεν ἅπασα. τοσοῦτος δὲ φόβος λεὼ, ὥστε τὸς ἀνθρώπους ἐν ὥρᾳ φύγειν. τοσοῦτον δὲ ὁ Γρατιανὸς τοξότης ὄχος λεώ, ὡς ἐδόθαι παντοχοῦ, Γρατιανοῦ βέλη φρένας ἔχειν. ὅτος ὁ βασιλεὺς γυναικὸς ἀνηρ ἀφοσιθούσης ποτ', ἐ τὰ ἀμοιβαῖον καταβώσης, ὅτι πλαγὰς ἐπάγει καὶ ῥαβδισμοὺς αὐτῇ, ἀδὲν ὦ γύναι τῦτο πρὸς με, ἔφατο. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀμοίβυγον αὐτῆς βουλεύεθαι κατ' αὐτοῦ προσπεπτώκυῖαν. ἡ Γρατιανὸς πάλιν ἀπαντιάζεται. τί σοι πρὸς τῦτο γύναι;

Περὶ βασιλέως Θεοδοσίου.

Μετὰ δὲ τῶτον κρατεῖ ὁ μέγας Θεοδόσιος ἔτη ζ'. ὅρα δὲ τοιαῦτα, ἅτε νικήσαντα τὸς Γότθους Θίλαν ὁ Γρατιανὸς αὐτῷ ἐνδύσαι πορφύραν, οὐκ ἔχοντα ἐσθῆτα αὐτῷ, ἐξ τὸ ὑπερφυᾶς εἶναι, οἱ μὲ υἱῷ τῷ μεγάλου Κωνσταντίνου. ὅτος λιτὰς υἱῷ βασιλέως παρὰ τῷ Θεῷ ἐυχεῖζετο, ἡγάγετο Γάλλαν υἱῷ γυναῖκα τῷ πρὸ αὐτῷ βασιλέως, ἅτι * Παλλαδίδος θυγατρὸς, ἀφ' ἧς ἔτεκεν Αρκάδιον καὶ Ωνώριον. Θίλων δὲ τὰ ἱερὰ τύπος διδάξαι γράμματα, καὶ μὰ δέεσθαι τινὰ φιλόσοφον ὁμοῦ καὶ φιλόθεον, πίμπει ἀρίσβεις πρὸς γε τὸν ἐν Ρώμῃ συμβασιλεύοντα, ἔτου τοιοῦτον ἔχει τινά. καὶ ἃς συνάμα τῇ Πάπᾳ πολλῶ περὶ τύπου, πεπαίδευκε ἱρόνως, οὐχ ἕτερον δρί τινα

* Παλλαδίου.

bullit. Quum a Gothis ei bellum eſſet illatum, a fratre, viro plane divino, ſuppetias ſibi ferri poſtulabat. Is vero non tantum copias auxiliares denegavit, verumetiam cum exprobratione quadam reſpondit: Opem hominum cum Deo bellum gerenti ferendam non eſſe. Quapropter Valens, quum annos decem & quatuor imple regnaſſet, ab hoſtibus lo palearum tugurio quodam igne concrematus eſt. Accidit eo tempore, ut Iſaacius monachus, qui Valentem objurgare ſolebat, eaque de cauſſa vinctus in cuſtodia detinebatur, ſæterem exuſti illo loco Valentis, ceu dicimus, in carcere ſentiret. Valentinianus aquæductum Conſtantinopoli condidit, & aquam in urbem introduxit. Præpoſitum quemdam, ob Beronicæ mulieri cuidam Iliatam injuriam, vivum in circo equeſtri combuſſit. Id temporis magnus ille Macarius Hyænæ catulis cæcis viſum reſtituit. Tum Hyæna catulorum mater pellem ovinam viro ſancto pro ſenata ſobole loco munetis obtulit.

Edit. Pariſ. pag. 255. Valentiniani reſponſum.

Iſacius monachus.

Aquæductus Valentiniani.

Macarii miracula.

Poſt Valentem Gratianus Valentiniani filius annos ccc Imperavit. Hoc regnante quiddam horrendum Alexandriæ contigit: Nam mare tanto ſpatio retroceſſit, ut etiam naves in ſicco ſubſiſterent. Quum autem vulgus hominum confluaſſet, ipe-Candi prodigii cauſſa: rurſum mare ſuum in locum recurrit, & quidem ultra littorum præſcriptus metas. Quo factum eſt, ut aquis hominum ɔɔɔɔ extinguerentur. Præter hæc Cretæ Siciliæque regiones propemodum univerſæ maris inundatione cooperta ſunt, quod extra conſueta littora plus minus c ſtadiis procurrebat. Itidem alii magni maris ſinus ſic duas in partes divulſi receſſerunt, ut naves in ſundo ſubſiderent, & aqua loco priſtino reſtituta, viciſſim emergerent. Recenſendum inter alia, quod urbs Bithyniæ Nicæa terræmotu ſubruta prorſus corruerit. Tanta quidem mortalium erat trepidatio, ut conſti ad montes ſe fuga reciperent. Gratianus autem arte ac dexteritate felicitet ſagittandi tantopere valebat, ut ab omnibus vulgo decantaretur: Tela Gratiani mente intelligentiaque prædita eſſe. Quum mulier quædam aliquando ad Imperatorem acceſſiſſet, quæ maritum vociferando accuſabat verberibus & flagris peſſime ipſum tractantem: Nihil hoc, o mulier, ait, ad me pertinet. Ibi quum ipſa ſubjeciſſet, etiam maritum ſuum adverſus ipſummet Gratianum inſidias moliri, denuo reſpondit: Quid cum ea re tibi negotii eſt, mulier?

Gratianus Imperator.

Ingens prodigium & calamitas.

ɔɔɔɔ.

Aquarum ſtravies & hiatus.

Nicæa collapſa.

Gratianus ſagittandi peritiſſimus.

Gratiani modeſtia.

Poſt Gratianum magnus ille Theodoſius xvii annis Imperio potitus eſt. Hoc loco diligenter illud etiam obſervabis. Quum Gothis a Theodoſio devictis, Gratianus eum purpura veliet induere: nullam omnino reperit, quæ ipſius proceritati reſponderet, præter eam, qua magnus ille Conſtantinus fuerat uſus. Theodoſius enim ſupra exteros homines ipſis humeris eminebat. Poſteaquam Imperium divinitus ei traditum in manus fuerat, Gallam ſui anteceſſoris * uxorem ſibi matrimonio junxit. Etenim Placillæ jam obierat, ex qua filios Arcadium & Honorium ſuſtulit. Eos quum ſaceris eruditi liteetis veliet, nec quemquam repetiret, qui & philoſophus, (hoc eſt, ſapientiæ doctrinæque ſtudioſus) & Philotheus (hoc eſt, ſtudioſus Dei rerumque divinarum) pariter eſſet: ad confortem Imperii, * Romæ degentem, miſſis legatis, interrogari juſſit: ecquem virum talem haberet. Is vero cum Papa ſolliciæ hujus

Theodoſius magnus Imperator.

Theodoſii proceritas.

Edit. Pariſ. pag. 256.

* al. ſororem

Theodoſii cura de liberum educatione.

* Valentiniano II.

Περὶ Αρσενίου.

rei cauſſa quadam perveſtigatione inſtitu-
Arſenius Theodoſio miſſus. ta, neminem alium magis idoneum reperit, quam eſſet magnus ille Arſenius, qui tum Diacool munere fungebatur. Quapropter hunc magno Theodoſio mittunt, quamquam graviter idipſum ferentem: quod ſe diſciplinas illas orbiculares ex eo tempore, quo muneri ſuo præfectus fuiſſet, neglexiſſe diceret. Imperator hominem perbeoigne ac hilariter excepit, eique filios ſuos commendavit & tradidit, non ut Imperatores, ſed liberorum atque diſcipulorum loco habendos. Quumque vidiſſet allegregium Theodoſii factum. quando ſuos quidem filios ſedentes, qui diademata geſtarent, Arſenium vero ſtantem, eoſque docentem, excandeſcens ait: Egone ſic tibi mandavi? Num to eos Imperatores facis? Ejus rei poteſtas in ſolius eſt Dei manu poſita. Simul abjectis diademalis: Præſtat, inquit, pie mori, quam impia regnare. Secundum hæc Arſenio fuArſenius Arcadii calligatimetu profugit. gam cum animo ſuo propterea inſtituebat, quod Arcadium forte verberaverat, iſque propter hanc cauſſam inſidias ei ſtruebat, vocem hujuſmodi audivit; Fuge mortales, Arſeni, & ſalvus eris. Hæc de cauſſa quum profugiſſet, ac Scetum ſe contuliſſet, rurſus aliam vocem audivit: Fuge, file, qaiDiſcipuli veniam a magiſtro petunt. aſce. Deinceps abi ad Imperium Theodoſii filii perveniſſent, litteris ad eum perſcriptis orarunt, ut culpam eis condonaret, Arcadio præſertim, qui magiſtrum interfecere gladiolo voluiſſet. Quumque magno illi viro ſignificatum hoc etiam ab ipſis foret: Accipe publicas in Ægypto pecunias, & eas arbitratu tuo diſtribuito: equidem, reſpondit, huic mundo mortuus ſum, nec amplius vivo. Deus tamen vobis ignoſcat.

Poſt hæc ſecundum Concilium, & magnus ille Theodoſius eximium virum, GreNazianzenus fit Patriarcha. gorium cognomento Theologum, in Conſtantinopolis ſolio collocarunt: tametſi quidam Antiſtites Ægyptii nonnihil turbarum per invidiam darent, quæ res Gregorium movit ut ſolio ſponte ſua cederet. Succeſſit Io ejus locum Nectarius, natione Tarſenſis, dignitate prætor: vir admiranda quidem innocentia vitæ præditus, verum ad illud uſque tempus nondum baptizatus. Hic ergo Nectarius ex ordine ſenatorio delectus, Antiſtes deſignatur: Macedonius vero exſecrationis ſententiæ ſubjicitur.

Edit. Paris. pag. 257. Quum autem aliquando magnos ille Theodoſius Conſtantinopoli diſcederet, ad partes occiduas pergerat: accidit, ut neceſſariæ cujuſdam rei cauſſa Theſſalonicam ingreſſi milites, ſeditionem concitarent. Eis ſe cives opponebant, & lapidibus milites petebant.
Cædes civium Theſſalonicæ. Ob hanc cauſſam quum Imperator ira efferbuiſſet, connivente militum ad furorem loci prætore, ſeptem hominum millia ſunt interfecta. Hinc Imperator itinere facto Mediolanum ut pervenit, urbem Italiæ: diviAmbroſii liberias. niſſimus Antiſtes ejus urbis Ambroſius vetuit, quo minus Eccleſiam ingrederetur. Itaque ſecretas a cœtu Chriſtianorum publico totos VIII meaſes fuit, ulxque propter Chriſti nativitatem ſacris illis vinculis eſt ſolutus, & Io communionem admiſſus libello
* quibus ſententiæ capitales ſuſpendi debeant. primum de * XXX diebus dictato, & legis vim habere juſſo. Quinetiam prohibituseſt eodem tempore, ab eodem Ambroſio, quo minus in ſacrarium ingrederetur, quum is diceret purpuram Imperatores facere, non ſacerdotes. Quo factum eſt, ut Conſtantinopolim reverſus Imperator, & a Nectario rogatus, quam ob cauſſam ſacrarium non ingrederetur, his tantum verbis reſponderet: Unus Epiſcopus Ambroſius.

Cæterum quo tempore x populo Antio-

A εἰ μὴ τὸν μέγαν Ἀρσένιον ἡγήσατο τέλειον πρὸς τὴν παῦσιν ὧν ἔπραττεν. πέμπουσι λοιπὸν αὐτὸν πρὸς τὸν μέγαν Θεοδόσιον, εἰ καὶ πολλὰ δυσχεράναντα διὰ τὸ τέλειον ἐγκύκλιον παιδεύσεως ἅμα τῇ χειροτονησάσῃ κατὰ τὸν τότε καιρὸν. ὃν δὲ αὐτοκράτωρ ἐδέξατο, καὶ παρέδωκε αὐτῷ οἷς τέκνα καὶ μαθηταῖς, ἢ μᾶλλον οἷς βασιλεῦσι, τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. ποτὲ γοῦν ἐωρακὼς τοὺς μὲν παῖδας καθημένους μετὰ ἡδυπαθείας, τὸν δὲ Ἀρσένιον ἑστῶτα καὶ διδάσκοντα, μετ' ὀργῆς εἶπεν· ὧδε σοι παρήγγειλα; σὺ αὐτοῖς παιδεύεις βασιλεῖς; Ὁ Θεὸς ἔχει τέλειόν σοι τούτων ἐξουσίαν. ὁ δὲ ῥίψας τὰ διαB δήματα, εἶπε· κρεῖττόν ἐστι πεθνάναι θνητοῖς, ἢ βασιλεύειν ἀσεβῶς. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσένιος μελετῶντος ὑποφάσκειν, ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ Ἀρκαδίου πληγῆ, καὶ ἡ ἐξ ταύτης ἐπιβουλὴ, φωνὴ φησὶ πρὸς αὐτὸν γίγνεται· Ἀρσένι φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σώζῃ. φυγὼν δὲ καὶ ἀπελθὼν ἐν Σκήτει, πάλιν ἤκουσε· φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε. οἱ γοῦν παῖδες βασιλεύσαντες ἐγράψαν αὐτῷ, συγχωρῆσαι αὐτοῖς, καὶ μάλιστα τῷ Ἀρκαδίῳ, ὑπὲρ οὗ ἐβούλετο χοικτίσαι διὰ παθεῖν αὐτόν. ὁ μέντοι μέγας ἀκούσας καὶ τῶν, λάβε δημόσια Αἰγύπτου, ᾧ ἐχέτω· ἐμοὶ τῷ κόσμῳ ἀπέθανον, ᾧ ἀκέτι ζῶ. πλὴν ὁ Θεὸς συγC χωρήσαι ὑμῖν.

Ἡ δυτέρα Συνόδος ᾗ ὁ μέγας Θεοδόσιος ἐνίδρυσεν τῇ Ὁρθῇ Κωνσταντινουπόλεως τὸν μέγαν Γρηγόριον. κατ' ἐξ Αἰγύπτου τινὲς ὑπὸ φθόνου ἐπαράχθησαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκὼν ἐξέστη. ἀντεισάγεται δὲ Νεκτάριος, τὸ μὲν γένος Ταρσεύς, ᾗ δὲ τῆ Πραίτωρος ἀρχῇ δίπτων· ὃς τὸν μὲν βίον θαυμαστὸς, ἀβάπτιστος δὲ μέχρι τότε. Καὶ ὁ μὲν συγκλητικὸς Νεκτάριος προχειρίζετο, ὁ δὲ Μακεδόνιος ἀναθεματίζεται.

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὸ μεγάλου Θεοδοσίου ἀπαίροντος ἐπὶ τὰ κατὰ μέρη, ἐρασθέντας ἐν Θεσσαλονίκῃ εἰσιλθόντες διά τινα χρείαν ἀναγκαίαν ἐκαίνισαν. ἐφ' ᾧ ἀγανακτήσας ὁ τῆς πόλεως, ἐ λίθοις ἔβαλον. τὸ γοῦν βασιλικὸς ζέσαντος ἐπὶ τότε τῇ θυμῷ, ᾧ ἑαυτὸν ὑπαρχόντα τὰ περὶ τούτου ἐπιτρέψαντος, χιλιάδες ζ'. ἀνῃρέθησαν. διαρχόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς νέαν Ἐπισκοπὴν Μεδιολάνων, πόλις δὲ Ἰταλίας τὰ Μεδιόλανα, οὐ σωνεχωρήθη παρὰ τῦ θειοτάτου Ἀμβροσίου τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιβῆναι, ἀλλ' ἔμενεν ἀφωρισμένος μῆνας ὀ, καὶ μόE λις διὰ τὸν τὰ Χριστὰ γέννησιν ἐλύθη τῆ δεσμῶν, ᾗ εἰς κοινωνίαν ἐδέχθη ἀφ' ἑτέρου τὰ τὸ λιβέλλου νομοθετήσας. ἀλλὰ ᾗ ἐν τῇ Θυσιαστηρίῳ μετὰ ταῦτα σύμβουλον εἰσιλθὼν ἐνεχωρήτο. ἢ γὰρ ἀλουργὶς, ἔφη, βασιλεῖς, οὐ μὲν ἱερεῖς ποιεῖ. ἔθεν ἐπαιλθὼν ὁ βασιλεὺς, ᾗ παρὰ τῦ Νεκταρίου ἐρωτηθεὶς, δι' ὃν αἰνίαν οὐκ εἰσέρχεται ἐν τῇ Θυσιαστηρίῳ, εἶπεν· ἐς Ἐπίσκοπος ὁ Ἀμβρόσιος.

Ὅτι ὁ τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀνδριάντων κα-

πεσραφὰ γίγονε, τότε οἱ τῆς ἀφωρείας τῷ ἀρίῳ οἰκοῦντες μοναχοὶ τῶν οἰκείων ἐπιδείξαντο φιλοσοφίαν. κατῆλθον γὰρ, ἡ τῶ Θεῶ ἀντιλάβοντο, λόγοντες ὕπω φρὸς γε τῆς ὑπερίσης τῦ βασιλέως. εἶπαν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν βασιλεῖ· εἶπερ τοῦτον σὺ ἐπὶ τῇ χαλκῇ εἰκόνι καπεσραφέρη ἐδυχέρανες, πῶς οἴει ἢ Θεὸν ἀρτίως ἴχειν τῶν αὐτῦ ὁρῶντα εἰκόνα κακῶς ὕπω παρὰ σῦ πάχοντα; τῶνκαῦτα ἡ ἁ τιμία κεφαλὴ τῦ Βαπτισῦ Ἰωάννε ἐν Κωνσταντινοπόλει δικομίδα. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ντιδέντα ναὸν τῦ Σαραπίδος καθῶλε Θεόφιλος. ἐν τούτῳ δὲ τῇ ναῷ ξόανον ἦν ἀχέτης ἀπηωρημένον. ᾧ δὲ τοὺς κύκλῳ αὐτῦ τῦ ξοάνου δυλαδὴ πεπηγμένους σιδήρους, καὶ τοὺς κατ' ἀντιαρὺ τούτων ἐγκεκολλημένους μαγῆτας, μέσον ἐδάφους καὶ ὀρόφου ἐκρέμαν. ἐσοδωμένος δὲ πετραμερῶν ἐλκόμενον, ᾗ μὲ ἶχεν ὅπη ἡ τύσεη, μέσον δὲ ἀπάγκης ἀπῆωρτο.

Ἐθνη πολὺ ἄπωρα κατὰ τῦ μεγάλου ἐγείρονται Θεοδοσίου. τί τὸ ἐπὶ τύποις; γράφει τῶνκαῦτα ὁ βασιλεὺς τῆ τῆς Ἀλεξανδρείας πρεσβυ, ἵνα τὸν κατ' Αἴγυπτον μέγαν Σενοῦφιον ποίσῃ φρὸς συμμαχίαν τῦ βασιλέως ἐλθεῖν. ὁ δ' ὐ πείθεται. γέλλει δὲ τῇ βασιλεῖ ῥάβδον ἡ μικρὸν αὐτῦ τεμβάγον. οἷς δὲ καὶ χρυσάμβυς ὁ βασιλεὺς ἀντὶ ἀράτου καὶ ὑράτου κατὰ τῆ πολεμίων ὁρμῆ, καὶ ἐξ χειρῶν αὐτῦ κατατροπῶνται αὐτούς. τοιῶτα καὶ ἓν τὰ τῆς εἰλικρινῦς πίστεως καπορθώματα.

Μετὰ δὲ Θεοδόσιον Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτῦ ἐπ' ἐγ'. ἐς τὸν κίονα τῦ Ξηρολόφου στᾶσας, ἐν αὐτῷ τὸν ἑαυτῦ καθίδρυσεν ἀνδριάντα. ἐφ' οὗ ἡ γῆ ἐμυκήσατο ἡμέρας ζ'. καὶ σεισμὸς γέγονε μέγας τε καὶ πάγκοσμος. μετὰ μὲν τοι τὸν Νικτάριον τῆς τῶς ἐκκλησίας ἔλαχε ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης καὶ λίαν καλῶς ἀναδέχεται. ὕπος πολὺς ἦν περὶ τὸ λέγειν. ὧ καὶ Λιβάνιος ὁ διδάσκαλος αὐτῦ φρασιμαρτύρησεν. ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ τίνα φροβάλλεται διδάσκαλον, Ἰωάννην εἶπεν. εἰ μὴ πως οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ἀφ' ἡμῶν ἀπεσπάσαντο. ἐπικαθίκαπον γὰρ ἔτος ἄγων ἀριθμήσας ἀπ' αὐτῦ, ᾗ ὑπὸ Μελετίου βαπτισθεὶς καὶ χειροτονηθεὶς ἀναγνώστης ἀνεχώρησε ᾗ ἀπῆρε, ᾗ τὰ θεῖα διδαχθεὶς ἐκεῖσε πάλιν ὑπέστρεφε. γίνεται ἡγεμὼν, παρὰ δὲ Φλαβιανῷ πρεσβύτερος, διεβάλλετο δὲ ὁ μέγας ὡς ἐφρύει κατὰ τῆ ὑπερῶον μείζονι χρόμβος. ὅθεν ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος καὶ μαθητὴς αὐτῦ ὑπερηπολογήμβος τῦ μεγάλου, τὸν ἄρχοντα, ἔλεγεν, ὅτι ᾗ ἀγαθὸν εἶναι δεῖ καὶ φοβερόν. τίνος ἕνεκα; ὅτι ᾗ ἀγαθοὶ ᾗ πονηροὶ ἐκ τῆς ἀρχομένης ὑπάρχωσι. Μετὰ δὲ ταῦτα φρὸς γε τῶν Μεγαλόπολιν ἤρχεται, καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνάγεται. ἀνδίσατο τῇ βασιλίσῃ Εὐδοξίᾳ, πάσχει πολλὰ ὑφ' τῦτο δυνά. ὅρα δὲ ὅτι καὶ ἡ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τῇ Ἑβδόμῃ ἐλθὼν, χειροτονίας ᾗ συναξεις παρὰ τῶν Ἰωάννου ἐποιεῖτο γνώμην. ᾗ οὗτος δὲ τοῖς ὑπὸ Θεοφίλου κατὰ τῦ ἁγίου μελετηθείσαις βουλαῖς φροκατείλαπτο. ἡ μὲν τοι Εὐδοξία τὸν μέγαν Ἐπιφάνιον ἐρέ-

cheno Imperatoriæ ſtatuæ deturbatæ ac everſæ ſuerant, homines ſolitariam vitam in jugis montium exercentes, egregie philoſophiam doctrinamque ſuam declararunt. Nam Deum precati deſcenderant, & in hæc verba miniſtros Imperatoris compellarunt: Hæc Imperatori Domino veſtro renuntiate. Si tantopere tu propter everſam Imaginem æream indignaris, qui Deum æquo laturum animo centies, ſi abs te ſuam imaginem indignum in modum tractari videat? Eodem tempore pretioſum Joannis Baptiſtæ caput Conſtantinopolim perlatum eſt. Præterea Theophilus Alexandrinus Antiſtes Serapidis templum, quod erat Alexandriæ, demolitus eſt. In eo templo ſtatua quædam erat, quæ ira ſortium penderet, ut nulli rei videretur adhærere. Nam quia ſtatuæ ferrum undique infixum erat, & ferro magnes lapis ex adverſo copioſe oppoſitus: inter pavimentum & tecti laquearia pendebat. Nimirum vi pari quatuor a partibus attrahebatur; quamque nullam in partem vergere poſſet, neceſſario harum in medio ſuſpenſa manebat.

Secundum hæc gentes quædam infinitæ contra Theodoſium hunc magnum ſe commovent. Quid hic Imperator? per litteras Alexandrinum Antiſtiti ſignificat, ut magnum illum Senuphium, in Ægypto degentem, auxilio ſibi venire juberet. Appellatus hac de cauſſa Senuphius, ad Imperatorem proficiſci renuit: mittit autem ei baculum, cum lacero ſuo & attrito pallioło. Quibus ſane tum galeæ, tum haſtæ loco Imperator uſus, in hoſtes copiis ductis, ſuiſmet eos manibus in fugam conjecit. Tam egregia nimirum facinora para ſinceraque fides edere conſuevit.

Poſtquam Theodoſius rebus humanis exceſſiſſet, filius ejus Arcadius XIII annis imperavit. Is quum Xerolophi columnam erexiſſet, in ea ſtatuam ſuam collocavit. Eodem regnante ſeptem totos dies terra mugitum edidit, maximoque motu terrarum orbis univerſus enncuſſus eſt. Poſt Nectarium Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ gubernacula Joanni aureo illi oratori, magno cum bono publico ſunt commiſſa. vir erat eloquentiſſimus, & ipſius eriam Libanii magiſtri ſui teſtimonio commendatus. Interrogatus enim, quemnam ſuo loco doctorem diſcipulis præficiendum judicaret: Joannem, inquit, niſi Chriſtiani eo nos intercepto ſpoliaſſent. Quippe quum annum ætatis octavum atque decimum ageret, Libanium magiſtrum reliquit, & a Meletio baptizatus, lectorque deſignatus, ſolitarios ad ſeceſſus ſeſe coma ronſa tecepit. In iis res divinas edoctas, ad Meletum revertitur, & Diaconi munus accepit. Inde Flavianus Sacerdotem creat. Unum in eximio viro nonnulli etiminabantur, quod in ſubditos graviore nonnihil ſupere:lio ateretur. Qua quidem de re magnum hunc virum Iſidorus Peluſienſis, qui eo magiſtro fuit uſus, purgans atque defendens: eum qui aliis præſit, & bonum eſſe debere pronuntiat, & formidabilem. Quamobrem iſtuc? quoniam tum boni, tum mali ſint inter eos, qui ab aliis regantur. Secundum hæc magnam ad urbem hanc venit, & in ſolium patriarchi cum ſublatus, Eudoxiæ imperatrici ſemet opponit, eaque de cauſſa multa ſane adverſa perfert. Nam eum Hebdomum magnus Epiphanius ille veniſſet, præter Joannis voluntatem multos ſactis initiabat, & conventus agebat. Quippe criminationibus a Theophilo contra virum ſanctum excogitatis præoccupatus fuerat. Et eundem magnum Epiphanium Eudoxia quoque con-

Antiochenſtatuam imperatoris deji-ciunt.

Templum Serapidis everti-tur.

Statua penſilis ob magnetem.

Edit. Pariſ. pag. 258

Diculo & pallio Senuphii vilipendunt hoſtes.

Arcadius imp.

Terra mugitus.

Chryſoſtomus Patriarcha.

Libanius de Chryſoſtomo.

Quid objectum fuerit Chryſoſtomo.

Iſidori Peluſiotæ defenſio.

Cum Eudoxia contenditur.

Epiphanius alienatus a Chryſoſt. Eudoxiæ familia.

tta Chryſoſtomum magis incitabat, quum diceret univerſum quidem Romanum Imperium ſua poteſtate contineri : ſolum hunc Joannem ſimultates ſecum exercere, ac injuriis Imperatricem extremis adficere. Nec in hoc tantum ab eo delinqui, verumetiam fovere hominem quamdam opinionem, ab Eccleſiæ doctrina prorſus abhorrentem. Ea de cauſſa ſe poteſtatem omnem Epiphanio concedere, tum cogendi Concilii, tum ſolio ſuo Joannem æquiſſimo jure dejiciendi.

Epiphanii reſponſum.

Quibus Epiphanius auditis, reſpondit : Si quam ille lectam peculiarem habet, alterius hoc loci rationiſque fuerit. Sin ea tantum de cauſſa, quod convicium vobis dixerit, Joannem decreviſtis per præconium publicum Eccleſia pellere: nequaquam Epiphanium inſtituti veſtri approbatorem habebitis. Hæc autem illi, quem diximus, viro ſancto Eudoxia ſic proponebat, quod aliquid diſſenſionis exortum inter eos intelleciſſet. Quibus actis Joannes, vir divinitus, ſecunda vice proſcriptus, & Cucuſum exſulandi cauſſa deportatus, quum iſtic annos tres duoſque menſes egeriſſet, * Portos delatus eſt, ibique migravit ad Dominum, Conſtantinopoli annos v, menſes vs, Antiſtitis munere functus. Secundum hanc Innocentius Papa Romanus litteras ad Arcadium dedit, in hæc verba perſcriptas.

Edit. Pariſ. pag. 259.

* al. Patarum.

Arcadius per literas excommunicatur.

Voa ſanguinis fratris mei Joannis, Imperator, contra te Deum appellat : quomodo Abeli juſti ſanguis olim adverſus Cainum fratricidam vociferabatur. Dabis autem omnino pœnas, qui non hoc tantum feceris, verumetiam ipſo pacis tranquillitatiſque tempore perſecutionem adverſus Eccleſiam Dei & ſacerdotes ipſius molitus ſis. Magnum illum orbis terrarum doctorem Epiſcopatus ſui ſolio cauſſa indicta expuliſti, unaque cum eo Chriſtum abegiſti. Ac beatus quidem ille Joannes vitam hanc finit, fide retenta, & dubitationis quaſi procella quadam vacillantibus ſtabilitis, ſed idem ſæculis numquam finiendis deliciarum & voluptatis ineæ hauſtæ, vitæque perpetuæ hæreditatem adiit. E diverſo nova iſta Dalila, quæ te paulatim novacula impoſturæ tafit, multorum ex ore profecta m exſecrationem ſibi arceſſivit, faſcem peccatorum gravem, portatuque difficillimam colligavit, eumque priſtinis ſuis atrocibus ac plurimis delictis adjecit. Idcirco equidem minimus omnium, ut cui creditum commiſſumque ſit ſolium illius magni Apoſtoli Petri, neque illamque a participatione ſacrorum Chriſti Dei noſtri myſteriorum ſecludo & arceo. Præterea clericos omnes, qui ea vobiſcum auſi fuerint ab eo tempore communicare, quo colligationem & vinculum hoc meum reſcivcritis, ordine moveo. Coaſimiliter Arſacium, quem in ſolium Epiſcopatus loco magni Joannis illius ſubſtituiſtis, etiam poſt mortem cum omnibus, qui cum ipſo commercium habuerunt, ordine movemus ; neve perſcribatur ejus nomen ſactis in tabulis, vetamus. Hoc enim indignus eſt honore, ut qui Epiſcopatum adulterio quaſi commiſſo polluerit. Atque huic noſtræ de his ordine movendis ſententiæ, Theophili ſegregationem, exſecrationem, obſoluram denique Chriſtianorum a cœtu excluſionem adjungimus.

Reſponſum Arcadii.

pag. 260.

Quas litteras ubi recitari Arcadius audiviſſet, in hæc verba Innocentio reſcripſit. Norunt omnes homines mentis compotes, commiſſa per ignorationem nec divinitus, nec per leges puniri : neque adeo quemquam alterius nomine ſupplicium luere. Quod quidem propterea ſcripſi, ut manſuetudinem tuam certam redderem, nos

A Θεὸν κατὰ τῶ χρυσορρήμονος, ἓ τὰ δὶ ἐκεῖνα, πάντα μὲν τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ὑπὸ τὴν ἐμὴν ἐξουσίαν ἐστὶν, ὁ δὲ Ἰωάννης ὅτος δὶ ἐχθρας τί μοι ἐστὶ, τὴ τὰ ἔχατα εἰς ἐμᾶς ἐξυβρίζει. τὴ οὐ τῦτο μόνον, ἀλλὰ τὴ δόξαν τινὰ φρενβδίαν τῆς ἐκκλησίας ἀπράδυσαν. ἐφ' ᾧ τὴ δίδωμί σοι πᾶσαν ἐξυσίαν, ἄστε σύνοδον ἀθροῖσαι, τὴ τὸ θρόνο δικαίως αὐτῦ καθελεῖν. τῦτον ἀκούσας Επιφάνιος ἔφη : εἰ μὲν ὅλως αἵρεσιν ἔχει τινὰ ἄλλο τῦτο λόγου ἐστίν. εἰ δὶ ὅτι κακῶς ὑμᾶς ἔλεξε, παρὰ πάντων δὶ μόνον αἰτίαν Ἰωάννῃ ἀκαίρυκτον δέδοκται γενέσθαι τῆς ἐκκλησίας, Επιφάνιον ὑμῖν οὐχ ἕξετε συναινοῦντα· τῦτο δὶ ἡ Εὐδοξία πρὸς τὸν B ἅγιον ἔλεγεν ἄνδρα, , ἐπειδὴ ἄφορὸν ἐμαθε τινὰ συμβῆναι ἀπὸ μέσου αὐτῶν. ὁ μὲν τοι θεσπέσιος Ἰωάννης ἐκ δευτέρου ἐξορισθεὶς τὴ ἀπαχθεὶς εἰς Κουκυσὸν, κἀκεῖσε τρία ἔτη τὴ μῆνας β' ποιήσας, ἀπενέχθη εἰς Ποντικὰς, κἀκεῖθεν ἀπαίρει πρὸς Κύκιον, ἐπισκοπήσας ἐνιαυτὸν ἕνα ἑ, ἓ μῆνας ς'. ἐπὶ τύτοις δὶ ὁ Πάπας Ῥώμης Ινοκέντιος γράφει πρὸς Αρκάδιον τὴ παῖδ.

Επιστολὴ τῦ Πάπα Ἰννοκεντίου πρὸς Αρκάδιον βασιλέα

Φωνὴ αἵματος τῦ ἀδελφῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σῦ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Αβελ τῦ δικαίου, κὴ τὸ ἀδελφοκτόνου Κάϊν, κὴ πατεῖ τρόπῳ ἐκδικηθήσεται. σὺ μόνον δὶ τῦτο C πέπραχας, ἀλλὰ κὴ ἐν καιρῷ εἰρήνης διεγεῖραι ὑπὲρ ? κὴ τὰς τῦ Θεῦ ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἰρίων αὐτῦ σωτῆρος, ἐξώσας τὸν μέγαν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον τῦ Θεῖκου τῆς Επισκοπῆς αὐτῦ ἀκείρητος, σωσδήξας αὐτῷ τὸν Χεροῦν. ἀλλ' ὁ Μακάριος Ἰωάννης τὸν βίον κατέλιπεν, τῶν πίστιν πρίσας, κὴ σπείξας τοὺς σαλδομένους. ἀλλ' οἷς ἀλάστοις κἀκοῖς τῶν ἀδάπανον τροφὴν ἓ ἀθάνατον ζωὴν ἐκκληροῦμενον. ἡ δὶ νία Δαλιδὰ, ἡ κατὰ μικρὸν τῆ ξυρῆ τῆς πλάνης δυσμένεσα φορτίον ἁμαρτημάτων βαρὺ κὴ δυσβάστακτον. δὸ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος, ὁ πεισθεὶς τὸν θρόνον τῦ μεγάλου ἀποστόλου Πέτρου, ἀφορίζω σέ τε κἀκείνους τῆς μυσαλίφεως τῆδε ἀχράντων μυστηρίων Χεροῦ τῦ Θεῦ ἡμῶν· ἀλλὰ D κὴ πάντα κληρικὸν πλημέσαντα μυσαδωίαν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἀναχωρῆσί μου τὸν πομφόλυγα σωδόμων, ὑπὸ καθαίρεσιν ἔσεσθε. Αρσάκιον δὶ, ὃν εἰσάγεται εἰς τὸν θρόνον τῆς ἐπισκοπῆς αὐτὸ τῦ μεγάλου Ἰωάννου, κὴ μετὰ θάνατον καθαιροῦμεν σὺν πᾶσι τοῖς κοινωνήσασιν αὐτῷ. ἀλλ' οὐδὶ τὸ ὄνομα αὐτῦ γραφήσεται ἐν τοῖς ἱεροῖς δίπτυχοις. ἀνάξιος γάρ ἐστιν, ὡς μοιχεύσας τὴν ἐπισκοπὴν· προτιθέμεθα δὶ τῇ καθαιρέσει Θεοφίλου ἀφορισμὸν κὴ ἀναθεματισμὸν, κὴ πλέαν ἀλλοτρίωσιν ἀπ E Χεσιανισμῦ.

Επιστολὴ Αρκαδίου πρὸς Ἰννοκέντιον.

Τούτων Αρκάδιος ἀντιγράφει πρὸς Ἰννοκέντιον. πάντες ἄνθρωποι ἴσασιν οἱ δὲ φρονοῦντες ὅτι πᾶν τὸ κατὰ ἄγνοιαν γινόμενον οὐ Θεὸς, ὔτε νόμοι κολάζουσιν· ἀλλ' ἐδὶ τις ὑπὲρ ὑτέρου δίκην ἐσπράττεται. ὅθεν τῦτα γέγραφα πληροφορῶν τὴν ὑμετέραν ἁγιότητα, ὡς ἐπιμαρτυρούντως τοῦ φιλαν-

φιλανθράπου Θεοῦ, ἀκ ἴσμεν τι τῶν συμβάντων τοῖς ἡμετέροις Ἐπισκόποις ἢ Κληρικοῖς, ἀλλ' αὐθέντα αἰτοῦμεν τὸν ἐλέημονα αὐτῶν. εἰ δὲ ἡμῖν συμμέτοχος αὐτῶν οὐκ ἦν τῶν ἀκ ἴσχυε πάντα κακῶσαι. περὶ δὲ τῆς σῆς θυγατρὸς Εὐδοξίας, γράφει ὅτι ἡ αὐτὴ ἁμαρτάδα τῷ τὰ σφάλματα αὐτῆς ὑ μετρίως, ὡς ἐκ τῆς πολλῆς λύπης ἢ ὀλιγωρίᾳ βαρυπάθειαν κατακῶσαι αὐτῷ. παρακαλῶ λοιπὸν, ἵνα τὰ ἀφορμὴν λύσῃ ἡμᾶς, ἢ μὴ ἐκδίκῃς πολλαχῶς. ὁ γὰρ πανέξυπνος Κύριος δίκ ἐπὶ τὰ αὐτό.

Πρὸς ταῦτα ἐ πάλιν Ἰννοκέντιος. Ἀ'ντιδεξάμεθα ὑμῶν ἢ τῆ Θεοῦ ψυφίσματι, ἵνα πρὸ τῆ ἔνοχα αὐτὰ ἀναδείξασθε. ὅθεν τῆ ἱερῶν δεσμῶν ἀπολύσεις, ἐν τοῖς διαφοτικοῖς συμβόλοις προσήλθετε ἐφάψασθε. ταύτῃ τοι ἢ τῆ φρονήσεως ὁ Ἀρκάδιος ποιεῖται τὸν τὸν ἁγίου ἀρὸς τὸν Μεγαλόπολιν ἐπάνοδον.

Μετὰ δὲ Ἀρκαδίου ἐβασίλευσε Θεοδόσιος ὁ υἱὸς αὐτῶ, ὁ ἢ Καλλιγράφος, ἐπ μβ'. ὅτος ἐξελθὼν ἐπταβδόμας, ἢ συμπεσὼν πῆ ἵππῳ, τὸν βίον πολιτῆ. ὅτος τὸν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις τῶ Θεοῦ ναὸν ἔκτισε, φόρον ὄντα συναγωγὴν Ἰουδαίων. ἀλλὰ ἢ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως παρεξέβαλεν. ἐφ' ὧ συσμὸς μέγας ἐγένετο, ὥστε πεσεῖν τὰ τοίχα τῆς πολὺ μέρος αὐτῆς. ἐπεμάσθη δὲ ὁ συσμὸς ἢ τῆ πᾶσαν χώραν μῆνας ξξ. τότε δὲ τότ τῶ Πατριάρχου Πρόκλου, ἢ αὐτῶ τῶ βασιλέως, ἀπαυδόνιον λιπανδόντων, συνέβη παιδίον ἀραγλῶναι, ἢ τὸν ξυσάχιον ὕμνον μανθάνει, ἐ ὅτε τῶν Θείων τίνας ἀρχῶν. τότε ἢ Ἰουδαῖος παράλυτος βαπτισθείς, ὑγιὴς ἐρίθη. Ὁ μέντοι ἁγιώτατος Πατριάρχης Πρόκλος ἐν Κυζίκῳ χειροτονήσας ἀρόπρον ἢ μὲ δηχθεὶς παρὰ τῆ ἰατῶν, χειροτονέϊται ἐντεῦθα. ὁ δὲ διαπρὸς Νεστόριος σωὶ ἐξ ὁμόφρονος αὐτῶ ἤλεγε. ὅτι δίμηνον ἐ τεμένωσιν ὁ δυάμεις λέγων Θεόν. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἀντιοχείας μῦ τῶ τῶ Νεστορίου καθαίρεσιν καταλαβὼν, ἢ λυπηθείς, ὅτι χωρὶς αὐτῶ καθῆρθη Νεστόριος, παραλαβὼν τὰς σὺν αὐτῷ ἐπισκόπους, ἐν οἷς ἢ Θεοδώρητος Κύρου, ἐ Ἴβας ὁ Ἐδέσσης, καθαίρεσιν ὑπαγορδεν τῶ μεγάλω Κυρίλλω.

Ἡ τῶ βασιλέως ἀδελφὴ Πυλχερία λαβοῦ ἄνδρα οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τῶ ἑαυτῆς παρθενίαν τῇ Θεοῦ ἀνέθετο. αὐτὴ ἢ τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς Θεοτόκου ἐδείματο. γέγραπται δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι ὁ τῶ βασιλέως παρὰ Εὐδοκία θυγάτηρ ἐγένετο φιλοσόφου τινὸς ἐξ Ἑλλάδος ὄντος. ὅτος δὲ τελευτῶν τοῖς μὲν τρισὶ υἱοῖς ἀφῆκε πᾶσαν τὰ περιουσίαν αὐτῶ. περὶ δὲ πάσης αὐτῶ, Ἀθηναΐδι τῇ παθουσούσῃ μου θυγατρὶ ἀφίημι τομίσματα ρ'. ἀφεῖ γὰρ αὐτῇ ὁ τύχη αὐτῆς. ὁ μὲν τοι Ἀθωνὶς μηδὲ πῶπε τὰ ρ'. λαβέσθαι, καταλαμβάνει τὸν Μεγαλόπολιν, ἐκδίκησιν ἄχι λαβὼν. ἐφ' ὅτε

nihil eorum cognitum habuiſſe, quæ noſtris Anciſtitibus & clericis acciderunt, cujus rei teſtem benignum illum Deum imploramus. Nimirum purus & innocens fum, quod ipſorum condemnationem attinet. Quippe quum eorum communione fim uſus, cauſſæ nihil erat, quamobrem eos adfligerem. Quod autem attinet filiam tuam Eudoxiam, ſcito me illi parum moderate pro ratione delicti mercedem retuliſſe. Quo ſane factum eſt, ut ex eo mœrore ac anguſtia difficili graviſſimaque correpta ægritudine decumbat. Igitur, quod ſupereſt, enixe te obſecro, ut nos a ſegregatione liberes, nec multipliciter punias. Nec enim ipſe Dominus idem ob delictum bis hominem percutit.

Ad hæſce litteras Innocentius in hunc modum reſpondit: Studium diligentiamque veſtram, Dei præcripto & voluntati conſentaneam, quam propter ipſius nomen declaraſtis, accepimus & probavimus. Quapropter ſacris a vinculis ſoluti ad ſigna Dominica confirmatis animis accedite. Hanc ob cauſſam ſolicite cogitare cœpit Arcadius, quo pacto virum ſanctum magnam hanc in urbem reduceret.

Rebus autem humanis exempto Arcadio, filius ejus Theodoſius, qui ab elegantia ſcripturæ, qua pulcherrime libros exarabat, Calligraphus nuncupatus fuit, annos * XXXIII imperavit. Quum equo conſcenſo profecturus aliquo foret, una cum ipſo collapſus equo, fatoque functus eſt. Deiparæ templum in Chalcopratiis exſtruxit, quod antea collegium & conventiculum Judæorum erat. Itidem urbis murum longius extendit. Ingens ſub ipſo terræmotus exſtitit, quo & muri, & magna pars urbis corruerunt: durante per omnem vicinum agrum hac ſuccuſſione ſoli totos tres menſes. Itaque patriarcha Proclo & Imperatore diſcalceatis ſupplicationes inſtituentibus, accidit ut puer quidam abriperetur in aera, & rationem hymni ſanctiſſimi concinendi edoceretur: quo facto, ira divina ſedata fuit. Eodem tempore Judæus quidam paralyticus quum baptizatus eſſet, ſanitatem corporis recuperavit. Proclus ille patriarcha, cujus modo mentionem faciebamus, Cyzici primum Epiſcopus erat deſignatus: cujus ab urbis civibus non admiſſus, Conſtantinopolis factus eſt Antiſtes. Exſtitit his ipſis annis impius ille Neſtorius, quod cum aliis ſex opinionis conſortibus ajebat: Se duum trium ve menſium Deum probare non poſſe. Hic Neſtorius quum jam ordine ſacro fuiſſet motus, Joannes Antiocheus Epiſcopus ad concilium venit, graviterque offenſus, quod abſq; auctoritate ſua Neſtorius ordine dejectus fuiſſet: adjunctis ſibi quibuſdam Epiſcopis, quos ſecum habebat, & in iis Theodorito Cyrenſi, Edeſſeno Iba, magnum illum Cyrilli locum movendum pronunciat.

Habuit Theodoſius Imperator ſororem Pulcheriam, quæ nubere viro nolait, ſed virginitatem ſuam Deiparæ conſecravit. Eadem Pulcheria Deiparæ templum in Blachernis condidit. Scito autem, dilecte fili, Dominam Eudociam, conjugem hujus Imperatoris, cujuſdam e Græcia philoſophi filiam fuiſſe. Quum is vita decederet, univerſas facultates tribus filiis legavit, de hac vero filia dixit: Athenaidi filiæ meæ dulciſſimæ c aureos relinquo. Nam ei fortuna ſua ſufficiet. Verum Athenais ne c quidem illis aureis acceptis, Conſtantinopolim ſe confert, ut adverſus fratres hæreditatis cauſſa jus ſuum perſequeretur. Atque hac occaſione tandem Imperatori propter formæ venuſtatem, qua inſigni præſtabat, nupſit. Quumque

Theodoſius Calligraphus imp.

* XLII.

Terræmotus.

Proclus Patriarcha.

Neſtorii ſedus.

Cyrillus damnatur. *Edit. Pariſ. pag.* 361

Pulcheria virgo.

Eudocia Imperatrix, prius Athenais dicta.

Athenais abit Conſtantinopolim.

deinceps fratres ad eam veniſſent: niſi vos, inquit, injuria me adfeciſſetis, non fuiſſem coacta me huc conferre, ac Imperio potiri. Accidit deinde, ut vir quidam pauper Imperatori pomum inſigni magnitudine loco muneris offert. Hinc Imperator ad Dominam quum deciuliſſet, eique donaſſet, non multo poſt oblatum ab ea Paulino conſpexit. Ea de cauſſa quum Imperatrici offenſus eſſet, ea ſibi fieri poteſtatem Hieroſolyma proficiſcendi petiit, & impetrata re diſceſſit. Fecit iſtic quædam inſignia & admiranda, mœnibus urbis inter cætera extructis, adeoque in ipſa Davidicum illud oraculum finem habuit: Benefac Domine per Eudociam (Latine benignitatem dixeris) tuam Sioni, & muri Hieroſolymæ inſtaurentur. Quum moreretur, nihil ſe ſibi de Paulino conſciam eſſe dixit, niſi quod hominem magnificerit, & in pretio habuerit propterea, quod non parum id temporis adjumenti attuliſſet, quum ſe Pulcheria Theodoſin fratri dare torl conſortem mulſtretur.

Occaſio difficilii conjugum.

Cur Paulinum Eudocia magnificerit.

Cæterum in hoc Theodoſio quantum latentis & occultæ virtutis exſtiterit, vel hinc colligi poteſt. Erat quidam ſolitariæ vitæ ſectator, qui quum Deo xl. toros annos ita ſervilſſet, ut decet: magnam de ſe quamdam opinionem conceperat. Itaque cognoſcere cupiebat, quonam ſe loco Deus haberet. Significatur ei divinitus, Imperatrici Theodoſio parem eſſe. Quapropter ad Imperatorem ſe confert, illius quanta virtus foret, explorare nititur. Et permulta pateſacit Imperator, verbi gratia, quod aridis tantum cibis degustaſis cubaret, quod aſpera ureretur inſerula, quod abſtineret ab uxoris amplexibus, quod jejunaret, quod benignitatem exerceret in pauperes, quod juſtitiæ rationem in actionibus ſuis haberet, aliaque talia. Quum hæc enumeram parum Monacho ſatisfaceret, Imperatorem fateri coegit, num quid his majus ab ipſo præſtaretur. Tum Imperator: Quibus, ait, diebus equeſtrium certaminum ſpectacula exhibentur, equidem conſueto loco ſedeo, verum oculos in ipſa ſpectacula defixos non habeo. Præterea faſſus eſt, ſe libros eleganter ac munde deſcribere, atque hoc pacto ſuiſmet laborantem manibus vitam ſuſtinere. Quibus auditis, tantopere monachus obſtupuit: ut etiam multum ſibi placeret, quod tantæ virtutis homini comparatus eſſet.

Occulta Theodoſii virtutes, & exempla pii vitæ.

Monachi confidentia.

Edit. Pariſ. pag. 262.

Καλλιγραφία

Idem Theodoſius uſque adeo fraudis expers erat, & ſimplex, ut ſi quis ad eum chartam detuliſſet, in qua perſcriptum aliquid eſſet, litteris ei rubris continuo ſubſcriberet, nequaquam examinans, quænam eſſent in ea perſcripta, quidve ſibi vellent. Quapropter hac etiam in parte fratrem corrigere volens admirabili virtute prædita Pulcheria, chartam conficit, & in ea perſcribit ejuſmodi quiddam, quaſi videlicet Imperator ei donet Imperatricem ancillæ mancipiique loco. Deinde chartam Imperatori porrigit, rogat eam rubris litteris ſubſcripturi approbet. quod petit, impetrat: chartam recipit, tamquam mancipium aliquod, Imperatricem abducit. Eam rem quum Imperator ægerrime ferret, ſcripturam illa profert Imperatoriam, cujus auctoritate ſe hoc in Imperatricem juris habere diceret. Tum vero negotium intellexit Imperator, & ex eo tempore ſuum in iis rebus erratum non parum emendavit.

Indoles fraudis expers.

Pulcheria fratrem corrigit.

Marcianus Imperator opera Pulcheriæ.

Poſt Theodoſium Marcianus annos v a imperavit, conſilio ſtudioque Pulcheriæ Theodoſii ſororis ad Imperium evectus. Nam admiranda hæc mulier quum Impetil ſceptra poſt Theodoſii mortem ad ſe

A διὰ τὴν αὐτῆ παροῦσαν ἀπρέπειαν τῷ βασιλέως γυνὴ ἐχαμάτισεν. ὅθεν ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, ἐλθόντας ὕστερον πρὸς αὐτὸν, εἶπεν· εἰ μὴ ὑμεῖς ἠδικήσατέ με, οὐκ ἀναχαζόμην ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἡ βασιλεύσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ βασιλέως σκανδαλιθέντος ἐπ' αὐτῇ διὰ τὸν Παυλῖνον. ἰώρκει ἡ οἷς αὐτὸν τὸ πάμμεγα μῆλον ἐκεῖνο, ὅπερ πέμης μὴν αὐτῇ τῆ βασιλεῖ δῶρον ἤνεγκε. ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τὰ διάνοιαν οὐ μετεμέμετο. ἐξέπεμψεν οὖν ἐπιλθεῖν εἰς Ιεροσόλυμα. καὶ δὴ καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἐξαίσιά τινα ἐπέτευξε, ἡ τὰ ἐκεῖσε τείχη ἔκτισεν, ὡς ἐν αὐτῇ πείρας λαβεῖν τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ῥητὸν, τὰ λέγον. Ἀγάθυνον Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὰ τοῦ Σιὼν, ἡ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. αἰδὰ ἡ πολλοῦσα ἔλεγεν, μηδὲν τῇ Παυλίνῳ συνιδεῖν, εἰ ἡ φιλοτίμως ἄχθ πρὸς αὐτὸν, ἡ μικρῶς ἄπ συμπεγάσατο, ἐπεὶτα Πυλχερία τῇ Θεοδοσίῳ δοῦναι ταύτην πρὸς λέχους κοινωνίαν ἐφόρτιζεν.

B

Ὅσον ἡ ὁ Θεοδόσιος ὕπνος κατεμμέλησε ἀρετῶν ἐκέκτητο ἄλλων ἐπιῶν. μοναχὸς τις ἦν μ. δυλώσας ὡς δεῖ τῷ Θεῷ, ὑπέλαβέ τι μέγα περὶ ἑαυτῷ, ἐ ζητεῖ μαθεῖν ἐκ ποίᾳ τάξει κέκτηται αὐτὸν ὁ Θεός. ἐ μανθάνει ὅμοιος εἶναι Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ. ἀπαίρει λοιπὸν πρὸς αὐτὸν, ἡ ζητεῖ μαθεῖν ἡ ἀρετῶν αὐτῷ. ἡ ὁ βασιλεὺς πολλὰ μὲν αὐτῷ ἀπεκάλυψεν ἔπρα. οἷον, ξηροφαγίας, ἐκδυμνίων τείχινον, ὀπυχλὼ γυναικὸς, ὑπνους, ἐλεημοσυνῶν, δικαιοφαγίαν, ἡ ὅσα τοιαῦτα. ἐ δὲ μοναχὸς ἀπαριθμήσας δῆθεν πᾶς ἀπαξδμυθεῖσεν, ἐβιάζετο τὸν βασιλέα εἰπεῖν καὶ εἴπέρ τι ἄπορον μεῖζον τῆ εἰρημένων κέκτηται. ἡ ὃς ἔλεγεν. ἐν ἡμέρᾳ ἱππικοῦ θεάτρου καθῆσθαι μὲν ἐν τῷ συνήθει τόπῳ αὐτῷ, μὴ ἐπαναίζειν δὲ τῇ θεάτρῳ. καλλιγραφεῖν δὲ πρὸς τούτοις, καὶ ἀπὸ τῶν ζωῶν αὐτῷ ἰδίαις χερὶ συγγράφειν. τοῦτον ἀκούσας ὁ μοναχὸς ἑαυτὸν ἐδίξατο ἐπλῆξαι, ὡς ἡ ἑαυτὸν ἀναπῆσαι, ὅτι τοιούτῳ τῶν ἀρετῶν ἀνθρώπῳ συνέτυχεν.

C

Ο μὲν τοι Θεοδόσιος ὕπνος τοσοῦτον ἦν ἀκέραιος ἡ ἁπλοῦς, ὡς εἴπερ χάρτην αὐτῇ γεγραμμένον ἴδοι, γράμμασιν αὐτὸν ἐρυθραῖς δῆθεν ἐσημειῶτο, μὴ κατοξυπίζων ἐποῖα δὴ τὰ γεγραμμένα, ἡ τίνος εἶεν δυνάμεως. ἀ ὅων θαυμαστὴ Πουλχερία θελήσασα κἄν ἀπὸ μέρους διδόναι ἀνακτα, πλάττεται χάρτην ὡς αὐτὴ δῆθεν βασιλέως εἰκότως αὐτῇ τῶν βασιλίδα χαιζομένου. εἶτα δίδωσιν αὐτὸν τῇ βασιλεῖ, καὶ δέεται γράμμασιν ἐρυθροῖς τὸν τοῦτον ἐσημειῶσθαι. γίνεται ταῦτα· λαμβάνει τὸν χάρτην, κἀπεῖθεν ἔλεως ἡ βασιλίδα καθάπερ δῶλόν τινα δεδοκιμάσατος δῶρον· ἡ τῷ Βασιλέως ἐκείνῳ τὸ γράμμα φοίβρα τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖθεν ἔλεγεν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ δικαιῶσαι. σωπᾷ τὸ δρᾶμα ὁ βασιλεὺς· κἀντεῦθεν ὀλίγον ἐπὶ τῇ σφάλματι δίκαια τῶν δώρων.

D

E

Μετὰ δὲ Θεοδόσιον Μαρκιανὸς ἔτη ἓξ, ἀκαρεμίᾳ καὶ αὐτοῦ Πουλχερίας τῆς ἀδελφῆς Θεοδοσίου. ὑ ὧν θαυμαστὴ αὕτη γυνὴ τῆς βασιλείας σκῆπτρα μετὰ τὸν τῶ Θεοδοσίου δά-

ναν δεξαμένη, ᾗ γνῶσα, ὅτι βασιλέως τὰ τῆ Ρωμαίων χρήζουσι πράγματα, τὸν δ'σεβῆ μεταπαλεῖται Μαρκιανὸν, ᾗ τὸ τῆς βασιλείας ςέφος αὐτῆ περιτίθηςι, φρενοῖς αὐτὸν πρότερον ὄρνις καταδαμάσασα τοῦ φυλάξαι αὐτῆ νίκη ἀγωνίαν ἀβλαβῆ λάβητον. οὕτος μὲν δὴ ὁ Μαρκιανὸς πίνης ἦν, ἀλλὰ χρηςὸς τοὺς τρόπους. οὗτος στρατιώτης ὢν εἰς ἐκκλησίαν ἀπῆρε ποτὲ, καὶ καθ' ὁδὸν ὑπνώσαντα τοῦτον εἶδον οἱ συγκοιμώμενοι αὐτῆ πρότερον ἀνεκάντες ὑπὸ πτερύγων αὐτῆ σκεπόμενον. ἀλλὰ ᾗ κατὰ Γιζερίχου τοῦ τῆς Λιβύων ἄρχοντος ἐκστρατεία γίνεται, ἐν ᾗ ὁ Μαρκιανὸς συμῶν, αἰχμαλώτος ἄγεται. ὁ γὰρ Γιζερίχος ἰδεῖν τὸν αἰχμαλώτον θέλουσα, ἀφ' ὑψηλῆς πίνης ἐπεσκόπησε, ἐ δὴ τὸν Μαρκιανὸν ὑπτιώτα ὁρᾶ, ᾗ σκιᾶς ὑπὸ αὐτῆ λανούσης. θαυμάζει τὸ φάσμα. θεῖον εἶναι κρίνει τὸν ἄνδρα, καὶ τῆ τῆς Ρωμαίων κράτος ἄξιον. ὅθεν καὶ οὐκ ὄκνον ἐκεῖνο πιεῖν ἄνδρα κτεῖναι, προβεβλημένον εἰς βασιλείας ὕψος ἀνωθεν· ἀλλὰ ᾗ τιμᾶ, καὶ ἐκτεύει, εἶπε κρατῆσαι, μὰ μάχῃ συγκροτῆσαι τοῖς Λίβυσιν. ἀπολύεται δὴ ἐκεῖθεν, ᾗ πρός γε τὴν Μεγαλόπολιν ἔρχεται. πλάτη τὸν βίον ὁ Θεοδόσιος, ᾗ κείσει τῆς Πυλχερίας βασιλίδος Ρωμαίων ἀναγορεύεται. τότε δὴ τότε ἑ λίθοι τρεῖς ἔπεσον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ παμμεγέθεις. ὕπνος ἐκέλευσε μὴ γίνεθαι ἄρχοντας ἐπὶ δύσει τοιαύτῃ.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι ὁ δ'. Συνόδος ἐδέξατο Θεοδώρητον ᾗ Ἴβαν, οὓς ἀναθεματίσασης Νεστόριον. ὁ μὲν τοι αἱρεσιάρχης Εὐτυχὴς ἀρχιμανδρίτης ἦν. ὁ δὲ Διόσκορος Ἐπίσκοπος Αλεξανδρείας. ὅτος ὁ Εὐτυχὴς μετὰ δύο ἐνιαυτοὺς ἀπιθάνη τῆς γ'. Συνόδου. ἐπρόσκον ὑμῶν εἶναι ἔλεγε τὸ σῶμα τὸ Χριστοῦ, καὶ μίαν φύσιν αὐτὸν ὅλον εἶναι. καθ' ὃ ποιοῦντι τοπικῶ συνόδῳ ὁ μακάριος Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος ὢν Κωνσταντινουπόλεως, καθελὼν αὐτὸν, καὶ ἀθέσας ὁμούσιον ἡμῖν εἶναι τὸ σῶμα τῶ Χριστῶ. εἶτα δίκην ὁ Εὐτυχὴς ἐπιδιδοὺς τῆ βασιλεῖ, μετέπεσεν αὐτὸν. καὶ μεταπολάμβανε Διόσκορος τὸν τοῦ μεγάλου Κυρίλλου διάδοχον, ἐποίησε τοῦ ἐν Ἐφέσῳ τὸ δ'. πρότερον συνόδον κατὰ Φλαβιανοῦ τοῦ λεγομένου λατρευτοῦ· ἐν ᾗ κυλισθεὶς ὑπὸ πληγῶν ὁ Φλαβιανὸς, ἀπέθανεν ἐξ αὐτῆς· ἐφ' ᾧ καὶ γέγονε τὸ ἐν Χαλκηδόνι δ'. Συνόδος κῆ Εὐτυχὴς ᾗ Διοσκόρου, εἰπόσα τῆ πάπα. Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη. ᾧ μέντοι τὸ καθαιρεθῆναι τὸν Διόσκορον διεχίθησαν ἀπ' ἀλλήλων ὅτι Κωνσταντινουπολίς ᾗ ἡ Αλεξάνδρεια.

Μετὰ δὲ τοῦ τοιούτου δ'. Συνόδον ἐκτάδον ἄνδρες τινὲς ἱερεῖς τε ᾗ μοναχοὶ τὸ τῶ Εὐτυχοῦς δόγμα συνεῖχον· ὅθεν ὁ τοιοῦτος χρυσοτίζων πατριάρχης Ανατόλιος συμβουλεύει γραφῆναι δυοῖ χάρταις ᾗ ἀμφοτέραν τῆ μερῶν τὰ δόγματα. καὶ τῆ λάρναξ τῆς μεγάλης μάρτυρος Εὐφημίας ἐμβληθῆναι, καὶ οὕτω δηλωθῆναι τοῦ ἀληθεῖαν. γίνεται πᾶσα, καὶ θαῦμα παράδοξον ὦ ἰδεῖν. παρὰ γὰρ τοὺς πόδας τῆς ἁγίας ἐρριμμένος δρέπει ὁ τῆ ἀντιδικούσῃ τῆ ἀληθείᾳ χάρτης. ὁ δὲ ἕτερος παρὰ τῆ χειρὶ αὐτῆς. ἐπὶ μὲν τοι τούτου τῶ Μαρκιανοῦ καὶ Συμεὼν ὁ μέγας ἐπέβη τῶ σύλου.

Glycæ Annal.

A transtuliſſet, & res Romanas Imperatoris egere perſpexiſſet: Marcianum arceſſit, virum omnino religioſum, eique coronam Imperatoriam imponit, horrendis primum ſacramentis obſtrictum, quibus ſe caſtitatem ipſius impollutam conſervaturum polliceretur. Fuerat olim pauper Marcianus, ſed egregia prædicus indole ac moribus. Quumque miles eſſet, ſorte quadam ad expeditionem ſe conferebat. In hoc itinere quum conſopitus aliquando eſſet, ſi qui cum eo cubabant, citius experrecti, aquilam homini ſuis alis umbram præbere vident. Itidem quum adverſus Gizerichum Libyæ principem expedirio ſuſciperetur, accidit ut Marcianus inter alios hoſtium in poreſtarem veniret. Itaque Gizerichus captivos inſpicere volens, ex ſublimi quodam loco eos intuebatur. Hoc Mar-
B cianū conſopitum cernens umbra frui, quam expanſis alis ei ſuppeditaret aquila, rem pro miraculo habuit, eumque virum divinum eſſe judicavit, & Imperio Romaoo dignum. Quapropter impie ſe facturum arbitratus, ſi virum talem occideret, qui cælitus ad Imperii ſublimitatem deſtinatus eſſet: etiam honoribus adfectum rogavit, ut ſi quando poſſet Imperio, bellum adverſus Libyas non ſuſciperet. Hoc modo libertate reſtituta, magnam ad urbem hanc reverſus eſt. Inde Theodoſio vita functo, Pulcheriæ judicio, ceu diximus, Romanorum Imperator eſt appellatus. Eo tempore tres ingentis magnitudinis lapides e cælo ſunt delapſi. Legem Marcianus tulit, qua edixit, ne quis magiſtratum per largitionem conſequi conetur.

C In quarto Concilio, dilecte fili, ſcito receptos eſſe Theodoritum & Ibam, poſteaquam Neſtorium exſecrati fuiſſent. Erat tum princeps quidam ſectæ recentis Eutyches, qui Archimandritæ munere ſungebatur. Ei ſe Dioſcorus adjunxerat, Auctiſtes Alexandrinus. Eutyches iſte poſt x annos a tertia Synodo, Chriſti corpus alterius & diverſæ perhibebat a noſtro eſſe ſubſtantiæ, adeoque Chriſtum totum unius eſſe naturæ. Coegit adverſus eum localem Synodum beatus ille Flavianus, Conſtantinopolis Antiſtes, in quo Eutychem ordine movit, & eſſe Chriſti corpus ejuſdem cum noſtro ſubſtantiæ naturæque decrevit. Quibus actis, Eutyches ſupplici libello Imperatori oblato, in aliam eum ſententiam perD duxit. Nam arceſſito Dioſcoro, magni Cyrilli ſucceſſore, rurſus aliam Synodum Epheſi contra Flavianum inſtituit, quæ latronum Concilium appellatur. Etenim iſtic Flavianus verberibus multatus, mortem oblit. Hanc ob cauſſam Chalcedonenſis quarta Synodus adverſus Eutychem & Dioſcorum eſt convocata. In hac, illa quoque verba ſunt pronuntiata, Æterna recordatio Cyrilli eſto. Quia vero Dioſcorus ibidem ordine ſacro ſummovebatur, divulſæ ſuncta ſe invicem Conſtantinopolis & Alexandria.

Poſt habitam ιδιιι. Synodum, rurſus quoldam ſacerdotes & monachi ſummo ſtudio doctrinam Eutychia ſtobilire nitebantur. Quamobrem Anatolius, qui tum Patriarchæ munere ſungebatur, hoc conſilii
E dedit, ut duas in chartas utriuſque partis dogmata perſcribereotur, & in urnam eximiæ martyris Euphemiæ conjicerentur, quo vetitas hoc pacto elucefceret. Huic conſilio quum obtemperatum ſuiſſet, prodigium quoddam novum & inopinatum erat cernere. Nam adverſariorum veritatis charta ſic reperm eſt, ut ad ianctæ martyris pedea abjecta jaceret, altera vero, ad manum ejus. Marciano regnante Symeon ille magous columnam adicendit. Is longo tempore ni-

Aquila Marciano umbram præbet.

Gizerichus Vandalus Marciano parcit.

Edit. Pariſ. pag. 263.

Lapides tres e cælo cidunt Marciani de ambitu lex.

Eutyches & Dioſcorus hæretici.

Synodus quarta.

Synodus latrocinalis.

Alexandriæ divulſio a Conſtantinopoli.

Conſilium Anatolii.

Miraculum.

Symeon Stylites.

hil omnino cum hominibus habuit commercii, propterea quod ejuſmodi rem novam primus oſtendiſſet. Sic enim comparatum eſt in rebus humanis, ut multi ſint reprehenſores.

Leo magnus Imp.

Poſt Marcianum Leo magnus Imperio per XXIX annos potitus, ex inteſtinorum morbo vitam finiit. Eo regnante prodigium in cælo quoddam apparuit, nimirum nubes tubæ conſimilis, quæ totos XL. dies duravit. Itidem Conſtantinopoli cinere pluit, cujus craſſities palmum æquabat. Idcirco ſupplicatum ab omnibus, quod dicerent, ignem hunc fuiſſe, verum benignitate divina extinctum eſſe. Tunc & magnus ille Danielus columnam in Anaplo conſcendit, & matris Domini ſacra veſtis Conſtantinopolim eſt allata. Leo magnus edicto cavit, ne quid Dominicis diebus operis fieret, neve ludi circenſes peragerentur, neve muſica inſtrumenta reſonarent: ſed omnes rebus divinis occupati eſſent. Romanum Imperium id temporis prorſus extinctum & abolitum eſt. Atque hic mihi notabis, illud ipſum Imperium a Romulo initium habuiſſe ac poſt CIↃCCCCLXX annos itidem ſub Romulo principe defeciſſe. Nam deinceps iſtic Reges, Principes, aliique tales barbari certorum locorum Domini rerum potiti ſunt.

Edit. Pariſ. pag. 264.

Oſtenta.

Daniclus Stylites.

Imperii Romani hiatus.

Poſt Leonem magnum, ejus c filiæ nepos, Zenonis orlundi ex Iſauria filius Leo, duos annos Imperium tenuit. Quippe Leo magnus genero ſuo, Ariadnæ filiæ marito Zenone præterito, nepoti tradere ſceptra Imperii maluit. Sed hoc rebus humanis exemto, pater ejus Zeno, qui & Iſauri cognomentum habuit, XVI annis imperavit. Poſteaquam ad Imperium perveniſſet, inſidiis a ſocra Verina petitus, ut qui non ex ejus ſententia Imperium adminiſtraret: ſuam in patriam fuga ſe contulit. Quamobrem Verinæ frater Baſiliſcus duobus annis rebus præfuit. Hic palatin Conſtantinopoli condito, id ipſum Baſiliſci palatium nuncupavit. Verum Imperio Baſiliſcus perexiguum ad tempus deguſtatn, Zenonis in poteſtatem venit, qui jam reverſus ex Iſauria fuerat. Itaque cum uxore quamdam in turriculam ſane munitam incluſus, ubi neminl pateret ad ipſum aditus, ſeſme necatus eſt.

Leo II. Imp.

Zeno Iſaurus Imp.

Baſiliſcus Imperator.

Baſiliſci mors.

Zeno reverſus ex Iſauria, ceu diximus, Harmatium, qui contra Baſiliſcum adjumento ipſi fuerat, morte mulctat, tamquam beri ſui proditorem: Harmatii vero filium, quemadmodum ſe facturum receperat, Cæſarem creat. Sed non multo poſt crinibus tonſis, eum vel invitum Cyzicenia pontificem dedit. Prædixerat huic Imperatori aliquando quidam aſtrologus, futurum ut non multo poſt moreretur, & uxorem ejus cum Imperio Senatorii quidam ordinis acciperet. Hoc ille cognito, complures necidedit, qui vel illuſtres, vel opulentiores eſſent. Verum ignorabat omnino ſe cum Deo & providentia ipſius pugnare. Quippe quum Zeno vitam cum morte commutaſſet, Imperiumque reliquiſſet, ad Anaſtaſium illiud recidit, qui patria Dyrrachenus erat, & Bipupulus dicebatur. Nam populorum alteram nigram habebat, alteram cæruleam.

Harmatius proditor occiditur.

Aſtrologi prædictio.

Anaſtaſius Dicorus Imp.

pag. 265.

Eo regnante circa palatium exſtitere ſulgura & conterus, quibus Imperator conſternatus, hinc inde ſurmidinis cauſſa curſitans, quodam in cubiculo tandem ex divinæ vindicta perilt. Nam cubiculum collapſum, ruina ſua Imperatorem oppreſſit & extinxit. Etiam ignis in cælo conſpectus, ſeditionem (uti quidem videtur) ortam ſub ipſo portendebat. Etenim Logotheta cum urbis

Exitus Anaſtaſii.

A ἀκοινώνητος γὰρ μίχρι πολλοῦ ἦμεν, διὰ τὸ κατ' ἀρχὰς τοιαύτῳ ἐνδείξασθαι. πολλοὶ γὰρ οἱ μεμψίμοιροι.

Μετὰ δὲ Μαρκιανὸν Λέων ὁ μάγας ἔτη ιθ'. κρατήσας, τελευτᾷ δυσεντερικὸς· ἐφ' οὗ σημεῖον ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ. νεφέλη σαλπιγγοειδὴς ἐπὶ ἡμέρας μ'. ἐβρόχησε παρὰ Κωνσταντινουπόλει, ὥστε διαμὲν τὸ πάχος ἔχουσαν. ἐφ' πάντες ἱλινάδον, λέγοντες, ὅτι πῦρ ἦν, ἐφ' τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐσβέσθη. τότε ἐφ' Δανιὴλ ὁ μάγας ἐπέβη τὸν σύλου ἐν τῷ Ἀναπλῳ. τότε ἐφ' ἡ Θεία ἐσθὴς τῆς τοῦ Κυρίου μητρὸς ἀπεκομίδη. ὅτος ὁ μάγας Λέων, ἐκέλευσε πᾶς κυριακὰς ἀπράκτους εἶναι, ἐφ' μήτε ἱππικὸν τελεῖσθαι, μήτε μουσικὰ ἔχειν ὄργανα· ἀλλὰ πάντες τοῖς Θείοις ἐσχολάζειν ναοῖς. τότε δὴ τότε ἐφ' ἡ τῶν Ρωμαίων παύεται βασιλεία. σημείωσαι δὲ ὅτι ἀπὸ Ρωμύλου ἤρξατο ἄνωθ. ἐφ' μετὰ α τ'. ἐφ' γ'. ἔτη ἐν Ρωμύλῳ πάλιν πέπαυται. κρατοῦσιν ἐκεῖσε μὲν πᾶσι ῥηγῶν, μεγιστᾶνες, ἐφ' ὅσοι τοιοῦτοι χαράρχαι βάρβαροι.

B

Μετὰ δὲ τὸν κρατεῖ Λέων ὁ ἔγγονος αὐτοῦ, ἐφ' ὑὸς Ζήνωνος τοῦ ἐξ Ἰσαυρίας, ἔτη β'. τὸν γὰρ ἐπὶ θυγατρὶ αὐτοῦ Ἀριάδνῃ γαμβρὸν Ζήνωνα παρεδὼν ὁ μάγας Λέων, τῇ ἐγγόνῳ αὐτοῦ τὰ τῆς βασιλείας ἐσχείρισε σκῆπτρα. μὲ δὲ τὸν τοιοῦτον Λέοντα, Ζήνων ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐφ' Ἰσαυρος ἦν τὸ γ'. ὅτος μετὰ τὸ βασιλεῦσαι ὑπὸ πενθερᾶς αὐτοῦ Βερίνης ἐπιβουλευθείς, ὡς παρὰ γνώμην αὐτῆς βασιλεύσας, φεύγει νὺν αὐτὸν φυγὴν πατρίδα. κρατεῖ λοιπὸν ὁ τῆς Βερίνης ἀδελφὸς Βασιλίσκος, ἔτη β'. ὅτος ἐν Κωνσταντινουπόλει νύσας παλάτιον, ἐκάλεσεν αὐτὸ τὸ Βασιλίσκιον. ὁ μέντοι Βασιλίσκος ὅτος βραχὺ τὸ κράτος γδσάμενος, χειροτάται ὑπὸ Ζήνωνος ἐξ Ἰσαυρίας ἀν ὑποτριφάντος. πυρίσκῳ δὲ συμῷ συὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καπνιεισθείς, ἐφ' μείνας ἀπρόϊτος, λιμῷ θανατοῦνται.

C

Ο μέντοι Ζήνων ὑποτριφὰς ἐκείθεν, ὡς εὕρηται, τὸν μὲν Αρμάνιον, ὃς αὐτῷ κατὰ Βασιλίσκου συμπάργησι, θανάτῳ παραδίδωσιν, ὡς τὸ εἰκεῖον ἐπιτήδευμα προδότου. τὸν δὲ ἰδίου αὐτοῦ, καθὼς ὑπέσχετο, Καίσαρα ἀποβάλλεται· μετὰ δὲ μικρὸν, ἐφ' τὰς αὐτοῦ τρίχας ἐκκόψας, Αρχιερέα Κυζικηνὸς ἐφ' ἄκοντα ἐφίστησι. τότε ποτὲ τῷ βασιλεῖ προεῖπον ἀστρολόμοι τινες, ὅτι μὴ βραχὺ τελευτᾷς, ἐφ' αὐτὸς τὸν βασιλείαν, καὶ μὲν ἐ νὺν συμβιώσειεν, ἀνὴρ ἐκ τῆς συγκλήτου λήψεται. τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, τοὺς πλείους ἀπώλεσεν· ὅσοι τε λαμπροὶ, ἐ ὅσοι τὸν βίον εὐτυχέστεροι. ἀλλ' ἐλαθεν ἑαυτὸν τῇ Θεῷ πάντων ἐ τῇ αὐτῇ προνοίᾳ μαχόμενος. ὡς γὰρ ὁ Ζήνων ἔλιπε τὸν βίον καὶ τὸ κράτος, μεταπίπτει τὰ τῆς βασιλείας εἰς Αναστάσιον. κρατεῖ τοίνυν ὁ Δυρραχηνὸς Αναστάσιος ὅτος, ἔτη κζ'. ὅτος μὲν οὖν καὶ Δίκορος ἐλέγετο. τὸν γὰρ ἑτέραν κόρην ἔτυχεν ἔχων μέλαιναν. γλαυκόχροαν δὲ τὴν ἄλλην.

D

E

Τότε δὲ τότε περὶ τὸ παλάτιον ἀστραπαὶ ἐφ' βρονταί. ἐφ' ἀ βασιλεὺς ἐνθεν κἀκεῖθεν ἐφ' φόβου περιελάμβετο, ἐν ὑπνῳ τῇ κοιτωνίσκων, τῇ Θείᾳ περιπτεσόντος ὀργῇ. καπνίσαν δὲ σκηπτὸς, πυρὸς ἐκεῖνον ἐργάσατο. ἐφ' οὗ πῦρ ἐφάνη ἐν τῇ ὁρᾳῳ, σημαῖνον ὡς ἔοικε τὴν γιγαντίαν ἀντίστασιν. ὁ δὲ Λογοθέτης ἐφ' ὁ

ὑπαρχος ἀναβάντις ἐς τὴ ἄμβωνα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξ ἐπιτροπῆς τῶ βασιλέως, ἐπὶ τῆ ἐκφωνῆσαι τὸ τρισάγιον μῆ τῶ, ὁ ϛαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, * ἔλεγον ἡμᾶς, ἀντιςῆναι κατ' αὐτῆ ἐποίησαν τὸν λαόν. ἡ τοσαύτη γίγαντων ἀνάγκη, ὡς ἡ οἴκους ἐμπρῆσαι, ἡ ἡγεμόνα νικα καὶ ϛυλίτῶ τῆ βασιλεῖ μέρει φονευομένους, φονεῦσαι, ἡ τα σώματα αὐτῶν κατακαῦσαι· ἀλλὰ ἡ τὸν βασιλέα εἰς πρόσωπον ὕβριζον. ὕτος ἀνδρεῖος οὐδὶ κατ' ὄναρ, κρατοῦντα κάθηται, καὶ φῶς αὐτῶ λέγοντα. ἰδοὺ ἤδη νῦν κακοπρεγίαν συ, ἀκαλείφω ἐκ βί. τῆς ζωῆς σου. ὦ δὶ ἡ γίγαντ. ἡ ἀσρατόβλητος γεγονὼς δυνάμει, ἐπῆ ξ. ἡ ἀ. αὖτος ἔκτισε τὴν κεςέρνην μακεδονίαν.

Γίνωσκε δὶ ἡ τῶτο, ὅτι τινὶς μὲν τουτοὶ τὸν Ανασάσιον, ἕτεροι δὶ Ζήνωνα λεγόντων συχνοὶ τοῦτο μαρτυροῦσι λέγοντες, ἡ οὕτω πεφῆναι. καὶ μῆ πᾶσι φανὲν ἐκ τοῦ τάφου προϊέναι. ἐν δ' ὕπνῳ ἀσαγίνητος τοῦ μνήματος, ὡρισθῆναι τοὺς βραχίονας αὐτοῦ βιβρωκότους ὑπὸ πείνης παρ' αὐτῶ. Ἐν τῆ κατ' ἀκρόπολιν ἀγίῳ Μίνῳ, ὡρίσθη ὄργυια, ὃ φ' ἁπᾶ γιγάντων πολλά. ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ανασάσιος χάριν θαύματος, ἐν τῆ παλατίῳ κατέθετο. αὖτα μὲν οὖν, ἀπὸ τὸν ἅγιον Μάμαντα γέφυρα ἦν ἐπὶ μεγάλῳ ποταμῶ· ἐκεῖσε οὖν ἐξ τὰ εἴδεα βράσοντα κατοικεῖν ἐν τῆ γεφύρᾳ ἐλάσσονι, παρθένους ἡ θυσίας φορτίφορον. ταῦτα δὶ Ζήνων κατέςρεψε.

Γίνωσκε δὶ, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ανασάσιος, καὶ τι κάλλιςον εἶχε τοῖς αὐτοῦ παραμυθούμενον ἀεκεῖς. ἡ εἰ μὰ περὶ τὰ θεῖον σίβας ἐσφάλετο, ἴχνευε ἂν τὸ τοιοῦτον ἀλλὸν πάντω περιγινέσθαι τῆ ἐαείου κακῶν. φορρίζει γὰρ αὐτάρκει νῦν κακίςῳ τοῦτῳ ὑπαρξεν, ἢν ἐςορῆται ὁ λόγος ἐποίγεται. ἄπας ἀνὴρ ἡ γυνὴ, κόρα, παῖς, ἡ βρέφος, πτωχὸς, ἐλεύθερος, ἡ δοῦλος ὑπὲρ σκυβάλων κοφινῶν, προσέτι δὶ ἡ οὖρων, ἀργυρουῦ τῆ ταμείῳ φορτίφορον νόμισμα. τουτὶ δὶ τὸ βάρος, καὶ τοῖς κτήσεσιν αὐτοῖς ἐπίκειτο. ὑπὲρ γὰρ ἑκάστου κτήνος, φόλεις ἓξ ὁ διασόζων καταβάλλετο. ὁ τοίνυν Ανασάσιος μοναχοὺς ἄνδρας ἀλαβαθεὶς, ἐντύχεις ποιησαμένους φῶς αὐτὸν, τὸ βάρος τοῦτο παντάπασιν ἐκπόδων ἐπῆλασεν. * Κοάδης δὶ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἔν τινι φρουρίῳ λίθους τιμίους μαθὼν κεκτῆσθαι, ἡ κωλύμβους παρὰ τὸ ἐν αὐτῆ κατοικοῦντων δαιμόνων ἀναλαβέσθαι αὐτὸς, πᾶσι μηχανικῆς ἐχρήσατο. Ιουδαίους τε ἡ πάντας ἄλλους ἀφισαλεσάμενος, ἡ ὑδοὺς ἐξ αὐτῆ ἀδυνάτῳ ποιήσας τι. μόνος δὶ ὁ ἰασῶν ἐπισκευάσας, τῆ συμείῳ τὰ ϛαυρὰ ἐκδοὺς αὐτὸς. ἡ περὶ μὲν τῶτων, ἔτως.

Μετὰ δὶ Ανασάσιον, Ιυςῖνος ὁ Θρᾷξ, ἔτη θ'. ἐφ' οὗ ἀςὴρ ἐφάνη ἐν τῆ οὐρανῷ ἐπάνω τῆς χαλκῆς πύλης τοῦ παλατίου, ἐπὶ ἡμέρας λϛ'. ἐφὶ γίγαντ σεισμὸς φοβερώτατος. ἐφὶ ὁ μὲν Κωνσταντινούπολις, ἐν ἡμέραις τέτοις συμπτώσεις ὑπέμεινεν. ἡ δὶ μεγάλη Αντιόχεια, πᾶσα χθὼν ἀνετράπη ἡ πᾶρος τῆ οἰκητόρων ἐγένετο. τοὺς δὶ ἐν ζῶσις, πῦρ κατῶθεν ἀπορχούμων κατέλεγεν. ὁ δὶ Πομπηϊούπολις μέσον ἠρήγνη, ἐφὶ τὰ ἥμισυ αὐτῆς κατοικῆται

A præfecto juſſo Imperatoris conſcenſo magnæ Eccleſiæ ambone ſive ſuggeſtu, ut ſanctiſſimum hymnum una cum hiſce verbis proountiaret, Qui crucifixus eſt propter nos: quum primum vocem Nos expreſſiſſet, populum univerſum adverſus ſe concitavit. Tantaque adeo tum tempotis exſtitit calamitas ac rerum perturbatio, ut ædificia ſubjectis flammis exurerentur: doctor quidam, & alius, in columna qui ſtabat, quod Imperatoris partes foverent, occiderentur: & quidem occiſorum jam corpora concremarentur: Imperatori denique convicia coram & in faciem ingererentur. Vidit aliquando per quietem Anaſtaſius virum quemdam, qui codicem manu teneret, ac hujuſmodi verbis ipſum compellaret: En propter fidei tuæ perverſitatem annos de vita tua quatordecim deleo, quod ſane deinceps evenit. Nam fulmine tactus moritur, annum ætatis actix agens. Ciſternam Moceſiam condidit. Seditio in Anaſtaſium. Anaſtaſii ſomnium.

Ac obſervandam hoc loco, nonnullos eſſe, qui hunc Anaſtaſium: alios, qui Zenonem comitiali morbo correptum, atque ita ſepulcro mandatum fuiſſe tradant. Inde vocem de ſepulcro exauditam, quo recluſo, inventum cadaver, cui brachia deeſſent, ab ipſomet nimirum præ fame devorata. Apud ſanctum Menam in arce, ſolo effoſſo ſubterranea concavitas inventa eſt, qua multa gigantum oſſa continebantur. Ea juſſit Imperator Anaſtaſius admitationis cauſſa in palatio collocari. Conſimiliter apud ſanctum Mamantem magni fluminis pons erat, ſub quo ponte quod exiſtimaretur draco quidam degere, virgines inter alias hoſtias immolabantur. Hæc ſacra Zeno Imperator prohibita ſuſtulit. Scriptorum diverſitas. Oſſa gigantum.

Debes autem animadvertere, quiddam longe pulcherrimum in hoc Imperatore Anaſtaſio, permiſtum vitiis ejus, extitiſſe: quod ipſum ſane præclarum facinus elevare mala cæterx potuiſſet, ſi nihil in cultu religioneque divina erroris ſaviſſet. Nam tributum quoddam iniquiſſimum ſuſtulit, cujus rationem exponere lubet. Singuli mortales, viri, mulieres, puellæ, pueri, infantes, mendici, ingenui, ſervi, excrementorum ſtercoreorum & urinarum nomine nummum argenteum æratio pendebant. Atque idem hoc onus ipſis etiam jumentis impoſitum erat. Nam cujuſque jumenti nomine ſea oboli, quos ſolles appellant, a Domino exigebantur. Igitur Anaſtaſius viros quoidam ſolitariæ vitæ deditos reveritus, qui apud ipſum hanc ab cauſſam interceſſerant, onus hoc in uoiverſum ſuſtulit. Erat his tempotibus rex Perſarum * Coades, qui quum in caſtello quodam gemmas eſſe magni pretii didiciſſet, ac quominus eas potiretur, ab incolis loci geoiis impediretur, omni genere præſtigiarum uſus eſt. Nam & Judæos, & quoſvis alios arceſſitos adhibebat: neque tamen illorum quiſquam aliquid efficere poterat. Tandem Antiſtes ejus loci ſolo crucis ſigno genios expulit. Ac de his quidem hoc modo dictum eſto. Tributum iniquiſſimum. Edit. Pariſ. pag. 266. * al. Cabades. Genii caſtella infeſtant.

Poſt Anaſtaſium annos novem Juſtinus oriundus e Thracia regnavit, ſub quo ſidus lacteo peculiare conſpectum eſt, ſupra portam æream palatii, totos annos dies. Simul terræmotus maxime formidabilis accidit. Conſtantinopoli quidem variis in locis ædificia corruerunt, urbs vero illa magna Antiochia propemodum tota terræ hiatu abſorpta eſt, & ſepulcrum incolarum facta. Si qui reſtabant vivi, eos e terra prorumpens ignis abſumpſit. Pompejopolis media divulſa eſt, parique altera cum habitatoribus abſorpta. Duravit hæc terræ ſucceſſio Juſtinus Imperator. Cometes. Terræmotus horrendi.

totum annum. Ex Calicia quoque muliet quædam advenit, genere gigantum orta, quæ virum quoovis, etiam maxime procerum, uno cubito ſuperabat, cui longitudini craſſities quoque reſpondebat.

Juſtinianus magnus Imp. * Zonar. Hinderichum

Sequutus eſt Juſtinum in Imperio magnus ille Juſtinianus, eoque xxxix annis eſt potitus. Hic etiam ante, quam regnaret, amore complectebatur * Hinderichum Vandalorum regem. Quapropter Imperium adeptus, quum litteras accepiſſet, quibus ſignificarecur Gelimerem adverſus illum ſeditionem concitaſſe, comprehenſumque cum uxore ac liberis in carcerem concluſiſſe, Vandalis bellum intulit, adverſus Gelimerem ipſorum regem infinitis hominum copiis cum claſſe miſſis; quibus præſtantiſſimum ducem Beliſarium præfecit. Is profectus in Africam, Libyam univerſam ſubegit, & lo ſublime cervices attollentes Vandalos admodum demiſſos effecit. Nam ipſa quoque Carthaginienſis urbs ei portas aperuit. Nimirum ut liberi patrem, ſic omnes Beliſarium diligebant: qui magnis in regia Gelimeris opibus repertis, eas liberaliſſime militibus diſtribuit. Quumque Gelimerem, & uxorem ejus, & liberos, ſuum in poteſtatem redegiſſet: ſexcentis victoriis inſignis ad Imperatorem eſt reverſus. Quo factum ut Imperator eum meritis præmiis honeſtans, propriis in nummis, tam aureis, quam argenteis, virum armatum inſculperet, cum gladio ſtricto. Quinetiam triumphum ei ſpleadidum apparavit, in quo Gelimer ante ipſum captivus incedebat. Idem Beliſarius Romam veterem a Gothis captam, Romanis recuperavit: & ipſum Imperatorem eo die periclitantem, quo equeſtre ſpectaculum edebatur, adjuvante Narſe, preſenti mortis e periculo eripuit. Hoc modo quamquam ſe Beliſarius geſſerit, non tamen eum tolerare poterat invidia, nec res ab eo præclare geſtas æquo animo pati. Quamobrem is, qui Choſroi terrori fuerat, toique Libyæ populos in ditionem redegerat, ruina miſerabili, multiſque deploranda lacrymis eſt oppreſſus. Nam conjectus in cuſtodiam, quotidie carnificem oppetiebatur, qui cervicem ei præcideret.

Beliſarius adverſus Vandalos.

Beliſarius cum ſuis ambulat.

Beliſarii res geſtæ.

Edic. Pariſ. pag. 267.

Invidia virtutis & gloria comes.

Scito autem, dilecte fili, magnam Dei Eccleſiam, quæ trullam ligneam & verſatilem habebat, prius a Conſtantino conditam, Imperatorem Juſtinianum ad eam pulchritudinem & amplitudinem perduciſſe, qua nunc conſpicitur. Eſtque permotus ad opus hoc admirabile perficiendum propterea, quod per Hypatii ſeditionem compulſus fuiſſet, ut maximam hominum multitudinem occideret. Quamquam enim conjectus ab initio fuerat Imperator in fugam, quum factio Prafinorum Hypatium Imperatorem ſalutaſſet: ab uxore tamen Theodora viciſſim confirmatus & erectus eſt, quæ regnum diceret ſepulturam ſane præclaram eſſe. Quaptopter pugna conſerta, hominum (ut ajunt) xxxv millia cum ipſo Hypatio cæſa ſunt: Beliſario, ceu diximus, & Narſe tem felliciſſime gerentibus. Etenim ab eo tempore pata Theatri eqneſtris dimidia, ſellæ omnium Imperatoris oppoſita. Mortua dici cœpit, quod iſtic repoſita cadavera fuerint. Itaque Juſtinianus Dei placandi cauſſa dignum hoc admiratione condidit opus, litteris in omnes orbis terrarum partes dimiſſis, quibus ſignificabat, Conſtantinopolim deportandum eſſe, quidquid exſtaret ubique gentium, vel lapidum, vel columnarum, vel aliarum rerum ſplendidarum. Materia totos ſeptem annos congerebatur, & Cyzico majori ex parte advehebatur. Præterea ſi quæ vicinæ erant Eccle-

Hypatii ſeditio.

Theodoræ magna animus.

Cædes civia.

Structura templi magnificentiſſima.

A μετὰ τῆ͂ εἰκοσιπέμπτου. ἐσείσθη δὲ ἡ γῆ ἐναυτὸν ἄλλον· καὶ γοῦν δὶ ἑφάνη ὑπὸ Κιλικίας γιγαντιαῖος, ὑπερίσχουσα πάντα ἀνθρώπου μεγάθει πῆχυν ἕνα. ἰῶ δὲ καὶ πλατέα σφόδρα.

Μετὰ δὲ τοῦτον, Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ἔτη λϑ'. ὅτος ὁ βασιλεὺς καὶ πρὸ τῆς βασιλείας αὐτῆ, φιλίως διέκειτο πρὸς Ἰνδίεχον ῥῆγα τ Οὐανδάλων. βασιλεὺς ὢν, καὶ γράμματα διξάμβως, ὄνς κατ' αὐτῆ ὁ Γελίμερ ἐπαίρετο, καὶ καπηχῶν αὐτὸν σὺν γαμετῆ & τέκνοις ἐν φυλακῆ κατέκλεισε, πόλεμον συνεχρότησε κῆ τῆ Οὐανδάλων, καὶ τὸ ῥηγὸς ἀπῆ Γελίμερος τόλον ἐκπέμψας ἐκεῖσε μυρίανδρον, τῆ τραπεζουντίνου Βελισαρίῳ παραδὸς αὐτόν· ἀπέρχεται δὲν ἐκεῖσε, καὶ πᾶσαν Λιβύων φυλαρχίαν τροπῶται, καὶ τὸς ὑψαύχενας Οὐανδάλους, καὶ λίαν ἐπικλινεῖς δείκνυσιν. ὅτε γῆ Καρχηδονίων πόλις τὰς πύλας αὐτῆ ἀνεπέτασεν. ὡς δὲ πατὴρ παιδὸς, οὕτως ἐφίλουν ἅπαντες Βελισάριον. ἐν δέγε τοῖς βασιλείοις Γελίμερος πλοῦτον εὑρὼν ὅτι πολὺν, τῆ στρατῆ φιλοτίμως διένειμε. τὸν μέντοι Γελίμερα σὺν γαμετῆ καὶ πάσοις λαβὼν δορυαλώτοις, μυριάνικος ὑποστρέφει πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. ἐνθένδε & ἀξίως αὐτὸν ἀμειβόμβος ὁ βασιλεὺς, ἰδίοις ἐν νομίσμασι, χρυσέοις, ἀργυρέοις, ἐπὶ τὸν ἡνιοχάραξε ῥωμαῖον ἐστασμένον. ἀλλὰ καὶ θριάμβον αὐτῆ λαμπρὸν ἐτοίμασεν, ἐν ᾧ φοινικοδόμβος ἐκ αὐτὸς

B

C καὶ Γελίμερ. ἔτι δὲ καὶ Ῥώμην τὴν παλαιὰν ὑπὸ Γότθων ἁλοῦσαν Ῥωμαίοις ἐπανεσώσατο· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα κινδυνεύοντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπικὸν ἐκτελέσαι θέατρον, ὁ Βελισάριος σὺν ἄμα τῷ Ναρσῆ, τὸ προκείμενον κινδυνον ἐξέλυτο. καὶ οὔπω μὲν ὁ Βελισάριος. ἀλλ' οὐκ ἀνεκτὰ τῷ φθόνῳ δοκεῖ τὰ κατ' ἐκεῖνον. ἐντεῦθεν ὁ τῶν Χοσρόου ἀφροβῶν, ὁ τόσα Λιβύων ἔθνη χειρωσάμβος, πῶμα πίπτουσιν ἐλεεινὸν, πολλῶν δακρύων ἄξιον. ἐκάθητο δὲ ἀναμένων τὸ δίμιον ὑποκόψαι τὴν αὐτῆ ἀσφαλῶς.

D Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι νῦν τοῦ Θεοῦ μεγάλου ἐκκλησίαν, ξυλόνρουλον καὶ δρομικὸν φρόντιον ἀνεσθέσας ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς εἰς ὃ νῦν ἔχει κάλλος τε καὶ μεγέθος ἤγαγε. διεγέρθη δὲ εἰς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον διὰ τὸν πολυπληθῆ φόνον ἐκεῖνον, ὃν ὁ ἀντισασία τοῦ Ὑπατίου προυξένησεν. εἰ γὰρ καὶ εἰς φυγὴν ἐνράπη φρόντιον ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἀνέβη ὁ τοῦ Πρασίνου δᾶμος τὸν Ὑπάτιον ἀναγορεῦσαι, ἀλλ' ὁ γοῦν αὐτοῦ Θεοδώρα ἐκράτησεν αὐτὸν, καλὸν ἡγησαμένη ἐνάφιον ἡ βασιλεία. ὅθεν καὶ πολέμα συγκροτηθέντος, λ'. καὶ ἑ. πίπτουσιν, ὡς φασιν, χιλιάδες, καὶ αὐτὸς ὁ Ὑπάτιος. τοῦ Βελισαρίου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ναρσῆ, καθάπερ ἔφημεν, ἀκροτισάντων ἐπὶ τούτοις τὰ μέγιστα, ἑστοτε γὰρ καὶ τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ ἱππικοῦ, τὸ κατ' αὐτοκρὸ τοῦ βασιλικοῦ καθίσματος, πικρὰ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὰ πικρὰ σώματα ἐκεῖσε κατατεθῆναι. ἔθν καὶ τὸν Θεὸν τούτου ἕνεκεν ἐξιλεούμβος ὁ Ἰουστινιανὸς, τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον ἀνωκοδόμησε, γράψας παντοχοῦ γῆς, ὅπου δ' ἂν εὑρέθη λίθος, ὃ ἄλλο τι τοιοῦτον λαμπρὸν, ἐκπαύθα μεταπομίσεσθαι. ἐπτὰ ἔτη συνέγκτο ὁ ὕλη ὑπὸ Κυζίκου ὁ πλείων. ἀλλὰ καὶ τὰ

E

οἰκήματα τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ πλησιάζοντα, A
ᾗ πάνυ δικαίως ἐπιτήδειον.

Ἰδού γοῦν τις Ἄννα πένομα, οἰκημά τι ἔχουσα, ὃ ἐβούλετο πωλῆσαι αὐτῷ, πρὸς ὃ ὁ βασιλεὺς ἀρτιωθῆναι αὐτῆς. ἦν τις αὐτῷ ἰδιώτης ἔφη, κατὰ δωρεὰν αὐτῷ βούλομαι δοῦναι μισθῷ γὰρ μόνης ἔτυχεν· ἄλλως δὲ οὐχί. ἔστιν οὖν τὸ συνοικεῖον σοὶ τῇ ἁγίᾳ Πέτρῳ. οἶκος ἦσαν Ἀντιόχου ὀνειρεῖα ἀπτιμᾶσθαι λίτρας λη'. ἀλλ' αὐτὸς οὐκ ἐβούλετο πωλῆσαι αὐτῷ. ἠθύμει ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ᾧ καὶ μάγιστρός τις τὸ φράγμα μεταχειρίζεται. τελοῦσι ἱππικοὶ, φρυρεῖται ὁ Ἀντίοχος· μέγα βοᾷ· οἱ δυάσομαι τὸ ἱππικὸν, σφόδρα καὶ ὦν ἐφίλει αὐτὸ, καὶ ταῦτα φιλοβίωτος ὤν, τὸ τῶ βασιλέως πτοήσαι θέλημα. γίνεται πάππα, ᾧ ἐκ αὐτῆς βασιλικῷ καθίσματι, τῷ ἐξληρθέντος οἴκου ὁ διάπρασις γέγονε. ἀλλὰ καὶ ἐξῆς τὸ μὲ βλασφημεῖν τοὺς ἐκεῖσε κάμοντας, γουνία πρὸς ἑαυτὸν ἐμίγνυε τῇ χάματι, ᾧ ἐλείποντες αὐτὰ, μετὰ χαρᾶς ὑπεχώρουν.

Ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου φησὶ τὸ ἄρτον ἀπέλθου ἐξῆ τάχος οἱ κάμοντες, τὸν Ϝ Πρωτομαϊστόρα ἰσὸν ἀφίεντες οἷς φυλακὴν τῶν ἐργαλείων. δίδωσ ἀφίσταται ἄγγελος· χολοῦται· πίμπει φησὶ ἐκείνος αὐτόν· ὁ δ' οὐ πείθεται· ὄμνυσιν ὁ ἄγγελος. μὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν νὴ τὸν ἐπιζοφίσιον, ὅτις ἔστιν ὁ Λόγος τῶ Θεῶ, οὐκ ἀφίσκομαι ἐξῆ ᾧδε, εἰ μὴ λαλήσας ἐκείνῳ ὑποσχέσεις· μανθάνει πάντα τῇ βασιλεῖ. σίλεντε ἀλλαχοῦ ὁ ἐξῆ ἐργαλείων φύλαξ, χέζων τῶ μὲ τῶν θείων ἐκεῖθεν ἀναχωρῆσαι ἄγγελον. ᾧ ἠθύμησεν περὶ τὰ πάλι τῶ ἀτίσματος, ἠθυμηκὼς τῶ βασιλέως χρυσίου ἕνεκεν, ἐρίσκεται νὶς Εὐσέβιος, λέγων αὐτῷ· δός μοι ἀνθρώπως, καὶ παρέξω σοι χρυσίον ἱκανόν. καὶ ὁ μὲν ἀπέρχεται οἱ δὲ κελεύθεσιν· ἐρώσιν οἰκήματα λαμπρὰ· χρυσίον ἐπ' ἴδιος φος πολύ. λαμβάνουσιν ἀσὶ κυνηγέσια π', ᾧ ὑποσρίφουσιν. ἀπαρτίζεται ὁ ἕρμος μᾶ βυσάλου κύφων πάντῃ· ᾗ μὲν ἀσπρεσιδὸν, καὶ νὶς φασιπλέονται τὸ ὕδωρ διὰ μαργάρου ποικιλοχρόου, ὡς ὁρᾶσθαι θάλασσαν ἄντικρυς.

Τὸν δὲ γε βασιλέα βουλόμενον, τὸ ὕδωρ, καὶ αὐτὰ τὰ πλάγια καταχρυσῶσαι, κελεύουσί νὶς μαθηματικοὶ, λέγοντες ὅτι ἐπ' ἐχόντων βασιλεῖς ἐλάσσονται πίνης, ᾧ ἐκδιφθοῦσιν αὐτά. ὁ δὲ γε ἀμβασ ᾧ ἐωλακά, πάνυ λαμπρῶς καπεκάλυφ· χρόνου γὰρ πλείου τῆς Λιγύπτου, ὡς αὐτὰ καταβάλλουσι ἄγουσι ῥόμ ξ ᾧ ἑ. ὁ δὲ νεὼς ἀπαρτίζεται ἄπαξ, ἐν χρόνοις ἑπτακαίδεκα. μᾶ δὲ πάππα, λέγεται τὸν Ἰουστινιανὸν ἀπελθεῖν αὐτὸ τῶ πελατίου ἄχρι τῶ Λιγυπτίους ἐν ἅρματι πεθείσθαι· ᾧ εὐσεβῆσαι μετὰ τῶ Πατριάρχου Εὐτυχίου, καὶ εὐχαριστῆσαι τῇ Θεῷ, δι' ἃ τοιοῦτον ἔργον ἐπέλειπ φησὶ τοῖς ἄλλοις. εἶπε δὲ ᾧ τοῦτο. ἐπίστασθε ὅτι Σολομὼν. ἀλλὰ ᾧ ἐκ τῆ κατέρχη τῆ λεγομένη βασιλικῆ, σέλλω ἔσεσθε τοῦ Σολομῶντος ὁ ἐξληρθεὶς βασιλεὺς ἀφορῶσαι πρός γε τὸν οἰκοδομηθῆσαι μεγάλῳ ἐκκλησίαν τῶ Θεοῦ, ᾧ ἀρατοῦσαι νὶῶ σταγόνα αὐτῆς. ὡς δὲ ἴσασθε ἐπιθέντος τοῦ Σολομῶντος ἐπὶ τῇ κτίσματι τῆς· πίας Ἱερουσαλήμ. καὶ πιεῖ μὲν Ϝ τῶν οὗτος.

fiæ, domus & ædificia; perquam æquo pretio vendebantur.

Forte mulier quædam, cui nomen esset Annæ, domum habebat, quam recusabat vendere. Hanc ubi rex ipse convenisset, illa rege ecnipecto: Gratuito, inquit, domum meam concessura sum, non aliter quam mercedis & memoriæ caussa: quæ quidem domus eo loco exstitit, ubi nunc sacrorum vasorum penus est, cum S. Petro. Bratalia quoque domus Antiochi Oxiarii, quæ pretio XXXVIII librarum æstimabatur: verum & ille se venditurum negabat. Ea res Imperatori permolesta quum foret, Magister quidam hujusmodi ratione cum Antiocho agere instituit. Ludi equestres peragebantur, quum Antiochum in custodiam dari præcipit. Tum ille clamare, si potestas spectandi ludos equestres sibi fieret, voluntati se Imperatoris obtemperaturum. Nam iis mirifice oblectabatur, & Venetorum præsertim partibus addictissimus erat. Impetrat ergo quod volebat, & ad ipsum adeo locum sellæ Imperatoriæ, domus indicam venditur. Etiam aliud quiddam Justinianus excogitabat. Erenim ut operarii, qui laborabant in construendo templo, extra querelas & convicia facerent officium; numulos quosdam vespere spargebat in fossis, quibus illi repertis, hilares discedebant.

Accidit aliquando, ut die sabbati ad prandium citius operarii discederent, * Protomaistori filio ad instrumentorum custodiam relicto. Mox angelus accedit, & indignabundus hominem ad operarios abire jubet. Eo non obtemperante, jusjurandum verbis hujusmodi enincipit: Per sacrosanctam jurn sapientiam, quæ nunc extruitur, Dei nimirum Sermonem, hinc me prius non discessurum quam tu eos alloquutus huc redieris. Quæ quum renuntiata Imperatori essent, alio custodem instrumentorum ablegavit, ne divinus angelus illinc discederet. Rursum ubi structura propemodum esset ad finem perducta, Imperatore de auro solliciro, quidam Eunuchus ad eum veniens, viros aliquot adjungi sibi jubet: quippe satis auri se Imperatori suppeditaturum. Igitur illum abeuntem nonnulli comitati, splendida quædam ædificia conspiciunt, & eorum in pavimento vim auri maximam: unde quum centenarios plus minus LXXX sumpsissent, revertuntur. Hinc abstracta trulla cum * Bessis admodum levibus, non tamen puniceis, uti quidam tradunt. Itidem pavimentum ex diversis coloris unionibus perfectum, ut mare quoddam cernì omnino videretur.

Mulieris liberalitas.

Antiochus Oxiarius quo pacto circumvenus.

Edit. Paris. pag. 268.

Qui operarii alacrescebant.

* Forte, archistori.

Angeli jusjurandum.

Aliud prodigium.

* De hoc vocabulo vide Theophil. in 2. lib. Inst.

Decreverat quidem Imperator hoc pavimentum & ipsa latera deaurare, verum ub hoc instituto quibusdam a mathematicis est revocatus. Nam postremis regni temporibus ajebant futuros Imperatores admodum pauperes, qui aam pavimentum atque latera spoliatori essent. Suggestum cum solus splendidissime exstruxit, quippe totius anni ex Ægypto reditus in hæc impendit, nimirum ccotenarios ccc LXV. Templum universum annis XVIII absolutum est. Iraque Justinianus venisse de Palatio perhibetur ad Augustionem usque, (loci hoc nomeo est) quadriga vectus: unaque cum Euthymio * Pacriarcha templum ingressur, egisse Deo gratias, cujus ope tam præclarum opus inter cætera perfecisset, ac hajusmodi denique verba subjecisse: Vici te Solomon. Præterea collocavit idem Imperator in eisterna, quæ Imperatoria dicitur, statuam Solomonis respicienicm io exstructam ab se magnam Ecclesiam Dei maxillamque suam comprimentem: quo significaretur, hoc ædificio novæ Hierosolymæ Solomonem esse superatum.

Vitiginium de postremis temporibus Constantinop.

Templi structura perfecta.

Status Salomonis.

pag. 269.

Theodoræ structura.

Cæterum Eccleſiæ ſanctorum Apoſtolorum trulla lignea verſatilis a magno quidem Conſtantino primum eſt condita: verum & amplior facta, & ita exſtructa eſt, uti modo conſpicitur, a Theodora Juſtiniani conjuge. Sacra tamen ara propterea relicta fuit, quod iſtic venerabiles Patriarcharum & Apoſtolorum reliquiæ ſint conditæ.

Hypapanta feſti initium.

Scito etiam, dilecte fili, feſtum quod Hypapanta dicitur, illis primum temporibus inſtitutum fuiſſe, quod cæteroqui de Joannis Chryſoſtomi ſententia, inter feſta Domini non recenſetur. Quemadmodum enim ſex diebus omnia condidit, ſic etiam ſex feſtis ea complecti Deus voluit, quæ Chriſtus per adminiſtrationem in carne ſua effecit. Ea vero ſunt, Nativitas, Baptiſmus, Crux, Reſurrectio, * Aſſumptio, & Quinquageſima. Reſtat feſtum ſeptimum, quod omnem requietem habebit.

Sex Chriſto facta feſta.

* Aſcenſio Pentecoſte

Maris clavium.

His annis etiam mare ſuos egreſſum limites ad tria milliaria verſus Thraciam, ægris & hominibus multis oppreſſis, ad loca priſtina rediit. Sequuta eſt Conſtantinopoli tanta tamque dira peſtis, ut mortui triduum inſepulti manerent. Nec enim ulla ſe via ratione ſepeliendi eos offerebat, ob morientium multitudinem. Graſſata eſt continuis Julio & Auguſto menſibus. Hinc factum, ut propter cadavera tota regio fœteret. Tum copioſe autem homines paſſim extinguebantur, ut Imperator mille grabatos ac feretra fieri curaret, quibus cadavera exportarentur. Præterea mandavit, ut plurimi currus ac multi cadaveribus illſdem efferendis ſervirent. Verum peſte magis etiam invaleſcente, complures in lictus ejiciebant. Ut uno denique verbo rem complectamur, nullus reſtabat locus, in quo cadavera tam fœtentia non jacerent. Simul exſtitere tam horrenda tonitrua fulguraque, ut etiam nonnulli dormientes cremarentur. Acceſſit terræmotus: per omnes ſe partes orbis extendens: quo durante civitates omnes atque regiones in metu erant, ne abſorberentur. Hinc rurſum ad duo milliaria ſuos extra fines mare procurrit, alterque terræmotus urbem die decem ita ſuccuſſit, ut Imperator ipſe Natalitiis Chriſti ſine corona per urbem incederet. Sequuta peſtis ulla, quæ totis quatuor menſibus nihilo minus per bubones paſſim univerſos perimebat, ac prior illa fecerat. Iterum quoque terræmotus Antiochiam corripuit ad unius horæ ſpatium, quo 250 hominum una ſunt abſorpti. Quod ſi de ſomnoli cujuſdam ſententia, quod oblatum alicui per quietem fuerat, in ædium veſtibulis hæc verba non perſcripſiſſent: Chriſtus nobiſcum, ſtate: civitas univerſa ruinis oppreſſa fuiſſet.

Horrenda tonitrua.

Terræmotus.

5000. Antiochiæ clades.

Edit. Pariſ. pag. 570.

Conſpectus eſt & cometes ad vigeſimum uſque diem, neque magno temporis interjecto ſpatio ſidera viſa ſunt a veſpera uſque ad matutinum tempus diſcurſitare: ita ut omnes ea decidere dicerent. Deinde ſol abſque radiis inſtar lunæ fulſit. Venit id temporis ab occidente vir quidam, qui paſſim pugos percurſitabat, & canem fulvum atque cæcum habebat, qui juſſus a circulatore quædam prodigioſa faciebat. Præterea quum reperti quidam eſſent illicitis utentes amplexibus, tamquam in triumphi per urbem, veteris prius amputatis, ducti ſunt. Horum in numero quidam magnates & Pontifices erant, qui hoc modo circumducti, miſere vitam finiebant. Eodem tempore captus eſt ingens ille cetus, qui eorum Byzantinam totos annos quinquaginta venaverat. Num & naves demergere conſueverat, & homines perdere. Datum ei nomen erat Porphyrii. Quum autem del-

Cometa.

Sol abſque radiis.

Impudici punitti.

Cetus captus, qui Porphyrius dicebatur.

A Ἡ δὲ τῆς ἁγίων ἀποστόλων ἐκκλησία, δρομικὴ ξυλότρουλος ἐκτίσθη τὸ πρότερον παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἐμεγαλύνθη δὲ ὡς ἔχει νῦν, κατεσκευάσθη παρὰ Θεοδώρας, γυναικὸς Ἰουστινιανοῦ. τὸ δὲ ἅγιον βῆμα ἐκεῖνο διέθη διὰ τὸ ἐν αὐτῷ κεῖσθαι τίμια λείψανα Πατριαρχῶν τε, καὶ Ἀποστόλων.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ ἡ Ὑπαπαντὴ ἑορτάζεσθαι ἤρξατο, ἥτις κατὰ τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννην, οὐ ἔστιν ἐπαρίθμιος τοῖς δωδεκατικοῖς ἑορταῖς. ὡς γὰρ ἐν ἓξ ἡμέραις τὰ πάντα ἐποίησεν, οὕτω καὶ ἐν ἓξ ἑορταῖς τὰ τῆς ἐν σαρκὶ οἰκονομίας ἐπλήρωσε. Τὰ Γενέσια· τὸ Βαπτίσματι· τὸ Σταυρῷ· τὴν Ἀνάστασιν· τὴν Ἀναλήψει· καὶ τὴν Πεντηκοστὴν· λείπεται ἔτι ἡ ἑβδόμη, ἐν ᾗ πᾶσα κατάπαυσις.

B Τότε καὶ ἡ Θάλασσα ἐξωλθοῦσα τῆς ἰδίας αὐτῆς ἐπὶ μίλια τρία πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης, τὴ πολλὰς χώρας ἐκ ἀνθρώπων κατεπόντισε, ὑπέστρεψε. τότε δὲ καὶ Θαυστικὸν ἀνθρώπων ἐν Κωνσταντινουπόλει γέγονε. πενῶσι δὲ λέγουσιν, ὅτι μόνον ἀπὸ τῆς ἀποθνησκούσης ἡμέρας γ'. ὑπὲρ ᾧ λέγουσι ὁδὸς ἦν τὸ πλῆθος θάπτεσθαι. ἐπικράτει δὲ μᾶλλον, λοιμὸν καὶ λύγγους. ἐντεῦθεν καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἐπύζουσι διὰ τὰ πτώματα. πενῶσι δὲ τὸ πλῆθος ἦν ἀποθνησκόντων λέγουσιν, ὅτι χιλίους ἀραβδίστους τὸν βασιλέα ποιῆσαι, χάριν τοῦ ἀποκομίζεσθαι αὐτούς. καὶ οὐ τοῦτο μόνον. ἀλλὰ καὶ ἀμάξας πλοίσας, καὶ ἡμιόνους ἀσαύτους ἐπίλεκτον ἐπὶ τῷ μεταφορεῖν αὐτῷ ὑπηρετῶν. ἐπεταφορεῖτο δὲ τις θάνατος, ὡς τὸν αἰγιαλὸν τοὺς πλοίσας ἔρριπτον· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τόπος οὐκ ἦν, ἐν ᾧ οὐκ ἔκειντο νεκροὶ ἀνάξιοντες. βροντὴ δὲ καὶ ἀστραπαὶ τοσοῦτον γεγόνασι φοβεραὶ, ὥστε καθυδόπτας τινας καυθῆναι. γέγονε καὶ σεισμὸς παγκόσμιος. πᾶσαι γὰρ πόλεις καὶ χῶραι, κατεσκάθησαν ἐκινδύνευσαν. καὶ ἡ Θάλασσα μίλια β'. παρεξέβη. δεύτερος αὖθις σεισμὸς ἡμέρας δέκα, δι' ὅλου σχεδὸν, ὡς καὶ τὸν βασιλέα χωρὶς στέμματος διελθεῖν πλὴν τοῦ Χριστοῦ γέννων ἡμέρας. ἕτερον θαυστικὸν ἐκ θανάτου διαφθορὰν C ἄπαντας, οὐχ ἧττον τοῦ πρώτου μίλιας δ'. καὶ πάλιν ἐν Ἀντιοχείᾳ σεισμὸς ἐπὶ ὥραν μίαν, καὶ χιλιάδες ἑ σωκατέθανον. καὶ οἱ μὲ κατὰ τὸν ὄνειρον ὃν εἶδέ τις, ἐγράψαν ἐν πύλῃ σωτῆρος, Χριστὸς μεθ' ἡμῶν, στῆτε· πᾶσα ἡ πόλις σωκατέθη.

Ἐράτη δὲ κομήτης ἡμέρας κ', καὶ μ?' χρόνοι τινὰ γέγονεν ἀστέρων δρόμος ἀφ' ἑσπέρας, ἕως φωΐ, ὡς πάντες λέγουσιν ὅτι πίπτουσιν οἱ ἀστέρες, ἀπὸ ὕλης ἑλαμψὶ χωρὶς ἀνέσεων, ὅσπερ καὶ ἡ σελήνη. τότε δὲ καὶ ἄνθρωπος ἦλθεν ἀπὸ δύσεως καμηδρόμος, ἔχων κύνα ξανθὸν καὶ τυφλὸν, ὃς παρὰ D τῶ κομηδρόμῳ κυλιόμενος ἐποίει θαυμάσιά τινα. καὶ ἀθυμοκοίτας τινὰς ἐρισθένης ἐθριαμβεύθησαν καυλοπαθήτης, μηγεῖρες ἐμοὶ καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ ὕπω πεμαγάμβοι οἰκέται ἐπλεύσησαν. Κατ' ἐκεῖνο δὲ χειρὸς, καὶ τὸ μέγα κῆτος ἁλῶν, τὸ οἷς ἐσαυτὸς ὁ Βυζαντίων καταξύχον ἐ. τὸς πᾶς τε ὃν καταβυθίζει, καὶ τοὺς ἀνθρώπους διέθειρεν, ᾧ ὄνομα Πορφύριος· ἀπὸ γοῦν διλφῖνος δόκιμον ἐν πα-

E

ραλίφ

ρελίφ καπηχίθη πλήματι, τῷ δελφίνων πιεζόντων τὸν γλῶ ἐκπεδησάντων. ἡ ὕπως ἀλώσιμος γίνεται, ὁ πάσης ἀνώτερος μηχανῆς ὀρύμβους τὸ φρουῦ. μῆκος μὲν, πήχεις λ'. ἄρος δὲ, πήχεις δέκα καὶ τὸν Καισαρέα Προκόπιον.

Τότε δὲ καὶ τὰ τῷ σηρῶν νήματα, ὧν ἔστι ἡ μετάξα, παρὰ Ρωμαίοις ἤρξατο γίνεσθαι. καὶ ὃς τὸν ἀληθέστατα Προκόπιον, ὕστερον μὲν ἡ μετάξα δι' ἐμπόρων ἐκαίδετο. ὡς ἠγνόουτο δὲ, ὃ ὅπως γίνεται, ὃ ὅτι σηρῶν νήματά ἐστι. μοναχοὶ δὲ δύο τινὲς ἐξ Ινδίας ἐλθόντες, τὸν γένεσιν αὐτῆς διηγήσαντο, καὶ ὑπεσχοῦντο κομίσαι τὰ τὰ σκώληκα ἐκείνων γόνον, ὡς ὅπερ καὶ πάνυ σμικρά. δεξαίτο Ρωμαίοις, ὅπως ἐκεῖθεν ζωογονοῦνται θαλπόμενα. καὶ οἷς σκώληκας μεταβάλλονται, ἐξ ὅπως δημιουργῶσι τὰ μετάξιον. ὃ δὴ καὶ πεισθέντες, πολλὰ παρὰ τῶ βασιλέως ἀργυρδότητος.

Ἐπὶ τούτῳ ἡ βασιλείας, καὶ ἡ ἑ. Συνόδος γέγονε, ἀναθεματίσασα τὸν Ὠριγένην, οἱ καὶ πάλαι ἁλοῦσα τὰ ἀσεβῆ τούτου δόγματα προσέτι δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τῆ Νεσορίου τῶ Θεοδώρου συγγραφάς, καὶ τὰ τῶ Ἴβα ἐπιστολῶ, ὧν φασὶ Μάρων τὸν Πέρσην ἐγγράψαι λέγονται, μὴ τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ τῆς ἀειπαρθένου γεγενῆσθαι.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τῷ εἰκοστῷ ἔτει τῆ βασιλείας τῶ μεγάλου Κωνσταντίνου γέγονε ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Συνόδος, ὑπὸ πατέρων ἁγίων τιθ. ὑπῆρχον δὲ προεξάρχοντες τῆς Συνόδου τούτου, Σίλβεστρος Πάπας Ρώμης, Μητροφάνης Κωνσταντινουπόλεως, Αλέξανδρος Αλεξανδρείας, Εὐστάθιος Αντιοχείας, καὶ Μακάριος Ιεροσολύμων. συνῆλθον δὲ κατὰ Αρείου, βλασφημοῦντος τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ κτίσμα λέγοντος αὐτὸν, καὶ ἐπρώτιον τῶ πατρὸς· καὶ ὅτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν. ὃν καθελοῦσα ἡ ἁγία Συνόδος, καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἐκράτωσε.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τῶ μεγάλου, γέγονε ἡ δευτέρα Συνόδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑπὸ πατέρων ἁγίων ρ'. καὶ Μακεδονίου τῶ πνευματομάχου. ὅτε καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τῆς ἐκκλησίας ἐξεβλήθη. ὑπῆρχον δὲ προεξάρχοντες τῆς συνόδου τούτου, Τιμόθεος Αλεξανδρείας, Μελέτιος Αντιοχείας, Κύριλλος Ιεροσολύμων, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Δάμασος Πάπας Ρώμης, οἳ τινες ἀναθεμάτισαν Μακεδόνιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημοῦντα, καὶ συνῆ αὐτῆ Σαβέλλιον καὶ Απολινάριον τὸν τῆς Λαοδικείας αἱρεσιάρχην.

Ἐν δὲ τῷ γ'. ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τῶ μικρῶ, γέγονεν ἡ ἐν Ἐφέσῳ τρίτη Συνόδος. ὑπῆρχον δὲ οἱ τῆς συνόδου τούτου προκαθήμενοι. Κύριλλος Αλεξανδρείας, Κελεστῖνος Πάπας Ρώμης, Ιουβεναλίης Ιεροσολύμων. συνῆλθον δὲ κατὰ Νεσορίου Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, παράντος τῆ αὐτοῦ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ λέγοντος, μὴ Θεοτόκον ἀληθῶς τὸν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν ἡ ἄνω ἡ λέγεσθαι. τότε καὶ οἱ ζ. παῖδες, ἐξήγειραν οἱ ἐπὶ Δεκίου κοιμηθέντες.

Ἐπὶ δὲ Μαρκιανῦ βασιλέως, γέγονε ἡ δ'. ἐν Χαλκηδόνι Συνόδος, ὑπὸ πατέρων ἐξακοσίων κ'. ὧς ἡγεῖτο Λέων Πάπας Ρώμης, Αναπόλιος Κωνσταντινουπόλεως, Ιουβεναλίος Ιεροσολύμων. συνῆλθον δὲ κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, λεγόντων μὴ εἶναι τὸν σάρκα τοῦ

A phinos aliquando perſequeretur, in uligine mari vicina, delphinis ſe ad terram ejicientibus, hæſit. Quapropter captus eſt, quamquam ante id temporis vitus fuiſſet omni conatu & machinatione ſuperior eſſe. Longitudinem habuit x x x cubitorum, latitudinem x, quemadmodum Procopius ille Cæſarienſis ſcripſit.

Tunc & Serum telæ, nimirum metaxa, cœperunt apud Romanos elaborari. Namut ille ipſe, cujus mentionem faciebamus modo, Procopius indicat, advehebatur quidem metaxa per mercatores Conſtantinopolim, ſed ignorabatur quomodo fieret, nemine præterea ſciente, vermium illas telas eſſe. Monachi autem duo ex India quum veniſſent, originem metaxæ declararunt: B polliciti, ſe fœtum illorum vermium, ova perexigua ſcilicet, allaturos: Romaniſque monſtraturos, quemadmodum illa fovendo animata, in vermes mutentur, metaxamque texant. Hoc ubi præſtitiſſent, magnis ab Imperatore muneribus ac beneficiis adfecti ſunt.

Sericum apud Romanos fieri captum.

Eo regnante, quintum quoque Concilium coactum celebratumque fuit, in quo facta eſt Origenis exſecratio, quamquam impia illius dogmata jam olim vigerent. Eodem modo damnatæ ſunt Theodoreti pro Neſtorio defenſiones, & Ibæ ad Maren Perſam ſcriptæ litteræ, quibus inter alia continebatur, Deum Sermonem ex virgine perpetua oatum non eſſe.

V. Concilium.

Volo te autem ſcire, dilecte fili, anno C Conſtantini Magni vigeſimo, primam Nicænæ Synodum' colviſſe, ad quam CCCXVIII ſacri patres coovenerint. Et præfuere Silveſter Papa Romanus, Metrophanes Conſtantinopolit. Alexander Alexandrinus, Euſtatheius Antiochenus, & Macarius Hieroſolymorum Antiſtes. Conventum fuit Arii cauſſa, Deum Sermonem adficientis ignominia, quem creatum quoddam eſſe diceret, & a natura eſſentiaque patris alienum. Addebat fuiſſe tempus, quum ille non exiſteret. Itaque ſacrum hoc concilium Ario dejecto & abdicato, rectam fidei ſententiam confirmavit.

Quibus temporibus atque locis celebrata Concilia.

Arius in primo damnatus.

Edit. Pariſ. pag. 270.

Rurſus anno Imperii Theodoſii magni ſecundo, ſynodus altera Conſtantinopoli D a centum & quinquaginta ſanctis patribus eſt celebrata, contra Macedonium ſancti ſpiritus oppugnatorem. Eo durante concilio, Gregorius ille Theologus hac Eccleſia ſpoliatus & ejectus eſt. Præſidebant Timotheus Alexandrinus, Meletius Antiochenus, Cyrillus Hieroſolymitanus, Gregorius Theologus Conſtantinopolitanus, & Romanus Papa Damaſus: qui Macedonium exſecrati ſunt, hominem adverſus ſpiritum ſanctum contumelioſe ac impie loquutum, itemque Sabellium, & Apolinarium Laodiceæ Antiſtitem.

II. Synodus.

Hinc anno Imperii Theodoſii minoris XXIII concilium tertium Epheſi habitum eſt, quo in concilio præſidebant Cyrillus Alexandrinus, Celeſtinus Papa Romanus, Juvenalis Hieroſolymitanus. Convenere patres adverſus Neſtorium Conſtantinopolit E Pontificem, qui Epheſi præſeus ajebat, ſacroſanctam virginem Mariam vere Deiparam nec eſſe, nec dici poſſe. Tunc & ſeptem illi pueri ſunt experrecti, qui ſub Decio conſopiti obdormierant.

III. Synodus.

Deinceps imperante Marciano, quarta IV. Synodus. ſynodus CCCXX patrum Chalcedone coivit, cujus præſides erant, Leo Papa Romanus, Anatolius Conſtantinopolitanus, Juvenalis Hieroſolymorum, Antiſtites. Collecta ſuit adverſus Eutychem & Dioſcorum: qui Domini carnem cum noſtra ne-

gabant ejuſdem eſſe tum eſſentiæ tum naturæ. Nimirum volebant duabus quidem ex naturis unionem factam eſſe: verum deinceps poſt unionem, naturam unam effectam fuiſſe. Fabuloſe nugabantur iidem, Dominum imaginarie carnem geſtaſſe: ac præterea paſſionem divinitati attribuebant. Hos ergo tamquam blaſphemos ordine motos exſecrati ſunt, divinitusque cenſuerunt, naturas duas in Chriſto incorruptibiles & immutabiles exiſtere.

V. Synodus. Secundum hæc anno regni Juſtiniani magni decimo quarto, Conſtantinopoli quinta ſynodus a CLXV patribus eſt celebrata, cui præerant Eutychius Conſtantinopolitanus, Apolinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Vigilius Romanus Papa. Severi cauſſa conventus hic inſtitutus fuit, qui Acephalus dicebatur, itemque prave ſentientis Origenis. Nam is nugaciter admodum tradidit, animos ante corpora exiſtere, deque corporibus aliis in alia migrare: finem ſuppliciorum aliquem fore: malos genios in priſtinum ſtatum aliquando reſtitutum iri: corpora noſtra non eadem reſurrectura. Paradiſum quoque trahebat in allegoricum ſenſum, quippe quem ſeoſitem fuiſſe negaret, adſerendo etiam Adamum in carne formatum non eſſe.

Severus Acephalus. Origenis error.

Edit. Pariſ. pag. 272.

VI. Synodus. Dehinc Pogonato Conſtantino imperante, ſexta ſynodus exſtitit Conſtantinopoli, patrum omnino CLXXXV. Confirmarunt iſti hoc in concilio quinque celebratarum hactenus ſacrarum ſynodorum decreta, ſectamque Monotheletarum exſecrati ſunt, duas eſſe voluntates naturales & operationes in Chriſto adſerentes: Sergium denique ac Pyrrhum, itemque Honorium Romanum Antiſtitem ſacris ordinibus ſummoverunt.

Monothelitæ.

VII. Synodus. Tandem ſub Conſtantino, Conſtantini Copronymi nepote, ac matre ipſius Irena, collecta fuit altera Nicæa ſynodus, in qua patres conparuere CCCIIX, ut ſacras imagines erigerent, & Chriſtianorum accuſatores confutarent, qui propterea criminabantur eos, tamquam ſimulacrorum adoratores, quod imagines ſacras colerent. Definiverunt autem, venerandam crucem una cum religioſis imaginibus adorari debere, ac imaginum Chriſtique oppugnatores compeſcendos eſſe.

Juſtiniani ſtatua. Cæterum his cognitis, illud etiam ſcito, dilecte fili, quod videlicet Juſtinianus magna illa Dei Eccleſia condita, ſuam quoque ſtatuam columna ſublimi collocaverit, læva mano globum inſignitum cruce continentem, quo ſignificatur, eum per fidem in Chriſtum, totius terrarum orbis Imperio potitum eſſe, qui & ipſe globi formam refert: dextram vero oriente versus extendentem, quaſi Perſis minitetur, eoſque jubeat eſſe tranquillos, nec ad urbem propius accedere; quod illud ipſis detrimento ſit futurum. Quum autem Imperator annos jam XXXVIII rerum potitus fuiſſet, profiteri cœpit, Domini corpus interitus ac naturaliam adfectionum prorſus expers fuiſſe: itaque cibis ac potu ante reſurrectionem uſum, uti poſt ipſam quoq; paſſionem veſci conſueverit. Quumque non probaret hæc Eutychius Patriarcha, Juſtinianus eum Amaſiam relegavit, unde Conſtantinopolim renocat.

Juſtiniani ſtatua.

Eutychii relegatio.

Juſtinus II. Imp. Poſt Juſtiniaoom, Juſtinus, ejus ſorore natus, tredecim annos imperavit. Is extra urbem palatio, & ipſa in urbe portu condito: illud quidem Sophiana nuncupavit, hunc vero Sophiæ portum, de Sophiæ conjugis nomine: quæ ſane admirandæ virtutis mulier coactis undecumque pignoribus, quum

Sophiæ virtus.

A Κυρίου ἡμῶν. ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἕνωσιν γενέσθαι. μίαν δὲ γενομένην μετὰ τὴν ἕνωσιν. μυθολογοῦντων δὲ ἐν φαντασίᾳ φορῆσαι τὴν σάρκα τὸν Κύριον. ἐν τῷ θεότητι πάθημα προσκείμενον. ὃς καθιλόντες οἱ βλασφήμους, ἀνεθεμάτισαν· ἐν δύο φύσεσι ἐπὶ Χριστοῦ, ἀφθάρτους ἐν ἀτρέπτους σαφῶς ὁμολογήσας.

Ἐν δὲ τῷ ιδ' ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἐν Κωνσταντινουπόλει γέγονε ἡ συνοδος ὑπὸ πατέρων ρξέ. ἡγουμένου δὲ πάπα, Εὐτύχιος Κωνσταντινουπόλεως, Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας, Δόμνος Ἀντιοχείας, Βιγίλιος Πάπας Ῥώμης. συνῆλθον δὲ κατὰ Σεβῆρον, τὸν Ἀκεφάλου,

B ἐν τῇ ματαιόφρονος Ὠριγένους. ἐληρώθη ἐν ᾧ τὰς ψυχὰς προϋπάρχειν τῷ σωμάτων, εἶτ' μετεμψύχωσιν εἰσάγειν· ἐν πλὴν εἶναι τὰς κολάσεως ἐλεγε· ἐν τὸν διαβόλου εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν. ἐν τὰ σώματα δὲ ἡμῶν μὴ ἀνίστασθαι ταῦτα ἐν τῇ ἀναστάσει. τὸν παράδεισον ἀλλαγόρει, μήτε ᾧ αἰσθητὸν ἔλεγεν εἶναι. μήτε μὴν ἐν σαρκὶ πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, γέγονε συνοδος ἡ ς', ὑπὸ πατέρων ἐν Κωνσταντινουπόλει. βεβαιωσάντων μὲν ἐν τὰ δόγματα ἅ προλαβοῦσαν ἁγίων ε' συνόδων, ἀναθεματισάντων δὲ ἐν ἐκ τῆς Μονοθελιτῶν αἱρέσεως,

C ἐν δύο θελήσεις φυσικὰς καὶ ἐνεργείας ἐν Χριστῷ βεβαιωσάντων· ἐν καθελόντων Σέργιον ἐν Πύρρον, ὡσαύτως δὲ ἐν Ὁνώριον Ῥώμης.

Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου ἐγγόνου Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου, ἐν εἰρήνης τῆς μεθ' ἑαυτὸν, γέγονε ἡ ἐν Νικαίᾳ τὸ ἑβδόμη συνόδος, ὑπὸ πατέρων τ' ιη', ἐπὶ ἀνατολίσεως τῆ ἁγίων εἰκόνων, ἐν καθαιρέσει τῶ Χειροκαυστῶν, οἳ διέφερον τοὺς Χριστιανοὺς ὡς εἰδώλα πάχα προσκυνοῦντας τὰς ἁγίας εἰκόνας. διωρίσαντο λοιπὸν οἱ πατέρες αὐτοὶ, τὸν τίμιον σταυρὸν ἐν τὰς σεπτὰς εἰκόνας προσκυνεῖσθαι. τοὺς δὲ εἰκονομάχας ἀ χειρομάχας, ἐκ μέσου ποιήσαντες.

D Γέγραται δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τῷ τῷ Θεῷ μεγάλῳ ἐκκλησίαν ἀ Ἰουστινιανὸς ἀνεγείρας, ἵστησε καὶ τῷ στύλῳ αὐτῷ ἐν ὑψηλῷ κίονι, τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ κρατοῦσα σφαῖραν μετὰ σταυροῦ, ἀφ' ἧ δηλοῦται ὅτι ἐξ τῷ εἰς Χριστὸν πίστιν, ὑπέκειτο γέγονε τῆς γῆς. σφαιροειδὴς ἐν ᾧ ἡ γῆ. τῷ δὲ δεξιᾳ χεῖρα κῷ ἀνατολὴν ἀνατεταμένην ἔχουσα, ἐν ἐκπολέμησε, ὥσπερ τοῖς Πέρσαις ἐν παραγγείλασα ἡσυχῆ μένειν ἐν μὰ χωρεῖν ὅλως ἐσταῦθα. ἰδεῖ ᾧ συμφέρει αὐτοῖς. Ἐν δὲ τῷ λέ ἐαυτῷ ἐ βασιλείας αὐτοῦ, ὁ βασιλεὺς ὅτος ἄφθαρτον τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα ἔλεγεν εἶναι, ἐν ἅ φυσικῶν παθῶν ἀνεπίδεκτον. ἐν ὅπως ἐδίδου πρὸ τὸ πάθος ἐν πίνειν, καθὰ δὲ ἐν μετὰ τὸ πάθος. ἀλλὰ ἐν τὸν πατριάρχου Εὐτύχιον, μὴ καταδεχόμενον ταῦτα, ἐξορίζει ἐν Ἀμασείᾳ, ὅθεν ἐν ἦρματο.

E Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ'. ὅτος ἀτέκνος παλάτιον ἔξω τῆς πόλεως, ἐν λιμένα ἐν αὐτῷ τῇ πόλει. τὰ μὲν, Σοφίας ἐκάλεσε· τὸ ἓ Σοφιανὸς, ἐκ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας. ἀ θαυμασὴ αὕτη Σοφία ἐπισωρεύσασα ἐπανωθεν ἐκ χρυσὰ κείμενα τοῖς

διαπόντιος παῖδα δίδυκτον. τὰ δὲ δάνεια τοῖς δανι-
σασιν ἐπανεσώσατο εἰκοδιν. Κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἀ-
φάντη τῷ ὁ ὑλικὸς Ιουδαῖος, ὁ τὸ παιδίον αὐτοῦ ἔβ
τὸ ἐνδῦναι Χριστιανοῖς παιδίοις, τῷ φαγεῖν ἀπὸ
τὴ μυσικῆς τραπέζης, βαλὼν εἰς τὸ κάμινον, οἱ τῷ
ὐκ ἐφλέχθη ὁ Θεοπάτωρ φλαξάσης αὐτὸ καθὰ δὴ τὸ
παιδίον διεβεβωῦτο. ταύτη τοι τῷ τοῦ τοιούτου θαύ-
ματος ἔβ τὸ πατριάρχου Μιχαὴλ γνωεισθέντος τῷ
βασιλεῖ, μπαπαλείται ὁ Ιουδαῖος. πολλὰ τοίνυν
παραινεθεὶς τῷ μὴ πειθεὶς, τῆς εἰκείας ἀποστερεῖ-
ται ζωῆς, ὡς φονεὺς τὸ ἰδίου παιδός. γίνωσκε
δὲ τῷ τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ δδιάρῳ ἔτει τῆς βασιλείας
τῦ ἐβλαφθέντος βασιλέως Ιυσίνου δὲ τοῦ Θρᾳκὸς,
ἡμέρα γ', ὥρᾳ ε', πίπτει ὁ ζῶλος τῆς τοῦ Θεοῦ
μεγάλης ἐκκλησίας, τῷ σωνεζίβη ὁ ἀξιοθαύμα-
τος ἄμβων, ἀ πολύτιμος σωλαία, τῷ τὸ πολυτε-
λὲς ἔδαφος· ζητεῖ τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεύς. μανθά-
νει ὡς τοῖς ἄλλοις τῷ τοῦτο, ὅτι ἔβ τὸ ὑπερ-
μέγα γενέσθαι τὸν ζῶλον ἐπὶ τὸ πανταχῆ ὁρᾶσθαι
αὐτὸς ἑαυτὸν βασιλέων ὐκ ἠδύνατο. ὅθεν ἀπηγέρα-
ται αὖθις. πεδινὸς δὲ λειπόμενος ὡς τὸ σφόδρα
ὕψος, ὀργυιῶν ιδ'.

Μετὰ δὲ Ιυσῖνον, Τιβέριος ὁ Θρᾷξ ἔτη δ' μῆ
δὲ τοῦτον, Μαυρίκιος ὁ γαμβρὸς αὐτὸ τῷ Καῖσαρ,
ἔτη κ'. Οὗτος ἔκτισε τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναὸν
ἔβ ἁγίων μ. ἐφ' ᾧ παιδίον ἐγεννήθη ἐν Κωνσαν-
τινουπόλει, χωρὶς ὀφθαλμῶν τῷ χειρῶν. ὡς δὲ
τῷ ἰχθύ, ἰχθύος ὑπὲρ φύσιν αὐτῷ ὑπῆρχε. τῷ
νῶν ὠτίων ἐξάπτως, λεοντοκέφαλος. τῷ ἐν τῷ
Θρᾴκῃ δύο παιδία ἐγεννήθησαν, ὧν τὸ μὲν τετρά-
πουν. τὸ δὲ, δικέφαλον. λέγουσι δὲ μὴ ὡρυμεί-
σειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα τί-
κτονται. ἐφάνησαν δὲ τῷ ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ,
ἡλίου ἀνατέλλοντος, ἀνθρωπόμορφα δύο ζῶα, ἀνήρ
τε τῷ γυνή. ἄπειρ τῷ Σειρῆνες προσαγορεύονται,
ἠδύφθογγα πάνυ τῷ θαυμαστὰ, ἀνθρωποπρεπεσ-
τέρμορφα. ὁ δὲ λαὸς μὴ τὸ ἐπάρχου θαυμάζοντες,
ὥρμιζον αὐτὰ μὴ ἀναχωρῆσαι, πρὶν ἂν ἅπαντες
ἐμφορτωθῶσι τῆς παραδόξου θέας αὐτῶν. ὅθεν καὶ
μείναντα μίχρις ὥρας θ, καταδῦναι εἰς τὸν πο-
ταμόν.

Ἐκεῖθεν δὲ κροκόδειλοι ἐξῆλθον, τῷ πολλοὺς
ἔβ ἀνθρώπων διέφθειραν. Ο δὲ κροκόδειλος ἰχ-
θυόβωρ μέγας ὑπὲρ τετράπους, τὸν μὲν ῥάχιν μέ-
λας, τὸν δὲ γαστέρα λάκκος, τὸ σῶμα φθάνον ἄχει
ἔβ ὤμων, τὸν ἄνω γένυν κινῶν, τῷ τὸν ὑ-
πὸν τραχύς. ἀναιρεῖ δὲ τοῦτον πολλάκις ὁ Ἱδρὺς
λεγόμενος, ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ τυγχάνοσα, καὶ
μορφὴν ἔχουσα κυνός. τοιουτρόπως δὲ τὸ σῶ-
μα ἐξενεγκὼν ὁ κροκόδειλος, εἶτα καθεύδει.
ἡγοῦν ἰδρὺς ἐγκυλισαμένη πηλῷ, καὶ ἔβ τοῦ
σώματος αὐτοῦ πρὸς τὸν γαστέρα χωρήσασα
καὶ παύτην ἐβρώξασα, ἔβ τῆς ἕδρας εἰσέρ-
χεται, τικρὸν αὐτὸν ἐντὸς ἀπολιμπάνου-
σα.

Οὗτος ὁ Μαυρίκιος διετάξατο τῷ βλαχερνίτισσαν λιτανείαν κατὰ παρασκευὴν, καὶ εἰς
τὰ χαλκοπρατεῖα ἔρχεσθαι. ὁ τοῦ Μαυρικίου
στρατὸς παρέδωκε τὸ Ρωμαίων φρούριον
τοῖς βαρβάροις ἔβ τῶν ἀπαρσίαν δῶδεκα αὐ-

Glycæ Annal.

A ῦσυρας de ſuo fœneratoribus numeraſſet, Dominis ea ſuis reſtituit. Erat id temporis Judæus quidam vitri conflator, qui filium ſuum propterea, quod Chriſtianis ſe pueris conjunxiſſet, deque myſticis menſa comedifſet, in fornacem conjecit. Puer tamen haudquaquam flammis abſumtus eſt, ipſa cum Deipara conſervante incolumem, uti quidem adfirmabat. Itaque tanto prodigio per Menam Patriarcham Imperatori expoſito, Judæus arceſſitur: quumque multis exhortationibus factis, ad meliorem mentem revocari non poſſet, tamquam ſuæ ſobolis interfector, vita privatur. Illud etiam velim animadvertas, anno ſecundo Imperatoris, cujus nunc mentionem facimus, Juſtini Thracis, die tertio, hora quinta, trullam magnæ Dei Eccleſiæ collapſam; quo caſu exterrita fuerint, dignum illud admiratione ſuggeſtum, ſolea maximi pretii, & varium denique pavimentum. Ejus rei cauſſam quum Imperator indagaret, hoc etiam inter cætera deprehendit, trullam propterea, quod ingentis altitudinis eſſet, ut ubivis locorum conſpiceretur, ſelpſum geſtare non potuiſſe. Quapropter operam dedit Imperator, ut de novo exſtrueretur: ita tamen, ut prioris ſublimitatis reſpectu, tantum non campeſtre ſolum æquare videretur, ad orgyiæ x excitata.

Edit. Pariſ. pag. 273.

Mercedem ſervati pueri.

Trullæ ruina.

Poſt Juſtinum Tiberius, Thraela & ipſe oriundus, quatuor annis rebus præfuit. Tiberio Mauricius gener ſucceſſit, Cæſar ante declaratus, annoque viginti totis imperavit. In templum xl ſanctorum Conſtantinopoli cuodidit. Natus eſt etiam ipſo regnante puer Conſtantinopoli, qui oculis manibuſque carebat, cauda piſcina ad cozendices naturaliter adhærente. Præterea canis ſex pedes, & leoninum caput habens. Item duo in Thracia infantes, quorum unus quadrupes erat, alter biceps. Perhibent autem, iis urbibus, in quibus hujuſmodi fœtus naſcantur, minime fauſtæ portandi. Conſpecta ſunt etiam in amne Nilo ſole primum oriente, duo quædam animalia, formam humanam referentia, viri unum, mulieris alterum: Sirenes appellari ſolent, blandis quidem illæ vocibus utentia, ſed plane lethiferæ, ſpeciem quamdam humanæ ac volucrum ex æquo conſimilem præbentia. Quæ ubi compici cœpiſſent, populus una cum præfecto ſtupore quodam correpti, per adjurationem adſtrinxerunt, ne prius diſcederetur, quam univerſi tam raro ſe ſpectaculo exlaturaſſent. Ita factum, ut ad nonam uſque horam commorata, deineeps fluvio ſe mergerent.

Tiberius Thrax imp.

Mauricius imp.

Portenta.

Sirenes conſpectæ.

Hinc crocodili egreſſi ſunt, plurimoſque mortales neci dederunt. Eſt autem Crocodilus bellua quædam piſci conſimilis, ingens, quadrupes, dorſi ſpinam nigram habens albo ventre, diducto & hianti proſus ore ad humeros uſque, maxilla ſuperiore mobili, cauda inſigniter aſpera. Non raro ab animali quodam interficitur, quod Hidrym vocant, & in eodem fluvio degit, caniſque formam repræſentat. In hunc autem modum Hidrys exitium Crocodilo adfert. Ote Crocodilus aperto conſuerit dormire. quamobrem Hidrys eo conſpecto, in cœno ſe volutat, ac per os Crocodili ad ventrem uſque progreſſa, per anum ejus, eroſo ventre, rurſus exit, & Crocodilum morruum relinquit.

Cladis a Crocodilo accepta.

Quid crocodilus.

Hoſtis crocodili.

pag. 274. Hydris & crocodilum necat.

Cæterum Mauricius hic Imperator inſtituit, ut die præparationis ſupplicationes in Blachernis fiant, & ad Chalcoprarea uſque procedatur. Accidit deineeps, ut Dux Mauricii quidam caſtra Romana foſſis munita barbaris proderet, in quibus erant ad ccxx ero ero militum, qui propterea ſic mul-

Supplicationes inſtitutæ.

Milites hoſtibus dediti.

Mauritii pœnitentia.

Magiſtrianus.

Somnium Mauricii.

Philippicus reſtitutus in gratiam. * al. ſororis maritus.

Præclarum Mauricii dictum. Philippici merita.

Edit. Pariſ. pag. 275.

Phocas Imperator.

Mauricii mors.

* al. Eutropii.

Cædes Mauricii Alexandriæ uno momento cognita.

Pœnæ mortem Mauricii ſequutæ.

ἄβαντο, quod ſeditionem concitaſſent. Quum autem poſtularet a Mauricio Chaganus, Scytharum ſeptemtrionalium Rex, ut pro ſingulis redimendis ex quo dimidium aureum penderet: ut hoc præſtaret, perſuaderi non potuit. Quapropter omnes a barbaris ſunt interfecti. Tum vero delictum ſuum Imperator agnoſcere, ſolitariæque vitæ deditos omnibus in locis orare, at ejus veniam ſibi precibus impetrarent. Secundum hæc, profecto ad ipſum Magiſtriano, de illius indicatione cognoſcit, animam quidem ſalutem conſequuturam: ſed ipſum magna cum ærumna & adflictione Imperium amiſſurum.

Neque temporis multum interceſſit, quum per quietem ei ſomnium terroris plenum offertur. Nam videre ſibi videbatur ipſam Dominum, in ſolio conſidentem, & hujuſmodi ſe verbis compellantem: Ubinam pœnas luere mavis, in hac, an in altera vita? Quum reſpondiſſet, in hac ſe puniri malle, vocem aliam audivit: Tradite igitur eum Phocæ tyranno. Tam caperrectus Mauricius, intellectoque Phocam illum ipſum eſſe, qui Dyrrachii foret in præſidio, nec ita pridem ad Imperatorem veniſſet, ut menſtrua congiaria commilitonibus ſuis impetraret, illaque de cauſſa graviter vapulans, eo reverſus fuiſſet, unde veocrat: juſto Dei ſe judicio pœnas luiturum agnovit, qui a Domino tali viro traderetur. Itaque continuo Philippicum per accubitorem ſuum arceſſit, quem antea graviter læſerat. Et * patris Mauricii frater erat hic Philippicus, qui adverſus hoſtes cum copiis ablegatus, ubi victoria potitus revertiſſet: contra ſe flammam invidiæ concitaverat. Præterea quiddam aliud anteceſſerat. Nam futurum Mauricius intelleaerat, ut in Imperio quidam ei ſuccederet, cujus nomen primam Φ litteram haberet. Idcirco poſt illud ſomnium, quod narravimus, diaiſſe perhibetur: Si maxime Philippicum occidiſſemus, Deus tamen alio Φ non caruiſſet. Quamobrem ubi Philippicus arceſſebatur, tanto terrore perculſus eſt, ut ſacra tympana perciperet, ac ſuos facchi indutos cinereque conſperſos relinqueret. Verum Imperator cum eo rediit in gratiam, ſibique condonari petiit, quod eum tam indigne tractaſſet.

In hoc rerum ſtatu Phocas, de quo diximus, Dyrrachio revertitur: quumque ei ves in Hebdomo coliviſſent, Imperator renuntiatur. Regnavit autem Phocas hic natione Cappadox, annos ιη. Quumque ſub ipſum initium imperii factiones populi graviter tumultuareotur, Mauricíumque necdum e vivis exceſſiſſe clamitarent: hac ipſa voce Phocas ad ejus oecem excitatus eſt. Quapropter ablegatl quidam ejus rei perficiendæ cauſſa, primum in portu * Eutropo quinque filios ejus truciaaot, oibil tum aliud proloquuti, quam hæc verba; Juſtus es Domine, ac judicium tuum juſtum eſt. Poſtremus autem ipſe necatur. Uxor cum filiabus in monaſterium, Phoca jubeore, concluditur. Accidit eodem tempore, ut quidam peritus elegantis ac puræ librorum deſcriptionis, noſtræ in pervigiliis agens, eodem veſperę, quo Mauricius eſt interfectus, ſtatuas in aria cædem illius nuntiantes audiret. Quapropter hoc tempore notato, rem ita geſtam deinceps intellexit. Cognatos etiam Mauricii Phocas eodem modo, quo ipſum, tractavit.

Sedenim continuo tum Choſroes Perſarum rex, tum Avares Romanis bellum intulere propterea, quod impium hominem legitimo Imperatori prætuliſſent. Præterea peſtis homines atque pecudes invaſit, qua

A ἦν, ὡσὰ χιλιάδας ιβ'. ᾧ ζημιὸς ὁ Μαυρίκιος ὑπὲρ μιᾶς ἑκάστης ψυχῆς παρὰ Χαγάνου τοῦ Σκυθῶν βασιλέως, ἀπὸ τοιούτου τὸ προσκύνημα. ᾧ ὅτι πάντας ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀπεκτάνθησαν. ὑφ' ᾧ τῶν τοῦτο μεταχὼν ὁ βασιλεὺς ἐδάκρυσε, ᾧ τὸ ἁμάρτημα. κατέθεν δὲ ὧν ἐλθόντος τοῦ μαγιστριανοῦ, ἔμαθεν ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ αὐτοῦ σώζεται, μὴ πόνου δὲ τῆ θαλάσσης τῆς βασιλείας ἐπίπτοι.

Οὐ πολὺ δὲ ὁ ὕπνος ἦν, ᾧ ὅταν ὁρᾷ φόβους μεγάλους. αὐτὸν ὁρᾷ τὸν Κύριον ἐπὶ θρόνου καθήμενον, ᾧ ὅτου λέγοντος πρὸς αὐτὸν, πῦ θέλεις τιμωρηθῆναι, ὧδε, ἢ ἐκεῖ; ᾧ ὃς, ὧδε βούλομαι τιμωρηθῆναι ἐκεῖ, ἀκόμα τίκτουσα. παράδοτε αὐτὸν Φωκᾶ τῷ τυράννῳ. ᾧ ὁ Μαυρίκιος ἀρπαγίδιός, ᾧ μαθὼν εἶναι Φωκᾶν ὁ ἐν Δυρραχίῳ φυλάσσων, ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ μιλιαρήσια τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ, ᾧ τυφθέντα δεινῶς, ᾧ ὅπως ἔδει ἐλθεῖν ὑποτρέψαντα, ἀξίαν ἔγνω τιμωρίαν ὁ δίκαιος δοῦναι, ἔγνω τοιοῦτο ὑπὸ Κυρίου παραδόθη αὐθεί, ἐπὶ τούτοις ὧν μεταγνόντα ᾧ ὁ παραιτησάμενον τὸν Φιλιππικόν. ἔφθασε δὲ πολλῶν αὐτὸν ἀξιώσαι δεινῶν. γυναικάδελφος γὰρ ὁ Μαυρικίου ὁ Φιλιππικὸς ὕτος εἰς ἐκστρατείαν ἐκπεμφθείς, καὶ νικήσας ἐκπαλαίξας, φθόνῳ πυρκαϊὰν ἤγειρε καθ' ἑαυτοῦ. μᾶλλον δὲ μᾶλλον· ἔφθασε μαθὼν ὁ Μαυρίκιος, ὅτι ἐβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ, ἔχων τὸ Φ, τοιχῶν ἐν ἀρχῇ τῆς αὐτοῦ κλήσεως. ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν τὸν Μαυρίκιον, ὡς φασι, μὴ τὸ ὄραμα, ὅτι ᾧ τὸν Φιλιππικὸν ἀπεκτόνασθαι, ᾧ τὸν Θεὸν, Φ, ὃν ἐλογίζετο. μεταπεμψάμενος οὖν ὁ Φιλιππικὸς, τοσοῦτον ἐπτοήθη, ὥστε ᾧ τοιαυτίας μεταχεῖν, ᾧ τὰς ὑπ' αὐτὸν ἐπὶ στοᾶς ᾧ σάκκοι καθημένας καταλιπεῖν. καταλάσσεται οὖν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ, ᾧ συγγνώμην ἐφ' οἷς ἐκάκωσεν αὐτὸν ᾔτεσεν.

Τύπων ὕπως ἐχόντων ἐπαύρχειται λόγῳ τῷ Δυρραχίου ὁ ἀληθρθεὶς Φωκᾶς. ᾧ τῇ πολιτῶν ἐν τῷ Ἑβδόμῳ συναχθέντων, βασιλὰς ἀναγορεύεται, ἀρατεῖ οὖν ὁ Καππαδόκης ὕτος Φωκᾶς, ἐτῶν ιη'. μῆ δὲ πάντα ἑξῆμον τεσσαράκοντα ᾧ λεγόντων, ὅτι Μαυρίκιος οὐ ἀπέθανεν, ἐπὶ τοῦ αὐτῷ φέρει ὁ Φωκᾶς κινοῦται. ᾧ δὰ τῷ Εὐξείνῳ λιμένι, σφᾶς μὲν ἀναιρεῖσι τοὺς ἑ παῖδας αὐτοῦ. μηδὲν ἄλλο τλημονῆσαι λέγοντος, ἃ πάτερ, Δίκαιος εἶ Κύριε, ᾧ δίκαια ἡ κρίσις σου. τελευταῖον δὲ ᾧ αὐτὸν ἀναιρῶσι. τὴν μὲν τοι γυναῖκα αὐτοῦ σὺν ταῖς θυγατράσιν, ἐν μοναστηρίῳ καταλείει. καλλιγράφος ὢν ἀπὸ παυσιχίδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γραφεύς, ἑστῶτας καθ' ὧν ἀνηρέθη Μαυρίκιος, ἤκουσε τοὺς ἀναβαίνοντας ἐκ τῆς βυμῶν λέγοντας ᾧ ἐκείνου ἀναίρεσιν. ᾧ σημειωσάμενος τὸν καιρὸν, ἐμάνθανε τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχον. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ συγγενέσι, ἃ Φωκᾶς διεπράξατο.

Τότε τοίνυν Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὅρμησε κατὰ Ῥωμαίων, ἅμαιός καὶ Ἄβαρις, διὰ τὸ τὸν ἀνόσιον πρόφασιν τοῦ ἐνόμου βασιλέως. ἔτι δὲ ᾧ θνητὸς ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν γάγονε, ᾧ ἀφορία γῆς, ᾧ χειμὼν βαρύτατος, ὡς ᾧ πα-

γῆνα τὴν θάλασσαν, ἢ πολλοὺς ἰχθύας τεθνῆναι. τότε ἢ ἐν ἡμέρᾳ τῶ ἱππικῶ ἀπαιτήσας, ὑβρίδη παρὰ τῆ δημοτῶν, λεγόντων, πάλιν εἰς τὸν καῦσον ἄπιες, πάλαι τὸν νοῦν ἀπώλεσας. ἰφ' ᾧ τῆ πολλὰς ἰδιαίτησε. βλάπτης ὧν οἱ ἐν πλοι τὸ τῆ ἀνθρώπων πλῆθος πολλὰ πάσχον καὶ, δημόσιον, τὰς κεφαλὰς ἀφαιρεῖσθαι, γράφει πρὸς τὴς Λιβύης στρατηγὸν Ἡράκλειον, ἢ ὃς αὐτίκα κινδύνῳ, τόλμη ἐπιμαίζει, ἢ κῆ τὸ Φωκᾶ ἔρχεται, φέρων ἢ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τῶ Χριστῶ. ἰφ' ᾧ ἢ τοιαῦτα τὸν Φωκᾶν. Ἐ ταῦτα γνομένου, Φατσούς τις ἐκ τῆ μεγίστων προεπιβουλεύσας παρὰ τῶ Φωκᾶ εἰς τὴν σύζυγον αὐτῶ, εἰσῆλθεν ἀθρόον εἰς τὸ παλάτιον, καὶ τὸν βασιλέα Φωκᾶν μέλανα χιτωνίσκον ἐνδύσας, αὐτίκα τῆ Ἡρακλείᾳ προσάγει. καὶ ὃς ἔφη πρὸς αὐτόν. Οὗτος ἄξιος τὴν πόλιν διέπειν; ἢ ὁ Φωκᾶς. Σὺ κάλλιον διοικῆσαι ἔχοις. ἰφ' ᾧ καὶ χεῖρας δύσιος τίμιον καὶ πόδας· τὸ δίρμα τῆς ῥάχεως, καὶ τὴ αὐδέα, δὴ κοπῆ ἀναρπᾶται· ἢ πλάτιον ἢ μεσαλὺ ἀφαιρῶνται μαχαίρᾳ. τὸ μέσον σῶμα αὐτῶ συρόμενον κατὰ τὴν τῶ βοὸς ἀγοράν, πυρὶ παραδίδται.

Κρατεῖ ὧν ὁ Ἡράκλειος μετὰ Φωκᾶν, ἔτη λ'. ἔτος ὁ Ἡράκλειος ἀρὸς γὰ τὸν Φ Φωκᾶ γαμβρὸν Κέσιον, ἀρίστην μὲν τοῖς κῆ Φ Φωκᾶ συνδιαπονῆσι, ὕστερον δὲ Ἡράκλειον λοιδορηθῆσι, εἶπε· γαμβρὸν ἐκ ἐποίησας παλαίστρᾳ, ἢ φίλον πῶς ἂν ποιήσῃς; ἢ πεμίεσεν αὐτὸν ἐς τὴ χώρᾳ. Τότε ὁ Χοσρόης μετὰ πλήθης πολλῶ, τὸν Σάιτον ἀπέστειλε. ἐκαθέστω ὧν ἐν Χαλκηδόνι, ἢ μετ' ὀλίγους εἰρηνεύσας μετὰ τῶ Ἡρακλείου, ἐλαβε ἀρίστους μεγιστᾶνας ὁ, ἢ ἀπῆλθεν. ὅτι δὲ τὸν Ἡράκλειον αὐτὸν ἐκ ἀπεκέμεσε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκείνοις, τῶν αὐτῶ δῶρα ἐκδύται. οἱ δὲ ἀρίστους δοῦλοις εἰρκτῆς ἀσφαλίζονται. τότε δὲ ἓ λοιμὸς μέγας, ἓ θανατικὸν, ἢ ὁ ὅλος ἠμαυρώθη, ἓ πόνε ἔβρυξε. ὁ δὲ Χοσρόης ἢ Σάρβαρον λοχαγὸν, τὸν τῆς ἀνατολῆς πάσης ὑφέτζω. ἰφ' ᾧ ἢ κῆ Περσίδος ἐκρατῶν Ἡράκλειος, ἢ ὃν ἐξ ἴσου πάσαν καθιλὼν τὴν Περσίδα, ἢ αὐτὸν τὸν Χοσρόην, ὃς ἑαυτὸν ἀπεθέωτο· ἀρὸς τούτοις δὲ ἢ τὸ τίμιον ξύλον ἐκαπαύσας· ἔτυχε γὰρ ἀπὸ Ἱεροσολύμων συνδιθεῖσα, λαμπρᾶς ἐκπεζώξι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ Ἀθανασίου τῶ Ἰακωβιτῶν, καὶ Σεργίου Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου ἀπατᾶσις, οἷς τὴν τῆ Μονοθελητῶν ἐξωνλίδα αἵρεσιν, ἢ δὴ ὕστερ μετὰ ταῦτα πεμπτωσὶν, (ὕδρος δὲ αὕτη) δὶ ἣς ἢ νόσησε, δυσὶν ἐτιμωρῆτο· ἀνίκα ἢ ὑφᾶσα ἐμελλε, ναυσὶ κατὰ τὸ * αἴσρου ἐτίθει. τίνος ἕνεκεν; ὅτι τῶ αἰδοίω γλωκαῖτα ἐφερομένη, τὰ οὖρα κατὰ τὸ πρωκτὸν ἐφέροντο. ἤλεγχος δὲ τούτε φορᾶς τῆς αὐτῶ παρανομίας ἦν, ἣν ἐποίει τῆ ἰδίᾳ συνδυαζούσῃ ἀνδρί.

Μετὰ τοῦτον Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτῶ, ἔτος ἑ. ὃ ἢ αὐτῶ μητρυιὰ Μαρτίνα, σὺν αὐτῆ τῆ Πύῤῥῳ θεοπεφόρῳ αὐτῆ πρωτύσυρι φάρμακον. ἔθυ τῶ Κωνσταντίνου τὸν βίον, οἷς εἴρηται, ἐπιλιμπάνοντος, ἢ βασιλείας αὐτίκα ὁ Μαρτίνα ἐπιδράσσεται, ἢ μετ' αὐτῆς Ἡράκλειος ὁ παῖς αὐ-

cum & terræ ſterilitas, & hyems adeo gravis conjuncta fuit, ut ipſum mare congelaret, multique piſces morerentur. Imperator quum eo die, quo ludi equeſtres persgebantur, in ædendo ac bibendo modum exceſſiſſet, a plebe per ignominiam verbis hujuſmodi notatus: Rurſus e * cauco bibiſti, rurſus mentem amiſiſti? Ob id convicium complures morte mulctavit. Itaque quum viderent proceres ac magiſtratus reipublicæ, magnam hominum multitudinem multis adfici malis, bona per publicationem adimi, capita præcidi, ad Africæ prætorem Heraclium litteras mittunt, qui precibus eorum motus, continuo claſſem parat, & contra Phocam proficiſcitur, adſerens ſecum illam imaginem Chriſti, quæ manibus facta non erat. Hoc modo Phoca ſuperato, Photinus quidam, unus ex magnatum numero, cujus uxoris pudicitiæ Phocas antea ſtruxerat inſidias, ſubito in palatium irrupit, & Phocam Imperatorem pulla veſte indutum mox ad Heraclium deducit. Qui quum Phocam verbis hiſce compellaret, Itane miſer reipublicam adminiſtraſti? reſpondit Phocas: Tibi vero per me licet, ut rectius eam geras. Hinc ei recta manus & pedes amputati, cutis dorſo detracta, ea ſecta verenda, & baſtæ adfixa, caput denique gladio reciſum. Reliquus corporis truncus in foro, quod Boarium nuncupant, per contumeliam hoc inde tractus, tandem igni traditur.

Itaque poſt Phocam Heraclius annos xxx rerum potitur. Hic ad generum Phocæ Criſpum, qui antea contra Phocam cum ipſo conſpiraverat, verum deinceps Heraclium maledicto læſerat, dixiſſe fertur: Quæ ſoceto non præſtitiſti, qui amico præſtabes? Itaque hominem in locum quemdam relegavit. Id temporis Choſroes magnis cum copiis, Saitem contra Romanos miſit, qui Chalcedone cum exercitu aliquandiu commoratus eſt, factaque per ſimulationem cum Heraclio pace, legatis ex optimatum numero Lxx acceptis, diſceſſit. Ubi reverſus eſſet, a Choſroe propterea cutis ei detracta eſt, quod inter alios, Heraclium ipſum Conſtantinopolim ſecum non adduxiſſet. Legati quoque diros in carceres, ne poſſent evadere, conjecti ſunt. Ingens tum annonæ caritas & peſtis enata eſt, ſolque ſplendorem ſuum amiſit, & pulvere pluit. Choſroes quoque ablegato cum exercitu * Salbaro, paſſim omnia per orientem everſa delevit: qua injuria motus Heraclius, expeditione adverſus Perſidem ſuſcepit, eaque ſex annis everſa, Choſroe de medio ſublato, qui Deum ſe fecerat, præterea que venerando ligno recuperato, quod Perſæ captis Hieroſolymis cum reliqua præda ſecum avexerant, ſplendide Conſtantinopolim revertitur.

Secundum hæc per Athanaſium Jacobitarum, & Sergium Conſtantinopolis patriarchas, dolo circumſcriptus, in Monotheletarum ſectam prolapſus eſt. Denique morbo confectus, (is erat ex aqua intercute) gravibus ſupplicüs adficiebatur. Nam lotium redditurus, inferiori ventri tabulam imponebat. cui illuc? quod veretrum ejus inverſum, urinam ſurſum in faciem ipſam emitteret. Hoc erat argumentum flagitii manifeſtum, quod fratris filia ſibi juncta perpetravetat.

Imperio poſt ipſum Conſtantinus filius anno ſaltem uno præfuit. Etenim Martina noverca & Pyrrhus lethale venenum ei propinarunt. Quaptopter Conſtantino rebus humanis exempto, Martina mox Impetii procurationem ſuſcepit, adjuncto ſibi Hera-

Phocas terræmotu territus ridetur.

* Peculi genus, a ſono quem edit, offenſa te vino ſimul & acre.

Photinus fit adciſcitur.

Exitus Phocæ.

Edit. Pariſ. pag. 276.

Heraclius imp.

Perſica Choſrois bella.

Saitem punit Choſroes.

Portenta.

* al. Sarbaro

Heraclii de Perſis victoria.

Heraclii mors

Conſtantinus Heraclii F. Imp.

Heraclonas filio. Verum pereximium ad tempus eo potitus, juſto Dei judicio perierunt: nullum aliud conſequuti lucrum, quam quod improbos ſe declararunt. Nam Heraclonas amiſſis naribus, Martioa lingua præcita, in exſilium miſſi ſunt. Accidit his temporibus, ut quum peſtilens morbus Carthagine graſſaretur, ac multi homines morerentur: miles quidam parum continens ſumpta ſecum uxore ſua, in ſuburbium ſe conferret. Ibi cum in amplexus mulieris cujuſdam, quæ agricolæ conjux erat, veniſſet, moa vitam amiſit. Altero autem die pſalmos concinens, alta voce clamabat: Miſereminí mei. Deinde ſurgens narrabat, quo pacto ab Angelis ad ſcortarionis uſque telonium delatus fuiſſet, ac rurſus illinc a malis geniis ad orcum uſque deportatus, quaſque res iſtic conſpexiſſet. Hoc modo quum ſibi ac multis aliis indicatione ſua profuiſſet, naturæ debitum perſolvit.

Miles mortuus revixit.

Vide Notas.

Edit. Pariſ. pag. 277.

Conſtans Impoſtor.

Poſt Heraclonam Conſtans, Conſtantini F. Heraclii N. annis XXVI regnavit. Tuoc & falſus ille vates Moamethus exſtitit. Nam Iſmaelitæ ad Heraclium uſque ſimulacra colebant, Aſtarten (quæ Luna eſt) adorantes: quam & Chaberam nuncupabant, hoc eſt, magnam. Hoc vero tempore Moamethus apud ipſos exortus eſt, qui quum apud divitem quamdam mulierem ſerviret, tandem eam uxorem accepit. Laborabat is forte comitiali morbo, quem uti tegerer, Angelum ſe Gabrielem conſpicere dicitabat: cujus aſpectum quia tolerare nequiret, fieri, ut animo dejecto collaberetur. Ea res fidem mereri viſa fuit propter monachum quemdam Arianum, qui lucri ſui cauſſa falſum ei teſtimonium perhibebat. Idem Moamethus in Palæſtinam profectus, quum in Judæos, Arianos, & Neſtorianos incidiſſet, quaſi collectam quamdam ab omnibus congeſſit, peculiaremque religionem ſais tradidit. Lege per omnia non utitur. Circumciſionem retinendam tradit, ſabbati obſervatione ſublata. Paradiſi ſe clavigerum eſſe jactitat, in quo tres ſint amnes, melle, vino, lacte fluentes. Adſerit umbram Chriſti tantum a Judæis per invidiam crucifixam eſſe, quum Chriſtum ipſum Deus ad ſe receperit, uti quem diligeret. Rogatum id temporis Jeſum a Deo ipſene Deum ſeſe nuncupaſſet: reſpondiſſe, nequaquam id ſe nominis uſurpaſſe, verum homines illud ſibi tribuiſſe. Docet etiam ſic evenire cuncta mortalibus, ut definita ſint divinitus. Moſem & Aaronem aſſiſturos quidem illos in Chriſti judicio, verum deinde futurum, ut tamquam præſtigiatores ad pœnas ablegentur. Ait in ſequuturo quoque ſæculo nos vitam potu ciboque corruptibili ſuſtentaturos. Venerem ſectatores ejus occulte colant. Licet hoc ex ipſorum precatione deprehendere, cujus hæc verba ſunt: Alla alla ua, Cubar aalla: hoc eſt, Deus Deus major, & magna, nimirum Luna, quæ & Venus, dea.

Mahometi origo.

Unde Moamethi corrogata doctrina.

Doctrina Moamethi.

Vide Notas.

Poſt hujus rejectam punitique a Deo Maomethi mortem, ſidus quoddam verſus meridiem conſpectum eſt, crabis figuram referens, ad trigeſimum uſque diem: quo Arabum in Romanum Imperium invaſio denuntiata fuit. Nam & Damaſcum id temporis ſuam in poteſtatem redegerunt, & alias multas urbes. Atque horum ſane Arabum regio magnopere prædicatur, uti quæ copia fructuum abundet, propter aeris temperationem valde commodam. Ruta iſtic a ſicu proceritate non ſuperatur. Indem in Palæſtina fons eſt, qui morbos ſanat. In eo Dominum iter aliquando facientem abluiſſe ſe perhibent. Etiam arbor ibi quædam eſt, quæ

Comeia.

pag. 278 Fontis & arboris miracula.

A ῶς. ἀλλ' ἐπ' ἐλέγου τῶ πρώτως ὄντως ἀγαθῶ, τῇ θείᾳ δίκῃ πεφιπτουσιν. ἄλλο καρδίασπις μυθος, ἢ τὸ καλοὶ φασιῶαι. ῥῖνα μὲν ὧ Ηρακλωνᾶς, ἃ δὲ Μαρτίνα γλῶτταν ζημιωθέντες, εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐχθησαν. Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρῦ ἐν Καθαργίνῃ τῇ πόλει λοιμικὴς νόσου συμβάσης, ᾗ πολλῶν θνησκόντων, στρατιώτης τις ἄσωτος λαβῶν τὴν ἰδίαν γυναῖκα, ἐξῆλθεν ἐφ ἀροτρείῳ· κἀκεῖσε τῇ τῶ γεωργοῦ γυναικὶ πεμπτισῶν, ἐτηλώπησε. τῇ δὲ ἐπαύρευσε φαλλόμενος, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραξεν, ἐλεήσατέ με. καὶ ἀναστὰς διηγήσατο πῶς τε ὑπ' ἀγγέλων μέχρι τῶ τῆς πορνείας τελωνίου ἀφέρετο· ᾗ ὅπως ἐκεῖθεν ὑπὸ δαιμόνων κατηωίχθη εἰς τὸν ᾅδην, ᾗ τίνων ἑαυτὸν γένοι θεατής. ἀφιππῶθεν ἑαυτὸν ᾗ πολλοῖς ἀφελήσας, ἀπέθανε.

B Μετὰ δὲ Ηρακλωνᾶν, Κώνσας ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου, ᾗ ἔγγονος Ηρακλείου, ἔτη ιζ'. τότε ᾗ ὁ ψδοφορήτης Μωάμεθ ἐφάνη. οἱ ᾧ Ισμαηλῖται, μέχρις Ηρακλείου, εἰδωλολάτρουν, ᾗ Ἀσταρτὴν ἤγουν ᾗ σιληνὴν προσκυνοῦντες· ὃν ᾗ Χαβὴρ ὠνόμαζον, τῦ ἐστι μεγάλην. γυναικὰ δὲ αὐτοῖς Μωάμεθ· ἥτις ἐτυφλώθη γυναικὶ τινὶ πλουσίᾳ, ὕστερον ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα. ἦν δὲ ἐπιλήψιμος, καὶ δόλων ἀρίστων τὸ πλῆθος, ἔλεγε τὸν Γαβριὴλ ὁρᾶν ἄγγελον· ᾧ μὴ φέρων αὐτὸ τὴν θέαν, ὀλιγωρεῖν καὶ πίπτειν. ἀξιούσης δὲ τὰ αὐτὰ αὐτὸν ἐδόξειν, ἀπὸ μοναχοῦ τινος Αρειανοῦ, ψδομαρτυρούσης αὐτῇ δὲ αἰχροεπόδωσε. ὕστερον ὁ Μωάμεθ εἰς Παλαιστίνην ἐλθὼν, ᾧ ἑστυχὼν Ιουδαίοις, Αρειανοῖς, ἀρὸς δὲ ᾗ Νεστοριανοῖς ἀπὸ πάντων ἠρέσας, καὶ θρησκείαν ἐδίαν παρέδωκεν, οἷ παντάπασι δὲ χρῶται τῷ νόμῳ· περιτομὴν γὰρ ἐδίδαξεν, οὐ μὴν δὲ καὶ σαββατίζειν. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν κλειδοῦχον εἶναι τῦ παραδείσου. τρεῖς δὲ ποταμοὺς φέρεσθαι ἐν αὐτῷ, μέλιτος, οἴνου, καὶ γάλακτος. λέγει ᾗ αὐτὸν σταυρωθῆναι διὰ φθόνον παρὰ τῶν Ιουδαίων, αὐτὸν δὲ ἀναλάβειν διὰ τὸ φιλεῖν ὁ Θεὸς αὐ καὶ οἰκτίρειν· σὺ ὁ Ιησοῦς ἔλεγες ἑαυτὸν Θεόν; ἀπειρέναο ὡς ἂν αὐτὸς ἑαυτὸν ὠνόμασε Θεόν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι. ἐδίδαξε δὲ τὰ πάντα ὠκεμένα καὶ D ἀπὸ Θεῦ γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις. τὸν δὲ Μωσέα καὶ Ααρὼν, παρεσέναι μὲν ἐν τῇ κρίσει τῦ Χριστοῦ, παραπεμφθῆναι δὲ τῇ κολάσει ὡς ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους. ἔλεγε καὶ τὸν ζοῦν ἔχειν ἐκεῖνα διὰ φθαρτῆς βρώσεώς τε ᾗ πόσεως. ἀλλὰ καὶ τὸν Αφροδίτην ἀσεμνμένως σέβονται. ᾗ δῆλον ἐκ τῆς προσωχῆς αὐτῶν, λέγουσι γὰρ οὕτως· ἀλλὰ ἀλλὰ σὺ Κυβὰρ ἀλλὰ, τῦτ' ἔστι, ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μείζων, ᾗ ἡ μεγάλα, ἤτοι σελήνη, Αφροδίτη Θεός.

E Μετὰ μέντοι τὸν τῦ Σηλαίου Μωάμεθ θάνατον, ἐφάνη ἀστὴρ ἐπὶ μεσημβρίαν δοκίμης, ἐπὶ ἡμέρας λ. σημαίνων τὸν τῦ Αράβων ἔροδον· τότε δὲ κατέσχον τὴν Δαμασκὸν καὶ ἄλλα πολλά. ἐπαυσέτατι δὲ ἡ γὰ αὐτῶν· σφόδρα γὰρ πολύαρατός ἐστι, δι' ἀρατον ἀέρα. ἀλλὰ ᾗ τὸ πάγιον ὕδωρ ἐξαίρει τῆς συκῆς κατὰ τὲ μῆκος. καὶ ἐν Παλαιστίνῃ δὲ πηγὴ γάσεως παρέχουσα, ἐν ᾗ τὸν Κύριον ὁδοιπορεῦσθαι λέγουσι πίστθαι. καὶ δένδρον ἵστασι, πάσης ἀρρωστίας ἀλεξίκακον. ὃ δένδρον εἰς γλῶ ἐλθεῖν, ᾗ ἀφοσι-

κινήσει δῶδω τὸν Κύριον οἷς Δίγυπτον φλέγοντα. σώζει δὲ ᾧ οἷς ἴστι τὸ χῶμα τῆς προσκυνήσεως. ἐκεῖ ἀεὶ Ἑ ὁ βασιλεὺς ῥίζα ἀ φλογοειδὴς, ᾗ προστρέχουσι τὰς αὐ τολμᾷ. ἀναπᾶται δὲ κυνὸς, ἢ πιαύσης ῥίζης πλησίον δύπτος. ἀ μὲν τοι ῥίζα περιαπτομένη δαιμονιζομένῳ, φυγαδεύει τὸν δαίμονα. γεωργοῦσι δὲ ᾗ ὀποβάλσαμον ἐκεῖσι πολύ. τοῦτο τοι ᾗ τῷ γῷ τούτῳ οἷς ἐξαίρετον ἢ τῆ ἠγαπημένῃ δέδωκε ὁ Θεὸς Ἰσραήλ. ἐν αὐτῇ ᾗ ὁ Κύριος τὰ πάντα εἰργάσατο. τούτῳ οὖν ᾗ οἱ ἐξηγηταὶ, ἢ γῆς ὀφθαλμὸν προσηγόρδσαν.

Ὁ μὲν τοι Κώνσας δίλων συνάψαι ναυμαχικὸν πόλεμον μὲ Ἄραβας, ἐδόκει κατ' ὄναρ διάγειν ἐν Θεσσαλονίκῃ. ὕπνῳ ὑποκλύψας τινὶ γνωσιᾷ, ἔκαστον ὅτι κακὸν ἐσύπνιον. Ἑ ᾧ δὲς ἄλλῳ τῷ τέλει συμαίνει. τῷ γοῦν ἐκείνου συγαρπάσας πόλεμον ᾗ ὑπνοδείς ἐνέδυτο μὲν τῷ ἀλαμπρίδα τινὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ. αὐτὸς δὲ λάδρα ἔφευγε. ἐπ' ἐκείνῳ λοιπὸν σφαγέντι κᾷ τὸν πόλεμον, πικλόρανας, μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἴχνι, ἵνα τις τῷ ψυχῷ αὐτῆ θάνῃ ὑπὲρ τῆ φίλα αὐτῆ. ὁ δὲ Κώνσας καπλθεν εἰς Σικελίαν, βυλόμενος ἐν Ῥώμῃ καναστῆσαι τὰ βασίλεια. σφόδρα ᾗ ὑπὸ τῶν Βιζαντίων ἐμισεῖτο, ὅτι τὸ Μαρτίνον τὸν Πάπαν Ῥώμῃ ἠχαγὸν ἀτίμως ἐν Κωνσαντινουπόλει, ἐξώσαντο εἰς Χερσῶνα. χεῖράς τε ᾗ γλῶσσαν τῷ μεγάλῳ Μαξίμῳ ἀπέτεμε, μὰ συνιδυμένῳ τῆς Μονοθελήτας. ἐξ ὧν κόπους ἔπ ἐν Σικελίᾳ, ἀνέλυσε ᾗ τὸς αὐτῆ παῖδας ἐλθεῖν ἀπὸ Κωνσαντινουπόλεως, ἀγρίδη ἐν Βαλανείῳ. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸ ἐφάνο Κωνσαντῖνος ὁ ᾗ Σιλουανὸς λεγόμενος, ὁ Παύλου τῆ Σαμοσατέως διάδοχος, ὃς ἐδίδασκε μόνοις τοῖς Εὐαγγελισταῖς, ᾗ τῇ Ἀποστόλῳ προσέχειν. ᾗ τύπις διεγραμμένοις.

Μετὰ δὲ Κώνσταν, Κωνσαντῖνος ὁ υἱὸς αὐτῆ ὁ Πωγωνᾶτος, ἔτη ιζ'. Πωγωνᾶτος δὲ ἐλέγετο, δι' αἰτίαν τοιαύτην. τὸν ἐν Σικελίᾳ μαθὼν θάνατον τῆ πατρὸς αὐτῆ Κώνσαντος, ἐκεῖσε καπέγει. πάλιν οὖν ἀπέρχεται. ἐφ' ᾧ ᾗ Πωγωνᾶτος λέγεται. ἀγένειος γὰρ ἐκεῖσε καπλθεν, πλουσίων ὑπέρφυα. πλείτῳ δὲ ἢ βίῳ δυσπρεπές.

Καὶ κρατεῖ μὲ τούτου, Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος, ἔτη ιθ'. οὗτος ὁ βασιλεὺς καθ' ὑπερβολὴν ὠμοῦτο παρὰ πάντας τῆ λαοῦ, σκληρὸς ὢν ᾗ ὑπερόπτης, ᾗ πᾶσιν ἢ γνῶσιν ἴχων δοκῶν. ἔθν Λιβύτης πανέμιος φασιάσας, ἀναγορδύεται τυπὸς ὑπὸ δήμου τῶν Βενέτων βασιλεύς. ὁμίρας δὲ γενομένης, κρατεῖ τὸν Ἰουστινιανὸν, Ἑ ῥινοτμήσας αὐτὸν, οἷς Χερσῶνα ἐξώσεν. κρατεῖ λοιπὸν ὁ Λιβύτης ἔτη νεία, Ἑ πᾶχυ τλωπαῖτε τὰ ἴσα τῷ Ἰουστινιανῷ. ὁ δὲ παρ' αὐτῆ κατὰ Ἀράβων σταλεὶς μυρίανδρος φόλος, Ἑ ἄπαξ ᾗ δὶς μὲ φόρους τῷ ἐπενδυτῇ ἀκοπάθητος, Ἀψίμαρόν τινα ἀφιστῶσιν ἑαυτῶν, ᾗ κατὰ τῆς Βιζαντίδος χωροῦσιν. Ἀψίμαρος οὖν ὁ ᾗ Τιβέριος μεταμαθὼν, κρατεῖ Λιβύτου, ᾗ ῥινοτμεῖ αὐτὸν, ᾗ φραυρᾷ καθάργυσε. κρατεῖ οὖν Ἀψίμαρος μετ' αὐτὸν, ἔτη ζ'.

quævis infirmitates pellit. Ea ſe ad terram uſque inflexit, Dominumque ſummiſſe venerata eſt, quum in Ægyptum fugeret. Ejus inflexionis adorabundæ formam hodieque retinet. Iſtic & Bataritis eſt, radix quædam flammea, ad quam propiùs accedere nemo audet: ſed per canem evellitur, prope radicem alligatum. Hæc radix homini a malo genio vexato admota, genium ipſum fugat & abigit. Iiſdem in locis & Opobalſamum copioſe admodum agricultione adhibita provenit. Propterea Deus hanc terram, velut ealmiam, Iſraelo ſibi cariſſimo donavit. Io eadem & Dominas omnia perfecit. Ideoque auctores illam Oculum orbis terrarum nuncuparunt. A

Bataritis radix

Opobalſamum

Pulcritudo oculus orbis terrarum.

Cæterum Conſtans Imperator, quum navali prælio decernere vellet adverſus Arabes, Theſſalonicæ ſibi per quietem eſſe viſus eſt. Id ſomnium ubi cuidam interpreti rerum hujuſmodi expoſuiſſet, infelix eſſe didicit. Nam eo ſignificari Thes allo nicen, hoc eſt, alteri cede victoriam. Altero die prælio cum hoſte congreſſus, & ſuperatus, cuidam ſuorum purpuram induit, ſibique clanculum fuga conſulit. Is autem in pugna cæſus, reapſe promeruit, ut hoc de ipſo verbum prædiceretur, Major eſſe nequit amor in hominum ullo, quam ſi animam ſuam quis amici cauſſa ponat. Secundum hæc Conſtans in Siciliam ſeſe contulit, Imperii ſedem Romam tranſferre cogitans. Vehementer enim Byzantiis invifus erat, quod Martinum Romæ Papam contumelioſe Conſtantinopolim perductum, Cherſonem in exſilium egiſſet: ac etiamio viro Maximo manum cum lingua præciditſſet, unam ob cauſſam, quod Monotheletarum ſectam non probaret. Quam autem ſex annos in Sicilia vixiſſet, ibique liberos ſuos Conſtantinopoli venturos expectaſſet: tandem in balneo necatus eſt. Exſtitit iis annis Conſtantinus, qui & Silvani nomen habuit, Pauli Samoſateni ſucceſſor. Docuit ille, ſolis Evangelicæ hiſtoriæ ſcriptoribus, & uni Apoſtolo fidem habendam, idque tactione prorſus perverſa. B C D

Somnium Conſtantis.

Amici fidelitas.

Joan. 15. 13.

Conſtans ſuis invifus.

Conſtantinus Silvanus hæreticus.

Poſt Conſtantem Imperio potitus eſt Conſtantinus ipſius filius, cognomento Pogonatus ſive Barbatus, annos natus XVII. Is Barbati appellationem ea cauſſa quidam hujuſmodi accepit. Quum in Sicilia Conſtantem patrem mortuum accepiſſet, eo profectus eſt: inde reverſus, Barbatus propterea dici cœpit, quod expers barbæ prius, in reditu barbam integram juſtæque magnitudinis haberet. Ex inteſtinorum dolore vitam cum morte commutavit.

Conſtantinus Barbatus Impius

Conſtantino mortuo, Juſtinianus annis XVII rerum potitus eſt, a naribus reſectis deinceps Rhinotmeti nomen conſequutus. Hic Imperator univerſo populo ſupra modum inviſus erat, homo durus ac ferox, aliorum contemptor, omnia ſe habere cognita putans. Qua de cauſſa factum, ut Leontius patricius, ſeditione concitata noctu a Venetorum factione, Imperator renuntiaretur. Is, ubi dies illuxiſſet, Juſtinianum cepit, eumque præciſo naſo Cherſonem ejulare juſſit. Hoc modo Leontius triennium regnavit, quo exacto, idem ipſi, quod Juſtiniano, accidit. Nam miſſus ab ipſo adverſus Arabes exercitus ſane maximus, quum ſemel atque iterum ſiniſtram fortunam iniquo ferret animo: Apſimaro quodam ſibi præfecto, Byzantium recta contendit. Quapropter Apſimarus, quem alio nomine Tiberium dixerunt, Leontio ſuam in poteſtatem redacto nares præcidit, hominemque carceribus incluſit, ipſe regno ad ſe translato, VII annis præfuit. E

Juſtinianus Rhinotmetus Imperator. Edit. Pariſ. pag. 279.

Leontius Imperator.

Tiberius Apſimarus Imperator.

Leontium * mirifica perturbabant illorum prædictiones, qui ea aſtris futura ſe habere cognita garrire conſueverunt. Itaque nihil non adverſus Juſtinianum moliebatur: litteras ad Chaganum Chazarorum principem, dabat: eidem magnas pecunias pollicebatur ſi captum Juſtinianum vel inſtar maneipii vilioſſimi venderet, vel capite plecteret. Iis cognitis, Juſtinianus in fugam ſe conjicit, ad Bulgaros proficiſcitur, ingentibus eos promiſſis ſibi devincit: quo facto, tantum non infinitis cum copiis Byzantium contendit, per aquæductum in urbem ingreditur, Imperiumque recuperat. Hinc Apſimarum, per mediam urbem velut in triumpho & pompa circumductum, una cum Leontio interficit, patriarcham Callinicum, quod olim ipſi contra Eccleſiam aliquid molienti adverſatus fuiſſet, oculis ſpoliatum Romam in exſilium mittit, ejualoco Cyriacum patriarcham facit, qui in Amaſtride inſula ſolitariam vitam inclusus agebat. Nam is Juſtiniano recuperationem Imperii prædixerat.

Ut brevibus omnia denique complectar, quoſvis pecudum inſtar jugulabat, homo plane furens. Atque hanc in imis animi latitantem anguis improbitatem jam antea quoque patefecerat, quum exigua navicula Cherſone teverteretur, & tempeſtate quadam excipeteretur. Nam quum ei ſimiliarem aliquis diceret: Eo moreris, Domine, quamobrem Deo promitte, ſi reſtituerit Imperium tibi neminem te hoſtium ruorum læſurum: Immo vero, ait, hoc ipſo in loco fluctibus me Dominus obruat, ſi eorum ulli pepercero. Præterea quum ad animum revocaſſet hic tyrannus, quæ molli fuiſſent adverſus ipſum in Apſimari gratiam Cherſonitæ: copias in eos militum ablegavit. Erat hoc videre ſpectaculum perquam miſerabile. Juſſerat ætatem quamvis abſque ulla commiſeratione trucidari: quo factum, ut jugularentur ſenes, juvenes, fœminæ, pueri, adeoque omnes promiſcue. Quinetiam quum accepiſſet Juſtinianus, quod ablegati milites mandato ſuo, pepercliſſent omnino infantibus: vehementer eacanduit, aliamque claſſem inſtruxit, per quam & prius miſſos eo nomine puniret, & omnes Cherſonitarum infantes necaret. Et claſſi dacem præfecit, Philippicum cognomento Bardonem. Qui quum iter Cherſonem inſtituiſſet, milites inhumanitatem ac diritatem Imperatoris exſecrati, quum ſe innoxio ſanguine pollui nolleos: ſeditionem excitant, & Philippicum regem principemque ſuum deſignant. Interea non parum temporis intercedit: rebus ſuis Imperator metuit: nihil inde locorum rei novæ petcipit: non exiguis contractis copiis egreditur: Sinopen uſque pervenit: claſſem adventare mari cernit; eo mox animadverſo, Conſtantinopolim revertitur. Verum Philippicus princeps regiam occupat, ideoque tardius adveniens Juſtinianus, in Damatryos montes ſuo ſe cum exercitu recipit. Eo Philippicus adverſas copias ablegat, quæ Juſtiniano fraude circumvento, victoria poſtiuntur, eique caput præcidunt. Hoc facto, biennium Philippicus imperat: ac viciſſim a quibuſdam, e Thracia qui venerant, oculis ſpoliatur.

Succeſſit Artemius, cognomento Anaſtaſius, & duobus annis imperavit. Eum ſubſequutus eſt Theodoſius, homo plebejus, qui & ipſe biennium quum regnaſſet, invitus alteri ceſſit, proque purpura pullam veſtem induit. Nam oriundus Iſauria Leo qui tum Patricius erat, & Orientis Dux, defectionem moliebatur: quam ad rem virum illuſtrem bobebat opitulatorem, cui nomen

Edit. Paris. pag. 280.

A Τὸν μὲν τοι Λεόντιον αἱ τὼν ἀστρολογικῶν προρρήσεις ὑπάρπτον. ἔθεν τοὶ πᾶσιν ἐκίνει κῆ Ἰυστινιανῶ μηχανᾶσι. γράφει δὲ Χαγάνῳ, τῷ τᾶ Χαζάρων ἄρχοντι, χρήματα ὑπισχνεῖται, οἱ τὸν Ἰουστινιανὸν ἀραπάσας, ἢ ὡς τριδιλὸν ἀπεμπολήσει, ἢ τῷ ἀφαλλῶ ἐπιτόλει αὐτῶ. μαυθάνει τοῦτο Ἰουστινιανὸς, ἀφαπτούσι ἐκεῖθεν, τοῖς Βυλγάροις προσίρχεται, ἀφραῖς αὐτὸς ὑποχίσεσι καταδυναι. ἔθεν τὸ μετὰ πλήθος ἀπείρω, ἀρὸς τᾶ Βυζαντίδα ἴρχεται, τὸ δὲ σωλλᾶος ὑδροφόρω κλέπτει τὸν εἴσοδον, τὸ εὖτω τᾶς βασιλείας αὖ ἐπιδράζεται· τὸν Ἀψιμάρου εἰς Ἀπολωνίδα φυγόντος· ἴτι ὕων ἐπτὰ ἀραπάσας, τᾶ μὲν Ἀψίμαρον μέσῃ τῇ πόλει θειαμβεύσας, ἀτείλεν, ἀναίτιος τὸ Λεόντιον· τὸν δὲ πατριάρχλω Καλλίνικον, ἐπειδήπερ αὐτὸν ἀραλαβὼν αὐτῷ πεφαμένῳ ἐαλκείαν χαλάσαι, τυφλώσας ἐξώρισεν ἐς Ῥώμῃ, τὸ ἀντ' αὐτῶ ἀραβάλλεται Κυριακὸν τὸ ἐν τῇ νήσῳ Λμάσρειδι ἐγαλοῦχον ὄντα. ἀφυγόρδευσι δὲ αὐτῷ τᾶς βασιλείας ἀποκατάσασιν.

B Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, δίκαιον βοσκημάτων πάντας ἀπέκτανεν, μανόμβιος δὲ λῶ. ἔθεν τὸ δὴ μικρᾶ σκάφης ἀπὸ Χερσῶνος ἐκπαιρχόμβιος, τὸ κλύδωνι πεφπισθὼν, τᾶ ἐσδομυχῶσαν αὐτῷ κακίαν δῆλον καθίστησιν. ἐπειδὰ δὲ τῷ οἰκείων τις αὐτῷ ἔλεγεν, ἰδοὺ ἀποθνήσκεις δίκαιος, τὸ ὑπόχρυ τῇ Θεῷ, ἴαν σοι δώσῃ τὸν βασιλείαν, μηδένα τῶν ἐχθρῶν σου λυπῆσαι· ἴρα, ἐπιτῦδά με ἀσπασιεῖται Κύριος, οἱ φέρσομαί τινος ἐξ αὐτῶν· ἀρὸς τίνος δὲ τὸ βαλὼν ὁ τύραννος ἔτος κῆ τοιῶ ὅσα εἰ· Χερσωνῖται κατ' αὐτῶ ἐμελέτων, τῇ Λψιμάρῳ χαριζόμβιοι, πέμπει γραῦν κατ' αὐτῶν. κὴ ἰὼ ἰδεῖν θίαμα ἰλεεινόν. πᾶσιν ἡλικίαν ἐπιλάδην ἀνδρῶς ἀποσφάττεθαι. τὸ δὴ τὸ ἀποσφάττονται γέροντες, νέοι, γυναῖκας, παῖδες, τὸ πάντες ἁπλῶς. ὅπατί; μαθὼν Ἰουστιανὸς, ὅτι τὸν νηπίων πάντ' βρεφῶν οἱ σαλπιστὰς ἐαυτοῦ ἐφείδοντο, καχλάζει ἐπὶ πλέον τῇ θυμῷ, τὸ σόλον ἕτερον ἐπέμπει, ὡς κολαδιῶσι μὲν τὸ τὰς προαποσαλπιστὰς, ἀναιρεθιῶσι δὲ τὸ πᾶσαν βρεφικὴν ἡλικίαν. καθίστησι δὲ τῷ σόλου ἡγεμόνα Φιλιππικὸν τὸ τὸν Βαρδάνου λεγόμβιον. ἀπὸλθον ἐκεῖσε λοιπὸν, τὸ C τῷ τὸ κρατοῦντος μυσαχθέντες ἀναθρωπίας, τὸ μὴ φέροντες αἵματιν ἀδίκοις καπχραυθῆναι, εἰς τάσιν χωρῆσιν, ἄνακτα δὲ ἀράπορα Φιλιππικὸν ποιῆσαι. καιρὸς δὴλθεν ἐπὶ τίνος ἐκεῖσε. ἔρρῆται ὁ βασιλεὺς. μαυθάνει ἐκεῖθεν ὑδίν. ἐξέρχεται ἐραπὴν ὐκ ὀλίγων ἐπισυρόμβιος. φθάνει ἴως Σινώπης αὐτῶς. ἀρᾷ δὲ θαλάττης ἐρχόμβια πλοῖα. δίδως ἀνθρωτρέφει δ' αὐτῶς. ἀλλὰ φράσας ὁ Φιλιππικὸς τὰ βασίλεια καταλαμβάνει, ἔθεν τὸ ὑστρίας ὁ Ἰουστιανὸς, ὃν τοῖς τ' Δαμάτρυος ὄρεσι σὺν αὐτῷ σὺναγεται τῇ ἐραπῇ. ἀποσίλλει ἀρὸς αὐτὸν ὁ Φιλιππικὸς ἀντιπαράταξιν. πλανᾶσιν αὐτὸν, κραῦσι, τὸ τίλος αὐτῶ ἀφαλλῶ ἀποτίμνυσι. ἀραταῖ λοιπὸν ὁ Φιλιππικὸς, ἴτι δύο· ἀλλὰ δ' τῶν πάλιν ἐσελθόντες τινὲς D ἀπὸ Θρᾴκης, ἀναφλοῦσι.

Καὶ βασιλδοῖ Ἀρτέμιος ὁ δ' Ἀναστάσιος, ἴτι δύο. τὸ μετὰ τῦτον, Θεοδόσιος τῇ ἀπὸ, ἴτι δύο. ὗτος τὸ ἄκων, ἐξίεται τᾶς βασιλείας, τὸ αὐτὶ πορφύρας τὸ μέλαν ἡμφίασαν. ὁ δὲ ἐξ Ἰσαυρείας Λέων, πατρίκιος τότε καὶ τῦτο ὤν, δ' ἐραπάρχης τᾶς ἕω, μελετᾷ κῆ Θεοδοσίῳ

E

δοσίου Νικηφόρου, ἴχνη εἰς τοῦτο συμπράκτορα τῆς ἄνδρα τινὰ τῶν πειθοξόων, ᾧ ἐπὶ ὀνόματι Ἀρταβασδος. ᾧ δὴ ᾧ τῶν αὐτῷ συγκαίρια, χάριν ἀποδοῦναι μέγα τὸ κρατῆσαι δίδωσιν. οἱ δὲ βάναυσος ἀφόρητον ἐπὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκείνοις ἐπέτρεψε παρὰ πηγὴν, καπήλοις ἐλαύνων ὀνάγειν ἐπὶ. ἀλλὰ τοῖς χωρίοις γενεθεὶς, κἀντεῦθεν τὸ πολεμαρχικὸν ἐκφαίνειν, κατὰ μικρὸν πατρίκιος καθίσταται, κἀντεῦθεν βασιλεὺς ἀναγορεύεται. κρατεῖ τοίνυν ὁ Λέων ἔτος ὁ τῆς Κώνων, ἔτη κγ'. ὅτε ἐξ Ἰσαυρίας μὲν ὥρμητο, τὸ ἐπιπόνυμα δὲ βάναυσος ἦν. Κώνων δὲ παρὰ τῆς μητρὸς αὐτὸ παιδόθεν ἐλήγετο. ὅθεν ᾧ τὸ ἁγίου τινὸς αὐτὸ Γερμανοῦ φωνὴ αὐτὸν, ἡνίκα τὸν τῆς εἰκονομαχίας κόνιν εἰς ὕψος πάντων κατέχεε, εἰπόντος, μὴ παῦπα, ὦ βασιλεῦ. τῶν δὲ εἰκονομαχίαν, Κώνων ἐγεῖραι λέγεται, ἔφη· ἐγὼ εἰμὶ ὁ Κώνων.

Τούτῳ τῷ βασιλεῖ πυνθανομένῳ ὅτι, περὶ βασιλείας φοῖτον Ἰουδαῖοι μάντεις τινὲς ἐναθέντες αὐτῷ κατὰ τύχην ἐν τινι πηγῇ ἀναψύξεως χάριν· ᾧ δὴ ᾧ ὑπέχυτο μεθ' ὅρκου ἀμείψασθαι αὐτούς. ὅθεν ᾧ βασιλεύσει αὐτῷ, ὑπέσχοντο οὗτοι, λέγοντες, ἅτε ἐν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ᾧ πάντων τῶν ἁγίων ἐν μέσῳ ποιούμενος, ἴσα τὸ σκῆπτρον αὐτῷ διαρκεῖν κατὰ γενεάς, εἰς ἑκατοντὰς ῥ'. ὅπερ τοῦτον ἐμηχανήσατο κατὰ τῶν εἰδώλων, ὡς ᾧ τὸν μέγαν Γερμανὸν πολλὰ διαλεξάμενος, ἰδιοῦται τὸν θρόνου. προύβαλλετο δὲ ὁ πατριάρχης τῶν διὰ Θαδδαίου κωμικῶν ἐκτύπωσιν πρὸς Αὔγαρον ταλείσαν, ᾧ τῇ Ἐδέσσῃ ἐναποκειμένην. εἰς μέσον δὲ ἔφερε, ᾧ τῶν παρὰ Λουκᾶ μὲν τὸ ὁποτόλου ἰσορροθοῦσαν εἰκόνα. ἐν Ῥώμῃ δὲ πρὸς Θεόφιλον ταλεῖσαν· ὑπόπους ᾧ τὰ δύο χαλκᾶ ἐκτυπώματα, ἅπερ ἡ αἱμορροοῦσα ἐκ πόθου ἀνεκλίσατο. ὧν τὸ ἓν ἐπιλησμοσύνῃ πρὸς γλῶ εἰς τύπον αὐτῆς, ᾧ τῶν ἀλλογίαν παρὰ θαπέρου διχόμηνι. ἦ Χριστὸ γὰρ ἦν. τότε ᾧ Γρηγόριος ὁ Πάπας Ῥώμης γράφει πρὸς τὸν βασιλέα Λέοντα περὶ τῆς εἰκόνων. ἀλλὰ τὸν Λιβίαπα σπεῦσαι μὰ δωκθοὺς, τοὺς φόρους τῆς Ἰταλίας ᾧ Ῥώμης ἐκέλευσε τελεῖσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, ᾧ τῶν ἄλλων δὲ χώρας αὐτῶν, τῆς ἐξουσίας παύσας ἀπέστησε.

Δεῖγμα δὲ τῆς τοῦ Λέοντος κακοφαγίας, φοῖς τοῖς ἄλλοις ᾧ τοῦτο· ἐγγὺς τοῦ πρώτους τῆς ἁγίας Θεοῦ σοφίας, ἔνθα διδόμενο λαμπρὸς, ἐν ᾧ βίβλοι πθησαυρισμέναι ἦσαν, τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ τετρακοσίαις ἑξακισχίλιαι φοῖς ἄλλαις πανταχοῦ ἔχουσι φύλακά τε ἐφοιζάμενον, ἄνδρα τίμιον ᾧ σοφὸν, ὃν ὁ ᾧ ὑπ' αὐτὸν ἦποι ἄνδρες θαυμασοὶ, ὡσεὶ ἐβ ὁ ἀμιθεὶ τοὺς Ἕλληνας ἐκπαιδεύοντες. ποιοῦσι δὲ τῶν ἀρετῶν ἴσαν πρεσβύτεροι, ὡς ᾧ τοὺς βασιλεῖς μηδέν τι πράττειν ἄνευ αὐτῶν. ὁ γοῦν κάκιστος κοινοῦται ᾧ τούτοις τὰ τῆς ἀθέου γνώμης αὐτοῦ. ᾧ μὴ ἔχων καταπειθεῖς εὑρεῖν αὐτοὺς, ὕλην πρεσφορέως ἐπέκεινα λιπαρὸν, ᾧ πάντα ἐμοῦ καταφλέγει τοὺς τε θείους ἐκείνους ἄνδρας, ᾧ σὺν αὐτοῖς τὰς βίβλους.

Glycæ Annal.

erat Artabasdo. Illique deluceps, quum adeptus esset Imperium, remunerationis caussa filiam suam matrimonio copulavit. Ante occupatum Imperium sordido quodam opificio se quondam aluerat: quo rempore quosdam in Judæos ad fontem sedentes incidit, asellum onustum agens. Verum ubi deinde provinciarum principibus innotuisset, ac singularem animi declarasset audaciam, paulatim Patricius factus, Imperator demique renuntiatur. Igitur hic Leo, qui & Cononis nomen habuit, annos κατ' imperavit. Ex Isauria, ceu diximus, ortum habebat, & artem olim sordidam tractabat. Cononis appellationem ei mater indiderat, quam semper a puero retinuit. Unde factum, ut quum sanctus ille Germanus, Leone pulverem oppugnationis imaginum in altum concitante, moneret Imperatorem his verbis: Cave ne facias hæc, Imperator, quando futurum perhibetur, ut oppugnationem imaginum Cono quidam auspicetur: Leo vicissim, se Cononem illum esse respondet.

Leo, qui & Cono, impr.

Quum adhuc pauper esset, accidit ut Judæi quidam, vaticinandi periti, futurum prædicerent, ut ipse Imperio potiretur. Nam in eos forte quemdam ad fontem incederat, ubi se illi ex itinere recreabant. Quumque sacramento adhibito pollicitus fuisset, se prædictionis hujus nomine vicissim eis beneficturum: illi exspectato tempore, dum Imperio potiretur, tandem eum convenerunt, ac si quidem tum Dei, tum aliorum sanctorum imagines e medio tolleret, posteritatem ipsius totos c annos Imperio potituram monuerunt. Itaque tanto studio quidvis adversus imagines moliebatur, ut etiam magnum illum patriarcham Germanum, qui multis cum eo disceptaverat, solio dejectum expelleret. Inter cætera Germanus in medium proferebat effigiem Domini, per Thaddæum Augaro missam, & Edessæ conservatam. Præterea memoriæ prodidit ab Apostolo Luca imaginem, quæ Romam ad Theophilum missa fuit. Item aheneas duas effigies, quas mulier illa sanguinis fluxum perpessa, quodam ex singulari desiderio fieri curavit & erexit. Earum altera, qua ipsamet repræsentabatur, ad terram se flectit, & ab effigie Christi benedictionem accipit. Eo tempore Gregorius quoque Papa Romanus ad Imperatorem Leonem de imaginibus scripsit. Sed quum Æthiopem eluere non posset, Italiæ Romæque vectigalia Imperatori amplius pendi vetuit: adeoque totam illam regionem ab hoc Imperio prorsus avulsit.

Vaticinium aliud.

Germanus patriarcha quibus argumentis usus.

Papa vetat Imperatori vectigalia pendi, & Italiam avertit.

Quam negaiter se Leo gesserit, Inter alia vel unicum hoc exemplum demonstrare poterit. Haud procul a fano sanctæ Dei Sapientiæ splendida domus erat exstructa, qua librorum thesaurus continebatur, numero triginta sex millium & quingentorum. Hæc domus custodem & præfectum quemdam habebat, virum omnino venerabilem ac doctum: sub quo alii xxx erant, admirabili virtute ac rerum cognitione præstantes, qui quovis absque mercede ac præmio disciplinis optimis erudiebant. Atque horum ob virtutem tanta celebritas erat, ut ne ipsi quidem Imperatores aliquid iis non consulturis agerent. Cum his ergo vir improbissimus sententiam suam impiam communicat, quumque parum eos suis rationibus tribuere deprehenderet: undique divinam hanc ædem materie coacervata cingit, quæ ignem facile conciperet. Inde pingues ei faces subjicit, omniaque simul exurit, tam divinos istos homines, quam libros.

36500. Leonis crudelitas.

De divite sene fautore.

Exstitit isidem temporibus vir quidam

opulentus, qui & beneficentiam in pauperes largitet exercebat, & plus æquo deditus erat ſcortationibus. Ubi contemniſſet, tandem naturæ debitum perſolvit. Ibi de hoc oriri diſſenſiones cœperunt, quonam referendus eſſet. Quippe nonnulli ajebant, beneficentiam in pauperes expertem labis & a vitiis immunem eſſe debere. Alii contra, purgati & expiari deliſta per hanc beneficentiam aſſerebant. Quare quum hanc ob cauſſam Romanus patriarcha & religioſi Antiſtites Deum rogarent: tandem patefactio quædam viro in ſolitudinem abdito contigit. Etenim videbat ab una parte paradiſum, ab altera flammam ignis maximam: in medio ſtantem ac valde ingemiſcentem eum qui vitam tullquerat. Hinc Angelum accedentem, qui talibus ipſum verbis alloqueretur: Cur tantopere ingemiſcis? Beneficentia in pauperes tua te flammis biſce liberavit. De quo exemplo diſcimus, pecuniam manu inquinata ſordenteque donaram, non uſque adeo largientibus profuturam, ut nonnulli eximiamur. Itidem accepimus, Zenonem Imperatorem virginī cuidam virtim obtuliſſe: cujus mater iniquo caſum hunc animo ferens, continuatibus perpetuæ illi Deiparæque virgini precibus ſupplicaverit, ut ſacinus iſtuc impunitum non relinqueret. Tandem ab ea divinam quamdam vocem, hujuſmodi verba proferentem, auditam eſſe: Cupimus nos quidem injuriam tibi factam ulciſci, mulier, verum Zenonis dextra nos id facere nequaquam ſinit. Gregorius autem cognomento Theologus accuratas pietatis leges ſciens, alicubi loquutus in hæc verba reperitur: Deus, qui potus eſt, non vult ſcorti mercedis participes eſſe.

Perhibent etiam Romæ quiddam hujuſmodi accidiſſe. Quidam ſolitariæ vitæ ſectator a Gregorio Papa excommunicatus, ut qui contra voluntatem præſidis, & præcriptas monaſterio leges a Gregorio, nonnihil deliquiſſet: paucis diebus interjectis vitam cum morte commutavit. Ea re nuntiata, magnopere Gregorius indoluit, fratrem illum e vita ſubito migraſſe, ſacris adhuc vinculis conſtrictum. Itaque ſcriptam in charta precationē, qua mortuō vinculis iſtis eximeretur, miniſtro cuidam cum hiſce verbis tradidit: Abi ad ſepulcrum fratris illius, & precationem hanc perlege. Quod ubi factum fuiſſet, monaſterii præſes per quietem fratrem hunc conſpicit. Mox eum compellans: Tua cauſſa meriti ſumus o ſtater, ait, quod vinculis ſacris ligatus obieris. Quamobrem dic obſecro nobis, quonam in ſtatu & conditione ſis. Tum ille reſpondens: Revera, inquit, o pater, ad heſternum uſque diem carcere quodam clauſus fui: verum hodie ſolutus ac liber factus ſum. Hoc modo cunctis innotuit, eadem hora, qua Diaconus precationem illam ſupra ſepulcrum legerat, nova & admirabili ratione fratrem iſtum a facto vinculo fuiſſe liberatum. De hoc quoque ſatis eſt iſtimari poteſt, quanta vis ſit ejus vinculi, quo mortales a ſacerdotibus ligantur. In hiſtoria Eccleſiaſtica Philonis Philoſophi reperitur, quodam perſequutionum priſcarum tempore ſenioti Eccleſiaſtico ab Antiſtite ſacris interdictum fuiſſe. Quum autem ſenior ille quamdam ob cauſſam neceſſitatem aliquo profectus eſſet, accidit ut ab Ethnicis comprehenſus, teſtimonio ſuo veritatem oblignaret. Hinc templum eo loco conditur, & renovatio pesaguntur: quumque Antiſtes hæc verba pronuntiaret, Pax univerſis: ſandapila templo exceſſit, idque non ſemel, ſed bis terve factum. Hinc per quietem Antiſtiti ſeniori oblatus: Abito, inquit, & Epiſcopo meo ſis auctor, ut huc

Edit. Pariſ. pag. 280

Vifum oblatum ſolitario.

Aliud exemplum de Zenone Imp.

Nativaneni dictum.

Aliud exemplum.

Gregorius Papa mortuum abſolvit.

De Philonis Eccleſiaſtica hiſtoria.

pag. 283.

Excommunicatus ſit martyr.

A Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ὁ πλούσιος τις διὰ ἐλεημοσύνας ἐμὲ ⸗ πορείας συζῶν. ὁ ὕπν καπηράσας ἀπέθανε. γίνεται οὖν ζητησις περὶ τῦ, πῦ ὁ τοιῦτος ὑπάκτει. οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ἁμωμον εἶναι δεῖ ⸗ ἐλεημοσυνῶν. οἱ δὲ πάντ καθαίρεθαι τὰ ἁμαρτήματα διϊσχυρίζοντο. διαθέντων οὖν τῦ Πατριάρχυ τι Ρωμαιοῦ καὶ τῆ θεοφιλεῖ ἐπισκόπων τῦ Θεοῦ περὶ τύτυ, ἀπεκαλύφθη τινὶ ἐγκλείστῳ. ἐώρα δὴ ἐντεῦθεν μὲν παράδεισον· ἐκεῖθεν δὲ φλόγα πυρὸς μεγίστυ, μέσον δὲ τὸν πολίτευμα ἑστῶτα, καὶ μέγα στενάζοντα· ὃς δὴ ἄγγελος ἐλθὼν εἶπε. τί μέγα στενάζεις; ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐρρύσατό σε B ἐκ τῆς φλογός. μανθάνομεν οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι οὐ τοσῦτον ἀφελήσει τὸ ἀργύριον ἐκ ῥυπαρᾶς χειρὸς δίδυμον· ἀλλὰ καὶ Ζήνων ὁ βασιλεὺς, ὡς πύ φασιν, ἐμίγη γυναικί παρθένῳ, ἧς ὁ μήτηρ μὲ φέρουσα τὸ συμβὰν, τῶ ἀειπάρθενον ἱκέτευε Θεοτόκον ἐκτικῶς, ὥστε λαβεῖν ἐκδίκησιν. καὶ ἦκουσε θείας ἐκεῖθεν φωνῆς, ὅτι λεγούσης αὐτῶ· θέλω μὲν ἐκδικῆσαί σε, ὦ γύναι· ἀλλ' ἡ δεξιὰ ἐκείνυ, ποιῆσαί με ὅπως οὐκ ἀφίσει. ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἀρὸς ἀκριβείαν νομοθετῶν, ὅπως ἄρτται λέγων· μίσθωμα πόρνης ἀγὸς οὐ μισέζεται.

C Εγένετο δὲ καὶ ἐν τῆ Ρώμη παιῦτόν τι μοναχός τις ἀφορισθεὶς ὑπὸ Γρηγορίυ τῦ Πάπα, ὡς παρὰ γνώμην τὴ ἐγκειμένην αὐτῶ, καὶ παρὰ τὸν ὅρισμὸν τῦ μοναστηρίυ τῦ αὐτῦ Γρηγορίυ ποιήσας τι, μετ' ὀλίγας ἐτελεύτησε ἡμέρας. ὅπερ ἀκούσας ὁ Πάπας, μεγάλως ἐλυπήθη, διότι ἀπῶλθεν ὁ ἀδελφὸς ἐξαίφνης, διδυμίους ὤν. καὶ γράψας ἐν χάρτῃ δῶκεν λύσεσι τῆ δεσμῶν τῶ τεθνεῶτα, ἐδωκέ τινι διακόνῳ εἰπὼν, ἄπελθε ἐπὶ τὸ μνῆμα τῦ ἀδελφῦ, καὶ ἀνάγνωθι αὐτῶ· καὶ τότε γενομένυ, θεωρεῖ ὁ πλούμβος κατ' ὄναρ ἀδελφόν, καὶ λέγει αὐτῆ· λύτλω ὄκομβι, ἀδελφὲ περὶ σοῦ, ἅτι διδυμίους ἐπλήσπας· εἰπὲ οὖν ἡμῖν, πῶς ἔχει τὰ κατὰ σέ; καὶ ὃς ἀποκριθεὶς εἶπεν, ὄντως, πάτερ, εἰς φυλακὴν ἤμλυ ἐως χθές. σήμερον δὲ ἀπολέλυμαι. καὶ ἐγνώθη πᾶσι, ὅτι καθ' ὧραν αὐτὴν ὁ ἅγιος τῶ ὀχλῶ ἐπὶ τῶ τάφυ, τὸ δισμὸν παραδόξως ὁ ἀδελφὸς ἐλάθάρατο. Οσα δὲ φιλεῖται ὁ παρὰ τῆ ἱερέων ἐπαγόμβος δεσμὸς, δῆλον ἐντεῦθεν. ἐν τῆ ἐκκλησιαστικῆ ἱστορίᾳ Φίλωνός τυ ἄρτται, ὅτι ἐν τῆ καιρῷ τῆ διωγμᾶν, ἐπίσκοπός τις ἀφώρισε γερωβύτερον. ὃς ἀπελθὼν ποι διά τινα χρείαν, E κρατεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ μαρτυρεῖ· ναὸς ἐκεῖσε αὖτῆ ἐγείρεται. τελεῖται τὰ ἐγκαίνια. καὶ ἅμα τῆ τῶν ἐπίσκοπον εἰπεῖν, εἰρήνη πᾶσι, πλωκαῦται ὁ λάρναξ τῦ ναοῦ ἐξαπορδίσας. γίνεται τῦτο δὶς καὶ πολλάκις. ὀφθήναι ὁ μάρτυς τῆ ἐπίσκοπῳ, λέγων, ἄπελθε, καὶ πεῖσον τὸν ἐπίσκοπόν μου ἐλθεῖν,

ἓ λῦσαί με. ἀφίεσί με γὰρ τῆς λειτουργίας, ἢ συλλειτουργῆσαι ἡμῖν οὐ δύναμαι· ἢ τὸν μὲν στέφανον τὸ μαρτυρίου ἔλαβον, τὸ δὲ σφάγιον τοῦ Θεοῦ ἐκ ἐθεασάμην· ἢ ὦ μὰ ὁ δήσας λύσει με, λῦσαι ἄλλος οὐ δύναται. γίνεται ταῦτα, ἓ ἁ λάρναξ ἐκ ἔτι τὸ ναοῦ ἐξέρχεται. ὅθεν ἢ πάντες τὴ Θεῷ δόξαν ἀνέπεμπον, τῇ δόντι τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ἀλλὰ ἢ ὁ χρυσορρήμων οὗτος φησίν· ὑμεῖς μὲν ἴσως κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν, τὸ δικαιοπραγεῖν βαδίζομεν. εἰ δέ τις τούτων καταφρονεῖ, ὑπεύθυνος ἔσται ὁ τῶ θανάτου ἓ τῆς κρίσεως καιρὸς, ὃν ὑπέσχεν αὐτὸν, ὡς ἀψευδὴς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ἢ ὁ νόμος τῆς ἐκκλησίας αὐτῶ.

Μετὰ δὲ Λέοντα, ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ἔτη λδ', ἐκ δευτέρου λέοντος ποικιλότροπος πάρδαλις. ἔπρᾳσσε πάσαν κακίαν μιᾶρχαν. τοὺς ἁγίους τε μὴ λέγειν ἁγίους ἐθέσπιζε. τὰ λείψανα δ' αὐτῶν, ἢ προσβόσκειν ἐκεῖθεν μὴ ἐκκλῆθαι. οὐ δύναται γὰρ· ἢ τὸ πάσης βλασφημίας μεῖζον, ὅτι τοιαῦτα ἢ περὶ τῆς Θεομήτορος ἐφρόνει. ἐλεγε γὰρ ὅτι ἕως οὗ εἶχεν ἐν ἑαυτῇ τὸν Χριστὸν, τετιμημένη ἐτύγχανε. ἀφ' οὗ δὲ τῶν ἀνίτων, ὦ τῆς ἀνοχῆς σου Χριστὲ. ὑδὼν γὰρ λοιπῶν γυναικῶν διαλιθοχα. κατὰ τὴν εἰκόνα ὅθεν τοῦ βαλαυτίου. πλήρης μὲν ἐμισράτων ὢν, ἧς νικῆς ἦν· ἀτιμάζει δέ, ὡδινὶς λογίζεται ἄξιον. ἀλλὰ ἢ τὰς ἱερὰς ναοὺς, ἀνήρις ἐσταδὲ ποιεῖ· τὰς γὰρ ἱερὰς μορφώσεις ἀπέλυμεν. ἐπιπλασίας δὲ ἀντ' αὐτῶν ὑπέγραφεν, ἢ κυνηγέσια. ἢ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ἢ τοὺς μοιχοὺς ἰδίωται, ἢ ὡς ἄρας καπόφαττε.

Ταῦτα δὲ βλέπων ὁ φορράθεὶς Ἀρτάβασδος, συνάπτει πόλεμον αὐτῷ, ἢ τῆς βασιλείας ἐξώσας, πράτωρ αὐτὸς ἀναγορεύεται. ἐνθεὸν αὐθὶ τὰ τῆς ὁσιότητος, ἢ τὰ τῶ ἐκκλησιῶν τὸ παλαιὸν κάλλος ἐλάμβανον. ἀλλ' ὁ Βελίαρ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἤρεσε. ὑπήρχεται τὸ τρανιωτικὸν. κολακείαις θερμαίνει. ἀθροίζει δωίαμιν. τῇ Ἀρταβάσδῃ συμπαίνει πόλεμον. ἐπεῖ κατὰ κράτος. χειρῶται αὐτὸν ζῶντα. ἢ ὀφθαλμῶν ἐξορύττει. ἓ κράτωρ αὖθις γενόμενος ἔσται. ὁ δὲ τύραννος ὄντως Ἰουλιανός. ἀνθρώπως ἢ γὰρ ἴδιον τῇ Ἀφροδίτῃ. ὅθεν ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, νοσήματα χαλεπὰ κατὰ θυμοῦ συνέβαινον, κἀπιτῶθεν θανατικὸν γέγονε μέγιστον. φθορὰ γὰρ ἀνθρώπων τηλικαύτη ἐπέπεσεν, ὁποία δὲ ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰουστινιανοῦ. ἐλάχιστοι γὰρ ἐκλείποντες οἶκοι. ἀλλὰ ἢ δείματα φοβερὰ ἐφάνησαν ἀνθρώποι. ὡς ἐν ὑπνάσει ἢ γὰρ γινόμενοι, ἐδόκουν ἐντυγχάνειν ἀνδράσι τισὶ βραχέως· τότε ἢ ψύχος γίνεται μέγα ἢ πικρὸν, ὥστε ἓ τὴν ἀρκτῶον τῆ πόντου παράλιον ἐπὶ μίλια ρ'. ὑπαλλαθθῆναι τὸ πέλαγος ἐκ τῆ κρύους· ὡς δὲ βάθος, ἐπὶ πήχεις λ'. ὁ ἢ ἐπιχωσθὲν πῆξθη πήχεις ἑπτὰς κ'. κατὰ δὲ μίωα φθρουάριον εἰς διάφορα γιάματα διαρθῆν, ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἢ μέχρις τῆς Ἀβύδου καπλθεν ἔχον ἐν ἑαυτῇ ἢ ζῶα πάμπολλα πεπηγμένα. πᾶν ὁ θέλων πεζοπορῆσαι ἀπὸ ἀκροπόλεως εἰς Χρυ-

A veniat, meque vinculis exſolvat. Nam officio me ſacro exclosit, ideoque ſacris interesse vobiſcum nequeo. Teſtimonii quidem coronam conſequutus ſum, ſed Dei faciem necdum conſpexi. Quod ſi me ipſe profectus huc non exſolverit, alius exſolvere oemo poterit. Quum igitur his obtemperatum eſſet, ſandapila templo excedere deſiit. Atque hanc ob cauſſam Deo cuncti gloriam tribuebant, qui ſervis ſuis ejuſmodi poteſtatem conceſſiſſet. Joannes quidem orator ille aureus, hac de re verbis hujuſmodi diſſerit: Chryſoſtomi locus.
Nos ſecundum legem atque præſcriptum Eccleſiaſticum vincula quibuſdam injicimus. Ea ſi quis flocci pendit, is ſciat mortis atquis judicii tempus appetiturum, quod ipſum doceat, Dei ſermonem, & ejus Eccleſiæ leges minime falſas ac mendaciter excogitatas eſſe.

B Poſt Leonem, filius ejus Conſtantinus, cognomento Copronymus, xxxiv annos Imperium tenuit, ex ſævissimo leone verſura pardalis. Nihil noo ſcelerum in eo fuit. Sanctos hoc nomine appellari lege lata vetuit: reliquis eorum conſpoi juſſit: ne quis eorum interceſſionem imploret, edixit: nihil eos videlicet præſtare poſſe: quod omni denique blaſphemia majus eſt, eadem de matre Dei ſentiebat. Nam de hac ajebat, quamdiu Chriſtum intra ſe geſtaverit, honoraodam ac venerabilem fuiſſe: verum ex quo illum pepererit, (proh quanta tua patientia eſt Chriſte!) nihil eam cæteris a mulieribus differre. Cojus rei ſimulacrum & imago peti de marſupio poteſt. Quum aureis oppletum eſt, in pretio ſolet haberi: quum evacuatum, nihili penditur. Præterea ſacras ædes magno ſtudio prophanare conabatur. Nam religioſas effigies inductas delebat, earumque loco ludorum circenſium venationumque picturas ſubſtituebat. Neque tantum hujuſmodi facinora deſignabat, verum etiam ſolitariæ vitæ ſectatores perſequebatur, & tamquam agnos jugulabat. Conſtantinus Copronymus Imperator. Copronymus de ſanctis & eorum invocatione.

C Quæ quum Artabaſdas is, cujus mentionem ſupra fecimus, cerneret: bellum Conſtantino intulit, eoque dejecto ipſe renunciatus eſt Imperator. Tum vero pietas reflorescere, priſtinamque ſtatus Eccleſiarum pulchritudinem recuperare. Verum hæc Beliar ille pari oon poterat. Nam Conſtantinus exercitibus ſemet inſinuat: adulationibus eos inflammat: copias militares cogit: prælium cum Artabaſdo conſerit: victoria vi potitur: Artabaſdum vivum capit: oculos eidem eruit: eoque pacto reapſe Julianus alter Imperium recuperat. Solebat enim & ipſe Veneri victimis humanis litare. Quapropter eo regnante diri quidam morbi ea ira divina paſſim graſſati ſunt, adeoque peſtis ineſſabiles hominum copias ſuſtulit, nequaquam illa minor, quæ Juſtiniani temporibus exſtitit. Nam domus integræ prorſus occludebantur. Præterea ſe terriculamenta quædam horrenda mortalibus offerebant, quum de poteſtate ſcilicet egreſſi & extra ſe rapti putarent in homines ſe terribili vultu prædictos incidere. Tunc & ingens acerbumque adeo frigus exſtitit, ut a ponti parte ſeptentrionali præ frigore glacieq; pelagus ad centum a litore miliaria lapideſceret, cujus glaciei craſſities xx a cubitos æquabat. Quumque larga deinceps nia ſupra glaciem hanc delapſa ſuiſſet, ad alios xx cubitos ea craſſities excrevit. Tandem Februario menſe glacies diverſa in fragmina divulſa, uſque ad orbem ipſam & Abydum delata eſt. In iis fragminibus erat videre complares gela adſtrictas beſtias. Quod ſi quis ab arce Chryſopolim uſque proficiſci pedes volebat, om- Peſtis. Horrenda viſa. Hiems ſæva.

nino id facere nulla impeditus re poterat. Atque hæc fragmina in urbis muros impacta, vehementer eos succuſſerunt. Eodem Copronymo imperante modius hordei 12s aurels vænit. Quumque terra dehiſceret in Meſopotamia, mulus exiit, humanaque voce ſequuturos hoſtium incurſus denuntiavit. Tunc & Nicetas quidam eunuchus, principe apud Copronymum loco, qui nihil aliud ſciret, quam edere & bibere, patriarcha creatus eſt. Quum aliquando Evangelium in cellula ſua recitaret, pro eo quod dicendum erat, ex Evangelio ſecundum Matthæum: pronunciavit, Ex Evangelio ſecundum Matthajum. Ibi quodam ex adſtantibus ſubjiciente, Noli Æ diphthongum (gemini ſoni voceni) dividere: Nugaris, ait, quidam cum leucundis: nam quæ geminos & trinos ſonos habent, anima mea vehementer odit. Tandem hic tyrannus ab expeditione quadam revertens, carbunculi morbum in pedibus ſenſit, & vehementi febre eleca Strongylum correptus, vitam finiit, quem ſolum hoc verbum pronuntiaſſet: Propter inſaniam futoremque meum vivus inextincto igne craſtor. Deinceps vero quin ea, quæ prohibui, cum bonotis delatione fiant, minime veto. Velim autem animadvertere te hoc loco, dilecte fili, nos multum & ſæpius inquiſitos, cur hic Imperator Copronymus vocaretur: hoc tantum reperiſſe, regionem quamdam eſſe, quæ Caballa dicatur. Ex ea quotquot otiundi ſint, Caballinos fuiſſe vocatos. Quamobrem quum Conſtantinus hic inde originem traxerit, ac more inoleverit, ut ſtercus caballinum dicamus: non absre vir ſcelecatiſſimus x ſtercoreo nomine Copronymus eſt nuncupatus, ut qui ſtercoteum nomen in ſe circumferret.

Poſt Copronymum, ejus ex conjuge Chazara filius Leo annis v imperavit: religioſus ac plus quidem ille ab initio, verum abi cotonam Eccleſiæ donatam geſtaſſet, carbunculi morbo vexatus, ardenti febre tandem extingultur. Exſtitit hiſce temporibus canis ille, qui beti ſui interfectorem indicio ſuo prodidit, quum vini bibendi cauſſa caaponam ingreſſus eſſet. Nam domino ſuo necato, qui cum homine maleſico iter fecerat, quoddam in diverſorium ſeſe contulit: quo quum forte fortuna veniſſet homicida ille, mox x cane agnitus fuit. Neque canis inſigniter ipſius cauſſa latrare deſinebat, ita ut tandem infauſta quædam conjectura de latrone conciperetur. Itaque carceri homicida muncipatur, ad prætorem deducitur, accurate quæſtionibus ſubjicitur, vel invitus facinus ſuum faetetur, ac tandem maleſici more necatur.

Leone mortuo, filius ejus Conſtantinus xvia annis terum potitur. Sub cujus imperio & dominatu religio radices agebat, & monaſteriorum multitudo adaugebatur. Eodem imperante, quidam ia Thracia terram ſodiens, elſiam invenit, in qua hujuſmodi verba ſcripta repetiebantur: Chriſtus e virgine Maria naſcetur, in quem ego credo. Conſtantino & Irena religioſe imperantibus, rurſum me Sol videbis. Cæterum hæc Itena particeps erat Imperii Conſtantini filii, nec quæ ab ipſo deſignabantur, æquo pati animo poterat. Nam & matrem aliquando ſummovit ab Imperii gubernaculis, quumquam deinceps eam pœnitudine ductus in aulam reduxit: & conjuge ſua, fœmina valde caſta, repudiata, quamdam aliam ejus loco uxorem accepit. Itaque filium matet conſopitum oculis ſpoliat, quo factum eſt, ut ſui complures dies radios ſuos pure non emitteret. Sedenim Irena Imperatrix

Annona carita.

Mulus loquitur.

Nicetas patriarcha ſactus.

Mors Copronymi.

Unde Copronymi nomen.

Edit. Pariſ. pag. 285.

Leo Imp.

Canis fidelitas.

Conſtantinus Leonis F. Imp.

Conſtantini quidam vitia.

Irena ſactus tumultus.

σούπολιν, ὡς ἐκαλεῖτο. πότε ὑπ' αὐτῶν σωτερεύμβα τὰ τείχη, μεγάλως ἐδονήθησαν. τότ' ἰβ' νομίσματα ἐφάνη ὁ μόδιος ἡ κεδή. τότε τῆς κατὰ Μεσοποταμίαν γῆς χιθείσης, ἡμίονος ἀνεδόθη πολεμίων ἔφοδον ἀνθρωπίνῃ φωνῇ προσημήνασα. ᾧ τότε Νικήτας τις εὐνοῦχος, τὰ πρῶτα φέρων παρὰ τῷ Κοπρωνύμῳ, μηδὲν ἄλλο εἰδὼς, ἢ ἐδέσιν καὶ πόσιν, χειροτονεῖται Πατριάρχης. ὅτος ποτε τὸ ἀναγνώσιον ἐν τῇ κελλίῳ αὐτοῦ, αὐτὶ τοῦ εἰπεῖν, ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον, ἐκ τοῦ ᾱ Ματθαίου ἐξεφώνησεν. ἐφ' ᾧ καί τις τῶν παρεστώτων εἶπε, μὴ διαίρει τὴν αι δίφθογγον. πρὸς ὃν ἐκεῖνος ἔφη μετὰ θυμοῦ· φλυαρεῖς, τὸ γὰρ δίφθογγα πολλὰ τέρφθογγα πολλὰ μισεῖ ἡ ψυχή μου. ὁ δὲ τύραννος ἀπὸ ἐκστρατείας ὑποστρέφων, ἀσθενήσαντι τὸ σκέλος, καὶ περὶ τὸ στρογγύλον θύλακα λαβεῖν πυρετῷ συχνοῖς, τοῦτο καὶ μόνον ἐπὶ τοῖς ἐπαὶ ὅτι ζῶν ἀσβέστῳ πυρὶ παραδίδομαι ἐξ τοῦ Μαρίας· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νῦν τιμάθου. γέγραπται δέ, ἐγκαπτὸ, ὅτι πολλὰ καὶ παλαιὰς ζητήσαντες ὅθεν ἐκεῖνος ἐκλήθη Κοπρώνυμος, οὐδὲν ἄλλο τοῦτο μᾶλλον εὕρομεν. χώρα τίς ἐστι Καβαλία οὕτω λεγομένη, οἱ ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι, Καβαλῖνοι πάντως ἐλέγοντο. ἐκεῖθεν οὖν καὶ αὐτὸς τοῦ γένους ἔχων, ᾧ ἐποιδὴ κατά τινα συνήθειαν Καβαλῖνα ἡ κοπρία λέγεται, δικαίως ὁ κάκιστος ἐκεῖνος ἐπεκλήθη Κοπρώνυμος, ὡς ὄνομα κοπρίας ἐν ἑαυτῷ ὅλῳ ἐπιφερόμενος.

Μετὰ δὲ τοῦτον κρατεῖ ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας υἱὸς αὐτῷ Λέων, ἔτη ε'. δύσβυς μὲν ὢν κατ' ἀρχάς. ὕστερα δὲ τὸ τῆς ἐκκλησίας στέμμα φορεῖ, ὅθεν ἀπεσπασθεὶς, ὥσπερ ὑπὸ λαβροῦ πυρετοῦ. τελευτᾷ. τότε δὴ ὁ αὐτὸν ἐκεῖνος ἰῶ, ὁ τὸν φονέα τοῦ κυρίου αὐτοῦ γνωρίσας ἐν καπηλίῳ εἰσελθόντα τοῦ πιεῖν οἶνον· ὁ δὲ κύων μετὰ τὸ φονεῦσθῆναι τὸν κύριον συνοδοιπορεῖ τινι κακούργῳ, καθ' ὁδὸν προσκλινὸς ἐν πανδοχείῳ γέγονε. ἐκεῖσε γοῦν τυχὸν εἰσελθὼν ὁ φονεὺς, ἐγνωρίσθη παρὰ τοῦ κυνὸς, καὶ τοσοῦτον ὑπ' αὐτῷ ὑλακτῶν, ὥστε ὑποψίαν τὸν ἀγαθὸν δοῦναι περὶ αὐτοῦ. κρατεῖται λοιπὸν ὁ φονεὺς προσάγεται τῷ ἄρχοντι, ἐτάζεται ἀκριβῶς, ὁμολογεῖ τὸν ἄνδρα, καὶ τελευταῖον ὡς κακοῦργος ἀναιρεῖται.

Μετὰ δὲ τοῦτον κρατεῖ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, ἔτη ιζ'. ὑφ' οὗ, ἡ δύσβεια κρατυύεται, καὶ τὰ μοναστήρια πλατυύνεται. τότε δὲ ἐν τῇ Θράκῃ ὀρύσσων τις ὄρυγμα, ἐν ᾗ γεγραμμένοι λόγοι. Χριστὸς γεννᾶται μέλλει ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς εὐσεβῶν βασιλέων, ὄψει με πάλιν ὁ ἥλιε. Ἡ Εἰρήνη αὐτὴ τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου συμβασιλεύουσα, καὶ μὴ ἀνεχομένη τῆς παρὰ αὐτῷ γενομένων. αὐτίκα τε δὴ τῆς βασιλείας ἐποίησεν ἐκπτωτον, εἰ καὶ μεταμεληθεὶς, πάλιν ἐπὶ τὰ βασίλεια πάντως ἀπήγαγε. τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῷ, σάφρονα καὶ λίαν οὖσαν ἐξάγει. μίξιν δὲ γυναικὸς ἄλλης ἀποστέργει. πάσῃ χάριν ἐκτυφλοῖ αὐτὸν ὑπερύπτια, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ πλείστας ἡμέρας μὴ δοῦναι καθαρὰς τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ. ἀλλ' ἡ βασιλὶς Εἰρήνη μεταμέλειαν ἐφ'

ὡς λέγεται χρῆσα, καὶ θέλουσα ἡ μέσος ἑαυτῷ ἀκοπλοῦται, χρημάτων θησαυρὸς τῇ πόλει ἐκκενεῖ, καὶ λύσει τὰ χρέα.

Πλὴν ὡς ὑπενύσταξεν ὁ παντεπόπτης ὀφθαλμός. φρὸς βραχὺ γὰρ τῆς ἡδονῆς τῶν πράγματος αὖτη γλυκαμένη, ἀμφιθαλοῦσα πίνει πραπρα. ὑπαίθρη γὰρ νὺξ τῇ συγκλάτῳ, πάσμα Νικηφόρος, ἡ ἀξίωμα πατρίκιος δοὺ γενικῶν, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ ἀτίμως ἐξίστησι. κρατεῖ τοίνυν ὁ Νικηφόρος οὗτος, ἔτη θ', ἀνθρωπος φονικώτατος, δοῦλος χρυσῦ, Μίδας ἄλλος ἀντικρυς, ὠνίους τὰς ἀρχὰς ποιούμενος. ὕπος πᾶσι μὲν ὤφκει κατηφὴς εἶναι. τοῖς δὲ χρυσὸν αὐτῷ φροσάγουσι καὶ πάνυ χαρίεις ἐφαίνετο. ἀλλὰ καὶ βαρὺ τοῖς Βυζαντίοις ἄχθος ἐπέθηκε, χάριν τῷ γηρασάντων τειχῶν ἀπαιτεῖσθαι τὸ λεγόμενον δικάρανον εἰκάζειν. φρὸ πάντος δὲ ἐπικράτει καὶ πᾶ τῇ στρατῇ ἐπορολόμενα.

Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρῷ καὶ τὸ τῆς ἁγίας Εὐφημίας λείψανον κῇ θαλάττης ῥιφὲν παρὰ ἡ Κοπρωνύμου, ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ ἐπανεσώθη, ἓ πυρὶ μὲν τόπου ὕπος· ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐν τῇ χρονικῇ αὐτὰ σαυτάγματι, καὶ πάνυ πυρὶ τότε φασί. δύο λόγοι φέρονται. ὁ μὲν δὴ λέγει πυρὶ παραδοθῆναι παρὰ τὸ Κοπρωνύμου υἱὸ ἁγίαν Εὐφημίαν, οἱ δὲ τῆς ἐλπίδος ἐκείνος διάμαρτον. αὐτ' αὐτῆς δὴ, ἵπερον ἐκεῖθεν ὥμα. ὁ δὲ λέγει, κῇ βυθῷ ῥιφῆναι αὐτὴν, θείᾳ δὲ χάριτι πυρὶ τὸν Λέσβου τόπον ἐπανασωθῆναι. τότε δὲ τὸν καιρὸν ἦτα ἡ Νικηφόρου τὰ τῆς βασιλείας διάπουσις, θρόος ἄπαντος παρὰ τῇ λαῷ, καὶ φάσις ἄνω πολλὴ τὸν Βαρδάνην τὸν στρατήρχην τὸ ἡ βασιλείας κράτος ἐκβιάζεσθαι ἀναδήσασθαι. ὅθεν καὶ τὸ τῆς τύχης ὕπος ἄδηλον δηλοῖ, διορατικῷ τινι φροσήρχεται ἀνδρὶ τὰ μέλλοντα μαθησόμενος. καὶ δὴ καὶ μεμάθηκεν ἁπλατῶς πάντα τὰ συμβησόμενα. τὸν μὲν Νικηφόρον, διαγε τὸ τὸν μέγαν Θεόδωρον ἡ Στουδίτου ὑπεράγειν ποιῆσαι, ἡ δικαίου καὶ τῇ κανόνων ὑπέρλαμψαι, ἡ θείᾳ δίκῃ μετήρχεται. κῇ Βουλγάρων δὲ ἐκστρατεύσας, ἐν τῇ πολέμῳ πίπτει, καὶ ἡ κεφαλὴ ἀφαιρεῖται. τῇ παιδὶ Σταυρακίῳ τὰ σκῆπτρα καταλαμπάνει. ἀλλὰ καὶ Σταυράκιος ἐκ μέσου τάχιον γίνεται κατὰ πεύτλιν ἡ μαχλῶ δδραπέτρατος γαγαούς.

Μετὰ δὲ τῶν κρατεῖ Μιχαὴλ ὁ Ραγγαβὲ ὁ ἐκ Συγατρὶ Προκοπίᾳ ἡ Νικηφόρου γαμβρὸς, ἔτη δ', μέσως θ'. ἀ καὶ βασιλείας ἄξιος. φρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸς ἐν εὐσεβείᾳ ὅπως ἀγίως ἐπανεσώπητο. τῶν μέντοι ἡ Μιχαὴλ, ἀρχὴν ἀ Σαυλίτζης τῷ χρονικῷ αὐτῷ ποιεῖται συμπάγματος. ὁ δξληθεὶς Βαρδάνης, ἀνίκα φροσῆλθε τῇ καπίγῃ τὸ Φιλομίλιο διορατικῷ μοναχῷ, συμβιβαζόμενος εἰχε Λέοντα τὸν Αρμένιον, Μιχαὴλ ἡ Τραυλὸν, καὶ Θωμᾶν τινα. καὶ ἀ μὲν Βαρδάνης κῇ υἱὸ τῷ μοναχῷ φρόρρησιν, ἐστυφλοῦται τυραννίδος ἐφήμενος. ἀ δὲ Λέων ὕστερον καὶ ὁ Μιχαὴλ ἐγκρατεῖς τῆς βασιλείας γίνονται. τῇ μέντοι Μιχαὴλ τῇ Ραγγαβὲ, ἡ τῆς βασιλείας ἀποβολὴ καὶ ὑπὸ δύλατται παιδίσκα τις οἰκογενὴς ἦν τῇ Μιχαὴλ· αὕτη κατέχε τὰς σιλιωνὰς συμόδους, πάθει μανίας ἁλίσκεται. ἀνίκα χαῖρ τῇ πάθει συνείχετο, κατέχε ἡ βουκολέοντα ἤρχετο, καὶ γεγωνότερον ἐβόα

A facti fui pœniteat, ut odium inde conceptum eluetur: omnes opum theſauros exhauriebat, & urbi largiebatur, perſolutis obæratorum debitis. Largitiones vaſtat.

Verum oculus ille, qui cunctas res mortalium inſpicit, nequaquam ſopitus obdormiit. Nam hac Imperii voluptate pereaiguum ad tempus deguſtata, eadem Irena craterem abſiothio dilutum bibit. Etenim quidam ex ordine Senatorio, cui nomen Nicephorus, dignitate Patricius, & unus ex generalibus, motu adverſus eam concitato, non ſine dedecore regnum ipſi eripuit. Quapropter imperio Nicephorus hic 12 annis præfuit, homo cædium cupidiſſimus, auri manciplum, proſus alter Midas. Magiſtratus & præfecturas venales habebat, & triſtior quidem vulgo videbatur: verum ſi qui aurum adferrent, B valde ſe gratioſum atque comem præbebat. Grave Byzantiis onus impoſuit, ſuh prætexte inſtaurandorum veterum murorum exigi præcipiens id, quod Diceratum (a duobus ceratis) nuncupatur. Præterea quæ militibus debebantur, ipſe ſibi retinuit. Nicephorus Imp. Edit. Pariſ. pag. 256. Avaritia.

His annis etiam reliquiæ S. Euphemiæ quas Coptonymas in mare projecerat, ad Lesbum inſulam receptæ ſervatæque ſunt. Sic enim nos factum acceſimus. Zonaras in Annalium libris hajuſmodi quædam commemorat. Duplex, inquit, hac de re rumor eſt. Nam alii tradunt ſanctam Euphemiam a Copronymo igni fuiſſe traditam, quamquam ſpe ſua ty taonus excidit. Quippe illius loco cadaver aliud crematum fuit. Alii perhibent, eam in mare projectam divino beneficio circa Lesbum recuperatam fuiſſe. Quum autem C Nicephorus male Imperium adminiſtraret; rumor in populo rurbarum plenus eſt dilicus; excitaqueſe feditio graviſſima: cujus occaſione quidam Bardanem copiarum ducem Imperium ſibi vindicare cogunt. Ille vero fortunæ reverius incoaſtantiam, virum quemdam adit, futura proſpiciendi vi prædituni, ut quid aventurum eſſet, cognoſceret. Id quod cita omnem errorem conſequutus fuit. Deinceps Nicephorum Imperatorem propterea, quod eximium Studiano e Collegio virum Theodorum in exſilium agiſſet, juſtitiæ ſacriſque canonibus patrocinantem, vindicta divina petſequi cœpit. Nam contra Bulgaros ea peditione ſuſcepta, quodam in prælio cecidit, hoſtibus ei caput amputantibus. Imperii gubernacula Stauracio filio reliquit. Verum is quoque celeritet admodum a medio ſuhiatus eſt, hac ipſa in pugna ictu haſtæ vulneratus. Zonaræ locus. Bardanes Imperium adipiſcitur. Theodorus in exſilium datus. Stauracius Imperator.

D Succeſſit in Imperio Michaelus Rangabes, Nicephoti gener, ut cui nuptum ille filiam Procopiam dederat. Rebus annino per annos IV, menſes IX præfuit: vir plane dignus Imperio. Nam præter alia, quæ præclara fecit, etiam viros ſanctos ab exſilio revocatos in integrum reſtituit. Ab hoc Michaelo ſuorum Annalium volumen Scylitzes orſus eſt. Dialmus antea de Bardane. Quo tempore is Monachum illum futura proſpiciendi facultate præditum, qui degebat in Philomilio, conveniebat: comites habebat ſecum, Leonem Armenium, Michaelum Balbum, & alium quemdam cognomento Thomam. Ex his quatuor, primus Bardanes affectato Imperio, ſecundum Monachi prædictionem oculos amiſit. Alter Leo, itemque Michaelus, Imperio deioceps potiti ſunt. Etiam huic Michaelo Rangabi hoc quodam modo Imperii denuntiata fuit amiſſio. Vernam quamdam ancillam habebat, quæ ſub Lunæ cum Sole coitu furore corripiebatur. Quoties igitur hoc malo vexabatur, ad Buccleontam (loci hoc nomen eſt, a collocatis ibi bovis Michaelus Rangabes Imperator. Joannis Scylitzæ Annales. Vaticinium mali geni. pag. 227.

leoniſque ſtatuis) ſe conferebat, & ad Impetatotem contentiori voce clamabat: Deſcende, deſcende, atque alienis cede. Quum id ſæpius accideret, Imperator metu perculſus, rem tocam cum familiari quodem ſuo, cui nomen eſſet Theodoti, communicat. Is quum primum puella malo a genio corriperetur, quibus ex indiciis agnoſci poſſet Imperatoris ſucceſſor, interrogat. Animadvertit illis expoſitis, Leonem Armenium ſignificari: qui ex eo tempore ſibi conciliatis exercitibus, contra Michaelum arma ſumit. Eo Rangabes cognito, aſperam veſtem induit, & Imperio ſponte ſua cedit.

Leo Armenius Imp.

Hoc modo poſt Rangabem Atmenius hic vnnos, v menſes rerum potitus eſt. Ante omnia ſtudioſe dedit operam, ut Michaelli genus exſcinderet. Quapropter genitalia filii ejus, qui Nicetæ nomen babebat, reſecuit: ne forte procreatis aliquando liberis, vindictam de Leone ſumeret. Is puer ubi virilem ad ætatem pervauiſſet, urbis hujus Novæ Romæ Pontifex creatus eſt, cum ipſa vitæ mutatione divetſo etiam a priori nomine adſcito. Nam pro Niceta Ignatius appellatus eſt. Secundam hæc Leo ſe contra factas imagines armat hujuſmodi cauſſa impulſus. Mortuo monacho, qui futura proſpiciebat, in ejus cella quidam alius monachus ſucceſſit, qui Sabbetius dicebatur. Is Leoni perſuaſit, ut factas imagines e medio tolleret. Quippe Leo conſequutus Imperium, ubi prædictionem illius Monachi od animum revocaſſet: quædam ad illum munera miſit, declarandi animi grati cauſſa. Quum autem ipſius loco Sabbatius in ventus eſſet, perſcriptis ille literis Imperatori terrorem injicit, & amiſſionem Imperii minatur, ni ſacras imagines everteret. Hinc illa ſimulacrorum excidii flamma in Leone accenſa eſt. Eodem tempore clariſſimus ille Patriarcha Nicephorus, quum adduci non poſſet, ut imaginum oppugnationem probaret, ſolum vertere juſſus eſt, ac in Proconeſum deportatus: quum quidem id eventurum ſibi multo ante cognoviſſet, ac Leonem Eccleſiam perturbaturum. Nam quum beatus Antiſtes diadema capiti Leonis imponeret, viſus ſibi fuerat ſpinis ac ttibulis manum compungi. Quum autem navigio in ea ſiliam avehereturr, forte tectus aliquando ſtabat, & quemdam ſalutabat. Interrogatus, quidnam hoc ſibi vellet, quemve ſalutaret: Theophanem, inquit, confeſſorem & Agri præfectum, qui cereis & ſuffitu nos excipit.

Sabbatius.

Nicephori patriarchæ exilium.

Omen.

Prodigium.

Hinc Leo ſecum expenſa Monachi prædictione, Michaelum (Balbum) in vinculis detinebat. Vel potius ipſe Michaelus, qui homo eſſet audax & impudens, hoc ſibi mali arceſſi verat: tandemque decretum Senatus publicarum ſuit, quo Michaelus igni concremari jubebatur. Id omnino ei uſu venuiſſet, ſi non Imperatrix ipſa facinus impediviſſet. Nam illa pro Michaelo deprecans, inter alia profurebat in medium inſtantem ſacroſanctæ Chriſti nativitatis diem. Nihilominus Leo per inſomnia, per oracula, per alia quædam ejuſmodi territus: eadem ejus maturabat. Ad ſuam quoque conjugem dixiſſe perhibetur: Tua quidem opera Michaelus jam dimittitur: verum quid ſequuturum ſit, tu tuique liberi paulo poſt cognoſcetis. Non magno temporis interjecto ſpatio, Michaelus oracuio fretus Monachi, cujus mentionem aliquoties fecimus, eas ipſas inſidias, de qaibus loquuti ſumus, Leoni ſtruit: totamque rem illi patefecit, qui eum vinculis conſtrictum cuſtodiebat. Hoc modo factum, ut Michaelus Imperatorium in ſolium collocaretur, quum quidem ed-

Michaelus ad ignem damnatur. *Edit. Paris. pag. 288.*

Leonis vaticinium.

A ποὸς ἡ βασιλέα· κάπλθι, κάπλθι, ὑποχώρει ἐκ ἀλλοτρίων. γίνεται τῶν πολλάκις. ἐπλήττεται ὁ βασιλεὺς. κοινολογεῖται τὰ περὶ τῶν οἰκείων τοῦ Θεοδότου τινὸς. ἦν δὲ ἅμα τῇ γενέθαι τὸ κοράσιον τῷ δαίμονι κάπηχον, διφορᾷ τῶν γενεσίμων. ὁ δὲ ὦν Λέων ὁ Ἀρμένιος· ὅτι μετέρχεται τὸ τρατιωτικόν· ἀνταίρει κῇ Μιχαὴλ· τρόχιον λοιπὸν ὅτος ἐσθύεται, ἐ τῆς βασιλείας ἐκὼν ὑπεξίσεται.

Κρατῆ ὧν μῇ ἡ Ραγγαβὲ ὁ Ἀρμένιος, ἔτη ζ, μῆνας ἑ. ἐ πλειπάντα τὸ γένος φιλονεικῶν ἐκτρίψαι τὸ Μιχαὴλ. τὰ παιδογόνα τῶ παιδὸς αὐτοῦ μέρια, ᾧ ὄνομα Νικήτας, ἐκτέμνει μή ποτε τυχόσας ἀμύνεται αὐτόν. οἷς ἀνδρας ὧν ὁ παῖς ὅτος ἔφηται, ᾧ τῆς νίας πατριαρ Ρώμης Ἀρχιερεὺς χρηματίζει, μεταλλαθεὶς Ἰγνάτιος ἐκ μεταθέσει βίω. ὁ δὲ Λέων κῇ τῇ ἁγίων εἰκόνων ὁπλίζεται. ἡ δὲ αἰτία τοιαύτη. ὁ προφατικὸς ἐκεῖνος τελευτᾷ μοναχός. ἐγδέχεται τὸ ἀυλεῖον αὐτῶ μοναχὸς ἄλλος Σαββάτιος τοὔνομα. ὃς ᾗ πείθει ἡ Λέοντα ἐκ μέσυ ποιῆσαι τὰς ἁγίας εἰκόνας. ὁ δὲ Λέων τῆς βασιλείας ἐπιβὰς, ᾗ τῆς τὸ μοναχοῦ προῤῥήσεως ἐπεμνήθεὶς, σίλλει τάχα πρὸς ἐκεῖνον τινὰς ἀμοιβάς· ἀρεθεὶς, δὲ ὁ Σαββάτιος ὅτος, καπηλέυτει τε τῇ γραφῆς, ἐ ἔκπτωσιν τῆς βασιλείας ἀπειλεῖ, εἰ μὴ τὰς εἰκόνας αὐτὰς καταρρίψειεν. ἐντεῦθεν ἡ τῆς οἰκονομαχίας πυρκαϊὰ τῇ βασιλεῖ Λέοντι ὑπανάπτεται. πλειπάντα κῇ ὁ ἐν πατριάρχαις ἀοίδιμος Νικηφόρος μὴ πειθεὶς τῇ οἰκονομαχίᾳ σωθῆναι, ἐξόριστος εἰς Προικόννησον γίνεται· ᾗ ᾳὰ πολὺ ὕστο αὐδὺς. κῇ ὅτι παρέζει ἡ ἐκκλησίαν ὁ Λέων. ἐδόκει δὲ τῇ μακαρίτῃ ὀπτασία τὸ ῥῆθρα τῇ τῶ Λέοντος ἐπιδῆναι κεφαλῇ, ἀκάνθαις κῇ τριβόλοις ἡ χεῖρα πεκεντρῶσαι. ὕτος ὧν ὁ μακάριος ὡς τινὸς εἰς ἡ ὑπατείαν συλλόμβος, ὥρθιος ἵστατο κῇ πρός τινα τῶν ἀσπασμῶν ἐτοιμῶν. ᾗ τί τῦτο ἐρωτᾷς, ᾗ πρός τίνα ποιῆται τὸν ἀσπασμόν; πρὸς Θεοφάνην ἡ ὁμολογητὴν ἔλεγε, ἡ τὸ Ἀγρὸ καθηγητὴν, ἄτε ὑμεῖς ᾗ ἡμεῖμασιν ἡμᾶς δεξιούμβον.

Ἐπὶ τύτοις ὁ Λέων τῶ τῦ μοναχῦ καθ' ἑαυτὸν τρίφων φρόνημα, δόσιμον ἔχε τὸν Μιχαὴλ. ἔχε ἐ μᾶλλον ὁ τύτος Θρασὺς κῇ ἀνάχωτος λύ. ὑφ' ᾧ ᾗ παρὰ τῇ συγκλήτῳ ψῆφος γίνεται, πυρὸς γενέθαι τὸν Μιχαὴλ παραλαμβα. ἦ κῇ γενέθαι ἴρθασεν ἄν, εἰ μὴ πως ἡ θεοτόκος τὸ τύτων ἐκώλυσε· εἰς μυστηρίαν τάχα προβαλλομένη τῶ ἐνεστῶσαν ἁγίαν πλειπάντα Χριστῶ γένεσιν. ὁ μέντοι Λέων ὀπτὰ τε ὀνειράτων κῇ χρησμῳδημάτων, ᾗ ἑτέρων τινῶν ἔτρομος ὤν, τῶν ἀναίρεσιν ἐκείνου κατασκεδῶ· ἀλλὰ ᾗ πρὸς τῶ ὁμόζυγον αὐτῦ ἔλεγε. ὁ μὲν Μιχαὴλ ἀδὲ ἀνίτατ ᾗ σύ· σὺ δὲ, κῇ οἱ ἐκ σῦ μετ' ὀλίγον μαθήσεσθε. ἡ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, ᾗ ὁ Μιχαὴλ τῇ τῦ προῤῥήθέντος μοναχῦ προῤῥήσει δαρθὼν, κατὰ Λέοντος μελετᾷ τῶ ἐπιβουλῶ, παύτῶ ᾗ τῇ κατόχοντι αὐτὸν ὑπακολάφας. ᾗ ὁ μὲν Μιχαὴλ, εἰς τὸν βασιλικὸν ἀνάγεται Θρόνον,

διεμῷ τὰς πόδας κατηχόμβος σιδηρᾷ. τὸν δὲ Λέοντα, ἐν προσευχῇ τῇ θυρᾳ, ἀνηλεῶς ἐσφαξε τῆς ξίφει.

Κρατεῖ τοίνυν μετὰ τὸν Λέοντα, ὁ Τραυλὸς Μιχαὴλ, ἔτη ι', ὁ ἐξ Ἀμορίου ὁρμώμενος. διαστροφὴς μὲν ὢν, καὶ μηδὲν ἧττον ἀναγκάζων τοὺς ὑπηκόους. ἐφ' ᾧ τὴν ἁγίαν τελετὴν ἐποιοῦντο ἅγιοι· ὁ μὲν γὰρ τὸν Θεόδωρον ἀπὸ τῆς ὑπερορίας ἀνάγεται· φρασάμενος δὲ αὐτὸν ἐξορίσας ὁ Ἀρμένιος, τὴν πολλὰ κακὰ ποιήσας, ἅτε τῇ ἁγίων εἰκόνων ὑπερμαχόμενον. τότε μέντοι τὸν Μιχαὴλ βασιλεύοντος, Θωμᾶς τις χεῖρα βαρεῖαν συλλέξας ἐξ ἀναπλῆς τε καὶ δύσεως, τελέρεις τε καὶ ὁλίγας ποιήσας, κατὰ τῆς βασιλίδος ἐπεστράτευε τῆς πόλεως. τοσαύτη δὲ δύναμις ἦν, ὥστε καὶ τῶν ἀπανταχοῦσε ἐν Ἀκροπόλει ἄλυσιν ἐκκλάσαι, καὶ ἀρὸς Βλαχίρνας ἀπολαθεῖν. ἐν ὅλοις λοιπὸν τρισὶ ἔτεσι τὸν πόλεμον ἐκράτησε. εἶτα ὁ Θωμᾶς ἡττᾶται, φεύγει, εἰς Ἀδριανούπολιν ἔρχεται· καιρὸν ἱκανὸς ἐκεῖσε παρὰ τῷ Μιχαὴλ κύκλῳ τυπεῖται. φροδίδωσι δὲ ἄκων. κρατεῖται, χεῖρας καὶ πόδας πέμπεται, ἐπ' ὄνου καθῆσται τὸν ἐμόσον λαγών. ἐλέησόν με, ἀληθῶς βασιλεῦ.

Μετὰ δὲ Μιχαὴλ, Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιβ', μῆνας γ'. καὶ τοιαῦτα ἐκλογὴν ποιεῖται κορατίων. ὧν μία ἡ Κασία· ἣν δὴ καὶ ἐπιτίμητα ἐξ ἀ πλήρη σωτηρίου ὑπόκρισιν αὐτῆς. μέλλον δὲ ἐπιδείκνυσθαι αὐτῇ, ὡς ἐραθεὶς δῶδεν ἐπὶ τῇ αὐλαίει αὐτῆς, καὶ φησὶν, ἐκ γυναικὸς ἔρρυε τὰ φαῦλα. ἔκυσεν ἐξ αὐτῆς, ὅτι ἐ ἀπὸ γυναικὸς πυγάζει τὰ κρείττονα. ἐφ ᾧ καὶ ἡ Παφλαγὼν Θεοδώρα ἐγάγετο. ὅτος καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἐξ τὰς ἀγορᾶς ἔφιππος εἰς τὸν ἐν Βλαχίρναις ναὸν ἀπήρχετο. οἱ γὰρ καὶ τιμῶ ταῖς ἁγίαις εἰκόσιν οὐ ἐκμῆν, ἀλλὰ τῇ Σωτῆρι καὶ αὐτῇ τῇ Θεομήτορι, πίστιν ἔτέρᾳ, ὡς ἔλεγον. ὅτος καὶ πιεὶ τῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ φρεσειμένων αὐτῶν ἐράστα. καὶ οἱ πολλὰ ἐπεπράκεσαν, κατὰ τὸ ἐπάρχου ὠργίζετο.

Τότε φροσῆλθέ τις γυνὴ, παρὰ τῆς τῶς Λυγούσας συγγόνου Πετρωνᾶ ἀδικουμένη. εἶναμε γὰρ τι ὑψώσας, ἔβλαπτε γειτνεύουσαν αὐτῷ. ὁ γοῦν Πετρωνᾶς, ἐπιφανέστα μὲν, οὐ διορθώσατο δέ. ἐφ ᾧ αἰκίζεται δεινῶς, καὶ τῶ οἰκήματος ἀναπτάντος, ἡ ὕλη πᾶσα τῇ γυναικὶ δίδοται· ἣν καὶ ἡ φροκύψας τὸν δυσπρόσιτον εἰδεν ἔγγυμον πλεῖον, πυνθάνεσθαι παλδίου γυνίδαι, λέγων· βασιλέα με τὸν Θεὸν ἀναδείξαντος, σὺ βιάζεις ποιῆσαί με ναύπλαστον; ἄλλως τε οἱ μὴ τῆς βασιλικῆς δίπτειας, καὶ τὰ ἐξ ἐμπορίας ἑαυτῆς περιποιεῖσθαι σπεύδομεν, πόθεν ἂν τὰ πρὸς ζωὴν οἱ ἰδιῶται περίζοιτο; ποῦτο δὲ μεγαλοφρονῆς βασιλεὺς ὁ Θεόφιλος λέ, ὥστε καὶ θαυμασά τινα φιλοτεχνήσασθαι ὄργανα. πνεῦμα γὰρ ἐκίνησε τὸ μηχανῇ τινι ἀναπεμπόμενον, μελῳδίαν ἀπήχει πρεπώδη καὶ ἀείλαδον. ἀλλὰ ἐ χρυσᾶ ἀπεικάσατο δένδρα, ἐν οἷς παντοδαποὶ στρουθοὶ καθήμενοι, μελῳδημα μιλτώσε ἐξέχων.

Λιθρώπιόν τι ἐν ἀναπόρους πιεπτρέφετο, παρεκπλὴν φρεσῶν ἔχον. ποτὲ γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐραhuc compedes gestaret: Leo sine ulla commiseratione gladiis configeretur, in ipta divina æde, quo se receperat.

Igitur post Leonem Michaelus cognomento Balbus, oriundus Amorio, rebus annos octo cum imperio præfuit. Erat ille quidem minime religiosus, non tamen homines pios ad impietatem cogebat. Quapropter id temporis viri sancti carceribus liberati sunt, & magnus ille Theodorus ab exsilio revocatus: quem sacras imagines propugnantem, multaque perpessum, Leo Armeolus solum vertere coegerat. Hoc Michaelo imperante, Thomas quidam maximis ex orienteque collectis copiis, nec paucis triremibus instructis, adversus reginam urbium expeditionem suscepit. Tantas autem vires habebat, ut suspectam eu arce eateam peritringeret, ac Blachernas usque contenderet. Itaque deinceps totis tribus annis bellum geritur, quo exacto Thomas vincitur, in fuga se conjicit, Adrianopolim pervenit, non exiguo tempore istic obsidione a Michaelo cingitur, ab incolis oppidi deditur, invitus in hostis potestatem venit, manibus atque pedibus truncatur, asino contumeliæ caussa imponitur, hæc tantum verba proferens: Miserere mei, qui reapse Imperator es.

Michaelus Balbus Imp.

Thomas Imperium adfectat.

Thomæ vires.

Thomæ interitus.

Post Michaelum, Theophilus filius ejus annos duodecim, menses tres imperavit. Mox ab inito Imperio delectum puellarum haberi jussit, inter quas etiam [a] Cassia comparuit. Eam propter responsum prudentiæ plenum missam fecit ac repudiavit. Nam quum ei malum tradidisset, uti qui propter insignem ipsius pulchritudinem amore correptus esset, simulque dixisset: A mulliere mala promanarunt: vicissim illa respondit: A muliere bona quoque proveniunt. Itaque mutata segreuria, Theodoram Paphlagoniam matrimonio sibi junxit. Habebat in more Theophilus, ut singulis septimanæ diebus per forum eques in Blachernium templum iret. Quamquam enim sacris imaginibus honorem nullum deferebat, Salvatorl tamen ac Deiparæ hdem servabat, ut ipsemet profitebatur. Præterea de rerum in foro venum expositarum pretiis ioquirere solebat, & si magno eas vendi deprehenderet, præfecto succenscbat.

Theophilus Imp.

[a] cf. Isaiæ 9

Cassiæ responsum.

Edit. Parisf. pag. 289.

Theophili fides pellimæ.

Accidit aliquando, ut fœmina quædam ipsum cooveoiret, ab Augustiæ sratre Petrona per injuriam læsa. Nam quum is ædificium in altum eduxisset, domus vicinæ, quæ mulieris erat, luminibus obstruxerat. Hanc ob caussam Petronas objurgatus, nihilo magis id corrigebat, io quo deliquerat. Itaque gravi eum contumelia Imperator adfecit, ædibusque dejectis omnem materiem mulieri arrribuit. Itidem quum e palatio prospectans, Dominæ navim portum ingressam vidisset: ut igni ea concremaretur mandavit, hujusmodi verba subjiciens: Tu quum Imperatorem me Deus designarit, nauclerum esse coges? quod si nos præter uberes Imperii fructus, etiam mercaturæ emolumeota conabimur intercipere: undenam privatæ fortonæ homines ad vitam sustinendam sibi necessaria comparabunt? Præter hæc, tam magoificus erat Imperator hic Theopbilus, ut etiam admirabilia quædam instrumenta studiose excogitaret: de quibus machina quadam emissus spiritus, jucundam suaviterque tesonantem melodiam efficit. Idem arbores aureas parabat, in quibus omnis generis avicolæ confidentes, mellcum quemdam cantum effundebaot.

Exemplum justitiæ.

Navis Augustæ cremata.

Organum mumagoificum erat Theophili, quod etiam admirabilia quædam instrumenta studiose excogitaret: de quibus machina quadam emissus spiritus, jucundam suaviterque tesonantem melodiam efficit. Idem arbores aureas parabat, in quibus omnis generis avicolæ confidentes, mellcum quemdam cantum effundebaot.

Arbores aureæ cum aviculis.

Cæterum in aula quidam versabatur homuncio, parum mentis compos. Eum quum

aliquando interrogaſſet Imperator, unde veniret, a Manna ſe digreſſum reſpondit. Hoc enim nomine Dominam appellabat. Deinde adjecerat, illam perbellas pupas habere. Qua voce Imperator audita, ſuſpicatus pupas eſſe imagines: contra Imperatricem exarſit. Illa vero maritum ſalutare decepit. Non enim, ait, imagines Deoderis ridit: (hoc illi deliro nomen erat) ſed quum ſpeculum intueret, formas in eo per reflexionem repræſentatas conſpexit, eaſque pupas nuncupavit. Uſque adeo certe Theophilus imagines averſabatur, ut etiam religioſum illum virum Methodium, qui earum patronus erat, in ſpelunca quadam pectinde concluderet, uti cadavera ſepulcris abduntur. Neque tantum hoc modo eum vexavit, ſed etiam ipſi latrones duos adjunxit, quorum unus ibidem extinctus eſt. Ejus cadaver quantum obſecro moleſtiæ fœtore ſuo putas viro beato attuliſſe? Id temporis etiam ii, quorum facies notis erant compunctæ, in exſilium acti, piſcatoris cujuſdam opera Methodio ſcripſerunt in hæc verba, jambicis verſibus incluſa:

Vivo perempto, vivificoque mortuo,
Terram incolenti, ac pariter calcanti polum,
Scripſere vinctо vincti, & inſcripti notis.

Iis Methodius in hanc ſententiam reſcripſit:

Libris viciſſim deſcriptos cœleſtibus,
Factoſque non fine laude compunctos notis,
Secum ſalutat vinctos vivus obrutus.

Hunc autem Methodium novo & admirabili quodam modo Deus ex eo ſpecu eduxit. Nam quum Theophilus doctrinæ litterarum ſtudioſus, in ſcripta quædam intellectu difficilia incidiſſet, nec qui ſe de illis explicaret, invenire poſſet: intellecto de quodam neminem mortalium eſſe, qui ſolicitus ea deexigere poſſet, quam incluſus ille ſepulcro Methodius, hominem inde ſtatim revocavit, magnoque in pretio deinceps habuit. Et quia Methodii malæ propter ſacrarum imaginum propugnationem contundendo læſæ ſolutæque; fueraot a Theophilo poſt vas Synodum ſimulacrorum everſionem renovatæ: neceſſe habebat, ut eas tenui quadam faſcia linea obligaret. Unde mea quidem ſententia mos inolevit, hodieque durans, ut Pontifices ab anteriori parte lineas faſcias alligatas habeaot.

Denique Theophilus moriturus petebat, ut imagines ſacræ rurſum non exigerentur, neque Joannes Patriarcha, præſtigiator inſignis, loco moveretur. Verum ipſo vita functo, Theodora Joanne dejecto & abdicato, ſanctum virum Methodium pro eo ſubſtituit. Tum vero meretricula quadam ſubornata, Methodium adverſatii criminati ſunt: quæ res in judicium quum deducta foret, Methodius fimbria veſtis ſublata, genitalia denudavit. Ea prorſus frigebant, & emarcueraot. Rogatus autem, quanam de cauſſa tantopere virilia ipſius emarciſſent, reſpondit, ſe aliquando quadam de cauſſa Romam miſſum, & cæteris libidinis inflammatione correptum, Chriſti diſcipulorum opem implorâſſe: ideoque per quietem vidiſſe ſummum illum Petrum Apoſtolum, qui verendis ſuis attactis effecerit, ut ignis ea depaſcere videretur. Ex eo tempore membra iſtæc ſua mortua ſibi fuiſſe, neque libidinis inflammationem quidquam attuliſſe moleſtiæ. Cæterum ut omnium prima mulier Adamum patadiſo eduxit, ita Domina Theodora conjugem ſuum in paradiſum introduxit. Ea de re quum certior facta fuiſſet, benigne ſanctos hoſce patres excepit, qui etiam pro Theophilo Deum precati ſuot. Quum autem illos exciperet, aderat inter alios Theophanes Nicæous Pontifex, cujus faciei

Augusta dolus.

Methodius male vexatus.

Edit. Pariſ. pag. 290.

Methodius qui liberatus.

Methodius Patriarcha.

A πόσας αὐτὸ πόδιν ἔχει; παρὰ τῇ Μάννᾳ παρεδήλου ἔλεγεν. ὅπω δὲ ἐκάλει ἢ δίσπουλα. ἀλλὰ καὶ νυία καλὰ διαβεβαιοῦτο ἔχειν αὐτῷ. εἰκόνας οὖν ἡ βασιλὶς ζωπράσας εἶναι τὰ νυία, καὶ τῆς βασιλίδος ἐξώργισε. ὁ δὲ σοφῶς τὸν ἄνδρα κατεσοφίσατο· οὐδὲ γὰρ εἰκόνα εἶδε ἡ Δίνδιμος ἔλεγεν. ἀλλ' ἑαυτοὺς μου τῇ κατόπτρῳ, τὰς ἐκεῖθεν ἀντανακλωμένας ἰόρα μορφὰς, ἃς δὴ καὶ νυία ὠνόμασεν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἀπεστρέφετο τὰς εἰκόνας ὁ Θεόφιλος, ὥστε καὶ τὸν ἱερὸν Μεθόδιον, ἅτε τῇ εἰκόνων ὑπερμαχόμενον, ἐν σπηλαίῳ τινὶ κατέκλεισεν, ὥσπερ νεκρὸν ἐν μνημείῳ. καὶ ὁ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ δύο λῃστὰς συνῆψεν αὐτῷ. τοῦ δὲ τούτου καὶ πλείσας ὁ ἐς, πόσης δυσοσμίας αἴτιον B τῇ μανδρίᾳ γέγονε; τινικαῦτα καὶ οἱ κατανυγέντες τὰ μέτωπα πρὸς τῷ ὑπερῴῳ ἐγκόψαντες γράφῳ ἐγγράπτοις τῇ Μεθοδίῳ, ἐξ τινος ἰχθυοθήρα ἐν μέτρῳ ἰαμβείῳ καὶ λέξει ἔχουσιν ὑποκ.

Τῷ ζῶντι νεκρῷ, καὶ νεκρῷ ζωηφόρῳ.
Ναίοντι τὴν γῆν, καὶ πολοῦντι τὸν πόλον,
Γραπτοὶ γράφοντι δέσμιοι τῷ δεσμίῳ.
Ἀντιγράφει δὲ καὶ αὐτὸς ὡς αὐτός.
Τοὺς τοὺς βίβλοισιν ἱεραῖς κλιπτογράφους,
Καὶ πρὸς μέτωπα σωφρόνως ἐστιγμένους,
Προσείπεν ὁ ζῶθαπτος ὡς συνδεσμίους.

Τὸν μὲν τοι Μεθόδιον παραδόξως ὁ Θεὸς ἐκεῖθεν ἐξήγαγεν. ὁ δὲ Θεόφιλος φιλολόγος ὤν, γραφὰς τινας δυστρόπους ἐσίτυχεν, ὧν τὴν λέξιν οὐκ ἔφερεν. αὐτὸς οὖν παρά τινος, ὡς ἰδεῖς ἕτερος τὰς πιαύτας σαφηνίσει γραφὰς, εἰ μὴ ὁ ἐν μνήματι Μεθόδιος, ἐκεῖθεν αὐτὸν αὖτις ἀνεκαλέσατο, καὶ δὴ τιμὴς εἶχεν οὐ πολλῆς. αἱ μέντοι σταγόνες αὐτὸν παρελυθῆναι τοῦ Θεοφίλου δὲ τὸ τῇ ἁγίων εἰκόνων ὑπερμαχεῖν. μῆ δὲ ἓ ζ'. Συνόδου ἡ βασιλικὴς ὕπος ἢ εἰκονομαχίαν ἀνεσείσατο, ἡδὴν λεπτῇ ἐδέδετο. Ταύτῃσι δὲ συνεχείᾳ μέχρι τῶν νῦν, ὡς οἶμαι, κεκράτηκεν ἐν Ἀρχιερεῦσι τὸ καὶ τοῖς ἐμπροσθίοις μέρεσι διδύμους ἔχειν ὠδόνας.

Ἀλλὰ καὶ πλουτῶν ὁ Θεόφιλος, ἠξίου μήτε τὰς ἁγίας εἰκόνας ἀνασκολοπίζεσθαι, μήτε τὸν πατριάρχην Ἰωάννην τὸν καὶ γόητα καθαιρεῖσθαι. ἀλλὰ μὴν θάνατον ἐκείνῳ, καθελοῦσα τῶν ἡ Θεοδώρα, τὸν ἱερὸν αὖτις ἐπῆξε Μεθόδιον. εἰ δὲ γυναικόν τι πορνίδιον οἱ ἐξ ἑταιρίας ὑπελθόντες, ἐξεβάλοντο τὸν Μεθόδιον. κείσεις οὖν ἐπὶ πᾶσι προβαίνει, καὶ τὸ κράσπεδον ἄρας, ὑπογυμνοῖ τὴν αἰδῶ. ἡ δὲ ὧν κατεψυγμένη πάση, καὶ μεμαρασμένη. καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτηθεὶς δὲ ὧν ὁ τοσοῦτος γίγονε μαρασμὸς, ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ καὶ χρείαν εἰς Ῥώμην σταλεὶς, καὶ κάμινον πύρωσιν παθὼν σαρκικὴν, δίκαια τῷ μαθητῇ τοῦ Χριστοῦ. ἐφ' ᾧ καὶ δοκῶ κατ' ὄναρ ἰδεῖν τὸν κορυφαῖον Πέτρον. καὶ οὗ τῆς αἰδοῦς ἁψάμενόν μου, πῦρ ἐδόκουν αὐτῇ περιβόσκεσθαι. ἔκπυτε οὖν τὰ μέλεα πάντα πυίκρατα, καὶ πύρωσις οὐκ ἔτι μοι παρῆν σχεῖν. καὶ μὴν ὁρῶν γυνὴ τὸν Ἀδὰμ ἐξάγει τῷ παραδείσου· ἡ δὲ κυρὰ Θεοδώρα εἰσάγει τὸν ὁμόζυγα αὐτῆς εἰς τὸν παράδεισον. ὡς ἐμοὶ ἔλαβε πληροφορίαν τῶν πραγμάτος, φιλοφρονεῖται τοὺς ἁγίους πάτερας, δι' ὧν ἄρα καὶ ἡ πρὸς Θεὸν γέγονε δίωξις. ἰδίᾳ γοῦν ἐφιλοφρόνει αὐτοὺς, συμπαρῆν καὶ ὁ γραπτὸς Θεοφάνης Νικαίας

πόσας

πεύσης ὅαν ἐπαναζώσης αὐτῇ, ἢ τὰ στίγματα θαυμαζούσης ἴλεγε· τί μι συχνῶς ὁρᾷς; τὸν ζῶντά σου περὶ τούτου τῇ ἀνδρὶ σου. ἰῶ δὲ ἢ πολλὰ διηκριβάσαν τούτου ἴνικεν, ὁ Πατριάρχης παρεμυθεῖτο Μεθόδιος.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι ἐπὶ τῆς Θεοφίλου βασιλείας Λέων ὁ φιλόσοφος ἰῶ, κεκρυμμένος μὲν τὸ πρῶτον, ἢ πάνυ ἄγνωστος ὢν· ὕστερ δὲ γενὼς τῇ ἕξῃ παιδιλος. τινὰς τις γεωμετρικῆς ἐπιστήμης ἔμπειρος ὢν, αἰχμάλωτος ἄγεται ὑπὸ παρὰ τῆ κατέχοντος αὐτὸν Ἀρμενιωνῆ, ζητοῦντα γεωμετρικῶν θεωρημάτων. παίζοντα ἢ ὁ τινὰς ἢ αὐτῆ σοφίαν δίκνυσι. θαυμάζουσι. ἐρωτᾶται οἱ καί τινες ὕστερ τοῦτον παρὰ τῆ βασιλέως διέξοδον ἔχει. ἢ ὁ Ἀρμενιωνῆς μαθὼν περὶ τῆ σοφῆ Λέοντος, τίς τε ἰῶ, ἢ ὅπως οἷς ἄκρον ἐλλάκει πάσης σοφίας, ἢ ἐπεσήμως· γράφει πρὸς τὸν βασιλέα Θεόφιλον, ὡς ἂν χαρτιλῶ τὸν φιλόσοφον πρὸς αὐτόν. αὐτὶ δὲ τούτου διδόσται χάρις, χρυσίου κεντηναρία ρ'. ἢ φιλία αἰώνιος. ἢ ὁ Θεόφιλος ἄπιτον κελεύας οἱ τοῦ ἔ ὅπως γνῶσιν, δὶ ἰῶ τὸ ἧῆ Ρωμαίων γένος θαυμάζεται, ἐλθὸν ποιήσει τοῖς ἴθνεσι, πρὸς τὸ αἰσθέσθαι ἐκ ἐπίνθεν. γνωρίζεται ἄων ἐντεῦθεν ὁ τὰ πάντα σοφώτατος Λέων. διδάσκαλος προχειρίζεται· πλάτωνος οἷς τὸν τῆς Θεσσαλονίκης θρόνον ἀναγκάται παρὰ Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ μεγάλου. τῆ διαφωνούμενον νικήσαντα καθαιρεθέντων, συγκαθῆρθη καὶ αὐτός. μεγίστην δὲ τιμὴν παρέχε τοῖς Θεσσαλονικεῦσιν ἔφερ· ἢ δι' ἅλα μὲν πολλὰ, μάλιστα δὲ δι' ἰῶ ἐπιτηγικὰ ἔ λιμῷ λύτιτ, ἢ ἔ αἰτίραν ἐπιτολὴν ζητεβρώβιος· κρείσσης ἀναπείσας τὸ σίτιμα πλωταῖτα κατεβαλεῖν.

Ὁ μέντοι Θεόφιλος, γαμβρὸν εἶχεν Ἀλέξιον, ἢ Μανουὴλ τὸ ἐπώνυμον· ἢ Μανουὴλ τις ἐν αὐτῆ παραδυναστεύων ἰῶ. ἐμοίως ἢ Θεόφοβός τις· ἂν δὲ ἢ Θεοδώρᾳ καθυποβληθῆναι κιλδίοι, μή ποτε πάντων τι ἐργάσητα. ἀφαιρῶται ἄων ἢ ἐκείνου κεφαλὴ, ἢ τῷ Θεοφίλῳ προσάγεται. ἧῆ ὅων τειχῶν αὐτὸς ἀφάμενος, ἵφα. ὕτ' ἐγὼ Θεόφιλος, ὕτι σὺ Θεόφοβος. ἐπὶ πόσος ὅων ἐξηπλίξατο τῷ ψυχῷ δυστυχείᾳ πρότερον συχνθεὶς· τὸ δὲ πεύσῃ ὕστιον, ψυχρασσία.

Μετὰ ἢ τοῦτον, κρατεῖ Μιχαὴλ σωὸ νῆ μητρὶ αὐτῆ, ἴτι ιθ'. κατέχων ἢ αὐτὸν, ἢ Νικηφόρε· μόνος ἧῆ ἤθελε σπάρξα τὰ Ρωμαίων ἰθνεσι. οἱ ἢ μὲν πρὸς καλὸν αὐτὸν βλέπτ τὰ ἐκείνου, τί ἧῆ ἐκέλευε; τί ἢ ὑπ ἔφραττε; πολλάκις ἢ μετὰ τινος χρείας κατηπειγόντως, χωρὶς φυλάκων ἢ φρηρᾶς, ἄτερ δορυφορούντων, ἐπὶ μέντοι ἐκείνος νεῳδῶν παρῆδε· ἢ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ἐπὶ χείρονα καθ' ἑκάστην προκόπτων ζωὴν, ἢ κατ' αὐτὸν ἐλύτησε τῶ μυστηρίων ὁ κάκιστος. βαλὼν ἧῆ οἷς κρατῆρα δριμύτατον σωὸνπι, ἢ ἀγιασάνω ἐκεῖθεν ἐπλοι ἢ μυσταλῶ. παίζων ὁ πᾶλας. ἐν ὑ πυκτοῖς, ἢ γελᾶν ἐν ἀγελάσεις ὁ δείλαιος.

Ἡ μέντοι Θεοδώρα παραδίδωσι πρὸς αὐτὸν, χρυσοῦ κεντηναρία ἑ. καὶ ἀργυρίου, ἀσσὶ γ. ἀλλ' ὁ Μιχαὴλ τρία καὶ μόνα τιλάντων ἀφῆκε, κρατήσας ὅτι σὰ μετὰ νῶν Θεοδώρας ἄζιζδξιν. περὶ γὰρ μίθας καὶ ἱπποδρομίας

Glyca Annal.

A ootæ impreſſæ erant. Is Imperatrice deſixi oculis ſe intuente, ac notas impreſſas admirante: Cur, inquit, tam crebro me adſpicis? In altera vita cum marito tuo diſceptaturus ſum. Hoc verbum Imperatricem gravitur adioodum pupagit, quam tamen deinde Methodius Patriarcha conſolatus eſt.

Scito autem, dilecte fili, Theophilo imperante Leonem philoſophum extitiſſe, qui prorſus antea latitabat, & ignotus erat: ſed hoc modo nomeo aliquod eſt conſequutus. Quidam adoleſcens Geometricæ ſcientiæ peritus in hoſtium poteſtatem venerat. Accidit autem, ut Armenemmones, qui eum captivum habebat, aliquando de Geometricis theorematis diſputaret. Ibi juvenis ille præſens doctrinæ ſuæ ſpecimeo edit, & apud homines admirationem ſui concitat. Quamobrem interrogatur, ao alii quoqae Conſtantinopoli reperiantur, qui artem hanc teneane. Quum reſpondeoie juvene cognoviſſet Armenmones de Leone viro ſapienti ac docto, quiſnam foret, & quod ſummam omois doctrinæ ſcieutiæque peritiam conſequutus eſſet: litteris ad Imperatorem Theophilum datis petit, ut ad ſe Leonem mittat, pro quo declarandi animi gruti cauſſa viciſſim eſt daturus ſit centum auri centenarios, æternamque pacem conceſſurus. Theophilus autem, qui abſurdum quiddam ſe facturum duceret, ſi rerum cognitionem, propter quam natio Romanorum in admiratione ſit, populis exteris proderet: poſtulatis Armemmnæ adſentiri noluit. Ex eo tempore Leo doctiſſimas in univerſis diſciplinis clareſcere cœpit. Quumque doctoris munus aliquandiu ei mandarum fuiſſet, tandem opera magni Patriarchæ Joannis ad Theſſalonicenſe ſolium evectus eſt. Inde quum oppugnatores imaginum loco moverentur, etiam ipſe ſolio ſuo dejectus eſt. Apud Theſſalonicenſes in honore maximo fuit, quom allas plures ob cauſſas, tam maxima propterea, quod eos annonæ penuria ſublevaſſet, obſiderum quorumdam ortu conſiderato. Perſuaſerat enim ipſis, ut indicato ab ſe tempoae ſemina terræ crederent.

Ad Theophilum ut redeamus, habeba tis generū Alexiū, cognomento Moſeiem Præterea Manuelus quidam apud ipsū poteſtatis Imperatoriæ particeps arat, itemque Theophobus, quē morte adfici juſſit, ne quando res novas moliretur: eſtq; caput ei præciſum, & ad Theophilum allatū. cujus ille crinibus attrectatis: Nec ego ſum Theophilus, inquit, nec ta Theophobus. Huud multo poſta nimſ exhalavit, quum prius inteſtinorū morbo laboraſſet, quē ex huuſtu frigidæ aqaæ ſibi arceſſi rerat.

Theophiln extincto, Michaulus cum Theodora matre xɛv annois imperavit, eamq; tandem ab Imperii gubernacalis removit & raſit: quod ſolus Romanam remp. adminiſtrare veller. Non tamen ad utilitatem publicam ea, quæ gerebat, ſpectabanr. Quid enim non ille diceret quid non auſus eſt facere? Sæpenumero nulla urgente neceſſitate abſq; cuſtodibus, præſidio, ſatellitum comitato, in ipſa ſe trivia conferebat. Quid multa proferri opus eſt? quum quotidie deteriorem ad vitam prolaburetur, tandem vir ſceleratiſſimus ad verſus ipſa quoque myſteria furioſe debacchari cœpit. Nam io craterem indito ſinapi acerbiſſimo, myſticum Inde ſacrum peragebat, ludens miſer in iis, quæ ludos oullos admittunt, & ridens infelix io minime ridiculis.

Tradiderat ei Theodora mater auri ciɔxc centenarios, argenti ad cɛɔ cɛɔ cɛɔ. Ex iis Michaelus moriens tria tantum reliqait, Imperio poſt diſceſſionem ex aula Theodoræ annis xi potitus. Soliſ compotationibus & Circenſibus ludis operam dabat, quibus

De Leone philoſopho. *Edit. Pariſ. pag.* 493.

Qui Leo citus ſolus ſit.

Leo famem fuorum fabulam vit.

Theophili cædes.

Michaelus cognomento Temulentus, Imp.

Michaeli infolentia.

pag. 294. Impietas.

Prodigalitas.

Levitas.

ſane ſpectaculis tam impenſe delectabatur: ut ipſemet extrinſecus amictum Venetum geſtans equos agitaret, Logotheta Prafino habita indato. Accidit aliquando, ut equeſtri certamine jam imminente, Protonotarius Dromi accedens diceret, in Melangeis, quæ Melagina vulgo nuncupantur, Saracenos adeſſe. Tum Imperator: Tene vero, inquit, hominem ſtolidiſſimum audere mihi tali occupato certamine, ac in hoc unum incumbenti, ut in lævam partem medium avertam, de Saracenorum incurſu nuntium adferre? Rebus igitur hujuſmodi Michaelus occupatus, Imperatorios (ceu diximus) theſauros exhauriebat. Nam quoties ipſorum etiam aurigarum filios ea ſacrn fonte ſuſcipiebat, ſingulis auri libras ceatum donabat.

Vecordia.

Licet hinc etiam, ut omittamus alia, Michaeli vecordiam agnoſcere. A Tarſo ad Palatium uſque certis in locis ignes ſuccendi conſueverat or, quibus aliis alios excipientibus, Saracenorum incurſus denuntiabantur. Quum igitur aliquando currua agerentur ad eximii martyris Mamantis ædem, quæ in Steno eſt, habituque Venero Imperator ipſe ornatus eſſet: ſignum advenus hoſtilis cultum eſt per ignem de Pharo. quæ res permoleſta quum Imperatori accideret, ignes illos admirabili conſilio excogitatos ſuſtulit, ne deinceps nequam per ejuſmodi nantios animis terrore perculſis Theatrum ſpectatores deſererent. Idem Michaelus quum forte pecuniis indigeret, etiam platanos illas aureas, factas a Leone philoſopho, de quo ſupra loquutiſumus, in quibus aviculæ ſedentes per machinam quamdam cantillabant, itemque leones aureos, qui & ipſi cum hominum admiratione maxima nonnumquam cugitum edebant, npera certe præclara, & unam ob eaaſſam facta, ut eatere nationes ad eorum conſpectum obſtupeſcerent, minutas in partes condidit, & aurum expendit.

Ignibus hoſtium incurſus proditi.

Aves aureæ canentes, & leones rugientes.

Quas ob res Theodora Michaelum erebris admonitionibus caſtigans & erudiens, e regia tandem expellitur. Etenim Michaelli avunculus, cui Bardæ nomen erat, nulla non machinatione uſus, & omnibus hominem modis aggreſſus, ut Imperatrix quidem longe a regia ſummoveretur, effecit: ipſe vero Cæſar ab Imperatore deſignaretur. Itaque ab illo tempore cuncta ſic agere, quaſi ſi Imperator ipſe foret, non deſtitit. Præterea facinus improbiſſimum committere auſus eſt, genuini filii conjuge vitiata. Quod ubi reſciviſſet Ignatius Patriarcha, hominem ſemel atque iterum fruſtra monitum, tandem adhibita commonefactione poſtrema, ſacris eacludit. Tum vero Bardas furere, Ignarium gregi adimere, Photium ejus loco ſubſtituere. Qualibus autem, quantiſque calamitatibus Ignatius npera Phorii ſuerit exagitatus, ut tandem ſponte ſua ſolium detrectare ac reſignare videretur: varbis explicari omninn non poteſt. Quippe radicitus ei dentes effracti ſant, ipſe nudus in longum exporrectus, & ſandapilæ cuidam lato commaculatæ incluſus, quæ abominabilis iſtius Copronymi cadaver continebat.

Theodora rejicitur a filio.

Bardæ facinora. Edit. Pariſ. pag. 293.

Ignatius Patriarcha bis imp. Expellitur.

Verum Deus hæc non admodum diu toleravit. Quippe Photius ille mox ſolio dejectus eſt, Bardas miſere vitam in terris ſuam clauſit. Etenim quum moriturus eſſet, prodigia quædam & oſtenta perniciem hominis portenderunt: nimirum ortus cometarum, & inuſitata ſomniorum viſa. Nam per quietem Bardas ire ſibi magnam ad Eccleſiam videbatur, ubi principem Apoſtolorum Petrum in ſolio Patriarchæ ſedentem cerneret, ad cujus pedes ſanctiſſimus ille Pa-

Photii & Bardæ exitus.

Portenta.

Somnium.

A καπήγετο· ποσῶν δὲ ἢ πλείων ἐξεῖχετο θεάτρων, ὡς αὐτὸς μὲν φορεῖν τὰ Βένετα, καὶ ἐπιπλατεῖν. ὁ δὲ Λογοθέτης τὸ Πράσινον. καί ποτε γοῦν τῶ ἱππικῶ ἐσχάτως ἀγῶνος, ὁ ἢ δρόμι φρατριάρχης ἱρίσατο λέγων· ὅτι ἐν τοῖς Μελαγγείοις, ἅπερ Μιλάγωνα ἰδιωτικῶς λέγονται, Σαρακηνοὶ προσίβαλον· ὁ ὁ βασιλεὺς, ἐν πότῳ μοι, ἔφη, ἀγῶνι, καὶ τὸν μέσον διώνυμον καπασῶσαι αὐτόδοτα, ἄπτε μάταιε περὶ Σαρακηνῶν ἐπιδρομῆς ἀγγελίας ἄγες μοι; πότερος οὖν ὁ Μιχαὴλ ἐσασκήμενος, τὰς βασιλικὰς ἐκίνουν, ὡς ὁρᾷς, θησαυρούς. ὁ αὖτις γὰρ τῶν ἰωόχων παῖδας, ἐκ ἱερᾶς κολυμβήθρας ἀναλαμβανομένους, ἑδέδη ἑκάστῳ αὐτῶν, ἀνὰ χρυσοῦς λίτρας ρ.

Ignibus hoſtium incurſus proditi.

Aves aureæ canentes, & leones rugientes.

B Πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὁ ὑπὸ τῶν τῶ Μιχαὴλ ἐβιλτηλίων παῖσιος. ὑπὸ Ταρσοῦ μέχρι τῆ αὐτῆ τῶ παλατίου φρυκτοὶ κατὰ τινας τόπους ἀπηλίγοντο καὶ ἐξέδοσιν τὰς τῆ Σαρακηνῶν ἐπιδρομὰς προμηνύοντες. ἰσχυρᾶς ἄνω πλημύρης κατάγε τὸν ἐν τῆ σταῶ τῶ μεγαλομάρτυρος ναὸν Μάμαντος, ὁ τὸ Βένετον ἐσθιδύμενον τῶ βασιλέως αὐτῶ, ἀγγελία γέγονεν ὑπὸ γε τῶ καὶ τὸν Φάρον φρυκτὸ. ἀνίσχων ἐπὶ τότῳ συχνιθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐα μέσον ποιεῖ τὰς θαυμασὰς ἐκείνας φρυκτὰς, ὡς μηδεὶς τοιαύτας ἀγγελίας οἱ θυραὶ δεδιαυτόμβοι, τὸ διάβαν καταλύσειν. ὅπως ὁ Μιχαὴλ χαμαίπους ὑποῤῥύσας, ὁ τὰς χρυσᾶς ἐκείνας πλατάνας; ἃς ὁ φιλόσοφος καπεσκάσατο Λέων, ὡς ἄνωθεν ἐφημῖν, ἐν αἷς τρυδεῖ καθήμενοι ὄρνιθες μηχανῆς ἐκελάδουν. ὡσαύτως ὁ ὁ τοὺς λέοντας, ἃ φορὸς ἐκπλήξειν τῆ ἰδνῶν μιμηχάνῃ. ὁ ὑπὸ γάρ, ἐστὶ ὅτι βρυχώμενοι ἐθαυμάζοντο. κατακόψας ἀπέλασεν.

Theodora rejicitur a filio.

Ἐπὶ τότοις οὖν ἡ Θεοδώρα πολλὰ παραινοῦσα ὁ Μιχαὴλ, ἢ βασιλέων ἐκπαιδεύσεως γίνῃ ἀ ὁ ἐκ μητρὸς αὐτῆ Θέοκτος, ὁ Βάρδας ἔνομα, πάσῃ κέλευε κινῆσαι. ὁ παιτοίως ὑπολθὼν αὐτὸς· τῶν μὲν βασίλειαν πόῤῥω γνίδαι τῆ βασιλέως οἰκουμεῖ, ἀυτὸν δὲ προχειρίζονται Καίσαρα. ἔνθεν οὖν πάντα ποιῶν, ὡς ἀνατρέπ· ὁ δέλιπε. φορὸς τότοις δὲ ὁ παρεμοίαν ἐτόλμα. ὁ γοῦν γαμετῆ συναφθείρει. μανθάνει πᾶσα ὁ ὁ τῶν Πατριάρχης Ἰγνάτιος. ὁ ὃ τοιοῦτοι, παραινεῖ, καὶ πλάτιον ἐκδιώκει τῆ ἀγιασμάτων αὐτῶν. μαίνεται ὁ Βάρδας, ὁ τὸν μὲν Ἰγνάτιον, ὡς πείσειν ἐξίσταται. αὖτ' αὖτις δὲ, προχειρίζεται Φώτιον. ἀλλ' ἐντεῦθεν οἷοις ὁ ὅσος ἐβλάβη δεινὸς παρὰ Φωτίῳ ὁ Ἰγνάτιος, ἵν' ἐκεῖ φανεῖ παραπέμπω, ὡς ἔστι εἰπεῖν. ὑποῤῥιζοῦσι δὲ αὐτῷ τοὺς ὀδόντας, προσιφαλῶσι γυμνὸν κομφορτῆρι τινὶ λάρναχι τὸν τῶ καπαπτίζω Κομφυτίου φύραν πρόσω.

Photii & Bardæ exitus.

Portenta.

E Ἀλλ' ὡς ἐπὶ πλέον ἀνίσχυται ὁ Θεός. ὁ μὲν δὴ Φώτιος αὐτίκα τῆ Ὀρόνε ἐκβάλλεται. ὁ δὲ Βάρδας κακῶς τῆ ὠδὶ μεθίσταται. τῆ δὲ πάντῃ ὁ σωμάτιά τινα τὸν ἅλιδρον αὐτῆ καταμάσσον. ἐκτοπολὶ κομητῶν; ὅλεις οὐρανὸν ἐλλοπτοι. ἰδόντι δὲ ὁ Βάρδας φορὸς ἡ μεγάλῳ ἐκκλησίαν ἀπελθεῖν, ὁ τῷ ἢ πατριάρχου θρόνῳ τὸν κορυφαῖον Πέτρον ἐδὸν ἐγκαθήμενον, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῆ τὸν ἁγιώτατον Ἰγνάτιον ἐγκυλινδούμενον, κρεῖττον ὧν ἔκαθα

Somnium.

παρὰ τῶ Καίσαρος αἰτηῶτα ἐκδίδυσιν. καὶ ὁ Βάρδας A
δ'δίους ἑώρα ῥαμφαίαν διδομένην, ὡς ὑπ' αὐτῆς αὐ-
τὸν μελλόν ἐξτμηθῆναι. ὡ πολὺς δὴλθε καιρὸς,
καὶ τῶ Βάρδα θάνατος μελετᾶται παρὰ Μιχαὴλ,
τῶν ἐκείνε δυνατώτατα δεδεικότος. ξιφήρεις οὖν τοὺς
κατ' αὐτὸ ἐπιόντας ὁ Βάρδας ἰδὼν, πῆς τῶ βασι-
λέως ἑαυτὸν ἐπιῤῥίπτει ποσίν. ἀλλ' ὑποπέσοι τῶν,
ἐκεῖθεν, καὶ μελλόν καπαίμυσει. τὰ δὲ παιδγόνα
αὐτῶ μέρια κοπῆ ἀπαιωρῶσε, καὶ πῆ λαῶ παραδει-
γματίζυσι.

Μετὰ δὲ τοῦτα φυσικῆς γονῆς ὁ Μιχαὴλ, ὑποπε-
σῶν, ὡς φησιν ὁ Σκυλίτζης, καὶ τὰ κοινὰ διεξάγειν
ἀχ οἷός τ ἂν, ἅπε τῶ Βάρδα ἐξ ἀνδρώπων γενο-
μένε, ἐπιτρέπεται τὸν Βασίλειον ὡς γόν, καὶ τῆ τῆ
Μαγίστρων ἀξίᾳ τιμήσας, ἐξέδημα μῆ μικρὸν αὐτῆ
παρατίθησιν. οὐδ' ὅπως ὁ Μιχαὴλ παρὰ Βασιλείω
ἐλεγχόμενος ἐφ' οἷς ἐφρατπ, ποιῆσαι τῶν ἐκ μέ-
σου ἐφρόντιζε. τί γοῦν ποιεῖ; Βασιλίσκον τινὰ,
φιλοτιμήσασθαι δὲ ἔδειλον αὐτὸν, ὅτι προθάσας
ὕμνοις τὸ κράτος αὐτῶ, ἐξ τὸ ακλῶς δῆθεν λωπο-
τροῆσαι, ὡς μέσον ἀγαγὼν, τὸν πορφύραν αὐ-
τὸν ἐνδύσι, καὶ τὸ ἐξέδημα, πρὸς τὸν γαμετὴν εἰ-
πών. πάλαι μὲν δὴν ἔδει ποτοῖ τὸν ἄνδρα, ὦ φί-
λοι, οἷς τὸν περίβλεπτον ἀσμον τῆς βασιλείας ἀπα-
γαγεῖν, ἢ τὸν Βασίλειον ἐφ' ᾧ καὶ μεταμιέλημαι.
ἀλλ' ἐντεῦθεν ὁ τῶ Μιχαὴλ καπάλυσις λαμβάνει ἀρ-
χήν. εἰ τῷ μᾶλλον ἀκραπποπῶν ἀ δίλιπε τοῖς ὑπ'
αὐτὸν πολλὰ κακὰ ἀρξειῶν, ἄλλε μὲν ἅπε ατελῶν
ἀφαιρεῖσθαι, ἑτέρε δὲ ῥίνα, καὶ κεφαλὴν ἄλλε. ἀλλ'
ἐν τοῖς ἐμποδίζοντα τὸν Βασίλειον ἦχεν. ἐφ' ᾧ δὴ-
λον μελετᾷ κατ' αὐτῶ. ἐνίκησε γὰρ τινι βέλος ἀ-
φανὲς τὸ δοκῶν μὲν καὶ θηρίᾳ· τῆ δὲ ἀληθείᾳ καὶ
Βασιλέως, καὶ ὃς πάντα ἐνοήσας, ἤθρατ μᾶλλον ἐ-
πὶ Μιχαὴλ, ἅπερ αὐτὸς ἐμέλλε ἀπ' αὐτῶ παθεῖν.
ἐφ' ᾧ, καὶ φονεύει αὐτὸν κατὰ τὸν ἅγιον Μάμαντα·

Κρατεῖ δὲν μῆ Μιχαὴλ τὸν μθυσῶν, Βασίλειος
ὁ Μακεδὼν, ἐπ ιε'. ὅπος βριφύλιον ἂν, παθὰ φησι
Ζωναρᾶς, ἔκειτο τῷ ὑλίῳ θαλπόμενος, ἅπ δὲ τῆ
αὐτῶ γονίων περὶ τὸ θέρος ἀκαλημένων. πάνυ καὶ
ὦν ὥρας πτωχοί. αὐτὸς δὲ τὴνικαῦτα κατακπὰς, ἐ-
σπάλευε αὐτὸν ταῖς πτέρυξιν. ὁ γοῦν μήτηρ αὐτῶ καὶ
πολλάκις ἀποσοβῆναι ἐπιχειρήσασα τῶν, καὶ μὴ
δυνηθεῖσα, ἀγαθὸν οἰώνισμα τὸ πτῆνον ἔκρινε
δράμα. ἀλλὰ καὶ ἐκὸ κώμης ὁ Βασίλειος ὕπος ὥρμη-
το, γοητεύσας τῆ μεγαλοπόλει Αδριανοπόλως.
καὶ ἀνδράποδόν δὲ πος Βυλγάρος συνεκπνχθη κα-
τ. φυγὼν οὖν ἐκεῖθεν, πρὸς ἢ Βυζαντίδα ἤρχε-
ται, καὶ τῆ τῶ ἁγίε Διομήδυς προσκλαζει ναῶ, κα-
κεῖσε ὑπελθὼν ἐν κλίνῃ λιθοπλινθίνῃ · τὴνικαῦτα
ὁ ἐκεῖσε νεωκόρος τρέπον ἀφυπνίζεται δι' ἀγγέ-
λου λέγοντος · ἴσω τὸν βασιλέα εἰσάγαγε. πόθεν
ὁ νεωκόρος, θεραπείας ἀξιοῖ τὸν βασιλέα.
ὅπα τί; Διὰ τ' αὐτοῦ ἀνδρείαν, τῷ Μιχαὴλ γνωρί-
ζεται. τῆ ἵππων φορτισὶς καθίσαται. μῆ πῶ-
πα παράκοιτος. καὶ πλάτειον ἁρπαγ ἀναφο-
ράζεται. τοῦ Θεοῦ τὰ τοιαῦτα καὶ φροπολλοῦ
πάντως δυνάμενος. ὅρα γὰρ ὅτι καί ποτε μετὰ
τὸ Κυρίου αὐτοῦ τῶ Θεοφιλίτζη ὧ τινι τάπῃ
ἀπῆλθε. ἔνθα δεσρατικές τις ἐτύγχανε μο-
ναχὸς, ὃς τὸν μὲν Θεοφιλίτζιον παρεώρα. τὸν

triarcha Ignatius provolutus jaceret, ac vin-
dictum eorum poſtularet ſuorum, quæ a
Cæſare deſignata in ſe fuiſſent. Mox alicui
gladium porrigi, quo Bardas membratim diſ-
ſecaretur. Neque multum temporis interceſ-
ſit, quum Michaelus Bardæ potentiam rever-
ritus, hominem morte mulctarum e medio tol-
lere cogitat. Itaque Bardas homines gladiis Bardæ cædes.
inſtructos contra ſe pergentes intritus, ad
Imperatoris ſe pedes ſubjicit. Verum per eoſ-
dem inde abreptus, membratim in fruſta con-
ciditur: genitalibus haſtæ ſuffixis, & publi-
ce populo ſpectaculi cauſſa exhibitis.

Secundum hæc Michaelus, quod ſobo- Scylitzes hi-
lem ex ſe naturalitet procreatam nullam ha- ſtoricus.
beret, ut Scylitzes memoriæ prodidit: nec
publicam rem adminiſtrare per ſe ſatis ido-
nee poſſet, Barda jam rebus humanis ex-
empto: Baſilium filii loco adoptat, & Ma- Baſilium ado-
giſtrorum dignitate ornatum, paulo poſt et- ptatur.
iam diademate cingit. Quum autem a Ba-
ſilio quoque Michaelus ob ea reprehenderetur, quæ nefarie patrabat: quo pacto & il-
lum e medio tolleret, ſollicite cogitabat.
Quid ergo rei molitur? Hominem quem-
dam, nomine * Baſilifcum, quem adficere * al. Baſilinum
honore propterea cuperet, quod aliquando item, Baſilici-
majeſtatem ipſius inſigniter prædicaſſet, ob num.
quadrigarum ſolertem inflexionem, in me-
dium productum purpura indut, ac dia-
demate ornat, hujuſmodi ad Senatum verbis Edit. Pariſ.
uſus: Jampridem, amici, oportebat hunc vi- pag. 294.
rum a nobis ad honorem Imperii ſplendi-
diſſimum potius evehi, quam Baſilium. Id-
circo mei me conſilii factique pœnitet. Quod
quidem ubi feciſſet, mox initium interitus
Michaeli appetit: præſertim quum inte-
peranter admodum potare non delineret, ac
ſubditis crebra mala moliri. Nam præcipie-
bat his aures, illis nares, nonnullis capita
præcidi. Quum autem Baſilius impediret,
quominus ea perficerentur: fraude circum-
venire Michaelus ipſum inſtituit. Num eui-
dam mandabat, ne in ſpeciem quidem ad ver-
ſus ferat telum emitteret, reapſe vero Baſi-
lium peteret. Qua re Baſilius animadverſa, Ezium Mi-
in ipſum Michaelum id patrandum eſſe ſta- chaeli.
tuit, quod imminere ſibi ab eo videbat. Ita-
que hominem ad D. Mamantis interficit.

Hoc modo poſt Michaelum cognomine Baſilius Ma-
Temulentum, Baſilius Macedo xx annis cedo Imp.
Imperium obtinuit. Is quum adhuc infans Joannes Zo-
admodum eſſet, uti Zonaras commemorat, naras.
forte ſoli expoſitus in æſtu jacebat, meſſe oc-
cupatis parentibus, qui valde pauperes erant. Augurium e-
Tum vero aquila de ſublimi advolans, ex- jus.
panſis alis umbram ei præbebat. Quum au-
tem mater aliquoties aquilam abigere conata, nihil efficere ſe videret: tandem hanc
rem boni augurii loco duxit. Præterea Baſi- Baſilii tenui-
lius hic e pago quodam originem habuit, qui tas.
magnæ urbi Adrianopoli vicinus erat. Etiam
aliquando ceu mancipium a Bulgaris ve-
ctus fuit. Unde quum evaſiſſet, Byzantium
ſeſe contulit, ac propius ad ſancti Diome-
dis ædem accedens, ibidem in lateritio pa- Aliud vatici-
vimento ſeſſus obdormivit. Ea nocte rempli nium.
ejus ædituus ab angelo ter excitatus eſt, ac
Imperatorem introducere juſſus. Paret æ-
dituus angelo, & Baſilium velut Imperatorem
humaniſſime tractat atque reficit. Quid ex
eo tempore de ipſo factum? propter inſignem
animi fortitudinem in Michaeli notitiam
pervenit: primum equorum ei cura com-
mittitur: deinde fit Cubicularius: tandem
Imperator renuntiatur: quum quidem hu-
juſmodi eventa Deus multo ante ſignifica-
ſſet. Nam vide obſecro, quid aliquando ipſi
acciderit. Forte cum hero id temporis ſuo Alio modo ſi-
Theophilitze quemdam ad locum profectus gnificatum
Baſilio regni.

fuerat. Eo in loco ſolitariæ vitæ ſectator degebat, homo futura prospiciendi facultate præditus. Negligebat ille Theophilitzem, quum magnum honorem Baſilio deferret. Quæſitus ab aliquo, cur id feciſſet: Imperatorem in eo ſe palam conſpexiſſe reſpondit. Hac igitur ratione Basilius Imperio (ceu diximus) poſt Michaelem potitus eſt: moxque Photium ex Eccleſia pepulit, ac ſolium Ignatio reſtituit. Præterea ſub initium Imperii Patribus conſcriptis ad ſe venire juſſis, theſauros Imperatorios aperuit, ut Scylitzes commemorat, deque pecuniis ærarii maximis, præter auri tres centenarios, nihil omnino reperit. Quo autem illæ modis ac rationibus novis inuſitatiſque prius deveniſſent, abi certior factus fuit: apud Senatum obtinuit, ut publicum in ærarium referrentur. Ipſe tamen magis agens, & cuilibet illorum, qui aliquid a Michaelo acceperant, partem dimidiam auferens, auri ccc. omnino centenarios confecit.

Inopia ærarii.

Ioannes Scylitzes.

Edit. Paris. pag. 295.

Tam præclare vero Baſilius imperium adminiſtrabat, tamque obſervans erat juſtitiæ: ut ipſemet judices ordinaret, eoſque cauſſas cognoſcere juberet attente, tam in magnaura pro tribunali ſedentes, quam in Circo. Edictis quoque propoſitis inſtituit, ut hi judices acciperent e publico ſalaria: ne agitatas pro tribunali cauſſas parvi facerent, obiterque tractarent. Itidem pauperioribus jure adverſus alios experiuntibus alimenta decrevit, ne fame contabeſcentes litibus renuntiarent. Præterea proditum memoriæ ſcimus, imperatorem ad hæc loca quodam tempore de regia progreſſum, quum neminem reperiſſet de alio conquerentem, ideoque ſuſpicatus eſſet, forte homines injuſtis adfectos aliquo modo impediri, quo minus ad ipſum accederent: ſatellites per orbem dimiſiſſe, qui abi reverſi ſuiſſent, neque ſe quemquam inveniſſe dicerent, qui querelarum aliquid haberet: præ gaudio lacrymas fudiſſe, Deoque gratias egiſſe, quod ſe imperante acciditſet, ut nemo ſe injuſte tractatum oppreſſumque diceret.

Baſilii juſtitia.

Cæterum ſi quis eſt, qui ex ingenti gloria per caſum aliquem adverſam ad conditionem obſcuram ignominioſamque pervenit: is cum animo ſuo perpendens, quo pacto rotæ cunules ſurſum deorſumque ferantur, ſeipſum conſoletur. Nam ea volutatio perquam illuſtri declarat imagine, quam inſtabilis ſit humana felicitas. Tali certe ſuperioribus hiſce temporibus exemplo barbarus ille Suldanus aliquando eſt uſus. Nam quum a Francorum principe captivus detineretur, totumque biennium in vinculis exegiſſet, numquam eum ridentem aliquis conſpexit. Tandem Francus intellecto, Suldanum riſiſſe: de ipſomet riſus illius cauſſam quærit. Tum ille ſe plauſtri rotam intuitum reſpondet, quæ modo ſurſum, modo deorſum ferretur. Ei ſe caſus ſuos accommodantem, non potuiſſe non inæquabiles rerum humanarum vices ridere. Quo verbo motus Francus, Suldanum ab eo tempore ſuam in familiaritatem admiſit, hominiſque prudentiam admiratus, eum in conſiliariorum ſuorum numerum retulit.

Vices rerum humanarum.

Suldanus a Francis captus.

Sapiens Suldani dictum.

Quum primum autem Baſilius imperium occepiſſet, in Syriam expeditionem ſuſcepit: quumque opidum quoddam * Germanicopolin, quod alio nomine Adata nuncupabatur, obſidione cingeret, ac homines obſeſſa imperatoris conatum flocci facere viderent: quæri juſſit, quonam præſidio freti, tam ſecure degerent. Tum quidam ex oppidanis ſenex: Nequaquam, ait, in fatis eſt, imperator, ut abs te noſtrum hoc oppidum capiatur: ſed in alicujus eorum, qui Conſtantini nomen habebit, poteſtatem a-

* al. Germaniceum. Germanicopolim frustra Basilius tentat.

pag. 296. Vaticinium.

Α δὲ Βασίλειον ἐξ τιμῆς ἐποιεῖτο πολλῆς. καὶ ἡ αἰτίας ἐφωτηθεὶς ὑπό τινος, ἔλεγε, βασιλέα ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπρὸ. πρατεῖ ὅλου, ὡς ὁρᾶται, μετὰ τὸν Μιχαὴλ ὁ Βασίλειος. καὶ τῆς ἐκκλησίας δ' Θεὸς τὸν Φώτιον ἐξωθεῖ, καὶ πάλιν Ιγνατίῳ τὸν θρόνον ἀποδίδωσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν γερουσίων τινικαῦτα μεταλαμβάνομος, τοὺς βασιλικοὺς ὑπαυοίγει θησαυροὺς, ὡς φησιν ὁ Σκυλίτζης. καὶ ἐκ τοῦ τῶν πενήτων χρημάτων, ὧδὲ ἄλλο ὄρυται, ἢ χρυσοῦ κεντηνάρια τρία. τοῦ δὲ παῦτα κατορθωθέντα ἴφθασε μαθὼν ὁ Βασίλειος, εἰκότως καὶ πάλιν πρὸς τὸν δημόσιον ἀντιπαρῆλθε. τὰ ἡμίσυ λοιπὸν ἀφ' ὧν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ ἕκατος ἀφαιρούμενος, ἐπισωμάγει, χρυσοῦ κεντηνάρια τ'.

Β Τοσοῦτον δὲ καλῶς ὁ Βασίλειος ἦρχε, καὶ τοσοῦτον δικαιότατος ἦν, ὡς καὶ δικαστὰς τάξαι, καὶ τὰς ὑποθέσεις ποιεῖν ἐν τῷ τῆ Μαναύρᾳ καθημένους καὶ τῇ ἱπποδρόμῳ. ἐτύπωσε δὲ καὶ στιπέρδια λαμβάνειν αὐτούς, ὅπως μὴ τῆ ὑποθέσεως καταφρονῶν. ἔπαξε δὲ καὶ βορίῳ τοῖς πενεστέροις τῆ τὰς δίκας ἐχόντων, ὡς μὴ τῆ λιμῷ πιέσθοιεν, τὰς δίκας ἀπαγορεύοντες. λέγεται δὲ ὅτι καὶ κατιὼν ἐσπουδά ποτε ὁ βασιλεὺς, καὶ μηδέ τινα ἀνθρώπων ἐγκαλοῦντα, καὶ ὑποπτεύσας μή πως ἐμποδίζονται τῷ πρὸς αὐτὸν εἰσέρχεσθαι οἱ ἀδικούμενοι, δορυφόρους ἀπὰ πάσαι τῶν εἰκουμένων ἐπεμψε, ὧν δὲ καὶ ἀποστρέψαντων, καὶ μηδέ τινα πεύσεσθαι λεγόντων ἄρειν, μεθ' ἡδονῆς ἀπέφαξε δάκρυον. καὶ τῷ Θεῷ χάριτας ὡμολόγει, ὅτι ἐπὶ τῶν αὐτῷ βασιλέως ἐκ ἔστιν ὁ ἀδικούμενος.

C Ο εἰς ἀδοξίαν ἀπὸ δόξης περιπεσὼν, παραμυθίας ἀπολαύετω, τῶν ἄνω καὶ κάτω φορὰν ἔχειν τὰς ἀμάξας βοχῶν συτρίφων καθ' ἑαυτόν. ὡς γὰρ ἀσάλευτον ἔχει ἀνθρώπων δίαιτα μενίας εἰκὼν αὕτη ἐστὶ φορφυρᾶς. ἐπεῖον δὲ πάλαι πεπόνθει καὶ ὁ Σουλδάνος ἐκεῖνος ὁ βάρβαρος. ἔπος γὰρ ὑπὸ τῶ τῆς Φραγγίας ἄρχοντος καπηχθεὶς, καὶ δίετίαν ἐν τῇ φρουρᾷ ποιήσας, οὐ ὤφθη γελάσας ποτέ. μετὰ δὲ παῦτα γελάσαι τινα ὁ Φράγγος μεμαθηκὼς, ἐρωτᾷ τῶν αἰτίαν. καὶ ὃς ἔλεγε βοχὸν ἰδὼν ἁμάξης ποτὲ ἄνω, ποτὲ δὲ κάτω φερόμενον, καὶ πύρῳ τὸ κατ' αὐτὸν παρεικάσας, τὸ τὰ βίου γελάσαι ἀνόμαλον. τῇ Φράγγῳ λοιπὸν φαίνοτο ἔκτοτε, καὶ σύμβουλος ὢν ἐκείνῳ ᾗ τῶν αὐτῶ σύνεσιν.

D Ο Βασίλειος δὲ μετὰ τὸ πραθῆναι, κατὰ Συρίας ὥρμησε· καὶ Γερμανικόπολιν δὲ τινα λεγομένην Αδατα πολιορκῶν, καὶ πάντων ὁρῶν τῆς πολιορκίας ὀλιγωροῦσαν, ἔφη· ἐφ' ὅτῳ πεποιθότες ἀμελῶσιν οὗτος ἔχουσι· γέρων δὲ τις ἐκεῖθεν ἀπεκρίνατο· οὐ παρὰ σοῦ, ὦ βασιλεῦ, ἡ πόλις ἡμῶν ἁλῶναι πιὼ πέφυκεν· παρὰ δὲ τῶ τῆ σῶν ᾧ Κωνσταντῖνος ὄνομα. ᾗ ὃς ὑποδείξας τὸν υἱὸν αὐ-

E

τῷ Κωνσταντῖνον, ἤκουεν ὡς οὐκ ἔστι αὐτός. ἀλλ' ἔτερός τις μετὰ χρόνον συχνὸν ἐκ σοῦ ἀναφύς. καὶ ὁ Βασίλειος, ἵνα τῷ προῤῥήσει διημαρτημένῳ ἐλέγξῃ, ἐπὶ πλέον τῇ πολιορκίᾳ προσείκετο. ἀλλὰ μεθὲν ἀνίσας κενὸς ἐσιδίοι ὑπέστρεφεν.

Οὗπερ ὁ Βασίλειος, ὅτε Μιχαὴλ ἀπέλα τὸν μιαιφονῶν, οἷον εἰρηναρχάμβλος τὸν Θεὸν, πολλαχοῦ τῆς πόλεως τῷ ἀρχιστρατήγῳ Μιχαὴλ, ναοὺς ἐδείματο ἐκ καινῆς· ὧν ὃς ἦ ἐν τῷ παλατίῳ λεγομένῳ νέᾳ. ἐδείματο δὲ ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου, ἐπ, ὁτομαι τῆς Θεοτόκου, ὡς ἂν ἔχοιεν οἱ πραγματευόμενοι ἄμων ἀφορμῆς· πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα καινουργήσας ὁ Βασίλειος, ἐν κιστέρναι ἀπαλαιωθρῷ νέᾳ, ἣν ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος ἀπέχωσε, κῆπον ἀντὶ τοιήσας λαχάνων. τῶν δὲ ἐποίησε καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἐντὸς τοῦ παλατίου. τῇ τε πρὸ τῆς Μαγναύρας, ἐν τῷ μεταξὺ Ἰουστιανοῦ τε καὶ Λαυσιακοῦ. ὁ δὲ Ἡράκλειος παρὰ Στεφάνου τοῦ φιλοσόφου τινὸς γένεσιν αὐτῷ πολυπραγμονήσαντος μαθὼν, ὡς ἐξ ὕδατος αὐτὸν αἰσθήσεσθαι, τὰς τῆς κιστέρνας, ὡς εἴρηται, προχώσεις ἐποίησεν.

Ὁ μέντοι τοῦ βασιλέως υἱὸς Κωνσταντῖνος νοσήσας ἀπέθανε. καὶ ὁ Λεοπκράπης τὸν αὐτοῦ θάνατον οἱ φέραν, ἔζεσε ζῶσα πᾶσα ἐμφανεθλίᾳ αὐτῆς. μοναχὸς δέ τις Εὐχαϊτῶν πρόεδρος, ᾧ Σαντάβαρλιος τὸ ἐπώνυμον, δόξαι λέγεται τῇ βασιλικῇ ὀθνικότητι ἢ γὸν αὐτὸ, καθάπερ ζῶσά τινα. καπὶ δὲ τῷ λόχμῳ νεκρὸν τοῦ Κωνσταντῖνον ἐφιππον σωματῶσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ κατ' φαντασίαν ἐποίησεν. ᾧ δὲ καὶ πεπλακῆναι δόξας ὁ βασιλεὺς καταφιλῆσαι, ἐκ ὅτι πᾶν ἑώρα. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς μεγάλως περὶ τὸν μοναχὸν ἐφαπάζετο. ὁ δὲ ἕτερος υἱὸς αὐτοῦ Λέων ὁ φιλόσοφος, φαρμακὸν ἐκάλει ἢ μοναχὸν, καὶ ἀπατῶντα ἢ Λεοπκράπαν. πλησὸς οὖν ἐπὶ πᾶσι ἢ ψυχῇ ὁ Σαντάβαρλιος, ποιοῦτόν τε ἐπινοεῖται. πείθει τὸν Λέοντα, ἐν ξιφίδιον ἐντὸς ἢ ὑποδήματος φέρειν παρασκευάζει ὁπλισίκα τῷ πατρὶ συμβοηθῶν ἐκ. αὐτὸ δὲ ἢ δόλον ἐνόησεν. ἐφ' ᾧ καὶ ἐπίβυλον προσαγγέλλει αὐτῷ. δεσμοῦται λοιπὸν, ἐν ἐν ἐκ τῷ βασιλικῶν καταλύεται θαλάμων· καὶ πᾶ τὰ κράτος ἀφαιρεῖται παράσημα. ᾗ δὲ πᾶσα συμπόσιον καὶ τῷ ἐν πόλει ποιεῖται ὁ ἑραπὼν, καὶ τῶν παλαιῶν συνήθειαν· ἐστησὲς οὖν ἐκάστῳ ἀπροφυλάκτως, Λέων, Λέων ἐβόα πυκνά. ὀδυρομένου καὶ γὰρ τινος τὸν Λέοντα τῶν φωνῶν ἐμιμήσατο. ἀφορμὴν οὖν ἐπιδόντες δραξάμενοι, δέονται τῷ βασιλέως περὶ τῶ Λέοντος· λέγοντες ὡς οἷς καταγοείας ἡμῶν ἔχας τοιοῦτο τὸ ζῶον, εἴπερ αὐτὸ μὲν τὸν οἰκεῖον ἀπεκαλέσατο διαπόλω. ἡμεῖς δὲ ἀμεμπτοτέρως ἐπὶ πολοῦτον αὐτῷ. παύσῃ τοι καὶ ἐκ ἀποτυγχάνοσι τῷ σκοποῦ.

Πρόσεχε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι ἐμφανοῦσιν ὑπεναντία πρὸς ἀλλήλους οἱ χρονογράφοι. ὁ γὰρ Σκυλίτζος φησὶν, ὅτι γονῆς ἐπόρει φυσικῆς ὁ Μιχαὴλ. οἱ γὰρ μῦθοι ἀεὶ ἐναντιολογοῦσιν, καθά φασιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοὶ, γόνιμον σύμπασαν ἔχουσι. liquando veniet. Iis auditis Imperatore filium ſuum Conſtantinum ipſis commonſtrante: reſponſum eſt, non hunc Conſtantinum illum eſſe: ſed alium quemdam ex ipſius poſteris hoc nomine, multis annis intercedentibus, exſiturum. Hoc vaticinium Baſilius ut falſum irritumque declararet, majore ſtudio, quam prius, intentus oppugnationi erat. Verum infecta re, ſuaque ſpe fruſtratus, obſidionem ſolvit.

Quoniam vero Baſilius Michaelem illum Templa a Baſilio condita. tumulentum interfecerat, placandi Dei cauſſa multis per urbem locis novas ædes Michaelo principi copiarum cæleſtium Daci exſtruxit. Ex iis una eſt in Polario, quam Novam appellant. Itidem in foro templum nomini Deiparæ dicatum condidit, ut ædes iſtic aliqua foret, in qua mercatores precarentur. Præterea reparatis inſtauratiſque multis operibus, etiam quamdam ciſternam expurgavit, Ciſterna repurgata. quam Heraclius Imperator humo ingeſta opplevérat, ejuſque loco hortum olerum effecerat. Idem præſtitit in iis ciſternis, quæ ſunt intra palatium, & in ea, quæ eſt ad * Monnaram, & in alia, quæ inter Juſtinianeum ac Lauſiacam ſita eſt. Nam quum Heraclius ex Stephano philoſopho, qui nativitatem ejus curioſe perſcrutatus fuerat, per aquam ſibi moriendum eſſe cognoviſſet: ciſternas, ut diximus, paſſim obſtruxerat. * al. Magnaurum.

Secundum hæc evenit, ut Conſtantinus Impetatoris Baſilii filius morbo correptus tandem moreretur. Eam filii mortem quum Imperator admodum ægro dolentique ferret animo, percupiebat eum ſibi vivo ſpecie offerri. Tum vero Monachus quidam, Santabareni præfigiæ. Euchaitarum præſes, cui cognomen Saotobareni erat, Imperatori filium vita functum ita commonſtruſſe fertur, ac ſi vivus quiſpiam foret. Effecit enim, ut ſpecie imaginaria Conſtantinus eques patri quadam in ſilva obviam fieret: quem, ubi viſus ſibi fuiſſet, Imperator & complexus & oſculatus eſſet, mox evaneſcentem ex oculis amiſit. Hinc Imperator magnam de hoc monacho concepit opinionem, quum interim alter filiorum Leo philoſophus eum veneficum appellaret, e quo per impoſturas Imperator deciperetur. Ea verba quum animum Santabareni vulneraſſent, hujuſmodi quiddam excogitavit. Auctor Leoni fuit, adeoque perſuaſit, ut cum patre venaturus, ſecum gladiolum ſub veſte geſtaret. Eum Leo dolum non intelligebat. quapropter e Santabareno ad patrem velut inſidiator defertur: mox vinculis conſtringitur: quodam in thalamo regio concluditur: Imperatoria ſigna ei adimuntur. Secundum hæc uſuvenit, ut pro more veteri convivium Imperator cum magiſtratibus celebraret. Ibi ſuſpenſus quidam phitacus, ſeqeunter Leonis nomen repetitum ingeminabat. Quippe conſuefactus fuerat, ut vocem cujuſdam Leonem deplorantis imitando exprimeret. Hac patres conſcripti occaſione arrepta, pro Leone apud Imperatorem deprecantur & intercedunt. Ajebant enim, hoc ipſum animal negligentiam ſuam videri accuſare, quod heri ſui nomen toties inclamaret, cujus ipſi tam longo jam tempore mentionem nullam feciſſent. Quam interceſſionem Imperator quum audiviſſet, voti eos ſui compotes fecit. Santabareni e Leone offenſio. *Edit. Pariſ. pag. 297.* Phitacus Leonem deplorat. Leo vinculis liberatur.

Cæterum hoc loco velim animadvertas, dilecte fili, ſcriptores annalium inter ſe diſſentire. Nam Scylitzes tradit, Michaelem Imperatorem ſobole naturali caruiſſe. Qui enim ebrietati perpetuo dediti ſunt, quemadmodum perhibent homines harum rerum periti, nequaquam ſemen ad arcana De Leone ſcriptorum diſſenſio.

Veneris idoneum habent. Hoc ſi verum eſt, qui conſentaneum putabimus, quod ajunt aliqui, Leonem Michaeli fuiſſe filium? Zonaras quidem memoriæ prodidit, Leonem reapſe Michaeli filiam fuiſſe, hominum autem opinione Baſilii. Quippe Leonis mater, cui nomen erat Eudocia, Ingeris filia, quum prius arcano concubitu cum Imperatore Michaelo conſuevisſet, prægnans Baſilio oxptum data eſt, quem adeo ſibi familiarem Michaelus fecerat, ut etiam capiti ejus diadema imponeret, per occaſionem equi ferocis a Baſilio domiti, quem conſcendere nullus aliorum audebat. Erat enim Baſiliaa admirabili formæ venuſtare, audaciaque ſingulari præditus.

Baſilius in venatione peope petit.

Accidit autem aliquando, ut hic ipſe Imperator Baſilius in venatione quadam obvium haberet inſigni procericate cervum. Ibi quum manum armatam gladio coorta feram ſuſtuliſſet, cervus reſtitit, & inſequentem propulſare cornibus conatus eſt. Hoc modo factum, ut quodam cornuum ramo in zonam Imperatoris defixo, ipſe cornibus ſublimis adhærens a cervo abriperetur: viramque forſaſſis amiſiſſet; ni quidam ipſum diſſecta gladio zona ſervaſſet. Et deinde præclata ſcilicet a ſervato Imperatore dara ſuur conſervationis præmia. Nam caput humini præcidi juſſit, allata cauſſa, quod adverſus Imperatorem gladium oudaſſet.

ingratitudo. Baſilii.

His temporibus divinus ille Ignatius haſce res inferas reliquit. Quum autem Photius perpetuo ſolii recuperandi deſiderio teneretur, eccleſiamque recuperara conaretur: hujuſmodi quiddam ab occulta profectum verſutia vafritieque comminiſcitur. Primas de appellatioobus Imperatotis, ſiHorum, Auguſtæque litteras ſumit, indeque ſuum illud Beclas componit: quo declararo, viſus eſt Imperatori vir apprime ſapieus eſſe. Hac ratione ſolium illud excelleutiſſimum recepit. Ac de his quidem hactenus dictum eſto.

Edit. Pariſ. pag. 298.

Roſſi religionem Chriſtianam amplectuntur.

Sub hoc Imperatore Roſſi ad religionem erroris eu perrem acceſſerunt, & pontificem acceperuot, quum divinum quoddam prodigium auteceſſiſſet. Nam ſacroſanctum Evangelium in ignem conjectum, exemari noo potuit. Tandem Baſilius ex alvi profluvio vitam finiit, filio Leone, viro ſapiente ac docto, ſucceſſore poſt ſe relicto.

Leo Philoſophus imp.

Itaque Leo parre rebus humanis exempto, XXVI. annis imperavit. Quum Santabarenum ulciſci vellet, prius de Photio loco movendo conſilium iaiit: quod illum Santabareni patrocinium ſtudioſe ſuſcepturum putaret. Nam rumor diditus erat, Photium cuidam ſuorum imperium tantum non deſpondentem, hac ipſa de cauſſa cum Santabareno canſilia communicaſſe, contraque Leonem aliquid fraudis fuiſſe machinatum. Igitur eum Leo primum in euſiliam agit, deinde contumeliis adfectum aliis, tandem oculis ſpoliat. Exſtitit iis temporibus

Prodigia ſub Leone.

anta ſolis ſub boram diei ſextam eclipſis, ut ipſa eriam ſidera conſpicerentur. Accedebant violentiſſimi ventorum flarna, fulgura rooitruaque valde horrenda, & ardentia fulmina, quibus in foro ſeptem viri ſunt extincti.

Cæterum Leo, quum templum exſtruxiſſet in honorem nominis ſancti Lazari, tam ipſius, quam Mariæ Magdalenæ reliquiaa eo traoſtulit. Ubi deinde in ipſo die Quinquageſimæ, proceſſus de more publicus inſtitueretur ad ſancti Mocii fanum, etiam ipſe Imperator una cum cæteris incedebat. Quumque templum jamjam, ſacris

Leo fere interfectus.

januis vicinus, ingredi vellet, quidam ex

Α σι τὸ σπέρμα φῶς γε τὸ τῆς Ἀφροδίτης μυσέρια. Εἰ δὲ τῦτο, πῶς λοιπὸν ὁ Λέων ὑὸς τῦ Μιχαὴλ; ὁ δὲ Ζωναρᾶς φησιν, ὅτι τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὑὸς τῦ Μιχαὴλ ἦν. τῦ Βασιλείυ δὲ τῇ δοκεῖν. ἡ γὰρ μήτηρ τῦ Λέοντος, Εὐδοκία δὲ ἦν αὕτη, τῦ Ἰγκηρος Θυγάτηρ συμφθορομένη πρότερον τῇ Μιχαὴλ, ἔγκυος τῇ Βασιλείῳ παρ' αὐτῦ σωνέζυγεν. τοσῦτον γὰρ αὐτὸν ὁ Μιχαὴλ φιλοίσατο, ὥςτ ἐξ ἱππήλατε πεσόντα, τὴν ἀφορμὴν ἐκ τῦ Θρασίως ἵππου λαβόντ, ᾧ οὐδεὶς ἐπεβάλλει ἵππλατε. Θαυμασὸς γὰρ ἦν ὁ Βασίλειος καπέχ εὐδὸς ἐν πόλμαι.

Β Ο βασιλὺς ἔπος Βασίλειός ποτε κυνηγετῶν, ἀμηχάνῳ ὑπεγκάπει ἐλάφῳ. ἐμίκα γοῦν χεῖρα ξιφήρη κ τῆς ἐλάφυ ἥρτ, ἀπέρτ τὸ ζῶον, καὶ τοῖς κέρασιν ἐμπείραν τὸν διώκοντα. καὶ τῇ ζώνῃ δὲ τῦ βασιλέως ἐμπαρέντος τινὸς τῶ παφυομένων κεράτων, μετέωρος ἐκεῖνος τοῖς κέρασιν ἐφέρετο· καὶ τάχα ἂν ἐφάλετο, εἰ μή τις ξίφει πλατὺ τὴν ζώνην, αὐτὸν διέσωσατο. ᾧ δὲ καὶ σώτρα καλὰ δίδωσιν ὁ ὑπ' ἐκείνυ σωθεὶς, τὴν τῆς κεφαλῆς ἐκπομπήν. λέγων, ὅτι κ βασιλέα ξίφος ἠχύμωσεν.

Ἐπὶ τύτοις ὖν ὁ Θεῖος Ἰγνάτιος τ ὦδε μεθέσεως. ὁ μέντοι Φώτιος αὖθ διέφων τ θρόνυ, καὶ σωθάζων ἐπεπύξαθαι πάλιν τ ἐκκλησίας, πῶν δὲ τι βαθύβρεπον καὶ σκολιὸν ηχνᾶται. τῷ ὀνόματι τὰς ἀρχὰς ὑπολαμβάνει μόνας, τῦ βασιλέως, τῇ ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Αὐγύστας. καὶ τὸ Βικλὰς σωτίθησι. καὶ τῶν σαρκικῶν, ἴδοξεν ὠναι βασιλεῖ μίγας ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ πάλιν τὸν παλίγκλον καπελκρῦται θρόνον. καὶ περὶ μὲν τύτων ἔπος.

C Οἱ δ Ρωσοὶ ἐπὶ τύτυ τ βασιλέως, οἷς τ ἁπλατῆ θρησκείαν ἴλθον. τλιπαίτε καὶ Ἀρχιερία δίχοτα, θεσπρωίας φάσπορ γεγονῆας. τὸ γὰρ ἅγιον Εναγγέλιον πυρὶ μὲν παραδίδοτ, ἀ καπκαὶτ δέ. ᾧ τύτε ξηρρία νόσῳ συχθεὶς ὁ Βασίλειος, πολὺ τῷ τῦ βίυ, τὸν ὑὸν αὐτῦ Λέοντα τὸν σοφὸν, ἄδοχον καπαλιπών.

D Κρατῆ ὖν ὁ Λέων μ τὸν αὐτῦ πατέρα, ἐπ κε'. Σίλων ὖν ἀμυύσθαι τὸν Σανταβαρηνὸν, βυλόμενος φότερον τὸν Φώτιον καθελεῖν, οἰόμενος αὐτὸν μεγάλως φροσπσεσθαι τῷ Σανταβαρηνῷ· λόγος δ ἐφέρετο, ὡς ὁ Φώτιος τινὶ τῆ αὐτῦ, τλὺ βασιλέως μητρυιᾷ, κοινολογῆται τῆ Σανταβαρηνῷ περὶ τύτυ τῦ ὅπυ τὸν δῆλον κ τὰ Λέοντος ῥάπτοντι. καὶ φαῦτα μὲν, ὑπερόπτον αὐτὸν ὁ Λέων ποιῶ. αὖθ ὕπνος αἰτίσας, τὰς ὀφθαλμὰς αὐτῦ ἐκκόπτει. κ τῶν μέντοι τ καιρὸν, γέγονεν ἀλίκ ἔκλειψις περὶ ὥραν ἕκτην, ὡς κ ἄστρα φανῆναι· ἀνέμων τε βιαία πνοὴ, ἀστραπαὶ κ βρονταὶ φερεκάδεις· σκηπτοὶ καυσώδεις, ὑφ' ὧν ἄνδρες ἑπτὰ κατέχ τὸν φόρον ἐκαρώθησαν.

E Ο μέντοι Λέων ἀνεγείρας ναὸν ἐπ' ὀνόμα τ ἁγίυ Λαζάρυ, μετακομίζει ἐν αὐτῷ τὸ τ ἁγίυ τε λείψανον, καὶ τ Μαγδαληνῆς Μαρίας. σωνόδυς φιλοτίμως γενομένης κ τ ἡμέρας τῆς πομπικοῦς, ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίυ ναῷ, ἐπῆλθε μ προόδῳ καὶ Λέων ὁ βασιλεύς. ἐν δὲ τῇ μέλλειν εἰσοδεῦειν καὶ πλησίον γενέσθαι τ ἁγίων θυρῶν, ἀνθρωπός τις ἐκ τῶ ἄμβω-

νος ἰσχυροδικαίς, ῥάβδῳ βαρείᾳ τῇ ἰσχυρᾷ κατὰ κεφαλῆς αὐτοῦ, ἔπαισε τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ ἀντίκα, εἰ μὴ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τῆς ἀκροκρεμίσης λύχνου τῆς ἡμετέρας ἀπεκόπη φορᾶς. αἵματος δὲ πολλοῦ ἐκείνου κεφαλῆς καταῤῥύντος, φυγὴ κατέσχε τοὺς ἄρχοντας. ὁ δὲ τῆς βασιλείας πλήξας κατεχύθη, τῇ πολλῇ βασάνῳ τιμωρούμενος, ὡς μοῦνον εἶναι τὸλμης ἐκείνης συμμέτοχον. κἂν ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Αλέξανδρος μὰ παρατοχὴν ἑαυτοῦ ἔχειν τὸ πόσῳ συχνοῦσθαι, ὑπόνοιαν ἔδωκε· πόδας ὁμοῦ τῇ χεῖρας ἐκείνος ἐκτέμνεται, τῇ τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ, πυρὸς ἔργον γίνεται. χολάζει τιμωρίαν τῇ ἀπειρίαν φονεύσεως· κἂν ὁ σωφρονιστὴς Μάρκος πολλὰ καταδέεται τοῦ βασιλέως, λόγων· μὲ ὀργίζου, μηδὲ χαλέπαινε, ὦ βασιλεῦ· προγεγραμμένον γὰρ ἦν σοι παθεῖν παρὰ τοῦ Δαβίδ, εἰρηκότος. Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῇ αὐλῇ σου. τῇ ἐστεφανώσατο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. δεῖ οὖν σε, δέσποτα, ἐπ' ἄλλα ἔτη κρατεῖν τῆς βασιλείας. ὃ δὲ τῇ γέγονεν· ἀπέθανε γὰρ μετὰ δέκα χρόνους, κατ' αὐτὸν τὸν ἡμέραν, καθ' ὃν τῇ ἐπλήγη.

Ἡ μὲν τοι τοῦ Λέοντος γυνὴ Θεοφανὼ μὴ ζηλοτυπήσασα, ὅτι γυναῖκα ἔτερα ὁ Λέων ἠγάγετο, θαυμαστὸς ὕστερον ἀνεδείκνυται. ἠγάγετο δὲ τὸν πατρίκιον γυναῖκα Ζωὴν τὴν Καρβωνοψίαν, ἥτις ἐβίω χρόνον συχνὸν μετ' αὐτῆ αἰσχρῶς. ἀπὸ γοῦν τούτης ἐπέθη τῇ βασιλεῖ παιδίον ἄῤῥεν. ὕστερ ἐν τῇ γενέσει κομήτης ἐφάνη τὰς ἀκτῖνας ἐπ' ἀνατολὰς αἴρουσ, τῇ λάμπων ἄχρις ἡμερῶν μ'. τιμωρεῖται δὲ τῇ Λέων ἐλογᾶται μὴ Ζωῆς παρὰ Θωμᾶ τοῦ ὑφισβύτρου τινός. ὃς δὲ τῇ καθαιρέσει ὑπέπεσεν, ὁ δὲ πατρίκιος Σαμονᾶς, φονεβλήθη παρακειμένους, σωμηρὸς ὢν Λέοντος εἰς πᾶσαν καιρόν. τῇ αὐτὸν δὲ τὸν πατριάρχην οἰκονομεῖ ἐξοπλίζων, ἅτε τῆς ἐκκλησίας ἐπιβαίνειν παρ' αὐτῷ καλούμενος. ἀνάγεται δὲ ὑπ' αὐτῷ Εὐθύμιος ἀνὴρ θαυμαστός. ὁ μέντοι βασιλεὺς πολλὰ σπουδάσας νόμον πεθῆναι, ὥστε τὸν ἄνδρα τείτῳ λαμβάνειν, ἃ τῇ ὑπάρτων γυναῖκα· τὸ σπουδαζόμενον ἀνύσαι οὐ ἴσχυσε, ἕτοιμον παξιάρχου τοῦτο παρεμποδίζοντος. ὅθεν τῇ σάσις ἐν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑ μικρὰ γίνεῖ. οἱ μὲν γὰρ τοῦτο ἐῶ, ὡς ἂν ὑ πρὸς ὑσίους ἀγάγοντα σπουδῆς.

Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἀνδρονίκου τοῦ εἰς ἐκστρατείαν ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλων, τῇ ἐξ τοῦ τετράλινον εἰδέναι αὐτῷ, ἀνατίζει φρὸς τὰς ἀνωθεν τῆς πύλης ἐπιλαμπάσας εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, τῇ τῆς Θεομήτορος. τῇ ἀναίσας ὕπως ἴλεῳ φρὸς αὐτόν· μή σε πλανάτω, ὦ Κωνσταντῖνε, τὸ ὄνομα· μὴ δὲ ἐξ τοῦτο κατόψει Ρωμαίων νομίζῃ. ὁ βασιλεὺς δὲ τῇ ἐμῷ Κωνσταντίνῳ ὑῇ παρὰ Θεοῦ πεμίδεται· τῇ δῶρον τοῦτό μοι γέγονεν ἀπὸ Θείων ἀνδρῶν, φροφῆται δηλωσαμένων τὰ ἐμφρόδεα. γίνωσκε ἐμοῦ, ὅτι τυραννίσαντός σε, ἀ κεφαλὴ ἄτερ τοῦ σώματος, ἐξ τῆσδε τῆς πύλης εἰσελεύσεται. ὁ δὲ τῇ γέγονε. μὴ θάνατον δὲ τῷ Λέοντος, τυραννίδι ἐπιδήμιος ὁ Κωνσταντῖνος, ἀγρηθη, τῇ τιμωπεῖται τοῦ αὐτοῦ κεφαλῇ, ἐξ τῆς δὲ τοῦ πύλος ἐῶ ἰδίῳ αἰσχρομένῳ περιφρασμένῳ αἵματι. τοιαῦτα τῇ δὲ οἱ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πεδῶντες πάσχουσι.

ambone ſive ſuggeſto proſiliens, gravi ac valida clava caput ejus verberavit: adeoque ſubito ipſum interfeciſſet, ni pars extrema clavæ in ſuſpenſum cadelabrum impacta, vel dimidiam imperus vim amiſiſſet. Tum de Leonis capite profluere ſanguis copioſus, & viri principes in fugam ſeſe conjicere. Qui ceciderat Imperatorem, captus eſt, multiſque tormentis ſubjectus, quum ſacinoris illius nullum ſe habere ſociam profiteretur: (quamquam frater Imperatoris Alexander, qui ſub morbi prætextu non aderat, quamdam de ſe ſuſpicionem præberet) tandem manibus ac pedibus amputatis in circi Funda eremantur. Eo tempore deſiit & proceſſus iſte, quamquam hoc nomine ſanctiſſimus ille Matcus, ſolitatiæ vitæ ſectator, apud Imperatorem verbis hujuſmodi deprecaretur: Noli tantopere, Imperator, iraſci & ſuccenſere. Nam hoc eventurum tibi vates etiam Davides prædixerat, quum ait: Quam multa hoſtis improbe deſignavit in ſanctum tuum. Qui te oderunt, In ipſo tibi feſto inſultarunt. Quapropter, Imperator, aliis adhuc decem annis imperio te potiri oportet. Hoc vaticinium exitus verum comprobavit. Nam poſt decem annos eo ipſo mortuus eſt die, quo plagam hanc accepit.

Pſ. 73. 3.

Vaticinium.

Edit. Pariſ. pag. 299.

Leonis hujus uxor Theophano, quum eitra æmulationem perpeſſa faiſſet, ut alteram ille conjugem duceret: deinceps conſequuta eſt, ut palam prodigia quædam ederet. Neque tantum has axores habuit Leo, ſed etiam Zoen Carbonopſiam, nuouero quartam duxit: quæ ſine auguſtali corona ſatis longo temporis ſpatio cum eo vixit. Tandem ex ea natus eſt Imperatori filius, in cujas ortu cometes conſpectus eſt, qui radios ſuos orientem verſus projiciebat, & ad quadrageſimum diem uſque lucebat. Hoc filio nato, Thomas quidam munere * ſenioris fungens, Leonis & Zoæ fauſto precatus eſt, tamquam conjugibus. atque is ſeoior loco ſummotus deineeps fuit. Hinc Samonas parricius a Leone officio Cubicularii ornatur, quod ei ad omnem improbitatem opicularetur. Is præter alio ſacinora, cutavit at Patriarcha ſolum vertere eogeretur, quem ſcilicet ipſe ſoltum ſibi vindicare vetuiſſet. Suſtitutus fuit ejus loco vir admirandus Enthymius. Quumque multum operæ impendiſſet Leo, quo efficeret, ut lex promulgaretur, cujus petmiſſu jus vlro ſoret uxorem tertiam quartamve ducendi: non tamen id conſequi potuit, quod, tanropere cupiebat, hoc ipſo Pattiatcha conatum Imperatoris impedieore. Qua ex cauſſa non parum exſtitit inter aoiſtires diſſidii, cujus nomine poſtea de revocandis ad unionem & concordiam animis Synodus habita fuit.

Thеophanonis virtus.

Leoni filius naſcitur.

Presbyteri.

Samonas patricius.

Leo quam leuem ferre vetiti fuerit.

Quum autem Conſtantinum Andronici filium quendam ad expeditionem Imperator cum copiis ablegaret, per triclinium hominem educens, oculis io Chriſti ac Deiparæ imagines defixis, quæ ſupra portam erant collocatæ, his verbis uſus eſt: Caveto Conſtantine, nomen ne tibi tuum imponat, neve fretus illo, potiturum te Romanorum imperio putes. Nam meo filio Conſtantino divinitus imperium reſervotum eſt, quod equidem perſpectum habeo, ſignificarum mihi divinitus ab hominibus, futura proſpiciendi vi præditis. Quapropter ſcire debes, eventurum ut ubi tyrannidem ad te tapere conatus fueria, caput tuum abſque corpore per hanc ipſam portam ingrediatur. Huic vaticinio deinceps eventus reſpondit. Nam poſt Leonis obitum Conſtantinus tyrannidem adfectans occiſus eſt, ac deineeps erat videre cruentum caput ejus per illam portam inferri. Nimirum accidere talia ſoient iis, qui ultra ſepta tranſiliunt-

Leo Conſtantinum Andronici f. monet.

Vaticinium.

Accidit id temporis maximus ſolis defectus, cujus cauſſa Pantaleontem Synadenſem Pontificem ad ſe Imperator arceſſivit, hominem aſtronomiæ peritum. Is rogatus, quem illius eclipſis effectum fore ſtatueret: reſpondit, alteri ab Imperatore perſonæ caſum adverſum portendi. Quinetiam Samonas ipſe ſapientem hunc virum peculiariter abductum de re tota conſulit, & futurum cognoſcit, ut ipſi calamitas accideret: verum omnino Junii tertio die ſalvum evaſurum, nec ab eo tempore quidquam illi ſui moleſtæ eventurum. Nondum præſtitorum hoc tempus advenerat, quem Samonas e loco ſuo deturbatur atque raditur. Nam & calumniis Imperatorem circum venire ferebatur, & inſolenter ſemet gerere.

Aſtrologi præ dicto.

Edit. Pariſ. pag. 300.

Samonæ ruina.

Secundum hæc Conſtantinus Leonis F. annos v. rerum potitur. Apparuit tum cometa quidam ab occidente, quem periti rerum illarum a gladii ſimilitudine Xiphiam nuncupant. Exiſtimabatur is profuſionem ſanguinis imperatrici urbi denuntiare. Conſtantinus ſe totum impoſtoribus & præſtigiarum peritis dabat, & eorum opera multos ad annos imperium ſibi conſervare ſtudebat. Quum homo ſtolidus aliquando ludos equeſtres exhiberet, ſacra eccleſiæ ornamenta cuncta ſumens, iis ipſis theatrum eleganter inſtruxit. Poſt Alexandri parſai mortem, quod juvenis admodum eſſet, imperioque metueret, per auream bullam Romanum cuſtodem ſuum fecit, patriſque loco ſibi conſtituit. Ea dignitate occidum antea quiſquam ornatus fuerat. Neque multo poſt idem Romanus renuntiatur Cæſar, & diademate cingitur. Potitus eſt autem Romanus hic Lacapenus imperio annis.

Conſtantinus Leonis F. imp.

Romanus fit imp. patet.

Romanus Lacapenus imp.

Hoc tempore multum ac ſæpe Bulgari, quorum princeps erat Symeon, prædabundi Romanorum fines percurrebant. Tandem ad reconciliationem fœderaque venerunt eſt. Nam ad Coſmidii littus Imperator Romanus, & is, de quo diximus, Symeon coram ſeſe ſpectarunt, deque conſtituenda amicitia mutua colloquuri, domum reverterunt. Accidit tum portentum quoddam, omnino dignum, litteris quod conſignetur. Quo tempore principes inter ſe colloquebantur, aquilæ duæ ſupra ipſos volaſſe traduntur: quumque non ſine clangore alarum congreſſæ fuiſſent, mox alteram ab altera diſceſſiſſe, quum una ſe ad urbem conſerret, altera Thraciam verſus avolaret. Hoc autem prodigium augures diſciplinæ ſuæ periti minime fauſtum eſſe judicabant. Nam ſignificari perhibebant, futurum ut hæc inter utroſque pax reſcinderetur. Tunc & terræmotus in regione Thracenſium exſtitit, & hiatus quidam ioli, iique tanti, ut multa prædia cum eccleſiis & ipſis hominibus abſorberentur. Quid inde ſequutum? & quem exitum habuerunt illæ aquilarum congreſſus atque prælia? Forte Joannes quidam aſtronomus Romanum acceſſit, eumque monuit, uti mitteret aliquem, qui ejus columnæ caput amputaret, quæ ſupra Xerolophi fornicem collocata, occidentem reſpiciebat. Nam ita Symeonem, cui fatalis illa foret, ſtatim moriturum. Imperator hominis obſequutus conſilio, mox columnæ caput avulſit. Eadem hora, quam quidem idcirco annotarat, Symeonem in Bulgaria mortem obiiſſe deinceps comperit, cordis morbo quodam confectum. Tunc & lapis de fornice in foro (Comatum appellare conſuevere) decidit, hominemque Lx neci dedit.

Imp. & Bulgari congreſſus de pace.

Auguriam.

Ejus interpretatio.

Vide Notas.

Joannis Aſtronomi conſilium.

pag. 302.

Symeoni vita magno adimitur.

Habebat Romanus ſenior alterum filium, cognomento Theophylactum, Diaconi munere fungentem. Is quia per ætatem admodum juvenilem ad ſolium patriarchicum pervenire non poterat, ſorte Trypho quidam ejus loco per ſuffragationes conſtituitur, qui

Tryphonis Romani.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη γέγονεν· ὃν χάριν ὁ βασιλεὺς τὸν Ἀρχιερέα Συνάδων Παντελέοντα μετακαλέσατο, ἔμπειρον ἀστρονομίας ὑπάρχοντα· ὃς τί τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλείψεως ἐφαντάσθη, εἰς τὸ δεύτερον ἕλεγε πρόσωπον τῶν κάτωσε ἐπιλήθειν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σαμωνᾶς ἰδίᾳ τὸν σοφὸν παραλαβὼν, καὶ ἐρωτήσας, ἔμαθεν ὡς αὐτὸς κακωθήσεται. πλὴν εἰς τὸν τεῖτλον τοῦ Ἰουνίου παραλήσεται ἀβλαβὴς, δεινὸν ἔσεσθαι πάθοι οὐδέν. ὅπερ ὁ προθυμία ἐρήσειεν αὖτη, καταγνοὺς τὸν Σαμωνᾶν, καὶ λοιπεύουσι· ἐβεβούλευτο δὴ ἐλέγετο εἶναι τῷ βασιλέως, καὶ ὕβρεις.

Μετὰ δὲ ταῦτα κρατεῖ ὁ τῶ Λέοντος υἱὸς Κωνσταντῖνος, ἔτη ε'. καὶ γὰρ ταῦτα φαίνεται ἀορίστως ἐν δύσεσι, οὐ ξυρίαν καλοῦσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί. ὃν ἔλεγον αἰμάτων χύσιν προσημαίνειν τῇ βασιλίδι. ὕστος πλάνεις καὶ γόησιν ἑαυτὸν ἐξίδωκε, τῶν βασιλέων αὐτῶ δῆλον ἐστὶ δὲ χρόνος φυλαχθῆναι μακρός. ὕστος ὁ μάταιος ἱππικὸν ἐπιτελίσας, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἱερὰ σκεύη, καὶ πάντα κόσμον αὐτῆς ἀγαγὼν τὸ ἱππικὸν κατεσκεύασεν. ὕστος μὴ θάνατον τῶ θεῖε αὐτῶ Ἀλεξάνδρου νίος ὤν, καὶ τῶν βασιλέων ὑποπτον ἔχων, τὸν Ρωμανὸν βύλλα φύλακα ἑαυτῶ ποιεῖ, καὶ αὐτὶ παῖδος ἐκεῖνον ἑαυτῶ καθίστησι· μήπω τινὸς ἐπὶρος τότῳ τιμηθέντος τῇ ἀξώματι· μετ' ὀ πολὺ δὲ Καῖσαρ ἀναγορεύεται, καὶ ἡδύματι ἐφέρῃ. Ρωμανὸς ὁ Λακαπηνὸς κρατεῖ, ἔτη ε'.

Πολλὰ καὶ πολλάκις οἱ Βύλγαροι τὸν Συμεὼν ἔχοντες ἀρχηγὸν, τῆς τῶν Ρωμαίων χώρας κατέδραμον. ἔπι πρὸς κατάλογος ἔρχεται. καὶ κατὰ τὸν τῶ Κοσμιδίου αἰγιαλὸν, ὅ, τι ἠλήθησε Συμεὼν, καὶ ὁ βασιλεὺς Ρωμανὸς, προσωπεῖα ἀλλήλοις τεθέασται, καὶ ἐμιλήσαι τὰ φίλια, καὶ ὕπως εἰκαδὶ πάλιν ὑποστῶσι· τηνικαῦτα καὶ πρὰς τι συμβαίνει, γραφῆς ἄξιον. δύο φασὶν αἰετὸς, τῶ βασιλέων ἐμιλητῶν, ἀνωθεν δυοῖν ὑπερπετῶν. πλάξαι τε, καὶ ἀλλήλοις συμμίξαι. καὶ παραυτίκα ἠζιδιχθῆναι· καὶ τῶ μὲν, ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθεῖν· τὸν δὲ, ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ὑποπετῆναι. τοῦτο δὴ οἱ περὶ τὰς ὀρνεοθεσκοπίας ἐκτετμήκασι, ἐκ αὐτῶν ἐαρινῶν φανῶν. ἠζιδιχθῆναι δὲ καὶ αὐθις τὴν αὐτῶν εἰρήνην ἔφασαν. ἐγένετο δὲ καὶ πτεπλεῦσαι συμμὲς ἐν τῷ θέματι τῆς Θρᾳκησίων, καὶ χαράματα γῆς· ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς τὰ πολλὰ χωρία, καὶ ἐκκλησίας ἀνδράς καταποθῆναι. τί τὸ μὴ ταῦτα; καὶ πῶς τὰ τῆς αἰσθήσεως ἀπατᾷ; καὶ νέκυσιν ἠμιάχη; Ἰωάννης τις ἀστρολόγος ἀποστελθὼν τῆ βασιλεῖ ἔφη, ὡς εἰ πίμψας ἀποτέμνοι τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῆς στήλης ἀπέτεμε. καὶ αὐτῆ τῇ ὥρᾳ, καθὼς ἐπέγνω συμβεβηκὸς ὁ βασιλεὺς, ὁ Βυλγαρίας ὁ Συμεὼν τέθνηκε, νόσῳ χρῇ καρδίας ἁλούς. καὶ ἐκεῖνο δὲ καιρὸν, λίθος ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ φόρῳ ἁψίδος, ὃν κομίσαι καλὸν οἰόμενοι, καὶ ἀπάτησεν ἄνδρας ξ.

Ρωμανῷ τῷ γέροντι καὶ ἕτερος ἦν υἱὸς, Θεοφύλακτος τοὔνομα, ἡμῖνος .. καὶ ἐκεῖ νίος ὤν, οὐ συνεχωρεῖτο εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀναχθῆναι θρόνον, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτῶ Τρύφων

φων τις, ἀφ' οὗ διέπεσε τὸν θρόνον; ἕως αὖ ἡλικίας διώσης ὁ Θεοφύλακτος γένηται. τῷ μὲν δὴ χρόνῳ πλειόνων ὢν ἔδει, Τρύφων ὁ πατριάρχης οὐκ ἤθελεν ἐκχώρειν τῷ θρόνῳ, ὡς ὑπῆρχεν. εἰ μὴ τις αἰτία τις ἀναφανῇ δικαίως τοῦτον καταγωγα. ἀθυμεῖ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεύς, προσέρχεται αὐτῷ Θεοφάνης ὁ Καισάρειος, ἐν δὴ τῷ χείρονι ἐκάλυψ. ὑπισχνεῖται νικᾷ τῷ Τρύφωνος καταβασιν· ὑπάρχεται τὸν πατριάρχην, λέγει· πολλὰ μὲν, ὦ δέσποτα, κατὰ σοῦ ὁ τῷ βασιλέως ἐπίδοσις. πλὴν μενοῦν ἐφέστωσαν αἰτίαμα ἕτερον, μὲ οὐδένα σε λέγουσι γράμματα. πληροφόρησον ἕως αὐτὸς δι' ἐπιγραφῆς τῷ ὀνόματός σου· ἐν ὕπνῳ αὐτῷ ἀποφράξεις τὰ γόμματα. πείθεται ὁ πατριάρχης, ἐν γραμματίῳ ἄγραφον εἰληφὼς, ἐπ' ὄψει πάσης τῆς συνόδου ὑπέγραψε σῦπνος. Τρύφων ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης, ἐν οἰκουμενικὸς πατριάρχης. ἐν γράψας, ἐκπέμπει ἐν τῷ φραυθρόνῳ τοῦ βασιλέως. ὅπερ λαβὼν ἀπὸ χεῖρας ὕπνος, ἐν ἄγραφον ἔπρον χάρτου ἄνωθεν φραυφάσας, παραπέμπει ἔγραψε. ὡς ἀνάξιος ὢν, ἐφίσταται τῇ βουλομένῳ τοῦ θρόνου παραχωρῶν. ὕτος ὁ τρόπος, δι' ὃ καθεῖλον τὸν Τρύφωνα.

Κατὰ παύπας τὰς ἡμέρας, ἐξ Αρμενίας ἐφοίτησεν πόρας ἐν τῇ βασιλίδῃ, παῖδες ἄρρενες συμφυεῖς ἐκ μιᾶς φρουλθότης γαστρός. ἐξελάθουσαν δὲ τῆς πόλεως, ὡς πονηρὸς οἰωνός. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου πάλιν εἰσῆλθον. ἐπεὶ δὲ συνέβη τὸν ἕνα πολλῶν ἔσας, ἐπορεύθησαν οἱ ἐμπειρότατοι τῇ ἰατρῶν, τὸ νεκρωθὲν ἀποτεμεῖν μέρος. ἵ τμηθέντος, τὸ ζῶν ἐπιβιβιωσὸς ἐτελεύτησεν.

Ο μέντοι Ρωμανὸς φρικωδεστάτοις ὅρκοις ἑαυτὸν καταδησάμενος, ὡς φύλαξ μὲν εἰσόντας τῷ Πορφυρογενήτου Κωνσταντίνου· βασιλείας δὲ οὐκ ἂν ἐφάψοιτο ποτέ. οὐ γὰρ μένοντος τότος. ἀλλὰ πάντα κατὰ τοῦτον θάμβος, βασιλεὺς ἑαυτὸν ἀνηγόρευσεν. εἶτα τὸν πορφυρογένητον. ἐνθένδε δὴ ὁ Ρωμανὸς τὸ τέλος ἄξιον ἔδρατο. καταγεται δὴ τῆς βασιλείας, ἐν ἐπὶ νῆσ τῶν Πρώτων ἀχθεὶς ἀποκείρεται. δρυγγάριος φρότερον τῆ πλοίμων ὢν.

Ο μέντοι υἱὸς αὐτῷ Κωνσταντῖνος ἁρπάσας, ἔτη νδ', ἀναξίως ἔθων νῆ ἀρχῆ. χαῖνός τε γὰρ ἐφαίνετο. οὔτε ἤκουσε. ἀσυμπαθὴς τοῖς πταίουσι λίαν· χυδαίοις νεῖ τὰς ἀρχὰς ἐκπίζεσι. τὰς γαμετὰς αὐτῷ Ελένης, ἐν Βασιλείου παρακοιμωμένου τὰς ἀρχὰς οὐσίους παρασκαλέζοντος ποιεῖν. οὗτος μὲν ὃν ὁ Βασίλειος ἐκ παλλακῆς γενόμενος Ρωμανῷ τῷ Λακαπηνῷ, ὃν δὲ ἐν πατρίκιον παρακοιμωμένου ἐτίμησεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος· ὃς δὲ ἐν πράξων ἀγαθῶν οὐ παπήσασα ἄμεσος ἦν. τὰς γὰρ ἐπιστήμας, ἀριθμητικὴν, μουσικὴν, ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, ἐν πᾶσαν ἁπλῶς φιλοσοφίαν ἐκ μακροῦ χρόνου τῇ ἀμαθείᾳ ἐν ἀμελείᾳ τῇ κρατούσῃ ἀπολωλῆσαν, οἰκείᾳ σοφῇ ἀνεπέστατο. ὕτος ὁ Κωνσταντῖνος τῇ ὑφ' αὐτῷ Ρωμανῷ συμφύεται γυναῖκα θυτέραν, ἀπὸ τῆς φρώτης ἀποθανούσης. ἐν τινα τῇ ἐπιφανῶν, ἐχυδαίων δ' φύσησαν, ἐν τὸν τίχνων παπίλαν· Ανασασὼ καλουμένῳ, ὃς Θεοφανὼ δὲ νῦν καῖπω μετονομαθέντα.

Glycæ Annal.

A solium administraret ad illud usque temporis, donec ad justam ætatem Theophylactus perveniſſet. Quum autem præſtiturum a Romano tempus effluxiſſet, negavit ſe Trypho patriarcha ſolio ceſſurum, quemadmodum promiſerat: niſi cauſſa manifeſta proferetur in medium, quam ob cauſſam jure loco moveri poſſet. Eam rem Imperatore permoleſte ferente, Theophanes eum Cæſareæ Pontifex accedit, quem & Porcinum appellabant: effectorumque ſe pollicetur, ut Tryphoni ſolium adimeretur. Deinde apud patriarcham inſinuans ſeſe fraudulenter: Mulcta (inquit) o here, contra te molitur Imperator. Verum ipſe cum ſuis cauſſam in te querelæ criminationiſque nullam aliam reperientes, litterarum te rudem eſſe dicitant. Quapropter recte feceris, ſi per inſcriptionem tui nominis ipſos hac de re certiores feceris, praque ruorum adverſariorum ea ratione obturaveris. Adhibet homini fidem Patriarcha, ſumptaque charta pura, in qua nihil perſcriptum erat, in conſpectu totius Synodi hujuſmodi verba ſubſcripſit: Trypho per Dei miſericordiam Archiepiſcopus Conſtantinopolis, Novæ Romæ, Patriarcha univerſalis. Eas ab ſe perſcriptas litteras ad Imperatorem opera illius, quem Protothronum (a ſede principe) nuncupant, mittit: quibus ille acceptis, chartam aliam necdum litteris exaratam præfigit, & in ea nomine Thryphonis abdicationem perſcribit: nimirum fateri Tryphonem, ſe, quod indignus eſſet, alii de throno cuivis cedere. Hoc modo Tryphonem loco moverunt.

Theophanis verſutia.

Trypho patriarchatu dejicitur.

Per eos dies ex Armenia monſtram quoddam ad urbem Imperatoriam venit, duo maſculi a natura cohærentes, qui unum modo ventrem habebant. Quumque velut omen infauſtum urbe tum fuiſſent ejecti, ſub Conſtantino rurſus eamingreſſi ſunt. Quum autem accidiſſet, ut unus vitam amitteret: experientiſſimi quique medici partem mortuam abſcindere conari ſunt a viva: qua reſecta, quum aliquantulum altera ſuperſtes fuiſſet, ipſa quoque vivendi finem fecit.

Monſtrum ab urbe pellitur. Romani imp. perfidia.

Cæterum tametſi Romanus horrendis maxime ſacramentis ſeipſum obſtrinxerat, pollicituſque fuerat, Conſtantini ſe Purpurigenæ cuſtodem futurum, nec unquam Imperium aperiturum: non tamen promiſſa præſtitit, ſed poſthabitis omnibus, Imperatorem ſe renuntiavit principem, Purpurigena ſecundum ad locum detruſo. Quapropter dignum factis ſuis ea itum invenit. Nam imperio dejectus, & in Protam inſulam deportatus, raditur. Antequam imperio potiretur, rei navalis Drungarius fuerat.

Edit. Pariſ. pag. 320.

A omnibus impero ſpoliatur.

Conſtantinus Imperium recuperat.

Deinceps Conſtantinus Leonis F. Imperavit annos XV, ſeque in adminiſtratione parum digne geſſit. Nam mollem ſe declarabat temulentiæ deditus erat: delinquentes citra commiſerationem craſtabat duriter: plebeis quibuſdam magiſtratus eredebat: quum quidem uxor Helena, Baſiliuſque Cubicularius apud ipſum efficerent, ut publica munera venalia forent. Baſilium autem illam Romano Lacapeno ea concubina natam, Conſtantinus patricii & Cubicularii dignitate ornaverat. Erat tamen Conſtantinus hic non prorſus expers præclarorum facinorum. Diſciplinas enim, videlicet arithmeticam, muſicam, aſtronomiam, geometriam, & univerſam ſimplicitas philologhiam, quæ multis annis ſuperiorum Imperatorum inſcitia negligentiaque perierant, ſtudio ſuo reſtituit. Filio ſuo Romano, conjuge priore mortua, dedit alteram, non illuſtri natam familia, ſed plebeis ortam parentibus, qui quæſtum in caupona faciebant. Et quum nomen eſſet Anaſtaſo, id ipſum cum Theophanone mox commutatum fuit.

Conſtantinus literas nihil curat.

Imperatoris filio nubet plebeja.

His temporibus, quum Ametas Tarsi bello Romanos petens, exercitus partem in Herculis pagum prædatum emisisset: ecclesiæ quidam senior, nomine Themelus, luctuenteum Deo cultum exhibens, Saracenorum adventu cognito, sacris omissis, ita ut induitus erat exiit, manibusque correpto ecclesiæ * patrono, irruentes adversarios eo ipso propulsavit, adeoque multos vulnerarit, complures interfecit, reliquos terga dare coegit. Deinde propter hoc sacinus ab Episcopo sacris exclusus, quum veniam non impetraret: ad Agarenos se contulit, religionem Christianam ejuravit, cum Saracenis profectus, non Cappadociam modo vicinasque regiones est populatus; sed etiam in Asiam, quæ minor appellatur, pervenit.

* *forsasse patroni statuam intelligit.*

Theophylacti patriarchæ prophana fugdia.

Cæterum filius ille senioris Romani Theophylactus, ubi sedecim natus annos contra sacrorum Canonum præscriptum ecclesiæ gubernacula usurpare cœpisset: nihil eorum quæ pessima sunt, intentatum reliquit. Tanto certe desiderio equorum tenebatur, ut eorum ultra duo millia possideret. His alendis perpetuo erat intentus, neque fœnum ipsis proponebat: sed pinorum fructus, pistacia, palmulas, uvas passas, aliaque talia: quibus etiam vinum fragrans, cum balsamo & cinamomo, admiscebat. Hoc quoque memoriæ de ipso proditum accepimus. Nimirum eo sacra peragente aliquando magnæ quintæ festæ die, cu-

Edit. Paris. pag. 303.

ratorem equorum accessisse, ac significasse, nobilissimam equarum peperisse. Tum illum præ nimio gaudio re sacra utcumque peracta, ad Cosmidium cucurrisse: visoque pullo recens edito, mox revertum esse, ut de Servatoris nostri pro nobis colaro supplicio hymnorum recitationem ad finem perduceret. Itaque vitam insolentem agens, tandem mortuus est in castello quodam maritimo: quum inter equitandum aliquid damni accepisset, ac per os sanguinem ejiceret. Nam ubi hoc ipsi accidisset, totum biennium cum morbo conflictatus, & aqua intercute correptus, vivendi finem fecit. Erat autem eunuchus, & Rufinianus, ceu memoriæ proditum legimus, condierat.

Mors vitæ consentanea.

Polyeuctus Patriarcha.

Subfitutus fuit in ipsius locum vir omnino venetandus, nomine Polyeuctus, solitariæ vitæ sectator, & inde usque a puero de parentum volantate castratus. Neque vero antistes Heracliensis ipsum, pro more majorum, inaugurabat: sed Cæsareæ pontifex Basilius. Nam præsse Heracleæ Nicephorus quadam incausa Imperatore offenderat, ideoque manus imponere Polyeucto vetabatur. Hinc factum, ut non tantum Imperator, qui facti hujus auctor fuerat, & Basilius, qui obtemperans Imperatori Patriarchâ consecraverat: sed etiam is, qui consecrabatur, valde vituperaretur, quod modo & ratione a sacrorū canonū institutis abhorrenti manuū impositionē consequutus fuisset.

Heracleæ antistes Polyeuctum nec consecrat.

Filius vitæ patris insidiatur.

Quum autem Romanus Constantini Imperatoris filius ætatem perfectiorem attigisset, nec patris imperium & administrationem rerum æquo ferre animo posset: consilium inijt de patre per venenum e medio tollendo, quamquam hic conatus successu caruit. Nam venenum, quod ea tium Imperatori allatum fuerat, fortuito casu quodam invarsum & effusum, propter exiguitatem reliquiarum Imperatorem extinguere non potuit. Mortuus est autem Imperator Patriarchæ gravi ira rus, secumque cogitans, quo illum pacto removerat. Paucis ante diebus, quam vivendi finem faceret, appetente vespera, satis longo temporis intervallo saxa de sublimi lapsa, & ingenti cum strepitu in ædes delata, quibus in ædibus ipse degebat, horrendum & diros sonos exciebabant. Acsametsi

Mortis immanitatis indicium.

Τῶ Λμορᾶ τῆς Ταρσῦ, ἐκπορευόμενον κατὰ Ρωμαίων ποιησαμένω, ἡ ἐν τῇ κώμῃ τῇ Ηρακλέους λαὸν πεπομφότος εἰς προνομήν, ἀπροβούλως γάρ τις, ἢ Θέμελος ὄνομα, τὸν ἀναίμακτον ἐπιτελῶν λειτουργίαν, ὡς ἔγνω τὸν ἦξ Σαρακηνῶν ἔφοδον, λειτὸν τὸν ἱερουργίαν, ἡ ὡς εἶχε στολῆς ἐξιὼν, λαβόμενός τε τοῦ χρεὼ τῶ σωματοῦρος τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἐπείσης ἦξ τὸν ἱερεῖον. τοὺς πολλοὺς μὲν ἐξαμύναιτο, ἐνίους δὲ ἀπέκτεινε· ἡ τοὺς λοιποὺς εἰς φυγὴν ἔτρεψε. παρὰ τῶ Ἐπισκόπῳ λαικὸν τῆς λειτουργίας τῶν χάριν ἀκαλεῖσθαι, ὑπεὶ μὴ ἔπειθε συγχωρηθῆναι, τοῖς Ἀγαρηνοῖς προσιλλυθη, ἡ τὸν Χριστιανισμὸν ἐξωμόσατο· καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξιὼν, τὰ μέσα Καππαδοκίαν, ἡ τὰ ἔγγιστα πάντα κρατίζε θέματα. ἀλλὰ ἡ μέχρι τῆς μικρᾶς λεγομένης Ασίας ἐφθασεν.

Ο μέντοι τῶ γέροντος Ρωμανῶ ὑὸς Θεοφύλακτος ἐξ ἡ δέκα ἐτῶν ὤν, ἰδίαις τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀκανονίστως παρείληφεν ἐλαχας, ὑδὲν ἐκέλιπεν ὁ μὴ μετεχειρίζετο χαίρειν· ἵππων δὲ ἔτρεφε πλῆθος ἀυτὸν, ὡς ὑπὲρ β. αὐτοῖς κτήνεσι. τῆς μὲν τοιμῆς φροντίζων αὐτῇ, ἐ χόρτῳ παρατίθει· ἀλλὰ κάναρα, πιστάκια, φοίνικας, σαρίδας, ἡ ὅσα τοιαῦτα παραμυθεῖται αὐτοῖς ἡδέα εἶναι δοκεῖ, βάλσαμόν τε ἐ κινάμωμον. φασὶ δὲ ἡ τῶν, ὅτι λειτουργοῦντί ποτε κατὰ τὴ μεγάλην πέμπτην, ἡ ἱππικὸς ἀγὼν ἔσεσθαι ἔμελλεν, ὡς ἄρα πωλάρια ἓξ ἱππάσιμες φορβάς. ὁ δ' ὑπὸ περιχαρείας τὸ τῆς θείας λειτουργίας ὑπόλοιπον ὡς ἔτυχεν ἀποπληρώσας, δρομαῖος ἀφικνεῖται πρὸς τὸ Κοσμίδιον ἡ τὸν πῶλον ἰωρακὸς, πάλιν ὑπέστρεφε, τὸν τῆ ἁγίων παθῶν ἐκκλησίαν ὑμνῳδίαν. βιοτεύων δὲν ἀπάντως, καταρρεῖ τὸ βίον ὑ τινι τοίχῳ τῆ παραθαλαττίου, θραυθεὶς ἱππαζόμενος, ἡ αἷμα ἦξ τὸ σώματος ἀναγκαῖον. ἐνιαυτὸν ἓν δυσὶν ἔτεσι κοπλόμενος, ἡ ὑδέρᾳ περιπεσὼν, ἐπλάπτεσεν, δύσκος ὤν, ἡ τὸν Ρωμανὸν ἀκαδημίας, ὡς γέγραπται.

Προχειρίζεται γοῦν αὐτ' αὐτὸ τίμιος ἀνὴρ, Πολύδευκος τοὔνομα, μοναχὸς ὢν ἐκ παιδὸν ὑπὸ γονέων ἀνακηθεὶς. ὁ τὸν Ηρακλείας, ὡς ἴδος, ἀλλὰ Βασιλείου τὸν Καισαρείας, τὸν χειροθεσίαν πεπληρωκότος. Νικηφόρος γὰρ ὁ τῆς Ηρακλείας πρόεδρος, ἐφ' βασιλέῳ κατά τι φρονήματος, ὁ συμχωρεῖν τὸν χειροθεσίαν ποιήσασθαι. ὅθεν ἡ φόνος αὐχ ὁ τυχὼν φρονεῖβη, ὁ τῆ φρονήματι ἐκ χειροποίητος μόνον, ἀλλὰ ἔ αὐτῆ τῆ χειροτονήσαντι ὡς κατηξιωμένῳ τὸν ἀκριβεστέρων χειροθεσίαν.

Ρωμανὸς δὲ ὁ τῶ βασιλέως Κωνσταντίνου ὑὸς πολυπρεσ ἐδὲ ἀφιλοῦς ὑλακίας, ἡ μὲ φέρων ὀρθῶ τὰ πράγματα ὑπὸ τῶ πατρὸς αὐτῶ διοικούμενα, φαρμάκῳ τῶν ἑαυτοῦ ποιήσασθαι ἐβουλεύσατο, κρὸ τὸ ἐγχείρημα πέρας ὐκ ἔλαβε. τὸ γὰρ ἐκλειφθὲν δὸς φαρμακον περιτραπὲν, ἡ τύχῃ τινὶ χυδὲν, ἐξ τὸν ἀλιγόστιον θανατῶσαι τῶν ἐκ ἴσχυεν. ἐγκοπὲν μὲν ὖν τῆ Πατεμίχῃ, ἐ τὸν αὐτοῦ καθαίρεσιν φυσαζόμενος τελέσαι. φρὸ δέ τινων ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελέσεως, ἐπί τινα χρόνον σιγχὸν ἐσπέρας καταλαμβανούσης, λίθοι ἄνω-

δυ καταφερόμενοι, ὑ ἐντὸς τῆ αὐτῆ διατριβόμενον σὺν A magnam ipſe operam impenderet, obſervarique rem jaberet: non ramen cognoſcere potuit, unde ſaxa illa, & a quo conjicerentur. Nimirum hæc ab ira divina profecta fuiſſe conſentaneum eſt.

πολλῷ ῥοίζῳ πίπτοντες, ἐξαισίως ἀπετίλων κτύπος. παλλὰ δὲ συμπράσας, καὶ ἐπίγνω πόθεν οἱ λίθοι, ὑ παρὰ τίνος ἐβάλλοντο, ἐκ θείας γὰρ, ὡς ἔοικεν, αὗται ὀργῆς.

Διαδέχεται τοίνυν αὐτὸν Ρωμανὸς ὁ υἱὸς αὐτῦ, πρωτόπατος ἐπ τέλα. Ὃ τελῶ μὲν εὐφυΐας πᾶσαν, ἰσοτὴ ἀνανέθυσι νῷ Πραιτοσίτῳ· αὐτὸς δὲ μετὰ βιβλίων ἀνδρικίων συνδιῆγε, ὑ τὰ χείρονα συνεφαίττετο. τοίνυν ὑ κληρικόν τινα ἐκτομίαν ὄντα, ᾧτινες ἀνομικὴς ἀρχῆς, ὑπὸ Κωνσταντίνυ τῦ βασιλέως ἀπολυθέντα, Ὃ μοναχικὸν ἀμφιασάμενον χλαμύδιον, κρύπτωθεν κρυπτόμενον, ὡς ἓδε ἐπιλάβετο ἡ ἀρχῆς, τὸ μοναχικὸν μὲν αὐτὸν ἐκδύσασα ἀμφίον, ὑ τὸ ἓ κληρικῶν χλαμυδίσκα μετενδύσας, τοῖς ἑαυτῦ θαλαμηπόλοις κατέπεμψεν. ὁ μέντοι Πολύδακτος, ζήλῳ πληθείς, ἰσχυρῶς ἡ βασιλέα τῶν ἀπόπαθαι. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἀντίφασιν μὴ τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα μετ' ἐλευθερίας δέξασθαι, ᾗ φάβον ἡ τῦ βασιλέως, πάνυ χαίρειν ἀφίεται.

Νικηφόρον μὲν ὦν ἡ Φωκᾶν, δομέστικον τῶν σχολῶν ἔτι ἓ σχολῶν, ὑ πολλὰ τρόπαια σταύρου κῦ ἡ ἰῶν Σαρακηνῶν, ὑ κατ' αὐτ ἐλ ἓ ὁ Κρήτη Σαρακηνῶν ἐκπέμπει· ὑ ὃς πολλὰ μὲν εἰπών, πλείω δὲ οἰκονομήσας, Ὃ ἓ τῶν αὐτ πλειόνων, ὑ οἷς χεῖρας ἔδη ἶχεν ἡμελλεν ἂν ἐπὶ πλέον αὐτ καταδυλῶσαι τὰ ὑ κατοχυρώσασθαι. φήμης ἓ πρασίσης, ὅτι ὁ κατασχὼν αὐτ Ρωμαῖος ἐξ ἀνάγκης βασιλεύσει Ρωμαίων, ἅμα τῇ γνωδῆναι Ὃ ἓ τῶν κατέχοντα, Ὃ ἓ Ἰωσὴφ ὑπὸ Φώκαν κτοσείλας ὁ Ρωμανὸς, Ὃ Νικηφόρον ἐκεῖθεν φρονταλίσατο. νικηθεὶς ὑ λίαν Φωκᾶν Ὃ τῶ Νικηφόρυ ἀδελφὸν ἐξαπέστειλεν εἰς ἀνατολήν. Ὃ ὃς τοσαύτῃ καταδρομὴν ἐποιήσατο Ὃ Σαρακηνῶν, ὑ τοσαύτας ἀσεβείας κατ' ἐκείνων ἔτισε, ὡς μηδ' λόγῳ διῶσθαι παύπας ᾗλαβεῖν. πᾶσαν ᾗ ἀνατολὴν χειρὶ ἐχειρώσατο. ὑφ' ᾧ μὴ θελήσαντα λαμπρῶ ἡ βασιλεὺς αὐτὸν ὑπεδέχετο.

Κατὰ ταύτας ᾗ τὰς ἡμέρας, ἀνήρ τις ἀνώνυμος Φιλόραιος καλούμενος, ὑπασπιστὴς ὢν Ρωμανῦ μαγίστρυ τῦ Μωσηλῆ τῦ ἐγγόνυ Ρωμανῦ τῦ γέροντος. ὗτος ἄνωθέν ἐπποις ὠκυπόδων ἐπὶ ἡ ἱππεσίδος ἐτάμενος ὁρθῶς, τῷ ἵππυ ξίφος ὅσον ἐδύνατο κῆ Ὃ ἐπισθορμίσας ἄνω ὑ κάτω ἐφέρετο. τότε δὲ τότε ὑ τὸ λοιμικὸν ἐπιδημῆσαν πάθος, ἐπιὸν τε βυθις, ὑ ζωοθόρον τὰς βόας ἅ Κράξα καταπομπάζεται, φασὶ ἓ ἀρχὴν πῦρ λαβεῖν ἐπὶ τ ἀμφὶν Ρωμανῦ τῦ γέροντος. ἐγγίσα ᾗ ἡ Βόνυ πυρίτης, ἀνεψυχὴν ἑαυτῇ ἡ Θεωνῆς Θίρμης παλάτιον τ Ρωμανῦ ἀναγειραντος, ὑ τ Θεμελίων καταβαλομένων, βοὸς, φασὶ, κρανίου μαρμαρέινυ ἀφαλὸν. ἐν ᾧ ὀρύττες Ὃ σωστρέψαντες, οἷς ἡ τ τοιούτυ κάμινον βάλωσιν ἐξ ἐκείνυ ἓ, Ὃ μίχρι τῆδε χρόνων, ὡς ἐπάυστο παντελῶς ἡ γῆς ἐπόσαν ἁ τ Ρωμαίων πυρέχεσθωσεία, τὰ τ βοῶν ζωοθόρεσθαι γάνο.

Ὁ μέντοι Φωκᾶς Νικήφορος, ὡς ἐμηρόθεν ὥρισας, πρόσαχθεὶς ἀπὸ Κρήτης ἐπανελθεῖν, ὑ συμπεσθῆναι πρὸς γε τὸν βασιλέα σπουδῆσαι εἰσιλθεῖν. ἀλλ' ὃ τῇ ἀπατηλῇ κελεύσθη παραγενέσθαι μετὰ πάντος τῦ στρατῦ, ᾗ τὸν Ἀποχαυδᾶν, ὑ μᾶλλον τὸν ἑαυτῦ ἦτορ ἀναπολήμενον. πάλιν ὅμως τῇ Συρίας ὁρμήσας ὁ Φωκᾶς, τῇ κράτος τι αὐτὸν ἔπεσθαι, ὑ λείαν πολλὴν ἐκεῖθεν ἀφείλετο, ᾗ τῆδε αἰχμαλώτων ἐλευθέρωσε Χριστιανῶν ὄνε πολλύς.

Ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς τελευτᾷ Ρωμανὸς, ἐπὶ τῶν

Succeſſit in Imperio patri filius Romanus, idque triennium obtinuit. Is Joſephi Præpoſito poteſtatem in omnia committens, inter hominunciones prophanos verſabatur, eoſque juvabat in maximis flagitiis deſignandis. Erat clericus quidam, homo caſtratus, qui quod ipſi propter facinora quædam fœda graviter Conſtantinus Imperator minatus eſſet, habitu ſolitario ſumpto ſeſe elanculum alicubi obdiderat. Hunc Romanus inſcio ſuo Imperii monachicis exutum veſtibus, & clericorum habitu rurſus ornatum, inter cubicularios ſuos retulit. Tum Polyeuctus æmularionis plenus Imperatorem adigere cœpit, ut ab ie hominem illum abigeret. Imperatore vero viciſſim obſiſtante, neganteque clericum iſtum ſolitariæ vitæ profeſſionem cum voto amplexum fuiſſe, ſed tantum Imperatoris metu: Polyeuctus hac cauſſa cognita, miſſum eum fecit. Romanus Conſtantini F. Imp. Edit. Pariſ. pag. 304.

Hic Imperator Nicephorum Phocam, qui tum temporis ſcholarum domeſticus erat, mulraque trophæa contra Saracenos orientales ſtituerat, etiam adverſus Cretenſes Saracenos cum copiis ablegavit, Nicephorus multis rebus indicatis, pluribus conſilio ſuo adminiſtratis, quum expugnaram inſulam tantum non ſuis in manibus haberet: ulterius in ea ſubigenda domandaque progreſſaros erat. Verum quod obtineret fama, futurum ut homo Romanus, qui eam occupaſſet, haud dubie Romanorum Imperio potiretur: ſtatim occupatione inſulæ cognita, Joſepho monente miſit Imperator, qui Nicephorum inde revocarent. Tunc & Leo Phocas, Nicephori frater, ab Imperatore verſus orientem ablegatus eſt. Is tanto cum impetu Saracenos invaſit ac vexavit, tamque præclara in ipſos facinora edidit: ut ne verbis quidem ea ſatis exponi poſſint. Nam orientem prope univerſam in poteſtatem redegit. quapropter Imperator hominem deinceps redeuntem ſplendido cum triumpho excepit. Nicephori Phocæ res geſtæ. Invidia. Leonis Phocæ facinora.

Per idem tempus vir quidam exſtitit Philoræus nomine, ſtipator Romani Moſalis Magiſtri, a Romano ſenioris prognati. Is veſte ſtragula in equum velociſſimum injecta, rectus in ea ſtabat, equo interim totis viribus currenta, atque ita Circum equeſtrem ſurſum deorſumque obibat. Tunc & peſtis illa de integro ſævire cœpit, ac boves extinguere, quæ Craba nuncupatur. Eam perhibent initium habuiſſe ſub Romanis ſenioris Imperio. Quum enim proxime Boni ciſternam Romanus palatium conderet, in quo ſe ab ardore ſolis æſtivo refrigeraret, dum fundamenta jacerentur, effoſſum ferunt bovis marmoreï caput, quod ii, qui repererant, confractum attritumque calcariam in fornacem conjecerint. Ea eo tempore in hunc uſque diem peſtis armenta boum per univerſos Imperii Romani fines infeſtare numquam deſiit. Agilitas Philoræi. Craba boum peſtis. Effoſſio bovini capitis infauſta.

Nicephorus autem Phocas, uti diximus, ſic Creta juſſus eſt decedere, ut inde ad Imperatoriam urbem redeundi poteſtas ei non fieret: ſed mandatum eſt, ut cum omnibus copiis in orientem trajiceret, propter Apochaudam, qui ſemet ab accepta clade magis ac magis recolligebat. Itaqua Phocas iterum Syriam verſus ductis copiis, ingenti ſtragi adfectum Apochandam ſuperavit, magnamque prædam ſecum inde abſtulit, plurimis etiam Chriſtianis, qui captivi detinebantur, liberatis. Nicephorus Apochaudam pergit. Pag. 305.

Secundum hæc Romanus Imperator na-

Basilius & Constantinus Imppp.

tiæ debitum persolvit, annos XXIV natus. Successerunt in Imperio Basilius & Constantinus Romani FF. & cum matre Theophanone v propemodum mensibus eo potiti sunt. Phocas autem Imperatricis jussa Constantinopolim hoc tempore ingressus est: quamquam Josephus, qui principem apud

Phocas Josephum decipit.

Imperatores locum obtinebat, ne id fieret, enixe vetabat. In urbem ubi venisset, ad Josephum se elanculum confert, eique vestem ex pilis contextam, qua interius indutus erat, ostendit: simulque fidem ei certam facit, jamdudum se fæces & quisquilias hujus vitæ relicturum fuisse, propter amorem solitariæ vitæ, ni studium erga Imperatores sibi ab hoc instituto revocato, aliud sus fisset. Brimgas (hoc Josepho cognomen erat) ubi Nicephorum hoc modo indutum vidisset, ad pedes ipsius provolutus, nunquam se cuiquam ipsum accusanti fidem habiturum dixit. Hac

Litteræ Josephi ad Zimischem.

ratione salvus inde Phocas digressus est, mox que Josephum facti sui pœnitere cœpit, quod prædam in ipsa delatam retia tam negligenter amisisset. Quapropter ad Joannem Zimischem Orientis ducem id temporis, hominem animosum ac rebus gerendis idoneum, postque Phocam inter duces cæteros illustrissimum, & ad alios itidem perscriptis litteris, futurum indicat, ut si discessione a Nicephoro facta, eum loco suo dejicerent, vitæ que solitariæ tasum addicerent: Zimisches munus Domestici Orientis acciperet, quemque vellet ipse; Domesticum Occidentis constituetet. Verum hi omnes erga Nicephorum beoevole adfecti, litteras ei Josephi commonstrant, utque se ad defen-

Nicephorus Phocas Imp.

sionem animo forti comparet, hortantur. Hoc modo per Orientis exercitus Phocas Imperator renuntiatur, jamprimum amore tam impetii, quam Theophanonis Imperatricis potiundæ flagrans. Deinde cum copiis Chrysopolim se confert, Chrysopoli versus Hebdomum trajicit, & universo cum populo per auream portam ad Ecclesiam pergit, ibique a Polyeucto diademate cingitur. Imperio VI annis præfuit.

Initio Theophanonem ejectam e regia solum vertere jussit, eadem pœna Josepho multato: simulque patrem suum Cæsarem creavit. Deinde larva scenaque depositis, Theo-

Bardæ a fratrino interfectus cæsi.

phanonem legitimo sibi matrimonio copulat, & canibus rursum vescitur, a quibus abstinuerat, ex qua Bardas ipsius ex conjuge priore filius, quodam in campo equestribus intentus exercitiis, & cum suo consobrino Plensa ludens, hasta ictus a nolente, perierat. Pe-

Edit. Paris. pag. 306.

Nicephori & Patriarchæ litem.

ractis nuptiis in novo ad palatium templo, quam in sanctuarium esset intrandum, manu Phocam tenens Polyeuctus, ut ad sacros cancellos accesserat, ipse in adytum introiit, repulsoque Imperatore dixit, non intromissum iti prius, quam pœnas progredientem ad secundas nuptias luisset. Præterea diditus erat passim rumor, qui non exiguas in Ecclesia turbas dedit: unum videlicet ex Theophanonis liberis fuisse a Nicephoro de sacro baptismo susceptum. Atque hæc ipsa non dubitabat amplificare Patriarcha. Verum Cæsar Polyeuctum tergiversantem, & res sacras cum Imperatore communes habere recusantem, de re tota certiorem reddidit. Scylianus quoque magni Palatii Papa princeps, a quo emanasse rumor ille ferebatur ad omnes, jurejurando præstito confirmabat, nihil ejusmodi Phocam fecisse. Polyeuctus ergo, quamquam pejerare Scylranem certo ac manifesto sciret, compaternitatis Imperatori culpam condonavit: & qui ante urgebat, ut ob secundas nuptias ei pœna infligeretur, etiam magnum hoc delictum impunitum reliquit.

A ιδ'. ᾧ ᾐδέ̓χοντο ἡ αὐτῷ βασιλέων, Βασίλειος & Κωνσταντῖνος οἱ παῖδες αὐτῷ σὺν Θεοφανοῖ τῇ μητρὶ αὐτῶν, ᾧ ἀραπόσω ὠσὶ μιῶας ϛ'. ἀ δὲ Φωκᾶς εἰσήρχετο ἐν Κωνσταντινουπόλει, κωλύοντι ἡ βασιλίσσης. οἱ δ᾽ τὰ τοιαῦτα κωλύων ἦν ἀ τὰ φρῶτα πλυνικαῖτα παρὰ τοῖς ἀραπόσι φέρων Ἰωσὴφ. δηλοῖ δ᾽ ὅτι τὸν ὁ Φωκᾶς, εἰσήρχετο λάθρα πρὸς τὸν Ἰωσὴφ, ᾧ δειλινὸν αὐτῷ ἄπιρ ἐπὶς ἐκδέδυτο τείχιον, πλυροφορῶν αὐτὸν, ᾧ λέγων, πάλαι ἂν ἐξῆν τ βασιλεῶν σφραγῖδ, δι᾽ ὅρκου μοναχικὸν, εἰ μὴ τὸ τῇ κρατίστου φίλτρον συνεκράτει αὐτόν· τῶν ὖν ὁ Βρίγγας ἰδὼν Ἰωσὴφ, πίπτει παρὰ τὰς πόδας αὐτῶ λέγων, ὡς ὐκ ἄπιστι πεῖδοί τινι κατ᾽ αὐτῶ λέγοντι, ἔξεστιν ὖν ἐκδῦναι ἀ Φωκᾶς. ᾧ πλυνικαῖτα ἡ Ἰωσὴφ μετέμελος ἔχειν, ἅτι τὸ δόρμα ἐντὸς ἔχων ἀρνίου ἀπώλεσε. γράφει λοιπὸν πρὸς τὸν Τζιμισχῆ Ἰωάννου, στρατηγὸν πλυνικαῖτα τ ἀνατολῶν ὑπάρχοντα, ἄνδρα θυμοδῆ ᾧ δραστήριον, ᾧ μῆ ἡ Φωκᾶν ἐν στρατηγοῖς ἐπισυμμάπτειν. ἀμοίως δὲ ᾧ πρὸς ἑτέρους ἔγραψεν, ὡς εἴχε ἑκάστους, τὸν Φωκᾶν καθαιρήσειν, ᾧ μονα-

B χὸν ἀποκείρειν, ἡ μὲν Ἰωάννου δομέστικον ἡ ἀνατολῆς, ἀ δὲ αὐδὶς νῦν προβαλέσθαι ἡ δύσεως. αἱ δὲ πάντες ὧνπερ χειτικῶς ἔχοντες πρὸς τὸν Νικηφόρον, ὑποδεικνύουσιν αὐτῷ τὰ γράμματα, ᾗ διαστρδιῶσι πρὸς ἀλλήλω ἀναπείθοντιν. ἔπειτα λοιπὸν ὑπὸ τ τῆς ἀνατολῆς βασιλεῖς ἀναγορεύεται· ἔρατο δὲ ᾧ πάλαι τῆς βασιλείας ἔχων μέλεια ἡ βασιλίσσης Θεοφανῦς,

C ἔρχεται ὖν ὅπως ἔχων, πρὸς Χρυσόπολιν, κἀκεῖθεν ἐξπερᾶται πρὸς τὸ Εβδόμον. ᾧ μῆ πασῖς τῶ λαῶ ἐξῆ ἡ χρυσῆς πάρπς πρὸς τὸν ἐκκλησίαν εἰσήρχετο, ᾧ παρὰ τῶ Πολυδίκτη ἐξδίματι τίφτται. ᾧ κρατεῖ ἔτη ϛ'.

Τῶν μέντοι Θεοφανοῦ φρῶτα μὲν τ βασιλικῶν κατέχει ὁ Φωκᾶς, ἐξόρισεν τίθνεται, ὅπερ δὲ ᾧ ἡ Ἰωσὴφ· τὸν δὲ πάτερα αὐτῶ, προχειρίζεται Καίσαρα. μῆ δὲ τοῦτο, τὸ προσωπεῖον, ᾧ ἡ σκηνὴν ἀποθέμενος, ἄγαται νόμιμον γυναῖκα ἡ Θεοφανώ. πὶς δὲ ᾧ κρῶν ἀπεγδύσατο, φρότερον ἀπεχόμενος κρωδεστέρας, ἐξῶν Βάρδας ὁ ὐκ τῆς φροτέρας αὐτῶ γαμετῆς ἀποσχεθεὶς ὑός, ἐπαιζόμενος ὸν τῷ παιδίῳ, καὶ τῷ ὁμοίῳ

D φρομαίζων ἀνεψιῷ τῷ Πλάνᾳ, μῆ δόρατος βλωθεὶς ἀκουσίως τίθνεκε· τὸν γάμον δὲ τελεῖται ὸν τῇ κῇ τὸ παλάτιον νέᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐπείπερ ἐμέλλεν εἴσοδος ὸν τῷ Θυσιαστηρίῳ γενέσθαι, ἡ χειρὸς κατέχων αὐτὸν ὁ Πολυδίκτης ᾧ ἡ ἱεραῖς ἐγκυρσας ἀγκλίσεσι, εἴσεισι μὲν ἐκεῖνος εἰς τὸ ἅδυτα. ἡ ᾧ Φωκᾶς ἔπωθεν ἐξωθεῖ· ἐπιστομὼν ὅτι ὐκ ἐξεστί σοι εἰσελθεῖν, εἰ μὴ ἐπιτίμια δέξη δευτερογαμίας. διηδίδετο δὲ ᾧ λόγος ἀπαπαχῶ, ἂς ἐμ μικρῶς διαπράξει ἡ ἐκκλησίαν· ὅτερον ἀ Νικηφόρος, χοτὲ τ ἁγίω βαπτίσματος ἀνάδοχος ἐγένετο τῇ ἡ Θεοφανῦς ὑὸς παιδίῳ. πῶτ᾽ ἄρα ᾧ ἀπαπάρχης ἐπὶ πλέον ἀνέτεινεν. ὑπὸ δὲ ἀναβαλλόμενον ἡ Πολυδίκτου κοινωνῆσαι τῇ βασιλεῖ ὁ Καίσαρ ὐπλυροφόρησεν. ἀλλὰ ᾧ Στυλιανὸς

E ὁ πρωτοπαπᾶς τῶ μεγάλω παλατίω, ἀφ᾽ ὑ ᾧ μᾶλλον ἡ τοιαύτη φήμη κατέχων ἅπαντας, δι᾽ ὅρκων ἐβεβαιοῦτο μηδὲν τι τοιοῦτον ἐπισυμβλῆναι τῇ Φωκᾶ. ὁ μέντοι Πολυδίκτος, καίπερ φανερῶς ἐπαραπῆναι εἰδὼς ἡ Στυλιανὸν, ᾧ ἡ σωστικὴς ἐγκλήμα συγκαχώρησε. ᾧ ὁ πάλαι ἐντεῦθεν δδιαφορημένος ἐπιτίμια θεῖνα, ᾧ τὸ μέγα τῶτο παράπτωμα ἐμάρτησε.

Ο μέντοι Φωκᾶς ἡ βασιλεύων, καὶ Συρίας ὁρμᾷ. A
καὶ πόλεις πολλὰς καταστρέψας, ἐπιθεὶς ὑπέστρεψε,
φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἔχοντα ἀχειροποίητον ἑαυτοῦ τύπωμα τῆς μορφῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἅγιον κέρμασιν· ὃν εὗρεν ἐν Ἱεραπόλει, παντὶ τεκμηρίῳ, καὶ τῷ ἔριχῶν ἐξ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου βόστρυχοι μεμιγμένοι αἵματι. τοιοῦτος δὲ ὁ Νικηφόρος ὢν, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὰ Ῥωμαίων αὐξήσας πράγματα· κατέχει δὲ πόλεις πλέον ἢ ῥ', καὶ φρούρια Κιλικίας, Συρίας, καὶ Φοινίκης· ὧν μέγιστα καὶ ἐπίσημα ἡ Ἀνάβαρζα, ἡ Ἄδανα, καὶ τὰ λοιπὰ ἡ Μάμιστα, ἡ καὶ Μόψου ἐξέπεσε λεγομένη, ἡ Ταρσὸς, τὸ Παγρὰ, τὸ Συνέφιον, τὸ Χάλεπ, ἡ Λαοδίκεια. ἔξεστι δὲ ἐκφορεῖς ἐν Φοινίκῃ τὴ Τρίπολιν καὶ ἐν Δαμασκῷ. ἀλλ' ἅμως μισητὸς πᾶσι ἀνθρώποις γέγονε, καὶ πάντες ἐν αὐτῷ καταστροφὴν ἐδέξαντο ἰδίων ἰδίων. εἰ δὲ καὶ πλεῖστα ἐπέλαμπον αὐτῷ τὰ κάλλιστα, ἀλλὰ καὶ δύο κακὰ κατασπίλουν αὐτόν. ἦν, τὰ τῆς Θεοφανοῦς ἀθέμιτος μίξις, καὶ τὸ αἷμα πάντας αὐτῷ μιαρολόγους ἐργάζεται.

Λιμὸς γὰρ τὴν πόλιν κατέσχε ποτὲ, ὡς ἵνα μόδιμνον χρυσοῦν πωλεῖσθαι νομίσματι. μανθάνει τὸν Φωκᾶν, καὶ μικροψυχῶς τὸ πάθος ἰᾶται. τοὺς δημοσίους καὶ δὴ ἐπιθήκας ὠνίζεις, δύο μόδιμνους τῷ νομίσματι πωλεῖσθαι ἐκέλευσε. καὶ τὸν Μακεδόνα Βασίλειον ἐκ τούτου μιμεῖται. ὅτε δὲ τοὺς Βυζαντίους πενθοῦντας ἰδὼν, καὶ μαθὼν C
ὡς ὁ λιμὸς αὐτοὺς τὸ πενθεῖν αὐτοῖς, δώδεκα μοδίμνους κελεύει πωλεῖσθαι τῷ νομίσματι. ἀλλὰ καὶ τὸν βασιλέως Φωκᾶ κατ' ἐκεῖνο δὴ καιροῦ ἐξελθόντος, ὅτε γυμνάσαι ἐβούλετο, ἐπεί τις ἦλθε πολιὸς καὶ τρέχων, καὶ ἐπειρᾶτο συναγωνίζεσθαι τοῖς στρατιώταις, φησὶ πρὸς αὐτόν· σὺ δὲ, ὦ ἄνθρωπε, γέρων ὤν, πῶς τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις ἐπαγωνισάμενος; ὁ δ' ἐρύσας ἀπολαβών, πολλῷ διαπαίτορος εἰμὶ νῦν; ἔφη, ἢ ὅτε ἠμάχεσθε. ὁ μὲν γὰρ ἦν, καὶ πῶς τῶν ἐρόμβος, ἔφη· ὅτι ἐν τῷ νομίσματι σίτου, πρότερα δυεῖν ἡμιόνοις ἐπεφόρτιζον· ἐπὶ δὲ τῆς σῆς βασιλείας, δύο νομισμάτων οἶνον ἐπὶ D
ἅμαξαν φέρω. σωμὸς ἐμοὶ ἐν ἐρωτοῖς, ἀνεχώρησε, μηδὲν παραχθείς.

Ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀειμνήστου ἀνωθεν πόλεως καθειλών, ἐν Ἀντιόχειαν μόνην ἀφῆκε παρελθών· καὶ τοῦτο δυναμικῷ αὐτοῦ καθέλει· ἐξεπίτηδες δὲ πάντας ἀφῆκε, ἵνα μὴ ἐμπλήσθῃ λόγου· ἐλέγετο δὲ, ὡς ἅμα τῇ ἁλώσει ἡ πόλεως Ἀντιοχείας, καὶ ὁ βασιλεὺς τελευτήσῃ. ὅθεν καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐν Μιχαὴλ Βούρτζῃ ἀφεὶς φύλακα, καὶ Πέτρον τινὰ δυσὶν στρατοπεδάρχοις, καὶ εὐνούχῳ αὐτοῦ μηδαμῇ τῇ Ἀντιοχείᾳ προσβαλεῖν, πρὸς γὰρ βασιλεύσας ἔρχεται. ἀλλ' ὁ Βούρτζης, δόλῳ αὐτῷ πεπτωκέναι ὑπολαβὼν, τῷ μὲν ἐκείνου λόγῳ καταφρονεῖ· πανοπλίας δὲ ἐν πόλει πολυπραγμονᾷς, κατέχει αὐτοῦ. ταῦτα πεισθεὶς ὁ Φωκᾶς, καὶ ἐκ ἀλόγου δυσχεράνας, ὕβρισέ τε πλείστα ἐν Βούρτζῃ, καὶ τῆς ἀρχῆς παραλύει. ἐντεῦθεν δὴ τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος λαμβάνει ἀρχήν. ὡς τύπος δὲ τῆς ὑπὸ χεῖρα τοῖς συχνοῖς ἐκέλευε πεζεύειν, κατὰ μηδὲν αὐτὸς παραμυθούμενος. ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ βασιλέων τινῶν εἰς ἡμᾶς πεμπόμενα ἐδέδεται, πλέον ἔοικε, προφάσει τοῦ, τὸ δημόσιον ἀναίζειν. χω-

Posteaquam ad Imperium Phocas pervenisset, expeditionem in Syriam instituit: quamque multas urbes evertisset, rediit inde, secum laterem illum sacrum adferens, quo continebatur expressa formę Christi Dei nostri pictura, nullius hominis manu elaborata. Eum Hierapoli repererat, in ejus urbis direptione, condensatum ex Joannis Baptistæ capillis atque sanguine. Quamquam vero talis vir esset Nicephorus, ac tantopere rem Romanam auxisset, occupatis amplius centum urbibus, & variis Ciliciæ, Syriæ, Phœnicesque castellis, quorum erant maxima & cæteris illustriora, Anabarza, Adana, Mamista, & quæ * Mopsi Vesta nuncupatur, Tarsus, Pagra, Synephium, Chalepus, Laodicea: licet item tributarias fecisset in Phœnice Tripolim, in Syria Damascum: nihilominus universis mortalibus invisus erat, qui quidem exitium ipsius videndi longe cupidissimi erant. Tametsi enim plurima in eo multo præclarissima elucebant; duo tamen erant vitia potissimum, quæ ipsius famæ labem aspergerent: nimirum confuetudo nefanda legibus vetita cum Theophaoonte, ac sordes erga quosvis, fœdaque tenacitas.

Recepta munitiones a Phœnicia.

* Mopsuestia.

Accidit aliquando, tanta ut in urbe foret annonæ caritas, ut aureo nummo medimnus amus vaoiret. Eo cognito Phocas, miseriam publicam illiberali ac sordido remedio sublevat. Apertis enim publicis horreis, medimnos duos ano vendi aureo nummo jussit: qua quidem in re Macedonem illum Basilium non est imitatus. Nam quum is cives Byzantios lugere cerneret, simulque didicisset, ejus tristitiæ causam esse penuriam annonæ: uno vendi aureo duodecim medimnos præcepit. Quinetiam evenit, ut quum eo ipso penuriæ tempore Phocas Imperator aliquando militum exercendorum causa in campum progressus esset, cano cuidam, qui inter milites adscribi se perebat, diceret: ecquid homo canus & senio confectus in militiam cuperet allegi. Ad ea senex ille aptissime respondit, multo se nunc validiorem esse, quam adolescens ætate vegeta fuisset. Tum Imperatore quærente, quonam id pacto verum esset: Quoniam olim, ait, frumento unius aurei pretio coempto duos asinos onerabam: te autem imperante, quantum frumenti duobus aureis emitur, hameris ipse meis gestare possum. Id dicterium satis intelligens Imperator, nihil omnino motus ablit.

Ovidium subli-me inter Pho-cæa.

Avaritia Pho-cæ.

Basilii Mace-donis liberali-tas.

Edit. Paris. pag. 307.

Salii dictum.

Quum eas urbes, quas supra recensuimus, in potestatem redigeret, Antiochiam solam cum copiis prætergressus intactam reliquit: quam quidem ea potiri ex animi sententia posset. Verum hoc omnino dara fecit opera, rumorem publice ditum vetitus. Ferebatur enim futurum, ut illa urbe capta, mox Imperator e vivis excederet. Quapropter in iis locis atque regionibus Michaelo Burza, & Petro quodam eunucho copiarum duce, relictis cum mandato peculiari, ne ullo pacto Antiochiam invaderent: ad urbem Imperatorem reversus fuerat. Burza vero nomen aliquod sibi parare cupiens, Imperatoris verba flocci fecit, & urbe omni arte oppugnata tandem est potitus. Earum fama rerum ad Phocam perlata, non parum ille indignari, Barzamque notatum contumeliis ab officio removere. Hinc concitata sunt hominum odia in Phocam, quibus accedebat & aliud, quod nimirum crebris exactionibus sahdiros vexabat, nec ulla eos re sublevabat. Præterea quæ nonnulli Imperatores per instrumenta litteraque sacras religiosis templis donari inferant, sub hoc prætextu prorsus iis præcidit, quod ærarium publicum exhaurietur. Nullus antistes citra ipsius auctoritatem

Ab Antiochia Phocas abli-gat.

ritatem approbabatur · quod ſi etiam antiſtites alicubi morerentur, ex ſuis aliquem eo mittebat. Legem magno ſtudio ferre conabetur, qua ſtatueretur, omnes in prælis occumbentes, martyrum honoribus ornandos eſſe · Ponebat enim animæ ſalutem in alia re nulla, quam in bello · Verum hac in parte Synodus ipſius voluntati eſt adverſata, Baſilii magni canone pro ſe citato, qui de occumbentibus in prælis eſt latus · Idem Phocas urbem quoque muriſice adſtigebat, dum Palatiorum moenia ſubſtruebat · Id autem propterea faciebat, quod ea quæ vulgo ferebantur, metueret · Num oraculo proditum erat, futurum ut in palatio moreretur · Accidit hoc temporis circa tertiam horam diei tantus ſolis defectus, ut ipſa etiam ſidera conſpicerentur.

Phocas occumbentes in bello vult martyres fieri.

Eclipſis ſolis.

Jam vero Nicephori conſuetudinem Theophano averſabatur · Quamobrem iſtuc? quod caſtam ille vitam ageret, a corpore iis amplexibus abſtineret, humi cubaret, eaque dormitione delectaretur · Quapropter his moribus illi diſpliceute, Zimiſchem arceſſit, qui domi ſuæ tum temporis degebat · Nam aliquanto aure Phocas propter ſuſpicionem quamdam ei munus Domeſtici Scholarum ademerat · Noctu igitur ad Decembria, indictione XIIII, anno mundi ϛϡϡ ςτϡ ϛϛϛϛLXXVIII, miſſis Theophano ſuis hominibus, Zimiſchem ad portum manu confectum, qui eſt infra palatium, deduci curat, & impoſitum cotbi cum univerſis, quos ſibi obnoxios habebat, nimirum Michaelo Burza, Leone Abelante Duce, familiari Zimiſchis Azipotheodoro, & aliis quibuſdam in palatium attrahit · Hi Phocam humi cubantem inveniunt · Ejus pedem ubi Zimiſches pupugiſſet, paulum erectus conſedit: mox Abalantes gladio cranium ejus tranſadigit · Inde ipſum ad Zimiſchem in lectulo Imperatorio collocatum adducunt, multiſque contumeliis & conviciis exagitant, nullum aliud verbum proferentem, quam, Domine miſerere: vel, Optimulare Deipara · Tandem ubi res cubicularis innotuiſſet, jamque multos accurrere cernerent latum opem Imperatori: caput ei præcidunt, idque refectum defenſoribus per feneſtram oſtenduut · quo facto, hinc inde illi diſſipati aufugerunt.

Tbrophanonis perfidia. *Edit. Pariſ. pag* 308.

Zimiſches in palatium attrahitur per corbem.

Phocas occiditur.

Hoc modo poſt Phocam Zimiſches Imperio ſea annos potitus eſt, participes regni Baſilium & Conſtantinum Romani FF. habens. Arceſſivit & Baſilium cubiculatium, tamquam hominem plane gerendis rebus natum & idoneum, quem & Phocas honore Præſidia ornaverat, hoc nomine dignitatis ab eo primum invento · Poſteaquam imperium accepiſſet, ad magnam eccleſiam ſe contulit: ſed a Polyeucto non eſt admiſſus, qui diceret ſe minime conceſſurum, ut divinam ædem ingrederetur, ni ea prius faceret, quæ pœnitentiæ convenirent · Zimiſches illa ſe præſtiturum omnia pollicetur · Simul indicat, Phocam ab ſe multa fruendatum eſſe, ſed Auguſtæ juſſu Abelantem & Azipotheodorum ei manus attuliſſe · Quo cognito, Patriarcha monet, ut ipſum in aaſilium abire jubeat · Paret monenti Zimiſches, neque tantum adultera, verumetiam interfectores Phocæ mox urbe pelluntur · Præter hæc Zimiſches etiam libellum illum dilacerat, quem Phocas ad perturbandam eccleſiam conſcribi curaverat · Has ob res a Polyeucto diademate cingitur · Deinde Bulgaris debellatis, ut pro victoriæ trophæis Deo gratias referret: templum ſupra fornicem Chalcea novum eaſtruit · Mandat etiam, ut imago Servatoris numiſmatis inſculperetur, quod antea factum non fuerat.

Joannes Zimiſches Imper.

Polyeuctus Zimiſchem non admittit.

Auguſtæ ac parricidarum pœna.

εἰς αὐτῶ, Ἐπίσκοπος ὢν ἐλαφίζειν · ἀλλὰ καὶ θυσόντων Ἐπισκόπων, βασιλικὸς ἀνδρωπος ἐκεῖνος ἐγίλλετο · ἐκπαίδαζε δὲ καὶ νόμον θέσθαι τὰς ἐν πολέμοις θνήσκοντας, τιμᾶσθαι ὡς μάρτυρας · τῶν ψυχικῶν σωτηρίαν ἐν μάχῃ πολέμου θέμιδος, καὶ ὑπ' ἐν ἄλλῳ τινί · ὅρος ὅπερ ὁ Σωϊσθὲς αὐτὸς, τὸν τῶ μεγάλου Βασιλείου κανόνα σύμμαχον ἔχοντα τὸν ἐκτεθέντα ἀδίκως τοὺς ἐν πολέμῳ θνήσκοντας · πολλὰ δὲ ἐ τῶν πόλιν ἐκάκωσε, τὸ τεῖχος κτίζων ἀπὸ παλατίου · τοῦτο δὲ ἐποίει, δεδιὼς τὰ τῶν παλαιῶν λεγόμενα. ἦ παλατῖνος ἀπὸ βοὸς θανεῖν αὐτὸν προεπεθέσπισεν. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ, καὶ ἡλίου ἐκλείψεις γέγονε περὶ τρίτην ὥραν ἡμέρας, ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι.

Ἡ μὲν Θεοφανὼ τῶν Νικηφόρου συνουσίαν ἀπεστρέφετο · τίνος ἕνεκα ; ὅτι βίον ἐκεῖνος ἦγε σώφρονα, σαρκικῶν ἀπεχόμενος μίξεων, χαμαιπετείας ἔχαιρεν · ὅθεν καὶ ἀριστοκρίνη τὴν Θεοφανὼ, τὸν Τζιμισχῆ μεταπέμπεται, κατάγει ἑαυτῶ καθήμενον αὐτόν. ἐφθασε δὲ ὁ Φωκᾶς διά τινα ὑποψίαν παραλύσας αὐτὸν ἦ τῶ δομεστίκου ἀρχῆς · τυπτὸς ἐκεῖσε τῶ Δεκεμβρίου μηνός. Ἰνδ. ιγ'. ἔτει χιλιοστῶ ἑκατοστῶ πεντηκοστῶ πρώτῳ ἦ χιλιοστῶ ἑπτακοσιοστῶ πρώτῳ ἦ πεντηκοστῶ ἕκτῳ ἦ πεντηκοστῶ ἑβδόμῳ ἦ ἑξακοσιοστῶ ἑβδομηκοστῶ ὀγδόῳ. Μιχαὴλ τῆ Βούρτζη ὁ Δίοσκοι ταξιάρχη τῆ Αβαλάντη. τῆ ἦ Τζιμισχῆ Ἀζιποθεοδώρῳ · ἑτέροις τισί. καταλαμβάνουσιν ὧν αὐτὸν ἐν ἐδάφους κοιμώμενον. ἴνδυσε ὁ Τζιμισχὴς τὸν πόδα αὐτῶ, ἐ δὲ μικρὸν ἀνεκάθισεν, καὶ τὸν μὲν κατὰ ἦ κρανίου αὐτῶ κατέκοψεν ὁ Αβαλάντης ἦ σπάθῃ. εἶτα φέρουσιν αὐτὸν ἐμπαροιστῶντες καὶ βλασφημοῦντες εἰς αὐτὸν. μηδὲν ἄλλο λέγοντα, ἦ, Κύριε ἐλέησον. καὶ, Θεοτόκε βοήθησον. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῆ παρακοπῆν ἦδη καταφράξασαι, καὶ πολλὸς ἐώρων βοηθοῦντας, τῶν κεφαλῶν αὐτῶ ἀποτέμνουσι, καὶ διὰ θυρίδος αὐτῶ ὑποδεικνύουσιν. ὅθεν καὶ ἔνθεν κρύπτειν διασκεδάννυται.

Κρατεῖ ἐμοὶ μετὰ τὸν Φωκᾶν ὁ Τζιμισχὴς, ὃν ἔξ. συμβασιλεύοντας ἔχων αὐτῆ τὼ υἱὼς Ρωμανοῦ, Βασίλειον καὶ Κωνσταντῖνον. μεταπέμπεται δὲ Βασίλειον παρακομιμήσων., ἅτε δρασείοντα ὅτε παντάπασιν ἦ ἑαυτόν. ὃν δὲ καὶ ὁ Φωκᾶς προεπέμψατο. τότε δὲ τότε τῶ ἀξιώματος παρ' αὐτῶ ὀρθρίσας, ἤρχετο πλησιάζειν πρὸς ἦ μεγάλην ἐκκλησίαν · ἀλλ' ὁ προσδέχεται αὐτὸν ὁ Πολύδακτος, λέγων, οὐ μὴ ἄξια τοιούτος μιχανίας, ὡς ἐπιβῆναι τῶ θείω ναοῦ. ἐνθένδε καὶ πάσας ὑπέχρεα ποιῆσαι. οὐχὶ δὲ μὴ αὐτόχειρα γενέσθαι αὐτὸν τῶ Φωκᾶ. Αβαλάντῃ δὲ, ἐ Ατζιποθεοδώρῳ, κελεύσει τὰς διαφοράς. ὧν δὴ καὶ ἐξαιρεθέντων σωμάτων ὁ πατειάρχης. γίνεται ταῦτα καὶ ὁ μέσον ὁ μοιχαλὶς, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτόχειρες τῶ Φωκᾶ, τῆς πόλεως ἐκβάλουσιν. ῥήγνυσι δὲ καὶ τὸν τόμον ὁ Τζιμισχὴς, ὃν ἐπὶ συγχύσει ἦ ἐκκλησίας ὁ Φωκᾶς ἔθετο · ταῦτα καὶ τῆ τοῦ ῥήματος παρὰ τῶ Πολυεύκτου εἵρηται. μὴ δὲ ταῦτα τὼς Βυλγάρους κατεγωνισάμενος, χαριστήρια τῆ Θεοτόκῳ ἀποδίδωσι τῆ Θεῶ. ἐφ' ᾧ καὶ ἀνωθεν τὼς ἐλέφας τῆς χαλκῆς ναὸν ἀνοικοδομεῖ ἐκκλησίας. προστάττει δὲ καὶ τὸν αὐτὸν ἦ σωτῆρος τῆ νομίσματι ἐγγράφεσθαι, μὴ πρότερον τοῦτο γινομένου.

Τῶνπεῦτα μὲν αὐτὸς ἐφὰν ὁ καλούμενος πα- A
γωνίας, καὶ μῆνα Αὔγουτον. καὶ ἐφάνη ἄχρις
Ὀκτωβρίου. συμαίνων τὸν τῦ βασιλίως θάνατον,
ὡ τὰς ἐπιλοσομένας τοῖς Ρωμαίοις συμφορὰς. τε-
λὸς μὲν δύο μῆνας τὴν πόλιν, ἀς ὁ Φωκᾶς προλαβὼν
ἀπεστέρησε, ἢ Ρωμαίων ἐξουσίαν ἀπεσείσατο.
ἔξεσι λοιπὸν ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτῶν, ὡ ἅπασι μέ-
χρι Δαμασκοῦ, ὡ πάντα καλῶς ἐωδοῦτο ὡ πολέ-
μῳ ὑπανασάσας, πρὸς ἢ βασιλέα ὑπέστρεφε.
διαρχόμενος δύο κατέλυσε Ἀνάβαζλον, ὡ ἢ Ποδαν-
δὸν, κράσεσι καίσας ἰδίαν πολυτελεῖς ὡ χρεῖα κάμ-
φορα, πράσα τὰς παρδρομένας, τίνος ἂν ὦσι αὐ-
τὰ. ὡς ὕσω ἐμάνθανεν, ὅτι Βασιλεία τὰ παρακει-
μενα αὐτῷ πάντα. ἀφ' ὧν αἱ μὲν τῇ Ρωμαίων προ-
στεπέθεσαν παρὰ Νικηφόρυ ἢ Φωκᾶ· αἱ δὲ παρὰ τὰ
Δομεςίκα· ἃ αὐτοῦ παρὰ σῦ, ὦ βασιλεῦ· ἐστῦ-
δεν πεισλγὼς γενόμενος. τὰ δὲ καταλιφθέντα τῇ
δημοσίᾳ, ἀδικὼς ἄξια λόγυ ἐτύγχανε. ὡ βύδιον
γυνάξας, δυσὶν ὡ πεντέτεσι, ἔφη, οἱ τὰ δημόσια
καταπολίσκοντα χρήματα, ὡ τὰ Ρωμαϊκὰ πολυ-
πραγμάτως σρατόμενα, ὡ αἱ βασιλικὸς ὑπερόγκως
αἰσθήκοντα κόπως· τὰ δ' ἐκ τούτων προσπτώματα
μόχθων, ἐκὸς ἄκουχα γίνεσθαι πτῶμα. ὡ ὁ μὲν βα-
σιλεὺς ταῦτα. τὶς δὲ ἦ παρέσπων, τῷ Βασιλείῳ
τίμιον τὸν τῦ βασιλέως λόγον ἐξαφθμένους,
ἐρίζειν πρὸς ὀργήν. ὑπάρχεται δύο τὸν αἰσχύντα
τῷ βασιλεῖ. διλάτερον κίνδυνον. πλὴν οὐ τῷ ἀφα-
σίσασθαι ἦν. ἐφ' ᾧ, ὡ κατ' ἀλόγυ σοκλδεύσας ὁ
βασιλεὺς, ὡ τὰς ὄμμας ἀνθρακώσας, αἵματος αὐτὰ
πολλῦ ῥύντος διὰ τῶ ὀφθαλμῶν, καθλυτὰ τὸν ζωὸν.

Κρατεῖ μὲν αὐτὸν Βασίλειος ὁ Πορφυρογέννητος,
ἐτῶν ν'. οἱ δὲ τὸ πᾶν τίμιον τὰ παρὰ Βασιλείῳ φοι-
δρὸν ἐπαργύλιον ὦν, διάγει τὸ ἀπαλὸν τῆς νᾶ βα-
σίλειος εὐτυχῆς. ἔπειτ ὦν τῦ ἐμφυλίυ πολέμυ κατὰ
τὸν προφαίνοντα καιρὸν λαμβάνει ἀρχήν. ἀπὸ τῦ-
τον μόνον τὸν χειρὸν, ὡ ἐκλοπῆς ὑλία γίγνεσθαι,
ἄχρι ἐ ἄστρα φαίνοντα. πρόσχες δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι
τῇ Βυλγάρων ἅμα τῇ τῦ βασιλέως Ἰωάννου ἀποστά-
σεσι, ἄρχων αὐτῶν προχειρίζεται Φάτερος ἀ-
δελφὸς, Δαβὶδ, Μωσῆς, Ἀαρὼν, ὡ Σαμουήλ. D
ὡ οἱ δύλοιπον ἔπειτ πόλεμοι τε πατρικῷ, ὡ σφα-
γαί. ἐν ὅσοι ψυδῆ, ὀκτωβρίῳ μηνὶ, ἀγάσσε κλόνος
μέγας, ὡ πατήσεων οἰκίαι ὡ ναοὶ πολλοὶ, ὡ μέρος
τῆς σφαίρας τῆς τῦ Θεῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὅπερ ὁ
βασιλεὺς φιλοτίμως ἐπανορθώσατο. ἐκπεσόντας εἰς
μόνας τὰς μηχανὰς τῆς ἀοιδῆς. δι' ὧν οἱ πεζοὶ τὰς ἐ-
τάμβυσι ὡ τὰς ὕλας ἀναγομένας δηχόμβυσι φυλάσσουσι
τὸ πλοῖον, ἀστεϊσάμενα ἰ.

Γίνονται δὲ καὶ τῶν, ὅτι τὸ Βοδονὰ, φρούριόν
ἐσιν ἐπὶ πέτρας ἰσχυρᾶς κείμενον, δι' ἧς καταῤῥάκτης
τῆς λίμνης τὸ Ὀσροβοῦ ὕδωρ ἔνδον χεόμενον τῶν γῆς κατωθεν ῥοὰν
ἀφανὲς, κρύπτεται πάλιν ἀναδυόμενον. ὁ μέντοι Βα-
σίλειος συχνὰς πολέμως πρὸ Βυλγάρων συνάψας,
καὶ ῥήξεσι αὐτὸς συμπλακεὶς, ὡ τρόπαια σὺ-
σας κρείττονα λόγυ, ὡ τὸν Σαμουὴλ παιδίαις ἀσπα-
λύσας, ἐπὶ τὴν βασιλέδα ἤρχετο. καὶ δῶρα τιμη-
σάμενος ἐξέπεμπε τοῖς τῇ Ἀπολλωνίας κατασῶν συμπο-
λίταις τελεῖσθαι παρὰ ἑ δυνατῶν. κατασφαλῶς δέ ἡ
τοιαύτη συμπλοκὴ Ἀλωλίγγυον. τὸ πατριάρχυ Σερ-
γίυ, τῇ μητροπολιτῶν, ὡ πολλῶν ἄλλων ἀσκητῶν

Conſpectus eſt id temporis etiam comes Cometes.
menſe Auguſto, quem Barbatum appellant,
ad ipſum Octobrem uſque mortem Imperatoris denuntians, eaſque calamitates, quæ *Edit. Pariſ.*
Romanis imminerent. Quum autem urbium *pag.* 309
nonnullæ, quas Phocas antea recuperaverat,
Romanorum ſe poteſtati, excuſſo jugo, ſubtraxiſſent: Imperator ad eas domandas cum Zimiſchen in
copiis exiit, ad Damaſcum uſque profectus, orientem pro-
omnibus partim ſuadendo, partim vi bellica fectum.
priſtinum ad ſtatum præclare revocatis Imperatoriam ad urbem reverſus eſt. In hoc
itinere propter * Anabarzum & Podandum * al. Anzar-
tranſiens, quum iſtic poſſeſſiones & prædia bum.
maximi pretii longeque fertiliſſima rerum
omnium conſpiceret: homines quos iſtic vicinos offendebat, cujaſnam illa fureat, Interrogat. Deinde cognito, Baſilii cubicularii
B eſſe univerſa, partim a Nicephoro Phoca Ro- * Occaſio
manis finibus adjecta, partim ab hoc vel illo Domeſtico, partim ipſiuſmet Imperatoris motus Imp.
opera: gravi dolore correptus eſt, quod reipublicæ relicta nullius eſſe pretii videret. Itaque gemitu ex imo pectore ducto: Proh
indignam (ait) rem, comites, publicas inſiuni pecunias, Romanos exercitus ærumnas
exantlare, Imperatores extra fines imperii labores tolerare: quidquid aurem tot laboribus atque moleſtiis adquiratur, in unius eunuchi commodum cedere. Hunc Imperatoris
ſermonem quidam ad Baſilium detulit, eumque contra Zimiſchem ad iram concitavit. Quapropter hominem Baſilius, qui erat Imperatori a poculis, corrumpit: venenumque
letbale temperat, & Imperatori propinat,
non tamen efficaciſſimum. Idcirco lento mor-
C bo confectus, carbunculis per humeros exortis, magna ſanguinis copia per oculos excreta, vitam cum morte commutavit.

Imperium ipſius morte ad Baſilium Pur- Baſilius Ro-
putipenam devenit, qui ei totos annos quin- manus Imp.
quaginta præfuit: tametſi ab initio cuncta
Baſilii arcadis arbitratu, propter ætatem
Imperatoris teneram gererentur. Mox & intef- Eclipſis.
tina bella, quæ conſpectus antea comes
portenderat, exorta ſunt. Itidem ſolis quo-
que tantus accidit defectus, ut ipſa ſidera Bulgarorum
conſpicerentur. Scito autem, fili, Bulgaris defectio.
ſtatim a Joannis Imperatoris morte defectionem moliris, quatuor fratribus delatum eſſe
in ipſos imperium: videlicet Davidi, Moſi,
Aaroni, & Samuelo. Nec ex eo tempore
bellorum & cædium ubique locorum finis
D fuit. Anno mundi ſ ɔɔ ɛτɔ ɛccɛLxxxIv, Terræmotus.
menſe Octobri, ſuccuſſio terræ ingens exiſtit, cujus vi complura ædificia templaque
dejecta corruerunt, & inter alia pars ſphæræ
magnæ illius Dei eccleſiæ, quam Imperator
ſtudioſe refecit, quum in ſolas machinas aſcenſus, quibus artifices inſiſtentes, ac materiam ſurſum vectam excipientes, collapſam partem exædificabant, centenarios decem impendiſſet.

Illuderiam animadvertito, eſſe taſtellum
quoddam Badena dictum, in præruptо ſitum
ſcopulo, per quem ſtagni Oſtrobi aqua inad- *pag.* 310.
ſpectabiliter ſub terra manabat, & alio in loco rurſus ex imo prodibat. Imperator quum Bulgari con-
frequenter bella Bulgaris intuliſſet, varie tra Bulgaros.
cum eis manum conſeruiſſet, trophæa ſtatuiſſet inſignia, quæ vix oratione fatis exponi
E poſſunt, Samuelo multoties fracto, Imperatoriam ad urbem eſt reverſus. Edictum inde
promulgat, quo ſancitum, ut exipeodas a
plebeis hominibus, qui fortunarum detrimentum feciſſent, publicas contributiones
opulenti ac facultatibus pollentes perſolvetent: Hæc exactio nominata eſt Allelen- A ſtelengyum
gyum, a ſonſicne ac fidejuſſiore mutuo.
Quumque Patriarcha Sergius, metropolita-

ni antiſtites,& alii multi religioſis exercitationibus dediti, apud Imperatorem de onere tam abſurdo tolleodo & abolendo intercederent; non tamen eis obtemperare voluit.

Sequuta eſt id temporis hyems ſævissima, qua durante cuncta flumina, ſtagna, ipſumque adeo mare per glaciem conſtrictum fuit.

Terræmotus. Præterea menſe Januario terræmotus maxime horrendus exiſtitit, neque deſiit ea ſuccuſſio ante 12. Martii diem: quo die circiter horam decimam tam horribiliter commotum eſt ſolum urbis Imperatoriæ vicinarumque regionum, ut globi æreis Sanctorum

Motus Italici. xL; itemque Sanctorum omnium collaberentur: quos Imperator mox reficiendos curavit. Hæc autem portendebant eam ſeditionem, quæ in Italia fuit excitata. Quippe conjuncti Longibardis Itali contra Romanos (quo nomine Græci ſunt accipiendi) ſe commoverunt.

Meles dux Baſilii. Adverſus eos Meles ab Imperatore miſſus, trophæum ſane ſplendidum victoria potitus ſtatuit.

Interim non deſinebat Imperator ſingulis annis in Bulgariam irrumpere, cui quum Samuelus aperta vi ſe non poſſet opponere: foſſis ac ſeptis Bulgarorum fines munire decrevit, quamquam irrito conatu molitionibus haſce occiperet. Tandem Imperator cum Samuelo prælio congreditur, eumque Martę apetto vincit, vix ſalvti ſuæ in eo conſulentem, ut fuga Prilapum (caſtelli hoc nomen) evaderet. Capta erant ab Imperatore Bulgarorum ad quindecim millia (tot enim ſuiſſe perhibentur) quos ubi ſpoliaſſet oculis, & ſingulis centuriis monocalum unum attribui juſſiſſet, qui viæ dux cæteris foret: ita deinde ad Samuelem ablegavit. Samuelus his conſpectis, tantæ calamitatis magnitudine victus, animo deficit, & vertigine correptus in terram prolabitur. Mox ii qui aderant, aqua & unguentis ſpiritum ei revocantes, ut non-

Quindecim millia Bulgarorum excæcata.

Samuelis Bulgari mors. nihil ad ſe rediret, effecerunt. Ubi reſpitaſſet, hauſtum frigidæ poſtulavit, qua epota, cardiagmo correptus eſt, & poſt biduum rebus humanis exceſſit. Ejus loco regnum apud * Chagaros filius ipſius Gabrielus, qui & Romanus dicebatur, obtinuit: viribus ille quidem ac robore patrem ſuperans, ſed viciſſim prudentia mentiſque vi multis modis impar. Ita factum, ut Baſilius Imperator Bulgarorum Imperium in univerſum tolleret, aliis eorum cæſis, aliis in poteſtatem redactis, aliis, qui quocumque tandem modo ſuperſtites remanſerant, vel invite ipſi ſe dedentibus. Quin & Actidem ipſam, quo in oppido regia Bulgarorum erat, occupavit: indeque magnas opes, gemmas nimirum & unionos, autique centenarios centum abſtulit.

* Bulgaros.

Edit. Pariſ. pag. 355.

Regni Bulgarorum exitus.

Secundum hæc Athenas profectus, quum munera gratiarum actionis ergo Deiparæ vota reddidiſſet, ac illius templum multis ſiſque ſplendidis & magnificis donariis ornaſſet: Conſtantinopolim reverſus eſt, aureaque corona redimitus; quæ criſtam & apicem in parte ſuperiore habebat, per Portas magnas ingreſſus triumphum egit, præcedente Maria Uladislavi uxore, cum Samuelis filiabus, ſeliquiſque Bulgaris. Hoc modo cum victoriæ ſignis in eccleſiam delatum obnixe Patriarcha Sergius obſecrabat, ut tributum illud, quod Alicleugum dicebatus, aboleret. Nam id ſe facturum promiſerat, ſi Bulgaros ſuperaſſet. Verum ea res ſruſtra fuit, Imperatore ut id faceret, perſuaderi ſibi non ſerente. His rebus geſtis, etiam cogitabat in Siciliam Baſilius expeditionem ſuſcipere, quo in conatu fuit impeditus. Quippe repentino correptus morbo vivendi finem fecit, in templo Joannis Theologi, quod eſt juxta Hebdomum, ſepultus. Alexium ſoli-

Baſilii triumphus.

A διεθέντων ἐκκοπῆναι τὸ παράλογον ἄχθος, ὁ βασιλεὺς ἐπ᾽ ἐκείνοις.

Κατ᾽ ἐκεῖνον δὲ καιρὸν, χειμὼν γίγνεται ἐπαχθέστατος, ὡς ἀποπυρσαλωσίαν πάντα ποιῆσαι, καὶ λίμνας, καὶ αὐτοὺς δὴ θάλασσαν. ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰασπίδειον μέλαν, γίγνεται σεισμὸς φρικωδέστατος, καὶ διετράνωσε κλονήσεσι τὰ γῆ, μέχρι τῆς τοῦ Μαρτίου μιᾶς. ἐν ταύτῃ δὲ περὶ δευτέρας ὥρας τῆς ἡμέρας, γίγνεται βρασμὸς καὶ κλόνος φρικτὸς καθ᾽ ὅλην τὴν βασιλίδα, καὶ τὰ λοιπὰ δίδυμα, καὶ πεπτώκασιν αἱ σφαῖραι τῶν ναῶν τῶν ἁγίων πανταράστως. καὶ γὰρ ἁγίων πάντων, ὡς ἀ βασιλὴς Θεὸς ἀνεκτίσατο. ταῦτα δὲ προεμήνυσε τὴν γενομένην ἐν Ἰταλίᾳ φάσιν. ἐγέρθησαν γὰρ οἱ ὑπὸ σωὶ Λογγιβάρδοις κατὰ Ῥωμαίων. καθ᾽ ὧν ὁ Μέλης παρὰ τοῦ B βασιλέως ἐπέμπετο, καὶ λαμπρὸν ἔστησε τρόπαιον.

Ὁ μέντοι βασιλεὺς οὐ διέλιπε καθ᾽ ἑκάστου ἔτους οἱονεὶ σιὼν ἐν Βουλγάροις. ὁ δὲ Σαμουὴλ μὴ δυνάμενος κατὰ τὸ ἐμφανὲς ἀντίστασθαι, ἔγνω δὲ τοῖς φροῦδος ἐθεσι τοὺς Βουλγάρων κατοχυρῶσαι, καὶ διὰ τοῦς αὐτοῦ ἀπέβαινε τὰ πράγματα. σωκάστην οὖν μετὰ παῖδα καὶ τὴν Σαμουὴλ, καὶ τοῦτο κατὰ κράτος ἵππᾳ, μάλις μόνον ἐξεσώθησε, οὓς τι φρούριον τὸν Πρίλαπον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἑαλωκότας τῶν Βουλγάρων οὐκ εἴα, ὥς φασιν, ὄντας χιλιάδας πεντεφλώσας, C ἑκάστῳ ἑκατοντάδα πεπραμένους, ὑφ᾽ ἑνὸς μονοφθάλμου ἀδηγεῖσθαι αὐλῶνας, πρὸς τὸν Σαμουὴλ ἐκπέμπει, ὃς ἐκεῖνος ἰδὼν, καὶ τὸ πάθος οὐ ἐνεγκὼν, λειποθυμίᾳ καὶ σκότει βάλλεται, καὶ οἷς γλῶ πίπτει. ὕδατι οὖν, καὶ μύροις οἱ παρόντες ἐπ᾽ αὐτῷ ἀναλτεάμβωσι, ἀναψυχεῖν μικρὸν πεποιήκασιν. ἀναψυχὼν δέ, ὕδωρ πιεῖν ἐπεζήτησε ψυχρόν. λαβὼν δὲ καὶ πιὼν, ἐλήφθη παροξυσμῷ, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἔθνησκεν. ἐνθένδε καὶ παραλαμβάνει ἡ τῶν Βουλγάρων ἀρχὴ ὁ ὑὸς αὐτῷ Γαβριὴλ, ὁ καὶ Ῥωμανὸς. ῥώμῃ μὲν καὶ ἰσχύι, τῷ πατρὸς ὑπερέχων, φρονήσει δὲ καὶ ξυνέσει πολλῷ λειπόμενος. ὅπως μὲν οὖν καὶ τῶν Βουλγάρων ἀρχὴ καπέλυσεν ἅπασαν, ὧν μὲν κτανθέντων, ὧν δὲ χειρωθέντων, καὶ ἑτέρων αὖθις τῶν ὅπως δὴ ποτε καταληφθέντων, καὶ μὴ βουλομένων αὐτῷ φρονεῖν δόντων. καὶ αὐτὼ δὲ τῶν Ἀχρίδα καθ᾽ ὧν τὰ βασίλεια τῶν Βουλγάρων ἐτύγχανε, κατέσχε. ἀφ᾽ ἧς καὶ χρήματα πολλὰ, λίθους δηλαδὴ καὶ μαργάρους, καὶ χρυσῦ κεντιμόρια ρ᾽ ἀφείλετο.

Μετὰ ταῦτα δὲ πάντα ἐν Ἀθήναις γενόμενος, καὶ τὰ τῆς νίκης ἐξηρεσίσια τῇ Θεοτόκῳ ἀποδοὺς, καὶ ἀναθήμασι πολλοῖς λαμπροῖς καὶ πολυτελέσι κοσμήσας τὸν ναὸν, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐξ᾽ τῶν μεγάλων πυλῶν, χρυσῷ στεφάνῳ λόφον ὑπερθεν ἔχοντι ἐθεριάμβευσεν ἐστεφανωμένος, προηγουμένης Μαρίας τῆς τοῦ Βλαδισθλάβου γυναικὸς, καὶ τῶν τοῦ Σαμουὴλ θυγατέρων, καὶ τῶν λοιπῶν Βουλγάρων. καὶ ὅπου μετὰ τροπαίων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσῆλθεν, ὃν δὴ καὶ πολλὰ τὸν πατριάρχην καπελιπάρει ὁ πανεμάρχης Σέργιος σβέσαι τὸ Ἀλικλέγγων, ἵν᾽ ᾖ ὑποχόμβος ποιῆσαι τοῦτο, οἱ τῶν Βουλγάρων ὑπεκρύσσειν. ἀλλ᾽ οὐ ἔπεισε. ταῦτα μὲν οὖν πάντα πλήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ κατὰ τὰς Σπιλιὰς ἐκρατῶσαι ἐβούλετο. ἀλλ᾽ ἐκωλύθη. νόσῳ γὰρ αἰφνιδίῳ συχθεὶς ἀπεβίω; καὶ θάπτεται ἐν τῇ κατὰ Ἑβδόμου παρὰ τοῦ Θεολόγου. Ἀλέξιον μετὰ τὸν

νεχὸν ὑπὸ μονῆς τῶ Στυδίου, πατριάρχιον ἐ- A
θρόνισας. ἔτυχε γὰρ εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῶ ἐλθὼν
μετὰ τῆς τιμίας κεφαλῆς τῶ προδρόμου. τῶτο
γὰρ οὐκ σύμβουλον ἀφῆς τὸν τοιοῦ διοι-
κοντα.

Μετὰ δὲ Βασίλειον ἡ ἅπασαν τὴς βασιλείας
ἐξουσίαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ Κωνσταντῖνος διαδέχεται,
πράσσας ἐπ᾽ ἴσο. οἱ μὲν γὰρ ἐπέρων πάντων ὑπόσαι-
σι, γυναιξὶ χαίρων ὀρχησείαις, ἢ φιλοπαίγμοσυ-
νῆ· ἀλλὰ ἢ πρὸς ἱπποδρομίας, ὡς ἰδίᾳς ἔπρος κεχαρώς,
ἢ τὸ κοινὸ φροντίδα, ὡς ἰδίου ἡγούμενος λύ. ἓ ὡς
μὲν ἔρον ἄνδρας ἀξιολόγους, ἀπήγαγε ἢ ἀπεστέ-
φλωσι. πρὸς δὲ τὰς ἀρχὰς ἑτέρους ἀνεβίβαζεν ἀ-
φελεῖς, ἓ ἀξίους γέλωτος. σωνέτρεφε δὲ ἡ μόνοι πάν-
τως, ἀλλὰ ἢ πλουτίας. ἐν τεσσι γὰρ ἔτεσιν, ἐν
οἷς ἢ τὸ παῦ τῆς αὐτῦ βασιλείας, πέντε δασμο-
φορείας ἀπῆρτε. πᾶς δ᾽ δίο ἔτυχεν ἀφεὶς ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτῦ. μῦ δὲ πᾶσι αἰφνιδίῳ νόσῳ συρεθεὶς,
σκέπτεται τινὰ καταλείψει διάδοχον. ἀρὶς νικᾷ
δῶν ἐκδιδαχθεὶς ὡς εἰς Ρωμανὸν τὸ κράτος μὰ
αὐτῶ φοσίσειν, ἵνα μὲν ὄπτα ἢ τῆς συγκλήτου,
λεγόμενον δὲ Αργυρόπυλον, ἐξ ἀνάγκης τὸν πεῖσαν
μετατέμπεται, ᾧ ἢ ἀνάγκη ἐπέκειτο, ἢ διαζυγῶσα
τῆς νομίμου γυναικὸς, ἢ τῇ τῦ βασιλέως θυγατρὶ
συναφθῶσι, ἢ ὕπω βασιλεὺς ἀναγορδηθῶσι, ἢ
περιθῶσι τὰς ὀφθαλμὰς. τῶ δ᾽ ἱλληγγίου, ἢ
ἀναδομένου πρὸς αὐτῶ ἑκάτερον, ἢ συμόσας δέσαντα
περὶ τῶ ἀνδρὸς, μέτρῳ πάσῃ δεινὸν, ἢ κοσμικὸν ἐκ-
σίας ἐπίθετο τέχνα· ἢ ὕπως τῇ συζύγῳ πρὸς τῇ ὄ-
ψει ἢ ἢ βασιλείας ἐκχείσατο. τελῶν θυγατέρων ἀ-
σῶν τῇ βασιλῇ Κωνσταντίνῳ, ἁ μὲν ἑρῶσι ἀπεκείρησε·
ἁδὲ τρίτα ἀπρόλωτο. σωνάπτεται δῶ τῇ δευτέρᾳ, ἅ-
τις Ζωὴ ἐκαλεῖτο, ἢ ὕπως Λυτοκράτωρ ἀναγορδεύεται·
πράσσας ἐπ᾽. ἢ τοιαῦτα προοιμίοις ἀγαθῶν ἀπάρ-
χεῖ. τῇ δὲ Θεῶ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐκλῦσι δίδωσι
κατ᾽ ἔτος, ἀπὸ τ βασιλικῶν ταμείων, χρυσᾶ λίτρας
τ. κόλας ἢ τὸ Αλκυλίγγιον, ἐκκοπὸ τ ἢ τῆς φυλακῆς,
ἓ ἄλλα τοιαῦτα ποιεῖ.

Ὀπωβρίῳ δὲ μηνὶ, τῇ τοῦ λά, χάσις ἄστρος ἐ-
γένετο, ἐν δυσμαῖς πρὸς ἀνατολὰς ἢ πορείαν ποιεῖ-
τος, καθ᾽ ὃν ἡμέρα καὶ πᾶσιν οὐ μικρὰ γέγονε τῶ
Ρωμαϊκοῦ στρατῦ, στρατηγοῦντος τῆς μεγάλης Αντιοχέ-
ας Μιχαὴλ τοῦ Σπονδύλε. ἐγένετο δὲ ἢ ὄμβρων ἐπικλυ-
σις, ἐμπόσασα ἕως αὐτῶ τοῦ Μαρτίου μηνός. τῇ
πεπαμὸν ἐκχοδέντων, ἢ τῇ πολλῶν πολυμοσόν-
των, ὡς ὑποστηλῶσι χοῦν πάντα τε καὶ ζῶα, ἢ τὰς
καταβλυδίσας καρπὸς τῇ γῇ. κρύπτεσθε ἐπαπολυ-
θῆσαι λιμὸν αὐτὰ τὸν ἐπέρπα χρόνον δεινὸν. τὸ
μέντοι τῇ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ ἀνύχωμα ἢ συρίας
ἠλίσσο.

Κατ᾽ ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ἢ πράσσον τι γέγονε
ἐν τῇ Θρᾴκῃ τῇ Θρᾳκησίων, πλησίον τῶν ὑπερορίων
τοῦ ὄρους τῶ Κιζικὸ, ἐν ᾧ πηγή ἐστι διαυγὴς ὕδα-
τος, καθ᾽ ἣν ἠκούσθη φωνὴ τις οἰκτρὰ ἐπ᾽ ὀδυρμῶν,
καὶ σὺν, καὶ θρήνων παντοφυῶς ὀλοφυρμῶν γυ-
ναικῶν· καὶ οὐκ ἄπαξ ἢ δὶς τῶτο γενόμενον ἴσθ, ἀλ-
λὰ ὑπὸ Μαρτίου μηνὸς, ὡς Ἰουνίου αὖθις, καθ᾽ ἡμέ-
ρας ἑπτὰ. ἀπέστησε δὲ τινῶν ἐπὶ τῇ καταστο-
πῆσαι ἢ τόπον ἐν ᾧ ἡ φωνὴ ἐξηχεῖτο, ἀλλαχοῦ
μετέπιπτεν ἡ ὀλολυγή. τῶτο δ᾽, ὡς ἔοικε, προμη-

Glycæ Annal.

tarium e manſione Studiana tranſlatum in
ſolium Patriarchæ collocavit. Nam Ille cum
venerabili capite Præcurſoris Imperatorem
decumbentem ioviſetas, qui eodé conſiliatio
io adminiſtranda republica uti conſueverat.

Conſtantinus Romani I. Imp.

Poſt Baſilli mortem aoiverſa imperii po-
teſtas ad ſucceſſorem & fratrem ipſius Con-
ſtantinum delata fuit, qui bieonium rebus
præfuit. Baſilii fratris exemplo nequsquam
imperium cnovit, homo ſaltatriculis & lu-
dionibus deditus. Præterea ludis equeſtri-
bus, ut mortalium alius nemo, perpetuum
occupatus, omnem de republica ſollicitudi-
nem atque curam flocci peodebat. Si quos
bomines alicujus pretii reperiebat, eos ſtatu
ſuo dejectos excæcabat, illorumque loco ma-
giſtratus aliis placæ ſtolidis ridiculiſque man-
dabat. Neque pauperum modo fortunas, ſed
B etiam locupletum attrivit. Nam triennio,
quo tempus imperii ejus continetur, quin-
quies a ſubditis exactiones poſtulavit: qua-
rum duas frater ipſius antea ſubjectis condo-
nave rat. Secundum hæc morbo ſubito cor-
reptus, quem ſucceſſorem Imperii telinque-
ret, ſecum ipſe deliberare cœpit. Quumque
de nonnullis accepiſſet, omnino futurum, ut
poſt ipſum Romanus Imperio potiretur, qui
eſſet ordinis Senatorii, & Argyropuli eo-
gnomentum haberet: neceſſitate quadam
utgente virum arceſſi jubet, optionemque
vel iovito dat, ut aut legitima cum uxore di-
vortio facto filiam Imperatoris matrimonio
ſibi jangeret, ac Imperator hac pacto renun-
tiaretur: aut oculos per excæcationem emit-
teret. Quum io utramque partem Romanus
C enimi dubius & anxius hæreret, uxor ipſius
verita, ne quid crudele viro accideret: ſpon-
te ſua mundanos capillos deponit, eaque ra-
tione marito non oculos ſolum conſervavit,
verumetiam imperium eſt largita. Conſtan-
tinus autem Imperator ttes quum filias habe-
ret, prima quidem tonſo capillo ſe mundo
abdicaverat: tertia vero Argyropuli oupelas
aſpernabatur. Quapropter alteri jungitur,
cui Zoe nomen erat: eoque facto Imperator
deſignatur. Obtinuit imperium annis quin-
que. Fuerunt ejus inltia præclara & laudabi-
lia. Nam magnæ Dei eccleſiæ ſancivit in an-
nos ſingulos dari debere de theſauris Impe-
ratotis auri libras LXXX. Allelengyo quo-
que ſublato & abolito, præſidia deminuit,
aliaque talia non pauca præſtitit.

Initio Romanus ſe jacto geſſit.

Die menſis Octobris XXIII ſideris cujuſ-
D dam ab occaſu verſus otientem pergeotis
conſpecta eſt diffuſio, protſus illo ipſo die,
quo Romanus exercitus cladem non exi-
guam accepit, duce Michaelo Spondyle,
magnæ illius Antiochiæ præfecto. Præterea
largi terram imbres diluvio quodam operue-
runt, qui ad Martium uſque menſem perdu-
raruut: ammibus paſſim extra ſuas ripas effu-
ſis, & conçavis locis per aquas reſtagnantes
ſic obrutis, ut omnia propemodum animalia
cum fructibus terræ creditis perirent. Unde
proximo anno fames gravis eſt conſequuta,
ſimulque Romano (ceu dictum eſt) exercitui adverſus Ille caſus in Syria cuntigit.

Portentum.

Diluvium.

Eodem sempore prodigium quoddam in
ſolo Thracenſium accidit, propter radices
Cazinæ montis, ubi fons eſt aquæ limpidæ
ac pellucidæ. Juxta hanc fontem vox quæ-
dam miſerabilis exaudiebatur, ejulatibus &
E lamentis permiſta, quæ Væ ſæpius repeteret,
ac ploratam ederet lamentationi mulebri
conſimilem. Neque ſemel hoc, aut iterum
accidit, ſed continuos dies & noctes a Mar-
tio menſe ad Junium uſque duravit. Quum-
que nonnulli ſpecularum acceſſiſſent eum
locum, unde vox edebatur: alio ejulatus iſti
migrarunt. Significabat autem, ea credi

Aliud prodigium.

par oft, portantum hoc cladem Romanorum in Cœlesyria non ita pridem acceptam. Etenim Nicephorus imperator urbes Syriæ Phœnicisque plurimas Imperio Romano recuperaverat, & ab eo parta successor ipsius Joannes Zimisches confirmarat, imperio Damascum usque prolato. Basilius autem, qui post utrumque potitus est imperio, partim a bellis intestinis impeditus, partim vexandis Bulgaris occupatus, res orientis nullo modo recte numire poterat: sed quasi per imaginationem solam eo trajecerat animum, moxque suo ab instituto resiliebat, studio tantum uno eoque perpetuo intentus, ut Bulgarorum nationem sub jugum mitteret. Hoc modo metu soluti prorsus orientales, quibus viis libertatem pristinam recuperarent, secum ipsi disputabant. Atque hanc defectionem sub Basilio quidem illi moliebantur, licet occulte rem tractarent: verum Constantino rempublicam negligenter administrante, Saraceni nemine prohibente citra metum omnem urbium præsidia oppugnabant, & longe lateque cuncta percurrendo populabantur.

Urbes Syriæ a Romanis defectæ. *Edit. Paris. pag. 313.*

Hoc ergo res in statu quum forent, Romanus Imperator adversus Saracenos copias eduxit, quumque jam Philomilium usque pervenisset; legati Berrhœa missi accesserunt, qui precarent, ut eorum misereretur, paratorum ad subeundam servitutem pristinam, tributaque pendenda. Verum Romanus, quod nobile facinus aliquod in hac contra Syriam expeditione superiorum Imperatorum exemplo cogitaret edere: non admissis legatis, adversus eos recta perexit, quum quidem lecti nequaquam expedissent aque illis in locis perniciem, quodque Saraceni propemodum æstivo tempore minus inhiberi se patiantur, corporibus utentes ad perferendos calores adsuefactis. Itaque manus cum eis conserit, tantaque strage cæditur Imperator, quanta vix dicendo possit exponi. Accepta clade Antiochiam revertitur, exercitu graviter ea intestinorum morbo laborante, ac fere miserrime vexato. Nec his contenti Saraceni, Romanos iterum aggrediuntur, tantaque cæde grassantur in eos, vix ut Imperator ipse salvus evaderet.

Expeditio contra Saracenos.

Arrogantia Romani.

Clades Romanorum.

Secundum hæc Romanus emptam Triacontaphylli domum in monasterium, cui a Deipara nomen inditum, commutavit: atque sub hoc prætextu non parum subditos adflixit & vexavit, materiem convehere coactos. Præterea columnarum magnæ ecclesiæ ac Blachernarum capita splendide argento & auro exornavit. Venit ad Imperatorem Romanum magnis cum muneribus etiam Amer Chalepitæ filius, pacem renovari petens, simulque pristinorum tributorum persolationem promittens. Ejus rei conficiendæ caussa Theophylactus protospatharius est ablegatus, Atheniensis patria, qui fœdus istum confirmavit.

Saraceni Romanis tributarii.

Eodem tempore circa secundam noctis horam trajecto sideris a meridie versus septemtriones accidit, quo tellus ejus versa fuit collustrata. Neque magno temporis intervallo spatio, quæ Romanis calamitates adversæque res contigissent, Imperatori nunciatum fuit. Arabes enim Melitenorum ditionem depopulari sunt, ad ipsam usque Melitenam & Parzinacæ trajecto Istro, Mysiam inclementer omnino tractarunt. Allata quoque tunc est Domini nostri Jesu Christi epistola, manu ipsiusmet scripta, & ad Augarum Indi cujusdam Dominum missa. Erat autem Imperator hic imprimis omnium bonorum operum studiosus. Ædificia pauperibus alendis destinata, quæ a terræmotu locustis, gravitercque læsa fuerant, prostus instauravit.

pag. 314.

Α καὶ ἀφάσασθαι γενέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἀτυχίας, ἐν τοῖς μὲν Συρίᾳ. τὴν δὲ βασιλέως Νικηφόρου Φωκᾶ τὰς πλείστας τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πόλεις τῇ Ῥωμαίων ἀποκαταγαμένου, ᾗ τὴν μετ' αὐτὸν Ἰωάννου τὰ ἁλώσιμα ἀρτιωμένου, ᾗ μέχρι τε Δαμασκοῦ ἡ ἐπικράτεια παρατείνοντος, ἐπεὶπερ ὁ μὲν αὐτὸς βασιλεὺς ἐμποδιζόμενος μὲν ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, κατατρίχων δὲ τῷ Βουλγάρων διόλου, τὰ τῆς ἑῴας καλῶς ἀσφαλίσασθαι οὐκ ἴσχυεν. ἐν φαντασίᾳ δὲ μόνῃ παραγινόμενος ἐκείνοις, τὴν ταῦτα ὑπέρφυλα, ἀχαλίνων ἴσχων ὁρμὴν τὸ τῶν Βουλγάρων καθυποπτέξαι γένος. ἐντεῦθεν οὖν ἀδείας οἱ περὶ τὰ ἕω δραξάμενοι, τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν ἀναζητῆσαι διενοήσαντο. ταύτῃ τοι καὶ ἐμελέτων μὲν ἀποστασίαν ἐπὶ τοῦ Βασιλείου, ἐκφέρειν δὲ. ἐπὶ Κωνσταντίνου, ἡ βασιλέως ἀμελῶς ἰθύοντος, οἱ Σαρακηνοὶ μηδενὸς ὄντος τὰ καλύοντος, ὑπορθοῦν ἀδεῶς τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φρούρια, πολλὴν ἀπαντιχοῦ καταβρομὴν ποιούμενοι.

Οὕτω μὲν οὖν τῶν πραγμάτων ἐχόντων, ὁρμᾷ κατὰ Σαρακηνῶν ὁ βασιλεύς. ἥκει τὸ Φιλομήλιον ἔρχεται, πέμπονται πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἀπὸ Βερροίας, συμπάθειαν ἐξαιτούμενοι. ὃ δὴ πρεσβευτὰς δούλωσιν, καὶ δασμοφορίαν καταδεχόμενοι. ὁ δὲ Ῥωμανὸς θέλων εὐδοξεῖσθαί τε γνώσιον τῇ Συρίᾳ, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, τοὺς πρέσβεις οὐ δέχεται. ἀλλ' ὁρμᾷ κατ' αὐτῶν· μήτε δὲ τὸ ὕδατος σπάνιν ἀπολογισάμενος, μήτε τὰς Σαρακηνῶν αὐτοῖς ὡς ἀκάθεκτοι μᾶλλον ἐν θέρους καιρῷ, διὰ τὸ ἦθος τυγχάνουσι. συμπαντῶν τούτοις, ᾗ ὕπνου ἀπάτῃ, ᾗ ὡς ὁ λόγος παρασῶσαι οὐ δύνατο. ὑποφέρει πρὸς Ἀντίοχειαν, τὸ στρατὸν κακωθέντος ἐκπεπτωκέναι ᾗ αὖθις αὐτοὺς οἱ Σαρακηνοὶ, ᾗ τοσοῦτον φθόρον ἐπέρασαν, ὥστε ᾗ τὴν βασιλέα μόλις ἐξασωθῆναι.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ εἰρημένος τὴν Τεσσακοντάφυλλα ἐξαγοράσας, εἰς μοναστήριον μετασκευάσας ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, συντείνας τῇ φράσει τοῦτῳ τὸ ὑπόκαυσον, καὶ κατασκευάσας ὃν καὶς τῇ ὑλῶν μετακομιδῆς παταλαμπρύνων δὲ ᾗ τὰ κιονόκρανα τῶν μεγάλης ἐκκλησίας, ᾗ τῆ Βλαχερνῶν, ἀργύρῳ ᾗ χρυσῷ μᾶλλον δὲ πάσης πλήθει φιλοτιμίας. τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν μὲν δῶρα πολλὰ, ὁ τῶν Χαλεπίων υἱὸς Ἀμὲρ, ἐξαιτῶν εἰρηνεύσαι τοῖς ἐμοῖς, ᾗ τὰς πρόθυμα παρέχειν φόρους. καὶ δὴ στέλλεται Θεοφύλακτος πρωτοσπαθάριος ὁ Ἀθηναῖος, καὶ τὰς σπονδὰς ἐβεβαίωσε.

Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ περὶ δευτέραν ὥραν τῆς νυκτὸς, χάσις ἐγένετο ἀστέρος ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἕω τοῦ γῆν περιαστράψαντος. οὗ ᾗ ἧς μικρὸν ἀπογάδοντος τὸ σκοτεινὸν ἡ Ῥωμαίων ἀπεχώρησε. Ἄραβες δὲ τὴν Μελιτηνῶν ἄχρι Μελιτηνῆς. Παρζίνακοι δὲ ἡ Ἴστρου διαβάντες, ᾗ ἡ Μυσίαν κακῶς διεθήκασι. τέλος δὲ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ πρὸς Ἄβγαρον τὸν τοπάρχην, ἐκεῖθεν πρὸς τὸν βασιλέα. ἦτος μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς πάντων ἐφιλοτιμήσατο, τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὑπὸ σεισμῶν κακῶς παθόντα πτωχοτροφεῖα κατάπασα ἀνεκαίνισε.

Εἶτα νόσῳ χρονίᾳ βάλλεται, ἧ τελχῖνες γίνω π
ἧ ἀόμβω, καπργαθεὶς, ὥς φασιν, ὑπὸ Ἰωάννου τῦ
τλωκαῖπα ὀρφωτρόφου. ὗτος γὰρ ὁ Ἰωάννης ἧ πρὸ τ
βασιλείας, ὑποφίτοι τῇ Ῥωμαίῳ. πάντη τοι ἧ τῦ
ἀράπος ἐπιβάντος αὐτῦ, μεγάλῳ δωάμιν ἔχε-
ὅσων δὴ τῇ Ἰωάνῃ ἧ ἕτεροι ἀδελφοὶ, Μιχαὴλ,
Νικήτας, Κωνσαντῖνος, καὶ Γεώργιος. ἀλλ' ὁ μὲν
Κωνσαντῖνος ἓ Γεώργιος, σωὶ τῇ Ἰωάνῃ αὐτοῦ χοι ὄν-
τις, ἀγυρτικὸν μεταῖσαν τέχνῃ. ἀλλὰ διὰ τὸ Ἰωάν-
νυ πάντες ὗτοι τῇ βασιλεῖ φιλιάθησαν. ἡ μήτηρ
Ζωὴ ἧ Ῥωμανὸ ὁρῶσα, βίον ὑπιφθόμενον σώφρονα,
ἧ ἀπαρισκομένη τῇ πράγμαῖ, σφαδασμοῖς ἀπ
σαρκικοῖς ὑποθερμαινομένη, ἐρωτικῶς ἐνορᾷ φρὸς
τὸν διαλιφθέντα Μιχαὴλ, ἀ'φιπίσαῖον ἧ ὄλῳ ὑπάρ-
χοντα, καὶ ὕτω ἐραφίας αὐτῇ ἐπιμίγνυο. ἐφ' ᾧ ἧ
ἐαπργάζεται ὁ βασιλεὺς, ἀπ ἧ βασιλίδος τὸν Μι-
χαὴλ οἷς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνυδούσης ἀναγα-
γεῖν.

Βραδυθανάτοις δὲ φαρμάκοις καπργαθεὶς, ἧ χρό-
νον συχνὸν κείμβος πλιοπτὸς, ὅλῃ ψυχῇ ἐπικαλείπο
ἧ θάνατο. κῇ δή γε ἧ μεγάλῳ πέμπτῳ τὰς Ῥώγας
τῇ συγκλητικῶν ποιησάμβος, καὶ ἐπιθυμήσας λύ-
σασθαι κῇ τὸ ἐν τῇ μεγάλῳ παλατίῳ βαλανῖον,
ἧ εἰσελθὼν, αἰκτρῶς ἐκπνίγεται ὑπὸ τῇ περὶ ἧ
Μιχαὴλ ἐν τῇ κολυμβάθρᾳ τῦ λουτροῦ. κῇ τοίν-
τῳ μὲν ὄμω τῷ τύκτα, μιαίνεται ὁ πατριάρχης
Ἀλέξιος ὑπὸ τῶ βασιλίως δῶδεκ Ῥωμαίων. ἀλλ' ὁ
πατριάρχης ἐλθὼν, αὐτὸν μὴ δείσειε ποιῆσ. ὁ δὲ
βασιλὶς Ζωὴ ἐν τῇ χρυσοτειχίσῳ ἀρχαθέσασα,
ἐξάγει τὸν Μιχαὴλ, ἧ καταναγκάζει τὸν πατριάρ-
χῃ ἱερολογῆσαι τῦτον αὐτῇ. ὁ δὲ πατριάρχης ἐ-
πὶ τῇ πράγμαῖ ἐκπλαγεὶς, τῷ ἱερολογίαν,
ὡς οἰκὸς, ἐνδοιάζει. ἐνθέντοι ἧ ὁ Ἰωάννης σωὶ
τῇ Ζωῇ ϛ'. μὴ χρυσῦ λίτρας τῇ πατριάρχῃ.
ϛ'. δὲ ὁμοίως τῇ κλήρῳ ἐπισδύς, ἔπειτα ἱερολογίας
ἐξῆσαι αὐτός. κῇ ὁ μὲν Ῥωμανὸς ἐν τῇ ὑπ' αὐ-
τῷ πεφυκθείσῃ ἐκκλησίᾳ θάπτεται τῆς περιβλέ-
πτυ.

Κρατεῖ δὲ ὁ Μιχαὴλ σωὶ τῇ Ζωῇ, ἔτ ζ'. ἀλλ'
ὁ Ζωὴ, αὐτὸ ἐλπίζοντα τῇ Μιχαὴλ αἰνὶ δύλως ἐχρῆ-
θαι, ἀφοχεῖ τὸ σκοπῦ. ὁ γὰρ Ἰωάννης θρασέως ὤν,
ἧ δεδιὼς περὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ, πάπας μὲν τὰς
ἀφοσόπας αὐτῇ θαλαμπόλους, καὶ μὴν, καὶ τὰς
οἰκεσπάτας θεραπαινίδας ἐξ αὐτῆς ἀποσᾷ. κῇ
οὐδὲ τὸ τυχὸν παρ' αὐτὰς ἐφεργάται, ὡ μηχ
γνώμῃ Ἰωάννυ. ὗτος μὲν ὄμω κῇ τὸ ὑπό-
σον ἐξημέρου παντοίως ἧ πάντα μεταχειρίζετο. ὅτι
δὲ τὰ γιγνόπα ἐκ ἀρετὰ ὧ τῇ Θεῷ, δέδεικται κῇ
ἐκ προοιμίων αὐτῶν. χῇ δὴ ἧ ἱά. ὥρων τὰς ἁγίας
μεγάλης κυριακῆς χάλαζα πανδώχθη ἀφόρητος κῇ
γαλαία, ὡς σωτριβῆναι μὴ μόνα τὰ δένδρα,
πί, τὸ αὐρπιμα κῇ τὰ ἄκαρπα· ἀλλὰ δὲ ἧ οἰ-
κίας καπασσῶν ἓ ναύς. γέγονε δὲ ἧ χύσις ἀσίρος
χῇ ἧ μὴ τὸ Πάσχα κυριακῷ, περὶ ὥραν τρίτῳ ἧ
νυκτός· τῇ ὑπερβολῇ τῆς λαμπρότητος, τὰς ἀσίρας
πάντας ἐποκαλύψασα, ὡς καὶ ὅλον ἀναπίλαι δο-
κεῖν. ὁ μήτηρ βασιλὶς ὑλαφθεμαινέφ. ἅ ἧ σημεο-
λογωῦντες εἰ περὶ τῦτον, μανικὸν ἀπικάλουν νόσημα.
ἧ παρίμεναι τὸ τοιῦτον ἄχει τέλως τῆς αὐτῇ βιο-
τῆς.

Glyca Annal.

Tandem morbo lento corripitur, quo durante capilli capitis ejus & barbæ defluxerunt: pectus, ori quidem ferebatur, veneno ob Joanne, qui cum pupillorum alumni muoete fungebatur. Nam Joannes ille quia ptias etiam, quam Romanus imperio potiretur, miniſtet ipſius fuerat: magnam apud eum potentiam & auctoritatem habebat, ex quo imperare cœperat. Erant illi fratres aliquot, nimirum Michaelus, Nicetas, Conſtantinus, & Georgius. Ex iis Conſtantinus ac Georgius itidem, ut & Joaones, caſtrati, circulatoriam artem exercebant. Sed deinceps omnes lo familiaritatem Imperatoris opera Joonis fratris pet venetunt. Quum autem Zoe videret Romoum ſe pro bumine caſto gere- re, moleſte ſtudiom hoc illius, inſtitutumqae ferens, ut quæ catneis pturitibus incaleſceret: lo Michaelam Joannis fratrem, de qeo diximus, non ſine amoris adfectione oculos conjicere cœpit, quod eſſet is facie venuſtiſſima præditus. Quumque clandeſtinam cum eo conſuetudinem habuiſſet, operam dedit ut Imperator e medio tolleretur: lo hoc ſolum intenta, ut Michaelum ad Impetatotiam dignitatem eveheret.

Joannis fratres.

Zoe mulier falax marito inſidiatur.

Romanus venenis lentus exitiom adſerentibus confectus, ubi diutorno tempore in lectulo decubuiſſet: tutu pectore nihil e petebat aliud, quam ut hac vita fungeretut. Denique magna quinta ſectio diſtributis in patres conſcriptos muneribus, quas rogas vocant, quum magni Palatii balneum lavandi cauſſa ingreſſus fuiſſet: o Michaeli ſocius in balneil labro miſetabilitet ſuffocatur. Eadem nocte Alexius Patriarcha Romani Imperatoris nomine in tegiam acceſſitut, quam ingreſſus, Imperatorem eotioctum invenit: Zoe vero Impetatrix lo aureo tticliuio ſedens, Michaelom protacit, & Patriarcham edigit, ut eum ſibi maritum ſacris precibus conceptis jungeret. Pattiarcha rei novitate perculſus, ſacrasne preces illas eis impertiretur, non obs re dabitabat. Quapropter Joannes & Zoe quinquagiota libris auri Petriarebæ, totidemque clero donatis, perſuaſerunt homini, ut matrimonium ipſorum conſecraret. Romanus in dedicate ob ſe Spectatiſſimæ eccleſia ſepelitur.

Romani mors.

Patriarcha donis corrumpitur.

Ejus loco Michaelus imperate cœpit cum conjuge Zoe annis ſeptem, quæ quum ſe Michaelo mancipii loco ſperaret uſuram: inſtitutu ac ſpe ſua froſtrata eſt. Joannes enim Michaeli frater, vir induſtrius & rerum gerendarum peritus, qui fratris incolumitoti metueret, omnes Zoæ cubicularios, ona cum ancillis ipſi maxime familiaribus, ob ea removit: ne manimum quidem aliquid, citra vuluntatem & orbittum ſuum, ob ea geti permitteus. Idem ſubditorum animos variis modis blande tractandu fratti conciliabat, & omnium adminiſtrationem in ſe ſuſcipiebat. Non tamen ea, quæ lo Romanum commiſſa fuerant, grata Deo fuiſſe, de ipſis initiis imperii Michaeli certis argumentis colligi poterat. Nam hora undecima ſacroſanctæ magnæ Dominicæ, grandine tam intolerabili pluit, ot non arbores tantum frugiferæ ſterileſque confringerentur: ſed domus etiam cum templis dejectæ corruerent. Præterea ſideris trajectio, Dominica poſt Paſchatis feſtum, hora tertia noctis accidit: quum quidem id ſidus amplitudine fulgutis ſui cuuctorum aliorum ſiderum luminibus ufficeret, ac ſol ipſe oriti videretur. Itidem Imperator malo corteptus eſt genio, quam rem familiares ipſius honeſtiore voca balu tegentes, inſaniam quamdam animi vocabant. Neque malum hoc ipſam ante finem vitæ miſſum fecit.

Michaelus Paphlago imp.

Edit. Pariſ. pag. 35 ſ.

Ira divina argumenta.

Pudicitiam ſuam mulier quædam egregie tuetur.

Accidit eo imperante Thracenſium in finibus hujuſmodi quiddam. Diſperſis per illam regionem in biberna Barangis, ſorte quidam mullerem indigenam in ſolitudine natus, ei ſtuprum inferre conatus eſt. Ea vero ipſiuſmet acinace correpto, io cor Baraogum ferit, ac ſtatim interficit. Quod factum ubi per vicinam innotuiſſet, coïvere Barangi cæteri, mulieriquæ coronatæ facultates illius omnes, qui pudicitiæ ipſius adferre vim voluerat, donarunt: cadavere militis citra ſe-

Terræmotus. pulturæ honorem abjecto. Tunc & Hieroſolyma terræmotu miſere adflicta fuit, quod in ipſis templorum ædiumque ruinis iogens hominum multitudo opprimeretur, terra diem ad quadrageſimum uſque ſuccuſſa.

Anno mundi ıɔɔ ϛıɔ ıɔ xliii, indictione tertia, columna ignea verſus ortum conſpecta eſt, vertice ad meridiem inclinante: quo ipſo die Saraceni Myra ceperunt,

Michaël pœnitentia. aliæque nonnullæ calamitates Romanis acciderunt. Cæterum Michaelus Imperator delictum io Romanum ſuum per omnem vitam deplorare non deſiuebat, ac Deum bonis operibus, monaſteriis condendis, beoignitate in egentes placabat. Ea vero profuiſſent illi, ſi quidem abjeciſſet imperium, cujus gratia molitus ea facinora fuerat: & adulterа repudiata, privatus peccatum ſuum deploraſſet. Nunc illę nihil horum agens, ſed Zoæ conſuetudine urens, imperium mordicus retinens, de publicis bouis in ſpeciem beneficia quædam præſtans, eoque pacto veoiam ſe conſequuturum ſperans: humeo divinum & mentis expers, & injuſtam eſſe putabat, quod alienis opibus redimi pœniteotiam patereturr.

Edit. Pariſ. pag. 316.

Terræmotus. Eodem tempore terræmotum in Bucellariis hiatus ſubſequuti ſunt, quibus integræ quinque villæ ſunt abſorptæ. Parum etiam abfuit, quin eo Nicephorus præſes, Imperatoris Conſtantini eunuchus, illis in locis degens, periret. Verum præter ſpem evitato

Siccitas. periculo, raſus vitæ ſolitariæ ſe dedit. Quum autem magna quoque ſiccitas incidiſſet, ac totis ſex menſibus non pluiſſet: ſupplicatam eſt a fratribus Imperatoris, Joanne ſacrum mandato, magno Domeſtico ſcriptam ad Augarum Chriſti epiſtolam, ſacraſque cunarum faſcias, geſtantibus: pediſque a magno palatio uſque ad Blachernas proceſſeruat. Sed tantum abfuit, ut pluereт: ut etiam ingens graodo delata vehemeoti cum impetu, tam arbores, quam tegulas urbis commioueret.

Michaelus ubi malo a geulo pejus in diea exagitaretur, in quaſvis regiones & inſulas presbyteris quidem ſingulis ſummos anreos binos, monachis vero unum miſit, licet irrito ſtudio, quod malum augeſceret, ac morbus aquæ intercutis accederet. Quamobrem Theſſalouicam profectus Imperator, ibidem degebat, & ad egregii martyris victoriſque certaminum Demetrii ſepulcram aſſiduo verſabatur, ut eo malo liberaretur. Quippe de mundanis rebus omniuo ſollicitus non erat, quod eas Joanoes ipſius frater adminiſtraret. Interea continuo Deus orbem univerſum quaſſabat, quem alia quoque terriculamenta formidoloſum reddebant: io cæ-

Portenta variia. lo, cometarum exortus: in aere, venti & impetuoſæ pluviæ: in terra, ſuccuſſiones gruveſque commotiones: quæ omnia portendebant, non multo poſt eorum finem appetiturum, qui tam rerum potiebantur. Imperatoris quidem frater Joannes magiſtratus venales habebat, & malis inſuetis orbem terrarum implebat. Nam ipſius quoque culpa factum eſt, ut Bulgari a Romanis deficerent: quippe Baſilius Imperator ſpecies quaſdam

Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ, ἡ ποῖόν τι συμβὰν ἐν τῇ θέματι τῷ Θρᾳκησίων. Βαράγγων διαπαρμένων, γυναῖκά τις ἐγχωρίαν ἁρπάσας ἐκ ἐρημίας, ἐπειρᾶτο τῆ σωφροσύνῃ αὐτῆς. ὡς δὲ καθύπνωδε, ἡ βίαν ἦν ἐπιῶν. ἡ δὲ τὸν ἀκινάκην ἀνασπάσασα τῷ ἀνδρὶ, παίει κῆ καρδίαν ἑ Βάραγγον, ἑ ἀποκτείνει. ἑ δὴ ἐργον ἡδὺ θέντος ἐν τῇ πανηγύρῃ, συναθροισθέντες οἱ Βάραγγοι, τὴν μὲν γυναῖκα στεφανοῦσι, ἡ ἑ ἅπασαν τὴν βιαυτῆς οὐσίαν παύτῃ δίδοασι· ἀφείσαν ἄπρακτον ῥίπτουσι. πεὶ δὲ ἡ σωμὸν γενομένου, πανὸς ἐπαθε τὰ Ἱεροσόλυμα, τεθνηκότων ἀνθρώπων πολλῶν ἐν τοῖς ἑ ἐκλησιῶν, ἡ οἰκιῶν συμπιπτόντων. σεισμὸς τῆς γῆς ἐχρις ἡμερῶν μ'.

Τῷ δὲ ἑξῆς Σεπτεμβείῳ μηνὶ, σφοδρ' ὄντος, ἐνδικτιῶνος τείτης, πυρὶς ἐφαίνετο κίονος κῆ ἰόνος, ἑ πορρωθὲν ἀπολαμπόμενον φέρον πρὸς μεσημβρίαν· καθ' ἣν ἡ μέραν ἡ οἱ Σαρακηνοὶ χρατῆσαν τῆς Μύρα, ἑ ἄλλα δὲ δεινὰ πολλὰ συνέβησαν. ὁ μέντοι βασιλεὺς Μιχαὴλ πᾶσαν αὐτῆ ἑ ζωὴν ἐπελαυόμενος ἐν, ἑ εἰς ἑ Ῥωμαῖον ἁμαρτάδα ἑ Θεὸν ἱλασκόμενος δι' ἀγαθοεργιῶν ἡ ἀτίσεως μοναστηρίων, ἡ ἄλλας ἡ πρὸς τύπος φιλοξένους ἱδρύσεις χρυσᾶς. αὐτὰ δὲ ἀνύσιμα ἀν ἦσαν, εἰ ἑ βασιλεὺς τε ἀπέρριπτε, δι' ἐν τὰ τοιαῦτα κακὰ, ἡ οἱ ἑ μοιχεῖα ἀπώσατο, ἑ ἀπ' ἐαυτὸν ἀπελαύνει ἑ ἁμαρτίαν. τύπον δὲ μυδὲν πεπραχὼς, ἀλ' ἐκείνῃ συνὼν, ἡ ἑ βασιλείας ἀντεχόμενος, κῆα τῶ δημοσίων ἑ κοινῶν τὰς δουλούσας δίκοις ἐπαγλῶν, ἀφιτιῶθαι νομίζων τυχὸν συγχωρήσεως, ἀνύπνον διελογίζετο τὸ θεῖον, ἡ ἄδικον. ἀλλοτρίοις χάρασιν αὐχμενος ἑ μετάνοιαν.

Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρῷ ἡ σεισμῷ γεγονότος, χάσματα γεγόνασιν ἐν Βουκελλαρίοις, ἡ κατεπόθησαν χωρία πέντε. ἔνθα ἡ Νικηφόρου πρόεδρου ἑ Κωνσταντίνου βασιλέως εὐνοῦχου διατρίβοντα, μικρῶ δεῖν κινδυνῶσαι συμβῆναι ἀν διαφυγόντα δὲ παρ' ἐλπίδα ἑ κίνδυνον ὑποπαρῆναι μοναχῷ. τοιαῦτα δὲ ἡ αὐχμῶ γεγονότος, ὡς ἐπὶ μῆνας ἕξ, μὰ καπρᾶγῆναι ὕετὸν, λιτανείας ἐποίησαν οἱ ἑ βασιλέως ἀδελφοί. ἡ ὁ μὲν Ἰωάννης, τὸ ἅγιον ἐβάσαζε μανδήλιον. ὁ δὲ μέγας Δομέστικος, ἑ πρὸς Αὔγαρον ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ, ἡ τὰ ἅγια σπάργανα. καὶ πεζοὶ ἐδιήσαντες ἀπὸ τοῦ μεγάλου παλατίου, ἀφίκοντο μέχρι τῆ Βλαχερνῶν. ὑ μόνον δὲ ὐα ἔβρεξεν, ἀλλὰ ἡ χάλαζαι παμμεγέθεις καπρᾶγῆσαι συμπεσεῖαι πάντα δένδρα, ἑ τὰς αἰράμους τῆς πόλεως.

Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς, καπατειούμενος ὑπὸ τῶ δαίμονος ἐπὶ πλέον, ἔπεμψεν, ἐν τοῖς θέμασι ἡ ταῖς νήσοις, τοῖς μὲν ἀρχιερεῦσι, ἀνὰ νομίσματα β'. τοῖς δὲ μοναχοῖς ἀνὰ νόμισμα ἕν. ἐπὶ πλέον τε ἀσθενῶν ἐπιτείνετο, συνεπιλαβομένης ἡ ὑδρωπικῆς. κῆ τοῦτο ἡ ὁ βασιλεὺς διέτριβε τὴ Θεσσαλονίκην ὡς τὰ πολλὰ, προσλιπαρῶν τῆ χάριτι τοῦ καλλινίκου Δημητρίου, τοῦ πάνυ ἐνίκου. τῆ ἓξ κοσμικῶν πραγμάτων, ὑδαμῶς ἐφρόντιζεν, ὑπὸ τῶ Ἰωάννου τῶν διοικουμένων. ἐπὶ τύπος δὲ ἡ συνοχὰς ἡ οἰκουμένῃ ὁ Θεὸς ἦσαν, ἡ δέσματα εἶχον αὐτόν. ἐν ἱερᾷ μὲν κομῆται ἐπιπολαί, ἄνεμοι ἐναέριοι, κῆ ὄμβροι ῥαγδαῖοι. ἐν γῆ δὲ βρασμοὶ κῆ κλόνοι· ἄδη ἡ φθορώτατον ἡ μετ' ἡ πολὺ γενησομένῃ τῆ κρατούντων καταστροφῆ. ὁ τοῦτος δὲ Ἰωάννης αἰσίως τὰς ἀρχὰς ποιούμενος, μείζων κακῶν τὴν οἰκουμένῃν ἐπέλιπεν. διὰ γὰρ τοῦτο κῆ τοὺς Βουλγάρους ἀποστῆναι πεποίηκε· τὰ γὰρ Βασιλείου ἐν εὖ-

ὅτι τινὶ τῶν ἀπαίσιον ποιαμένου καθὰ δὴ καὶ ὁ Σαμουὴλ, ὁ Ἰωάννης ὑπὸς διὰ τοιαύτας ἰδιοφορίας αὐτοὺς. ἔθος τὴ εἰς ὑποτασίαν ἐχώρησαν.

Τοιούτῳ δὴ τέλει χρησαμένου Μιχαὴλ, τὸ πᾶν πεῖσαι κράτος, ὡς ἀληρονόμου τῶν βασιλίδα Ζωὴν. αὐτὴ δὲ ἀβλογισταμένη, ὡς οὐκ ἂν ποτε τὸ κοινὸ διέξαγον μόνη διώκετο, τὸν τῶ βασιλέως Μιχαὴλ ἀμόνυμον αὐτῶν, Καίσαρα ὄντα. πρὸς δὲ τῇ δραστήριον ὄντας δυνούτα, σιωτοποῦν προσλαμβάνει ἰδίᾳ, τῇ βασιλικὰ πάντ ἀναγορδίαν. Κρατήσαντα δὲ αὐτοῦ μιᾶς ἅ, ὅρκους φρότερον αὐτὸν ἀποδιαμένοντα, ὡς πυείαν ἔχειν αὐτῶν, τῇ μετέρα. τῇ μὲν παριμποδίζειν ἐφ' οἷς ἂν τῇ ὅπως ἀφαιρεῖσθαι βούλοιτο. Ἐ αὐτὸν δὲ φρότερον ὀρφανοτρόφου ἐκ πολῶν ἐποίησατο. τῇ Κωνσταντῖνον αὐτοῦ τὸν Δομέστικον τῆ σχολῶν, τῆς ἀρχῆς ἀπεστέρησε. κατ' αὐτῶν τῶν ἄρας, καθ' ὧν αὐτὸν τῇ ἄδεμα τῇ Μιχαὴλ, σκοπὸν τῇ ἐλίγῳ λαθεῖς, ἐγγὺς ἦλθέ πω πτῶν, μόλις δὲ ἀναπαλεῖται μύρους, τῇ ἀρώμασι. τῇ ὃς αὐτίκα δωρεᾶς πρεσπεῖται τῶν σύγκλητο. μπατέμπτεται δὲ τῆς ἐξορείας τῇ Κωνσταντῖνου τὸν Δομέστικον, τῇ ὅ πο δὴθεν ἐν βιβλίῳ δόξας ἐσάναι, παιδιᾶς πέπτει. γράμμασι γὰ τὰ ἀρπαστρόφου, τῇ βουλαῖς Ϗ Δομεστίκου, λεγόντων, μὲ πεισθεὶς τῇ βασιλίδι, ὡς ἂν μὴ πάθοι ὅσα δὴ τῇ Μιχαὴλ, τῇ Ρωμανὸς, γουτείας ἅτε παῤ αὐτῆς καπηργεθέντες, διεγείρεται, τῇ ἐπιβουλὴν κατ' αὐτῆς μελετᾷ. Φίλων δὲ τῇ τὸν λαὸν ἰδεῖν, ἐπιρ δυνοικῶς πρὸς αὐτὸν ἔχόντας, Ἐ ὅπως ἐπιχειρήσας τῇ ἐπιβουλῇ, κιλδίαι γενέθαι προϊλάσιν. ἐφ' ᾧ τῇ πάντας ἰδεῖν ὡς εἰ δυνατὸν τῇ τὰς ψυχὰς προϊέναι χάριν τιμῆς αὐτῷ τῇ λαμπρότητος, ἅπαντας τῆς ἐπιβελῆς. ὁυανὸς οὖν καπαρᾷ τοῦ Θρόνου, τῇ ἐξορύζει αὐτὸν εἰς Πολίγιπον. κιλδίας τοῖς ἀποδομίζουσι, τῇ τὰς τοίχας αὐτῆς ὑποτέρας, τῇ πρὸς αὐτὸν αὐτὰς ἀγαγεῖν.

Γίνεται ταῦτα, τῇ ἀναφορὰ διὰ τῆ ὑπάρχου τῆ λαῷ ἀναγινώσκεται, ἐν τῇ τῶ Κωνσταντίνου φόρῳ πορεύσασα, ὅτι καιόντας ἢ Ζωὴ παρὰ τὸν βασιλείου μῆ εὑρεθεῖσα, ἐξορύζεται παρ' ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ ἔπερ αὐτοὺς ἠξιώθητε πρὸς με, μᾶλλον ἀξιωθῆτε τιμῶν. τῇ παραχρῆμα φησὶ ἐξακούσας, οὔπω λέγουσα· ὑμᾶς φυσοκάλω Καλαφάτλω βασιλέα οὐ θέλομεν, ἀλλὰ τὸν κληρονόμον, τῇ μητέρα ὑμῶν Ζωὴν. ἀλλὰ τῇ πάντο πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐβόων. ἀναστατοῦν τὰ ἐξᾶ τοῦ Καλαφάτου. τῇ λαβόντες τὰ παρατυχόντα ξύλα, κατὰ τῆ ὑπάρχου φέρονται· τῇ ὃς φυγῇ χρησάμενος, μόλις διεσώζετο. ἀ δὲ λαὸς εἰς τὸν ἐκκλησίαν κατελαβών, ἐδυσφέρει τῇ μάλα τῶν βασιλέα. ἀπαλαῖνε δὲ τὸν Ζωὴν ὅλῃ ψυχῇ. μετὰ δὲ ταῦτα φρὸς τὸ παλάτιον ἤρχοντο, καπαγαγεῖν τὸν βασιλέα βυλόμενοι. ὃς τῇ πυνθεὶς, ἤγαγε τὸν Ζωὴν, τῇ ὑποδύσας αὐτὸν τὰ μοναχικὰ, βασιλικοῖς ἐκόσμησε περιβλήμασιν. οἱδ' οὗτω τῇ λαῷ δημηγορήσας, τῇ μηδὲν ἀνύσας. ὕβρεσι γὰρ μᾶλλον ἐπλώιζετο, τῇ λίθους τῇ τόξοις ἐβάλλετο, ἤγαν δεῖν ἐν τῇ μονῇ Στουδίου ἀπελθεῖν.

fructum a Bulgaris exigi debere tributi nomine voluerit, quem morem & Samuelus ipſorum rex obſervaverat: Joannes autem hac exactione in aurum commutata, Bulgaris occaſionem defectionis præbuit.

Tandem Michaelo vita functo, tamquam hæreditario jure univerſa poteſtas ad Zoen Imperatricem redit. Ea vero quum deliberatione ſecum habita, non poſſe ſe ſolam adminiſtrare rempublicam animadverteret: Imperatoris Michaelis cognominem & ſororis filium, qui Cæſar deſignatus erat, & induſtrius aptuſque rebus gerendis eſſe videbatur, adoptatam ſibi adjungit, ac filium Imperatoremque renuntiari curat. Præfuit rebus menſes ad quatuor. Prius, quam imperio potiretur, Zoe ſacramentis eum obſtrinxit, ut polliceretur, ſe loco Dominæ ac matris eam habiturum, nec alla re futurum impedimento, quo minus illa quæ vellet, quoquæ pacto collibitum eſſet, omnia gereret. Præterea Joannem pupillorum alumnum ab adminiſtratione mox ab initio removit, Conſtantino quoque Domeſtico Scholarum magiſtratu abrogato. Michaelus ea ipſa, qua diademate cingebatur, hora oculorum caligatione ac vertigine correptus, parum adfuit, quin collaberetur, vixque tandem unguentis & aromatibus refectus eſt. Corona potitus, moa largitionibus ſibi Senatum conciliat. Quumque Conſtantinum Domeſticum ab exilio revocaſſet, ſeque jam in tuto conſiſtere putaret, ſubito corruit. Perſuaſus enim Joannis pupillorum alumni literis, & Domeſtici conſiliis, qui dicerent fidem Imperatrici non habendam, ne uſurpent eadem ipſi, quæ Michaelus & Romanus perpeſſi fuiſſent, quos illa veneficiis ſuſtuliſſet: excitari ſe contra illam paſſus eſt, ut ejus vitæ inſidiaretur. Quumque populi quoque teotara vallet animos, ut cognoſceret, an illius aliqua foret io ſe benevolentia, qua perſpecta ſtruere pergeret inſidias: proceſſum publicam initii jabet, in quo quum eam in omnibus alacritatem cerneret, ut ſi fieri poſſet, etiam animas ac vitam pro ipſius honore dignitateque profunderent, ad moliendas inſidias ſeſe comparat. Itaque noctu ſolio dejectam, Principum ablegat, ubi axſularet: Imperato deportantibus, ut capillos ei raderent, & eoidem ad ſa deferrent.

Hiſ ita geſtis, præfectus urbis actorum relationem ad populum de ſcripto nomine Imperatoris in Conſtantini foro verbis hujuſmodi recitat: Zoen, quod eam imperio meo malitioſe inſidiatam eſſe deprehenderem, ſolum vertere juſſi. Vos, ſiquidem io benevolentia erga me perſtiteritis, honores conſequemini. Tum vero vox quædam hujuſmodi ſubito exaudita eſt: Nos proculcatorem crucis Calaphatem Imperatorem habere nolumus, ſed Zoen matrem noſtram, & imperii hæredem. Clamatum etiam inter alia; Evertantur oſſa Calaphatæ. Moa correptis ſaxis & quibuſvis lignis, præfectum urbis petunt; qui arrepta fuga, vix ſaluti ſuæ conſalere potuit. Inde occupato templo, cunviclis populus Imperatorem graviſſimis proſcindebat, totoque animi ſtadio Zoæ nomen inclamabat. Utque deturbarent Imperatorem, ad palatium contendebant. Is vero metu perculſus, Zoen in populi conſpectum adductum, & monaſtico habita ea atam, Imperatorio rurſus amicta exornavit. Deinde ad populum concione habita, quum nihil obtinuiſſet: (magis enim, quam antea, contumeliosis eum dictis aſpergebant, & ſaxis ſagittiſque petebant) in Studii manſionem cedendum ſtatuit. At vero Conſtantinus ſcholarum Domeſticus id eum facere non

Michaelus Calaphates Imp.

Edit. Pariſ. pag. 317.

Male Michaeli conſilia.

ſinebat, ſed horrebatur, ut animo forti & generoſo ſemet opponeret, ac vel obtinendam eſſe victoriam ſtatueret, vel Imperatorie occumbendum. Hoc modo pro viribus utrinque inſtructi, tripartitis agminibus tam populares, quam Michaeli defenſores, contra ſe invicem tendebant. Itaque de populi numerus haud exiguus cæſus eſt, nimirum ad CCCCCCCC: quod inermes ipſi, armatis opponerentur. Ad extremum tamen cives ob multitudinem ſuperiores facti, palatiumque perfractis foribus ingreſſi ſunt. Quumque mox aurum in Secretis repoſitum diripuiſſent, adverſus Imperatorem perrexerunt: qui rebus omnino deſperatis, ad Studii manſionem fuga ſe contulit, & cum avunculo ſuo raſus eſt.

Edit. Pariſ. pag. 318.

Exilium Michaeli.

Ita rurſus Imperatrix Zoe cum ſorore Theodora præficitur, quæ ubi populo gratias initio egiſſet ejus benevolentiæ nomine, quam erga ſe declaraſſent: continuo Michaelem inquiri debere viſum fuit. Populo autem voces hujuſmodi magnis clamoribus ingeminante: In crucem agatur, oculis ſpolietur: Zoe quidem miſeratione commoveri erga ipſum videbatur, Theodora vero præfectum urbis ac vulgus hominum concitabat, ut ad quærendum utrumque curſim pergerent. Eos illi quum adeſſe perſentiſcerent, in adyta templi confugere, ſed irrito conatu. Nam inde abrepti, pedibuſque per forum tracti, juſſu Theodoræ in loco, qui Sigma dicitur, excæcati ſunt. Ab eo tempore cum germana ſorore Theodora, Zoe propemodum unus menſe rempublicam & Senatum adminiſtrabat magna cum laude: quum efficeret, ut mos priſtino abolito, magiſtratus ubique ſine pretio concederentur, qui venales antea fuerant.

Artoclines ab uxore occiſus.

Hinc deliberatum, quo pacto Zoe cuidam matrimonio legitimo jungeretur, qui per id conjugium ad culmen Imperatorium perveniret. Cogitabat animo illa Conſtantino nubere, qui Artoclines vocabatur. Erat enim is formæ venuſtate præſtans, & cum Zoe elancalom conſuefcere perhibebatur. Sed Conſtantinum uxor legitima veneno propinato de medio ſuſtulit, non quod maritum odiſſet: ſed quod ejus conſuetudine ſa deinceps cariturum videret. Hoc ubi acciderat, Monomachum Imperatrix ab exſilio revocat, quem Joannes Orphanotrophas exſilii multaverat, & Mitylenæ ſe continere juſſerat. Nam vulgo rumor diditus fuerat, futurum ut aliquando ille imperaret. Id Scylitzes de Monomacho memoriæ prodidit. Ab aliis hoc quoque perſcriptum eſt, ſummotis a gubernatione, qui rerum antea potiebamur, Imperatricem e Lesbo Monomachum arceſſiviſſe, relegatum eo juſſu Michaeli, quod cum Imperatrice rem habere diceretur. Et quamquam prius a periculo amittendi oculos parum abfuerat, tamen nunc revocatus matrimonio Zoæ legitimo copulatur, ſacras preces ac vota concipiens novæ Romæ præſis by terorum principe, anno mundi ϚϠΒ ΧΙΔ ΙΟΛ. Exordium imperii præclaram edidit, quod annis duodecim adminiſtravit. Rerum quidem bellicarum prorſus ignarum fuiſſe perhibent, ſed cum liberalem, ut omnes benignitatis ipſius fructum perciperent.

Monomachus fit Imperator.

Joannes Scylitzes.

pag. 319.

Conſpectus eſt id temporis cometa, qui ab oriente verſus occidentem motu ſuo ferebatur, totoque menſe lucebat, altero poſt initam a Monomacho imperium anno. Portendebat autem calamitates illas mundi, quæ tunc imminebant. Quippe non ita multo poſt in Servia ſeditio concitata fuit, cujus compeſcendæ gratia litteras Imperator ad Dyrrachii præſidem dedit. Iis acceptis ille

Cometes.

Seditio Serviana, & clades Romana.

A Θεῶν. ὁ δὲ Δομέστικος, ὡς ἀφῆκεν αὐτὸν. ἀλλὰ γενναίως ἀντιτάττεται παρόντων. καὶ ἡ ὑπεροχύσασα, ἡ βασιλικῶς ἐκτεθαπται. ἐνομίζοντο οἱ πλῆθος διαφέρειν, ὥσπερ δὴ καὶ οἱ περὶ τὸν Μιχαὴλ, καπηλίλων ἐχώρουν. ἔφθη που καὶ ἐκ τοῦ δήμου πίπτει λαὸς ὡς ὀλίγος, ἄοπλοι ὄντες, καὶ πρὸς ξίφη παρατασσόμενοι. πίπτουσιν οὖν ὡσεὶ χιλιάδες τρεῖς. οἱ μέντοι πολῖται διὰ τὸ πλῆθος ὑπερεχύσαντες, καὶ τὰς πύλας τοῦ παλατίου ἐκρήξαντες, ἐντὸς εἰσήρχοντο. καὶ αὐτίκα τὸ ἐν σταρίοις χρυσίον ἁρπάσαντες, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ὁρμῶσιν. ὃς δὴ καὶ ἀπογνούς, φυγὰς πρὸς τὸν μονὸν τοῦ Στουδίου ἔρχεται, καὶ σὺν τῷ θείῳ αὐτὸς ἀποκείρεται.

B Προκάθηται οὖν ἡ αὐθις ἡ βασιλὶς Ζωὴ, σὺν τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς Θεοδώρᾳ. καὶ πρῶτα μὲν ἐχαρίσατο τῷ λαῷ δι' ὧν ἐνδείξαντο πρὸς αὐτὸν ἔνοιαν. ἔπειτα δὲ καὶ σκέψις περὶ τοῦ Μιχαὴλ γίνεται. τοῦ δὲ λαοῦ, σταυροῦτον, τυφλοῦτον ἀναβοῶντος, ἡ μὲν Ζωὴ συμπαθὴς αὐτῷ καταφαίνετο· ἡ δὲ Θεοδώρα, τὸν ὕπαρχον καὶ τὸ πλῆθος πρὸς αὐτὸς παθεῖ δραμοῦν. ὡς δὲ ἐκεῖνοι τῆς παρουσίας ἔθοντο τῷ λαῷ, εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ καταφεύγουσιν. ἀλλ' ἐκεῖθεν ἁρπάζονται, καὶ ἕλξει τῇ ποδῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ σύρονται. καπὶ δὴ γε τὸ Σίγμα τὼς ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλοῦνται, ὡς ἡ Θεοδώρα εἰσήγαγε. ἔκτοτε οὖν ἀρατεῖ ἡ Ζωὴ σὺν τῷ ἀυταδέλφῃ αὐτῆς Θεοδώρᾳ, ὡσεὶ μῆνα ἕνα. κρίνεσθαι ἡ σύγκλητός τε καὶ τὸ κοινὸν δίκαιον καλῶς, C ἀπειράτων τῆδ ἀρχῶν ἀπάντων πλουμίων, καὶ μὴ ἀνίων, ὡς φασιν.

Τίνεται σκέψις ὅστι βασιλεῦ νομίμως τῷ Ζωῇ συζυγίαν ἔθνει. καὶ ἡ μὲν ἀγαγέσθαι ἤθελε Κωνσταντῖνον, τὸν λεγόμενον Ἀρτοκλίνη. ἦν δὲ καὶ τὸ εἶδος ἐμφανὴς, ἐλέγετο δὲ καὶ πλησιάζειν αὐτῇ. ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἡ συμβιος, οὐχὶ μισοῦσα, μίξασα δὲ αὐτῷ φαρμάκοις, τὸν βίον ἐξάγει φαρμάκοις. ἐνθένοι δὲ τὸν Μονομάχον ἐκ τῆς ἐξορίας μεταπέμπεται, παρὰ τοῦ Ὀρφανοτρόφου τῶν Μιτυλήνης κατηρεθέντα οἴκαδε. ἐφημίζετο δὲ παρὰ πάντων, ὡς ἐγκρατὴς ἔσαι τῆς βασιλείας. καὶ οὖν μὴ τῇ Σκυλίτζῃ περὶ τοῦ Μονομάχου διείληπται. D λέγεται δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τῇ κρατούσῃ ἤδη παρελθόντων, λεσβιάδα τῇ βασιλίδι μεταπέμπεται. ἐξώρισο γὰρ ἐκεῖθεν παρὰ τοῦ Μιχαὴλ, ὅτι τῇ βασιλίδι συμφθείρεσθαι λεγόμενος· ἐπανεκλήθη οὖν, οἱ δὲ σβεσθῶσι παρὰ μικρὸν τὰς κόρας ἐκινδύνευσε. συνάπτεται οὖν τῇ Μονομάχῳ νομίμως ἡ Ζωὴ, τῆς ἱερολογίας γενομένης παρὰ τοῦ πρώτου τῆδ ἀρισβυτέρων τῆς νέας, ἐν ἔτει ,ςφι. τὴ τλωπαῖτα προοιμίοις αἰγαθῶν ἀπάρχεται, κράτησας ἔτη ιβ. ὧν μὲν δὴ ἄθλιος, ὡς φασι, τὰ πολεμικὰ, τοσοῦτο δὲ μεγαλοφυὴς ἐ μεγαλόδωρος, ὡς πάντας ἐκπεπλῆσθαι ἔ χαείνου αὐτοῦ.

E Κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν καιρὸν ἐφάνη κομήτης, ἀπὸ τῆς ἑώας πρὸς νότῳ δύσιν τῶν πορείαν ποιούμενος, καὶ ἀράτο μῆνα ὅλον λάμπων. προεμήνυε δὲ ὅπερ μὴ ἔτι ἐν τοῖς αὐτοῖ βασιλείας φανεὶς, τὰς μελλούσας γενέσθαι κοσμικὰς συμφορὰς. ὅρα δὴ, ὅτι μετ' οὐ πολὺ ςάσις ἐν Σερβίᾳ γέγονε. γράφει ὧν ὁ βασιλὶς τῇ ἀρχοντι Δυρραχίου.

καὶ ὃς ἐπισυμβὰς αὐτοῦ χιλιάδας ξ', οἷς Τριβαλῶν ἄρχοντα, καὶ ἀσπαγμοὺς πάνυ τοὺς Σέρβλους προσβαλὼν, αὐτοῦ χιλιάδας μ'. πεσὼν ἐκεῖνος πανσυρὶ καὶ στρατηγὸς ζ'. ἐπὶ τοῦτῳ ὁ Μανιάκης Γεώργιος ὁ Ἰταλίᾳ ἄρχων, παρὰ τοῦ Βασιλειοσιαύτου προπεμφθεὶς ἔτυχε, εἰς ἀντιστάσιον χωρῶν. ἧ τὰ παράσημα τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος, οἷς Σερβίαν ἄρχοντα. μανθάνει περὶ τοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ μὴ διωνδὺς ἧ γραμμάτων μεταπεμψάμενος αὐτὸν, χάρᾳ βαρέως ἐποιήσατο κατ' αὐτοῦ. ποδάγρᾳ γὰρ ὁ βασιλεὺς συνεχόμενος, καὶ παρὰ δόμοις ἀπαλοῖς κείμενος, εἰ ἐκεῖσε τοῦ πολίτου ἐφίκεσθαι οὐκ ἠδύνατο. πόλεμος οὖν ἐν τῇ ἑσπερίᾳ συγκροτεῖται, ἧ αἱροῦσιν πάντα τὸν ἵππον ὁ Μανιάκης. πολλὰ πρότερον ἐκ στρατοῦ καταπέμπων ἀμοιβαῖα. καὶ βασιλεῖ σήμαται, καὶ μίγας ἐπὶ τούτῳ θεάμβεις γίνεται.

Αλλὰ καὶ Θεόφιλος ὁ Ερωτικὸς στρατηγὸν ἐν Κύπρῳ, ἧ μαθὼν τὰ περὶ τὸν Καλαφάτιον, ἔ ὅτι σύγχυσιν ἔχει τὰ πράγματα, οἷς Κυπρίοις ὑπαπτον, ἧ οἷς ἀποστάσιον χωρεῖ. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐπιστείλας χαίρειν αὐτοῦ τὸν ἐπιδρομίᾳ θεάμβεσας, σαλὸν ἐκδιδόμενον θύλακον, ἔ πάντων ψιλώσας, ἀπέλυσεν. ὅτε δὲ ὅτε ἧ ὁ πατριάρχης Αλέξιος καταβιάζεται ἧ αὐτὸ αὐτῷ, Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ὁ μοναχὸς ἐν.

Κατὰ τοῦτο δὲ τὸν καιρὸν ἧ οἱ Σκύθαι, τὸν ἴσον οἱ Ρωσοὶ ἐξ τινα μικρὰν πρόφασιν πρὸ ὁ βασιλεὺς ὀργῶν τόλμᾳ βαρᾷ. καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπαπαίζει αὐτοῖς ἐν γε τῇ φόρᾳ, καὶ οἱ στρατιῶται, ἐπαλιτόσπονδον. συμβολὰς γενομένης πλοίων καταγίνεται, καὶ αὐτοῦ χιλιάδες διακόσιαι περὶ ἔ γλῶ ἐκβραδύνουσι· οἱ ἧ κατὰ τινα κάλπην, τεσσάρες Ρωμαϊκαὶ ἀνάπαυσις, τὰ αὐτὰ πεπόνθασι τὸν ἀεὶ θεὸν ἀ' ἔ ἕ' ὕστερα.

Ἐν ἴσῳ στρατῷ, μᾶλα Μαρτίῳ, βαλδίνος ὁ βασιλεὺς ἀπελθὼν εἰς προσκύνησιν τῇ ἁγίᾳ μ'. γίνεται δὲν δημοσίᾳ πρωτομαΐᾳ· ἤρχετο περὶ τὸν Χριστὸν νεὼ χαλκῷ, ἧ πλησιάσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκστασίαν χωρεῖ· φωνὴ γὰρ ἐκ μέσου αὐτῶ ἐξηχεῖτο, λέγουσα ἡμᾶς νῦν Σκλήραινα βασίλισσα ἡ θέλεμβρ, ἣν δι' αὐτὴν αἱ μέσαι ἡμῶν αἱ Πορφυρογέννητοι Ζωὴ ἧ ἡ Θεοδώρα διαπνέονται. παραχθὲν οὖν ἐπὶ πλέον τὸ πλῆθος ἐζήτει τὸν βασιλέα χειρίσασθαι, καὶ φθόρος ἂν ἐδόθης εἰς ἑλλόγος ἐγεγόνει, εἰ μὴ τοῦτο σπουδάσαι ἀνδρὸς εἰ βασίλειοι, νῦν τοῦ πλήθους ὀργὴν καταστόρεσεν. ἐφ' ᾧ ἧ ἀνὴρ ὁ βασιλεὺς ἐν βασιλείοις ἐπεστράφη.

Μετὰ δὲ τοῦτο φρονίσεις ἐκστρατείας ἐκπέμπει. ἧ ἅμα μὲν ἐλαχὺ καὶ νῦν ἐν συμβαίνουσι ἐρεσιστάσεις, ἧ Λέων δὲ Τορνίκιος, πατρίκιος, ὁ στρατηγὸν ἐν Ιβηρίᾳ, ἐπὶ τυραννίδι ἐβεβλήκεσαν. παραδίδοται οὖν τῆς ἀρχῆς, ἔ ἀποστέρεται. ὁ δὲ μὴ ἐλάχιος τοῦτο ὑπομονὴν, τὸν ἐν Ἀδριανουπόλει ἧ μᾶλλον ὄντα παραπεμπόμενον, ἧ ἅμα τινὰς ποιησάμενος χείροντας ἐκ ὀλίγους ἐκστασιάξας, βασιλεῖς ἀναγορεύεται, ἧ κατὰ τῆς βασιλέως χωρεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ ἔχων ἀντιτάξασθαι, ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἐκ τῆς Θρᾴκης ἀναστρατοπεδεύσας, ἐπὶ τὸν Ἀδριανουπόλεως ἐπορεύετο. ἐν ᾧ δὲ ἐκεῖνος ἐν τῇ Θρᾴκῃ ἐστρατοπεδεύετο, ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὁ Ἀλέξιος ἐν τῇ Νικαίᾳ ἐστρατοπεδεύετο. ἐν ᾧ δὲ ἐκεῖνος ἐν τῇ Θρᾴκῃ ἐστρατοπεδεύετο, ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὁ Ἀλέξιος ἐν τῇ Νικαίᾳ ἐστρατοπεδεύετο.

militum ad ſexaginta millia cogit, & cum illis Triballorum legionem ingreſſus, Serviosque parum prudenter adortus, quadraginta hominum millia cum ſeptem ducibus amittit. Præterea Georgius Maniaces, qui degebat in Italia, miſſus eo jampridem ab Imperatore Baſilio, defectionem moliius eſt: ac ſumptis inſignibus imperii, ad Servios ſeſe contulit. His rabus cognitis, Imperator, qui literis ad Maniacem perſcriptis, ab inſtituto non poſſet hominem avertere, validam manum adverſus eum miſit. Etenim Imperator podagræ morbo præpeditus, & lecto adfixus, rebus hiſce gerendis ipſemet adeſſe non poterat. Conferto autem ad Strobum prælio, Maniaces ex equo ſubito lapſus eſt, & qui antea copias hoſtiles pervaſerat, capite truncatus: quod Imperatori quum miſſum fuiſſet, magnus ao nuntio triumphus inſtitutus eſt. Maniacis tumultus.

Itidem Theophilus Eroticus, prætor Cypri, quum ea didiciſſet, quæ Calaphatæ acciderant, reſque Conſtantinopoli non parum habere turbarum cognoviſſet: ad ſeditionem Cyprios, defectionemque ſolicitandos perpulit. Adverſus eum miſſo Imperator exercitu, vivum hominem cepit, & ſub triumphi ſpecie in Circo ductum, muliebri amictu indutum, omnibus denique facultatibus nudatum, dimiſit. Hoc tempore Alexius Patriarcha naturæ debitum perſolvit, in cujus locum Michaelus cognomento Cerularius, ſolitariæ vitæ ſectator, eſt ſubſtitutus. Eroticæ ſeditio.

Sub eodem Imperatore Scythæ quoque, qui Roſſi ſunt, de perexigua ſane occaſione magna claſſe urbem Imperatoriam adorti ſunt. Eis Imperator in ſuo quum occurriſſet, in fugam conjecti Roſſi, ſuam in patriam reverterunt. Etenim in conflictu eorum cum Romanis, naves fractas haud paucas, una cum quindecim fere millibus hominum amiſerant. Idem tamen incommodi Romanis etiam triremibus, numero viginti quatuor, in ſinu quodam maris accidit, dum navigia Roſſorum incautius perſequerentur. Roſſorum motus.

Anno mundi ϡϞ ϠΙΘ ΙϚΛΙΙ, ad diem ſeptimum eid. Mart. Imperator ſuo quodam conſilio ſupplicationis cauſſa ire decrevit ad ſanctorum quadraginta martyrum ædem. Eo nomine publica proceſſione inſtituta, quum ad Chriſti templum, quod eſt in Chalce, perveniſſet: populus ſeditionem concitare cœpit, auditaque vox eſt de media plebe, quæ hujuſmodi verba proferret: Nos Sclenam Imperatricem non tolerabimus, neque matres noſtras purpurigenas, Zoen ac Theodoram, ejus cauſſa necari patiemur. Hoc modo tumultu in plebe maximo concitato, ad necem Imperator depoſcebatur. Et ſequuta ſane mox fuiſſet hominum cædes haud exigua, ni de loco ſublimi proſpectaſſent Imperatrices, ac multitudinis iracundiam blande compeſciuiſſent. Hoc modo factum, ut præter animi ſententiam & invitus Imperator in regiam reverteretur. Seditio populi. *Edit. Pariſ. pag. 310.*

Secundum hæc eum quædam aliæ curæ mundanæ excipiunt, atque inter motus & ſeditiones cæteras in Oriente eoortas, Leo quoque Tornicius, dignitate patricius, Iberiæque prætor, tyrannidis adfectatæ crimen ſubiit. Quapropter magiſtratu locoque ſuo motus, traditur. Eam rem Leo parum æquo animo ferens, militibus Adrianopolitanis, præſertim iis, qui ab Imperatore contemptim habiti fuerant, aliiſque nonnullis, qui rerum novarum eraot avidi, magno numero collectis, Imperator renunciatur, & mox ſuis cum copiis urbem Imperatoriam verſus properat. Ei quum Imperator opponere non Leonis Tornicii ſeditio.

poſſet exercitum, quem ſatis magnum non habebat, nec civibus urbanis fideret, quos animo erga ſe parum benevolo eſſe noſſet: litteris ad Conſtantinum, quem rebus in Iberia gerendis præfecerat, datis imperat, ut relictis rebus omnibus, quas iſtic in manibus habebat, quanto cum exercitu poſſet maximo, Conſtantinopolim ſeſe conferret. Atque hoc quidem ille fecit: verum prius, quam copiæ ad urbem acceſſiſſent, non parum Toroicius turbarum dedit, tantopere conclusos in urbe de caſtris ſuis oppugnans, ut Imperator ipſe propemodum fugitea conſigeretur. Deinceps Arcadiopolim Torniciu cum ſuis eſt profectus, nec magno temporis interjecto ſpatio exercitus orientales adfuerunt. Eis Iaſita dux cum imperio præficitur, qui adverſus auctorem defectionis movens, ſuam illum in poteſtatem redigit. Hoc facto, mox Leoni & Batatzæ cuidam oculi eruuntur, reliquorum bona publicantur.

Turcorum prædationes.

Ab eo tempore non deſierunt in oriente Turci, ad occidentem Patzinacæ prædas agere, ac Romanos bello petere. Tunc & Romanus Bollus ſublimem ad dignitatis gradum ſubito fuit evectus. Nam quum feſtivus & urbanus eſſet, in notitiam Imperatoris pervenit, & ab eo in pratio habitus, conſiliariis accenſetur. Hinc tyrannidem adfectans, caute adjungit ſibi, quoſcumque poterat. Sed his conatibus Imperatori detectis, ſocii quidem conjurationis male accepti ſunt: ipſe vero exiguum ad tempus nonnihil ſtatus ſui deturbatus, ad altiora rurſum redit. Hoc tempore princeps Ægypti elephantum & camelopardalim ad Imperatorem miſit. Coactus eſt etiam Monomachus Patzinacas prorſus e medio tollere. Quapropter copias undecumque contractas adverſus illos miſit. Verum ingenti a barbaris clade accepta, rurſus alium Imperator exercitum collegit. Non tamen ad pugnam ventum, ſed ictum utrinque fœdus in annos xxx, quibus a bello abſtineretur.

De Romano Bollo.

Edit. Pariſ. pag. 325.

Clades a Patzinacis accepta.

Quum autem monaſterium Imperator, quod Mangana vocant, exſtrueret, & abſque ulla patrimonia pecuniis publicis expenderet, tantam ad egeſtatem pervenit, ut nullam non cauponandi rationem excogitaret, & exactiones abſurdas inquireret. Itaque nonnullos homines injuſtos ærario reipublicæ præfecit, qui eam ejus gererent: eoque pacto pecunias iniquis redituum acceſſionibus amplas congeſſit. Præterea copiis Ibericis, quæ 5000 hominum conſtabant, emancipatis: militum loco de regionibus illis magna vectigalia collegit. Milites ubi dimiſſi fuſſent, improbe nequiterque ſeſe gerentes, rem Romanam tanto detrimento adiecerunt, ut ea peſſum ierint. Quædam tamen a Monomacho facta ſunt, digna quæ litterarum monumentis memoriæ prodantur. Nam illud, de quo diximus, monaſterium, & excipiendis hoſpitibus exſtructæ ædes, & quod in magna Dei Eccleſia inſtituit, laudem merentur. Quum enim iſtic res ſacra peragi propter inopiam redituum non poſſet, extra quam ſingulis ſabbatis, diebus dominicis, aliiſque feſtis inſignibus: Imperator hoc animadverſo, proventibus certis conſtitutis effecit, ut ſacrum ibi ſingulis diebus perficeretur, ipſa etiam eccleſia ſplendidis donariis exornata.

Monomachus ad avaritiam exoribitus.

50000.

Peſtis.

Exſtitit hoc ipſo Monomacho imperante tanta in urbe peſtis, ut mortuis efferendis vivi non ſufficerent. Grando quoque delapſa magno cum impetu non animalia modo, ſed homines etiam interfecit. At Imperator morbo ſibi familiari, podagra nimirum adflictus, in exſtructo ab ſe monaſterio decumbebat. Quumque propter malum aliud quoque

Grando.

Ἀντιξῆναι, ἅτε δυνάμεως ἰκανῆς ὑπαρχῶν, γράφει τῷ ἐν Ἰβηρίᾳ στρατηγήσαντι Κωνσταντίνῳ, ἵνα μὴ ὄπισθεν πολίτας ἐάσῃ· ἅτε μὴ βεβαίοις διοικοῦντα πρὸς αὐτὸν, τὰ ἐν χερσὶ πάντα καταλιπεῖν, καὶ μετὰ δυνάμεως ὅτι πολλῆς, ὡς οἷόν τε βασιλέα καταλαβεῖν. ὁ δὴ καὶ γίγνεται. πρὸ δέ γε τῆς ἐλθεῖν αὐτοὺς οὐ μικρῶς ὁ Τορνίκιος τὴν βασιλέως διατάραξε, πανταχοῦ καταπολεμήσας ἐν τῷ ἴσῳ τοὺς ἑαυτοῦ, ὡς τῷ τὸν βασιλέα πέλας γενέσθαι παρὰ μικρὸν παρανάλωμα. ἔπειτα δὴ καὶ πρὸς Ἀρκαδίου πόλιν ἔρχεται. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, ἐξ οὗ ἑῴας τὰ στρατεύματα παρεγένετο. στρατηγὸς δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰασίτης προβάλλεται. κατὰ τοῦ ἀποστάτου χωρεῖ. χωροῦσι καὶ αὐτοί· καὶ παρεδόθησαν αὐτῶν μὲν ἀστυγλῶσι τῷ Βατατζῇ τινά· τὰς δὲ λοιπὰς δημεύουσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ διλίτρου κατέγει ἀναπλεύς παρὰ Τύρκων, ἢ καὶ δύσιν παρὰ Πατζινάκων λιπλασίαν ἢ πόλεμον. τότε ἢ Ῥωμανὸς ὁ Βόλλας ὑψοῦται, καὶ μέγιστα αὐτῷ γὰρ περὶ τὸν γλῶττα ὢν καὶ ἐν εὐτραπέλοις, γνωρίζεται τῷ βασιλεῖ, τιμᾶται, σύμβουλος καθίσταται. ἔνθα τυραννίδος ἐπιθυμεῖ. ὑπέρχεται καί τινας, ὅσους ἀδιάφορα. ἀλλ' ἐφοβεῖτο ταῦτα τῷ βασιλεῖ. ἢ οἱ μὲν συνωμόται πάσχουσι κακῶς. αὐτὸς δὲ ὀφὺς μικρὰ ὑπέκπτωσιν, πάλιν ἐπικάγεται. τότε δὴ καὶ παρὰ τῶν Αἰγύπτου ἀρχόντων, στέλλεται πρὸς τὴν βασιλέα ἐλέφας ζῶν καὶ καμηλοπάρδαλις. τότε καὶ ἀπωλεῖτο ἅπαντα τοῖς Πατζινάκαις πόλιν ἀναλῶσαι, στρατὸν ὅλον παρασκεύασε ἐπισυμπάξας, ἐκπέμπει κατ' αὐτῶν. ἀλλὰ μέγα συμβαίνει τῇ Ῥωμαίων ἐκθεῖν τὸ εὐτύχημα. ἔθνη γὰρ ἄγριον ἄνδρες συλλέγει στρατὸν πολὺν ἀπονδὰς πρὸς αἰχμάλωτα νίκησαι ἢ τὰ τῆ πολέμου λύσσαι μίσχει τριάκοντα ἔτη.

Πρὸς τούτοις δὲ μοναστήριον τὸ Μάγγανα οἰκοδομᾷ, ἢ ἀφειδῶς τοῖς χήμασι χρώμενος, ἐς ὃ παντὸν ἦλασεν ἔνδεια, ὥστε ἐκ πάσης ἐπικουρίας ἐξ. πάντα καταλέαν, καὶ ἀπόπτως εἰσπράξεις ἐφαρμόσαι. φόρους τινὰς ὧν ἀδίκως τῷ δημοσίῳ ἐπιτάσσει, ἐξ ἀδίκων πόρων συμλέγει χρήματα. καταλλὰ δὲ ἢ Ἰβήρες κὸν στρατὸν, ἀμφὶ τοὺς ν' χιλιάδας ἀριθμούμενος, ἢ ἀντὶ στρατιωτῶν φόρους πολλοὺς ἀπὸ τῆ χωρίων ἐκείνων ποιεῖται. ἐνθὲν τοι καὶ ἐξ τοὺς ἐκείνου κακίας, ἢ ἀστυΐας, τὰ τῆ Ῥωμαίων πράγματα εἰς τὸ κατὰπτον χωρεῖσιν. οἱ καὶ τότε τῆ αὐτῷ, μήπως ὑπαρχουσιν ἄξια. ἐ δὲ μονὴ, καὶ οἱ ξενῶνες, ἢ τὸ ἅπτ τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ παρ' αὐτὸ γεγονός, ἐπαίνων οὐκ ἀμοιροῦσι. διὸ ἐνδεεστέρα δὲ μὴ διακεῖσθαι ἐς φουργάδας, εἰμὶ ἐν σαββατοκυριακοῖς ἢ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις τῆ ἱερῶν. τοῦτο ἰδὼν αὐτὸς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῶν δὶς προσόδων γινέσθαι φοιτώμενος, φαιδρύνας αὐτὸν ἢ λαμπροῖς ἀναθήμασι.

Καὶ ἐκεῖνο δὲ παρὰ τὸ λοιμικὸν νόσος ἐπὶ πολοῦτον ἐκίνησε, ὥστε τὰς ζωπυρεῖν ἐφέρειν τοὺς πάθοντας μὴ διώασθαι, ἀλλὰ ἢ χαλάζα ῥήγνυται, μὴ ζῶα μόνον, ἀλλὰ ἐ ἀνθρώπους αὐτοὺς ἀπεκτείνασα. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τῇ σωμάθοι κακίᾳ νόσῳ, τῇ ποδάγρᾳ ἐλεινότατα, ἀπεκοιμᾶτο, ἐκεῖτο ἐν τῇ παρ' αὐτὸ δημοθείσῃ μονῇ. ὡς δὲ ἢ δι' ἄπορον τι σύμπτωμα

ὁ δὲ κα-

ὁ Θάνατος ἤγγικεν, ὅτι Λογοθέτης, ὁ πρωτοστάτης, καὶ ὁ Καισαρίου, συνεβάλοντο περὶ τούτου, ἐπάλουσιν ἀγαγεῖν Νικηφόρον τὸν πρωτόσπαθα. ἔτυχε δὲ τότε τῶν Βουλγάρων ἐζωσμένος ἀρχῶν. ἀλλὰ τὸν γνόντες οἱ τῆ Θεοδώρᾳ ὑπηρετοῦντες (ἡ δὲ Ζωὴ προκατέλυσε τὸν βίον) εἰς τὸ παλάτιον αὐτὸν ἄγουσι, καὶ ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορα. ἐφ' ᾧ καὶ ἀποστείλαντες κατέχουσι τὴν Θεσσαλονίκην τὸν πρωτόσπαθα. κἀκεῖθεν εἰς τὸ Ὀρφάνιον ἄγουσι, καὶ ἐν τῆ μονῆ τῶ Κυζικηνῶ πυκνοῖζουσιν. ἃ μέντοι Μονομάχος ἐνόησεν. καὶ παρὰ τὴν ἐξηληθότος μοῖραν θάπτεται.

Κρατοῦ λοιπὸν ἡ Θεοδώρα ἔτος ἕν, καὶ τὰνακεῖται προβάλλεται Δομέστικον τῆ σχολῶν ἕνα τῆ δυσὶ χεροῖν αὐτὸς ἐπὶ τῆ ἀνασείλειν τῆ Τούρκων τῶν καταδρομῶν, παραλύσαθαι τῆς στρατηγίας, Ισαάκιον τὸν Κομνηνόν. ἐφθασε δὲ ὁ Μονομάχος ἐκεῖνον ἐκπορίσας τὰς Μακεδονικὰς δυνάμεις. ὃν οἷς λῶ στρατηγὸς ἡ Βρυέννιος· λόγος γὰρ παρὰ τοῖς Τούρκοις ἐφέρετο, ὡς ἐπ' ἐκείνων καταλυθήσονται. μεθ' ὧν ὁ Αλέξανδρος τοὺς Πέρσας κατέλυσεν. ἄλλω δ' ἰδιατέρα δ' τῶ στρατῶ· ἵνες βιάσασα ἡ βασιλὶς ἀπέδωκεν, εἰλεῖν τοσήματι πεπεισοῦσα. οἱ δὲ παῖδες δυσὶ χεροῖν ἀναβιβάζουσι Μιχαὴλ γέροντα τὸν στρατιωτικὸν, ἀρετῆ ἄνδρα ὄντα. Κρατοῦ δὲν ὁ στρατιωτικὸς Μιχαὴλ, ἔτος ἕν. πάσι δὲ πιστοῦσιν οἱ δυσὶ χεροῖν, ὡς ἄρα αὐτῶν, μᾶλλόν τι γένηται. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τὰ Βυζαντίου μὲν ἄρμοττο. στρατιωτικὴ δὲ μόνα μετακεκλιμένος, ἀφυὴς ἐν παντάπασι καταδαπέδου λαόν.

Τότε δὲ τότε σωθῆναι ἤρχοντο οἱ ἐξ ἑῴας μεγιστᾶνες, ὅτι μάγιστρος, Ισαάκιος ὁ Κομνηνὸς, ὁ πεπαιμένος Κατάκαλων, ἡ ἕτερος ἐπὶ τῆ τῶ τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων καὶ τῆ σωθῆναι δωρεῶν παρὰ τῶ βασιλέως τυχεῖν. ἀλλ' αὐτὸς κενοὺς ἐκπέμπει, πλοῦτος μᾶλλον ὕβριστο αὐτοὺς, ἐφ' ᾧ δόντες καὶ λαβόντες ὅρκους, ἐν τῆ τῶ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ συμφωνήσαντες, τὸν Κομνηνὸν ἀναγορεῦσαι βασιλέα, ὅπερ ἐπῆνεσε. ἧ γοῦν ταῦτα ὁ βασιλὶς δωρεᾶς μεγίστας τὰς πολίτας ἐμπιδοῖ, καὶ ἀρᾶς βαρείας συμφωνοῦντας, μὴ φοβεῖσθαι τὸν Ισαάκιον· τῆ βουλῆ ταύτη ἡ ὁμολογίᾳ καὶ αὐτὰς συγκλῆτο καταπιθιμένης. τῶ γὰρ εἴκοσι πυθάρχοντες, καὶ γραμμενίῳ ταῦτα βεβαίωσε· ἀλλ' οἷς ἰδὼν ὄντος ταῦτα. τῶ γὰρ Ισαακίῳ ἐπιθυμοῦσι, ἡ τῶ πατριάρχῃ συμβουλέσαντος δῆθεν τῆ βασιλεῖ, αὐτὸς μὲν ἐξίσαται τῆς βασιλείας. ἀναγορεῦται δὲ βασιλὶς Ρωμαίων ὁ Κομνηνὸς Ισαάκιος.

Καὶ κρατεῖ, ἔτη β'. πέτρ μὲν ὧν τῆ τρόπῳ ἡ βασιλείαν ἀναζωσάμενος, ἡ τῷ ἑαυτῶ ἀνδρείᾳ τὰ πάντα λογισάμενος, αὐτίκα τῆ βασιλικῶ νομίσματι ἀναθηρόρος ἐχαράττεται, μὲ τῆ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιγράψας. τὸν πατριάρχην τὰ μέγιστα νιμᾶ, ἐ τῶς συναραμένους αὐτῆ· ἀλλὰ φονδαλίας καπάρχεται, τὰ τῆ φροντιστηρίων πυκνὰ λοιπόπτου μόνα τὰ ἐπαρκοῦντα τοῖς ἀφεῖς. ἀπὸ μοναῖλιν ἔθος αὐτοὺς ἐκδίδασκων, ἡ μὴ βίον ἐβλακευμένον ζῆν. ὁ δὲ πατριάρχης

A mors appeteret, Logotheta cum Protooratorio & Caniclei præfecto re deliberata, qui Nicephorum Primatem arcesserent, mittit. Is Bulgaris cum imperio potestateque præerat. Verum famuli Theodoræ de hoc certiores facti, (nam Zoa jampridem vita functa fuerat) eam in Palatium deductam, Imperatricem renuntiarunt: missique certis hominibus, Primatem Theſſalonicæ interceptum abduci Thracesium curant, & in Cuzinam monasterium includi. Monomachus autem mortuus, in monasterio, quod ab ipso conditum fuisse diximus, sepelitur. Theodora Imperatrix. Edit. Paris. pag. 322.

Imperium Theodora tenuit anno saltem uno: quod ubi occepisset, ex Eunuchis suis quemdam Domesticum Scholarum constituit, qui Turcorum incursiones cohiberet: Isaacio Comneno, qui copiarum Imperator B erat, loco dignitateque sua summoto. Macedonicus quidem legiones jam ante Monomachus in Asiam trajecerat, quæ præter Comnenum, etiam Bryennium prætorem habebaot. Ejus rei causa fuerat, quod apud Turcos obtineret fama, futurum ut ab iis everterentur, cum quibus Alexander Persas superasset. Imperatrix Theodora quum nonam indictionem anni ϛϡϡ ϛκϛ ιϛ LXIV, totam in imperio exegisset, intestini tenuis morbo correpta, vivendi finem fecit. Mox ejus eunuchi Michaelem, provectæ ætatis hominem, cognomento Militarem, ad dignitatem Imperatoriam evehunt, qui uno tantum anno rebus præfuit. Factum est autem hoc ab eunuchis eo consilio potissimum, ut citra ipsorum auctoritatem nihil in republica gereretur. Originem generis C Imperator ex urbe Byzantio ducebat, & rebus tantum militaribus deditus, prorsus ad demulcendos populi animos ineptus erat. Isaacius Comnenus. Michaelus Stratioticus Imp.

Sub initium imperii Michaeli, proceres orientales, in quibus erant Isaacius Comnenus, dignitate Magister, Catacalo Anabustus, & alii, pro more prisco Imperatorem adibant, ut ab ipso honores, dignitates, consuetaque congiaria impetrarent. Eos Imperator potius contumelis adfectos, quam ornatos, ab se numerum vacuos dimisit. Quapropter in magno Dei templo sub jurisjurandi religione data & accepta fide, communique consensu & suffragatione Comneno Imperatore designato, domum quisque suam discesserunt. His rebus cognitis, Imperator maximis largitionibus sibi civium animos, D itemque gravissimis exsecrationibus obstringit, ut uno consensu pollicerentur, numquam se Comnenum admissuros, ipso autem Senatu consilium hoc unanimemque consensum approbante, ac scripto rem totam confirmante, quod imperium Michaeli, propter ejus potentiam, detrectare non auderent. Verum nihil hæc profuere. Quum enim urbem Isaacius luvaderet, Imperator audito consilio Patriarchæ, imperio sponte sua cessit: quo facto, Comnenus Imperator est renuncuatus. Sordidus Imp. suos offendit. Conspiratio.

Is duobus annis rempublicam administravit. Quumque consequutus imperium eo fuisset modo, quo diximus, omnis fortitudini suæ accepta retulit, continuoque se Imperatorio numismati sic insculpi curavit, ut ensem manu teneret, nequaquam tocius rei E gloria Deo adscripta. Patriarcham unx cum iis, quos conspirationis socios habuerat, plurimum honorabat. Sed paulatim parcior esse cœpit, & superfluos ædium religiosis exercitationibus destinatarum reditus præcidit, relictis tantum iis, quæ usibus hominum illorum sufficerent: quo facto docebat eos, vitam inopem agendam esse, non deliciis adfluentem. Cæterum Patriarcha minime erga Isaacius Comnenus Imperator. Monasteriis adempti reddita. pag. 323. Patriarcha superbus & improbitas.

Impetatorem confidens & audax, nonnumquam illum ad poſtulata quædam aliquanto duriora graviorаque parum propitium & facilem habebat. Quapropter eum pœnis diris ſubjecit, additis etiam comminationibus, hæc valgo jactata verba proferens: Ego te Farne condidi, ego te quoque deſtruam. Capit etiam conſilium induendi tinctos coccineos colore calceos, quum diceret ita pontifices priſcos factitare ſolitos, adeoque confirmaret, idem jutis in uſurpandis illis ſibi pontificem novi quoque ſacerdotii non abs re vindicare poſſe. Nihil enim eſſe diſcriminis inter regnum & ſacerdotium volebat. Hæc ubi cognoviſſet Imperator, potius aliquid in illum agendum, quam exſpectandum ab eo ſtatuens, homicem exſilio mulctat: dumque moliretur amplius, ut ſolio prorſus deturbaretur, diem ſuum Patriarcha obiit. Quapropter Imperator pœnitentia ductus, honorifice illum in urbem deportari curavit: quum quidem univerſi vehementer ob prodigium quoddam obſtupeſcerent. Nam dextra Patriarchæ manus crucis in modum ſic conformata, ut eſſe ſolebat id temporis, quo pacem populo clara voce denuntiabat, immobilis manſit, per mortem corporis minime mutata. Suffectus eſt in ejus locum alius Patriarcha, nimirum Conſtantinus præſes & Protovestiarius, eogoomento Lichudes: cujus liberalem ac munificam manum, ſolertemque providentiam, nemo non expertus fuit.

Conſtantinus Patriarcha præclarus.

Secundum hæc Ungricæ Patzinacarumque nationes turbas dedere, contra quas egreſſo cum copiis Imperatore, canctiſque pacem expetentibus, pare quædam Patzinacicæ gentis manus date noluit, eaque pertinacia ſua conſequuta fuit, ut prorſus exſcinderetur. Hinc Imperatore ſub* Libitzo caſtra locante, quum pluviæ nivesque delabentur inexplicabili eum impetu, idque Septembri menſe, die Theclæ martyrum principis: ingens exercitui clades & interitus accidit. Quumque tegendi ſui cauſſa ſub quercu Imperator ſubſiſteret, non multo poſt vox quædam e quercu fuit exaudita: qua percepta, tantum inde fuit digreſſus, quantum ſatis eſſet ad evitandam illius longitudinem, ne ab ea contingerentur. Eo facto, radicitus evulſa, in terram ſupina corruit. Imperator videns quanto periculo liberatus eſſet, rei novitate perculſus obmutuit: & revera portendebat inſauſtum aliquid hoc ipſum quod acciderat, inutium ſcilicet eorum exiſtere, quæ ipſi evenitura erant.

* Zonar. Libitzo.

Portenta.

Recreabat autem ab eo tempore ſe venationibus circa Neapolim, quumque prandii adeſſet hora, fulgetra locis illis exſtirit, & aper alicunde prorumpens, Imperatorem contra ſe provocavit. Eum ille perſequens, ad ipſam uſque mare pervenit. Apro autem mare ingreſſo, & evaneſcente, mox Imperator lace quadam perfuſus, quæ fulguri conſimilis eſſet, ex equo corruit, & ore ſpumam rejiciens humi jacuit. Inde eojectus in piſcatoriam quamdam naviculam, ſalvus in regiam delatus fuit: atque hoc modo gravieet adflictus, & ante actorum pœnitentia ductus, Imperio, quod injuſte occupaverat, ſponte ſua ceſſit, alterum ſibi ſubſtituit, laernam induit, in Studii monaſterium ſe contulit. Ibi tam ſubmiſſe ac obedienter erga monaſterii præfectum ſe gerebat, ut eriam oſtiarii munus ſibi mandatum obire non detrectaret. Perhibetur etiam caſtiſſimo fuiſſe. Nam quum adhuc copiarum duels munere fungeretur, & renum doloribus tantopere cruciaretur, ut omnino viribus amiſſio langueſceret: poſt adhibita inſoita remedia, conſulebant ei medici, ut malietis

Spectrum. *Edit. Paris. pag. 324.*

Iſaacius in monaſterio recto ſe gerit. Iſaaci caſtitas.

A ἐπὶ τῇ βασιλεῖ τὰ πλεῖστα θαῤῥῶν, οὐκ ὤκνει ἐπιπλῆξαι καὶ αὐτῷ ἔστιν ὅτε αἰτήσεσι φορτικαῖς ἄγαν πολλάκις οὔσας· ὑποῖα ἐπιτιμίοις ὑπερβαίνων αὐτὸν. καὶ μὴν καὶ ἀπειλαῖς τὸ δημοκοπούμενον τῶν λόγων· ἐγώ σε ἔκτισα φοῦρε· ἐγὼ σε καὶ καταλύσω. βαυλδίοις δὲ κοκκοβαφῆ περιβαλὼν πέδιλα, ὡς παλαιᾶς ἱερωσύνης φάσκων εἶναι τὸ τοιοῦτον εἶδος. καὶ δεῖν τὸν αὐτὸν τῇ γέρᾳ κεχρῆσθαι τὸν Ἀρχιερέα. ἱερωσύνης γὰρ καὶ βασιλείας τὸ ζῴφιρον εἶδος· ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ δεῖν κρίνας ὁράσει μᾶλλον ἢ παθεῖν, ἐξορίζει τὸν πατριάρχην. αἰδὰ καὶ τῶν αὐτῷ καθαιρέσεως

B μελετῶντος ἐκείνου, ὁ πατριάρχης τελευτᾷ· ταύτην τοι ἐν μετανοίᾳ χρεσάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐντίμως ἐκκομίζει αὐτόν. πάντων ἐκπλαγέντων ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι τότε θαύματι· ὁ γὰρ τοῦ πατριάρχου δεξιὰ χεὶρ σταυροειδῶς χειρανιθεῖσα, ὡς ἰδίᾳ τῶν ἱερέων ἑκάστῳ τῇ λαῷ, μεμύκυιαν ἄτρεπτος, μὴ στοιχειωθεῖσα τῇ τεθνώσει τοῦ σώματος. διαδεχεται δὲ αὐτὸν πατριάρχης Κωνσταντῖνος ἐπίκλησις ὁ Λειχούδης ἀρετῆ βιοὺς ἄριστος ὤν. ὃ τῆς μεγαλοδώρου χειρὸς καὶ ἐκκλησίας ἀρούσης, οὐδεὶς ἔξω μεμύκασι.

Μετὰ δὲ ταῦτα, παραστησαι τὸ Οὐγγρικὸν.

C ἐξέρχεται κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, τῶν πάντες μὲν αὐτίδοσθαι, μέρος δέτι Πατζιναικῶν χεῖρας δῦναι οὐκ ἤθελεν, ἐφ' ᾧ καὶ ἄρδην ὀλεῖσθαι. ὑπὸ τὸν Λιβιτζὼ δὲ σκηνοῖ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑπνου τῆς νυκτὸς πολλοῦ καταβαλόντος μέσου Σεπτεμβρίου, ἡμέρᾳ τῶν ἁγιομαρτύρων Θέκλης, πολὺς τῦ φρατου γίγνεται φθόρος. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ δρυῒ ἔστι τινί, σκέπης ἕνεκεν, μετ' ὀλίγον δὲ ἀχῆς γενομένης ἐκ τῆς δρυὸς, φόβου μικρὸν ὁ βασιλεὺς, ὡς μὴ τῷ μέσῳ τούτῳ καταλαμβάνοιτο. ἐξ ῥιζόθεν αὐτὴ ἀναπαθεῖσα, ὑπτία τῇ γῇ καπαπίπτει. ὅθεν ἐννοεῖς ὁ βασιλεὺς

D γέγονε, ἰδὼν ὅθεν ἐρρύθη. ὡὴ δὲ ὡς ἀγαθὸς εἰκὼς τὸ συμβὰν, προείμενον δὲ τῶν ἐπισυμβησομένων αὐτῷ.

Μετὰ δὲ ταῦτα κυνηγεσίοις ἐψυχαγωγεῖτο περὶ αὐτὸν τὴν Νεάπολιν. περὶ δὲ ὥραν ἀρίστου, φῶς ἀστραπηβόλον πῆς τόπος ἐκείνος ἐξέστιλβε. χεῖρας δέ ποθεν φανεὶς, ἐφ' ἑαυτὸν τὸν βασιλέα ἐκκαλέσατο· ὃν ἐπιδιώκων ὁ βασιλεὺς ἄχρι τῆ θαλάσσης ἐξέλαυνεν. ὡς ὃν ὁ χοῖρος τὴν θάλασσαν εἰσδὺς, ἀφανὴς ἐγένετο, ὁ βασιλεὺς δ' ὑδὺς τῇ ἀστραπηβόλῳ φωτὶ ληφθείς, τῷ ἵππῳ π ἀποφυσηθεὶς, καὶ ἀφεζόμενον τῇ γῆ ἐκυλίετο· ἐμβληδὺς δὲν ἀκατίῳ πρὸς τὸ βασίλειον διασώζε-

E τον. πότερ δὲ τῇ ζόφῳ κεκοχύμενος, ἐπὶ πολὺ μετανοίᾳ χρᾶται. καὶ τῆς βασιλείας, ἧς αὐτίκα ἐπελάβετο, ἐκὼν ἐξίσταται, ἐς ταὐτὸν ἐκφρ δίδωσι, ῥᾳδία ἀμφίσταται, καὶ τῇ μονῇ τῶ Στουδίου ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι. τοσαύτη τακεινώσει, καὶ πρὸς γε τὸν φρουρῶντα ὑπακοῇ ἐχρᾶτο, ὡς καὶ θυρωρὸν αὐτὸν γενέσθαι. λέγεται δὲ σωφρονίσαντα αὐτὸν εἶναι. ἡγαπτεδάρχη δὲ ὄντος αὐτῷ, καὶ περιτιδὶ συχνιθέντος, ὡς καὶ πάριτον πάν-

τῇ γυίδαι, συμβούλδων οἱ ἰατροὶ, μετὰ μυείας ἄλλας ἐπαγωγὰς, ᾗ γυναικὶ χρησθαι. ἐδ' ὑπ-
πείθετο · εἰπόντων δὲ, εἰ μὴ τὸν ποιόσος, ἀνάγκη σοι, καυτηρίᾳ χρήσαθαι, κἀπτῦθεν ἀπαιδίᾳ συ-
χνὰ θλῶσι, ἀρκοῦσί μοι, ἔλεγεν, ὦ Μαριὰλ ᾗ ὦ Μα-
ρία, εἰ ἤδη μοι χάρεις Θεῷ γενόμεναι · πόσον μὲν
ᾗ ἀνὰ τυχεῖν ἐστι τῆς βασιλείας τὸ Θεῦ · σωφρο-
συνῆς δὲ δίχα, οὐδεὶς ὄψεται τὸ Θεόν. ἐπὶ τύπος
δὲ ᾗ ὁ βασιλὶς Λίκαπηνὰ ἓ ὁ θυγάτηρ Μα-
ρία, παρὰ τῇ μονῇ τῶ Μυλαίω δίκην ἀσκητικὸν
βίον βιοῦσαι. ἐνίοτε ὁ βασιλὶς, σορῷ κατα-
πίθεται, ὕνις ᾗ πλαθεῖσα ὕδατος, ὑποσεῖν ἅπασι δέδωκε, ὅτι δίκαιον ὑπαῦθα ἔνιοι ᾖχε τὸ
ἰμφύλιον πόλεμον, τὰς τῆς συγκλήτου ὑποτιμή-
σεις, πὶς τῇ μοναστηρίων, ὡς ἀνωθεν εἴρηται,
καθαρπαγὰς, ἓ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. θάπτεται
δὲ τῇ μονῇ τῶ Στουδίω ᾗ ὁ Λίκαπηνὰ, ὀνομαθεῖ-
σα Ξένη.

Κρατεῖ δὲ μετὰ τὸν Κομνηνὸν Κωνσταντῖνος πρώ-
τος ὁ Δούκας ἔτη ζ'. ἐποικὶς ἀνὴρ ᾗ μέτριος, τῶν
συγκλητῶν τε, ᾗ τὸ δημοτικὸν τιμῶν ἀξιώσας.
ἐπαναρθοῖ δὲ ᾗ τὰς ἐκπεσόντας τῆ οἰκείων τιμῶν
παρὰ τῶ Κομνηνῶ. ἀπῆλθε ποτὶ κῆ τῶν μονῶν
τῶ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν τῇ μονῇ τῆ Μαγ-
γάνων, αἰδοῖ τῶ ἁγίω · ᾗ τῶνπαῦτα βουλὴ κατ'
αὐτὸ · ᾗ θαλάττης ᾗ ὑπαιλθεῖν πρὸς τὰ βα-
σίλεια μέλοντα, ὑποπτίξαι αὐτὸν ἐμελέτων οἱ
προὔχοντες, ἀλλ' ὑδὲν ἴσχυσαν, ἐγνώθη ᾗ ἐκείνων
τὸ βούλθμα. ὁ δὲ Δούκας, οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντι-
ζεν, ἢ λόγων σοφιστικῶν, δικανικῶν, συνορα-
τικῶν, ἐφ' ᾧ κἂν ταῖς δίκαις προεδρεύων ἐπὶ
πολῦτον, ὡς ᾗ αὐτὸς τὰς ῥητώνας τὰ ῥητορικὰ καταλάψαι, ᾗ λόγως δικανικοὺς ἐκπαι-
δεύεσθαι. ὃ δὲ ᾗ τῆς Τούρκους ἐρίθετο κατὰ Ῥω-
μαίων χωρεῖν, ἓ ἀδεῶς τὰ ἐκείνων λῃζεσθαι.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν ἀνατολὴν οὕτως εἶχε, κατὰ δύσιν ἢ δύσιν, ἔθνος Οὐζικόν. Σκύθαι δὲ
οὗτοι ᾗ τῆ Πατζινάκων οἱ διγενέστεροι τὸν Ἴστρον δι-
αβαίνοντες ὡσεὶ μυριάδες ξ', καταδρομὴν ὑπὲρ
πολλῶ τῆ Ῥωμαίων ὑπείλοντο. μαθόντες ταῦτα ὁ
βασιλὶς, ᾗ οἷα φιλοχρήματος τῇ τὸν ὑβολὸν
πάσης προτιμῶν, κἀπτῦθεν μηδὲν σπανὸν ἀξιόλο-
γον ἔχων, ἐξέρχεται εἰς Χοιροβάκχους, μεθ'
ἑαυτῦ φέρων οὐχὶ πλέους, ἢ ῥ' στρατιώτας. πλὴν
κελεύσει αὐτῦ, νηστείας, ᾗ ἀρσενιχαῖς τῇ λιτα-
νείας πρὸς Θεὸν πάσης ἐχρήσαντο, ἐφ' ᾧ ᾗ μὲν
οὐ πολὺ ὁ τῆ βαρβάρων μιλύνεται ὕλεθρος, λοι-
μῷ ᾗ λιμῷ, θείᾳ ῥοπῇθείᾳ καταργαθέντων αὐ-
τῶν.

Ταῦτα δὲ συμβὰν ἔτος ἓνον τῶ Κωνσταντίνου βα-
σιλεύοντος, πρὸ δέκα τῶ ἔτος τῦ κῆ Σεπτέμβεον
μῆνα περὶ δευτέρων νυκτὸς φυλακὴν, σεισμὸς ἐξαί-
σιος γέγονε, τῶν πάντων γενομένων ἐκπληκτικώτα-
τος, ὡς ᾗ εἰκὸς ἓ πανὺς ἀνατρέψαι. ᾗ οὐ μόνον
θα μόνον, ἀλλὰ ᾗ τῆ Ραιδεστοῦ, Πανιόν τε, ᾗ τὸ
Μυριόφυτον, τὰ αὐτὰ γεγένασι· ὡς ᾗ φόνον ἀνθρώ-
πων πολλῶ γενέσθαι. ᾗ ἐν Κυζίκῳ δὲ τὸ Ἑλληνικὸν
ἐκεῖνο καὶ Σωμάτιον ἵδρυμα κατέπεσεν τε, καὶ
πλεῖον μέρος κατέπεσε, ᾗ πᾶσα ὀχυρώματος
ὄν. τὰ αὐτὰ τοῦτος ᾗ τῆ Νίκαιαν γέγονε. κατε-

xamplexibus teneretur, quo ipſo conſequuturus eſſet, ut etiam orbitas liberam minus ei pertimeſcenda foret. Tum ille: Sufficiunt, inquit, mihi Manuelus & Maria, quos Dei gratia procrearos habeo. Nam abſque liberis Dei regnum adipiſci licet: at ſine caſtitate nemo Deum conſpecturus eſt. Poſteaquam Iſacius monaſterium ingreſſus fuiſſet, etiam Imperatrix Hæcaterina cum Maria filia ſe in maſionem Myrelæi contulerunt, ibique vitam religioſis exercitiis deditam exegerunt. Quum autem naturæ debitum perſolviſſet Imperator, & io ſepulcrum fuiſſet conditus; accidit ut illud aqua deinceps repletum ſuſpicionem morralibus præberet, eum pœnas in hac vita luiſſe proprer ſuſceptum bellum inteſtinum, ademptione munerum ſenatui debitorum, monaſteriorum (ut ſupra iodicatum eſt) diteptorum ſpoliationes, aliaque talia facinora. Sepulrus eſt in manſione Studiana, exor autem Hæcaterina in ea, quæ mutato nomine dicta eſt Xene.

Poſt Comnenum, Conſtantinus præfes, cognomento Dux, aonis ſeptem imperio potitus eſt, vir æquitatis ſtudioſus & modeſtus, qui tam ſenatorios quam plebejos homines ad honores provexit. Idem reſtituit eos in integrum, qui dignitatibus ſuis a Comneno ſpoliati fuerant. Accidit aliquando, ut ad celebrandam magni martyris Georgii memoriam ſe conferret ad Maoganorum monaſterium. Eo tempore ſuot agitata quædam in ipſum conſilia. Nam viri principes ſtatuerant illum mari teverſurum in regiam aquis ſubmergere ac ſuffocare: quæ tamen inſidiæ prorſus itritæ fuerunt, conſiliis eorum detectis. Erat autem hic Ducas alia oulla re magis occupatus, quam ut ſemet exerceret io orationibus ejus generis, quibus utuntur ſecretarii principum, itemque forenſibus & ſycophanticis. Quo fiebat, ut tam frequentet adſideret in judiciis, ubi cauſſæ agebantur, ut ipſi etiam militet Imperatoris exemplum imitati, deſerto rerum bellicarum ſtudio, perdifcendis orationibus judicialibus incumberent. Ea res Turcos incitavit, ut Romanorum fines iovaderent, citaque periculum omnia paſſim agerent, ſerrent.

Conſtantinus Dux, imp.

Inſidiæ detectæ.

Studia Conſtantini parum utilia. *Edit. Paris.* pag. 325.

Io hoc ſtatuerum orientis, Uzica natio verſus occidenrem, quæ inter Scythas oumeratur, & Patzinacarum facile nobiliſſima eſt, cum hominum ad ,ɔɔɔ ccɔɔ Iſtrum trajecit, incurſionem hoſtilem Romanis longe graviſſimam minitata. Quum ea de re certior factus ſuiſſet Imperator, homo pecuniarum aviditſimus, qui vel obolum quantivis æſtimoret, exercitu ſatis amplo nequaquam inſtructus Chœtobacchos proficiſcitur, non plures ſecum adducens, quam centum quinquaginta milites. Attamen ipſius mandato cunctl jejuniis, precibus, ſupplicationibus Deum placare juſſi ſunt. quæ res effecit, ut non multo poſt de barbarorum exirio, qui fame ac peſte beneficio divinæ providentiæ coofecti perierant, nuntius adferretur.

Diſciplinæ militaris neglectio.

Avaritiæ principis.

Finis ejuſdem factum.

Acciderunt hæc anno imperii Conſtantini ſexto, quo ipſo itidem aono, Septembri menſe, ſecunda noctis vigilia, terræmotus ingens exſtitit, multoque maxime terribilis omnium, qui umquam fuiſſeot, ita ut ædes ac templa ſubverterentur: neque tantum io urbe Conſtantinopoli hoc uſuveniret, ſed etiam apud Rædeſtum, Panium, Myriophytum, magna hominum multitudine per hanc ſuccuſſionem oppreſſa. Cyzici quoque ſanum illud gentile, dignum admiratione, quaſſatum magna ex parte corruit, quamquam longe firmiſſimis muros baberet. Con-

Terræmotus.

similia quædam acciderunt Niceæ, fluctuſis ſanctorum patrum & ſanctæ Sapientiæ templis. Ibidem mœnia de fundamentis ipſis mota corruerunt. Erant hæc peccatorum pœnæ, iræque divinæ indicia: quibus indicatæ nationis incurſio & clades portendebatur. Nam per prodigia divinitus profecta, non præſentia modo, ſed etiam futura declarantur atque prædicuntur. Eodem hoc tempore cometa quoque poſt ſolis occaſum conſpectus eſt, qui magnitudine ſua Lunam æquabat, ac initio quidem ſumum & ſuliginem emittere videbatur: ſequenti vero die capillos quaſi quoſdam oſtentare cœpit, radiiſque verſus orientem directis, ad quadraginta dies apparuit.

Comets.

Joan. Xiphilinus Patriarcha.

Constantino Patriarcha mortuo, Joannes Xiphilinus monachus in ejus locum ſuffectus eſt, vir omnino propter eloquentiam, doctrinam, prudentiam, virtutem admirandus. Thrapezante oriundus, vitam in Olympo religioſis exercitiis deditam agebat: unde vi pertractus eſt ad hanc dignitatem, tamquam inter alios eximius. Imperator autem morbo correptus, vitaque functus, in eo monaſterio religioſe mandatus humo fuit, quod Molibotum nuncupant. Liberos ex Imperatrice Eudocia, quam privatus duxerat, hos habuit, Michaelem, Andronicum, & Conſtantinum purpurigenam: itemque præter hos Annam, Theodoram, & Zoen.

Edit. Pariſ. pag 126.

Quum ſpiritum extremum duceret, ab omnibus ſcriptam cautionem exegit, qua policerentur, numquam ſe Imperatorem ullum admiſſuros, ea traquam filios ſuos: & Imperatricem ipſam promittere coegit, nunquam ſe reſpecturam alteras nuptias. Hoc modo illa cum filiis imperium ſeptem menſibus adminiſtravit. Scripta cautio fidei Patriarchæ credita, ejuſdem ſtudio cuſtodiebatur. Eo rerum ſtatu, rurſum Turci, & oriana univerſus rempeſtates ingentes concitabant: de quo intelligi poterat, Imperatoris opera reipublicæ opus eſſe. Quapropter nonnulla quidem nactus eſt ſuffragia Nicephorus Botaniates, aliique complures: ſed vicit tamen vis divini conſilii, cujus impulſa renuntiatus eſt Imperator Romanus Veſtarches, Conſtantini Diogenis filius: quamquam antehac Imperatori fuiſſet inſidiatus, eaque de cauſſa vinculis conſtrictus, quæſtionibus ſubditus, convictus, & præter omnem denique ſpem periculo liberatus.

Eudocia cum filius imperat.

Romanus Diogenes Imp.

Imperio triennium cum menſibus octo poſtea eſt. Imperatrix autem nubere cuidam ex viris illuſtribus volens, quum ob ſcriptam cautionem, & illos, qui cautioni ſubſcripſerant, in meta verſaretur: tandem aliquid ſupra nataram muliebrem audendum, & dolo Patriarcham circumveniendum eſſe decrevit. Itaque rem cum quodam ad hujuſmodi molitiones idoneo communicat. Quid inde factum? Erat Patriarchæ frater, nomine Bardas. Hoc quum ſciret ille ſpado, cum quo communicaſſe conſilia ſua Imperatricem diximus: Patriarcham accedit, ſecreto rem totam ei renuntiat, fieri nimiram poſſe, ut ſi quidem aliqua diſpenſatio nomine cautionis interceederet, frater ejus in complexum Imperatricis perveniret, ac deinde Imperator deſignaretur. Hac arte captus Patriarcha, ſingillatim ſenatoribus ad ſe vocatis perſuadet, ſcriptam illam cautionem ab æquitatis ratione prorſus alienam eſſe, nec ob unius hominis æmulationem concedi debere, ut Romana reſpublica detrimentum caperet: ſed potius ita poſcente neceſſitate tradendam in matrimoniam alicui viro Imperatricem, ut hoc modo reſpublica priſtino ſtatui reſtituta

Eudocia exhibum conſilium.

Patriarcha fallitur.

A σιώθησαν δέ, ἅτε τῶν ἁγίων πατέρων τοῖς, καὶ αὐτῇ ἀνόμασι τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ αὐτὰ τὰ τοίχη ἐκ βαράθρων αὐτῶν καταπεπτώκασι, καὶ πῶπε μὲν καὶ ἁμαρτημάτων ἐπαρξις, καὶ θείας χόλος ἐπύγχανεν· μήνυτρα δὲ καὶ τῶν τῆ ῥυθίπος ἐθνῶν ἐπίλοιπον καὶ κατάλυσιν. ἐν δὲ ταῖς θυσπιμείαις, ἡ τὸ ὄνειρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον προθεωρῆναι καὶ προσημαίνειν· καὶ ἑαυτῶν δὲ ἕ καιρὸν, καὶ κομήτης ἐφάνη κατόπιν ἡλίου δύσεως, τὸ μεγέθος σελήνης φέρων, καὶ ἐδόκει μὲν τὴν καπνὸν καπνὸν καὶ ἀμίχλην ἐκπέμπειν. ἐν δὲ τῇ ἑπομένῃ, ἄρξατο πρωθεινύειν βοσρύχης τινὰς, τὰς δὲ ἀκτῖνας ὡς ἑῶαν ἀπίτειν, μέχρις ἡμερῶν μ̄ φαίνων.

Κωνσταντίνου δὲ πατριάρχου πολιήσαντος, Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος προχωρίζεται, τὰ πάντα θαυμαστὸς, λόγῳ, σοφίᾳ, συνέσει, καὶ ἀρετῇ· ἐκ Τραπεζοῦντος μὲν ὡρμημένος, ἀσκητικῶς δὲ κατ' Ὄλυμπον ζῶν, ἐφ' ᾧ καὶ βίᾳ πρὸς τὴν ἀξίαν ἕλκεται· ἄπο τῶν ἄλλων ἐκκρινὴς ὤν. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο τελευτῶντα πεπίστευται, καὶ τὸν βίον ἐξάγεται, τῆς οἰκίας αὐτῆ γενομένης ἐν τῇ μονῇ, ἣ καλεῖται Μολιβώτου. ἦσαν δὲ αὐτῷ παῖδες ἐξ Εὐδοκίας τῆς βασιλίδος, ὧν ἰδιοτρόπων ἐκάγετο, Μιχαὴλ, Ἀνδρόνικος καὶ Κωνσταντῖνος, ὃς καὶ Πορφυρογέννητος ὠνόμ. πρὸς τούτοις δὲ Ἄννα, Θεοδώρα, καὶ Ζωή.

Τελευτῶν δὲ πάντως ἀπήτησεν ἐγγράφων, ὡς οὐκ ἄν ποτε παρὰ τὰς αὐτῇ παῖδας βασιλέα ἕτερον ἀγάγοιτο, ἐκ αὐτὼν δὲ τῶν βασίλισσαν Εὐδοκίαν, ὡς οὐκ αὖ πρὸς ἄλλον ἀπίδοι συνοικήσιον, ἐφ' ᾧ καὶ ἀρατεῖ σωῇ τοῖς παισὶν αὐτῆ μέλας ζ. ἐν τῷ ἐγγράφου ἀπαρτιθέντος, ἐκ εἰς φυλακὴν τῆς πατριάρχῃ δεθέντος· εἶχε μὲν ὧν ταῦτα, καὶ οἱ Τοῦρκοι πάλιν, πᾶσά τε ἀναπολὴ ἐκμαίνοντο. δόκησαι λοιπὸν βασιλέως τὰ πράγματα, ἐφ' ᾧ καὶ ψηφίζεται μὲν Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης καὶ ἕτερος πολλοί· νικᾷ δὲ ὅμως ἡ θεία βουλή. καὶ βασιλεὺς ἀναγορεύεται ὁ Βυζάντιος Ῥωμανὸς ὁ Κωνσταντίνου τοῦ Διογένους υἱός, οἱ καὶ πρότερον ἐπιβουλεύσας τῇ βασιλεῖ, κἀντεῦθεν δεσμαθεὶς, καὶ ἐλεγχθεὶς, ἵνα παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τὸ κινδύνου λυτρωθείς.

Κρατεῖ δὲ τοιοῦτος Ῥωμανὸς, ἐπὶ γ'. μῆνας ὀκτὼ· ἡ μέντοι βασιλὶς θέλουσα μὲν συζεύχθῆναί τινι τῶν ἐπιφανῶν, ἀδεκαΐα δὲ διάγει τὸ ἐγγράφου, καὶ τοῖς ἐπιτρόπαφαντας αὐτῇ, ἔγνω δεῖν ὑπὲρ γυναῖκα φρονῆσαι. τῷ δόλῳ τὸν πατριάρχου ὑπελθεῖν. κοινοῦται τὸ πράγμα τινὶ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδείων. τί γοῦν; ἀδελφὸς ἦν τῷ πατριάρχῃ Βάρδας ταὔνομα. φράσασι γοῦν τῷ πατριάρχῃ ἀ τομίας, ἀπαγγέλλει αὐτῷ μυστικῶς τὰ τὰ πράγματος. ἔχει ἀκριβείᾳ τὰς γέγονται περὶ τοῦ ἐγγράφου, ὁ δὲ ἀδελφὸς τῇ βασιλίδι μίγνυται, καὶ βασιλεὺς ἀναγορεύεται. καπήχθαι ὧν ἐντεῦθεν ὁ πατριάρχης, καὶ ἵνα καθ' ἕνα τῆς συγκλήτου μετακαλούμενος, ἐπιθῇ πάντας, ὡς παράνομον τὸ ἐγγράφου, καὶ διὰ ζῆλον ἑνὸς ἀνδρὸς τὰ Ῥωμαίων οὐ χρὴ καταβλάπτεσθαι. ἀναγκάζει ὧν τὴν βασιλίδα ζεύχθῆναι ἀνδρὶ, ὡς ἀναδήλῶσαι καὶ αὖθις τὰ πράγματα. ὡς ὧν ἔχει πάντας συμφώνους ὁ πατριάρχης, ἕνεκα ὁ

Digitized by Google

Διογένης εἰς τὰ βασίλεια ἤρχεται, καὶ τῇ βασιλίδι συζεύγνυται. καὶ οὕτω τῷ σκήπτρῳ ἐγκρατὴς γίνεται. ἄγων ἐφέδρας, τοὺς προγόνους αὐτοῦ, τὸν Καίσαρα τὸ πρωτοβασιλεύοντος ἀδελφόν. καὶ τὰναντία τὰ κατὰ τὸν ἴσιον μανθάνει, καὶ κατὰ τῆ Τύρκων χωρῶ, καὶ εἰς Σεβάστειαν ἐλθὼν, κἀκεῖθεν πορευόμενος, μεγάλα κατὰ τῆ Τύρκων ἴσχυσε τρόπαια. ὑποστρέφει πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τὰς συνόδους ῥόγας τῷ συγκλήτῳ καὶ τῷ λαῷ ποιεσάμενος, ἐκστρατείας ἦ αὖθις ἐφρόντισε. μηδὲ αὐτὰς τὰς Πασχαλίας ἡμέρας παρεῖσας, καὶ τὰς Τούρκους ἐνθα κἀκεῖθεν πολλὰ συμπλακεὶς. καὶ τοῦ μὲν δυτυχῶν, τοῦ δὲ αὐτυχῶν, τὸν βασιλέα καταλαμβάνει. τὸν Κομνηνὸν δὲ Μανουὴλ Καυροπαλάτην τιμήσας, μετὰ ἦ πατρὸς τοῦ στρατοῦ κατὰ τῆ Τούρκων ἐκπέμπει.

Πολλὰ λοιπὸν ἐντεῦθεν αὐτυχήματα τοῖς Ρωμαίοις συμβαίνει· πολέμου γὰρ που συγκροτηθέντος, καὶ αὐτὸς ὁ Μανουὴλ κρατεῖται, καὶ τοῦ στρατοῦ πᾶσις ἀπώλεια γίνεται. οἱ καὶ ὁ καπηχὸν αὐτὸν Τοῦρκος διὰ φόβου τινὰ καὶ ὑποτροφὴν τῷ Σουλτάνου, αὐτόμολος μετὰ καὶ Μανουὴλ προσῆλθε τῇ βασιλεῖ. ᾧ γεωῦ ταῦτα πάντα, πρὸς ἐκστρατείαν ὁ βασιλεὺς ἦ αὖθις χωρεῖ· διαπεραιώτα λοιπὸν εἰς τὰ τῆ ἱερέων παλάτια. καὶ τὰναντία πτερυγὰ ποθεῖ ἀναφαίνεται οὐ πάντ λόγῳ, τὸ πλεῖον δὲ μελάντερος, καὶ τῇ τερήρει τοῦ βασιλέως πτεροπαμένη, ταῖς αὐτῆ χερσὶ πτερυπίπτει ἐκείνος δὲ φοὸς τὸν βασιλέα ἐκπέμπει αὐτόν. οὐ χρηῆς δὲ ὑποβάσεως ἐδέξει αὐτ. ἀπαίρει δ' ἐκεῖθεν ὁ βασιλεύς. αὐτ ἐν τινι τόπῳ ξένῳ, ἐλαφόλιθι δὲ τινὶ, ἂν οἱ ἀγροικότεροι, ἐλαιοτοῦ πόλιν καλοῦσιν. οἰκοῦς δὲ ἦ τότο ἀπαίσιος. φοὸς τότοις ἦ ἕτερόν τι τοιοῦτον συμβαίνει. τὸ ξὺ ἐπίχωρ τὸν βασιλικὸν σκίλωδ ξύλον πανταχόθ, καπνοειδὲς πανταχόθεν πτοεῖται. χωρεῖ πεφυτόρως τῆς ὅλ· ἐ διελαυνόμενος τοῖς σωμάσις, ἐς ὑψηλότερος δόμασι τὴν ἀπάπαυσιν ἐποιεῖτο. ἀλλὰ κἀκεῖ τὰ σωμάτα σωπρέχει. δομάτων γάρ τι, ἐς ᾧ ἀνεπαύετο, πῦρ ἐνθα κἀκεῖθεν πεφλαβεν. ἔπτως τι, ἦ βασιλικὰς ἐφορείδας καπέπαυσι.

Διαπεραιοῦται τὸν Αλων, ἐσώτερον γίνεται προβαίνοντ πολέμιος, ἐπὶ τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος κατὰ τῶ βασιλέως χωρεῖ. ἐ ὡς ἑτοιμάθη, ὡς εἶπος, τῶ Σουλτάνου κατάντιν διώκει. οὐδὲ γὰρ αὐτὸς τὸν τῶ βασιλέως ἐπίλεσιν ἔφερεν. ἐπὶ πολὺ δὲ διώξας ὁ βασιλεὺς, ἔτε νῦς πρόσω φορᾶς μέτρος συμβῆ καί τι τῆ αἰδοίμων. ὀπισθόπους λοιπὸν καὶ ὁ τῶ βασιλέως συμμαχία χωρεῖ. ὃ δὲ ᾗ ἐδόκει τὰ πάγματα, ᾗ ἦταν εἶναι τοῦ βασιλέως τὸ φρόγμα λογισάμενα, ἔνθα κἀκεῖθεν ἀθροιζόμενοι. ἀπαντήχθη τῆ Σουλτάνῳ τὰ περὶ αὐτ. καὶ ἀναπαύεται, δείσαν ὁ διωκόμενος γίνεται. εἶτα τί; συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλους, ἐπιτίθενται ᾗ αὐτῆ τῆ βασιλεῖ. ᾗ ὃς τὰ παλαιὰ γενναῖος ὤν, ἀνδίζεται τοῖς ἐχθροῖς. ᾗ διὰ χειρῶν, πολλοὺς ἀναιρεῖ. εἶτα τὸν χάρα βάλλεται. ὁ ἵππος αὐτῆ καπαστρίζεται· ἀλλὰ καὶ πεζῇ γενναίως ἴσατο· ἀλλ' ὦ τοῦ πτώματος. μετὰ

vicissim floreſceret. His verbis quum omnes Patriarcha ſuam in ſententiam perduxiſſet, Diogenes armatus regiam ingreſſus eſt, ac Imperatrice ſibi copulata, ſceptris potitus. In nuptiis adſeſſores habebat privignos ſuos, & Cæſarem, ejus fratrem, qui unre ipſum regnaverat. Mox autem ubi de ſtatu orientis acceſſiſſet, exercitum contra Turcos duxit. Quumque Sebaſteam perveniſſet, uc hinc inde cum copiis itaret: magna de Turcis trophæa ſtatuit, indeque reverſus ad urbem Imperatoriam, uſitatis largitionibus, quas rogas vocant, lo Senatum populumque factis, rurſus ad expeditionem ſe comparavit, ne paſchalibus quidem diebus in urbe moratus. Ubi ſtrequenter & variis in locis manus cum Turcis conſeruiſſet, ac partim fortuna fuiſſet utus proſpera, partim udverſu, in urbem redlit, & Manuelum Comnenum dignitate Curopalatis ornatum, univerſis cum copiis udverſus Turcos emiſit.

Ex eo tempore multæ calamitates Romanis uccideruntur. Nam quum ſorte munus utrinque conſererentur, Manuelus ipſe caputeſt, & univerſus exercitus ad interneciones cæſus. Sed tamen Turcus ille, qui Manuelum ceperat, metu quodam perculſus, ideoque partibus Sulruni deſertis, ſponte ſua cum Manuelo ad Imperatorem transfugit. Hus ob cauſſas Imperator Hierum expeditionem inſtituit, quumque trajeciſſet ad Hjereorum palatia, columba quædam alicunde ſubito apparuit, non illa quidem prorſus ulha, ied ud oigredinem vergens. Ea trirememem Imperatoris circum volans, ah eo manibus capta eſt, & ad Imperatricem miſſa. Purum hæc belli felicem exirum Imperatorſi portendeie viſa ſuit. Ubi ſolviſſet hinc Imperator, non ad clarum aliquem locum pervenit: ſed ad eum, qui * Helepolis dicitur. Rufticiores Eleinopolim vocant, quaſi dicat oppidum miſerabile. Hoc quoque pro omine infauſto habitum. Præterhæc, aliud quiddam hujuſmodi uccidit. Lignum illud, quod Imperatoris tabernaculum ſuſtioebat, fractum effecit, ut ipſum qaoque tabernaculum collaberetur. Hinc ulterius Imperator Orientem verſus progrediens, quod prodigiis hiſce territus nonnihil ſibi metueret, in regiooibus ſublimioribus cum copiis ſtationes habebat. Eaimvero ne illis quidem in locis omina concurrere deſinebant. Quippe domanculam quamdam, in qua ſe quieti dederat, ignis binc inde corripuit, & equos armiſque regeodis factus veſtes exuſſit.

Poſt hæc amnem Halym trajiciens, ad Interiora progeditur. Ibi vero in eum hoſtes caſtra movent, quos ipſe Sultanus cooſequatus u tergo, rectu in Imperatorem duxit. Quum autem in eum paratum, (ceu credi par eſt) incideret, ac deinde fugum faceret, quod Imperatoris impetum ſuſtinere non poſſet: cum ſuis Imperator Sultanum perſequebatur, eumque ſatis diu conſectatus, tandem ſubſiſtens ulterius progredi deſinebat, ne ſorte quid inopinatum ipſi accideret. Quapropter omnes auxiliares Imperatoris copiæ ſimul pedem teferebant. Legiones eo diſceſſu conſpecto, quum victum eſſe cogitarent Imperatorem, hinc inde diſſipabantur. Hac re Sultano ſignificata factum eſt, ut prius in fugam acti, jam viciſſim perſequentes ſe perſequerentur. Quid inde? manus utrinque conſeruntur, & Imperatorem ipſum Sultanici aggrediuntur. Ille vero tamquam vir bellicis in rebus animoſus, hoſtibus egregie ſemet opponit, manibuſque ſuis complures interficit. Inde pugnanti manus vulneratur, & equus jaculo configitur. Nihilominus etiam pedes animoſe ſortiterque

Edit. Paris. pag. 327.

Diogenis bellum contra Turcos.

Manuelis Comneni captivitas & reditus.

Portenta com plura.

Vide Notas.

* forte Helepolis, quæ urbs eſt Bithyniæ.

Ἑλεινόπολιν.

I.

II.

III.

IV.

pag. 328.

Vide Notas.

Sultani victoria.

Diogenes egregie pugnans capitur.

reſiſtit. Sed o caſum infelicem! in hoſtium denique poteſtatem venit, & vinctus ad Sultanum deducitur. Ille vero ſolio ſuo deſiliens, pro more calcata Diogenis cervice, mox eum de terra erigit, & amanter compleans: Formidinis, inquit, expers eſto Imperator. Non enim corpori vitæque tuæ periculum ullum creabitur, ſed ex dignitate majeſtatis tuæ præſtantiſſimæ a nobis honorabere. Nam ſtultum equidem eſſe arbitror eum, qui fortunæ caſus improviſos ſecum ipſe non expendit ac reverebatur. His dictis, ſolii ſui, menſæ, gloriæque participem Diogenem facit: eumque ad octavum uſque diem apud ſe retentum varie recreat & conſolatur.

Sultani modeſtia.

Quumque Sultanus Imperatorem interrogaret aliquando: Quid obſecro facturus de me fuiſſes, ſi me tuam in poteſtatem redactum habuiſſes? Imperator ſine fuco & adulatione reſpondit: Multis equidem flagris corpus tuum cecidiſſem. Ad quæ viciſſim Sultanus: Ego vero, inquit, lævitiam rigoremque tuum nequaquam imitabor. Quinetiam audio Chriſtum illum veſtrum pacem inter homines & oblivionem injuriarum ſancire ac præcipere, ſuperbiſque reſiſtere. Secundum hæc fœderibus initis, pace perpetua conſtituta, inter liberos adfinitate contracta, diſceſſum utrinque non ſine multis complexibus & honoris exhibitione, qua alter alteri fauſtiſſima quæque precaretur. Hoc pacto revertitur intra fines Romanos Imperator. Quæ res ubi primum illis innotuiſſet, qui jam ad urbem venerant, nimirum Joanni Cæſari, ejuſque filiis, ac reliquis omnibus, quotquot inter ſe conſpiravere: mox Imperatricem invitam rapiunt, & in exſilium agunt, Michaelo ejus filio Imperatore creato. Deinde quovis locorum litteras mittunt, illique mandant, ne quis revertentem Diogenem eaciperet, cujus exauctorationis primus auctor fuit Pſellus.

Sultani & Imp. colloquium.

Præclarum Sultani dictum.

Crudelitas ſuorum in Diogenem.

Quæ quum fierent, Imperator caſtello quodam occupato, cui Docea nomen eſſet, metari caſtra cœperat. Ad eum opprimendum Cæſar filium ſuum natu minimum cum copiis ablegavit. Conſerto prælio, fuga ſaluti ſuæ Diogenes conſulit, & hinc inde vagatus in Ciliciam pervenit. Interea Conſtantinus ad urbem revertitur, ejuſque loci filius alter Cæſaris Androuicus perſequendi Diogenis cauſſa mittitur. Is quum Adanam obſideret, de pace tractatum eſt, & tonſo capillo Diogenes e caſtro pulla veſte amictus prodiit. Eum Andronicus ſecum abduxit, vilique jumento impoſitum, nulla morbi, quo laborabat, ratione habita, per ea loca traxit, in quibus antea ceu Deo par cognitus habituſque fuerat. Hoc modo quum Coryajum uſque non ſine maximis doloribus (nam inteſtinorum morbo laborabat, quem e propinata eicuta conceperat) delatus fuiſſet: tantiſper ibi detentus eſt, donec in urbe quid de ipſo faciundum eſſet, decerneretur. Ubi latam in ipſum ſententiam Andronicus acceepiſſet, nec opem ei pontifices ferre potuiſſent, ut miſericordiam impetraret: (a erudelibus enim ſæviſque hominibus abripiebatur) oculis effoſſis excæcatur. Deinde ad Propontidem jumento vectus, quum caput e tumore corruptum haberet, oculiſque cum toto corpore putrefactis, vermibus & fœtore ſcateret: miſere vitam fuiſſe, in Prote Inſula pulvere corporis depoſito, ubi novas ædes exſtruxerat, religioſis exercitiis deſtinatas.

Edit. Pariſ. pag. 329.

Vide Notas.

A ὃ πᾶσι πᾶσι, τοῖς ἐχθροῖς ἀλώσιμος γίνεται· τῇ Σελτάνῳ δίσμιος ἄγεται· ᾧ ὃς τῷ θρόνῳ ἀνέθρε. καὶ πασῶν τῶν αὐχένα σωνθῶς αὐτῷ, τῆς γᾶς τῶν ἀείσησι. ᾧ περιπτυξάμβος, μὴ δίδοιθι (ὄρα) ὦ βασιλεῦ. ὑδὲ ὃ ἐγκύρτος κινδώνῳ σωματικῷ, ἀξίως δὲ τιμηθήσῃ τῆς τῶ κράτος ὑπεροχῆς· ἄλογος ὃ ἐμοὶ λογίζεται ἐκεῖνος, ὁ μὴ τὰς ἀφορόπτως τύχας λογιζόμενος τε καὶ ἀναβάμβος, συνθρονον ἑαυ αὐτὸν εἶχε καὶ ὁμοδίαιτον καὶ ὁμόδεξον, πασσίως αὐτὸν παρακαλῶν μίχεις ἡμερῶν ἑ.

B Ερωτήσαντος δέ ποτε τοῦ Σουλτάνου τὸν βασιλέα, τί ἂν ἔδρασας, εἰ ἔχοις ἐμὲ ὑποχείριον; ἀνυποπτέπτως ᾧ αἰδωπδῶς ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίνατο. ὅτι πολλαῖς ταῖς πλαγαῖς κατέδαπάνησα ἂν σευ τὸ σῶμα. ἀλλ' ἐγὼ φησιν ὁ Σουλτάνος, οὐ μιμήσομαί σευ τὸ αὐσηρὸν καὶ ἀπότομον. πλὴν ἀκούω, ὅτι ᾧ ὁ ὑμέτερος Χριστὸς εἰρήνην νομοθετεῖ. ᾧ ἀμνησίαν κακῶν, ἀλλὰ ᾧ ὑπερφάτους ἀντικαθίσαται. μᾶ δὲ ταῦτα ἀνενδεῶς ποιησάμβοι, καὶ σωνθήκας εἰρηνικὰς διωκρίς, ᾧ ἀνδρὸς ἐπὶ τοῖς παισὶ συγκεράμβοι, διίσασται ἀπ' ἀλλήλων, σωὶ πολλῇ περιπλοᾷ, ᾧ ἐκτείῳ τιμῇ· ὑπαίρχεται ὁ βασιλεύς. γίνεται πᾶσι, ᾧ τοῖς ἐνταῦθα, ἰωάνῃ τε τῇ Καίσαρι, ᾧ τοῖς τούτου υἱοῖς, ᾧ τοῖς λοιποῖς, ὅσοι τὰ αὐτὰ ἐφρόνησαν. ᾧ τλωπαῦτα μὲν τῶν βασιλέα ᾧ μὴ βωλομένων, ὑπερέσιον τίθεσται, ἀποκέρατος αὐτῶ. τὸν δὲ Μιχαὴλ ἀναγορεύσιν αὐτοκράτορα. ἔνθεν τοι ᾧ γράφουσιν ἀπαντᾷ, τὸν Διογένην ὑπατόντα μὴ ὑποδέχεσθαι. ἤρξατο δὲ τῆς τοιαύτης ἀποκυρίξιως ὁ ὑπέρτιμος φρῶτος Ψελλός.

C Ταῦτα δὲ ὁ Διογένης μαθὼν, καὶ ὅτι κενῶς ἀποκεκάρυται, φρονέμάτι τι καταχὼν ἐκεῖσε, δόκησιν λεγόμβον ἑρπετοπεδύσιν ἤρξατο. ἀλλ' ὁ Καῖσαρ τὸν βραχύτατον υἱὸν, κατὰ Διογένους ἐκπέμπει, συναπτεται πόλεμος. φυγὰς ὁ Διογένης οἴχεται. ἔνθεν κἀκεῖθεν πεμπόμενος πρὸς Κιλικίαν παραγίνεται· ὑποτρέφει ὁ Κωνσταντῖνος ἐπὶ τούτοις. τίθεται ἀπ' αὐτοῦ κατὰ Διογένους, ὁ τοῦ D Καίσαρος υἱὸς Ανδρόνικος, πολεμεῖ τῶν Αδίων, συνθῆκαι γίνονται. ᾧ κείρεται τλὺ τρίχα ὁ Διογένης. ἔξεισί τε τῶ κάστρου, μιλιακιμόνων· λαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτὸν τὸν Διογένη ὁ Ανδρόνικος, τόσα μέμνηται, ἵλιον αὐτὸν ἐν ὑπλεῖ ὑποζυγίῳ, διὰ γῆς χωρῶν ἐκείνων, αἷς ἰσόθιος ἐγκωμείζετο. μίχεις ὧν τῶ Κοτυαίυ τλὺ ὁδοπορέμιν ὁδυπηρὰν ποιησάμβος (ὠμὰ γὰρ νοσηλεύμβος ἐκ κοιλιακοῦ, ἐκ καυσίας φαρμακθέντος αὐτῷ) ἐκεῖσε καταχίδα, ἕως οὗ τὸ ποιητὸν ὁρίθῃ ἐπ' αὐτῷ. Καπελαμβάνει ᾧ λοιτόφασις. ᾧ τῇ Αρχιερέων τῇ ἐπὶ τῇ δοθίσαι λόγον συμπαθείας ἐπαρῆξαι μὰ δυνηθέντων (ὠμὰ γὰρ ὃ ἐ ἀπλυεῖς ἀνδρες, ἀφήρπαξαν αὐτὸν) ὀφE θαλμὸς ἐξορύσσεται· φροαχθεὶς ἐν ὑποζυγίῳ μίχει νὰς Προποντίδος, ᾧ τλὺ κεφαλὴν ἔχων ἐξαδυκῦαι, ᾧ τὸς ὀφθαλμὸς, ὅλιτρ σῶμα σύσηπος, ἀφιτοῦθεν σκωλήκων καὶ δυσωδίας πλησθεὶς, ἐπαδώνως καταστρέφει τὸν βίον. τῇ γὴσῳ Πρώτῃ τοῦ χοῦ ἀποθέμβος· ἔνθα γὰρ ἐκεῖνος ἱδρύματο φρονιτήριον.

Κρατεῖ μὲν οὖν, Μιχαὴλ ὁ Παραπινάκης, ἔτη ς'. χαῦνος πάντη ὁ ἀνὴρ καὶ (οἷον εἰπεῖν) θῆλυς πρὸς τὸν τῶν πολέμου διοικητήν. ὃν ᾧ, καὶ Ἰωάννῃ τῷ Μητροπολίτῃ Σίδης, τὰ τῆς ἐξουσίας ἐνεπίστευσε. τὸ παλαιὸν μὲν τὰ πάντα παρ' αὐτοῦ αἰσθησομένοις, οὐδὲν ἂν ὄντος ἀγαθοῦ τὸ πεπιλῆξαι τῆς ἁρμάτου, ἀλλὰ τῇ ἀγαθῇ τύχῃ σίτῳ παραμιγνύεται καί τι ζιζάνιον. Νικηφόρος γάρ τις Οὐρανὸς, ὁ καὶ Νικηφορίτζης λεγόμενος, ὁ ἐπὶ πολλοῖς μυρίοις πρὸ τοῦ Μιχαὴλ βεβλαθεὶς, κρίνεται ἐξόρισος ὤν, μεταπέμπεται παρὰ τοῦ Μιχαὴλ, τῆ πάσης ἐξουσίαν ἐνδύεται, ἀνὴρ μὲν δίψυχος, δόλιος συγχεῖν πράγματα, τῷ ἄνω τε κάτω ποιῆσαι. κατηγορίαι γὰρ παντοῖαι, διαβολαὶ, τῆ ἀπατῶσαι ἄδικοι, θρῆνος λοιπὸν καὶ οἰμωγὴ παντοῖα, κρίνεται ὀργὴ καταλαμβάνει Θεόληπτος.

Οἱ γὰρ Τοῦρκοι ἰδόντες, ὡς ἄπρακτοι μεμενήκασι τὰ πρὸς Διογένην συνθῆκαι. τῇ ὅτι (ὃν αὐτοὶ τετιμήκασι, ὑποχώρα λαβόντες) ὅπου καιρὸς οἱ αὐτοὶ πρὸς αὐτὸν διαπέπρακται. κρίνεται Θεὸς ἀνομίᾳ πλεθέντας, ἅπαντες ἐκ Περσίδος παραλαβόντες, τοῖς Ῥωμαίοις ἐπεστρατεύσαντο Θέμασι. συλλέγει λοιπὸν κρίνεται Θεὸς ὁ Μιχαὴλ, τῇ στρατηγὸν αὐτῶν τὸν Κομνηνὸν Ἰσαάκιον τίθεται· τῇ ὃς ἀπελθὼν, τῇ κατὰ Καισάρειαν πρὸς Τούρκους συμπλακεὶς, φιλονείκως αὐτοῖς γίνεται, τῇ τὸ στρατήγειον ἅπαν ἀπόλλυται. μεθ' ἅπερ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, τῇ συνθρασύνεται, ἀλλ' ὁ μὲν οὐ διορθοῦται πλέον, ἂν ταῖς Νικηφόρου ὑποθήκαις ἀγόμενος, ὡς ἀνδράποδον, ὥσπερ ὁ Ἰσαάκιος γίνεται. αὐτὸν προβάλλεται στρατηλάτης Ἰωάννης ὁ Καίσαρ. ἅπερ μὲν οὖν ἀτυχήμασιν πρὸς Ῥωμαίους συνήνεγκεν ἐκ τῆς Τούρκων καταφορᾶς, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. τῇ αὖτις ὁ Καίσαρ διαμυθεῖς, ὑπ' ὀργῆς ἀναπηδᾷ, τῇ ὕπνωτος δῆθεν τῇ βασιλεῖ γεγονὼς, τὸν τεῖχα κύκλῳ τε, τῇ ὅπου τὰ βασίλεια καταλαμβάνει.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῆ Νικηφορίτζη ἀνδραγαθήματα. οὗτος μὲν τῆδ' ἄλλων αὐτοῦ κακῶν, καὶ τῶν καθ' αὑτὸν φρονεῖζων (ἅτε πεπαιδευμένος ὢν οὐκ εἰκαίαν) καὶ λιμὸν πραγματεύεται, τοὺς μὲν οὖν πωλοῦντας, καλῶς ἀπαντᾷ ὁ Νικηφορίτζης δίψυχος. αὐτὸς δὲ μόνος πρὸ τοῦ Ῥωδόσου φουσάτα καὶ μισθωτῶν στρατόμβος. ὡς ἐντεῦθεν καὶ ἐπώνυμος τῇ βασιλεῖ Μιχαὴλ πεπαιδεύσθαι· τὸ Παραπινάκης λέγεται, διὰ τὸ γλυκαίνειν τὸν μόδιον παρὰ πέντε πιπράσκεσθαι τῆ τιμήματι.

Χαῦνος ὢν τῇ παιδαγωγῶς τοῦ βασιλέως ἰδύνατος τῷ Μιχαὴλ, τῇ Σερβίαι χώραι καταξαίνεται, τῇ Φραγγικαὶ ἀνάστατος ἐφωράθη, τῇ ἰδιόρρυθμος γεγένηται. ἐπὶ νύκτα ἐπέχθη ὁ Καισαρεύπολιν νεύσης ὄρους. τῇ παιδίον ἔχον τῇ μέτωπον ὀφθαλμὸν ἕνα, βαγοσκελὲς τὰς πόδας. τῇ τῶν μέτρου τὸν καιρὸν, τῇ λοιμὸς ἀγέννητος βαρὺς, ὡς μηδὲ τοὺς θάπτοντας δύνασθαι θάπτεσθαι. ἀλλ' ἰδοὺ τοῦτο τοῦ τῇ κρατοῦντων ἀπλησίαν τῇ ἀδικίαν, τοῦ μίσους αὐτῇ τῇ θεοῦ σπάνιν. ἐπειδὴ γὰρ καὶ σεβὼν τίμια, κρίνεται ἀφῆρπο, ὁ μόνον

Imperavit poſt ipſam Michaelus cognomento Parapinaces annos ſex, homo pianè mollis, & ad reipublicæ gubernationem (ut ita dixerim) fœmina. Rerum adminiſtrandarum poteſtatem Joanni Sidæ antiſtiti commiſit, a quo præclare omnia gerebantur, at qui vit egregius & induſtrius eſſet: verum huic bono tritico tandem etiam malarum herbarum aliquid admiſtum fuit. Nicephorus enim eunuchus, qui diminuto vocabulo Nicephoritzes appellabatur, ante imperium Michaeli hujus acculatus ob ſexcenta flagitia, ſolumque vertere juſſus, nunc a Michaelo revocatus, omnem poteſtatem accepit: ſpado quidem ille, ſed rerum perturbandarum, & ima ſurſum vertendi peritiſſimus. Poſtcaquam is ad gubernationem acceſſit, ubique ſunt auditæ querelæ, bonorum publicationes, exactiones injuſtæ: quas conſequuti ſunt publici gemitus & ejulationes, cum iræ divinæ declaratione. Michaelus Parapinaces Imp. Nicephoritæ facinora.

Quum enim Turci viderent, fœdera pacis inita cum Diogene prorſus in irritum ſecidiſſe, quemque ſuam in poteſtatem redactum magno in honore habuiſſent, eum a Romanis crudeliter interfectum eſſe: magnis eum copiis a Perſide profecti, provincias Romanas invaſerunt. Ea re motus Michaelus, etiam ipſe conſcribit exercitum, cui prætorem dat Iſaacium Comnenum, qui profectus in hoſtem, ad Cæſarem commiſſo cum Turcis prælio, captivus abducitur, omneſque copias amittit. Imperator accepto infelicis pugnæ nuntio, non poterat non ille quidem mœrere, totus tamen non emendabatur, ut qui tamquam mancipium aliquod Nicephori conſilius & auctoritate duceretur. Quum Iſaacius pretio numerato redemptus fuiſſet, Joannes Cæſar ejus loco Dux copiarum eſt delectus. Neque vero verbis exponi poteſt, quantæ Romanis in hac Turcorum incurſione calamitates acciderint. Nam ipſe quoque Cæſar in hoſtium poteſtatem venit, quumque jam vinculis ſolutus Imperatori ſuſpicionis aliquid de ſe præbuiſſet: tacta cribus in regiam ſeſe contulit. Turci necem Diogenis ulciſcuntur. Iſaacius Comnenus captivitur. *Edit. Pariſ. pag.* 330. Joan. Comnenus ſuccapitur.

Atque hæc erant illa præclara Nicephoritæ facinora, qui reliquas inter improbitates, etiam ſingulari ſollicitudine lucris inhians, ut in excogitandis malis fœcundiſſimus, quo annonæ caritas exiſteret, procurabat. Etenim ubique locorum prohibebat, ne qui mercatores annonam venderent: utque interim ipſe ſolus juxta Rhædeſtum fundacem monopoliumque conſtituerat. Unde factum eſt, ut Imperator Michaelus cognomentum quoddam acciperet, ac Parapinaces nuncuparetur propterea, quod eo tempore modius *pinace dempto & detracto, aureo aummo venderetur. Unde nomen Parapinacis deductum. *hoc eſt, quadrante modio.*

Quum autem Michaelus imperium negligenter admodum & puerliter adminiſtraret, Servioram quoque regiones molitæ defectionem, adverſus ipſum inſurrexerunt: itidem Fraocicæ imperium detrectarunt, ſuique juris factæ ſunt. Secundum hæc Conſtantinopoli nata eſt avis tripes, & puer, qui unum in fronte oculum, & crura pedeſque hircinos habebat. Eodem tempore peſtis adeo gravis exſtitit, ut mortuorum cadavera ſepeliri non poſſent. Verum nec hæc quidem eorum, qui rebus præerant, injuſtitiam & rapacitatem inexplebilem compeſcere potuerunt, attendentem porro ſe ad ipſas etiam ſacras ædes. Nam ab hoc tempore ſupellectilem ſacram pretioſaque vaſa tolerare non poterat homo, qui ſcribere jambos cuderet, æternum duraturos, quum autem Monſtra. Peſtis. Michaelus Imp. inopius poeta.

ipſam ne primoribus quidem labris degustasset : neut ei Pſellus illuderet , a quo rationem ſcribendi poemata percipiebat .

Nicephorus Botaniates Imp.

In hoc rerum ſtatu Duces orientis , nimirum Alexander , Cabaſilas , Botaniates , cæteri , quam defectionem parturiebant hactenus , in lucem edidere , Botaniata Imperatore deſignato . Magnum ea res Imperatori mœrorem attulit . Etenim jam antea quoque vulgo ferebatur , futurum , ut

* M. c N, Mi. cherius d. tephanus. * numeri quadrageſimi nota vincereiur a nota numeri quinquageſimi . Neque tantum adverſus Michaelum iſtic tumultuatum , ſed alia quoque defectio in occidente multo major exſtitit .

Bryennii motus. Nam Bryennius Dyrrachio profectus , exercituque collecto , Adrianopolim ſe ſe contulit , & oblatum ſibi a ſuis Imperatorium nomen accepit . Quo facto , Conſtantinopolim adoritur , ſed irrito conatu . Quippe tota propemodum urbs Imperatoria Botaniatæ rebus ſtudens , eum exhortabatur , ut quam primum veniret , ſimulque ſumma feſtinatione regiam ipſius nomine occupabat . Nec hoc contenti , Michaelum ipſum cum uxore , Conſtantinoque filio purpurigena , dejectum imperio radebant , ac Studianum in monaſterium concludebant .

Edit. Parisp. pag. 331.

Hoc modo Botaniates urbem ingreſſus , a Coſma , qui Xiphilino in Patriarchatu ſucceſſerat , inſignibus imperii redimitur , cui triennium præfuit .

Botaniate in Bryennium æquitat. Quia vero Bryennius occidentem petebat , ſemel iterumque ac tertium quoque legatos ad eum mittit , poſtulans ut ab inſana cupiditate deſiſteret , honoremque Cæſaris ad ſe delatum acciperet : cui tamen ille poſtulato non adquievit . Quid ergo deinceps conſequutum ? Tabernaculum Bryennii , tecto ejus per inaſpectabiles manus ſoluto , corruit .

Portenta. Præterea Lunæ defectus accidit , qui omnino Bryennium reſpiciebat . Nam hujuſmodi ſigna , quemadmodum Aſtrologi de prodigiis diſſerunt , eorum portenduntur everſiones , qui tyrannidem adſectant . Quum igitur legatus Imperatoris ad Bryennium Straboromanus contumeliis adfectus reverriſſet , Imperator commotus collectos exercitus contra Bryennium miſit ,

Alexius Comnenus contra Bryennium mittitur. præfecto eis duce Alexio Comneno , quem & Nobiliſſimi , & magni ſcholarum Domeſtici dignitatibus ornaverat , virum prudentia poteſtateque ſupra cæteros ejus ætatis duces præſtantem . Is bello contra Bryennium ſuſcepto : quum ventum ad manus eſſet , adverſæque concurriſſent acies : Bryennium ſuam ſo poteſtatem redegit , & oculos capto eruit .

Bryennius excæcatur. Quum autem uxos Botaniatæ naturæ debitum perſolviſſet , alteram ille conjugem duxit , Mariam nimirum , quæ nupta cum Michaelo fuerat , eo qui rerum potitus anta ipſum erat . Verum is ſacerdos , qui nuptias illas precibus conceptis conſecraverat , loco motus ſuit : quod adulterium commiſſum eſſe cenſeretut . Michaelus autem communibus ſuffragiis Epheſi pontifex deſignatus eſt ,

Ea Imperatore fit apiſcopus. quo tantum ſemel profectus , reliquum vitæ tempus religioſis exercitiis in Manuelli monaſterio deditus exegit .

Baſilacis fuſitio. Fuerat in eadem cum Bryennio conſpiratione Baſilaces , qui coactis non exiguis hominum copiis , Theſſalonicam acceſſit . Quid inde factum ? miſſus eſt adverſus eum ab urbe Alexius , qui præter Nobiliſſimi dignita-

A ἐμβίζων ἐθέλων , ᾧ πύτυ μηδὲ τῆς πόχης γλσσάμβος , κἂν τῇ Ψελλῷ ἐντυγάζοτο , ἀναγέλαι ἴχνος .

Οὕτω μὲν ὢν ἐχόντων τῷ πραγμάτων , ςρατηγοὶ τῆς ἀνατολῆς , ὅ , τε Ἀλέξανδρος , ὁ Καβάσιλας , ἔ ὁ Βοτανειάτης , ὧν ἀποςασίαν ὤδινον , εἰς φῶς ἐξάγυσι . ᾧ τὸν Βοτανειάτην Νικηφόρον βασιλέα ἀναγορύυσι , ἔ τῇ βασιλεῖ οὐ μικρὰν ἀθυμίαν ἐνέγκαν . ὧν δή , ᾧ φῶ τὸ , λεγόμενον , ὅτι τὸ παραμονὸν νικᾶθίσεται ὑπὸ τὸ πλεονεκτοῦ . ᾧ οὐ μέχρι τύτυ ἡ κατὰ Μιχαὴλ ἀποςασία . ἀλλὰ ἔ μείζων ἄλλε κατὰ B δύσιν ἐγένετο . ὁ γὰρ Βρυέννιος ὑπὸ τῷ Δυρραχίου διεγερθεὶς , ἔ συμάξας ςρατὸν , περὶ νλὴ Ἀδριανόπολιν ἔρχεται , ᾧ βασιλεὺς ἀναγορύεται · προσβάλλει δὲ ᾧ Κωνςαντινουπόλει . αἰλ' ὐδὲν ἰώμενος · ἡ γὰρ βασιλεύυσα χθὼν ἅπασα τῇ Βοτανειάτῃ προσέθετο , ᾧ τὴν αὐτὴ δὲ παρουσίαν ἐπῄχθω , ᾧ τὰ βασίλεια καταλαβεῖν αὐτὸ ἐπιτυδὸ . τὸν δὲ Μιχαὴλ καθαιρῦσι σὺν τῇ γυναικὶ , ἔ τῷ υἱῷ αὐτῦ Κωνςαντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ . ἔ ἀπονείρανται , τῇ μὲν τὸ Σπυδίυ εἰσαει .

Εἰσέρχεται δὲν ὁ Βοτανειάτης , ἔ παρὰ C τῦ πατριάρχυ γίνεται , τῦ ἐξδεξαμένυ τὸν Ξιφιλίνον Κοσμᾶ . Καὶ κρατεῖ ὁ Βοτανειάτης ἐπ' ἐ. ἐπεὶ δὲ ᾧ ὁ Βρυέννιος τὸ σαπὶ δύσιν ἐπάρασι , πέμπει πρὸς αὐτὸν φίσβεις ᾧ ἄπαξ , ᾧ δὶς , ᾧ τρὶς , ὡς μὲν ἀλόγυ ὁρίζιος ἐχρῆναι , εἰς Καίσαρα δὲ τιμηθῆναι . ἀ δ' ἂν αἰτήσεται . τί τὸ ἐπὶ τύτοις ; ἡ σκιὰ αὐτῦ πίπτει τῦ ὁρόφυ παραλυθέντος ἀράτους χρυσί . τοιαῦτα ᾧ σελήνης ἔκλειψις γίνεται εἰς αὐτὸν ἐπισκήψασα . τὰ δὲ τοιαῦτα ὡς οἱ ἀςρολόγοι πρατεύονται τυραννίνων δηλῦσι καθαιρέσεις . ἐπεὶ γοῦν ὁ Σβαβορώμανος φίσβυς ἀτίμους ὑπέρχεται , διεχείρισαι ὁ βασιλεὺς καὶ D τῦ Βρυεννίυ πέμπει ςρατηλάτα , ςρατὸν ἔχοντα τὸν ἐνβελίσιμον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν , ᾧ τιμηθέντα μέγαν δομέςικον αὐθρ συνέσει καὶ δυνάμει τότε ἀφέροντα , συνάπτυσι τῇ Βρυεννίῳ καὶ τῷ φρονήσει ἀττηθέντων , χαίρεται ὁ Βρυέννιος , ἔ τὰς ὀφθαλμὰς ἐξορύσσεται . ὁ μέντοι Βοτανειάτης , τὴν γυναῖκα αὐτὸ τελέσασαν , ἑτέραν ἠγάγετο τὸν τῦ προβεβασιλευκότος Μαρίαν . καθαιρῖται δὲ ἀ τὸν ἱερολογίαν δοὺς ἱερεὺς ἄτε μοιχάας ἐπὶ τύτῳ τολμηθείσης · ἀ δὲ Μιχαὴλ ᾗφῳ κοινῇ Ἀρχιερεὺς Ἐφέσυ προβάλλεται , ἅπαξ δὲν ἐκεῖσε φορτίσας ἐς νῆ μονῆ τῦ Μανουὴλ διέτειβεν ἐρημαζόμενος .

E

Τὰ αὐτὰ δὲ τῇ Βρυεννίῳ ᾧ ὁ Βασιλάκης φρονεῖ , λαὸν εὖε ὀλίγον ἐγείρας , ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἔρχεται · νί τὸ ἐπὶ τύτοις ; ἐκπέμπεται τῇ ὧδὶ ὁ ἐνβελίσιμος Ἀλέξιος , ἔ Σιβασὸς , τὰς ςρατιωτικὰς δυνά-

δυνάμεις λαβὼν. μάχῃ δὲ ἰσχυρᾷ γίνεται παρὰ τὴ Θεσσαλονίκην καὶ τῷ ἐκείνου πάντων φρονοῦντων τῷ Βατιλάκῃ, ἀλλὰ χωροῦσιν αὐτὸν, καὶ δίσμιον ὁ Αλίξιος ἐκπέμπει τῷ βασιλεῖ, καὶ ὃς ταῦτα μαθὼν ἀποστέλλει, καὶ αὐτὸν τὸν Χρυσοπόλεως ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν· ὡς ὅπου τὸν τόπον ἐκεῖνον τὸν βρύσιν τοῦ Βασιλέως λέγεσθαι. καὶ πᾶν δὲ καιρὸν ἀφανὴς ἐστηλάτο τῷ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κίονι ἡ ἄνω ἡ γύλη αὐτὴ ἵστατο ἡ Απόλλωνος φρόντιστον ἀφίδρυμα· εἰς ὄνομα αὐτὴ ἀναμαθεῖσα, μέρος τούτου διέτεμε, καὶ ζωστῆρας τρεῖς.

Τότε δὲ τότε τὸν τῶν Κομνηνῶν ἀσίλδσιν Βοτανειάτης μαθὼν τὴ βασιλείων μὲν ἄπεσι. παρὰ δὲ τῆ τῆς περιβλέπτου μονῆ ἐπεκέρατο καὶ ἄκων, βασιλεύσας δὲ πάντας χρόνῳ ἀγοραίους τε ἐ χρόνους λαμπρῶν ἀξιωμάτων ἐτίμησε· αὐτὸς δὲ πρὸς ἀνέσεις τραπεὶς τὸν τῆς βασιλείας φροντίδα τοῖς αὐτοῦ ἀνέθετο, ὅπερ πάντας ἐξέμολεν, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς τότε πρωτεύοντας, ἐπί τι γένει ἐ πλούτῳ, τοὺς ἀδελφεπαίδας τὴ προβεβασιλδωκότος Ισαακίου τὴ Κομνηνῶ Αλίξιον καὶ Ισαάκιον. ὧθέν τε καὶ Νεοχριθεὶς ὁ Αλίξιος ἐ λαὸν οὐκ ὀλίγον ὑλεύσας μεθ' ἑαυτὴ, τὸν βασιλίδα παρέλαβε φροθυμίαν αὐτῷ ὑπὸ τὴ ἐν τῇ Χαρσίᾳ πόρτῃ φυλασσόντων Νεμιτζῶν.

Κρατεῖ λοιπὸν μὴ τὸν Βοτανειάτην ὁ Κομνηνὸς Αλίξιος ἔτη λζ'. καὶ τῷ ξῆδήματι σέφεται, ὁ δὲ Ισαάκιος τὰ δύτερα τῆς τιμῆς ἴσχε καὶ τῷ ὀνόματι ἐπιφημιθεὶς αὐτῷ· σεβαστοκράτωρ γὰρ ἐπικλῆθη καὶ ὑπερεῖχε ἡ Καίσαρος. παρ' αὐτῆς δὲν ὁ βασιλεὺς καὶ τῇ μητρὶ αὐτὴ. ἦσαν δὲ τῆ βασιλεῖ καὶ ἕτεροι ἀπάδελφοι δύο νεώτεροι ὧν τὸν μὲν Αδριανὸν ὑλαδὴ προσοίβασον καὶ μεγαδυμίσηον· τὸν δὲ Νικηφόρον Σεβαστὸν καὶ τὰ ξύλα Δρυγγάριον. ἀλλὰ καὶ καδεῖας ἔχειν ἐπ' ἀδελφῆς τὸν Μελισσηνὸν Νικηφόρον καὶ Μιχαὴλ τὸν Ταρωνίτ· Ο μέντοι κρατῶν ὑπεδέξατο ἐπαύξῃ χρημάτων, τὰς ὑποίας δόσεις ἐσέκοφε, τὰς ἀναλώσας ὑλοσότι τοῖς ἀξιώμασι, προσαφῃρέτο δὲ καὶ τὰς πλεωσίας ἐ συγκλητικῶν. ὁ μέντοι ἀγιώτατος πατεμάρχης Κοσμᾶς τὴ ἐ κοινῶν πραγμάτων μετέχειν εἶσει ἀπαριτιούμενος, καὶ ἀπεγνωκὼς τὸν διόρθωσιν, τῷ ὑπηρέτῃ, ἄφου, εἶπεν τὸ ψαλτήριον καὶ ἀκολούθει μοι, τὰς ἐκκλησίας ἀναχωρῶ. προχειρίζεται δὲ αὐτὸν αὐτῷ ἐκτομίας τις Εὐστράτιος ἀφλὸς ἀνὴρ καὶ γαυρίᾳ τὰ μάλιστα προσώπων. Μετὰ δὲ ὀλίγ γ' κατάγεται καὶ ἄκων· ἀ δὲ αἰτία οὐκ ἔγνωσται. αὐτὸν αὐτὴ ἦ ὁ Γραμματικὸς ἀνάγεται Νικόλαος.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγγέλθη Φράγγος Ρωμαίτρος ἐπὶ τὸν δαίμονα ξιφηφαιμμος, αὐτίκα τοίνυν ὁ βασιλὰς ἐξεστράτευσε, καὶ ἥττηθεὶς ἀκλεῶς ἔφυγε, πολλῶν ἐκείνου πιστῶν. καὶ τὴ τυχόντων μόνον, ἀλλὰ ἐ τὴ μεγιστάνων ἐ ἐξ αἱμάτων ὄντων βασιλικῶν. Ηγεμόνος

A tem, Augusti quoque nomen jam consequutus fuerat, & exercitus in sua potestate habebat. Ad Thessalonicam ubi ventum fuisset, acre commissum est prælium, quod eorum locorum homines universi a partibus Basilacis starent. Victus tamen ab Alexio Basilaces, & captus, ad Impetatorem ablegatur. Quo cognito, mittit quosdam Imperator, qui Basilacem apud * Christopolim oculis effossis cæcaruut. Ex quo casu contigit, ut ab eo die locus Ille Scaturigo Basilacis nuncupetur. Hoc tempore fulmen delatum in Constantini columnam, cui statua erat imposita, prius quidem Apollinis simulacrum, sed deinceps Constantini nomen adepta, partem ejus cum tribus cingulis dissecuit.

* al. Chrysopolim.

Edit. Paris. pag. 335. Constantini columna fulmine tacta.

Sequutus est Comnenorum in urbem ingressus, quo cogniro, Botaniates e regia discedens, apud Spectatissimæ monasterium invitissima traditur. Nam posteaquam imperium nactus fuerat, propemodum quotvis circumforaneos & ea infimæ plebis fæce delectos illustribus officiis præfecerat: interim ipse conversus ad quaslibet animi relaxationes atque voluptates, omnem de imperio curam solliciudinemque depositam mancipiis suis commiserat. Quæ res effecit, ut omnes in eum sævius insurgerent, præsertim ex illius geoere, qui rempublicam aote ipsum gesserat, Isaacii nimirum Comneni, Alexius & Isaacius. Horum alter Alealus Imperatore deserto, contractisque noo parvis copiis, urbem Imperatoriam occupavit, intromissus a * Nemitzis, qui ad Charsiæ portam excubias agebant.

B Cur imperio dejectus Botaniates.

Alexius Comnenus Imperat.

* h. e. Teutonibus, quos Scriptorum hujus Nemitzos vocat.

Iraque deinceps Alexius Imperio potitus est post Botaniatem, idque per * septemdecim annos obtinuit. Seipsum diademate cingi curavit, Isaacio secundum ab se locum dignitatis attribuens, iudito eidem novo prorius nomine. Sebastocrarorem namque vocavit, quasi dicas Augusti Imperatorem, inventa dignitate, quæ major esset, quam Cæsaris. Apud hos duos imperium erat, qui matrem in ejus societatem admiserant. Habebat autem Imperator alios quoque duos germanos fratres, se juniores. Ex iis unum, videlicet Adrianum, Protosebastum (hoc est, Augustum principem) appellavit: alterum, qui Nicephorus erat, Augustum, classisque Dranugarium. Præterea sororum maritos, ad fines suos, Nicephorum Melissenum, & Michaelum Taroniten, eertis honoribus atque titulis ornavit. Quum secundum hæc Imperator pecuniis egeret, donationes annuas & munera dari consueta magistratibus, præcidit ac sibi retinuit. Senatoribus etiam locupletioribus opes eripuit. Hanc administrationem reipublicæ quum sanctissimus ille Patriarcha Cosmas probare non posset, nec emendationem, de qua desperaverat, ullam exspectaret amplius: Tolle, inquit ministro suo, librum hunc Psalmorum, & me sequere. His dictis, ex ecclesia discessit. Ejus in locum suffectus est Eustratius spado, simplici vir ingenio, & dignus, in angulo qui degeret. Verum & ille post triennium administrati pontificatus, contra voluntatem suam eo propter ignotam quamdam causam deturbatur: evecto vicissim ad Patriarchici solii sublimitatem Nicolao Grammatico.

C

D

Patriarcha se abdicat.

E

Secundum hæc nuntius ad Imperatorem allatus est, quo significabatur, Rupertum Francum trajecto mari Epidamnum venisse. Quapropter illico suas copias eduxit, Dyrrachiumque profectus, manum cum hostibus conseruit. Victus autem prælio, fuga sibi consuluit inglorius, militia suorum amissis, non vulgatis modo sortis hominibus: verumetiam magnatibus, & Imperatorio sanguine

pag. 333. Rupertus Francus in Graciam trajicit.

procreatis. Hoc modo victus Imperator ad urbem revertitur. Interea Barbari proſperia fortunæ ſucceſſibus elati ſuperbire, ac oppidula quædam occupare. Imperator viciſſim eductis denuo copiis, Adrianum Imperatorio habitu ornare, contraque Rapertum collocato præcipere, at ſi barbarus in ipſum impetum faceret, terga daret: interim ipſe per invia loca facto itinere, hoſtem a tergo circumdare. Hac fraude circumventus adverſarius, in ils deinceps locis, conato ſuo fracto, conſpici deſiit.

Qui deceptus ab Alexio Francus.

Compreſſo Franco, Turci rurſum fines Romanos invaſerunt: quorum e natione quidam, cui Zachatzæ nomen erat, Chium, Samum, & Rhodum inſulas occupavit. Tunc & Cyprus atque Creta, defectionis illæ quidem morbo infectæ, ab Imperatore deſciſcere cogitabant: verum anteverſo celeriter ipſarum conatu, Imperio recuperatæ conſervatæque fuerunt. In Cypro Caryces, in Creta Rapſommates Imperatori ſe oppoſuere. Quam autem ille bellis exhauſtus, impenſarum egeret: pecuniæ colligendæ rationes ab æquitatis legibus abhorrentes excogitavit. Hinc ſequatæ poſſeſſionum obvias ſtatarum deſcriptiones: hinc [a] vulgares illæ appellationes hyperpertimorum & hyperpleorum excogitatæ, quaſi ſupercenſa & redundantia dicas. Aliaque alii denique vexationum modi ſubditorum exhauriendorum cauſſa reperiebantur.

Turcorum incurſio.

Cypri & Cretæ defectio.

Exactiones novæ.

[a] al. novæ.

Accidit & terræmotus id temporis horrendus ac vehemens, illo ipſo die, quo ſancti Nicolai memoria celebrabatur. Is multa ædificia, porticus, & ſacras ædes humi ſtravit: quorum ruinis oppreſſi complures mortalium vivendi finem fecerunt. Tunc & Patzinacarum ingens multitudo Thraciam Macedoniamque depopulata eſt. Adverſus eos Imperatore cum copiis egreſſo, primum quidem vincuntur Romani milites: deinde vero ſtragem illorum ingentem edunt, quum rem totam divinæ poteſtati commiſiſſent. Sunt & inſidiæ contra Imperatorem ſemel atque iterum ſtructæ, ſed ſucceſſum non habuerunt.

Terræmotus.

Patzinacæ repreſſi.

Eodem imperante, Francorum natio de partibus heſperiis profecta Conſtantinopolim venit, ut verſus Orientem ibi traiceret. Eorum adventum indicatio quædam divina præceſſit. Nam infinita locuſtarum vis, quarum erat ea Occidente origo, tantis cum copiis volantium, ut nubem repræſentare viderentur, & ſolem ipſum obnuberent, per maximam hanc urbium, ejuſque fines in Orientem pertexit, ibique conſidens alteria volare deſiit. Quum autem Franci trajeciſſent in Aſiam, Nicæam Bithyniæ Turcis, qui eam obtinebant, ademptam Imperatori pro certo pretio vendiderant. Tunc & Bogomilorum exorta fuit hæreſis, auctore Baſilio, qui Medicus uſurpabatur. Rurſus item alia contra Imperatorem excitata fuit a quodam conſpiratio, qui Comanorum ſocietate comitatuque fretus, Diogenis ſe filium perhibebat, ejus qui ante hoc tempus imperaverat. In Thraciam ubi veniſſet, per fraudem a quibuſdam Imperator renuntiatus capitur, & oculos amittit. Imperator autem Alexias domum alendis pupillis adfignatam, quæ dudum jam alumnis carnerat, inſtauravit: attributis ei quibuſdam de ſuo quoque facultatibus. Adjecit & religioſatum exercitationum ædes, ludumque litterarium pro erudiendis pueris. Hinc nova contra ipſum oritur ſeditio, cujus erat auctor ejus conſobrinus Michaelus: ſed quotquot in hanc ſocietatem venerant, mox indicio facto ad Imperatorem delati, caſtigantur: ademptis capillis non novacula, ſed dropace.

Francorum in Paleſtinam expeditio.

Portentum.

Edit. Pariſ. pag. 334.

Bogomilorum hæreſis.

Seditio.

Orphanotrophum inſtauratum.

Michaeli Anemæ ſeditio.

Ὧν ὑποτρίφει ὁ βασιλεὺς, γανυμῶσιν ἐπὶ πᾶσι οἱ βάρβαροι τυχὰ τῇ πολεμίων καπήχησις. ἐστρατεύετο καὶ αὖθις βασιλεὺς καὶ τὸν Ἀνδρονικὸν ὁ βασιλεὺς ἀμφιάσας ἰδιῶτα καὶ ζῶσας ἀπέστειλε τῇ Ρωμαίων, παρήγγειλε τοῦτα δοῦναι εἶναι διάζειν ὁ βάρβαρος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξ ὄπιθεν δυσβάτου κυκλώσας, ἐς τὸν παρεμβολὴν αὐτῶν καταλαβὼν ὑπεχώρησε πάντα ποιῆται. ὧν μαθὼν ὁ βάρβαρος ἀόρατος γίνεται. ἐς ἃ μὲν ἐπίδοσις αὐτῷ πέπαυται.

Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐς αὖθις τῇ Ρωμαίων καπήτρεχον, ἀλλά τις Τοῦρκος τις λεγόμενος Τζαχατζᾶς, πᾶς νήσους Χίον, Σάμον, καὶ Ρόδον καπήχει. Τότε δὲ τότε ἐς Κύπρος συνὰ αὐτῇ Κρήτη ἀποστασίαν μὲν ἐνέσπειραν. ἐξ ἐπὶ πάχος δὲ τῇ βασιλέως ὑπανασύρονται. ἐν μὲν τῇ Κύπρῳ ἦν Καρύκη, ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ ἦν Ραψάμαι ἀπάραντος. ἐντεῦθεν ὁ βασιλεὺς ἀναλαμάνει διόμβος τρόπος ἀπαιτίας συλλογῆς χρημάτων ἐφεύρησεν. ἐντεῦθεν ἀπογραφαὶ τῇ ἀπαντοχῇ ἀπέσωσε, καὶ τὰ κοινὰ τῇ ὀνομάσω ἐπωνύσαι τὰ ὑπέρτιμα δηλαδὴ καὶ τὰ ὑπέρπλεα, καὶ ἄλλοι τρόποι ἐπηρεῶν κατὰ ἦν ὑπακοὴν ἐπεσήγοντο.

Γίγνεται δὲ τηνικαῦτα καὶ κλόνος τῆς γῆς ἐξ ἡμέρας ἐν αὐτῇ τῇ μνήμῃ ἦν ἁγίου Νικολάου· ὑφ' ἓν πολλαὶ οἰκίαι, καὶ σταὶ, καὶ ναοὶ κατέπεσον· ὡς ἐντεῦθεν καὶ πολλὰς συχνὰς θλῖψαι ἀποθανεῖν. Τηνικαῦτα καὶ Πατζινακῶν πλῆθος πολὺ τὴν Θρᾴκίαν καὶ Μακεδονίαν ἐλῄζετο. ἐκστρατεύει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ φθάσαντα μὲν ἐτρώσαντο οἱ στρατιῶται. ὑπὸ ὕπνου ἐτρώσαντο καὶ κράτος αὐτοὺς ἄπο τῇ θείᾳ δυνάμει τὸ πᾶν ἐπιτρέψαντες, ἄπαξ καὶ δίς, ἐπιβουλαὶ κατ' αὐτὸ ἦν βασιλέως δηλαδὴ. πείρας δὲ ταύτας οὐ λῶ.

Τότε δὲ ἐς τὸ τῇ Φράγγων ἔθνος ἐκ τῇ ἑσπερίων τὴν βασιλείαν καταλαμβάνει ὡς ἐκεῖθεν πρὸς τὸν ἁγιοπαίσασθαι, ὧν τὴν συμβίνειν διάσημόν τις προμηνύσαν. ἀκρίδων γὰρ ἄπειρον πλῆθος ἐκ τῆς ἑσπέρας τὴν γένεσιν ἔχουσ καὶ ὡς νέφος ἱπταζόμεναι ἀπειλοῦσαι καὶ σκιάζειν τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς μεγίστης τῇ πόλεως, καὶ τῇ ταύτης θείαν τὴν πᾶσιν ποιήμασι πρὸς τὴν ἑῴαν ἄρκτον. ἐμπέπτωκε κατέπαυσε. Διαπεραιοῦται οὖν οἱ Φράγγοι, καὶ τὴν Νίκαιαν παρὰ τῇ Τούρκων κατεχομένην ἀφαιροῦσι, καὶ τῇ βασιλεῖ ταύτην ὄντων δίδοσαι. τότε δὲ τῇ Βογομίλων αἵρεσις ἄρασε, ἧς κατῆρξε Βασίλειος ὁ ἰατρός. ἑτέρα δὲ πάλιν ἐπανα .... παρά τινος γίγνεται, Κομάνος μὲν ἐφεκομένος ἔχοντος. καὶ εἶναι λέγοσπος ἦν προβεβασιλεύκοτος Διογένης. Ἀναγορεύεται οὖν τῇ τὴν Θρᾴκίαν ἀπαπάμενος, ἀλλὰ κατέχεται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύσσεται. Τὸ δὲ ἀρφανοτροφεῖον ἦδη ἐσχολακὸς ἀνακαινίζει ὁ βλεπθεὶς βασιλεὺς, προφορεῖ καὶ εἰκόθεν κτήματα, τὰ μέντοι φροντιστήρια καὶ τὸ τῇ παίδων διδασκαλεῖον οὗτός προσεκτίσατο. Ἐπὶ κατ' αὐτὸ ἐπιβουλὴ, ἧς κατῆρχε ὁ Ἀνεμᾶς Μιχαὴλ, ἀλλ' αὐτίκα βλεμμαθέντες παιδεύονται ἀλωθέντες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐ ξυρῷ, ἀλλὰ δρέπανῳ.

Η μήτηρ τῶ βασιλέως μήτηρ τῆς βασιλέως ἅπασαν οἰκονομοῦσα ἐξ ὧν ἡ κρατῶν ἐλάμβανε, ὡς ἔχων μόνον τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. τότε οὖν ἡ μήτηρ γνοῦσα ἑαυτὴν ἐξέστη ἐν οἷς τῆς Παππόπου μονῆς, ἐν αὐτῇ ἐδέησατο, καὶ παραπετῆ. πρὸς μέντοι τὴν κοινωνὸν τοῦ βίου ὁ κρατῶν ὅπερ ὑποστόργως εἶχε φέρειν, οὔτε παντάπασι πάντη προσέκειτο. ἀφροδισίων γὰρ ἡττώμενος οὐ πάνυ τοῖς ἐκείνῃ ἐτύγχανε δίκαιος. ἐπεὶ δ' ὁ χρόνος προῆκεν τῇ Λυπαράτῃ τὰ ὑπορρόα βέλη τῶ ἔρωτος ἠμβλυνε, τότε τῇ Λύγουσῃ προσκειται πλέον· καὶ πᾶσαν αὐτῇ τὴν οὐσίαν ἀνατίθησι. ἰωάκα καὶ μᾶλλον ποδαλγῶν ἀλιτρότερος ἦν. αὐτὴ δὲ τῇ μὲν ὑῇ καὶ βασιλεῖ Ἰωάννῃ μὴ φιλίως προσκειμένη, τὴν ἡγεμονίαν πᾶσαν ἐπὶ τῇ πρώτῃ θυγατρὶ καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἀνδρὶ Βρεννίῳ εἰκότως. ταύτῃ τοι καὶ τὸ συγκλητικὸν ἅπαν καὶ τὸ μὰ τοῦτον ἐπισθέσιος ὁ Ἰωάννης μετῆρχετο.

Εἰς μέντοι τῆ πρὸς ὠὰν ἥβαίνων Λατίνων ὁ Βαιμοῦνδος συνθήκας μὴ τὰ ἀρατολῶτος ποιήσας, μυρία τε χρήματα λαβών, ἐν τῇ Αντιοχείᾳ προσβαλὼν, τῇ πολιορκίᾳ τὸ παύτῃ ἐλὼν τῆ συνθηκῶν ἐπιλαθόμενος, καὶ χεῖρα μᾶλλον αἴρει κατὰ Ρωμαίων. μέλων δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἄρχεσθαι καὶ μικρὸ κατοκίδη πτοηθείς, θάνατον ἑαυτῶ καταψεύδεται· καὶ ὕστερον αὐτόθεται τῆ βασιλεῖ. μὴ δὲ ταῦτα τοσῆ ὁ κρατῶν τοσοῦτον, ὡς ἐκλελοιπέναι δοκεῖν. προσομίζεται αὐτῇ τὸ τῶ Σωτῆρος ὁμῶν ἐκτύπωμα τῶ κατὰ τὸν Χαλκῆν ἀνεστηλωμένου, ὅπερ ὠὰν ἐν πίπλῳ τινὶ φορὲ τῆς οἰκίας ἀπορραμένον, ὑφαπλοῦται τῆ αὐλίῃ, ἐν ὁ αἱμάτων ἀνέρρανται. ἐπὶ πάτῃ φόβος ὑποτρέπει οὐ μόνον τὸ δημοτικὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὸν ἐν τέλει· φήμα γὰρ αὐτὸς κατηράτου ὡς ὁ κρατῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέγα πεθνήξεται σάββατον. ἀλλ' ἡ τοιαύτη φήμη ἐν αὐτῶ τῶ βασιλέως καπέστη ψυχῶ. ἐδοὺς δὲ ὅμως ἀλίγιστο. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἔπεσι περὶ Φιλιππουπόλιν διέτριβεν, ἔαρ ὅλον καὶ θέρος, τὸ δὲ αἴτιον ἡ μὴ τῆ Μανιχαίων ἐξέλιξις, οὓς Παυλικιάνους ἡ δημώδης ὀνομάζει φωνή. Πολὺ δὲ τὸ γένος τοῦτο ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατώκισεν, τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τῶ Τζιμισχῆ ἐκ τῆς ἑώας κατεγαγόντος αὐτὸ, κἀκ ταύτῃ ἐγκατοικίσαντος· οὓς δὴ καὶ ἐξελεγόμενος πολλοὺς πρὸς τῶν ὀρθόδοξον πίστιν μετῆγαγε.

Καν' ἐκεῖνο τῶ πολλοὶ γεγόασιν ἐμαρτυρμοὶ, καὶ δὴ τὸ ἔαρ ἐπνεύσασε ἄνεμος ποσῦτον βιαῖος, ὡς καὶ ἄλλα μὲν συμβῶσαι συμπτώματα, ἀπαπτεσθῆ δὲ τῶ ἐν τῇ καὶ τὸ πλακοῦν οἴσει ἐδρυμένον στῦλον, τῶ πολλῶς τῆ ἐκεῖσε παρατυχόντων ἀπολέσαι, τῶ ὄμβρου δὲ ῥαγδαῖου ἐν τῇ μνήμῃ τῆ ἁγίων Αποστόλων ποσῦτον καταῤῥαγῆναι, ὡς τῶ οἰκίας καπεσεῖν, ἀνθρώπους τε τῶ ζῶα χαπαγῆναι· ἐν τύποις ἐπιδρομὴν Τούρκων καὶ Ρωμαίων. ὁ δὲ ἀρατῶν μὴ ἰσχύων δι' ἑαυτοῦ ἐαγραδεῖσαι, ἄτε κλινοπετὴς ὤν, στρατὸν ἐκπέμπει, οὗ ἀρχηγὸς ὁ Καμύτζης Εὐσάθιος· ὃς δὴ καὶ προσβαλὼν τοῖς Τύρκοις αἰχμάλωτος ἄγεται καὶ τὸν στρατὸν ὅπαν ἀπολλυσι. ἀκέτι οὖν ἀνίσχεται ὁ κρατῶν, ἀλλ' ἐκεῖσε

Glyca Annal.

A Cæterum mater Imperatoris univerſum admioiſtrabat imperium, quam rem ipſe dolenter ac moleſte ferebat: ut qui videret ſolam ſibi nomen imperii reliqnum eſſe. Mater hoc animadverſo, ſponte ſua ceſſit, & in monaſterium Inſpectoris omnium, quod ipſamet exſtruxerat, commigravit. Jam quod Imperatoris conjugem virăque ſociam attinet, eam Ille quidem antea nec averſatus plane fuerat, nec omnino ut par fuiſſet, dilexerat. Nam rebus venereis deditus, jura matrimonii param ſancte ſervabat. Poſtquam vero grandior ætas ignita libidinis in Imperatore tela nonnihil hebetarat, tunc in Auguſtam converſo amore, totus in ejus cariſtate acquieſcebat, omnem poteſtatem gerandarum rerum ei permittebat: præſertim quum jam pedibaa æger, in lecto decumbeB ret. Erat autem Imperatrix animo erga Joannem filium & Imperatorem deſignatum nonnihil alieno, & omnem benevolentiam in filiam natu matorem, ejuſque maritum, generum ſuum Bryennium tranſtulerat. Hæc ob cauſſam Joannes Senatum & ordines cæteros ſtudioſe colebat.

Cæterum unus ex iis Latiis, qui verſus orientem profecti fuerant, cui Baimundi nomen eſſet, icto cum Imperatore fœdere, maximiſque pecuniis acceptis, Aotiochiam nomine Imperatoris adortus eſt: quam ubi per vim expugnatam cepiſſet, inirorum fœderum oblitus, Romanos ipſos Invadere non dubitavit. Deiode verſus neeidentem facturus iter, quod vereretur ne alicubi a Romanis interciperetur, falſo de morte ſua rumore didiro, quod volebat adſequitur. Sed tamen C deinde rurſus in gratiam eum Imperatore redit. Is vero ſecundum hæc tam gravi correptus eſt morbo, ut aoimo defecto extinctus eſſe videretur. Quapropter ad ipſum allata eſt effigies Servatoris noſtri ad Chalcem erecti, quæ in peplo quodam ante imaginem ipſam ſuſpenſa conſpicitur. Hæc quum in ægrotantis lectum eapanſa fuiſſet, vires omnino recuperavit. Ea res non modo plebem, ſed ipſos etiam proceres atque magiſtratus meru quodam perculit. Nam vulgo rumor obtinebat, futurum ut Imperator illo ipſo magno ſabbato naturæ debitum perſolveret: qui quidem ad Imperatorem delatus, non parum ejus animũ crucia verat, quamquam eventus ipſe falſum fuiſſe docuit. Ab hoc morbo juxta Philippopolim vernam æſtivumque tempus exeD git Imperator, ob unam hanc cauſſam, quod cum Manichæis de religione diſſereret, quos vulgus hominum Paulicianos appellat. Ea natio ſane perampla in biſce finibus habitabat, ea Oriente per Joannem Zimiſchem huc tranſlata, & in coloaias quaſi quaſdã deducta. Cũ his ergo diſputans Alexius, multos ad rectam de religione ſententiã revocabat.

Exſtitere tum frequentia paſſim incendia, quumque ver appetiiſſet, tam vehementes ventoram flatus exorti ſunt, ut inter aliorum operum caſus atque ruinas, etiam ſtatua columnæ impoſita in foro Placoto, ſic ab incruſtatione dicto, delapſa multos iſtic forte præſentes opprimeret. Præterea litteris prodium eſt, ea aere tam impetuoſum imbrem die, quo ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli memoria celebratur, erupiſſe: ut ædiE ficia proſternerentur, & in eis mortales nna eum animantibus aquis obruerentur. Sequutæ ſunt Turcorum in provincias Romanas excurſiones, contra quos Imperator quum ducere copias, adfixus lecto, non poſſet: Euſtathium Camytzem eaercitibus præfectum adverſus eos mittit. Is conſerta cum Turcis manu, non copias modo cæſas amittit, verumetiam ab hoſte captivus abducitur. Eo

De matre Imperatoris.

De conjuge.

Matris & filii diſſidis.

De Baimundo, quem alii Bemundum vocant.

Baimundi perfidia.

Edit. Pariſ. pag. 335.

Imperatoris morbus, & curatio.

Alexius Imperator Manichæos in viam revocat.

Incendia. Venti.

Imbres.

Excurſiones Turcorum.

Euſtathius Camytzes captus.

casu Imperator cognito, teneri non potuit, quin ipsius ad ea loca proficisceretur. Quo facto, sostar fumi Turcos dissipavit, tanto eis terrore injecto: ut etiam ii qui Camytzem captivum detinebant, sponte sua cum ipso ad Imperatorem accederent.

Alexius hostes copias dissipat.

Secundum hæc, princeps Turcorum fœdus cum Imperatore feriit: quo inito, domum utrinque discessum. Quum autem morbus Imperatoris in dies ingravesceret, de communi medicorum sententia, candens ferrum ejus stomacho impressum est. Et quia parum temperatus aer regiæ videretur, ut qui esset australior aliquanto: in Manganorum palatium fuit deportatus, fato illum (ceu credi par est) eo pertrahente. Nam vulgo jactatum illud, Io Acesodynis cadet: de ipso perscriptum esse perhibent, qui plurimum ejusmodi oraculis interpretandis valent. Istic ergo diem in terris supremum, Joanne Comneno filio successore imperii relicto, clausit.

Cæterio utitur.

Moritur.

Joannes Comnenus Imperator.

Ἀλέξιος καταλαμβάνει, καὶ τοὺς Τούρκους αὖσαι καπνὸν ἀφανίζει. καὶ οἱ τὸν Καμύτζην κατέχοντες αὐτόμολοι σὺν αὐτῷ προσέρχονται τῷ βασιλεῖ.

Μετὰ ταῦτα ὁ τῶν Τούρκων ἄρχων σπένδεται τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ καθ' ἑκάτερα εἰρηνεύει πόλεμος. ἐπεὶ δὲ μετὰ ταῦτα τῆς νόσου κῦρος, κοπτὴ γοῦμι τῷ ἰατρῶν σίδηρον κατὰ στόμαχον φλογόεσσα δίεται. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀὴρ ὁ ἐν ἀνακτόροις ἀὴρ οὐκ ἄκρατος ἐδόκει, ἄπτ ντιώτερος ἂν, εἰς τὰ τῶν Μαγγάνων ἀποκόμισαι ἀνάκτορα. ἦν χρὼν ὡς ἔοικε καθέλκοντος. τὸ γὰρ ἐκ ἀκυσαδιώνος πυσεῖται. περὶ αὐτῆς γεγράφθαι φασὶν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί. θνήσκει δὲν ἐκείνῃ τῆς βασιλείας ἡμέρᾳ κατελιπὼν τὸν ἑῶν αὐτῆ τὸν Κομνηνὸν Ἰωάννην.

ANNALIUM GLYCÆ FINIS.

CONTINUATIO
GLYCANORUM ANNALIUM,
A JOANNE COMNENO,
USQUE AD IMPERII BYZANTINI EVERSIONEM.

AUCTORE JOANNE LEUNCLAVIO.

Qua ſuperioribus adjecta, corpus integrum Hiſtoriæ Byzantinæ Lectores habent.

ALEXIO Imperatore ſpiritum extremum ducente, Joannes Maximus natu filius, adjuvante fratre Iſaacio, Sebaſtocratore, conſcio patre, ceu ferebatur, invita matre, quæ Bryennium generum cum Anna Cæſariſſa filia maluiſſet Imperio potiri, nactus avulum paternum partim eo cuſtodibus oſtenſo, partim vi portis e cardinibus emotis, magnum palatium ingreſſus eſt, ſeque Imperatore nuncupato, rempublicam adminiſtrare cœpit. Confirmato imperio, præcipue cognatorum opera in gubernatione utebatur, Joannis Comneni Accubitoſis, qui arrogantia ſua ſemet cito dejecit, & Gregorii Taronitæ, viri modeſti, præterea Gregorii Camateri, obſcuro nati genere, ac Joannis Axuchi Perſæ, quem mirifice diligebat ob conſuetudinem diuturnam, & honore Magni Domeſtici ornabat. Anno primo necdum exacto concitata fuit adverſus Imperatorem ſeditio, cujus erant principes Bryennius & Anna Cæſariſſa. Verum ea mature ſopita eſt, Imperatore ſeditioſos humaniter caſtigatore.

Seditio.

Turci victi.

Poſt hæc Turcis in Phrygia victis, Laodiceam recuperatam munit: alteraque ſuſcepta expeditione, ſolerter pellectis ad infidis rum loca præſidiariis, & ab urbe interclufis, Sozopolim cepit, cum aliis multis oppidis, locisque munitis, quæ Turci Romanis ademerant. Scythas etiam, quos Patzinacas vocant, ingenti prælio vicit, itemque Triballos ſive Servios, quos in poteſtatem redactos magna ex parte in Nicomedienſem Aſiæ provinciam tranſtulit. Filius habuit quatuor, Alexium, Andronicum, Iſaacium, Manuelem. Alexium poſt coronationem videre per quietem viſus eſt inſidentem leoni, quem auribus habenarum vice moderarerut: quum alioqui nihil haberet ad domandam belluam accommodatum. Hoc viſo ſignificabatur, eum titulo tenus abſque re potiturum imperio, quod etiam mox amiſſurus eſſet, uti deinceps accidit. Geſſit etiam feliciter adverſus Hunnos bellum Joannes, qui fines Romanos invaſerant, prætexta cauſſa ſpoliatorum mercatorum ſuorum: quum occulta & verior eſſet, in Almuzen Stephani regis Hunnorum fratrem profugum declarata humanitas. In hac expeditione multum ab eo fines imperii verius occidentem propagari ſunt.

Patzinacæ victi.

Filii Joannis

Somnium.

Bellum Hunnicum.

Perſarmenii victi.

Victis hinc Perſarmenis, & occupata Caſtamone, cum triumpho Conſtantinopolim pedes eſt ingreſſus, quadriga triumphali nequaquam conſcenſa, ſed imagine Deiparæ in illam collocata, cui velut imperii collegæ victorias acceptas ferebat. Mox reverſus in Orientem, Caſtamonem a Taniſmanio receptam, Gaogram, Adanam, Tarſum, Bacam munitiſſimum caſtellum, Anabarzam vi expugnat: & Cœleſyriam ingreſſus, Antiocheæ quam honorifice a Raimundo principe ſuſcipitur, ac fœdus tam cum Raimundo, quam Tripolitano comite ferit. Inde penetrans ad Euphratem, Pizam aliaſque nonnullas munitiones occupat. Nec multo poſt Alexium primogenitum, quem& Andronicum ab eo proximum mors abſtulit. Eis non diu ſuperſtes fuit læſus in venatione per ſagittam ſuam veneno infectam, quam e pharetra ſolitarius aper excuſſerat. Moribundus oratione ad ſuos habita, Manuelum ex filiis natu minimum, qui tum forte aderat, Iſaacio majori præſulit, & Imperatorem deſignavit. Quo conſilio cunctorum ſuffragiis approbato, viram hanc reliquit, Imperii XXIV anno ſupra menſem octavum exacto.

Mors filiorum Imp.

Manuelus Comnenus imp.

Succeſſit ei Manuelus, qui mox e caſtris in urbem Axuchum magnum Domeſticum ablegavit, ut res iſtic conſtitueret, occupatoque palatio fratrem Iſaacium paternæ mortis adhuc ignarum coerceret, ne quid ille turbarum ceu natu major daret. Egregiam in eo navavit operam Axuchus, Iſaacio in Pantocratoris monaſterium incluſo. Non abs re autem pater illi Manuelum prætulerat. Nam & iracundus erat, & ad ſupplicia leves ob cauſſas exigenda pronus: hac ipſa atrocitate cum naturali quodam pavore conjuncta. Uxor Manuelo Imperatori Alemana fuit, ex illuſtri principum familia: quæ non tam formam corporis, quam animi pulchritudinem curabat. Itaque fucis & adſcititiis ornamentis repudiatis, naturalique ſubore contenta, virtutum elegantia fulgebat, conſtantia gravitateque gentilitia prædita. Ei Manuelus conjugii fidem non ſervabat, etiam neptis inceſta conſuetudine cum ignominia ſingulari abutens. Cæteroquin ab ioitio munificus erat, ob comitatem aditu facilis, animo fraudis experte: quæ tamen virtutes io ipſo perpetuæ noo exſtiterunt.

Edit. Parif. pag. 337.

Iſaacii mors indigni principe.

Imperatricis Alemanicæ virtus excellens.

Hoc rempore ſuſcepta eſt ab Alemanis Conradi Cæſaris auſpicils in Palæſtinam nova expeditio, quam Manuelus minime quidem palam impediebat, ſed occultas tamen ſtruebat Alemanis inſidias. Fuerunt in hac expeditione virorum comites etiam fœminæ quædam ingentis animi, quæ armatæ iofidentes equis Amazonum ſpeciem præbebant. Hic mihi vide, quam flagitioſe Manuelus contra datam fidem ſeſe geſſerit. In locis opportunis & arctis inſidias collocabat, quæ multos interimebant: paſſim portis ipſo annuente clauſis, forum Alemanis denegabatur: funibus de muro pecuniæ attrahendæ cauſſa demiſſis, ea capta, quantum vel panis vel aliarum rerum libebat, præbebatur: nonnumquam auro & argento attracto, de maris ſemer improbi mortales ſubducebant, ac nihil omnino commeatus vicifſim demittebant: quidam farinæ calcem miſcentes, cibum peſtiferum efficiebant: Imperatoris juſſu de argento minime probo caſa moneta eſt, quæ vendituris aliquid ex Alemanico exercitu daretur: denique litteris ad Turcos miſſis Manuelus hortatus eſt, ut bellum Alemanis facerent.

Cõradus Imp. Palæſtinam recuperat.

Viragines.

Manuelinequitia, de ipſorum Græcorum hiſtoriis expoſita.

Conradi de Turcis victoria.

Quod illi quum tentarent, ad Mæandrum a Conrado, divina quadam vi fluvium tmjiciente, tanta ipſorum edita ſtrages eſt: ut cæſorum oſſibus excitati crebri altique tumuli, collium inſtar adſurgerent, qui hodieque cum admimtiooe transeuntium ſpectantur. Eo prælio tam feliciter pugnato, citra cujuſquani impedimentum deinceps Alemanl ſunt progreſſi.

Rogerius Siciliæ rex.

Geſſit ab illo tempore bellam Manuelus contra regam Siciliæ Rogerium, ablatamque ſibi Corcyram recuperavit, & Michaelo Palæologo copiis adverſus Siculos præfecto, do Serviis Hungariſque victoriam ſane illuſtrem conſequutus eſt. Palæologo non multo poſt abrogatum imperium, miſſique contra Siculos Alexius Comnenus Bryennii Cæſaris F. cum Joanne Duca, itemque Conſtantinus Angelus, io poteſtatem hoſtium venerunt. Tandem ſine fructu bello adminiſtrato, pax utrimque facta eſt. Quum

Alteræ Manuelì nuptiæ.

autem Alemana Manuelì uxor e vivis exceſſiſſet, quam quidem mortuam ille longe acerbiſſime luait, procreandæ ſobolis maſculæ cauſſa, Perebini Ansiochenæ ad Orontem ſuæ principis, ex occidentali familia nati, filiam uaorem duxit. Inter alia, quæ geſſit, hoc quoque celebratur, quod quum Chliara, Pergamus, Adramyttium, urbes Aſiæ minoris, earumque fines a Turcis undique graviſſimis populationibus vexarentur: munitionibus eaſtructis, quas Nova Caſtra nuncupavit, earum ſecuritati conſuluerit.

Victoria de Hungar.

Deinceps moto bello contra Hunnos, adſnito ſui Stephani, Jazæ regis eorum fratris nomine; quem regno poſt Jaazæ mortem præfici vellet, quum initio parum omnino res ſucceederet: eodem Andronico Contoſtephano cum magni Daeis titulo præclariſque copiis adverſus illos miſſo, ingenti victoria potitus eſt: quum quidem Imperetoris injuſſu, qui ob fiderum poſitum paullo inclementiorem, aliud exſpectari pugnæ tempus voluerat, manum cum Dionyſio duce, viro forti ac ſtrenuo, conſeruiſſet. Ut autem felia hæc expeditio Contoſtephani fuit, ita parum omnino ſucceſſit altera, quæ contra Sultanum Ægypti eodem duce, rege Hieroſolymorum & Cypri Amerigo ſocio, ſuſcepta eſt: non illud quidem Andronici culpa, ſed ob perfidiam regis Amerigi, qui etiam aſtute impediit, quominus * Tamiathi ad eattemum redacti deditio fieret. Conſimiliter infelici conſilio Manuelus ipſe Sultano Iconii bellum fecie, quamquam is caſtitiſſet in Imperatotem longe ingratiſſimus, a quo per ſuos ditione ſpoliatus, humaniter exceptus, & ampliſſimis muneribus donatus fuerat, inque priſtinum imperium reſtitutus. Cæſæ ſunt inſignes hoc bello Romanorum a Tarcis copiæ, quibuſdam in faucibus, quæ Cliſure Zybriæ nancapaotur: Impemtor ipſe fortiſſime dimicans, toto corpore vulneribus adfecto, via incolumis evaſit. Sed tamen egregia virtus Joanois Batatzæ non multo poſt damnum hoc inſigniter refarcivit. Quum enim Atapetus Sultani juſſu cum

Perfidia regis Amerigi.

* al. Damiatæ.

Turcorum clades.

delectis Tuſcorum ccɔɔɔ ccɔɔɔ, & amplius, in fines Romanos ad ipſum uſque mare graſſatus immaniter fuiſſet, jamque Mæandrum fluvium infinita onuſtus præda tajicere conaretur: Batatzes diviſis copiis, ac partim io infidis abdnis, partim io ulteriorem amnis ripam evadere juſſis, eo loci redegit hoſtes, ut Atapato interfecto, ea tot millibus omnino pauci ad ſuos ſalvi reverterentur. Hoc facto Romanorum erecti ſunt animi, ac viciſſim barbarorum inſolentia repreſſa.

Edit. Paris. pag. 238.

Molitiones Manuelì contra Friderícum Barbaroſſam.

Quum autem ſtudioſe Manuelus ſecum potentiam nationum occidenalium, quæ regi Alemanorum parebant, expendiſſet: veritus ne illi aliquando ſuum imperium adoriretur, Romæ veteris Papam contra Friderícum regem concitavit, bortatus ut quod Pontifici deberetur imperium, uſurpari ab Alemanico principe nequaquam pateretur. Eodem pacto Venetos, Genuenſes, Piſanos, Anconitanos, & reliquos maris accolas ſibi conciliabat, ſacramento devinciebat, omnis generis officiis alliciebat, in arbe denique perhumaniter excipiebat. Quumque Mediolanenſium arbem ac manitiones everſas a Fridcrico accepiſſet, opem ac pecunias iis præbuit, quibus muros inſtaurarent. Montiſerrati denique ſibi Marchionem adjunxit, ejus filio Maria filia ſua in matrimonium conceſſa. Quo factum eſt, ut quum Fridericus Archiepiſcopo Moguntino, cancellario ſuo, in Italiam miſſo, Papæ urbes Italicas adimeret: Montiſerretenſis Manuelì largitionibus impalſus, Conradum filium cum copiis in Moguntioum ablegaret, a quo profligatir Alemanis, etiam ipſe Moguntinas inter alios captus eſt.

Qui monachos Manuelus horiit.

Quum autem Manuelus ſectatores vitæ ſolitariæ, propter poſſeſſiones & mundana negotia, parum religioni cultuique divino deditos videret: nullas eis vineas, nullos agros, nullas poſſeſſiones adſignavit: ſed ex fiſco tantum pendi juſſit, quantum ad victum cultumque corporis ſatis eſſet. Videtur nimirum cupidkatem immodicam ſtruendi monaſteria improbaſſe, ac poſteris exemplum prodere voluiſſe, quo pacto templa condenda, & quæ hominibus ejuſmodi ratio vivendi ſit præſcribenda. Tantum autem abfuit, ut eorum inſtitutum probaret, qui ſolitariam vitam profeſſi, & opibus adſluunt, & multitudine curarum magis diſtmbuntur, quam ii, qui bujus vitæ delicus occupantur: ut ſanctionem Nicephori Phocæ, fortiſſimi & cordatiſſimi Impemtoris, olim abolitam, de non augendis monaſteriorum latiſundii, quaſi poſtliminio revocarit. Mortuus eſt tandem, parum conſtientis ordinatiſque rebus imperii, quam aſtrologis fidem habuiſſet, qui victurum adhuc quatuordecim annos prædixerant. Imperavit aonos xxxvɪsɪ, tribus menſibus demptis: ad quod imperä ſpatium vetuſtum oraculum alludere videtur.

Phocæ imp. de monach.

Tal prehendet te poſtrema nominis.

Nam in Græco Manuelì nomine poſtrema ſyllaba tantum numerum complectitur.

A & o conficiunt xxxvɪɪɪ.

Succeſſit ei natus in purpum filius, nimirum Alexius Comnenus: cujus puerilia reipublicæ perniciosa fuit. Alexius enim Comaeous, Protoſebaſtus & Protovеſtiarius, mortui Manuelì patruelis Imperatrice ſibi conciliata, ſummam in gubernatione potentiam ad ſe traoſtulit: Imperetore per ætatem ad ſuſtinendam ejuſmodi molem prorſus inepto, ſeque tantam venationibus & equitationibus oblectante, quum etiam prave cæteroquin educaretur. Hac impulſus occaſione Andronicus & ipſe Manuelì patruelis, (nam eodem patre Alexio, Joannes Manuelì, & Iſaacius Sebaſtocrator Andronici pater, nati erant) homo longe vaferrimus pariter & crudeliſſimus, ſub aſtuto prætexta, quaſi rempublicam & Imperatorem vindicare vellet ab infidis Protoſebaſti, e Paphisgonia, quo ablegatus a Manuelo fuerat, propius ad urbem accedit: adjunctiſque ſibi viris in adminiſtmtione principibus redactum in poteſtatem Protoſebaſtum eacæcat: imperii procurationem io ſe transfert: Contoſtephanum & alios illuſtres viros oculis ſpoliat: matrem Imperatoris necat, confido crimine, quaſi ea Belæ regi Hungarorum, quo cum nupta ſoror Imperatricis erat, prodere Branizobam & Belligradum voluiſſet. Imperatorem ſe renuntiat, coronaque redimit: ac tandem conſequutus id, quod jamdudum animo ſibi deſtinaverat, Imperatorem Alexium capitis per ſummam injuriam damnanm, arcus nervo ſtrangulari jubet. Ejus interfecti latus pede tandit, ac parentum ipſius alterum ot perjurum & injurium, aleeram ut vulgati corporis mulierculam contumelioſe inſectatur. Hinc avulſum a corpore caput aliquo abjicitur, truncus in mare plumbo gravatus demergitur.

Alexius Comnenus Imp.

Andronici Comneni tyranni imperium, & fugitia.

Fuerat a prima ætate Andronicus inſignis ſcelerum artifex, multaſque facinorum ſuorum cauſſæ perpeſſus ærumnas erat. Nam initio conſpiratione cum Hungaris facta, Manuelum imperio dejicere conatus eſt: quarum inſidiarum convictus, in magni palatii cuſtodiam datus eſt. Acceſſit & alia captivitatis hujus cauſſa. Quippe Manuelo tres fuere fratres, Alexius, Andronicus, & Iſaacius: quorum duo priores ante patrem obierunt. Ex iis Andronicus tres filias ſuſcepit, Mariam, Theodoram, & Eudociam. Eudocia marito defuncto nefaria conſuetudine Andronici non clam, ſed palam uſa eſt. Quoties autem reprehendebatur ob inceſtum Andronicus, hanc deſenſionem per jocum uſurpabat: ſolere ſubditos principum mores imitari, & aquam ex eodem fonte petitam, eumdem ſaporem referre. Quibus verbis Imperatorem Manuelum perlringebat, qui cum ſrarris filia rem habebat. Ii ſales maximopere Manuelum pungebant, & mulieris cognatos in Andronicum incendebant. Itaque compactus eſt in vincula, ceu diximus: quumque diu quadam in turri jacuiſſet, animadvertit mentum in ea quemdam ſubterraneum, in quem ſemet abdit, obſtructo meatus foramine. Quum deinde carcerem ingreſſi cuſtodes hominem nuſquam reperirent, omnibuſque vils perquiſitis comprehendi non poſſet: uxor ejus in turrem, e qua maritus evaſiſſe putabatur, tamquam ſugæ ipſius conſcia, conjicitur. Andronicus e caverna ſe proripiens, & mulierem inopinato conſpectu terriram alloquutus, ex eo tempore diu cum ea vixit in carcere, Joannemque filium ibidem mater concepit, quem deinceps pater imperii conſortem fecit. Tandem elabitur, cuſtodibus propter mulierem factis negligentioribus. Sed turſus a milite quodam Nicææ caprus, in cuſtodiam priore acerbiorem, duplicibus ferreis compedibus oneratus, conjicitur.

Andronicus e carcere primum elabitur.

Hoc etiam carcere ſemet eripuit, & Galizam, quę toparchia Roſſorum eſt, ratione quadam hujuſmodi pervenit. Motbam fingit, ac puero peregrino, cujus opera in corporis miniſterlis utebatur, mandat, ut claves turris clam ſxreptas, militibus ob largiorem potum meridiantibus, cera exprimat. Illarum clavium exemplum Manuelo Andronici filio traditur, ut quamprimum tales fabricarentur, & in amphoras, quibus potas ad prandium ferretur, lineos funes, glomos, & fila tenuia conjiceret. Ita clauſtra noctu aperiuntur, & Andronicus egreſſus in denſo & alto palatii gramine, quo adire nemo ſolebat, ad tertium uſque diem delituit. Inde funibus per mœnia ſe demittit, & in naviculam conjicit. Deprehenſus a ſpeculatoribus, famuli perſonam ſimulat, ex diuturnis vinculis elapſe: de induſtria barbare loquitur: Græca multa ie non adſeqai fugit. Intervenit & Chryſopolus nauta quidam ex compoſito, datiſque muneribus impetrat a ſpeculatoribus, ut Andronicus tamquam ſervas fugitivus ſibi redderetur. Ita ſuas ædes ingreſſus, compedibus ſolutis, equo conſcenſo, Anchialum recta pergit. Quo quum veniſſet, a Pipace familiari viatico ſumpto, viæque ducibus, Galizam proficiſcitur.

Qui Galizam pervenerit.

Jam metu ſe liberatum putans, a *Ulachis qui fugam ejus ex fama cognoverunt, captus ad Imperatorem reducitur. Verum hoc quoque induſtria ſingulari rurſus elabitur. Simulato enim ventris profluvio, frequenter ex equo deſcendit, & alvi purgandi cauſſa ſecedit. Hoc dum noctu interdiuque ſæpius facit, cuſtodes hac ratione decipit: ſcipionem, cui velut æger innitebatur, in tenebris humi defigit, chlamyde veſtit, pileum imponit, ut hominem inflexis genibus cacantem repreſentaret. Id ſimulacrum intuentibus cuſtodibus, ipſe denſum quemdam ſaltum ingreſſus auſugit. Vix tandem illi dolo intellecto, conſectam viam repetunt, eadem & ipſum ſugere arbitrati. Verum is alio prorſus itinere Galizam pervenit. Ibi perhumaniter a præfecto excipitur, quem ita ſibi devincit, ut & ſe venatu ei adeſſer, & in Senatu adſideret, eodemque tecto & cibo uterentur.

* b.e. Valachis.

Hanc patruelis fugam & exſiliam ignominiæ ſibi eſſe ratus Imperator, ac longiorem ejus abſentiam ſuſpectam habens: (nam ingentem equitatum Scythicum cogere ferebatur, at Romanorum fines incurſaret) revocandum Andronicum cenſuit. Itaque fide data & accepta, hominem arceſſit, & Ciliciæ præficit, adjecto Cypri tributo, ad tumpexs facilius tolerandos. Eo profectus, infeliciter rem contra Toruſem Armenium gerit, prælis aliquot victus. Inde ſepoſitis bellicis occupationibus, totus amore Philippæ inflammatur, Petebini filiæ, cujus ſororem Manuelus Imperator non ita pridem duxerat. Hac fama Imperator attonitus, Andronicum ob inceſtos amores puniturus erat. Is vero Manuelli minas veritus, Hieroſolyma ſe confert: & ut homo luxurioſiſſimus, Theodoram Iſacii Sebaſtocratoris filiam inceſtat, Balduini Franci, qui Paleſtinæ nuper imperarat, viduam.

Amor Philippæ.

Incestus cum Theodora.

Altera hac plaga Manuelus accepta, miſſa ad Cœleſyriæ toparchas aurea bulla, mandat ut Andronicum, hominem inceſtum & ſeditioſum, capiant, vinculoque privent. Eæ litteræ Theodoræ redduntur, quibus illa lectis, chartam Andronico tradit. Is cognitis inſidiis Theodoræ fraude pellectam, ut ſe non longe comitaretur, ſeu volentem, ſeu invitam ſecum abducit. Quum varias regiones & regulos adiiſſet, tandem ad Sultanum, qui Coloniam, Chaldam & finitima loca tenebat, divertitur: ibique cum Theodora, & duobus ex ea ſaſceptis liberis, Alexio & Irene, ac Joanne procreato ex conjuge legitima, commoratur: donec ad Manuelum Imperatorem redit. Is enim Theodoram capere ſtuduit, illiuſque voti per Trapezuntis principem Nicephorum Pxlæologum compos factus, paulo poſt ipſum etiam Andronicum Theodoræ amore tamquam eſca illectum, & non mediocri piſcatorum, quos illa ei pepererat, deſiderio flagrantem attraxit. Miſſis enim ad Imperatorem legatis, delictorum veniam & fidem publicam poſtulavit: & utraque re impetrata, non multo poſt in urbem reverſus eſt. Inde Oenæum ablegatur, ut iſtic habitaret, & ex longinquis erroribus ſe recrearet. Eo loco degens, quum Manueli mortem, palatina diſſidia, luſus & equitationes Alexii, audiviſſet: ad urbem reverſus ea deſignavit ſacinora, quæ ſupra commemorata ſunt, tandemque malis artibus imperium in ſe tranſtalit, Alexio peremplo, qui annum ætatis decimum quintum nondum exegerat, trienniumque regnaverat.

Inceſtæ Andronici nuptiæ.

Iſta vero cæde perpetrata, ſponſam Imperatoria Alexii Annam, Francorum regis filiam, matrimonio ſibi jungit: nihil reveritur ſenex eſſetus ac vietus, uxorem ſobrihi adoleſcentulam, nondum annos xv natam per nefas amplecti. Deinde Nicæam, quæ mortuo Imperatori fidem ſervarat, toris viribus oppugnat. Erant in ea viri principes, Iſaacius Angelus, qui everſo Andronico imperium occupavit, & Theodorus Cantacuzenus, cum magna manu militum Andronico infeſtorum, & Turcorum quoque nonnullis copiis. Quum autem interfecto Cantacuzeno, animi Nicænorum fracti eſſent, auctore Nicolao pontifice pax facta eſt, & urbs dedita. Iſaacium Andronicus non incolumem modo ſervavit, ſed etiam divinx quadam impellente providentia collaudavit: quod maledirentem Cantacuzeni nno fuiſſet imitatus. Pruſam & Lopadium de cauſſis iiſdem obſeſſas, per vim cepit, ac immaniſſime in omnem ætatem ſexumque graſſatus eſt.

Nicæa obſidio.

Poſt hæc, Cyprum quidam Iſaacius, Iſaacii Sebaſtocratoris & fratris Manuelr Imperatoris ex filia nepos, xvertit: itemque Commenus Alexius, ejuſdem Manuelli ex fratre nepos, regem Siciliæ Guliel-mum inclavit, ut Dyrrachium & Theſſalonicam occuparet: quibus ſane captis, ingens a Siculis eſt exercita crudelitas. Hinc & Epidamnus, & Amphipolis, & Moſynopolis in hoſtium poteſtatem venerunt: Andronico per vecordiam & luxum ſuis non ſuccurrente. Hiſce malis in dies exgeſcentibus, de ſucceſſore ſollicitus eſſe cœpit Andronicus: quamobrem cognito per artes improbas ſucceſſurum ſibi quemdam, cui nomen eſſet Iſaacio: putabat ipſe

Guliel-mus Siculæ rex.

Digitized by Google

quidem illum Iſaacium denotari, qui (ceu dictum eſt) Cyprum occupaverat: familiares vero Iſaacium Angelum metuebant, Andronico prorſus adverſante. Quapropter conſilio proprio Stephanus Hagiochriſtophorites, immaniſſimus Andronici ſceleruin adminiſter, ad ioterficiendum Iſaacium ſemet accinxit: qui tamquam io re deſpetata, Stephanum antevertens, ſua manu confecit. Deinde ad magnam eccleſiam ſe recipiens, populi confluentis opem implorat. Is vero magis ac magis ſemet armans, Iſaacium Angelum Imperatorem proclamat, & ad palatium deducit. Inde miſſi ſatellites, qui Andronicum fugientem perſequereotur. Pervenerat ille cum Anna conjuge, ac ſcorto quodam Chelen, ad Tauroſcythas illinc trajecturas. Sed matinis tempeſtatibus aliquocies in littus ejectus, a perſequutoribus comprehenſus eſt.

Iſacius Angelus Imp.

Andronici ſupplicia.

Ad Iſaacium perducto, poſt varias contumelias, dextera præciditur. Poſt aliquot dies altero oculo effoſſo, ſcabioſo camelo impoſitus, per forum triumphi ſpecie traducitur. Tum vero nonnulli clavas in caput ejus impingere: alii ſtercore naſes ejus fœdare: alii ſpongias excrementis hominum pecudumque repletas in faciem ejus exprimere: alii verbis obſcœnis parentes ipſius inſectari: quidam verubus latera pungere: ſcortum denique quoddam impudens oliam ferventi aqua plena in faciem ejus effudit. Hoc modo deductus in theatrum, pedibus ſane colligatis ſuſpenditur. Interim ipſe clamabat, Domine miſerere: item, Quid calamum contritum infringitis? Nec adhuc contentus erat vulgi furor, Androoico ſuſpenſo. Nam lacerata tunicula, virilia ejus vexata ſunt: & quidam inngum eoſem per fauces ejus ad inteſtina uſque trajecit. Duo quoque Latini geneſis, enſes ambabus manibus in ntes ejus adegerunt, ut periculum facerent, uter eſſet acutior. Poſt tot ærumnas ægre vitam abrupit, dextera cum dolore ad os admota: ut multi putareot, aum calidnm ex ea ſanguinem ob recentem plagam adhuc deſtillantem, exſugere. Imperavit annos duos, quam antea quoque rerum potitus eſſet unius anni ſpatin, ſine purpura & diademate. Poſt ejus mortem filii quoque, Joannes & Manuelus, cæcati perierunt.

Hinc Iſaacius in profligandos Siculos intentus, qui jam Conſtantinopoli eriam imminebant, copiis ſuis Alexium Branam ducem præficit. Is bello feliciter adminiſtrato, præter ſpem omnium Siculos delet, urbeſque captas recupetat. Periere Siculorum in bello ſupra eccxo, in carceribus autem frigore ac fame ad quatuor millia. Duces etiam capti ſunt, Richardus & Baldumus, una cum Alexio Conneno, belli auctore, cui mox oculi ſunt effoſſi. Secundum hæc infeliciter tentata Cyprus, & ſequuti motus * Ulachorum nationis: adverſus quos nihil recte geſtum a Joanne patruo Imperatoris, nec a Joanne Cantacuzeno. Miſſus autem ad debellandos eos Alexius Branas, imperio adfectato, Conſtantinopolim reverſus obſedit. Verum noo multo poſt, irrito conatu, cæſus eſt per Conradum Marchionem Montiſferrantenſem: cui Cæſaris honorem Impetator detuletat, viro valde ſtrenuo & forti, maximis largitionibus ex Italia Conſtantinopolim evocato, ut Theodorum Imperatoris ſororem matrimonio ſibi juogeret. Ejuſdem ſupra quoque facta eſt mentio, quod Moguntinam prælio victum ceperit. Mortem oblit immaturam, per fraudem a Chaſio quodam occiſus in Palæſtina, abi præclarum virtutis & prudentiæ ſpecimeo, Joppe (quam ouoc Acconen vocant) & aliis oppidis expugnatis, magno cum terrore Sarracenorum ediderat. Duraote adhuc bello contra Ulachos, Theodorus Mangaphas, quem Morotheodorum deinceps vocarunt, occupata patria ſua Philadelphia, fruſtra imperium adfectavit, in perpetuos carceres deinceps incluſus.

Siculorum clades.

* qui nunc Valachi dicuntur.

Conradus Montiſferratenſis, vir egregius.

Fridericus quoque rex Alemanorum expeditioem ſuſcepit, ad eripiendam Saracenis Ægyptiis Palæſtinam. Hoc ejus iter Iſaacius cootra fidem datam impedire conabatur, ſed quum nihil efficere ſe videret, tandem liberum Alemanis trauſitum conceſſit. Enituit tum erga peregrinor inſignis Laodicenſium hoſpitalitas: quapropter iis Alemani fauſtiſſima quæque ſunt a Deo precati, & Fridericus ipſe manibus oculiſque ſublatis in cælum, genibus humi flexis, oravit, ut quidquid vitæ prodeſſet, quidquid animis ſalutem adferet, a Deo gubernatore hujus univerſitatis impetrarent. Adjecit hoc quoque, ſi reliquæ Provinciæ Romanorum tam benigne Chriſti milites excepiſſent, ſe illis & opes ſecum allatas perlubenter fuiſſe daturos, eommeatu pacate accepto, & fines Romanos jampridem tuſſe tranſituros, haſtis nullius Chriſtiaoi ſanguine contaminatis.

Expeditio Friderici Barbaroſſæ in Palæſtinam. Hoſpitalitas Laodicenſis.

Edit. Pariſ. pag. 341.

Quum autem Fridericus ingreſſus agrum Iconienſis Sultani, qui & ipſe pactum ei tranſitum conceſſerat, contra fidem datam violaretur, duobus prælliis Turcos, ad Philomelium, & Cingularium ſic proſtravit, ut & celebris & formidabilis apud orientales nationes evaderet: præterea poſteaquam non longo temporis iotercjecto ſpatio conſimilibus eotdem cladibus apud ipſum Iconium adfeciſſet, quod ei ſe mox dedidit. Urbe potiti Alemani, tectis ſubiubanis contenti, & commeatu ſaltem ablato, citra maleficium diſceſſerunt. Hinc ab Armenns honorifice ſuſcepius, Antiochiam ire in animo habebat: augeſcente in dies viri gloria, & nomine illuſtrato, tum ob prudentiam, tum propter invictum exercitum, ita ut oullus hoſtis cum eo cougredi auderet. Quum autem ad fluvium quemdam perveoiſſet, vorticibus aquarum ſuffocatur, vir honeſta & perpetua memoria dignus, & judicio prudentiuni vel in tali obitu felix: non eo tantum, quod nobili ortus genere, avitum imperium in multas gentes obtinuit: ſed ob illad potius, quod ultra omnes omnium gentium Chriſtianarum principes Chriſti deſiderio flagrans, patria, deliciis regiis, tranquillitate, beata domi ſuperbaque cum cariſſimis vita deſpectis, cum Chriſtianis Palæſtinæ incolis ærumnas tolerare maluit. Patre mortuo, filius Laodiceam io Cœleſyria, Berytum, aliaſque civitates Syriæ tubegit, ac pluribus pro Chriſti nomine laboribus exhauſtis, extremum ad Aeconem, quam obſidebat, vitæ diem claſit. Exercitus reliquus navibus ſuorum Tyſi conſcenſis, incolumis ad ſuos rediit.

Turci Sidetenſes cæſi.

Friderici mors, & elogium e Niceta Græco petitum.

Nec Alemani dumtaxat hoc tempore Saracenis, qui Palæſtinam occuparant, arma intulerunt: ſed etiam Francorum * Anglorum que teges magnis claſſibus Tyrum appulerunt. Quumque Saracenos nec ipſi urbe ſancta pellere poſſent, infectis rebus domum reverterant. In itinere tamen Anglus Cyprum occupavit, capto Iſaacio Comneno Tyranno, de quo ſupra diximus: inſulamque pro ſua Hierotolymitauo regi donavit, ot ibi amiſſo segno habitaret. Cæterum non crebræ tantum ſeditiones multorum, qui adfectabant imperium, Iſaacium exercebant: ſed etiam Ulachorum natio progreſſa, municas nrbes iovadebat. Aochialum enim vaſtabant, Varnam ſubigebant, Triaditzam ſive Sardicain delebant, Stumpio cives efficiebant. Tandem in expeditioue cnotra Ulachos, magnifico cum upparatu ſuſcepta, quum venationi eſſet iotentus Iſaaclas: Ab Alexio fratre, de quo non tantum nihil mali ſuſpicabatur, ſed etiam ſummam ſibi caritatem obſervantiamque pollicebatur: & oculis, & imperio ſpoliatus eſt. Imperavit annos sx, menſes VIIS, noodum anno XL natus, quum ſegnum amitteret.

Francos & Anglos in Palæſtinam abeunte. * al. Ingloro.

Cyprum Anglus occupat, & alicni donat.

Alexius Coomenus Imp.

Alexius Imperator in caſtris deſignatus, omiſſo cootra Ulachos bello, Conſtaotinopolim redit: ubi quum inauguratus eſſet, quoddam memorabile contigit. Templo enim egreſſus, quum conſcenſurus eſſet equum Arabicum: ſeſſorem ille non volait admittere, ſed oculis ſanguine ſuf-

Omen infelix imperii.

ſuffuſis, auribus erectis, crebro ſolam pulſans, & anterioribus ungulis cum fremitu ſublatis, indicium præbuit, quaſi Alexium tergo recipere dedignaretur. Ubi vero poſt multos poppyſmos & cervicis palpationes placatus, crebros illos gyros & calcitrationes omiſſurus videbatur: Imperator in eum inſiluit, & habenas prehendit. Nihilominus ille ferocit, nec prius importune ſaltare deſiſtit, quam gemmata corona capite Imperatoris excuſſa, & ea parte comminuta, ipſum quoque dejeciſſet. Allo equo adducto, fracta coſona ioauſpicatam omeo vita eſt imperii cladium non expertis, & imminentis ruinæ, noxæque hoſtilis. Poſt hæc Imperator Angeli cognomento, ſive ac humiliore, ſive ac abolendo cum fratre, repudiato: Comnenus appellari voluit. Tota ejus vita mollis fuit, & perpetuo ſecors ingenium. Omnia de Imperatricis ſententia fere gerebantur, cujus & virilis erat animus, & providentia ſingularis: ſed impudica plane vita, quæ ſane infamia maritum quoque dehonestabat.

Mutatio animi.

Hoc tempore rex Alemanorum * Ammerigus, Fridatici filius, paterno principatu ſuſcepto, Siciliæ, & Italiæ ſubactis, Græcos laceſſebat: quamquam ab adverſario ſuo, Papa Romæ veteris, ab inſtituto retraheretur. Poſtulabat autem ſibi per legatos reſtitui Romanas provincias ab Epidamno Theſſalonicam uſque, tamquam belli jure nuper a Siciliæ rege ſubactas, cui nunc ipſe ſucceſſiſſet. Addebat offenſas paternas, quod Imperator Manuelus Papam Romæ veteris contra Fridericum concitaſſet & armaſſet. Itaque denuntiabat, Romanis aut pacem maxima pecunia redimendam, aut bellum ſtatim toleradum. Quæ autem pecunia pacis nomine quotannis pendi deberet, auri centenarius quinquaginta principio æſtimata, poſtremum ad centenarios XVI redacta eſt: quos ut Alexius exſolveret, Imperatorum ſepulcris ſpoliatis, ad LXX centenarios argenti, & auri nonnihil corraſit. Verum aure, quam pecunia mitteretur, Alemaniæ rex naturæ debitum perſolvit: quum graviſſima in Siculos, qui ſeditionem concitarane, animadvertiſſet. Factionis quidem principem & regem delectum corooa juſſit ahenea redimiri, quæ quum haberet quatuor foramina, per ea totidem clavis capiti ejus eſt adfixa. Quod ubi factum fuiſſet: Habes, aie Ammeticus, coronam quam venatus es. nemo tibi hanc invidet. Illa vero mox nborta vertigine, hami prolapſus, exſpiravit. Capta Sicilia, cum cæteris Irene Iſaacii Imperatoris filia captiva eſt abdacta, & deſponſa fratri regis Alemaniæ Philippo, amiſſo priore conjuge, qui poſt obitum Tancredi pactis Siciliæ regnum obtinuerat.

* al. Henricus Friderici F.

Qui ſeditionis auctor puoitus.

Sequuntur ſunt deinceps graviſſimæ Conſtantinopolis clades. Nam Iſaacius pridem Imperator cum Latinis arcana conſilia de ulciſcendis injuriis, & evertendo fratre Alexio conferebat, litteris ad Irenen filiam miſſis, Philippi Alemanorum regis conjugem, quibus eam adnpem ſibi ferendam inſtigabat, atque inde litteras recipiebat, quibus quid agendum eſſet, monebatur. Deinde filius quoque ipſius Alexius, cuſtodia eductus, libere quo libuit ambulavit: quapropter de conſilio patrerno, Piſani cujuſdam ope, perductus in Siciliam, ſorori indicarur: quæ juſto præſidio miſſo, fratrem amplexa, maritum Philippum orat, ut patri ſuo virili opem ferat, & fratrem quoque juvet, exſulem & extorrem.

Mollitiem Iſaaci excuſatio.

Acciderunt & alia mala. nam quum Venetia mercatoribus ex avaritia miniſtrorum Imperatoris & cognatorum adimerentur priſcu quædam privilegia, Piſanique ipſis præferrentas: a Græcis paulatim abalienati, ſe viciſſim eis per occaſionem ægre factaros oſtendebant. Itaque Dux eorum Ericus Dandulus, vir prudeus, ac provectæ admodum ætatis, de auxiliis aliorum adſciſcendis cogitat, quos norat a Græcia diſſidere. Quumque tempus ipſum nobiles quoſdam toparchas, qui Palæſtinam viſere cupiebant, ſponte obtuliſſet: ſocietatem & fœdus contra Græcos coit. Erant ii, Montiſferrati Marchio Boniſacius, Flandriæ Comes Balduinus, Comes S. Pauli Ericus, Pleæ Comes * Doloicus, & alii complures audaces bellatores. Claſſe pet integrum triennium fabricata, Alexius Iſaacii Angeli F. litteris veteris Romæ pontificis, & Alemaniæ regis inſtructus, cum aliis ſe conjungit, & pecuniarum acervis ipſorum animos expleturum ſe pollicetur, ſi paternum imperium ſibi reſtituerent. Idem ſacramento promittit auxilium contra Saracenos, Latinorumque religionem amplexus, privilegiorum papalium renovationem, & Græcorum inſtitutorum mutationem pollicetur. Hoc modo factum, ut Byzantium obſideretur, Alexius fruſtra teotatis armis Debeltum profugeret, poſt VSSS Imperii annum Iſaacio & ejus filio Alexio imperium deferretur, Latini rapinis, incendiis, ferro in Byzantinos captos crudeliſſima graſſarentur.

* Lodoicus.

Byzantii obſeſſio.

Inter magnas autem ſeditiones urbanæ plebis, imperio rurſum Angelis erepto, Alexius Ducas, cognomento Murtzuflus ſive ſupercilioſus, Nicolaam Canabum Imperatorem a populo deſignaram capit, itemque redacto in poteſtatem ſuam Alexio Iſacii F. ſibi vindicat imperium. Quum bis Alexin veneoam propinaſſet, quod ille tum ætatis robore, tum antidotis clam ſamptis vicerat: laqueo tandem el gattur elidit, menſe imperii ſexto, die octavo. Verum oe Murzuflus quidem ultra duos menſes & XVI dies imperio potitus eſt, expugnata rurſum a Latinis urbe: qui ea capta, de ſuorum procerum numero Balduinum Flandriæ Comitem communibus ſuffragiis Imperatorem deſignarunt, agentem annum ætatis XXXVI, virum pium, modeſtum, adeo pudicum, ut mollierem inverecunda non adſpiceret, quamdia a coojuge aberat, & bis qualibet hebdomade veſperi proclamari jaberet, ne quis in ſuo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigiſſet.

Alexius Ducas Murtzuflus Imp.

Balduinus Flander Imp.

Murtzuflus puter.

Murzuflum hoc imperante Alexius Iſaacii frater, quem Conſtantinopoli relicto imperio profugiſſe diximus, dolo comprehenſum luminibus orbavit: neque multo poſt excæcationem idem Murzuflus in Latinorum manus delatus, Byzantium reducitar, & ob Dominum Imperatoremque ſuum Alexium Iſaacii F. laqueo ſtrangulatum, in judicium vocatus, capitis damnatur, eoveque ſupplicii genere adficitar. Nam in altiſſimam columnam perductus, inde præcipitatur: & aliquamdiu in pedes deſcendens, deinde in caput ſubverſus, & humi allitus, miſerabilitet interiit.

Balduinus a Ulachis capitur.

Adrianopolim quum obſideret Baldalnus, Joannes Ulachorum princeps Latinis in Inſidias pellectis, egregia potitus eſt victoria, cæſo Lodnico Pleæ comite, Balduino capto, Dandulo & Herrico Balduini fratre propter acceptam cladem fuga ſibi conſuleotibus. Hinc factum Constantinopoli decretum, quo Latini promulgarunt, ſe oemini popularium ſuorum inauguratioeno regni cooceſſuros, niſi morte Balduini prius explorata. Quumque hoc modo annum onum & menſes quatuos rempublicam ſine Imperatore adminiſtraſſent, audito ejus interitu, Herricum fratrem Imperatorem declarant. Eſt autem Balduinus ab Joaone Myſo crudeliſſime necatus, quum pedibus & manibus amputatis, reliquum truncum in Vallem profundam abjici jaberet, ubi tertio demum die volucrum eſca miſerabilites exſpiravit.

Herricus Imp.

Herricus imperio potitus, quum ex ſolis Oreſtiade relictis, Scytharum & Ulachorum exercitus denuo egredi audiiſſet: non ho-

Dandulus Venetorum Dux.

Glycæ Annal.

ſtium multitudine territus, nec ſuperiorum bellorum cladibus conſternatus, eaire non dubitavit, ut & ſuos conſervarer, & Græcorum reliquiis ſubveniret. Igitur Adrianopolim proſectus, quum Ulachos Latinorum conſpectu, audaciam uſitatam & rei militaris habitum etiam poſt illas ſtrages retinentiam, territos vidiſſet: uſque ad Crenam & Boream eos eſt perſequutus. Inde per Agathopolim, Anchialum uſque progreſſus, ibique caſtris poſitis, & multis rebus geſtis, inde pecunias, homines, pecudum greges, & armenta cepit, ſalvus Conſtantinopolim rediit.

Herricus Ulachos fugat.

Theodorus Laſcaris Imp.

Interea veto, dum Conſtantinopoli regnaot Latini, Theodorus Laſcaris, Alexii Comneni Imperatoris gener, in Aſia ſibi uſurpat imperium, quam occupare Latini propter Ulachorum bella non poteraot. Quum autem Alexius Theodori ſocer ex Europa in Aſiam profugiſſet, ad Jathatinem Soltanum, Attaliæ principem ſeſe contulit, ut ejus ope genero pulſo, rerum ipſe potiretur. Sed irritus hic conatus fuit, Jathatine manu Theodori fortiter prælientis interempto. Quum annis uvstt. Theodorus imperaſſet, naturæ debitum perſolvit: Joanne Duca, qui filiam ejus Irenen in matrimonio habebat, ſucceſſore deſignato.

Joannes Ducas Imp.

Robertus Imp.

Herrico autem Imperatore mortuo, Robertus imperio potitus eſt, ejus ex Jolanta ſorore nepos: qui fruſtra Joannem oppugnavit, trajectis in Aſiam copiis Laſcarum duorum cauſſa, qui ſe Joanni putabant omnino præferendos eſſe. Paulatim vero potentis Joannis crevit, in Europam Thraciamque Roberto parentam trajicientis: unde factum, ut e Bulgaria legati ad eum mitterentur, tam pacis expetendæ cauſſa, quam ut Imperatoris filio Theodoro, Helenæ Aſanis junioris, Balgarorum principis, filiæ nuptias offerrent. Ea legatio rata fuit, & congreſſi circa Cherſoneſum Imperator & Aſan, Helenam Aſanis F. decem annos natam, Imperatoris filio impuberi adhuc, Theodoro Laſcari juniori, deſpondent. Is deinceps mortuo patri, qui uxxtss. annis regnavit, in Imperio ſuffectus eſt: neque diu rerum potitus, Joanne filio, ſex annos nato, hærede relicto, vivendi finem fecit.

Theodorus Laſcaris junior Imp.

Michaelus autem Palæologus, qui jamdudum etiam vivo Theodoro res novas molitus fuerat, in ſe rerum ſumma translata, Joannem oculis ſpoliat. Recuperavit idem Conſtantinopolim, cui tum quartus ea Flandris Imperator præerat, Balduinus ſecundus, Roberti jam mortui frater. Inque rurſus Imperii forma quædam per Michaelum eſt conſtituta, Latinis prorſus ex Græcorum ditione pulſis, præter exiles reliquias, in Peloponneſo adhuc hærentes. Quumque non rutum, nec paci accommodarum eſſe videretur Michaelo, turham opificum & mercatorum ex Veneris, Piſaniſque conſtantem, quæ pulſis Latinis remanſerat, intra urbem una cum Genuenſibus, perpemis ipſorum hoſtibus, degere: Galatam Genuenſibus aſſignavit, e regione ſitam, mercium immunitate conceſſa, quam antea quoque promiſerat, arbe nondum potitus, ſi per eos in illa recuperanda juvaretur. Mittebantur his magiſtratus domò certis temporibus, qui jus dicerent, ſuiſque præeſſent. Ac Veneti quidem ſuum appellabant Balivum ſive curatorem, Piſani Conſulem, Genuenſes Poteſtatem.

Michaelus Palæologus Imp.

Conſtantinopolis recuperatio.

Balduinus Flander, periculo Conſtantinopolitano liberatus & elapſus, in Italiam quum perveniſſet: cum rege Neapolitano Carolo, Gallorum regis fratre, qui Conradinum Suevum legitimum ejus hæredem regni trucidarat, affinitatem junxit: illius filia filio ſuo deſponſa, ſperans ejus opibus ſe Conſtantinopolim recuperaturum. Sed ea cupiditas atque conatus irritus omnino fuit. Imperante Palæologo, xxv die Maii, anni ſɔɔ eſɔ ſɔ ee Lxxv, ſub horam ante meridiem tertiam, luna ſolem obſcuravit, fuitque tota eclipſis punctorum fere xrs. Tantæ autem ſub ejus medium ortæ ſunt tenebræ, ut multæ ſtellæ apparerent: quæ nimirum maximas Romanorum calamitates, a Turcis imminentes portendebant. Secundum hæc Imperator Andronico filio Annam Pannoniam deſpondet, ſimulque ipſum inſignibus imperii ornat, quum promiſiſſet dato jurejurando, ſe pia veneraturum eccleſiam, & privilegia ipſius inviolata conſervaturum: patri autem numquam inſidiaturum.

Eclipſis ſolis.

Quum autem Carolus rex Neapolis magnos apparatus faceret in gratiam Balduini Flandri, Palæologus domeſtica in illum bella commovit, magna pecunia finitimis, Siculo rege ac Venetis, ad bellum illi faciendum conciratis. Præterea legatos ad Papam mitrit, de inunda veteris & novæ Romæ eccleſiarum concordia, modo is Caroli expeditionem averteret. Ea legatione a Papa benigne audita, concordiæ rationes initæ ſunt, cujus hæc fuere capita: Primum, ut in ſacrorum voluminum hymnodiis, Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret. Alterum, ut liceret cuivis Romam veterem, quæ curia major & perfectior eſſet, appellare. Tertium, at illi principatus in omnibus deferretur. Huic concordiæ principio Byzantini adverſabamur, ſed paularim mitius ſenſere, poſtea quam Joanni Beco Chartophylaci fuiſſent exhibiti Blemmydæ Nicephori libri, qui de iiſdem adverſus Latinos controverſiis Joanne Duca imperante conſultus, multa ſcripſerat. Hoc modo factum, ut Becus, qui dudum acerrime Latinis adverſabatur, mutata ſententia, victoriam faceret ambiguam, patriarchicoque ſolio conſcenſo, ad intimam Imperatoris amicitiam admitteretur.

Qui Carolum Imperator profligavit.

Palæologi cum Papa concordia.

Becus qui Patriarcha factus.

Mortuo autem Michaelo, Andronicus filius in imperio ſucceſſit: quo regnante, Turcorum princeps, Carmanus Aliſurius, Sarchanes, Calames, Cerafus, Atman, (qui & Otomanus) Amurique filii, provincias Aſiaticas Græcis ademptas, inter ſe partiti ſunt. Adverſus hos arceſſiti ſunt ex Hiſpania Catelani Ronzerio Duce, magnis promiſſis præmiis, ſi Turcos a Græcorum finibus averterent. Quum autem ea contra Turcos feliciter geſta, non numerarentur eis ſtipendia, de quibus convenerat: converſis in ipſos Græcos armis, Aſiam depopulari, rurſus in Europam trajecerunt. Quumque Calliupoli occupata, Ronzerium Cæſaris honore prius ab Imperatore ornatum, ad poſtulanda ſtipendia ſua Oreſtiadem, ubi Michaelus Andronici F. Imperator deſignatus id temporis agebat, ablegaſſent: juſſa Michaeli Ronzerius ad ipſam regem Græcis a militibus eſt interemptus. Qua cæde nuntiata, Catelani ſeſe bello parare, Græcorum bona diripere, Thraciam pervagari, Michaelum aperto prælio ad Aprum (oppidi hoc in Thracia nomen eſt) ſternere, victoria freti Macedoniam invadere, ſuperatiſque montibus & convallibus, quæ Tempe nuncupantur, in Theſſaliam irruere. Quum autem minime laceſſendos Theſſali Catelanos ſtatuerent, datis pecunlis & viæ ducibus impetrant, at eorum finibus excederent.

Andronicus Palæologus Imp.

Catelanorum res in Aſia & Græcia geſtæ.

Igitur in Bœotiam delati, ab Athenarum Thebarumque Duce tranſitum per ejus fines pacatum petunt. Ille cum faſta & deriſa Catelanis eorumque poſtulatis ſpretis, per autumnum & hyemem vires ſuas ad ver uſque colligit. Itaque Catelani veris initio non procul a Cephiſo flumine caſtris poſitis, hoſtem opperiebantur. Erant eorum equites cɔɔ cɔɔ erɔ rɔ, peditum esɔ crɔ csɔ crc. Dum hoſtium adventum exſpectant, omnem illam terram arant, ubi

Catelanorum ſtratagema.

pugnare decreverant: deinde obducto vello, & actis fluminе foſſis, totem planitiem ſic irrigant, ut ſtagnaret. Vere medio regionis principes cum magnis copiis aderat, equitum ɪɔɔ ɛɪɔ ccc, peditum amplius ɪɔɔ ɛɪɔ cɛɔ cɛɔ ducens. Et erat ipſius opinio erroganti aque longe major. Sperabet enim, ſa Catelanis victis, omnie Byzantium uſque ſuam in poteſtatem redacturum. Quumque planiciem inter ſuos & hoſtes interjectam, multo gramine virentem conſpexiſſet, nihil eorum quæ ecta etant, ſuſpicatus: eum equitibus in eos ſertut, extra campum in procinctu ſtantes. Sed priuſquam Attici mediam ad planiciam pervenirent, equi veluti vinculis impediti, madefacta terra ad greſſum eudaciorem ſebſidente, partim una cum equitibus in luto volutantur, partim ex curſis temere in compo ſeruntur, partim pedibus demerſis ordine aditabant. Quibus tebus enimati Catelani, telis hoſtes circumventos internecione delent, & cum equitatu fugientes Thebas ac Athenas uſque perſequuti, urbes ipſas cum opibus, uxoribus, & libetis hoſtium ex imptoviſo capiunt.

Clades Athenſium ducis.

Thebis & Athenis Catelani potiuntur.

Cæretum mortuo filio Michaelo, Andronicus nepotem ex eo ſuum, Andronicum juuinrem, longe ſibi cariſſimum, Imperatorem deſignavit. Is vero dominandi libidine ductus, evum longo tempore vatiis ærumnis exercere non deſiit: donec ei tandem impetium extorqueret. Quo facto, cuſtodiebatur in Patio ſenior Andronicus præque ſemo perpetuiſque moleſtiis & lachtymis amiſſo viſu, quorundam auliconum intemperiа poſtremum habitu monaſtico induitur, mutatoque nomine, deinceps Antonii appellationem accipit. Poſteequam ed ſe tranſtuliſſet imperium Andronicus junior, lutellecto, Nicæam ab Orchane Turco, Bithyniæ principe, obſidem: trajectis in Aſiam copiis, hoſtem adortus, inſigni e lade adficitur, mexima ſuotum parte amiſſa. Eodem Andronico imperante, Serviorum quoque natio Cralem (hoc eſt, regem) ſuum, qui diutiſſime regnarat, ab adminiſtratione removet. Deinde filio patri ſubſtituto, ſenem in carcere ſuffocat: invito forcaſſis illo, ſed tamen cooniventa ac tacente.

Andronicus junior, ava detruſa imper.

Crales a ſuis necatur.

Senior enem Andronicus anno ætatis LXXCIII, mortuus eſt: qei eb initio imperii ejus quinquageſimus erat. Junior annos XLV vivendo non expievit, mortuuſ ono poſt occupatam Conſtantinopolim, & ereptum evo impetium vigeſimo. Quum eutem moreretur, teliquit Joannem filium oatum annos XVII: tatotemque adſiguevit ei, Cantacuzenum, virum opulentum, & magna potentie ſubnixum: ut puerum eutaretur, & curaret ad eam uſque ætatem, quæ regno gubetnando idonea foret. Ubi vero Andronicus exceſſiſſet e vivis, non multo poſt, urgentibus & poſtulantibus Geţeis Cantacuzenus tutor ad tegnum eilectus eſt, pueto tamen nulla injuria adfecto. Quumque ſibi adfinem illum Cantacuzenum feciſſet, ut imbellem contemptui habuit: ſpem omnem in Græcis quantum ad regnum retinendum attinebat, ponens. Deinceps autem, quam regno pupillum ſpoliaſſet, Orchanique filiam uxorem dediſſet: eum & amiciſſimum, & familiariſſimum in poſterum expertus eſt. Orchani, qui XXXI annos regnaverat, Suleimanus filius cum Amurate fratre ſucceſſit: quorum ille mox contra Cantacuzenum arma movit. Verum non multo poſt utrinque pax facta eſt, & fœdus initum, ut conjunctis copiis bellum Bulgaris inferretur. Quod quum eliquamdia Suleimanus geſſiſſet, nec oppidis etiam Thraciæ, quæ Græcorum juris erant, abſtinaiſſet, mortuus, hæredem regni bellique ſtattem Amntatem relinqait. Ptæetat tum Bulgaris Suſmanus Alexandri F. qui legatis ad Amuratem miſſis, pacem ac fœdus impetravit: dara el filia in mattimoninm, quem excellenti forma præditam habebat.

Joannes Cantacuz. Imp.

Cæterum Joannes Palæologes Andronici ſenioris F. nbi adoleviſſet, impet io tecuperato, Cantacuzenum expulit, monaſtica veſte induit, mutatoqee nomine Matthæum eppellati juſſit. Erent Cantacuzeno filii duo, quorum natu majorem pater imperio deſtinsbat, minotem Manuelum Mizithræ ſive Spartæ ducem fecit. Mejor, patre a gubernaculis

Joannes Palæologus Imp.

ſummoto, ceu diximus, ad Rhodi principem, quem magnam Magiſtrum vocant, profugit: ubi quum fruſtre ſe recuperationem impetii ſperate eterneret, ad ſtatrem in Peloponneſum profectus, deinceps ptivetus vixit. Joannis Palæologi Imperatoris filio Andronico, Suſmani filia uxor data eſt, cujus ſororem habebat Amurates. Andronici fratres eraot Demetrius, Manuelus, & Theodorus, qui Amutatis caſtra ſequebatur. Quum autem io Aſia per abſentiam Amuratis mota fuiſſet ſeditio, ejuſque compeſcendæ cauſſa copias illuc trajeciſſet, ſempto ſecum Joanne Imperatore: utrinſque filius, Sauzes & Andronicus, communicatis conſiliis eripere parentibus imperium decteverunt. Quaptoptet in Europam illi reverſi, filios in poteſtatem tedaſtose xcæcarunt, Joanne ſervidum acetum ſuis oculis infundente.

Edit. Pariſ. pag. 345.

Supplicii filiorum rebellis.

Secundum hęc territus Joannes Turcorum ſueceſſibus, auxiliorum impetrandorum cauſſe profectus eſt Venetias: ubi quum nihil effeciſſet, in Galliam & Angliam ebiit, ſpe itidem irrita, quod Carolus ſextus rex tumultibus ſuorum diſtineretur. Iteque revetſem Venetias, dimittere mercatores Venetipet ſummam inſolentiem noluerunt, niſi pecuniem creditam ituro ed Galliæ regem, ena cum uſetis reſtituiſſet. Hec de cauſſa quem ad filium Andronicum, quem Conſtentinopoli per abſentiam ſuam præfeceret, ſuos eblegaſſet, nec ab eo quidquam extotquere poſſet: Venetiis hærere diutius coactus fuiſſet, ni Menuelus alter filius, qui Theſſalonicam adminiſtrabat, e ſue præfectura coactis nummis, Venetias ad patrem veniſſet, eumque libereſſet. quo quidem ille facto patrem arctiſſime ſibi devinxit, Andronico deinceps graviſſime ſuccenſentem.

Imp. Conſtantinop. in Italiam & Galliam profectus futur.

Manuelis pietas in patrem.

Ametates illato Triballis, eorumque ptincipi, cui Lazaro nomen erat, bello: præter exſpectationem hoc modo eſt interamptus. Srabant utrinque acies in procinctu, jamjam conſetturæ manus, quum Miloſus quidam Cabilovicius, Lazari miles, te cum principe ſuo eommonicata, velut transfuga ſe ad Amuratem confert. Admiſſus in conſpectum Amuratis, ſacinus longe pulcherrimum eggreditur. Nam eo fortiter interfecto, quem evadere ad ſuos non poſſet, animoſa pugnans occubuit. Ita petiit Amurates, quum annos LVII tegno præfuiſſet, ac bella XXXVII tam in Aſie, quam Europa, feliciſſime geſſiſſet. Succeſſorem Bajazetum F. habuit.

Amutatis interitus.

Ad aum ſe contulit Andronicus Joannis F. cui ſervens acetum in oculos infuſum ſuiſſe diximus, (irrito tamen conatu, nam viſum hoc tempore recuperaverat) ane cum Joanne filio: petentes euxilium, ut impetio Byzantino potirentur. Quum equitum ɛɪɔ ɛɪɔ ɛɪɔ impetraſſent, Byzantium contenderunt. Joannes autem Imperator, & Manuelus filius, eudito Andronici adventu, ercem Aureæ (quam vocant) ingteſſi obſidioni tolerandæ ſe parabant. Verum Andronicus arcem pactionibus in deditionem accepit, & embos in carcetem turris ligneum valde erectum compegit: in quo triennium egere, fruſtra monente Bajazeto, ut interficerentur. Anno quatto, carceris præfecto perſuaſerone, alimenta captivis miniſtrantl, et ferrum clam ipſis ſuppediteret. Quo facto, evaſerunt ad Bajazetum, pro teſtitutione tributum maximum pollicentes. Exploratis Byzantiotum animis, Manuelus ais Imperator datus eſt eutoritate Bajezeti, qui triginta millia nummum eureorum ſingulos in annos Turco penderet: Andronico & Joanne F. in aulam Bajezeti deportatis, nbi victum haberent. Adjuvante Manuelo, Bajazetus Philadelphia Lydiæ menita urbe, quæ ſola Græci edhuc juris eret in Aſia, potitus eſt.

Filii contra patrem expoditis.

Andronicus Joannis F. Palæologus Imp.

Manuelus Joannis F. Palæologus Imp.

Quum autem promiſſa Bajazeto Manuelus oon præſtaret, ac in aulam Turci venire detrectaret: inchoata eſt obſidio Conſtantinopolis, quæ totum decennium derevit, & nebs omnioo capta fuiſſat, ni Tamberlanes Scytha bello Turcis illeto, Bajazetum ipſum cepiſſet. Hec obſidione durante, Manuelus urbe Joanni Andronici F. commiſſe, qei e Bajazeto ad ipſum defecerat, auxilioram cauſſe in Italiam ad Venetos & Mediolani Ducem profectus eſt. Inde Galliam ingreſ-

Decennalis obſidio Byzantii.

Manuelus in Italiam & Galliam abiit.

ſus, regem Gallicrum Carolum phreneſi labomnem offendit, nec potuit a quoquam Galliæ Ducum ea impetrare, quorum cauſſa venerat. Quapropter ita conſulentibus optimatibus, qui illic erant, tam diu exſpectandum ſtatuit, donec rex convaleſceret. Quum autem morbus in longum protraheretur, manere diutius non fuit aulus: ideoque tranſita Germania Pannoniaque, domum rediit.

Muro iſthmus cingitur.

Mortuo Bajazeto, quum Machometus filius poſt fratres ad imperium perveniſſet, perpetuamque cum Græcis pacem feciſſet: Manuelus Imperator in Peloponneſum profectus, Iſthmum muro cinxit, ut univerſa regio tuta foret. Erant Macuelo filii, Joannes, Andronicus, Theodorus, Conſtantinus, Demetrius, Thomas. Joannem primogenitum, qui reliquis præſtare videbatur, in ſocietatem imperii admiſit. Eidem uxorem ex Italia dedit, Monteſerrati principis filiam, indole quidem præclara præditam, ſed illiberali forma: quam ob cauſſam illa parum ei cordi erat, nec cohabitaoti, nec matrimonii legem ſervanti. Ea vero ſe marito inviſam animadvertens, navim conſcendit, & ad propinquos ſuos ſe recepit. Andronicus elephantiaſi corruptus, non diu vixit. Theodorus a patre miſſus eſt ad Theodorum purpurigenam patruum, ut educatus a patruo, eidem in Peloponneſi principatu ſuccederet, quod quidem deinceps factum eſt. Cum hoc nupta fuit quædam ex Malateſtasum Marchionum familia, præſtans omnino forma reliquique dotibus mulier.

Joannes Manuelis F. uxorem male tractat.

Edit. Pariſ. pag. 346.

Mortuo Machometo, quem in ſe Græci perbenignum & amicum experti ſunt, anno imperii xxi primogenitus Amurates regnum Turcicum in ſe tranſtulit. Hoc imperium ſuum auſpicato, Græci ſeque reliquæ ſuas plane perditam iverunt. Arceſſebant eolm e Lemno Muſtaphaam, qui Bajazeti ſe filium perhibebat, quamquam Machometus paulo ante (ceu dictum eſt) mortuus, ſuppoſititium eſſe dixiſſet, & ab Græcis impetraſſet, ut carcere clauſus adſervaretur. Quum autem præ ventorum vehementia Muſtaphas e Lemno in Helleſpontum tranſportari non poſſet, ac io Europa rex conſtitui: triremibus interciplebant Amuratis in Europam tmjectum, Propontide ac Helleſponto interclusis. Interim ipſi Calliupolim navigaor, Cherſoneſi urbem opulentam, at ibi cum adveniente Muſtapha in colloquium venirent, quem ubi regem Europæ fecilsent, petierunt ut Calliupolim ſibi reſtitueret, idque facile obtinuerunt. Tum vero Duces Amuratis, in Europa reliſti a Machometo patre, Bajazerum unam ex optimatum oumero Byzantium ad Manuelum ablegaut, qui rogaret, ne initum cum Machometo fœdus violaretur; ſimulque duodecim ptimatum filios obſides, aureorum ducentena millia, regionem denique maximam Calliupoli vicinam, quamcumque Græci poſtulaſſent, offerret: ſi Muſtaphum Byzantius Imperator deſereret, ac neutris ſuppetias ferret; ſed ipſos potius ſineret infeſtis armis concurrere.

Amurates Machometi filius.

Qui ſeloſos Græci perdiderint.

Joannis Manuelis F. mala conſilia.

Quibus intellectis, Joannes Manuelis F. juveois imperii cupidus, arbitrabatur initio tes ſuas melius habituras, ſi inimicitias inter ie illi gererent, diſcordiaque mutua res ſuas perderent. præterea non parum ſibi conducturum putabat, ſi ambo ſua opera indiguiſſent. Quod ſi etiam regnum inter ſe partirentur, facilius utrumque poſſe opprimi ſtatuebat ab ſe, qui tamen peutri reapte par eſſet. Deinceps vero longe aliam ſequutus eſt ſententiam, totus Muſtaphæ partibus addictus. Pater autem Joannis Manuelus Imperator diverſam a filio ſentiebat, fœderum religionem ſtatuens violandam non eſſe. Vincit tamen filius, decretaqua ſunt Muſtaphæ auxilia. Mox obſeſſa Calliupolis & expugnata, quam ubi Græci repererent, Muſtaphas dicere, Turcia hoc ingratum fore, regno necdum partio: ſimulque rogare, tantum aliquantiſper expectarent. Deinceps Adrianopolis occupata, Turcici regni ſedes in Europa: quo facto, paſſim ad eum copiæ Turcorum, ceu Bajazeti filium, deſecerunt. Redacta in poteſtatem Europa, cum Asapidis Turcorum peditibus, aliſque copila Europæis, & Zunaite Smyrnæ principe in Aſiam trajecit, ut ea quoque potiretur. Simul ad Græcos legatis miſſis petiit, ne quid abiente ſe innovarent: ſe Amurate victo, Calliupolim redditurum. Miſit & ſuos Amumtes, qui ampliſſima quæque pollicerentur, ſi ſuas partes ſequi vellent. Quum autem ſo amicitia Muſtaphæ perſiſterent, ioſectaque re legatos Amuratis ab ſe dimittetent: in caſtra illi reverſi, rumorem didebant, Græcos ad Amuratem traductos eſſe: ſimulque Muſtaphæ militibus extrema quæque minitabantur, tamquam in Aſia plane perituris, redim in Europam intercluio. Hæc fama quum in caſtris Muſtaphæ volaret, ac necdum legati, quos ipſe miſerat, præſto eſſent; nutare Turcorum animi cœperunt, ſtatimque Zunakes ad paternam ditionem profugit, cæteris quoque Ducibus & copiis dilabentibus. Eo facto, Muſtaphas ad mare profugit, ut ſaluti ſuæ conſuleret, ac lo Europam le contulit.

Legatorum affatus.

Quum hæc in Aſia gererentur, Imperator Byzantius in Peloponneſo muſcrem quamdam, ſacerdotis filiam, alieno prorſus tempore deperibat; negligens interim præclaram occaſionem eacludendi Amuratis a trajectu in Europam. Ia ubi fuit, opera Genuenſis cujuſdam nauclerl trajectis, Muſtaphamm acerrime perſequutus cepiſſet, ac ſtranguliſſet: Græcis ioſeoſna, Conſtantinopolim obſedit, quamquam irrito conatu, tam fortiter illis reſiſtentibus, ut obſidionem ſolvere cogeretur. Quum autem ne tum quidem Græcis pacem concedere vellet, Muſtaphæm illi, tredecim annos natum, Amararia ſtarrem arceſſunt, eique ſe regnum conciliaturos pollicentur, ut Amurati negotium faceſſerent. Verum is quoque deductus a Græcis in Aſiam, a outricio ſuo, cui a patre Machometo educandus fuctat traditus, Amurati proditus interficitur.

Imp. Græci fecordia.

Bellum cum Genuenſibus.

Secundum hæc miſſis rurſus ad Amuratem legatis, præſertim viris illuſtribus, Notara & Caroluca, tandem Græci pacem impetrarunt. Ea durante, Genuenſes a Joanne Manuelis F. irritati, bellum Conſtantinopoli fecerunt, eamque obſidione cinctam oppugnarunt: quam ubi capere non poſſent, Galata (quæ Genuenſium urbs erat, e regione Byzantii, Peræ quoque nomen habens) munita, in Italiam redierunt. Nihilominus inter Galatenſes & Byzantios bellum gerebatur, donec tandem multis Genouenſibus a Jnanae Leontare duce captis, in concordiam redirum fuit.

Ad Eugenium IV Græcorum Joannis legatio.

Eo bello finito, Joannes Manuelis F. legatos ad Eugenium Romanum pontificem mittit, petituros ut concilium indiceretur, quo Græcorum & Latinorum controverſiæ componerentur. Tentabat hoc modo animos Occidentalium, an redituri cum Græcis in concordiam videreotur. Hi legati ad Germanos profecti ſunt, qui Baſileæ congregati, contra Eugenium concilium celebrabant, eoque rejecto, Felicem Sabaudiæ Ducem, virum ſpectatæ probitatis, Pontif. Max. creaverant. Igitur ambo Pontificea inſtructis triremibus, Joannem Byzantium Imperatorem arceſſebant. Nam uterque ſub ſe concilium celebrari, & religionis controverſiam, quæ cum Græcis intercedebat, finiri volebat. Quum ab utroque triremes adeſſent, Imperator benignis verbis concilii Baſilienſis legationem dimittebat: cum Romanis, Vene-

Concilium Baſilienſe.

pag. 347

Joannis Paleologi profectio in Italiam.

tis, Italiaque reliqua ſe jam ante colloquutum dicens, qui omnes ſe Romam proficiſci jubeant. Itaque ſumptis ſecum Byzantiis ſacerdotibus, & Græcorum ſapientiſſimis doctiſſimiſque viris, in Italiam navigabat.

Quum Venetias appuliſſet, inde Ferrariam contendit, ubi degere pontificem Eugenium acceperet. Ad eum ubi veniſſet, precibus fatigabatur, ut Pontificem juvaret in contentione, quæ cum Germanis inciderat. Hinc Florentiam profecti ſunt, quo cum Græci veniſſent, multa diu egere cum Pontifice, ut religionis diverſæ negotium feliciter tranſigeretur. Id ubi deductum ad exitum fuiſſet, ſcriptis & obteſtationibus ſacris ſanxerunt, ſe deinceps unanimes in eadem religione futuros. Quo facto, pontifex allegit in Cardinalium ordinem duos ex Græcis viros nobiliſſimos, eoſque ſibi familiaritate junxit: Beſſarionem Trapezuntium Nicææ, ac Iſidorum Sarmatiæ ſive Ruſſiæ antiſtites. Horum enim opera plurimum adjutus erat in concordia cum Græcis ineunda. Beſſario tanta præditus erat ingenii vi, ut Græcorum præſtantiſſimos non æquaret modo, ſed etiam ſuperaret. Judicio qualibet in re multum valebat. Græcarum Latinarumque litterarum tanta excelluit peritia, ut eruditionis palmam inter omnes facile caperet. Nicolaus, qui Eugenio ſucceſſit, maximi virum fecit, & ſingulatitet coluit. Quapropter Bononiæ ab eo præfectus eſt, ut eam pontificio nomine gubernaret. Quum autem urbs ea ſeditionibus variis agitaretur: divinam Beſſario prudentiam virtutemque ſuam in tumultibus illis denonſtravit. Iſidorum non minus ſapientem, & amantem patriæ, nimirum Byzantii, captum a Turcis eſſe conſtat deinceps, Machometo ſecundo urbem expugnante, pro cujus ſalute tum fortitet Iſidorus præliabatur. Eugenius hunc virum, quum ejus auctoritas apud Græcos haberetur maxima, Cardinalium in numerum tetulit: quod eum putaret rebus ſuis plurimum in concordia cum Græcis conſtituenda commodaturum, ut ſane accidit.

Concordia Græcorum & Rom.

Beſſarion & Iſidorus Cardinales Græci.

Quum autem Græcus Imperator præſidium ad tuendum Byzantium a Pontifice peteret: ita reſpondit ille, ut polliceretur, in poſterum ſibi Græcorum imperium curæ fore: neque ceſſaturum ie diceret iu Germanis Ungariſque concitandis, ut arma contra Turcos exuſu Græcorum capetent. His actis, Impetator Byzantium revertitur. Redeuntes autem domum Græci, non amplius lis, quæ in Italia pacta conventaque fuiſſe dixinus, ſtare voluerunt. Quapropter motus Romanus Pontifex, doctos quoldam viros Byzantium miſit, ut cum Græcis in colloquium venirent: qui ſynodum in Italia coactam, ejuſque decreta non admitrebant. Marcus enim antiſtes Epheſi, & Scholarius Græcorum doctiſſimus, ut antea, ſic ne tum quidem Latinis adſentiri volebant. Ubi ad colloquium & diſputatiouem ventum eſſet, nihil efficere Romani potuerunt: ſed infecta re domum reverſi ſunt. Hac re motus pontifex, auxilia Græcis promiſſa non miſit: quos & ipſos a Pontifice averſos, concordiæ cum illo initæ pœnitebat. Quamobrem miſſis ad Amuretem legatis, Joannes Imperator pacem orabat, & impetrabat.

Tumultus coorta initam eò. ordiam.

Sequutæ ſant fratrum Græcorum, Joannis & Demetrii, diſcordiæ: quibus dutantibus, Joannes Demetrium patre principatus ſpoliavit: Demetrius Conſtaminopolim ope Turcorum obſedit, infectaque re diſceſſit. Rurſum inita cum Amurate concordia, nihilo ceſſabat minus Imperator agitare conſilia cum Eugenio Romano Pontifice, ac Pannonum rege Uladislao, qui nuper admodum e Polonia vocatus, Ungaricum regnum occupaverat. Impetravit autem a Pontifice decem triremes, quæ cum ſuis Helleſpontum cuſtodirent, ut Aſianas copias Amurates trajicere non poſſet. Verum vicit Amuratis fortuna trajicientis eo tempore, quo propter adverſatios ventos Græci Latinique contra Turcos niti nullo modo potetant. Ejus tam felicem trajectionem Joannes Impetator ægro quum acceviſſet animo, delibetabat cum ſuis, quid in præſenti rerum ſtatu potiſſimum ageret: bellumne, an pacem Amurati denuntiaret. Quippe ſi pacem cum Amurate colere inſtituiſſet, fore putabat, ut ei per Pontum exercitum ducenti, commeatum & neceſſaria præſtare cogeretur: qua re Pannones offenturum ſe videbat, a quibus non leve periculum, Amurate devicto, imminerer. Putabat igitur eo tempore conſultiſſimum fore, Pannonum ſequi partes, & Amureti bellum inferre. Poſt pugnam vero infeliciret ab Ungaris contra Turcos pugnatam, Græcus Imperator in fœdus cum Amurate tediit, nec amplius id violatum eſt. Nam quidem amplexus eſt, Amuratemque muneribus coluit, ut nihil mali contra ipſum amplius moliretur.

Græci Ungarorum partes ſequuntur.

Fœda aurem contemio inter Imperatorem Joannem & fratrem Theodorum erat coorta, qui Byzantium venerat, ut in ſocietatem impetii a fretre admitteretur. Is ſe pro Imperatore ſolum gerebat, fratrique reſiſtebat. Poſtremum aperti hoſtes facti ſunt. Nam expeditionem Theodorus contra Impetatorem ſtatrem inſtituit. Erat ei conceſſa Selybria, cum tegine vicina: quumque peteret ab Imperatore proventus annuos ampliores ad vitam ſuſtinendam, repulſam paſſus fuit. Hinc bellum inter ipſum & fratrem exortum eſt. Prius tamen, quam belli Theodorus aliquem ſucceſſum hsbuiſſet, vita functus eſt. Secundum hæc iscedente Amuratem Conſtamino, altero Joannis Imperetoris fratre, Iſthmus expugnata fuit, muto diruto, qui nuper ad arcendos a Peloponneſo Turcos exſtructus fuerat.

Joan. imp. & Theodor fratrum diſcordia.

Edit Pariſ pag. 348.

Neque multo poſt Joanne Imperetore defuncto, in Conſtantinum ejus fratrem devolutum eſt impetium. Demetrius quidem, fratrum alter Impetium occupate nitebatur: verum impeditus fuit ab civibus, matre, Cantacuzeno, & Notara, qui arbitrorum partibus fungebantur. Timebanr enim, ſi Demetrius adſequeretur imperium, fore, ut Conſtantinus exetcitum adduceret: quo facto, periturum eſſet imperium. Demetrio tamen, & Thomæ, ſtatti nstu minimo, Peloponneſus en æquo conceſſa fuit: ob quam vatie tumultuatum inter ipſos eſt, utroque ſtudente altetum ejicere.

Conſtantinus Paleologus ultimus imp. Byzantii.

Fratrum Paleologorum diſcordiæ.

Sub hoc tempus Amutates apoplenia cotreptus in convivio, motitut, quum nxnte annis regnaſſet. Mschometum filium ſucceſſorem reliquit. Is ſub ipſum regni ſui auſpicium Conſtantinopolim obſidere cœpit, & ad expugnationem omnia idonea comparavit. Ejus urbis amplitudo quum tanta ſit, ut in circuitu CXI ſtadia comineat: diſtributis in muros militibus, eoque pacto inſtructis copiis, accidit ut minui munita foret. Aderat in urbe Græcis Iſidorus Ruſſorum antiſtes Cardinalis Synodi cogendæ cauſſa miſſus, ut Romano Pontifici Græcos reconciliaret: atque id non multo ante confecerat. Verum Græcis illa cum Romanis reconciliatio nimis fera exſtitit.

Mschometus ſecundus.

Tandem Conſtantinopolis expugnata eſt quarto Kalendas Quinctiies, qui dies Martis erat, anno CIↃCCCCLIII, vel ut alii tradunt, quinquageſimo ſecundo, quum obſidionem quinquaginta quatuor dies toleraſſet. Cantacuzenus Theopbilus Palæologus, aliique nobiliſſimi viri fortiter dimicantes, interfecti ſunt. Conſtantinus Imperator fugiens in humerum accepto vulnere perlit. Ejus

Conſtantinopolis capta.

extinctî caput ad Machometum quidam attulit, præterque munera longe ampliſſima principatu quoque donatus eſt. Imperio tribus annis & tribus menſibus potitus fuerat. Eodem die, Peram quoque, ſive Galatam, Genuenſium oppidum, Turci per deditionem occuparunt. Quæ autem calamitates in hac expugnatione Byzantiis acciderunt, explicari dicendo nequeant. Nam miſerabile hoc Conſtantinopolis exitium videtur omnia, quæ per univerſum orbem contigerunt, excidia ſuperaſſe. Atque hic imperii Conſtantinopolitani finis fuit, quod a Conſtantino Magno ex Italia translatum, Byzantiique conſtitutum, in Conſtantino Palæologo deſiit.

Continuationis Glycanorum Annalium, Auctore Joanne Leunclavio, ad captum uſque Byzantium Finis.

PHILIPPI LABBEI
BITURICI
SOCIET. JESU THEOLOGI
NOTÆ, EMENDATIONES,
AC VARIÆ LECTIONES
IN LIBRUM I. ANNALIUM, SEU CHRONICI
MICHAELIS GLYCÆ.

Edit Pariſ. pag. 349.

ANtequam provehar ulterius, monendum cenſeo Lectorem, ante aliquot annos me editionem Græci textus ex duobus Bibliothecæ noſtræ MSS. Codicibus mutilis atque imperfectis maturare coactum fuiſſe, eumdemque poſtea contuliſſe, ac ſupplevisſe, partim ex MSS. Codice chartaceo optimæ notæ, a Celſiſſima Principe Joanna Baptiſtide Borbonia, Generali Ordinis Fontiſebraldenſis Antiſtita, ex locupletiſſima Archimonaſterii ſui Bibliotheca deprompto, atque humaniſſime ſubminiſtrato, partim ex variis excerptis ad me tranſmiſſis, cum Roma a V. C. Luca Holſtenio eruditione omni atque humanitate perpolito, ex Codice Vallicellano RR. PP. Congregationis Oratorii, tum Auguſta Vindelicorum a R. P. Simone Wanguereckio Societatis noſtræ Theologo τῷ μακαρίτῃ, ex Bibliothecis Bavarica, atque ejuſdem celeberrimæ Reipublicæ Auguſtanæ.

F. itaque deinceps Codicem Fontiſebraldenſis Monaſterii. C. Claromontanum noſtrum. V. Vallicellanam. B. Bavaricum. A. denique Auguſtanum, deſignabunt. I M. Meurſianam tertiæ Partis, de qua poſtea pluribus dicendum erit, a Julio Cæſare ad Conſtantinum Magnum editionem Lugduno-Batavam.

Pag. 1. Τῶ Κυρίῳ Μιχαὴλ &c. Titulus V. Codicis ſic habet, Τὰ λοιπὰτὼν καὶ μακαριωτάτων πατρὸς Μιχαὴλ τοῦ Γλυκᾶ χρονικὸν αὐτῷ κτίσεως κόσμου συνταχθὲν, ἤτοι ἐξήγησις περὶ τῶν ὑρατῶν ἢ τῶν γῆς, περί τε τῶν φωτεινῶν, ἢ πάντων ἀπλῶν ἢ ὑπὸ Θεοῦ δημιουργηθέντων ἐν ἡμέραις ς'. περὶ τε τοῦ πλάσαντος τὸ Ἀδὰμ, ἢ ἢ λοιπὴ πολιτεία. F. vero paucis mutatis ſic incipit τὰ σωζόμενα καὶ μακαριώτατου, &c. ſequuntur aliquot verſus cum titulo: Στίχοι ἰαμβοι εἰς τὴν παρὼσαν βίβλον.

pag. 350.

Βίβλος χρονικὴ σωζομένη τυγχανούσα
. . . . . λόγου χάριν
Λόγος . . . . . πλάσεως ὁ συγγραφέως·
Ἢ ἐκ γένους ἔχουσα γλυκυτωτάτου·
Γλυκᾶς ὁ γράψας Μιχαὴλ τὸ βιβλίον
Θεοῦ λόγων τῆς ἢ χαρὰν ἢ ἐγκράτειαν.

Integre vero atque emendate leguntur in C. & quibuſdam aliis.

Βίβλος χρονικὴ σωζομένη τυγχανούσα
Εἰς τὸ γλυκὺ συνταγμα χριστοδότου
Ἐργου παρόντα πλάσει ὁ γεγραφότου,
Ὃς ἐκ γένους ἔχουσι Γλυκυτάτου λόγου
Ὁ συγγραφεὺς Μιχαὴλ τὸ βιβλίον
Θείων λόγων ἔστιν παρακαμβάνον.

Pag. eadem. Βραχία ἀνακαβὼν. F. βραχυσὶλαβον. Deinde συντεξάμενος F. συμξάμενος. Τὰ καινὰ συντάγματα, F. καινὰ, ſicque videtur legiſſe Leunclavius Interpres. κατατεθὲν F. ἐκτεθὲν. Τοῦτοι pro τῶν & ſimilia, quod nihil aut parum admodum ad rem noſtram lectoriſque expectationem faciant, deinceps omittam. αὐτὰ αὐτοῦ. F. αὐτὰ. deinde ἐξ ἀρχὴ τοῦτου τῶν ἀνθρώπων. ἐχρὴν F. ἐβὼλὸν. κατὰ φωτὸν τῶν κοσμῶν. F. κατὰ ταῦτα τὸ τοῦτου παρέχθεσιν. πλὴν ἢ ἐλάττωσις Recte F. & V. habent πλὴν ἢ ἐλάττωσιν. τῶ δημιουργήματος. F. τῶ δημιουργὰ τῶ δημιουργοῦντι, F. τὰ δημιουργοῦντα. ἐρμήζεται legendum haud dubie, ut eſt in MS. ἐρμήζεται.

Pag. 2. Καὶ τῇ μὲν φωτὶ &c. In MS. Fontiſebraldenſi titulus rubris apicibus præmittitur exaratus. Ἡμέρα φωτὸς. Περὶ τῆς φωτὸς ὑπάρξεως τῆς Κοσμογονίας. Περὶ ὑρατῆ ἢ γῆς. Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν. In MS. Vallicellano huic loco inſeritur titulus. Περὶ ὑρατῆ καὶ γῆς ἐν οἷς ἐ περὶ ἀπλῶν. ἀκολούθων. F. ἀπλοῦν. Quia vero in lemmatibus hujuſmodi ſive titulis variant admodum calamo exarati Codices, nullam eorum poſtea mentionem faciam: cum ſufficere videatur æquis Lectoribus Index ampliſſimus, quem ex libro Fontiſebraldenſi præmiſimus ἀυτολεξὶ deſcriptum, & Latino idiomate a nobis redditum. κατὰ χώραν. F. κατὰ χώραν longe aptius, ſicque legit Iſaïe pres. Sol apud Gabaonem &c. Vulgata editio habet: Sol contra Gabaon ne moveatis, & Luna contra vallem Ajalon: ſteteruntque Sol & Luna. ἀλλ' ἐὰν ὁ τοῦ, ita V. nam C. noſtrum & F. legunt ἐπιδὰν.

Pag. 3. ὅτι μιᾶ κοινῆ τοῦ, F, τῶ. στερεοῦται. F. στερεοῦται ἀδρὰν ἀνατολοδύσεα, F. ἀνατολοδύσεα ἀμοβαίως, F. ἀμοβίως. περὶ ἀστῶ. F. παραγωγὴς τὸ ὑρατὸ ὑρὰν γὰρ ἀν. αἱ λοιπαὶ ἐν τῇ καθ' ὁτὸν ἀρχαιολογίᾳ φαίνεται λόγοι. Hæc verba deſunt in MS. C. & F. habeantur autem in V. aliiſque, atque ita legit in ſuo Leunclavius. συναλλαμὼν F. συναλομενον. Poſt ἡμερῶν adde ex F. ἐνωθὲν ἐκκλήσεων· τωῦτα μὲν δὴ ἐπιβαλοῦσ· ἡμέρας μίαν, adde, ἑπτὰς ἐπιλέγει. Quinetiam Damaſcenus ille Joannes &c. Deeſſe locum illum S. Damaſceni in utroque noſtro codice Claromontano jam monuimus, nec erit abs re iterum admonere deſiderari quoque in F. & V. cum tamen, ut ex verſione colligitur, non abfuerit a codice Leunclavii: ſic enim variant exemplaria noſtri Chronologi Glycæ.

Pag. 4. Ταῦτα δὲ πάντων ὁ Πλάτων, uſque ὁ δὲ Ἀριστοτέλης abſunt a F. aliiſque. Θεὸν τε ita etiam F. & V. & res ipſa videtur exigere, quamquam Leunclavius legiſſe videatur ἀυτὸν τε cum reddiderit, ut qui rebus abs ſe perſpectis &c. Καὶ τί χρὴ τοῦτο λέγειν, uſque ad, καὶ περὶ μὲν ὑρατῆ τοιαῦτα, *pag. 351.* deſunt in F.

Pag. 5. Βορέᾳ καὶ Νοτίᾳ F. Βορέᾳ καὶ Νοτὰᾳ. ὁ ἥλιος ὁ δημιουργὸς τὰ ἐναῖσα χωρία. ἀλλὰ μᾶτα ζωγραφὶ. ζωγραφὶ δὲ &c.

Pag. 6. τίνων lege φύσεων τῇ φωτὶ τὸ περατικὸν. ἀνάπαυσιν, F. ἀναπαύεται τὸ σύνολον. ἐνεὶ δὲ τὸ ἀναπαλλάσσον πολλάκις τὸ σύνολον χωρὶς. οἵωνα adde πολλοὶ. ἡμῶν χρὸν F. ἡμῶν. Ex verſione vero detrahendus articulus huic typhoni: videtur enim Leunclavius typhonem cum ſiphone confundere, quod longius abeſt a mente auctoris. In Codice F. ad marginem poſt στρωμάτων, habetur τίνος δὲ χάριν ἐνεῖνα τὰ στρώματα ὕδωρ ὁ Θεὸς.

Pag 7. Verba Damaſceni Græca deſiderantur, non ſolum in noſtris membranis, ſed etiam in F. Ea vero ex V. deſcripta a V. C. Luca Holſtenio,

noſtras in margine adſcriptas firmant codices V. & F.

Pag. 31. Ἀντιδίδωσι, F. ἀντίδωκε.

Pag. 32. Ζῶσι αὐτὸν χρόα, iidem codices αὐτὸν ἐνδυόμενοι iidem ἀναδύμενοι.

Pag. 33. Ὧρα δυρὶ ſcribe ὥρα τῷ δίρῳ. Poſt χείμωνι addunt V. & F. ὡ τὰ Μαχάονι φάρμακα. τὸ Ηυδατηρὸν ὕσατι διδάχθησα διδάγματα ex F. qui atiam habet.

Pag. 34. Poſt ἀφανὲν dele aſteriſcum, eſt enim integer locus. hoc enim ut pleraque alia, ſomnian tis Typothetæ ſunt παρεμβάματα. Poſt ἀναδίδωδα V. & F. ἔτι γε περὶ Θαΐδος τῆς Λιγυπτίας, ἀναδὺς ἔδαφος λαίφει ἐν καύμασιν, ἄδδις ἀναρίων μόνον ἢ χθονὸς καταπαυρίτας, quæ in noſtro deerant exemplari. Pro ἐλάτας, lege ἐλάτῳ, & pro καύμασιν, lege καύματος.

Pag. eadem. Φυσικὸν, adde ex F. τοῦ λόγου τῷ ἀνθρώπῳ σωμάτων αἴδεν αἴτιον ὅδιν ἀναβιώσαντα.

Pag. 35. ἡ ψυχὴν F. τὸν ψυχικὸν αὐτοῦ φαίξίνοι δάνατον· ζωώμενος F. ζωόμενος· Πελασὶν, F. πελασὶν· ἐκπετάμενε F. ἐπιπετάμενε. ἀναμίσιος, F. ἀνημμένος· πυρομένου F. πυρουμένου.

Pag. eadem. in V. & F. legitur αἰκλα· ἀνθρωπίσας δὲ τάλαν αὐτὸν, ſic diſtinguendum: Τδέαι, F. Τδεσσι.

Pag. 36. Pro φλεγόμενον, V. & F. φρυκαλόμενον, ſupinus barbaram dictionem ac vulgarem mutat F. in τιτυρίσκοντα. Coccygem ſeu cuculum, vertit Leunclavius Ceycem.

Pag. eadem. Τοιοῦτα γὰρ τὸ Θεῖ καὶ ἀβὶ λόγῳ καὶ ἀβὶ ζῶον ἐκ ἀναμιγνὺν ταὐδίων.

Pag. 37. Pro ἔρωτι iidem codices V. & P. exhibent ἱερῷ τῳ· κατὰ τόνο F. κάτω τα· & in fine καὶ γὰρ ἀκοὴ παρ' ἑκάτερα βαρεῖα, καὶ ὄρασις ἀμβλυωπὸ, καὶ ὀφθαλμὸ ἀμβλὺ.....

Pag. 38. Καὶ ἰδιῳὸ ἰδίοις ἀναφαλίπτει τῷ ἀνθρώπῳ· τὸ δὲ ἰσχυρὸν τὸ ζῶον ἰδὶν ἄλλο τι λέγοντας χρωῶν· ἴσχει ex V. & F. ἰδίοντες, F. ἰδέσθαι· χδζλὶ, F. χδιοτλὶ· ἀφυὲς γάρ, F. ἐκπεδάσας ἐκίδυν ἡ μεγα βοῶσα. Io V. pro βαδυτάτου habetur βαμυτάτου, atque ita legit in ſuo Interpres Leunclavius. τῷ φλόγῳ F. φλόμῳ.

Pag. 39. Σκοτοδίνια, F. σκοτοδίνιας ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν λαρυγγῶν ἀναπεφύκασι· φλόγα τοῦτο ὁ θερμὸ τὸ πέριττον ὑγρὸν. Poſt μεταβολὴ V. & F. τοῦτο μὲν σωίτιο λογικὴ ἀναφέρουσιν· ὅσυγε τὸ μὲν ἀφρῶδες χυμῶνος φαίνεται λαίμοι ἐπιμβάλλειν τῇ ζοφῇ· ὅσυγε ὑπερβέζουσιν φαὶ τῶν μάλιστα δίδυμο· ὧδε δὲ τὸ ἡδὺ φλεγμονὴ· παραδρομὴν ὀδὸς, F. ὁδοῦς· μὲ ἀρκοῦσα, F. ἀρκοῦντος· ἀναπίμπλασθαι, F. ἀναπιμπλᾶσθαι.

Pag. 40. ἡ πυγμῶν F. πυγμαίων· ἄμφω, ita habent codices V. & F. Poſt ἀναβαίνειν V. F. & Leuncl. addunt ὑφαντικὴ.

Pag. eadem. Ἐξαιρέζωται, F. ξξαιρέσεται. Poſt ὑποκαθίζοντες, F. ἢ γὰρ χαῖνα αὐτῷ καὶ δίυγρα ὑπεπίδυ τὰ κῶλα, σωμάτι δ' ἐγίνετο ἡ ἀφρὸν αἱ ἐκβύσεις· ἀλλ' ἐ σφυκάσιν ἴσα ἰσοῤῥοὶ τοῖς βίοις τὸν ὀλίφοντα· ἀ μᾶλλον δὲ φασὶν ὀχμὰς τὸν ὀλίφοντα τὸ μυῖδιν ὕπνον, καὶ τὸν ῥοῦ, ὅτι φοβερὸς ἐσι τῷ ὀλίφοντι ὅσπερ δὲ καὶ τὸ λυπέτατον ὀχμὰς τὸ σκοτίο κάθον τοῦ ἐκάλιπεν ὅσπερ αὐλοῦ ταχίστη, ὥτε δὲ αὐτὸ τὸν ἴδι τοῦ τραῦλον ἐνίοθαι· ἀλλ' ἐ τὸν ὀλίφοντα μὲ φρίττων τίνων λόγοιο, ἰὸν μὲ δοκοῦν τῇ φαντασίᾳ τὰ πάματα· τίνα ἔσται; ὅτι μορμολύττεται σκιὰν ὀλίφας ἐν ὕδατι τῶι ἑαυτὸ δυόμενον. δὸ καὶ τὸν ἰνδὸν ἐπεσπέμψαν ἀσθένειαν πίνται φασὶ, ἀσυτίκα ἐβρυχιβάζοιτ τυτὶ δὲ ὕδατον τὸ ζῶον· ἢ τότε χάδων ὑποδοκοῦσι τῇ φαντασίᾳ τὰ πάματα πίττα.

Pag. 41. Pro τωιχωρώτο, F. τωιχαίρου τὸν τὸ πάμα σμικρίτατο βίρετας μᾶλλον μὶν ἰὼν ἢ τῷ τὸ φαντασμὸ σύλματο κατευναζίζει τὸν τοιοῦτο ἀναπαύσθαι τὸ δὲ τὸν ὀλίφοντα.

Pag. ead. Pro ἰσάγγιλον βίου ἄχει, F. ἀνώτερα ἐν σωμάτων ἔσαι, quod conformius eſt varſioni Latinæ, in cujus margine reſtituatur imago pulcherrima, cujus extrema pars prælo excidit. Pag. ſeq. Poſt ὀλιφάντων τοῦτο, τίνα ἔσται; ὅτι τὰ μείζονα κινήματα τῶν ἐν τοῖς χάοι δίτα φοὶ τυλίσσον. τὰ μὲν γὰρ διαίρεται, τὰ δὲ ἐναίσιμα· καθάπερ ἐπὶ ἴστιο· κατὰ τοῦτο τοίνυν τεταχέναι ἔσι, ἡ ἢ ὀλιφάντων τόπος. Poſt ζῶσι, F. καθ' ὃν τὸν οἰκεῖα ταυτρέπις ἀναλύσεως τῶν ἐβρυκτῶν· ὑφαντοῖς, F. ὑφαντοῖς ἀφανίσει ἄγρας τυλικὸν ἐνέδρας· αὖθι τὰ γαμφωνύχα τῶν ἐβρ ἡβ ὀτύχων ἄκρα, alias ἀκμὰς.

Pag. 42. Διτείνοντα, V. & F. οὐκ ἄν ἀναμίστοι ἂν οἷα τι ἐ ερατωτὸν ἄνοκα δοῦναι παραστῆναι, Poſt κυβίζεται, F. διότι ἐμὶ κατὰ ταῦτα δὶ ἶλα τυγχάνει, ἡβ δ' ἄλλο τὰ πίστα μάχει τίνα κῶλα· τὰ δ' ἄκρα ευμὰ (V. τυμὰ) ἐβ τὰ ταῖς τυλικαῖς χρωτιμίνοις V. ἐμπεδίων. διατλάσσοντο, V. τοῦτο δὲ ἐμὶ ἐνὶ κυκλῳ ἐς ἰδὶν· τὸν γὰρ ὀχμὰς αὐτοῖς γινομένης, τ,οὶ ὁ τοῦ. ἄκρα ἀναμίσιν τὸ ὕδωρ, φοὶ ἐκάτο ἐ ὑδρώσεσι γίνεται· ἀλλ'..... Pag. ſeq. τοῦτο legendum eſt.

Pag. 46. Plurima ex iis quæ de Dracone ac fulmine edidit, abſunt a codice F. & quædam deſuiſſe in aliis docet verſio Leunclavii, quæ manca eſt atque hiulea, ac diſcimus ex appoſito aſteriſco. Res vero non eſt tanti, ut in ea exponenda diutius immoremur.

Pag. 47. Idem Leunclavius minus appoſite συνέλκυσε ἰχνη de leone fugiente interpretari videtur contrahere veſtigia, cum delere, abolere, abſcondere, celare, aut confundere rectius dici potuiſſet. Neque enim contraxit Chriſtus advantus ſui fine ἀναδρομέως τοῦ tempus, ſed abſcondit celavitque ne Diabolo notus eſſet. Quædam quoque ab eodem interprete minus commode reddita videbis in verſione ſuo nitori reſtituta, quæ non eſt opus putidis verbis ridere.

Pag. 48. pro ἀπαράτο, lege ἀδιαράτο deinde μεταχειριζομένο αὐτὸν. ἢ δὲ δόλια αἰνιτι, in F. hæc leguntur, ἀλλ' ἡ ἢ ἐπιόμενο ὑπ' χαλεδόντας πίκ ἰχνευτι δοτι τῶι φύσιν φοὶ τὸ δολοφρτὰι μεταμίβοτ· ἡ γὰρ αἱ δόλιαι ταῦτον ἐτίρηται. Γίνοιτο δὲ ἡ τοῦτο, ὅτι αἱ ἀγρῶν ὑπ' ἀνθρ ζῶν χαμένοι seq. vero. ἀναπίτας ἐ ἡ κίνοιο λάλαιτον ἄλοὶ τὰ ὑγρὰ.

Pag. 49. Io V. Παῦλον ὁ Σιλεντιάριον, ſic legitur in Clarom. & Fontiſebr.: quid ſi Σιλεντιον, aut quid ejuſmodi: nondum enim mihi de ſcriptore illo plane conſtat, qua ætate floruerit. Suſpicabar alias eumdem eſſe cum Paulo Silentiario, cujus extant ἀμβωνία de Thermis Pythiis, & quædam Epigrammata in Florilegio Maximi Planudis opera concinnato; verum donec uberior lux alibunde affulſerit, ſatius eſt ἀτίχειν. σίλον δὲ ἡ δε-ξοὶ ἐ ἀφοιδὸς ἀρίσει· ἡ ἀφωνὶ τοῦτον τοῦτ, φοὶ δὲ ἡ ἀφρὸς & F. Idem non ſecus ac V. exhibet, quod in margine ex conjectura obſervaveram, καταλοιπὸς γὰρ ἰοὶ.... Pag. 315.

Pag. ead. Ἐμφράτων αὐτὸν F. & V. ἀνοτὸν. Pro δέλτα τε F. δαιδτε rectius, & pro αὐδίδωι, αὐδῶι.

Pag. 50. φασὶν αἰ λογικὸν ita in Clar. & Font. in Vallicellano vero αἰ καδικὸν, forte pro δὶ ἀυτὸν, quam lectionem ſaquutus videtur Leunclavius, qui varrit, non dicendo parabilem. Verum cum paulo poſt eadem prorſus utatur noſter Glycas antitheſi, ὅτι δὶ ἐναντίοι τὰ τοιοῦτα ἐ αἰ λογικὴ melliorem arbitror aſſe, lectionem a nobis in textu expreſſam.

Pag. ead. Μυελὸς γὰρ ἡβ ἀνδρῶτων V. & F. ἀνδρωτίνων· ἀν μὲν γε, V. & F. μὲ τα·

Pag. 51. ἀπ' ἀγοντα ὑπὸ τὸν ῥίνιον τῶν ὀμφὸ, iidem codices legunt, ὑπὸ τὸν φυσικὸν ὀρίζοιτ, & paulo poſt φρονίμων, quod in margine adſcripſimus. In F pro περὶ ἐπιθέσεως τοῦ ἀνδρώτο, titulus præmittitur litteris miniaculis fulgens, φυσιολογία τοῦ Ἀδάμ.

Pag. 53. Leunclavius non ſatplene ſenſum exhibuit, itaque ſpiraculum illud in animam commutatum non eſt, ſed reddi debuit, itaque ſpiraculum illud in animam non commutatam creavit animam; in F. poſt αἰ μεταβάλλοντα δὲ ὅμοιοι γράμματα additur, ἀλλ' ἡ μὶν χεῖρ μόνο χεῖρ· τὰ δὲ γράμματα, γράμματα. Idem interpres paulo poſt non videtur aſſequutus mentem Auctoris. Noſtra eaque varior opinio de corporis cum anima conjunctione, ſimplex eſt atque perſpicua: Corpus enim ex pulvere; anima autem citra medium ullum a Deo producitur.

Pag. 54. Pro τὸν δαίμονα ἔχειν, F. legit κίνοιτ, nec aliter in ſuis membranis reperit Leunclavius.

Pag. 55. καθάπερ ὁ Θεὸς αὖ, cujus locum incuria Typothetæ ſæpe occupat. Poſt τετρανὸν ἐχειν ὁρίσεται, V. & F. ἡ μὴ τὰ περὶ ἀνοὶ ἄλλα φαντάζεσθαι, τοιοῦτον.

Pag. 58. Ὅδωρ ὁ ἀρχὴ τοῦ ὑρέων ἡβ φυτοὶ ἀπ V. & F. Deinde lege περιέρχονται pro περιέρχονται, ὄρος γὰρ αὐτὸ· τὸ ὕδωρ....

NOTÆ ATQUE EMENDATIONES

AD SECUNDAM PARTEM ANNALIUM.

MICHAELIS GLYCÆ.

IN MS. F. Titulus apparet augustior ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ, deinde alter minor, περὶ τῆς φυσιολογίας τοῦ ἀνθρώπου.

Pag. 91. post ἀνοδον addendum τῶν ἐπὶ δυσίας αὐτοῦ. De Caini morte Georgii Syncelli, Methodique Patarensis opiniones in unam conflavit Leunclavius, ut ex collatione versionis cum Græco textu apparet. Quod vero ad quæstionem ipsam propius spectat, quæque sententia de nece Cainica probabilior judicanda sit, ad Salianum & sacrarum litterarum Interpretes Lectorem curiosum amandare libet, dum in rimandis excribendisque variis Lectionibus & lacunis identidem replendis otiliis immoramur.

Pag. 92. ὅτι τοῦ ὅτε ἦν αὐτῷ τοῦ Κάϊν .... τῷ ἀδελφοκτόνῳ F. ἀδελφοκτόνῳ δυσίαν F. & V. δυσίαις. idem codex V. pro ἀνάλωτον, habet ἀνόλωτον hoc sensu, ut in bellum incideret, atque hoc modo periret. Leunclavius autem verbis apertis significat eo pacto periisse Cainum: quæ non videtur fuisse mens Josephi, licet non solum Leunclavianus codex, sed & noster ac F. quod exeusum est, tueantur.

Pag. 93. Post ἐστὶν ἰδεῖν V. & F. ἔτι μὲν γὰρ ἀνθρ' ἑνὸς δύο μετέχουσιν ἐν αὐτοῖ τῷ ἐμπνεόντων ἑξῶν περιστρεφόμενα, ἔπειδὴ τοσοῦτο εἶναι ἀβροντερικὰ τοῖς ἀκροατοῖς καταλλαῖς, ὅτε μὴ φοὶ ἰδεῖν ἀνθρώπων τῷ ἑξῶν αὐτῶν. Pro διὰκρῖ F. διακρῆ. In eadem pro Αναβασιανὸν minus apposite F. habet πανηγυρὶν, & δυοῖν μὲν δυο pro δύομαι δυο ἰδίαις.

Pag. 94. Κατὰ δὲ τὰ περὶ Σαμαρίτας ἐβραικὸν, uberius dices F. & V. quam in edito. Post ἔνοικ τῷ Θεῷ, addit F. ἐφ' ᾧ καὶ μετατίθεται· καὶ ὅρα διαφόρα ἀγαθύντα.

Pag. 95. ioeptus Typochetes μείζονα καὶ ἀνίμενον pro μείζοσι & ἀνίμενον edidit: &

Pag. 97. μαχείαν pro μαχάν. ac bis ἑπανῶτε in duas dictiones sejunxit;

Pag. 98. semel tantum expressa habentus nomina numeri ἑπτὰ & δύο, in F. geminantur ἑπτὰ ἑπτὰ, & δύο δύο sepiena & bina. De mensura arcæ Noeticæ, arque inventoribus Geometriæ & Astronomiæ, de Zoroastro, magia, ac similibus, alii plura subministrabunt, quæ libens omitto. *Edit. Paris. pag. 358.*

Pag. 100. pro Μαγῶν F. & V. Μαγοὶ.

Pag. 101. ἀρχιδὺν, F, ἑπτὰδυν. συμβολὴν idem συνεργὸν. cad. vero Abimelechum Glycas cum Pharaone Ægypti Rege videtur confundere, vel duos Principes in unum compingere, quos facer textus aperte separat. De quercu Mambre videsis Interpretes, & Geographos de terra quam Deus Abrahamo promissam posteris ejus tradidit habitandam; Theologos quoque de apparitione Abrahamo facta, sive trium Angelorum, sive trium SS. Triadis personarum, ac similibus; neque enim consentaneum videtur, ut quosdam imitatus invento forte fortuna in lictore scalmo ingentem navim ædificem.

Pag. 102. Pro κατελθὼν lege ἑπτὰδυν ξ ....

Pag. 103. post Περγάμῳ, σαφὲς δὲ τοῦ ἄρρ γαμέτα μαχαιρίδιον, ὅτε δὲ ἄνδρα....

Pag. 104. Post καὶ τοῦ μὲν τόπου ἔστιν. In codice Claromontano multa de Loto inferuntur, quæ in alii desiderantur, & in versione Leunclavii: hæc autem sunt ejusmodi: Ὁ δὲ Αβραὰμ μετὰ τὴν Σάρρας ἐγένησε τὸν Ισαὰκ, ᾧ μετὰ ὁ Αγαρ τὸν Ισμαὴλ· ὁ δὲ Ισαὰκ μετὰ τὴν Ρεβέκκας τὸν Ησαὺ ᾗ τὸν Ισραὴλ· δι ἐφ' ᾧ Ησαὺ τοῦ ἑπτὰλαβ μετέχοσε φοὶ τὸν Λαβαν τὸν φοὶ μεσῆδ αὐτοῦ Σύρον. ὃ ᾗ τοῦ Δηρτέρας, τοῦ Αρίου καὶ τοῦ Ραχὴλ ἔλαβεν εἰς γαμέτας· ὅτου ἐσω ὁ Ιακὼβ ἐγένετο τῶν δώδεκα πατριάρχας, ὅτου τοῦ δώδεκα φυλὰς τοῦ Ισραὴλ.

Ἰσέον ὅτι μετὰ τὸ ξενιδῆσαι τὸν τρεῖς ἀνδρας παρὰ τῷ Αβραὰμ, κατελαβον οἱ δύο εἰς τοῦ ἐφ' Σοδόμων κατέφυσιν· οἱ ᾗ φοὶ τοῦ τοῦ Λωτ κατοικίαν κατῳκίσατο· ἄνερ οἱ δούλοὶ Σοδόμων μαθόντες, ἐπίσε κατέλαβον ἐπζητοῦντες τοὺς ξένους, φοὶ τὸ τοῦ ἀδιμητοφεῖον σκηνῶσαι αὐτῶν. ὁ δὲ Λωτ τότους οἰς ἄκρον ἀνάντες· διαζόμενος δὲ πολλὰ παρ' αὐτῶν, ἐξέδοτο τοῦ δυναστεῦσι αὐτῶ φοὶ τοῦ μικρὸν ἐπιδῦναι σκηνῆσαι, μόνον μὴ εἰς τοὺς ξένους τούτου αἴκρον τε γενέσθαι. οἱ δὲ ἀσυλογῶς ἐκ ἐνεδέχοντο. ζητοῦντες δὲ τοὺς ξένους ἅρας βιαίως, μετὰ τοῦ Λωτ κατεμαίχοντο. οἱ δὲ ξένοι τοὺς δυρὰς τοῦ σηκοῦ ἀνοίξαντες, καὶ φανέντες τότου μόνοι, τυφλὰ τοὺς πάντας ἀπέφηναν· ἐκπλαγεὶς δὲ ὁ Λωτ ἐφεῖ τὸ γεγονὸς, καὶ σαφῶς ἐπ' φόσεσιν, παρακάλει αὐτοὺς μεδὲν τέτοι ποιεῖν. οἱ δὲ φοὶ αὐτῶν· ἕνεκεν τοῦ μετὰ σὲ ἥκοντες, καὶ ἔξελθε ἐκ τοῦ τόπου τούτου· ἄοφεν γὰρ οἱ πάντες καταπολέσοντας, καὶ ὁ τότου ἐκκλησιάσοντας καὶ ἀφανισθήσοντας ᾗ τοῦ ᾗ κατοίκων μικρὸν ἀπέκλινε. ἐξ ἑνὸς χέους σωσοὺς ὁ Λωτ, φοὶ τὸ Σηὼρ ὄρος ἐξέφυγε· κατόπιν δὲ βρέξεν τὸ πῦρ ὁ Κύριος, κατεπόντισεν ἅπαντα κατὰ τοῦ ᾗ ἀγγέλου φράξαντος. ὁ δὲ γαμὶ τοῦ Λωτ, ὀλα γαμὶ ὠλεσα, καὶ πρὶ τοῦ προσέξον ᾗ ἀγγέλου μὴ διαλάσσεται, καὶ τραφεῖσα τὸ γεγονὸς εἶδεν, ἐδύη ἀνελοῦσθε, καὶ ἀὶ σάλα ἀγγάνα ἀλὰ· αἱ δὲ δυγατέρες τοῦ Λωτ τομίσασαι, ὅτι ὁ Κύριος ἅπας ἔδυ αὐτὸ λοιτὸ, καὶ σπέρμα τοῦτοις ἐκ ὅτε γενέσθαι, ἐμέθυσαν τὸν πατέρα ἀνᾗ οἴνῳ, καὶ συμπαιδὸν αὐτοῖ, μὲ ἐδύη ἐκ τοῦ μέδος τὸ γεγονὸς παρ' αὐτοῦ· τοῦτο γοῦν γενέσθαι ἐξ αὐτοῦ ὁ δύο αὐτοῦ Αβραὰμ, ᾗ κατεδύη, ἐξεπίσκλων αὐτὸν εἰς τὰ μέρη τοῦ τοσαυτοῦ Νάλου, ἐνάπτων ἐξ αὐτοῦ ὡς δέδοτ δεκάλε τρία, τῇ δ' ἀλκδύῃ ἐνὸ συμβάντος γένεται, ᾗ ἐξελαύνει τὸ ἀμέρτημα· ὁ δὲ Λωτ ταχυδρομήσας, οἰκοτομῆν Θεοῦ προσέτυχε τῷ Αβραὰμ δεκάλε τρία, ἤγουν ἐκ πυκαρίου, τὰ πάλαι, ᾗ ἐκ κέδρου. ἔ Σαμψῶνος ὁ Αβραὰμ, ὅτι δυσκῶν ἐκ ᾗ δυρίνε ἀλαίβοντος, ἐδέξατο τὸν Θεὸν· ἀναλόσεως ᾗ ἀμφότερα μετὰ ᾗ δεκάλε εἰς τὸ ὄρος, ἐτυξεν αὐτοῦ ἐπὶ πίτνρα ὁ Αβραὰμ χοεῖα ἐπ' ἀκάλων, πλουσίν δι, οἱ φέροντα χόρια τελγόντα. προσέταξε δὲ τῷ Λωτ ἀνέρχεδαι, καὶ ἀντλᾶν ὕδωρ ἐκ τοῦ λορδάτε, ᾗ ποτίζειν αὐτὰ καθ' ἡμέραν. ἦ δὲ ἔ ἐτοῖν· ἀνέχει δὲ τὸ ὄρος ἐκ τοῦ Ιορδάτου ἀσὶ μίλια κδ'. ἐντοῦ δὲ μέσοῦ τρῶν ἐβλέποντο οἱ δεκάλ· καὶ κατελᾶν ὁ Λωτ ἔξεπε τοῦτο τῷ Αβραὰμ· ἔ ἀναλόσεως ἐδύη τὸ γεγονὸς, ἔφασαν ὅτι ἰωόσησαν οἱ τρεῖς δεκάλ, καὶ οἱ ἐν ἐγγάνιτσιν· οἱ μέζας δὲ μόνοι ἐναπολιφθέντας, οἱ καὶ ἐρυτοῦσθαι κεχωρισμένοι. ἐδύη δὲ Αβραὰμ τὸ γεγονὸς ἐν τοῖς ἔρασι ξύλοις, ὅτοῦ προσπίπτει τῷ Κυρίῳ, καὶ ἄπε· τοῦτο τὸ ξύλον ἅπας ἁμαρτίας ἀπόφασι· τὸ ᾗ ξύλον οἱ μέζα δύο ἐγένετο, διαμέσον αὐτὸ μέχρι καὶ τῶν βασιλείων Σολομῶντος. ἔλαβε δὲ πληροφορίαν ὁ Αβραὰμ περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτίας τοῦ Λωτ· ὅτι ᾗ ὁ τοῦ ᾗ Ιησοῦμαν ἐκπέζετο, μετὰ ᾗ ἄλων ἐξαίσιν καὶ αὐτὸ τὸ ξύλον, ᾗ σταυρωθὲν ἐκπτο ἀρχὴν ἐν τῷ ἱερῷ, οἰκονομίᾳ καὶ τούτῳ Θεοῦ· ὅτε ᾗ ἐμέλε πεδὸν τὸ ὕπερ τοῦ κόσμου σωτῆρος πάδοι ὁ Χριστὸ ἔ Θεοῦ ἡμῶν, ἐσταυρώδη ἐν αὐτῷ παρὰ ᾗ Ιουδαίων. *pag. 359.*

Pag. 105. Ιερουσαὶμ scribe; καὶ ᾗ τὸ δώτατ δυκάτατ.

Pag. 107. τοῦ πλάτατ.

Pag. 108. ὅσα φάδατ· πρὸς ἀλλήλατ ἐπίσατε. De Josephi narratione, quam noster Chronographus exagitat, fusius disputat Salianus. Quam vero imperitus fuerit veteris Historiæ Glycas ex Perseo, quem post Sardanapali atque Arbacis tempora Assyrii imperasse somniat, facile quivis intelliget. Cætera non persequor; hujus similiumque Græculorum in Chronologicis rebus peccata dixeris, an

Pag. 109. In F. ἐ δὲ μ' γίγνετ. ἔστω δέρετ ἐπεὶ ἐπιβιβᾶν, ἔδει ἐ πεμπτὰς ἡμέρᾶς τᾶς πορευτέρας, & quæ ſequuntur, omiſſis iis, quæ ex noſtro codice a quopiam ex longiori aliqua narratione decerpta cum aliis excudenda curavimus aoſulis tamen a reliquo contextu diſtincta. Verum omnis hæc de Cyro & Daniele narratio fabulam oler, cum Babylone rum apud Darium Medum in prerio viveret Daniel, quum a Cyro deviſtus eſt Croeſus. Quis vero ferat ἀνεπαισθησίαν Siculi noſtri, qui Cyro filium Darium ac ſucceſſorem, Dario vero Artaxerxem ſubjiciat; eoque regnante in Italia viciſſe Palantem, a quo dictum ſit Palarium; cum ducentis ac quinquaginta ante Darium & Artaxerxem annis Romulus vixerit, & Pallas Evandri filius ad Æneæ tempora referendus ſit aliquot ante Romulum ſæculis. pro κατακλῦν, F. habet κατακλῦν.

Pag. 110. In V. & F. μηδὲ δέ ὁτωμᾶς μ' ὕδατος ἐπακόυσει, τὸν ποτομὸν πορευόμενος, ἐ τῷ Θεῷ γονεῦσιν κατρίζοντας μ' οἱ μὲν ἄνδρες ἐν ποτομῷ πορευέσθω, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν. . . . . .

Pag. 112. ἀπερχώμεν F. ἀπερχόμενος. κατακείδομεν, F. ἐξεύδομεν. τῷ ϑ ἀρτεμὼν λέγοντι. . . . .

Pag. 113 poſtrema linea αὐτῷ δώδεκαν ἀνδρῶν. Quæ vero a Lennclavio prætorita, ex Claromontano codice excudenda curavimus, reperiuntur etiam in Fontiſebraldenſi, ubi eadem Joſephi de cauſa longiaris Patriarcharum vitæ ſententia iiſdem verbis aperitur.

Pag. 115. βύβλων, M. βύβλεον, F. βύβλον. αὐτῇ ſi reſpicias ad Σίδῶν, αὐτῷ ſi ad τάλαντα.

Pag. 116. ſcribe ἀπολλύμενον. poſt μένη λαβεῖν, μὴτε χρύσεον φορμίσκον ἐβδομήκοντα τὸ γένος αὐτῶν ἐκπέμπε.

Pag. 118. κεμμίσιας, F. κεμμίνη.

Pag. 122. poſt. τὸ Σίναιον ὄνομ', ex F. γλυκαίνετε καὶ ἡμέρᾶ πεντέκαι πολὺ φεύ Γεώργιος ϙ'. Noſter enim μ' ἐν ἐκὰ ἡμέρᾶς μ'. μ' τέσσαρες μ'. initio addenda ſunt, quæ MS. noſter codex de Decalogo repræſentat.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΜΩΥΣΗΝ.

α'. Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Οὐ ποιήσεις σαυτῷ εἴδωλον ὅτε πᾶν ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, μ' ὅσα ἐπὶ τᾶς γᾶς κάτω. ἐ προσκυνήσεις αὐτοῖ, ἐδ' ἐ μὴ λατρεύσεις. Οὐ λήμψ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ θεοῦ σε ἐπὶ ματαίῳ.

β'. Τίμα τὸν πατέρα σου μ' τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται παρ' αὐτῶν. καὶ παρακαλῶ πληρωθῆναι ἡμέρᾶς πολλᾶς ἐπ καὶ μακρὸς γένῃ ἐπὶ γᾶς.

γ'. Οὐ μοιχεύσεις, ὁ πορνεύσεις, ὁ κλέψεις, ὁ ψευδομαρτυρήσεις, ἐ ποιήσεις συνουσίαν κατὰ τῶ πλησίον σου.

δ'. Οὐκ ἐπιθυμήσεις γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐτε τὴν παῖδα αὐτοῦ, ὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, ὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, ὔτε τὸν βοῦν αὐτοῦ, οὔτε τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ, οὐδὲ πάν κτῆνος αὐτοῦ, οὐδὲ ὅσα νοεῖ τῷ πλησίον σου.

ε'. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην τὸ σαββάτου ἁγιάζειν αὐτήν. ἓξ ἡμέρᾶς ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τὴν δὲ ἡμέραν τὸ σαββάτου ἐ ποιήσεις οὐδὲν, ὔτε σὺ, ὔτε ὁ ὑὸς σου, ὔτε ἡ θυγάτηρ σου, ὔτε ὁ παῖδισκα σου, ὔτε τὸ ὑποζύγιόν σου, ὔτε ὁ βοῦς σου, οὔτε ὁ προσήλυτος ὁ ἐν ταῖς πόλεσι σου, ὅτι ἀργυρώτατοι σου· ἀλλὰ ἀναπαύσονται πάντα ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου· οὐ δὲ ἀναπαύσεις τὸ ἄγιον, μ' μᾶλλον τὸν τόπον μ' τὰς ἑστίᾶς· καὶ ἀληθεύσεν παρὰ τὸ ἔτρεμον, καὶ κατέμενε λαὸς ἡμαρτημένων ἐξ ἡμερῶν τᾶς ἑβδομάδος σου· καὶ ἐσῃ ἀλογημένος.

ϛ'. Ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωσῆν, λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἓ ἐροῖς πρὸς αὐτούς· αὐθρωποι ὅτ κατεμείσατε Θεὸν αὐτῶ, ἁμαρτίαν μεγάλαν κἰ ἔσται· ὁ ἀριθμὸς ἀρὸ τὸ ἄγιον Κυρίου, δεκατὴν δεκατεῦσαι, ἓ λίθῳ λιθοβολήσει αὐτὸν πᾶσα συναγωγὴ τῶ υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐαν τε προσήλυτος, ὔτε αὐτοχθὼν.

ζ'. Ἀπὸ προσώπου πολιᾶ ἀναστήσῃ, μ' τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοβηθήσῃ Κύριον τὸν Θεόν σου.

η'. Ἐὰν αὐθρωπος πατάξῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἢ τ' μητέρα, θανάτῳ θανατεῦθω· ὁ γὰρ ἀποδιαστείλας πατέρας υἱοῦ ἢ τεκνων, καὶ ὁ μ' αὐτὸν πατέρων. ἴσως. τῷ ἀποκτείναντα· μ' ἄρα τὸν πατέρα αὐτοῦ ὁ τῶ μητέρα ὑβρίσῃ, διαταυθω· φονὸς γὰρ ἐστι.

ϑ'. Οὐ παρακλήσῃ ἀκαθὰ ματαίως· οὐ συμπαραθήσῃ μετὰ ἀνόμου μάρτυς δίκαιος. ἐκ ἄρ μετὰ πλειόνων ἐν τῇ κακίᾳ.

ι'. Οὐκ ἐκλίνεις πάντα ἐν κρίσει· οὐ θεραπεύσεις κρίσιν πένητα ἐν κρίσει αὐτοῦ· ἀπὸ παντὸς πράγματος ἀδίκου ἀπέχου· ἀθῷον ἐ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς, μ' οὐ δικαιώσεις τον ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς βασιλέων, καὶ μεθίστησι δίκαια. δι πάντα δίκαια ἐν κρίσει· οὐ κληρονομήσεις πτωχῶ, οὐδ' οὐ μὴ ζημιώσει φρόνιμον δίκαιον· ἐν δικασταῖς κρινεῖ τὸν πλησίον σου· οὐ πορεύσῃ σαῦ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου, καὶ ὁ συβήσεται ἐφ' αἵματι τοῦ πλησίον σου.

Ταῦτα ἓ ἕτερα πάντα ἐνομοθέτησεν ὁ Θεὸς τῷ Μωσῆ· μ' ἐκ Μωσῆς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ συναριθμήσας τὸν μόχον, ὅτινες τῷ χρυσῷ ὁ χρυσὸν ἐποίησαν. Hæc reperiuntur in noſtro MS. τοῖς τοῦ Ἀμαλὴκ. μετὰ δὲ τὰ πολλὰ ἄλλα ὁ Ἀμαλὴκ ἐν χώραις μ' μυρίαις σωμάτων τέλειοι μετὰ τ' ἄβραν αὐτῶν ἦτον. ἀπέλθε Μωσῆς ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἔξεστιν τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς προσευχὴν· καὶ ὅτ ὕψω τὰς χεῖρας ὁ Μωσῆς ἐν τῷ ὄρει, ἰσχυρὸν τὸν Ἀμαλὴκ, ὅτι δὲ χάσκοντας καὶ ἐπαίρουσιν αὐτοῖς, ἔστησε ὁ Ἀμαλὴκ τοὺς Ἰεβουσαίους· ταῦτα δὲν προσίζοντες ὃ, τὸ Λαρὶν καὶ Ὦρ, πολλὸν εἰς ἐκδίκησιν, μ' ἔστησε ἐξ Ἑωσίμων· καὶ ἐπέζευσε τὰς χεῖρας τοῦ Μωσέως εἰς ὕψος, ἓ αὖτον ἐν τέλει ὁ Ἀμαλὴκ ἀπώλετο· μ' ἐπαινεῖδε τὸ τοῦ Δαβὶδ· ἐν τοῖς ὄρεσι ἦ χωρὶς αὐτοῦ σωληνῶν ὁ ἁμαρτωλὸς.

Ὅτε δὲ ἐφόβουν Ἰεβαῖοι εἰς τὰ ἱερὰ κλεῖθρα, κατεῖδον αὐτοὺς οἱ ὄρνι, μ' ἀνέθησαν. τότε ἓ τὸν χαλκοῦ ὄφι ἐγκαρσίονται ὅξος πλείους ὁ Μωσῆς, ἔστησε οἱ διάσωστοι ὄφεις, ἀπὸ ἓ ὃν εἰδώνετο ὑπὸ τ' ὄφεων, ἀστηρίζοντι εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφι, ἐρρύετο τοῦ δακνᾶν.

Pag. 122. Ἐπιτελέσῃ F. οἱ ἀντιλογίᾳ δανείσῃ. Pnſt ἀμαρτησόμενοι F. & V. στόμα ἄγαν ἔχων, ἐφ' οὗ δὲ καὶ νόμος κατρατᾶται, ὅτι τὰς Ἀρχαῖᾶς χεῖρας ἐπιτίθησι. . . . . .

Pag. 125. F. habet Χαλδ ἰόν τι Ἰησοῦ. Quæ vero deſunt in noſtro codice ex V. & F. modo tibi exhibemus. Poſt ἐποίησε ἀνόμημα. Ἰκάνη ἔτι φρότου νόμου παῤ Ἕβραιοι ἐν τῷδε γέγραπται οὕτω. οὐκ ἐσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. οὐ ποιήσεις σαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ ταντὸν ἐμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῷ γῇ κάτω. οὐκ ἔσον ἐπαῦδα ταυτολογίᾳ, τό, τὸ εἴδωλον καὶ τὸ ὁμοίωμα. τὸ γὰρ ὁμοίωμα τινός ἐσιν ὁμοίωμα οἷον χρυσοῦν ζῴου, οἷον δαιμονίου, οἷον πτηνοῦ. τὸ δὲ εἴδωλον, κατὰ τὸν Ὠρηγένην ξύλινον, ἀνάλωμα ἄβρωτον οἷονεὶ κακὸν ἐσιν· οἷον ὁ παῤ Αἰγυπτίοις τιμώμενος Κυνοκέφαλος, καὶ ὁ παῤ Ἕλλησιν ἱππόκαμπος.

Edit. Pariſ. pag 360.

Quæ vero Calvinianus Interpres Leunclavius ex ſuæ lectæ placitis ſenſum auctoris noſtri invertit, placet hic loci hujus interpretationem retenere atque integritati ſuæ juxta Glycæ orthodoxi mentem reſtituere. *Illud præterea ſcire debes legem primam Hebræis in Exodo ſcriptam eſſe in hunc modum:* Non habebis Deus alius præter me. Non facies tibi idolum neque ſimilitudinem rerum quæcumque ſunt, ſive in cœlo ſupra, ſive infra in terra. *Non eſt hic* pag. 361. *ejuſdem vocis inepta iteratio, neque enim idem ſonant τό, τὸ εἴδωλον, καὶ τὸ ὁμοίωμα ſimilitudo enim eſt cujuſcumque ſimilitudo, ſive terreſtris animalis, ſive marini, ſive volatilis. Simulacrum vero, ſive idolum,* (quod vulgatus Interpres vertit ſculptile) *de Origenis ſententia, conceptum eſt mente figmentum ſeorſe non ſubſiſtens: quemadmodum apud Ægyptios cultus olim Cynocephali, & apud Græcos jactatus Hippocampi.*

Pag. 126. Promethεum, Orpheum, Æſculapium Medicum, ac Legislatorem Lycurgum, nimquam coætaneos ad tempora Baraci & Deboræ refert; cum tamen varius diſtinctiſque fixerint temporibus: ſed Glycæ ἀκριβείας ἓ παραχωρήσωμεν, ut jam monui, emendare, aut refellere non eſt mei inſtituti. nec idem ſincere reſtet, quæ de recentis Gedeonis ad pugnam paratis commilitonibus referunt ſacræ paginæ.

Pag. 128. pro ἐκπομπεῖον. F. ἐκπυρωθεῖον. minus re-

ſic Leunclavius reddit γυναικῶν ἀσπίτων πεντηκοντα ἑπτὰ, mulierum majorem quoque numerum LXX. Interpretes habuiſſe ſpectaculo illi ἐπὶ τῷ δόμῳ οἴκου τεραγλίου δεδραμένῳ γυναικῶν διαφθορᾶς.

Pag. 129. poſt κρακκε omiſſum eſt participium διέχωρει. pro Ναζαρὶν, F. Ναζαρὶν. Ad finem ſequentis ſpectant quæ ſequuntur ex V. & F. deſcripta: ἄξιον δὲ ἡμᾶς ἐνταῦθα ἐπιμνησθῆναι ταραμβάσεως χάριν τῶν ἀεὶ, ἐκ τῶν Ἑβδόμ. Ο Ναβοχολλόσορ ἀφ' τὸ μὲ ἐπιφανέστατον αὐτῷ πάντας ὅτι ἐπολέμει μετὰ τὸ Αἰγυπτίους τὸν γῆς, ἐκεῖνον φησὶ αὐτὸν. ταῦτα λέγει βασιλεὺς ὁ μέγας ὁ Κύριος πάσης τῆς γῆς. ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ ταὐτὸν τῷ χιλιοστῷ ἑπτακοστῷ τῷ Ὀλυμπίῳ, κατὰ Ἰούδαιον, ἔφη ἡ ταῦτα ὁ Ἀμμανίτης Ἀχιωρ· ὁ μὲν ἔτος ἀγνοεῖται ἐν τῇ λοιπῇ τάξει, ἐξ ἀμφιταπείνου δὲ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἀναβεβαιώσθω· ἡ ἐκπαιδεύσωμεν αὐτοὺς· ἃ δὲ μὴ παραδέτω ὁ Κύριος μὲ ἐξ ὁλοτέρου φοὶ Ἀχιωρ ἐκ τοῦ ὁ Θεὸς, ἃ μὴ Ναβουδωνόσορ, ἔτος ἀπαντικὸ τὸ πρῶτον αὐτὸ, καὶ ἐξαναβρέθον αὐτὸς ἐκεῖ φοβοῦνται τῶν γῆν· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεμπολάσιν τῶν παραλῶ αὐτὸ, σοφὸ. τῷ ὄντι καὶ Δημόδοκος παρὰ γυναικὸς τῶν Ἰουδ· ταῦτα τὰ τὰ ἔκτον παρὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσθησαν. Τοῦτ δὲ τοῦτο καὶ Ἀχιὼρ πεπίσθαι τῷ Θεῷ ἡ περιτέμνεται.

Pag. 130. non videtur aſſecutus Leunclavius mentem Glycæ, neque conſuluiſſe ſacrum Eſtheræ textum: verba enim illa κατὰ τὸν τεσσαρακαιδέκατον τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, quæ ad verbum κατασφάττειν pertinent (dies enim Judæorum cædi deſtinatus erat 14. Adar duodecimi menſis) conjunxit cum ſequentibus μακρὰν ταῦτο ὁ βασιλεὺς Ἐλθὲρ, reddiditque in hunc modum: *Hanc rem ubi Eſthera regina cognoviſſet ad 14. menſis 12. completo*, &c. Idem quoque quæ ſupra narrantur de Noemi, ejuſque nuribus, non ſatis commode expreſſit, & quæ ad Ruthæ pertinent, non tolerando errore, ſeu potius ἀδελφίᾳ, atque inconſideratia ſingulari, tribuit Orphanæ, quam ſcimus in patriam remeaſſe, ſola Ruthæ Noemam ſocrum ſuam Bethlæemum uſque comitante, nuptiaſque cum Booſo contrahente. ſequvero paginæ initio idem aberravit in ſententiæ illius interpretatione ἀκαθαίρ γὰρ νυκτὸς, οἱ ἀπέχνεσιν ἔλθων· ἐφ' ᾧ ἡ ἐμπεδὸν ἀνέστησεν οἱ αὐτὸν ὁ Μαρδοχαῖος. Reſpexit enim Glycas ad illa verba capitis ſexti: ἐξ ὧν τῇ ἡμέρᾳ αὐτὸ ἀσφαλῶς γράμματα ἐμφάτικα ἐξ ἡμερῶν ἀπαγγείλαντ αὐτῷ· ἄρα δὲ τὰ γράμματα τὰ γραφέντα περὶ Μαρδοχαίου, quæ vulgatus Interpres ſic reddidit: *Noctem illam duxit Rex inſomnem, juſſitque ſibi afferri Hiſtorias & Annales priorum temporum. Quæ cum illo præſente legerentur, ventum eſt ad illum locum, ubi ſcriptum erat, quomodo nunciaſſet Mardochæus inſidias Bagathan & Tharæ Eunuchorum Regem Aſſuerum jugulare cupientium*, &c. Pag. eadem ab imperito Typotheta neglecta, quæ ſequuntur corrige: ἐξ φόβου ἀναλύσεν. In F. Μεσάρι pro Ενμεδρι leges, & pro ἀφιλαίμενος, ἀφιλάμενος non ſat comiode.

Pag. 132. Καὶ φησὶ, ὁ σοφὸς τῷ ὄντι Ψαλμ. De libro ſuppoſititio apud Hebræos hoc titulo, Precatio Joſeph filii Jacob, ubi mentio Uſielis Angeli, dicemus in Bibliotheca noſtra univerſali: Pro ἰούδαν V. & F. ἰούδα.

Edit. Pariſ. pag. 362.

Pag. 133. Poſt Ηλεὶ τὰ ἱερὰ, F. ἀναχεῖα δὲ παῖ αὐτὸ ἔτι μὲ· καὶ ἀλλήλων ἐπιπεσόντα.....

Pag. 135. ἀπὸ lege ἐξαιρεῖ κατὰ τοὺς Ἑβδομ., οἱ ἀρχοντα, & τὰ ἄγια ἁγίων.

Pag. 136. ex F. οὐ ἐδίλωσε τῷ Θεῷ τὸ κατ' αὐτὸ ἀπατηδεὶ· lege paulo poſt ἀπατηδὲν.

Pag. 137. Memphiboſetum filium Saulis, ejuſque in regni parte ſucceſſorem graviſſimo errore ſtatuunt Glycas, atque ipſius Interpres Leunclavius. LXX. editio Romana vocat Ἰαβοδὲ Iboſeth, quem codex noſter ex quo Græcum textum edidimus, vocat Μεμφοσὶ, F. Μεμφιβοσὶ, ex quo Memphiboſetum ſoum, qui Jonathanis filius fuit utroque pede claudus, concinnavit Leunclavius. pro ἡ δὲ δὸν lege αἱ δὲ δον. Poſt Ἰαβοσαὶ F. ἐγνωσμένοι, βασιλεὺς ἐκεῖτο ἐκεῖνα τὰ Ἰεροσόλυμα· ἐφάνη μὲν ἐκ Δαβὶδ, οἱ λοιπὰ ἰσχυὶ τὸ Ἰαβοσαὶ ἐξάλλων.....

Pag. 138. poſt κατὰ ταῦτὸ, F. & V. ἡ φάνεν μὲν μὲν πάλιν αὐτὸν ὁ Αχιτόφιλ οἱ τοὶ ταλαικὶ ἀσυδὸν τὸ πατρὸ.... ἐδὲ, F. ἰδὲ· τοὶ μέντο F. & V. τοὶ, ut reſcribatur ad ἔλεγε. ἀφ' γὰρ V. & F. ζῶν γὰρ ἰσμὲν τὸν ἀφ' ἑαυτὸν pro ἑαυτὸν.

Pag. 139. Δαυτοκλητοῦσι C. & F. at V. ἐκκλησιαστῶσι.

Pag. 140. χαλκίμβων, F. χαλκίμβων. in fine, poſt ἐκκλησίᾳ, F. ἐν οἷς ἐδεῖ ἀσύχετο. Paolo ante in textum Græcum Latinamque verſionem gravis error incubuit, cum ab Iſraeliticorum ex Ægypto migratione trecenti tantum ac originta, τὰ', numerarentur annoi uſque ad extructam Deo a Salomone Hieroſolymis ſacram ædem. Extat enim luce meridiana clarius teſtimonium libri 3. Regum capite ſexto: *Factum eſt ergo quadringenteſimo & octogeſimo anno egreſſionis filiorum Iſrael*, & quæ ſequuntur. Im, nec deſunt inter Chronologos, qui longe eorum plures numerandos eſſe contendant, & pro 480. velint legendum eſſe in ſacris codicibus 580. Qua de re uberius, qui doctrinam temporum arte ac methodo pertractant. Quæ vero de Pſalmis Davidicis numero pluſquam trecentis, cum amiſſi fuiſſent, ab Eldra poſt captivitatem collectis, & ab Ezechia ad numerum centum ac quinquaginta revocatis aſſerit, partim ſuſpectæ fidei ſunt, partim omnino falſa, ut quæ poſt captivitatis tempora vixiſſe Ezechiam, atque Eldra Hebraicæ linguæ peritiſſimum juniorem fuiſſe ſupponant, neque ulla in iis haberi debet ratio κῆς στρατόστου Ψαλμῶν: ſi tamen illa fuit celeberrimi illius Doctoris opinio.

Pag. 142. δέκατ ος ἐτὶ ὁ ἔτος. ead. poſt τεσσαρὰκοντα ἑδδε ὁ δὲ πλῆθος τοῦτος..... De Homeri ætate, & ann. 160. interceſſerint ab excidio Trojano ad Templi Salomonici conſtructionem, videtur Chronologi. Certe ab errore vindicari nequit Leunclavius, qui ex illo adverbio ἔδει ἀφ' ἑαυτὸν δὲ.... in eam venit ſenteo tem ut crederet, Jeroboamum arrepta ex verbis Det ad Salamonem occaſione elatum adverſus Dominum Principemque ſuum rebellaſſe, populumque ab eo abduceſe molitum eſſe, cum ea potius ex Ahiæ Silonitis Prophetica ad Jeroboamum in agro oratione originem traxiſſe certum ſit.

Pag. 144. χαλάζοντα, F. ἐβαλλόντα: deinde, ἀπὸ γὰρ τοῦ Ἑρμοῦ φὸ ἕστηκε ὁ λιθοβολὸς κατωγεῖο· τοῦτος δὲ τὸν κατὰ βάκκιλον τοῦτον ὁ φὸ τοῦ Σανακχαρὶμ κρατῶν ἀφ' Ασσυρίων Σαλμανασσὰρ· ἐν οἷς δὲ τῷ ὁ δίκαιος Τωβὶτ· ἀφ' ὧν τοὶ καὶ ἔγραφε φίνου πατέσσει ὁ Σανακχαρὶμ· τοῦ Θεοῦ ἀφ' ὧν, P. οὗ ἀν. ead. Ἰούδαν, F. Γαδαὶ. Ασσὶ, F. Ασσὶ, deinde Βασσὶ. pro ἄδικ, F. ἄδι.

Pag. 145. Ezechiel ſeu Jezecielus falſo locum Eliſæi occupat, nec illud, ut pleraque alia παρέλαμεν, vidit, aut admonuit Interpres.

Pag. 146. pro ὁ, ſcribe ὁ· Ρὶμα, Ρεμμά.

Pag. 147. Ἰνα μὲν πάλιν ὑπερέχουσι.

Pag. 148. κατελθεῖν, F. κατέλθειν.

Pag. 149. ὑπερελεύσεται, F. ὑπερβαλεύσεται, Leunclavius pag. 149. Omiſſorum librum vocat, qui vulgo Paralipomenon dicitur, & familiari quibuſdam Novatoribus ſermone ſeniorem pro Sacerdote aut Presbytero uſurpat. Pro τὶ, Clar. & τὶ F. legendum eſt τοὶ χιλιάδες, ut videtur in ſuo codice obſervaſſe, aut e ſacro textu 1v. Reg. 19. emendaſſe Interpres, qui vertit 185. millia. *pag. 363.*

Pag. 150. pro ἐκκλησιάζοντ & κλαδὸν reperitur in F. ἐκκλησιάζοντο & κλαδὸν per vocalem longam, de quarum vocum ſignificatione & origine ἀπὸ τοῦ κλάω celebro, non ἀπὸ τοῦ κλάδ coco, plura Lexicographi. στέφου, F. στεφανου.

Pag. 151. Poſt ὑπερῴαν, F. ἐπ ἐπαλὸν ἀπαξ λαβὲρ ψυχῶν διάγουσι οἱ αὐτὸν πάντα τρόπον αὐτῷ κατεχρήσαντο ὡ ἀσίνου. pro πάντα ὑπαντᾶσιν, F. τοὶ τον. tum τρὶς ἀφ' ὅτου πυθαλὶρ τοὶ πτέαν. Pag. ead. ſcribe φοῦσι.

Pag. 153. qui Byzas hic Thraciæ rex Byzantii conditor, dicitur alibi Byzas. Ex iſta vero penicope, aliiſque quibuſdam, Lector diſcet, non eſſe integrum Georgii Syncelli Chronicon, ſiniſque omni.

vertit. Habes idem apud Plutarchum in Antonio, Glycam & Zonaram.) Eadem pag. pro ἐστολισμένην IM. φιλουμένην, pro quo corrigit ἐστολισμένην. Ibidem ἔστεφ ἐβασιλεύσεν ἐνιαυτοῦς τέσσαρας. Ita Glycas quoque inquit IM. & Euſebius Chron. lib. 1. numerat ccxcv.)

Pag. 159. Pro Ἀρχιρίου & συμπλοκίτου IM. Ἀρχιερέως & ἐκκλησίας. & pro χειλάδας, χείλους. Pag. ead. σοφὸς δὲ τὰ κατ' ἐκεῖνο καιρὸ IM. Hunc Mecænatem fuiſſe narrant Cedrenus, Manaſſes, Zonaras.) Ibidem σοφὸς δὲ τὰ Ἀλεξανδρέα IM. Meminit hujus Sveton. in Claudio tamquam Tiberio formando præpoſiti. Verba ſunt Auguſti ex Epiſtola quadam, cap. 1v. Tiberium adoleſcentem ego vero, dum tu aberis, quoridie inuitabo ad cœnam, ne ſolus cœnet cum ſuis Sulpitio & Athenodoro. Immo & ipſius Auguſti etiam præceptorem fuiſſe diſcimus ea Luciani Macrobiis. Ἀπολλόδωρα δὲ, ὁ Περγαμηνὸς, ἐπίτροπε δεῖ Καίσαρος Σεβαστὸ διδάσκαλε γενόμενος, καὶ παῖ Ἀθηνοδώρῳ τῷ Ταρσεῖ φιλοσόφῳ συνδόσας ἑαυτὸν, ἵζεσι ταυτὰ τῷ Ἀθηνοδώρῳ ἐπὶ ὑβδόμηκοντα δύο. Ubi obſerva Tarſenſem dici, qui Alexandrinus noſtro Metochitæ, (immo potius Glycæ) Cedreno, Manaſſæ qui eamdem Hiſtoriam recitant, ut & Zonaras: qui tamen de patria eum non indigitat. Hæc Meurſius. Quid vero, ſi duo fuerint Athenodori, Tarſenſis alter veteribus notus, & Alexandrinus iſte a Græculis recentioribus in conſpectum hominum deductus? Ibidem. ὃς Ῥωμαίοις ἀνὴρ τὸν βίον ἐκλιπὼν μέλλων. IM. Suetonius cap. LIX. Nonnulli patrum teſtamento caveruut, ut ab hæredibus ſuis prælato victimæ titulo in Capitolium ducerentur, totumque pro ſe ſolveretur, quod ſuperſtitem Auguſtum reliquiſſent) τελευτῶν, ὅρκους, τὸν τῶν Διῶν, IM. Sveton. cap. XCVIII. φάσκων. Idem cap. XCIX. rem eamdem narrat.

Pag. 160. μβ. IM. legit in ſuo codice πεντεκοστὴν δέκατην & obſervat Græcos poſteriores ævi dicere, πεντηκοστὴ pro πεντηκοστὸν, ſicque ſe docuiſſe pridem in ſuo Gloſſario Græco-barbaro. Ibidem: τριστίζουσι δὲ προσεγίσαντα τῇ πρῷ. IM. Nicephorus Hiſt Eccleſ. lib. 2. cap. VII. Ut vero infant (Maria) a lacte materno jam abhorruit, & mammam attingere noluit, promiſſionem mater adimplet: & in templum aſcendens, juxta votum, eam Deo conſecrat, tertium jam tum ætatis agentem annum. Et Evodina in Epiſtola apud eumdem Nicephorum libro XI. cap. XIII. Trimula quum eſſet (Maria) in templum eſt præſentata.) Quod autem hic & alibi ſæpe in partes advocat Glycam noſtrum, tamquam Metochitæ ſuo conſonantem, hoc mirabilem hominis ἀδικίαν demonſtrat. Ibidem: ἀσὶ δὲν γένηται καὶ τοιοῦτον ἐπιστεῖν. στίκτεται περὶ τούτου τὸ Ἀρχιρεῖ. IM. Cedrenus Γενομένου δὲ ἐντεῦθεν τοῦ ιδ', ἢ δυνατὸν. cum reliquis quæ leges apud eumdem Chronographum pag. 344. χιλιοστῷ ἓν ἐπὶ τῷ ῥήματι γενόμενα IM. locus hic mutilus ac præceſſerint adhuc alia, quæ petenda ex Hiſtoria ſacra apud D. Lucam capite 1.)

Edit. Pariſ. pag. 366.

Pag. 161. σωιδὲν ἴζοδος, F. ἔξοδία. Γαγέρμι, F. & M. ὁ Δαυὶδ. ὅτου ἐκ παρθενικῆς αἵματος ἐτέχθη κατὰ τὸν φυσικὸν λόγον. ead. ſcribe διὰ τοῦτο. Πανσερίν IM. ἐν Πανσερίνοις ἀνακλίνου.

Pag. 193. Quis ſit auctor λογοῦ Γενέσεως Partæ Geneſeos, quam citant præter Glycam Cedrenus & Zonaras, ignoratur, quove ſæculo e tenebris emerſerit: nam antiquioribus fuit prorſus incognita. Qua vero ratione Chriſtus Dominus Moſaicæ fuerit Legi ſubjectus, diſputant Theologi, ſacrarumque litterarum Interpretes.

Pag. 164. Poſt vocabulum ὑπακούων, in F. quædam habentur, quæ in C V. IM. & Leunclaviano codicibus deſiderantur. Ea ſunt de S. Joſepho: & καὶ οὐ δύνασθαι αὐτοῦ ἴσως ἢ ἐπίστευτο τὸν ἐξ αὐτῆς τοῦ πρωτότοκον. τοῦτο καὶ ἐπιμένει τοῖς ἴσοις ἢ, ἵνα μάθωμεν. ἴσως φησὶ ἢ ἀδίκως ἀνέτρεψε τὸ ἴσον ἢ παρῆκεν ἐν ἀλυσίᾳ. τὸ γὰρ μετὰ τοῦτο ἐμοὶ κατὰ νοῦν συλλογίζεσθαι. ὅτι τῶν ὅτου γεγαμηκὼς μετέρχεται καὶ ἔχων λογισμοὺς καταξιώσειν. εἰ δὲ οὐδὲ μετὰ ταῦτα δίκαιος ὑπάρχων γένοιτο κοινὸν. ἓξ ὅτου μὲν ὁ τὰ διὰ τοῦτο Δαυὶδ, ἐπὶ τῷδε τῷ ἀναγκαίῳ καὶ διὰ ῥητῷ. οἱ δὲ τὸ κατ' ἀκρίβειαν Μετὰ τοῦτο κλεονάζειν Παυλικιανοὶ μαθόντα τοῦτο ἐνεῖναι δικαιότητος, ἓξ οὗτο παρέχεσθαι, ὡς φοιβῶται κἀκεῖ ἐπὶ τῷ κύριλλο καὶ κατακρίνῃ τὸ Κυρίᾳ μητρὶ, ὅτι μετὰ τὸν κατέχοντα τόκον ἐτέρου ἐξ ἐκ τὸ Ἰωσὴφ μετὰ μίγνυται, & quæ ſequuntur Initio pag. 164. ἤδειν ſcribe. Pag. ead. ἀνέῳγεν δὲ πάντας, F. & IM. πάντα. Poſt μαθητοῦ τὸ Χριστὸ, in F. ſequuntur, quæ abſunt ab editione Meurſiana, Leunclavii verſione, & codicibus V. & C. ὁ μέντοι καλοσύνας ὁ Ματθαραῖος ἐν τῷ παρ' αὐτὸ συγγρ φέντι ματίῳ τῷ ἁγίῳ Ἀντιόχου Βαστολαμαῖο καὶ Βαρθαῖος ἐκεῖ ταῦτα· ἀρτὶ δὲ τὸν παμάλυτον ὁ Σωτὴρ ἐπαίμενον κατὰ τὸ ἀφεθῆναι αὐτὸν ἐλκὶ διαγῆναι τὸ δικαίωμα τὸν βαρναβᾶν· διὸ ἐ φοὶ τὰ βαθὺ τὸν καρδίας αὐτῶν ἀναβλέμενοι, καὶ λόγα μετέθεντι, ἐ παρίστατε τὸν φοὶ αὐτὸν, ὁ τοῦτο Βαρναβᾶς τὸν αἴτιον Μαρίας τὸν μητὸν Ἰακώβου, δι Μαρίαν ἐπολέγετο, κατακαθὼν, διὰν δὴ τοῦτο ταῦτα ἐλκὶ ὁ Λόγος φησὶ φοὶ αὐτῶ· ὁ μεθεν ἐρχεσθαι, ὃν κατὰ μόνον ἰδίαν οἱ παρῆσι ἐμοὶ ἰδὲ παρεγένετο· ἢ ἄρα κατακαθὼν ταῦτα κατέλαβε τὸν τοῦ, καὶ τῷ Χριστῷ φραστοῦσα φοὶ τὸν ἔλεον αὐτῆς ἀσπάζεσθαι αὐτὸν παρακαλῶ, καὶ δὲ ἢ ἀρίστο. Καὶ ἐπὶ ὅτου ἐν ᾧ τῷ Πάσχα μετὰ ἡβδομάδων ἐστέλλετο. Λόγα δὲ ἀνοῦσι οἱ ἐμοὶ κατεβέβηκε, ὡς κεφάμου βατεζων τῷ ὕδατος, ᾧ κατακαλεῖσθαι ὁ Χριστὸς τὰς μαθητὰς ἐπίστροφὰ. Μάρκος ὧδ ὁ στρὸς, ὁ τῶν Μαρίας τοῦτου φόι· ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ εἶπε ἓ μετὰ τῶν ἀπολλῶν φιλῶν ὑποστρέψαντα οἱ Ἀντόκιοι μετὰ ἡβ πατῶν ἀδηφῶν, ἐν οἷς ὧδ καὶ Βαρναβᾶς, καὶ Μάρκος. Εὐαγέλιον δὲ τὸ, & reliqua, ut in editis, ubi pag. 165. φοὶ τὸν δίκαι lege φοὶ τὸν δίκαι, & Παῦλος ἡβ τὸ ἀπόδειπνον τὸν πατέρα rectius quam quod exhibet Meurſianus Metochita μετὰ τὸ πάθος forte in MSS. ſcriptum erat δικαίῳ quod ipſe in πάθος vertit, reddiditque, poſtquam paſſus eſſet patet: neque enim legimus uſpiam Zebedæum pro Chriſto martyrium ſubliſſe. φοὶ μαθητοῦ δικαίῳ ὁ Χριστὸς, ἀνάγκη φοὶ ἡ δίκαι, Ἰακώβου εἰδέλα τὸν Θεολόγου. ἐκεῖ..... Pag. ead. pro ἐκάτου ἐκάστου Παῦλα Meurſius in ſuo MS. Pſeudo-Metochita legerat ἑκατοντοέτου ſed emendavit in Notis ſcribendumque monuit, ut ea noſtris MSS. ediditmus. Idem excudendum curavit κατὰ τὸν ἴδιον τοῦτον, vertitque pro ſuo quiſque loco, cum κάτω legendum eſſe doceant verba ſequentia Παῦλα δὲ πλέον εἶδεν ἐστέλλετο. Simonem Leproſum patrem fuiſſe Lazari, & a lepra fuiſſe a Chriſto ſanatum Glycas aſſerit, & in eorum concedere videtur opinionem, qui tres omnino, eaſque a ſe invicem diverſas ſtatuunt mulieres, quæ Dominum inunxerint: ſed hæc ac ſimilia firmare aut refellere pluribus non eſt animus. *pag. 367.*

Pag. 166. μετακαμβάνοντα καὶ τοῖς ἄλλοις. Ita MS. noſter codex & F. at Leunclavius ac Meurſius: Μετελαμβάνει φοὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ Ἰδὰς καὶ τοιοῦτος particeps etiam una cum aliis factus eſt Judas & ad Judæos inde abiit, &c.

Pag. 167. ἤδει lege ἤδε. pro ἀλαστρεῖν M. διάστρεφ. διαστρέφειν legendum.

Pag. 168. ἐνέζετο V. & F. ἐνίζετο. tum παρακατῶν & ἐ φοὶτο ἡβ ἀζύμων ἡμέρα, ἐ καὶ ἀγίασμα..... deinde pag. 169. lege: αἱ τὸ φραστοῦσι ἐ φοιμένου. Pag. ead. οἱ γε καὶ μάλλον ἄλλως ἔστα κατίχων. tum διϊχνεύζοντα & ἄδο Ἀποδοσολου ex V. F. & M. μὲ κατεδιχόμενον τὰ Χριστιανῶν ἡ τάδε φασὶ γαστὲ ῥῆμα πρὸς αὐτὸν, ἄνω δὲ ἀνοῦ τῷ Ἀπολλωνίῳ. Τί λέγει..... Obſervat vero in Notulis Meurſius in Dionyſii exemplaribus numero Duali eſſe ἀμφοτέρω & πάντε ἓ σωτῆρε.

Pag. 170. μέντοι τὸ αὐτὸ, αὐτὶ τὸ, αὐτὸν. IM. Cenſeo tranſponendaa voces, legendumque μέντοι αὐτὸν αὐτὶ τὸ, αὐτὶ flagitat, & apud Matthæum, quem allegat cap. XVIII. verſu LIII. αὐτὸ legitur non αὐτὸν: Itaque dicit αὐτὸν legendum eſſe videri, nun αὐτὸ quemadmodum editur.

Pag. 171. Glycas noſter annos ab Orbis conditu ad Incarnationem Verbi numerat quinquies mille

ne quingentos, cum alii ex Græcis aut plures aut etiam pauciores adſigneut. Vide quæ præ cæteris de hoc argumento diſputavit Petavius noſter libris de Doctrina Temporum. οἱ δὲ ἰδιῶται ἕνα μὴ μόνον. Neque Leunclavius neque Meurſius videntur ſat accurate vertiſſe: Hic quidem: At Judæi, ne in cruce corpora manerent diem Sabbati, quando præparatio eſſet, magnuſque omnino dies Sabbati apud ipſos haberetur, rogare Pilatum: Ille vero; Cæterum Judæi, ne in cruce corpora per Sabbatum manerent, quando tum præparationis dies erat omnino celebris atque magna, exorato precibus Pilato &c. ſic enim vertendum: Judæi vero eum eſſet ſexta feria præparationi dicata (quæ etiam dicebatur παρασκεύαστον) ne die Sabbati, qui apud ipſos magnus habebatur, corpora in cruce manerent, rogaruot Pilatum &c.

Pag. 172. Pro φλαδιων Ιερμιαν leguut V. & IM. τὸν φίλον αὐτοῦ Ἱερμίαν. Σεβῆρος λάσσω ἐνέβαλεν. ἱκανώτατα lege ἱκανώτατα. παρεδίδοτας V. & IM. παραδίδωσι.

Pag. 174. χρυσίδιν. Poſt ἐμπαιδαγώγους ὑπὲρ ἡμῶν adde ex V. F. & editione Meurſiana: Καὶ πτίδε τῷ μεγάλῳ Παύλῳ λέγοντι ὁ γὰρ, ὡς χαροποιοῦντα ἄχρι ἐσόδου ὁ Χριστὸς ἀνίστητα ἀλλ' ἀλλὰ ἐν αὐτῷ τὸν ἀμνὸν τοῦ ἐμφανίζοντα τῷ προσώπῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν.

Pag. 175. Δέρκεται IM. Δέρκεσται γὰρ ἕκαστον ἀεὶ Ἀποστόλων. Moneo autem vulgatum Interpretem commodius textum Apoſtoli Pauli reddidiſſe cap. 14. I. ad Corinthios: Gratias ago Deo meo quod omnium veſtrum linguis loquor; quam Leunclavium qui ſic Interpretatur: Ago Deo méo gratias, quod magis quam quiſquam veſtrum linguas teneo peregrinas πάντων ὑμῶν γλώσσαις λαλῶ. Pag. ead. ἀδιάκτως IM. ἀῤῥάπτως.

Pag. 176. τὸ ὑπόζυμα IM. ἄπεζυμα. poſt Δέρκεται F. & IM. διάρχονται δὲ ἡμέραι καὶ τάσσει βασιλέως Γαΐου ἔτη δ' καὶ Κλαυδίου δ' ἡμέραι διάρχονται ἔτη ὀκτὼ ιβ' τότε ὁ Νέρων.

Pag. 177. ἐμφορεῖς F. & M. ἐμφορεῖ.

Pag. 178. ἐνεφάνιον IM. τὸν ἐν φωνῇ πάντων ἀκουσμένων ὧν οἱ Ἀπόστολοι μόνοι κατηξιώθησαν. κατὰ δὲ λαιτὸν ὑπῆρχεν ἄχρι Προφητῶν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὰ σωματεῖα ..... Ἀπελλιανοί IM. Ἀπελλιανοί, unde Apelliani melius Latine dicentur quam Appelliani. Quæ ſequuntur pag. 179. de Magdalena cum Galeno Pergameno Medicorum Principe proſus fabuloſa ſunt, licet aliunde id probari potuerit debueritque, quam ex libro ad Piſonem, φὸς Πίσωνα qui apud aliquos controvertitur an inter genuinos Galeni libros accenſeri debeat. ἀσὶ μ' ἔτη, ſcribe, inquis Joannes Meurſius in Notis, ὡσὶ μ', nam a Chriſti nativitate ad imperium Commodi uſque anni putantur præterpropter ς Lxxx. Verum obſervatione illa careie potuimus: cum enim dicat Glycas ἀπὸ γὰρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἕως αὐτοῦ τῶν βασιλέων Κομόδου, & ipſe vertat; Nam a Domino Jeſu Chriſto uſque ad Commodum Imperatorem anni fere centum quinquaginta habentur, uihil omnino mutandum in textu videbatur, cum a baptizato vel paſſo Domino JESU-CHRISTO ad Commodi primordia reperiatur aſſignatus a Glyca noſtro annorum interlapſorum numerus. *Edit. Paris. pag. 368.*

Pag. 179. Poſt. ἐμφάτως adde: φοὶς τούτων δὲ καὶ τῶν δύο ἑπτὰ ὅρων παρεληλυθότα διάλογον γεγονότα, ζῆσάμενον, καὶ οἷον ἐκδημοῦντα, φοὶς τὴν ὑμετέραν μετανοοῦμεν: & poſt Ιερεμίᾳ: ἐξ δὲλλα ἐξ ἧν αὐτὸς ἐγκαφὶ φοὶς Τιμοθέῳ· ἑπτὰ γὰρ φοὶς καὶ ἡμεῖς οἱ ἀεὶ καὶ αὐτὸς, πολλοὶ ἄχρι ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν δύσιν τῇ ζωοχρισῷ σώματος συμπολιδύσαν· καὶ ἵνα μὲν ὁ ἁβδελφὸν δίου Διονύσιος, Πάλιν ἐξ τῶν φύσεων νόμος.

Pag. 185. διδυμάτας ὁ βασιλεὺς adde ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐξεπίστο. ἐν ζυγῷ IM. ἐν τοιούτῳ τῷ Ῥώμῃ. Antequam vero ad ſequentia progrediar, monendos eſſe Lectores exiſtimo, in pluribus aberrare Glycam noſtrum, quæ ad Romanos Imperatores ac Conſtantinopolitanos pertinent: quæ ſi ad amuſſim atque examen Chronologicum revocare voluiſſem, plures impleſſe paginas & iugens Notarum volumen conſarcinare mihi opus fuiſſet. Cum aliquid dubii occurrerit, ad ſcriptores συγχρόνους ſatius erit recurrere, quam turbidos recentiorum arentesque rivulos conjectari. His præmiſſis reliqua penicxam, memor propoſiti, ac brevitati, quantum licebit, ſtudebo: ne ſimilis nonnullis efficiar, qui annotandi uullum ſoem faciunt, ac trivialia quæque in cumulum congerendi.

Pag. 183. ſcribe ἀνέμιον ne nomen proprium eſſe arbitreris, cum Leunclavio & quibuſdam aliis. τοῦτο, ὅτι Νίκαια ..... ἐπανισώθη, IM. διπλοῦν, ad verba iſta, ἐπὶ ἀμφὶ δύο μερῶν, annotavit: Nam duplex urbs erat; & una pars ἡ ἄνω πόλις, altera ἡ κάτω dicebatur. Joſephus de Bello Judaico libro VI. cap. XIII. ὁστὶ μὲν de urbe Hieroſolyma loquitur, ejuſque ſitu, ἐπὶ δύο λόφων ἀντικρυσμένων ἐκτὸς. μέσα φάραγξ διῃρημένον, ἐφ' ἃ δὲ ἀνέκλησις κατέλιγον ἀκριβής. ἀμφὶ δὲ λόφων, ὁ μὲν τὴν ἄνω πόλιν ἴσχει, ὑψηλότερος τε καὶ κατὰ μῆκος εὐθύτερος ἐστί. διὰ τοῦτο δὲ ὁ βασιλικὸς ἄκρα, καὶ τὴν κάτω πόλιν ὑπερέχοντος, ἀμφίκυρτος.)

Pag. 184. συμπέμψαι etiam habent F. & M. παρὰ τῷ πολίτῃ F. παρὰ τῷ πολίτῃ..

Pag. 185. βλέπων τὰ βασιλεῖα ſcribe βλέποντα βασιλέα. Quæ autem anſulis concluſa ſunt pag. ſeq. & in noſtro MS. habentus, deſiderantur in in V. F. M. μηδὲ δὲ αὐλοφόρῳ M. αὐλητὰ. καὶ πάσαν M. ὑπὸν τὸ τέλος. φιαλίζοι, V. φιαλικὸν αὐτὸν καλὸν τυχὸν ἀναβολίαν. Poſt ἐγκώμιον in F. & IM. τοῦ τέλους ἐ δέχεται. Cur vero Leunclavius Metriſuſque κάσωνα reddiderint pulices, nobis latet, cum κάσων, omnium Lexicographorum conſenſu culicem ſignificet, atque ipſa κωνωπεῖα dictione etiam Latinis familiari ſignificetur velum ad arcendos culices. ſed quid facias? quandoque bonus dormitat Homerus. Deinde quid concuſſæ ſeu quaſſatæ arundines ad fugandos pulices? Falſum quoque eſt quod omnes codices & uterque Interpres habent Trajanum imperaſſe duntaxat annis novem cum ſeptem menſibus: ſcribendum fuerat annis novemdecim, ut alibi fuſius docuimus, cum menſibus ſex & diebus 55. ab anno Chriſti ſcilicet 98. ad 117. Idem quoque vidit Meurſius, & Conſtantinum Manaſſem paſſim errantem reprehendit. Neque omittenda ejuſdem Meurſii obſervatio tum ad hæc verba: τοι σῶμ ἡ τὸν σκηπτὸν ἐκ τῶν τόλων ἐφυγαδέθη, Nicephorus Hiſt. Eccleſ. lib. II. cap XI. Ejus ætate Apollonius quoque Tyaueus vixit, quem Hiſtoriæ produnt Roma Byzantium veniſſe, atque ibi dæmoniacis quibuſdam præſtigiis atque incantationibus magnam vim ſerpentum & ſcorpiouum fugaſſe, & præterea ferociſſimos quoſque equos frænaſſe. Idem tradit Heſychius Mileſius in Originibus Conſtantinopolitanis, quem notis idem illuſtravit; tum ad alia quæ ſe uuntus αὐ' ὁ ἀναπλάσθη τῆς ἐξορίας ὁ Θεολόγος: de Joannis Theologi e Patmo revocatione Chronicon Alexandrinum in Olympiade CCXIX. κατὰ τοῦτον τὸν ὁ βασιλεὺς Νερούας ἀνακαλέσατο τὸν Ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ Πάτμου τῆς νήσου.) *pag. 369.*

Pag. ead. ὁ γὰρ Διάλογος μέγας Γρηγόριος IM. Cur Gregorius ſit Διάλογος cognominatus, tradit Cedrenus. ἐν δὲ τῷ προβιβάσῃ Ῥώμῃ Ἀποστολικὸς ἀνὴρ καὶ Πάπᾶς τοῦ τοιούτου σωθέντος, ὃν καὶ ἀφ' αὐτοῦ γεγραμένα βίβλους τοιαῦτα Διάλογοι ἐκάλεσε. Idem ad ea verba, ὧν ἵνα σωτηρίας ἕνεκα ἰδίᾳ præmiſit: Trajano Imperatori ſalutem impetraſam precibus Gregorii Dialogi tradiderunt e Græcis Theologis quidam. Joannes Damaſcenus in his eſt, ſermone περὶ ἀφ' ὧν ἐν πίστει κεκοιμημένων. Locus ille eſt: Δίον τούτων ἀφ' ἄλλοις ἱστορίαν ἐπιμελέσθαι φοὶς τοῦτο· Γρηγόριος ἕως ὁ Διάλογος φ τῶν ἀποδοτέρων Ῥώμης ἐπίσκοπος, ἀνὴρ, ὡς ἔοικε φάσκει, ἐν ἀγωνίᾳ ἡ γυναικὸς ἐζήλωτος, ᾧ φασὶ καταγγεῖλαι ἄρρενα σωθήσεσθαι ἐξ δίου Ἀγγέλου. ἐπὶ ποτε εἰπὲ τὸν λίθινον φρέαρ τοιοῦτον, καὶ τοῦ ζῆσιτάδος, Δίκαιε κρατεῖν ἐρε ἡ φιλόψυχος κύριος ὑπὲρ συγχωρίσεως ἁμαρτιῶν Τραιανὸ τὸ βασιλεῖ πεύσασι. ἐν παρελθόντα φοὶς δεῖσθαι ἐπὶ-

Digitized by Google

χθόνιος αὐτῷ ἐπαίνου, ταῦτα φησίαν· τῶν δίκῃ σου, φησὶν ἐπίσκοπε, ἢ συγγνώμῃ Τραιανῷ δίδωμι· σὺ δὲ μηδὲν ἀφοβῶ ὑπὲρ ἀπιθῶν δίκῃ προστιτηκὼς μοι. Meminit quoque Enchologiani Græcorum cap. xxx. ubi ita Sacerdos orat: ὡς ἔλεησας τὸν μάντιν Τραιανὸν δι' ὀκτενῶν ἐντεῦξεως τὸ δοῦλον σου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἐπάκουσον καὶ ἡμῶν δεομένων σου.

Pag. 186. poſt ὁ μάντις Τραιανὸς adde μετὰ τὸ συγκάτθεσθαι, legit F. συγκαμπτόθαι ξίτους ἢ παραμυθίαν φίλων ἀπέχεσθαι ἄκαιρον ἴσχυε λοιδορίαν δὲν ἐξενεῖκαι τῷ Θεῷ λόγον τὸν βασιλεῖ, καὶ τάσσε ἀπέχεσθαι ὕβρεως.) Ἀδριανὸς ἔτη κδ'. Ita etiam Cedrenus & Manaſſes. Zonaras annos xix. Rectius Faſti annos numerant xxi. cum quibus facit Spartianus in ejus vita: Imperavit annis xx. menſibus xi. Idem Meurſius ad hæc verba: Κυβέρνησε δὲ τῆς ἀρχῆς ἐνιαυτὸν τὸν Λικίνιον ἑαυτῷ: Vide Epiphanium lib. περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, & Euthymium Præfatione in Pſalmos.)

Pag. eadem. παραπτόθαι F. & M. παίσθαι. μαχαιρώσας M. μαχαιδώσας. Ἐπεβίω ἔτη κβ'. IM. Antonino Pio annos xxii. tribuit etiam Manaſſes, Faſti xxiii. Cedrenus & Zonaras xxiv. Chronicon Alexandrinum xxi.) Imperavit omnino annis xxii. cum dimidio, ab anno 138. ad annum 161. Qui dicitur Græcis quibuſdam, ac nominatim Glycæ noſtro, Σεβῆρος, aliis dicetur Οὐῆρος, & vulgo Lucius Verus. ſcribe poſtea ἐπεδρεμόντος & poſt ὅτι φησὶν adde, ἔτος πεφεύγοντι αὐτὸν τοῦ πολιτῶν, ἐπειδὴ χρημάτων ἐκπόδιζον αὐτοῦ συλλέξαι στρατὸν, τὸν λόγον δὲ φασι τὸν βασιλέων αἰ ἀγορὰς φράσθαι, καμήλοις ἀνατοπόλαις τὸν βαλλάμενον ζῶντα λίθοι μαργάροι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Γίνεται ταῦτα, σωθέντα χρήματα, ἀναρπάζει ταῦτα τῷ στρατῷ· ὁμοῦ χ' ἅμα ἐνιαυτὸν· ἔφυγεν, σκυλθὶς· νικᾷ αὐτοὺς ὑστερον· τέλους λοιπὸν χήματα τῇ ἀγορᾷ· τίνος ἕνεκα; ὅτι ἔφθειρε τὸν δίλοντα τὰ ἐξυνοδόντα διδόντα, ἢ τὸ τίμημα λαβεῖν.

Pag. 187. μετὰ τοῦτο Σεβῆρος, IM. Hic omittit Didium Julianum qui Imperium ſeptem menſes tenuit: ſed librarii culpam cenſeo, inquit: quod vero ſubjicit neque Glycam Didii hujus meminiſſe, mirari profecto deſinet qui noverit unum eumdemque eſſe Glycam cum ſuo illo Theodoro Metochita. De Zeuxippi balneo notum ex Hiſtoria CP. Svida, Codino &c. Δίδιος F. & M. Δίδιον. τὸ μαρτυρεῖο στέφανον coronam teſtimonii interpretatur Leunclavius, aptius vero at quidem videtur coronam martyrii Meurſius.

Pag. 188. Poſt ξ μόνοι β'. ea F. & IM. ἐφ' ᾧ Σαρακῖνοι τὸν μαθηματικὸν ὦ, ἐν ὑπέδυξεν Αντωνῖνος Μαυρίκιος τινα τῶν μετ' ὀ τοῦ ἐβδόμου αὐτὸν ἐπὶ συγκλήτου. Καὶ ὁ Αντωνῖνος παρὼν, ἄλλο ἀντὶ Μαυρίκιον φονεύσαι ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Αντωνῖνον..... Poſt τοῦτον, οἱ δὲ λόγοι καὶ τινες ἐξ ἑαυτῶν λαιτρέλλιοι διφορὰ αὐτὸν δὲ ἐπτερμὶς ἐμπεδίου τοιαῦτα.

Pag. 189. Preſbyteros & Diaconos, in Seniores & miniſtros malo exemplo vertit Leunclavius, quos Meurſius, quamvis & ipſe Calvini ſectator, ſed in pleriſque modeſtior ac priſcorum rituum obſervantior, recte atque ex veteri Eccleſiæ more Preſbyteros & Diaconos appellavit. Ἐπίσκοπον in F. & M. φρέαρα, & pro μόνον ἔτος legunt δύο ἐβδόδεξε: decem F. & M. ἕκαστος τῶν. Κωνῶλος M. Κωνῶλον. *Edit. Paris. pag. 370.*

Pag. cad. πάρα τοῦ Χριστοῦ adde ex F. περὶ τοῦ σωθῆναι, vel ex editione Meurſii, περὶ τοῦ σώσαι ἑαυτόν.

Pag. 190. πρεσβευσάμενοι, M. ἀπεσταλμένοι.

Γίνονται δὲ ἐγκαινίαι, & quæ ſequuntur hac & proxima pagina, abſunt ab editione libri hujus, ſeu τιμήματος tertii, quam ſub falſo Theodori Metochitæ nomine procuravit Joannes Meurſius, & Latinam adjecit interpretationem a Leunclaviana aliquot dumtaxat verbis atque adſtrictiori dicendi charactere diverſam. De Joanne Scylitze, Georgio Syncello Taraſii Patriarchæ Conſtantinopolitani, de Theophane Confeſſore Agri Abbate, quem Leunclavius minus recte vocavit ruri degentis cœtus præfectum, ſimilibuſque Hiſtoricis ac Chronologis, plura dociimus in Delineatione Apparatus Hiſtoriæ Byzantinæ Parte Secunda: & de Nicephoro Generali Logotheta τὰ ἀπὸ γενικῶν, ejuſque genero Michaele Rangabeno, Parte Prima. Pag. cad. Poſt Μαξιμιανὸς in F. Δυλίστου. ἢ Μεξιμίνου τὸ αὐτὸ non expreſſa ἡδὲ dictione, quam in ſuo codice reperit Leunclavius, & nos in Claromontano, in quo poſt κατάλογον reperitur ſequens Imperatorum a Conſtantino Magno uſque ad Joannem Comnenum, ſub quo ejuſque filio Emanuele florebat Glycas, deductorum Catalogus, cui in Fontiſebraldenſi præfigitur iſte titulus: Σύνοψις ὡς ἐν τίνοις ἤδη βασιλέων; in Vallicellano vero teſte V. C. Luca Holſtenio, Βασιλεῖς Κωνσταντινουπόλεως ἐντεῦθεν ἐχόμενοι τῶν ἀρχῶν. Nos deſcribemus ex noſtro.

ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ, ΟΙ ΤΙΝΕΣ ΕΒΑΣΙΛΕΥΣΑΝ

ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔτη λδ'. μῆνας π'.
Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κ'.
Ὁ Ἰουλιανὸς ἔτη β'. μῆνας ἑπτά'.
Ὁ Ἰοβιανὸς ἔτος ἕν.
Ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἔτη ιβ'.
Οὐάλης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ'.
Γρατιανὸς ἔτη τρία.
Ὁ μέγας Θεοδόσιος ἔτη ιζ'.
Ἀρκαδίος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ'
Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἔτη μβ'.
Μαρκιανὸς ἔτη ς'.
Λέων ὁ μέγας ἔτη ιζ'.
Λέων ὁ υἱὸς τοῦ Ζήνωνος ἔτος ἕν.
Ζήνων ὁ καὶ Ἰσαύρου καὶ τοῦ Βασιλικοῦ ἔτη ιζ'.
Ἀναστάσιος ὁ Δυρράχιος ἔτη κζ'.
Ἰουστῖνος ὁ γέρων ἔτη θ'. ὁ καὶ ὁ ἀρχὴ λεγόμενος.
Ἰουστιανὸς ὁ μέγας ἔτη λθ'.
Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ'.
Ὁ Τιβέριος ὁ ἀρχὴ ἔτη δ'.
Ὁ Μαυρίκιος ἔτη εἴκοσι.
Φωκᾶς ὁ πατρίκιος ἔτη ἡ.
Ὁ Ἡράκλιος ἔτη λ'.
Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος ἕν.
Ἡρακλειώνας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μῆνας ς'.
Κώνστας ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἔτη κζ'. *pag. 371.*
Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος ἔτη ιζ'.
Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος ἔτη ιβ'.
Λεόντιος ἔτη τρία.
Ὀλίμπιος ὁ Τιβέριος ἔτη ζ'.
Ἰουστινιανὸς πάλιν ὁ Ῥινότμητος ἔτη ς'.
Φιλιππικὸς ἔτη δύο.
Ἀρτέμιος ἔτη δύο.
Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἔτη δύο.
Λέων Ἰσαυρος ὁ παῖς ὁ καὶ εἰκονομάχος ἔτη κγ'.
Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος ἔτη λβ'.
Λέων ὁ υἱὸς τῆς Χαζάρας ἐξ αὐτοῦ ἔτη ι'.
Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρήνη ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔτη ιε'.
Νικηφόρος ὁ αὐτοῦ γαμβρὸς ἔτη ἐ. σὺν Σταυρακίῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ μῆνας β'.
Μιχαὴλ ὁ Ραγγαβὲ ἔτη θ'. μῆνας ἕξ.
Λέων ὁ Ἀρμένιος ἔτη ζ'. καὶ ἥμισυ.
Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς ἔτη ι'. μῆνας θ'.
Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιβ'. μῆνας γ'.
Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ μέθυσος σὺν Θεοδώρᾳ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἔτη ιδ'. καὶ μῆνε ὁ Μιχαὴλ ἔτη ιε'.
Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἔτη ιθ'.
Λέων ὁ φιλόσοφος ἔτη κε'.
Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μῆνας ιγ'.
Ὁ Κώνστας ὁ υἱὸς τοῦ φιλοσόφου ἔτη ς'.
Ῥωμανὸς ὁ Λεκαπηνὸς ἔτη κε'.
Κωνσταντῖνος πάλιν τοῦ φιλοσόφου ἔτη μ'.
Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ'.
Ὁ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἔτη ς'.
Ἰωάννης ὁ Τζιμισκὴς ἔτη ς'.
Βασίλειος ὁ Πορφυρογέννητος ἔτη μ'.
Κώνστας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ'.
Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος ἔτη ιε'. ἡ.

Μιχαὴλ ὁ Παφλαγὼν ἔτη ζ'.
Η Ζωὴ σὺν τῷ Μιχαὴλ τῷ πελαφάτῃ μῆνας δ'.
Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχου σὺν τῇ Ζωῇ ἔτη ιβ'. ηϐ'.
Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς τῆς Ζωῆς ἔτη ιε'.
Μιχαὴλ γαμβρὸς ὁ τραυλωτὸς ἔτος ἑν.
Ισαακιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη ϐ'.
Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη ζ'. ηϐ'.

Εὐδοκία σὺν τῷ Μιχαὴλ ᾧ ἐστὶ μῆνας ζ'.
Καὶ μετὰ Ρωμανὸς σὺν Δουκίνᾳ ἡ Εὐδοκία ἔτη γ'. μῆνας ε'.
Μιχαὴλ ὁ Παφλαγὼν ἔτη ϛ'. ηϐ'
Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης ἔτη γ'
Αλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη κϐ'.
Ιωάννης ὁ Κομνηνὸς ἀφ' οὗ αὐτὸς ἔτη κδ'. καὶ ἥμισυ.

NOTÆ ATQUE EMENDATIONES

AD QUARTAM PARTEM ANNALIUM MICHAELIS GLYCÆ.

Edit. Pariſ. pag. 375.

QUæ de Conſtantino Magno narrat, pagina 192. pleraque ſuſpecta ſunt, fabuliſque permixta. Πρόκλου etiam reperitur in MSS. V. & F. pro quo ſubrogandus Κρίσπου, ut omnis loquitur antiquitas. Uxor quoque Conſtantini falſo aſſeritur Maximina, filia Diocletiani, ac mater filiorum, ſcilicet Conſtantii junioris, Conſtantis, ac Conſtantii, qui poſt patrem imperarunt: adeo fabuloſis narrationibus ſcatent Græculi recentiores, dum ab Euſebio, Socrate, Sozomeno, Theodorito, priſciſque ſcriptoribus longius abertant.

Pag. 192. Poſt Ελένη, in F. additur, ἐτι τῷ Ιουδαίῳ μέρει προσμίξαν, agnovitque Io ſuo Leunclavius, qui vertit, quæ tum adhuc obnixe Judæorum partibus adhærebat: licet Veterum nullus id mihi aſſeruiſſe videatur. ἀναλθὼν adde ἐπὶ τὰ ἐναντία.

Pag. ead. μεγάλα, F. μεγαλωστὶ αὖτο. σωὶ δύμα τί, F. δυμάτων. ἥμισυ τὸ, F. ἥμισυ τὸν. De Valente Aſtronomo alias.

Pag. 193. ὁ δὲ τούτου λίθος, & quæ ſequuntur, abſunt quidem a verſione Leunclavii, ſed eadem reperiuntur in F. Poſt σωίσαι reſtitue omiſſam vocem Καίσαρος: neque facile aſſentiare iis, quæ narrat de Conſtante Cæſare Conſtantinopoli relicto, cum nondum exſtructa foret, & de Licinio Nicomediam miſſo, quem falſo vocat Conſtantini generum. Poſt ἀδελφῷ excidere verba iſta, καὶ ὃς τόλμων φονεῦσαι τῷ ἀδελφῷ ξίφει γραμμάτων. ἐξέτασιν. F. ἐξετάσιν αὐτὸν.

Pag. 194. ἐκρώζων vertit erocitabant, ſive elangebant, ſtrepebant, vociferabantur. Minor autem Glycam e Syriaca lingua alluſionem quæſiviſſe, eum Latina eſſet in promptu cuivis Romano. Cras enim craſtinuſque dies omnibus notus. Sed hæc obiicer: tem noſtram propius ſpectat interrogatio Ethnicorum: τί βοῶν αὖται, ἀναΐσχυντε; ſic enim interpungendum eſt ex F. Quid illæ ſic perſtrepunt, o infortunate Senecio? Minus enim recte in noſtro codice κακοῦχον jungitur cum αἰτεῖ, ſicque interpretatus eſt Leunclavius: Syrorum o impotbe, lingua &c. Etſi enim alia deſint, vox iſta contumelioſa parum ſane congruit modeſtiæ ſanctiſſimi Antiſtitis, nec uni damnatæ Ethnico reſpondet a pluribus interrogatus παρὰ τῶν Ελλήνων ἐρωτηθείς. Quæ ſubdit de Conſtantino Romæ per annos 12. vel ut habet F. ιγ' 14. imperante, Conſtantinopoli vero per annos 20. teſtantur facile ex iis, quæ de Eneæniis novæ Romæ 2. Maii anni Chriſtianæ Epochæ 330. & obitu Conſtantini anno 337. alibi documus. καὶ ὁ μὲν μετηχὺς Αλέξανδρος. Pro ἀντίθεν lege ἀνίλαον δὲ τότε, ut in F. & L. σωιχίδια iidem codices σωιδχεδια.

Pag. 193. Errat Glycas dum Arii feediſſimam mortem ſub Conſtantio collocat: & Athanaſium eodem imperante Antiochenum fuiſſe Antiſtitem docet. Poſt Ιωαννοῦ adde πατζόμενον. an vero Antiochiæ cum Gallo fratre, aut potius Cæſareæ, Lectoria officio functus fuerit perditus ille apoſtates, non multum intereſt. φώτισμα reddit Leunclavius illuſtrationem divinam, cum Chriſtiano more baptiſmum dicere debuiſſet, omittitque iſta ex Metaphraſte fuiſſe deſumpta; verba enim iſta ὡς ὁ Μεταφράστης ἱστορεῖ, non tantum in noſtro, ſed & in F. leguntur. Idem interpres Leunclavius parum idonee pag. ſeq. τὴν πεντηκοστὴν vocat Quinquageſimæ feſtum, cum uſu receptum ſit apud omnes Chriſtianos nomen Pentecoſtes. Poſt μικρὰ adde, ἀνοσιωτὸν δὲ καὶ βίβλους ἱερὰς· ἀλλ' οὐδὲ μέτεστιν αὐτῷ. Παύλου, ὁ δὲ lege Παυλίδη, ὃν ὁ.

pag. 373.

Pag. 196. poſt βασιλέως adde ὁ Κομνηνὸς Ανδρόνικος.

Pag. 195. ιδ'. F. habet γ'. σὺν Ἅγαθι F. σὺν Ἁγαθῇ.

Pag. ead. ἐγκωμιάζετο, F. ἐπιχωμιάζων, & pro Παλαιολόγος legit Παλαιδὸς & Ὀνόμου, qui melius dicendus fuerat Ονόμου. Quæ de Arſenio Glycas refert, qui humaniorum litterarum cauſa barum oblivionem, ex quo ſacris altaris miniſteriis fuiſſet per conſecrationem admotus, ſic enim intelligenda ſunt verba illa.

Pag. 198. ᾧ τὸ τῆς ἐγκωλίκων παιδιᾶς ὄνομα τῷ χειροτονθῆναι κατὰ τὸν τῶν ποιμνίων, Leunclavius in prophanum ſenſum, vel luſcitia antiquitatis, vel ovatorum ſtudio convertit: quod ſe diſciplinar illas orbiculares ex eo tempore, quo muneri ſuo præfectus fuiſſet, neglexiſſe diceret. Quid enim ſit χειροτονία norunt Theologi Catholici; ne io te non dubia teſtibus uear non neceſſariis.

Idem Leunclavius ᾧ σπαθαρίῳ ἀνατεῖναι vertit gladiolo interficere, ac ſi τῷ σπαδίῳ diminutivum eſſet ἀπὸ τοῦ σπάθη legimur quidem σπαδίον apud Theophanem alioſque, & ſpatham ſive ut alii codices præferunt, *ſpatiolum*, apud Auguſtinum in Pſalm. 149. pro framea, & ſpatham apud Vegetium, Apulejum, ſimileſque. σπαδίῳ autem nondum mihi occurrit. Itaque ᾧ σπαθαρίῳ per ſpatharium, id eſt, ſatellitem, armigeram, ſive armorum portatorem, ut explicant Gloſſæ, vertendum erat. Id omnino evincunt, cum Julius Metaphraſter in vita Arſenii, σπαδίῳ ἐκ τῶν ὑποτακτικῶν ἔχων, tum Mauricius Imp. Cedrenus, Conſtantinus Porphyrogenneta e Græcis, e Latinis vero Adelmus & Alcuinus a Meurſio citati in Gloſſario Græcobarbaro, quibus & alii haud mere poſſent adjungi: quod factum ſcimus a V. C. Carolo Annibale Fabrotto in Gloſſario ſive Interpretatione obſcurorum verborum Codreni.

Pag. 199 ἡμέρας ζ'. F. habet ἐπὶ μῆνας ζ'. menſes ſeptem, non dies tantum. εἰ, lege ἐν τοῖς ἀρχαίοις ſequ. ἐν Πόντῳ, F. Ποντικῷ. Falſa autem eſſe Innocentii Papæ pro Chryſoſtomo ad Arcadium litteras, ejuſdemque Imperatoris Arcadii ad Innocentium reſponſionem, atque ab imperito quodam fabulatore ſuppoſitas, docet omnis Temporum illorum hiſtoria, quam per ſingulos annos in Chronicis noſtris Hiſtorico & Chronico digeſſimus. Lege autem ἐξήκοντα, ἀναγνῶτέ μου, & τότε ἀνέκτα Αρκαδίου & ὑμετέρων ἀφρόντων, παπαβάλλων, & ἡ τοιαῦτ' ρήματα αὐτῶν.

Pag. 202. Leunclavius vertit ξηραντῶν, aridis tantum cibis degustatis cubationem: quid ſi ad χειμῶνα potius reſpexerit, aut duram in aſcere, ſtorea, matta, aut nuda humo cubandi rationem.

Pag. 203. τῶν μεγάλων μεγάρων, F. μεγαλομέγαρος.

P. 204. Poſt χειροτονεῖται Σάββᾳ deſinit aliter e Claromontanis Glycæ MSS codicibus, quo plurimum uſi ſumus; ſed nonnulla habet de ſeptem Synodis Univerſalibus ſuo deinceps loco non omittenda. Interim monebis in codice F. non 18. ſed 17. Leoni ſeniori annos tribui, ejus vero ea filia neperi Zenonis filio Leoni, non annos duos, ſed unum dumtaxat aſſignari.

Pag. ead. περιελόμενος, lege περιελίμενος. Pag. 205. pro τῷ βασιλεῖ, τὸ βασιλέως μέρος. ἐβδ. σ'. ηϐ'. lege ϛ'.

καὶ ν'. hoc eſt 98. De voce κιβὶξ, & de Ciſterna Moceſis, ac ſimilibus, plura potuiſſem edifferere: verum conſulto abſtinui, ne eadem quæ in aliis arguere ſoleo, & ipſe peccem.

Pag. 206. F. βασιλέως ἰῶν Ρ'. ὁμοῦσαι ſcribe ὁμόσαντι. eadem. οἱ τῶ Πρασίνω δήμω.

Pag. 208. notanda verba φιλοβίωτος, τυμπα, βοῆλαι, βασκλαν, σκαλαία, Λιβυστικὸς, & ſimilia quæ ad Gloſſaria potius pertinent, quibus omiſſis, ἀπὸ κατωτέρω σ', legit Leunclavius, alii codices habent ρξ'. Errat quoque idem Interpres, cum Euthymium Patriarcham pro Eutychio ſubſtituit. De eodem ſimiliter querimur, ac merito, quod nota Chriſtianis omnibus Aſcenſionis & Penteceſtes feſta in Adſumtionem & Quinquageſimam tranſformarit, Deum ſermonem pro Verbo uſurparit, &c. *Edit. Pariſ. pag. 374.*

Pag. 208. pro ξυλόβαλα, F. legit ξυλαλοῦσα, & pro ἀβὶ τὰ στύμματα, στόματα: De Metaxa & Metaxariis memini me dicere plura in Notis ad Theophanis Byzantii Phociana Excerpta. Pro χε. F. & Ciaromontanus habent χλ'.

Pag. 210. σπεῖ. C. codex μὶ. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου ἐκράτο C. Idem legit ἀφ' Λέοντος, τῶ ἀφ' Ἡσαΐου, quod eodem recidit: ac pro τὸ. exhibet τῷ'. Patrer qui ſeptimæ Synodo interfuerint.

Pag. 212. ἡ πολύτιμος σκαλὰ, F. σκωτίμωτος σκαλά.

Pag. 212. τὰ μὶκωσκόμια, F. τὸ κοιμητήριον. ἐν τῷ Δρῦτῃ, F. τὸ Εὐρῦτος.

Pag. 213. καὶ σκότα γενόμενα, F. γεγονότα. Idem quoque habet ἐνδύσεσι ut V.

Pag 213. πεφρενιοὶ, F. πεφρενῖδι. μετὰ τοῦτο, F. μετὰ δὲ τοῦτο. Interpres in fine minus recte reddit ψαλμῶν: Pſalmos concinens, & ἀναστὰς ſurgens: Alterum die canendo clamabat alta voce Miſeremini mei, ac vitæ redditus narrabat, &c. Quid verò ſit, τὸ τῶν πεφρενῖδι τὶκλιον, ad quod ab Angelis delatus eſt Ille ſcortator, atque inde a Dæmonibus deductus ad orcum, ab aliis ſagacioribus libenter didicerim.

Pag. 214. in F. deſunt poſt Ἀνέρτλω iſtu verba, ἀγνοῶ τῶν σιλήθω, velati interpretationis vice inſerta. ἀχὶ δὲ καὶ ἐπιλαβὼν ex F. De Mahometis abominandi deliriis, Aſtarte Luna, Venere ἡ Ἀφροδίτη, ac ſimilibus plura alii, quæ non eſt opus noſtris notis inſerere, aut privatis obſervationibus illuſtrare. Quæro, ubi ſit Philonis illiur Philoſophi, quam Glycas citat, Hiſtoria Eccleſiaſtica: de Auctore nonnihil diximus pag. 49. Delineationis Apparatus Hiſtoriæ Byzantinæ.

Pag. 220. λαβρῷ τυρτμ. F. λαιψ, ubi etiam Καβαλία ἡ Καβαλικαί.

Pag. ead. poſt Κωνσταντίνου in F. additur σὺν τῷ ἀντὶ μητρὶ Εἰρήνῃ ἐτῶν ιβ'. ὑὸν δέ.

Pag. 221. Πετρίκιος ἀπὸ γενικῶν, F. ἀπὸ γενικοῦ. & eadem pag. citantur Joannis Zonaræ Annales, & Hiſtoriæ Joannis Scylitzæ præſcribitur emendinm, poſt δρουγγάρτου γενικὸς, addit F. πρωτόσπαθος μὶσου δύο.

Pag. 222. Θεοδότῳ, F. Θεοδώρῳ, Idem poſt δρουγγᾶ addit τὸν ἀντὶ καὶ μανδάτον τῶν φορείων τὸ πολίτικον, ἓ ὁπόσα τὰ τοῦτο γνωρίσματα. ὁ δὲ ὦ Λέων ὁ Ἀρμένιος τοῦ τὶ ἐν μέσῳ, ἡ παρὰ Μιχαὴλ πάμπολλα φορεῖα τῶν Ἰω ερατικῶν ὁ Ἀρμένιος. ἀνα μετέρχεται τὸ ερατικὸν. ἀπέρχεται κατὰ Μιχαὴλ. τοξίκιον.....

Pag. eadem. ex F. κατὰ Λέοντος μιλιτῆ τῶν ἐπιβολὼ τοιῦτον. ἡ τῷ κατέχοντι ἀυτὸν ἀποκαλέσας πατρίκιον τοῦτον τὸν ἡ πατρὶς ἀσκήσατο σὺν τοῖς ἁλαμβάνει ερατικοῖς ὑπάτοις. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ.....

Pag. 223. ἔγγεμον, F. ἔγγονον πλοῖον. Poſt φορεῖον ἔχων, F. Διόδωρος πολύμονον.

Pag. 224. ἐγγαστρίσει, F. ἐγκρατίσει τῷ Μαδδίμ.

Pag. 225. F. plenius iſta exhibet quam alii codices: Μιχαὴλ ὁ Μαλακὸς σὺν τῷ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρᾳ ἔτη ιδ' καὶ μῆνας ἕνα ια'. Pag. ead. δρουγγάριον, F. δρουγγάριον σύνεδρι.

Pag. 226. ἀγγελίας, F. ἀγγελίαν ἀπέχων μὶα · ἐπαναβάσεων, F. ἀναχωρήσεων.

Glycæ Annal.

Pag. 227. δρουγγάριος ἀξιοῖ, F. λέξαι.

Pag. 228. ἓ τότε F. τότον τὸ κατ' αὐτὸ παραδοσεν.

Pag. 229. ἀναβὰς, F. ἀναφανὶς. dein lege Ἀρχιμανδρίτην. Pro Λαυσαϊκὰ, F. Λαυσιακὸν. Σακελλαρικὸς, F. Σακβατικανὸς.

Pag. ead. Λέων, Λέον, F. Λέο, Λέον. τὸ δουκὶς, F. τῷ δουκὶ. Ἰωάννου, F. Ἰγγόνου. Tum κῷ βασιλέων ξέφω.

Pag. 230. φοικοῖδει, F. οἰδιρεῖ. ἐν' ἐπιμεῖνη τοῦ ἀγῶνος. κὰν ὁ σφαγεὺς μονομαχὸς Μαυρὶς καὶ τὸν τοιοῦτον μονὸς αἰκούμενος, ὁ καὶ τὸ πατριμόδιον πλησίον τῶ μεγάλου Κοσμᾶ babentur F. quæ deſunt in Valliceliano & in verſione Leunclavii.

Pag. 231. τὰς ἀκτίνας ἐν' ἀνατολὰ ἀφεῖς, F. contrario omnino ſenſu ἐν' ἀνατολὰ ἀφεῖ. Tum Nicolaum appellat Patriarcham, cujus nomen alii ſilent.

Pag. 232. Poſt καὶ ὑβρεῖν, multa continet MS. F. quæ deſiderantur in V. & Interpretatione Leunclavii. ſunt autem ejuſmodi a nobis non prætermittenda quamquam pene omnia reperiantur in Cedreno Joannis Scylitzæ exſcripteore pag. 606. editionis Regiæ. Καλοκὸς δὲ ποσῶμεν συνῳδὸς ὁ βασιλὲς, καὶ ἐπὶ χρόνῳ τῷ τοιῷ τοῦδε κατεγνωσθὴ, ἡ ἀὶ ἐχάτῳ ἀδωμῶν ἐλπικὸς, μᾶλλ εἶδωσδὲ ἐν τῷ τῶν ἐγκρατείας χαιρῷ τῶν σωσθὴ τοιοῦτοδε δικαιογράφων. συνδιαμένει γὰρ τῶι ἐγγαλέου τοιοῦτου ἀρξατο φοὶ αὐτοὶ λόγων· τὰ μὶ ἐμοὶ σαμέλα, ὁ φῶλ, τίσῃ ἐκτραχυδὸς πατρίδα· καὶ ὁ ἐχὶ ἐπαλλοῖτε· καὶ τὰ χὰ ἀεῖτε μεῖ ὑμῶ βιστδίου· μᾶλα τοῖνω καὶ τὰλαπαῖνε ὑμᾶ αὐτὰ τλῶδε τῶ χάρᾳ, ἐκφυμωδίται, ὦ ἀχοι φοὶ ὑμᾶς χρεῖν ἀβδωσι, ἡ αὐτὶ ταύτα Σίνων, τῇ ἐμῇ σκύγρᾳ ἀβτυρόσα καὶ μετ' ὀλοφυρμὸ ὑπίχετε. Δίτυπτα ἀβτυρόσα τὶ τα τῶν δίσκων ἡ τὸν ἀμέτρητον διπόντω καὶ βασιλὲ ? σὸν ἐμὸν, ὅτι ὁ διάβο, μυρίοις ἐμφράδοι αὐτῶν ἀνεδεικὶς· ταῦτα ἀκόσα ὁ σύγκλητος, ἡ ταλαπῶν ἀναίσκα ἀπαιρεῖ τῷ βασιλὶ· ἀκαθάρτα τὰ βίᾳ κατὰ τῶν τὰ τὰ Μαὶ μῶν Αλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ τὰ τῶν βασιλέων παραδὸν σκότος· ἐν ἰδοὺ ὃν φασι κατὰ τῶν τηλαπαῖνε ἀτυχίαν ἀπὸ λόγου· ἰδὼ ὁ κατὰ χαρὶν μετὰ τὰς ιγ'. μῶνας, παραδὲ τοῦτο οἱ ὁρῶντα τὰ τῶν βασιλέων χρόνα καὶ πάλι σκρακόλαστον τὸν ἀυτοῦ υἱὸν Κωνσταντῖνον παλιβόσιον καὶ ἀπιμανίας ἀξιὸν φρονήσεων. τηλαπαῖνε δὲ καὶ ἀβδόχοι αὐτοῦ κατακλὶν ἐπιλέγεται. Sequitur titulus περὶ τῶν βασιλέων Αλεξάνδρου, litteris minutulis, ut cæteri, exaratus, poſt quem hæc quoque habentur.

Κρατοῦ δὲ Αλεξάνδρου ὁ τοῦ Λέοντος ἀδελφὸς μῆνας ιγ'. συμβασιλεύοντος αὐτῷ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λέοντος παιδὸς· καὶ τιμωμένου Νικήτου Πατριάρχου ἐκ Γαλατικῶν ἐκκλησιῶν ἄγαγε, καὶ τοῦ ὄρθου κατεγκρίνει τὸν Εὐθύμιον ἀνάγκῃ τοῦ Ἐδίτσιου Νικήτου· ἡ ἄμα αὐτῷ καθεδεὶς ἐν τῷ Μαγναύρᾳ συλλογίσμῳ Εὐθυμίου καθαίρεσιν ἐποιήσατο, ὃν οἱ φρονοῦντα ἐκ Νικήτου Καισαρικοὶ ἅμα τῷ καθαίρεσιν ἄπορ ὀργὴν ἐκπαδεῖν ὄρθρου ἑνὸς τοῦ καθόλου, ἐπίτομον, ἐκκλεῖσον, τῶν ἱερουργία ἀνίτολον γενὸς, ἐν τραχὺν ὦδων, ἓ ἄλλα ἀτοπώτα τοιαῦτα τοῦτο ἐπίθετον. ὁ δὲ ὑπὸ Εὐθυμίου ἀφεῖσι τάντα ἡ ἡσύχιν ἐπίθετο. οὗτο ὁ βασιλὲς Αλέξανδρος, καὶ πάλαι βίον ἀβρὸν ἀσκήσατο ἴχων, ἓ ἡδυπαθείαν, ἡ φοὶ μόνα ἐπιτομώτον τὰ κυνήγεια, καὶ τοῖς ἄλοις ἀσκήσεσι καὶ ἐπιδόσεσιν ἐπὶ φοῖσιν, ἓ μηδὲν βασιλικὸν ἔργον εἶδοι ἐμπεπτῶδα, ἀλλ' ἐφοβεῖτο ἡ ἀτυχίαν χαλεῖν ἀγανακτῶ, ἐπὶ τῇ βασιλὲι καὶ ἐξ ἄλοι ἐχάστο ἐγκαστὸ, οὐδὲ ἔξω λόγου ὁ ἐπίσκοπος, ὁ κατεπρέχετο. ἀχο δὲ καὶ παρὰ τῶι βασιλέως συμπαίτορας ἀυτῷ, καὶ ἐξ ἀκολούθου πρέζων κοινωνὸς, καὶ διμάστας, Γαβριηλίτιλιον, ἓ Βασιλίτζιλοῦ καὶ οἱ Πατριαρχίστοι τιμῶ ἀνδίβασιν· ἐβούλετο δὲ τὸν Βασιλίτζιλ ἀὶ τὸν βασιλικὸν ὄρθρον ἀπεγκρίνει, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν αὐτὸν ἀνεῖν Διογένους· ἡ ἐχίστο ἀὶ, οἱ μὲ Θεὸν τοῦτο διακόλυσι· ὁρῶν δὲ ἡ κοινὸν ἐκβύσοι, δι ἓξ ἴσον κακὸν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἴσασι· ταῦτα δὲ ἴλεγον αἰμέτου χάριν ἀποφυγὴν ἐν τῷ βασιλῇ. Quæ de Cometa Xiphia modo exſcripſimus, reperiuntur quidem in codice Valliceliano, & in verſione Leunclavii, ſed alieno loco, imperante ſcilicet Alexandri nepote Conſtantino. Addit & ſequentia MS. F. quæ tibi exhibemus.

Ὁ δὲ βασιλεὺς πλάσας καὶ γόνυ ἐλέδοκεν ἑαυτῷ, καὶ συνδυάμενος περὶ τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα ὁ μακροχεὶρ ἔστιν, ὑπέσχετο μακρόβιον ἔσεσθαι, εἰ δ' ἐν τῷ ἐπικῇ ἰσχυρὸς σύναγρος ὁ χαλκὸς αἰδοῖα καὶ ἐδέατας μὴ ἔχων φασκέδα τοῦ αὐτοῦ. ἰσχύων γὰρ αὐτὸ ἄνω τὸ τῶν φασιανῶν. Λίνυτι γὰρ ἀπεμαίχετο τῷ αὐτοῦ φασὶ ἀδελφῷ. ἀλ' ἐπιδεὶς ὁ ταῖς ἀλαδίναις χορεύσας τὸ λάσιον τὰ μέρη τῷ χείρῃ φορτικώτερος· τῇ ἑαυτῷ δὲ τὰ ἴσια μέλη λυσάμενος ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀφεσέως καὶ ἀνεδὴς μᾶλ ταῖς ὄψεσι κατέλαδε σφαιζόμ. πόνα δὲ τινα γινοδύττο ἐν ταῖς ἐγκάτοις αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἅβ βρόματος ἀπολισθ καὶ τὰς μέδας ἀπλάδει ἐν τῷ πλατεῖᾳ, αἵματος αὐτῷ πολλὰ ἐκ τῆ ῥινὸς, καὶ τῆ αἰδοίου ῥέοντος μετὰ μίαν ἡμέραν ἀπολέσθαι. ἀπιξόντα κατελαδὸν, τὸν Παπεμίρχιν Νικόλαον, τὸν μαγίστρον Χεῖρωνα, τὸν Βασιλίτζιον, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, τῶν βασιλέων παρεδὸν Κωνσταντῖνῳ τῷ αὐτοκράτορι.

Κρατεῖ δὲ ὁ τὰ λίνυτα ἀπὸ Κωνσταντῖνου ἕως ὁ. αὐτὸς ὁ Κωνσταντῖνος ἐπτακόσιος, nam quæ in editis leguntur a verbis hiſce καὶ πλατεῖᾳ, uſque ad ὁ μέτρας, abſunt a F. ſuo antea loco inſerta. Pro ἑαυτῷ, lege ἑαυτῷ κυδίσας. & poſt εἶρεται, ſcribe ex F. ἀνέξεται τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ. χρήματα F. χρέματα γάρ. Quum vero legis ἐν τῷ δήμῳ τῷ Θρᾳκησίου, reddi a Leunclavio, *in regione Thracenſium*, cave Thraciam hic ſuſpiceris, alia enim te docebit omnia Conſtantinus hic noſter Imperator ὁ Πορφυρογέννητος dictus lib. de Thematibus tertio, ejuſque editores, cum Plinianis in Solinum Exercitationibus. Poſt τὰς ἑπομένας reſtitue τάλαν & ſeq. pro καμένῳ in F. legitur καμπτῆρι. *Edit. Pariſ pag. 376.*

Pag. 233. pro ἀνίμενε, ἀνίμενε, atque ἐσθῆτα non ἀνῆτα.

Pag. eadem. Ο μέντοι γὲ αὐτῷ τὸ Λίνυτος Κωνσταντίνου ὁ Πορφυρογέννητος, in F. plenius quam in editis. Ηρακλείου & φορμὸν legit.

Pag. 234. Quod vero ad vocem σημαντῆρ attinet, quam Leunclavius in Patronum Eccleſiæ vertit, ego vero alias Patroni ſtatuam, vexillum, aut quid ſimile ſuſpicabar, doctior modo effectus arbitror ſignum eſſe ac nolæ quam campanam dicimus bacillum ſeu malleolum, quo vel lignum, vel æs, aliudve metallum ad convocandos in Templum fideles percuti ſolet. Qua de re conſulendi Leo Allatius Diſſertatione de recentioribus Græcorum Templis, & R. P. Jacobus Goar ὁ μακαρίτης in Poſterioribus ad Cedrenum Notis, ubi Guillelmum Xylandrum advertit nullam σημαντῆρος ſignificationem agnoviſſe. Quod & ipſi mirati ſumus. Leunclavius vero patronum ſeddiderat, ſed cum Græcus textus adhuc eſſet ineditus, quid ipſe ſignificare voluiſſet, paucis erat perſpectum.

Pro κόνρα, quam vocem forte corruptam ex κώνρα, præter Vallicellanum habet etiam codex F. Cedrenus legit κώνον κερτοῦ, καὶ δόρια, καὶ πτέρνα, ὡς. δὲ φοινικὸν καὶ ταρίδιον ἐξ ἰχάδων τὸ λιπαρώτερα. Atque hæc dictio in poſterum addenda erit Gloſſariis Græcobarbaris, deeſt enim in Meurſiano, aliiſque.

Pag. 235. pro ἀσμενὲς φαῦρα, F. exhibet ἀσμένως: multaque ſubminiſtrat quæ abſunt a Vallicellano & Leunclavii verſione poſt ὡς ἴσιον αὐτῷ ὀργὲς. ſunt autem hujuſmodi quorum primam partem quæ ad manum S. Joannis Baptiſtæ CP. delatam attinet reperies pag. 562. Hiſtoriæ Cedreni editionis Regiæ.

Ἦχθη δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τιμὲν χεὶρ τοῦ Πρόδρομου ἐκ τῶν Μυρεψικῶν ἐκ Ἀντιοχείας ἀσπασίσας αὐτὰ τινες ἁγίων ἱερῶν τόπων, ἵν' κατακαλέσωσι τὸν Χαλκηδόνα, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλικῶν ὑπερῴων τεμένη, καὶ αὖε συγκλείτω ἕσω ἐνίσημον ἐξελθόντος καὶ τὸ Παπεμίρχου Παλαιόντος τοῦ πατρὸς τῷ κλίνῃ μετὰ καιρὸν καὶ δυσκράτων αὐτὰ ζωγλάκια ἤγαγεν, ὅτι δὲ τὰ φαβιβασιλεύοντος Ρωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ χέρνιβ χαμαὶ ἁρπασθὲν ὑπ' κρατικωτέρων τῶν γὰρ ὑπὲ ἐμέρας ρά. ἀπαλαιώσας δὲ τῷ χαμᾶι ἡ ἐ μέγας λαμὲς τὰς πάντοτε γινομένας ὑπερβαλόμενος ἐξ δύναται ἀπὸ τούτου ὡς μὴ δώσειας τὰς ζώντας τὰς τιθνήσας ἐκκομίζας, τὰ βασιλέως πολλὰ φρόνιμος πανσεμνότατα κατὰ τὰ δυνατὰ καὶ τὰ χαμᾶνος καὶ τὰ λαμᾶ δὲ ἀπολέσθαι ἐξ ἄλλων βασιλευμένων κατεδασκεν. μετανάστα τὰ Κωνσταντίνου καὶ φῶς ἀλλ' ἐπιδὼν ἐβδόμου κατέσκαψε, Ρωμανὸς ὁ τοῦ υἱὸς ἐγκρατὴς τῆς βασιλείας γίνεται.

Pag. eadem. φρατιμλόσατο, F. μετεπλάσατο. Βόσα, F. βόσκα.

Pag. 236. poſt ὑπὸ τῆς τῶν αἰσχυλῶν adde ex F. τρατιμάτων αὐτῶν παρακατιμένων ὑπὸ τὸ Τζιμισκὴ βασιλέως ἀναγράψεται ὁ Φωκᾶς.

Pag. 237. ἐμπεπλαμένον, Plenum ſanguine, pro quo F. habet ἐμπεπλημένον; ſicque legit Interpres, qui vertit, condenſatum. Verum ſi Græcum textum legas attentius, ſtatim apparebit Leunclavii hallucinatio, qui duas res omnino diſtinctas in unam compegit, nimirum Laterem, in quo deſcripta erat forma Chriſti ἐχμαγεῖον, Hierapoli repertum, & cinclnnos ſancti Joannis ſanguine imbutos. Aſt enim Laterem illum condenſatum fuiſſe ex Joannis Baptiſtæ capillis atque ſanguine. Ἀνδικία, F. Ἀνδίκιον.

Pag. 238. omiſſa eſt Iodictio xxxv. & qui Ἀβελίντου dicitur apud Cedrenum eſt Βελίσσιος, oſſi ſorte prima vocalis negligentia librarii excideric, nam in verſione Xylandri legetus, Abalantius. φρουτιμένη F. habet φούδρη ἐτίμου. Idem.

Pag. 239. Παλιδῶν. Eadem vero pagina ſomnolentus Corrector quædam corrupit, quæ reſtituo, nimirum, ὁ βασιλεὺς καὶ τὰς ἄμας, τὰ ἀσκαλὸν, τὰ τὰ ἐμφυλὶς πολέμου, ἄμα τῷ τολάτῃ, δ' ἐδίκασε; & eadem. τὸ τῆς λίμνης τὰ Ὀρυβᾶ ὕδωρ ἀπὸ γῆς.

Pag. 240. χρατοῦσι ἕτη δύο, lege ex F. γ'. & verſionem Leunclavii corrige. Paulo poſt trium annorum expreſſa fit mentio ἐν τρισὶ γὰρ ἔτεσι. eadem. Καζοὺ F. *pag 377.*

Pag. 242. ἔμμενα, F. ἔμμενον. Idem Καλεπίο. ſeq. ἐπάγει, F. ἐπάγει.

Pag. 245. οἱ οἱ κληρόμων. tum Κρατεῖ τούτων σὺν τῇ Ζωῇ Μιχαὴλ ὁ λεγόμενος Καλαφάτης μόνας τεσσαράκοντα ἔτεσι &c.

Pag. 247. οἱ τζαλικοὶ, F. τζαλικοὶ. Καμπάρη, F. Κομπάρη.

Pag. eadem. Μάϊ Μαρτίου, in F. additur ϛ'. quæ eſt nonæ diei nota. περὶ τὸν Χερσῶν τῶν χαλκῶν, F. τὸν χαλκοῦ χερσόνησον, F. ἐξηχερσόνησον.

Pag. 248. Ἰωσήπου, in F. eſt tantum Ἀσήπου. ὁ ἐστὶ τὰ μέγιστα. ἀσπὶς γὰρ, ſic interpunge.

Pag. eadem. ἱερομόνου, F. ἱερομόνου τεμένους ἁγίας, ita etiam F. ſed legendum videtur unica tantum dictione τεμενοστεφάνου. ὁ γὰρ τῆ Μαγγάνων μονῆ καὶ οἱ ξενῶνες. Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸ. Cætera ad finem uſque deſunt in Codice Vallicellano, quæ ex Auguſtano ac Bavarico edidimus comparata cum F.

Pag. 249. Pro εἰδίωτον, F. τιμῶν ἀγωγὴ, & pro αὐτοκρατορίαν, αὐτοκρατόρων. φαβρίξιδα.

Pag. eadem. ſcribe φαβρίξιδα.

Pag. eadem. Δλικωμένον δὲν habent codices Auguſtanus, Bavaricus, & F. Leunclavius vertit deliciis affluentem, inquit Vangnereckius noſter, videturque in ſuo codice legiſſe δλικωμένον ἀπὸ τοῦ λακτίζειν quod eſt frangi, quaſi dicas vitam deliciis tractam: quod ſi quis malit δλικωμένον, deſivarim illud a ſimplici λακίω vel λακίω quod ſignificat ſordium edere, ut ſit vita divitiarum ac poſſeſſionum negotiis ſtrepera, quæ quidem ſententia magis præpedito quadrat, innuitque præcedens αὐτομοιῶς. Hæc ille.

Pag. 250. ἄχος καὶ δελείνου, F. Θεσσαλονίκης.

Pag. 251. Μόλυνε legit quoque F. & μετεπιμανδόσα Ξίφου.

Pag. 252. Monendus Lector poſt Ἰωάννου, & ante Ξιφιλίου, notam in MSS. reperiri, qua μεγάλη paſſim deſignatur.

Pag. 253. φρὸς τὴν ζαπετίδα ἐκείνην Leunclavius vertit ad Imperatricem, rectius forte, ad Regiam urbem, id eſt CP. ſæpe enim ab hoc noſtro aliiſque recentioribus Græculis ἡ βασιλὶς appellatur. Deleoda vero ſunt hæc verba, forte Helenopolis, quæ urbs eſt Bithyniæ: clarus enim erat ille locus multis nominibus. ἐτιμάσθη, F. ἐτιμάσθη.

Pag. ead. initio: ὀνόματι λοιπὸν καὶ ὁ τῆ βασιλέως σωμφοία χαρὶ, male ſeddit Interpres. Quapro-

ptet omnes auxiliares Imperatoris copiæ simul pedem referebant. Legiones eo discessu conspecto &c. nescisse videtur quid σπασία hoc loco significaret: aut certe dicendum legisse σμμαχία non σπασία, ut habent codices Glycæ MSS. Aug. Bavaricus & Fontisebraldensis. Sic enim ista mihi explicanda videntur: Cumque insuper Regium Imperatoris vexillum retro flexissent, Legiones eo visio &c. a Joanne Scylitze res ita narratur: ἐξῆ δὲ πάντα καὶ ἡ βασιλικὴ συμμαχία ὑπερ ἓξ που ἐτῶν μεταβάσα παρήγγελτο. οἱ δὲ πεζοὶ καὶ φαλάγγας ἔχοντες ἐφεστήκεσαν. His de causis conversio regio signo præcepit milites redire. Verum il, qui procul phalanges habebant &c. Quid σύμα, σπασία, συμμαχ, σμμαχία, cæteraque ejusmodi significent in rebus militaribus, docent Svidas, Meursius, aliique Lexicorum Glossarumque scriptores. πεζοὶ, F. πεζάκαι ἀντικρυ, F. πεζάρια. ἄλογα γάρμα. Augustanus legit ἄφορα.

Pag. 254. ubi Andronici in Diogenem barbarum, ac crudele facinus narratur, variant codices, ὁ Ἀνδρόνικος τὸν μίσανθρα habet F. ὁ πονηρὸς Leunclavius: sic enim interpretatus est, nulla morbi quo laborabat ratione habita, at Augustanus ac Bavaricus exhibent τὸν longe aptius, ideoque sic concipienda loci illius versio: Diogenem Andronicus secum abduxit, vilique jumento impositum, acerbam de reditu mentionem injiciens, per ea loca traxit, in quibus antea ut Deus habebatur. Et verso oostra hæc sententia firmatur auctoritate Joannis Caropalatæ, ex quo sua haud dubie matusrus est noster Glycas: τὸν δὲ Διόδε μαντευσάμενος ὁ Ἀνδρόνικος, ὡς τὰ ἐξῆς ἅπαντα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἐπιτελούμενα ἐθεάσατο, ἐπὶ τὸν Καισαρέα ἐπιστρατεύσας ἐκεῖνον ἐκ τῆς μάχης ἀναστρέφοντα. excidit enim e fine vocalis prima incuria Typothetarum. *Edit. Paris. pag. 378.*

Pag. 255. ὅπως ὁ Ἰσαάκιος γένηται, reddit Leunclavius: Quum Isaacius pretio numerato redemptus fuisset: ego vero vertendum arbitror; cum tamquam venalis certo pretio addictus fuisset, sive emptioni expositus. Si enim jam redemptus fuerat, cur alius in ejus locum Dux copiarum delectus Joannes Cæsar ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλέως κατασταθῆναι, F. τὸν βασιλέα. παρὰ τὸν Ῥωβέρτ, F. παρ' τὸν Ῥωβέρτ. Quid sit φωνάς, ex sequenti voce καὶ τὸ μετωπιαῖον haud ægre intelligi potest. Certe simda etiam apud Latinos martupium cremandæ significat, ut docet Meursius, prodatis in Glossario Græcobarbaro Macrobii & S. Bonaventuræ restimonlis, quibus & alia adjungi poterant. Gsbius interpres Joannis Curopalatæ reddit Officinam, & paulo post τὸ φουντικὸν forum venale. R. P. Jacobus Goar explicat φωνδάκιον mensam sive negocialem argentariam, officinam usurariam ab Italis fundaco, ἀπὸ τοῦ φωνδὰ n fundo id est summa pecuniaria voce Græcis Jureconsultis nota dictam. De Pinace vero, seu Pinacio, videamus quid Scylitzes, Zonaras, nosterque Glycas referat: Ac primo quidem Curopalates Μιχαὴλ γάρ τοι αὐτὸν, αἰφνίδιον ἐξ τὸν Περσικὸν ἐκ ἀπ γάντος σωτῆρα γενόμενον, ἐξῆ τοῦ πλησίον τὸν μέδιον περὶ τινῶν τῷ πολέμῳ πεφρόνηδαι. Iisdem ferme verbis usus est Glycas: τὸ Περσικὸν λέγεται, ἐξῆ τὸ πλησίον τὸν μέδιον περὶ τίνος πεφρόνηδαι τῷ πολέμῳ. Joannes denique Zonaras οὗτο γοῦν ἐν ἐκείνοις ἐν ταῖς ἡμέραις τὸ βασιλέως τοῦτο, ὡς μὴ ἄλλο Μέδιμνο τὸ πολεμεῖν ἀνοήδαδαι, ἀλλὰ περὶ τινῶν, ἃ ἐστι Μέδιμνα τὸ τοιοῦτον. Hinc ergo vel maxime liquet non esse pinacem certum quid minuti nomismatis genus, sed medimni potius quadrantem, ut disertis verbis explicuit Zonaras. Quod autem σίμωμα vertit Leunclavius, aureum nummum, vereor ut id ἀπλῶς firmare possit. Eadem pag. ἀσωτικὸν ἐκλείσεως. post δεῖν αὐτῶν in MSS. codicibus deest φοβεῖσθαι aut aliud simile verbum.

Pag. 257. χρυσίνους, habent A. & F. codices, nec ulla rario versionis Leunclavianæ habenda, quæ Chrisopolim exhibet. seq. ὑπέμενον Bavarteus codex ἐξέμενον. Idem post ταῖς αὐτὸ addit voculam δῆλον ab Augustano & Fontisebraldensi prætermissam. Nemitzos vocat Anna Commena libro 2. Alexiados ἔθνος βαρβαρικὸν καὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων ἐπιβουλεῦον ἀπάνδυ. Nam in editione Hoschelii ubique adverbio ad superiora tempora respicienta dicitur ἀνώτερον. Contendunt viri docti noo esse alios a Teutonibus, qai Scis vonica lingua appellantur Nemitzi. Alexio Commeno Leunclavius septemdecim annos Imperii dumtaxat tribuit, cum præfuerit annis 37. ab anno æræ Christianæ 1081. ad 1118. Pro καὶ νῦ codices F. A. & B. καὶ ὑπὲρ ἡμέρας ἑκατομμύριον αὐτῷ.

Pag. 258. ὑποχείρια, F. ὑπὸ χεῖρα. κατὰ ἓξ ἀναμένων habet etiam F. licet forte καμοὶ aliis magis arrideant. Pro συχνοὺς δῶκε lege ex F. & B. συγχωρῆσαι, καὶ ἀνεδάνιε. Quid vero si ἓξ ἡμέρας legas, ubi Leunclavius ex MSS. codicibus vertit illo ipso die ἐξ ἡμέρας. In B. & A. ajunt reperiri ἐξ αἴρει, sed forte id accidit ex librariorum inscitia, qui compendiarias litteras legere nequiverant.

Pag. cad. ὃς κατῆρχε βασιλικὸς ὁ λεγόμενος ἐκπρὸς, at habetur in Bavarico ad quam lectionem respexit Interpres.. ἐκπρὸς..... etiam in MS. F. ac alii plene ac fine hiatu ἐκπρόσωπος legunt. De Michaelis Anemæ dicti, & aliorum conjuratione ac supplicio plura Anna Commena libro XII. Alexiadis, ubi quæ de ademptis capillis non novacula, ut ait noster Glycas, sed dropace, hoc est medicamenti quodam genere, quo ad decalvandum caput & depilandum mentum, utebantur veteres, sic illa exponit: καὶ τὰν ἐν χερὶ κειραὶς τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸ σιαγόνιον ξυλόφωτα ἓξ μέσου σκαπτόνοις τὸν ἀγορὰς φαρμακεύσαντα: nade retellere licet errorem ejus, qui ξύρασα legendum contendebat, & falculam, seu securim, interpretabatur.

Pag. 259. κατακοπτὸς codex B. κατακοπὴ.

Pag. 259. φλωτὸν ab incrustatione dictum so- *pag. 379.*
rum, ut conjicit Leunclavius, in F. scribitur φλωτὸν non dubio errore. Καμάτζας B. Καμάτζες: consentit tamen editis Annæa Historia, quæ Alexii Comneni vitam uberrime prosequitur, quam noster, quemadmodum & Zosaras, qai in eo pariter fidem scribendorum Annaliam fecit, brevi admodum compendio perstinxit. Post μετὰ σώματα, scribendum τὰ τῶν νέων ὑίέων, quæ syllaba ob alterius concursum etiam in F. a Librario prætermissa. Ipse autem, sive propria sponte, sive ex alio antiquiore exemplari expressam clausulam hanc post τὸν Καμάτζη ἐκόντα adiecit litteris rubrica instar titulorum insignibus: Ἔσω δὲς τὰ τέλος τῆς κατὰ Χρυσὸβ διηγήσεως. Superest itaque ut promissis stemas, ne quid desiderari amplius possit, Joannis Meursii nuncupatariam epistolam ad Fœderatos Ordines, & de Theodoro Metochita ad Lectorem Prælogium; tum quæ Joannes Leunclavius præfatus est, ejusque Indicem subjiciamus.

ILLUSTRISS. POTENTISSIMISQ. DOMINIS,

ORDINIBUS HOLLANDIÆ ET VVEST-FRISIÆ.

JOANNES MEURSIUS Dedico, Conſecroque.

ILLUSTRISSIMI, AC POTENTISSIMI DOMINI, *Illud mihi quam indigniſſimum ſemper viſum ingeale liberali, ignavo atque ignobili otio vitam traducere; & præclare a Philoſopho quodam dictum: Temporis jacturam unam omnium eſſe maximam. Quam divinam plane ſententiam utinam iacetes illi, & ignavi, inutilia terræ pondera, ſcrio ſibi ob oculos ponerent. Nam quis pudor eſt, epibus omnes inhiare, eaſque omnino primas putare; tempori vero nullum ſane pretium ponere. Cum tamen erepta illæ, aut amiſſæ, reddi aliquando poſſint; iſtud autem, ubi elapſum eſt, nemo reſtituere ſibi, aut redimere, ullo modo unquam queat, ne ſi omnibus univerſi terrarum orbis divitiis velit. Enimvero ſi avaro eſſe libebat, temporis certe avarum eſſe oportebat; hæc avaritia eſt honeſta, & laudem habet. Improbe nimis olim Galba*; Nulli rationem otii ſui reddendam. *Rectius Draconis leges otioſo, & ignavo, mortis pœnam irrogabant. Et Soloni item placuit, ut curia Areopagi ſedulo inquireret, quo quis modo vitam ſuam inſtitueret, tolerarique. Nota etiam Stipionis, viri illius multo maximi, non præclara, qua dicebat;* Non ſe minus otioſum umquam eſſe, quam cum etiam otium ageret. *Alexander Macedo, μηδὲν ἀναβαλλόμενος, ut inquiebat, orbem ſibi totum ſubiecit, & cognomen Magni accepit. Jam vero quid eſt homo ignavus? ſi verum illi nomen dabimus, bellua, & gurges ætatis ſuæ: ſive, ut Themiſtocles recte inquiebat,* Vivum ſui ipſius ſepulcrum. *Quid ignavo vita, aut mundus? Nil profecto. Quippe & hunc, & iſtam, pariter nihili facit, perditque ad libitum. Quid deinde anima illi, quidve corpus; quid tot rationis dotes, & ingenii, liberaliter a benigno Deo datæ, ad ſuum proximique uſum, & ſanctificationem nominis divini? Æſtimat hæc? nihil minus. Iouno ut agnoſcit quidem; aut, ſi agnoſcit, vili pendit. Illudit Deo, & tantum non beneficia, adeo male collocata, facto exprobat. Nam quid aliud eſt dicendum? non uti donis tam præclaris. Quorum pretium etſi ſummum, auget tamen illud majeſtas dantis Dei, & cum iſta comparata noſtra vilitas, atque indignitas. At quam multa lætamenta, ne ignavi eſſe poſſemus, poſuit Deus? Spiritus iſte, ignaviſſimo corpori incluſus, agitatione perpetua vegetat illud, neſcius quietis, etiam nobis dormientibus. Laboriatur ſuo exemplo*
Edit. Pariſ. pag 380. *ad actionem, laterdin, noctu, ſine intermiſſione. Videant terram, quam inhabitant, quamque inutili ſuo pondere illi premunt, quo ſe cumque circumvolvat, incitamentum ad laborem apparebit. Videant mare; & illud ſe perpetuo mota, numquam fatigatum, coercet. Videant, quod ſupra caput eſt, cælum; circumvolvitur ſine quiete. Videant ſolem, numquam non in curſu ſuo eſt, & cum etiam ad metam venerit, carcerem repetit, ſemper novus, ſemper alacer: illuſtrans terram, ne lucrat ignavis, offendatque actiones, quibus ipſos occupari æquum eſſet. Sic nimirum ad laborem, & diligentiam, omnia invitant. Illud reputans, ea quo rationis capax per ætatem eſſe cœpi poſtquam ad litterarum ſtudia animum meum applicuiſſem, hunque mihi palæſtram vitæ bonæ Deus aſſignaſſe videretur, dandam ſane operam cenſui, ne me hic ſedule exercerem; ac legendo, ſcribendoque, quod Varro ait, vitam procuderem: deinde etiam Academiæ illius veſtræ celeberrimæ, ea quo inter Profeſſores ejus accenſeri cœpi, quantum in me, famam atque honorem tuerer. Qua in re quam gnavus fuerim, viris hodie doctis notum, neque id prædicare meum eſt. Et nunc etiam teſtem profero, Theodorum Metochiten, virum doctrina, & dignitate, apud Imperatorem ſuum, cum fortuna beatior eſſet, pariter maximum. Hiſtoria ejus eſt, quam habibeo; Cæſarei omnes Romanorum a Julio ad Conſtantinum Magnum repræſentans. Breviter tantum illos perſtringit, ut videatur introductionem potius iſtam eſſe voluiſſe ad alterum Opus, valde egregium, de Conſtantinopolitanis Imperatoribus; quod a Conſtantino Magno inchoatum, ad Joannem Comnenum dedavit: qui Imperium ſuſcepit Anno Chriſti* CIↃ. C. XVIII. *Verum tamen, ne brevitatem compenſaret Theologicæ etiam multa per digreſſionem inſerult, de nato, & paſſo, Servatore; quæque circa rem utramque a Theologis antiquis Græcis obſervata: ubi quantum etiam in Theologia promoviſſet, ſat oſtendit. Vobis autem hunc Auctorem, mea opera, in lucem editum, & Latina lingua loquentem, conſecrare mihi viſum; qui prona in doctos voluntate, ſtudiiſque excitandis, benevolentia inuſitata, laudem omnem longe ſupergreſſi eſtis. Et me ſpes non parva tenet, illam veſtram benignitatem, qua virorum litteratorum lucubrationes excipere ſoletis, mihi etiam nullo modo defuturam. Atque hic finiam,* Illuſtriſſimi, & Potentiſſimi Domini, *Deum Opt. Max. venerant, ut Vobis, conſiliſque veſtris benedicat, ad nominis ſui ſanctiſſimi gloriam, & Reipub. veſtræ ſalutem. Lugduni Bat. III. Kal. Auguſti Anno* CIↃ. IↃ. C. XVIII.

DE THEODORO METOCHITA

PRÆLOQUIUM

AD LECTOREM.

ECCE tibi Theodori Metochitæ Hiſtoriam Romanam, benigne Lector. Vixit, floruitque, annis abhinc plus CCC. Magnum autem Auctoris hujus ingenium fuit; ac dotes animi, corporiſque, ſingulares. Statura erat procera admodum, membriſque pulchre, & proportione juſta, inter ſe aptatis; oculorum deinde hilaritate perquam inſigni: ita ut omnium in ſe oculos facile traheret. Facundia porro naturali, laborum tolerantia, & memoriæ excellentia, eruditionem ſummam omnino conſecutus erat. Si quis nova, aut vereta quæreret, ita omnia enarrabat, quaſi e libro recitaret: neque in colloquiis ejus libris ullus opus erat, quippe qui ipſe viva quædam Bibliotheca, & eorum, quæ ſcire velles, oraculum eſſet. Nicephorus Gregoras lib. VII. Τοῦτον τοίνυν ὅτου πολλὴ ἀνακλίνητα τῷ βασιλεῖ ἐμπίπτων, Θεόδωρον (Μετοχίτην) τῷ λογοθέτῃ γαμβρὸν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θυγατρὶ παρίκετο, γνησιώτερον δὴ ἢ ἐπιλήπτου καλεῖ καλεῖσθαι. συμπεσὼν γὰρ μιγάδην, ἢ μᾶλλον καὶ μιᾶς συμπτυχῆς, καὶ ἐφελκυσθεὶς ἐκφύσεως, τέκνον ἴδιον φύσει ἑαυτῷ ἐφελκύσατο. φύσιν δ' ἐμποιεῖ φασὶ λόγοι, καὶ παιδεύσεις φασὶ τούτου καὶ μάθημα ὑγιὲς, καὶ καθαίρεται, σοφὸν ἀνάγκη εἶναι τὸ ἐκγονον ἅπαν. ὅτου ἕνεκα δὴ ἅπαντα τοῦ ζητεῖν πάλαι τι ἔχει φορέως, οὐκ ἐκ βιβλίου τὸν γλαῦκα, φησὶ μικροῦ, ἢ οἶδεν, ἴδιο βιβλίον τοῦ ἐμπλέον. βιβλιοθήκη μὲν γὰρ ἦν ἀμφίλογος ὅτου, καὶ ἦν ζητουμένου ἀφόρητος ἀνωφελὲς δὲ τοῦτο μικροῦ παρέθεμεν, ὅτου τοῦτο λέγων ἦρτο. Libros ſcripſit numero multos, & mirandum in viro eſt indefeſſum plane ingenium, quod neque rebus, neque ſtudiis feſſum ſuccumberet. In utriſque certe ſumma dexteritate verſabatur: & a mane ad veſperam in palatio res Imperii ea cura, ac diligentia adminiſtrabat, quaſi a litteris prorſus alienus fuiſſet: veſpere autem, a palatii rebus vacuus, adeo totus in ſtudiis erat, quaſi nihil cum Imperio negotii eſſet. Gregoras loco citato. Ἐξεῖς δὲ καὶ πάλιν τοῖς βουλομένοις ταμιεύεσθαι τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τοῦ λόγου δώσομεν, ὃς ἐν σωφρονεῖν πάλαι τι, ἢ πολλοῦ καὶ σωτῆρι γεγένηται τῶν αἰῶνος βιβλίων· ὃ δὲ τούτου μᾶλλον θαυμάζειν ἔχει τις ἐν τῷ διδόναι, ὅτι τοσοῦτο φοῖ, ἢ πολὺ φορτικὸν ἀφορμῶν δημόσιον καὶ κλεινὸν ἐπιτηδείων, ἐ φροντίδων ἀφ' ὅτι ἄλλον ἐπιλιζόντων ἀπὸ τῶν ἀβίωτον, οἶδεν ὅτι; ὁ τὰ ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμα ἀπηλλάκτων τούτου, πᾶν ὅτου ἀλγὴ φοῖ δέξαι, ὃς' ἐκ φοίτου μᾶλλον ἐσφαίρα ἐν βασιλείοις τὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ ὅτου ἐλαχεῖ· ὅτου ἐλαχεῖ καὶ ἓν γε πολλοῦ ἓ ζωίσης τῷ φοβερῷ, ἄσπερ ἐν οἱ ἢ λόγων ἴζω φαντασιῶν ἀτύχησεν· ὁ δὲ ἀδὲς ἐκείθεν ἀναπλεκτομένου, ὅτου ἄλλο ἢ λόγων ὑγίηνται ἄσπερ ἐν οἱ χαλκοῦοι τις ἦ, καὶ ἢ φαντασιῶν φαντασιαστικός. In primis vero in Aſtrooomicis excellebat. Gregoras de eodem, lib. VIII. Καὶ ἀστρονομικὴν ἐπιστήμην μόνον κῆ τοῦ δὲ τοῦ χρόνου εἰδώσεως τὸ ἀκρότατον. Joannes Cantacuzenus lib. I. cap. XL. *Id ipſum & magnus Logotheta Metochites præſtitit, qui tum domum Imperatoriam, ſive aulam, regebat; vir alioqui ſolers, & non Chriſtianis modo, ſed exteris etiam litteris politiſſimus. Etenim cum Aſtronomiæ principia quædam Byzantii minuta, & imperfecta, accepiſſet; ipſe in eo ſtudii accuratiſſima diligentia ſua tantos proceſſus fecit, ut deinde quoque permulti in eadem ſcientia ipſo præceptore progreſſus eximios adepti ſint.* Neque vero vir ingenio, & doctrina tam præclarus, in Imperio inglorios vixit; quio tam magna apud Imperatorem gratia valuit, ut rerum in aula fere omnium potens eſſet, credente el arcaoa quavis Imperatore Andronico Palæologo ſeniore. Gregoras lib. VII. Ἡ γε μὴν τιμιωτέρα τῷ βασιλεῖ παραδοκηθεῖσα, καὶ πάσης κατέσκευε ἅπας μαστιόων τοῖς ἀφίγμασι, ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος, λογοθέτης ἀν τιμιωτέρα τῷ γαμβρῷ. Τοιοῦτον δ' αὖτῷ φρονητήριον, καὶ ὅτου ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ γε ἐξέρυτο, ὃς' οἶδεν ἐκ αὐτῷ μικρὸν ἢ μέγα ἢ πάντων αὐτόθροντον φοῖ αὐτὸν, ἅπα φαίνεται ἐποίει βουλομένῳ καὶ τάντα· καὶ οὐδὲ οἶδεν, ἓ μὴ πάντῳ φοῖ βασιλεῖ ἐκ. Immo tanti eum Imperator dictus fecit, ut filiæ ejus maritum daret Joannem, ex Porphyrogenneta fratre nepotem unigenitum, Panhyperſebaſti dignitate ornatum, & inſignibus dignitatis multo quam pridem majoribus auctum, nempe veſtibus, calceiſque, & equi phaleris amplioribus, qualibus ipſe uteretur. Gregoras loco citato. Ἡδὺ δὲ καὶ γαμβρὸν αὐτὸ θυγατρὶ ἢ ἀδελφιδῆ τὸν παῖδα ἐποίησε, Ἰωάννῃ φημὶ ἢ μεσηγὺ τῶ Πορφυρογεννήτου μόνου. ἓν δὲ ζώντου μὲν αὐτῷ τὸ σωφρονιστήριον, ἐκ ἴχθυ τὸ φοῖ ἐκείνου· ἐκείνου δ' ἀπαλλαξαντος, ἐδέξατό τε καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἐτέρων, ὅρτι τὸν ἐκείνου παραλλάττοντα ἐνορμίσιν δ' αὐτὸν ἐδόξει καὶ τῷ τὰ πανυπερβαίνειν ἀξιώματι, ὃ τοῦ καὶ αὐτὸ, ἅπα τῶν φοῖ αὐτὸν ἐφορᾶν, ἐνδεέστερον ἢ φοίτερον ἦχε, πολλῷ κατεσκέατο· ἐνδύμασι γὰρ, καὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ, καὶ ἅπα τὸν ἵππον αὐτὸν κοσμεῖ, κηρῶν τῶν ἅπασι χρῶνται κεχρῆσθαι, ἵν' ἢ ἐξεπιστάτου ἐν τοῖς πομπῇ ἅπα βασιλεῖ ἐλαύνει. Attingit etiam Cantacuzenus lib. I. cap. XLIII. *Porphyrogenitus Joannem habuit unigenum, cui Metochites, magnus Logotheta, Irenen filiam matrimonio conjunxit. Eumdem Imperator patruus Panhyperſebaſti dignitate coheneſtaverat.* Certe charum Imperatori eum faiſſe ob virtutes, quas jam dixi, etiam Cantacuzenus ait, libro citato, cap. XI. *Magnus Logotheta (Theodorus Metochites) cum propter intelligentiam, atque doctrinam liberalem, & in negotiis obeundis dexteritatem, ab Imperatore familiariter admodum diligeretur, auſus eſt & ipſe de Nepote illum admonere.* Ac dignitatibus variis omnino functus eſt, & pee geadus quaſi quoſdam ad culmen aſcendit. Initio quidem Archidiaconum fuiſſe invenio eleri Impe- ratoris, & cum Meliteniota, ac Joanne Beco Patelarcha, Imperatoris actiones omnes rexiſſe. Obſervo, ecce, apud Gregoram lib. V. Δι' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ ἢ πατριαρχικὸν ἀναβιβασθεὶς θρόνον, πάντα ἐκ αὐτὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ γλαῦκα, ἢ χεὶρ, καὶ κλεῖσαι γραμματεῖσι ἐξεγράφω, καὶ λόγων, καὶ γραφῶν, καὶ δογματίζων, ἴχων συμφορᾶς καὶ συλλήπτορα τὸ αἰῶνα, τὸν τῶ Μελενικιώτου, καὶ τὸν Μετοχίτην, Ἀρχιδιάκονον ὄντας τῷ βασιλικῷ κλήρῳ. Inde curſus publici Logotheta factus, ad Italiæ Regem, (ita Romanum Imperatorem per contemptum appellabant Byzantini,) legatus mittitur. Gregoras lib. VI. Ἐπεὶ δὲ ἡ τὰ τῶν Ἰταλῶν ῥηγὸς παραδυσφόρτα φοιβεῖα, ἅπα τὰ ὑπὲρ τὸ φρονοῦν ζητήματα, ἐκλέγονται λοιπὸν ἐς φοιβεῖαν οἱ κράτιστα ἅπα τιμιωτέρα σφῶν, δ', τε Μετοχίτην Θεόδωρος, ἢ ὁ Γαλεὴς Ἰωάννης· ὁ μὲν λογοθέτης ἀν τιμιωτέρα ἅπα πατρὸς, ὁ δὲ λογοθέτης τῷ δρόμου. Poſtea ærario generali Logotheta eſt præfectus. Gregoras lib. VII. Ἡ γε τιμιωτέρα τῷ μὲν βασιλεῖ παραδοκηθεῖσα, καὶ πάσης κατέσκευε ἅπας μαστιόων τοῖς ἀφίγμασι, ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος, λογοθέτης ἀν τιμιωτέρα τῷ γαμβρῷ. Poſtremo magnus Logotheta eſt electus, quæ profecto maxima dignitas in Imperio Conſtantinopolitano erat. Codinus de Offic. Aulæ Conſtantinopol. Τὸν αὐθέντορον τὸν Μετοχίτην, λογοθέτην ὅτα τῷ γαμβρῷ, ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἅπα Παλαιολόγου ὁ φοίτου τιμίου μέγαν λογοθέτην ἐποίησε. Gregoras de eo lib. VIII. Τὸν μὲν γὰρ τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ ὁμιλεῖν (τοιοῦτο γὰρ ἦδυ καὶ τῷ τοιούτῳ φοῖ τῷ βασιλεῖ ἀξιώματι·) ἐνίστερ ἀκρωτὸν ἐγκείμενον αὐτῷ, &c. Iterum lib. XII. Ὁ μέντοι μέγας λογοθέτης Μετοχίτης, ὁρῶν τροφομε-

Edit. Pariſ. pag. 181.

pag. 382.

τὸν ἀνωμάλως τοῦ τύχου πρὸ τὸ γεγονὸς βαστάσαι, καὶ καταχωμάσθη ἄνω τὰ σώματα, ἰδιώτου ἐπὶ ἑαυτῷ μᾶλλον πάντων αὐτοῦ. Et pluries apud illum Auctorem eo titulo commemoratur. Præter doctrinam, ac dignitatem, etiam pietatem ejus animadvertere iſtinc licet, quod monaſterium Choræ, veruſtate jam collapſum, reſtauraverit. Gregoras docet, lib. VIII. Αὐ' ἅ γὰρ ἐπὶ πλέον πανσάμενον ἐμὲ πρὸ τοῦ ἀυτῷ πανηγυδίσαι μοναῖ τῶν Χώρας φίλον κατέλυσε, πολλοῖς ἔτεσι τοῦ σαρῶσι ἰδίοις αὖθις ἐμέ. Iterum lib. IX. Κατέλυσε δ' (ὁ Μετοχίτης) ἀντίπαλος καὶ πλησίον παρὰ τῇ ἱερᾷ δομῇ μονῇ τῶν Χώρας, ὃν πολλοῖς αὐτοῖς ἀνακαίνισον ἀνακαίνισε σφίσιν, τοῖς ἰδίοις τὸ χρὸν δοκοῖς κατεσκεύασε ἰδίοις. Et Phranzes lib. I. cap. XI. *Monaſterium Chriſti vitæ datoris, quod Chora nominatur, partim renovavit, partim exſtruxit.* Ut ſunt autem res humanæ valde incertæ, ita oeque Fortunæ ipſe ludibrium evadere potuit; & cum Beco, ac Meliteniote, in maritimum Bithyniæ oppidum ab Andronico juniore, rerum potito, relegatus fuit. Gregoras lib. VI. Ὁ Βέκκος ἀντίτυπον ἀνακαλυμμένην τῇ γλώττῃ τοῦ ἤθους. τοιοῦτος δὲ ἐξ ὑπαρχῆς αὐθὶς ἐς τὰ πολίχνιον τῇ παρὰ Βιθυνίαν παραλίῳ πόλεσιν ἄνω τοῦ ἀμφ' αὐτὸ. Melitenioten δ' ἴδιον ἔνα, καὶ Μετοχίτης. Quin ædes quoque ejus diruæ, & opes direptæ; non eæ tantum, quæ in ædibus repertæ; ſed quæ etiam apud amicos occultatæ. Itaque ſubito una cum liberis ad egeſtatem ſummam redactus eſt, qui paulo ante poſt Imperatorem felicissimum habebatur; &, plurimis annis fortuna uſus benigniſſima, uno die in ſummam calamitatem incidit. Gregoras lib. XX. Ἧς δὲ ὅσον ἐς ἐπίρρον ἰδίου τοῦ ἡμέρου ἐκείνου κινοῦντα τὸν ἴλιγγον ἄνωθεν τῇ οἴκων τῇ καμαροστέπων, ἐξ ἀνέλπιστα τοῦ ταχίστου καταστάσεως αὐτοῦ ἐμπόνου, καὶ δημοτικὸν ἄδημα, καὶ μάλιστα πάντων τοῦ τῆ μεγάλου λογοθέτου (Θεοδώρα τὸ Μετοχίτου) καμπροτέρου οἴκου, ἐξ ὅσα τῇ χρωμένου, ὃν τῇ οἴκῳ ἐναμελέντο, καὶ ὅσα φιλέσασι παρὰ τῇ φίλων παρόντι· γραμματίων γὰρ ἀμφιλύτων, ἃ τοῖς οἰκοφύσις φίλοις ἴδιοις, λαθέσθαι μὲν ἐγγεγόλωτο πάντα, καὶ οἷον τῇ ἀπάντων αὐτῷ παραλιφθῶ· εἰκὶ τὰ μὲν, ὡς τὸ βασιλικὸν οἰκοδόμησιν πρωτοῦ· τὰ δὲ, δημοτῶν δανείσματα χάριν. καὶ γέγονε τότε ἀδίκ ἐμὲ τοῖς ταυτὸν, ἃ πάντων μᾶλλον ἀδημονίσεται τότε δοκῶν· ἀκούτε γὰρ τῶν ἀδημονίων ὃν πολλοῖς ἀπολαυκὸν τοῖς οἴκοις, ὅλον ἐκτίνυκτο ἄκρατον ὃν ἐμέρᾳ μιᾷ τοῖς τοῖς κρατῆρα. Phranzes lib. I. cap. XX. *Potitus urbe, & Imperio, junior Andronicus, ea modo, quo diximus, & conſummatam rerum poteſtatem adeptus, ævo de vita, & vita commode agenda, qua decebat cura, proſpexit. Patruum vero Conſtantinum comprehenſum in carcerem tenebroſum detruſit, & Metochita, magni Logothetæ, facultates omnes, pecuniaſque fiſco addixit.* Quin pavimentum etiam ædium, ſolo evulſum, Occidentalium Scytharum Principi, pavimentum ſuo ſplendidius requirenti, dono miſſum eſt. Gregoras hac de re, lib. IX. Περὶ δ' ὧν τοῦ ἱερίματος τοῖς οἰκίοις κατορυκτοῖς τοῖς ἐρδωμοῖς ἐτρύχα μακρὰν, καὶ πολίδωρον αὖθι ἀλχὸ τοῦ ἀυχοῦ πυρὸς καὶ φλογὸς, ὃν ἐκπυρσύνων τοιοῦτος βαμβυλίου καὶ συμφορᾶ· καὶ μετὰ καὶ τὸ τοῖς τύχοις πρὸς σωμάτων ἀκίνητον ἀκολουζόμενος ἐξεκλεπτεῖτο, τοῖς ἰδίοις ταῦδαφος τοῖς καμπραῖς ὑλίνοις οἰκίαις ἐς τὸν ἐπίπτα κόσμον ἀφεῖδε· ἀλλ' ὃ μέτρα πρέσβυς ἐξ αἰῶνος ἐφ' ἑτέρᾳ ἐπιπνοίσται, καὶ ἐπὶ τοῦδ', ἐξ ἐπάρκτα. ἐκσπεῦδε γὰρ ἔκαε, ἐπίμοδε δόμον τῷ ἐξ ἐνεπαίς Σκυθῶν ἀρχοντι, καμπρότατος τινος ἔπαια τὸ τῆς οἰκίας ἐπ. δάφος ἔλαιον ζητέσαντα. Neſcio vero Imperatore factam eſſe hanc ædium direptionem Cantacuzenus nobis auctor, lib. I. cap. LIX. *Domus nulla, præterquam magni Logothetæ, (Metochitæ) idque neſcio Imperatore, direpta eſt.* Dixi ex Gregora, relegatum in maritimum Bithyniæ oppidum; illud vero Didymotichum. Diſco ex Cantacuzeno, lib. II. cap. I. *Magnum Logothetam, (Metochitem,) Didymotichum abduci, & in aliquo monaſterio vitam agitare juſſit.* Mox tamen ab eo exilio revocatus, reliquum vitæ in Urbe exegit. Cantacuzenus loco citato mox ſubjungit. *Et agitavit quidem ibi (Didymotichi) ad tempus, donec etiam ipſe ventum conſecutus, Byzantiumque poſtliminio reverſus, illic reliquum ætatis exegit.* Nempe ita jubente Andronico juniore Imp. gravi morbo laborante, & mortem metuente. Gregoras lib. IX. Ἐνεὶ δὲ τοῖσι ἰατροῖς ἐμπειρίας ἐχρώτησαν γεγόνα τὸ σῶμα, ἡ ἀπορράτο τῷ βασιλεῖ ὁ δὲ τῆς ὑγιείας ἦλθε, ἐξόρμησε μὲν τὸς περὶ αὐτὸν ἀπολύσας πάντας, Κωνσταντῖνον τε τὸν διαδόχου, καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην τὸν Μετοχίτου, ἡ δὲ ἐξῆς τῆς ὁμοίας ἔτυχον κατοδίσεως. Atque ita poſtea, ab exilio in Urbem reverſus, non domum ſuam, quam direptam jam oatravi, ſed vicinum Choræ monaſterium, a ſe reſtauratum, eſt ingreſſus. Gregoras libro citato. Ὁ μέντοι μέγας λογοθέτης ὁ Μετοχίτης, ἐλθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας, εἰς περὶ τῇ οἰκίᾳ κατέλυσε· τοῦλαι γὰρ, ὡς ἐμέμνητο, ἐσκαλδοτος τοῦ βασιλέως ἐν Βυζαντίῳ, αὖτα διῳδρατο, ἐξ τιλίοις ἐμέμνητο πρὸς ἢ δημοτῶν. κατέλυσε δ' ἀνέπαυτε, ἐξ πλησίον, παρὰ τῇ ἱερᾷ δομῇ μονῇ τῶν Χώρας, ὃν πολλοῖς αὐτοῖς ἀνακαίνισον ἀνηγείρατο πρέσβυς, τοῖς ἰδίοις τοῦ χρὸν δοκοῖς κατεσκεύασε. Dum vero in exilio agit, ſtranguriæ morbus eum invaſit, qui gravius ærumnis cæteris præmeret. Gregoras alibi eodem libro. Ὁ μέντοι μέγας λογοθέτης ἐς ἢ ὑπερορίας ἔμι αὐτοῦ χώραν ἀπεγράφη, τῇ τῆς ἐπαγγελίας ποιήματι κάτοχος ἐγεγόνει. ἦ ἀμέ μᾶλλον ἐνιζῆς τοῦτον, ἢ πάνθ' ὅσα ἐνεστήκει, ἀμαθῶ λέγω, ἐξ δόξης ἐκπτώσεως, ἐξ χρημάτων ἀφαιρέσεως, καὶ φαύλου ἀνθρώπου ἐλλόχρι ἢ καθορᾶσι. Rebus florentibus, & ingenio adhuc læto, alacrique, ſcripſit plurima. Gregoras in verbis jam citatis. Ἐξετὶ δὲ ἢ πάσι τοῖς βιβλιοῖσι τυχεσκεδάσθαι τῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς λόγοις διώκμοις, ἐξ ὧν ἀπιστεῖσθαι πολλῶν τε, ἢ πολλοῖ καὶ ποικίλων ὠφελίας, βιβλίων. Uſus orazione tam verſa, quam proſa, maxime autem in exilio ad Gregoram ſcribens. Ipſe Gregoras narrat lib. VIII. Διώκων δὲ τοῦτο σφίσιν ὁ τε ἢ πρὸς ἐμὲ τοῦτο γνώσεσι, ὃν τε τοῖς ἔνεκα, ἃ ἐνοίκοις ὄσιμι ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ. Ejus in univerſam Ariſtotelis philoſophiam naturalem Paraphraſin Latine vertit, ediditque Gentianus Hervetus. Γεωμετρικὰ σημεῖα, ac Mathematica, & Commentarii in Ptolomæi magnam Syntaxin, aſſervari in Hiſpania commemorantur. Paraphraſis in quatuor libros De partibus animalium in Italia. Capita Philoſophica, & Hiſtorica CXX. in Germania, apud Auguſtam Vindelicorum. Hiſtoriam Romanam ego nunc edo, conſecutus beneficio Andreæ Schotti, viri egregii, habeoque in Bibliotheca adhuc mea Hiſtoriæ Sacræ libros duos, Conſtantinopolitanæ unum: quos omnes, otium majus nactus, aliquando publici quoque juris faciam, volente Deo. Deceſſit, ſumpto monaſtico habitu, tricesimo die poſt Andronicum ſeniorem, anno Chriſti CIↃ CCCXXXII. cum annos undecim, bonoribus omnibus, opibuſque ſpoliatus, inter ærumnas vitam triſtem exegiſſet; cum ſolemnis ſtranguriæ morbus, doloruque animi ex conjectis in carcerem filiis, & Andronici ſenioris item morte; unde illi de fortuna reſtauranda deſperatio, mortem ejus accelerarent. Notat Gregoras, qui alia omnia, lib. X. poſtquam de obitu Andronici ſenioris commemoravit. Ἐκεῖθεν ἐμέρᾳ τεμένεσι μεταξὺ παρρήσιος, ἐξ ὁ μέγας ἐστιλάτης λογοθέτης ὁ Μετοχίτης, σεμνὶ μερίσας δικαίᾳ κεφαλῇ τῷ, τὰ αὐτὰ ἢ τῶν ψυχῶν· ἐπιζητε μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ τῷ τῆς ἐφαγγελίας ποιήματι· κρατηθέντων δ' ἤδη ἢ ἤθους ἐς διεφθαρμένον, κρατεῖν ἐφ' ἀρχοντος ἐπιτιθέντων κἀκ τοῦ παῖδας δρμῶ· ἐκ τοῦ σωθῆναι δὲ καὶ ὁ τοῦ βασιλέως ἐπιτιθέντων δικαστὴς, καὶ βεβαίως ἤδη κρίσεως αὐτῷ τῶν ἤδη ἄλλα ἀνόητον, ἀνίκμενος ἐς τὸ πλεῖ τῶν φίλων ἐπιστολὴ, χαλάσας τοῦ πόνου ἤδη καταστέρνου ἀγῶνος, ἐξ τοῦ ζωτικοῦ παραλύσας δεσμοῦ. ὅθεν, τὸ μυσθῶν ὑπαλθὸν χῶμα, μετέλαξεν. Defunctum, ut fuerat vivo omnino addictiſſimus, Oratione etiam funebri decoravit Nicephorus Gregoras; quam ſubjicere, non abs re exiſtimavi.

Edit. Pariſ. pag. 383.

pag. 384

NI-

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ

Μονῳδία εἰς τὸν μέγαν λογοθέτην, Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην.

NICEPH. GREGORÆ

Oratio funebris in mortem magni Logothetæ, Theodori Metochitæ.

Ἐμοὶ δὴ, ὦ παρόντες, πιτύόν τι συμβὰν πεπόνθατε, ὅσπερ ἂν εἴ τις ναῦς ἐξαίφνης ἐναντίοις ἐπιπνοίαις τοῖς πνεύμασιν, ἐπὶ πρύμναν ἐπιδιώκοις καταδῦναι ἐπειγομένη, ἢ διαπλῶσαι εἶπον καλῶς, ὕπνου ἐπιδραμόντος τὰ πλάστιγγος κλυδώνιον, ὑπερβύσσιον διώκουσι πάντων γενέσθαι. ἐμοὶ δὲ φρονήσαντι μεγίστου ἐκείνου τῶν βασιλέως ἐπιτετάχθαι συμφορὰν, ἑτέρα μοι συμπεσοῦσα ἄτη ἐπιδραμοῦσα, καθάπερ ἐπὶ κλύδωνι κλύδων, ἐπὶ χειμῶνι χειμὼν, δεινῶς κατέβαπτεν, καὶ πρὸς ἄβυσσος συμφορῶν, φεῦ, κατώλισθε συμφορῶν. ὦ πῶς οὐκ εὐθὺς ἀπέπτης ψυχὴ, ἀλλ' ἔτι τῷ δυσκήρῳ πάτῳ παρέμενας σώματι. ὦ πῶς οὐχ ὑπὸ τῆς ἀλγεινῶς διαῤῥάγη μοι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀντέσχεν ἔτι δυνάμει πρὸς τοσαύτας κυμάτων ἐπαγωγάς. ὦ δυστυχὲς μοι γλώττης, οἵας σοι τὰς μοιρίδας ἀφ' ἡμέρας ἐκείνης ἐπεμέρισαν. φεῦ τῆς τῷ δεινῶν συνηχείας· βαβαὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῷ πραγμάτων. ὡς δὲ ἀεὶ κατὰ τῷ συμφορῶν πρεβόλως ὠχυρῶ ἀρραγεῖ τῇ λαμπρῷ παρηγόρῳ, ὅπως στρατεύματα συμφορῶν ἐφ' ἡμᾶς ἐπιλίζοιτο σύμφορα. ἡμεῖς δὲ καταπεπῶμεθ' ἔτι, τῇ μοφοδῶν ἀνηχεμοθα; πῶ σοφῶν σωπωμεθα, τῇ λογίων ἀμιλλαι, τῇ σιμὰ τὰ παλαίσματα, πῦ ῥήτορες παντόρες, τῇ ὀρόπου τῇ θέατρα, πολλῷ τῷ παναθηναίων ἐκείνων λαμπρότερα; φρῦδα τὰ πάντα, κόνις ἅπαντα. ὦ κάκιστε χρόνε, πῶς ἐκ μέσης ἐμοῦ χυθεὶς τῆς ἡμῶν ἁπάντων σοφίας μητρόπολιν εἷλες ἅπασιν; πῶς ἐκ λόγων καθέλης ἐπιβουλεύσας μητρόπολιν; πῶς ὑπεσκάφης καθ' ἡμῶν συνεχῶς, μήτ' τινα οἶκτον λαμβάνων, μήτ' κορυνήμονος ὑπὸ τροπῆς τῷ δεινῶν; χθὲς ἀφύλλες ἡμῶν ἐμέγιστον βασιλέα, σύμφορον τὸν δεξιὸν ὑπηρέτην, ἐ Νέστορα τὸν βουλυφόρον, τὸν μόνον τοιοῦτον βασιλεῖ δυσέμβολον ἐξαρκοῦν. χθὲς τὸν τῷ χαρίτων θάλαμον, σύμφορα τὰ τῷ Χαρίτων φροντίσματα. χθὲς τὸ ἱερὸν τῷ ἀγαθῶν, σύμφορον ἐ τοιοῦτον ἀγγέλλουσα χελιδόνα. χθὲς τὸν μέγαν τῇ ἀπεράμιλλον νοῦν, σύμφορον τὸν τοῦ ἑπαρμένου κέρατα. χθὲς τῆς χρυσῆς τῇ μεγάλης γλώττης τοὺς λόγους, σύμφορον ἐ ἀπαθηναίων, τῇ τὸν περίπατον, τῇ γοῦν ἑαυτῆς ἐ γλώττης, ἀκούσιον τῷ λόγων. χθὲς τὰς Μούσας σύμφορον τὸ ζῶν τῇ κατοίμητον Μουσεῖον. χθὲς τῆς διατριβῆς τῇ τῷ δογμάτων τὸν πρατῆρον προβόλιον, σύμφορον ἐ δογματικῶν πανοπλίαν. χθὲς τὸν ἐ ἱερατικὸν κανόνα τε, τῇ ἐ εὐθμίαν, σύμφορον τῶν ἱερὰν ἐντολτικῶν. ἀλλ' ὦ πόσοι κλαυθμοὶ τῇ στεναγμοὶ συναλληλοδοῦσ ἐκ ἐξεσωθῶσαι δυνηθέσ' ἂν τῆς τοῦ κατηχοῦν ὑμᾶς πάθους; οἴμοι ᾗ, οἴμοι, ἂν θάλασσα μὲν ἅπασα μεταβαλὴ πρὸς φύσιν δακρύων, πόταμοι δ' αὖ ὅποσοι τῶν γῆν περιελίζουσι πρὸς δακρύων τροπῶσι φορὰν, ὑδ' ὅπως ἂν ἱκανῶς δυχθεῖν τὸ μέγεθος ὅσον τῇ κακῶν συμφορᾶς. ἐκεῖνος γὰρ ὁ τῆς ὑγιεινοτάτης τῇ Ῥωμαίων ὁλκάδος ἄριστος κυβερνήτης· ὅτις ὁ τῶν ἑλίκων, ᾗ τὸν πόλον, ἀκριβεστάτους ἀεὶ ἐκεῖνος ὁ τὰς νεὼς, ᾗ τὰ νέφη τῇ πόλεων, ἐ τὰς ἐκεῖθεν χειμῶνας, προβλέπων· ὅτις ὁ τὰ ἱστία, ᾗ τὰς κάλως, καὶ τὰ σφιγκτῆρια, ἀκριβέστατος ὦ. ἐκεῖνος τῆς φρονίσεως πρύτανις· ὅτις ὁ τῆς φρονίσεως ἐκείνης ἄμοιρος δεξιός. ἀλλ' ἄμφω νῶν θανάτου ἀξίως ἐπεδράμων, ὁ δυσμενὴς ἐκλιπὼν, φεῦ τῶ πάθους· εἰς γῆν τῇ

Glycæ Annal.

Mihi quidem, Auditores, idem usu venit, quod navi, subito adversis ventis circumvuntæ, cujus puppis cum demergenda sit, priusquam consistere possit, ab alio fluctu a latere obruatur. Priusquam enim priorem illam, & maximam, obitus Imperatoria calamitatem excussissem, altera hæc hodie me aggressa, veluti fluctus post fluctum, tempestas post tempestatem, graviter demersit, & in abyssos, & fundum calamitatum heu dejecit. O anima, cur non statim evolasti? cur adhuc in misero isto corpore permanes? Heu cur non præ doloribus ruptum est corpus meum, sed adhuc tot fluctuum violentiæ reſistere potest? O infelicem linguam meam, ad hujusmodi lamentationes reservatam! Heu malorum eumaium! mutationem rerum! Quos nuim firmos quasi ubices contra malorum insultus habebamus, & illustria solatiu; ii hodie contra nos calamitatum cohortes uducunt. Nos vero adhuc subsistimus, & lamentari non desistimus? Ubi est familiaritas sapientum? ubi doctorum certamina, & honestæ velitationes? ubi oratorum cœtus, applausus, theatra, multo Panathenæis illis splendidiora? Evanuerunt omnia, in pulvurem abierunt omnia. O tempus iniquissimum, itane e medio terrarum orbe sapientiæ metropolin tollere crudelitur haud dubitasti? itane per insidias eloquentiæ arcem evurtisti? Cur tam continenter insultas nobis, sine ulla misericordia, & satietate malorum? Heri maximum nobis Imperatorum abstulisti; hodie solertissimam illius ministram, Nestorem consiliarium, cum qui solus tanto Imperatori satis fuit. Heri Gratiarum thalamum; hodie Gratiarum vestibulum. Heri ver bonorum; hodie nouiam ejus hirundinem. Heri magnam & incommunicabilem mentem; hodie mentis illius argutum præconem. Heri aureæ, & magnæ, illius linguæ sermones; hodie Academiam, Peripatum, & Stoam illius linguæ. Heri sermonum illorum Musas; hodie vivum, & mota præditam Museum. Heri pietatis, & dogmatum firmissimum munimentum: hodie dogmaticam panopliam. Heri sacerdotii regulam, & amussim; hodie sacrum armamentarium. Sed quæ tandem lamenta, quæ suspiria, in unum conjuncta, malis nostris æquari queant? Arbitror enim, arbitror, si mare totum in lacrymarum naturam coovertum, & omnes fluvii, qui terram irrigant, in lacrymarum decursum mutentur; ne sic quidem magnitudinem calamitatum, quibus nunc oppressi sumus, satis ostendi posse. Ille principalis Romanorum navigii optimus fuit gubernator; hic helices, & poli diligentissimus inspector. Ille serenitates, & nubila urbium, & imminentes inde tempestates prospexit; hic vela, funes, rudentes probe dixerit. Illu prudentiæ penu: hic dextur illius promus condus fuit. Sed utrumque nunc mors celeriter abreptum, infestus

Edit. Paris. pag. 385.

ille miles, proh dolor, in terram, & pulverem depreſſis. O quomodo non terram tantum, ſed jam ipſos etiam cælos, & ſtellas, celeriter hæc mala percurrerunt, & ſuperiorem provinciam etiam iovaſerunt! Age vero, prodi mihi hunc omnis reliquas doctorum cœtus, ſi qui ſuperſunt. Deplorate fontem eloqueotiæ obturatum. Lugete Atticam illam linguam, non ita pridem ſuaviſſime locutam, & dulce illud nectar profuſa humi effuſum. Lugete os illud, quod paulo ante mellis vobis imago fuit, nunc vero a mortis ſocis eſt perditum. Lugete eum, qui Romanorum gloriam tam ſapientia magis auxit, quam olim Athenienſium Socrates, & Platones. Lugete univerſæ erateres ſapientiæ, paulo momento io terram effuſos. At quis e medio terrarum orbem Muſarum abripoit Heliconem? quis ſapientiæ deſtruxit Olympum? quis lucernam extinxit, mentis noſtræ oculos illuſtrantem, & ciliа noſtri animi pulchre apecientem? quis attem artium, ſcieotiam ſcientiarum, perdidit? Quis cæleſtem hominem in fundam Inferorum dejecit? Olim quidem Græcia eloquentiæ domicilium deploravit Athenas, eum eas per inſidias celeres deſtruxiſſet Lyſander Lacedæmonius. Nos vero hodie non ſatis deplorare poſſumus totam Græciam cum ipſis Atheois demerſam. Unus enim hic vir fuit omnia. O Muſæ, o facuodia, o virtutes, o omnes diſcipliоæ, quo modo agreſtia lilia adeo celeriter eſtis imitatæ, eito quidem in altum decus arrectæ, ſed citius arefactæ, & dejectæ? divina enim veſtra cella, magnum illud & celebre veſtrum diverſorium, nunc terra & interitu oppreſſum, ana veſtram quoque gloriam depreſſit. Hic fuit, qui omnes ingenio Philoſophos ſuperaret, & oratores, quos omnia ſæcula celebrant. Sed, heu! jacet jam in pulvere, & tomulo, mutus. Hic falt, qui mente & lingua cælos ae terras dimetiretur, quovis perpendiculo, quavis amuſſi, rectius: nuoc vero lapis exiguus eum dimetitur. Hic fuit magnorum cæli & terræ horizonsum & parallelorum optima dioptra: hic optimus, & ſpoote natus, horoſcopus: ſed nunc eum ante tempus, o miſeriam! brevis tetræ horizoo complectitur. Hic fuit, qui magnum impendit ſtudium, ne Græci, in poſterum eruditi, in judicio veterum ſapientium hallucinarentur. Hic fuit, qui contemplatricia ſiderum ſapientiæ ſcieotiam facilem reddidit. Hic fuit, qui Ariſtotelieæ linguæ labyrinthos extricavit: at nunc obſcuri ſepulchri labyrinthi acerbe circa eum intricantur. Hic optima vesecundiæ & modeſtiæ regula: ſed nunc eum mors impudenter amputavit. Hea quo pacto tempus hoc paulo momento vetuſtatem omoem lamentationibus vicis: quæ poſt multa ſolis curriculæ tantum detrimenti univerſæ naturæ humanæ in hunc uſque diem ioferre non potuit, noſtra vero ætate facillime potuit. Heri enim maaima & pulchertima bona abripuit; ea vero, quæ reſtabant, hodie reverſum etiam ademit. Herl terræ ſolem terræ viſceribus occultavit, heri Muſicam hatmoniam abſtulit, hodie magadem, & nervos. O quomodo is qui effecit, ut cæli, qui longo jam tempore tacuerant, Dei glo-

Edit. Pariſ. pag. 386.

A κόνει καπέχωσεν. ὦ πῶς, ὦ γλῶ μόνον, ἀλλ' ὅλα τὰ τῆς ὑρανὺς, καὶ ἀστέρας, ἀξίως τὰ πᾶν περιόραμα πάθη, καὶ αὐτὰ τ' ἀναστέρας ἀφλάμβα λίξως. ἀλλὰ δάκρυά μοι πᾶς ὁ τῶ λειπομένων σοφῶν χορὸς, ἐπέρ τινες λέπτερναι, ὀρλωίσατο τὸν πηγὸν τῶ λόγω φραγέσαν. ὀρλωίσατε σιγήσασα τ' πάντοτε ἐμμελὰς ἀντιπίζωσα φρότερον γλῶσσαν, καὶ τὸ γλυκὺ νέκταρ ἐκείνης ἀθρόας εἰς γλῶ καταῤῥύσασ. ὀρλωίσατε τὸ σῶμα ἐκεῖνο, ἃ χθὲς μὲν τ' φρότερον εἰσοί νι σύμβολον καταφαίνετο μάλιτες, νῦν θανάτου κηλῖδος διέφθαρεν. ὀρλωίσατε τὸν τὸ Ρωμαίων κλέος τῆ σοφίᾳ σεμνύσαντα πλέον, ἢ τὸ τῶ Αθηναίων πάλαι Σωκράτες, καὶ Πλάτωνες. ὀρλωίσατε τὰς τ' σοφίας ἀραπὰς ἀπάσης, ἐν βραχεῖ κεκωθόντας εἰς γλῶ. ἀλλ' ὡς τὶς ἐκ μέσης B τῆς οἰκεμένης τ' τῶ Μωσῶν ἀφήρπασεν Ελικῶνα; νὶς τ' τ' σοφίας καπέχωσεν Ολυμπον; νὶς τ' λύχνον ἔσβεσε τ' φωτίζοντα τὰς ἡμῶν τ' ψυχῆς ὀφθαλμὸς; τὸ καλῶς ἡμῶν τὸ τὰ νοῦ ὀχροίγοντα βλέφαρον; τὶς τὸν τέχνων τῶν τεχνῶν, τὸ τῶν ἐπισημῶν ἐπιστήμην, διέφθορε; τὶς τ' ὑρανὸν ἄνθρωπον εἰς ᾅδου πυθμένας κατέλυσεν, πάλαι μὲν γε ἡ Ελλὰς τ' τ' λόγων ἐσίαν ἐθρήνει τὰς Αθήνας, ἀπὸ ἐπιβύλος δραμὼν καθεῖλεν ἀπὸς ὁ Λακεδαιμόνιος Λύσανδρος. ἡμεῖς δ' ὐδ' ἀξίως ὀρλωῖν ἔχομεν σήμερον ὅλας Ελλάδας αὐτᾶς Αθήναις συγκαπαδύσας. πάντα γὰ εἰς ἀπὸρ ὑπος λὼ. ὦ Μοῦσαι, καὶ πᾶσα παιδεία, πῶς τὰ κρίνα πηχίως ὑποσίπως ἐμιμήσασθε τὸν ἀγρὸν, C ὀξίως μὲν πρὸς τὸ ὕψος τὴ κάλλος ἀρθεῖσα, ὀξύτερον δ' αὖ καπεδύσα πρὸς μαρασμὸν καὶ φθορὰν; τὸ γὰ θεῖον ὑμῶν ἐνδιαίτημα, νῦν γλῶ τὴ φθορὰν πᾶν καπλῆθε, καὶ τὸ ὑμέτερον συγκαπέχωσε κάλλος. ὑπος λὼ ὁ πάππας ὑπερφυσήσας φιλοσόφους, καὶ ῥήτορας, ἀπόσους ἁ μακρὸς ὕμνον χρόνος. ἀλλ', οἴμοι, κεῖται πᾶν ἐν κόνει, & χώμασιν, ἄφωνος. ὑπος λὼ ἁ τὰ νῷ, τῆ γλώττη, ᾗμετρᾶν ὑρανὸν καὶ ἀστέρας, βίλνιον ἃ χῷ πάντα κανόνα & σφαῖραν ἀνθρώπων. ἀλλὰ πᾶν βραχὺς αὐτὸν δημήτριος λίθος. ὑπος λὼ ὁ τ' μεγάλων ὑρανῶ καὶ γᾶς ὀρίζοντων καὶ παραλλήλων ἀρίστη διόπτρα. ὑπος ἁ πράτιστος καὶ D αὐτοφυὴς ὡροσκόπος. ἀλλὰ πᾶν αὐτὸ καὶ πρὸ τῆς ὥρας, φεῦ τὸ δοσοῦ. βραχὺς ὀείλων τ' γᾶς πυκνὸν λῆμμ. ὑπος ἂν ἁ πάλλιν ἐνδεξάμβος πρόσωπα τῶν ἐξῆς ἐλλογίμων Ελλήνων, ὡς μὴ διακινδυνεύσαν περὶ τὰς ἀρίστας τῶν πάλαι σοφῶν. ὑτος ὁ ῥᾴδιας τ' ἀστροθεώρους ἐπιτόμης σοφίαν κατασκεύας. ὑπος ἁ τ' Λεισσπελιὰς γλάττης τὰς λαβυρίνθους ἁπλώσας· ἀλλὰ πᾶν αἱ ζοφώδεις τῶ τόπω λαβύρινθοι πικρῶς περὶ αὐτὸν, φεῦ· ὀξελίσσονται. ὑπος ἁ τὰς ἀρίστας αἰδοῦς καὶ τὰς σωφροσύνας κανών. ἀλλὰ πᾶν αὐτὸν ὁ θάνατος ἀναιδῶς ἐξέτεμε δρεπάνῳ. ὦ πῶς ἁ παρὼν ὑπος χρόνος τοῖς θρήνοις συνέκλασε. πολλὰς γὰ ἀμοίβας ἡλίος, τοσαύτων ζαμίαν καθ' ὅλης γᾶς ἀνθρωπίνης ἐπιτηδείων φύσεως μίχρι πᾶν ὐ δυδώκατο. χθὲς μὲν γὰ τὰ πρῶτα καὶ μάγιστα τῶν καλῶν ἐλθὼν ἀφείλετο, τὰ δὲ λειπόμενα σήμερον ἐπανελθὼν ἀποσαρέλειπε. χθὲς τ' γᾶς ἥλιον γᾶς πυθμένι ἀπέκρυψε. χθὲς τ' Μωσικὴν ἀπεῖλε ἁρμονίαν, σήμερον τ' μαγάδα, καὶ τὰς νήρις. ὦ πῶς ἁ σιγῶντας τὰς ὑρανὺς ἐξεπαιδεύσατο πολλῶ, ἵνα τὰ τ' Θεῦ δικαιοῦσθαι δόξαν αὐτὸς παρασκευάσῃς, πᾶν τὸ πα-

Digitized by Google

φφ στιγᾷ. ὦ πῶς ποτὲ ἂν αὐτὸς (φεῦ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς) κινούμενον τὸ ζῷον ἐμοὶ παρατίθησι τὸ πάθος, ἄλλως τε καὶ ἐμέρου τῆς ἐμοῦ καταπόνου καρδίας, ξίφους παντὸς χαλεπώτερον. μᾶλλον δὲ καὶ νύττας ὅλας, εἰ χρὴ τὸ μεῖζον εἰπεῖν, ἐμέρας μὲν δὴ τῆς ἐντυγχανούσης ὁμιλίας συχνὰ, καὶ κάλλος ὁρατὸν τῇ γῇ, τῇ τῶ ὑπνου κτίσματος, ἴσως ἀφέλκουσί τι τοῦ πάθους, καὶ ἀποκωσιν ἐπὶ βραχὺ τὸν ἐμὲ πρὸ τοῦ. νυκτὸς δὲ χολῆς γενομένης ἄδη κατὰ πολλοῦ τὸ κωλύοντος ἐραμεῖσαι, αἱ πᾶσαι τῆ συμφορᾶς ἀλγηδόνες ἀθρόαι ἐραμεῦσαι, καὶ τῆ μὲν μὴ τῆ μνήμης καρδίαν συνειληφῖαι, καθάπερ τινες κύνες ἄγεσι σῶμα πεπτωκὸς, ἐνθεν ἀφικέσθαι πειρᾶται περιλιποντι, φεῦ, καὶ συμπίγνυσιν. ὦ πῶς πολλάκις ἐς ἀνθρώπων ἄγνοιαν ἀπιδὼν, σοφίας ἀπάσης ἐπιδημίαν ἐς ἀνθρώπους αὐτὸν εἶναι ἐνόμισα, ψυχὴν καὶ σῶμα προειληφέναι καὶ συνδιατεθεῖσθαι ἀνθρώποις, ἵνα σοφὴς ἀκροατὰς συνιστῶσι, καὶ τὰ τῆς ἐπιστήμης καταφορέσι ταυτάγια. ὦ πῶς μετεμψύχωσίν τινα δοξάζειν καὶ αὐτὸς ἀναδυόμενα ἐφ' ἑκάστῳ γενέθαι, καὶ πάντων ὁμοῦ τὰς ψυχὰς Ὁμήρου, καὶ Πλάτωνος, καὶ Πτολεμαίου, καὶ ὅσοι ποτὲ ἀνέραν πεπλωτικασι γλῶτταν, ἐν ἑνὶ τῷ τῶν σώματι συνδραμεῖν, καὶ ἡδυτέβιον ἀνθις ἐν βίῳ, καθάπερ ἀλκαδὶ μυριοφόρῳ χρωμένους αὐτῷ. ἀλλὰ νῦν ποτὲ τοῦτος, φῶ τῆς συμφορᾶς, ἥκετο ἀπιὼν πρὸς πάρος τὸ κένον, πολλῶ τὸν τῆ λύπης ἀφαλᾶς πυρσὸν καὶ τῆς ἐμῆς καρδίας· ὃ δὲ ἡδυπάθητο ζῆν ἀνὰ ψυχῆς καὶ πνοῆς. ψυχὴ δὲ πάντως αὐτῷ καὶ πνοὴ, καὶ πᾶν ὅ τι ζωογονεῖν ἐπιφύεται, οὐκ ἔστιν ὅτῳ τῶν ἁπάντων αὐτῷ, βασιλεὺς ὁ θεῖος ἐκεῖνος, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀνθρωπος· ὃς δὲ ζῶν ἔτι ἐξαίρων ὑπέρκειτο πολλῷ τῶν ἄλλων αὐτὸν, δεικνὺς ἐναργῶς ὡς τοιούτῳ βασιλεῖ, τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸν ὑπηρέτην χρεὼν τῇ φρονιμωτάτῳ δηλαδὴ τῶν ὅσοι τῆ γῆν ἐνοικίμαντο ἀνθρακα, τὸν πάσῃ σοφίᾳ πάντων ἐπίκουρα χράμβυον. καὶ νῦν δ' αὖ τὸν ἐνδεᾶ θεν ἀπαλλαγῆς, ἐκ ἔτεμεν δὴν ἀπορπᾶσθαι τοῦτον ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῷ. καὶ μέντοι παχέως προσκαλεσάμενος, παχέως καὶ προσειλήφει. εἰ μὲν δὴ ὧν ἀπελθόντος ἐκείνου ζῆν ἔτος ἐκ ἠδυνάτο, καθάπερ σῶμα ψυχῆς ἀπορραγὲς, βαβαὶ τὰ συμπτοίας τε καὶ τῆ μίξεως, ἣν εἰς ἀρ' ἑκάτερα τινα τὰ διαμὸν ἡ μακρὰ συμπλοκὴ χρόνου. Εἰ δὲ καλὴ συμπλοκὴ ἐκείνη ἐδόκει, παραχρῆμα ῥῆξας τὸ σῶμα, βαβαὶ τὰ ἀγάπης καὶ τῆς εὐεργεσίας, ὡς φρενοκόπος ἔχει πρὸς τὰ δεσπότου. Ἡρακλῆς μέντοι ἐκεῖνος, εἰ δὴ τὰ ὅπως εἰρήκασιν οἱ τῇ μύθων ἐπαῦδα πατέρες, πᾶσαν διέδραμε τὰ ὑφ' ἥλιον, ὡς ἂν μάρτυρα τῶν οἰκείων ἁπάντων κτίσεται ἄλλον, ὅπου δ' ἔστιν ὅρων μένοντες μόνῃ τῇ βελτίστῃ φάμῃ καὶ τῆς Ἡρακλείους διέβησαν στήλας, καὶ ῥᾴδια πᾶσαν ἐπερήσαντο τὰ ὑφ' ἥλιον. ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθὸν ἀθανατίσαντες φρέατον ἑαυτὸς, τὰ μεμέλων καταλιπόντες ζώοις ἀμὲν διλωτὰς ἐν τῶν ἐπιγινομένων ἀνθρώπων ψυχαῖς ἀμὲν δὴ ποιήσει καὶ τοιοῦτον φροβόλων τῇ ἐπεσχημένων ἐφοπὴν θέσει, τίς ἐλπὶς λείπεται πάγαθῦ; ἐπεὶ τὰ δὲ τι τῇ ἐμῇ νῦν ἔπεται διδύνᾳ, ὅπερ ἀμπελοι τὰ φυτὰ πεζαί, ἐπεὶδὰν νὶς ἐπιβόλος τοὺς ἰσάλφ περιβόλους τὰ τῇ φραγμὲς καθελὼν, μηλόβοτον καταστήσῃ τὰ χῶρον.

riam enarrarent, nunc ipſe in ſepulchro taeet? Heu, quomodo ipſe mortuus, atque immotus, viventem & mobilem mihi dolorem facit, qui toto die cor meum quovis enſe acutlas penetrat, ac potius cotas noctes, ſi, quod majus eſt, diei debet? Interdiu enim & familiarium congreſſus crebri, & cæli, ac terræ, eorumque quæ bis continentur pulchritudo, forſitan a dolore nonnihil avertunt, atque pauliſper abſtrahunt animum noſtrum: noctu vero eum datur otium, nec eſt quod prohibeat, omnes calamitatum dolores ſimul irruunt: & pectore ac memoria mea occupatæ, ut ſeri caoes cadaver, huc atque illuc diſtrahunt, & diſcerpunt. Quotier ego illum intuitus, univerſam ſapientiam inviſiſſe mortales cogitavi, & anima corporeque aſſumptis hominum conſuetudine eſſe uſam, ut ſapientes auditores ſapientia augeret, & ſcientiæ naufragia ſedaret. Parum certe abſuit, quin & ipſe animas in alia migrare corpora ſtatuerem: & omnium ſimul animas Homeri, Platonis, & Ptolemæi, ac præſtantium Oratorum, in unius hujus concurriſſe corpore, atque ita vita verſatos eſſe, eoque tamquam maximo navigio ingeniorum ſuorum uſos. Ac nunc tantus, & tam præſtans ille vir, heu calamitatem! ſepulchrum & pulverem ſubiit, magna doloris pyra incenſa in meo pectore. Vivere enim ſine anima, & ſpiritu, utique non potuit. Animus vero ejus, & ſpiritus, & ſi quid eſt quod vitam conferre queat, nihil omnium fuit aliud, quam Imperator divinus ille, & homine ſuperior homo, qui vivens illem longe ſuper alios omnes evehere conatus, evidenter oſtendit, tanto Imperatori tanto etiam miniſtro eſſe utendum: prudentiſſimo nimirum terram incolentium omnium hominum, eo qui omni ſapientia omnes ſuperaret. Nunc vero Ille, rebus humanis relictis, non diu a ſe remotum eſſe hunc oportere cenſuit: ſed celeriter accerſitum ſecum conjunxit. Quod ſi ergo, illo digreſſo, vivere hic non potuit, veluti corpus ab anima divulſum: papæ, qualis fuit illa conſpiratio, atque conjunctio, quam indiſſolubili vinculo diuturnus uſus conglutinavit? Quod ſi ab illo accerſitus ſtatim abjecto corpore accurrit; o amorem, & charitatem ſingularem, qua, ut decuit, dominum eſt proſecutus. Hercules ille quidem, ſi quidem hoc vere dixerunt fabularum patres, terrarum orbem peragravit, ut is ſuorum certaminum teſtis eſſet. Hi vero eum intra limites manerent, ſola optima fama etiam Herculanas columnas ſuperaruot: &, quicquid ſol intuetur, in ſe converterunt. Nunc vero e rebus humanis diſceſſerunt, cum ſe prius immortalitati conſecraſſent, ſuique memoriam perpetuo in poſterorum animis victuram reliquiſſent. Nobis vero talibus & tantis præſidiis ac munitionibus deſtitutis, quæ ullius boni ſpes relinquitur? Idem enim & nobis vereri nunc ſubit, quod vitibus, & plantis novellis; ſi quis antibus, & ſepibus, fraude remotis, eas peculibus patere permittat.

Edit. Pariſ. pag. 387.

FINIS.

JOANNIS LEWNCLAVII

AMELBURNI, INTERPRETIS.

PROŒMIUM,

ATQUE INDEX RERUM VERBORUMQUE PRÆCIPUE MEMORABILIUM,

Ad hanc editionem Græco-Latinam accurate accommodatus;

Atque alia ab eo hinc inde Lectoribus ſubminiſtrata præſidia.

GLYCAS SAMBUCO.

Non proditurum me Sambuce ſperabas
Solum, toga recens amictum Romana,
Qui palliatus more antehac eram Grajo.
Comitarier me nimirum imperatorum
Themis morum. & dulcis ille debebat,
Mecum Manaſſes qui delituit invitus.
Sed ſurripuit illam ungulæ leoninæ,
Nequiterque clamque clepſit, & fugiens ſecum
Quidam abſtulit, Phrygia de gente cui nomen:
Numquam hoc aperto pol Gradivo facturus
Imbellis ille comes Berecynthiæ matris.
Et ſunt, vereri qui ſolent, ne tam longo
Dum tempore exſpectamus hunc Phrygem, demum
Cum riſu anus Phrygia proſultet in ſcenam.
Hunc alterum ante me gnarum Auſonum linguæ
Premens acerba ſors, & invidum fatum,
Exire non ſinunt foras: ſequuturum
Tamen brevi, ſub ipſam ſcilicet brumam.
Sic dum latet Themis, nos ambo prodimus:
Uſuvenit, jactari quod ſolet vulgo:
Primi ultimi fiunt, & ultimi primi.

JO. LEWNCLAVII
AD GENEROSUM ET ILLUST. VIRUM,
JOANNEM BARONEM KITLICIANUM,
CRAINI AC DRENCAVIÆ DOMINUM,
IN ANNALES GLYCÆ LATINOS
PROŒMIUM.

EST in familia Cæſaris noſtri, Domine, vir præſtans ingenio, cognitionis varietate, rerum uſu, & virtute propemodum ſingulari, Sambucus ille meus: cujus ego frequenter apud amicos, & jucunde quidem, recordari ſoleo. Nam iis dotibus, ſupra complures hujus ætatis ex doctrina claros homines, divinitus eſt exornatus, ut inter nos jam ab annis aliquot amicitiam non vulgarem civiſſe, non ex animo gaudeam ſolum: verum etiam in aliqua felicitatis parte ponam. Cur enim illum hominem non maximi faciam, qui publicatis egregiis ingenii monumentis, emblematis ſolerter excogitatis, & per arguta quædam idyllia declaratis, Dioſcoride purgato & illuſtrato, varietatum libris non illis quidem adhuc editis, ſed ſuo tamen tempore proferendis, omnes in admirationem ſui rapit? Ne dicam, quantum in eo laudis mereatur perveſtigandæ antiquitatis indefeſſum ſane ſtudium, quo non ſine magnis impenſis tot rariſſima priſcorum numiſmata conquiſivit, tot eximios in omni diſciplinarum genere libros ab interitu vindicavit: quos ipſos aliorum quorumdam invidorum more non intra carceres & ſepta privata coercet, ſed animo lubente (quæ viri perhumana benignitas, & memoranda liberalitas eſt) eum univerſis communicat. Immo non ipſe tantum iis expoliendis, & ad editionis maturitatem perducendis incumbit, ut publicam ad utilitatem in medium prodeant; ſed etiam aliis pleraque velut extrudenda mittit, ne quod noſtrum ſcilicet commodum remoretur, dum ipſe gravioribus curis & occupationibus impeditus, bonorum deſiderio, theſauris longe pulchetrimis ex caligine quarumdam quaſi latebratum eruendis, ſatisfacere nequit. Atque hujus ſane tam ſancti, tam laudabilis inſtituti fructus ampliſſimos percipit, dum & a litteratis ubique gentium ſe coli atque obſervari videt, & in magnorum illuſtriumque virorum graria ſuaviter adquieſcit. Cæſar quidem, ceu Philadelphus alter, alterum quemdam Demetrium Phalereum bibliothecæ præfecit, ac hiſtorici munus ei mandavit: quas ad res quem alium magis idoneum reperiret, equidem non video. Nec eſt, cur ejus viri conſilia, qui univerſitatis hiſtoriam, cum variarum diſciplinarum ſcientia, tam feliciter complexus ſit animo, maximis in momentis rerum ab auguſto ſapientiſſimoque principe & requiri lubenter, & magnopere probari dubitem. Ut autem id exponam, quod hic locus, & inſtituta oratio poſtulat: miſit ad me quoque Sambucus ſuperioribus his annis proximis duos annalium ſcriptores Græcos, MICHAELUM GLYCAM, cognomento SICULUM, & CONSTANTINUM MANASSEM: quorum utrumque Latinum in ſermonem converterem, ac publici juris facerem. Solet enim putare, noſtras (ut cum poeta loquar) eſſe aliquid nugas: hoc eſt, eam nos linguæ Græcæ cognitionem conſequutos eſſe,

quæ tranſcribendis in Latinam veterum ſcriptis utcumque pat ſit: in quo ut amici plenum inſignis erga me benevolentiæ judicium ſatis agnoſco, ita meas vires ac in utraque lingua facultatem nemo me tectius, metiri vel poteſt, vel debet. Quoniam vero non prorſus rejecturos homines eruditos ſperabam, quod auctore tali vito præſtandum recipetem, præſertim oſtendente per litteras, ſe auctoritatem conſilii ſui numquam defugiturum: feci ſane, quod ille jubebat, & utcumque Romana civitate donavi, non ut imperator quiſpiam, ſed velut unus ex multis, qui ejus rei curandæ mandatum ab imperatore haberet. Quumque prior hoc tempore Glycas in publicum exeat, Conſtantino mox ſubſequuturo: libet hoc loco ſpectatoribus hominis Græci, & omnino hactenus incogniti, quid jus civitatis adeptus, viciſſim reipublicæ fructus ex ſe promittat, quam breviſſime poterit, indicare. Nimirum agnoſcit, in civitatem admitti ſe non debere nudum ac inopem: ne luſtro appetente, cenſoribus pervulgatum illud, EX ANIMI SENTENTIA, præfantibus, egeſtatem mox ipſe ſuam fateri cogatur, & loco motus vel ærariorum in numerum ordinemque redigi, vel capite cenſeri, vel prorſus jure civitatis excidere, quod quidem amittere turpius, quam ab initio non impetraſſe. Quamobrem diviſo in triunces facultatum hujus aſſe, deque iis æſtimatione facta videamus, an in cenſum redigi poſſit. Univerſa Glycæ commentatio quatuor in partes eſt diſtributa. Earum prima rerum primis ſex diebus ab ortu mundi conditarum enumerationem præclaram continet, immixtis paſſim arcanis naturæ, cum admirabili expoſitionis varietate; quæ religioſum & amantem opificii providentiæque divinæ lectorem non poteſt non ſingulari voluptate quadam adficere. Secunda temporum ſeriem ab initio mundi uſque ad Chriſtum ex Eccleſiæ doctrina præcipue ttadit, & ejus cauſſa, cui librum elaboravit, (appellat autem hunc filium) plurima de ſacris intertexit. Quippe primorum imperiorum tam initia, quam progreſſus ex iis tamquam certis teſtibus, perete maluit: quum de Nabuchodonoſore, de liberis ejus, totoque Aſſyriorum imperio (ut omittam antiquiora) perpauca, vel nulla potius memoratu digna in exrrariorum, quos gentiles dicimus, ſcriptorum monumentis reperiantur. Sic autem hæc tractat, ut obiter de quæſtionibus minime vulgaribus diſſerat, citatis auctorum graviſſimorum teſtimoniis: quotum quum non pauci nobis plane ſint incogniti, pretium nos operæ facturos exiſtimabamus, ſi antiquitatis ſtudioſorum in gratiam, illorum nomina ſtatim huic Proœmio ſubjiceremus. Et judicat profecto Glycas noſter de maximis rebus haud abſurde, quibus in rebus recte conformata eſſe, ac præſertim illorum judicia, quotum animi per ætatem adhuc nonnihil cæcutiunt, nec vetum pervidere poſſunt, plurimum intereſt: verbi gratia, de prædictionibus aſtrologicis: de vi ſiderum, an ea mentes hominum regant: de monſtroſis fœtibus: de divinationibus: de fato: de bonis & malis geniis: de animo: de præviſione divina, num illa peccati cauſſa ſit: de obdurationibus impiorum: de magicorum & verorum prodigiorum diſcrimine, quo loco de Antichriſti etiam miraculis ac præſtigiis agit: de vatiis tam philoſophorum, quam hæreticorum opinionibus. Quod ſi quis arbitratur, hiſce de rebus minime differendum vel in hiſtoria, vel in annotatione temporum: is ſciat, primum hæc junioribus eſſe perſcripta, quotum animos tectis ſententiis

(ut paulo ante ſignificabamus) imbui, permagni refert. Deinde velim Glycæ noſtro vel illam ob cauſſam ſit æquior, quod pleraque non ita prolixe, nec confuſe tradiderit, ut Cedrenum & alios factitaſſe videmus: qui compendia quædam promittentes, volumina prorſus ingentia, quæque ſine tædio pellegi nequeunt, poſteris reliquere. Poſt Chriſtum natum, parte ſcilicet operis tertia, cum imperio Romano hiſtoriam Eccleſiæ conjungit. Eſt autem hoic accutatus sdmodum in breviſſimis annorum notationibus, quibus imperatores ſinguli rerum potiti fuerunt. Non omnia quidem illorum vel dicta, vel facta recenſet: (nec enim hoc vel inſtituerat, vel etiam facere debebat, annales mundi breves ſcripturus) memoria tamen, indicationeque digna minime præterit. Et quia tandem imperium Romanum Byzantium ſive Conſtantinopolim Græcos ad homines translatum fuit, ejus ipſius regni ſeriem, ac res ab regibus geſtas, diligenter extrema in parte proſequitur: quod exiſtimaret, ibi principis atque maximi per orbem terrarum imperii ſedem eſſe, cum quo res occidentis, hoc eſt noſtras, minime conſerendas ſtatueret. Hanc ipſam ob cauſam noſtra ſilentio præterit, quorum ex aliis notitia peti non difficulter poteſt. Viciſſim noſtri fere nihil de orientalibus iſtis principibus, poſt factam Caroli magni temporibus imperii diviſionem, memoriæ prodiderunt: conantibus utriſque ſuæ nationis hominibus opera ſua ſervire. Poſſum autem vere polliceri lectoribus, in hac extrema parte multa notatu apprime digna reperiri, quorum ne verbo quidem prolixatum hiſtoriarum ſcriptores meminerunt. Atque harum in rerum expoſitione pervenit ad ea tempora, quæ noſtram hanc ætatem annis paulo amplius CCCC. præceſſerunt: hoc eſt, ad Joannem Alexii Comnenum, cui Pulchri cognomen datum fuit. Arbitror ex his abunde jam liquere, Glycam noſtrum quoſvis apud cenſores facile dignum ſe probaturum, qui Romanam in civitatem admittatur. Cæterum ut partim non eſſent, qui forte res ab ſequentibus Joannem principibus geſtas deſiderarent, partim ut ipſe Glycas eo confidentius in hominum oculis hac etiam commendatione fretus appareret: adjicere quoddam velut ἐπίμετρον de noſtro voluimus, quo cenſus ejus nonnihil augeretur. De certiſſimis enim ſcriptoribus, in quibus locum facile principem obtinent, Choniatas Acuminatus, Nicephorus Gregoras, Laonicus Athenienſis, Byzantinam hiſtoriam, filum ipſius Glycæ ſequuti, ad ejus regni per Turcos everſi finem contexuimus: ut quod ſparſim hactenus, & ex variis petendum erat, uno jam libro commode lectores comprehenſum invenirent. Apud te veto, Domine, novum hunc civem Romanum ab initio ſiſtere volui, quod futurum plane mihi perſuaderem, ut ſi tibi, cenſori polito & incorrupto, probaretur: eo facilius aliorum ſibi gratiam atque benevolentiam conciliaret. Præterea jure quodam tuo tibi ſe offert, quod hominis opera, degentis in tua familia, veſtem Romanam induerit. Denique Sambucum, qui princeps in eum beneficium hoc lucis liberioris contulit, in os laudare præ verecundia non auſus: apud te virum præclare de litteris meritum, & adhuc quotidie merentem prædicare voluit, quem ſciret eruditorum ſtudiis, ad reipublicæ commoda ſpectantibus, quam honeſtiſſime cupere.

DIXI.

LOCORUM S. SCRIPTURÆ

In Annalibus GLYCÆ explicatorum

INDEX.

Ex verſione quam ſecutus eſt Leunclavius, neglecta, ut Hæretici ſolent, verſione vulgata.

GEn. 1. *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.*

Facto veſpere ac mane, dies unus extitit.

Coeant aquæ unam in collectionem.

Edat terra gramineas herbas, & arbores fructiferas.

Creavit Deus cetos ingentes.

Creavit Deus luminaria magna.

Conſtituis ea in ſigna, tempora, dies, annos.

Dixit Deus: Edat terra animam vivam.

Faciamus hominem ad imaginem ſimilitudinemque noſtram, qui marinis piſcibus, volucribus aeris, beſtiis terræ dominetur.

Fecit hominem Deus: & quidem marem ac fœminam fecit eos.

Augeſcite, multiplicamini, replete terram.

En ego conceſſi vobis omnes frugiferas arbores, quibus ad alimoniam & vos utamini, & omnes beſtiæ terreſtres.

2. *Sumpto de terra pulvere Deus hominem formavit, & in ejus faciem vitalem inſpiravit, &c.*

Conſevit Deus paradiſum in Edem, verſus orientem.

Faciamus Adamo adjutricem ſecundum ipſum.

Somnum Adamo graviſſimum Deus immittit: unaque ex coſtis detracta, mulierem ex ea conſtruxit. Qua Adamus conſpecta, dixit: Hoc nunc demum os, &c.

Omnibus paradiſi arboribus veſceris, præter arborem ſcientiæ boni & mali. Nam ea quacumque die veſceminì, morte mulctabimini.

Quacumque die veſceminì hac arbore, morte mulctabimini.

3. *Ut vidit mulier arborem eſſe ad veſcendum accommodam & oculorum aſpectui gratam, &c. ſumpſit de fructu ejus, & comedit.*

In pectus ac ventrem ambulabis.

Obſervabit ille caput tuum.

Exſecratione quadam infelix erit humus propter ea quæ deſignaſti.

Tunicis pelliceis induit eos.

En factus eſt Adamus quaſi unus de nobis.

4. *Quiſquis me repererit, occidet, &c. Ne tibi formidaveris. Nam qui te necaverit, ſeptupli vindictam ſuſtinebit.*

Quicumque Cainum necabit, ſeptupli vindictam ſuſtinebit.

In Caino ſeptupli pœna fuit: in Lamecho ſeptuagecupli ſeptuli erit.

6. *Non permanebit ſpiritus meus in biſce mortalibus, quum caro ſint.*

Filii Dei, animadverſo filias hominum forma venuſtas eſſe, matrimonio ſibi eas junxerunt, natique ſunt ex eis Gigantes, &.

8. *Neque reverſus eſt corvus, donec exſiccata eſt terra.*

Unde cognoſcam futurum, ut terram hanc poſſideam.

25. *Duæ gentes ex utero tuo dividentur, quarum altera, &c.*

28. *Somnium Jacobi de angelis per ſcalam aſcendentibus & deſcendentibus explicatur.*

32. *Præſens præſentem Deum conſpexi, & incolumitatem animæ meæ conſequuta eſt.*

47. *Anni vitæ meæ, quos peregrinatus ſum, omnino ſunt centum & triginta: quos ipſos ſane paucos & malos expertus ſum.*

49. *Corruens ſopitus eſt ut leo quaſi-*

que

que catulus leoninus quis excitabit eum?

Exod. 9. *Excitavi te illam ipſam ob cauſam, ut poteſtatem in te meam declarem per univerſum orbem terrarum.*

1. Reg. 15. *Quoniam tu commiſiſti, ut præcepto meo non obtemperares, & mandata mea tibi præſcripta non ſervares: tripiam ego tibi de manu tua regnum tuum, &c.*

3 Reg. 17. *Hydria, qua farina continetur, ne deficiat: & cadus olei numquam minus habeat.*

21. *Nabuthæus Deo & regi bene precatus eſt.*

Pſalm. 10. *Tamquam leo abditus in locis inſidiatur.*

31. *Dixi apud me, Improbitatem meam adverſus meipſum Domino fatebor: & tu mei cordis impietatem mihi condonaſti.*

101. *Factus ſum pelecano ſolitario ſimilis.*

109. *Dixit Dominus Domino meo: Sede ad dextram meam, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.*

131. *Surge Domine in requiem tuam, tu inquam ipſe, & arca ſanctitatis tuæ.*

135. *Qui terram in aquis fundavit.*

Eccleſ. 1. *Exoritur ſol ſupra terram, & occidit, rurſumque ſuum ad locum redit.*

Quid eſt, quod fuit? idem illud, quod erit. Quid factum? idem illud, quod fiet.

Cantic. 2. *Ficus groſſos ſuos extruſit.*

Eſa. 14. *Qui delapſus eſt Lucifer ille, qui prídem oriebatur, terræque allíſus eſt?*

37. *Propugnabo hanc urbem tam meam, quam Davidis famuli mei cauſa.*

Habac. 3. *Sol elevatus eſt, & luna ſteteit in ordine locoque ſuo.*

Sophon. 1. *Dies anguſtiæ, & exploratio-nis, & iracundiæ, hodiernus dies eſt. Nam partus quaſi quidam inſtat, &c.*

Zach. 14 *Illo die lux nulla exiſtet, ſed toto die frigus ac gelu durabit, &c.*

Matth. 1. *Joſeph non cognovit eam, donec ea peperit filium ſuum primogenitum.*

10. *Sitis aſtuti, ut ſerpentes: & ſinceri ut columbæ.*

26. *Præſtabat illi homini, non eſſe natum.*

Prius quam gallus cantet, me ter negabis.

27. *Multa corpora ſanctorum, qui obdormiverant, ſuſcitata ſunt & ipſi, urbem ſanctam ingreſſi, poſt reſurrectionem ejus a multis ſunt conſpecti.*

Ult. *Adſum vobis perpetuo, donec finis ſæculi appetat.*

Marc. 14. *Prius quam bis gallus cantet, ter me negabis.*

Luc. 1. *Te Spiritus ſanctus invadet, ac ſupremi potentia inumbrabit.*

Joan. 5. *Pater meus operatur hactenus & ipſe operor.*

18. *Ipſi in prætorium non intrarunt, ne polluerentur, ſed paſcha veſcerentur.*

Rom. 6. *Peccati ſtipendium mors.*

2. Pet. 2. *Impiorum generi diluvium invexit.*

Locorum S. Scripturæ finis.

AUCTORES ET LIBRI NON EDITI, DE QUIBUS Glycas ſua collegit. Nam editos omittere libuit, quorum tamen fragmenta quædam habet, in editis non exſtantia.

A
Lexander Monachus.
Amphilochius.
Anabatianus, liber Cajanitarum.
Anaſtaſius Sinaites.
Anaxagoras.
Anaximander.
Andreas Crerenſis.
Apolinarius Laodicenſis.

B
Barlaamus.

C.
Cæſarius.
Cajus hiſtoricus.

D.
Diodorus, eccleſiaſticus ſcriptor.
Dionyſius Corinthius.

E.
Ephræmus.
Epiphanius presbyter, non epiſcopus.
Euſtathius Antiochenus.

G.
Gennadius.
Georgius Syncellus hiſtoricus.
Germanus parriarcha Byzantius.

H.
Hermes tertmaximus.
Hippolytus Thebanus

I.
Jamblichus.
Iſidorus Peluſienſis.
Joannes auctor Scalæ.
Julianus imp.
Jvvenalis Hieroſolymor. antiſtes.

L.
Liber de Baſilii miraculis, qui Amphilochio ſcriptus putatur.

M.
Maximus.

N.
Nemeſius Emeſenus.
Nicephorus parriarcha Byzantinus.

P.
Parva Geneſis.
Patricius Pruſenſis.
Paulus Sinopenſis.
Petrus ad Fauſtum.
Philolaus,
Pionius.
Porphyrius.
Προσωχὴ τῦ Ἰωσὴφ. liber apocryphus.
Ptelius,
Pyron Chronographus.
Philonis philoſophi eccleſiaſtica hiſtoria.

R.
Rufus ſcriptor Medicus.

S.
Severianus.
Severus.
Symeon Metaphraſtes.

T.
Theophanes confeſſor, chronographus.

X.
Xenophanes.

RERUM ET VERBORUM IN HISCE MICHAELIS GLYCÆ ANNALIBUS PRÆCIPUE MEMORABILIUM INDEX.

A

Aaro in Oro monte mortuus, 123. d
Abaris mons, qui & Nabo, 122. b. 123. d. in eo mortuus Moses, 124.
Abacuc, seu Abacumus pascit Danielem in leonum fovea, 156. b
Abelus & Cainus quorum figura, 92. c
Abeius, vox quid significet, 142. c
Abeli sacrificia cur Deus respexerit, 92. b
Abelo Cainus cur invideris, *ibid.* a
Absalomi, seu Absalomi interitus, 138. b
Absalomo ad parricidium moliendum quid causæ fuerit, *ibid.*
Ab Abiæo, seu Abisago David servatus, 139. b
Abrahamus astronomus, 102. c. quomodo fidelis, quum dixerit: *Unde cognoscam futurum, ut terram hanc possideam?* 104. b. quomodo Melchisedeco minor, 105. d
Abrahami constantia, 103. c. historia, 101. *& seq.* hospitalitas, 102. c. manluetudo, 102. a. obedientia, *ibid.* a.
Abrahami nomen unde, 104. b
Accipiter quomodo sibi ipsi medeatur, 38. a
Accone, quæ prius Joppe dicta, 164. c. a
Achaabi interitus, 147. a
Achar Charmæ F. quare cum omni domo lapidibus obrutus, 123. d
Achæus Joathami F. impiissimus, 149. a
Achior Ammanites, 131. a
Achis rex, 136. c
Achitopheli consilium, 138. a. ejusdem interitus, *ibid.*
Aconitas serpens, 45. c
Ada & Sela uxores Lamechi, 94. a
Adamus ao mortalis simul & immortalis conditus, 67. cujusmodi a Deo fuerit conditus, 66. cum antea fuerit immortalis, quomodo delinceps factus sit interitui obnoxius, 70. d. *& seq.* cur mortalis post ipsum factus, 72. ex alia terra conditus, in paradisum collocatus, 52. c
Adamus ne de ligno scientiæ comederet, cur non impediverit Deus, 78. post lapsum cognovit Evam, Cainumque procreat, 85. c. quando a paradiso ejectus, 93. d. quatenus mortalis a Deo conditus, 72. 73. ubi anni vixerit, & mortuus sit, 93. d
Adami appellatio unde, 58. c
de Adami conditione, Concilii Carthaginiensis verba, 74. b
Adami corpus incorruptibile a Deo conditum, 70.
de Adami exilio oratio Chrysostomi, 71. b
Adami liberi, 91. a
Adamum ante lapsum fuisse affectionum expertem, 72. 73.
ad Adamum cur animalia cuncta a Deo deducta, 63.
Adonibezeci ducis Chananæorum pœna, 126. b
Adrianopolis Turcici regni sedes in Europa, 268. a. a
Adrianus Imp. 186. a ejusdem interitus, *ibid.*
sub Adriano clades Judæorum, *ibid.*
Ægyptus, Alexandro defuncto, cui obvenerit, 156. d
hiemem cur nullam habeat, 118. d
Ægypti plagæ, 117. *& seq.*

in Ægypto annonæ caritatis causa quæ, 122.
Ægyptii Geometriæ fovendæ, 99. b. pediculorum multitudine percussi, 117.
Ægyptiorum summa superstitio, 101. b
Ælia dicta Hierosolyma, 146. b. qua ratione, *ibid.*
Æmilianus Imp. 189. b
Ærarii inopia sub Basilio Macedone, 228. a
Æsculapius quando vixerit, 116. d. ejusdem in arte medica peritia, *ibid.*
Æstate cur Nilus exundet, 8. a. 13. b
Æthiopum regina Sybilla, 132. b. quomodo Solomonem tentarit, *ibid.* quid Solomoni donarit, *ibid.* c.
Acrem facile adfici, 28. d. in litteris sacris etiam cælum appellari, 7. a
Affectionum naturalium origo, 72. 73.
propter Agagum conservatum fatetur Deus Saulem, 135. b
Agilæi fœminis subjecti, 111. a
Agnus Paschalis quando mactari solitus, 176.
Agrippina mater Neronis a filio tyranno interfecta, 183. d
Alagabalus, *v.* Heliogabalus,
Alemana Manuelo Comneno nupta, 261. b. ejusdem virtus excedens, *ibid.*
Alexander Magnus a Candace circumventus, 109. a
Alexander cur a Danielo Pardalidi comparatus, *ibid.* Judæorum Pontificem veneratur, 109. d
Alexander quo ætatis anno mortuus, 110. a. regni Persici eversor, 256. d
Alexander antistes Alexandriæ, 189. a.
Alexander Mameæ F. Imp. 188. d. Monachus de Constantini baptismo, 194. b. ejusdem refutatio, *ibid.*
Alexandri animus magnus, 110. a. castitas, *ibid.* eruditio, *ibid.* b
Alexandri columna in insula Brachmanum, *ibid.* monarchiæ divisio, 156. d
Alexandri oculus alter cæruleus, alter niger, 109. e
Alexandri regnum, 109.
Alexandri regnum, post ejus obitum divisum, 110.
Alexandrum rem sacram Hierosolymis Deo fecisse, 109.
Alexandria a quo condita, *ibid.*
Alexandriæ divulsio a Constantinopoli, 203. d
Alexius Branas, 264. d. a
Alexius Comnenus Imp. 257. b. *& seq.* contra Bryennium mittitur, 256. c. hostiles Turcarum copias dissipat, 260. a. 1. casterio utitur, *ibid.* morituro *ibid.* Manichæos in viam revocat, 259. d.
Alexius Ducas Murzuflus Imp. 265. b. 2. ejusdem pœnæ, *ibid.*
Alexius Isaaci Imp. F. 265. b. ab Alexio Ducas captus, *ibid.* c. ejusdem interitus, *ibid.*
Alexius patriarcha dotis corruptus, 243. c
de Alexii Comneni matre & conjuge, 259. a
Alexii Comneni morbus & curatio, 259. c
ab Alexio Comneno quomodo deceptus Rupertus Francus, 258. a
Allelengyum ab Argyropulo sublatum, 241. a.
Allelengyum exactio qualis, 239. c. unde dicta, *ibid.*
Amaithea capra, 114. a
Amaltheæ corno quid, *ibid.* b

Amaltheæ cornu, filia Jobi, *ibid.* unde ſic dicta, *ibidem*.
Amaſias rex, 148. d. ejuſdem interitus, *ibid.* e
Amazones ἀγαμοι, 111. e
de Ambitu lex Marciani, 603. b
Ambroſius diſcipulus Origenis, 187. c
Ambroſii libertas, 198. d. e
Ammerigus Alemanorum rex, 265. b. 1. ejuſdem perfidia, 272. c
Amici fidelitas, 215. b
Amnonis cum ſorore inceſtus, 138. a
Amor mutuus conjugum, 64. b
Amoſus rex, 152. e
Amphilochii de Angelorum creatione opinio, 62. d
Amurates Machometi F. 268. b. 1. ejuſdem interitus, 267. c. 1. 269. d.
Anabatianus, liber Cajanitarum, 93. b
Anacharſis caſtitatis & virtutis exercitiorum amore flagrans, 181. e
Anaſtaſius Dicorus Imp. 204. d. ejuſdem exitus, *ibid.* e.
Anaſtaſii facinus præclarum, 205. c. Sinaitæ allegoria, 8. b. 26. a. de angelorum creatione opinio, 62. c. locus, 12. e. 17. b. 30. b. 38. a. 57. c. 67. b. 69. d. 72. c. 73. a. 77. a. 79. e. 82. a. 128. c. 141. a. 152. d.
Anaſtaſii ſomnium, 205. a
in Anaſtaſium ſeditio, *ibid.*
Anatolii conſilium, 203. c
ab Anatomia illuſtre ſimile, 219. d
Anaxagoras quando vixerit, 256. c. ejuſdem de ſideribus deliria, 26. b. de ſole opinio, 16. c
Anaximandri de natura ſiderum deliria, 16. c. de ſole opinio, *ibid.* d
Anaximenis de ſole opinio, *ibid.*
Andreæ Cretenſis locus, 67. b
Andromachus theriacæ inventor, 46. c
Andronicus Comnenus e carcere primum elabitur, 263. b. 1. quomodo Galizam pervenerit, *ibid.*
Andronicus Joannis F. Palæologus Imp. 267. d. 2.
Andronicus minor, evo derruſo, Imp. 267. b. 1.
Andronicus Palæologus Imp. 266. c. a.
Andronici Comneni tyranni imperium & flagitia, 262. c. e. inceſtus cum Theodora, 263. a. a. ſupplicia, 264. b. 1.
Angelus præſes vitæ cujuſque hominis, 106. d
Angeli juſjurandum, 207. b.
Angeli, nominis in Comnenum mutatio, 265. a. 1.
ab Angelo centum & octogintaquinque millia una nocte intercepta, 150. a
Angeli, 59. c. 61. adminiſtri ſpiritus, 106. d. aſcendentes & deſcendentes in ſcala Jacobi quid ſignificent, *ibid.* cum ante cæli & terræ creationem, an vero poſt ſint conditi, 101. quomodo in literis ſacris comediſſe dicantur, 101.
Angelorum appellatio unde 59. 60. caſtra conſpecta Jacobo, 107. c. creationis cur non expreſſa ſit mentio, 59.
de Angelorum creatione opiniones diverſæ, 61. 62.
Angelorum prædictiones de futuris unde, 83 d. vox quid ſignificet, 61. e
per Angelos lex ipſa nobis data, 60. e
Io Angelis alæ quid ſignificent, *ibid.* c
de Angelis Nicephori patriarchæ locus, 106. e
ab Angelis ſepultus Moſes, 122. b
de Angelis ſingulorum, Baſilii locus, 61. e item Theodoriti, 62. b
Angeli & Franci in Paleſtinum expeditio, 264. d. a
Anguillarum ortus, 34. c
Anima an divinæ particeps eſſentiæ, 53. c. in homine una, diverſis facultatibus prædita, 54. b. quo ficcior, eo ſapientior, 57. d. 90. a. quomodo in corpore exiſtat, 55. e
Animæ eſſentia incomprehenſibilis, 56. d
Animæ & corporis ſubitus in alvo materna concurſus, ſubitaque ab invicem tempore mortis diremptio, 56. e
Animæ expers, omnino mortuum. 56. c
Animæ facultates, 54. incrementum quomodo conſequamur, 64. d. partes tres, 86. & *ſeq.*
de Animæ ſede, Ariſtotelis, aliorumque opiniones, 55. 56.
de Anima brutorum, Manichæorum error, 81. b
Animalcula ephemera, 29. d. unde fit dicta, *ibid.*
Animalia eorum plam habentia, cur timida: & contra, 42. a. Libyca cur per æſtatem bibant, 51. c
Anima meticuloſa, 89. c. quædam cur adhuc hodie immunda, 130. c. d. quomodo quædam immunda, cum ioitio rerum communem cum cæteris benedictionem acceperint, *ibid.* d
Animeliam terreſtrium ſenſus acres, 38. a
Animalibus a pedibus deſtitutis reſtes nulli, 29. e brutis naturalis appetitus ab opifice inditus, 51. a ſingulis prudentia quædam naturalis a Deo indita, 50. c
Animalia bruta non laborare invidia, 34.
Animalia munda ab immundis unde Noa diſcernere potuerit, 97. d
in Animalibus vis ſenſuum, 39. b
in Animantibus brutis cur fœtus magis quam in hominibus parentum ſimilitudinem referent, 43. e
Annæ mulieris liberalitas, 207. a
Annales Joannis Scylitzæ, 221. d
Annonæ caritas ſub Conſtant. Copronymo, 220. a
Annus quid, 27. d
Anorum in numeris diverſitas apud Hebræos & Græcos, 94. a
Anorum prædicationis Pauli ſuppotatio, 176. c
de Annorum ſeptimanis apud Daoielem, 159. b
Anomæos hæreſis ſuæ occaſionem ab Origene ſumpſiſſe, 187
Anteres pervigiles, 34. b
ab Anſeribus Roma ſervata, *ibid.*
Anthropophori apud Indos, 220. c
Antichriſti prodigia, 121. a
Antigonus, Alexandro defuncto, Aſie potitus, 156. c.
Antiochea a quo condita, *ibid.*
Antiochiæ clades, 208. d
eh Antiochia cur abſtinuerit Phocas, 237. d
ab Antiochenis Imperatricis ſtatua dejecta, 199. a
Antiochus Epiphanes, 157. a. d. Eupator, *ibid.* b Oſtiarius quo pacto circumventus, 207. a
Antiochi Epiphanis interitus, 157
Ἀντικαίσαρα, 32. a
Antoninus Caracallus Imp. 188. c. Philoſophus Imp. 187. a. mundum imperatorium vendit, *ibid.* Pius Imp. 186. e
Antonini Philoſophi Imp. doctrina, 187. e
Antonius ab Auguſto navali pugna victus, 258. c
Appellianorum error, 178. d
Apis Ægyptiis cultus, 201. b
Apes cur oleo extinguantur, 37. a. quomodo pariant fucos, 35. d
Apum reſpub. 31. c. 35. d
Aprotum ſpumæ cauſa, 48. e
Apochaudas a Nicephoro devictus, 235. e
Apollinarius in Concilio II. damnatus, 209. d. quando vixerit, 189. d. ejuſdem dogma hæreticum, *ibid.*
Apollinarii dogma, 54. c
Apolloni præſtigiæ, 185. b
Apoſtoli cur patriarchis majores, 178. a. dona linguarum quot acceperint, 175. a. primi cur tantum duodecim, 177. d
Apoſtolorum nullus ſapta Paulum colliocandus, 165. d.
Apoſtolis cæteris cur pares Paulus & Jacobus, 177. e
in Apoſtolis cur linguæ conſpectæ, 174. d. earum diſpertitæ, *ibid.* & 175. a
Aſpidochelone, ceti ſpecies, 28. a. imago diaboli, *ibid.*
Aqua adverſationis, fons unde dictus. 79. c
Aqua cur a Deo ſupra firmamentum collocata, 6. c cur item infra, *ibid.*
Aqua & ignis in Lyciis montibus conjunctim cujus nos admoneant, 13. d

Aqua fluvialis cur non falsa, 12. d. pluvia cur citò putrescat, 23.
Aqua quomodo fuerit collecta, 12. a. quomodo mel alicubi in Scripturis dicatur, 148. c. quomodo nunc in unam collectionem, nunc collectiones coacta esse dicatur, 11. d
Aquam diluvii ad xv. cubitos supra ipsos montes excrevisse, 98. marinam crassiorem assa fluviatilibus aquis unda constet, 12. d
de Aqua marina, quod potabile sit, quomodo alicietur, 7. 8.
Aquæ puteales cur per hyemem calidæ, 46. d
Aquarem aeriarum fons & principium, mare, 7. c calidarum fervor unde, 6. c. fluxus & æstuaus in Euripi unde fiat, 18. a. illuvies & fluctus, 197. c.
Aquarum in sanguinem commutatio, plaga Ægypti prima, 117. a. & quare, *ibid.*
Aquas omnes e mari oriri, 12. d
Aquila factus Christianus, 186. c. astrologiam non deserit, *ibid.* circumcaditur, & scripta sacra vitiat, *ibid.*
Aquila Marciano præbet umbram, 203. a
Aquilæ augurium, 227. d
Aquilæ & Manis blasphemia, 64. a
Aquilæ in sobolem iniquitas, 31. c
Aquilarum augurium, 232. c. ejusdem interpretatio, *ibid.* d. pennæ, 33. a
Arbaces Medus Sardanapali interfector, 108. c
Arbor cognitionis cur in paradiso condita, 77. d
Arboris & fontis miracula, 214. c. 215. a
de Arboris sciantiæ natura & fruitione, magna inter omnes dissensio, 66. c
de Arbore cognitionis variæ sententiæ, 76. 77.
Arbores ἀνάφυσις, & ramen ἀναβολὴν, 11. a
Arbores aureæ cum aviculis, 223. c
Arborum folia cur diversa, 10. a &c.
in Arboribus sexus discrimen, 10. a
Arbylus Assyriorum rex, 100. c
Arca Domini cur capta, 133. c
Arcæ Noæ mensura, 98. c. d
in Arcam ad corvus a Noa dimissus redierit, *ibid.* c cur tam septena quam bina animalia recepta, 98. c. d.
propter Arcam Palæstini male multati, 133. d
Arcadius Imp. 199. c
Arcadius & Honorius filii Theodosii ex Placilla, 197. c.
Arcadius per litteras Innocentii Papæ excommunicatus, 200. b. ad easdem responsum Arcadii, *ibid.* c 201 a. absolutio, *ibid.* b
Archangeli, 79. 80.
Archangelorum vox quid significet, 61. b
Ardeola, sive erodius, avis cujusmodi, 34. d
Argyropuli quoris virtus, 241. c
Asterisci quid designent, 1. a
Arius in primo Concilio damnatus, 209. c ejusdem mors, 195. a
Arianos hæresis suæ occasionem ab Origene sumpsisse, 189. c
Aristoteles quando viaerit, 156. d
Aristotelis de cæli essentia opinio, 4. c. locus, 23. b 39. c. 41. a. 48. 90.
Arithmeticæ inventores, 99. b
Armatius, *V.* Harmatius.
Armenunnea, 227. a
Arsenius Arcadii castigati metu profugit, 198. b. revocatur cum veniæ petitione, *ibid.* Theodosio missus, *ibid.* a
Arsabanes rex, 156. c
Artabasdus Imperatorem se facit, 219. c. ejusdem exitus, 217. Leonis gener, *ibid.* d
Artaxerxes rex, Darii successor, 109. a
Artemius Imp. 216. a
Artoclines ab uxore necatur, 246. c
Asa rex in quibus peccarit, 145. a. ejusdem pietas, *ibid.*
Ascetica Basilii, 73. d. 130. c
Asinus aut timidus, 42. a
Asini auditus acer, 38. a
Astarte, idolum Sidoniorum, 146. d. eadem cum Venere, 143. a
Asmodæus genius nequam, 132. b. amator Sarræ, *ibid.*
Aspidum species tres, 47. d
Assyrii unde Persæ dicti, 108. d
Astrologi cujusdam prædictio, 204. d. 232. a
Astrologi 216. a. ex Italia proscripti, 184. d. refutati, 22. 23. & *seq.*
Astronomiæ inventores, 99. b
Atua Adami F. Setha nupta, 91. a
Athanasius ab Arianis solio deturbatur, 193. a. ejusdem exilia, *ibid.* locus, 69. b. 71. a. 75. c. 92. c 94. d. 160. c. 161. a. c. 162. b.
de Athanasio præsagium, 189. a
Athenais, post Eudocia dicta, abit Constantinopolim, 201. c. nubit Theodosio Calligrapho Imp. *ibid.*
Athenis & Thebis potiti Catelani, 267. b. 1.
Athenienssium ducis clades, *ibid.* a
Athenodorus libidinum Augusti coercitor, 159. c ejusdem præceptum ultimum Augusto datum, *ibid.* c.
Atlas mons, 11. b
Atlanticum mare unde dictum, *ibid.*
Atramentum qui pisces habent, 29. b
Augustus Cæs. victor Cleopatræ, 45. d
Augusti anno quadragesimo secundo Christus natus, 160. a. Imperii duratio, 178. iracundia castigata, 156. c. libidines coercitæ, *ibid.* morituri verba, *ibid.* nomen unde, 178. b
in Augustum amor subditorum, 160. a
ab Augusto extructa Nicopolis, 158. c
sub Augusto pax, 159. a
Augustus mensis unde dictus, 158. b
Aves aureæ canentes, 226. b
Avium ortus, 34. c
in Avibus quid admirandum, 152. b
Aurelianus Imp. 189. c. sub eo pluit argento, 190. a
Aurium meatus cur instar cochleæ tortuosus conditus, 24.
Auses prius dictus Josua, 123. d.
Aura Adami F. Calno nupta, 91. a

B

BAal, idolum Assyriorum, 146. d.
Baalim, sacellum, Baal, *ibid.*
Babylonii primi astronomiæ per Zoroastrum inventores, 100. d
Bajazetus Turcarum Imp. 267. d. 2. 268. a. 1.
Bajmundi, qui & Raimundus, versutia, 259. b
Balbinus & Maximus Imp. 188. d
Balenæ, ceti species, 28. b. quomodo in Scriptura magnæ dicantur, 17. b
Balduinus Flander Imp. 265. a. ab Ulachis captus, *ibid.* d. ejusdem interitus, *ibid.*
Baltasarus rex, 155. b
Banas & Rechabus, Memphibosseti interfectores, morte a Davide plectuntur, 137. a
Barachus, judex Israelicus, 126. b
in Barbaris etiam ipsis virtus, 181. d
Barbarossa. *Vide* Frideric. Barbarossa.
Bardanes Imperii adsectator, 221. b
Bardas a sobrino casu interfectus, 159. frater Xiphilini patriarchæ, 252. d
Bardæ cædes, 226. c. facinora. 226. c. somnium, *ibid.* e
Bardæ & Photii exitus, 226. e
Barhaami locus, 68. c
Basilacii sedirio, 256. a
Basilea Concilium a Germanis contra Eugenium Pontificem celebratum, 262. d. 2.
Basilius a Michaelo Temulento adoptatus, 227. b
Basilius Cesareæ Pontifex 234. c. de echino aquatili, *ibid.* d
Basilii de angelorum creatione opinio, 62. b

Baſilii locus, 14. d. 15. b. 16. c. e. 22. a. 27. a 30. e. 33. a. 40. b. 45. a. 54. d. 55. e. 57. e. 61. e. 62. b 63. a. 65. b. 68. c. 72. b. 73. d. 79. a. 81. d 84. a. 87. a. 89. a. 119. e. 120. b. 122. b. 130. e 151. d. 160 d. 171. d. 194. b.

Baſilius & Conſtantinus, Romani FF. Imperatores. 236. a

Baſilius Macedo Imp. 227. in venatione prope peſit, 230. a

Baſilii cum Bulgaris bella, 239. d

Baſilii Macedonis ingratitudo, 228. a. juſtitia, 228. b liberalitas, 237. c. mors, 230. c. tenuitas, 227. d triumphus, 240. c

Baſilius Romani F. Imp. 239. c

Baſillo Macedoni quomodo ſignificatum regnum, 227.

a Baſillo Macedone ciſternæ repurgatæ, 229. b

a Baſillo Macedone templa condita, *ibid.* a

Baſilis Amaſiæ antiſtes a Licinio interfectus, 193. b

Baſiliſcus Imp. 264. e.

Baſiliſci mors, *ibid.*

Baſiliſcus cujuſmodi ſit animal, 44. e. 45. b

Baſiliſcum ſibilo etiam aures lædere audientium, 456. b. ſolo intuitu necare, 44. e

a Baſiliſco nihil differre invidum oculum, *ibid.*

Bataritis radix, 215. a. ejus uſus, *ibid.*

Barattatzæ oculi eruti. 248. b

Becus quomodo patriarcha factus, 266. c

Beliſarius adverſus Vandalos proficiſcitur, 206. a cunctis amabilis, *ibid.* carceribus includitur, *ibid.* c

Beliſarii res geſtæ, 206. b

Bellum cum Genuenſibus, 268. d. 2.

Belli diaboli cum hominibus cauſa, 83. a

Bellum quando aboleverit Danielus, 156

Bene precari quid, 145.

Beneficentiæ commendatio, 132. e

Benignitatis in egentes præmium, 206. b

ex Berſabea Davidis filius primus cur mortuus, 138. e

Beſſarion & Iſidorus, Cardinales Græci, 269. b. 1.

Beſſarionis encomium, *ibid.*

Beſtiæ cicures ἥμερα ζῶα, 15.

Bodena caſtellum, 239. d

Bogomilorum hæreſis, 258. d

Boilus Romanus ad dignitatis gradum ſublimem evectus, 248. b

Bonitas Domini unde manifeſta, 74. e

Botaniates, *Vide* Niceph. Botaniates,

Bovini capitis effoſſio infauſta, 235. d

Bovum peſtis craba, *ibid.* d

Brachmanea virtutis cultores, 181. e

Brachmanum abſtinentiæ, 110. d. inſula *ibid.* in eadem Alexandria columna, *ibid.*

apud Brachmanas dracones, ſcorpii, formicæque maximæ, 110. e

Branchiæ qui piſces careant, 29. e

Bregma quid, 90. a

Britannorum confuſa libido, 99. a

Bruchus quid, 218. e

Bruta quædam varils modis conſulere, 43.

Brutorum ſulertiæ & humanæ prudentiæ diſcrimen, 50. c

Bryennius excæcatur, 256. d

Bryennii motus, 256. b

in Bryennium æquitas Botaniatæ, *ibid.*

Bulgarorum defectio, 239. e. quindecim miſſis excæcata, 240. b

Bulgarorum regni exitus, 240. c

Byzantium ſive Conſtantinopolis quando & a quo condita, 253. c

Byzantii obſeſſio, 265. b. 2. obſidio triennalis, 192. c decennalis, 267. c. 2. quomodo tandem relicta, 269. c. 2. Renovatio quo anno celebrata, 192. d

Byzantio prælata Heraclea, 192. c

C

Caballa regio, 220. b

Cadus olei in Heliæ hiſtoria quid, 148. b

Cædes civium Theſſalonicæ, 198. d

Cædes quædam juſtæ, 138. e

Cæſarius Gr. Nazianzeni frater, 62. c

Cæſarii de angelorum creatione opinio, *ibid.*

Cæſarii locus, 111. b

Cagaous. *V.* Chaganus.

Cajanitarum ſecta quæ, 93. b

Cainæ ætas, 94. b

Cainanem primum aſtronomiam libris complexum, 110. a.

Cainus Abelo cur invideric. 91. a. cur non mox punitus, 95. b. cur non ſtatim mortuus, 92. a

Cainus & Abelus quorum figura, 92. c

Cainus unde intellexerit, Deum munera ſua non reſpicere, 91. b. unde modum occidendi fratris acceperit, 92. c

Cainus, vox quid ſignificet, 182. c

Caini confeſſio qualis fuerit, 95. d. cum Lamecho comparatio, 95. a

Caini poſteritas, 94. e. poſteriorum anni cur non recenſeantur, 92. b

Caino ſupra Azara, 91. a. quæ nota addita, 92. c

Cainum gravius quam Adamum deliquiſſe, 92. b

Cainum quid induxerit, ut ſacrificium Deo offerret, 91. b

Cajus Caligula Cæſar, 181. c. ejuſdem Imperii duratio, *ibid.* tyranni interitus, *ibid.* prodigalitas & rapacitas, *ibid.*

Cajus ſcriptor Eccleſiaſticus, 182. a

Caligo quid, 82. d

Καλλιγραφία Theodoſii, 202. c

Callinicus patriarcha proſcriptus, 216. a

Caloris inopia cauſa mortis, 48. e

Calvariæ locus quis, 93. e

Cambyſes cognomento Nabuchodonoſoris, Cyri F. 56. c. ejuſdem regnum, *ibid.*

Camelus qui ſeipſam ceuret, 38. e

Cameli vindictæ cupiditas, 38. b

Camelo cur collum longum, 40. c

Canaan. *Vide* Chanaan.

Cameleopardalis, 47. e

de Cancro & oſtreo, 27. d

Cancri, antidotum cervis contra venenum, 43. b

Candace Alexandro nupta, 109. e

a Candace circumventus Alexander, *ibid.*

Caniculæ proprietas, 43. e

Canis animal gratum & fidum, 39. c. quomodo bilem nigram expurget, *ibid.* d

Canis Simonis magi, 182. b

Canis fidelkas, 220. c. marini natura, 27. d

ex Canis rabioſi morſu hydrophobium, 49. a

de Cane exemplum memorabile, 39. d

Canes ſoli æſtivo tempore rabioſi, 49. a

Canes medicamenti cauſa ſæpe gramine veſci, 65. d

Capitis futuras cur plores vir habeat, 89.

Capitolium unde dictum, 109. b

Capræ ſilveſtris natura, 50. b

Captivitatis Ægyptiacæ cauſa quæ, 222. e

Carceres mutati, 195. a

Cardinales Græci, 269. a. 1.

Caro quid ſcripturæ, 96. e

Carnium eſus poſt diluvium conceſſus, 66. eſus ante diluvium ſi nullus: ad quid igitur fuit Abel opilio? *ibid.*

Carnes ad ſicum ligatas molleſcere, 10. b

Carolus rex Neapolitanus, 266. e. 1. quomodo a Palæologo repreſſus, 266. b. 2.

Carus & Carinus Impp. 190. a

Caſſia filia Jobi, 114. a. unde dicta. *ibid.*

Caſſiæ ad Theophilum Imp. reſponſum, 223. c

ſine Caſtitate nemo Deum viſorus, 250. e

Catelani Thebis & Athenis potiti, 267. a. 2.

Catelanorum in Aſia & Græcia res geſtæ, 266. c. 2. ſtratagema, *ibid.*

Catherina oror Iſaaci Comneni, 251. a

Caucaſus mons, 13. a

Caucus quid, 213. a

Cephalipiſci ſalacitas, 27. c

Cephiſus flumen, 266. c. 2.

Ceratium quot nummulos contineat, 221. b

Digitized by Google

Cercopis natura, 35. a
Cerebrum, mentis inſtrumentum. 88. e. quibus pravis humoribus repletum eſſe dicatur, *ibid.*
Cerebri amplitudo in homine quo ſervlat. 89. c.
ventriculi, 90. a
Cerebra ſicca cur præſtent, 90. a
Cervæ fœtus quomodo curſu non lædantur. 43. a
de Cerva imago elegans, *ibid.*
Cervus cur cornua abjiciat, 42. d. cur timidus, *ibid.* a. imago viri boni, *ibid.* b. qui vulnera ſua ſanet, 38. c
Cervum cornibus amiſſis ſe occulere, & quare, 42. b.
a Cervis devorari ſerpentes, 43. b
Cetus caprus, qui Porphyrius dicebatur, 208. c
Ceti ſpecies Prion, 28. a. item Alpidochelone, *ibid.* item Phocæ, Balenæ, *&c.* *ibid.* b
Ceti cur ingentes dicantur, 28. b. maximi, quomodo in Scriptura dicantur, 28. b
Cetorum habitatio, 27. a
Ceyca avem unicum modo fœtum edere, ob frigiditatem, 36. c
Chaganus Chazarorum princeps, 21. a
Chaldæorum inceſtus, 210. c
a Chalebo exciſi Gigantes. 223. c
Chamæleon imago diaboli, 48. c
de Chamæleonte, *ibid.*
Chanaanis tyrannica terræ alienæ invaſio, 210. a
Charadrius cur oculos claudat, conſpecto quopiam morbo regio laborante, 33. c
Chatmione, 43. c
Chelidonium, 32. b.
in Cherſonitas crudelitas Juſtiniani Rhinotmeti, 216.
Cherubi, 59. c. 60. c
Cheruborum nomen quid ſignificet, *ibid.*
Chordæ lupinæ, 48. c
Choſroes Perſarum rex, 212. c
Choſrois bella Perſica, 213. c
Chriſtus Dei potentia, 160. c. potentia Patris. 172. b. cur animam ſuam in Patris manum depoſuerit, *ibid.* cur dies quadraginta, non plures vel pauciores poſt reſurrectionem io terris egerit, 174. a cur diſcipulos elegerit inopes & indoctos, 164. c cur intra diem tertium reſurrexerit, 172. c. cur noo mox poſt reſurrectionam in cælos aſcenderit, 173. c. omnia noſtra experius, ſolo excepto peccato, 162. c. quando primum innotuerit, 164. a. quare ad inferos deſcenderit, 171. a. d. quo mundi anno natus, *ibid.*
de Chriſti ad inferos deſcenſu, 171. a. d
Chriſti ad pelecanum comparatio præclara, 35. b
Chriſti, Chriſtoque fidentium figura Abelus, 92. c
Chriſti corpus ante paſſionem corruptibile: poſt, incorruptibile, 70. c. cur nudum e ſepulchro exierit. *ibid.*
Chriſti effigies per Thaddæum Augaro miſſa. 217. c
imago ſoi, 29. c. nativitas quo Auguſti anno contigerit, 160. a
Chriſti paſcha novum. 166. c. paſſio quando contigerit, 176. b. poſt reſurrectionem apparitiones, 173. d.
Chriſti reſurrectionis hora incerta, 173. b. ſepultura cur triduum complexa, *ibid.* ſtatua Cæſareæ Philippi collocata, 195. c
de Chriſti transformatione. 165. b
Chriſto feſta ſacra ſex, 208. a
Chriſti agoi magtandi diem anticipaſſe, 168. c
in Chriſtum cur deſcenderit Spiritus ſanctus. 164. a
Chriſtum eodem tempore duobus in locis ante paſſionem non fuiſſe, 166. b. in cœna fermentato uſum pane, 168. b. 169. d. ſeipſum participaſſe, 166. c. unguento quæ perfuderunt mulieres tres, *ibid.* a.
de Chriſto apocryphæ narrationes rejiciendæ, 164. c
Chriſto moriente cur mortui revixerint, 170. d
Chriſtianorum perſecutor primus Nero, 182. a
Chriſtianos a Judæis falſo immundos appellari, 129. 130.
Chronographiæ ioitium unde ſumendum, 93. d
Chronographi qui fuerint, 192. c
Chryſoſtomus patriarcha, 199. c. a quibuſdam calumniis petitus, 53. h
Chryſoſtomi cum Eudoxia contentiones, 199. c. de Adami exilio oratio, 71. b. de Magis ſententia, 163. a.
Chryſoſtomi & Epiphanii presbyteri de Joaone theologo diſcrepantes ſeotentiæ, 164. 165.
Chryſoſtomi exilia, 199. c. obitus, *ibid.* locus, 14. c. 23. d. 30. d. 31. d. 32. c. 33. a. 34. a. 36. b. 60. b. 61. d. 63. b. c. 64. c. d. 66. a. 67. d. 68. d. 69. c. 72. b. 73. b. 77. d. 79. c. 84. c. 85. b. 89. b. 91. c. 93. c. 95. b. d. 103. a. d. 105. a. 121. e. 146. d. 162. a. c. 168. c. 169. d. 170. c. 174. d. 175. a. 177. d. 178. a. 182. c. 219. a
Chryſoſtomo quid objectum, 158. b. defenſio Iſidori, *ibid.*
a Chryſoſtomo alienatus Epiphanius, 200. a
Cibus hominis ante lapſum qualis fuerit, 77. a
Cibus paradiſi quis, 76.
Cicadæ *ἀτροφοι*, 19. c. frigidæ, 33. e. cur æſtate media primum cantum ſuum incipiant, *ibid.*
Ciconiarum pietas, 31. e
Cicutæ uſus, 9. d
Cicuta ſturnos veſci, *ibid.*
Circus equeſtris cœptus ædificari a Severo Imp. 194. d. exornatus a Conſtantino Magno, *ibid.*
Ciſternæ a Baſilio repurgatæ, 219. b
Civium clades, 206. d
Clades Romana, & Serviana ſeditio, 246. a
Claudius Cæſar, 182. a. 189. c. ejuſdem formidoloſitas, *ibid.* Imperii duratio, *ibid.* proavus Conſtantini Magni, *ibid.*
Κλαδιαζωσις quid, 151. b
Κλαδιον quid, *ibid.*
Clemens Stromateus quando vixerit, 187. c. ejuſdem locus, 177. a
de Cleopatræ morte, 45. d
Clerici cur dicti ſacerdotes novi fœderis, 208. a
Clopias piſcis, 36. a
Coagulo dolores acres & vehementes ſopiri, 9. a
Cælum proprie quid, 6. a
Cæli appellatione quæ veniant, *ibid.*
de Cæli eſſentia, opiniones variæ, 4. b
Cæli imago, verus templum, 140. c. 141. a
Cæli nomen etiam firmamento ex aquis condito attribui, 6. e
Cælo cur terra poſterius a Deo creata, 2. 3.
Cæli tres, 7. a
Cœnam ad conſolandos diſcipulos Chriſtum inſtituiſſe, 166. e
in Cœna fermentato pane uſum eſſe Chriſtum, 168. b. 169. d
de Cognitionis arbore, variæ ſententiæ, 76. 77
Coloſienſes unde dicti, 237. a
Coloſſus ſtatus, *ibid.*
Cometes, 194. b. unde dictus, 23. c
Cometes ſub Conſtante, 214. c. quid portenderit, *ibid.* d. ſub Conſtantino Duce, 232. a. ſub Juſtiniano, 208. d. ſub Juſtino, 205. c. ſub Monomacho, 247. c. ſub Ziraſche, 247. c
Cometæ an ſidera, 23. b. quid portendant, *ibid.*
Cometarum ortus, 23. b
Commodus Imp. 187. b. quomodo effœminatus fuerit, *ibid.*
Concilium Baſilienſe, 168. d. Nicæoum, 193. b. V. ſub Juſtiniano celebratum, 209. b. Sardicenſe, 193. d
Concilii Carthaginenſis de Adami conditione verba, 74. b
Concilia quibus temporibus & locis celebrata, 209. c. d. inde.
Confeſſio qualis a nobis requiratur, 95. d
in Confirmatione mos veterum, 174. d
Conjugium pietatis & virtutis cultui non officere, 130.
Conjugum mutuus amor, 64. c
Conradinus Svevus trucidatus, 266. c. 2
Conradus Montisferratenſis Matchio, vir egregius, 264. d. 2 ejuſdem interitus, *ibid.*
Conradi Cæſaris in Palæſtinam expeditio, 261. b. 2.

ejuſdem de Turcis victoria, 262. a. c
Conſtans Imp. 214. c. ſuis inviſus, 215. b
Conſtans Conſtantini Magni pater, princeps religioſus. 190. b. in Britannia moritur, *ibid.*
Conſtans & Galerius Impp. 190. b
Conſtans & Licinius Cæſares, 193. b
Conſtantis mors, 215. c. pietas, *ibid.* a. ſomnium, *ibid.* b.
Conſtantinus Barbatus Imp. 215. c. unde ſic dictus, *ibid.* ejuſdem interitus. *ibid.*
Conſtantinus Copronymus Imp. 219. b. de ſanctis, eorumque invocatione quid ſenſerit, *ibid.* ejuſdem crudelitas & tyrannis, *ibid.*
Conſtantious Dux, Imp. 251. b. ſtudia ejuſdem parum utilia, *ibid.* c. avaritia, *ibid.* pium factum, *ibid.*
Conſtantinus & Baſilius, Romani FF. Impp. 236. a
Conſtantinus Heraclii F. Imp. 214. b
Conſtantinus Leonis F. Imp. 220. d. ejuſdem quædam vitia, *ibid.* imperium recuperat, 233. d. litteras inſtaurat, *ibid.*
Conſtantinus Magnus a Silveſtro baptizatus, 194. c idque Romæ, *ibid.* baptizatur, 191. b. Arianorum partes ſequutus, 193. c
Conſtantinus Palæologus, ultimus Byzantii Imp. 269. c. 1.
Conſtantinus patriarcha præclarus, 250. b
Conſtantinus Romani F. Imp. 241. a
Conſtantinus Silvanus hæreticus, 215. c
Conſtantini Copronymi mors, 220. b
Conſtantini columna fulmine tacta, 257. a
Conſtantini Ducis liberi, 252. b
de Conſtantini Magni baptiſmo Alexander Monachus, 194. b. ejuſdem reſutatio, *ibid.* d
Conſtantini Magni bellum cum Maxentio, 191. a imperium, *ibid.* lapſus, *ibid.* liberi, 192. a. mors, 194. a. modeſtia, 194. d. ſomnium, 192. b
in Conſtantinum inſidiæ detectæ, 251. b
ſub Conſtantino Copronymo quæ contigerint, 219. d. e.
lo Conſtantino Palæologo finis Imperii Conſtantinopolitani, 269. c. 2
Conſtantinopolis ſive Byzantium quando & a quo condita, 153. b. quo anno & die a Machometo ſecundo capta, 269. e. 2
Conſtantinopolis amplitudo, *ibid.* exitium miſerabile omnia excidia ſuperaſſe, 270. initium, 192. a recuperatio, 266. c.
Conſtantinopolim quomodo ornaverit Conſtantinus, 194. d.
Conſtantinopolim traduxit patricii Romani, 192. d qua id arte factum, *ibid.* e
a Conſtantinopoli divulſio Alexandriæ, 203. d
Conſtantinopolitani imperii initium & finis, 269. 270.
Conſtantius Imp. 195. a.
Conſuendi artem unde homo repererit, 85. b
ex Conſuetudine oratura, 51. b
Conſulum adminiſtratio, 158. a
Converſionis anni in ventor Sethus, 94. b
Convicium in Deum, cuncta natalicio ſideri eſſe ſubjecta dicere, 23. a. b
Copronymi nomen unde, 220. b
Cor amplum habentia animalia, cur timida, & e contra, 44. b
Cordium agnitio ſoli Deo peculiaris, 89.
Cornix ſobolis amans, 32. d
Cornices ciconiarum ſociæ, *ibid.*
de Cornicibus Baſilii locus, *ibid.*
Cornu Amaltheæ quid, 254. a
Cornua cervina fingere ſerpentes, 37. b
Corpus & anima ut ſubito in alvo materna concurrunt, ſic & ſubito a ſe dirimuntur, 56. 57.
Corporis incrementum quod, 64. d
Corporis proceritatem, non virtutem admirari homines, 237. b
lo Corpore quomodo exiſtat anima, 55. e
Corpora ſanctorum multa cur reſurrexerint, 278. d. e
in Corporibus temperamentorum diverſitatis ratio, 57.
Corvus a Noa dimiſſus an redierit in arcam, 98. e
Corvorum *ἀσοργία*, 35. c. morbus, 33. d
Coſmas patriarcha ſeſe abdicat, 257. d
Coſroes Perſa. *Vide* Choſroes.
Craba boum peſtis, 235. d
Crales a ſuis necatus, 267. c. 2
Creatoris majeſtas & amplitudo nullis deſcripta terminis, 4. a
Cretæ defectio, 258. a
Crocodilus quid, 221. d
Crocodili boſtis hidrys, *ibid.* quomodo eum necet, 251. d
a Crocodilis accepta clades, 215. d
Crœſi amnem Halym tranſicientis clades, 109. a
Cronus, ſive Saturnus, unde oriundus, 100. b
Crux ſub Conſtantino in terris reperta, 195. c. ſub Conſtantio patefacta, *ibid.*
Crucis adoratio in Concilio VII. confirmata, 210. c
Cubitus quid, 99. a
Cucuſum exulandi cauſa deportatus Chryſoſtomus, 200. b.
Culex cur animal moleſtiſſimum, 257. d
Culicum e pulvere natorum productio, tertia Ægypti plaga, 217. c. Ægyptiorum excantatoribus impoſſibilis, *ibid.*
Cuzina mons, 241. d
Cygnus quomodo ſibi proſpiciat, 39. a
Cyprus ab Anglo occupata, alterique donata, 264. d. 2.
Cypri defectio, 258. a
Cyrillus damnatur, 201. d
Cyrilli ad Conſtantium litteræ, 195. c. ad Julianl Imperatoris calumniam reſponſio, 143. c. de cultu ſpirituali liber, 123. b. de hominis creatione oratio, 68. b. de Jobo ratiocinatio, 113. c. de puerperarum pollutionis tempore locus, 163. d
Cyrilli *γλαφυρὰ*, 92. c
Cyrilli locus, 57. b. 53. c. 64. b. 68. b. 86. a. 90. a. 91. c. 92. c. 96. b. 98. b. 109. c. 106. c. 113. b. c. 142. d. 154. c. 162. c. 169. b. 195. c.
Cyrilli Theſaurorum liber, 61. a
Cyri regnum, 156. a. victoria de Crœſo, 109. e

D

DAgon terræ alliſus, & coram arca proſtratus, 133. c.
Dalilæ Palæſtinæ amore captus Samſon. 227. d
Damaſceni de angelorum creatione opinio, 80. d
Damaſceni locus, 12. c. 17. a. 50. c. 55. a. 61. b. 62. a. d. 63. b. 64. b. 73. a. 76. c. 77. c. 78. b. 80. d. 82. a. 83. d. 171. c.
Damatyri montes, 216. d
Dandulus Venetorum dux, 265. c. 1
Danielus e leonum fovea incolumis evadit. 156. a. magno apud Darium in pretio, *ibid.* quando Belum abolerit, *ibid.* b. quando item draconem, *ibid.*
Danielus Scylites, 204. a
Danieli vatis in vaticinando vis & ſolertia. 155. d. viſio, *ibid.*
a Danielo comparatus Alexander pardalidi. 210. a
Daphne, ſuburbium Antiochiæ, 195. e
Darius Hyſtaſpis F. rex, 156. c. Medus, Aſtyagis F. *ibid.* a
Darius ſucceſſor Cyri, 109. a
Darius ultimus rex, 156. d.
Davides ab Abiſæo ſervatus, 139. b. armiger Saulis creatus, 135. d. Goliathum fundæ jactu proſtravit, *ibid.* in regem unctus, *ibid.* c
Davidis adulterium & homicidium, 138. ætas, regni duratio, *ibid.*
Davidis ex Berſabea filius primus cur mortuus, 138. e
Davidis milites eximii quinque, 139. c. regnum, 137. c
Davidis propter Abeſalomi F. rebellionem fuga, 137. d. e
Davidem Salomonis F. exemplar templi extruendi tradidiſſe, 138. e
de Davide narrationes peculiares, 139. e

de

de Davidici generis continuatione, Cyrilli locus, 154. c
Deboræ virtus, 126. b
Decius imp. 189. b
Delphines, ceti ſpecies, 28. b
Demetrius frater Conſtantini Paleologi, 269. c. 2.
Democriti de natura ſiderum deliria, 16. a
Denarius numerus perfectus, 116. c. 121. b
Dendetis ſaurus, 224. a
Deus cur Abeli ſacrificia reſpexerit, Cain ſit averſatus, 91. cur hominem ſtatim ab initio tegem terreſtrium, & immortalem condiderit, 69. cur Judæos Romanis ſubjecerit, 172. a. cur Manaſſis pœnitentiam exſpectarit, non autem Amoſi, ejuſdem filii, 252. e. 253. a. cur non & terreſtria animalia ſicuti piſces, imprecatione ſauſta dignatus fuerit, 37. e. cur non impedíverit, ne homo comederet de ligno ſcientiæ, 72. d. cur per Joſephum hiſtoriam excidii Hieroſolymi ſcribi voluerit, 184. b.
Deus non eſt conditor mortis, 66. d. e
Deus petitione Hebræorum de rege dando, graviter offenſus, 134. a. unde id paruerit. *ibid.*
Deus ubi, ibi Quo pacto non habere locum, 71. c. ubi velit, naturæ ordinem vinci, 2. d
Deus ultor Gabaonitarum, 138 d.
Dei cura & providentia, 39. 40. imago & ſimilitudo in homine quid, 63. b. manus quid, 171. b. eſt ubique, *ibid.*
Dei notionem quamdam ex operibus ipſis percipi, 102. d. e. opera omnia naturæ leges, & omnem artis ſeriem excedere, 2. e.
Dei providentia in hominis formatione, 89. b. c. tolerantia, 97. c
in Dei viventis manus incidere, formidabile, 147 b
Deo quid gratum, 135. c
Deo ſoli peculiatis futurorum notitia cum cordium agnitione, 83. e.
Deum ad captum noſtrum ſe dimittere, 53. c. injuriis affectos non negligere, 128. c. judicio ſuo juſte affectos injuria vindicare, 138. d. licet longanimem, tandem tamen aliquando punire, *ibid.* non eſſe auctorem mali, 83. a. nonnumquam nobis non ſatisfacientibus vitam promiſſam præcidere; & vice verſa, 98. a. nulla vel deliberatione vel conſideratione indigere, 53. b. per poteſtates angelicas cuncta gubernare, 106 d
Diabolus. *V.* Genius.
Diabolus ab initio bonus, 82. d.
Diaboli imago Aſpidocheloue, 28. b. item chamæleon, 48 c. etiam mytmecoleon, 42. b
Diaboli ioſidiæ, 30. 84. b. 152. a.
Diaboli invidia mors mundum ingreſſa, 66. c. hominem circumſcripſit. *ibid.*
Diaboli lapſus, 87. a
de Diaboli pœnis, locus Baſilii, 81. d. e
Diaboli præſtigiæ, 47. b
Diabolo cur Deus conceſſerit generis humani oppugnationem, 82. d. pœnitentia nulla conceſſa, *ibid.* & quare, *ibid.* 82. b.
Diabolum noviſſe extenuare delicta exigua, 42.
Diabolotam cum homiolibus belli cauſa, 83.
Diatrontes unde oriatur, 23. a
Dies filia Jobi, 214. a. unde ſic dicta, *ibid.*
Diei quid, 15. a
Dies & nox ad quid hominibus utiles, 15. e
Dies ſeptimanæ ſeatus cur Paſchæ præparatio ab Evangeliſta dicatur, 168.
Dies ſub Jezechia quot horas habuerit, 150. b. ſub Joſue xxiii. horarum, *ibid.*
Dies unus, pro primo, 4 a
Diei imperium quomodo habeat ſol, 15. a
Diem in creatione nox ſequuta, 15. c
Die cur non uno cuncta condita, 1. a
Dies & noctes Britannicæ, 15. c
Dierum & noctium vicißitudines in hac vita cujus nos admoneant, 15. c
Dierum ſepulturæ Chriſti computatio, 95. *& ſeq.*
Diluvium ſub Argyropulo, 141. d
Diluvii aquam ad xv. cubitos ſupra ipſos montes exceviſſe, 98.
Diluvii cauſæ, 96.
poſt Diluvium conceſſus carnium eſus, 66. a
per Diluvium cujus admoneamur, 97.
de Diluvio locus Joſephi, 96. a
Dinæ ſtuprum, 112. d
Diocletianus & Maximianus Impp. 192. a. cur imperio ſe abdicarint, *ibid.*
Diodori de angelorum creatione opinio, 62. c
Diogenes Cynicus, 87. c. quando vixerit, 256. c. ejuſdem de natura ſiderum delitia, 16. b
Diogenes Imp. egregie pugnando captus, 254. a. oculis effoſſis, miſere in Prote inſula vitam finit, *ibid.* d
Diogenis bella contra Turcos, 253. a
Diogenis & Sultani colloquium, 254. b
Diogenis mortem ulciſcuntur Turci, 255. b
in Diogenem ſuorum crudelitas, 254. c
Dionyſius Areopagita, 251. b. de tenebris, Chriſto patiente, exiſtentibus, 130 a
Dionyſii Areopagitæ locus, 161. e
Dionyſius Corinthi Epiſcopus, 182. a. ſub Antonino Pio martyr, 186. e
Dionyſii de Matris Virginis obitu locus, 179. d. dogma de novem ordinibus, 59. *& ſeq.*
Dioſcoridis de Stratonico narratio, 43. e
Dioſcorus & Euryches hæretici, 203. c
Dipſas ſerpens, 43.
Diſciplinæ militaris oegleſtio, 251. e
Diſcipulos cur Chriſtus elegerit inopes & indoctos, 164. d
contra Divinationes, 251. d
de Divinationibus vatiis Baſilii locus, *ibid.*
Divinitatis natura indiviſa, 174.
de Divite quodam ſcortatore, 218. a
Docea caſtellum, 254. e
Doegi Syri opera ſacerdotes interfecti, 137. b
Dominatus, 59. c. 60. d
Dominatuum appellatio quid denotet, 60. d
Domini bonitas in quo conſpicua, 69. e
Dolores acres & vehementes qua re ſopiantur. 9. e
Domitianus Imp. 185. c. aſtrologum jubet exuri, *ibid.*
Domitiani & Titi fratrum diſſimilitudo, 185. b
Domitiani exitus, *ibid.* c
a Domitiano Joannes in Pathmum relegatus, *ibid.* a
de *Domè* vocabulo, Baſilii locus, 160. d
Dracones apud Brachmanas maximi, 110. e. fabuloſi, 46. e
Draconum natura, *ibid.* de Draconibus, *ibid.*

E

Eccleſiæ imago luna, 19. b
Echenels piſcis, 28. c
Echinus aquatilis, tempeſtatis indicium, 27. a
Echini terreſtris ſolertia, 39. b
de Echino aquatili Baſilii locus, 27. a
Eclipſis ſolis. *V.* Solis Eclipſis.
Ecnephias ventus, 6. b
Εκγονοπορία quid? 24. b
Εδεμ vocabulum quid ſignificet, 52. b. 76. e
Electrum quid, 11. a. ejuſdem origo, *ibid.*
Elementa quando condita, 4. e
Elephanti fœtus tantum unicus, 41. c. pedes cur articulis careant, 40. proboſcis, *ibid.* vita, *ibid.*
Elephanto terrori eſſe murem, 40. b
Elephantum lapſum reſurgere non poſſe, 41. c. umbram metuere, 40. e
in Elephanto ira diuturna, 38. b. quid venerem excitet, 41. a
Elephanti cur biennio gerant uterum, 42. a. quomodo trajiciant flumina, 41. a
Eleutheropoli maxillæ fons, 127. c
Eliæ vates, 146. *& ſeq.* vatum princeps, 147. b
Elisæi & Samſon cur violatores legis, 129. e. 148. a
Eliæ otis libertas, 147. e. perſequutores, *ibid.*
Elii pontificis hiſtoria, 133. b. interitus, *ibid.* filiorum delicta, *ibid.*
Ellebori uſus, 9. e
Elleboro veſci turtures, *ibid.* d
Empedocles quando vixerit, 256. e
Enaqui filii, 225. e

Ἐπαφαίνορum familia, 125. b
Encænia Conſtantinopolit. 192. d
Ἐπεσφαγμένα quæ dicantur, 136. d
Enochus annos natus CLXV. à Deo ſublatus, 94. c
& quare, *ibid.* Mathuſalæ parens, *ibid.*
Enochi tranſlatio quid nos doceat, 69. d
de Enocho, Athanaſii locus, 94. c
Enoſi ætas, 94. b
Epenetus a Paulo converſus, 183. b. Neronis pocuſis & concubinus, *ibid.* c
Ephræmus quid ſignificet, 122. c. d
Ephræmi locus, 96. e. 97. d
Ephræma oppidum, 165. e
Epiphanius alienatus a Chryſoſtomo, 199. e. preſbyter, non Epiſcopus, 164. e
Epiphanii ad Eudoxiæ calumniam reſponſio, 204. a
de Magis opinio, 161. e
Epiphanii locus, 93. d. 99. e. 113. c. 122. b. 153. c. 161. e. 173. e. 174. a.
Epiphanii preſbyteri & Chryſoſtomi de Joanne Theologo diſcrepantes ſententiæ, 165.
Epiſcopus factus ex Imperatore, 256. a
Equorum ſpumæ cauſa, 48. a
Erinaceorum coitus, 46. c
Erodius, ſive ardeola, avis cujuſmodi, 34. d. ejuſdem verecundia, *ibid.*
Erotici libidio, 247. b
Eſaias ſerra lignea diſſectus, 131. d
Eſdræ, 141. d. librorum ſacrorum conſervator, 154. b
libris ſcriptis Judæorum e Perſide reditum complexus, 153. e
Eſdræ res geſtæ, 154. b
Eſtheræ hiſtoria, 131.
Etheſiæ venti, *i. q.* quando exiſtant & unde exoriantur, *ibid.*
Eva cur adjutrix Adami dicta, 64. b
Evangeliſtarum de galli cantu loci diſcrepantes conciliati, 167.
Eudocia Imperatrix prius Athenais dicta, 201. e. cum filiis imperat, 252. c. cur Paulinum magoi fecerit, 202. a.
Eudociæ conſilium callidum, 253. d
inter Eudoxiam & Theodoſium diſſidii occaſio, 202. a.
Eudoxiæ calumnia, 200. a. ad eamdem reſponſum Epiphanii, *ibid.*
cum Eudoxia conciliationes Chryſoſtomi, 199. e
ad Eugenium IV. Romanum Pontificem legatio Joannis Imp. 268. d. a.
Eulogius victus a Spiridone, 193. c. d
Euripides quando vixerit, 136. b
in Euripis fluxus & refluxus aquarum unde fiat, 18. a.
Euſebii Pamphili hiſtoria, 176. a. locus, 141. e
Euſtathius Camytzes captus, 259. e
Euſtathii Antiochæni de diei ſub Jezechia horis ſententia, 150. c.
de Eutecha Plutarchi locus, 43. a
Euthymius patriarcha, 231. c
Eutocii in lapis cujuſmodi, 33. c
Eutyches & Dioſcorus hæretici, 203. e. eorumdem hæreſis 209. e. 210. a. damnata in IV. Concilio, *ibid.*
Eutychii patriarchæ relegatio, 210. e
Euxinum cur piſces agminatim petant, 26. e
Exactiones novæ, 258. b
Excommunicatus ſit martyr, 228. e
Exemplum illuſtre, 78. c
Ezechias. *V.* Jezechias,
Ezechias Pſalmorum Davidis repurgator, 142. a
Ezechiæ pietas, *ibid.*
Ezechiel *V.* Jezechiel.

F

FAmes ſub Valeriano maxima, 189. b. hanc ſequuta ingens peſtis, *ibid.*
Falcium linearum alligandarum mos unde, 224. c.
Fatum quid 88. e. refutatum, 21. *& ſeq.*
Fauſtæ, uxoris Conſtantini, mors, 191. c
Fauſtulus Romuli educator, 169. b
Feles cur nocta aciem videant, 45. c
Felix, Sabaudiæ Dux, a Germanis Pontifex Maximus creatus, 268. d. a.
Fœmellam parientibus quantum pollutionis tempus in lege præſcriptum, 163. d. & ratio, *ibid.*
pro Femina ſterili remedium, 41. d
Feminis ſubjecti Agilæi, 122. a
Feræ in Libya monſtroſæ unde, 48. a
Feras agreſtes quod meruimus, cujus nos admoneat, 63. d
Feſta Chriſto ſacra ſex, 208. a
Fibri natura, 43. b
Ficus arbor ſuci plentiſſima, 10. e
ad Ficum ligatas carnes molleſcere, *ibid.* tauros domari, *ibid.*
Fici quomodo dulceſcant, 10. b
Filius vitæ patris inſidiatus, 234. d
Filii contra patrem expeditio, 267. c. a.
Filii pro nepotibus, 155. a
Filiorum rebellium ſupplicia, 267. a. a.
Firmamento ex aquis condito etiam cæli nomen attribui, 6. e
ſupra Firmamentum cur aqua a Deo collocata, 6. e
cur item infra, *ibid.*
Flagelli ſignificatum, 167. d
Flavianus Conſtantinopolis antiſtes, 203. e. in ſynodo λῃσταῖς verberibus multatus, mortem obit, *ibid.* d.
Fluvius de paradiſo promanans, in quatuor fontes diviſus, 58. e
Fluviorum quatuor de uno fonte paradiſi promanantium, cur non una aqua & qualitas, *ibid.*
Folia arborum cur diverſa, 10. a
Folia ficulnea cur ſibi conſuerint primi parentes, 85. a.
Fontis & arboris miracula, 254. e. 255. a
Fontium perennitas unde, 53. a. unde diverſus ſapor, 12. c.
Formicam ab hordeo ſibi cavere, 48. b
Formicæ apud Brachmanas maximæ, 210. e. cur oleo extinguantur, 37. a
Formidinis cauſa frigiditas, 36. c
de Formidine facultatis vitalis exiſtere contractionem, 125. c
Fortunæ caſus improviſos qui ſecum non expendit & reveretur, ſtultus eſt, 254. a
Fragrantia quomodo augeatur, 20. d
Franci & Angli in Palæſtinam expeditio, 264. d. a.
Francorum ſive Teutonum in Palæſtinam expeditio, 258. c
Friderici Barbaroſſæ in Palæſtinam expeditio, 264. a. a
mors, ejuſque elogium, *ibid.* b. c
contra Fridericum Barbaroſſam molitiones Manuelii Comneni, 262.
a Friderico Barbaroſſa cæſi Turci, 264. b. a.
Fucos quomodo puniant apes, 33. d
Fulgur cur non urat, 24. a. cur prius tonitru percipiatur, 24. c
Fulmen duplex, 24. b
Furni, ab Imp. ſic per ironiam appellati, patriarchæ ſuperbia & improbitas. 250. a. ejuſdem pœna, *ibid.*
Futurorum notitia ſoli Deo peculiaris, 83. d

G

GAbaonitas ulciſcitur Deus, 138. d
Galata, Genuenſium oppidum, a Turcis occupata, 270.
Galba Imp. 184. d. ejus imperii duratio, *ibid.*
Galenus de Tityo, 86. d
Galeni locus, 44. a. e. 46. a. c. 103. d
Galeni & Magdalenæ colloquium fabuloſum, 179. a
Galerius & Conſtans Impp. 190. b
Galerii Imp. mors, *ibid.* c
Gallus & Voluſianus Impp. 189. b
Gallus gallinaceus cur nocte certis horis cantet, 36. e
cujus nos cantu ſuo admoneat, *ibid.*
de Galli cantu, Evangeliſtarum loci diſcrepantes conciliati, 167. d
Ganges fluvius, 110. c

Gedeonis res geſtæ, 126. e. 129. a
Gedeoni quot fuerint filii, 127. a
Gelimer Vandalorum rex, 206. a
de Gemmis libri Solomonis, 141. d
Geneſis parva, 80. e
Geneſis parvæ prava narratio, 84. b. c. refutatio, 163. c
Genius ex præcepto Solomonis expulſus, 142. a
monachi precibus impeditus, 212.
Genii mali vaticinium, 221. e
Genii caſtellum infeſtantes crucis ſigno pellantur, mali reapſe inſidiatores, 152. b
Genius quo pacto imperaverit Solomo, 142. e
de Geniis libri Solomonis, *ibid.* Porphyrii & Jamblichi opinio, 83. d
Gennadii & Theodoriti de Angelorum creatione opinio peculiaris, 62. b
cum Genuenſibus bellum, 208. d. 2
Geometriæ inventores, 99. b
Georgius Syncellus ſeu Syncellus de Adami liberis, 92. a.
Georgii Chronographi mendacium, 92. b
Georgii Syncelli locus, 121. c
Germanicopolis ſtructa a Baſilio Macedone oppugnata, 228. e. 229. a
Germanus patriarcha quibus argumentis contra Leonem uſus, 61. de Mariæ Virginis obdormitione teſtimonium, 180. d
Geſema, habitatio Iſraelicorum, ſemper a plagis Ægypti immunis, 118. c
Gigantes a Chalebo exciſi, 125. e
Gigantum oſſa ſub Anaſtaſio inventa, 205. b
Gilimer. *V.* Gelimer.
Gizerichus Libyæ princeps, 203. a. Marciano parcit, *ibid.*
Goetia unde dicta, 100. d
Goetiæ & magiæ diſcrimen, 100. d
Goliathus a Davide fundæ jactu proſtratus, 135. e
Goliathi magnitudo, *ibid.*
Gotholia Achabi F. nupta filio Joſaphati, 144. c
Gordianus Imp. 188. d
Græci Aſtronomiæ inventores, 99. b. quomodo ſeipſos perdiderint, 268. c. 2. Ungarorum partes ſequuti, 269. a. 2
Græcorum & Romanorum concordia *ibid.* e. 2. contra eamdem tumultus, *ibid.* c. 1
apud Græcos & Hebræos diverſitas in annorum numeris, 94. a
Grando ſub Monomacho, 243. d
Grandinis & ignis imminutio, ſeptimæ Ægypti plagæ, 118. c
Grandinum ortus, 7. c
Gratianus Imp. 197. b. ſagittandi peritiſſimus, *ibid.*
Gratiani moderatio, *ibid.*
Greg. Nazianzenus. *V.* Nazianzenus.
Greg. Nyſſenus. *V.* Nyſſenus.
Gregorii Nyſſenſis encomium, 2. c
Gregorius Papa, 185. e
Gregorius Papa Leoni Imperatori veſtigalia pendi vetat, Italiamque avertit, 217. d. mortuum abſolvit, 218. c
Groſſi, 22. a
Gruum excubiæ, 32. d
Gulielmus Siciliæ rex, 263. e

H

HAbacuc, 156. b
Hadrianus, & Hadrianopolis. *V.* Adrianus.
Hecaterina uxor Iſaaci Comneni, 251. a. ubi ſepulta, *ibid.* b
Hæmorrhois ſerpens, 45. e
Halcedo avis, 32. b
Halcedonia unde dicta, *ibid.*
Halo circa ſolem, 20. b. lunæ quid, 24. a
Halys amnis, 209. a
Harmatius proditor occiditur, 240. c
Heberum ſolum linguam in linguarum confuſione retinuiſſe, 99. e. 100. a
Hebræi regem poſcunt, 134. a.
Hebræorum reſp. in regni formam commutata, *ibid.*
Hebræis quid frequens, 7. b
apud Hebræos & Græcos diverſitas in numeris annorum, 94. a
Helenæ Conſtantini Magni mater, 192. a
Heliogabalus Imp. 188. c. prodigioſe laſcivus. *ibid.*
Henricus Alemannorum rex, 265. b. 2.
Heraclea prælata Byzantio, 192. b. olim dicta Perinthus, *ibid.* c
Heraeletus quando vixerit, 156. c
Heracleti dictum, 57. d. 90. a
Heraclius Imp. 213. b
Heraclii de Perſis victoria, *ibid.* d. mors, *ibid.*
Heracleones Imp. 213.
Heracleonæ & Martinæ pœnæ, *ibid.*
Herba nulla venenata ſine fructu quodam facta, 9. c
Herbæ cur non omnes eſculentæ, 9. c. cur quædam venenatæ, *ibid.*
Hercules & Samſon coætanei, 127. b.
Hercales Tyrius philoſoph. inventor purpuræ, 103. d
Hermaphroditi qui, 88. c
Hermes, 22. c
Hermea Teliſonegiſtus, 88. c
Herodes regnum quomodo conſequutus, 154. d
Herodotus quando vixerit, 156. c
Herricus Imp. 265. c. 2. Ulachos fugat, 266. a. 2.
Hidrys crocodili hoſtis, 222. d. quomodo eum neceat, *ibid.*
Hiems gravis ſub Phoca, 213. a. ſub Conſtantino Copronymo ſæva, 219. d
in Hierichûtis obſidione violatio ſabbati prima, 125. c
Hieroſolyma a Nabuchodonoſore rer ſpoliata, 153. c
Abrahami ætate Solyma dicta, 104. e. 137. d
Hieroſolyma dicta Ælia, 186. b. qua ratione, *ibid.*
Hieroſolyma namquam inſtauranda, 184. d. ſub Antiocho Epiphane ſecunda vice capta, 157. a. ibi aliquot hominum millia trucidata, *ibid.*
Hierotolymorum Epiſcopus primus Jacobus, 176. d
cur juſtus dictus, *ibid.* ejuſdem cædes, 177. a
Epiſcopus Juvenalis, 180. b. ejuſdem de Mariæ virginis ſepultura narratio, *ibid.*
Hieroſolymorum excidium, 184. quæ illud prodigia præceſſerint, *ibid.* excidium quando factum, 185. a.
Hieroſolymorum excidii hiſtoriam cur Deus per Joſephum ſcribi voluerit, 184. b
de Hieroſolymorum excidio Jeremiæ vaticinium, 184. b.
Hieroſolymorum obſeſſio imputata cædi Jacobi juſti, 177. b
Hieus vates, 145. e
Hildericus ſeu Hinderichus Vandalorum rex, 206. a
ejus cauſa bellum movet Juſtinianus, *ibid.*
Hippocrates quando vixerit, 156. c
Hippocratis dictum, 39. c
Hippolytus Thebanus hiſtoricus, 176. a
Hippolyti de diei ſub Jezechia horis ſententia, 150. b
Hircus quomodo ſeipſum curet, 38. e
Hirſuti lævoribus venere & feminis copia ſuperiores, 41. e
Hirundinis ſolertia, 32. a
in Hiſpaniam profectio Paali, 183. c
Holophernes copiarum imperator Cambyſis, 136. c
ejus & Judithæ hiſtoria, 130. e
Homerus Solomoni coætaneus, 142. d
Homicidam, licet ad templum fugerit, interfici jubet lex divina, 140. e
Homo ab igne appellatus, 58. b. cur duplex, anima & mente præditus, initio creatus, *ibid.* cur extra paradiſum creatus, 52. c. cur non de gleba, ſed pulvere creatus, 58. cur non ita conditus, ut peccare non poſſet, 78. e. nudus in vitam productus, rationis excellentia præcellens, 40. a
Homo quod feras metuit agreſtes, cujus rei indicium, 63. ſi vita angelica non excidiſſet, ſexuum nullum factum fuiſſe diſcrimen, 80. d
Homicis cibus ante lapſum qualis fuerit, 75. e
de Hominis creatione, 51. c
Hominis cujuſque vitæ præſes angelus, 106. d
de Hominis formatione Nazianzeni locus, 52. e
in Hominis formatione providentia 89

Hominis incrementum duplex, 64. c. d. lapſus, 97. e
Hominem conſtitutum eſſe a Deo principem omnium, quid arguat, 63. a
Hominem cur Deus ſtatim ab initio regem terreſtrium, & immortalem condiderit, 64. a
In Hominem diaboli petulantia, 53. d
Homines priſci cur diu vixerint, 113. b. cur plures habuerint uxores, *ibid.*
Homines unde Meropes dicti, 99. e
Hominum annis car aliquid deceſſerit, 113. b. mentes an regant ſidera, 87. e
Hominum ſobules cur partim reſerat, partim non, parentum ſimilitudinem, 43. c
Homines ex incorruptibili natura factos corruptibiles, & ex corruptibili incorruptibiles reſurreCturos, ſimilitudine declaratur, 71. e
Honorius & Arcadius filii Theodoſii ex Placilla, 197. e.
Hoſtias oblatas cur initio ignis depaſtus, cum id modo non fiat, 91. b
Hoſtium incenſus ignibus proditi, 226. b
Humilitas vera quæ, 102. a
Hongari. *V.* Ungari,
Hunnicum bellum, 261. c. 1.
de Hunnis victoria, 262. b. 2.
Hyæna cur timida, 42. a
Hydrophobium ex canis morſu, 49. c
de Hydrophobii cauſa, Ruſi locus, *ibid.* d
Hypapantæ feſti initium, 208. a
Hypatii ſeditio, 206 d
Hyperborei juſtitiæ & temperantiæ ſtudioſi, 181. d
Hyrcanus pontifex ultimus, ab Herode interemptus, 159. b

I

JAcobus cum lxxv. capitibus in Ægyptum profectus, 212. c. cur poſt luctum altero erute elaudicaverit, 107. c. quando Iſraeli nomen acceperit, *ibid.*
Jacobi hiſtoria, 206. b. lucta cum angelo, 207 b
In Jacobi ſcala quid angeli aſcendentes & deſcendentes ſignificent, 206.
Jacobi ſomnium, *ibid.*
Jacobo angelorum caſtra conſpecta, 207. e
Jacobus & Paulus cur cæteris Apoſtolis pares, 177. d
Jacobus primus Hieroſolymorum Epiſcopus, 176. d quare Juſtus dictus, *ibid.* ejuſdem cædes, *ibid.* quando necatus, 177. b
Jacobi juſti vita & pietas, 177. b
Jacobum juſtum non fuiſſe unum duodecim diſcipulorum, 177. b
Jaela Siſaræ interfectrix, 126. e
Jamblichi de geniis opinio, 83. d
Jannes, 121. a
Jaredi ætas, 94. b
Ibis infeſta ſerpentibus, 115. e. interlunii tempore cæca, 35. e
Icorium unde dictum, 108. d
Jeptha judex Iſraelicus, 129. a
Jepthæ votum ſtultum, *ibid.*
Jeremiæ de excidio Jeroſolymitano vaticinium, 184. b. *ibid.*
Jeroboami regnum, 144. a
Jeroſolyma & Jeruſalem *V.* Hieroſalyma.
Jeſus Navæ. *V.* Joſua.
Jezebias rex, 149. e
Jezechiæ letalis morbus, *ibid.* e. ex eodem miraculoſa liberatio, 150. a
ſub Jezechia quot horas dies habuerit, 150. b
Jezecielus vates, 145. d
Jezecieli viſio de campo oſſibus cadaveram pleno quid docuerit, 154. b
Ignatius, ante Nicetas dictus, patriarcha, 222. b. pellitur, 226. d. ejuſdem obitus, 230. e
Ignis de cælo delapſus cur initio hoſtias Deo oblatas ſit depaſtus, eum id modo non fiat, 91. b
Ignis & aqua in Lyciis montibus conjunctim, cujus nos admoneant, 33. d
Ignis in Apoſtolis conſpectus, quid fuerit, 174. d
Ignis cultus unde extiterit, 108. d
Ignis & grandinis immiſſio, ſeptima Ægypti plaga, 208. e.
Ignis proprietas, 58. d
ab Igne appellatus homo, *ibid.*
de Igne cæleſti Cyrilli locus, 91. c
Ignibus proditi hoſtium incenſus, 226. b
Imago elegans, 43. a. pulcherrima, 41. b
Imago & ſimilitudo Dei in homine quid, 63. b
Imbres impetuoſi ſub Alexio Comneno, 259. d
Imbrium ortus, 7. d
ex Imperatore factus Epiſcopus, 176. e
Imperatores Romani unde Auguſti dicti, 178. d
de Imperatoribus Conſtantinop. poſtremis vaticinium, 207. d
Imperii infelicis omen, 264. e
Imperii Romæ finis, 204. b
Imperia, *ibid.* d
Imperiorum origo, 200. e. ſeries, 176. d. vox quid ſignificet, 60. e
Impietas pro laſcivia, 96. e
Impii quid Scripturæ, *ibid.*
Impudici puniti, 208. e
Incendia ſub Alexio Comneno, e 59. d
Inceſtus Chaldæorum, 210. e
Incrementum in homine duplex, 64. d
apud Indos Macrobiorum inſula, 110. c
Infantes, nullo ſacerdote præſente, & pater, & quivis alius poteſt baptizare, 189. b
ad Inferos cur Chriſtus deſcenderit, 171. e
per Innocentii Papæ litteras excommunicatus Arcadius, 200. b. ad eaſdem reſponſum Arcadii, *ibid.* e abſolutio ab excommunicatione, 201. e
Inſidiæ diabolicæ, 30. b
Invidia in Caino cauſa cædis Abell, 92. virtutis & gloriæ comes, 206. e
Invidia non laborare animalia bruta, 34. e
Invidia revocatus Nicephorus Phocas, 235. b
Joabus ad aram Dei perfugiens, a Salomone occiſus, 139. e. 140. a
Joann. Cantacuzenus Imp. 267. b. 1.
Joann. Comnenus Imp. 255. b. capitur, *ibid.* d ejuſdem filii, 261. b. 1. eorundem mors, *ibid.* 261. a. 2.
Joann. Comneni mors, 261. a. 2. ſomnium, 261. b. 1.
Josnnes Ducas Imp. 266. b. 1.
Joannes Manuelis F. uxorem male tractat, 268. b. 1. ejuſdem mala conſilia, *ibid.* d
Josan. Palæologus Imp. 267. e. 1. in Italiam & Galliam profectus, 267. b. 2. ejuſdem proficiſcitio in Italiam, 269. a. 1.
Joannes Theologus in Parhmum relegatus, 185. b ſcripſit ibi Evangelium & Apocalypſin, *ibid.* ſub Nerva ab exilio revocatus, *ibid.* e
Joannes Xiphilinus patriarcha, 252. b. fallitur, *ibid.* e
Joannes Zimiſces *V.* Zimiſches.
Joannis aſtronomi conſilium, 232. d
Josnnis auctoris ſcalæ, locus, 87. e
Joan. Imp. & Theodori fratrum diſcordia, 269. b. 2. legatio ad Eugenium IV. Romanum pontificem, 269. e. 1.
Joannis fratres, 243. a
Joan. Scylitzæ annales, 221. d. locus, 229. e
Joas rex, 148. c. ejuſdem interitus, *ibid.* d
Joathamus Oziæ regis F. regnum adminiſtrat, 149. a
Jobus ab Abrahamo quintus, 113. e. totos ſeptem annos ſub ærumna preſſus, *ibid.*
Jobi anni quot, *ibid.* d. filiarum nomina: eorumdemque rationes, 124. hiſtoria, 113. e. quomodo filii duplicati, 114. b
Jobo cur filiæ pulcherrimæ poſt afflictionem natæ, *ibid.*
Joelus vates Jeroboamum impietatis redarguit, 144. a. a leone in urnere peremptus, *ibid.*
Jojadas Pontifex maximus, 148. d
Jonathan populi commiſeratione de Saali mana liberatus, 134. e
Joppe, poſt Accone dicta, 264. c. 1
Joramus rex, 147. a
Joſaphatus rex, 145.
in Joſaphato rege quid culpabile, *ibid.*

Joſephus a Pharaone Pſomptophanicus dictus, quid ea vox ſignificet, *ibid.* anno ætatis trigeſimo Pharaonis ſomnia interpretatur, *ibid.* annos totos tredecim in vinculis detentus, 111. e. cur Jacobo dilectus, 111. b. viginti minis venditus, *ibid.* d

Joſephi caſtitas, 112. filii duo, 112. c. hiſtoria, 112. *& ſeq.* mater, dudum ante defuncta, quomodo ipſum, juxta ſomnium, ſit venerata, 112. c

Joſephi precatio, liber apocryphus, 133. a. ſomnia, 111. c.

Joſepho cur invidérint fratres, 111. c

Joſephus Bringas a Phoca deceptus, 236. a. ejuſdem litteræ ad Zimiſchem, *ibid.* b

Joſephus quando vixerit, 181. d. veritatis amans hiſtoricus, *ibid. &* 194. c

Joſephi a Moſe diſſenſio, 108. a. 96. a. de diluvio locus, 96. a. de Jacobo teſtimonium 177. a. de Moſe narrationes, 114. c. *& ſeq.*

Joſephi locus, 98. b. 101. c. 111. d. 113. a 116. d 120. a. 122. c. 127. d. 135. b. d. 136. b. 137. a. c 141. a. c. 143. b. d. 144. d. 146. b. 149. b. 153. e

per Joſephum cur Deus hiſtoriam excidii Hieroſolymitani ſcribi voluerit, 184. b

Joſias ſex, 153. a

Joſue duo nomina, 103. d

a Joſua Navæ F. res geſtæ, 125. b. c

ſub Joſue dies viginti quatuor horarum, 150. c

Jothorus cognomentum Raguell, 116. b

Jovianus Imp. 196. d

Iræ divinæ argumenta, 143. d

Irene Iſaacii Imp. F. capta, cui deſponſa, 165. c. 1.

Ireue facinus immaniſſimum, 150. e. largitiones variæ, 221. a

Iris quid, 24. a

Iridis prognoſtica, *ibid.*

Iſaaci hiſtoria, 196. a. quid nos doceat, *ibid.*

Iſaacum totos xx annos Deum pro ſua conjugiſque ſterilitate oraſſe, *ibid.*

Iſaacius Angelus Imp. 264. a. 1. ejuſdem interitus, 264. e. 2.

Iſaacius Comnenus, 249. a. Imperator, *ibid.* d. capitur, 255. c. ab Angelo captus, 264. d. 2. imperio ſponte ſe abdicat, 249. d. in monaſterio recte ſe gerit, 250. c

Iſaaci Comneni caſtitas, *ibid* liberi, 251. a. molitiones, 265. d. 1. mores indigni principe, 261. b

Iſaacius monachus, 197. a

Iſidorus & Beſſarion, Cardinales Græci, 269. b

Iſidori encomium, *ibid.*

Iſidori Peluſienſis locus, 76. b. computatio dierum ſepulturæ Chriſti, 172. c

Iſidori pro Chriſto apologia, 199. d

Iſraelici quare totos annos quadraginta in ſolitudine oberrarint, 123. b

Iſraelicorum in Ægypto captivitatis cauſa quæ, 112.

Iſraelicos poſt Samſonis obitum totis annis quadraginta nullius paruiſſe imperio, 133. a

Iſthmus muro cinctus, 268. a. 1

Judææ ſolum pingue, 93. e

Judæi eb ea ſtructione templi ſub Juliano impediti, 196. a

Judæorum de Leone vaticinia, 217. b. excidium, 184.

Judæorum pontificem veneratur Alexander, 109. d

Judæorum primigenorum figura Cainus, 92. c. pro vili pretio venditio, 196. c. ſervitutes tres, 184. c

Judæorum ſub Adriano clades, 196. a

contra Judæos, 129. d

Judæos cur Deus Romanis ſubjecerit, 172. a

a Judæis falſo immundos appellari, 129. 130.

Judas, Judicum primus, 126. a

Judas Maccabæus, 157. a. quo tempore vixerit, *ibid.* ejuſdem ſtrenue facta, *ibid.*

Judith Holophernem prudenter necat, 156. c

Judithæ ætas, *ibid.*

Judithæ & Holophernis hiſtoria, 130. e

Julianus Halicarnaſſenſis quando vixerit, 199. c ejuſdem dogma hæreticum, *ibid.*

Julianus Imp. 195. c. deſeris Religionem Chriſtianam, *ibid.* a quo ſit trajectus, etiamnum hodie ignorari, 196. a. pro animalium mactatione quid adducat, 91. a

Juliani Imp. calumnia, 99. d. ad eandem Cyrilli reſponſio, *ibid.* alia refutata, 154. c

de Juliani mortui cadavere Nazianzeni locus, 196. c

de Juliano oraculum, 194. a

Julius Cæſar Dictator, 158. a. unde Cæſar dictus, *ibid.*

Julium Cæſarem annis duodecim ſolum rempub. Romanam adminiſtraſſe, 158.

Julius menſis unde dictus, *ibid.*

Jumentorum & pecorum omnium lues, quinta Ægypti plaga, 118. a

Juſtitiæ exemplum, 223. c

Juſtinianus Magnus Imp. 206. a

Juſtiniani error, 210. d

Juliani ſtatua, *ibid.*

Juſtinianus Rhinotmetus Imp. 215. d. unde ſic dictus, *ibid.* ejus Imp. 216. a

Juſtiniani Rhinotmeti crudelitas, *ibid.* in Cherſonitas, *ibid.* b. ejuſdem exitus, *ibid.*

Juſtinus Imp. 205. d

Juſtinus II. Imp. 210. e

Juſtinus Philoſophus ſub Antonino Pio Martyr, 196. e

Juſtini Martyris locus, 15. b

Juſtorum libertas quid operetur, 104. b

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus, 190. b. ejuſdem de Mariæ virginis ſepultura narratio, *ibid.*

L

Laban Jacobi ſocer, 107. d

de Lætitia ſanguinis oriri diffuſionem, 125. c

Laicis non eſſe fas baptizare, 188. e

Lamechi cum Caino comparatio, 95. a. uxores duæ, *ibid.*

de Lanis ovium cur veſtes primis hominibus fieri voluerit Deus, 66. a

Laodicea a quo condita, 156. e

Laodicenſium hoſpitalitas, 264. 2. a

Lapis Herculeus, 29. e

Lapides in aqua natantes cujus nos admoneant, 13. c

Lapides tres e cælo cadunt ſub Marciano, 203. b

Lapidipavium, 168. 2. e

Lapſus hominis, 77. e

Latona Tityo adamata, 86. d. e

Lazarus Triballorum princeps, 267. b. 2.

Lazari pater Simon, 166. a

Lectionis diverſitas annotanda, 170. e

Legerorum Muſtaphis aſtutia, 268. a. 2.

Leo carnivorus, 65. e. formicarius, ſive myrmecoleon, animal cujuſmodi, 41. b. imago diaboli, *ibid.*

Leonis natura, 39. e

Leonem, perſequentibus ipſum quibuſdam, veſtigia contrahere, 47. c

Leones aurei rugientes, 126. b

Leones cur noctu acrius videant, 47. c. quomodo naſcantur, *ibid.*

Leo Armenius Imp. 222. a. imaginum oppugnator. *ibid.*

Leo Imp. 200. c. ejuſdem exitus, *ibid.*

Leo Magnus Imp. 204. c. ejuſdem interitus, *ibid.*

Leo Philoſophus Imp. 230 d. extruit templum, *ibid.* b. fere interficitur, 231. a. famem ſuorum ſublevat, 225. c. quam legem ferre fuerit vetitus, 231. d. Conſtantinum Andronici F. monet, ne regnum affectet, *ibid.* quomodo clarus factus, 225.

Leo, qui & Cono, Imp. 217. a. unde ſic dictus, *ibid.*

Leo II. Imp. 204. b

Leo vinculis liberatus, 229. d

Leonis Armenii exitus, 222. d. vaticinium, *ibid.*

Leonis Imp. crudele facinus, 217. d

Leonis Phocæ facinora, 235. c

Leonis Tornicii ſeditio, 247.

Leoni Imp Gregorius Pepa vectigalia pendi vetat, Italiamque avertit, 217. c

Leoni Philoſopho ex Zoe Carbonopoſita filius natus, 231. b.

de Leone diſſeoſio ſcriptorum, 219. c

ſub Leone Philoſopho prodigia, 230. d
de Leone vaticinia Judæorum, 217. b
Leontius Imp. 235. e
Leontius pater Origenis, 187. d. martyr, *ibid.*
Lepus cur formidoloſus, 42. d. cur pedes habeat hirſutos, 41. e
Leporis marini eſu a Domitiano fratre Titus necatus, 285. a
Leporem marinum homini celerem & inevitabilem afferre interitum, 27. c
de Lepore mirum quiddam, 42. a
Leporum fœtura, 41. d. e
Levitæ uxor ſtupro necata, 219. b
Levitæ cur dicti ſacerdotes ptiſci fœderis, 208. a
ut operas ſubſidiarias præſtarent Sacerdotibus, inſtituit Jezechias, 149. e
Lex ipſa per angelos nobis data 60. a
Legis violatores Elias & Samſon 129. e. 148. a
Lege Moſaica divinationes compleres, ceu malorum geniorum inventa, prohibitæ, 151. e
Libanii de Chryſoſtomo teſtimonium, 199. c
Libelliæ ceti ſpecies, 28. b
Liber Solomonis. *V.* Solomonis liber.
Libro viventium non contineſi annos peccatorum, vitamque totam, 91. c
Libri Solomonis quidam exuſti, 141. c
Librorum ſacrorum conſervasos Eſdras, 154. c
de Libesorum educatione cus matres patribus magis ſolliciti, 85. a
Liberos per ignem trajicere, quid, 149. b
in Libya feræ monſtruoſæ, unde, 48. a
Lichne lapis, ſuavis ſoni, 35. e
Licinius & Conſtans Cæſares, 193. b
Licinius Chriſtianos affligit, *ibid.*
Lignum ſcientiæ *V.* Arbor.
Lignum ſcientiæ unde ſic dictum, 79.
de Ligno ſcientiæ, Joſephi & Nemeſii ſententia, *ibid.*
Lingua Hebræa unde dicta, 99. d
Lingua una omnes ante turris Babyl. deſtructionem eſſe ulos, *ibid.* c
Linguæ in Apoſtolis cur conſpectæ, 174. c. cur diſpertitæ, *ibid.*
Linguæ mundi ſeptuaginta duæ, 99. d
Linguarum donum etiam cæteris credentibus præter Apoſtolos datum, 175. a
Linguarum princeps Hebræa, 99. d
Linguarum quindecim dona accepiſſe Apoſtolos, 175. a.
in Linguis diſtribuendis Dei conſilium. 175. b
Litteræ S. *V.* Scriptura S.
Litterarum Hebraicarum Inventor Sethus, 94. b
Litteris ſacris quid frequens, 79. c. uſitata prolepſis, *ibid.* d.
Litteras ſacras imbecillitati noſtræ ſemet accommodare, 76. a
Locuſtarum immiſſio, plaga Ægypti octava, 128. d
Loligo, tempeſtatis indicium, 27. b piſcis cujuſmodi, *ibid.* etiam malacium dictus, *ibid.*
Lotus herba ſolaris, 36. d
Lucas Evangeliſta lo olea ſuſpenſus, 183. c. cur inter alia Pauli acta, ejus martyrium non deſcripſerit, 183. b.
Luminaria quid, 14. b
Luminarium obſervationes ad quid neceſſariæ 20. a
Luna cujus nos admoneat, 17. b. cur non in principio ſtatim lucem proprium ſit conſequuta, 19. deficiens cujus nos admoneat, *ibid.* Eccleſiæ imago, *ibid.*
Luna & ſol quomodo luminaria dicantur magna, 17. b.
Luna peculiari luce deſtituta, 18. b. quomodo nunc in cornua falcata, jam pleno reſplendens lumine, modo utrinque gibboſa conſpiciatur, *ibid.*
Luna ſecundum ſolem luciditſima, 17. b
Lunæ currus quare a tauris trahatur, *ibid.* defectus quomodo fiat, 18. c. cur non in qualibet ad rectam lineam oppoſitione, *ibid.*
Lunæ halo quid, 24. a
cum Lunæ incrementis & deminutionibus aeria & animalia nonnulla mutari, 35. d
de Lunæ magnitudine diſcrepantes ſententiæ, 16. e
Lunam & ſolem cur deficere velit Deus, 19. e
Lunam proprie deficere, 18. e
de Luna augeſcente vel decreſcente aeris mutationis indicia quædam colligi, 20. c
in Luna lucis mutationes, 17. e. utiles tam animantibus, quam cæteris e terra naſcentibus, *ibid.*
Lupi cum ove inimicitiæ, 48. c
Lupo ſcylla planta inviſa, 47. e
Luleinia indefeſſa, 34. a
Lux primigenia toto triduo diffuſa, cur quarto die ſit diviſa in luminaria, 15. d. e
Lucis ſenſibilis ab Intellectili creatio, 3. a
Luxus veneris præpoſteræ cauſa, 193. d
Lycii monter, 9. d
Lycurgus quando vixerit, 126. d

M

Macarii locus, 81. d. miraculum, 197. b
Macedquius execrationis ſententiæ ſubjectus, 198. c. in Concilio II. damnatus, 209. d
Machometus Turcorum Imp. 268. a. 3. II. Turcorum Imp. 269. d. 2.
a Machometo II. quo anno & die capta Conſtantinopolis, *ibid.*
Macrinus Imp. 188. c
Macrobiorum apud Indos inſula, 110. c
Magdalenæ & Galeni colloquium fabuloſum, 179. a
Magia quorum inventum, 100. d. unde dicta, *ibid.*
Magiæ & goetiæ diſcrimen, *ibid.*
de Magicis Solomonis, Joſephi locus, 241. a
Magiſtrianus, 218. a
Magnes, qui & lapis Herculeus, 28. c
Magnetis natura, *ibid.*
Magi quando Chriſtum adoraturi venerint, 161. d
de Magorum adoratione contentio non exigua inter Patres, 162. a
Mahometh. *V.* Machometus.
Μαλάκιον quæ, 30. a
Μαλακόφαγοι quæ, 29. d. cur chelas dextras habeant majores, *ibid.*
Maleleeli ætas, 94. a
Malum quid, 82. d. *ἀνυπόστατον*, 83. a
Mala unde provenians, 78 d
Mamæa Alexandri Imp. mater. 188. d. Origenem ad ſe accerſit, *ibid.*
Manaſſes, dictio quid ſignificet, 112. d
Manaſſes rex, 151. b. & *ſeq.*
Manaſſis pœnitentiam cur expectasit Deus, non vero Amoſi, 152. e
Manaſſis ſupplicia, 152. d. ejuſdem pœnitentia, *ibid.*
a Manaſſe ſerra lignea diſſectus Eſaias, 152. d
Mandragora veneris conciliatrix in elephanto, 41. a. b.
Mandragora ſomnum conciliari, 9. e
Mane, Thecel, Phares, 155. b. verborum expoſitio, *ibid.* d
Manes quando vixerit, 189. c
Manis & Aquilæ blaſphemia, 64. a
Manis & Valentini error, 86 b
Manis hæredes Pauliciani, 161. d
Manganorum ſtructura, 194 c
Maniacis tumultus, 227 a
Manichæi ab Alexio Comneno in viam revocati. 259. d.
Manichæorum de brutosum anima error, 81. b. de terræ anima error refutatus, 37. e
de Manna, 124. e. d. intellectili, *ibid.* ſpirituali, *ibid.*
Manuelus Comnenus imper. 261. a. 2. quomodo monachos habuerit, 262. b. 2. ejuſdem captivitas & reſtitutio, 253. b. militiones contra Fridericum Barbaroſſam, 263. c. 3. 2. nequitia, 261. c. 3. nuptiæ alteræ, 261. b. 1
Manuelus Joannis F. Palæologus Imp. 268. b. 1
Manuelus imp. in Italiam & Galliam profectio, 267. c. 1. locordia, 268. b. 2. in patrem pietas, 267. b. 2
in Manus Dei viventis incidere formidabile, 147. b

Manus imponendi delectis ad aliquod munus per ſuffragia, mos unde, 122. d
Marcianus imp. opera Pulcheriæ, 202. e
Mœniani de ambitu lex, 203. b
Mœniano aquila præbet umbram, 223. a
Marcus Evangeliſta Petri ſectator & diſcipulus, 167. c.
Mare cur intra ſuos limites maneat circumſcriptum, 11. b. falſum, 12. b. fons & principium aquarum aeriarum, 7. c. Athlanticum unde dictum, 11. b.
Maris aquam eſſe craſſiorem aquis fluviatilibus, unde conſtet, 12. b
de Maris aqua quomodo, quod potabile fit elicitur, 7. d
Maria illuvies ſub Juſtiniano, 208. b
Mare profunditatem, linea nautica dejecta explorari poſſe, 98 reciprocatio unde fiat, 15.
e Mari omnes aquas oriri, 12. d
Mare vidua, 195. a
Mariæ in obſidione Hieroſolymitana atrox facinus, 184. a.
Mariæ virginis nativitas, educatio, &c. 160. d
de Mariæ virginis morte cur nihil proditum, 279. b
de ejuſdem obita, Dionyſii locus. ibid.
Mariam virginem ætate provectam deceſſiſſe, 279. e. e ſepulchro reſurrexiſſe, 280 a
Mariam Magdalenam poſt Chriſti aſſumptionem Romam pervenisſe, quorundam opinio, 281. b. quid ibi egerit, ibid.
Marodachus rex Babyloniorum cur legatos ad Ezechiam miſerit, 151. a
Martinæ & Heraclonæ pœnæ, 213. a. 214. a
Maſculum parientibus quantum pollutionis tempus in lege præſcriptum, 163. d. & ratio. ibid.
Mater Domini V Maria virgo.
Matres cur patribus magis ſollicitæ de liberorum educatione, 85. a
Mathuſalas Enochi F. 94. e
Matthias in Judæ locum ſuffectus, 165. e
Matula & poculum ex eodem vitro, proverbium, 185. e.
Mauricius Imperator, 218. b
Mauricii cædes Alexandriæ uno momento cognita, 252. d.
Mauricii mors, ibid. mortem pœnæ ſequutæ, ibid.
Mauricii pœnitentia, 212. a. præclarum dictum, ibid. c. ſomnium, ibid. a
cum Maxentio bellum Conſtantini, 191. a
Maxillæ ſons Eleutheropoli, 127. e
Maximianus & Diocletianus Impp. 190. a. cur imperio ſe abdicarint, ibid.
ex Maximina qui filii Conſtantino procreati, 192. a
Maximinus imp. 188. d
Maximus & Balbinus Impp. ibid.
Maximi quæſtio, 2. d
Maximi locus, 4. c. 5. 54. c. 74. e. 85. c. 150. d
Medi inventores magiæ, 100. d
Medici quorum corpora viva ſecuerint, 219. e
Medicorum appellatione qui veniant, 120.
Medicus a Salomone multa didicitſe, 241. c
de Melancholicorum dementia, 49.
Melchiſedecus quomodo imago & ſimilitudo Chriſti, 104. d. quomodo nec principium nec finem habuiſſe dicatur, ibid.
Melchiſedeci genus, 104. d. cur in literis ſacris non recenſeatur, ibid.
Melchiſedeco quomodo Abrahamus minor, 105. a
Meles dux Baſilii, 240. b
Mellis appellatione in Scripturis aqua alicubi dignata, 248. c
Memphibooſetus Sauli F. regnum apud Iſraelitas occupat, 137. c. interficitur. ibid.
Mens id eſt animæ, quod oculus corpori, 54. d
Mentes hominum an regant fidera, 87. d. e
Menſiam inventor Serhas, 94. a
Mercurius unde dicti, 99. e
Mercurius avem retrorſum volare, 36. e
Methodius patriarcha, 224. d. male vexatus, 224. a quomodo ex ſpecu liberatus, 224. c
Motus unde exiſtat, 68.
Michaelus archangelus pro populo circumciſo excubitor, 61. d
Michaelus Balbus ad ignem damnatur, 222. d. imp. 223. a.
Michaelus Calaphates imper. 245. a. ejuſdem conſilia mala, ibid. e. ipſimet exitioſa, ibid.
Michaelus Cerularius Alexio patriarchæ ſubſtitutus, 247 b.
Michaelus cognomento Temulentus imp. 225. d ejuſdem inſolentia, ibid. impietas, ibid. prodigalitas, levitas, vecordia, ibid.
Michaelus Palæologus imper. 266. c. 2. V. Palæologus.
Michaelus Paphlago imp. 243. d
Michaelus Parapinaces imper. 255. a. poeta ineptus, ibid. e. unde Parapinaces cognominatus, ibid.
Michaelus Rangabes imp. 220. d
Michaelus Stratioticus imper. 245. b. ſcindidus ſuos offendit, ibid.
Michaeli Anciœ ſeditio, 238. e
Michaeli Calaphatæ exitium, 246. b
Michaeli pœnitentia, 244. b
Michaeli Temuleoti imp exitus, 227. c
in Michaelum Stratioticum conſpiratio, 249. b
Michæas vates, 246. b
Michol filia Sauli, Davidi nupta, 236. b
Miles quidam mortuus revixit, 214. a.
Milites Davidis quoque eximii, 139. c
Milites hoſti dediti, 221. e. 222. a
Miraculum, 203. e
Moamethi deliria, 214. c. doctrina unde corrogata, ibid. origo, ibid. b
Monachi cujuſdam confidentia, 211. b
de Monachis lex Phocæ imper. 262. b. a.
Monachorum feretra, 256. d
Monaſteriis adempti reditus, 249. e
Monomachus imp. 246. c. ejuſdem ad avaritiam exorbitatio, 248. e. mors, ibid.
Monotheletarum ſecta in concilio VI. damnata, 210. b.
Monſtrum ab urbe imperatoria depulſum, 233. c
Monſtra ſub Michaelo Parapinace, 255. d
Morbi de ſiccitate orti per humiditatem curandi, 90. b.
Morborum origo unde, 73. d
Morbis variis aquas calidas multiplices de terra ſcaturire, 9. d
Mori pie ſatius, quam impie regnare, 198. b
Mors cur interdum ſubita lætitia aut formidine affectos occupet, 125. c. lucro ponenda, & habenda beneficii loco, 72. b. 74. invidia diaboli mundum ingreſſa, 66. e. hominem circumſcripſit, ibid. vitæ conſentanea, 234. c
Mortis imminentis indicium, 67.
Mortis non conditor Deus, 66. d. e. origo unde, 73. d.
Mortem invidia diaboli intraſſe mandam 66. e
Mortal cur Chriſto moriente revixerint, 170. d
Mortuorum reſuſcitationes octo, 178. c. d
Moſes ab Abrahamo ſextus, 113. c. 2. Tharbide Æthiopum regina adamatus, 116. 2. cur non palam mortuus, 122. b. num octogenta, an vero quadraginta dies inejunaverit, 122.
Moſis contra Æthiopes ſtratagema, 115. d. encomium ex Baſilio, 120. b
Moſis hiſtoria, 114. & ſeq. inde. nominis origo, 115. c. progenies, 213. c
de Moſis ſepultura diverſæ opiniones, 122. c
Moſis ſupra vates cæteros præſtantia, 120. c
Moſi cur denegatum, in terram promiſſam populum introducere, 124. a
a Moſe diſſenſio Joſephi, 108. a b
de Moſe narrationes Joſephi, 124. e. & ſeq.
Motus Italici, 240. e
Muher cur adjutrix viri dicta, 64. e
Mulieris cujuſdam in pudicitia ſua tuenda ſtrenuitas, 244. a.
Mulieres tres, quæ Chriſtum unguento perfuderunt, 166. a. b.

Mulus ſub Conſtant. Copronymo loquitur, 220. a
Muli cur non gignant, 48. n
Mulorum procreatio humana ſolertia inventa, *ibid.*
Mundus hic ſex dierum ſpatio a Deo conditus, a. igni perituru, 6. d
Mundi hujus opificium cur non uno, ſed ſex diebus conditum a. 2. linguæ ſeptuaginta duæ, 99. d
Murænæ & ſerpentis coitus, 30. b
Mus cur timidus, 42. a
Murem terrori eſſe elephanto, 40. d
Murium ortus, 34. e.
Muſca, Deus Accaronitarum, 147. d
Muſcæ caninæ, quarta Ægypti plaga, 117. e. cur ſic dictæ, *ibid.*
Muſcæ cur mel Attlcum fugiant, 37. a. cur oleo extinguantur, *ibid.*
Muſcus odoramentum unde otiatur, 42. a. quid ſit, *ibid.*
Muſtella cur timida, 42. a
Muſtellæ natura, 35. e
Myrmecoleon, ſive leo formicarius, animal cujuſmodi, 41. b. imago diaboli, *ibid.* b

N

NAbo mons, qui & Abaris, 128. b. 223. d. in eo mortuus Moſes, *ibid.*
Nabuchodonoſoris pœna, 254. d. ejuſdem cauſæ, *ibid.*
a Nabuchodonoſore ter ſpoliata Hieroſolyma, 253. e
Naira, 45. e
Narium uſus, 89. d
Narrationes de Chriſto apocryphæ rejiciendæ, 264. b.
Natura ex conſuetudine, 51. b
ſupra Naturæ leges etiam hodie non pauca accidere, 2. e.
Naturæ ordinem, ubi Deus velit, vinci, *ibid.*
Naturæ providentia, 39. d
Naturæ repugnare, grave, 87. c
Nautis reſpectus ſiderum neceſſarius, 20. e
Nazianzenus ſit patriarcha, 198. d. ſponte ſua ſolio cedit, *ibid.*
Nazianzeni de Angelorum creatione opinio, 62. e
Nazianzeni dictum, 218 b. locus, 52. e. 65. a. 72. b 73. b. 74. c. 77. a. 83. b. 86. a. 87. b. 100. d 161. b 171. e. 196. b.
Nectarius Nazianzeni ſucceſſor, 198 e
Nectenabo rex Ægyptius, 109. e
Nemeſii de ligno ſcientiæ, ſententia, 79. b. locus, 50. b. 85. b.
Nero Cæſar, 182. a. ejuſdem Imperii duratio, *ibid.* parricida, 183. d. primus Chriſtianorum perſequutor, 182. a. ſeipſum interficit, 183. e
Neronis periſe quutio, 182. a
Neronis quoto anno Paulus interfectus, 182. e
Neronis vitia, 183. d
Nerva Imp. 185. d
ſub Nerva ab exilio revocatus Joannes Theologus, *ibid.*
Neſtorius quando vixerit, 189. d
Neſtorii hæreſis, 209. d. e. contra eam in concilio III. conventum, *ibid.* ſecta, 201. d
Nicæa collapſa, 197. c
Nicææ obſidio, 263. d. 2.
Nicænum concilium. *V.* Concilium Nicænum.
Nicephoricæ ſacinora, 255. b
Nicephorus Botaniates Impet. 256. a. ejuſdem in Bryennium æquitas, *ibid.* c. cur imperio dejectus, 257. b.
Nicephorus Heracleæ præſes, 234. c.
Nicephorus Imp. 221. a. ejuſdem avaritia, *ibid.* b mors, *ibid.* e
Nicephorus Phocas. *V.* Phocas.
Nicephorus Phocas Imp. 236. c. in Apochaudam pergit, 235. e. invidia revocatus, *ibid.* b
Nicephori canon, 189. b
Nicephori patriarchæ de angelis locus, 106. e. exilium, 225. e
Nicephori Phocæ res geſtæ, 235. b
Nicephori Phocæ & Polyeucti patriarchæ lites, 236 d.
Nicetas Rangabis F. caſtratus, deinceps patriarcha, 222. b. poſt dictus Ignatius, *ibid.*
Nicetæ pattiatchæ inicitia, 220. a
Nicopolis a quo extructa, 258. c
Nilus cur per æſtatem exundet, 8. a. 9. b
Nili prodigium cujus nos admoneat, 9. c.
a Nilo cur auræ nullæ proveniant, 9. c
Nineve ſeu Ninive a Nabuchodonoſore capta, 233. a urbs unde dicta, 100. e
Ninus Semiramidem matrem duxit uxorem, 100. e
Nix quid, 49. a
Nivium ortus, 7. e
Noa cur poſt diluvium Deo ſacrificium obtulerit, 98. b. unde animalia munda ab immundis diſcernere potuerit, 97. d
Noæ continentia, 97. c. filii tres, 95. e. 97. c. patet quis, 95. e
a Noa dimiſſus corvus an in arcam redierit, 98. d. e
Nodi ecliptici, 18. d
Nominis mutatio, 264. a
Nomina de rerum eventis indere, Scripturæ frequens, 79. c
Nova Roma, 192. c
Nox quid, 15. c. 25. a
Nox & dies ad quid hominibus utiles, 25. e
Nox in creatione diem ſequuta, 3. c
a Nocte menſura temporis, 15. e
Noctes dies Britannicæ, 25. a. b
Noctium & dierum viciſſitudines in hac vita cujus nos admoneant, 15. e. 16. a
Numerus denarius perfectus, 116. e. 121. b. 274. b
Numerus ſeptenarius in Scripturis ſacris quid denotet, 95. c
Nyſſeni, 22. b. 63. d. 64. d. 69. e. 72. a. 76. d. 84. b. d 116. c. 125. a.
Νύξ unde dicta, 15. e

O

OBedus Davidis avus, 131. b
Obliviones vehementes unde, 90. b
Ochoziæ rex, 147. b. ex filiis Jorami regis ſolus ſuperſtes, *ibid.*
Ochus Artaxerxis F. 109. c
Octavius Auguſtus, 138 b. unde ſic dictus, *ibid.*
Oculus quod corpori, hoc mens eſt animæ, 54. d
Oculi effectio celerior quam auris, 24. d
Oculum luvidum a baſiliſco nihil differre, 44. e
Oculorum natura, 45. a
Odontotyrannus animal cujuſmodi, 100. d
Oicam & pinum abjicere ſolia, 51. a
Olei cadus in Eliæ hiſtoria quid, 248. b
Oleo cur muſcæ, apes, formicæ extinguantur, 37. a
Olophernis & Judithæ hiſtoria, 130. e. 131.
Omen de Leone Armenio, 222. c. infelicis imperii, 264. e. 2.
Onagrorum natura, 50. n
Operarii quomodo alacres effecti, 207. b
Opera Dei omnia naturæ leges, & omnem artis ſericm excedere, 2.
ex Operibus Dei quamdam notionem percipi, 66.
Opobalſamum, 213. a
in Oratione inſtandum, 206. a
Orationes prolixæ tædioſæ, 2. ordinum novem tres gradus, 59. d
de Ordinibus novem, Dionyſii dogma, 59. c. d inde.
Organum muſicum a Theophilo Imper. repertum, 223. e.
Origenes qua ratione a fide deſciverit, 188. a. Hieroſolymam ſe conſerc, *ibid.* execrationi Eccleſiaſticæ obnoxius, 188. b. quando vixerit, 187. c quomodo libidines extinxerit, 188. a. quomodo ſimulacrum accipiat, 126. a. quot annis Scripturam enarrationibus illuſtrarit, 187. e. quot libros ſcripſerit, *ibid.* quoto ætatis anno mortuus, *ibid.*
Origenis delictum ob verecundiam, 188. a. diſcipulus

lus Ambroſius, 187. c. error, 85 b. errores, 210. b
in concilio V. damnati, *ibid.* pares Leontius, 187. c. temperantia, *ibid.* vita, 187. c. vitia & errores, *ibid.*
in Origenem pactis amor, 187. c
Ornias fratrem interficit Solomo, 139. d
in Oro monte mortuus Aaro, 123. d
Orphanotrophium inſtauratum, 238. d
Orpheus quando vixerit, 126. d
Oſſa Gigantum ſub Anaſtaſio inventa, 205. b
Oſſifragæ pietas, 32. c
Oſtenta ſub Leone magno, 204.
de Oſtreo & cancro, 27. d
Otho Imp. 284. d
Ovis cur pecus ſimplex, nec ſubdolum in Scripturis vocetur, 50. d
Ovis prudentia, 39. b
de Ovium iams veſtes cur hominibus fieri voluerit Deus 66. a
Oxias rex, 148. c. lepra cur percuſſus, *ibid.*

P

PAleſtina, oculus orbis terrarum, 225. a
10 Palæſtinam Franci & Aogli expedirlo, 264. c. a Francorum ive Teutonum, 258. c. t. item Friderici Barbaroſſæ, 264. a. 2.
contra Palæſtinos prælium ultimum, 139. b
Palæologus quomodo Carolum regem Neapol. repreſſerit, 266. b. a. ejuſdem cum Papa concordia, *ibid.*
Palæologorum fratrum diſcordiæ, 269. c
Palas cætructor Palatii, 109. a
Palatinus mons, *ibid.*
Palatium unde dictum, *ibid.*
Palma, arbor amatoria, 28. e
Palmam ſemper floreæ, illidem retentis foliis, 11. à
Palmarum natura & proprietas, 10. c
in Palmis ſcaus diſcrimeo, *ibid.*
Paradiſus cur ad Orienem conſtitutus, 58. d. quando conditus, 51. c
Paradiſi cibus quis, 76.
extra Paradiſum cur homo creatus, 52. c
in Paradiſo cur arbor cognitionis conſita, 77. d
de Paradiſo promanans fluvius, in quatuor principia diviſus, 58. e
e Paradiſo quando ejectus Adamus, 93. d
Pardalis car timida, 42. a. quomodo ſeipſam curet, 38. e.
Pardalis in homines odium manimum, 38. b
Pardalidi cur comparatus Alexander, 150. a
Patentum ſimilitudinem cur in brutis magis quam in hominibus ſœtus referat, 43. c
Parnaſſus mons, 23. a
Parrus monitroſi num ab aſtris efficiantur, 22. c
Paſcha Chriſti novum, 166. c
Paſcha, vox quid ſignificet, 120. a
de Paſchatis celebratione in Concilio Nicæno actum, 19 b c
in Pachmum relegatus Joannes, 185. b
Patris vitæ infidiatus filius, 234. d
Patrea priſci cur dia vixerint, 213. b. cur plures habuerint uxores, *ibid.*
Patriarcham quis confirmet, 192. c
Patriarchæ unde dicti, 123. b
Patriarchis cur Apoſtoli majores, 178.
Patricius ex Pionio de thermis, 13. e
Patricii Romani Conſtantinopolim traducti, 191. d qua id arte factum, *ibid.*
Patrinaciæ repreſſi, 258. c. victi, 261. d. 2.
a Patrinacis clades accepta, 248 c
Pauliciani hæretici, 161. d
Paulinum cur magnifeceriz Eudocia, 202. a
Paulus biennio toto Romæ prædicationis munere functus, 163. b. Chriſti præco, *ibid.* c. cur a Nerone occiſus, 182. e
Paulus & Jacobus cur cæteris Apoſtolis pares, 177. c
Paulus fuerine in numero duodecim diſcipulorum, 165. c. quando interfectus, 175. quando vocatus, 176. a. quoto Neronis anno interfectus, *ibid.* c
de Pauli & Petri cæde, 182. a
Pauli prædicationis annorum ſupputatio, 176. c
profectio in Hiſpaniam, 185.
ſupra Paulum nullus Apoſtolorum collocandus, 165. d.
Paulus Samoſatenſis quando vinerit, 189. d. Sinopenſis, 59. b
in Pauperes benignitatis præmium, 106.
ob Paupertatem nemini de vita deſperandum, 32. a
Pax ſub Auguſto, 159. a
Peccatorum annos, vitamque totam, libro viveotium non contineri, 169. c
Peccato quopiam atilitatis alicujus cauſa ſe polluens, nihilominus rcus, 122. a
Pecudes tondendæ, non degludendæ, 181. a
Pecudum cura unre diluvium cur inventa, 66.
Pediculorum multitudine percuſſi Ægyptii, 227.
Pelecanus avis, 34. c. ejuſdem io fobolem pietas, 35. b. cujus nos admoocat, *ibid.*
Pelecano ſerpens infeſtus, 34. a
ad Pelecanam comparatio Chriſti præclara, 35. b
Pentapolis barbarica, 13. d
Pera a Turcis occupata, 270. a. 1.
Perinthus eadem quæ Heraclea, 192. c
Perſarmenii victi, 261. c. 2.
Perſei regnum, 108. c
Perſonarum fictiones in Scriptura, 145.
Pertinax imp. 287. c
Peſtis ſub Conſtantino Corpronymo ſæva, 219. d ſub Juſtiniano, 208. b. ſub Michaelo Parapinace, 255. c. ſub Monomacho, 248. c. ſub Valeriano ingens, 189. c. ſequuta maximam famem, *ibid.*
Petrus cur interfectus, 182. a. & quando, 182. a
Petri cum Simone mago diſputatio, 182. c
de Petri & Pauli cæde, 182. a. d
Petri ſectator & diſcipulus evangeliſta Marcus, 167. d.
Petri ad Fauſtum locus, 88. n. de natalitio ſidere locus, 23. a
de Pharaonis induratione, 119. c
Pharaonis nomen commune regib. Ægyptiis, 122. c
Pharaonis ſomnia, 122. b
Phaſcuſa avis, 36. a
Phene, quæ & Offifraga, avis, 32. c
Philippæ amor, 263. a. a.
Philippicus Bardanes imp. 216. d. reſtitutus Mauricio in gratiam, 212. b
Philippici metus, *ibid.* c
Philippus imp. 188 d
Philippus Macedo, 209. c
Philo quando vixerit, 181. d
ex Philonis eccleſiaſtica hiſtoria exemplum, 218. d
Philolai de natura ſiderum deliria, 16. b
Philomeli agilitas, 235. c
Phocas imp. 212. d. cur ab Antiochia abſtinuerit, 237. a. in bello occumbentes vult facere martyres, 238. a. occiditur, *ibid.* c. temulentes irriſus, ſe ulciſcitur, 212.
Phocæ avaritia, 237. b. exitus tragicus, 213. b
Phocæ interfectorum pœna, 238. d. lex de monachis, 262. b. 1.
in Phocam ſubditorum odium, 237. b
a Phoca munitiones aliquot receptæ, *ibid.*
Phocæ, ceti ſpecies, 28. b
Phœnix avis quæ, 36. a. reſurrectionis noſtræ imago, *ibid.*
Phœnicis regnum, 108. c
Phœnices inventores Arithmeticæ, 99. b
Photii & Bardæ exitus, 216. e
Pilatus cur condemnatus, 167. d
Pilari mors, 182. b
Pinum & oleam abjeere folia, 11. a
Piſces cetacei modo quodam beſtiis terreſtres & aquatiles, 29. c. cur Euxinum agminatim petant, 26. e. cur cancra ſuum elementum moriantur; *ibid.* d. cur infiniti, 30. c. qui atramentum habeant, 29. b. quod branchiis careant, *ibid.* e. qui pedes acto habeant, 29. a
Piſcium dentes, 26. c. gravis & difficilis auditio, 38. a.

Piſcibus teſtes nulli, 229. e
Piſces non colre, 30. a
inter Piſces ſolum ruminare ſcarum, 26. e
in Piſcib. oris diverſitas, 29. e
a Piſcib. quo differant volucres, 31. b
cum Piſcib. volucrum cognatio, 197. d. e
Placilla uxor Theodoſii, *ibid.* e
Plagæ Ægyptiacæ, 117.
Planetis nomina indidiſſe Sethum, 94. b
Plato quando vixerit, 156. d
Platonis de cæli eſſentia opinio, 4. b.
Plebeja filio imperatoris nupta, 233. e
Plotini dogma, 54. d
Pluit argento ſub Aureliano imp. 190. a. cinere, ſub Leone magno 204. a. pulvere, ſub Heraclio, 213. c. tritico, ſub Probo & Florriano impp. 190. a
Plutarchi locus, 101. e. de Eutelida locus, 45. a
Poculum & matula ex eodem vitro, proverbium, 185. c.
Pœnitentia nulla conceſſa diabolo, 82. a. & quare, *ibid.* b.
Polyeuctus patriarcha, 234. c. a quo conſecratus, *ibid.* d.
Polyeucti patriarchæ & Nicephori Phocæ lites, 136. d.
Polypus a ſaxo quomodo avellatur, 29. d. cur a Ponto abſtineat, *ibid.* de venerum motu præſagium, 27. c
Polypi natura, 29. b
Populi ſeditio, 247. c
Porphyrius cetus captus, 208. e
Porphyrii de geniis opinio, 83 d
Portentum ſub Alexio Comneno, 258. c. ſub Argyropulo, 241. d. ſub Conſtantino, 191. b
Portenta, 226. e. ſub Botaniate, 255. d. ſub Comneno, 250. c. ſub Heraclio, 223. c. ſub Mauricio, 211. b. complura ſub Diogene, 253. b. varia ſub Michaelo, 244. d
Poteſtates, 59. d. 61. a
Poteſtatum vox quid ſignificet, 60. d
Prædici quandam poſſe, 22. e
Præfecti non facile mutandi, 181. a
Precari bene, quid, 245. e. 246. a
Preſterem corpora attacta adurere, 24. a. & quare, *ibid.*
Primigenorum cædes, decima Ægypti plaga, 119. b
Principatus, 59. c. 60. d
Principatuum vox quid denotet, 60. e
Prion, ceti ſpecies, 28. a
Proboſcis elephanti, 40. c
Probus & Florianus impp. 189. e. ſub his pluit tritico, 190. a.
Proclus patriarcha, 101. c
Procopia Nicephori F. nupta Michaelo Rangabo, 121. d.
Procopii locus, 131.
Prodigium, 222. e
Prodigium & calamitas ſegens ſub Gratiano, 197. b
Prodigium ſub Argyropulo, 207. c. ſub Juſtiniano, 241. d. ſub Leone philoſopho, 230. d
Prodigia cur modo nulla fiant, 91. b. quæ Hieroſolymorum excidium præceſſerint, 184. a
Prodigiorum magicorum & verorum diſcrimina, 120. d.
per Prodigia divinitus profecta, præſentia & futura declarari & prædici, 252. a
Prodigia infidelibus, non fidem habentibus ſervire, 92. c.
Prolepſis uſitata litteris ſacris, 79. d
Prometheus quando vixerit, 226. d
Propheta. vide Vates.
ſupra Prophetas cæteros præſtantia Moſis. 220. c
Prote inſula. 234. e
Proverbium, 49. c. 185. c
Providentia in hominis formatione, 89. b
abſque Providentia in rebus humanis nihil fortuito geri, 106. d
a Providentia, non a natalitio fidere, ſed humanet gubernari, 21. a
Prudentiæ humanæ & brutorum ſolertiæ diſcrimen, 50. c.
Pruinarum ortus, 7. c
Pſalmi an omnes Davidis, 239. a
Pſalmorum conceptus a quo inſtitutus, 195. b
Pſalmorum Davidis repurgatio, 141. d
Pſalmos pangendi occaſio, 139. c
Pſelli locus, 132. e. 141. d
Pſitacus Leonem deplorat, 229. d
Pſomitophanicus dictus a Pharaone Joſephus, 112. c quod ea vox ſignificet, *ibid.*
Ptolemæus refutatus, 103. a
Ptolemæus Lagi F. Alexandro defuncto, Ægyptum ſortitus, 156. d
Ptolemæi tredecim, *ibid.*
Pryadis ſerpentis natura, 45. c
Publio monachus, 196. d
Pudicitiam ſuam mulier quædam egregie tuetur, 244. a.
Pueri ſervati miraculum, 211. a
de Puerperarum pollutionis tempore, Theodoriti locus, 163. c. item Cyrilli, *ibid.*
Puerperarum purificationis lex, 163. ejuſdem ratio, *ibid.*
Pulcheria virgo, 201. d. ſoror Theodoſii, 202. e. fratrem corrigit, *ibid.*
Purpuræ inventor quis, 108.
Puſtularum exulceratio, ſexta Ægypti plaga, 118. c
Pyronis chronographi error, 63. d
Pythagoras quando vixerit, 156. c

Q

Quercimus ſerpens, 45. b
Quid cani cum balneo? proverbium unde, 49. c
Quinctilis menſis, qui poſtea dictus Julius, 258. d
Quintilius imp. 189. c. ejuſdem interitus, *ibid.*
Quo pacto, non habere locum, ubi Deus eſt. 71. c
Quo pacto, vox in rebus divinis miſſa facienda, 71. b

R

Raguelus cognomento Jothorus, 232.
Ranarum ortus, 34. c. ex aquis ſcaturientium illuvies, plaga Ægypti ſecunda, 117. b
Ranas a reptilibus venenoſis nihil differre, *ibid.* c
Raphaeli appellationem ex Tobiæ narratione eſſe cognitam, 232. d
Rapacis blaſphemiæ, 149. d
Ratio in homine quantum operetur, 40. a
Recab. *V.* Richabus.
Regum ſepultura præclara, 206. d
Regni Ægyptiaci duratio. 159. a. finia. 158. c
Regnorum Judaici & Iſraelitici duratio, 153. c
Remora plicis, 28. c
Renovalia Byzantii, meliori Encænia, Conſtantinopoleos, quo anno celebrata, 192. d
Reprehenſorum magna ubertas, 204. a
Reruo humanarum vices, 228. c
Reſurrectionis beneficium quale, 77.
Reſurrectionis Chriſti hora incerta, 173. b
poſt Reſurrectionem apparitiones Chriſti, 173. d
Chriſtus cur non mox ad cælos aſcenderit, *ibid.*
Reſuſcitationes mortuorum octo, 178. c
Richabus & Baneas, Memphibofeti interfectores, a Davide morte plectuntur, 237. e
Robertus imp. 226. b
Roboami regnum, 144. a
Rogerius Siciliæ rex, 262. a. 1
Roma ab anſerib. ſervata, 34. b
Roma nova. *V.* Nova Roma.
Romæ impuritas, 203. e. origo, 209. b. imperii finis. 204. b.
Romanus Argyropulus. *V.* Argyropulus.
Romanus Argyropulus imp. 241. b. Initio ſe recte geſſit. *ibid.* c
Romanus Boilus ad dignitatis gradum ſublimem evectus, 248. b
Romanus Conſtantini F. imp. 235. a

Romanos Diogenes imp. 252. c. V. Diogenes,
Romanus Lacapenus imp. 232. b. fit Conſtantini imp. pater, ibid.
Romanus imperio ſpoliatur, 233. b
Romani arrogantia, 243. b. fraus, 232. e. mors, ibid. perfidia, 233. c
Romani Lacapeni & Symeonis Bulgari congreſſus de pace, 232. c
Romanorum cædes, 262. b. 2. clades, 242. b
Romanorum & Græcorum concordia, 259. a. 2. contra eandem tumultus, ibid. c
Romanis cur Deus Judæos ſubjecerit, 272. b. tributarii Saraceni, 242 d
a Romanis defectio urbium Syriæ, 242. a
Romulus a quo educatus, 209. b. Romæ extructor, ibid.
Romulus & Remus fratres, ibid.
Ronzerius Catelanorum dux, 266. c. 2.
Rores unde oriantur, 7. c
Roſarum odor iovi ſus vulturib. & ſcarabæis, 39. a
Roſis cur additæ ſpinæ, 9. a
Roſſi religionem Chriſtianam amplexi, 230. c
Roſſorum motus, 247. b
Rotæ curruum, imago inſtabilitatis rerum humanarum, 228. c
Rupertus Francus quomodo ab Alexio deceptus, 257. e. ejuſdem in Græciam trajectio, ibid.
Rupicapræ natura, 50. b
Ruſſi & Rutheni. V. Roſſi.
Ruta quomodo fiat acrior, 10. d. ſerpenti Libyco inviſa, 39. a

S

SABBATIVS monachus, 222. b
Sabbati violatio prima in Hierichuntis obſidione, 125. d
Sabbato nihil faciendum operis, 124. d
Sabellius in Concilio II. damnatus, 209. d. quando vixerit, 188. d
Sacerdotes priſci fœderis cur Levitæ: novi, Clerici appellentur, 108.
Sacerdotium vetus quantum a novo ſuperetur, 105. c.
Sadducæorum ſectæ origo, 153. d
Saites dux Choſroïs, 213. c. quomodo ab ipſo punitus, ibid.
Salema, quæ & Hieruſalem, 104. d
Salomon: V. Solomon,
Salte dictum, 237. c
Samaritanorum ſectæ origo, 153. d
Samonas patricius, 231. d. ejuſdem ruina, 232. a
Samſon cui a ventre matris robuſtiſſimus, 128. d Dalilæ Paleſtinæ amore captus, 127. d
Samſon & Elias cur violatores legis, 159. & 248. a
Samſon & Hercules coætanei, 127. b. altimus Hebræorum judex, 128. c. vox quid ſignificet, 127. b
Samſonis animus virilis, 127. b
poſt Samſonis obitum Iſraelicos toto annis quadraginta nullius paruiſſe imperio, 133. a
Samſonis problema, 129. d. 127. res geſtæ, & ſeq.
Samſoni unde ſitis maxima, 127. c
Samuell anima ao excitata, 136. d
Samuelis Bulgari mors, 240. c
Sanctorum corpora multa cur reſurrexerint, 178. d.
Saotabarenus a Leone offenſus, 259. c. ejuſdem præſtigiæ, ibid.
Saporis Perſarum regis proceritas, 188. d
Saraceni Romanis tributarii, 242. d
contra Saracenos expeditio, 242. b
Sarapis. V. Serapis,
Sarbarus Perſarum rex, 192. a
Sardanapali mollities, 188. c. ejuſdem interitus, ibid.
Sardica eadem cum Triaditza, 193. d
Sardicenſe concilium. V. Concilium Sardicenſe.
Sara conjux & ſoror Abrahami, 103. b
Saturnus, ſiva Cronus, unde oriundus, 100. b
Saulus rex, 134. a. quandiu regnum obtinuerit, 137 b
quantum ſupereminuerit omnes Iſraelitas, ibid. unde oriundus, 134. a. forma prædicus longe præſtantiſſ. ibid.
Sauli exitus, 137. b. hiſtoria, 134. & ſeq.
Saulam malus invadit ſpiritus, 133. c
Scarabæis roſarum odor inviſus. 39. a
Scarum ioter piſces ſolum ruminare, 26. e
Schimas gigas, 185. 186.
Scientiæ lignum, Arbor. V. Lignum, Arbor ſcientiæ. ſcientiæ lignum unde ſic dictum, 79.
Scorpii ſtimulus, 40. d
Scorpii apud Brachmanas maximi, 210. a
Scriptura S. V. Literæ S.
Scripturam S. quot annis illuſtrarit enarrationibus Origenes, 187. c
Scriptorum diverſitas, 205. b
Scyliizes, V. Inen. Scylitzes.
Scylla planta inviſa Iupo, 47. e
σκίλλα quid, 158. b
Seculum aruditum, 156. c
Sedecias in Babylone anno xxvi. captivus detentus, 153. c.
Seditio contra Alexium Comnenum, 258. d. contra Joannem Comnenum, 261. a. 2.
Seditio Erotici, &c. V. Erotici, &c. ſeditio.
Seditio populi, 247. c
Seditio Serviana, & Romana clades, 140. e
Seditionis auctor quomodo punitus, 265. c. 2.
Sela & Ada uxores Lamechi, 94. e
Seleucea a quo condita, 257. a. onda dicta, ibid.
Seleucus Nicanor, Alexandro defuncto, Syria & Paleſtina potitus, 257. a
Seleuci poſteri, ibid.
Semejas homo plane ſeditioſus, 139. e
Semiramis nupta Nino F. 100. c
Semiramidem mœnibus cinxiſſe Niniven, ibid. d
Senacheribus a propriis filiis interfectus, 144. a
Senacheribi per Rapſacen blaſphemiæ, 149. d
Senſuum vis in animalibus, 39. b
Seruphius vir ſanctus, 199. b. ejuſdem baculo & pallio vincuntur hoſtes, ibid.
Sepiæ obſcurandi ſemet artificium, 42. c
Septimanæ dies ſextus cur Paſchæ præparatio ab Evangeliſta dicatur, 168.
Septimanarum inventor Sethus, 94.
de Septimanis annorum apud Danielam, 156. b
Sepultura Chriſti cur triduum complexa, 173. c
Sepulturæ Chriſti dierum computatio, 172. & ſeq.
Seraphi, 59. 60.
Seraphorum nomen quid ſignificet, 60. d
Serapidis ſanum, everſum, 199. a
Serapio mathematicus, 188. c
Sericum apud Romanos fieri cœptum, 209. b
Serpens infeſtus pelecano, 34. c. quomodo juveneſcat, 44. c. quomodo ad fontem accedat, ibid. qui vulnera ſua ſanet, 38. a
Serpentis aſtutia quæ imitabilis, 44. b
Serpentis & muræna coitus, 30. b. c
Serpentis irati effigies, 81. natura qualis, 46. d
Serpenti Libyco inviſa ruta, 39. a
Serpentes cur gravi odora extinguantur, 38. c. cur hyemem terram ſubeant, 46. d
Serpentum coitus, 46. c. genera varia, 44. & ſeq. pugna, 193. b
Serpentibus infeſta ibis, 225. c
Serpentes a cervis devorati, 43. b. cornu cervino exanimati, 37. b
de Serpentibus, 45. a
Seruchus a Noa octavus, 101. c. ſimulacrorum forenandorum inventor, ibid.
Sethus pro Deo habitus, 94. b. quid invenerit, ibid. quo ætatis anno mortuus, ibid.
Setho nupta Aſua, 91. a
Severiani locus, 32. b
Severus Acephalus, 210. b
Severus imp. 187. c. Zeuxippum balneum extruit, ibid.
Severi de angelorum creatione opinio, 62. d
Sextilis menſis, poſt Auguſtas dictas, 158. b
Sexum fœmineum dimidia parte virorum indoli

cedere, 90. a. b
Sexcuum oullum futurum fuiſſe diſcrimen, ſi homo vita angelica non excidiſſet, 80. d
Sibylla Æthiopum regina, 132. b. quomodo Solomonem tentarit, *ibid.* quid Solomoni donarit, *ibid.*
Siccitas magna ſub Michaelo, 144. c
Sichemus Emoris filius Dinam Jacobi filiam ſtuprat, 112. d
Siculorum cladas, 264. c. 1.
Sidon a quo condita, 104. d
Sideri natalitio cuncta eſſe ſubjecta dicere, convicium in Deum, 30. 31
Sidera num hominum mentes regant, 87. d. e
per Siderum commixtionem & diſtantiam an res humanæ omnes adminiſtrentur & regantur, 22. 23.
de Siderum magnitudine, variæ Philoſophorum opiniones, 16.
de Siderum motu cognoſci, terram in medio univerſi eſſe firam, 5.
Siderum motus cur cognoſcendi, 20. c
de Siderum natura, Anaxagoræ, Diogenis, Anaximandri, Xenophanis, Philolai delira, 16. obſervationibus, Baſilius, 20. a
Siderum teſpectus nautis neceſſarius, 20. c
Sideribus nomina indidiſſe Sethum, 94.
ad Sidera referendane ſit cauſa illorum, quæ pueris præter naturam accidunt, 88.
Signorum cæleſtium inventor Sethus, 94.
Silveſter, 192. a
Simile, 11. 44. 47.
Simile ab anatomis illuſtre, 119. d
Simeon. *V.* Symeon.
Simon Lazari pater, 166. a
Simon magus in area ſubvolat, 182. d. Petri precibus, dejicitur, *ibid.* quando vixerit, *ibid.* b
Simonis magi canis, *ibid.* præſtigiæ, 121 a
cum Simone diputatio Petri, 182. c
Simulacrum quod Origeni, 136 a
Simulacta, piaculum & offendiculum in Scripturis appellata, 143. a
Simulacrorum cultus origo, 101. a
Sinæus mons, 121. c. bis a Moſe adſcenſus, *ibid.* d
Siphon ventus dictus, 6. a
Sirachides quando vixerit, 157. b
Sirenes ſub Mauricio conſpectæ, 211. c
in Sirido monte poſt diluvium columna lapidea reperta, 100. b
Siſaræ interitus, 126. c
Smerdis magus rex, 156. c
Sodoma ubi ſita, 103. d
per Sodomorum incendium cujus admoneamur, 93. b.
Sodomitarum conſuetudo vivendi flagitioſiſſima, 103. d.
Sol abſque radiis ſub Juſtiniano, 213. an terram ſubtercurrat, 25. & *ſeq.* Chriſti imago, 19. e. cur die quarto conditus, 14. d. cur ſubſiterit, 150. d
Sol & luna quomodo luminaria dicantur magna, 27. a.
Sol, omnium quæ motus & cauſas naturales habent, auctor, 13. quomodo diei & noctis cauſa, 15. e. quomodo diei habeat imperium, 15. a
Solis eclipſis ſub Baſilio, 239. c. ſub Michaelo Palæologo, 266. a. a. ſub Phoca, 238. a
de Solis magnitudine, diſcrepantes ſententiæ 16.
Solis miraculum Joſuæ præſtitum, 125. d
Soli obſcurationem, non defectum accidere 18. c
Solem & lunam cur deficere velit Deus, 19. c
Solem pari iotervallo ad quaſvis terræ partes inhabitantes accedere, 5. a. quomodo Scripturæ magnum appellent, 17. b. c
Solomon an in ſenecta pœnitentia ſit ductus, 144. a
interfector fratris Orniæ, 140. a. quid a Deo poſtularit, *ibid.* quo pacto geniis imperaverit, 132. a
Solomonis ad ſimulacra deflexio, 135. e. liber de geniis, 141. c. libri de gemmis, *ibid.* libri quidam exuſti, 141. d
de Solomonis magicis, Joſephi locus, 142. a
Solomonis pietas & religio initio ſumma, 140. d
ex Solomonis præfectpto expulſus genius, 142. a
Solomonis regnum, 139. e. regni duratio, 143. b
Solomonis ſententiarum tria, odarum quinque millia, 141. ſolium, 143. e. ſtatua a Juſtiniano in templo a ſe extructo collocata, 270. e. uxores & concubinæ quot, 143. b
Solomoni coætaneus Homerus, 142. d. nationes omnes ab Euphrate ad Nilum uſque quamdiu tributariæ, 142.
Solomonem omnes omnibus rebus ſuperaſſe, 141. b
a Solomone multa didiciſſe medicos, *ibid.*
Somnum quid conciliet, 9. d
Sophiæ virtus, 210. e
Sophocles quando vixerit, 156. c
Spectrum ſub Comneno, 250. d
Spinæ cur roſis additæ, 9. a. quando natæ, *ibid.*
Spiritus S. cur decimo die poſt aſſumptionem Chriſti datus, 174. c. cur quinquageſimo die miſſus, *ibid.* cur deſcenderit in Chriſtum, 164. a. cur in Apoſtolis conſediſſe dicatur, 175. a
a Spyridone victus Eulogius, 193. b.
Statua imperatricis ab Antiochenis dejecta, 199. a
ob magnetem penſilis, *ibid.*
Stauracius imp. 221. c. ejuſdem exitus, *ibid.*
Stella, productis Magis ad Chriſtum, cur delaceps conſpici deſierit, 162. c
Stellam Magis quæ apparuit, fuiſſe angelum, *ibid.*
Stellis errantibus nomina indidiſſe Sethum, 94. b
Stephanus quando martyrium ſubierit, 176. a
de Stratonico narratio Dioſcoridis, 43. a
Struto camelus cur non voiet, 36 b
Sturnos cicuta veſci, 9. d
Subditorum in Auguſtum amor, 160. a. in Phocam odium, 237. b
Subſtantiæ identitas in Trioitate individua, 160. c
Sues ſilveſtres in anno ſemel, circures bis parere, 48. c
Sultanus a Francis captus, 228. d. ejuſdem ſapiens dictum, *ibid.*
Sultani dictum præclarum, 254. b. 228. d
Sultani & Diogenis colloquium, 254. b. modeſtiæ, *ibid.* victoria, 253. d
Supplicationes a Mauricio inſtitutæ, 211. e
Sufes gigas, 125. e. 126. c
Suturas capitis cur plures vir habeat, 90. a
Symeon Metaphraſtes, 189. Stylites, 189. 203. a
Symeoni Bulgaro vita magice adimitur, 232.
Symon Magus. *V.* Simon.
Symmachus quando vixerit, 187. c
Synodus. *V.* Concilium.
Synodus Chalcedonenſis quarta, 203. d. *vocata ibid.* *ibid.* *ibid.*
Syria, 156. e
Syriæ urbes a Romanis deficiunt, 242. a

T

TABANUS avis, Tacitus imp. 213. 189
Talentum, quid, 232. c
Tallonis pœna, 126. b. 215.
Tamberlanes Scytha, 267. c. a.
Tarſus unde dicta, 108. d
Tatianorum error, 94. a
Tauros ad ſicum domari, 10. a
a Taaris cur lunæ currus trahatur, 17. d
Tempe, 186. d. a
Temperamentorum in corporibus diverſitatis ratio. 56. 55.
Temperantia quid, 57. c
Tempeſtatis indicia, 27. b
Templum ſecundum ſub Dario Hyſtaſpis F. perfectum. 136. c
Templum vetus, imago cæli, 140. e. 141. a
Templi Solomonici extructio, 140. quo tempore facta, *ibid.* quot annis abſoluta, 154. ſecundi quot, *ibid.* & per quos, *ibid.*
Templi ſtructura magnificentiſſima per Juſtinianum, 206. d. perfecta, 207. d
Temporis menſura a nocte, 15. d
Tenebræ tactiles, nona Ægypti plaga, 118. e. 119.
de Tenebris, terram univerſam occupantibus, Chri-

ſto patiente, 169. d. e
Terra cur particulatim ornata, 27. d. cur poſterius a Deo creata, 26. in univerſi loco medio quaſi ſuſpenſa, 5. a. parens & altrix hominum, 8. quomodo a nobis compleatur, 64. c. quomodo de fundamento ſuo non fuerit mota, cælo non agitato, 2. d
Terræ motus cauſæ, 5. b
Terræmotus ſub Alexio Comneno, 258. b. ſub Baſilio, 239. d. 240. a. ſub Conſtantino Duce, 251. d ſub Juſtiniano, 208. c. ſub Juſtino, 205. d. ſub Michaele Paphlagone, 244. a. ſub Theodoſio Calligrapho, 201. c. ſub Tiberio, 181. a
Terræ mugitus, ſub Arcadio, 199. c
Tertullianus, 182. a.
Teſtibus quæ animalia careant, 29. c
Teſtudo quomodo ſeipſam curet, 38. d
Teuthis, tempeſtatis indicium, 27. b. piſcis ejuſmodi, *ibid.* etiam malacium, dictus, *ibid.*
Thabor mons ubi ſitus, 166. b
a Tharbide Æthiopum regina Moſes adamatus, 126. a.
Thebis & Athenis poſiti Catelani 267. b. c.
Theodora imperatrix, 249. a. ejuſdem interitus, *ibid.* a filio Michaele rejecta, 226. c
Theodora Paphlagonia nupta Theophilo imper. 223. c.
Theodora Juſtiniani conjux, 208. a
Theodoræ animus magnus, 206. d. imperatricis navis cremata, 223. d. ejuſdem dolus, *ibid.*
Theodoræ ſtructura, 192.
cum Theodora inceſtus Andronici, 263. a. a.
Theodoriti & Gennadii de angelorum creatione opinio peculiaris, 62. a
Theodoriti locus, 15. a. 26. a. 62. b. 82. c. 102. d 136. c. 539. a. 144. d. 146. d. 149. b. 153. c. 178. b locus de puerperarum poſtionis tempore, 263. c
Theodorici Therapeutice, 62. a
Theodorus in exilium actus, 223. c. revocatur 266. a. c
Laſcaris imp. 266. b. junior imp. *ibid.* c.
Theodorus quando vixerit, 189. d. ejuſdem dogma hæreticum, *ibid.*
Theodori & Joan. imp. fratrum diſcordia. 269. b
Theodoſius Calligraphus imp. 201. b. ejuſdem interitus, *ibid.*
Theodoſius magnus imp. 197. d
Theodoſius III. imp. 216. c
Theodoſii de liberorum educatione cura, 197. c. factum egregium, *ibid.* indoles fraudis expers, 202. d liberi, 197. d. proceritas, *ibid.* virtutes occultæ, & privata exercitia, 202. b
inter Theodoſium & Eudociam diſcidii occaſio, 202. a.
Theophanes pontifex Nicænus, 224. c
Theophanis verſutia. 233. a
Theophanonis & reliquorum parricidarum pœna, 238. d. perfidia, 238. a. virtus, 232. b
Theophilitzes herus Baſilii Macedonis, 228. a
Theophilus imp. 223. b. imagines averſatus, 224. a
Theophili imp. fides, 223. c. mors, 225. d
a Theophilo Imper. organum muſicum repertum, 223. c.
Theophobi cædes, 225. c
Theophylactus Romani F. 232. c
Theophylacti locus explicatus, 262. c. patriarchæ ſtudia prophana, 234. a
Theriaca ad ſerpentum morſus ſanandos imprimis conducibilis, 42.
Theriacæ confectio, 46. b. inventor quis, *ibid.*
ad Theriacas uſus viperarum node cognitus, 46. b. c
Thermarum diſcrimina, 13. d
de Thermit, Patricii ex Pionio locus, *ibid.*
Thermutis Pharannis filia, 115. c
Theſſalonica a quo condita, 109. c
Theſſalonicæ civium cædes, 198. d
Thobias. *V.* Tobias.
Tholmeus gigas, 125. c
Thomas Imperii affectator, 223. a. ejuſdem vires, *ibid.* interitus, *ibid.* d
Throni, 60. d
Throuorum vox quid ſignificet, 60. d
Thucydides quando vixerit, 256. c
Thyeſta vetus, 6. ejuſdem cauſa, *ibid.*
Tiberias a quo condita, 181. a
Tiberius a Pio adoptatus, 215. c
Tiberius Cæſar, 281. a. ejuſdem regni duratio, *ibid.*
Tiberius quot annos imperaverit, 276. c
Tiberius Thrax imp. 211. b
Titus imp. 184. c. leporis marini eſu a Domitiano fratre oecatus, 285. a
Titi beneficentia, *ibid.* erga hoſtes Judæos commiſeratio, *ibid.*
Titi & Domitiani fratrum diſſimilitudo, 185. b
ſub Tito Judæorum natio in poteſtatem redacta, 184. c.
Tityi fabula, 86. d
Tobiæ ætas, 133. a
Tobiæ ætas, *ibid.* hiſtoria, 232. *& ſeq.*
Tonitru quomodo fiat, 24. b
Tonitru cur prius fulgur percipiatur, 24. c
Tonitrua horrenda ſub Juſtiniano, 208. c
Torpedinis natura, 32.
Torpedinem piſcatores lædere, *ibid.*
Trajanus imp. 185. d. juſtitiæ amans, *ibid.*
Trajani humanitas, 186. a
Trajectionum ortus, 23. d
Transformatio Chriſti in monte Thabore quando facta, 166. b
cum Triaditza eadem Sardica, 193. d
Tributum injuſtiſſimum ab Anaſtaſio ſublatum, 205. c.
Trinitatis indicatio, 53. d
in Trinitate identitas ſubſtantiæ individua, 160. c
Trullæ ruina, 211. a
Trypho patriarchatu dejectus, 233. b
Tunicis pelliceis a Deo induti Adam & Eva, 84. d
Turbo ventus, ejuſdem cauſa, *ibid.*
Turci a Friderie. Barbaroſſa cæſi, 264. b. a. occem Diogenis ulciſcuntur, 255. b. ſub Joanne Comneno victi, 261. b
Turcorum clades, 262. d. e. excurſiones ſub Alexio Comneno, 259. e. incurſio, 258. a. prædationes, 258. b.
Turris Babylonica quo tempore extructa, 99. quot annis in eadem laboratum, *ibid.*
Turtoris natura, 32. c
Turtores elleboro veſci, 9. d
Typhon ventus, 6. ejuſdem cauſa, *ibid.*
Tzimiſches Imperator. *V.* Zemiſches.

V

VAlens aſtronomus, 192. d
Valentia crudelitas, 196. c. ejuſdem interitus, *ibid.*
Valentinianus imp. *ibid.*
Valentiniani ad Valentem fratrem pium reſponſum, 197. a. aquæ ductos, *ibid.*
Valentini & Maois error, 86. b
Valerianus imp. 289. b
Vates nos omnia ſciviſſe, 215. c
Vaticinatio per pelvim, 109. c
Vaticinium, 228. c. 238. b. c
Ventriculi cerebri, 90. c
Veneris præpoſteræ cauſa luxus, 103. d
Ventus quid, 5. c
Venti anniverſarii, 5. c. principales quatuor, *ibid.* c qui vehementiſſimi, *ibid.* vehementes ſub Alexio Comneno, 259. d
Veritas vino, rege, femina fortior, 154. a
Veſpaſianus imp. 184. c
Veſpertilio quadrupes & volucris, 34. a. ſola avium habet dentes, *ibid.*
Veſpertiliones cur noctu acrius videant, 47. c
Veſtimentorum amictus cujus nos admoneat, 66. b
Veſtes de lanis ovium cur primis hominibus fieri voluerit Deus, *ibid.*
Victoriæ omen, 258. c
Viperarum natura, 44. b. ad theriacas uſus unde cognitus, 46.

Viragines in expeditione Conradi Cæſaris, 269. b
Vir cur plures habeat capitis futuras, 90. a
Virî imago cervus, 42. b
Virorum indoli cedere dimidia parte ſexum ſeminei, 90.
Virtus res præclara, 97. c. in ipſis etiam barbaris, 281. d.
Virtutis & gloriæ comes invidia, 306. c
non Virtutem enim, ſed corporis procritatem admireri homines, 137. b
Virtutum loco non eſſe habita patribus naturalem manſuetudinem, prudentiam, &c. ſed naturalis cujuſdam beneficii, 17.
Viſum ſolitario oblatum, 218. a
Vitæ conſentanea mors, 234. c
Vitæ cujuſque duratio unde, 86. a
Vitellius imp. 164. d
Vitis folium cur ſectum, 10. a
Ulachorum irruptio, 264. c. 5.
Ungarorum partes ſequuti Græci, 269. a
de Unicornu, 48 b
in Univerſi medio quaſi ſuſpenſa terra, 3.
Volucres cur aquis gaudeant, 31. b. quo differant a piſcibus, *ibid.*
Volucrum aliæ liberæ, aliæ duci ſubjectæ, *ibid.* cum natatilibus connectio, *ibid.* quæ *nascuntur*, *ibid.*
Volucres non eſſe *deorum*, *ibid.*
Voluptas ad quid naturæ indita, 85.
Voluſianus & Gallus imperat. 189. b
Uriæ interfecti ultor Deus, 138. d
Urieli angeli ſtatio inter alios, 94. a. appellationem nec priſci nec novi fœderis libris contineri, 132. e
Urſus qui vulnera ſua tanet, 38. d
Urſorum natura, 56. a. urſæ partus, *ibid.*
Vulpes quomodo ſeſe curet, 38. d
Vulpeculæ aſtutia, 30. b
Vultur triennium prægnans, 33. a
Vultures tantum feminæ, *ibid.*
Vulturum procreatio, *ibid.* d. ſenecta, *ibid.*
Vulturibus roſarum odor invisus, 39. a
Valtures e vento concipere, 33. b. exercitus comitari, 34. b. unguento roſaceo necari, 33. c
Uziça natio verſus Occidentem, 251. c. 3.

X

Xenophanis de natura ſiderum deliria, 16. b
Xiphias cometes, 232. b

Z

Zacherias Barachiæ F. 149. a. Joiadæ pontificis F. lepidibus obrutus, 148. d
Zambres, 221. a
Zebedæi, filiorumque ejus inopia, 165. a
de Zebedæo, ejuſq; filiis diſcrepantes ſententiæ, *ibid.*
Zeno Iſaurus imp. 204. b
de Zenone exemplum, 318. b
Zeuxippum balneum a quo extructum, 187. c
Zimiſches Imperator, 238. c. a Polyeucto patriarcha ab ingreſſu Eccleſiæ prohibitus *ibid.* in Orientem pergit, 239. a. in palatium per corbem attractus, 238. b
Zimiſchis imperat. mortis occaſio, 239. b. ejuſdem interitus, *ibid.* c
ad Zimiſchem Joſephi litteræ, 236. b
Zoe Argyropulo nupta, 242. c. mulier falax marito inſidiatur, 243. a
ex Zoe Carbonopſia Leoni philoſopho filius natus, 231. b.
Zonaræ locus, 109. b. 221. b. 227. b. 230. a
Zoroaſter Perſarum aſtronomus, 100. c
Zorobabelus Salathieli F. ex Judaica tribu regnum occupat, 154. c
Zorobabeli hiſtoria, 153. e
Zunaites Smyrnæ princeps, 288. a. a.
Zygenæ, ceti ſpecies, 28. b

Indicis Alphabetici in Michaelis Glycæ Annales finis.

RERUM ET VERBORUM
IN NOTIS ET EMENDATIONIBUS
PHILIPPI LABBEI S. I.
AD ANNALES GLYCÆ
PRÆCIPUE MEMORABILIUM
INDICULUS.

Cui etiam inſerta ſunt nonnulla ex iis, quæ Joannes Meurſius Batavus obſervavit in Proloquio & Notis ad Theodoro Metochitæ inſcriptum falſo Hiſtoriæ Romanæ Ἐπιτάφιον, ex Glycæ noſtri Annalibus delibatum.

A

Aaron frater Moſis, 276.
Abaſantes ſeu Abalantius, 284.
Abimelechus, 275.
Abrahamo facta apparitio, *ibid.*
Achior, 277.
Actiaca victoria, 278.
Adami immortalitas, 274.
Æſculapius, 276.
Achias Siloniten, 277.
Amalecitæ victi, 276.
Anabatianus Cainitarum, 275.
Anaxagoras, 278.
Andreas Schottus, S. J. 288.
Anna Comnena, 285.
Annales ab orbe condito, 280.
Antonius Caracalla Imp. 281.
Antoninus Pius Imp. 281.
Apelliani hæretici, 280.
Apollodorus Pergamenus, 279.
Apollonius Tyaneus, 280.
Aquila Ponticus, 281.
Arca Noetica, 275.
Arcadii Imp. litteræ, 282.
Arii hæreſiarchæ mors, *ibid.*
Ariſtoteles Philoſophus, 278
Arphaxad. 277.
Arſenius Monachus, 282.
Artabanes, 278.
Artaxerxes rex, 276.
Artaxerxes Longimanus, 278.
Aſſuerus rex, 277.
Aſtarte Luna, 283.
Aſtronomia, 275.
Athenodorus Tarſenſis, forte diverſus ab Alexandrino, 279.

B

Baana, 277.
Baiænæ, ſeu ceti, 272.
Boræus & Debora, 276.
SS. Barnabæ & Bartholomæi martyrium a Metaphraſte conſcriptum, 279.
Baſilizes, 283.
S. Baſilius Magnus, 272.
Byzus, ſeu Byzas, & Byzantium, 277.

C

Cain mors, 277.
Cambyces, vulgo Cambyſes Rex, 274.
Carolus Annibal Fabrocus, 282.
Cete grandia, 272.
Ceyx, 273.
Choræ Monaſterium, 288.
Chriſtus adventum ſuum celavit dæmones, 272.
Chriſtopolis ſeu Chryſopolis, 285.
Chronicon Alexandrinum, 280.
Chronographia, 275.
Chryſopolis. *V.* Chriſtopolis.
Cicuta κώδιον, 268.
Ciſterna Moeſia, 283.
Coagulum procipio, 268.
Coccyx, 273.
Coloſſenſes Rhodii, 278.
Cometes Xiphias, 283.
Commodi Imp. primordia, 280.
Conopeum unde, *ibid.*
Concilia Œcumenica ſeptem, 282.
Conſtans Cæſar, *ibid.*
Conſtantinus Magnus, 282.
Conſtantinus Manaſſes, 280.
Coſmas Magnus Tetraodii auctor, 283.
Cothurnices pro turturibus reponendæ, 267.
Crat non e Syriaca Lingua ducit debet, ſed Latina, 282.
Criſpus Cæſar, non Priſcus, *ibid.*
Crux Chriſti e Cupreſſo, Picea & Cedro. 275.
Cuculus coccyx, 273.
Cynocephalus, 276.
Cyrus Perſarum rex, 276. 278.

D

Daoel Prophetes, 276. 278.
Darius Medus, 276. 278.
Darius Hyſtaſpis filius, 278.
David rex & Propheta, 277.
Decalogus, 276.
Delphines cetorum genus, 272.
Diabolus adventum Chriſti ignoravit, 273.
Dialogi S. Gregorii I. Papæ Græcis noti, 280.
Didius Julianus Imp. 281.
Diogenes Cynicus Phil. 278.
Draco, 276.
Dropax quid, 285.

E

Elephantes, 273.
Eliſæus, 277.
Elleborus ſeu veratrum, 272.
Empedocles, 279.
Enœnia novæ Romæ, 282.
Eperaſtus non eſt nomen proprium, 280.

Epipha nius, 281.
Eſdraa ſacerdos, 277.
Eſther Regina, 276.
Euchologium Græcorum, 278.
Evodius apud Nicephotum, 279.
Euripides Poeta, 279.
Euthymius Patriarcha, 272.
Euthymius Zigabenus, 280.
Eutychius Patriarcha, 283.
Eutychus Ruſticus, 278.
Ezechias Rex Juda, 277.
Ezechiel Propheta, ibid.

F

FAſti Capitolini & Siculi, 278.
Feria ſexta præparationi dicata, 289.
Flavianus Antiochenus Antiſtes, 282.
Fulmen, 273.
Furia marſupium & ſundax, 283.

G

GAbrielopolus, 284.
Galenus Medicus, 280.
Geneſis parva, liber apocryphus, 279.
Gentianus Gervetus Aurel. 288.
Geometriæ inventor, 273.
Georgius Cedrenus Hiſt. 278.
Georgius Codinus, 287.
Georgius Phrantzes, 288.
Georgius Syncellus chronographus, 235. 277.
Glycas. *Vide* Michael.
Græculi recentiores fabulis refertiſſimi, 282.
Gregorius Dialogus quis apud Græcos, 280.
Gregorius Nazianzenus Epiſcopus, 274.

H

HEraclius Philoſophus, 278.
Herodotus Hiſtoricus, 278.
Heſychius Mileſius, 280.
Heroſolymitana urbs duplex, ſuperior & inferior, 280.
Hippocentaurus, 276.
Hippocrates Medicorum princeps, 278.
Holophernes Dux Aſſyriorum, 277.
Homerus princeps Poetarum, 277.
Hydaſpes fluvius, 273.

I

JAcobus Goar Ord. Præd. 284. 285.
Jacobus Salianus Soc. Jeſu, 275.
Jambici verſus in Glycæ Annales, 267.
Idolum quid, & quomodo a ſimilitudine differat, 276.
Jechonias Rex Juda, 278.
Jeroboamus Rex Iſrael, 277.
Indictionum initium, 278.
Innocentii I. Papæ litteræ, 282.
Joachim, 278.
S. Joannes Apoſtolus e Patmo, 280.
S. Joannis Baptiſtæ manus & capilli, 284.
Joanna Baptiſta Borbonia, 267.
Joannes Cantacuzenus Imp. 287. 288.
S. Joannes Damaſcenus, 272. 280.
Joannes Glycea ſeu Dulcis, 287.
Joannes Gabius interpres, 283.
Joannes Leunclavius interpres Glycæ, Hæreticus, in multis peccaſſe arguitur, 271. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 282. & paſſim.
Joannes Marcus, 279.
Joannes Meurſius lapſus notatur, 278. 279. 280. 282. 286.
Joannes Scylitzes Cusopalata Hiſt. 267.
Joannes Xiphilinus Monachus, & Patriarcha, 284.
Johus Diaconus, 284.
S. Joſephus B. V. ſponſus, 279.
Joſephus Judæus Hiſtoricus, 275.
Iſboſeth. pro Memphibofetho, 277.
Judith Holophernem obtruncat, 277.
Julianus Apoſtata Imp. 282.
Julius Cæſar, 279.
Julius Metaphraſtes, 282.

L

LAter δ χλιάρχων, 284.
Lazari pater, 279.
Licinius Imperator, 282.
Lotus Abrahami nepos, 275.
Lucas Holſtenius V. C. 272. 272. 281. & alibi ſæpe.
Lucius Verus Imp. 281.
Lycurgus Legislator, 276.

M

MAcasim Magus non eſt alius a S. Paulo, 274.
Machaon Medicus, 273.
Macrinus Imp. 281.
Magiæ inventor, 275.
Mahometes pſeudopropheta, 283.
Mambræ quercus, 275.
Mandragoræ potio, 272.
Manes hæreticus, 279.
Manganorum Monaſterium, 284.
Marcia Marciana, 279.
Marcus Monachus, qui Tetraodion Magni Coſmæ perfecit, 283.
Mardochæus, 277.
B. Mariæ Præſentatio in Templo, 279.
Maria Magdalena, 280.
Martyrium, vox Latine a Catholicis uſurpari ſolita, ut & aliæ plures, 281.
Matathias, ſeu Matthias 278.
Maximiana perperam dicta Diocletiani filia, 282.
Maximus Planudes, 278.
Mecænas, ſeu Mœcenas, 279.
Memphibofeth pro Isboſeth, 277.
Metaxa & Metaxarii quid, 283.
Methodius Patriarcha, 275.
Michael Avenna, 285.
Michael Glycas imperitus veteris Hiſtoriæ, in plerisque errat ac notatur, 271. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 280. 281. 282. aliſque locis. Ejus quoque exemplaria Græca in pleriſque variare obſervavimus, 272.
Michael Pſellus ſapiens, 277.
Michael Rangabenus, 282.
Moceſia ciſterna, 283.
Moſis Decalogus, 276.

N

NAbuchodonoſor Babyl. Rex, 277.
Nazarenus ſeu Nazoræus, 277
Nemitzi an Teutonici, 285.
Nicephorus Gregoras Hiſtoricus & Orator, 278. 286. 287. 288.
Nicephorus Logotheta, 282.
Nicolaus Patriarcha, 283.
Nicon aſinus, 278.
Noemi ſocrus Ruthæ, 277.
Noctes multorum importunæ, niſiſque prolixæ, 272.

O

OPerarum Typographicarum accuſatur ſæpius incogitantia, 232.
Opium ſuccus papaveris, 274.
Origenes Adamantius, 276.

Or famulus Moſis, 276.
Orphana nurus Noemi, 277.
Orpheus vates, 276.
Oſtrobi palus, 284.

P

PAllas, unde Palatium, 276.
Papaveris ſuccus opium, 272.
Paralipomenon libri, 277.
Paralyticus a Chriſto ſanatus, 279.
Parapinacius Michael unde, 285.
Paraſceve quid Judæis, 280.
Patriciatus dignitas, 282.
Patricius Pruſaenſis Epiſcopus, 272.
Pauliciani hæretici, 279.
S. Pauli Apoſtoli epiſtolæ, 274.
Paulus ſilentiarius, 273.
Paulus Sinopenſis, ſeu ἐπισκέπτης, ibid.
Perſeus male collocatur a Glyca, ut plerique alii, 275.
Pharao Ægypti Rex, 275.
Philo Philoſophus a Judæo diſtinctus, 283.
Philolaus Pythagoricus, 272.
Phocæ & cete grandia, 272.
S. Pionius martyr, 272.
Plato Philoſophus, 278.
Pianudis Florilegium, 273.
Precatio Joſephi Patriarchæ, 277.
Presbyteros &. Diaconos Leunclavius male vertit in ſeniores & miniſtros, ac in ſimilibus ſæpe peccavit, 281.
Prometheus, 276.
Pruſiadis Epiſcopus Patricius, 272.
Pſalmi Davidis Regis, 277.
Pyron ſeu Pyrrhon Chronologus Chriſtianus, 274.
Pythagoras Philoſophus, 278.
Pythiæ thermæ, 273.

Q

QUadringenti & octoginta anni ab Exodo ad Templum Salom. 277.
Quercus Mambræ, 275.

R

RAphael Archangelus, 278.
Rechabus & Baana, 277.
Rhodius Coloſſus, unde Coloſſenſes, 278.
Romæ ſub Conſulibus, 278.
Romulus Romæ conditor, 276.
Rubri apices titulorum in Hiſt. Glycæ, 272.
Ruta herba, 273.
Rutha nurus Noemi uxor Booz, 277.

S

SAlmanaſar Rex Aſſyriorum, 277.
Sarapion ſeu Serapion Mathematic. 281.
Sarbarus non Salbarus Dux. 283.
Scorpii aculeus κέντρον, 273.
Sedecias Rex Juda, 276.
Senior male pro Presbytero, 277.
Sennacherib Rex Aſſyriorum, 277.
Serpens æneus, 276.
Severus Imp. *Vide* Lucius Verus.
Sidirus ſen Stridus mons, 275.
Sigiot ſeu Segor mons, 275.
Simeon Metaphraſtes κανονάρχης, 279.
Similitudo & idolum quid, 276.
Simon Leproſus, 279.
Simon Wagnerekius Soc. Jeſu, 275. 283.
Sodomorum incendium, 275.
Somanitis ſeu Sunamitis, 280.
Sophocles Poeta Tragicus, 278.
Spatha, ſpathium, ſpatharius, 282.
Sues ſeu apri, 273.
Sunamitis ſeu Somanitis, 280.
Synodi univerſales ſeptem, 282.

T

THebæ Ægyptiæ, 273.
Themata in Orientali imp. quid, 284.
Theodorus Metochita magnus Logotheta, 278. 279. 281. 285. 286 287. 288.
Thermæ Pythiæ, 273.
Thraceſiorum, ſeu Thracenſium thema, 284.
Thucydides Hiſtoricus, 278.
Tiriones tres e cupreſſo, picea, & cedro in arborem creſcunt, 275.
Tobias uterque, 277.
Trajani imperium, 280.
Trojanæ urbis excidium, 277.
Turtures pro cornicibus perperam ſubrogatæ, 272.
Typothetarum παραλείψεις 273. & alibi ſæpius caſtigantur.

V

VAlens Aſtronomus, 282.
Veratrum non nocet cornicibus, 272.
Ulphines, ſeu Delphines cetacei generis, 272.
Uriel Angelus, non Urier, 277.
Uxor Lothi in ſtatuam ſalis verſa, 275.

X

XEnophanes Philoſophus, 272.
Xiphias cometes, 283.

Z

ZEbedæus, an martyr, 279.
Zeuxippi balneum, 289.
Zoroaſter Aſtronomus, 275.
Zygænæ piſces, 272.

VOCABULA QUÆDAM GRÆCA

IN NOTIS OCCURRENTIA.

Ἀμφίαλος, 237. 1
Ἀμφίκυρτος σπλάγχνων, 272. 2
Ἀυγυστιῶν, ἢ ἀυγυστιῶν, 282. 2
Βαρύσπας, 268. 1
Βασιλὶς πόλις, 284. 2
Βικάλως, 283. 1
Βίστητα ἢ βίστιξτον, 278. 2
Γραμμικὴ σημειώσεις, 288. 2
Δρακαξ, 285.
Δύο δύο, 275. 1
Εἴδωλον, 276. 2
Εἰσοδῶσαι, 282. 2
Επτὰ ἑπτὰ, 275. 1
Εὐλαχισμένος βίος, 284. 2
Ημαμβεῖα, 273. 2
Θαυτικὸς, 283. 1
Θέμα Θρακησίων, 284. 1
Θοσπις Μωσῆς, 267. 2
Ινδικτιῶν, Ινακτιῶν, 278. 2
Καβαλία, Καβαλλικοὶ, 283. 1
Κακόγυρος, 282. 1
Καμισαία, 276. 1
Κιντιλιάεια, 283. 1
Κίξον σκορπίν, 273.
Κλαδὼν κλαδονισμὸς, 277. 2
Κόπος ἀντὶ τῦ τύπος, 279. 2
Κοῦδις κούδιπος, 283. 1
Κώπαρα, ἢ κωπάεια, 284. 1
Κώνωψ καὶ κωνωπεῖον, 280. 2
Μικροειδὴς σπλάγχνων, 272. 2
Μονοπωλεῖον, 285. 1
Ναυρολόγιον, 283. 1
Νυμφα, 283. 1
Ἠρακλειτίαι, 282. 2
Ξυλόξυλος, 283. 1
Ομοίωμα, 277. 1
Οπιον μήκωνος ὀπὸς, 268. 1
Ουλφῖνη, 272. 2
Παπτία, 283. 1
Πατικοσὴ, 282. 2
Περιλιμπάζειν, 272.
Πίναξ ἢ πινάκιον, ὅθεν ὁ Παραπινάκης, 285.
Πλακοῦς, 285. 2
Πλησιφαὴς σπλάγχνων, 272.
Πράσινος δῆμος, 282. 2
Προσάββατον, 280. 1
Σάραπα, 273. 1
Σαρακοστὴ, 279. 1
Συμπὴρ, 284. 1
Σημασία, σημαία, σῆμα, σημαῖον, σημαιοφόρος, 285. 1
Σίφων, 268. 1
Σκιοδισία, 273. 1
Σπαθάριος, σπάθη, σπαθίον, 282. 2
Στηπόλις, 280. 1
Σωλαία ἢ σωλία, 283. 1
Τελώνιον τῆς πορείας, 283. 2
Τετραβίβλιον τῦ μεγάλυ Κρσμᾶ, 283. 2
Τρῦλος ἢ τροῦλλος, 283. 1
Φιλαβύπτης, 283. 1
Φουσδάξ, 285. 1
Φώτισμα, 282. 1
Χαραδνίαι, 282. 2
Χειροτονεῖσθαι, χειροτονία, 282. 2
Ὠοις, 285.

Aoi 1672.184